EL-MEVÂİZU Lİ'L-İHVÂN MİN ŞUABİ'L-ÎMÂN

Hârun Reşit Tüylüoğlu

İçindekiler

مقدمة Önsöz **9**

1. Ders: Besmele-i Şerîfe 15

2. Ders: Allah'a Îmân 25

3. Ders: Meleklere Îmân 36

4. Ders: Allah'ın Kitaplarına Îmân 45

5. Ders: Allah'ın Peygamberlerine Îmân 57

6. Ders: Âhiret Gününe Îmân 65

7. Ders: Kadere Îmân 107

8. Ders: Allah'ı ve Peygamberini Sevmek 116

9. Ders: Allah İçin Sevmek, Allah İçin Buğuz Etmek 128

10. Ders: Ta'zîmu'ş-Şeâir (Mukaddesata Hürmet) 137

11. Ders: İhlâs ve Niyet Riyâ ve Nifakı Terk 167

12. Ders: Tevbe 180

13. Ders: Havf ve Recâ (Allah'tan Korkmak Ama Umudu Kesmemek) 194

14. Ders: Şükür ve Hamd 202

15. Ders: Sabır 211

16. Ders: Kazâ-i İlâhî'ye Rızâ Göstermek 219

17. Ders: Ahde Vefâ 228

18. Ders: Şüpheli Şeylerden Bile Sakınmak 238

19. Ders: Hayâ ve İffet 248
20. Ders: Tevekkül 258
21. Ders: Tüm Yaratılmışlara Merhamet 266
22. Ders: Tevâzû (Büyüklere Hürmet, Küçüklere Merhamet) 274
23. Ders: Zühd (Dünya'da Zahid Olmak) 281
24. Ders: Kibri, Böbürlenmeyi, Haksızlığı ve Diğer Yasakları Terk 289
25. Ders: Kelime-i Tevhîdi Diliyle Söylemek ve Kalbiyle Tasdîk Etmek 298
26. Ders: Kur'ân Okumak ve Okutmak 309
27. Ders: İlim Öğrenmek ve Öğretmek 323
28. Ders: Dua 331
29. Ders: Zikir 344
30. Ders: Temizlik (Abdest-Gusül) 353
31. Ders: Tesettür (Avret Yerlerini Örtmek), Gözleri Haramdan Korumak 363
32. Ders: Namaz (Farz veya Nafile Olarak) 374
33. Ders: Zekât 386
34. Ders: Köle Azat Etmek 397
35. Ders: Cömertlik 409
36. Ders: İbadetlerin Ehemmiyeti 420
37. Ders: Oruç ve İ'tikâf 428
38. Ders: Hac ve Umre 438
39. Ders: Tavaf 447
40. Ders: Din Yolunda Hicret 454
41. Ders: Nezre Vefâ, Yeminleri Îfâ 463
42. Ders: Kefaretleri Eda Etmek 472
43. Ders: Dini ve İffeti Korumak 480
44. Ders: Nikâhlanmak ve Evlenmek 488
45. Ders: Çoluk Çocuğun Haklarını Edâ Etmek 499
46. Ders: Anne - Babaya İyilik 510
47. Ders: Evlatları Terbiye Etmek, Yetiştirmek 522

48. Ders: Yakın Akrabayı Ziyaret 534
49. Ders: Kölelik ve Kölelere İyilik 542
50. Ders: Âdil Olmak ve Adâleti Yaşatmak 551
51. Ders: Ülü'l-Emr'e İtaat 566
52. Ders: Cemaate Tâbi Olmak 576
53. Ders: İyilik Hususunda Yardımlaşma 590
54. Ders: Mazlumlara Yardım Etmek 598
55. Ders: Şer'i Hudûdu (Hadleri-Cezaları) Tatbik Etmek 608
56. Ders: Cihad ve Murâbata (Birbirine Bağlılık) 614
57. Ders: Emanetleri Edâ ve Îfâ 626
58. Ders: Komşulara İkram 635
59. Ders: Herkese İyi Muamele 644
60. Ders: Malı Allah Yolunda İnfâk 654
61. Ders: Selâm ve Selâmlaşma Âdâbı 664
62. Ders: Aksırana Duâ Etmek 673
63. Ders: Mâlâyâniyi Terk Edip Lüzumlu Şeylerle Meşgul Olmak 677
64. Ders: Borçlanmak ve Borç Vermek 685
65. Ders: Hediyeleşmek, Rüşvetten Kaçınmak 690
66. Ders: Güzel Ahlâk 697
67. Ders: Kalbi, Dili ve Avret Yerini Muhafaza 707
68. Ders: Hastayı Ziyaret 716
69. Ders: Ölüyü Techiz, Namazını Kılma ve Defin 724
70. Ders: İnsanlara Zarar Vermemek ve Eziyet Etmemek 735
71. Ders: Küfre Düşmekten Kaçınmak 744
72. Ders: Boş ve Fuhuş Şeylerden, Yalandan, Yalan Yere Şehâdetten Kaçınmak 754
73. Ders: Mü'min Kendi İçin Sevdiğini Her Mü'min İçin Sevecek 762
74. Ders: Başkasının Evine Girerken İzin İstemek 771
75. Ders: Yoldaki Eziyet Veren Şeyleri Gidermek 780
Vaaz, Hatim ve Mevlidlerden Sonra Yapılacak Türkçe Dua 788

مقدمة
ÖNSÖZ

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla...

Aziz kardeşlerim!

Allah zû'l-Celâl'e, râzı ve hoşnut olacağı tarz, miktar ve adetçe hamd u senalar…

O'nun Habîbi, ins u cinnin Peygamberi ve rehberi Hz. Muhammed (sav)'e adetsiz, hesapsız ve sonsuz salât u selâmlar...

Âline ve Ashâbına selâmların en mükemmeliyle selâmlar ve tahiyyatlar ederek sözlerime başlıyorum.

Muhterem kardeşlerim;

Tam yarım asırdır **Kürsî-yi Muhammedî**'lerdeyim. 1970'lerde **İzmir/Karşıyaka** vâizi iken can dostum **Antalya** vâizi merhum **İsmail Şanlı** ile bir araya gelerek, bu **Şuabü'l- Îmân** vaazlarını beraberce yazıp, aynı hafta ben İzmir'de, o da Antalya'da olmak üzere konuşmayı kararlaştırdık. O mevzuları, âyet ve hadisleri yazacak bana gönderecek, ben de derleyip toparlayarak vaaz haline getirdikten sonra bir nüshasını da ona gönderecektim. Daha sonra bu vaazı aynı haftada ben İzmir'de yapacaktım; o ise Antalya'da yapacaktı.

Bu çalışmamız bir seneye yakın böyle devam etti. Sonra Şanlı Hocamız yazmaktan vazgeçti. Ben ise başladığım bu işi bitirmeye kararlı idim. Çünkü Üstâzımız **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) Hazretleri: **"Biz evlatlarımızdan iki şey isteriz ve bekleriz; sadâkat ve azim."** buyurmuşlardı. Ben de azmedip, elinizdeki bu kitabı bitirdim. Bitmiş şekildeki bir nüshasını da Şanlı Hocamız'a hediye ettim.

1975'te **Almanya**'ya hizmetler için gelmeme merhum **Kemâl Ağabeyimiz'**den izin çıkınca, kardeşlerimiz bu **Şuabü'l-Îmân** vaazlarının Latinize edilip kitap haline getirilerek basılmasını, Ağabeyimiz'den istirham ettiler. Ağabeyimiz de bana; "**Şuabü'l-Îmân vaazlarını baskıya hazırla ve Almanya'ya öyle git.**" diye buyurdular. Ben de kitabı hazırladım, ama araya sair hizmetler derken, askeri idâreler girdi ve basım işi o dönemde yapılamadı.

Bu arada ben de boş durmadım, vaazları genişlettikçe genişlettim ve elinizdeki hale getirmeye gayret ettim. Sonra, 1999'da kitabın tekrar basımı gündeme geldi ve Ağabeyimiz Kemâl Bey kitabı yeniden redakte etmemi emrettiler. Hazırladım ve kendilerine arz ettim. Bu arada yüzlerce fotokopi yapıldı ve

hamdolsun birçok arkadaşımızın elinde, Türkçe ifadeli fakat Arapça harfleriyle bugün bu kitap var.

Bu defa da Ağabeyimiz Kemâl Bey hastalandı ve vefât etti (r.aleyh); basımı yine bugünlere kadar ertelendi.

Kıymetli kardeşlerim!

Ölenler hep Ağabeyler, Şanlılar olacak değil! Bizim de yaşımız kemâle geldi. Onun için ben de öbür âleme gitmeden bu eseri yazıp, kendime âhiret azığı olarak sizlere armağan etmek için **Almanya**'daki **ARSLAN** âilesinin destekleri ile yeniden basıma hazırladım. Bütün temenni ve emelim; kardeşlerimin elinde tamamen bizim ve bütünüyle Ehl-i Sünnet inancına uygun böyle bir eserin bulunmasıdır.

Bunun karşılığında ise bana kardeşlerimin duâsı yeter. Ben cedd-i âlimiz İbrahim aleyhisselâm'ın duâsı ile ilticâ ediyor ve sizlerden de arkamdan beni sadece rahmetle yâd etmenizi bekliyorum.

Ne demişti İbrahim aleyhisselâm:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ﴾

Meali: **"(Yâ Rabbî!) Benden sonra gelecek ümmetler (nesiller) içinde, hayırla anılacak bana güzel bir yâd kıl, zikr-i cemîl ver."** *(eş-Şuarâ, 26/84)*

Bu duâyla birlikte Hûd sûresi 88. âyet-i kerîmede geçen Şuayb aleyhisselâm'ın niyetini taşıyorum:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾

Meali: **"Ben, ancak gücümün yettiği kadar ıslah etmek (hizmet etmek) istiyorum. Başarım da yalnız Allah'ın yardımıyla mümkündür. Ben sadece ona tevekkül ettim ve yalnız ona döneceğim."**

Değerli kardeşlerim!

İlerlemiş yaşıma bakarak, ben de bugün Bişr-i Hafî'nin (k.s.) dediği gibi diyorum:

Dün öldü. Bugün ise sanki can çekişmede.
Yarın henüz doğmadı, doğmayacak belki de...

Her gün ibretle görüyoruz ki:

Hep öteye göç var! Ne dedem ne ninem kaldı!
Bilmem ki benim de burada kaç gün, kaç senem kaldı...

İmâm-ı Rabbânî (k.s.) Hazretleri de Mektûbât'ında:

Kitap altın bir kafes, ilim içinde kuştur.
Kafesi satın alan, kuşa sahip olmuştur...

buyurmaktadır.

Okuyacağınız bu kitapta nakilden ve tertibden başka bir şey bulamayacaksınız. Çünkü yazılanlar benim sözlerim olsa, ona hiçbir kimse itibar mı ederdi? Ancak Pîrânımız *(kaddesallah esrârahüm)*; **"Sâlihlerin anıldığı meclise nur yağar."** buyurmuşlardır.

İşte biz de her mevzuyu ilgili âyet veya âyetler, konuya dair hadîs-i şerîfler, Ashâb-ı kirâmdan örnekler, selef-i sâlihînden yaşanmış gerçekler, İslâm-Türk tarihinden ibretâmiz vâkıâlar, Üstâzımızdan (k.s.) sözler ve hikmetli beyitlerle süsledik ki Kürsî-yi Muhammedî'den sizlere biz değil, onlar anlatsın ve böylece o meclise nur yağsın.

Maalesef günümüzde Kürsî'ye mü'min olarak çıkıp zındık olarak inenler görülmektedir. Artık nakle değil, akla göre konuşup ahkâm kesenler rağbet görmektedir. Böylece, Rasûlümüzün (sav) beyanına göre hem kendileri dalâlete düşmekte hem de mü'minleri sapıklığa sürüklemektedirler.

Nitekim Keçecizâde İzzet Molla böyleleri için:

Meşhurdur ki fısk ile olmaz cihan harâb.
Amma eyler onu mudâhane-i âliman harâb...

demiştir.

İmâm-ı Rabbânî Hazretleri de; **"Dünyayı ele geçirmek için âhireti vermek, insanlara yaranmak için Allah'ın emirlerini bırakmak en büyük ahmaklıktır."** buyuruyorlar.

Muhterem vâiz ve hatip kardeşlerim!

Eğer bizler, yaşadığımız şu asırda, Allah Teâlâ'nın ilim sıfatına lâyıkıyla sahip olur, Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa'nın (sav) vârisi olabilirsek, emin olun bizden daha bahtiyar kimse düşünülemez. Amma, aksi de öyledir! Nitekim مَوْتُ الْعَالِمِ مَوْتُ الْعَالَمِ "**Âlimin ölmesi, âlemin ölmesi gibidir.",** buyurulmuştur. Diğer taraftan da ذِلَّةُ الْعَالِمِ ذِلَّةُ الْعَالَمِ **"Âlimin zelîl olması âlemin zelîl olması demektir."** buyrulmuştur. O zaman biz din adamları, titreyip kendimize gelmeli; dünya mirası, menfaati ve şöhreti peşinde değil, Rasûlüllah'ın mirası olan Allah'ın kullarını irşâd ve onlara hizmet peşinde koşmalı; ölüm gelene kadar, bu hal üzere sebât etmeliyiz.

Ne diyor şair Ahmet Mahir:

Kim bilir hangi ilde, ilk durağın ilk mezar.
Hangi el, hangi kazma, hangi gün onu kazar...

Üsküdarlı Safi merhum da diyor ki:

Diyemez adam, eyleyüp tâyin, şu dârım şu da diyârımdır.
Var ise mâlik olduğum bir şey, yeri meçhul olan mezarımdır...

Muhterem kardeşlerim!

Malumdur ki Süfyan-ı Sevrî Hazretlerine mürîdlerinden biri müracaat ederek, Medine'ye gitmek ve hayatının sonuna kadar, orada Rasûlüllah'a (sav) mücâvir kalıp orada ölmek istediğini arz eder. Bir müddet murâkabede kalan, Süfyan-ı Sevrî Hazretleri başını kaldırıp mürîdine buyurur ki:

"Horosan'a (bugünkü İran/Azerbaycan'ı) **gidip orada ezan okumak, Medine'ye gidip Rasûlüllah'a mücâvir kalmaktan ve orada ölmekten senin için daha hayırlıdır."**

Bugünse izahtan vârestedir ki maalesef İslâm âleminin her tarafı o günkü Horasan'dan daha beter olmuştur. Hele hele Batı'da, kardeşlerimiz denizlerin, okyanusların, birbirine aktığı gibi sefahat ve sefalet âlemlerine, dolayısıyla cehenneme fevc fevc akıp gitmektedirler.

Kardeşlerim!

Gelin; evvelâ kendimizi, sonra ehlimizi-iyâlimizi, sonra da yakın akrabamızdan başlayarak Ümmet-i Muhammed'in evlâdını, bu cehalet ve îmânsızlık batağından kurtaralım. Çünkü bir kişiyi kurtaran, Rasûlüllah Efendimiz'in (sav) ifadesine göre, ebedî kurtuluşa ermiştir.

Bir rivâyette Hz. Ali'ye, diğer rivâyette ise Hz. Ebû Râfi'ye isnad edilen ve birbirine çok yakın manaları ifade eden hadislerinde Peygamberimiz (sav) buyurmuşlardır ki:

لَئِنْ يَهْدِيَ اللهُ عَلَى يَدَيْكَ رَجُلاً خَيْرٌ لَكَ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ وَغَرُبَتْ ۞

Mânâsı: **"Senin vâsıtanla Allah'ın bir kuluna hidâyet etmesi; senin için üzerine güneş doğup batan her şeyden daha hayırlıdır**. Diğer rivâyette ise: **Yüz kırmızı deveyi, Allah yolunda tasadduk etmekten daha hayırlıdır."**

Öyle ise gelin, Kürsî-yi Muhammedî'ye iç ve dış tam bir temizlik ve tam bir teslimiyetle boynu bükük çıkalım ki vaazımızdan evvelâ kendimiz, sonra da cemaatimiz müstefit olsun/faydalansın-yararlansın ve oraya feyz, nur, bereket yağsın.

Hz. Allah hepimize hem istifade hem istifâzâlar ihsân buyursun...

Rabbim yâr ve yardımcımız olsun...

في أماني الله Allah'a emânet olun kardeşlerim!

Hârun Reşid Tüylüoğlu
İzmir/Karşıyaka Emekli Vâizi
ve
Avrupa İslâm Kültür Merkezleri Eski Baş İmâmı
Dortmund-D. Tarih: 23 Mayıs 2007

EL-MEVÂİZU Lİ'L-İHVÂN MİN ŞUABİ'L-ÎMÂN

1. DERS:

Besmele-i Şerîfe

Mev'iza kitabımıza, teberruken, her hayırlı işin başı olan "**Besmele"** vaazı ile başlıyoruz.

Kısaca "**Besmele**" olarak isimlendirilen "**Bismillâhirrahmânirrahîm."** cümlesi, hemen herkesin bildiği üzere; "**Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla**" mânâsına gelir. Bu sözün biz Müslümanlar için önemi büyüktür. Bütün hayırlı/iyi işlerin başında söylenmesi Sevgili Peygamberimiz **Hz. Muhammed** (sav) tarafından mü'minlere tavsiye edilmiş ve; "**Bismillâhirrahmânirrahîm ile başlanmayan her işin bereketi kesiktir."** *(Ebû Dâvûd, Sünen, Edeb, 18)* buyrulmuştur.

Rasûlüllah Efendimiz (sav) yine buyurmuşlardır ki:

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ مِفْتَاحُ كُلِّ كِتَابٍ ۞

Mânâsı: "**Bütün (semâvî) kitapların anahtarı, 'Bismillâhirrahmânirrahîm'dir."** (*Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, 241*)

Nitekim yüce Kitabımız Kur'ân-ı Kerîm sûrelerinin *-Tevbe sûresi hariç-* hepsinin başında da Besmele vardır.

Besmele'nin her sûrenin müstakil/bağımsız bir âyeti mi yoksa bütün sûrelerin başında okunan tek bir âyet mi olduğu ihtilaflıdır. Ancak sahih görüşe göre Besmele, Fâtihâ sûresindendir ve dolayısıyla da Kur'ân'ın ilk âyetidir. Bu sayede Fâtihâ'nın âyet sayısı yediye tamamlanır. Böylece; "**Andolsun ki biz sana tekrarlanan yedi** (âyeti) **ve Kur'ân-ı Azim'i verdik."** *(el-Hicr, 15/87)* âyet-i kerîmesindeki bu ifade de tasdîk edilir.

Hâsılı Fâtihâ-i şerîfe, Besmele ile birlikte yedi âyettir; namazların her rekâtında tekrarlanır. Bununla birlikte cemaatle kılınan namazlarda imam, kıraatin cehrî/açık okunduğu vakitlerde de Besmele'yi içinden, diğer altı âyeti ise sesli okur.

Kaza-belâ ve musibetler karşısında almamız gereken mânevî tedbiri hatırlatan Rasûlüllah Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

اِذَا وَقَعَتْ فِي وَرْطَةٍ فَقُلْ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ وَلاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ اِلاَّ بِاللهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ فَاِنَّ اللهَ تَعَالَى يَصْرِفُ بِهَا مَا يَشَاءُ مِنْ اَنْوَاعِ الْبَلاَيَا ۞

Mânâsı: **"Bir tehlikeye düştüğünde, sıkıntıya maruz kaldığında, 'Bismillâhirrahmânirrahîm velâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-ayyi'lazîm'** *(Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla, pek yüce ve çok büyük olan Allah'ın yardımı, ihsânı olmasa; hiçbir tehlikeye-sıkıntıya karşı korunabilmeye güç, kuvvet, tâkât yoktur; O'na sarılmaktan, O'ndan yardım dilemekten başka çâre bulunmaz!)* **demeğe devam et. Çünkü Allah Teâlâ bunların hürmetine belâ ve musibetlerin nicelerini def eder."** (*Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, 66*)

Keza bir başka mânevî tedbiri bize bildiren Sevgili Peygamberimiz (sav); "**Her gün sabah-akşam üçer defa aşağıdaki Besmele'yle başlayan duâyı tekrarlayan kimseye hiçbir şey zarar veremez."**, buyurmuşlardır.

بِسْمِ اللهِ الَّذِى لاَ يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَىْءٌ فِى الْاَرْضِ وَلاَ فِى السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۞

Mânâsı: **"Allah'ın ismiyle, O'nun adı sayesinde ne göklerde, ne yeryüzünde hiçbir şey zarar veremez. O her şeyi işiten, her şeyi hakkıyla bilendir."** *(İbn Hanbel, Müsned, 1, 62, 66, 72)*

Rasûlüllah Efendimiz (sav) eve girme âdâbıyla ilgili olarak da buyuruyorlar ki:

مَا مِنْ اَحَدٍ يَقْصِدُ دُخُولَ الْبَيْتِ اِلاَّ وَيَتْبَعُهُ الشَّيْطَانُ فَاِنْ دَخَلَ الْبَيْتَ فَقَالَ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ يَقُولُ الشَّيْطَانُ لاَ مَدْخَلَ لِى فِى هٰذَا الْبَيْتِ ۞

Mânâsı: **"Sizden biriniz evine girmek istediğinde şeytan onu takip eder. Eve gireceğinde şayet 'Bismillâhirrahmânirrahîm' diyerek Besmele çekerse, şeytan, 'Bu evde bana girecek yer yok' der."** *(Müslim, Sahîh, Ezkâr, 26)*

Besmele Kur'ân-ı Kerîm'de âyetin içerisinde tam olarak sadece Neml sûresi 30. âyette geçmektedir. Süleyman aleyhisselâm'ın Sebe' melîkesi Belkıs'a yazdığı mektubun Besmele'yle başladığından bahisle; **"Muhakkak o** (mektup) **Süleyman'dandır. Ve o hakîkaten, Bismillâhirrahmânirrahîm** (Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla başlamaktadır)**"** buyrularak bizlere nakledilmektedir.

BESMELEDEKİ ESRÂR

Rûhu'l-Beyân isimli meşhur tefsirinin bidâyetinde/başlangıcında İsmail Hakkı Hazretleri buyuruyor ki: "**Kur'ân-ı Ker'im**'deki bütün esrâr-ı İlâhiyye onun başındaki **Fâtihâ**'dadır. Fâtihâ'da olan bütün esrâr-ı İlâhiyye onun başındaki **besmelededir**. Besmele'de olan bütün esrâr-ı İlâhiyye, onun başındaki '**Bâ**' dadır. '**Bâ**'da olan bütün esrâr-ı İlâhiyye de onun altındaki **Nokta'**da mündemiçtir/toplanmıştır. Bunu bütün fusehâ *(fasihler; düzgün, anlaşılır ve güzel konuşan*

edipler-hatipler) ve fudalâ *(fazıllar; üstün meziyet, ilim-irfân sahipleri)* böylece bildirmişlerdir." *(Rûhu'l-Beyân, Cilt 1, Mukaddime)*

BESMELE HAKKINDA BİR TETKİK

Besmelenin "**Bâ**"sı **bekâ-i İlâhiyye'**ye; "**Sîn.**"i **selâmet-i İlâhiyye'**ye ve selâmet-i İlâhiyye'nin de mü'minlere olduğuna; "**Sîn.**"in uzun yazılışı, **Din-i Muhammedî**'nin uzun zaman devam edeceğine, **Besmele'**nin "**Mim.**"i, **Muhammed** aleyhisselâm'ın kendisine; "**Mim.**"in içindeki **beyazlık**, bu **Din-i Muhammedî'nin nuru**na delâlet etmektedir.

Mü'minlere olan selâmet-i İlâhiyye nedir?

Şüphesiz Hz. Allah'ın biz mü'minlere olan en büyük saâdet ve selâmeti; bizim gibi âciz kullarını, diğer insanların arasından seçip kulluğuna kabul buyurmasıdır. Nitekim Hz. Allah'ın (c.c.) Peygamberimiz Muhammed Mustafa'yı (sav) Mi'rac'da Huzur-i İlahîsine kabul buyurup **"Habîbim! Kâinatımı görüp seyrettin. İste benden ne istiyorsan?"** diye sorduğunda, Peygamberimiz'in **"Sana kul olmayı isterim Yâ Rabbî!"** demiş olması, bunun en güzel ve en büyük delilidir.

Hz. Mûsâ (as) zamanında zengin ve mağrur bir Yahudi onun yolunu keser ve onunla alay ederek "**Yine nereye gidiyorsun Yâ Mûsâ!**" der. Hz. Mûsâ hiç tereddüt etmeden "**Tûr-i Sîna'ya, Rabbim'le konuşmaya gidiyorum."** der. Yahudi şirretleşerek "**Eğer Rabbin ile konuştuğun doğru ise O'na söyle de benim cezamı hemen versin."** der.

Hz. Mûsâ (as) Tûr-i Sîna'ya gider. Allah Teâlâ ile mükâlemesini/konuşmasını yapar, sonra da boynunu bükerek Yahudi'nin ona dediklerini arz eder ve; "**Yâ Rabbî! Bu Yahudi'nin bana dediklerini sen biliyorsun! Cezasını vermeyecek misin?**" der. Allah Teâlâ "**Yâ Mûsâ! Ona cezalarımın en büyüğünü verdim."** buyurunca Hz. Mûsâ sorar: "**Yâ Rabbî! Senin kullarına verdiğin en büyük cezan nedir?**" Allah Teâlâ da "Yâ **Mûsâ! Benim kullarıma verdiğim en büyük ceza, yaratıp yaşattığım bir kulumu kulluğumdan kovmam ve ebedî hayatını mahvetmemdir. İşte o Yahudi de böylece mahvolan kullarımdandır."** buyurur.

Şu halde mü'minler, dünyaya ve onun fânî olan varlıklarına ve saltanâtına asla aldanmamalı ve en büyük nimetin Allah'a kul, Peygamberi'ne ümmet olarak ona kavuşabilmek olduğunu, hayatları boyunca asla unutmamalıdırlar. Çünkü dünya geçici, âhiret ebedidir.

Nitekim Allah Teâlâ:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ۞ ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الْاَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾

Meali: **"Kâfirler, azâbı gördükleri zaman, çok kez** (pişmanlıkla) **'Keşke Müslüman olsaydılar** (olsaydık)**' diye temenni edecekler.** (Ey Rasûlüm!) **Onları bırak** (kendi hallerine)**! Yesinler, dünyalıkları ile övünüp zevklensinler. Emel** (uzun yaşama arzusu) **kendilerini oyalaya dursun. Sonra** (başlarına gelecek musibeti) **görecek ve bileceklerdir."** *(el-Hicr, 15/2-3)* buyurmaktadır.

BESMELENİN TARİHÇESİ

Allah Teâlâ tarih boyunca **Besmele-i Şerîfe'**yi şu dört zümreye ihsân etmiştir:

1. Nûh aleyhisselâm'a

Kur'ân-ı Kerîm'den öğrendiğimize göre Rabbimiz ona bu Besmele'nin yarısını yani sadece "Bismillâh" kısmını ihsân etmiş; Nûh aleyhisselâm da bu yarım Besmele ile yaptığı gemisini Tufan'da hem yürütmüş hem de durdurmuştur:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللهِ مَجْرٖيهَا وَمُرْسٰيهَا اِنَّ رَبِّى لَغَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

Meali: **"**(Hz. Nûh) **dedi ki: Binin** (geminin) **içerisine. Onun yüzüp gitmesi de durması da Bismillâh iledir** (Allah'ın adıyla yürür, durur)**."** *(Hud, 11/41)*

Hz. Allah Nûh aleyhisselâm'ın hem kâfirlerden hem de Tufan'dan kurtuluşunun bu yarım **Besmele** ile tahakkuk ettiğini-gerçekleştiğini, kitabıyla bizlere bildirmektedir.

2. Süleyman aleyhisselâm'a

Dersimize mevzu olarak aldığımız bu âyet-i kerîmeden de öğrendiğimize göre, Hz. Allah Besmele'nin tamamını Süleyman aleyhisselâm'a vermiştir. O da Besmele'nin tamamı olan bu "Bismillâhirrahmânirrahîm" ile hem dünyanın hem de içindeki canlı-cansız her şeyin hâkimi ve sultanı olmuştur.

Nûh aleyhisselâm **yarım Besmele** ile gemisini hem yürütür hem durdururken, **Süleyman** aleyhisselâm da bu **tam Besmele'**yle rüzgârlara hükmetmiştir. *Sebe' sûresi, 34/12.* âyeti medlûlünce Hz. Allah, rüzgârları emrine vermiş; ordusuyla birlikte günün sabahtan öğleye kadarki vaktinde bir aylık, öğleden akşama kadarki vaktinde ise yine bir aylık yol katederek bugün dahi en ileri teknolojiye sahip ülkelerin bile ulaşamadığı saltanâta kavuşmuştur.

Onun bu saltanâtı, İlâhî lütuf gereği olduğu için kıyâmete kadar da hiçbir insan bu saltanâta ulaşamayacaktır.

3. Hz. Muhammed sallallâhualeyhivesellem'e

Allah Teâlâ bu Besmele'nin tamamını Habîbi Muhammed aleyhisselâm'a vermiş ve o bu Besmele ile Mi'rac'a yükselmiş; Arşı, Kürsî'yi, mülk ü melekûtü temâşâ etmiş ve Cemâl-i İlâhî ile müşerref olmuştur.

4. Ümmet-i Muhammed'e vermiş

Ümmet-i Muhammed de bu **Besmele**'ye eğer sahip çıkar ve bununla doğar, bununla yaşar, bununla ölürlerse, **Rasûlüllah'ın Mi'rac'da geçtiği bütün safhaları geçecek ve cennete varıp, Cemal-i İlâhî ile müşerref olacaklardır.**

Bir rivâyette şöyle anlatılmaktadır:

Cenâb-ı Peygamber (sav), **Mi'rac**'da, **Arş**'ın altında bir kubbe ve o kubbeden de dört nehrin çıktığını görmüş. Hayran olup, Cenâb-ı Hakk'a, aynı kubbenin altından nasıl rengi, tadı, kokusu ayrı dört nehrin çıktığını merak ettiğini arz etmiş. Cenâb-ı Hak da ona, kubbenin altına girmesini emretmiş. Peygamberimiz kubbenin altına girip bakınca, hayranlığı bir kat daha artmış... Çünkü **o dört nehrin birinin, kubbede nurdan yazılı olan Besmele'nin 'Mim'inden, birinin Allah lafzının 'He'sinden, birinin Rahmân lafzının 'Mim'inden, birinin ise Rahîm lafzının 'Mim'inden çıktığını ve aktığını görmüş**. Hayreti, arzusu, daha da artınca, Cenâb-ı Hak ona:

يَا مُحَمَّدُ مَنْ ذَكَرَنِى بِهٰذِهِ الْاَسْمَاءِ مِنْ اُمَّتِكَ سَقَيْتُهُ مِنْ هٰذِهِ الْاَنْهَارِ ۞

"Yâ Muhammed! Senin Ümmetinden her kim beni, bu isimlerimle anar, zikrederse, ben de onu İşte bu cennetime koyar ve bu dört nehrin her biriyle bir daha susamamak üzere sularım." buyurmuştur. *(Tefcûru't-Tesnîm, s. 16-17)*

BESMELENİN FAZİLETİNE DAİR BAZI HADİSLER

1. كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لاَ يُبْدَأُ فِيهِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ فَهُوَ أَقْطَعُ

Mânâsı: **"Her bir hayırlı iş ki ona Besmele ile başlanmazsa, o iş, sonuçsuz kalmaya mahkûmdur**." *(Ebû Hureyre rivâyet etmiştir, Feyzu'l-Kâdir, c. 5, s. 13)*

2. **"Cehennemde görevli olan ve Hz. Allah**'ın **Kur'ân**'da

''عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ''

مَنْ أَرَادَ أَنْ يُنْجِيَهُ اللهُ تَعَالَى مِنَ الزَّبَانِيَّةِ التِّسْعَةِ عَشَرَ فَعَلَيْهِ بِقِرَائَةِ بِسْمِ اللهِ الخ. فَإِنَّ كُلَّ حَرْفٍ مِنْهَا تَكُونُ جُنَّةً مِنْ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُنَّ ۞

âyetiyle beyan buyurduğu on dokuz azap **melâikesinin elinden yakasını kurtarmak isteyen kişinin, Besmele'yi çok okumasını tavsiye ederim."** diyen Peygamberimiz devamla buyuruyor ki:

"**Besmele on dokuz harftir ve her harfi okuyanı, yarın, o zebânilerden kurtaran bir kalkan olacaktır.**" *(Tefcûru't-Tesnîm, s. 16)*

3. إِنَّ الْمُعَلِّمَ إِذَا قَالَ لِلصَّبِيِّ قُلْ بِسْمِ اللهِ الخ. فَقَالَ لَهُ الصَّبِيُّ فَبَرَكَةِ الْبَسْمَلَةِ كَتَبَ اللهُ بَرَائَةً لِلصَّبِيِّ وَبَرَائَةً لِأَبَوَيْهِ وَبَرَائَةً لِلْمُعَلِّمِ مِنَ النَّارِ ۞

Yani: "Bir öğretici önüne aldığı bir öğrenci çocuğa, **'de bakalım'** derse, çocuk da o mâsum diliyle **Besmele** söylerse, bu söylenen Besmele'nin bereketiyle Allah Teâlâ, hemen cehennemden üç tane kurtuluş beraatı yazar." *(Tefcûru't-Tesnîm, s. 16)* Bunlardan biri **Besmele'**yi okuyan çocuğa, biri ona **Besmele'**yi okutan ve öğreten Hoca'ya, diğeri de elinden tutup, onu okumaya götüren anne-babaya...

Gunyet'üt Tâlibin isimle eserde şöyle bir hadise nakledilmektedir:

"Şeytan hayatında yaptığı şu üç feryat gibi hiç bağırmamıştır.

1. Lânetlenip göklerden (melekler arasından) **kovulduğu zaman.**

2. Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm doğup dünyaya geldiği zaman.

3. İçinde Besmele bulunan Fâtihâ-i Şerîfe nâzil olduğu zaman.

Bir Hikâye

"Dokunma, yetişiyorum!"

Bu, **Zeyd bin Hârise**'nin (ra) başından geçen bir hadisenin hikâyesidir. Zeyd bin Hârise **İslâm**'ın ilk zamanlarında **Rasûlüllah** (sav) ile beraber, dini tebliğ için **Taif'**e giden ve **Taifliler'in Rasûlüllah'a attığı taşlara vücûdunu siper eden** mübârek bir sahâbîdir.

İşte bu zât, kendisi gibi mü'min zannettiği ve arkadaş edindiği bir münafığın teşvikiyle ve ticaret maksadıyla onunla yıllar sonra yine Taif yolculuğuna çıkmışlardı. Arabistan'ın sıcağında bir hayli yol alıp iyice yorulunca, mü'min zannettiği bu münafığın da teklifiyle biraz dinlemek üzere yoldaki bir mağaraya girmişlerdi. Münâfık arkadaşı bunun uyuduğunu görür görmez, ilk fırsatta ellerini, sonra da ayaklarını sıkıca bağlamıştı. Bu arada uyanan Zeyd, arkadaşına: "**Ne yapıyorsun?**" deyince, münâfık: "**Eğer sen olmasa idin, Taifliler bu yolda Muhammed'i öldüreceklerdi ve bizi O'ndan kurtaracaklardı. Sen kendini O'na siper edip, O'nu ölümden kurtardın. O'nun için senden intikam almak istiyorum."** dedi.

Hz. Zeyd yapmamasını söylüyor olsa da münâfık asla fırsatı kaçırmak istemiyor ve hançerini çekip Zeyd'e hücûm ediyordu. Çaresiz ve güçsüz eli ayağı bağlı Hz. Zeyd; "Yâ **Rahmân**!" diye feryat ediyordu. Cenâb-ı Hak bir meleğine (bir rivâyette Cebrâil aleyhisselâm'a); "**Kulum Zeyd'in imdadına yetiş!**" diye emretti. Bu emri alan melek "**Dokunma yetişiyorum**!" diye

seslendi. Bu sesi duyan ve telaşlanan münâfık dışarı çıkıp sağa sola baktı. Kimseyi göremeyince tekrar saldırdı. Hz. Zeyd yine; "Yâ **Rahmân**!" diye ilticâ etti. O melek ikinci kez "**Dokunma yetişiyorum**!" dedi. Münâfık yine dışarı çıktı. Sağı-solu iyice kontrol etti. Yine kimseyi göremeyince içeri girip üçüncü kez saldırdı. Hz. Zeyd: "Yâ **Rahmân**!" diye ilticâ edince, yine aynı ses duyuluyordu: "**Dokunma yetişiyorum**!" Ve o anda melek mağaraya girerek münafığın kellesini uçurdu. Zeyd'in de ellerini ayaklarını çözüyor, gözyaşlarını siliyor, ardından da veda etmek istiyordu.

Hz. Zeyd: **"Ey Allah'ın kulu! Sen kimsin? Ve halimi kimden, nasıl öğrendin? Nasıl gelip, beni kurtardın?"** diye sordu. O melek de: "Ben Arş-ı A'lâ'da bulunan şu isimdeki bir meleğim. Sen birinci defa "Yâ **Rahmân**!" diye feryat edince, Arş-ı A'lâ sallandı. Ve Hz. Allah bana; "**Kulum Zeyd'in imdadına yetiş**!" buyurdu. Ben de "**Dokunma, geliyorum**!" diye gürledim. İkinci defa saldırıp, sen yine "Yâ **Rahmân**!" diye feryat edince, ben o ana kadar birinci kat semâya gelmiş idim. Yine oradan "**Dokunma, geliyorum**!" diye feryat ettim. Üçüncü defa sana saldırıp sen de; "Yâ **Rahmân**!" diye ilticâ edince, yetişip canını cehenneme yolladım. Ve seni, Hz. Allah'a olan îmânın Hz. Muhammed'e olan bağlılığın sebebiyle kurtardım." dedi ve vedâ edip, Zeyd'den ayrıldı. *(Tefsîru Tibyân bidâyetinden)*

Ey asrın şeytanları ve içimizdeki münâfıkları sebebiyle bugün mânen elleri-ayakları bağlı, çaresiz mü'minler! Dillerinizde mi bağlı? Kalkın seher vakitlerinde, kapanın secdeye "Yâ **Rahmân, Yâ Rahîm**!" diyerek **Allah**'a ilticâ edin. Allah'ın Arş'ı titreyecek bakın; dilleriniz gibi elleriniz, ayaklarınız da çözülecek ve ins u cinnin şeytanlarının elinden, şerrinden kurtulacaksınız.

⁂

BİR BEYİT

Allah adın zikr edelim evvelâ
Vacip oldu cümle İşte her kula.
Allah adı olsa her işin önü
Herkiz ebter olmaya ânın sonu...

Süleyman Çelebi

⁂

Nakşî yolu Müceddidin kolunun 33. ve son halkasını teşkîl eden **Hz. Üstâzım Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) Hazretleri buyuruyor ki:

"Harf-i ta'rifteki 'elif' sadece Allah lafzında katı' okunacak. Yani: 'Yallah' denmeyecek de 'Yâ Allah' denecektir."

Ve yine buyuruyorlar ki**:**

"Bazı gâfil anne babalar, bir yaşına gelip konuşmaya çalışan yavrularına **'Anne de! Baba de!',** diye ısrar etmektedirler ki bu çok yanlıştır. Çocuklarımıza ilk kelime olarak **'Allah'ın adını söyletmeliyiz ki son sözleri de Allah olsun. Ve îmânla bu âlemden öteki âleme gidip, Cemâl-i İlâhî ile müşerref olsunlar**."

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'in, Yunus sûresinin 10. âyetinin sonunda;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

Meali: **"Bunların** (Müslümanların) **duâlarının sonu, bütün (hamdler) âlemlerin Rabbine mahsustur şeklinde olacaktır."** buyurmuyor mu?

⁂

BESMELESİZLİĞİN BEREKETSİZLİĞİNE DAİR BAZI HADİSLER

Hz. Âişe vâlidemiz (r.anhâ) anlatıyor:

كَانَ النَّبِيُّ (صلعم) يَأْكُلُ طَعَامًا مَعَ سِتَّةِ أَصْحَابِهِ فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَأَكَلَهُ بِلُقْمَتَيْنِ بِلاَ بَسْمَلَةٍ فَقَالَ (صلعم): لَوْ سُمِّيَ لَكَفَاكُمْ ۞

Mânâsı: "**Rasûlüllah** (sav) **Ashâb**ından altı kişiyle yemek yiyordu. Bir **a'râbî** de geldi ve **Besmele** çekmeden oturup, iki lokma yemek yedi. Yemek hemen tükendi. Bunun üzerine Rasûlüllah, '**Eğer Besmele çekerek yeseydi, bu yemek bitmeyecek ve hepinize yetecekti**" buyurdu. *(Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye Kenarı, c. 2, s. 16)*

Hz. Hâlid bin Zeyd (Ebû Eyyûb el-Ensârî ra) **anlatıyor:**

كُنَّا عَنْدَ النَّبِيِّ (صلعم) يَوْمًا فَقُرِبَ إِلَيْهِ طَعَامٌ فَلَمْ اَرَ طَعَامًا مَا كَانَ أَعْظَمَ بَرَكَةً مِنْهُ أَوَّلُ فَاَكَلْنَا وَالْأَقَلَّ بَرَكَةً فِى آخِرِهِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ هٰذَا، قَالَ: إِنَّا ذَكَرْنَا اسْمَ اللهِ تَعَالَى حِينَ اَكَلْنَا، ثُمَّ قَعَدَ مَنْ أَكَلَ وَلَمْ يُسَمِّ اللهَ تَعَالَى فَأَكَلَ مَعَهُ الشَّيْطَانُ ۞

Mânâsı: "Bir gün biz **Rasûlüllah**'ın (sav) yanında oturuyorduk, ona yemek getirildi ve biz de onunla beraber yedik. Fakat ben o gün yediğimiz yemek kadar bereketli bir yemek hiç görmedim. Son kısımlarında ise yemek birden tükendi. Böylesini de hiç görmedim. Bunun sebebini Rasûlüllah'tan sorunca O, **'Biz yemeğe başlarken Besmele çekmiş idik. Sonra da Besmele çekmeyen biri geldi ve bizimle yedi. Şeytan da onunla beraber yediği için yemeğimizin bereketi kalmadı"** buyurdu. *(Mevâhib Kenarı, c. 2, s. 9)*

Yine Rasûlüllah Efendimiz (sav);

لَوْ قُلْتَ بِسْمِ اللهِ لَرَفَعَتْكَ الْمَلاَئِكَةُ وَالنَّاسُ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ حَتَّى تَلِجَ فِي جَوِّ السَّمَاءِ ۞

Mânâsı: "**Eğer sen** (gerçekten) **Bismillâh diyebilsen** (Besmeleyi tam okuyabilsen), **melekler seni, semâya doğru yükseltirler, insanlar da arkandan baka kalırlardı"** buyuruyor. *(Câmiu's-Sagîr, Harf-i Lâm)*

⁂

Bir Hikâye

"Bismillâh de yürü!"

Mısır/Kahire'de bir *Vâiz Efendi* Ramazan boyunca cemaate Besmele'nin faziletlerinden bahsederek çok güzel şeyler anlatmış. Netice olarak da "**Bismillâh de yürü! Önüne dere-tepe, deniz-nehir ne gelirse gelsin korkma!**" demiş. Vâizi dinleyenlerin arasında, çok samimi ve **Nil**'in karşı yakasında oturan hakîkî bir Müslüman varmış. *Vâiz Efendi*'nin bu sözünü duyunca çok sevinmiş ve hiç tereddüt etmeden **Nil**'in kenarına gelmiş, **Bismillâh** deyip nehrin üstünden yürüyerek karşıya geçmiş.

Ertesi akşam bir iftar hazırlamış ve *Vâiz Efendi*'yi de iftara çağırmış.

Vâiz Efendi ona:

"**Evin nerede?**" diye sorunca adam:

"Nehrin karşısında" diye cevap vermiş ve yola koyulmuşlar. Gide gide Nil'in beriki kenarına kadar beraberce yürümüşler. *Vâiz:*

"Hani evin?"

"İşte şurada" diye evini göstermiş.

"Hani köprü?"

"Hocam! Köprüye ne hacet? Sen vaazında Bismillâh de ve yürü demedin mi?" Ve o Müslüman; **"Bismillâh"** demiş ve **Nil**'in suları üstünde evine doğru yürümeye başlamış. *Vâiz Efendi* arkasından:

"Sen git! Sofrayı hazırla, ben köprüden dolaşır, iftara yetişirim." diye bağırıp, köprüye yönelmiş.

⁂

İbn Abbas (r.anhümâ) Hazretleri buyuruyor ki:

"Bir gece sabaha kadar **Hz. Ali** (ra) ile **Besmele**'nin '**Bâ**'sından, onun mânâ ve esrârından bahsettik. Yine de bitiremedik. Ve ben **ilim denizinin yanında bir nokta olduğumu o gece anladım**."

Nitekim **Fâtihâ** sûresi hakkında **Hz. Ali** (ra);

لَوْ شِئْتُ لَأَوْقَرْتُ سَبْعِينَ بَعِيرًا مِنْ تَفْسِيرِ فَاتِحَةِ الْكِتَابِ ۞

Yani: **"Eğer isteseydim, Fâtihâ'ya yetmiş devenin taşıyabileceği bir tefsir yazardım. (Şüphesiz Fâtihâ'ya Besmele'de dâhildir)"** buyuruyor. Ve yine Hz. Ali (ra) buyuruyor ki:

إِنَّ هَاهُنَا لَعُلُومًا جَمَّةً لَوْ وَجَدْتُ لَهَا حَمَلَةً ۞

Yani: **"Benim şu göğsümde birikmiş, yerleşmiş muazzam bir ilim var. Amma ben onu verebileceğim (öğretebileceğim) kimse bulamıyorum."** *(Sarı Abdullah Efendi, Semerâtü'l-Fuâd)*

Çünkü Hz. Allah, bizler hakkında kitabında;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا اُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ اِلاَّ قَلِيلاً﴾

Meali: **"Size ilimden ancak çok az bir şey verilmiştir."** buyuruyor. *(el-İsrâ, 17/85)*

Pîrândan **Şeyh Ebû'l-Hasan el-Harakânî** ile **Habîb-i Acemî** (k.sırrahümâ) **ümmî** idiler. Ama tabii nasıl ümmî! **Veysel Karânî** Hazretleri gibi...

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) da; "**İlmin sonu acz ve cehildir."** buyuruyor ve; "**İnsan âlim oldukça, âciz ve câhil olduğunu anlayıp, yine âciz ve câhil olmayan Allah'a yönelmeli; yoksa şeytan olur çıkar..."** diye de talebelerini ikazda bulunuyordu.

BİR BEYİT

Hakîkatte değil, âfâkı tenvîr eyleyen güneş,
Kalır zulmette âlem, olmasa envâr-i zikrullah.
Teşebbüs eyledim söze, zikrullah ile ben de
Kelâmım nura gark olsun, bi-hakk-ı nur-i BİSMİLLÂH...

Ali Emîri Efendi

2. DERS:

Allah'a Îmân

Îmânın lügatteki kelime mânâsı; bir şeye tereddütsüz inanmak; kesin olarak, içten ve yürekten o şeye bağlanmak demektir.

Dinî ilimler ıstılâhında ise îmân; Allah'ın varlığına-birliğine şeksiz-şüphesiz inanmak ve Hz. Muhammed'in (sav) peygamberliğini ve bize bildirdiği şeylerin hepsinin hak ve doğru olduğunu tereddütsüz kabul ve tasdîk etmektir. Tafsîlâtı ileride gelecektir.

Dersimize, mevzuumuzla alâkalı bir âyet, bir hadîs ve onların tefsir ve izahlarıyla başlayalım. Esteîzü Billâh Bismillâhirrahmânirrahîm:

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ اَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِى السَّمَاءِ ۞ تُؤْتِى اُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِاِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾

Mealleri: **"Görmedin mi Allah nasıl bir temsil yaptı? Hoş bir kelimeyi** (yani tevhîdi) **hoş bir ağaca** (yani hurmaya) **benzetti ki onun kökü yerde sabit, dalı-budağı ise gökyüzündedir. O,** (Ağaç) **Rabbinin izni ile her dem yemişini** (meyvesini) **verir.** (İşte îmân da böyledir. Onun aslı kalpteki tasdîktir. Ameli ise göğe yükselir. Onun bereket ve sevabına her an nâil olunur) **Allah insanlara böyle temsiller getirir ki iyi kavrayıp düşünsünler.**" *(el-İbrahim, 14/24-25)*

Hadîs-i şerîf:

اَلْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ شُعْبَةً اَعْلاَهَا ''لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ'' وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ ۞

Mânâsı: "**Gerçek bir îmân yetmiş küsur şubeden meydana gelir. Bunun (mertebece) en yücesi Kelime-i Tevhîd, ednası/en aşağısı ise yoldan eza-sıkıntı-rahatsızlık verecek bir şeyi gidermektir**." *(Beyhâkî, Şuabü'l-Îmân, Hadis No: 75; Halîmî, Ebû Abdullah Hüseyin b. Hasen, Kitabu'l-Minhâc fî Şuabi'l-Îmân, thk ve nşr: Hilmi Muhammed Fude, Beyrut 1399/1979)*

Tefsîr ve izah

Cenâb-ı Hak, neden îmânı hurma ağacına benzetiyor? Çünkü;

1. Hurmanın aslı Âdem aleyhisselâm'dan artan topraktan yaratılmış olup, Hz. Meryem de oğlu İsa aleyhisselâm'ı hurma ağacının altında dünyaya getirmiştir.

Ayrıca hurma insan gibidir ki onun da başı kesilse yaşayamaz ölür.

2. Hurmanın kökü toprağa diğer ağaçlardan daha çok saplanır. Böylelikle çölün şiddetli fırtınaları onu asla deviremez.

İşte îmân da kalbe ve ruha öyle kök salmalı, bütün letâife nüfûz edip yerleşmelidir.

3. Hurmanın verdiği meyvenin belli bir mevsimi yoktur. Yaz-kış, gece-gündüz her zaman yenir. Îmânın meyvesi olan amel-i sâlih de yaz-kış, gece-gündüz her an Allah'a arz edilir.

4. Hurmanın dalları nasıl semâya yükseliyorsa, mü'minin ameli ve duâları da hep Allah'a yükselmelidir.

Esteîzü Billah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ...﴾

Meali: "**Hoş kelimeler** (tevhîd-tekbir-tahmid-tesbih ve duâlar) **ancak O'na yükselir. Onları da güzel ameller yükseltir.**" *(el-Fâtır, 35/10)*

5. Îmânın bir ağaca (hurmaya) teşbihi/benzetilmesi bahusus şundandır: Bir ağaca ağaç diyebilmek için onda şu üç şeyin bulunması şarttır:

A- **Kök** B- **Gövde** C- **Dallar**

Bir îmânın gerçek bir îmân olabilmesi için de üç şey lazımdır:

A- **Kalbin tasdîki** B- **Dilin ikrârı** C- **Bedenin** (âzâların/organların) **ameli**

İşte bunun için Allah Teâlâ îmânı hoş bir ağaca (hurmaya) benzetmektedir. *(İsmail Hakkı Bursevî, Tefsîru Rûhu'l-Beyân, ilgili âyet)*

İMANIN RÜKN-İ ASLÎSİ ALLAH'A İMANDIR

Îmânın rükn-i aslîsi yani temel direği ve esası Allah'a îmândır. Bunun için dersimize, Allah zû'l-Celâl Hazretleri'nin varlığını ispat eden maddi-mânevî delilleri serdederek başlayalım:

Esteîzü Billah:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾

Meali: **"Yemin olsun; eğer onlara, 'gökleri ve yeri kim yarattı?' diye sorsan, mutlaka 'Allah** (yarattı)**" diyeceklerdir. Allah'a hamdolsun de ve fakat onların çoğu** (yine de) **Allah'ı bilmezler ve O'ndan gâfildirler."** *(el-Lokman, 31/25)*

Evvelâ şunu tespit edelim ki Hz. Allah'ın zâtının künhünü bilmek bizim akıllarımızla mümkün değildir. Nitekim Rasûlümüz bile;

سُبْحَانَكَ فَاعْرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ يَا مَعْرُوفُ ۞

buyurmuş.

Yani: **"Seni tesbih** (noksan sıfatlardan tenzih, kemâl sıfatlarla tavsif) **ederim Yâ Rabbî! .Sana hakkıyla ârif olup idrak edemedik ey Ma'rûf!** (sıfatları, esma ve fiilleriyle herkesçe bilinen-tanınan Allah'ım)**"** diye tesbih ve takdiste bulunmuştur. *(İmâdi'l-İslâm, s. 19)*

Yine Rasûlümüz:

تَفَكَّرُوا فِى آلاَءِ اللهِ وَلاَ تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللهِ فَإِنَّكُمْ لَنْ تَقْدِرُوا قَدْرَهُ ۞

Yani: **"Allah'ın varlığına delâlet eden alâmetler hakkında düşününüz. Amma Zât'ı hakkında düşünmeyiniz. Çünkü siz ona hakkıyla muktedir olamazsınız."** buyurmuşlardır.

ALLAH TEÂLÂ'YA VE SIFATLARINA İMAN

Hadîs-i kudsî:

لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللهُ حَصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي، أَمِنَ مِنْ عَذَابِي...

Meali: "**Lâ ilâhe illallah tevhîdi, benim kal'am** (kalem) **dir. Kim** (onu söyleyerek) **kal'ama girerse benim azâbımdan emin olur** (korunur, emniyette olur)." *(Manastırlı İ. Hakkı'nın Ayasofya Vaazları'ndan, Tefcîr bidâyetinde; Değişik şekilde Feyzu'l-Kâdir, 4, 489)*

Hadîs-i şerîf:

أَفْضَلُ مَا قُلْتُ اَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي ''لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللهُ'' ۞

Mânâsı: **"Benim ve benden evvel geçen bütün peygamberlerin söylediğimiz sözlerin en efdali** (en üstünü, en mühimi ve büyüğü) **Kelime-i Tevhîd** (Lâ ilâhe illallah) **sözüdür**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, 1, 387)*

DİKKAT: Cenâb-ı Hakk'ı Kur'ân-ı Kerîm'de en veciz ve en güzel şekilde bildiren ve tarif eden sûre **İhlâs sûresi**dir. Zaten bu sûreye "**İhlâs**" sûresi denmesi, dinin üssülesâsı/temel esası olan **"Tevhîd"**i en mükemmel şekilde izah ettiğindendir. Nitekim Ashâb-ı kirâmdan bir zâtın zamm-ı sûre olarak namazda **İhlâs sûresi**ni okuduğunu gören Rasûlümüz;

"**Muhakkak bu öyle bir kuldur ki Rabbini bildi.**" buyurmuştur. *(Numan Kurtulmuş, Amentü Şerhi bidâyeti)*

İHLÂS SÛRESİYLE SAPIKLARIN VE DİĞER DİNLERİN REDDİ

1. Dehriyyûn: Dehrîler de denen ve 'bu âlem kendi kendine oluştu' diye inanan kör tabiatçılar.

Bu sûreyi okuyan Müslümanlar bu sûrenin "**Hüve; "**siyle yani "**0 Allah yarattı**" diyerek onlardan kurtuldular.

2. Feylesoflar: Bunlar da bu âlemin **Sâni'**si (hâlıkı-yaratanı) var amma, sıfatları yok dediler.

Müslümanlar bunlardan da "**Allah**" diyerek onlardan kurtuldular, selâmet buldular.

3. Seneviyye: 'Kâinata bir Sâni' yetmez. Hayırları yaratan bir **Allah** vardır ve onun adı **Yezdan**'dır. Bir de şerleri yaratan var, onun da adı **Ehremen**'dir', dediler. Müslümanlar bunlardan da **"ehad"** diyerek selâmet buldular.

4. Hristiyanlar ve **putperestler:** Hristiyanlar Hz. İsa'yı, putperestler ise putlarını ilahlaştırarak Ma'bûd ittihaz ettiler; ibadete-kulluğa lâyık ilâh kabul ettiler. Müslümanlar onlardan da **"es-Samed"** diyerek yani; "Allah asla hiçbir mahlûkuna muhtaç değildir." diyerek kurtuldular.

5. **Yahudiler**: Hristiyanlar Hz. İsa'ya Allah'ın oğlu dedikleri gibi bunlar da Hz. Üzeyr'e Allah'ın oğlu dediler. Bunlardan da Müslümanlar; "**lem yelid ve lemyûled"** *(doğurmadı o, doğurulmadı da)* diyerek kurtuldular. *(Numan Kurtulmuş, Amentü Şerhi bidâyeti)*

YÜKSEK İMAN SAHİPLERİNDE BAZI ÖRNEKLER

1. Rasûlüllah Efendimiz (sav)

Rasûlüllah Efendimiz (sav) İslâm'ın ilk zamanlarında Taif'e davet için gidişi ve Taiflilerin maalesef onu tanıyamayıp taşlaması, buna rağmen Rasûlümüz'ün:

اللّٰهُمَّ اهْدِ قَوْمِي فَإِنَّهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ ۞

Yani: **"Yâ Rab! Ne olur kavmime acı, onlara hidâyet et. Çünkü onlar bilmiyorlar."** buyurması…

2. Hz. İbrahim aleyhisselâm

Tam ateşe atılacağı esnada Cebrâil'in (as) gelip; "**Bana bir emrin var mı Yâ İbrahim?"** diye sorduğunda Hz. İbrahim; **"Hayır Yâ Cibrîl! Benim bu gün işim Rabbimle"** diyerek teklifini geri çevirmesi... **"Çünkü O benim halimi benden iyi biliyor."** deyip duâ bile etmemesi...

3. Abdullah bin Hüzâfe

Abdullah bin Hüzâfe arkadaşlarıyla beraber müşriklerin saldırısına uğruyor. Gözünün önünde arkadaşlarını birer birer kesiyorlar. Sıra kendine gelince

ağlamaya başlıyor. Bunu gören müşrikler alay etmek amacıyla ve sevinerek; **"ölümden mi korkuyorsun?"** deyince; **"Hayır hayır, bir daha dünya gözüyle Muhammed'i** (sav) **göremeyeceğim de onun hasretiyle ağlıyorum."** diyerek müşriklerin sevincini kursaklarında bırakıyor.

4. Allah âşığı bir velî de ölümün; âşığın ma'şûğuna kavuşması olduğunu ifade sadedinde diyor ki: **"Eğer canım elimde olsa idi, Azrâil onu almaya gelince Rabbime bir an evvel kavuşmak için ona hediye ederdim."** *(Numan Kurtulmuş, Amentü Şerhi, Îmân bahsi)*

ALLAH'IN VARLIĞINA BÜYÜKLERDEN DELİLLER

1. İmâm-ı Âzam Hazretleri

İmâm-ı Âzam Hazretleri, Allah'ı inkâr edip bütün varlıkları tabiata mal eden bir dehrî (dünyanın sonsuzluğuna inanıp âhireti inkâr eden, rûhun da cesetle birlikte öldüğüne inanan, 'materyalist') ile münâzara etmek üzere anlaşıyor. Amma münâzara yerine kasten geç geliyor. İmâm-ı Âzam Hazretleri geldiğinde, beklemekten canı sıkılan ve; "**sizin imamınız bu mu**?" diyen dehrîden, şöyle özür diliyor:

"Ben Fırat'ın karşı yakasında oturuyorum. Geldim ki nehirde beni bu tarafa geçirecek sal yok. Biraz bekledim rüzgâr esti, ormandan ağaçları söktü, ağaçlar kesildiler-yontuldular birbirine bağlandılar, sal oldular. Sonra yine rüzgâr esti, ben de o sala bindim, beni buraya getirdi. Amma hâliyle biraz geç kaldım."

Dehrî:

"Bu mu sizin imamınız? Bakın neler söylüyor. Bu dediği şeyler hiç anlattığı gibi tesadüflerle olacak şey mi?" deyip İmâm-ı Âzam'la alay edince Hz. İmâm:

"Ey dehrî, şu kadarcık bir sal senin dediğin gibi tabiatla olmuyor da peki şu muazzam âlem ve bundaki bu nizam bu intizam bir Sâni' bir yaratıcı olmadan nasıl olabilir?" diyerek onu susturmuştur. Dehrî:

"Peki, var olduğunu iddia ettiğin senin Allah'ın, öyle ise şu anda neyle meşguldür?" diyerek yeni bir hamle yapınca İmâm-ı Âzam da

"Bunun cevabını bu oturduğum yerden veremem; sen çıktığın kürsüden in, ben oraya çıkıp cevabımı vereyim." dedi. Dehrî bulunduğu yerden indiğinde İmâm-ı Âzam kürsüye çıktı ve:

"Rabbim şu anda senin gibi bir dinsizi kürsüden indirip benim gibi bir kulunu yüceltmek ile meşgul idi" dedi.

Dehrî diyecek başka bir şey bulamayınca def olup gitti. *(Numan Kurtulmuş, Amentü Şerhi)*

2. İmâm Şâfiî Hazretleri

İmâm Şâfiî Hazretlerinden Allah'ın varlığına delil istiyorlar. İmâm Şafiî o anda bir dut ağacının altındadır. Hemen dut ağacından bir yaprak alıyor ve; "**İşte Rabbimin varlığının delili"** diyor. Çünkü **"Bu yaprağı bir hayvan yerse gübre yapar. Arı yerse bal yapar. İpek böceği yerse ipek yapar."** Peki, aynı ham maddeden, tek çeşit bir yapraktan birbirinden tamamen ayrı şeyler nasıl ve hangi kudretle vücûda geliyor? Bu fabrikaları o hayvanların kanında kim kuruyor?

3. İmâm Ahmed bin Hanbel Hazretleri

İmâm Ahmed bin Hanbel Hazretleri de; "**Aslında bir gıda maddesi yani bir yiyecek olan yumurtaya; tavuğun altında canı, duyma hissini, görme hissini ve hattâ dostunu düşmanını tanıma bilgisini ve kuvvetini kim veriyor?"** diyerek, civcivle Allah'ın varlığını ispat ediyor.

4. Üstâzım Süleyman Efendi Hazretleri

Son devir dersiâmlarından ve **Silsile-i Zeheb**'in 33. ve son halkası olan **Üstâzım Süleyman Efendi** Hazretleri de insanların hiçbirinin diğerini tutmayan parmak uçlarındaki İlahî sanatla yani "**parmak izi**"yle Allah'ın varlığını ispat eder ve

Esteîzubillah:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿بَلٰى قَادِرِينَ عَلٰى اَنْ نُسَوِّىَ بَنَانَهُ﴾

Yani: **"Evet, biz** (onun) **parmak uçlarını bile düzenleyip iâde etmeye kâdiriz."** *(el-Kıyâme, 75/4) âyet*ini delil verirdi.

5. Bir İngiliz olan Prof. Robert Spencer diyor ki: **"İlmin her geçen gün terakkisi daha bedihi bir sûrette ispat ediyor ki hakîkatini anlamadığımız ve belki de hiç anlayamayacağımız bir Vücûd-i Mutlak** (mutlak varlık yani varlığı hiçbir şeye muhtaç olmayan bir yaratıcı, Allah) **vardır. Bu varlık bize kendini her yerde ve her şeyde hissettiriyor."**

6. Dağ başındaki bir çobanın Allah'ın varlığına delili

Dağ başındaki bir çobana; "**Allah'ın varlığına delilin var mı**?" diyerek onunla alay etmek isteyen mağrur âlime çoban diyor ki:

اَلْبَعْرَةُ تَدُلُّ عَلَى الْبَعِيرِ وَأَثَرُ الْأَقْدَامِ تَدُلُّ عَلَى الْمَسِيرِ أَفَسَمَاءٌ ذَاتُ أَبْرَاجٍ وَأَرْضٌ ذَاتُ فِجَاجٍ هَلْ تَدُلاَّنِ عَلَى اللَّطِيفِ الْخَبِيرِ ۞

Yani: **"Bir deve pisliği oradan bir devenin geçmiş olduğuna, herhangi bir ayak izi oradan bir kimsenin gelip gittiğine delâlet eder de şu burçları**

hâvî *(yıldızlar kümesini içinde barındıran)* gök, şu pınarları fışkırtan yer, Allah'ın varlığına delil olamaz mı?" Bu derin ve engin cevabıyla mağrur âlimi mahcup ve rezil ediyor.

ALLAH'IN VARLIĞINA DAİR MÜSBET İLİMDEN MİSALLER

Mevzumuza Allah'ın varlığına dair biraz da müsbet ilimden misaller vererek devam edelim.

Cenâb-ı Hak buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿سَنُرِيهِمْ اٰيَاتِنَا فِى الْاٰفَاقِ وَفِى اَنْفُسِهِمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ الْحَقُّ...﴾

Meali: **"İleride biz onlara hem âfâkta** (ufuklarda; yeryüzünde ve gökyüzünde) **hem kendi nefislerinde** (içlerinde) âyet**lerimizi öyle göstereceğiz ki nihayet O'nun** (Kur'ân'ın) **hak olduğu onlara iyice belli olsun."** *(Fussilet, 41/53)*

Asrın teknolojide en ileri devleti olan Amerika'nın en büyük şehri New York'un İlimler Akademisi başkanı *Prof. Mükkison* 1970'li yıllarda Allah'ın varlığı hakkında yaptığı çalışmada diyor ki:

1. Hayat nedir? En küçük canlıdan en büyüğüne kadar hepsinde bir can olduğunu görüyoruz? Bu canı ona kim verdi? Nasıl verdi? Niçin verdi? Künhü (aslı) bilinemeyen bu zât kimdir? Ama elbette böyle bir zât vardır.

2. Bir yayın balığını ele alalım. Bu balık, henüz annesinin karnında bir yumurta iken terk ettiği tatlı suları, okyanusları dolaştıktan sonra nasıl dönüyor, geliyor; annesi, nerede doğmuş ise orada yaşayıp ölüyor. Binlerce kilometre olan bu yolu onlara gösteren kim?

3. Yılan balıkları ise doğdukları yerleri terk ederek taa Saragasgas denizlerine giderler. Oralarda yaşayıp ölürler. Sonra orada doğan yavruları annelerinin babalarının takip ederek gittiği aynı yolları hiç şaşırmadan takip ederek babalarının yurtlarına dönerler. Orada yaşar ve ölürler. Peki, onlara bu yolları gösteren kim?

4. İnsandan başkasında sayı sayabilme ve muhâkeme edip düşünebilme melekesi/kabiliyeti yoktur. Ona bu kabiliyeti veren kim? O bu zekâyı, bu idraki nereden ve nasıl buldu veya ona kim verdi?

5. Bir yüzük halkası içine sığacak kadar bir meniden milyonlarca insanı ayrı ayrı renkte, boyda, şekilde, sûrette yaratan kim?

6. Görülmeyen hissedilen bir varlığı hissedebilmek, ancak insana mahsus bir hâssedir. Ona bu hâsseyi/duyuyu veren kim?

7. Her incelenen varlıkta binlerce hikmetle karşılaşıyoruz. Öyleyse binlerce hikmetle dolu olarak kâinatı yaratan kim? *(1961 yıllarına ait Yeni İstiklâl Gazetesi'nden)*

İMAN İKİ KISIMDIR

1. Îmân-ı icmâlî: Mücerret kelime-i tevhîdi söylemekle olan îmândır ki bunun sahibinin âkıbetinden korkulur.

2. Îmân-ı tafsîlî: Bu da kelime-i tevhîdi söyleyerek başlamak ve bu kitap boyunca zikredip sıralayacağımız îmânın bütün şubelerini mümkün mertebe işlemekle, yerine getirmekle olur; gerçek îmân budur.

Hazreti Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) Hazretleri "**Tevhîd'in iki mânâsı vardır."** buyurarak şöyle izah ederlerdi:

"1. Tevhîd-i sûrî: Bu îmân, bu tevhîd, insanı Sırat köprüsünden değil, Galata köprüsünden bile geçiremez; çünkü o sûrîdir *(görünüştedir, şeklidir)* ve yalnız dildedir.

2. Tevhîd-i hakîkî: Bu îmân ise kalpte tecellî eder ve insanı dünyada fenalıklardan korur. Âhirette ise en ulvi makamlara kavuşturur. Buna **Tevhîd-i ihlâs** da denir."

İMANIN SAHİH OLMASININ ŞARTLARI

1. Îmân eden kimse, **zarûrât-ı dîniyye**den olan hiçbir şeyi inkâr etmeyecek veya inkâra delâlet eden bir emare/alâmet onun üzerinde bulunmayacak.

2. **Zarûrât-ı dîniyye**den olan şeylerde muannit (ısrarcı-inkârcı) olmayacak. Yani "benim kafam dinin şu emrini almıyor veya beğenmiyorum." gibi sözler kendinden sâdır olmayacak.

3. Îmânı, **hâl-i yeis**te (ümidin kesildiği ölüm anında) kabul etmiş olmayacak. Çünkü o hali gördükten sonra Firavun'un bile îmân ettiğini ama bu îmânın kabul olmadığını Kur'ânımız bize haber veriyor.

Hadîs-i şerîf:

مَنْ عَرَفَ طَرِيقًا اِلَى اللهِ فَسَلَكَهُ ثُمَّ رَجَعَ عَنْهُ عَذَّبَهُ اللهُ تَعَالَى بِعَذَابٍ لَمْ يُعَذِّبْهُ ❁

Mânâsı: **"Her kim Allah'a giden bir yol** (iman yolu, irfân yolu) **bulur ve Allah'a îmân ederek o yola girerse, sonra da** (herhangi bir sebeple) **o yolu terk edip ayrılırsa Hz. Allah on sekiz bin âlemden hiç kimseye yapmadığı azâbını** (bu nankör) **kuluna yapar."** *(Deylemî, Hallü'l-Müşkilât fî Mesâili'l-Mühimmât)*

HAKÎKAT-İ İMAN NEYLE OLUR?

1. Kul sadece Allah'tan korkacak, başka hiçbir şeyden asla korkmayacak. *(el-Bakara, 2/150; el-Ahzab, 33/39)*

2. Kul kalbine Allah'tan başkasının sevgisini sokmayacak.

3. Âhiret işlerini dünya işlerine dâimâ tercih edecek.

4. Her şeyi Allah'tan bilip, her muradını Allah'tan isteyecek.

İMANIN ELDEN ÇIKMAMASININ SEBEPLERİ

1. Gayba inanmak: Kur'ânın ve Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (sav) bildirdiklerine, gözüyle görmüş gibi inanmak.

2. Gaybı Allah'tan başkasının bilmediğine inanmak: Kâhinler, falcılar, sâhirler (sihirbazlar) rast getirseler bile onların verdiği bilgilere asla inanmamak.

3. Haramı haram, helâli helâl bilmek ve öyle inanmak: Dolayısıyla haramdan mümkün olduğu kadar kaçmak, helâle yapışıp onunla yaşamaya-geçinmeye çalışmak.

4. Azâb-ı İlahî'yi hafife almamak. İlâhî azaptan korkup titremek ve ölüme her an hazır olmak. *(Numan Kurtulmuş, Amentü Şerhi, Îmân bahsi)*

KUR'ÂN MÜSBET İLME MEYDAN OKUYOR

Allah'ın varlığı hakkında Kur'ân müsbet ilme meydan okuyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... يَخْلُقُكُمْ فِى بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِى ظُلُمَاتٍ ثَلٰثٍ ذٰلِكُمُ اللهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ﴾

Meali: **"Sizi analarınızın karnında ve üç türlü karanlık içinde** (karın, rahîm ve zar) **yaratılıştan yaratılışa tekâmül ettirip duruyor. İşte Rabbiniz olan Allah budur. Mülk Onundur, Ondan başka hiçbir ilâh yoktur. O halde siz, ona ibadetten nasıl döndürülüyorsunuz?** (Şeytan ile şeytanlaşmış insanlar sizi îmândan nasıl çevirebiliyorlar?)" *(ez-Zümer, 39/6)*

MÜSBET İLMİN SÖYLEDİKLERİ

Annenin yumurta hücresi ilk olgunlaşınca karın boşluğuna fırlar (İşte birinci karanlık). Sonra müsbet ilim diyor ki; fallup borusu dediğimiz bir ucu rahme bir ucu karın boşluğuna açılan bu hortumun ahtapot gibi olan kolları onu bir vakum gibi emerek borunun içine alır ve bu boru içinde yumurta sperm ile döllenir, mayalanır (bu ikinci karanlık). Burada bir müddet kalıp istirahat ettikten sonra üçüncü karanlık olan rahîm zarının içine girer.

Peki, bu **Kitap** Allah'ın kitabı değil ise fennin-ilmin ancak yeni yeni keşfettiği bu bilgileri 1400 sene evvel nasıl biliyor ve insanlara sunuyordu?

ATOM BİLGİNLERİ NE DİYOR?

İstanbul'a gelen ve atom hakkında bir konferans veren asrımızın büyük atom ve füze âlimi **W. Heısenberg** atom hakkındaki sözlerini şöyle bitiriyor: "Dünyanın dört bir tarafında verdiğim konferanslarımda atomdaki bu büyük enerjiden nasıl istifade edilebileceğini anlattım. Şimdi aklımıza haklı olarak şu soru gelmektedir:

"Peki, bu muazzam kudreti şu küçücük zerreye kim ve nasıl koydu? Bunu ancak metafizik (yani İlâhiyat) çözer. Ancak o cevap verebilir.". Yani: Din ve inanç çözümleyebilir diyor.

Peki; "**hangi din diyenlere"** de hiç yutkunmadan **"ancak İslâm dini"** diyor ve ilave ediyor: **"Arkadaşım atom âlimi HAAN ile de aynı fikirdeyiz."** *(Türkiye Gazetesi, 13 Mart 1996)*

İNSAN VÜCUDUNDAN DA MİSALLER VERELİM

Vücudumuzdaki **kapiller** *(atar ve toplardamarı birleştiren ve dokuların içine yerleşmiş bulunan mikroskobik ve ince duvarlı damar)* bir kıldan elli defa daha incedir. Bir iğne büyüklüğündeki et parçamızda bin tane kapil bulunur. Bu kapiller ortalama yarım milimetre uzunluğundadır. Eğer bir insandaki bütün bu kapiller uç uca eklenebilse dünyamızı dört defa saracak ve dolaşacak bir boru elde edilmiş olurdu.

Ya **kalbimiz**? Her çarpışta yüz santimetre kan çekerek damarlara sevk etmekle normalde günde on bin litre kan pompalamaktadır. İnsan kalbi bir buçuk beygir gücüne yakın bir motor kuvvetindedir. Kalbin çarpmasının hissedilmesi ancak nabzın atmasıyla belli olur. **Kalp**, bir otomobil motoru gibi olmayıp bir elektron motoru gibidir ve her gün bir milyar elektron yaparak hayatımızın îdâmesini sağlamaktadır. Kalbe bağlı damarlar çok sağlam yaratılmıştır. Meselâ;

– Aort damarı yirmi atmosfer basınca dayanıklıdır.

– Bir kan hücresi ise yirmi dört saatte üç bin defa kalpten vücûda gönderilmektedir.

Bütün bunları kalp, dışarıdan hiçbir tesir olmadan içeride ve sessizce nasıl yapmaktadır? *(Türkiye Gazetesi, 25 Mayıs 1993)*

Asrımızın büyük bilim adamlarından Fransız Prof. *Remiy Şaovin* diyor ki: "Bir bilim adamı olarak bir yaratıcının var olduğuna kesinlikle inanıyorum. Çünkü modern bilim, insanı Allah'a götürüyor." *(Tercüman Gazetesi, 13 Eylül 1990)*

Meşhur evrim teorisini kuran ve; "fosilden yosuna, yosundan maymuna, maymundan insana evrim teorisi gelişti de biz insan olduk." diyen Yahudi asıllı *Darvin* bile; "Gözün yapısındaki sanat inceliğini gördükçe ve düşündükçe hayretimden tepem atacak, beynim çatlayacak gibi oluyorum." demiştir. *(Türkiye Gazetesi, 3 Mart 1996)*

Ateist *Stalin*'in kızı *Savatlana* Rusya'da huzur bulamıyor ve 1970'li yıllarda batıya kaçarak Amerika'ya yerleşiyor. "**Bir Dosta 20 Mektup**" adıyla neşrettiği kısa hatıratında ezcümle; "35 yaşına kadar hayatı görüp tanıdıktan sonra her şeyim olmasına rağmen Rusya'da Allah'sız ve îmânsız yaşayamayacağımı gördüm ve bunun için Rusya'daki her şeyimi terk ederek kaçtım. Şimdi burada birçok şeyim yok ama îmânım var. Mesudum, huzura erdim." diyor *(Ufuk Gazetesi, 2 Mayıs 1973)*

Fransızların meşhur feylesof yazarı Garaudy ile denizlerin meşhur bilgini kaptan Kusto'nun fikir ve düşüncelerini de bu örneklere ilave edebiliriz.

AKTÜALİTE

Erciyes'te eriyen kardan geride kalan ve **Kayseri**'ye bakan dağdaki kısımda karla "**Allah**" lafza-i Celâlinin bir zamanlar kart postal haline getirilmesi…

Van'da ise 1966'da doğan bir kuzunun bir tarafında kudretten "**Allah**" diğer tarafında Muhammed yazıldığının resmedilmesi...

Cerrahpaşa Hastanesi koridorlarındaki taşlarda "**Allah**" lafzının yazıldığının görülmesi…

Merhum Barış Manço'nun bir televizyon programında gösterdiği, **Afrika**'dan getirilen ve biçilen bir ağaçtan "**Allah**" lafzının çıkması…

1965 senesinde **Afrika** ülkelerinden **Tanzanya**'nın başkenti Darüsselâm limanında görülen ve yakalanan bir balığın kuyruğunun bir tarafında Arapça **"Yâ Mâlike'l-Mülk."**, kanadın diğer tarafında ise; "**es-Sâni' Allah"** yazılı olduğunun görülmesi ve araştırmalar neticesinde yazının kudretten olduğunun tespitiyle Londra araştırmalar müzesine balığın nakli…

Ve yine aynı senelerde bir karpuz çekirdeğinde "**Allah**" lafzının *ta'lik* hatla yazıldığının görülmesi…

Adapazarı'nda ise arıların bir kovanda yaptığı petekte "**Allah**" lafzının resmedilip levhalaştırılması...

Fransız bilim adamlarının aynı senelerde kalbin tam **atardamarı**nın üzerinde "**Allah**" lafzının yazıldığını tespit etmeleri…

Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) Hazretleri, bundan senelerce önce vaaz ve sohbetlerinde bu hakîkatten bahseder. Hattâ **kalbin etrafında 99 Esmâ-i Hüsnâ'nın da yazılı olduğunu ve onlar da keşfedilmeden kıyâmetin kopmayacağını** söylerdi…

Rabbim cümlemizi, son nefesimiz dâhil, îmân-ı tafsili, îmân-ı hakîkî, îmân-ı kâmil üzere berhayat eylesin. Âmin…

3. DERS:

Meleklere Îmân

Îmânın ikinci şartı meleklerin varlığına inanmaktır. Gerek Kur'ân-ı Kerîm'de ve gerekse îmânın altı esasının sıralandığı "**Âmentü**"de **Allah**'a inanmanın hemen akabinde **meleklere îmân** zikredilmiştir. Bir âyet-i kerîmede de şöyle buyrulmuştur: **"Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve kıyâmet gününü inkâr ederse, tam mânâsıyla sapıtmıştır."** *(en-Nisâ, 4/136)*

Meleklere îmân böylesine önemlidir. Bundan dolayıdır ki Müslümanların îmân esaslarını parçalamak, îmânlarına zarar vermek için belli çevreler tarafından melekler mevzusu zaman zaman kafaları ve gönülleri karıştıracak şekilde istismar edilegelmiştir. Bu sebeple Müslümanların çok önemli bir bölümünün meleklerle ilgili olarak bildikleri hususlar İslâm'ın îmân esaslarına uymamaktadır.

Melek denilince, pek çok insanın kafasında, fizikî özellikleri olan bir kadın silueti canlanır. Zira basında-medyada, sinema ve tiyatrolarda, birtakım ticarî ürün reklamlarında ortaya konulan görüntü budur. Meselâ; "Çarli'nin Melekleri"; "sen benim meleğimsin." gibi sözler; kadınlara, kadın iç çamaşırlarına, çikletlere müstear isim olarak melek isminin verilmesi gibi... Bütün bunlar insanların melek inancına da zarar vermiştir vermektedir.

Peki, melekler nasıl varlıklardır?

Kur'ân-ı Kerîm'de ve hadîs-i şerîflerde üzerinde en çok durulan hususlardan biri de meleklerdir. Kur'ân'ın seksenden fazla yerinde çeşitli kelimelerle meleklerden bahsedilmiştir.

Melek, kelime olarak haberci ve kuvvet mânâlarına gelir, çoğulu **melâike**'dir. İslâmî ilimler ıstılâhında ise **melekler, 'saf nur'dan yaratılmış** *(Müslim, Sahîh, Zühd, 60)***; ışıktan milyarlarca defa daha rakîk (ince), latîf varlıklardır.** Onların vücûdunda, **anâsır-ı Erbaa** (dört unsur) **dediğimiz toprak, su, hava ateş gibi elementler yoktur. Bundan dolayı doğrudan gözle görülmezler. Beşer aklı da zaten onları görmeye tahammül edemez.**

Melekler yemezler, içmezler, uyumazlar, günah da işlemezler çünkü kendilerinde nefis yoktur. Gıdalarını zikir ve tesbihten alırlar. Erkek-kadın özellikleri yoktur. Yaratılmışların hiçbirine benzemezler. Gerektiğinde değişik tip ve kılığa girip görünebilirler. Zaten peygamberlerden başkasının,

melekleri yaratıldıkları şekilde yani aslî hüviyetlerinde görmeleri mümkün değildir.

Rasûlüllah Efendimiz Cebrâil aleyhisselâm'ı aslî sûretinde gördü, onun altı yüz kanadı vardı. *(et- Tekvîr, 81/23; Beydâvî, Celâleyn, Medârik tefsirleri ilgili âyet tefsiri. Buhârî, Sahîh, 4, 83)***.** Kendisine zaman zaman insan sûretinde de geldiğini kaynaklarımız haber vermektedir. Bu cümleden olarak bazen sahâbeden **Dıhyetü'l-Kelbî** (ra) sûretinde, bazen beyaz elbise giymiş bir a'râbî kılığında, bazen da sıradan bir şahıs hüviyetinde geldiği de olmuştur. Keza **silahlı bir asker ve daha değişik kıyafetlerde** de görülmüştür *(Buhârî, Sahîh, 5, 49-50).*

MELEKLERİN VAZİFELERİ VE MÜ'MİNLERE DUÂLARI

Allah Teâlâ bize melekleri şöyle bildirmektedir:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ﴾

Meali: **"Arşı taşıyan melekler ve onun etrafındaki melekler, Rablerine hamd ve tesbihte bulunurlar. Ona îmân ederler. Hem de îmân edenlere Allah'tan af dileyerek derler ki; 'Ey Rabbimiz! Senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. Tevbe edip senin yolunda gidenleri ne olur hemen mağfiret buyur. Onları cehennem azâbından koru."** *(el-Mü'min, 40/7)*

Âyetin tefsiri:

Müfessirlerin pîri İbn Abbas Hazretleri bu âyetin tefsirinde buyurmuşlardır ki; **"Cenâb-ı Hak Hamel-i Arş'ı yaratıp üzerlerine Arş'ı yükledi. Ve 'Haydi bu yükü taşıyın bakalım."** buyurdu. Onlar ise buna güç yetiremediler. Bunun üzerine Hz. Allah onlara; "**Lâ havle velâ kuvvete illâ billahi'l-aliyyi'l-azîm."**i öğretti. Kısaca "**Hiçbir güç ve kuvvet yok Allah'ınkinden başka. Bütün güç ve kuvvet sadece Allah'ındır."**, demek olan bu mübârek cümleye ilim lisânında "**havkale**" denir. İşte melekler, kendilerine öğretilen bu **havkale**'yi okuyarak Arş'ı yüklenmeye takat getirebildiler.

Âyetteki: "**ve yü'minûne bihî**" (O'na yani Allah'a îmân ederler) ifadesi bizleri îkâz içindir. Zira melekler, mü'min olmasalar zaten melek değil şeytan olurlardı. Amma îmânın şerefini ve lüzumunu göstermek için Hz. Allah, mâsum yarattığı meleklerin bile ona îmân ettiklerini söyleyerek bizi îkâz buyuruyor. *(İ. H. Bursevî, Tefsîru Rûhu'l-Beyân, ilgili âyet tefsiri)*

Keza bazı mantıkçı, şarkiyatçı feylesof ama gayrimüslimlerin Allah'ı bilmesi ve ona inanması da kâfi değil. Zira Nebiyy-i Ümmî olan Hz. Muhammed'e ve Kitab-ı Mübîn'e de tabi olmaları şarttır.

MELEK BİLE İMAN ETMEDEN O'NA VE ARŞ'INA ULAŞAMIYOR

Âyetteki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا﴾

"Ey Rabbimiz, Senin rahmetin ve ilmin her şeyi ihâta etmiştir." *(el-Mü'min, 40/7)* **deyince melekler, tabii ki bunun içine şeytanlar da girdi. Bunu bildikleri için melekler hemen ilave ederek;**

فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ ۞

Yani; **"Tevbe edip senin yoluna tâbî olanları affet!" diye duâlarına ilave ettiler. Böylece şeytanı, duâlarının dışına fırlatıp attılar.**

⁂

Denilmiştir ki saâdetin kemâli iki şeye bağlıdır:

Biri; Allah'a tamı tamına bağlanmak, O'nu tanıyıp O'na tazim etmek...

Diğeri ise Allah'ın mahlûkâtına şefkat ve merhamet göstermek...

İşte melekler de **Arş-ı A'lâ**'da bu iki şeyi yapıyorlar. Yani hem Allah'a îmân ve ibadet ediyorlar hem de Allah'ın kullarına şefkat gösterip onlara duâ ediyorlar.

Meleklerin istiğfarı Allah katında mü'minlere duâ edip şefaat etmeleri ve onların kalplerine ilham ederek onları tevbeye yöneltmeleridir.

Tefsîrlerin beyanına göre, **Arş'ı yüklenen melekler**in tesbihi şudur:

سُبْحَانَ ذِي الْعِزَّةِ وَالْجَبَرُوتِ، سُبْحَانَ ذِي الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ، سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَيِّ الَّذِى لاَ يَنَامُ وَلاَ يَمُوتُ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلاَئِكَةِ وَالرُّوحِ ۞

Mânâsı: **"Biz izzet ve azamet sahibi Allah'ı tesbih ederiz. Biz mülk ve melekût elinde olan Allah'ı tesbih ederiz. Biz diri ve diriltici olan, ölmeyen, uyumayan Padişahı tesbih ederiz. O tesbih edilendir. O Kuddûstür. Bizim Rabbimiz meleklerin, Rabbi rûhun** (Cibrîl'in) **Rabbi odur."**

Âyette buyrulduğuna göre Arş'ta, onu yüklenen meleklerden başka daha pek çok melek var demektir. Onlar da **Hz. Allah'ı tekbir, tehlil, tesbih** ve **tahmid**de bulunurlar. *(İ. H. Bursevî, Tefsîru Rûhu'l-Beyân, ilgili âyet tefsiri)*

Melekler –mevzumuzun başında da ifade ettiğimiz üzere- bizim gibi 'anâsır-ı erbaa'dan yani su, hava, ateş ve topraktan yaratılmış değil, nurdan yaratılmışlardır.

MELEKLERİN KISIMLARI

Melekler başlıca iki kısma ayrılırlar:

1. Mukarreb melekler: Bunlar Arş'ta, Arş'ın yedi kat semâvâtın her yerinde bulunan ve vazifeleri sadece Allah'a ibadet olan meleklerdir. Ayrıca bunlar âyetten de anlaşılacağı üzere mü'minlere de tevbe- istiğfar ve duâ ederler.

Nitekim "**Hadîs-i Erbaîn.**" isimli eserin Cuma ile alâkalı hadîsinde, meleklerin Cuma günü hep beraber Arş'ta Cuma kılıp sevabını o gün Cuma kılan Ümmet-i Muhammed'e bağışladıkları beyan edilmektedir.

2. Muvazzaf melekler: Bunlar da Allah'a ibadet ve tâatte bulunurlar. Amma bunun yanında da Allah'ın onlara verdiği bazı vazifeler de vardır. Meselâ **Arş'ı yüklenen** melekler, **Cebrâil, Mikâil, İsrâfil ve Azrâil** gibi. Ve yine **cennet** ve **cehennem bekçileri** ya da **Kirâmen kâtibin** melekleri gibi.

MELEKLERİN PEYGAMBERLERİ

Bilindiği gibi **meleklerin dört peygamberi vardır**. Onlar da **Cebrâil, Mikâil, İsrâfil** ve **Azrâil**'dir (aleyhimüsselâm).

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ﴾

Meali: **"Her kim ki Allah'a meleklerine, peygamberlerine ve hasetsen Cebrâil'e ve Mikâil'e düşman olursa, bilsin ki Allah da bütün kâfirlerin düşmanıdır."** *(el-Bakara, 2/98)*

ALLAH'IN ASKERLERİ

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلاَّ هُوَ...﴾

Meali: **"Rabbinin askerlerinin adedini ve miktarını ancak O bilir."** *(el-Müddessir, 74/31)*

Diğer bazı âyet-i kerîmeler ise şöyledir:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلِلّٰهِ جُنُودُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾

Meali: **"Semâvât (göklerin) ve arzın (yerlerin) bütün askerleri Allah'ındır. Allah azîz ve hakîm olandır."** *(el-Fetih, 48/ 7*)

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ۞ كِرَامًا كَاتِبِينَ ۞ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ﴾

Mealleri: **"Hâlbuki üzerlerinizde gözcü melekler vardır. Onlar değerli kâtiplerdir. Siz her ne yaparsanız onlar biliyorlar ve onu yazıyorlar."** *(el-İnfitar, 82/10-12)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾

Meali: "(İnsan) **ağzından bir söz çıkarmaz ki yanında onun hazır bir gözcü bulunmasın** (onu tespit edip yazmasın)." *(el-Kaf, 50/18)*

Hadîs-i kudsîde ise şöyle buyurulmaktadır:

قُومَا عَلَى قَبْرٍ فَسَبِّحَانِى وَهَلِّلاَنِى وَكَبِّرَانِى فَاكْتُبَاهُ لِعَبْدِى ۞

Mânâsı: "(Allah'ın zikir ve tesbih ehli bir kulu ölünce) **Hz. Allah Kirâmen kâtibîn meleklerine onun kabrinin başına gidin, sizler tesbihler, tehliller, tekbirler getirin ve yine o yapmış gibi defterine yazın, buyurur."**

Kirâmen kâtibin melekleri kişinin her söz ve amelini hemen zapt ederler. Ve bir hadîs medlûlünce sabah ve ikindi vakitleri vardiya değiştirerek mü'mini devamlı takipleri ve kontrolleri altında tutarlar.

ALLAH'IN ASKERİ OLAN MELEKLERİN MÜ'MİNLERE YARDIMI

İlk toplu yardım **Bedir** harbinde olmuştur. Bu husus Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle beyan edilir:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ بِبَدْرٍ وَاَنْتُمْ اَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۞ اِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ اَلَنْ يَكْفِيَكُمْ اَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلٰثَةِ اٰلَافٍ مِنَ الْمَلٰئِكَةِ مُنْزَلِينَ ۞ بَلٰى اِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَاْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ هٰذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ اٰلَافٍ مِنَ الْمَلٰئِكَةِ مُسَوِّمِينَ ۞ وَمَا جَعَلَهُ اللّٰهُ اِلَّا بُشْرٰى لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ۞ لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا اَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنْقَلِبُوا خَائِبِينَ﴾

Mealleri: **"Andolsun ki Bedir harbinde siz birkaç biçare iken Allah sizleri muzaffer kıldı. O halde Allah'tan sakının ki şükretmiş olasınız. Sen o vakit mü'minlere şöyle diyordun: 'İndirilmekte olan üç bin melekle Rabbinizin size yardımda bulunması yetmez mi?' Evet, eğer sabreder ve itaatsizlikten sakınırsanız ve o anda müşrikler üzerinize gelecek olurlarsa Rabbiniz size nişanlı beş bin melek ile yardım edecektir. Bunu Allah size sırf bir müjde ve kalpleriniz bununla mutmain olsun/rahatlasın diye yaptı. Yoksa zafer ancak mutlak güç ve hikmet sahibi olan Allah'ındır. Ta ki o küfredenlerden bir kolu kessin ve perişan etsin de bozularak dönüp gitsinler."** *(Âl-i İmrân, 3/123–127)*

BEDİR HARBİNE KATILMAK İSTEYEN HANIM SAHÂBÎ

İslâm'da ilk harp **Bedir** harbidir. **Ümmü Varaka** isminde bir hanım sahâbî **Bedir** harbinin hazırlıkları yapıldığı günlerde her gün huzur-i Rasûlillah'a gelerek; "**Yâ Rasûlallah, müsaade et ben de sizinle harbe katılayım. Hastalarınıza bakar, yaralarınızı sararım. Belki Allah böylece bana da şehitlik nasip eder."** diyerek yalvarırdı.

Rasûlümüz de ona; "**Sen Kur'ân-ı Kerîm'i oku ve okut. Muhakkak ki Allah sana, arzu ettiğin şehitliği nasip edecektir."** buyurarak geri çevirirdi.

Ümmü Varaka hafıza idi. Evini hanımlara **Kur'ân Kursu** haline getirmişti ve ta **Hz. Ömer** zamanına kadar evinde **Kur'ân** okumaya ve okutmaya devam etti. Artık yaşlanmıştı. İki kölesi vardı. Parasına göz dikerek onu şehit ettiler. **Hz. Ömer** de onları buldu ve îdâm etti. Cenazesini kaldırttırıp defnettikten sonra Hz. Ömer şöyle dedi:

"Rasûlümüz bize 'Şehîdeyi (Ümmü Varaka) **ziyaret edin', buyururdu. Ne kadar doğru söylemiş!"** *(M. A. Köksal, İslam Tarihi, 2, 50)*

GENÇLERİN BEDİR HARBİNE KATILMAYA CAN ATIŞI

Sa'd bin Vakkâs (ra) anlatıyor:

Rasûlümüz (sav), yaşı henüz küçük olanları askerin arasından seçiyor ve geri gönderiyordu. Yaşı henüz küçük olan kardeşim **Umeyr,** askerlerin arasında Rasûlüllah beni görüp de küçük olduğum için göndermesin diye saklanıyor, şehitliğe can atıyordu. Buna rağmen Rasûlümüz onu buldu ve geri çevirmek istedi. Kardeşim ağladı ve; "Geri dönmek değil, Bedir'e katılıp çarpışmak ve şehit olmak istiyorum." diye yalvardı. O kadar candan yalvarıyordu ki Rasûlüllah da râzı oldu. Hâlbuki kardeşimin kılıcı yerlerde sürünüyordu. Amma çok güzel harp etti ve birkaç müşrikin canını cehenneme gönderdikten sonra kendi de şehit olup arzusuna kavuştu.

BEDİR'E KATILAN MELEKLER VE HZ. CEBRÂİL

Peygamberimiz Hz. Ali ve Hz. Ebû Bekir'e şöyle buyurdular:

"Birinizin yanında Cebrâil aleyhisselâm diğerinizin yanında ise Mikâil ve İsrâfil aleyhisselâm duruyordu. Ve bunların her biri biner melekle bizlere yardıma gelmişlerdi."

Rasûlümüz'den rivâyete göre: **"Sarı ve beyaz sarıklı melekler alaca atlara binmiş olarak harbe iştirak etmişlerdi."**

⁂

Melekelerin yardıma geldiğini müşrikler de görmüşlerdi

Huveytep bin Abdüluzza (Müslüman olduktan sonra ismi Abdullah olarak değişti) diyor ki: **"Ben Bedir'de müşriklerle beraberdim. Henüz Müslüman**

olmamış, müşrikler safında çarpışıyordum. Ayan-beyan bizimle çarpışan birçok melek gördüm. Onlar ya bizi esir alıyor veya kellelerimizi uçuruyorlardı."

Gıfar kabîlesinden bir başka müşrik ise şunları söylüyor: **"Bedir günü üzerimize yaklaşan bir bulut vardı. Ve o buluttan kılıç ve kırbaç şakırtıları, at kişnemeleri duyuyordum. Hattâ bir ara "Atıl ya Hayzum." diye müthiş bir ses işittim."** (**Hayzum** Bedir'e katılan **Cebrâil** aleyhisselâm'ın kullandığı atın/burağın ismiydi.)

Ebû Dâvûd Umrî ise şöyle anlatıyor: **"Bir müşriğin peşine düşmüş onu kovalıyordum. Fakat kılıcımı daha boynuna indirmeden başının kesilip önüme düştüğünü gördüm."**

Sehl bin Huneyl de aynı şeyi müşâhede ettiğini söylüyor.

Abdurrahman İbn-i Avf ise Saib b. Ebi Hubeyşe'yi bağlanmış ve esir alınmış olarak bulunca; "**sen kimin esirisin."** diye soruyor. Saib "**Beni kimse esir etmedi. Kureyş bozguna uğrayınca ben de bozguna uğradım. Sonra aksakallı, gök ile yer arasını dolduran bir zât gelip beni esir edip gitti**", diyor. Abdurrahman b. Avf diyor ki: "Saib'i alıp Rasûlüllah'ın huzuruna götürdüm. Daha hiçbir şey dememiştim. Rasûlüllah Saib'e baktı ve; "**Yâ Saib, seni bir melek esir aldı değil mi?"** buyurdu.

HARP SONU CEBRÂİL'İN RASÛLÜLLAH'A VEDASI

Bedir muharebesi öğleye doğru nihayete erince, Cebrâil aleyhisselâm perçemi alnında, zırhlı ve mızraklı olduğu halde, bir kum tepesi üzerinde Rasûlümüz'e göründü ve; "**Yâ Muhammed, senin Rabbin olan Yüce Allah beni sana gönderdi. Ve sen râzı oluncaya kadar da senden ayrılmamamı bana emretti. Razı oldun mu?"** dedi. Peygamberimiz de; "Evet râzı oldum Yâ Cibrîl" deyince, Cebrâil aleyhisselâm veda edip meleklerle beraber göğe yükseldi. *(M. A. Köksal, İslam Tarihi, 2, 112-134)*

AKTÜALİTE

Eflak ve **Boğdan**'a saldıran yüz elli binlik **Rus** askerleri ile çarpışan **Osmanlılar'**a da **Hz. Allah**'ın **Bedir'**deki gibi meleklerle yardımda bulunmuş olduğunu bütün kâfirlerle Müslümanlar görmüşlerdir. Esir alınan kâfirlerin bazıları "**nerde bizi esir eden askerler**?", demiş. Ayrıca üç bin kahramanın yine **Tuna**'da Allah'ın ve meleklerin yardımıyla Rusları mağlup edişleri de burada zikredilmelidir. *(Büyük Dini Hikâyeler)*

Melekler, Kâdir ve Berat gecesi gibi mübârek gecelerde inerler. Mü'minlerle bir olup onlara duâ ederler. Bununla beraber Cuma günü Arş'ta ve yedi kat semadaki melekler Cuma namazı kılarlar; sevaplarını o gün Cuma kılan mü'minlere bağışlarlar.

Ayrıca yine melekler gerçek mü'minlerle ölüm denen o müthiş anda beraber olurlar ve onlara şöyle derler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلٰئِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾

Meali: **"Muhakkak o kişiler ki 'Rabbimiz Allah'tır' dediler ve** (hayatları boyunca O'nun emri istikâmetinde yaşadılar) **onların ölüm anında melekler üzerlerine inerler: 'Korkmayın, üzülmeyin' deyip onları cennet ile müjdelerler."** *(Fussilet, 41/30*)

MELEKLERİ İNKÂR EDENLER İKİ KISMA AYRILIR

1. Melekleri tamamen inkâr eden kâfirler var. Bunlara neden inkâr ettikleri sorulduğunda "**Biz görmediğimiz şeye inanmayız.",** derler. Biz de onların bu sözde mazeretlerine mukâbil şöyle deriz:

"**Peki, biz de sizin rûhunuzu göremiyoruz, o zaman sizlere leş diyebilir miyiz? Namusunuzu da göremiyoruz, namussuz diyebilir miyiz? Aklınızı da göremiyoruz, deli diyebilir miyiz**?"

Oysa bugün bilim ispat ediyor ki göremediğimiz şeyler gördüklerimizden çok daha fazladır.

2. Melekleri "fırtınalardır, rüzgârlardır." diye alakasız tanımlarda bulunan, bizden biriymiş gibi görünüp fikirlerinde sapıklık olan bazı modernist din adamları vardır. Bunlara ne demeli? Herhâlde, şayet kabiliyetleri varsa; "Allah ilimden evvel hidâyet versin." diye duâ etmeli.

Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) Hazretleri insanoğlunun üzerinde üç yüz seksen dört tane melâike olduğunu ve bunların çeşitli vazifelerinin bulunduğunu anlatır. Mü'minlerin en ağır hizmetini yüklenenlerin ise zarûrî hacetlerine bakan melekler olduğunu söylerdi. Bunun için her mü'min def-i hacet yapıp çıkınca; "**Elhamdülillâhillezî ezhebe anne'l-ezâ ve âfânî min zâlik."** duâsını okumasının şart olduğunu hatırlatırdı.

MELEĞE BİLE ŞEFAAT EDEN ALLAH'IN VELİ KULU

Abdurrahim-i Mağribi Hazretleri bir gün, mürîdânı ve talebeleriyle oturup onlarla sohbet ederken, gökten pat diye önüne cansız bir ceset düştü. Mürid ve talebeleri hayret içinde kaldılar. Mübârek ise boynunu büktü, bir müddet murâkabede kaldı. Sonra başını kaldırınca, ceset de yavaş yavaş dirilip göğe doğru yükseldi ve gözden kayboldu. Bu vaziyeti gören mürîd ve talebeleri iyice şaştılar.

Onların hayretler içinde kaldığını gören Abdurrahim-i Mağribi Hazretleri buyurdu ki: "O bir melekti, bilmeyerek kendisinden lüzumsuz bir hal (hata) zuhûr

etti. Bu sebeple cezalanıp gökten yere düştü ve gelip bizden şefaat diledi. Allah Teâlâ da onun hakkındaki şefaatimizi kabul buyurdu, eski makamına kavuştu ve yerine döndü." *(Tabakâtü'l-Kübrâ)*

ALLAH İLE KULLAR ARASINA KİMSE GİREMEZ Mİ?

Bunu iddia edenlerin maksadı; papazların para karşılığında bazı kimselerin günahlarını, Allah ile aralarına girip, af edemeyeceklerini söylemek ise bu doğrudur. Zira Cenâb-ı Hak;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلاَّ اللهُ...﴾

Yani: "**Allah'tan başka günahları af edecek kimdir. Kim af edebilir?**" *(Âl-i İmrân, 3/135)* buyuruyor.

Hz. Allah bu âyet-i kerîme ile papazlara meydan okuyor. Bununla beraber Allah ile kul arasına kimse giremezden maksat, Cebrâil'in gelmesinin ve vahiy getirmesinin inkârı ise veya Hz. Allah ile bizim aramızdaki Hz. Muhammed'i (sav) inkâr ise her iki halde de bu söz küfrü mûcîbdir. Görmüyor musunuz ki bir mahalle imamı bile namazda Allah ile bizim aramıza girerek bize imam ve tercüman olmaktadır.

4. DERS:

Allah'ın Kitaplarına Îmân

Âlemlerin Rabbi olan **Allah Teâlâ**, insanların, dünyevî ve uhrevî saâdetlerini temin etmeleri için **peygamberler**i *(aleyhimüsselâm)* vâsıtasıyla kitaplar göndermiştir. Bunlara "**İlâhî kitaplar"** veya "**Semâvî kitaplar"** denir. **Semâvî kitapların tamamına inanmak bizim için farzdır. Hepsi de Allah Teâlâ'nın kelâm sıfatının tezahürüdür ve vahiydir.**

Vahiy; Allah ile peygamberi arasında cereyan eden, mahiyetini bilmediğimiz bir çeşit konuşmadır. **Allah**'tan vahiy alma hâdisesine **Ashâb-ı kirâm** şâhit olmuşlardır. **Vahiy** alma hâli geçince de **Rasûlüllah Efendimiz**'den (sav) âyeti dinleyerek yazmışlar ve ezberlemişlerdir. Böylece bugün elimizde bulunan **Kur'ân-ı Kerîm** veya bir diğer ismiyle **Mushaf-ı Şerîf** meydana gelmiştir.

Mevlâ-yi zû'l-Celâl ve'l-Kemâl hazretleri, ilk insan ve ilk peygamber olan atamız **Hz. Âdem**'den itibaren kitaplar göndermiştir. Bunlar bazen **sayfalar**dan ibaret bazen da elimizdeki **Mushaf** gibi kâmil mânâda kitaplar olarak gelmiştir.

Son ve ekmel kitap Kur'ân-ı Kerîm'de Cenâb-ı Hak, Ehl-i Kitab'a yani Yahudi ve Hristiyanlara hitâben buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ۞ يَهْدِى بِهِ اللهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ بِاِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

Mealleri: **"Ey Ehl-i kitap! Muhakkak ki size Allah'tan bir Nûr ve apaçık bir Kitap** (Kur'ân) **geldi. Ve onunla Allah, kendi rızâsına uyanları selâmet yollarına eriştirir. Ve izniyle onları, karanlıklardan aydınlığa çıkarıp dosdoğru bir yola ulaştırır."** *(el-Mâide, 5/15-16)*

Tefsîr: Bazı müfessirler; '**Nûr** ve **Kitap'**tan murâd birdir' demişler. Diğer bazıları ise '**Nur'**dan murad **Hz. Muhammed** (sav), **Kitap**'tan murad ise **Kur'ân-ı Azîmüşşân**'dır' demişlerdir.

Âyetteki: "**yehdî bihillâhi**"de zamirin "**bihî**" diye müfret getirilmesinin sebebi, ikisinin de gayesinin bir olmasındandır ki o da şirk ve şek zulmetlerini yırtıp atmak; Hak'tan halka gelen ve gizli kalan mesajları açıklamak veya vazıh (açık) muhalifleri âciz bırakmak ve bütün bunlardan bir hedefe varmak ki o da;

"Sübele's-selâm", yani "**zulümâttan** (karanlıklardan) **nura** (aydınlığa) **çıkarmak ve sırât-ı müstakîm'e hidâyet etmek."** olarak sıralanıyor.

Dikkat: Âyette; "**nûrun"**dan sonra "**ve kitâbin"** diye atıfla geldiğine ve atıfta da minvechin müvâfakat, minvechin de muhalefet *(bir yönden uygunluk, bir yönden de zıtlık-aykırılık)* aranacağına göre bu âyetteki **nur**dan murad **Hz. Muhammed**'dir (sav), denilmiştir.

Hz. Allah'ın burada Habîbi'ne "**nur."** demesinin sebebi ise şundandır:

Hz. Allah O'nun nuruyla insanları şirkin, küfrün zulmetlerinden ve her türlü cehlin karanlıklarından kurtardı.

Nitekim Rasûlüllah:

اَوَّلُ مَا خَلَقَ اللهُ نُورِي أَوْ رُوحِي وَكُنْتُ نَبِيًّا وَآدَمُ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطِّينِ ۞

Mânâsı: **"Hz. Allah her şeyden evvelâ benim nurumu veya rûhumu yarattı ki Hz. Âdem'in çamuru ile suyu daha birbirine karıştırılmamıştı. Ben o zaman peygamber olmuş idim."** buyurdu.

Yani Allah Teâlâ Hz. Âdem'i yaratmadan on dört sene evvel benim nurumu yarattı. O nur onun önünde tesbih ediyor. Melekler de ona uyarak tesbih ediyorlardı. Ne zaman ki Allah Teâlâ Hz. Âdem'i yarattı. Benim nurum onun sulbüne yerleştirildi.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَاَنْزَلْنَا اِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا ۞ فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِى رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ اِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا﴾

Mealleri: **"Ey insanlar! Şüphesiz size Rabbinizden bir burhan** (kesin bir delil: Muhammed aleyhisselâm) **geldi. Ve size apaçık bir nur** (Kur'ân-ı Kerîm) **indirdik. İşte Allah'a îmân edip O'na sımsıkı sarılanları Allah kendi katından bir rahmet ve lütfa** (cennete) **koyacak ve onları kendisine varan dosdoğru bir yola** (İslâm'a) **iletecektir."** *(en-Nisâ, 4/174-175; Rûhu'l-Beyân, 4 ciltlik, 1, 548)*

SEMÂVÎ KİTAPLAR İKİ ÇEŞİTTİR

1. Sahifeler: Bunlardan 10 sahife Hz. Âdem'e, 50 sahife Hz. Şit'e, 30 sahife Hz. İdris'e, 10 sahife Hz. İbrahim'e verilmiştir. Toplamı yüz sahifedir. Görüldüğü gibi bunlar da dört peygambere verilmiştir.

2. Kitaplar: Bunlar da dört peygambere verilmiştir. **Tevrat** Hz. Mûsâ'ya, **Zebûr** Hz. Dâvûd'a, **İncil** Hz. İsa'ya, **Kur'ân-ı Kerîm** de Hz. Muhammed Mustafa'ya *(salavâtullâhi ve selâmühû aleyhim ecmaîn ve alâ nebiyyinâ hâssa)* indirilmiştir.

Gerek suhûf (sayfalar), gerek kitaplar yeryüzüne Ramazan ayında indirilmişlerdir.

Kur'ân-ı Kerîm

Her hususta diğerlerinden efdaldir. Ezcümle:

1. Ahkâmı diğer kitaplar gibi bir kavme değil, bütün insanlığa şamildir.

2. Zaman olarak diğer kitaplar gibi hükmünün geçerliliği belli bir dönemde değil, kıyâmete kadar bâkîdir.

3. O, enbiyânın da en büyüğüne nâzil olmuş ve bütün suhûf ile kitapların ahkâmını hâvî (hükümlerinin içine almakta) ve hepsinin hatimesidir (sonuncusudur, mührüdür).

NOT: Zebûr ve İncil'de zaten ahkâm yoktur. Onlar sadece mev'iza (vaaz u nasihat/öğüt) kitabıdır. O devirdekilerin ahkâmı da Tevrat'ın ahkâmıdır. O da bilindiği gibi 10 emirden ibarettir.

KUR'ÂNIMIZ İLE DİĞER SEMÂVÎ KİTAPLARIN MUKÂYESESİ

Hz. Kur'ân ile diğer Semâvî kitapları bir mukâyese ederek mevzumuzu izaha çalışalım. Bunun için de öncelikle **Ahdi-i Cedîd** (İncil) ile **Ahd-i Atîk** (Tevrat) hakkındaki ihtilaftan bazı misaller verelim:

Meselâ; Yahudilerin bir taifesi olan Sâmirîler, **Ahd-i Atîk**'in kırk yedi risalesinden sadece yedisini kabul eder, diğer kırkını ise reddederler. Ayrıca bu yedi risalenin ellerindeki İbrânîce'ye uymayan diğer Yahudilerin nüshalarını da (âyetlerini de) kabul etmez, reddederler.

Hristiyanlar ise bu **Ahd-i Atîk**'in evvelâ otuz sekiz risalesini tanımış, diğer dokuzunu reddetmişlerdi. Mîlâdî 325-364 ve 397 senelerinde İznik Levârise'de ve Katarca'da yapılan konsey toplantılarında Yahudilerin mel'anetleri ve bastırdıkları paralarla kabule mecbur edildiler. Bu âyetler de İlâhî (Allah kelâmı) olarak değil; "papazların kararıyla" mukaddes âyetler meyanında kabul edildiler.

Ahdi-i Cedîd'e gelince; bunu da teşkîl eden yirmi yedi kitaptan vaktiyle yirmisi sahih/doğru ve geçerli sayılmıştı. Sonra Mîlâdî 364 ve 397 tarihlerinde mezkûr konsillerde, diğer yedisi de yine papazların kararıyla kütüb-i münzele (semadan indirilmiş kitaplar) payesine kavuşturulmuştur. *(Abdurrahim Zapzu, Büyük İslâm Tarihi)*

Şimdi biraz da **İncil**'in ilk âyetleriyle **Kur'ân-ı Kerîm**'in ilk âyetlerini mukâyese edelim:

Evvelâ **Kur'ân**ımızdaki ilk nâzil olan/inen âyetlere bakalım:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِقْرَاْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِى خَلَقَ ۞ خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۞ اِقْرَاْ وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ ۞ اَلَّذِى عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۞ عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾

Meali: "(Ey Rasûlüm! Her şeyi) **yaratan Rabbinin adıyla** (Besmele ile) **oku** (Kur'ân'ı). **O, insanı bir kan pırtısından yarattı. Oku, Rabbin sonsuz kerem**

sahibidir. Ki O, kalem ile (yazmayı) **öğretti. İnsana bilmediğini O öğretti.** *(el-Alak, 96/1-5)*

İkinci sırada inen ilk âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ۞ قُمْ فَاَنْذِرْ ۞ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ۞ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ۞ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ۞ وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ ۞ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ﴾

Mealleri: **"Ey** (elbisesine) **bürünüp sarınan** (Habîbim)**! Kalk da** (insanları Allah'ın azâbı ile) **korkut.** (Îmân etmezlerse azâba uğrayacaklarını kendilerine haber ver.) **Rabbini yücelt** (müşriklerin eş katmalarından âlî-yüce tanı, tekbir al, büyüklüğü yalnız Allah'a tahsîs et). **Elbiseni** (bundan sonra da dâimâ) **temiz tut. Azaba** (vesile olan şeyleri) **terk etmekte sebât et. Az bir şey verip karşılığında çok şey isteme** (yaptığın iyiliği çok görme)**. Rabbin**(in rızâsı) **için sabırlı ol,** (sıkıntılara katlan)**."** *(el-Müddessir, 74/1-7)*

Şimdi bu İlâhî âyetleri, karınca kadrince, terazimizin vüs'atince bir tartalım. İfade ettiği manaları bugünkü mevcut ilim süzgecinden geçirip düşünelim. Sonra bir de Kur'ân'a ve O'nun Peygamberine dil uzatan, karikatürize ederek akıllarınca alay etmeye kalkışan Hristiyanların ellerindeki tahrif edilmiş İncillerin ilk âyetlerine bakalım:

Meselâ; **Matta**'nın ilk âyeti şöyle başlar:

1. İbrahim oğlu Dâvûd'un oğlu İselmesih'in kitabıdır.

2. İbrahim İshak'ı, İshak da Yâkub'u tevlîd etti. Yâkub dahi Yahuda'yı ve onların kardeşlerini tevlîd eyledi.

Markus'un yazdığı **İncil**'in ilk âyetleri;

1. Allah'ın oğlu İselmesih'in beşeriyetinin ibtidâsı.

2. Peygamberlerde yazıldığı üzere İşte ben senin yüzünün önünde Rasûlümü gönderdim ki onun yoluna dön.

Luka'nın yazdığı **İncil**'e göre ilk âyetler;

1. Çünkü çok kimseler aramızda yakînen bilinen şeylerin hikâyesini tekzip etmeye mübaşeret eylediler.

2. Nice ki: Onları kendi gözleriyle gördüler ve hizmetkârı olanlar bizlere talim etmişler…

Yuhanna'nın yazdığı **İncil**'e göre ilk âyetler

1. İbtidâ kelâm vardı, kelâm Allah'ın katında idi.

2. Bu ibtidâ da Allah'ın katında idi.

3. Her şey bununla başladı. Hiçbir yaratılmış şey onsuz yaratılmadı. *(Abdurrahim Zapsu, Büyük İslâm Tarihi, s. 651-662)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِى الْاَبْصَارِ﴾

Yani: "**Ey basîret sahipleri, artık ibret alın.**" *(el-Haşr, 59/2)* demekten ve ehl-i insafı Kur'ânımıza îmâna davetten başka elden ne gelir!

⁂

Kur'ân-ı Azîmüşşân'a gelince…

Kur'ân-ı Azîmüşşân 23 senede **Cibrîl-i Emin** vâsıtasıyla **Muhammedü'l-Emin**'e nâzil olmuştur. Nazil olan her âyet bir taraftan **vahiy kâtipleri vâsıtasıyla yazılarak**, bir taraftan da **Ashâb-ı Suffe** *(İslâm'da ilk Kur'ân Kursu'nun talebeleri)* tarafından **ezberlenerek** bütün âyetler zabt u rabt/muhâfaza altına alınmıştır.

Ayrıca, her Ramazan-ı Şerîf'te Cibrîl aleyhisselâm gelerek o güne kadar inen âyetleri Rasûlümüz'e mukâbele şeklinde okumuş, Rasûlümüz de ona tekrar etmiş ve son Ramazan'a kadar böyle devam edegelmiştir.

Son Ramazan'da ise Cibrîl Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın tamamını Peygamberimiz'e iki defa okumuş, Peygamberimiz de baştan sona okunan Kur'ân'ı iki kere Cibrîl'e okumuş ve böylece Ramazan'da okunan **mukâbele** sünneti tahakkuk etmiş, ta o zamandan beri devam edegelmiştir.

Demek ki Hz. Kur'ân, vahiy kâtipleri eliyle hem yazılı olarak hem de Ashâb-ı Suffe tarafından hıfz edilerek/ezberlenerek o günden bu güne elden ele, dilden dile, gönülden gönüle tevâtüren (şüphe getirmez şekilde) bizlere kadar naklolup gelmiştir. Hz. Allah'ın;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾

Meali: **"Hiç şüphe yok ki Kur'ân'ı biz indirdik ve muhakkak onu** (tahrif ve tebdîlden, İncil ve Tevrat gibi değişikliğe uğramaktan) **yine biz koruyacağız."** *(el-Hicr, 15/9)* fermânı tecellî etmiştir.

VAHYİN MERTEBELERİNE BİR GÖZ ATALIM

İlâhî vahyin mertebeleri yedidir:

1. Rüya-yı sâdıkâ hali: Vahyin bu şeklinde Rasûlümüz ve diğer peygamberler rüyalarında ne görmüşler ise mutlaka tecellî etmiştir. Hz. İbrahim'in Hz. İsmail ile alâkalı rüyası ve Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa'nın (sav) Mekke'nin mutlaka fethedileceğine dair görmüş olduğu rüya gibi.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لَقَدْ صَدَقَ اللهُ رَسُولَهُ الرُّءْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللهُ اٰمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُؤُسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا﴾

Meali: **"Andolsun ki Allah, gerçekten Peygamberine o rüyayı hak olarak ve dosdoğru gösterdi. Ve yine andolsun ki inşallah emniyet içinde bulunan**

kimseler olarak başlarınızı tıraş etmiş ve kısaltmış olduğunuz halde korkmaksızın mutlaka Mescid-i Harâm'a gireceksiniz." *(el-Fetih, 48/27)*

2. Feyiz ve ilham yoluyla: Bazen Cebrâil (as) gelmez, Hz. Allah Peygamberinin kalbine ilham ederdi.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى ۞ اِنْ هُوَ اِلَّا وَحْىٌ يُوحٰى﴾

Meali: **"O boş bir şey konuşmaz, O'nun konuştuğu şey ancak O'na vahyedilendir."** *(en-Necm, 53/3,4)*

3. Cibrîl (as) **bazen insan sûretinde gelmesi yoluyla:**

Meselâ Ashâbın en güzeli olan **Dıhyetü'l-Kelbî** sûretine girerek görünürdü. Nitekim Cibrîl hadîsi de denilen meşhur Hz. Ömer hadîsinde Cebrâîl (as) insan sûretinde gelerek; "Îmân nedir? İslâm nedir?" sorularını sormuştur.

4. Şiddetli bir ses halinde gelen vahiy: Bu esnada altındaki deve dayanamaz yere çökerdi.

Sır kâtiplerinden Zeyd bin Sabit diyor ki: **"Böyle bir vahiy anında Rasûlüllah'ın mübârek ayağı benim ayağımın üstünde idi. Ben ayağım ezildi, ufaldı zannettim. Bilhassa azap âyetleri nâzil olurken böyle olurdu."**

5. Cebrâil (as) **kendi sûretinde inerek Rasûlüllah'a görünmesi şekliyle gelen vahiy:** O'nun altı yüz kanadı vardı ve çok güzeldi. Böylece Rasûlümüz'e sadece iki kez görünmüş olduğu rivâyet edilir.

6. Göklerdeki vahiy: Bu da gölge arkasından gelen bir ses halinde olurdu.

7. Mi'rac'daki vahiy: Vasıtasız ve perdesiz olmuş idi.

Rivâyete göre **Cebrâil** aleyhisselâm **Âdem** aleyhisselâm'a 12 defa, **Nûh** aleyhisselâm'a 50 defa, **İdris** aleyhisselâm'a 4 defa, **İbrahim** aleyhisselâm'a 40 defa, **Mûsâ** aleyhisselâm'a dört yüz defa, **İsa** aleyhisselâm'a 10 defa, **Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa**'ya (sav) ise 2400 defa inmiş ve görünmüştür. *(Mevâhib-i Ledünniyye Tercümesi, s. 32)*

KUR'ÂN'IN HAK KİTAP OLDUĞUNA DAİR AKLÎ DELİLLER

1. Kur'ân-ı Kerîm uydurmadır diyenlere; "hadi sen de bir Kur'ân uydur, bırak bir Kur'ân uydurmayı bir sûresini uydur da görelim." denildiğinde uydurama maları, bir âyet bile örnek getirememeleri en güzel delillerden bir tanesidir.

2. "Ben Arapça bilmiyorum." diyenlere; "öyleyse bilmediğini itiraf ettiğin ve mânâsını anlamadığın şey hakkında nasıl konuşuyorsun? "Gel feza âlemi hakkında da bize bir konferans ver de görelim." denmesi.

3. Kur'ân'ın kendinden evvel olmuş-geçmiş muazzam hâdiselerden haber vermesi. Meselâ Süleyman aleyhisselâm ile Belkıs hadisesi, Hz. Yusuf'un kıssası, Ashâb-ı Kehf hadisesi vs. gibi…

4. Kur'ân'ın kendinden sonra geleceklerden haber vermesi ve verdiği haberlerin hiçbirinin şaşmadan tecellî etmesi.

5. Ebû Cehil ve Ebû Leheb'ten başlayarak bütün düşmanlarının "onu (Kur'ân'ı') gömeceğiz." diye ter-ter tepinmelerine rağmen, 14 asırdır onun dipdiri ayakta durması, düşmanlarının ise helâk olup gitmesi…

İLAHÎ DİNLERİ DİĞERLERİNDEN AYIRAN VASIFLAR

1. İlâhî ve semâvî olan dinler, mutlak bir kudretin ve yaratıcının olduğuna inanmayı emreder.

2. Mensuplarına uhrevî mes'uliyet yükler ve onlara âhiretteki hesaptan bahseder.

3. Allah'a ihlâsla ibadeti emreder. Riyâdan gösterişten şiddetle meneder.

4. Onu tebliğ eden zât, en yüksek ahlâk ile muttasıf bir zat-ı şerîf olmalıdır.

5. Hak din, vahye müstenit bir kitaba dayanmalıdır.

6. İnsanlar gibi meleklerin, cinlerin de var olduğunu kabul eder (hattâ şeytanların bile).

7. İnsanlar arasında ictimâî nizamı tesis eder/toplum düzenini kurar. Umumun menfaatini gözetir.

ALLAH'A MUHABBET, HABİBİNE İTAAT, KİTABINA BAĞLILIK

Allah'a muhabbeti, Habîbine itaati, kitabına bağlılığı olanların alâmetleri nelerdir?

1. Onlar dâimâ Mevlâ'yı düşünür ve O'nu zikretmekle meşgul olurlar.

2. Onların Allah'a sevgi, itaat ve bağlılıkları O'nun ihsânı ile artıp, imtihanı ile asla eksilmez.

3. Onlar Kur'ân'a, enbiyâya, evliyâya dâimâ saygı-hürmet vesaire bütün mahlûkâta da şefkat ve merhamet gösterirler.

4. Onlara ibadetler ağır gelmez, kolay gelir, zevk verir ve onlar, Allah'ı sevenleri sever.

5. Onlar ölümden asla nefret etmez; ölümü âşık oldukları Allah'a kavuşma vesilesi bilir ve beklerler.

DİNDE VE KUR'ÂN'DA REFORM İSTEYENLER

Her şeyden evvel şunu bilelim ki; din İlahî bir vazı'dır, kanundur. Yoksa çamurdan yapılmış herkesin istediği şekli vereceği bir vazo değildir. Ama ne hikmetse, Ebû Cehil ve Ebû Leheb'lerden beri dinimizin ve kitabımızın düşmanları hiç bitmemiş, bilâkis artarak devam edegelmiştir.

İşte bir örnek: 1928 senesi Ankara İlâhiyat Fakültesi profesörlerinin tamiminden sizlere parçalar:

1. İbadet şeklinde reform: Mâbetlere sıralar konulmalı, elbiselikler tesis edilmeli ve temiz ayakkabılarla mâbetlere (çıkartmadan) girilip ibadet edilmesi tercih edilmelidir.

2. İbadet dilinde reform: İbadet dilimiz Türkçe olmalı, âyetlerin, duâların, hutbelerin Türkçe şekilleri kabul edilip bundan sonra Türkçe ibadete devam edilmelidir.

3. Ayrıca mâbetlerde mûsikî aletlerinin bulunması ve kabulü de lazım gelir. Ayrıca mâbetlerde İlâhî mahiyetinde asr-ı mûsikîye kat'i/kesin ihtiyaç vardır. *(S. Albayrak, Türkiye'de Din Kavgası, s. 31)*

İki noktaya dikkatlerinize sunmak isterim:

1. Bu kararın altında hepsi de medreselerde dersiâmlık yapmış o günün fakülte profesörlerinin imzası vardır.

2. Maalesef bu kararın hemen tatbikine geçilmiş ve ilk etapta camilerde secde mahalleri tahtalar ile yükseltilmiştir. 1950'den sonra vazgeçilen bu uygulamalardan, günümüze kadar gelen kalıntıları bazı camilerde maalesef hâlâ görülmektedir. Meselâ Rize'nin sahilindeki Gülbahar Camisi'nde bu tahtalar secde mahallinde 1999'da bile durmaktaydı. O günlerde matbuat (basın-yayın) umum müdürü ve Mason Meşrik-i Âzâmı Nedîm Tör şöyle bir tamim yayımlamıştı: "Her ne sûrette olursa olsun, memleket dâhilinde dînî neşriyât yapılarak dînî bir atmosferin yaratılmasına ve gençlik için dini bir zihniyet fideliği vücûda getirilmesine kesinlikle taraftar değiliz." *(S. Albayrak, age, s. 32)*

BİR HAYRET VE İBRET LEVHASI DAHA

Şeriatın ve Hilâfetin ilgâsı (kaldırılması) için mecliste verilen elli üç kişilik takririn başında vaktiyle **Dâru'l-Hikmeti'l-İslâmiyye** âzâsı ve Meclis-i Meşâyih Reisi olan, Urfa Mebûsu (milletvekili) **Şeyh Saffet Efendi, Manastırlı İsmail Hakkı, Şeyhülislam Mûsâ Kazım Efendi, Şeyhülislam Hayri** (Ürgüplü) **Efendi, Mustafa Asım** gibi zevat vardı. Fakat maalesef bunlar da ya mason veya mason uşağıydı.

Yine bunlardan biri olan meşhur fakat menfur şair Tevfik Fikret bir şiirinde Kur'ânımız için şöyle diyordu:

"*Yırtılır ey kitab-ı köhne yarın / Medfen-i fikrolan sahifelerin!*"

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ﴾

Meali: **"Senin şanını** (nübüvvetle, ismini ezanda-ikamette, teşehhütte-hutbede vs. de ismimle birlikte andırmak sûretiyle) **yükselttik?"** *(el-İnşirah, 94/4)*

MEVLİDİN YAZILMASINA SEBEP OLAN HÂDİSE

İran'dan **Bursa**'ya gelen, İran'ın en meşhur âlimi diye halka takdim edilen ve vaazına binlerce Bursalının **Ulu Cami'**de katıldığı **Râfizî** (Alevî) ve **reformist** mollası dersine mevzu olarak, *Esteîzü Billah Bismillâhirrahmânirrahîm*: **"Âmener'rasûlü..."** âyetini almış ve; "**Lâ nüferriku beyne ehadin min rusulih"** cümlesini delil vererek "**Peygamberler arasında, Hz. Muhammed** (sav) **dâhil hiçbir fark yoktur**. **Hiçbiri diğerinden üstün değildir."** diyerek zehrini kusmuş ve Müslümanları zehirlemeye çalışmıştır.

İşte bu vaazı dinleyen ve çok müteessir olup/etkilenip üzülen Süleyman Çelebi o gece uyuyamamış ve seher vaktinde kalkarak; "**Allah adın...**"dan başlayıp çok büyük bir aşk ve şevk içinde **Mevlîd-i Nebevî**'yi yazmıştır. Ayrıca baştan sona **Rasûlümüz'ü** bütün güzel vasıflarıyla, üstün meziyetleriyle medh u senâ edip **Râfizî**'nin sözlerini **tekzip** etmiştir.

Dikkat:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ ...﴾

Meali: **"O peygamberlerin bir kısmını diğerlerinden üstün kıldık. Allah onlardan bir kısmı ile konuşmuş, bazılarını da derece derece yükseltmiştir. Meryem oğlu İsa'ya açık mucizeler verdik ve onu Rûhu'l-Kudüs ile güçlendirdik."** *(el-Bakara, 2/253)*

Bu âyet-i kerîmede Hz. Allah, ne kadar açık bir şekilde peygamberlerinin bazılarının bazılarından üstün olduğunu beyan ediyor. Âyette; "**Birini de birçok derecelerle yükseltmiştir."** cümlesiyle kastedilen de **Peygamberimiz Hz. Muhammed**'dir (sav). Böylece Onun, hepsinden daha üstün olduğunu bildiriyor bize Rabbimiz.

O âlemlere rahmettir. Bütün insanların ve cinlerin peygamberidir. İlk şefaatçidir. Peygamberlerdeki bütün meziyetler O'nda toplanmış, O'nun diğer meziyetleri ise hepsinin üstüne çıkmıştır. En büyük mûcizesi olan **Kur'ân** kıyâmete kadar bâkî kalacaktır.

Ama gözü-gönlü kör olanlar bunu nereden nasıl görsünler, nasıl bilsinler? Tıpkı onu hiç görmemiş **Veysel Karânî**'nin görmeden O'na îmânı ama O'nu her gün gören müşriklerin hattâ amcası **Ebû Tâlib**'in bile göremeyip îmân edememesi gibi.

ASHÂBIN RASÛLÜLLAH'A BAĞLILIĞINA DAİR BAZI ÖRNEKLER

1. Mısır Melîki (kralı) **Mukavkıs** ve **Rasûlümüz'ün ona gönderdiği elçisi Hâtib bin Beltea'nın Peygamberimiz hakkında muhasebe ve münakaşaları**:

İslâm'ın ilk zamanlarında Rasûlümüz etraftaki bütün meliklere birer mektup göndermişti. Hâtib bin Beltea ile de Mısır Meliki Mukavkıs'a bir mektup göndererek onu İslâm dinine davet etmişti. Mukavkıs mektubu almış ve Hâtib'den de Rasûlümüz'ün evsafını sorarak ondan bilgi almaya çalışmıştı. Bu arada Rasûlüllah'ın davası yolunda Mekke müşriklerinden çektiklerini Hâtib'den öğrenince; "Bu senin anlattığına göre Muhammed Allah tarafından gönderilmiş bir Rasûl değildir." demişti. Hâtib; **"Neden?"** diye sorunca; "**Eğer O Allah'ın Rasûlü olsa, onlara bedduâ eder ve Allah da onları helâk ederdi"** demişti. Bunun üzerine **Hâtib** de; "**Bu senin iddiana göre Hz. İsa da peygamber değildir."** cevabını vermişti. **Mukavkıs** neden deyince Hâtib; **"Eğer o zât** (Hz. İsa) **Allah'ın Rasûlü olsa, Yahudilerden kaçmaz, Yahudiler onu çarmıha gerip öldüremez, o onlara bedduâ eder, Allah da Yahudileri helâk ederdi"** demişti.

Mukavkıs buna cevap bulamayınca, Peygamberimiz'e götürülüp hediye olarak verilmek üzere, iki cariyeyi Hâtib'e emânet etmişti. İşte bu cariyelerden birinin adı **Mâriye**, öbürünün ise **Sîrîn**'di. Peygamberimiz **Sîrîn**'i Ashâbdan biriyle evlendirmiş, **Mâriye**'yi ise âzâd edip nikâhına alarak onu yüceltmiş ve böylece Peygamberimiz, köle ile hürün farklı olmadığını göstermişti. Ne garip tecellîdir ki **Peygamberimiz**in **İbrahim** ismindeki oğlu bu **Mâriye**'den doğmuştu. *(M. Asım Köksal, c. 3, s. 35)*

2. İslâm'ın kılıcı ve başkumandanı Hâlid bin Velîd'in Rasûlüllah'ın bir kılına bile hürmeti:

İslâm ordularının başkumandanı **Hâlid bin Velîd, Peygamberimiz'e** son derece bağlı ve hürmetkâr idi. Bunun nişanesi ve delili olarak Peygamberimizin başından veya sakalından kesilen kılları toplar, saklar ve her harbe giderken onları öper, onların rûhâniyetine güvenirdi.

İşte böyle olduğu için de harplerde, 120 küsur yara aldığı halde onu kimse öldürememiş, İslâm'dan önce ve sonra hiçbir harpte de mağlubiyet tatmamıştı. **Yermuk** muharebesi gününde de harbe başlamadan önce üzerindeki Rasûlüllah'ın kıllarını aramış fakat bulup öpemeyince de çok üzülmüş ve asla harbe de başlamamıştı.

Nihayet araya araya bulmuş, bulunca da çocuklar gibi sevinmiş, öpmüş, başına gözüne sürmüş ve ondan sonra harbe girip muzaffer olmuştu.

İşte bugün memleketimizde bulunan **sakal-ı şerîfler,** onun bir kılını bile atmayan, böyle hürmet edip saklayan **Ashâb** ve **ecdâd** eliyle bizlere kadar gelip ulaşmış bulunuyor. O günün muzaffer kumandanı ve ondan sonra gelen **Fâtihler, Kanûnîler, Yavuzlar Hz. Muhammed**'e (sav) ve **mukaddesat**a böyle hürmet ederek dünyayı titretirlerken ve; "**Dünya bir padişaha çok ama iki padişaha da az gelir."** derlerken… Ne gariptir ki bugünün, Allah'ın Rasûlünden kopuk yetişmiş olanları; "**ormanları sakallı keçiler, cemiyeti-toplumu da keçi sakallılar mahvediyor."** diyebiliyorlar maalesef! Veya bir yerde Müslümanlar, bir sakal-ı şerîfi ziyaret ederse, onlar da hemen şom ağızlarını açıyor ve; "**iki kılın peşinden koşan ahmaklar."** diyerek Müslümanlarla alay edebiliyorlar.

3. Ashâbın Rasûlüllah'a bağlılığına bir başka misal:

Zî-Kared denen yerde/merada **Peygamberimiz**in develeri otluyor, **Abdurrahman bin Avf**'ın **kölesi** de develeri bekliyordu. **Gatafan** kabîlesinden bir sürü eşkıyâ gelip Rasûlüllah'ın develerini sürüp götürmek istediler. Ashâbdan genç bir zât olan **Seleme** gelip köleden Rasûlüllah'ın develerini sordu. Köle Gatafan kabîlesinden bir sürü kişinin gelip develeri sürüp götürdüğünü söyleyince Hz. Seleme hiç kimseden yardım istemeden, yanına arkadaş dahi aramadan, ölümden korkmadan eşkıyâların peşine düştü. **"Ben Ekva'nın oğluyum ve bugün harp günüdür."** diyerek atını öyle hızla üzerlerine sürdü ki eşkıyâlar korktular ve mutlaka bunun arkasından da İslâm askerleri geliyordur zannıyla Rasûlüllah'ın develerini bırakıp canlarının derdine düşerek kaçtılar. Hz. Seleme de Rasûlüllah'ın develerini alıp geri döndü. *(M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, c. 3, s. 331)*

Ey Müslüman!

Bugün sadece Gatafan kabîlesi değil, bütün "Gatafan zihniyet" hücûmda… Rasûlüllah'ın develerini değil ama onun ümmeti olan senin evlatlarını önlerine katmışlar içkiyle-kumarla, eroinle-esrarla, fuhuşla cehenneme doğru sürüp götürüyorlar. Bugün Rasûlüllah'ın develerine değil, bizzat Onun mübârek şahsiyetine kendisine hakaret ediyorlar. Karikatürlerini yapıyorlar… "Çöl bedevîsi cüce Muhammed" diyorlar… Ama sen-ben, o, bu bir Seleme olup karşı koyamıyoruz, bilâkis boyun büküp teslim oluyoruz değil mi?

Rasûlüllah'a hürmet ve onun rızâsını en büyük nimet bilmek

Taif seferinde **Ebû Rahm Gıfârî**'nin devesi, Peygamberimizin devesinin yanından geçerken O'nun mübârek dizine sürttü. Rasûlümüz de; "Dizim incindi Ey Ebâ Rahm." buyurdu. Ebû Rahm, arzu etmediği halde buna sebebiyet verip Rasûlüllah'ı incittiği için çok üzüldü. Mahcup oldu, o kadar utandı ki artık ortalarda görünmez oldu. Rasûlümüz sahâbîsinin kalbini kırdığını anladı. Onu arattı, buldurdu ve huzuruna getirtip ona iltifatlar etti. Ebû Rahm bu ilgi ve iltifattan o kadar sevindi ki bunu şöyle dile getirdi:

"Rasûl-i Ekrem'in rızâsı bana, bütün dünya malından ve dünyanın bütün varlıklarından daha kıymetlidir. Çünkü ben onun rızâsını her şeyden daha üstün addederim." dedi. *(M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, c. 4, s. 48)*

ŞİİR

Yâ Rasûlallah!
"Hutben okunur minber-i iklim-i bekâda
Hükmün tutulur mahkeme-i rûz-i cezâda
Gülbang-i kudûmün çekilir Arş-ı Hüdâ'da
Esmâ-i Şerîf'in anılır Arz u semâda,
Sen Ahmed u Mahmud u Muhammed'sin Efendim
Hak'tan bize Sultan-ı müeyyedsin Efendim."

Şeyh Gâlib

Dikkat: İmâm Kastallânî'nin Mevâhibü'l-Ledünniyye'si, İmâm Birgivî'nin Tarîkat-ı Muhammediyye'si ve daha nice eserler, hep Rasûlümüz'ün faziletleri ve mûcizeleri ile doludur. Meslektaşlarımız onlara müracaat edebilirler.

Hz. Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) buyururdu ki: **"Evlatlarım! Sizler ne büyük mükâfata nâil olacaksınız! Ah bir bilseniz! Yarın kıyâmet gününde bizler mahşer yerinden geçerken bütün mahşer halkı Rasûlüllah Efendimiz'e sorarlar: 'Yâ Rasûlallah! Bunlar enbiyâ mıdır?' Cevap: 'Hayır.' 'Bunlar evliyâ mıdır?' Cevap: 'Hayır.' 'Bunlar şüheda mıdır?' Cevap: 'Hayır.' 'Öyleyse bunlar kimlerdir Yâ Rasûlallah?' Peygamberimiz Efendimiz: "Bunlar âhir zamanda sönmekte olan dini celil-i İslâm'ı, Ümmet-i Muhammed'in evlâdına aşılayan mücâhid ümmetlerimdir."** buyuracak.

AKTÜALİTE

1977 senesinde **Frankfurt** civarında ismi **Baden** diye başlayan bir şehirde **Türk Derneği**'nin başkanı olan **Hafız Şerîf Beşli**, Hristiyan din adamları ile Müslüman din adamları arasında bir **diyalog** toplantısı tertip etmiş. **Türkler**den de **Hristiyanlar**dan da toplantıya bir hayli rağbet olup koca bir kilise salonu dolmuştu. Papazlarla yapılan münâzara bir hayli uzamıştı. Sıkıştıkça bahisten bahse atlıyorlar. Bir türlü teslim olmuyorlardı. Nihayet söz alıp papazlara dedim ki; **"Sizin ajanslarınızdan bizim gazetelere bir haber intikal etti. Çok hayret ettim, acaba doğru mu, diye... Sizden de teyit almak istedim. Malum, bizim Kitabımız 1300 küsur senelik... Hâlbuki o habere göre, dünyanın en eski ve en mukaddes kitabı, 1500 senelik bir İncil Filistin'de bulunmuş ve Vatikan'a gönderilerek Papanın himâyesinde altın kafes içinde muhâfaza ediliyormuş! Doğru mu?"** Papazlar keyifle; "**Tabii tabii, dünyanın en eski kitabı bizim incilimizdir ve 1500 seneliktir."** dediler. Bunun üzerine; "**Peki, Hz. İsa'nın doğumunun 1977'nci yılındayız; 33 yaşında iken de Yahudiler onu çarmıha gerdiklerine inandığınıza göre, aradaki dört yüz küsur sene içinde sizin kitabınız hangisi idi?**" deyince **Türk dinleyicilerden** müthiş bir alkış koptu **papazlar** ve **Hristiyanlar**da ise tam bir panik! **"Biz Vatikan'dan soralım, gelecek toplantıda cevap verelim."** dediler, hâlâ verecekler.

5. DERS:

Allah'ın Peygamberlerine Îmân

"**Peygamber."** kelimesi Farsça bir isimdir. Allah tarafından haber getiren, İlâhî emir ve yasakları halka tebliğ eden haberci demektir. Arapçadaki: "**nebî**" kelimesinin karşılığı olan bu kelime, dilimizde hem **nebî** hem de **rasûl** mânâsını içine alacak biçimde daha çok kullanılmaktadır.

İslâm dininde îmânın şartlarından birisi de peygamberlere (aleyhimüsselâm) inanmaktır. Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾

"Her ümmetin bir peygamberi vardır. Peygamberleri geldiği zaman, aralarında adâletle hükmedilir, onlara asla zulmedilmez." *(Yunus, 10/47)* buyurarak, her kavme bir peygamber gönderdiğini açıklamıştır.

Peygamberler Hz. Allah ile kulları arasında birer vâsıtadırlar-vesiledirler, Onun emir ve yasaklarını kullara tebliğ ederler. Onlara, dünya ve âhiretteki menfaatleriyle ilgili olan, fakat mahiyetini kavramaya düşüncelerinin kâfi gelmediği hususları haber verirler.

Bir başka ifadeyle, Cenâb-ı Hak insanların din ve dünya işleriyle ilgili olarak ihtiyaç duydukları hususları açıklamak; îmân ve tâat sahiplerini cennet ve ecirle-sevapla müjdelemek, kâfirleri ve günahkârları da cehennem ve ceza ile korkutmak için peygamberler gönderir *(el-En'âm sûresi, 6/48)*. Onlar, peygamberlik davalarında doğru olduklarını ispatlamak için Allah'ın izni ile bir takım mûcizeler gösterirler. Peygamberlerin gösterdikleri mûcizeler çoğu kez içinde yaşadıkları devirde revaçta olan ve bir başkasının yapamayacağı harikulâde şeylerdir. Hz. Mûsâ'nın asasının ejderha oluşu, Hz. İsa'nın hastaları iyileştirmesi, Hz. Muhammed'in (salavâtullâhi aleyhim ecmaîn) Ay'ı şehâdet parmağıyla ikiye bölmesi gibi.

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾

Meali: **"Ey îmân edenler! Allah'a Peygamberine ve O'na indirdiği kitaba ve daha önce indirmiş olduğu kitaplara da îmân edin** (imanınızda sebât edin) **ve her kim Allah'a meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve âhiret gününe îmân etmezse, hiç şüphesiz o, haktan uzak bir sapıklıkla sapmış olur."** *(en-Nisâ, 4/136)*

Peygamberler birer peygamber olarak hepsi Allah'ın elçileridir. Ama aralarında yine Allah'ın onlara ihsânı olarak fazilet ve derece farkları vardır.

PEYGAMBERLER ARASI DERECE FARKLARI

Meselâ **Cenâb-ı Hak** Hz. **İbrahim**'e Halîliyet (dostluk) mertebesi vererek onu kendisine **"Halîlullah"** kılmış. **Dâvûd aleyhisselâm'a** hem saltanâtı hem nübüvveti ihsân etmiş. **Hz. Süleyman**'a ins u cine ve bütün kuşlara hükmetmeyi ihsân etmiş ve yine rüzgârı emrine vermiştir.

Sevgili Peygamberimiz'e (sav) ise **geçmiş peygamberlere ihsân ettiği derecelerin, mûcizelerin tamamını ihsân etmiştir.** Nitekim Rasûlüllah Efendimiz bu hususu bir hadîs-i şerîflerinde şöyle açıklamışlardır:

فُضِّلْتُ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ سِتٌّ: أُعْطِيتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ، وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ، وَأُحِلَّتْ لِيَ الْغَنَائِمُ، وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا، وَأُرْسِلْتُ إِلَى الْخَلْقِ كَافَّةً، وَخُتِمَ بِيَ النَّبِيُّونَ ۞

Yani: "Hz. Allah beni alt hasletle diğer peygamberlerden üstün kıldı. Bana;

1. Cevâmiu'l-kelîm *(az sözle çok mânâ anlatma veciz hitap etme sanatını)* **verdi.**

2. Ben rüzgârlarla düşmanlarıma korku salar kılındım.

3. Bana ganîmetler *(harpte alınan, ele geçirilenler)* **helâl kılındı.**

4. Arzın her tarafı bana temiz ve ibadet için mescid kılındı.

5. Ben bütün insanlığa gönderildim.

6. Benimle de peygamberler silsilesi sona erdi, *(son peygamber olarak gönderildim). (Süyûtî, Câmiu's-Sagîr, 2, 76)*

Rûhu'l-Beyân Tefsîri'nde izah edildiğine göre her peygamberin derecesinin yüksekliği, nurunun yüksekliğine bağlıdır. Bunun içindir ki **Peygamberimiz** (sav) **Mi'rac**'a çıkarken birinci kat gökte **Hz. Âdem**'i, ikincide **Hz. Yahyâ** ve **İsa**'yı, üçüncüde **Hz. Yusuf**'u, dördüncüde Hz. **İdris**'i beşincide **Hz. Hârun**'u, altıncıda **Hz. Mûsâ**'yı, yedincide **Hz. İbrahim**'i *(aleyhimüsselâm)* gördü ve her biriyle görüştü. Kendisi ise **Sidre-i Müntehâ**'ya; "قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى"ya ulaştı. *(en-Necm, 53/9)* Sonra onları da geçerek, **huzur-i İlâhî'ye**, **huzur-i maneviye** vardı ve orada **"Tahiyyat"** okudu. İşte bu **Rasûlümüz'ü**n onların hepsinden derecesinin âli/yüce olduğunu gösterir. *(c. 1, s. 267)*

PEYGAMBERLER HAKKINDA BİLİNMESİ VACİP OLAN VASIFLAR

1. Sadâkat: Bütün peygamberler sâdıktırlar. Yalancıdan asla peygamber olmaz *(Hattâ hakîkî mü'min bile olamaz)* Peygamberimiz'e müşrikler bile "**Muhammedü'l-Emin."** unvanını vermişler ve her bireri en mühim emânetlerini getirip ona teslim etmişlerdi.

2. Emniyet: Müşrikler inanmadıkları halde ona güvenmişler. **Kâbe**'nin tamirinde **Haceru'l-esved**'i yerleştirmede kavga edip silaha sarıldıklarında onun hakemliğine hepsi güvenip râzı olmuşlardı.

3. Tebliğ: Hz. Allah Hira Dağı'nda ona;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْاَقْرَبِينَ﴾

Meali: "(Önce) **en yakın hısımlarını uyar**." *(eş-Şuara, 26/ 214)* âyetini indirdiğinde o hemen **Cebel-i Ebi Kubeys**'e çıkarak Mekke vâdisindeki bütün kabîleleri tek tek ve ismen çağırarak hemen tebliğe başlamış ve yine **Uhud**'da da en zor şartlar altında bile;

اَنَا النَّبِيُّ لاَ كَذِبْ! اَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبَ هَلُمُّوا اِلَيَّ !

Mânâsı: "**Ben Peygamberim, yalan yok**! **Ben Abdulmuttalib'in oğluyum** (torunuyum)**. Bana geliniz!**" *(Buhârî, Cihad, 52)* diye feryat ederek onları etrafına çağırmıştır.

4. Zekâ: Levh-i Mahfuz âdeta onun elinde, Kur'ân-ı Azîmüşşân kalbinde olan bir Zat-ı Şerîf için zeki miydi değil miydi münakaşasına gerek var mı?

İşte Amerikalı bilim adamlarının bir tespiti: Günümüzde herkes zekâsının yüzde on sekiz veya yirmisini ancak kullanabilmektedir. Fakat **Muhammed Mustafa (sav)** müstesnadır. Yaptığımız tespitlere göre o aklının ve zekâsının yüzde altmışını kullanabilmişti, diye rapor ettiler.

5. İsmet: Günahlardan temiz olmak vasfı ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لِيَغْفِرَ لَكَ اللهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَاَخَّرَ﴾

Meali: "**Böylece Allah senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlar.**" *(el-Fetih, 48/2)* buyuran Hz. Allah onun, zaten günahlardan mâsum olduğunu Kitab-ı Kadîmi'yle bize haber veriyor.

PEYGAMBERİMİZİN DİĞER PEYGAMBERLERDEN FARKLI VASIFLARI

Bizim Peygamberimizde diğer peygamberlerden (aleyhimüsselâm) ayrı olarak şu üç vasıf daha vardır:

1. İns u cinne meb'ûsiyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلاَّ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ﴾

Meali: "(Yâ Muhammed!) **Seni ancak bütün âlemlere rahmet olarak gönderdik**." *(el-Enbiyâ, 21/107)*

İnsanların kâffesine peygamber olarak gönderildiğine ise;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا كَافَّةً لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾

Meali: "**Biz seni ancak bütün insanlara bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak gönderdik. Fakat insanların çoğu bilmezler**." *(es-Sebe', 34/28)*

Cinlere peygamber olarak gönderilmiş olduğuna ise Cin sûresi delildir:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قُلْ اُوحِيَ اِلَيَّ اَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ فَقَالُوا اِنَّا سَمِعْنَا قُرْاٰنًا عَجَبًا﴾

Meali: "(Rasûlüm) **de ki: Hakîkat bir takım cinnin Kur'ân dinleyip de şöyle dedikleri bana vahyedildi. Şüphesiz biz, hayret verici bir Kur'ân dinledik**." *(el-Cin, 72/1)*

2. Hâtemü'l-enbiyâ oluşu: Hz. Muhammed'in (sav) nurunun yaratılışı itibariyle peygamberlerin ilki, dünyaya gönderilişi itibariyle ise son peygamber oluşu.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَا اَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَسُولَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ...﴾

Meali: "**Muhammed, sizin adamlarınızdan hiçbirinin babası değildir. Ama Allah'ın Rasûlü ve peygamberlerin sonuncusudur**." *(el-Ahzab, 33/40)* âyeti medlûlünce hülasa-i mevcûdâttır.

3. Efdalü'l-enbiyâ oluşu: Çünkü **Livâu'l-hamd** sancağı onun elinde olacak, Hz. Âdem dâhil bütün peygamberler mahşer günü o sancağının altında toplanacak ve yine şefaat izni de onun elinde olacaktır. *(Ahmed Hamdi Akseki, İslam Dini bidâyeti)*

İstidrad: Peygamberlerde peygamber olmadan görülen hârikalara "**İrhâs**" veya cemî/çoğul olarak **"İrhâsât"** denir.

PEYGAMBERİN MUCİZE GÖSTERMESİ ŞARTTIR

Öncelikle mûcize nedir? Onu görelim. Mûcize;

اَمْرٌ خَارِقٌ لِلْعَادَةِ قُصِدَ بِهِ اِظْهَارُ صِدْقِ مَنِ الدَّعَى أَنَّهُ رَسُولٌ مِنَ اللهِ ۞

Yani: "**Allah tarafından gönderilmiş Rasûl olduğunu iddia eden zâtın doğruluğunu izhar ve ispat kastı ile elinde zuhûr eden harikulâde şeylere mûcize denir**." *(Taftazânî, Şerhu Akâid, Mûcize bahsi)*

Hz. Allah her peygambere onun yaşadığı zamana göre mûcize verir. Meselâ Mûsâ aleyhisselâm zamanında sihir yapmak ve sihirbazlık çok ileri gitmişti. Allah Teâlâ Hz. Mûsâ'ya verdiği Asa (değnek) ile sihirbazları âciz bıraktı, perişan eyledi.

Hz. İsa zamanında ise tıp ilmi çok ileri gitmişti. Bunun için Cenâb-ı Hak Hz. İsa'ya, değil hastaları iyi etmek, ölüleri bile diriltme mûcizesini vermiştir.

Hz. Peygamberin (sav) zamanında ise **fesahat** ve **belâgat** *(güzel söz söyleme ve şiir irşâd etme işi, edebiyat ve hitâbet)* çok ileri gitmişti. Hz. Allah da Rasûlüne hem **cevâmiu'l-kelîm** kabiliyeti hem de bütün **bülega** ve **fuseha**yı susturacak bir mûcize olarak fesahat ve belâğatın zirvesi olan Kur'ân-ı Kerîm'i verdi.

BAZI PEYGAMBERLERDEN MUCİZELER

1. Hz. Nûh (as)

Kavmi ondan, taşları toprak yapmasını istedi. O da bir mûcize olarak yaptı ama yine inanmadılar.

Kaybolan iki çocuğun bulunmasını istediler. Çok uzaklara gitmiş olan çocukları bulup haber verdi, yine inanmadılar.

Susuz bir yerden su çıkartmasını istediler. Bir işaretle ağaçları yerinden kaldırmasını istediler. Bulutsuz bir havada yağmur yağdırmasını istediler. Bir mûcize olarak hepsini yaptı, yine inanmadılar. Bunun üzüntüsü ile Hz. Nûh Allah'a dönüp;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَالَ رَبِّ اِنِّى دَعَوْتُ قَوْمِى لَيْلًا وَنَهَارًا ۞ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِى اِلَّا فِرَارًا﴾

Meali: "(Hz. Nûh) **dedi ki: Ey Rabbim! Ben kavmimi gece gündüz** (imana) **davet ettim. Fakat benim davetim ancak onların** (imandan) **kaçışını arttırdı.**" *(Nûh, 71/5)*

2. Hz. İbrahim (as)

a) Nemrut tarafından ateşe atıldığında ateşin onu yakmaması.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قُلْنَا يَا نَارُ كُونِى بَرْدًا وَسَلَامًا عَلٰى اِبْرٰهِيمَ﴾

Meali: "(Her şeyin maliki ve sahibi olan biz dedik ki:) **Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve selâmet ol.**" *(el-Enbiyâ, 21/69)*

b) Ölü olan kuşları yanına çağırması ve onların da Allah'ın izni ile onun çağrısına icâbetleri.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ رَبِّ اَرِنِى كَيْفَ تُحْيِ الْمَوْتٰى قَالَ اَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلٰى وَلٰكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِى قَالَ فَخُذْ اَرْبَعَةً مِنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ اِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلٰى كُلِّ جَبَلٍ مِنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ اَنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

Meali: **"Bir vakit İbrahim şöyle demişti: 'Ey Rabbim! Ölüleri nasıl diriltirsin bana göster.' Allah: Ölüyü dirilttiğime inanmadın mı?' buyurdu.**

İbrahim 'Evet inandım fakat kalbim tam tatmin olsun diye sordum' dedi. Allah Teâlâ buyurdu ki: 'Kuşlardan dört cins kuşu tut ve iyice gözden geçirdikten sonra kendi elinle parçala ve her dağ başına onlardan birer parça koy. Sonra onları çağır, koşarak sana geleceklerdir.' Bil ki Allah dilediği her şeyde gâliptir, hikmet sahibidir." *(el-Bakara, 2/260)*

c) Duvarların ve dağların arkasını görebilmesi.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَكَذٰلِكَ نُرِى اِبْرٰهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ﴾

Meali: **"Bunun gibi biz İbrahim'e semâvâtın** (göklerin) **ve arzın** (yerin) **esrârını gösterdik."** *(En'âm, 6/75)*

3. Hz. Mûsâ (as)

a) Hayatının safahatı, doğumu, Firavun'un elinde büyümesi ve asası... Hepsi başlı başına birer mûcize.
b) Tûr-i Sîna'da Hz. Allah ile mükâlemede bulunabilmesi/konuşması.
c) Îmân edenleri Nil'de boğulmaktan hem de Firavun'un şerrinden kurtarması.

4. Hz. İsa (as)

a) Babasız dünyaya gelmesi, fakat dünyaya gelir gelmez fasih şekilde konuşup; **"Ben Allah'ın peygamberiyim."** diyebilmesi.
b) Ölüleri diriltebilmesi. Meselâ Hz. **Nûh**'un, oğlu **Sam**'ı diriltmesi gibi.
c) Kör, dilsiz, sağır ve cüzamlıları iyileştirmesi. Kavminin istemesi üzerine duâ edip onlara maide (bir sofra) indirilmesini sağlaması.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللّٰهُمَّ رَبَّنَا اَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِاَوَّلِنَا وَاٰخِرِنَا وَاٰيَةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾

Meali: **"Meryem oğlu İsa şöyle yalvardı: 'Ey Allah'ım, Rabbimiz! Bize gökten bir sofra indir ki bizim hem evvelimiz hem de ahirimiz için bir bayram ve kudretinden bir mûcize olsun. Bizi rızıklandır. Sen rızık verenlerin en hayırlısısın."** *(el-Mâide, 5/114)*

5. Hz. Muhammed (sav)

Yukarıda anlatılan bu mûcizelerin hepsi zamanı geldikçe Rasûlüllah Efendimiz'de de tecellî etmiştir. Ayrıca Peygamberimiz'de onlardan fazla ve farklı olarak görülen bazı mûcizelerden bazılarını da şöyle sıralayabiliriz:

1) **Duâsının süratle kabulü**: Meselâ müşriklerden çok eza görüp daralınca; **"Yâ Rabbî, Ömereyn'den** (İki Ömer'den; Amr bin Hişâm/Ebû Cehil veya Ömer b. Hattâb'dan) **birine hidâyet et! Onunla bu dini kuvvetlendir."** diye duâ etmesiyle **Hz. Allah** hemen **Hz. Ömer**'e hidâyet nasip eyledi.
2) **Gaypten haberler vermesi**: Meselâ **Hendek** harbinde önlerine çıkan taşa balyozu vurunca taşın parçalanması esnasında çıkarttığı kıvılcımların gittiği istikâmeti işaret ederek; **"Bana Kisra'nın** (İran Şahı'nın) **sarayları, Kostantiniyye'nin** (İstanbul'un) **surları gösterildi"** buyurması.
3) **Cesaret ve şecaati**: Meselâ her kahrı her zorluğu yılmadan göğüsleyerek 23 senelik tebliğ mücadelesi ve Uhud'da tek başına kalınca asla paniğe kapılmayıp bilâkis orada bir taşın üstüne çıkarak;

اَنَا النَّبِيُّ لاَ كَذِبْ! اَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبَ هَلُمُّوا اِلَيَّ عِبَادَ اللهِ هَلُمُّوا!

Yani: **"Yalan yok! Ben muhakkak ki peygamberim! Yalan yok! Ben Abdulmuttalib'in oğluyum! Bana doğru gelin ey Allah'ın kulları!"** diye bağırması ve Ashâbını yeniden etrafına toplaması...

4) **Âfâki muazzam mûcizeleri**: Meselâ "**Şakk-ı Kamer Hadisesi**"

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ﴾

Meali: **"Kıyâmet yaklaştı, kamer** (ay) **ikiye bölündü."** *(Kamer, 54/1)*

5) **Devr-i Fetret'te yetişmesi**: Buna rağmen dinden, îmândan, namus ve iffetten mahrum, canavarlaşmış o topluluktan **gökteki yıldızlar gibi parlayan bir sahâbe topluluğu** vücûda getirmesi ve bir saâdet asrı inşâ etmesi gibi... *(Mûcizâtü'l-Enbiyâ)*

HARİKULÂDELİKLER

Harikulâde kelime olarak *fevkalâde, olağanüstü, eşi-benzeri olmayan, şaşırtıcı* gibi manalara gelmektedir. **Harikulâde** şeyler, tamamen Allah'ın kudreti-yardımı ile olur. Kulun herhangi bir tesiri yoktur. Çalışmak veya gayret sarf etmekle elde edilemez.

İlm-i Kelâm'a göre **harikulâde** olan şeyler beştir:

1. Kerâmet: Peygamberlik iddiasında olmayan ama peygambere bağlı olan Allah dostu kimselerin elinde zuhûr eden hârikalar.

2. Mûcize: Bunun kısımları-nevileri yukarıda geçti.

3. Sihir: Bazı sihirbazların Allah ile ve Peygamber ile alakaları olmadan okuyup üfleyerek yaptıkları sihirler, gösterdikleri fevkaladelikler.

4. İstidraç: Günahkârlığı, fâsıklığı, kâfirliği zâhir olan/bilinen bazı kimselerin, kendilerini aç bırakarak, çalışarak elde ettikleri hârikalar.

5. Şa'beze: Küfrü, fıskı (günahkârlığı) ayan-beyan olanların ellerinde taleplerinin aksine/tersine zuhûr eden hârikalar. Meselâ: Bir gözü kör olduğu için açılması maksadıyla yalancı peygamber Müseylemetü'l-Kezzab'a gelen adamın, okunduktan sonra diğer gözünün de kör olması gibi.

MÜRŞİD-İ KÂMİLİN DE ÜÇ VASFI VARDIR

1. Mübârek yüzünü görünce ve huzuruna girince büyük zevk ve huzur duymak.
2. Sünnet-i seniyyeye tam ittibâ etmiş olması.
3. Mutlaka müceddit lidînillah (Yani Allah'ın dinini yenileyici) olması. *(Miftâhu'l- Kulûb)*

⁂

Hz. Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.); **"Bizim yolumuz îmân, İslâm ve ahlâk-ı Muhammedî'yi Ümmet-i Muhammed'e aşılamaktan ibarettir."** buyurmuştur.

ŞEKAVET ALÂMETLERİ ÜÇTÜR

Muhammed BelhÎ hazretleri buyurmuştur ki: "**Bir insanın şakî** (kötü insan) **olduğunun alâmeti üçtür:**

1. Ona ilim verilir, fakat amel verilmez. (İlmiyle amil değildir.)
2. Amel verilir, fakat ihlâs verilmez.
3. Bir Allah dostuna kavuşur da ona tabi olmasını bilmez." *(Halkadan Pırıltılar)*

6. DERS:

Âhiret Gününe Îmân

DİRİLİŞ VE SONRASI

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ اِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَىْءٌ عَظِيمٌ ۞ يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا اَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارٰى وَمَا هُمْ بِسُكَارٰى وَلٰكِنَّ عَذَابَ اللهِ شَدِيدٌ﴾

Mealleri: **"Ey insanlar Rabbinizden korkun. Çünkü kıyâmetin sarsıntısı çok büyük bir şeydir. Onu göreceğiniz gün, her emzikli kadın emzirdiği çocuktan vazgeçecek ve her hamile kadın** (o dehşetle) **çocuğunu düşürecek. İnsanları hep sarhoş gibi göreceksin. Hâlbuki** (gerçekte) **sarhoş değillerdir. Lakin Allah'ın azâbı çok şiddetlidir."** *(el-Hacc, 22/1-2)*

Âyetin sebeb-i nüzûlü

Bu âyet-i kerîmeler, Benî Mustalik harbinin gecesinde nâzil olmuşlardır. Ne zamanki Peygamberimiz (sav) vahyedilen bu iki âyeti Ashâbına okudular, Ashâb o kadar ağladılar ki daha önce Ashâbın bu derece ağladığı görülmemişti.

Sabah oldu, ağlamaktan halsiz düştükleri için atlarına eyer-semer vuramaz oldular. Çünkü hep kıyâmeti düşünüyor ve hep ağlıyorlar, hâliyle yemek de pişiremiyorlardı.

Peygamberimiz; **"O gün hangi gündür biliyor musunuz?"** buyurdu. Ashâb da: **"Allah ve Rasûlü daha iyi bilir."** deyince Allah'ın Rasûlü, o müthiş günü (kıyâmet gününü) onlara anlatmaya başladı.

"O gün Hz. Allah, Hz. Âdem'e; 'Kalk ve evlatlarından seç, cehenneme gönder' diye emredecek. Ve **Cenâb-ı Hak Ye'cüc ile Me'cüc fırkasından 999 kişiyi, âdemoğlundan da bir kişiyi cehenneme gönderir. 'Ben ümit ederim ki sizler cennet ehlinin tamamının dörtte biri olursunuz.'**

Bu müjdeli haberi alan Ashâb tekbir getirdiler. Bunun üzerine Rasûlümüz; "**Hayır üçte biri olursunuz."** buyurdu. Ashâb yine tekbir getirdiler. Bu defa Rasûlümüz; "**Ben ümit ederim ki cennet ehlinin tamamının yarısı sizler olursunuz."** Ashâb yine tekbir getirdiler. Sonra da Peygamberimiz; "**Ayrıca sizden**

yetmiş bin kişi hiç sualsiz-hesapsız cennete girecektir." buyurdu. Hz. Ömer; "**yetmiş bin kişi mi Yâ Rasûlallah?"** dedi. Buna cevaben Peygamberimiz; "**Evet yetmiş bin ve bunların her biriyle de yetmiş bin girer."** buyurdu. Ashâb-ı Kirâm daha fazla sevindi ve **Hz. Ukkâşe** ayağa kalkarak; **"Ne olur Yâ Rasûlallah, duâ et de Allah beni onlardan biri kılsın."** diye yalvardı. Peygamberimiz; **"Evet Yâ Ukkâşe! Sen onlardan birisin."** buyurdu. Bunun üzerine Ashâbdan biri daha: **"Yâ Rasûlallah bana da duâ et"** deyince Rasûlümüz; "**Fekad sebekâke Ukkâşetün,** yani **'Muhakkak ki Ukkâşe o hususta seni geçti",** buyurdu.

KIYÂMET İKİ KISIMDIR

1. Şahsın ölümü

2. Kâinatın ölümü

Biz evvelâ şahsın ölümünden başlayarak âhirette îmân mevzuuna girelim ve bunu yedi safhada sizlere arz edelim. Çünkü imamımız İmâm-ı Âzam Hazretleri, bir cenazenin gittiğini görünce; **"İşte bu kişinin kıyâmeti koptu"** buyurmuştur.

Şu halde kişinin ölümü onun için (küçük) kıyâmettir.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ اِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾

Meali: **"Her nefis ölümü tadacaktır. Sonra** (hepiniz) **bize döndürüleceksiniz. Fakat kimse ölümü asla arzu etmemektedir."** *(el-Ankebût, 29/57)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَوَدُّ اَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ اَلْفَ سَنَةٍ﴾

Meali: **"Onlardan** (dünyaya dalanlardan) **her biri ömürlerini en az bin sen olmasını arzu ederler."** *(el-Bakara, 2/66)*

Hadîs-i şerîf:

اَلشَّيْخُ شَابٌّ فِى حُبِّ طَلَبِ الدُّنْيَا وَاِنِ الْتَفَّتْ تَرْقُوتَاهُ مِنَ الْكِبَرِ اِلاَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَقَلِيلٌ مَا هُمْ ۞

Mânâsı: **"İnsan yaşlanınca yaşlılığı sebebiyle boyun kemikleri birbirinden ayrılsalar bile, yine de o insan dünyayı sevmekte çok genç ve dünyaya karşı hırslıdır. Ancak Allah'tan korkan hakîkî muttakîler müstesna ki Allah'ın böyle kulları da** (dünyada) **pek azdır."** *(Buhârî ve Müslim; İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 818–819)*

Rûhu'l-Beyân Tefsîrinin çeşitli yerlerinde İsmail Hakkı Bursevî Hazretleri, malına-mülküne mağrur ve dünyaya dalmış insanla dâimâ Allah'a bağlı yaşamış dünyaya dalmamış insanın son anlarına ait şöylece bizlere iki misal veriyor:

a) Zengin, malına-mülküne mağrur bir melik (kral)… Atına biner; hâlbuki ömrü bitmiştir. Haberi yoktur. Yola çıkmak üzeredir. Etrafında hanımları

oğulları, kızları vezirleri, hizmetçileri, pervane olup onu uğurlamaya çalışmaktadırlar. O da sağa-sola emirler yağdırmakta "Şunu şöyle yapın, bunu böyle yapın, dönünce bir eksiğinizi yakalarsam asarım-keserim, yakarım-yıkarım." diyerek âdeta kükremektedir.

Bir pîr-i fâni (çok ihtiyar zat) sûretinde Azrâil (as) yanına sokuluyor. Atın üzerinde olan Melik'e,

"**Eğil, senin kulağına bir şey söyleyeceğim.**" diyor. Melik kızıyor:

"Şimdi bunun zamanı mı? Ne diyecek ve ne isteyeceksen işte vezirlerim, işte oğullarım, işte hizmetçilerim. Onlara söyle ve onlardan iste. Benim seninle meşgul olacak vaktim yok." diyor.

Azrâil (as) bu sefer sesini biraz daha yükseltiyor ve

"Ey Melik! Bugün benim işim seninle! Onlarla bir işim yok. Bana kulak ver." diyor. Melik yine başından savmak isteyince Azrâil (as) üçüncü defa;

"Eğil ey Melik! Sana söyleyeceğim var! Ben Azrâil'im ve canını almaya geldim." diye gürlüyor. Onun Azrâil olduğunu anlayan Melik, âdeta kuzu kesiliyor ve yalvarmaya başlıyor:

"Aman ne olur bana müsaade et" diyor; ama ne çare! Azrâil hemen orada canını alıyor.

b) Yine Azrâil (as) bu defa da çift süren bir çiftçinin karşısına çıkıyor. Selam veriyor. **"Rabbim kimseye izin vermez; ama sana canını almadan önce bir iki dakika izin lütfetti. Ben Azrâil'im haydi ölüme hazırlan. Ne yapacak isen onu yap"** diyor. Çiftçi dayı;

"Hayır, hayır, ya Azrâil! Benim bir-iki dakikaya bile ihtiyacım yok! Çünkü ben yıllardır Rabbime kavuşmak istiyor ve O'na kavuşturman için seni bekliyordum. Bir an evvel al canımı ve kavuştur beni Rabbime" diyor. Sonra da **"Madem müsaade ediyorsunuz, Rabbime secde halinde kavuşmayı tercih ederim; secdeye kapanayım, emâneti al"** diyor.

İşte dünyaya dalmış gâfil insan ile ârif insan arasındaki fark.

İmâm Müzenî Hazretleri İmâm Şâfiî Hazretlerini son hastalığında ziyaret edip rahatsızlığını soruyor. İmâm Şâfiî ona şu şiir ile cevap veriyor:

وَلَمَّا قَسَى قَلْبِي وَضَاقَتْ مَذَاهِبِي	جَعَلْتُ الرَّجَاءِ مَنْ لِعَفْوِكَ سُلَّمًا
تَعَاظَمُنِي ذَنْبِي فَلَمَّا قَرِنْتُهُ	بِعَفْوِكَ رَبِّي كَانَ عَفْوُكَ اَعْظَمًا
فَمَا زَالَتْ ذَا عَفْوٍ عَنِ الذَّنْبِ لَمْ تَزَلْ	تَجُودُ وَتَعْفُو مِنَّةً وَتَكَرُّمًا
فَلَوْلاَكَ لَمْ يُسَلِّمْ مِنْ اِبْلِيسَ عَابِرٌ	وَكَيْفَ وَقَدْ اَغْوَى صَفِيُّكَ آدَمًا

Yani: "Ne zamanki kalbim katılaştı ve işim zorlaştı, ben benim tarafımdan Allah'ın affını ister oldum. Günahlarım çok büyük ama Yâ Rabbi senin affın ondan büyük. Sen dâimâ affedicisin, senden dâimâ cömertlik, af ve kerem görülür.

Eğer senin lütfun olmasa, hiçbir kul İblis'in elinden kurtulamaz. Görülmüyor mu ki Senin 'Safiyy' *(saf-temiz, pak-arı)* kıldığın Âdem aleyhisselâm'ı bile o kandırdı."

Vefâtından sonra Ahmet bin Hanbel, İmâm Şâfiî'yi rüyasında görüyor ve halini soruyor. İmâm Şâfiî; "**Yâ imam! Rabbim beni affetti ve bana kerâmet tacı giydirdi.** Sonra da şöyle buyurdu Rabbim bana: **'Ya İmâm, bu sana olan in'am ve ihsânım, sana verdiğim ilimlere kibirlenmemenden ve ikramlarıma gururlanmamandandır."** *(Taşköprülüzâde Ahmed Efendi, Mevzûâtü'l-Ulûm, c. 1, s. 682)*

Mühim bir mesaj:

Bir sahâbeyi Rasûllâh'ın huzurunda çok ibadet eder, diye methettiler.

Rasûl-i Ekrem onlara; **"Bu zâtın ölümü hatırlaması nasıldır?"** diye sordu. Onlar da;

"Yâ Rasûlallah, ölümü andığını hiç hatırlamıyoruz." dediler. Rasûl-i Ekrem,

"Bırakın onu öyleyse, bu kişinin Allah katında bir değeri yoktur." buyurdu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 807)*

Ebû Saidi'l-Hudrî (ra) anlatıyor:

Rasûlüllah'ın genç kumandanı **Usâme bin Zeyd**, bir ay müddetle birisinden borç para alarak onunla bir cariye satın almıştı. Bunu duyan Rasûlüllah Efendimiz şöyle buyurdu:

"Bir ay vadeyle borçlanıp bir cariye satın alan Usâme'nin haline şaşmıyor musunuz? Çünkü Usâme, tûl-i emel sahibidir." diye îkâz ettikten sonra devamla buyurdular ki: **"Varlığım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki ben gözümü açtığım zaman kapaklarını bir daha kapayamadan öleceğimi, bir lokma yuttuğum zaman ise onu hazım etmeden ölebileceğimi düşünüyorum. Ey Âdemoğulları! Aklınız varsa kendinizi ölülerden sayınız. Yine Allah'a yeminler ederim ki o size vaad olunan ölüm mutlaka gelecek ve hiçbiriniz ondan kurtulamayacaksınız."**

İbn Abbas Hazretleri ise buyuruyor ki:

"Peygamberimiz küçük abdestini yaptığı zaman hemen orada teyemmüm ederdi. Bir gün kendisine; "Yâ Rasûlallah**, çok yakında su var."** dedim. Peygamberimiz; "**Olsun! Belki suya ulaşamadan ölürüm, onun için teyemmüm ediyorum."** buyurdu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 411)*

BİRİNCİ SAFHA
ÖLÜM VE ACISI

Selmân-ı Fârisî (ra) anlatıyor: "Ben Rasûlüllah'tan (sav) işittim, şöyle buyurdular:

"Ölüm halindeki kişide üç şeyi gözetleyiniz.

1. Eğer alnı terliyorsa,
2. Gözleri yaşarıyorsa,

3. Burun delikleri yayılıp genişliyorsa…

İşte bunlar, Allah tarafından ona **rahmet** olunduğuna işarettir. Yok eğer;

1. Boğulmakta olan deve yavrusu gibi boğazı hırlıyorsa,
2. Rengi bozulup kararıyorsa,
3. Ağzının yanları köpürüyorsa…

İşte bu da Allah tarafından ona gelmiş bir **azâb**ın işaretçisidir.

İmâm Kurtubî de ilave ediyor: **"Ölmek üzere olan kişide bunların üçü değil, biri dahi görülürse, aynı şeyle hükmederiz."** diyor. *(Muhammed b. Ahmed b. Ebûbekr b. Farah el-Ensârî Ebû Abdullah Kurtubî, Tezkiratü'l-Kurtubî Tercümesi,* s. 29*)*

Melekü'l-mevt'i (Azrâil'i) görme korkusu

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... وَلَوْ تَرٰى اِذِ الظّٰالِمُونَ فِى غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَاسِطُوا اَيْدِيهِمْ اَخْرِجُوا اَنْفُسَكُمْ اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ اٰيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ﴾

Meali: **"O zâlimler, ölüm şiddetleri içinde, melekler de pençelerini uzatmış onlara, 'Haydi** (bakalım bizim elimizden) **canlarınızı kurtarın! Allah'a karşı hak-gerçek olmayanı söylemenizden ve O'nun âyetlerine karşı kibirlilik taslamanızdan ötürü, bugün alçaklık azâbı ile cezalandırılacaksınız!" derken onların halini bir görsen!"** *(el-En'âm, 6/93)*

Hz. İbrahim bir gün Azrâil aleyhisselâm'ı görüyor ve; "Yâ Azrâil! Ne olur, günahkârların rûhunu alırken takındığın şeklini bir takın da seni öyle göreyim." diye ricâ ediyor. Azrâil (as) "Dayanamazsın Yâ İbrahim!" dese de Hz. İbrahim ısrar ediyor. Bunun üzerine Azrâil (as) "Peki, öyleyse, benden biraz yüzünü dön." diyor. İbrahim (as) yüzünü döner, Azrâil (as) "Şimdi dön ve bak." deyince, İbrahim (as) bir de bakar ki karşısında kendisi de elbiseleri de simsiyah, tüyleri ise diken gibi kapkara, ağzından ise duman ve alev fışkıran ve çok da pis kokan bir ucube duruyor. Hz. İbrahim bu manzarayı görünce dayanamaz, bayılıp düşer. Bir müddet sonra Azrâil (as) kendi sûretine girerek onu ayıltır. İbrahim (as) der ki: "Yâ Azrâil, bir günahkâr, bu haldeyken değil senin tamamını, sadece alnını görecek olsa, dehşet ve korku bakımından ona yeter. O da bayılır düşer." Hz. İbrahim; "Ne olur? Bir de mü'mine geleceğin gibi bana görün." der. Azrâil (as) bu defa da bütün güzelliklerini süslerini takınır ve öbür görünüşünün tam aksine çok güzel olur." Gördükleri karşısında Hz. İbrahim Rabbine hamdeder ve bütün mü'minlere Azrâil'in böyle gelmesi için duâ eder.

İsa aleyhisselâm bir gün havâriyyûn (inanan arkadaşlarıyla) bir yerlere giderlerken yolda bir çene kemiğine rastlıyorlar. Hz. İsa onu ayağıyla dürtüyor ve; "Ey kemik, Allah'ın izniyle konuş" diyor. Çene kemiği konuşmaya başlıyor. "Ben filanca padişahtım. Şöyle saltanât sürerdim, şuyum vardı, buyum vardı" diye bir hayli sayıp döktükten sonra ilave ediyor: "Ne zaman Azrâil (as) canımı almaya geldi, onu görünce hepsinden vazgeçtim ve o an keşke hiçbir şeyim olmasaydı diye temenni ettim." diyor.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَلَوْ لاَ إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ ۞ وَأَنْتُمْ حِينَئِذٍ تَنْظُرُونَ﴾

Mealleri: "**Hele can boğaza dayandığı vakit, o vakit siz bakar dururs**u**nuz.**" *(el-Vâkıa, 56/83–84)*

Âyetin bir mânâsı da; "**can çekişen kimse sizin en yakınınız da olsa çaresiz ona bakar dururs**u**nuz**."

Bir diğer mânâsı ise; "**can gelip boğazınıza dayanınca** (gözünüzün önünden perdeler kalkacak)**, o zaman siz göreceksiniz."** demektir.

Ölmek üzere olan herkese iki melek gelir. Eğer kişi iyilerdense melekler ona; "**Ey Allah'ın dostu, seni cennetle müjdelemeye geldik!**" derler. Eğer kötü kimselerden ise melekler ona; "**Ey Allah'ın düşmanı, seni cehennem ile korkutmaya geldik!**" derler.

Hz. Ebû Hureyre kendisine ölümün gelip çattığını anlayınca ağlıyor; yanındakiler buna hayret edince Ebû Hureyre onlara; "**Sizlerden ve dünyadan ayrılıyorum diye değil, şimdi iki melek gelecek ve acaba beni ne ile müjdeleyecekler, diye endişeleniyorum onun için ağlıyorum.**" buyuruyor.

Hz. Amr bin Âs… Bu koca vâli de ölümü yaklaştığında ağlıyor. Başucundaki oğlu da; "**Baba ölümden mi korkuyorsun da ağlıyorsun."** diyor. "**Hayır oğlum, beni ağlatan şey şudur:** Hayatım üç devreye ayrılıyor:

Evvelâ Rasûlüllah'ın en büyük düşmanlarından olduğum dönem.

Daha sonra Rasûlüllah'a en büyük dost olduğum dönem ki eğer o dönemde ölseydim hiç ağlamazdım.

Üçüncü devremde ise O'ndan sonra çok yaşadım, çok da fitnelere karıştım…

Şimdi bunun için ağlıyorum; acaba inancımı kurtarabilecek miyim? Kirâmen Kâtibin meleklerini görme korkusu… Her ölen kişi, bir de elinde amel defteri olduğu halde karşısına çıkacak olan Kirâmen Kâtibin meleklerinden korkmaktadırlar. Zira ölen herkes eğer iyi kişilerden ise karşısına çıkacak olan Kirâmen Kâtibin melekleri ona; 'Allah senden râzı olsun! Bize hep iyi şeyler yazdırdın ve bizi hep güzel yerlerde bulundurdun' diyeceklerdir. Yok, eğer kötü kimse ise ona da melekler; 'Allah senin cezanı versin! Bizden dolayı sana hiç hayır göstermesin! Sen bizi ne kötü/ne çirkin yerlerde oturttun. Ne kötü sözler, ne gıybetler, şarkılar-türküler dinlettin' diyeceklerdir.

Gideceği yeri görme korkusu

Hadîs-i şerîf:

لَنْ يَخْرُجَ اَحَدُكُمْ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَعْلَمَ اَيْنَ مَصِيرُهُ وَحَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ اَوِ النَّارِ ۞

Yani: **"Sizden hiçbiriniz gideceği yeri bilmeden nereye gideceğini daha dünyada** (ölüm halinde) **iken görmeden ölmeyecektir. Yeri cennet mi cehennem mi bilecektir."** *(Buhârî, Sahih, Cenaiz, 89; Müslim, Sahih, Cennet, 17)*

Dikkat: Öyle insanlar vardır ki onlar, en feci şekilde can çekiştikleri halde bu can çekişme halinin hiç bitmemesini ve devam etmesini isteyeceklerdir. Çünkü o anda onlara ondan sonraki gidecekleri yer gösterilmektedir. O kötü yere gitmemek için en feci şekilde can çekişmeye bile râzı olup can atacaklar, yalvaracaklardır.

Bir de iyilere melekler ölüm halinde gelecek ve:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَّذِينَ تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلٰئِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾

Meali: **"Müttakîler öyle kimselerdir ki melekler onların canlarını tertemiz/hoş ve rahat oldukları halde alırlar. Ve 'selâm size. Yapmış olduğunuz güzel işlerin mükâfatı olarak girin cennete' derler."** *(en-Nahl, 16/32)*

Hazret-i Hüseyin Efendimiz buyuruyor ki: "Azrâil (as) her gün her evi üç kere yoklar ve gidecek varsa alıp götürür. Hâliyle geride kalanlar ağlar. Azrâil (as) öfkeyle onlara dönerek şöyle bağırır: "Ben onun rızkını kesmedim, ömrünü azaltmadım, siz niye ağlıyorsunuz?"

Azrâil'in (as) sesini geride kalanlar duymaz. Eğer duyabilseler onlar da cansız yere serilirlerdi. Eğer ölen kişi, Allah'ın sevgili kullarından biri ise o zaman Azrâil (as) ile beraber en az beş yüz melek, Allah tarafından, onun rûhunu müjdelemeye ve istikbal etmeye/karşılamaya gönderilecektir.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلٰئِكَةُ اَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَاَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِى كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ۞ نَحْنُ اَوْلِيَاؤُكُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِى الْاٰخِرَةِ...﴾

Meali: **Gerçekten 'Rabbimiz Allah'tır' deyip de sonra dosdoğru** (yaşayanlar) **var ya! Onların üzerlerine** (ölüm esnasında) **melekler inecek ve 'korkmayın vaad olunduğunuz cennetle sevinin. Biz hem dünya hayatında hem**

de bundan sonraki âhiret hayatında sizlerin dostlarıyız' diyeceklerdir." *(Fussilet, 41/31-32)*

İşte bu büyük merasimi gören şeytan elini başına vurarak feryadı basar. Âvâneleri (yardımcıları); "ne oluyor ey efendimiz." diyerek onun başına toplanırlar. Şeytan; "görmüyor musunuz? Allah kuluna ne kerâmetler ihsân etti, ne büyük merasim yapıyor?" der. Âvâneleri de; "Çok çalıştık ama onu saptıramadık, çünkü o masumdur ey efendimiz." derler.

Hazret-i Muaz'ın vefâtı

Peygamberimiz onun cenazesini kıldırırken ayaklarını yere düz basmıyor parmaklarının uçlarına basıyordu. Ashâb merak edip Rasûlüllah'a sordular. Peygamberimiz; "**Ey Ashâbım! Süfyan bin Abdurrahman'ın** (Muaz'ın) **cenazesine gökten o kadar melek indi ki ayak basacak yer bulamadım."** buyurdular.

Hâlbuki bu zât bir kadına üst üste şehvetle iki kere bakmış sonra da; "ben ne yaptım! Şimdi Allah benim bu hâlimi peygamberine bildirecek, beni rezil edecek." diye ağlayarak dağlara çıkmış ve dağlarda gözyaşları içinde tevbe edip inlerken rûhunu teslim etmiştir. *(Mev'iza kitaplarından)*

Can çekişme ve canın çıkma hali

İsterseniz bu mevzuya Peygamber Efendimiz'den başlayalım. Sekerât-ı mevtinde (ölüm hastalığında) başı müthiş ağrıyor, ateşi çok yükselmiş yanıp tutuşuyor, yanına bir kâse su almış elini o suya daldırıyor, yüzüne-gözüne sürüyor ve bir taraftan da şöyle yalvarıyordu:

اللّٰهُمَّ إِنَّكَ تَأْخُذُ الرُّوحَ مِنْ بَيْنِ الْعَصَبِ وَالْأَنْمُلِ، اللّٰهُمَّ فَأَعِنِّي عَلَى الْمَوْتِ وَهَوِّنْهُ عَلَيَّ ۞

Yani: **"Ey Allah'ım, muhakkak ki sen, rûhu, damarlarla parmak uçları arasından çeker alırsın. Allah'ım eğer ölürsem bana ölümde yardım et. Onu bana kolay kıl!"** diye yalvarıyordu.

Hazret-i Fâtıma Vâlidemiz gözyaşlarını tutamıyor, onun başucunda ağlıyor: **"Ah babacığım."** diye inliyordu. Hazret-i Rasûlüllah bir ara gözlerini açtı ve; **"Ağlama kızım! Artık baban için bundan sonra ağrı yoktur."** buyurdu. Hazret-i Fâtıma da sevindi. Hâlbuki Rasûlüllah ertesi gün vefât edecekti.

وَلَئِنَّ قِطْعَةً مِنْ اَلَمِ الْمَوْتِ وُضِعَتْ عَلَى جِبَالِ الْاَرْضِ لَذَابَتْ ۞

Yani: **"Eğer ölüm acısından bir parça alınabilse ve dünya dağları üzerine konulabilse idi, bütün dağlar o bir parça ölüm acısına dayanamaz erirlerdi"** buyuruyor Rasûlüllah Efendimiz.

ÖLÜM ZAMANINDA VASİYET

Ölüm zamanında vasiyet etmek bütün peygamberlerin (aleyhimüsselâm) sünnetlerindendir. O vasiyetlerden bazı örnekler vererek mevzumuza devam edelim.

1. Âdem aleyhisselâm oğlu Hz. Şit'e ölüm anında şunları vasiyet etmişti:

a) Oğlum! Sakın dünyaya gönül bağlama, ben cennete gönül bağladığım için oradan çıkartıldım.
b) Her işin sonunu hesapla. İyi düşün, ben bunu yapmadığım için bu hale düştüm.
c) Sakın kadın sözüyle hareket etme! Ben öyle yaptığım için cennetten çıkartıldım.
d) Bir işe başlayınca, kalbine o işten sıkıntı geliyorsa o işi bırak. Zira ben o ağaca yaklaşınca kalbim çok daralmıştı.
e) Dâimâ iyilere danışarak iş yap. Ben meleklere danışsa idim bu hale düşmezdim.
f) Sana şunu önemle tavsiye ederim ki sana emânet bıraktığım (Nûr-i Muhammediyye'yi) korumaya çok ihtimam göster. Çünkü ben onun sayesinde affa ulaştım ve kurtuldum. Yeniden eski yurdum cennete dönüyorum.

Hazreti Şit:

"**Ey babacığım! O zâtın methini çok ediyorsun. Hz. Allah'ın katında O mu efdal, yoksa zât-ı âliniz mi?**" diye sorunca **Hz. Âdem, Hz. Muhammed'in ve ümmetinin kendilerinden altı meziyetle daha üstün olduklarını beyan ediyor**. *(Altıparmak Peygamberler Tarihi)*

2. Hazret-i Lokman'ın ölüm esnasında oğluna yaptığı vasiyetler:

Buyuruyor ki: "Ey oğlum! Bugüne kadar sana birçok vasiyetim oldu (ki bunların çoğu Sûre-i Lokman'da âyetler halinde var). Şimdi ise ölüm gelip çattı.

Bugün de sana altı nasihat ve vasiyetim olacak. Bana iyi kulak ver.

a) Dünya ile ömründen geri kalan ne kadar ise ancak o kadar meşgul ol.
b) Rabbine ne kadar muhtaç isen O'na o kadar ibadet et.
c) Âhirette ne kadar üstün makam istiyorsan, o zaman âhiretin için o kadar çalış.
d) Cehennemden boynunu âzâd edip kurtarıncaya kadar uğraş ve ibadet et.
e) Cehennemden kurtuluş beratı almamış isen Allah'ın azâbına ne kadar dayanabileceksen o kadar isyan et.
f) Allah'a isyan edeceğin zaman öyle bir yerde yap ki orada ne Allah ne de melekleri seni görsün, yaptıklarını yazsın!

Ey oğlum! Eğer tavsiyeme riayet edersen ulûm-i evvelîni ve ulûm-i ahirini kendinde toplamış olursun. *(Seyyid Abdülehad Nuri, Mev'iza-i Hasene s. 226)*

3. Ebû Saidi'l-Hudrî'ye oğlundan vasiyetler:

Ebû Saidi'l-Hudrî (ra) şöyle anlatıyor:

Küçük oğlum ölmüştü. Bir gece onu rüyamda gördüm ve; "**Ne olur ey oğlum! Bana biraz nasihat ver.**" dedim.

Oğlum da bana; "Ey babacığım! Allah'ın sana olan emir ve yasaklarında O'na asla isyan etme, karşı gelme" dedi. Ebû Saidi'l-Hudrî; "Oğlum biraz daha bana nasihat et" deyince oğlu; "Ey babacığım dahasına dayanamazsın!" Ebû Said ısrar edince; "Ey babacığım, öyleyse Allah'a öyle yakın ol ki O'nunla aranda gömlek bile bulunmasın." dedi. Ebû Said çok ağladı ve ağlayarak uyandı. Ondan sonra yaşadığı otuz sene boyunca sırtına gömlek bile giymedi. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 897)*

4. Ve nihayet son günlerinde ve son nefeslerinde Rasûlüllah (sav):

Bütün Ashâbından malını ve kendini ortaya koyarak evvelâ helâllik istiyor; "âhiretin pişmanlığı bugünün pişmanlığına benzemez." buyuruyor. Sonra da;

أُوصِيكُمْ بِالصَّلاَةِ وَمَا مَلَكَتْ اَيْدِيكُمْ ''أُمَّتِي أُمَّتِي''

Yani: "**Size namazı ve elinizin altındakilere iyi muâmele etmenizi tavsiye ediyorum.**" diyor ve son söz olarak; "**Ümmetî, ümmetî!**" söyleyerek rûhunu teslim ediyor.

5. Osmanlı Devleti'ne adını veren Osman Bey:

Vefât edeceği zaman, son nefesinin artık yaklaştığını anlayınca **Osman Bey**, bütün kumandanlarını ve oğlu **Orhan**'ı yanına çağırıyor. Kumandanlarının yanında şu vasiyetleri yapıp rûhunu teslim ediyor:

"Oğlum! Yerime senin gibi halef (vekil) bırakacağım için ölümüme üzülmüyorum. Bununla beraber sana vasiyetim âdi**l, iyi, merhametli** ol! Ve tebaanı (idâre ettiklerini) dâimâ müsavat üzere tut. Himayen altına al. Din-i İslâm'ı neşretmekten (yaymaktan) asla gâfil olma (boş durma, geri kalma) ve bu ilme-irşâda hizmet edenlere sen de hizmet et. Ulemâya (âlimlere) hürmet et! Ve bil ki bizim yolumuz, mesleğimiz Allah yolu, maksadımız ise Allah'ın dinini yaymaktır. Yoksa biz kuru bir kavganın, cihangirlik davasının peşinde değiliz. Sana da ancak bu yakışır." *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 2, s. 70)*

Büyüklerimiz (pîranımız-üstâzlarımız) **şöyle bir tespitte bulunmuşlardır:**

Kabir azâbından kurtulmak isteyenler, şu dört şeyden şiddetle kaçınmalıdırlar:

1) Yalan söylemekten,

2) Laf taşımaktan,

3) Üzerine idrar bulaştırmaktan,

4) Allah'ın hükümlerine (emirlerine) hıyanet etmekten kaçınmalı…

Şu dört şeye de sımsıkı sarılmalıdırlar:

1) Vaktinde ve hakkıyla kılınan namaz,

2) Zekât, sadaka ve herkese iyilik,

3) Zikre devam etmek,

4) Kur'ân okumak ve ahkâmına uymak.

Rasûlüllah Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

"**Allah Teâlâ size şu dört şeyi yakışıklı bulmaz**:

1. Namaz içinde sağa-sola bakmak, laubali hareketlerde bulunmak,

2. Kur'ân okurken ciddiyetten ve Kur'ân'a saygıdan uzak durmak.

3. Oruçlu iken, bir oruçluya yakışmayan tavır ve hareketlerde bulunmak.

4. Kabristanda veya bir cenazede gülmek. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, c. 1, s. 43)*

ÖLÜM VE ELEMİ (ACISI)

Mühim: Allah'ın izni ile ölüleri dirilten Hz. İsa (as) bile havâriyyûna (Ashâbına-arkadaşlarına); "**Ey havâriyyûn topluluğu! Ne olur Allah'a duâ edin de Allah bana ölümü kolay kılsın."** diye yalvarıyordu.

Yine Hz. İsa (as): "O zaman îmân edecek misiniz?" diyor. Evet, cevabını alınca da secdeye kapanıp Allah'a ilticâ ediyor ve Sam dirilip yerinden kalkıyor. Başındaki saçlar bembeyaz olmuş. Ona soruyorlar: "**Sen Sam mısın?**" "**Evet!**" "**Peki, sen genç yaşta iken ölmedin mi? Saçların neden bembeyaz? Bu halin nedir?**" Sam diyor ki; "**Hz. İsa tarafından kabrime, kalk ya Sam, diye bir ses, bir emir gelince mahşer oldu zannettim ve onun şoku ile bir anda bu hale geldim."** ve devamla diyor ki; "**Ey insanlar! Bilin ki ben Nûh oğlu Sam'ım! Öleli dört bin sene oldu. Fakat ölümün acısını hâlâ unutamadım.**"

Hz. Ömer, Kâ'b Hazretlerine diyor ki:

"Ey Kâ'b! Ne olur bana ölümü ve onun acısını biraz anlat" **Hz. Kâ'b** da:

"**Ölüm sanki ağızdan girmiş ve bütün mafsallara kök salmış bir diken gibidir. İşte ölüm ile bütün vücûddan ve mafsallardan o çekip çıkarılacak**."

Yani kul, ölüm acıları ve sarhoşluğu ile boğuşurken bütün mafsalları da birbirine selâm vererek vedalaşır ve artık kıyâmet günü buluşmak üzere ayrılıyoruz derler. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 447)*

Dikkat: Bizim sadece bir dişimizi veya tırnağımızı morfinsiz çekseler ne kadar acı çeker, nasıl kıvranırız değil mi?

İnsanın ölmesi ile onda değişen haller

1. Artık âzâlarına, evlâd u iyâline tasarruf edemez. Malına mülküne tasarruf etme hakkı ve gücü ondan alınır.

2. Konuşması, cevap verebilmesi ondan alınır. Yoksa ölü manen görür ve duyar. Fakat cevap veremez.

3. Hayatta iken göremediği bir başka âlemi yani melekût âlemini müşâhede etmeye başlar. Nitekim Bedir'de ne zaman müşrikler yere serildiler. Harpten sonra Peygamberimiz onların başuçlarına dikildi ve hepsinin isimlerini teker teker sayarak onlara şöyle hitap etti:

قَدْ وَجَدْتُ مَا وَعَدَنِي رَبِّي حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا ۞

Yani: "Ey Falan ve Filan! Ben Rabbimin bana vadettiği (zaferini) bugün gerçek buldum. Rabbim size de azâbını vadetmişti. Siz de onu bugün gerçek buldunuz değil mi?" diye buyurunca, Ashâb: "Yâ Rasûlallah! Onlar öldüler. Öldükleri halde onlara hitap ediyorsun?" dediler. "Varlığım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki onlar şu anda benim bu hitâbımı sizden daha iyi duyuyorlar. Yalnız onlardan cevap verme kudreti alındı; " buyurdular.

Nitekim Rasûlüllah:

اللهَ اللهَ فِي إِخْوَانِكُمْ مِنْ أَهْلِ الْقُبُورِ فَإِنَّ أَعْمَالَكُمْ لَعُرِضَ عَلَيْهِمْ ۞

Yani: "**Ölmüş olan kardeşleriniz hakkında konuşmaktan Allah'tan korkun! Çünkü sizin bütün sözlerinizden ve yaptıklarınızdan kabirde onlar haberdar kılınıyorlar**." Ve yine Rasûlümüz: "**Kabristandaki bazı ölüler, yeni gelen ölülerden haberler de sorabilirler. Birinin ölmüş olup da yanlarına gelmediğini öğrenince, demek o başka yola yani azâba götürüldü**" derler buyurmuştur.

Hazret-i Ebû Bekir, ölüm hastası olunca çoluk-çocuğu; "**Sana doktor çağıralım mı**?" dediler.

"**Bana doktor baktı ve O**, « فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ »**dir** *(Hûd, 11/107).*

Yani: "**Dilediğini hakkıyla ve noksansız yapar.**" buyurdu.

Zühretü'r-Riyâz isimli eserde buyuruluyor ki: **Azrâil** (as) bir mü'minin rûhunu almaya geldiğinde eğer o gerçek mü'min ise Azrâil'e itiraz eder ve; "**Rabbim bana bu emâneti verdiğinde sen yanımızda yoktun.**" der. Azrâil Cenâb-ı Hakk'a müracaat eder, Cenâb-ı Hak da ona; "**Kulum haklıdır! Sen evvelâ cennete git ve üzerinde Besmele ve Tevhîd yazılı bir elma al ve kulumun karşısına onunla çık, onu görünce sana inanır ve rûhunu teslim eder.**" buyurur. Ve öyle de olur.

Yine rivâyete göre, bir mü'min kula **Azrâil** (as) rûhunu almak için hangi azasından gelse o âzâsıyla yaptığı ibadetleri **Azrâil**'in karşısına çıkar: "**Hayır ya Azrâil! Buradan girmeye ve rûhu almaya sana yol yoktur.**" der. Azrâil (as) her seferinde Arş'ın altına varıp; "**Yâ Rabbî! Hiçbir âzâsından rûhunu almaya muktedir olamıyorum. Çünkü o âzâlarıyla sana yaptığı ibadetler karşıma çıkıyor.**" diyerek çaresiz kaldığını bildirir. Ve neticede Hz. Allah ona: "Yâ Azrâil! Sen en güzel sûretini takın; bir kanadına o kulun gideceği cennetteki makamının

resmini, diğer kanadına ise onun Peygamberi Muhammed Mustafa'nın resmini takarak karşısına çık ve 'Ey Allah'ın has kulu! Allah'ın Rasûlü Muhammed Mustafa seni şu cennete davet ediyor, gelmez misin.**"** de. O koşa koşa gelecektir. Nitekim öyle de olur.

Ali Çelebi 979 (H. 979 – M.1572) bir beytinde der ki:

Eğerçi hâne-i pür nakıştır binâ-yı cihân
Velî kitâbeleri "Küllü men aleyhâ fân..."

Yani: Gerçi şu cihan güzel nakışlarla süslenmiş, güzel görünen bir evdir. Evet, ama nereye baksan orada şu İlâhî levhayı görürsün. "**O dünya üzerinde olan her şey fânidir, yok olacak.**" *(Rahmân, 55/26)*

Ve heykel meraklıları için Şair Eşref'ten bir beyit:

Vukelâ kabrine heykel dikelim şöyle de yazıp:
Ki bunun hal-i hayatında da yeri münhal idi.
Sanmayın yevm-i vefâtında bilindi kadri!
Ki sağlığında da böylece heykel idi.

Hazret-i Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyurmuşlar ki:

"Besmele'yle kesilmeyen bir hayvan nasıl dinen leş olursa, içinde tevhîd-i İlâhî bulunmayan insanlar da aynı şekilde leşleşmiş birer necis halindedir. Yani onlar da manen ve hakîkaten ölmüş ve birer necis haline dönüşmüşlerdir."

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِى الْاٰخِرَةِ وَيُضِلُّ اللّٰهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللّٰهُ مَا يَشَاءُ﴾

1. Meali: **"Allah, îmân edenleri hem dünyada hem de âhirette** (kabirde) **sabit söz olan şehâdet kelimesi ile tespit eder, tevhîde bağlı kılar. Allah zâlimleri** (kâfirleri) **ise şaşırtır. Allah dilediğini yapar."** *(İbrahim, 14/27)*

Âyetin Tefsîri:

"**Sabit kılar"**. Yani ne dünyalık bir menfaat karşılığında, ne de tazyik ve baskı görmeleri karşısında asla o tevhîdden/imanlarından ayrılmazlar.

Bu âyeti tefsir eden müfessirler, mü'minin ölümü halinde îmânın da tespiti üç şekilde olur buyurmuşlardır:

1. Küfürden kurtularak ve tevhîdde sabit kalarak istikâmet üzere iken rûhunu Azrâil'e teslim ile tespiti.

2. Meleklerin gelerek ona selâm vermeleri ve onu îmânla, cennetle müjdeleyerek tespiti.

3. Kabirdeki tespit ise cennet bahçesi makamı ona kabirde iken gösterilerek onu tatmin ve tespit etmek. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn)*

Kabirde tespit de üç türlüdür:

a) Allah kuluna doğruyu ilham eder ve o da kabirde meleklerin sorularına doğru cevaplar verir.
b) Kabrin vahşeti, karanlığı ve dehşeti ondan giderilir. Sonrası için de ümit verilerek tespit ve tatmin edilir.
c) Cennetteki yeri daha kabirde iken ona gösterilerek bütün korku ve endişeleri giderilir.

Ba'sta tespitte de üç kademe vardır:

1. Sorulan sorulara doğru cevap vermeyi telkin ile (ilham ile)
2. Hesabını kolay kılmak ile
3. Hataların affedilmesi ile

(Hasan Basri Çantay, Kur'ân-ı Hakîm ve Meal-i Kerîm, c. 1, s. 382)

İKİNCİ SAFHA
ÖLÜM VE KABİR ÂLEMİ

İmâm Gazâlî Hazretleri tahrif edilmemiş gerçek **İncil**'de görmüştür ki bir kimse ölünce onun tabutu evinden kaldırılıp kabrin kenarına getirilene kadar **Hz. Allah** kudreti ile o ölüden tam **kırk sual** sorar.

İmâm Gazâlî buyuruyor ki: "Ben o sorulardan size sadece birincisini söyleyeyim: "**Ey kulum! Senelerce halka güzel görünmeye çalıştın da hayatın boyunca bana bir saat bile güzel görünmeye çalışmadın.**" Hâlbuki ey kul! Hz. Allah her an, her gün senin kalbine nazar-ı merhametle nazar ediyor ve sen onun nimetlerine gark olduğun halde başkaları için çırpınıyorsun. Ama sen bu hitâbı işitmezsin çünkü sen şimdi sağırsın. Ölünce uyanacaksın."

Diğer bir rivâyette de Hz. Allah her ölen kuluna dört melek gönderir ve onlar o kuluna şöyle hitap ederler:

Birinci melek der ki: "Ey kul! Ecel geldi, emeller arzular bitti. Artık şöyle yapacağım böyle yapacağım yok. Hepsi buraya kadar."

İkinci melek der ki: "Ey kul! Mallar, mülkler başkalarına gitti. Şan şöhret ise uçup kayboldu. Sana sadece iyi ve kötü amellerin kaldı."

Üçüncü melek der ki: "Ey kul! Ne mutlu sana; "Eğer yediğin içtiğin helâl idiyse ve işin Allah'a kulluk ve hizmet idiyse. *(Behcetü'l-Envâr)*

Basra'da bir âsî (günahkâr) ölüyor. Cenazesine kimse gitmiyor. Dağa çekilmiş Allah'a ibadet eden bir kuluna Hz. Allah onun cenazesini kaldırmayı ilham ediyor ve o velî kul cenazeyi kaldırıyor. Defin işlemi bittikten sonra hanımına soruyor, diyor ki: "**Senin Efendini herkes günahkâr görüp cenazesine katılmadılar. Fakat Allah bana cenazesini kaldırmamı ilham etti. Acaba onun ne gibi iyi işleri, vasıfları vardı?"**

Hanım şöyle cevap veriyor:

1. Her gece içer ve sabah sarhoşluktan ayılınca tertemiz yıkanır; akşam giydiği elbiselerini değiştirir. Gider cemaatle sabah namazı kılardı ama sonra maalesef meyhaneye dönerdi.

2. Evi ve sofrası hiçbir zaman misafirsiz, bilhassa yetim ve öksüzsüz kalmaz. Onlara dâimâ iyilik yapar; onları yedirir ve giydirirdi.

3. Ve her sabah yıkanırken; "**Yâ Rabbî! Şu habis (pis) bedenle cehennemin hangi çukurunu dolduracaksın?**" der ve ağlardı. *(Şerh-i Asfuri, Hadîs-i Erbain)*

KABRİN ÖLÜYE HİTABI

Hadîs-i şerîf:

يَقُولُ الْقَبْرُ لِلْمَيِّتِ حِينَ يُوضَعُ فِيهِ وَيْحَكَ يَاابْنَ آدَمَ، مَا غَرَّكَ بِي أَلَمْ تَعْلَمْ أَنِّي بَيْتُ الْفِتْنَةِ وَبَيْتُ الظُّلْمَةِ وَبَيْتُ الْوَحْدَةِ وَبَيْتُ الدُّودِ، مَا غَرَّكَ بِي إِذْ كُنْتَ تَمُرُّ بِي خِذَارًا: وَإِنْ كَانَ مُصْلِحًا أَجَابَ عَنْهُ مُجِيبَ الْقَبْرِ فَيَقُولُ: أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ، فَيَقُولُ الْقَبْرُ إِنِّي إِذًا أَتَحَوَّلُ عَلَيْهِ خُضْرًا وَيَعُودُ جَسَدُهُ نُورًا وَتَصْعَدُ رُوحُهُ إِلَى اللهِ تَعَالَى ۞

Yani: "Kabre konan âdemoğluna kabir şöyle hitap eder: **Sana yazıklar olsun, çünkü sen benim hakkımda hep aldandın. Bilmiyor muydun; ben bir imtihan eviyim; karanlıklar eviyim; kurtların, böceklerin seni yiyeceği bir evim. Yine sana yazıklar olsun, çünkü sen üstümde boyun eğmeden** (bana aldırmadan) **geçer giderdin**."

Ama eğer kul iyi insan ise o zaman yine kabirden bir cevap veren ona cevap verip diyecek ki: "Eğer sen emr-i bi'l-mâruf nehy-i ani'l-münker yapan bir kul isen, ben de sana, yemyeşil cennet bahçesi gibi gelecek, cesedini nura tahvil edecek ve rûhunu Allah'ın huzuruna çıkaracağım."

KABRİN, ÜSTÜNDE ŞUURSUZCA GEZENLERE HİTABI

Hadîs-i şerîf: Kâ'bü'l-Ahbar (ra) anlatıyor:

لاَ يَمُرُّ أَحَدٌ فِي الْمَقَابِرِ إِلاَّ وَتُنَادِيهِ أَصْلُ الْقُبُورِ يَا غَافِلُ! لَوْ عَلِمْتَ مَا نَحْنُ نَعْلَمُ لَذَابَ لَحْمُكَ وَجِسْمُكَ وَجَسَدُكَ كَمَا يَذُوبُ الثَّلْجُ ۞

Yani: "Hiçbir kimse bir kabristandan geçmez ki oradaki mevtalar ona; 'Ey gâfil! Eğer burada sana ne hazırlandığını bir bilseydin, elbette böyle yürüyemez; etlerin yağların erir; vücûdun ve cesedin ateş karşısında karın eridiği ve yok olduğu gibi sen de erir yok olurdun." der.

Hadîs-i kudsî:

تَمْشِي عَلَى ظَهْرِي وَمَصِيرُكَ إِلَى بَطْنِي وَتَضْحَكُ عَلَى ظَهْرِي وَغَدًا يَأْكُلُكَ الدُّودُ فِي بَطْنِي وَيُنَادِيكَ الْقَبْرُ ۞

Mânâsı: "Kabir, üstünde gezenlere seslenir: 'Ey insan! Sen şimdi üzerimde geziyorsun. Hâlbuki senin geleceğin yer, benim içimdir. Şimdi sen üzerimde gezip gülüyorsun; oysa yarın, içimdeki kurtlar, böcekler seni yiyecekler." diye hitap eder.

Ve yine başka bir Hadîs-i kudsî:

يَا ابْنَ آدَمَ اَنَا بَيْتُ الْمَسْئَلَةِ وَبَيْتُ الْوَحْشَةِ وَبَيْتُ الْوَحْدَةِ فَاعْمِرْنِي وَلاَ تَخْرِبْنِي ۞

Mânâsı: "Kabir, üstündeki insanlara; 'Ey âdemoğlu! Ben sual (imtihan) eviyim. Ben, burada yalnız kalacağın evim. Ben, korkuya dehşete kapılacak bir evim. Öyleyse ey insan! Beni tamir et, tahrip etme!" der.

BAZI BÜYÜKLERİN KABİR AHVALİ

Hz. Fâtıma vâlidemizin kabre getirilişi ve Hz. Ebû Zer'in Rasûlüllah'ın vefâtından altı ay sonra biricik kızı Fâtıma'nın da vefâtına dayanamayıp; "Ey kabir! Sana kimi getirdik biliyor musun? Sana Hasan ile Hüseyin'in annelerini Allah'ın aslanı Ali'nin hanımını, sana Rasûlüllah'ın iki gözü nuru kızı Fâtıma'yı getirdik." diye feryat etmesi ile birlikte kabir dile gelerek; "Yâ Ebâ Zer! Burası hasep ve nesep yeri değildir. Burası hesap ve sual yeridir!" deyince, bütün Ashâb bunu duydu ve toprağa kapanıp ağladılar.

Hz. Ebû Bekir vefât edeceği zaman Rasûlüllah'ın yanına gömülmek arzusunu izhar etti. Bunun için de kızı Hz. Âişe'den (Hz. Rasûlüllah onun odasında vefât ettiği için) izin istedi. Kızı izin verdikten sonra şöyle buyurdu:

"Cesedimi götürün; Rasûlüllah'ın Ravzası'nın kapısının önüne koyun ve 'Yâ Rasûlallah! Ebû Bekir yanınıza defnedilmek istiyor, izniniz var mı?' deyin. Rasûlüllah'tan izin çıkarsa beni yanına defnedin. İzin çıkmazsa götürüp Medine'nin çöplüğüne atın; " dedi.

Ashâb, Hz. Ebû Bekir'in vasiyet ettiği gibi yaptılar ve Ravza'nın kapısının önüne cansız bedeni koyup Rasûlüllah'tan izin istediler: "Habîbi, mahbûbuna (seveni sevdiğine) kavuşturun." sesi geldi ve Ravza'nın demir kapıları ona kendiliğinden açıldı.

KABİRDE DİRİ OLANLAR

1. Bi'r-i Maune faciasında Âmir bin Fuheyr'in şehâdeti ve vücûdunun göğe yükselmesi

Müslümanlığı öğrenmek için Rasûlüllah'tan mübelliğler (eğitimciler) isteyen Ebû Bera, Süleym aşiretinden Ril, Zekvan ve Usayye kabîlelerinin temsilcisiydi. Medine'ye Hz. Peygamber Efendimiz'e gelerek, kabîlelerine İslâm dinini

öğretmek için tebliğciler göndermesini, kabîlelerinin Müslüman olacağını söylemişti. Hz. Peygamberimiz bu teklife sıcak bakmamış ve onu reddetmişti. Ama hizmete ve irşâda can atan **Suffe Ashâbı** da gitmek irşâd ve hizmet etmek için **Peygamber Efendimiz'**e yalvarmaya başlamışlardı. Bunun üzerine Peygamberimiz istemeye istemeye râzı olmuş ve gitmelerine izin vermişlerdi.

Ebû Bera **yetmiş muallimi** (Kur'ân öğreticisini) alarak kabîlelerine doğru yola çıkmışlardı. Tam **Bi'r-i Maune** denen meşhur suyun ve kuyunun başına gelince **Ebû Bera**'nın yeğeni **Tufeyl** amcasının Peygamber Efendimiz'e verdiği emânı (ahdi-sözü) kabul etmeyerek, başına toplamış olduğu bir sürü sergerde (alçaklarla) ile saldırıp **yetmiş hafızı şehit ettiler**. Davetçilerin temsilcisi olan **Âmir b. Fuheyre**, eşkıyâların temsilcisi olan **Tufeyl'**e dinden-imandan, Kur'ân'ın faziletlerinden bahsederek onu bu vahşetten caydırmaya çalışırken **Tufeyl**, yanındaki bir serseriye onu da öldürmesi için işaret etti. O da mızrağını **Âmir bin Fuheyre**'ye arkadan öyle bir mızrak sapladı ki mızrak önünden çıktı. Fakat **Âmir** ölürken de; ''فُزْتُ وَاللهِ فُزْتُ'' Yani; **"Vallahi kazandım, vallahi kazandım."** diyerek hepsinin gözleri önünde cesedi göğe yükselip gözden kayboldu. Yine de inanmıyorlardı. Yetmiş kişinin cesedini teker teker sayıyorlar; ama sayı hep altmış dokuz çıkıyordu.

Âmir'i öldüren Müşrik, onun "Vallahi kazandım, vallahi kazandım." sözlerine şaşırdı! Durumu, öldürmek üzere gittiği diğer sahâbeye sordu: "Bu nasıl iş, arkadaşın ölürken niye böyle dedi?" O hafız sahâbe şöyle diyecekti:

"Âmir kazandım diye yemin etmekle iki mesaj verdi:

a) Kendisi cenneti kazandı,

b) Sen mü'min olacaksın. Senin mü'minliğine vesile olduğu için kazandı."

Sahâbenin dediği gibi Âmir'i şehit eden kişi daha sonra mü'min olur. Âmir şehâdeti esnasında kırk yaşındadır. Âmir'le birlikte şehit olan yetmiş sahâbeden en son can verenler ise ölümleri sırasında: "Yâ Rabbî! Senden başka habercimiz yok. Halimizi Rasûlü'ne bildir… Rasûlün bizden râzı olsun, selâm O'na olsun!" diye ilticâ ederler. Cebrâil aleyhisselâm bu feci âkıbeti Rasûlüllah'a haber verir ve Rasûlüllah Efendimiz gözyaşları içerisinde onların selâmını seslice alarak "Ve aleykümü's-Selam, ben ve Rabbim onlardan râzıdır." buyurur.

Ömrü boyunca kimseye bedduâ etmeyen yüce Peygamberimiz, o yetmiş hafıza bedel, bir ay (bir rivâyette kırk gün) sabah namazının kıratından sonra kunut tekbiri alarak o kabîlelere bedduâ etti. Kısa zaman sonra da onlardan yedi yüz kişi taun hastalığına yakalanıp helâk oldular. Necid kabîlesi ne madden ne de manen felah bulmamış, üzerlerine âdeta belâ yağmıştır. *(Buhârî, Vitr 7, Megazi 38, Da'avat 59; M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, c. 4, s. 43)*

Evet, dikkat ettiysek, **Âmir bin Fuheyre** ve arkadaşları olan diğer **kurra** sahâbîlerin ecel şerbetini şehâdet beratı ile içerken tek endişeleri vardı: **Rasûlüllah bizden râzı mıdır?**

Peki, bizim endişelerimiz neler?

Hayat, geçim, çocuklar, işimiz, para-pul, servet, makam-mevki, mal-mülk ve benzeri yüzlerce endişemiz arasında "**Rasûl bizden râzı mıdır?**" endişesi var mı? Varsa kaçıncı sırada? Bir düşünelim isterseniz!...

2. Ahmet Bedevî Hazretleri

Abdu'l-Vehhabi Şa'rânî Hazretleri **Tabakâtü'l-Kübrâ**'sında şöyle anlatıyor:

Üstâzım Muhammed Şenavi, Bedevî Hazretlerinin neslinden idi ve onun torunu oluyordu. Ben ona Ahmet Bedevî'nin kabrinde intisâb ettim (mürîd oldum). Çünkü onun kabrinde buluşmuş ve yüzümüz kabirde yatan Ahmet Bedevî'nin yüzüne karşı gelecek şekilde oturmuş idik. Derken Ahmet Bedevî Hazretleri kabrinden mübârek ellerini uzatıp benim elimden tuttu. Üstâzım Muhammed Şenavi de dedesi Ahmet Bedevî Hazretlerine benim için; "**Efendim bu hatıranızda olsun, ne olur nazarınızı bunun üzerinden eksik etmeyin.**" diye ricâ etti. Ahmet Bedevî Hazretleri de "**Peki, olur üzülme**" buyurdu. *(c. 1, s. 840)*

3. Kabrini nakletmek isteyeni kabre nakleden velî

Hasan Tüsterî Hazretleri vefât ediyor ve gömüyorlar. Şehrin vâlisi olan Ebû'l-Fereç sarayını genişletmek için onun mezarını oradan kaldırmak istiyor. Mezara bakan mürîdini kandırıyor ve; "Tüsterî'nin kabrini naklet sana onun mukâbilinde bir köşk yapayım." diyor. Bu teklif mürîdin çok hoşuna gidiyor. Hasan-ı Tüsterî'nin mezarını nakletmek için hazırlık yapıyor.

O gece Hasan-ı Tüsterî Hazretleri mürîdinin rüyasına giriyor ve; "Vâliye söyle; eğer o bizi yerimizden nakletmeye kalkarsa, biz de onu başka yere naklederiz." diyor. Mürid, gördüğü rüyayı vâliye anlatıyor. Vâli ise senin gördüğün rüya bir vehimden/hayâlden ibarettir diyor ve kendisi kazmayı kapıyor… Kabre ilk kazmayı vurduğunda böğründe müthiş bir ağrı hissediyor ve akabinde öbür dünyayı boyluyor.

Hasan-ı Tüsterî'nin meşhur bir sözü:

"**Asıl fakih o kimsedir ki sütünü diri sînelerden emer, ölü ve iskelet halindeki satırlardan değil**." *(Tabakâtu'l-Kübrâ, c. 3, s. 1358)*

4. Öldükten sonra tasarrufta bulunan velî

Ebû'l-Abbas Hazretleri vefât etmişti. Müridlerinden biri onu bırakıp intisâb etmek üzere **Abdurrahim Konevî** Hazretlerine gitti. Abdurrahim Hazretleri mescidinin mihrâbında oturuyordu. Selam verip onun huzuruna girdi. "İntisab etmek üzere geldiğini" söyleyip elini ona uzattı. Mihraptan çıkan bir el mürîdin

elini geri itti. Bunu gören Şeyh Abdurrahim Konevî; "**Kardeşim Ebû'l-Abbas'a Allah'tan bol bol rahmet dilerim ki o ölümünden sonra da hayatta olduğu gibi mürîdlerine sahip çıkıyor.**" buyurdu. *(Tabakâtu'l-Kübrâ, c. 2, s. 960)*

5. Ve nihayet Yavuz Sultan Selim

Bedâiyu'l-Vekâyi' isimli eserde **Reisülküttab Hüseyin Efendi, Yavuz Sultan Selim**'in ölümünden sonra yıkanırken yanında bulunduğunu söyleyerek, gördüklerini şöyle kaleme almıştır:

Onu yıkayanların dikkatsizlikleri sebebiyle avret yerini örten peştamalın iki kere üzerinden kaydığını; bunu görmeyen veya umursamayan yıkayıcıları, **Yavuz**'un iki kere elleri ile peştamalı çekerek avret yerini kendi örttüğünü anlattıktan sonra gassalların hayret içinde kaldıklarını aktarır. Daha sonra yıkayıcılar, bilerek biraz peştamali kaydırdıklarını ve yine Yavuz'un eliyle avret yerine örttüğünü görünce **tekbir** getirip ağlaştıklarını yazmaktadır.

Mühim bir tetkik:

Yapılan bir ilmi araştırmaya göre, bir insanın her nefes alış verişi kadar bir müddet içinde dünyamızdan beş kişi bu âlemden öteki âleme göçüyor. Takriben altı kişi ise doğup aramıza katılıyor. Yine bizler uyurken bir gecede takriben yetmiş bin kişi, her yirmi dört saatte ise iki yüz bin kişi aramızdan ayrılıyor.

Ve yine **mühim bir tespit**: En muteber hadîs kitaplarından Müslim'in tespitine göre Rasûlümüz buyurmuş ki:

إِنَّ فِي الْإِنْسَانِ عَظْمًا لاَ تَأْكُلُهُ الْأَرْضُ أَبَدًا فِيهِ يُرَكَّبُ الْخَلْقُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، قَالُوا أَيُّ عَظْمٍ هُوَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: عَجْبُ الزَّنَبِ ۞

Yani: **"İnsanoğlunda bir kemik vardır ki o kemiği ne toprak eritebilir** (ne de bir başka şey yok edebilir). **Kıyâmet günü herkes, yeniden o kemikten vücûd bulacaktır. Ashâb dediler ki: 'O kemik hangi kemiktir Yâ Rasûlallah?' Peygamberimiz buyurdu: Acbu'z-zeneb kemiği** (kuyruk sokumundaki küçük bir kemik)." İmâm Mâlik ile Ebû Dâvûd ve Nesâi ise Peygamberimiz'den kısaca şöyle rivâyet etmişlerdir:

كُلُّ ابْنِ آدَمَ تَأْكُلُهُ الْأَرْضُ إِلاَّ عَجْبَ الزَّنَبِ مِنْهُ خُلِقَ وَفِيهِ يُرَكَّبُ ۞

Yani: **"Âdemoğlu ölünce onun bütün vücûdunu toprak eritir. Ancak Acbu'z-zeneb müstesna... Âdemoğlu ondan yaratıldı ve kıyâmet günü yine ondan yaratılıp meydana gelecektir."** *(et-Terğib ve't-Terhip)*

Mühim bir not:

Günümüzde ilim, 1400 sene evvel Rasûlüllah'ın bir mûcize olarak beyan buyurduğu bu hususları artık ayan-beyan keşfetti. Bugün biliniyor ki insanoğlu bir

damla meninin içindeki on milyonlarca canlı zerreciğinden biriyle ilkah ediliyor (bir spermle dölleniyor). Ve yine ilim tespit etti ki diğer canlının olduğu gibi insanoğlunun da her hücresinde DNA denen açık bir kimliği var. Meselâ böbreklerinizin hücrelerinde, karaciğerinizin hücrelerinde, kemik hücrelerinizde kısacası vücûdunuzdaki her hücrede DNA molekülü mevcuttur.

BAZI BÜYÜKLERİN MÜNKER NEKİR'E CEVAPLARI

1. Hz. Ömer kabirde **Münker Nekir'**in yakasına yapışıyor ve onlara nereden geldiklerini soruyor ve onların cevabına müthiş bir cevap veriyor. *(Menâkıb-ı Ömer)*

2. Bâyezîd-i Bistâmî Hazretleri, kabirde **Münker Nekir**'in; "**Rabbin kimdir**?" sualine; "**Ben ne kadar, Rabbim Allah'tır, desem ne ifade eder!** Rabbim'e dönün; **'O, Bâyezîd benim kulumdur' de**rse bir şey ifade eder. Siz Huzurullah'a varın. Rabbime, **'Bâyezîd diye bir kul kapına gelmiş, o senin kulun mu?'** diye sorun." der demez, lâhuttan bir ses; **"Ey meleklerim! Onu rahat bırakın çünkü o bizim has kullarımızdandır."** dediği duyuluyor.

3. Ömerü'n-Nesefi Hazretleri, kendisini rüyada görenlere diyor ki: "Rabbim kabrimde bana rûhumu iâde etti ve iki melek gönderdi. Onlar da bana Rabbimi sordular. Nesir olarak mı cevap vereyim, yoksa nazım olarak mı dedim. Nazım olarak dediler. Ben de:

رَبِّيَ اللهِ لاَ اِلٰهِ سِوَاهُ وَنَبِيِّي مُحَمَّدٌ مُصْطَفَاهُ
دِينِيَ الْإِسْلاَمُ وَفِعْلِي ذَمِيمٌ أَسْأَلُ اللهَ عَفْوَهُ وَعَطَاهُ

dedim ve beni bırakıp gittiler.

Mânâsı:

Rabbim Allah'tır ondan başka ilâh yok.
Peygamberim ise Muhammed Mustafa'dır.
Dinim İslâm'dır ama işlerim çok kötü
Ben Allah'tan af ve ihsânını istiyorum...

(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 2, s. 256)

4. İbn-i Mes'ud (ra) buyurmuş ki: **"Âhir zamanda bir millet gelecek; çamuru, tuğlayı, betonu yükseltecek** (bunlarla yüksek evler yapacaklar), **ama dinlerini düşürecekler** (dinlerine sahip çıkamayacaklar). **Onlar çok geniş sahaları kullanacaklar. Sizin Kıblenize dönüp namaz kılacaklar, fakat** (dinlerine sahip çıkmadıkları için) **sizin dininizden başka din üzerine ölecekler."** *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 433)*

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** Hazretleri buyuruyorlar ki:

"Bizim için hayat-ı ebediyye çok mühimdir. Onu elde edebilmek için dünyada nefs-i emmârenin ve şeytan-ı aleyhillâne'nin vesvesesinden kurtulmak lazımdır. Bu da ancak râbıta ile (mâneviyât ile) mümkündür." Ve yine

Hz. Üstâzım şöyle buyurmuşlardır: **"Kabirde mü'minlere Münker ve Nekir yerine Beşir ve Mübeşşir** (müjdeleyici melekler) **gelecektir. Zira biz, bize gelen misafire ikram ederiz; O Mevlâ misafirine ikram etmez mi? Ama onun ikramı bizimkine benzemez. Onun ikramı bambaşkadır."** *(A. Erol, Hatıratım)*

Bir Şiir

Diyemem Âdem eyleyüb tayin: Bu darım şu da diyarımdır.
Var ise malik olduğum bir şey: O da yeri meçhul olan mezarımdır.

Üsküdarlı Safi

BEŞİNCİ SAFHA
AMEL DEFTERİ, MİZAN, SUAL, HAVZ

AMEL DEFTERLERİ

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَكُلَّ اِنْسَانٍ اَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِى عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيمَةِ كِتَابًا يَلْقٰيهُ مَنْشُورًا ۞ اِقْرَاْ كِتَابَكَ كَفٰى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا﴾

Mealleri**: "Herkesin amelini** (amel defterini) **kendi boynuna taktık** (ondan ayrılamaz). **Kıyâmet günü onun için bir kitap çıkartacağız ki ona açılmış olarak kavuşacak.** (Ona şöyle diyeceğiz) **Oku kitabını bugün, üzerine hesap görücü olarak nefsin** (kendin) **sana yeter** (denilecektir)." *(el-İsrâ, 17/13-14)*

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾

Meali: **"Bizim nezdimizde hakkı konuşan/hakkı söyleyen bir kitap vardır. Onlara hiçbir şekilde zulüm yapılmaz."** *(el-Mü'minûn, 23/62)*

Hz. Katâde buyurmuştur ki: Dünyada okur-yazar olmayanlar da o gün amel defterlerini okuyacaklardır. Zaten sen okusan da okumasan da amel defterlerin yaptıklarını sayıp dökecekler, demektedir.

DEFTERLERİN VERİLMELERİ ÜÇ TÜRLÜ OLACAKTIR

1. Amel defteri sağdan verilenler

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَاَمَّا مَنْ اُوتِىَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ۞ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ۞ وَيَنْقَلِبُ اِلٰى اَهْلِهِ مَسْرُورًا﴾

Meali: "**O vakit kitabı sağından verilen kolayca bir hesaba çekilir ve âilesine** (cennettekilere) **sevinç ve sürûr içinde döner."** *(el-İnşikak, 84/7-8-9)*

Bir nevi okuldan diplomalarını iyi derecelerle alan çocukların evlerine neşeyle koşarak gelmeleri gibi gelirler âilelerinin yanına, sevinçlerini paylaşmak için…

2. Amel defterleri soldan verilenler

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَمَّا مَنْ اُوتِىَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِى لَمْ اُوتَ كِتَابِيَهْ ۞ وَلَمْ اَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ﴾

Meali: **"Kitabı solundan verilene gelince: O da ah keşke kitabım** (amel defterim) **bana verilemese idi ve ben de hesabım nedir bilemese idim diyecektir."** *(el-Hâkka, 69/25)*

3. Amel defteri arkadan verilenler

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَمَّا مَنْ اُوتِىَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ۞ فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا ۞ وَيَصْلٰى سَعِيرًا﴾

Meali: **"Fakat kitabı arka taraftan verilen kimse** (helâk olduğunu anlayarak) **hemen 'Helâk!'** (neredesin) **diye bağırır** (yok olmayı temenni eder) **ve Saîr'e** (cehenneme: alevli ateşe) **doğru yollanır ve girer. Çünkü o, dünyada âilesi içinde** (mal-mülk, servet-zenginlik sebebiyle) **şımarıktı."** *(el-İnşikak, 84/10-12)*

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿…وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَا لِهٰذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً اِلَّا اَحْصٰيهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ اَحَدًا﴾

Meali: **"Vay başımıza gelenlere! Bu deftere ne olmuş ki küçük büyük hiçbir günah bırakmamış hepsini yazmış saymış derler. Ve bütün yaptıklarını orada hazır bulacaklardır. Senin Rabbin kimseye zulüm etmez."** (el-Kehf, 18/49)

MİZAN:

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذِ نِ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

Meali: **"Hem o gün o tartı** (mizan, amellerin tartılması) **haktır. Kimin** (sevap) **tartıları ağır basarsa işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."** (el-A'raf, 7/8)

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا بُنَيَّ اِنَّهَا اِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِى صَخْرَةٍ اَوْ فِى السَّمٰوَاتِ اَوْ فِى الْاَرْضِ يَاْتِ بِهَا اللهُ ...﴾

Meali: "(Lokman oğluna) **Yavrum! Yaptığın** (iyilik veya kötülük) **bir hardal tanesi ağırlığınca olsa bile ve bu, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yer**(in derinliklerin)**de gizlense yine de Allah onu** (senin karşına çıkarır) **getirir."** *(Lokman, 31/16)*

قَالَ (صلعم): مَا يُبْكِيكِ يَا عَائِشَةُ؟ قَالَتْ: ذَكَرْتُ النَّارَ فَبَكَيْتُ، فَهَلْ تَذْكُرُنِي اَهْلِيكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. فَقَالَ (صلعم): أَمَا فِي ثَلاَثِ مَوَاطِنَ وَلاَ يَذْكُرُ أَحَدٌ أَحَدًا، عِنْدَ الْمِيزَانِ حَتَّى يَعْلَمَ أَيَخِفُّ مِيزَانُهُ أَوْ يُثْقَلَ، وَعِنْدَ الْكِتَابِ حَتَّى يُقَالُ ''هَاؤُمُ اقْرَاُ كِتَابِيَهْ'' حَتَّى يَعْلَمَ كِتَابَهُ فِي يَمِينِهِ أَمْ فِي شِمَالِهِ أَوْ فِي وَرَاءِ ظَهْرِهِ وَعِنْدَ الصِّرَاطِ إِذَا وَقَعَ بَيْنَ الظَّهْرَى ۞

Mânâsı: "Bir gün Peygamberimiz Hz. Âişe Vâlidemizi ağlarken buldu ve ona neden ağladığını sordu. Hz. Âişe Vâlidemiz, 'Cehennemi hatırladım da ağladım Yâ Rasûlallah! Acaba siz ehlinizi (bizleri) kıyâmet günü hatırlayacak mısınız?' dedi. Peygamberimiz de 'Evet ama şu üç yer müstesna' buyurdu. 'Bu üç yerde o günün dehşetinden dolayı kimse kimseyi, hatırlamayacaktır.

Biri Mizan'da: Kişinin mizanı (terazisi) ağır mı hafif mi gelecek? O anda öyle bir endişe yaşanacak ki kimse kimseyi hatırlamayacak.

İkincisi: Kitaplar verilirken ve herkese "**İşte kitabın, oku bakalım kitabını**!" dendiği zaman ki o zaman kitabı acaba sağ eline mi sol eline mi yoksa arkasından mı verilecek? Bunun telaşının yaşandığı an.

Üçüncüsü de **Sırat** köprüsü geçilirken ve Huzurullah'a varıldığında...

Mizanımıza okuduğumuz Kur'ânımız, dini kitaplarımız, hayırlı yazılarımız, onu yazan kalemlerimiz, abdest sularımız, havlularımız, seccâdemiz... Hepsi konacak ve bunlar da lehimize/hasenâtımıza tartılacaktır. *(Amentü Şerhi)*

SUAL

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَوَرَبِّكَ لَنَسْئَلَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ﴾

Meali: **"Rabbin hakkı için mutlaka onların hepsine yaptıklarından soracağız."** *(el-Hicr, 15/92-93)*

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَلَنَسْئَلَنَّ الَّذِينَ اُرْسِلَ اِلَيْهِمْ وَلَنَسْئَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ﴾

Meali: **"Kendilerine Peygamber gönderilen ümmetlere biz elbette** (onlara icâbet ve itaat edip etmediklerini) **soracağız! Ve elbette gönderilen peygamberlerden de** (tebliğ vazifelerini ne dereceye kadar yaptıklarını) **soracağız."** *(el-A'raf, 7/6)*

لاَ تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى سُئِلَ عَنْ خَمْسٍ، عَنْ عُمُرِهِ فِيمَ أَفْنَاهُ، وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَ أَبْلاَهُ، وَعَنْ جَسَدِهِ فِيمَ أَفْنَاهُ، وَعَنْ عَمَلِهِ فِيمَ عَمِلَ بِهِ، وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ ۞

Mânâsı: "Âdemoğlu kıyâmet günü şu beş şeyin hesabını vermeden bir yere kıpırdayamayacaktır.

1) Ömür nimetini nerede harcadı, nerede tüketti?
2) Gençliğini nerelerde harcadı ve nerde eskitti?
3) Vücudunu nerelerde yıprattı?
4) Neler öğrendi ve öğrendikleri ile ne amel etti (ne işledi)?
5) Malını (parasını) nerden kazandı ve nereye (helâle mi harama mı) harcadı?"

HAVZ

Havz, bazı rivâyetlere göre **Sırat**'tan evveldir. Bazı rivâyetlere göre ise Sırat'tan sonradır. En sağlam rivâyete göre ise mü'minlere hem Sırat'tan evvel Havz suyu sunulacak hem de Sırat'tan sonra bol bol ikram edilecektir. Sırat'tan evvel olan, mahşer bittikten sonra iptal edilecektir. Sırattan sonra Havz'dan içenlerin vücûdlarından her türlü eksiklik-noksanlık, sakatlık giderilecek ve insanlar hayatlarının en dinç ve en genç haline getirilip nur haline/melek haline dönüştürülecektir.

Havz hakkında Cenâb-ı Hak buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّا اَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ۞ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۞ اِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْاَبْتَرُ﴾

Meali: "(Ey Rasûlüm!) **Hakîkaten biz sana** (cennetteki Havz-ı) **Kevser'i** (ve pek çok hayırları) **verdik. O halde** (buna şükür olarak) **namaz kıl ve kurban kes. Doğrusu sana** (evlatsız, nesli kesik deyip) **dil uzatandır, hayırsız ve nesli kesik olan."** *(el-Kevser 108/1-3)*

حَوْضِى مَسِيرَةُ شَهْرٍ وَزَوَايَاهُ سَوَاءٌ وَمَائُهُ أَبْيَضُ مِنَ اللَّبَنِ وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ وَكِيزَانُهُ كَنُجُومِ السَّمَاءِ مَنْ شَرِبَ مِنْهَا فَلاَ يَظْمَأُ أَبَدًا ۞

Mânâsı: **"Benim Havz'ım bir aylık yoldur. Etraf eşittir** (açıları müsâvî olarak dörtgendir). **Suyu-sütten daha beyazdır. Kokusu ise miskten daha hoştur. Bardakları gökteki yıldızlardan daha parlaktır. Ondan bir kere içebilen artık bir daha ebediyen susamayacaktır."**

عَنْ أَنَسٍ، أَنَّهُ قَالَ: سَئَلْتُ رَسُولَ اللهِ (صلعم)، أَنْ يَشْفَعَ لِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَقَالَ ع م: أَنَا فَاعِلٌ إِنْشَاءَ اللهُ تَعَالَى، قُلْتُ: فَأَيْنَ أَطْلُبُكَ؟ قَالَ ع م: أُطْلُبْنِي عَلَى الصِّرَاطِ، قُلْتُ: فَإِنْ لَمْ أَلْقِكَ عِنْدَ الصِّرَاطِ، قَالَ ع م: فَاطْلُبْنِي عِنْدَ الْمِيزَانِ، قُلْتُ: فَإِنْ لَمْ أَلْقِكَ؟ قَالَ ع م: فَاطْلُبْنِي عِنْدَ الْحَوْضِ فَإِنِّي لاَ أَظْمَأُ هٰذِهِ الْمَوَاطِنَ الثَّلاَثَةِ ۞

Mânâsı: Hz. Enes (ra) Rasûlüllah'tan (sav) rivâyet ederek şöyle dedi:

"Peygamberimiz'e, kıyâmet günü bana da şefaat etmesi için yalvardım. O da **'İnşallah sana da şefaat edeceğim'** buyurdu. O zaman dedim ki **'Yâ Rasûlallah** (Orası bambaşka bir âlem), **ben seni nerede bulayım?'** buyurdu ki **'Sırat'ta bul', 'Ya Sırat'ta bulamazsam?'** dedim. **'O zaman Mizan'da bul', 'Ya Mizan'da bulamazsam Yâ Rasûlallah?'** dedim. **'O zaman Havz'ın başında bul'** buyurdu ve devamla, **'Çünkü ben bu üç mevziinin/yerin birinde mutlaka bulunur ve ümmetimle görüşürüm'** buyurdu."

HAVZ'DAN KİMLER İÇMEYECEK

Muhtelif hadislerden ve Rasûlüllah'ın meşhur Veda Hutbesi'nden anlıyoruz ki şu kimseler o gün Havz'dan içmekten menedilecekler, içemeyeceklerdir.

– Yalancılar
– Sahtekâr ve dalkavuklar
– Boşboğazlar
– Sünneti terk edenler
– Üzerlerinde sünnetten eser görünmeyenler.

Sevgili Peygamberimiz; "**Havz'da benim kendilerini tanıdığım ama onların beni tanımadığı ümmetlerim de olacak. Ben Allah'a, onların da benden ve benim ümmetimden olduklarını söyleyeceğim.** Hz. Allah bana:

يَا مُحَمَّدُ! لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُ بَعْدَكَ فَأَقُولُ سُحُقًا لِمَنْ غَيَّرَ بَعْدِي ۞

Yani: **'Yâ Muhammed! Onlar senden sonra neler yaptılar neler icat edip işlediler, sen bilmiyorsun.'** buyuracak. Ben de **'benden sonra benim yolumu değiştirenlere** (bozanlara) **yazıklar olsun.'** diyeceğim."

Üstâzım Süleyman Hilmi Tunahan (k.s.) bir gün evlatlarına; "**Şu boğazın suları nasıl akıyorsa, bugün insanlar da cehenneme doğru öyle akıp gidiyorlar. Bu durumu gören rûhâniler, 'Yâ Rasûlallah yetiş, ümmetin helâk oluyor. Onları kurtaralım' diye çağrışıyorlar.**" buyuruyor.

ŞİİR

Kâdir Mevlâm senden bir dileğim var.
Beni senden başkasına muhtaç eyleme,
Cennet alayı nasip et bana.
Sırat köprüsünde yolum bağlama.
Kapımızda kara deve (Azrâil) çökünce:
Fırtınası şu âlemi yıkınca,
Cehenneme kul seçilip çıkınca
Kâdir Mevlâm o kullardan eyleme.

(Karacaoğlan'dan)

ALTINCI SAFHA
ŞEFAAT, SIRAT, A'RAF

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ﴾

Meali: **"Fakat o vakit onlara şefaatçıların şefaatı da fayda vermeyecektir."** (*el-Müddessir, 74/48)*

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...مَنْ ذَا الَّذِى يَشْفَعُ عِنْدَهُ اِلاَّ بِاِذْنِهِ...﴾

Meali: **"O'nun katında O'nun izni olmadan kim şefaat edebilir?"** *(el-Bakara, 2/255)*

Te'vilât-ı Necmiye'de şöyle bir tevcihte (tefsirde-yorumda) bulunuluyor: Âyetteki istisna doğrudan doğruya Rasûlüllah'a râci' ve aittir. Çünkü Hz. Allah O'na ihsân etmiştir ki işte o da şefaat makamıdır.

أَتَانِي آتٍ مِنْ عِنْدِ رَبِّي فَخَيَّرَنِي بَيْنَ أَنْ يُدْخِلَ نِصْفَ أُمَّتِي الْجَنَّةَ وَبَيْنَ الشَّفَاعَةِ وَاخْتَرْتُ الشَّفَاعَةَ وَهِيَ لِمَنْ مَاتَ لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ ۞

Yani: **"Rabbimden bana bir elçi geldi ve Rabbimin beni ümmetimin yarısı ile cennete girmek ile şefaat etmek arasında muhayyer kıldığını söyledi. Ben de şefaati seçtim. Bu da Allah'a şirk koşmadan ölenlere** (yani tevhîd ehli için) **olacaktır."**

ŞEFAAT ŞU DÖRT YERDE OLACAKTIR

1) Hesapsız sualsiz cennete girebilmek için

Yukarıda geçtiği üzere Peygamberimiz ümmetinden hiç Hesap, Sual, Mizan, Sırat göremeden cennete gireceklerin olacağını müjdelemiştir. Nitekim bir hadîsinde,

وَعَدَنِي رَبِّي أَنْ يُدْخِلَ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعِينَ أَلْفًا لاَ حِسَابَ عَلَيْهِمْ وَلاَ عَذَابَ مَعَ كُلِّ أَلْفٍ سَبْعُونَ أَلْفًا ۞

Yani: **"Hz. Allah bana, yetmiş bin kişiyi hesapsız-sualsiz cennete sokacağını vadetti. Ve hattâ bunlardan her biri de yetmiş bin kişiye şefaat edecek diye vadetti."** *(Tâcü'l-Usûl, c. 5, s. 373)* Ki toplam: dört milyar dokuz yüz bin kişi yapar.

2. Mahşer yerinde fazla beklememek için.

Şüphesiz ki güneşin bir mil boyu ineceği insanların amellerine göre boğulacağı bazılarının beyinlerinin fıkır fıkır kaynayacağı o müthiş yerden bir an kurtulabilmek ve cennete girebilmek içinde elbette şefaate ihtiyacı olabilir.

Bir Kıssa

Bir bayram sabahı Halîfe Hz. Ömer'i tebrike gelenler çok kalabalık olunca o; "**Tebrik için evvelâ ilk Müslüman olanlar gelsin."** buyurdu ve Ashâb İslâm'daki kıdemlerine göre ziyarete girmeye başladılar. Geç Müslüman oldukları için beklemekten canı sıkılan Ebû Süfyan'a Süheyl bin Amr şöyle der: "Yâ Ebâ Süfyan! Onlar gibi Rasûlüllah tarafından bizler de İslâm'a davet edildik ama İslâm'a girmekte onlardan geri kaldık. Bugün burada beklemekten canımız sıkılıyor. Ya yarın mahşerde nasıl bekleyeceğiz? Rabbimizin huzurunda halimiz ne olacak?" dedi ve ikisi beraber ağlaşmaya başladılar.

3. Ameli güzel olanlara, mahşer yerinde hesabı-suali görülen fakat ufak-tefek hataları bulunanlara Rasûlümüz şefaat edecek ve onları Sırat köprüsü başında bekleyerek ellerinden tutup cennete sevk edecektir. Nitekim bir hadîste;

وَنَبِيُّكُمْ قَائِمٌ عَلَى الصِّرَاطِ فَيَقُولُ رَبِّي هٰذَا أُمَّتِي سَلِّمْ سَلِّمْ ۞

Yani: "Sizin Peygamberiniz olan ben Sırat'ın başında duracağım ve her ümmetim oraya geldiğinde, **'Yâ Rabbî, işte bu benim ümmetimdir! Allah'ım, ona selâmet ver onu selâmetle geçir!'** diye yalvaracağım." buyurmuştur.

4. Zerre kadar îmân sahibi olanların cehennemden kurtuluşu için şefaat.

Peygamberimiz bunu uzun bir hadîsinde şöyle izah ediyor (biz özetleyelim):

Mânâsı: "Kıyâmet gününün en ulusu benim. Bununla beraber bende övünmek/kibir-gurur yok. Livâü'l-hamd sancağı o gün benim elimde olacaktır. Ama övünmek yok. Hz. Âdem dâhil bütün peygamberler (aleyhimüsselâm) benim sancağımın altında toplanacaktır. Mahşer günü olduğunda toprağı ilk yarılacak ve diriltilecek olan ben olacağım. Bununla beraber bende fahr/övünmek ve gurur yok. İnsanlar üç korku yaşamış olacak ve hepsi şefaat etmesi için evvelâ babaları Hz. Âdem'e müracaat edip ondan şefaat ve yardım isteyecekler. Hz. Âdem onlara; "Ey evlâdlarım! Ben sizin cennetten çıkmanıza işlediğim zelle ile sebep oldum. Girmenize ise nasıl şefaat edebilirim? Siz (ikinci babanız) Nûh'a gidip müracaat ediniz." diyecek. İnsanlar Hz. Nûh'a (as) gidecekler ve müracaat edecekler. Hz. Nûh onlara; "Ben kavmimi gece gündüz Hakk'a davet ettim ama gelmediler ve netice de helâk oldular. Siz Hz. İbrahim'e gidiniz." diyecek. Mahşer halkı Hz. İbrahim'e gidecekler. Hz. İbrahim de onlara; "Ben üç kere yalan söylemek mecburiyetinde kaldım. Şöyle ki:

a) **Sahraya davet edildiğimde**,

Yani: "**Ben hastayım dedim. Onlarla çıkmadım geri kalıp putları kırdım.**"

b) Sahradan dönüp putlarının kırılmış olduğunu görünce onlar bana, **'Bunları kim kırdı?'** dediler. *(el-Enbiyâ, 21/62)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هٰذَا...﴾

Yani: "**Ben kırdım demedim. Belki de onları şu büyüğü kırmıştır."** dedim. *(el-Enbiyâ, 21/63)*

c) Nemrut'un adamları hanımım Sariye'yi elimden almasınlar diye; "Bu senin neyindir?" dediklerinde; "Kardeşimdir." diyerek cevap vermiştim. (Ki Hz. İbrahim burada din kardeşliğini kastetmiştir.)

Hz. İbrahim de onlara şefaat etmesi için mahşer halkını Hz. Mûsâ'ya gönderir.

Hz. Mûsâ da 'Ben bir Kıptî'yi (Kıpt kavminden birini) öldürdüm. Günahkârım nefsimle meşgulüm, siz Hz. İsa'ya gidin." der. Nihayet Hz. İsa da 'Ben ümmetim tarafından 'Allah'ım' diye ibadet olundum. Rabbim'e karşı mahcubum. Siz Hz. Muhammed'e gidin' der.

Mahşer halkı son çare olarak bana gelirler. Ben de gider cennetin kapısına yapışır ve kapıyı çalarım. İçeriden 'Kim o?' derler, cevap verilir, 'Muhammed' diye. Bana kapı açılır ve 'Merhaba Yâ Muhammed' denir. Ben de secdeye kapanırım ve Rabbim'in bana ilham ettiği kadar secdede ona hamd u senada bulunurum.

Bana, 'Artık secdeden başını kaldır Yâ Muhammed! Sen ne istersen o verilecek. Şefaat et, şefaatin kabul edilecek. Söyle, niyazda bulun; sözün, niyazın dinlenecek. Çünkü sen Makâm-ı Mahmud'dasın ki Hz. Allah Kitabı'nda senin için buyurmuştu.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... عَسٰى اَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا﴾

Meali: "**Rabbinin seni bir Makâm-ı Mahmud'a** (âhiretteki şefaat makamına) **göndermesi yakındır.**" *(el-İsrâ, 17/79)*

إِنِّي اخْتَبَأْتُ شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي أَتَرَوْنَهَا لِلْمُطِيعِينَ الْمُتَّقِينَ بَلْ هِيَ لِلْمُتَلَوِّثِينَ الْمُخْلِطِينَ ۞

Mânâsı: **"Ben şefaatimi ümmetimin büyük günahlarının affı için hazırlayıp sakladım. Sizler onu itaat edenler, müttakîler için mi sanıyorsunuz? Hayır! O sevap ile günahı birbirine karıştıran mülevvisler** (günahkârlar) **içindir."** buyurdu. *(Buhârî ve Müslim'den)*

Hz. Enes'den Fazlı Sufî naklediyor ki:

Peygamber Efendimiz'in dört şefaat makamı vardır.

1. Makâm-ı Meşhud
2. Makâm-ı Mefkud
3. Makâm-ı Mahmud
4. Makâm-ı Münâcât

Peygamber Efendimiz bu dört makamın dördünde de ne kızı Fâtıma'yı ne torunları Hasan ve Hüseyin'i ve ne de ehli beytini değil, hepsinde de ümmetini istemiştir.

Birinci makam:

Makâm-ı Meşhud yani Mi'rac'da Cenâb-ı Hak'la müşerref olduğu zaman ondan ümmetini istemiş. Cenâb-ı Hak da ona;

نَبِّأْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۞

Yani: **"Kullarımı müjdele! Muhakkak ben çok affedici çok merhametliyim."** müjdesini vermişti.

İkinci makam:

Makâm-ı Mefkud yani bu âlemden ayrılacağı zaman. Cibrîl'i (as) şahsına has bir takım müjdelerle ona gelmiş fakat Peygamberimiz; "**Hayır Yâ Cibrîl! Benim için değil ümmetim için Rabbimin ne müjdeleri var. Ben onları öğrenmek istiyorum."** demiş. Cibrîl tekrar Huzurullah'a varıp müjdesi ile gelmiş ve Rasûlümüz bu müjdeyi aldıktan sonra sürur içinde rûhunu Azrâil'e teslim etmiştir.

أُمَّةٌ مُذْنِبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ۞

Yani: **"Çok günahkâr bir ümmet, buna mukâbil çok ta affedici bir Rableri var."**

Üçüncü makam:

Makamı Mahmud: Peygamberimizin mahşerde Cenâb-ı Hak'tan ümmetini istemesi, Cenâb-ı Hakk'ın da ona âyetinin sırrını göstererek şefaatı amme izni vermesi.

Dördüncü makam:

Makâm-ı Münâcât: Rasûlüllah Efendimiz'in doğar doğmaz secdeye kapanması ve ümmetini istemesi… Mi'rac'da göklerde yine ümmetini hatırlayıp Allah'ın selâmını ve şefaatini onların üzerine alması ve yine Şaban ayının yarısında (berat gecesinde) bu İlâhî şefaatı perçinlemesi ve Hz. Âdem dâhil bütün peygamberlere ve bütün ümmetlere o gün şefaat edeceği müjdesinin kendisine verilmesi. *(Mev'iza-i Hasene, s. 320)*

ŞEFAATE MAZHARİYETİN YOLU

Ebûl Mevâhib-i Ledünniyye Hazretleri şöyle anlatıyor:

Rasûlüllah Efendimiz'i sık sık rüyada görürdüm. Bir defasında Rasûlüllah geldi ve benim dudaklarımdan öptü. Ardında da; "Neden bu dudakları öpüyorum biliyor musun?" diye sordu. Ben "Hayır Yâ Rasûlallah" deyince şöyle buyurdu:

"Çünkü bu dudaklar bin kere gündüz bin kere de gece bana salât u selâm okuyorlar." Sonra da şöyle ilave etti. "Dua edeceğin zaman şöyle duâ et:

اللّٰهُمَّ فَرِّجْ كُرُبَاتِنَا اللّٰهُمَّ أَقَلَّ عُثُورَاتِنَا اللّٰهُمَّ اغْفِرْ ذَلَّاتِنَا ۞

Yani: "**Yâ Rabbî! Sen bizi sıkıntılardan kurtar. Yâ Rabbî! Sen bizim sürçmelerimizi** (hataya-isyana düşmelerimizi) **azalt. Yâ Rabbî! Günahlarımızı ve ayak kaymalarımızı affet.**" Okuduğun salât u selâmın da sonunu şöyle bağla:

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞

buyurdu. *(Tabakâtü'l-Kübrâ Tercümesi, c. 3, s. 404)*

MÂLİK B. DİNAR'IN TEVBESİ, KÖTÜ AMEL VE SABÎLERİN ŞEFAATI

Mâlik bin Dinar Hazretleri şöyle anlatıyor:

Ben hali-vakti yerinde fakat çok içen bir kimse idim. Evlendim ve bir kızım oldu. Kızımı çok seviyordum. Fakat iki yaşındaki kızım aniden öldü. Bir Şaban ayı gecesinde yatsı namazını kılmadan yatmıştım. Bir rüya gördüm, rüyamda kabir

ehli kabrinden çıkmışlar herkes mahşer yerinde toplanmıştı ve ben de aralarında idim. Arkamda müthiş bir hışırtı duydum, döndüğümde müthiş bir ejderhanın süratle bana doğru gelmekte olduğunu gördüm ve kaçmaya başladım. Canhıraş bir şekilde kaçarken, yolda güzel giyinmiş bir ihtiyara rastladım ve ona, bana da bir çare bulmasını, şefaat edip beni ejderhadan kurtarmasını, ricâ edip yalvardım. O da bana, ben âcizim, ihtiyarım, güçsüzüm sana yardım edemem; ama sen kaçmaya devam et. Belki ileride sana bir yardım eden bulunur dedi. Artık kaça kaça bu defa cehennem tabakalarının üzerine gelmiş olduğumu görerek, daha çok irkildim. Birisi sen cehennem ehli değilsin geri dön, diye bağırdı. Ben de geri döndüm; ama ejderha beni takipten vazgeçmemiş yine arkamdan geliyordu. Tekrar o ihtiyarın yanına geldik ondan tekrar şefaat ve yardım istedim. Yine âciz olduğunu bana şefaat edemeyeceğini bu defa ilerideki dağa koşmamı ve o dağa sığınmamı söyledi; çünkü o dağda Müslümanların küçükken ölmüş vediaları (çocukları) bulunduğunu, benim de aralarında bir kızımın olduğunu, belki onun bana yardım ve şefaat edebileceğini söyledi. Ben de çaresiz o dağa doğru koştum; ama ejderha yine arkamdan geliyor ve beni takip ediyordu. Ben terden ve heyecandan bunalmıştım dağa yanaştığımda melekler; "**Perdeyi kaldırın, kapıyı açın, bunun sizde bir kızı olacak, bakın ve bulun. Herhâlde o sizi bu ejderhadan kurtarır.**" dediler. Perde kalktı, kapılar açıldı; yüzleri ay gibi parlayan oradaki çocukların içinde kızımı da gördüm. Kızım; "**Vallâhi bu babamdır.**" dedi ve koşup boynuma sarıldı. Sonra da sol eli ile sağ elimden kavradı beni oturttu, kendisi de kucağıma oturdu ve sağ elini de sakalıma vurarak:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ...﴾

Sûre-i Hadîd'deki bu âyeti okumaya başladı ve ağladı.

Meali: **"Îmân edenlerin Allah'ı zikir ve O'ndan inen Kur'ân için kalplerinin saygı ile yumuşaması zamanı daha gelmedi mi? Onlar, daha önce kendilerine kitap verilenler gibi olmasınlar. Onların üzerinden uzun zaman geçti de kalpleri katılaştı. Onlardan birçoğu fâsık** (yoldan çıkmış) **kimselerdir."** *(el-Hadid, 57/16)*

Sonra da; "Ey babacığım! dedi. Senin için o zaman hâlâ gelmedi mi?" Ben de kızım "Siz çok küçükken öldünüz. Kur'ân okumasını biliyor musunuz?" dedim. "Evet babacığım, sizlerden öğrendik." dedi. "Peki, ey kızım! Beni helâk etmek üzere arkamdan koşup duran bu ejderha nedir?" edim. Kızım; "Babacığım o senin kötü amellerindir." dedi. "Ya o âciz ihtiyar kimdir?" dedim. "O da zayıf ve güçsüz bıraktığın iyi amellerindir." dedi. "Peki, sizler burada ne yapıyorsunuz?" dedim. "Şefaat için sizleri bekliyoruz." dedi. Korku ve dehşet içinde uyandım. İçkiye ve bütün günahlarıma tevbe ettim, diye anlattı. *(Rûhu'l-Beyân, c. 9, s. 366)*

EHLULLAH'A HÜRMET VE TİMURLENG'İN AFFA MAZHARİYETİ

Timurleng dünyayı kasıp kavurduğu en debdebeli döneminde bir gün **Türkistan**'ın **Kasr-i Ârifan** şehrinden ordusu ile geçiyordu. Yolu **Muhammed Bahauddin Nakşibend**'in dergâhının altından geçiyordu. **Şâh-ı Nakşibend**'in mürîdânı-talebeleri bilmeden dergâhın kilimlerini başına silkelediler. Timur bunun kasten yapıldığını zannederek çok öfkelendi; ama sonra oranın Şâh-ı Nakşibend'in dergâhı olduğunu, onun tozlarının üzerine silkelendiğini anlayınca, uçuşan tozları yüzüne gözüne sürdü ve; "Bunlar benim için büyük şefaat rütbe ve şereflerdir." dedi. Bunu gören Şâh-ı Nakşibend dünyayı kasıp kavuran Timur'un bu tevâzusundan ve dergâha hürmetinden çok memnun oldu ve ona himmet etti. Öyle bir himmet ki artık nereye teveccüh etti ise gâlip geldi. Timur'un karşısında Ankara Meydan muharebesinde Yıldırım Bâyezîd bile dayanamadı.

Vefâtından sonra Timur'u görenler ona sordular: "Halin nicedir?" Dedi ki: "Kurtuldum..." "Ne sebeple, hangi amelinle?" denince de; "Şâh-ı Nakşibend dergâhının tozlarını yüzüme gözüme hürmetle sürdüğüm için." cevabını verdi.

İmâm Şa'rânî buyurmuş ki: "Sofiliğin şartlarından biri de şudur: Derviş olsun tüccar olsun, kim olursa olsun bunların sıratı geçip cennete girdiklerini görene kadar kimseyi övmemek/methetmemektir." *(Levâkihu'l-Envâr tercümesi, s. 89)*

İNSANIN AMELİNDEKİ ŞAHİTLERİ VE HAZRET-İ ALLAH'IN BİZZAT ŞEFAATI

1. Melekler

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...وَالْمَلٰئِكَةُ يَشْهَدُونَ...﴾

Meali: "**Melekler şâhittirler** (şehâdet edeceklerdir)." *(en-Nisâ, 4/166)*

Vücûdumuzdaki her mafsalımızda görevli ve bize hizmet eden üç yüz seksen dört meleğin olduğunu yukarıda zikretmiştik. Bunlar aynı zamanda yaptığımız her şey için âhirette şâhitlik edeceklerdir.

2. Arz

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ اَخْبَارَهَا﴾

Meali: **"O gün arz** (yeryüzü) **dile gelerek** (üstünde insanların yaptıklarına) **şâhitlik edecek, onları sayıp duracak ve haber verecektir."** *(ez-Zilzâl, 99/4)*

3. Gün (zaman):

أَنَا يَوْمٌ جَدِيدٌ وَأَنَا عَلَى مَا تَعْمَلُ فِيَّ شَهِيدٌ ۞

Yani: "**Her yeni gün insana lisân-ı hâliyle diyor ki 'Ey kul! Ben yepyeni bir günüm ve bugün yapacağın her şeye yarın şâhidim**." *(İ. H. Bursevî, Tefsîru Rûhu'l-Beyân, 10, 493)*

4. Kirâmen Kâtibîn Melekleri

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿كِرَامًا كَاتِبِينَ ۞ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ﴾

Meali: **"Yazıcı melekler yaptığınız her şeyi bilirler (ve yarın şehâdet ederler)."** *(el-İnfitar, 82/ 11-12)*

5. Âzâlarımız

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿حَتّٰى اِذَا مَا جَاؤُهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَاَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞ وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا اَنْطَقَنَا اللهُ الَّذِى اَنْطَقَ كُلَّ شَىْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾

Mealleri: **"O'na vardıklarında** (huzurullahta) **dünyada neler yapmışlarsa kulakları, gözleri ve derileri hepsi kendi aleyhine şâhitlik edecektir.** (O kâfirler derilerine) **Niçin aleyhimizde şâhitlik ettiniz derler. Onlar da 'Ne yapalım, her şeyi söyleten Allah bizi de söyletti. Sizleri de ilk defa O yarattı ve yine O'na döndürüleceksiniz."** *(Fussilet, 40/ 20-21)* diye cevap verirler.

6. Kalbimiz

Kalbimiz öyle İlâhî ve esrârengiz bir varlığımızdır ki amellerimizi kayıt etmekle kalmaz; resimlerini bile çekerek dosyalar... İşte buna şu âyet-i celîle delâlet etmektedir:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿بَلِ الْاِنْسَانُ عَلٰى نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ﴾

Meali: **"Doğrusu insan, kendi kendine** (kendi nefsine) **karşı şâhittir."** *(el-Kıyâmet, 75/14)*

7. Bizzat Hz. Allah

Yaptıklarımıza-ettiklerimize bizzat Hz. Allah şâhittir ve o gün de şehâdet edecektir.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قُلْ اَىُّ شَىْءٍ اَكْبَرُ شَهَادَةً﴾

Meali: "**De ki; şâhit olmak bakımından en büyük kim? De ki en büyük şâhit Allah'tır**." *(el-En'âm, 6/19)*

Diğer bir âyetinde ise

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَكَفَى بِاللهِ شَهِيدًا﴾

Meali: "**Şâhit olarak Allah kâfidir** (o yeter)." *(el-Fetih, 48/28)* İşte bütün bunlara rağmen Peygamberimiz buyuruyor ki Cenâb-ı Hak mahşer günü kuluna rahmeti ile yaklaşacak, onu rahmeti ile örtecek ve sonra ona;

Hadîs-i kudsî:

أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا، أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا، أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا ۞

Mânâsı: "**Şu yaptığın günahı biliyorsun değil mi. Şunu da şunu da biliyorsun, hatırlıyorsun değil mi?"** diye söyleyecek, kulun bütün günahlarını sayıp dökecek. Cenâb-ı Hak onu itiraf ettirip kendi günahlarına bizzat kendisini şâhit kıldıktan sonra o kul, öyle bir hale gelecek ki artık bittim, helâk oldum zannedecek. Fakat merhametlilerin en merhametlisi olan Allah ona:

سَتَرْتُهَا عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا وَأَنَا اغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ ۞

Yani: "**Ey kulum! Dünyada iken bu günahlarını örterek seni halk içinde rezil etmedim, şimdi de seni affederek bağışlıyor, rezil etmiyor ve bizzat ben sana şefaat ediyorum.**" buyuracaktır.

SEVGİLİ PEYGAMBERİMİZ

Bir rivâyette tevhîd ehli olan bütün günahkârlara şefaat etmek için Allah'ın ısrar edince o zamanda Cenâb-ı Hak ona; "Yâ Muhammed**! Ben Erhamurrahimin olan Allah'ım. İzzetim celâlim ve ceberutum için onlardan ben şefaat ettim ve onları da ben sana ihsân ettim."** Buyuracaktır. *(Menâkıb-ı Cihâr-ı Yâr-i Güzîn'in daha önce bu hususla alâkalı geçen Hz. Ebû Bekir'in rüyasına bkz.)*

BAŞKA KİMSELER ŞEFAAT EDECEKLERDİR

Hadîs-i şerîf:

يَشْفَعُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلاَثَةٌ: اَلْأَنْبِيَاءُ، ثُمَّ الْعُلَمَاءُ، ثُمَّ الشُّهَدَاءُ ۞

Mânâsı: **"Kıyâmet gününde şu üç zümre şefaat edecektir: Peygamberler, hakîkî âlimler ve şehitler."**

Rasûlüllah Efendimiz Veysel Karânî'nin, koyunlarının çokluğu ile meşhur olan Beni Mudar Kabîlesinin koyunlarının kılları adedince Ümmet-i Muhammed'e şefaat edeceğini müjdeliyor.

Hz. Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.), **Nasrettin hocanın sıradan bir hoca değil, büyük bir Allah dostu ve yetmiş bin kişiye şefaat izni olan bir velî**

olduğunu, söylerdi. Ve yine evlatlarına; "**Mahşer günü ben size şefaat etmeyeceğim; çünkü o gün sizler, Hz. Allah'ın izni ile bizzat şefaatçi olacaksınız.**" diye müjdelerdi.

Şehitler hakkında ise Rasûlüllah (sav);

يَشْفَعُ الشَّهِيدُ فِي سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ ۞

Yani: "**Şehit, ehl-i beytinden** (çoluk-çocuğundan) **yetmiş kişiye şefaat edecektir.**" buyurmuştur.

SIRAT VE A'RAF

Yukarıda her ne kadar Rasûlüllah Efendimiz'in "Ben sıratın başında dururum ve her ümmetim gelince ona selâmetle duâ eder, onu sırattan geçiririm." diye buyurduğundan bahsettikse de mahşerin en mühim safhalarından olan sırat mevzuunda âyet ve hadîsler ışığında biraz daha durmak istiyoruz.

Evvelâ ilm-i kelâma göre Sıratın tarifi:

وَهُوَ جَسْرٌ مَمْدُودٌ عَلَى مَتْنِ جَهَنَّمَ أَدَقُّ مِنَ الشَّعْرِ وَاَحَدُّ مِنَ السَّيْفِ يَعْبُرُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ وَتَزُولُ بِهِ أَقْدَامُ أَهْلِ النَّارِ ۞

Yani: **Sırat köprüsü cehennem üzerine uzatılmış** (kurulmuş) **öyle bir köprüdür ki kıldan ince kılıçtan keskindir. Cennet ehli olanlar geçerler. Cehennemliklerin ise ayakları kayar ve cehenneme yuvarlanırlar.** *(Kestelli, Şerhu Akâid)*

Hadîs-i şerîf:

فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ۞

Meali: **"Rabbine yemin olsun ki Yâ Muhammed, Biz onları şeytanlarla beraber mutlaka mahşerde toplayacağız. Sonra da onları mutlaka diz çökmüş olarak cehennem etrafında hazır bulunduracağız."**

Hadîs-i şerîf:

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ! وَمَا الْجَسْرُ؟ قَالَ ع م: دَحْضٌ مَزَلَّةٌ فِيهِ خَطَاطِينُ وَكَلاَلِيبُ وَيْحَكَ تَكُونُ بِنَجْدٍ شَوِيكَةٍ يُقَالُ لَهَا اَلسَّعْدَانُ، يَمُرُّ الْمُؤْمِنُ كَطَرْفِ الْعَيْنِ وَكَالْبَرْقِ وَكَا الرِّيحِ وَكَالطَّيْرِ وَكَأَجَاوِيدِ الْخَيْلِ وَالرِّكَابِ، فَنَاجٍ سَلِمَ وَمَخْدُوشٌ وَسَلِمَ وَمَكْدُوسٌ فِي نَارِ جَهَنَّمَ ۞

Mânâsı: "Denildi ki: '**Yâ Rasûlallah, sırat nedir?**" Peygamberimiz, '**O kaygan bir yerdir. Onun etrafında demirden kelepçeler çengeller vardır. Yazıklar olsun ki sağdan ağacının dikeni gibi dikenleri de vardır. Mü'min, sırattan göz açıp kapayana kadar geçer veya şimşek gibi veya rüzgâr gibi veya kuş gibi uçarak veya koşu atları ve binek atları gibi geçerler. Sırattan geçebilen kurtulmuş orada takılanlar ise er-geç geçecekleri için yine kurtulmuş ama geçemeyen, ayağı kayan cehennemi boylamıştır.**" buyurdular.

إِذَا صَارَ النَّاسُ عَلَى طَرَفِ الصِّرَاطِ، نَادَى مَلَكٌ مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ يَا فَطْرَ مَلِكِ الْجَبَّارِ جُزُوا عَلَى الصِّرَاطِ وَالْيَقْفِ كُلُّ مَنْ عَصَاهُ وَكُلُّ ظَالِمٍ ۞

Yani: "**İnsanlar sırata sevk edilince Arş'ın altında bir melek nidâ ederek, 'Ey Melik-i Cebbar'ın halk ettikleri! sıratı geçiniz; ama O'na isyan eden ve her zâlim tevkif edilsin.**" diyecektir.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَقِفُوهُمْ اِنَّهُمْ مَسْؤُلُونَ﴾

Mânâsı: "**Onları tutuklayın; çünkü onlar sorgulanacaklardır**." *(Sad, 38/24)*

Yine bir hadîsin mânâsına göre, sıratta ayağı kayanların çoğu kötü kadınlar olacaktır.

Hz. Enes (ra) on bir sene Peygamberimiz'e, evinde kalarak bizzat hizmet etmiştir. Bir gün Peygamberimiz'e, kendisine şefaat etmesi için yalvardı. Peygamberimiz "**İnşaallah**" diye buyurdu. Hz. Enes (ra) "**Yâ Rasûlallah, mahşer yeri çok kalabalık, sen bizleri ve ümmetlerini nerelerinden tanıyacaksın?**" diye sordu. Peygamberimiz de; "**Abdest âzâlarınızdan ve alnınızdaki secde eserinden.**" buyurdular.

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿سِيمَاهُمْ فِى وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ﴾

Meali: "**Yüzlerinde secdelerin izinden nişanları vardır.**" *(el-Fetih, 48/29)*

قَالَ رَبِيعَةُ كَعْبُ الْأَسْلَمِي: كُنْتُ أَبِيتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ فَأَتَيْتُ بِوُضُوئِهِ وَحَاجَتِهِ فَقَالَ لِي سَلْ؟ فَقُلْتُ أَسْئَلُكَ مَرَافَقَكَ فِي الْجَنَّةِ فَقَالَ أَوْ غَيْرِ ذٰلِكَ، فَقُلْتُ هُوَ ذٰلِكَ، قَالَ ع م: فَأَعِنْ نَفْسَكَ عَلَى كَثْرَةِ السُّجُودِ ۞

Mânâsı: Hz. Râbia Ka'bu'l-Eslemi diyor ki: Ben Rasûlüllah'ın yanında geceledim. Seher vakti namaz kılacağı için onun suyunu ve ihtiyaçlarını onun yanına getirdim. Bundan memnun olan Rasûlüllah bana; "Ey Râbia! İste, ne istiyorsun?" buyurdu. Ben de; "Yâ Rasûlallah! Cennette de seninle beraber

olmayı." dedim. Peygamberimiz; "Yoksa başka bir şey mi istiyorsun? Hayır Yâ Rasûlullah, bunu istiyorum." dedim. Peygamberimiz (sav); "Öyle ise Râbia, çok secde ederek benimle beraber olmak için kendine yardımcı ol!" buyurdu. *(Tefsîru Ruhu'-Beyân)*

Hz. Enes ve Hz. Râbia hadîsinden anlaşılıyor ki; abdest almadan, secdeye varmadan o gün kurtuluş yok.

Ebû Said'in sıratı tarifi şöyledir: **"Bin yılı yokuş-çıkış, bin yılı düzlük, bin yılı ise iniş."**

Dikkat: Bu dünyada amel ve ibadet bakımından sıratı (yolu) dosdoğru olanlar o dünyada sıratı (köprüyü) çarçabuk geçeceklerdir.

Hadîs-i şerîf:

جُزْ يَا مُؤْمِنْ! فَإِنَّ نُورَكَ قَدْ أَطْفَأَ لَهَبِي ۞

Yani: "**Ey mü'min, çabuk geç; çünkü senin nurun benim ateşimi söndürüyor!**" diyerek çabuk geçmesi için cehennemin yalvaracağı Allah dostu kullar da olacaktır. *(Heysemî, Mecmau'z-zevâid, VII/360)*

A'RAF EHLİ

Bazı müfessirlere göre **A'raf**, cennet ile cehennem arasında bir yerdir ve iyilikleri ile kötülükleri eşit olanlar buraya yerleştirilecektir. Tâbiri caizse burası dünya gibi bir yerdir. Ne cennettir ne cehennem; ama bu rivâyet pek doğru bir rivâyet değildir ve Ehlullah'ın nezdinde itibar görmemiştir.

Hasan-ı Basrî Hazretlerine göre **A'raf**, marifet kökünden gelmektedir. **A'raf ehli, cennet ehli ile cehennem ehli olanları tanıyan ve onları birbirinden ayıracak olan Allah'ın görevlendirdiği has kullarıdır**. Ve buyuruyor ki: "**Vallâhi bilemem amma, belki şu anda cemaatimiz arasında Allah'ın o has kullarından vardır."**

İmâm Süyûtî ise **Hz. Hamza**'nın **A'raf ehlinden** olduğunu zikretmiştir. Şu halde A'raf, cennet ile cehennem arasında bocalayıp kalanlar değil, ehl-i cenneti ehl-i cehennemden ayıran Allah'ın seçkin kullarıdır. *(Hasan Basri Çantay, Kur'ân-ı Hakîm ve Meal-i Kerîm, c. 1, s. 222)*

Dikkat: A'raf ehli ile alâkalı geniş bilgi için okuyucularımız A'raf sûresinin 44. âyetinden 51. âyetine kadar bakmalı ve lüzum görürler ise cemaatlerine de anlatmalıdırlar.

Hz. Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.); "**Tevhîd-i sûrî** (dil ile söylenen kalbe inmeyen tevhîd) **insanı, değil o müthiş sırat köprüsünden, Galata köprüsünden bile geçiremez; çünkü o yalnız dildedir."** buyururlardı.

ŞİİR

Her fikir her inanış tek mevsimlik vesselâm,
Zaman ve mekân üstü biricik rejim İslâm.
Müjdecim kurtarıcım Efendim Peygamberim,
Sana uymayan ölçü hayat olsa teperim.

Necip Fazıl

YEDİNCİ SAFHA
CENNET VE CEHENNEM

Cennet mevzuu üzerinde uzun uzadıya duracağımız için evvelâ mevzuumuza cehennem ile başlayıp onu arz edelim:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ اَجْمَعِينَ ۞ لَهَا سَبْعَةُ اَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ﴾

Mealleri: **"Şüphesiz cehennem de o azgınların hepsine vaad olunan yerdir. Onun yedi kapısı vardır ve her biri bir kapıya** (o azgınlardan bölünmüş) **bir miktar** (kimse) **vardır."** *(el-Hicr, 15/43-44)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿سَاُصْلِيهِ سَقَرَ ۞ وَمَا اَدْرٰيكَ مَا سَقَرُ ۞ لَا تُبْقِى وَلَا تَذَرُ ۞ لَوَّاحَةٌ لِلْبَشَرِ ۞ عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ﴾

Mealleri: **"Ben onu** (Velîd b. Mugire ve onun gibileri) **sakara yani cehenneme sokacağım. Sen biliyor musun sakar nedir? O ne et bırakır insanda ne sinir. Derileri yakar ve kavurur. Üzerinde on dokuz** (bekçi zebâni melek) **vardır."** *(el-Müddessir, 74/26-30)*

NEDEN ON DOKUZ MELEK?

1. Çünkü insanoğlunun vücûdunda onu her gün isyana ve kötülüğe çeken kuvve-i nefsiye, kuvve-i hayvaniye, gibi on dokuz kuvvet vardır. Dolayısıyla cehennemde onu bekleyen on dokuz zebâni melek vardır.

2. Cehennemin yedi kapısı olup altısı kâfirlere, biri ise mü'minlerin günahkârlarına aittir.

Kâfirler cehenneme şu üç sebeple girecektir.

a) İtikadı-inancı terk ettikleri için

b) İkrârı yani kelime-i şehâdeti söylemeyi terk ettikleri için

c) Allah'a ibadet ve ameli terk ettikleri için… 3 kere 6 = 18 eder. Bir de fâsıklar 19 eder. İşte bunun için cehennem üzerinde 19 azap melâikesi olacaktır.

3. Bilindiği gibi 1 gün 1 gece= 24 saattir. 19 saati 19 harf olan 1 Besmele çekmekle, geri kalan 5 saati de beş vakit namaz kılmakla mü'minler tarafından doldurulmalıdır ki 19 zebâniden kurtulsunlar. Eğer mü'minler Besmele çekmez, namaz kılmaz, günlerini boş veya lüzumsuz şeyler ile veya günah ile geçirirler ise o zaman Allah o fâsık kullarının üzerine de 19 zebânisini salacaktır. *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, ilgili âyetlerin tefsiri)*

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ۞ ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ ۞ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ۞ إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللهِ الْعَظِيمِ﴾

Meali: "(Zebânilere şöyle denir): **Onu yakalayın da bağlayın. Sonra cehenneme atın onu. Sonra da boyu yetmiş arşın zincir içerisinde onu oraya sokun; çünkü o, büyük Allah'a inanmıyordu**." *(el-Hakka, 69/30-33)*

Hadîs-i şerîf:

نَارُكُمْ هٰذَا الَّذِي يُوقِدُ ابْنُ أَدَمَ جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءًا مِنْ جُزْءِ نَارِ جَهَنَّمَ ۞

Mânâsı: **"Şu sizin yakmakta olduğunuz ateş** (dünyadaki ateşlerin tamamı) **cehennem ateşinin en küçük bir cüzünün yetmişte biridir."**

Ey mü'minler! Dünyadaki ateşleri, hele hele yanar dağları göz önüne getirin ve sonra da cehennem ateşinin ne olduğunu düşünün!

Nitekim Peygamberimiz cehennemin müthiş ateşinden bizlere şöyle haber veriyor:

إِشْتَكَتِ النَّارُ إِلَى رَبِّهَا فَقَالَتْ رَبِّ اَكَلَ بَعْضِي بَعْضًا فَأَذِنَ لَهَا بِنَفَسَيْنِ نَفَسٌ فِي الشِّتَاءِ وَنَفَسٌ فِي الصَّيْفِ فَهُوَ أَشَدُّ مَا تَجِدُونَ مِنَ الْحَرِّ وَأَشَدُّ مَا تَجِدُونَ مِنَ الزَّمْهَرِيِّ ۞

Mânâsı: "**Cehennem Cenâb-ı Hakk'a müracaat ederek, 'Benim bazı kısımlarım diğer bazı kısımlarımı yaktı yedi bitirdi Yâ Rabbî' dedi. Cenâb-ı Hak da bunun üzerine ona, biri yazın biri kışın olmak üzere iki kere nefes alma izni verdi. İşte bu nefeslerden biri yazın en sıcak zamanlarından, diğeri de kışın en soğuk zamanlarından daha şiddetlidir**." *(Tâcu'l-Usûl, 5, 446)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُ الْعَذَابَ﴾

Meali: **"Cehennemde derileri yanıp döküldükçe** (tekrar) **azâbı artsın diye kendilerine yeni deriler vereceğiz."** *(en-Nisâ, 4/56)*

Hz. Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) bu hususta buyurdu ki: **"Cehennemde devr-i daimi kanunu vardır. O devr-i daimi kanunu ile kâfirler dâimâ yanacaklar ve birbirinin sızdırılmış pisliklerinden beslenecekler."**

BİR VÂKIA

Bir gün Cebrâil (as) çok mahzun bir vaziyette Peygamberimiz'e geldi. Peygamberimiz ise onu hiç bu kadar mahzun ve üzüntülü görmemişti. Peygamberimiz; "**Ey Kardeşim! Nedir bu halin? Ne oluyor?**" diye sordu. Cebrâil (as) de; "Yâ Muhammed**, cehennemin ateşinden dehşetinden."** dedi.

Peygamberimiz ona; "**Ey kardeşim Cebrâil! Ne olur bana o cehennemi anlat**" diye ricâ etti. Cebrâil (as) de peki dedi ve şöyle anlatmaya başladı:

Hadîs-i şerîf:

إِنَّ اللهَ تَعَالَى خَلَقَ جَهَنَّمَ أَوْقَدَ عَلَيْهَا أَلْفَ سَنَةٍ فَأَحْمَرَّتْ ثُمَّ أَوْقَدَ عَلَيْهَا أَلْفَ سَنَةٍ فَأَبْيَضَّتْ ثُمَّ أَوْقَدَ عَلَيْهَا أَلْفَ سَنَةٍ فَأَسْوَدَّتْ فَهِيَ سَوْدَاءُ مُظْلِمَةٌ ۞

Yani: "**Hz. Allah o cehennemi yarattığında bin sene müddetle onu yaktı. Kıpkırmızı hale geldi. Sonra bin sene daha yaktı, bembeyaz hale dönüştü. Sonra onu bin sene daha yaktı, simsiyah oldu, şimdiki hale geldi."** Öyle kapkara, simsiyah ve muzlim bir şekilde devam ediyor.

Yâ Muhammed! Onun ateşi ve kömürü asla sönmez. Seni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki eğer o cehennemden bir iğne deliği kadar yer açılsa, o anda bütün dünya ehli mahvolur helâk olurlardı.

Yâ Muhammed! Yine seni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki; cehennem değil, cehennem ehlinden birinin bir elbisesi şu semâya (göğe) asılacak olsa, bütün dünya ve dünyadakiler onun harâret ve kokusundan helâk olurlardı.

Yâ Muhammed! Yine seni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki; eğer o cehennem zincirlerinden bir zincir parçası dünya dağlarından bir dağ üzerine konacak olsa, sadece o dağ değil dünyanın yedi tabakasındaki bütün dağlar eriyip mahvolurdu.

Yâ Muhammed! O cehennemin harâreti şedit, derinliği bait, süsü haid, içkisi hamim ve sadid'dir. Onun yedi kapısı vardır (yedi derekesi vardır). Her kapının arası bin yıllık yoldur ve o derekelerde cehennemlikler şöyle yerleştirilmişlerdir.

Birinci dereke: Onun en alt derekesidir ki; orada **münâfıklar-mürtedler** ve Hz. İsa'nın gökten inen maidesini (sofrasını) inkâr eden yine inanmayan **Yahudiler** vardır.

İkinci dereke: **Cahim'**dir ki; orada Allah'a şirk koşan **müşrikler** vardır.

Üçüncü dereke: **Sakar'**dır. Orada ise **put yapanlar** ve **puta tapanlar** vardır.

Dördüncü dereke: Burada **iblis** ve **etbaı** ile **Mecûsîler** vardır ve bu derekenin adı da **Leza**'dır.

Beşinci dereke: Burada **Yahudiler** vardır. Bu cehennemin adı **Hutame**'dir.

Altıncı dereke: Burada da **Hristiyanlar** vardır ve bunun adı **Sair**'dir.

Bundan sonra **Cibrîl** boynunu büküp sustu. Peygamberimiz ona; "**Kardeşim Cibrîl, bana yedinci katta kimler kalacak? Onlardan bahsetmeyecek, haber vermeyecek misin?**" diye ısrar edince Cebrâil (as); "**Orada tevbe etmeden ölen senin ümmetinin günahkârları var. Yâ Muhammed!**" dedi. Bu durum karşısında **Peygamberimiz** ondan daha çok mahzun oldu ve o kadar ağladı ki bayılarak yere düştü ve dakikalarca öyle kaldı. **Hz. Ebû Bekir** gelip O'na selâm verdi ama Rasûlümüz'den cevap yok. **Hz. Ömer** geldi selâm verdi, **Hz. Selmân** geldi selâm verdi yine Rasûlümüz'den ses-seda yok. Telaşa kapıldılar ve hemen kızı **Hz. Fâtıma**'ya haber verdiler. Hz. Fâtıma onlardan izin alıp Rasûlüllah'ın yanına girdi ve Rasûlüllah'ın iki gözünü âdeta iki çeşme gibi görünce dayanamadı o da ağlamaya başladı ve canhıraş şekilde; "**Ey babacığım! Ne var ne oluyor?**" deyince Peygamberimiz;

جَائَنِي جِبْرِيلُ وَوَصَفَنِي أَبْوَابَ جَهَنَّمَ وَأَخْبَرَنِي أَنَّ فِي أَعْلَى بَابِهَا أَهْلُ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي فَذٰلِكَ أَبْكَانِي وَأَحْزَنَنِي ۞

Yani: "**Ey kızım Fâtıma! Bana şimdi Cebrâil** (as) **geldi.** (Yukarıda anlattığımız gibi) **Cehennemi bana vasfedip anlattı ve en üst tabakada ümmetimin âsilerinin olacağını ve yanacaklarını söyledi. İşte bu beni çok üzdü, ağlattı ve bayılttı.**" dedi.

Hz. Fâtıma vâlidemiz de; "Yâ Rasûlallah! O gün, büyük günah işlemiş senin ümmetlerin o cehenneme nasıl sevk olurlar?" diye sordu. Peygamberimiz; "Zebâniler, erkeklerini sakalından, kadınlarını saçlarından sürükleyerek cehenneme sevk ederler!" buyurdu. Hz. Fâtıma da ağlamaya başladı. Rasûlüllah (sav) devam etti: "Ümmetimin gençleri ve ihtiyarları ağlayarak Mâlik'in (cehennemin görevlisinin) huzuruna çıkarlar. Mâlik; "Bu eşkıyâlar da kimlerdir der ve bunların neden diğer kâfirler gibi yüzleri simsiyah değil; neden ağızları mühürlenmemiş?" der

Melekler cevaben; "Biz bunları böyle sevk etmekle emrolunduk." derler.

Mâlik onlara döner ve; "Sizler kimlersiniz?" diye sorar. Onlar da (unuttuklarından) "biz Ümmet-i Muhammeddeniz." diyemezler de "Biz üzerlerine namaz, oruç, hac gibi ibadetler farz kılınan; Kur'ân indirilen kimselerdeniz." derler.

Mâlik: "**Üzerlerine Kur'ân indirilenler Ümmet-i Muhammed'dendirler!**" deyince onların akılları başlarına gelir ve beni hatırlarlar: "**Yâ Muhammed! Yâ Muhammed!**" diye feryat etmeye başlarlar. Mâlik; "**Sizler Kur'ân ile**

amel etmemişsiniz bunun için yürüyün cehenneme" diye emreder. Onlar ise cehennemi görünce;

لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهْ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهْ

derler. Mâlik cehenneme;

"خُذِيهِمْ" Yani: "**Yakala onları**" diye emreder. Bu defa cehennem; "**Ey Mâlik! Ben Yâ Muhammed, diyen bir kimseyi yakalayamam!**" der.

Mâlik ikinci-üçüncü defa emrini tekrarlayınca cehennem, mecburen onları tutar ve içine alır. Onları yutar. Ateş onları yaka yaka Kelime-i Tevhîd'in merkezi olan kalplerine kadar gelir. Oraya gelince tekrar kalpteki Kelime-i Tevhîd'den **"Yâ Muhammed!"** feryadı duyulur. Bu feryadı evvelâ Cebrâil (as) duyar ve cennete koşar. Durumu Hz. Muhammed'e arz eder. Hz. Rasûlüllah da en süratli bir cennet burağı ile cehenneme koşar ve secdeye kapanıp ümmetinin âsilerini de (günah-ı kebâir ehli) Allah'tan ister. Nitekim o buyurmuyor mu:

Hadîs-i şerîf:

شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي ۞

Yani: **"Benim şefaatim ümmetimden büyük günah işlemişlere olacaktır."**

Hz. Allah onları da Peygamberimiz'e bağışlar ve Peygamberimiz onları alır cennetteki nehirde yıkar. Pırıl pırıl olurlar ve onları beraberinde alıp cennete sokar. İşte bunlara bile dünyamızdan daha geniş yer ihsân edilir ve bu manzarayı gören kâfirler;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ﴾

Yani: "**O zaman kâfirler, 'Ah ne olaydı da bizler de bu kadarcık bari Müslüman olaydık."** *(el-Hicr, 15/2)* diye çok arzu edeceklerdir. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn; Riyâzu's-Sâlihîn, c. 1, s. 448)*

ŞİİR

Boş buldular meydanı nice ziller-düdükler,
Tüm memleketi sardı bir sürü kötülükler.
Kol geziyor ortada insan diye kütükler,
Odunlar kibarlaştı adam oldu hödükler.

Şairin ismi

7. DERS:

Kadere Îmân

Kader, kazâ ve **irâde, Ehl-i Sünnet'**in inanç esasları arasında üç temel kavramdır.

Mâlumdur ki **Allah Teâlâ'dan başka bir yaratıcı yoktur. Kâinatta meydana gelen ve gelecek olan her şey, mutlaka O'nun ilmi** (bilmesi), **irâdesi** (dilemesi) **ve yaratmasıyla vücûda gelir.**

Herhangi bir şeyin muayyen bir şekilde vücûda gelmesini Allah Teâlâ'nın ezelde dilemiş olmasına "kader." adı verilir ve kadere inanmak da îmânın şartlarından altıncısıdır.

Allah Teâlâ'nın dilemiş olduğu herhangi bir şeyi, vakti-zamanı gelince meydana getirmesine de "kazâ" denir.

Bir başka ifadeyle **kader**, Allah zû'l-Celâl'in her şeyi bilmesi ve yazması... Tâbiri caizse, kâinatın plan ve projesi; yani olmuşlar, olanlar, olacaklar... Bütün bunlar, **kader** defterinde mevcut. Bunların başa gelmesi, **kader**deki bir hükmün infazı, yerine getirilmesi de **kazâ**dır. **İrâde** ise insandaki seçme kuvveti, önündeki şıklardan birisini tercih edebilme hürriyetidir. Meselâ hepimizin ne zaman, nerede, ne yapacağımız yazılmıştır. Şu okumakta olduğumuz yazıyı okuyacağımız, kaderimizde vardır. Okuduğumuz zaman da bu hüküm infaz edildi-gerçekleşti; kazâ oldu demektir. Okumak veya okumamak hususunda düşündükten sonra, okumaya karar verdik ki bu da irâdemizi gösterir.

Peki, bu durumda; "*Nasıl olsa Allah Teâlâ olacakları biliyor; **kader**de yazılan **kazâ** olacak; elden ne gelir?"* deyip, mes'ûliyet ve mükellefiyetten kurtulabilir miyiz? Asla! Zira Cenâb-ı Hak **kader**i takdir ederken, insanın neyi tercih edeceğini elbette ki biliyor. "**Bilmek."** ise zorla-cebren "**yaptırmak."** demek değildir. Meselâ mesleğinde çok mâhir bir kameraman düşünelim: Muhal farz, diyelim ki bu adam, bizim gelecekteki bir aylık hayatımızı gizlice filme aldı. Yani, bir aylık hayatımızı önceden bildi… Ayın sonunda filmi bize gösterdi. İşlediğimiz hataları, günahları, suçları seyrettik. Bu durumda kameramana dönüp; "Sen bizim bu bir aylık geleceğimizi bilmesen, görüntülemesen biz filmdeki suçları işlemezdik!" diyebilir miyiz?

Türkçemizde **"Teşbihte hata olmaz, hatasız da teşbih olmaz."** diye bir tâbirimiz vardır. Yani, **kıyaslama** ve **benzetme** yoluyla bazı şeyleri açıklığa kavuşturmakta hata olmaz; ama bu usûlün hatasız-kusursuz yapılanı da pek bulunmaz

demek. Biz de bu tâbirimize dayanarak şöyle bir teşbihte bulunabilir ve deriz ki: Allah Teâlâ bizim ömrümüz boyunca yapacaklarımızı, güya ezel kamerasıyla "**Levh-i Mahfûz.**" denilen kasete/CD'ye almış. Ancak bu tespit bizim hareketlerimize asla tesir etmiyor, bizi zorlamıyor; yaptığımız her şeyi kendi hür irâdemizle işliyoruz. Binaenaleyh; "Nasıl olsa Allah Teâlâ olacakları biliyor; **kader**de yazılan **kazâ** olacak, elden ne gelir?" nev'inden kendimize mazeretler uyduramayız, yaptıklarımızdan mes'ul oluruz.

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ۞ وَمَا اَمْرُنَا اِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ۞ وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا اَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ۞ وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِى الزُّبُرِ ۞ وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌ﴾

Mealleri: **"Gerçekten biz her şeyi** (hikmetimiz icabı) **bir kaderle yaratmışızdır.** (Bir şeyin olmasını murad ettik mi) **emrimiz başka değil, ancak bir'dir.** (Yalnız "**ol**" kelimesidir, hemen oluverir); **bir göz kırpması gibidir. Andolsun** (küfür hususunda benzeriniz olan) **sizin gibilerini helâk da ettik, fakat hani düşünen? Bununla beraber işledikleri her şey** (amellerin yazıldığı) **defterlerdedir."** *(el-Kamer 54/49-53)*

ÂYETİN SEBEB-İ NÜZÛLÜ

Ebû Hureyre'ye göre müşrikler, kader mevzuunda ihtilafa düşüp onu Peygamberimizden sorunca bu âyetler peş peşe nâzil olmuştur.

Hadîs-i şerîf:

لاَ يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى يُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ، وَحَتَّى يَعْلَمَ أَنَّمَا أَصَابَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَهُ وَأَنَّمَا أَخْطَأَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَهُ ۞

Mânâsı: **"Bir kul, kadere; hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmadıkça mü'min olması mümkün değildir. Yine her mü'min bilecek ki; ona isabet eden hatalarından değil** (kaderindendir), isabet etmeyen de yine günahlarından değil, İlâhî kader gereğindendir." *(Tirmizî)*

Hadîs-i şerîf:

ثَلاَثٌ مِنْ أَصْلِ الْإِيمَانِ، اَلْكَفُّ عَمَّنْ قَالَ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ وَلاَ نُكَفِّرُهُ بِذَنْبٍ، وَلاَ نُخْرِجُهُ مِنَ الْإِسْلاَمِ بِعَمَلٍ، وَالْجِهَادُ مَاضٍ مُنْذُ بَعَثَنِيَ اللهُ إِلَى أَنْ يُقَاتِلَ آخِرَ هٰذِهِ أُمَّتِي الدَّجَّالَ لاَ يُبْطِلُهُ جَوْرُ جَائِرٍ وَلاَ عَدْلُ عَادِلٍ، وَالْإِيمَانُ بِالْأَقْدَارِ كُلِّهَا ۞

Mânâsı: **"Üç şey vardır ki onlar îmânın aslındandırlar.**

1. 'Lâ ilâhe illallah' diyene (tevhîd ehline, Allah'ı bir bilene) ilişmemek (dokunmamak). Çünkü biz bunu diyeni tekfir etmeyiz. İşlediği günah sebebiyle de îmândan çıktığına hükmetmeyiz.

2. Cihad ki; Allah Tela beni Peygamber gönderdiği günden ümmetimin en sonunun Deccal'ı öldürmesine kadar devam edecektir. Cihadı, ne zâlimin zulmü ne de âdilin adâleti katiyen iptal edemez.

3. **Kader**deki her şeyin, Cenâb-ı Hakk'ın takdir ettiği zamanda zuhûra (meydana) geleceğine inanmaktır." *(Râmûzu'l-Ehâdis, s. 259)*

Mevzuumuzun başında da belirttiğimiz üzere, ezelden ebede kadar mevcûdâtın bütün işlerinin ne şekilde olacağına, nasıl neticeleneceğine dair yazılmış yazıya **kader**, bu kaderlerin vücûda gelmesine ise **kazâ** denir.

Nitekim **Hz. Ömer** (ra) halîfelik döneminde **Şam** ordusunu teftişe giderken orduda **veba** hastalığının yayılmış olduğunu öğrenince, **Şam**'a gitmekten vazgeçiyor. Şam kumandanı olan **Ebû Ubeyde bin Cerrah** "**Yâ Ömer! Neden geri dönüyorsun? Allah'ın kazâsından mı kaçıyorsun?**" deyince Hz. Ömer buyuruyor ki: "**Evet Yâ Ebâ Ubeyde! Allah'ın kazâsından Allah'ın kaderinden kaçıyorum**."

Dikkat: Kader-i İlâhîde yazılanlar, eğer: "**kazâ-i muallak"**ta yani **askıda olup, değişmesi mümkün olan** yerde ise değişir, değişebilir. Ama "**kazâ-i mübrem"**e (kesinleşmiş, kaçınılması imkânsız olan kısma) geçmişse artık değişmesi mümkün olmaz. Nitekim Hz. Allah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَمْحُوا اللهُ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ﴾

Meali: **"Allah dilediğini mahveder, dilediğini ise yerinde bırakır. Kitabın** (yazılanların) **aslı onun katındadır."** buyurmakta ve bu gerçeğe işaret etmektedir. *(er-Ra'd, 13/39. Hasan Basri Çantay, Kur'ân-ı Hakîm ve Meali Kerîm)*

ŞU HALDE İKİ LEVH VARDIR

1. Levh-i Mahv-i İsbat ki: Bu meleklerin elinde olan ve gerektiğinde değiştirilebilen yazılar levhalardır.

2. Diğeri ise Levh-i Mahvuzdur ki: O da yazılanlarda asla tağyir ve tebdîl olamaz, değiştirilmesi mümkün değildir. Nitekim Hz. Allah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لاَ تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللهِ﴾

Meali: "…**Allah'ın sözlerinde asla değişme yoktur..."** *(Yunus, 10/64)* buyurmaktadır. Bu âyet-i celîle "**Levh-i Mahvuz"**da yazılanları, başka bir ifadeyle, kaydı "**kazâ-i mübrem"**e geçmiş olan hükümleri anlatmaktadır. *(el-Mektubât, li'l-İmâmi'r-Rabbâni, 1, 217; Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 2, s. 2225)*

KADER MEVZUU BİR SIRR-I İLÂHÎ'DİR

Ebû Hureyre Hazretleri anlatıyor: Bizler kader mevzuunda konuşuyorduk. Ansızın üzerimize Rasûlüllah çıkıp geldi ve bizim kader mevzuundan konuştuğumuzu öğrenince hemen; **"Sizler bununla mı memursunuz?** (Göreviniz bu mu?) **Yoksa ben size bunun için mi gönderildim? Sakın ha bu mevzuda münakaşa etmeyin!"** buyurdu.

İmâm Begavî de buyuruyor ki: "Kazâ ve Kader bilgisi Allah'ın kullarından sakladığı sırlardan bir sırdır."

Amelde mezhep imamımız İmâm-ı Âzam Hazretleri, Cafer-i Sâdık Hazretlerinden sordu ki:

– Allah insanın istediği işleri yapabilmesini, tamamen onun arzusuna bırakmış mıdır? Cafer-i Sâdık:

– Hayır diye cevap verdi. İmâm-ı Âzam,

– Peki, Allah kullarına işlerini zorla mı yaptırıyor? diye sordu. Cafer-i Sâdık yine,

– Hayır, Allah âdildir, cevabını verdi. İmâm-ı Âzam,

– Şu halde insanların işleri kimin arzusu ile oluyor? deyince, Cafer-i Sâdık şöyle cevap verdi:

– İnsanların işleri, tam tamına arzularına da bırakılmamış cebir de yapılmamıştır. İşler, hep bu ikisinin arasında (ve İlâhî hikmete göre) ola gelmiştir.

SELEF-İ SÂLİHÎN VE ECDADIMIZ OSMANLI'DAN ÖRNEKLER

Kader mevzuunda selef-i sâlihînde ve ecdâdımız Osmanlı'da bizim için çok güzel örnekler vardır. İşte bunlardan birkaçı…

1. Şeyh Afîfüddin ez-Zâhid Hazretleri Mısır'da yaşıyordu. Haçlı orduları Bağdat'ı işgal ettikleri zaman yaptıkları katliam ki kırk gün kılıç sallamış ve neticede çoluk-çocuk binlere mü'mini şehit etmişlerdi. Hristiyanlar bununla da yetinmemiş o güne kadar imamlarımız tarafından yazılmış nadide eserleri, bütün dini kitapları Dicle'ye dökmüş. Dicle günlerce mürekkep akmıştır. Hattâ bununla da yetinmeyen Hristiyanlar, İslâm dinine ve Müslümanlara hakaret olsun diye, Kur'ân-ı Kerîmleri ortadan delerek ip geçirmişler ve köpeklerin boynuna takarak daha evvel Dicle'ye attıkları kitapların üstüne basa basa nehri bir taraftan öbür tarafa geçmelerini seyretmiş ve kahkaha atıp eğlenmişlerdi.

Şeyh Afîfüddin ez-Zâhid Hazretleri bu haberi duyunca dayanamıyor ve; "**Olmaz öyle şey!"** diye feryat ediyor. **"Çünkü öldürülenlerin arasında mâsum çocuklar var. Nehre atılan kitapların içinde ise nadide Kur'ân'lar var. Allah onları helâk etmekten âciz midir?"** diyor ve ağlıyor. O gece geç vakte kadar ibadet ediyor. Nihayet kendisini uyku basıyor. Gözleri kapanır kapanmaz bir rüya görüyor. Rüyasında bembeyaz giyinmiş, upuzun bir ihtiyar, koltuğunda bir kitapla karşısındadır. Kitabı alıyor karıştırıyor içinde sadece şu beyit vardır:

Beytin Arapça metni:

دَعِ الْإِعْتِرَاضَ فَمَا الْأَمْرُ لَكَ وَلاَ الْحُكْمُ فِي حَرَكَاتِ الْفَلَكِ
وَلاَ تَسْئَلِ اللهَ عَنْ فِعْلِهِ فَمَنْ خَاضَ لُجَّةَ بَحْرٍ هَلَكَ

Yani: **"Neden böyle oluyor, şöyle olmuyor diyerek itiraz etmeyi terk et. Zira iş senin işin değildir.** (Öyleyse ne karışıyorsun?) **Kâinatın mevcûdâtın hareketi de sana ait değildir,** (onun sahibi vardır). **Sen Allah'a** (âdeta kafa tutup) **neden böyle oluyor, diye Allah'ın işinden sorma! Bil ki derin dalgalara dalan boğularak helâk olur gider."** *(Şerh-i Akâid kaydından)*

Sonra **Hz. Allah** onların karşısına bir **Alparslan** çıkarıyor ve bir daha gelmemek üzere kimisini **geri** (Avrupa'ya), kimisini ise bir daha geri dönmemek üzere **cehennem**e gönderiyor.

2. Tarihte kadere tevekkülden doğan iki güzel netice:

a) Haçova Zaferi (26 Ekim 1591): Devir **III. Mehmet Devri**. Yer, Avrupa'nın göbeği **Haçova**. Düşman ise **Alman** ve **Avusturya** askerleri… Padişah III. Mehmet bu harbe **Şeyhülislam** ve kahraman **Hoca Saâdettin** Efendi'nin zoruyla iştirak ediyor. Harp Haçovaa'da ikindi vakti başlıyor ve akşam vakti ordunun bozulması ile aleyhimize bitiyor. Harbe bir türlü gönüllü olmayan ve bu durumu da gören III. Mehmet, Hoca Saâdettin'e **"Artık bundan sonra ne gerek? Ne yapılabilir?"** Yani artık kaçalım, başımızın çaresine bakalım, diyor. Atının dizginini sıkıca yakalamış olan Hoca Saâdettin de **"Padişahlara lazım olan sabr u sebât, kadere tevekküldür. Senin ecdâdın nice mihnetlere-zahmetlere sabrederek buraları kazandılar. Hiç kaçanları oldu mu? Sabrediniz inşallah mûcizât-ı Muhammedî ile zafer bizim olacaktır. Tevekkül et, dayan!**" diyor.

Nihayet Hoca Saâdettin'in kerâmeti zâhir oluyor. **Mûcizât-ı Muhammedî** tecellî ediyor. Şöyle ki:

Düşman ordusu, ordumuzun gerisindeki ta artçı kuvvetlerin üzerine kadar varıyorlar. Ordumuzun gerisindeki aşçılar, umarcılar, atçılar, yamaklar düşmanları karşılarında görünce ellerine geçirdikleri çadır kazığı, kazma, balta, kürek hattâ kepçe… Ne varsa kapıp düşmana hücûm ediyorlar. Düşmanlar da; **"Eyvah! Tuzağa düşürüldük! Demek ki bunlar asıl orduyu arkada saklamışlar ve bunlara yeni kuvvet geldi"** zannederek bozguna uğramışlar, canlarının derdine düşüp kaçmışlar. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 8, s. 124)*

İşte Haçova Zaferi kadere tevekkül, sabır ve sabırda sebât ile kazanılmıştır.

b) Kanije müdafaası ve Tiryaki Hasan Paşa'nın kadere îmânı. Ayladan Eylül, sene 1601. Hasan Paşa dokuz bin askeri ile **Kanije Kalesi**ni korumaktadır. Karşısında ise yüz binlik Avusturya ve Almanya orduları vardır.

Onları aylarca meşgul ediyor, zaman zaman geceleri hurûc (çıkış ve baskın) hareketleri yaparak onlara büyük zâyiâtlar verdiriyor.

Nihayet etrafındaki bütün kalelerin düştüğünü (teslim alındığını), başlarındaki paşaların şehit edildiklerini, kâfirlerin mızraklarının ucunda gösterdikleri başlarından anlayan Tiryaki Hasan Paşa, askerlerin moralini/kuvve-i mânevîyelerini muhâfaza etmek için onlara şu tarihi nutku îrad ediyor (söylüyor):

Gâziler!

Malumdur ki düşman bizi kayırmak için değil caydırmak için uğraşıyor. Bir iki serdarın (kumandanın-paşanın) başı kesilmiş olabilir. Padişahımız sağ olsun. Biz o kâfirlere teslim olmak için değil, din-i İslâm yolunda ve hak uğruna cihad etmek için geldik.

Arkadaşlar!

Bu kalenin düşman eline geçmeyeceğine dair benim üç güçlü delilim var.

1) Bu kale vaktiyle İbrahim Paşa tarafından muhâsara edilmiş ve uzun zaman alınamayınca; **"Alınırsa Medine-i Münevvere'ye (orada medfûn Hz. Muhammed'e) vakfolsun."** denmiş ve ancak ondan sonra alınabilmiştir.

2) Aynı zamanda yine bu kale **Rasûlümüz'**ün dünyaya geldiği 12 Rebîulevvel gecesinde fethedilmiştir.

3) Bir diğer delilim de şudur ki bizler her akşam mehter takımıyla **Gülbeng-i Muhammedî** [*] çekip "**Allah Allah**" dediğimizde düşman korkuyor ve kırk iki pare top atıyor. Bizi susturmaya çalışıyor. Demek ki bizden korkuyorlar ve sesimizi boğmaya çalışıyorlar."

Nihayet, Allah ve Rasûlüne ve İlâhî kadere böyle bağlı bu dokuz bin kişi, bir gece ansızın bir hurûc hareketi daha yapıyor ve o yüz bin kişiyi tarumar edip kurtuluyorlar. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 8, s. 138)*

Yeniçeri Gülbengi: Topluca okunan mürettep duâ; harpte hücûm sırasında; "Allah Allah" diye haykırmaları.

Gülbeng çekmek: Gülbeng okumak, topluca duâ etmek. Ayrıca **ezan**a da **Gülbeng-i Muhammedî** denir.

⁂

Kadere tevekkül ve bu tevekkülden doğan güzel neticelere gelince...

Kanûnî'nin oğulları arasında saltanât mevzuunda müthiş rekabetlerin ve korkunç dedikoduların alıp yürüdüğü bir devirde II. Selim musâhibi (arkadaşı) Celâl Bey'i yanına çağırır.

"Lalam (dostum), halk arasında bizimle alâkalı ne rivâyetler dolaşıyor? Neler diyorlar? Saltanâtı kime tahmin ediyorlar?" diye sorar. Musâhibi Celâl Bey de hiç çekinmeden evirip çevirmeden diyor ki:

[*] **Gülbeng:** Farsça bir kelime. Gül sesi, bülbül şakıması demek.

"Ağabeyin Bâyezîd'ı, babası yani Kanûnî ve annesi Sultan olsun diye isterler. Şehzâde Mustafa'yı da askerler Sultan olsun diye isterler." Bunun üzerine II. Selim;

"O zaman Mustafa'yı en kuvvetlisi (yani ordu) istesin. Bâyezîd'ı da babası ile annesi istesin. Selim fakire de Mevlâ'sı rağbet etsin yeter. Yarının sahibi vardır." der. *(Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 7, s. 115)*

Nihayet bu gerçek tevekkül ve kadere îmân, onu saltanâta taşır.

⁂

Talihin yâr olması ve bir: "bit"in işe yaraması...

Sene 1539 yani Kanûnî'nin Sarayında artık entrikaların çevrildiği, dolapların döndüğü, Hürrem Sultanların gözle görüldüğü günlerdeyiz. Lala Mustafa Paşa ile Hüsrev Paşa sadâretten (başbakanlıktan) peşpeşe azledilmişlerdir (atılmışlardır). Hürrem Sultan ile Kanûnî Sultan'dan olma biricik kızları ile evli damat Rüstem Paşa'nın sadârete (başbakanlığa) getirilmesi gündemdedir. Amma sarayda müthiş bir dedikodu dolaşmaktadır. O gün için Diyarbakır Vâlisi olan damat Rüstem Paşa'da cüzzam hastalığı olduğu dilden dile yayılmaktadır. Bu dedikodularla sarsılan Padişah hemen hekimbaşını (sağlık bakanını) çağırır ve sorar:

"**Cüzzamın olup olmadığını neyle öğreneceğiz?**" Hekimbaşı:

"**Padişahım! Eğer onda cüzzam hastalığı varsa, üzerinde bir bit yaşayamaz.**" der.

Padişah derhâl bir heyet kurulmasını ve o heyetin Diyarbakır'a gidip vâlinin üzerini aramasını ve rapor etmesini hekimbaşına emreder. Hekimbaşı, kendinin de katıldığı şâyân-ı itimat bir heyetle Diyarbakır'a gizlice giderek Rüstem Paşa'yı soyarlar. Elbiselerinde araya araya nihayet bir bit bulurlar. Rüstem Paşa, üzerinde bir bit bulununca üzüntüden kahrolurken, onlar ona Sadrâzam (başbakan) olduğu müjdesini verirler ve onu da alıp beraberce İstanbul'a dönerler. Zamanın şairleri bu garip hadise üzerine şu şiiri söylerler:

Olacak bir kişinin bahtı kavi talii yar;
Kehlesi (biti) dahi mahallinde anın işine yarar.

(Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 7. s. 126)

Kelâm-ı Kibar:

İlahî Kader tecellî etti mi gözler kör olur, göremez.

ŞİİR

Ne kahr-ı desti a'dadan, ne lütfu âşinadan bil
Umurun Hakk'a tefviz et, Cenâb-ı Kibriyâ'dan bil.
Hakimu hükm-i ezel infaz için takdirini
Selb eder akl-ı selimin re'yinin tetbirini.
Hilafından hazer eyle rızâ-i Bâri'yi gözle
Mukadderde hata olmaz hemen yan gel safa eyle.

Erzurumlu İbrahim Hakkı ise:

Hak şerleri hayr eyler
Zannetme ki gayr eyler.
Arif anı seyr eyler.
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler.
Bir işin üstüne düşme
Oldu ise inad etme,
Hak'tandır o reddetme,
Mevlâ görelim neyler?
Neylerse güzel eyler.

AKTÜALİTE

Âhireti için çalışmayan, alın yazım ne ise âhirette başıma o gelecek, diyen ve güya işini Allah'ın kaderine havâle edip ibadet etmeyen, her türlü naneyi ise yiyen bugünün sapıklarına şöyle demeli:

Mâdemki alın yazısına-kadere bu kadar inanıyorsunuz, neden dünya peşinde koşarken birbirinizi çiğniyor, birbirinizi yiyor, helâk oluyorsunuz? Dükkânlarınızı, bürolarınızı, açmayın, işe de gitmeyin, görelim kader anlayışınızı.

BİR HATIRA

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 1950-1970 seneleri arasında en yüksek kurulu olan "Heyet-i Müşâvere"de bulunan Konyalı Hasan Fehmi Başoğlu 1965'te İzmir'e gelmişti. Ziyaretinde bulunan kimseler kendisine **kader** mevzuunu sorunca, gençliğinde başından geçen bir hâdiseyi gülerek şöyle anlatmıştı:

"Ben Konya'da medreseyi bitirip Konya'nın Hadim ilçesine vâiz tayin edilmiştim. Halk beni ve vaazlarımı çok sevmişti. Bir gün Konya'daki ders hocam beni ziyarete geldi. O gün de Hadim'in pazarı idi. Halk hocama o gün vaaz etmesi için çok ısrar etmişlerdi. Benim de mühim bir işim vardı. Bunun için ben de ısrar ettim.

Hocam ne kadar ben ders hocasıyım kürsü hocası değilim dedi ise de yapılan ısrarlar karşısında dayanamadı ve öğleden sonra vaaz etmek üzere kürsüye çıktı. Gözlerini yumdu ve kürsüde **kader** mevzuunu işlemeye ve talebelere ders verir gibi bütün detaylarıyla anlatmaya başladı.

Benim işim vardı ben çıktım. Benden sonra bu ağır mevzuu kimse anlayamadığı için birer-ikişer camiden çıkmışlar. Caminin yaşlı müezzini de dinlerken uyumuş. Hocam mevzuunun bir yerinde sesini yükseltince uyanan müezzin bakmış ki camide gözleri yumuk vaziyette kaderi anlatan bir hoca efendiyle bir de uyuyan kendisi kalmış. Müezzin yavaşça kalkmış, caminin koca anahtarını eline alıp gitmiş kürsüye, tak tak diye vurmuş. Hoca bu sese gözünü açınca müezzin;

"Hocam benim de işim var, bugün haftalık alışverişim var gitmeliyim. Lütfen şu anahtarı al da **kader mevzuu** dersin bitince camiyi kilitleyip sen de gelirsin." demiş. Kıssadan hisse…

Şair Baki demiş ki:

"Hz. Allah herkesin alın yazısını **'Kaf'** ile (kader olarak) yazmış. Benimkini ise **'Kef'** ile yazmış." Yani benim alın yazım **kader** değil hep **keder**dir." der ve dertlenirmiş.

Üstâzım Süleyman Efendi Hazretleri, kader mevzuu gibi inat içeren bilmece soruları soranlara dersiniz ki: **"Şeytan sizi çürük bir çorap ipliği ile bağlamış. Kendinize lazım olanı sorup öğrenmiyorsunuz da lazım olmayan bir takım şeyler ile uğraşıyorsunuz."** buyururlardı. (k.s.)

Rabbim kader mevzuuna dalmaktan muhâfaza buyursun. Mukadderatımızı hayreylesin.

8. DERS:

Allah'ı ve Peygamberini Sevmek

MUHABBET NEDİR?

Muhabbet kelime olarak; ülfet, ünsiyet, dostluk, faziletten sayılan ve hoşlanılan şeylere karşı rûhun meyli… Gönlün iyi ve güzel gördüğü şeyi sevmesi, istemesi, mânevî haz aldığı, kendisinde hayır ve kemâl/olgunluk bulduğu bir şeye eğilim ve alaka duymasıdır. Türkçemizde şöyle bir tâbir vardır: "**Muhabbet kantarla, alış-veriş miskalle**". Yani dostluğun-sevginin-muhabbetin ölçüsü geniştir. Ama iş alış-verişe, maddî münâsebetlere gelince hassasiyet artar; bu noktada dikkatli olmak lazımdır.

Muhabbet kâinatın rûhudur. Kâinattaki varlıkların tamamı, hakîkatte muhabbettedirler. Yerin göğün, ikisi arasındaki her şeyin, bilinen bilinmeyen bütün varlıkların yaratanı, hakîkî sahibi Hz. Allah'tır. Hepsi de O'nu muhabbetle tesbih etmektedirler. Onların muhabbeti/sevgisi tabiidir, fıtrîdir, yaratılışlarından gelmektedir. Cezbe ve coşku mânâsı nazar-ı dikkate alındığında **muhabbet** hem canlılar hem de câmidât arasında geçerlidir. Meselâ demirle mıknatıs arasındaki cazibe, bu neviden bir muhabbettir. Canlılardan yani hayat sahibi olanlardan kastımız ise insanların manen diri olanlarıdır. Yoksa mânevî bakımdan ölü veya kör-sağır-dilsiz ve idraksiz olanları değil. Nitekim onlar hakkında Rabbimiz buyuruyor ki: "(Onlar) **sağırlar, dilsizler, körlerdir**…" *(el-Bakara, 2/18)* Binaenaleyh onlarda muhabbetin "**me**"sini bile bulmak muhaldir.

Keza denilmiştir ki;

– Muhabbet; görsen de görmesen de huzurunda da gıyabında da sevdiğine tam muvâfakat etmektir.

– Muhabbet; sevdiğinde tam fânî olmak ve sende senin eserinin bile kalmamasıdır.

– Muhabbet; öyle bir sarhoşluktur ki kime âşıksan onu görmeden asla o sarhoşluk senden geçmez.

Şairin de dediği gibi;

Muhabbetten Muhammed oldu hâsıl
Muhammed'siz muhabbetten ne hâsıl!

MEVZUUMUZLA ALAKALI BAZI ÂYET VE HADİSLER

Rabbimiz buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِى اللهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ اَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ اَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِى سَبِيلِ اللهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذٰلِكَ فَضْلُ اللهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾

Meali: **"Ey îmân edenler! Sizden kim dininden döner ise** (şunu iyi bilsin)**; Allah öyle bir kavim** (millet) **getirecek ki Allah onları sevecek onlar da Allah'ı sevecekler** (ve onlar) **mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı şiddetli olacaklar.** (Onlar) **Allah yolunda cihad edecekler ve kimsenin, hiçbir kınayıcının kınamasından korkmayacaklar. İşte bu, Allah'ın bir ihsânıdır ki onu dilediğine verir. Allah ihsânı bol olan ve her şeyi çok iyi bilendir."** *(el-Mâide, 5/ 54)*

Allah'ı sevmek ancak O'nu hakkı ile bize tanıtan Peygamberi Muhammed Mustafa'yı tanımak ve sevmek ile mümkün olur. Nitekim Hz. Allah şöyle buyuruyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ اللهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

Meali: "(Rasûlüm) **şöyle de: "Eğer siz Allah'ı seviyorsanız, bana tâbi olun** (uyun) **ki Allah da sizleri sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Zira Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir."** *(Âl-i İmrân, 3/31)*

Hadîs-i şerîf:

ثَلاَثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلاَوَةَ الْاِيمَانِ، أَنْ يَكُونَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لاَ يُحِبُّهُ إِلاَّ لِلّٰهِ وَأَنْ يَكْرَهَ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ أَنْ أَنْقَذَهُ اللهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ ۞

Mânâsı: **"Şu üç şey kimde varsa o kimse îmânın zevkini tatmıştır.**

1. Allah ve Rasûlü ona onlardan başka her şeyden daha sevimli olmalı.

2. Bir kimseyi ancak ve ancak Allah rızâsı için sevmeli.

3. Allah'ın kendini küfürden kurtardığı insan, bir daha o küfre dönmemek, düşmemek için çırpınmalı ve ona düşmeyi ateşe düşmek ile eş değerde bilmeli. *(Muhtâru'l-ehâdis, Harf-i Se)*

GERÇEK MUHABBET VE MUHİBLERDEN MİSALLER

Biraz da gerçek sevgi ve gerçek sevgililerden misaller verelim…

Hadîs-i Şerîf Mealleri:

1. Bir gün Hz. Rasûlüllah ile Hz. Ömer Medine'de el ele tutuşmuşlar gidiyorlardı. O anda Hz. Ömer'e bir şevk ve cezbe geldi ve dedi ki: "**Yâ Rasûlallah! Şu anda nefsim (canım) hariç seni her şeyden daha çok seviyorum.**" Rasûlüllah Efendimiz de hemen;

أَنْ يُؤْمِنَ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ نَفْسِهِ ۞

Yani: **"Sizden herhangi birinize ben nefsinden de daha sevimli olmadıkça o kimse kesinlikle mü'min-i kâmil olamaz."** *(Buhârî, Hadis no: 15; Müslim, Hadis no: 44)* buyurdu.

Nitekim Hz. Allah Kur'ân-ı Kerîm'inde;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلنَّبِيُّ اَوْلٰى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ...﴾

Meali: **"Hz. Peygamber mü'minlere (her hususta) nefislerden (canlarından da) evlâdır."** *(el-Ahzâb, 33/6)* buyurmuyor mu?

Bunun üzerine Hz. Ömer'e öyle bir cezbe, öyle bir feyiz geldi ki; âdeta feryat ederek,

وَاللهِ أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ لَأَنْتَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِيَ الَّتِي بَيْنَ جَنْبِي، فَقَالَ ع م: اَلْآنَ يَا عُمَرْ!

Yani: "**Senin üzerine Kitab indiren Allah'a yemin ederim ki Yâ Rasûlallah, şu anda sen iki yanım arasındaki nefsimden de** (canımdan da) **bana daha sevimlisin."** deyince Rasûlümüz de; "**İşte şimdi hakîkî mü'min oldun ya Ömer**!" buyurdular. *(Buhârî, Sahih, Kitab'ı Eyman ve'n-Nüzur, B. 3, Hadis no: 11; Kadı İyaz, Şifa-i Şerîf, Terc. Suat Cebeci, Ank. 1992, s. 309-10)*

2. Uhud Harbi günü

Medine'ye 'Rasûlüllah öldürüldü' yalan haberi geldiğinde, üç oğlunu ve kocasını cihada göndermiş olan Allah ve Rasûl aşığı Fâtıma ismindeki bir kadın sahâbî Uhud'a koşuyor. Yolda kendisine rastlayanlar; "Başın sağ olsun Yâ Fâtıma! Oğulların şehit oldu." diyorlar. O ise sadece ve sadece "Rasûlüllah nasıl? Rasûlüllah sağ mı?" diye soruyor. Biraz ileride; "Başın sağ olsun kocan da şehit oldu ya Fâtıma!" diyorlar… O yine "Rasûlüllah'tan ne haber var? Rasûlüllah hayatta mı?" diyor ve Uhud'a varıp sağ olduğunu öğrenince, beraberinde getirdiği kılıcını çekiyor ve Rasûlüllah'ın önünde "Anam babam sana feda olsun Yâ Rasûlallah!" diyerek bilfiil harbe giriyor; Allah ve Rasûlüne olan aşkını-muhabbetini, bağlılığını böyle ispat ediyor.

3. Zeyd bin Abdullah

Rasûlüllah'ın vefât ettiği gün, bir ara O'nun biraz iyi olduğu haberini almış ve Medine tepelerinden birinin arkasındaki bağına çalışmaya gitmişti. Aklı ise hep Medine'de ve Rasûlüllah'ta idi. İşte bu vaziyette çift sürerken, oğlu veya kölesi, Medine ile kendi arasındaki tepenin üstünde göründü ve canhıraş bir ses ile ona; "Yazıklar olsun sana ey Zeyd! Sen burada çiftin, çubuğun ile mi meşgulsün? Hâlbuki Allah'ın Rasûlü Medine'de vefât etti, Medine kan ağlıyor!" dedi.

Hz. Zeyd hemen Kıble'ye döndü; ellerini açtı:

Yani: **"Ne olur Yâ Rabbî! Artık gözlerimi al da Rasûlün'den sonra Medine'yi ve kimseyi görmeyeyim."** dedi ve o anda kör oldu. *(Mevâhib-i Ledünniyye-i Ledünniyye, c. 2, s. 27)*

4. Ashâbdan bir zât Rasûlüllah'a gelerek; "**Kıyâmet ne zaman Yâ Rasûlallah?**" diye sordu. Peygamberimiz de ona;

مَا اَعْدَدْتَ لَهَا؟

Yani: "**Kıyâmete ne hazırladın?**" dedi. O zât da; "**Allah ve Rasûlü'nü sevmekten başka hiçbir şey!**" dedi. Bundan çok hoşlanan Peygamberimiz, ona şu müjdeyi verdi:

لاَ تَحْزَنْ، اَلْمَرْأُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ ۞

Yani: **"Öyle ise üzülme, kişi sevdiği ile beraberdir!"** *(Buhârî, Fezâilu Ashâbi'n-Nebî, 7)* buyurdu.

ALLAH'I SEVMEK, ALLAH TARAFINDAN DA SEVİLMEK

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللهِ اَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللهِ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا اَشَدُّ حُبًّا لِلّٰهِ...﴾

Meali: "**İnsanlardan bazıları da Allah'tan başkasını Allah'a** (hâşâ) **eşler-benzerler edinir de** (Allah'ı bırakarak bir takım putlara taparlar); **onları Allah'ı sevdikleri gibi severler. Ama îmân edenlerin Allah sevgisi** (her şeyden) **daha kuvvetlidir**." *(el-Bakara, 2/165)*

Hadîs-i kudsî:

إِذَا أَحَبَّ اللهُ عَبْدًا لَمْ يَضُرُّهُ الذَّنْبُ ۞

Mânâsı: **"Allah bir kulunu tam sever ise artık ona günah isabet edip zarar veremez** (yani günahlardan onu korur)**."**

Hadîs-i şerîf:

نِعْمَ الْعَبْدُ صُهَيْبٌ لَوْ لَمْ يَخَفِ اللهَ لَمْ يَعْصِ ۞

Yani: **"Suheyb Allah'ın ne güzel kuludur. Allah'tan korkmasa bile yine O'na** (sevgisinden dolayı) **isyan etmezdi."** *(Keşfü'l-Hafa, 2, 428)*

İSYANA MÂNİ OLAN DÖRT ŞEY

Ehlullah'a yani Allah dostlarına göre dört şey isyan etmeye ve günah işlemeye engel olur.

1. İlm-i kâmil: Allah'ı tam ve kâmil mânâda bilip tanıyabilmektir.

2. Îmân-ı kâmil: Allah'a eksiksiz-kusursuz, tam bir îmân.

3. Havf-i kâmil: Yani Allah'tan tam korkmak, korkabilmek.

4. Muhabbet-i kâmile: Allah'ı tam sevmek, tam muhabbet etmek.

MUHABBET NE İLE OLUR?

Muhabbet bir kandile benzer; nasıl ki bir kandilin yanmasında;

1. Asılacak bir bağ, kablo.
2. Asılacak bir yer-mekân.
3. Yakacak bir kibrit veya düğme.
4. Sönmemesi için cam kafes veya ampul.
5. Yanması için yağ veya cereyan-elektrik.
6. Yanacak bir fitil veya öz lazımsa...

Ve bunlardan müteşekkil bir kandil ya da ampul gerekli ise kalpte varlığı iddia olunan muhabbetin de gerçekten var olması için o kalpte de yedi şeyin olması lazımdır:

1. Kişinin niyetinin halis olması…
2. Allah'tan korkusunun tam olması…
3. Sevap ve mükâfatı ancak ondan beklemesi…
4. Allah'a sâdık bir kul olması…
5. Allah'a tam dayanıp tevekkül etmesi…
6. Tevhîdi dâimâ söylemesi…
7. Allah ve Rasûlüne âşık bir kul olması. *(Ravzu'l-Faik)*

AŞK VE MUHABBETİN KARŞILIĞI

Hz. İsa aleyhisselâm bir gün benizleri solmuş üç kişiye rastladı ve sizler kimlersiniz, diye onlara sordu.

Birincisi: "Ben cehennemden çok korkan biriyim Yâ İsa." dedi.

İkincisi: "Ben de cennete âşık biriyim Yâ İsa." dedi.

Üçüncüsü ise; "Ben de Allah'a âşık biriyim Yâ İsa." deyince, o da;

قَالَ عِيسَى ع م: أَنْتُمُ الْمُقَرَّبُونَ ۞

Yani: "**Öyle ise sizler mukarreblerdensiniz** (Allah'a yakın kullardansınız.)" buyurdu.

Yahyâ bin Muaz Hazretleri buyuruyor ki: "**Allah'a sevgiden meydana gelen hardal tanesi kadar bir ibadet, sevgisiz yetmiş sene ibadetten daha hayırlıdır**..."

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) Hazretleri de; **"Rahmân'ın cezbelerinden küçücük bir cezbeye mazhar olabilmek, yetmiş yıllık ibadetten daha hayırlıdır."** *(Keşfû'l-Hafâ 1, 332; Fahreddin er-Râzi, Tefsîr-i Kebir Mefâtihu'l-Gayb, Akçağ Yayınları, 21, 168)* hadîs-i şerîfini zikrederler ve; "**Sâlih ile âbid kulların ibadetlerinden çok daha hayırlıdır**..." diye açıklamada bulunurlardı.

Mevlânâ Celâleddin Rûmî de bu noktaya işaret ederek; "**Hamdım, yandım, piştim."** demiyor mu?

Ravzu'l-Faik isimli kitapta geçen bir hadîste Rasûlümüz (mealen); "**Kim Allah'ı seviyor ise beni sevmelidir. Kim beni seviyor ise Ashâbımı sevmelidir. Kim Ashâbımı seviyor ise Kur'ân-ı Kerîm'i sevmelidir. Kim Kur'ân'ı seviyor ise mescitleri sevmelidir.**" buyurarak, gerçek sevgi ile sahte sevginin hangileri olduğunu bize en güzel şekilde resmetmişlerdir. Çünkü mescitler Kur'ân-ı Kerîm'de, Allah'ın, adını içlerinde yükseltmeye izin verdiği, temiz tutulmalarını ise emrettiği mübârek yerlerdir.

HAZRET-İ EBÛ BEKİR'DEN MUHABBET VE İTTİBÂ ÖRNEKLERİ

Rasûlüllah Efendimiz vefatlarından bir müddet önce Arabistan yarımadasını şirkten tamamen temizlemek istemiş ve bunun için de **Üsâme bin Zeyd**'in -ki Üsâme o zaman 19 yaşlarında bir genç idi- komutanlığında bir ordu hazırlamıştı. Ordu tam yola çıkmadan Peygamberimiz **Medine**'de vefât etmişti. Onun yerine Halîfe seçilen **Hz. Ebû Bekir**'e Ashâb **Hz. Ömer**'i elçi göndererek ondan şu iki ricada bulunmuşlardı:

1. Rasûlüllah'ın vefâtı ile Medine'ye yakın kabîlelerde irtidat ve irticâ hâdiseleri meydana geldi. O kadar ki Yâ Ebâ Bekir! Belki bu gece Medine'yi bile basabilirler. Rasûlüllah'ın hanımlarını bile kaçırıp esir edebilirler. Dolayısıyla Yâ Ebâ Bekir! Üsâme'yi uzak kabîlelerin ıslahına, uzak yerlerin fethine göndermek yerine, orduyu burada tutup Medine'yi mürtetlere karşı savunalım.

Hz. Ebû Bekir'in cevabı: "Yâ Ömer! Ashâba söyle: Değil âsilerin, kurtların ve köpeklerin Medine'yi basıp beni de parçalayacaklarını; cesedimi de Medine sokaklarında sürükleyeceklerini bilsem bile yine de Rasûlüllah'ın emrine muhalefet edip Üsâme'yi yolundan çeviremem. Tek başıma da kalırsam Medine'yi ölene kadar ben savunurum." der.

2. Hz. Ömer der ki: "Yâ Ebâ Bekir! Ashâb diyor ki; Üsâme çok gençtir, tecrübesizdir; öyle ise onu, tecrübeli bir komutan ile değiştirseniz..." Hz. Ebû Bekir bu ricaya da şöyle cevap verir: "Yâ Ömer! Rasûlüllah'ın (sav) tayin buyurduğu bir kumandanı azledip değiştirmemi mi istiyorsun benden? Bu nasıl Allah ve Rasûlüne itaat!" buyurdu ve şiddetle bu ricayı da reddetti.

İşte, Allah ve Rasûlüne tam ittibâ, tam itaat ve tam teslimiyete gerçek bir örnek. *(1998 Fazilet Takvimi)*

GERÇEK ALLAH DOSTLARINDAN BAZI ÖRNEKLER

1. En büyük zevk Allah'a münâcât zevkidir

Abdullah Antakî hazretleri anlatıyor: Benî İsrâil'den yolunu şaşırmış bir rahip şöyle demişti:

"**Yâ Rabbî! Ben ne zamandan beridir sana isyan ediyorum. Fakat sen hâlâ bana ceza vermedin**!" Bunun üzerine Hz. Allah, o zamanın Benî İsrâil Peygamberine onun hakkında şöyle vahyetti:

"Ona git ve şöyle söyle: **Seni cezaya çarptıralı çok oldu. Fakat senin bundan haberin yok. Düşün ki ne zamandan beridir senin kalbinden bana olan münâcât ve kulluk zevkini söküp attım. Şu üç günlük dünyada bir kula bundan daha beter ve daha büyük ceza mı olur?"** *(Tabakâtü'l-Kübrâ, (Tercüme) c. 1, s. 320)*

2. Hz. Allah gerçek kulunun kendinden başkası ile ünsiyet etmesine râzı değil

Rivâyete göre, geçmiş ümmetlerin âbitlerinden biri dağlarda, tenhalarda uzun yıllar Rabbine ibadet ve ünsiyette bulunmuştu. Sonra bir gün ağaçlık bir yerde dallar arasında kuşların da ötüştüğünü gördü. Arazi yeşillik de olduğu için orayı sevdi ve burada kalayım; hem ibadet edeyim hem de şu kuşları dinleyip neşeleneyim, dedi. Hz. Allah hemen zamanın Peygamberine şöyle vahyetti:

"**O kuluma söyle: Benden başkası ile ve yarattıklarımla ünsiyet etmek istediği için onu öyle aşağı bir makama düşürdüm ki artık hiçbir amel ve ibadeti ile bunu telafi edemez.**" *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 598)*

3. Allah'ın sevdiği ve nazlarını kabul ettiği kulları

Hasan-ı Basrî Hazretleri anlatıyor:

Bir gün Basra'da bir mahallenin Ahşap olan bütün evleri yandı. Ancak yaşlı bir zâtın evi yanmadı ve orta yerde sapasağlam kaldı. Basra emiri Ebû Mûsâ ve mahalle halkı hayretler içinde kaldılar. İhtiyar bir zât olan bu evin sahibini alıp Basra emirinin huzuruna çıkardılar.

Emir, senin evin nasıl ve ne ile bu ateşten kurtuldu, diye sordu. **İhtiyar**, toz toprak içinde kalmış, görünüşte zavallı biri idi. "**Ben evimin yanmaması için Allah'a yemin ettim de ondan yanmadı**" dedi.

Bunun üzerine Hasan-ı Basrî Hazretleri Emir'e ve halka döndü:

"Adam doğru söylüyor. Çünkü Peygamberimiz;

يَكُونُ فِي أُمَّتِي قَوْمٌ شَعَثَةٌ رُؤُسُهُمْ، دَسِيسَةٌ ثِيَابُهُمْ لَوْ أَقْسَمُوا عَلَى اللهِ لَأَبَرَّهُمْ ۞

Yani: **"Ümmetimin içinde saçı-başı, sakalı birbirine karışmış elbiseleri eski ve tozlu bir topluluk olacak. Ama eğer onlar** (herhangi bir hususta) **Allah'a yemin etseler, Allah onların yeminlerini elbette yerine getirir."** buyurmuştur.

⁂

Hz. Ömer devrinde de fethedemedikleri bir kaleyi nasıl fethedeceklerini soran ordu komutanına Hz. Ömer; "(Ordu içinde saçı-sakalı birbirine karışmış) **Berra bin Azib isminde bir zât olacak. O yemin etsin ve Allah'a duâ etsin kale fethedilecektir. Rasûlüllah'tan ben böyle duymuştum.**" der. Ordu komutanı saçı-sakalına karışmış üstü-başı toz toprak içinde olan Berra'yı bulmuş, ona Hz. Ömer'in emrini tebliğ etmiş, Hz. Berra da ellerini açarak şöyle yemin ve duâda bulunmuştu:

"— Yâ Rabbî! Düşman ordusu bugün dağılsın, perişan olsun."

"— Yâ Rabbî! Berra bu zaferin kurbanı olsun!"

Yemin ve duâlarının ikisi de o gün tahakkuk etmişti.

⁂

Yine bir gün **Basra**'da yangın çıkar. **Ebû Ubeydetü'l-Havas**'ın yangın içinde dolaştığı görülür. Basra Emiri ona; "**Dikkat et yanacaksın**!" deyince Ebû Ubeyde; "**Ben Rabbime beni ateşte yakmaması için duâ ettim. Ateş beni yakmaz.**" diye cevap verdi. Emir; "**Öyle ise ateşi de söndür!**" deyince, Ebû Ubeyde Hazretleri de ateşin arasına dalarak onu söndürdü.

⁂

Ehlullah'tan **Ebû Hafs** Hazretleri, bütün yiyeceği, içeceği üstünde olan merkebini kaybetmiş ve perişan olmuş bir zavallıya rastlayınca ona acımış; "**Yâ Rabbî! Bu adamın merkebini buldurup bunu sevindirmeden buradan adımımı atmayacağım!**" diye yemin edince, adamın merkebi bağırarak çıkıp gelmişti. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 612)*

BEDDUÂSI VE ÂHI HEMEN KABUL OLAN KULLAR

Mutrif bin Abdullah Hazretlerine birisi zulmetmiş ve zulmünde de ısrar etmişti. Bunun üzerine Mutrif artık daha dayanamamış ve ona; "**Allah seni**

hemen yok etsin!" diye bedduâ etmek mecburiyetinde kalınca o zâlim hemen orada can vermişti.

⁂

Yusuf-i Hemedânî'ye (k.s.) itiraz eden zâhirî âlimlerin âkıbetleri…

Bu mübârek zât bir gün vaaz ederken coşmuştu. Cemaatine ne güzel şeyler anlatıyor, dilinden âdeta bal akıyordu. Cemaati ise mest olmuş zevk ile onu dinliyordu. Bunu çekemeyen iki zâhirî âlim, cemaatin içinden kalkmış; **"Sus! Sen bid'atçıdan başka bir şey değilsin!"** diyerek sözünü kesmişler ve cemaat arasında buz gibi bir havanın esmesine sebep olmuşlardı. Bunun üzerine o da onlara öyle bir bakış baktı ki ama ne bakış! Ve sonra da; **"Asıl sizler bir daha konuşmamak üzere susunuz!"** dedi ve o iki hasetçi âlim o anda ruhlarını teslim ettiler. *(Tabakâtü'l-Kübrâ Tercümesi, c. 2, s. 606)*

⁂

Evliyâullah'dan **Süveyd-i Sincari** Hazretleri buyuruyor ki:

"Her kim Allah'ın velî kullarına dil uzatırsa, Allah Teâlâ onun, ölüm halinde ve son nefesinde dilini bağlar ve tevhîdi söyleyemeden bu âlemden gider..."

… Ve başından geçen bir hâdiseyi de sözlerine misal olarak naklediyor. *(Tabakâtü'l-Kübrâ Tercümesi, c. 2, s. 681)*

Muhammedü'l-Mağribi Hazretleri ise; **"Allah Teâlâ, bir kulun ölümü anında îmânını alarak onu bu âlemden îmânsız çıkarmak isterse, ölmeden evvel onu bir velîye sataştırır."** buyuruyor. *(Tabakâtü'l-Kübrâ Tercümesi, c. 4, s. 653)*

⁂

Muhyiddin-i Arabî Futûhât-ı Mekkiye'sinde anlatıyor:

Ebdal zümresinden biri ile arkadaş olup **Becaye** şehrinde geziyorduk. Oranın halkı ile **Ebû Medyen** Hazretlerinin arası nasıl diye merak ediyordum. Önümüze bir ejderha çıktı. Arkadaşım; "**Buna selâm ver ve bundan sor."** dedi. Ben de ejderhaya; **"Ebû Medyen'i zındıklıkla halk itham ediyor, ne dersin?"** dedim. Ejderha; **"Allah'a yemin ederim ki bu Âdemoğullarına ben şaşıyorum. Yine Allah'a yemin ederek diyorum ki; Hz. Allah'ın, bir kuluna hem velâyet tacı giydirmesine hem de kullarının ona düşman olmasına nasıl tahammül ettiğine şaşıyorum!"** dedi.

Biz de ona; "**Sen Ebû Medyen'i nereden tanıyorsun**?" diye sorduk "**Allah Teâlâ bir kimseyi kendine velî kılarsa bütün kullarının** (mahlûkâtının) **kalbine de onun sevgisini koyar. Bundan sonra bilin ki; onu kim sevmiyor ise o kimse ya kâfirdir ya münâfık."** dedi ve ayrıldı. *(Tabakâtü'l-Kübrâ Tercümesi, c. 2, s. 690)*

MUHABBET DAVASINDA SAMİMİYET ŞART

Bir gün Rasûlüllah Efendimiz hastalandı. Hazret-i Ebû Bekir O'nu ziyarete gitti. Rasûlüllah'ı hasta vaziyette görünce üzüntüsünden o da hasta oldu ve şöyle dedi:

مَرَضَ الْحَبِيبُ فَعِدْتُهُ فَمَرَضْتُ مِنْ حَزَرِى إِلَيْهِ
وَشَفَى الْحَبِيبُ فَعَادَنِي فَشَفَيْتُ مِنْ نَظَرِي إِلَيْهِ

Yani:

Sevdiğim zât hasta oldu, O'nu ziyaret ettim.
O'na olan sevgimden ben de hasta oldum.
Ben hasta olunca bu sefer O beni ziyaret etti
O'nu iyi görünce ben de hemen iyi oldum.

⁂

Hazret-i **Veysel Karânî Rasûlüllah**'a (sav) olan muhabbetinden otuz iki dişini sökmüştü; çünkü onun bir dişinin **Uhud'da** düştüğünü haber almıştı.

Yine Veysel Karânî vefât ediyor. Vefâtından sonra kendini görüp Allah sana ne muâmele etti, diyenlere; "Affetti!" diyor. Hangi amelin ile denilince de; "Melekler beni Rabbimin huzuruna çıkardılar, ben de Rabbime dedim ki 'Yâ Rabbî! Sana karşı biliyorsun ibadetimde kusurlarım vardır… Ama senin sevginde kusurum yoktur Allah'ım!' dedim. Rabbim de 'Doğru söylüyorsun.' buyurdu ve beni affetti."

⁂

Râbiatü'l-Adeviyye Allah dostu bir hanım… Bu hanım velîye ye bir gün çok fazla cezbe gelmiş, o da sahraya çıkmıştı. Derken onu seven biri görmüş, devamlı ona bakıyor ve gözlerini ondan ayıramıyordu.

Râbiatü'l-Adeviyye: "**Ey kişi! Nâmahreme neden öyle ısrarla bakıyorsun? Allah'tan utanmıyor musun?**" dedi. O kişi de; "**Yâ Râbia! Senin muhabbetin canıma işledi; gözlerimi senden alamıyorum ki!**" karşılığını verdi.

Hz. Râbia; "Benim, benden genç ve güzel bir kız kardeşim var, arkandan geliyor." deyince, gâfil sevgili hemen arkasına döndü. Bu fırsatı iyi değerlendiren Hz. Râbia da suratına tokadı patlattı ve; "Behey yalancı! Sahtekâr âşık! Sana muhabbet davası çok uzak. Hâlbuki ben seni ilk görünce ârif biri zannetmiş idim. Yanıma gelince de gerçek âşık biri zannetmiş idim. Daha genç ve güzeli ile tecrübe edince ise senin, ne ârif ne de âşık; gerçek bir yalancı ve sahtekâr olduğunu gördüm. Def ol!" dedi ve şu beyti okudu:

"Hakîkaten delilsiz muhabbet iddiasında olanların davaları batıldır." *(Büyük Dini Hikâyeler, c. 2, s. 155)*

Asıl adı Mûsâ olan İstanbul'daki **Merkez Efendi**'ye neden Merkez Efendi dendi? Çünkü üstâzı bir gün; **"Oğlum, Hızır (as) ziyaretimize geliyor."** deyince, herkes onu karşılamak için kapıya koştular; ama **Mûsâ Efendi** yerinden

bile kıpırdamadı. Üstâzı; "**Sen Hızır'ı (as) karşılamayacak mısın oğlum**?" deyince Mûsâ Efendi; "**Ben Hızır'ın bile ziyaretine geldiği 'Merkezim'i bulmuşum Efendim!**" dedi ve bu sadâkatından dolayı üstâzının yerine **Halîfe** oldu, unvanı da "**Merkez Efendi**" olarak meşhur oldu. *(Ağabey'den)*

RASÛLÜLLAH'I SEVMENİN ŞARTI

Rasûlüllah Efendimiz'i sevmenin, sevdiğini iddia edebilmenin Peygamberimiz'e göre tek şartı var:

مَنْ أَحْيَى سُنَّتِي فَقَدْ أَحْيَانِي وَمَنْ أَحْيَانِي فَقَدْ أَحَبَّنِي وَمَنْ أَحَبَّنِي كَانَ مَعِي فِي الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۞

Mânâsı: **"Kim benim sünnetimi ihyâ eder ise o beni ihyâ etmiş olur. Kim de beni ihyâ eder ise o beni seviyor demektir. Kim de beni sever ise o cennette benim ile beraber olacaktır."** *(Tirmizî, Sünen, Kitabu'l-İlm, B. 16, Hds. 2818)*

EHLULLAH'A GÖRE ALLAH'I SEVMENİN ALÂMETLERİ

1. Allah'ı seven dâimâ O'nu düşünür ve O'nu zikreder halde olmalı.
2. O'na olan sevgisi maddî ihsânı ile artıp, ona sıkıntı vermesi ile eksilmemeli.
3. Kur'ân'a, Enbiyâ'ya, Evliyâ'ya ve Allah'ın bütün mahlûkâtına şefkatli olmalı.
4. Allah'a kulluk kolay gelmeli, Allah'ı sevenleri sevmeli.
5. Ölümden nefret etmemeli; Mevlâsı'na kavuşmaya vesile olduğu için onu bir bayram bilmeli...

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyuruyor ki:

"Rasûlüllah'ın nuru, ilk sırr-ı zerre-yi zuhûr olarak 'evvelu mâ halakallah'dır. Diğer zâhir olan zât ve sıfat, sair peygamberler velîler, alâ merâtibihim bu aslu'l-usûle, bu hakîkati'l-hakâika bağlı olarak halk olunmuşlardır. Artık Muhabbet hakkında arîz ve amîk (geniş ve derin) tefekkür ve teemmül lazımdır."

BİR KIT'A

تَعْصِ الْإِلٰهَ وَأَنْتَ تُظْهِرُ حُبَّهُ هٰذَا مُحَالٌ فِي الْفِعَالِ بَدِيعٌ
لَوْ كَانَ حُبُّكَ صَادِقًا لَأَطَعْتَهُ إِنَّ الْمُحِبَّ لَمَنْ يُحِبُّ مُطِيعٌ

Yani:

Sen hem Allah'a isyan ediyor hem de O'nu sevdiğini mi söylüyorsun?
Bunun olmayacak bir şey olduğu apaçıktır.
Eğer senin sevgin gerçek olsa idi, elbette ki O'na itaat ederdin.
Çünkü seven sevdiğine mutlaka itaat eder.

BİR MÜNÂCÂT:

Kâdir Mevlâ'm ateş atma özüme: Dünya malı görünmüyor gözüme.
Kâdir Mevlâ'm sen bak benim yüzüme, ayrılık ateşi ile beni dağlama.
Garip bir kulum yalan çıkmaz dilimden, kocadım da artık hayır gelmez elimden.
Benim Rabbim asla geçmez kulundan, yeter ki sen dünyaya bel bağlama.

9. DERS:

Allah İçin Sevmek, Allah İçin Buğuz Etmek

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا اٰبَاءَهُمْ اَوْ اَبْنَاءَهُمْ اَوْ اِخْوَانَهُمْ اَوْ عَشِيرَتَهُمْ اُولٰئِكَ كَتَبَ فِى قُلُوبِهِمُ الْاِيمَانَ وَاَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِىَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ اُولٰئِكَ حِزْبُ اللهِ اَلَا اِنَّ حِزْبَ اللهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

Meali: **"Allah'a ve âhiret gününe îmân eden hiçbir kavim** (millet, topluluk) **bulamazsın ki Allah ve Rasûlü'ne muhalefet edenler ile dostluk etsin. Velev ki o muhalifler, babaları veya oğulları veya kardeşleri yahut hısımları-akrabaları olsun... İşte Allah bunların kalplerine îmânı yazmış ve kendilerini tarafından bir ruh** (bir nur) **ile kuvvetlendirmiştir. Ve onları altlarından ırmaklar arkan cennetlere koyacak, onlar orada ebedî olarak kalacaklardır. Öyle ki; Allah onlardan râzı, onlar da Allah'tan râzıdırlar. İşte bunlar, Allah'ın hizbi** (fırkası) **dırlar. Dikkat edin! Hiç şüphesiz Allah'ın hizbi** (Allah'tan yana, Allah taraftarı olanlar)**, zafere erenlerin ta kendileridir.** *(el-Mücadele, 58/22)*

Âyet-i kerîmenin bâtınî mânâsı: Kim nefis, hevâ u heves (zevk ve şehvetler) ve onların kötü sıfatlarından alakasını keser de rûhuna ve kalbine yönelir ise; işte Allah onların kalbine îmânın nurunu nakletmiştir.

Âyet-i Kerîme'nin sebeb-i nüzûlü

Hazret-i Ubeyde bin Cerrah Bedir'de müşrikler safında olan babasını vurup öldürmüştü. Hz. Ömer ise dayısını öldürmüştü. Hz. Ali ise yakın kabîlesinden birini öldürmüştü. Hz. Ebû Bekir de henüz Müslüman olmamış ve müşrikler safında olan oğlu Abdurrahman'ı öldürmek için Allah'ın Rasûlünden izin istemiş ama Rasûlüllah bu izni ona vermemişti… Kısacası Ashâb, Allah ve Rasûlüne düşman kim olursa olsun ona ne gerekiyorsa onu yapmışlardı...

Baş Münâfık Ubeyy bin Selûl'ün oğlu Abdullah, halis bir Müslüman idi ve hemen her gün Rasûlüllah'ın huzurunda bulunuyordu. Yine huzurda olduğu bir gün Rasûlüllah'a su ikram edildi.

Hz. Abdullah: "Ne olur Yâ Rasûlüllah! Bu suyun birazını bırak da götürüp babama içireyim. Belki nifak hastalığından kurtulur." diye yalvardı.

Peygamberimiz de; "Peki, Ey Abdullah!" dedi ve artan suyu ona verdi. Abdullah elinde su ile ve sevinç ile eve koştu; babasına ikram etmek istedi. Babası;

"Oğlum nedir bu?" diye sordu. Genç Abdullah; "Bu Rasûlüllah'ın içtiği suyun artan kısmıdır. Ne olur iç! Belki mânen şifa bulursun." dedi. Baş münâfık olan baba;

"Yâ Abdullah, keşke bana annenin idrarını getirse idin. Benim için bundan daha iyi, daha makbul idi." deyince oğlu Abdullah çılgına dönüyor hemen huzur-i Rasûlillah'a gelerek gözyaşları içinde hâdiseyi anlatıyor… Rasûlüllah'ın önünde diz çöküp babasını öldürmek için ondan izin istiyor. Ama Allah'ın Rasûlü, (ne olursa olsun) bir evlâdın babasını öldürmesine izin vermiyor.

İmâm Abdullah Tüsterî buyuruyor ki: "Sade din düşmanlarımıza düşmanlık etmek kâfi gelmez. Kimin îmânı sahih, tevhîdi tam ise o kimsenin bid'at sahibi mübtezel (alçak tıynetli) kimseler ile de oturup kalkması, onlar ile yiyip içmesi, arkadaşlık kurması da mümkün olmamalıdır. Böylelerine içinden buğzetmesi, düşmanlık göstermesi gerekir. Kim bid'at sahibine dünya menfaati için mudâhanede bulunursa, Allah onun üzerinden sünnet sevgisini (Hz. Muhammed Mustafa sevgisini) soyar alır. Eğer böyle bir bid'atçıya içinden sevgi besler ise Allah onu zelîl ve hakir kılar."

Kevaşi'nin nakline göre **Hz. Sehl** (ra) de buyurmuş ki: "**Bir kimse bir bid'at sahibinin yaptığı işi beğenir ve güler ise Allah onun kalbinden îmânı, nuru söker alır. İsteyen bir denesin!**" *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân ve Âlûsî'nin ilgili âyetlerinden özetle)*

Hadîs-i kudsî:

يَقُولُ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: وَعِزَّتِي لاَ يَنَالُ رَحْمَتِي مَنْ لَمْ يُوَالِ أَوْلِيَائِي وَيُعَادِ أَعْدَائِي ۞

Mânâsı: "Hz. Allah buyuruyor ki: **'İzzetim hakkı için dostlarıma dost olmayan, düşmanlarıma düşman olmayanlar benim rahmetine nâil olamazlar."**

Hadîs-i şerîf:

وَعَنْ بَرَّاءِ بْنِ عَاذِبٍ عَنِ النَّبِيِّ (صلعم) قَالَ: أَوْثَقُ الْاِيمَانِ الْحُبُّ فِي اللهِ وَالْبُغْضُ فِي اللهِ ۞

Mânâsı: **"Îmânı muhâfaza edecek en sağlam bağ: Allah için sevmek ve yine Allah için buğzetmektir."** *(Taberânî rivâyet etmiştir)*

Şüphesiz ki mü'minin en büyük dostu Allah ve Rasûlü olmalıdır. Âhiret bahsinde geçen âyette de görüldüğü gibi;

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْاُ مِنْ اَخِيهِ وَاُمِّهِ وَاَبِيهِ ۞

"O gün kişi kardeşinden, anasından, babasından, hepsinden kaçacak, ancak Allah'ın izni ile Rasûlü şefaat için ona kucak açacaktır."

Mevzu İle Alâkalı Bazı Hadîs-i Şerîfler

Hadîs-i şerîf:

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلاَ تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، اَوَلاَ أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ، أَفْشُوا السَّلاَمَ بَيْنَكُمْ...۞

Mânâsı: **"Varlığım kudret elinde olsa Allah'a yemin ederim ki sizler mü'min olmadan cennete giremezsiniz. Yine sizlerin, birbirini sevmeye vesile olacak bir şeyi size delâlet edeyim, göstereyim mi? Selamı aranızda yayınız."** *(Müslim, Sahih, Kitabu'l-Îmân, c. 1, s. 74)*

Hadîs-i şerîf:

إِنَّ اللهَ تَعَالَى يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ اَيْنَ الْمُتَحَابُّونَ بِجَلاَلِي، اَلْيَوْمَ أُظِلُّهُمْ لاَ ظِلَّ إِلاَّ ظِلِّي ۞

Mânâsı: **"Muhakkak Hz. Allah, kıyâmet gününde; 'Benim celalim hakkı için birbirini sevenler nerede? Hiçbir gölgenin olmadığı bu günde ben onları kendi gölgemde gölgelendireceğim' buyuracaktır."** *(Müslim, Sahih, Birr, 37,1988; Ahmed, Müsned, 77)*

Hadîs-i şerîf:

سَيَأْتِي عَلَيْكُمْ زَمَانٌ لاَ يَكُونُ فِيهِ شَيْءٌ أَعَزُّ مِنْ ثَلاَثَةٍ: دِرْهَمٍ حَلاَلٍ، أَوْ أَخٍ يُسْتَأْمَنُ بِهِ أَوْ سُنَّةٍ يُعْمَلُ بِهَا ۞

Mânâsı: **"İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki o zamanda şu üç şeyden daha aziz ve bulunmaz hiçbir şey olmayacaktır.**

Birincisi: Helâl kazanç, helâl para.

İkincisi: Şâyân-ı itimat (güvenilir) **bir kardeş.**

Üçüncüsü: Kendi ile amel edilen sünnet-i senniyye..." *(Taberânî, Mu'cemu'l-Evsât, 1, 35; Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 1, 172; Deylemî, el-Firdevs bi Me'sûri'l-Hitâb, 2, 320)*

Diğer dostlar ve dostluklar

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلْاَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ اِلَّا الْمُتَّقِينَ ۞ يَا عِبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا اَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ۞ اَلَّذِينَ اٰمَنُوا بِاٰيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ﴾

Mealleri: **"O gün dostlar, birbirine düşmandır. Yalnız takvâ sahibi dostlar müstesnadırlar.** (O gün Allah tarafından şöyle denilecektir:) **'Ey benim kullarım! Bugün sizlere hiçbir korku yoktur. Sizler mahzun da olmayacaksınız. Âyetlerime îmân edip de Müslüman olan kullarım! Sevinç ve neşe** (mutluluk) **içinde siz ve hanımlarınız girin cennete."** *(ez-Zuhruf, 43/67-69)*

Hadîs-i kudsî:

أَوْحَى اللهُ تَعَالَى إِلَى مُوسَى ع م قَالَ: هَلْ عَمِلْتَ لِي عَمَلاً قَطُّ، قَالَ: اِلٰهِي صَلَّيْتُ لَكَ وَصُمْتُ لَكَ وَتَصَدَّقْتُ لَكَ وَذَكَرْتُ لَكَ، فَقَالَ اللهُ: يَا مُوسَى! إِنَّ الصَّلاَةَ لَكَ بُرْهَانٌ، وَالصَّوْمُ لَكَ جُنَّةٌ، وَالصَّدَقَةُ لَكَ ظِلٌّ، وَالذِّكْرُ لَكَ نُورٌ، فَأَيُّ عَمَلٍ عَمِلْتَ لِي؟ فَقَالَ مُوسَى ع م: يَا رَبِّ! دَلِّنِي عَلَى عَمَلٍ هُوَ لَكَ! قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: يَا مُوسَى! هَلْ وَالَيْتَ لِي وَلِيًّا وَهَلْ عَادَيْتَ لِي عَدُوًّا، فَعَلِمَ مُوسَى ع م: أَنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللهِ الْحُبُّ فِي اللهِ وَالْبُغْضُ فِي اللهِ ۞

Meali: "Hz. Allah, Mûsâ aleyhisselâm'a vahyederek; **'Yâ Mûsâ benim için ne amel ettin?'** buyurdu. Hz. Mûsâ da **'Yâ Rab! Senin için namaz kıldım, senin için oruç tuttum, sadaka verdim, zikrettim!'** dedi. Hz. Allah ona; **'Yâ Mûsâ! Namaz senin için bir burhan** (delil), **oruç senin için cehennemden bir kalkan, sadaka senin için mahşerde bir gölge, zikir ise senin için bin nurdur. Sen benim için hangi ameli yaptın?'** buyurdu. Bunun üzerine Hz. Mûsâ, **'Yâ Rab! Amellerden hangisi senin içindir, onu bana öğret de ben de senin için olan ameli yapayım.'** dedi. Bunun üzerine Hz. Allah ona; **'Yâ Mûsâ! Sırf benim için birini dost edindin mi? Yâ Mûsâ! Yine sırf benim için birine buğzedip düşman oldun mu? İşte bu benim içindir**!" buyurdu.

Böylece Mûsâ aleyhisselâm da Allah için en sevimli ibadetin Allah için sevmek ve O'nun için buğzetmek olduğunu anlamış ve öğrenmiş oldu. Nitekim Kur'ân-ı Azîmüşşân da Peygamberimizin Ashâbını methederken, *Sûre-i Fetih*'in son âyetinde;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ...﴾

Meali: **"Onun** (yani Hz. Muhammed'in) **beraberinde bulunanlar** (yani Ashâb-ı Kirâm) **kâfirlere karşı çok şiddetli, kendi aralarında** (yani Müslümanlara, birbirlerine karşı) **gayet merhametlidirler."** buyurmuyor mu?

ÇOK GÜZEL BİR KISSA

Ebû Cafer-i Seylani Hazretleri anlatıyor:

Mâneviyat yoluna baş koyduğum ilk günlerde rüyamda Allah'ın sevgilisini gördüm. Bütün büyükler ile (Ehlullah'la) halka olmuşlar, oturuyorlardı. Gökten, elinde leğen ve ibrik ile bir melek indi. Yemeğe hazırlık olmak üzere, yıkamaları için herkesin eline su döktü. Tam sıra bana gelince, birisi; "O bizlerden değildir. Ona su dökme!" diye seslendi. Melek de; "Yâ öyle mi?" diyerek ibrik ve leğeni alarak başka tarafa yöneldi. Ben o zaman Allah'ın Rasûlü'ne döndüm ve yalvararak; "Yâ Rasûlallah! Ben her ne kadar bunlardan değilsem de bunları sevenlerdenim." dedim. Bunun üzerine Rasûlüllah tebessüm ederek; "Bizleri seven de bizdendir. Bunun da eline su dökün!" diye emretti. Melek tekrar bana yöneldi. "Elime su döküldü ben de heyecan ile uyandım." *(Halkadan Pırıltılar)*

MÜHİM VE İBRETLİ BİR HADİSE

Bir gün Huzur-i Rasûlillah'a gelen Ebû Cehil; "Yâ Muhammed! Benim gözüm ile sen ne kadar çirkin görünüyorsun. Söyleyeyim mi?" diyor. Peygamberimiz de onun ne söyleyeceğini bile bile "Söyle!" buyuruyor. Ebû Cehil; "Seni bir domuz kadar (hâşâ) çirkin görüyorum." deyince Peygamberimiz; "Doğrusun." diyor. Hz. Ebû Bekir dayanamıyor, ayağa fırlıyor ve; "Yâ Rasûlallah! Seni ben nasıl görüyorum, söyleyebilir miyim?" diyor. Peygamberimiz ona da müsaade ediyor ve Hz. Ebû Bekir; "Sen raûf ve rahîmsin; gayet melih ve latîf görünüşten de daha berrak bir nursun." diyor. Peygamberimiz ona da; "Sen de doğrusun." diyor. Bunun üzerine Ashâb; "Nasıl olur Yâ Rasûlallah? Siz birbirine tam zıt, iki görüşün sahibine de doğrusun dediniz." dediklerinde Peygamberimiz;

إِنِّي نُورٌ مُجَلَّوَةٌ قَدْ يَرَى كُلُّ اَحَدٍ فِينَا صُورَتَهُ ۞

Yani: **"Muhakkak ki ben, öylesine parlak bir nur ve bir aynayım ki benim karşıma kim geçer ise o bende kendi sûretini görür."** buyurdu. *(Mecmuâtü'l-Cevâhir)*

Hazret-i **Âişe** Vâlidemiz; **"Hz. Yusuf'u** (as) **gören Mısır'ın kadınları onun güzelliğine hayran olup, ellerinin parmaklarını kestiler. Eğer onlar, 'Benim Habîbim Muhammed'i görseler idi, dayanamaz ölürlerdi"** demiştir.

ALLAH HİDÂYET EDİNCE, İMÂNIN ÖNÜNDEKİ MÂNİLER KALKIYOR

Devs Kabîlesinin reislerinden şair **Tufeyl** anlatıyor:

Hac mevsiminde Mekke'ye gelmiştim. Mekke müşriklerinin ileri gelenleri ile tanışıyordum. Onlar beni hemen karşıladılar ve Hz. Muhammed ile getirdiği din hakkında bana çok kötü şeyler anlattılar; sakın ona inanma, sakın ona yaklaşma, diye de sıkı sıkıya tembih ettiler. Ben de onun okuduğu Kur'ân ve sözlerini duymamak, dinlememek için tedbir olarak kulaklarımı pamuk ile tıkayıp Kâbe'ye öyle gidiyordum. Yine böyle bir gündü, Kâbe'nin bir köşesinde Muhammed'e (as) rastladım, Kur'ân-ı Kerîm okuyordu. Benimse anlattığım üzere kulaklarım tıkalı idi; ama onun okuduğu Kur'ân kulaklarıma değil, rûhuma nüfûz ediyordu. Nihayet dayanamadım. Huzur-i Rasûlillah'a gelerek, müşriklerin bana söylediklerini O'na anlattım… Kulaklarımı pamukla tıkadığımı ama buna rağmen okuduğu Kur'ân'ı duyduğumu ve çok beğendimi söyledim ve; "Ne olur bana biraz Kur'ân oku!" dedim. Rasûlüllah da bana İhlâs Sûresini okudu. Hiç tereddüt etmeden hemen Müslüman oldum ve; "Yâ Rasûlallah! Biliyor musun, ben kavmimin ileri gelenlerinden biriyim. Bana öyle bir alamet ver ki onunla onları hidâyete erdireyim. Müslüman olsunlar." dedim. Rasûlüllah bana teveccüh etti ve alnımda hemen bir nur parladı. Ben; "Yâ Rasûlallah! Benim câhil bir kavmim var, o nuru görünce onu bana bir ceza zannedebilirler. Ne olur, o nurun sopamda tecellî etmesi için bir kez daha teveccüh et." dedim. Rasûlüllah kırmadı ve **nur** alnımdan **sopa**ya intikal etti. Kavmime döndüğümde sopam nur saçıyordu. Herkes başıma toplandı ve ilk gelen de babam olmuştu. Babama; "**Babacığım, benden uzak dur!**" dedim. Babam hayret edip; "**Neden oğlum?**" dedi. "**Çünkü ben artık Müslüman oldum. Sen ise bir müşriksin. Müşrikler ise benim dinime göre necis ve pistirler."** dedim. Babam da; "**Oğlum senin dinin artık benim de dinimdir."** dedi ve hemen Müslüman oldu. Birbirimize sarıldık, sonra karım, sonra kavmim, hep Müslüman oldular. *(M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, c. 1, s. 297)*

MÜTHİŞ BİR PUTÇUNUN ÎMÂNI VE SONRASINDA UHUD'DA ŞEHÂDETİ

Amr bin Cemuh'un ağaçtan yaptığı ve **Menaf** ismini taktığı özel bir putu vardı. Elleri ile yapmış ama **tanrı** diye ona tapıyordu. **Medine**'nin Müslüman gençleri de onun bu putunu bir gece alıp baş aşağı helâya atmışlardı. Sabah putunu göremeyince aradı-taradı ve putunu helâda buldu. Çok üzülmüştü, putun kendisini cezalandıracağından korkmuştu. Bir taraftan onu temizliyor, bir taraftan da ağlayarak yeminler ediyor; "**Ben yapmadım!**" diyordu.

Ertesi gün aynı durum olunca, bu defa kılıcını çıkardı ve putunun boynuna astı. "**Artık ben seni koruyamıyorum, Lütfen bu kılıç ile kendini koru!**" dedi.

Üçüncü gece de **Medineli gençler** putunu bir leşe bağlayıp tuvalete attılar. Bunu gören **Amr bin Cemuh**, artık yeter diyerek putunu terk edip îmân etti.

Uhud Harbi gelip çatmıştı. Kendisi de hem çok yaşlanmış ve hem de topal idi. Çocuklarına; "**Ne olur beni de harbe götürün!**" diye çok yalvardı. Çocukları da "**Rasûlümüz seni Harpten mazur saydı. Otur evinde!**" dediler. Kalktı

bizzat Rasûlüllah'a gitti. "**Bedir'de beni şehit olmaktan mahrum ettiniz, ne olur bari bu harbe götürün, belki Allah bana şehitlik nasip eder.**" diye çok yalvardı. Kendisi aksak, topal bir ihtiyardı. Kalktı Rasûlüllah'ın huzuruna çıktı ve; "**Cennette de böyle aksayarak yürümek istiyorum. Mani olma ne olur Yâ Rasûlallah!**" dedi. Peygamberimiz de oğullarına; "**Mani olmayın!**" diye buyurdu.

Abdullah bin Cemuh, bu aksak ihtiyar, silahlarını kuşandı sonra da **Kıble**'ye dönüp ellerini açtı ve; "**Allah'ım ne olur bu harpte bana şehitliği nasip eyle. Şehit olmadan, me'yus ve mükedder olarak beni evime döndürme.**" diye yalvarıp ağladı ve **Uhud Harbi**'ne iştirak etti. Kılıcı ile **bir müşriki öldürdü, ikincisi ile çarpışırken can attığı şehitliğe kavuştu**.

Hz. Âişe vâlidemiz anlatıyor:

"O gün gözlerim ile gördüm, oğulları onun cesedini bir deveye yükledi ve **Medine**'ye getirip defnetmek istediler. Ama deve **Medine**'ye çevrilince katiyen adım atmıyor**, Uhud**'a çevrilince ise koşarak gidiyordu. Durumu **Rasûlüllah**'a haber verdiler. Rasûlüllah; "**Uhud'a gelirken nasıl niyaz etmişti?**" diye sordu. Oğulları yukarıdaki duâsını anlattılar. Peygamberimiz; "**Öyle ise deveyi zorlamayın. O buraya defnolmak istiyor. Onu buraya defnedin.**" buyurdu. Ve öyle yaptılar. Definden sonra Peygamberimizin tebessüm ettiği görüldü ve; "**Cennette aksak aksak yürüdüğünü görüyorum."** buyurdu. *(M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, c. 2, s. 13)*

HOŞ BİR HİKÂYE

Meşhur Türk Hükümdarlarından **Gazneli Mahmud** bir gün **Ebû Hasan-ı Harakânî**'ye, Bâyezîd-i Bistâmî nasıl bir velî idi diye sormuştu. Hasanı Harakânî de; "**O öyle bir velî idi ki onu gören her kâfir mutlak mü'min olurdu.**" buyuruyor. Bunun üzerine **Gazneli** hemen itiraz ediyor ve; "**Nasıl olur? O Hazret-i Muhammed'den de mi daha büyüktü ki Rasûlüllah'ı gören Ebû Cehiller, müşrikler mü'min olmadılar da Bâyezîd-i Bistâmî'yi gören kâfirler mü'min olacak?**" Hasan Harakânî bunun üzerine:

"**Yâ Mahmud! Ebû Cehiller, müşrikler, Allah'ın Rasûlü ve Habîbi Muhammed'i göremediler ki îmân etsinler... Onlar ancak ve ancak Ebû Tâlib'in yetimi ve Hazret-i Âmine'nin öksüzü Muhammed'i görebildiler ve bunun için de îmân edemediler.**" buyurdu.

Bu şahane cevap karşısında **Gazneli** diyecek bir şey bulamadı ve kabul eyledi. Nitekim Hz. Allah A'raf Sûresi'nin 198. âyetinde onlar hakkında şöyle buyurmuyor mu?

وَاِنْ تَدْعُوهُمْ اِلَى الْهُدٰى لَا يَسْمَعُوا وَتَرٰيهُمْ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ۞

Meali: **"Eğer o müşrikleri doğru yola çağırsanız duymazlar ve onları görürsün ki sana bakıyorlar, hâlbuki onlar seni görmezler** (kördürler)**."** *(Rûhu'l-Beyân)*

BİR ALLAH DOSTUNUN İKRAM ETTİĞİ BİR LOKMA VE MA'RUF-İ KERHÎ

Ma'ruf-i Kerhî Hazretleri'nin babası ateşe tapıyordu; bir **Mecûsî** idi. Bir gün yolda giderken **Pîrân**'dan (Üstâzlardan) birine rastlıyor ve içinden ona hürmet duyarak kenara çekiliyor; yol veriyor. Bu hali gören **Allah dostu** bundan çok hoşlanıyor ve hemen ona azığından bir lokma ikram edip "**Ye!**" diyor, o da yiyor... Sonra da evinin yolunu tutuyor. O gece hanımı ile münâsebette bulunuyor; o bir anlık Allah dostuna hürmeti ile o mübârek zâtın ona yedirdiği lokma sebebiyle **Hz. Allah** o **Mecûsî**den **Ma'ruf-i Kerhî** gibi bir velîyi dünyaya getiriyor. Ne yazık ki **Belhliler** bu velîyi bir türlü tanımıyor, anlamıyor ve ona eziyet edip kendisini çok sevdiği Belh'den hicret etmeye mecbur bırakıyorlar. **Ma'ruf-i Kerhî Belh**'den ayrılırken **bedduâ etmiyor**; ama geriye dönüp o çok sevdiği **Belh** şehrine acı acı bakıyor. Üstâzım **Süleyman Efendi Hazretleri** şöyle buyurmuşlardı: "**İşte bu bakış sebebi iledir ki o gün bugündür Belh'den onun gibi bir Allah dostu daha çıkmıyor**."

ALLAH'IN DÜŞMANLARINA DOST OLMAMALI

Ebû'l-Mevâhib-i Ledünniyye Hazretleri buyurmuş ki: **"Bir kimse zâlimler ile arkadaşlık eder ise kendi de er geç onlar gibi zâlim olur.** Daha başka zararlar da görür. Şöyle ki:

1. Zâlimi görmek bile insana gaflet verir ve zamanla insanı Allah'tan uzaklaştırır.

2. Zâlimle olmak ise nefse hoş gelir, ama bu beraberlik kulu Allah'a ibadetten uzaklaştırır.

3. Ve nihayet bu hallere devam, insanı, şeytanla arkadaşlık edip oturmaya kadar götürür. *(Tabakâtü'l-Kübrâ Tercümesi, c. 1, s. 1411)*

KALPLER DEĞİŞTİ DİYEN MUHAMMED BİN MESLEM'E

Nadiroğlu Yahudileri Peygamberimiz'e suikast tertip edip başını ezerek öldürmek istiyorlar. Bunu haber alan Peygamberimiz, onları yurtlarından kovmak üzere, eski dostları fakat Müslüman olmuş Muhammed bin Mesleme'yi kendilerine gönderiyor. Yahudiler ona: "**Ey Mesleme! Bize Evs Kabîlesinden birinin hele hele senin gibi eski bir dostumuzun, böyle bir sürgün haberi ile gelmesi bizi ayrıca perişan etti.**" dediler. Muhammed bin Mesleme; "**İslâmiyet eski ahidleri ve dostlukları ortadan kaldırdı. Artık kalpler değişti** (mü'min mü'min ile; kâfir kâfir ile ancak dost olur) **öyle ise ya çıkar gidersiniz veya harbe râzı olursunuz, sizinle harp ederiz!**" dedi. Yahudiler çıkıp gitmeye hazır oldular. Ama baş münâfık **Abdullah bin Ubeyy bin Selûl**, hemen araya girip onları ifsâd etti. Onlar da çıkıp gitmekten vazgeçtiler ve silaha sarıldılar. Bunu duyan Peygamberimiz Ashâbını harbe çağırdı. Baş münâfık **Abdullah bin**

Ubeyy bin Selûl'ün oğlu **Abdullah** gelip babasının başı üstünden kılıcı kapıp **Rasûlüllah**'ın yanında harbe katılmak üzere fırlayınca, münâfıkların reisi **Abdullah bin Ubeyy bin Selûl** şaşırıp kaldı... Baba münâfık, Yahudi dostu; oğlu Müslüman, **Rasûl**'ün dostu...

İBRAHİM MÜTEVELLİ HAZRETLERİNE İFTİRA

Bu zât dergâhında genç talebeleri ve dervişleri ile kalıyordu. Zamanın zâhirî âlimleri ona lûtîlik isnad ederek kendisini mahkemeye verdiler. Mahkeme her ne kadar onun hakkında böyle bir şeyi ispat edemedi ise de yine de hâkim ona; "**Senin yaptığın doğru değil, genç ve tüysüz insanlarla geceleri bir arada kalıyorsun.**" dedi. Bu da mahkemede bulanan ve mahkemeyi takip eden zâhir âlimlerin hoşuna gitti, gülüştüler. Onun ise hâliyle çok ağrına gitti, hemen orada **Kıble**'ye döndü, mübârek sakalını elleri ile ağzına götürdü, sakalını dişleri ile ısırdı ve öyle bir bağırış bağırdı ki onun hakkında o çirkin iddia ve isnadda bulunan âlimlerden her biri acayip hayvan sesleri çıkararak çil yavrusu gibi dağıldılar. Uzun zaman kendilerinden haber de alınamadı. Nice zaman sonra onların yabancı ülkelere gittikleri, orada esir edilip Hristiyan yapıldıkları haberleri geldi ve öylece de geberip bu âlemden gittiler. *(Tabakâtü'l-Kübrâ Tercümesi, c. 3, s. 1456)*

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) Hazretleri anlatmıştı: Bir sabah **Rasûlüllah Efendimiz** namaz kılıyordu; cehri olarak okurken ***Sûre-i Naziat***'ta **Firavun** aleyhillânenin sözlerinin geçtiği âyete gelince, cemaat arasında bulunan **Hz. Ömer** gayr-i ihtiyari; "**Ben o zaman olsa idim, kafasını koparırdım.**" diyerek fırladı. Ve bunu herkes duydu. Namazı bitirip selâm veren Peygamberimiz; "**Kalk Yâ Ömer! Namazını iâde et.**" buyurdu. Hemen **Cebrâil** (as) gelip "**Yâ Muhammed! Rabbinin selâmı var. Ömer'in namazı iâde etmesi gerekmez buyuruyor.**" dedi. İşte Ashâb Allah'ın düşmanlarına böyle düşman idiler.

ŞİİR

Hz. Fâtih ve Rasûlüllah
Zülfünün zincirine kul eyledin şahım beni,
Kulluğundan etmesin âzâd Allah'ım beni

***

Bu dünyada bulmak ister isen devleti
Ehl-i irfân ile eyle daim ülfeti,
Cahil-i nadan ile sakın sohbeti
Ya eli ile ya dili ile bir zarar eksik değil.

Ziya Paşa

10. DERS:

Ta'zîmu'ş-Şeâir (Mukaddesata Hürmet)

"Ta'zîm.", hürmet etmek-saygı göstermek manalarınadır. "**Şeâir."**, İslâmiyet'in alâmeti olup hürmet edilmesi, saygı gösterilmesi gereken mukaddes şeylerdir. **"Ta'zîmu'ş-şeâir." de** İslâm dinince mukaddes kabul edilen şeylere saygılı davranmak mânâsında bir terkiptir, tâbirdir.

Asıl itibariyle yüce dinimiz İslâm, mukaddes değerler manzumesidir. Meselâ dinin esasını teşkîl eden inanç sistemi, bizi mânevî âleme muhatap kılar. İbadetler-ameller, Allah'a karşı kulluk vazifelerimizin icabıdır... Haramlar-helâller, hayatımızı düzenler, istikrâr kazandırır. Bunun gibi **İslâmi şeâir** yani dinimizce kutsal kabul edilen şeyler de dinimizin alâmetleridir. Onlara hürmet etmek, saygı göstermek ise kişinin kalbindeki takvâsıyla mütenasiptir-orantılıdır.

MEVZU İLE ALAKALI BAZI ÂYET VE HADİSLER

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ۞ ذٰلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ...﴾

Meal

1- "... **Ve o kadim olan Beyt'i (Kâbe'yi) tavaf etsinler. İşte böyle (bu işleri yapsınlar). Kim, Allah'ın korunmasını emrettiği şeylere hürmet eder (emir ve yasaklarına saygı gösterir) ise bu, Rabb'inin katında kendisi için mutlak hayırdır**." *(el-Hacc, 29/30)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿ذٰلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ﴾

2- "... **Kim Allah'ın şeâirini ta'zîm ederse, (onlara saygılı davranırsa), şüphesiz ki bu, kalplerin takvâsındandır**." *(el-Hacc, 22/32)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَخْشَ اِلَّا اللهَ فَعَسٰى اُولٰئِكَ اَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾

Meali: "**Allah'ın mescidlerini ancak, Allah'a ve âhiret gününe îmân eden, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başka kimseden korkmayanlar imar ederler. İşte hidâyete ermiş olmaları ümit edilenler de bunlardır**." *(et-Tevbe, 9/18)*

Not: Buradaki: "**Mesâcidüllah** (Allah'ın mescidleri)"dan murad, **Kâbe-yi Muazzama**'dır. Bunu âyetin sebeb-i nüzûlünden açıkça anlıyoruz. Ancak bütün mescidler manen Kâbe'ye bağlı oldukları için istisnasız hepsi de âyette çoğul sığasıyla gelen bu ifadenin içine girmektedir.

ÂYETİN SEBEB-İ NÜZÛLÜ (İNİŞ SEBEBİ)

Müfessirlerin reisi **İbn Abbas** Hazretleri (r.anhümâ) bu âyetin tefsirinde şöyle demiştir:

Ne zaman ki **Bedir**'de birçok esirlerle beraber Peygamberimizin amcası Abbas da esir alındı. Müslümanlar ve bilhassa Hz. Ali, onu kâfirlikle ve de akrabasına düşman olup, merhametsizlikle suçladılar. Hz. Abbas da; "**Hep kötülüklerimizi söylüyor hiç iyiliklerimizden bahsetmiyorsunuz.**" diyor. Hz. Ali; "**Peki, nedir sizin iyilikleriniz**?" deyince de; "**Bizler Mescidi Harâm'ı tamir eder, her sene yeni örtü ile örter, hacıları misafir eder, sularız.**" diyor. İşte o zaman Hz. Allah, bu âyetten bir evvelki âyeti inzal ederek buyurdu ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ اَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللهِ شَاهِدِينَ عَلٰى اَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ اُولٰئِكَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ وَفِى النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ﴾

Meali: "**Yani müşrikler vicdanlarına karşı kendi küfürlerine kendileri şâhit olup dururlarken... Allah'ın mescidlerini** (Kâbe'yi) **imar etmeleri kabil değildir. Onların bütün yaptıkları** (kâfirken) **boşunadır. Cehennemde ebedî kalacak da onlardır.**" *(et-Tevbe, 9/17)* buyurdu. Mescidleri ve bütün mescidlerin bağlı olduğu Mescid-i Harâm'ı kimin tamir etmesinin fayda vereceğini de böylece açıkladı.

إِنَّ بُيُوتِي فِي الْأَرْضِ مَسَاجِدُهَا وَإِنَّ زُوَّارِي فِيهَا عُمَّارُهَا فَطُوبَى لِعَبْدٍ يَطَّهَّرُ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ زَارَنِي فَحَقَّ عَلَى الْمَزُورِ أَنْ يُكْرِمَ زَائِرَهُ ۞

Hadîs-i Kudsînin mânâsı: "(Hz. Allah buyuruyor ki:) **Yeryüzündeki mescidler muhakkak ki benim evlerimdir. Onları imar edenler evlerimizin ziyaretçileridirler. Ne mutlu o kula ki evinde temizlenir** (abdestini alır) **sonra da benim evimi ve beni ziyarete gelir. Ziyaret banadır, bana yapılan ziyarete benim ikramım hak ve vacip olur**."

HÜRMET EDİLMESİ GEREKEN ŞEÂİR NELERDİR?

İslâm'da îmânın şubelerinden onuncusunu teşkîl eden ve hürmet edilmesi gereken şeâirden bazıları:

1. Haremeyn-i şerîfeyn diye tâbir edilen Mekke ve Medine...

2. Hz. Allah'ın temiz olmadan (abdest almadan) temas etmemizi, tutmamızı bile yasakladığı **Kur'ân-ı Azîmüşşân**...

3. Kitabımız. Hz. Kur'ân'ı ve ekmel din İslâm'ı bize getirip tebliğ eden **Allah'ın Rasûlü...**

4. Allah'ın evi **Kâbe-i Muazzama** ve ona bağlı **bütün mescidler**, husûsîyle **Mescid-i Nebevî**...

5. Ezan-ı Muhammedî vesair **tüm mukaddesat**...

İSLÂM'DA İLK MESCİT: KUBA MESCİDİ

Kuba Mescidi, **Rasûlüllah Efendimiz'i**n (sav) **Hicret** esnasında bina ettiği ve içinde Ashâbıyla birlikte namaz kıldığı, **İslâm'da inşâ edilmiş ilk mescid**dir. Bu mescid, İslâm'ın yükseliş devri arefesinde ve tam mânâsıyla bir dönüm noktasında bina edildiği için önemli hatıralar taşır.

Hicret yıllarında **Kuba** küçük bir köyden ibaretti. Başlangıçta **Medine**'ye uzaklığı altı mil kadarken, Hicret'ten sonra yeni açılan ulaşım yolları ile gelişme göstermiş, Medine'nin de büyümesiyle aradaki mesafe bugün kapanmıştır.

Mekke'den Medine'ye hicret eden ilk muhâcirler Kuba'ya vardıklarında, orada Amr b. Avfoğulları'nın hurma kurutma yerini tesviye ederek namaz kılmaya başladılar. **İçlerinde Hz. Ömer'in** (ra) **de bulunduğu bu ilk muhâcirlere, Kur'ân'ı en iyi okuyanları olan Ebû Huzeyfe**'nin âzâdlısı **Sâlim** (ra) **imamlık yapıyordu**. *(İbn Sa'd, Tabakâtu'l-Kübrâ, Beyrut 1985, III, 87, IV, 311)*

Rasûlüllah Efendimiz (sav), Kuba'ya Rebîulevvel ayının ortalarında bir pazartesi günü ulaştı. Orada, Amr b. Avfoğulları'nın yurdunda onların himâyesinde bulunan Külsüm b. Hidm'in evinde bir müddet misafir oldu. Tarihî kaynaklar Rasûlüllah'ın (sav) burada kaç gün kaldığı mevzuunda ihtilaf etmektedirler. Buhârî'nin Hicret'le ilgili bir rivâyetine göre, on küsur gece kalmıştır *(Buhârî, Menâkıb, 45)*. Bu, İbn Sa'd'ın on dört gün kaldığına dair rivâyetine uygundur. *(bk. İbn Sa'd, Tabakâtü'l Kübrâ, l, 235)*

Rasûlüllah Efendimiz (sav), ilk muhâcirlerin namaz kıldığı Külsüm b. Hidm'in hurma harmanındaki sahayı genişleterek Kuba Mescidi'ni bina etti. Mescid kare şeklindeydi ve ebadı *(en-boy-yükseklik ölçüleri)* 66x66 zira idi *(yaklaşık 32X32 m)*. Rasûlüllah Efendimiz'in (sav), Kubalılar'dan taş getirmelerini istemiş; getirdikleri taşlardan birini alıp kıble tarafına koyarak, Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer'in (r.anhüm) de aynı şekilde sırayla taş koymalarını emir buyurmuştu. Hz. Osman'ın (ra) da Kuba'da bulunduğu ve Rasûlüllah'ın (sav) onun da temele taş koymasını

emrettiği ve bunun hilâfetin sırasına işaret olduğu da rivâyetler arasındadır. *(Semhûdî vefâü'l-vefâ, Mısır 1326, I, 180)*

Mescid'in yapımında en büyük gayreti Ammar b. Yâsir (ra) göstermiştir. Bu bakımdan kendisi için **"İslâm'da ilk mescid bina edendir."** denilmiştir *(İbn Hişâm, es-Sîretün-Nebevîyye, II, 143)*. Abdullah b. Revâha (ra) da hem çalışıp hem şiir söylüyor, mü'minlerin yorgunluklarını hafifletiyordu. *(Sahih-i Buharı Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi, X, 106)*

Kuba Mescidi Kur'ân'da; "**...temeli takvâ üzere kurulan mescid...**" *(et-Tevbe, 9/108)* diye tarif ve tavsif olunmuştur.

"MESCİD-İ DIRAR" HÂDİSESİ

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لَا تَقُمْ فِيهِ اَبَدًا لَمَسْجِدٌ اُسِّسَ عَلَى التَّقْوٰى مِنْ اَوَّلِ يَوْمٍ اَحَقُّ اَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ اَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ﴾

Meali: **"Onun içinde (Mescid-i Dırar'da) ebediyen namaza durma. Ta ilk günden temeli takvâ üzere kurulan mescid içinde namaza durman, elbette daha lâyık, daha doğrudur. Orada temizlenmeyi seven birtakım adamlar vardır. Allah da tertemiz olanları sever."** *(et-Tevbe, 9/108)*

Âyette bahsi geçen mescid, münâfıkların yaptığı ve Rasûlümüz'ü içinde namaz kılmaya ve kıldırmaya davet ettikleri Kuba'daki Mescid-i Dırar'dır. Hicret'te Rasûlümüz Küba'ya gelmiş ve bir müddet kalıp halen yeri mescid olan Küba Mescidi'ni inşâ etmiş idi. Orada bir hafta kadar kalıp o mescidde namaz kıldırdı. Münâfıklar da buna nazire (benzer-örnek) olarak daha süslü bir mescid yapmış ve Rasûlüllah'ı burada namaz kılmaya davet etmişlerdi. Peygamberimiz onların bu kötü niyetini bilmediği için; "**Tebük seferinden sonra gelirim inşallah.**" buyurmuştu. Hâlbuki münâfıkların niyeti; mescidlerinin açılışını Peygamberimiz'e yaptırmak, sonra da vaktiyle iki kere îmân edip küfre dönmüş ve Rasûlüllah tarafından fâsık unvanını almış bir mel'unu getirip oraya imam yapmak idi.

İşte Hz. Allah bu âyeti ile durumu ve onların niyetlerini Rasûlüne bildirdi. Ve Peygamberimiz'e, değil imam olup namaz kıldırmak, oraya gitmeyi bile yasakladı. Peygamberimiz de münâfıkların o mescidini yıktırdı. Ve:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... وَاللهُ يَشْهَدُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾

Yani haklarında; "**Allah şehâdet ediyor ki muhakkak onlar yalancıların ta kendileridir!"** *(et-Tevbe, 9/107)* diye buyurdu.

İSLÂM'DA İKİNCİ MESCİD: MESCİD-İ NEBEVÎ

Peygamberimiz Hicret'te **Kuba**'dan bir cuma sabahı Ashâbı ile **Medine**'ye doğru hareket etti. **Kuba**'yla **Medine** arasındaki **Beni Saide**'nin köyüne gelince

Hz. Allah Cuma âyetlerini inzal buyurdu. Peygamberimiz orada Ashâbıyla beraber ilk Cuma namazını kıldı ki halen oradaki mescidin adı da **Mescid-i Cuma**'dır ve Medine'ye gidenlerce hürmet edilip halen ziyaret edilmektedir. Sonra Peygamberimiz oradan Medine'ye doğru yola çıktılar. Bütün Medine ayakta idi. Rasûlüllah'ı bekliyor ve Rasûlüllah (sav) Medine'ye gelince herkes evinin kapısını açmış; "**Buyur Yâ Rasûlallah**!" diyerek onu evine davet ediyordu. Peygamberimiz ise kimin evine gitse ötekinin üzüleceğini, kırılacağını biliyordu. Bunun için yetkiyi altındaki deveye bırakmıştı ve **Kusva** namındaki deve nereye çöker ise misafir kalacağımız yer orası olacak buyurmuştu. **Cennetlik olduğu rivâyet edilen bu mübârek deve** o gün çok keyifli idi. Sağa sola başını sallayarak herkesi selâmlıyor ve yoluna devam ediyordu.

Nihayet geldi, **Selh** ve **Süheyl** ismindeki **iki yetimin arsasına bir çöktü** ama hemen kalktı. Peygamberimiz inşaallah mescidimiz, yerimiz burası olacak buyurdu ve az ilerideki **Hz. Hâlid**'in *(Ebû Eyyûb el-Ensârî*) evi önüne gelince Kusva **Rasûlüllah**'ı indirmek üzere yere çöktü ve Rasûlüllah mescidi ve yanındaki evini yapıncaya kadar altı ay bu evde misafir kaldı. **Kusva**'nın ilk çöktüğü ve kalktığı Sehl ve Süheyl kardeşlerin arsalarının iki kat parasını Peygamberimiz o yetimlere vererek orayı satın aldı. Kerpiç keserek orayı Mescid haline getirdi. Hattâ Peygamberimiz **Mescid-i Nebevî**'nin inşasında bilfiil hem kerpiç keserek hem de mübârek omuzlarında kerpiç taşıyarak çalıştılar.

Rivâyete göre herkes bir kerpiç taşırken, Peygamberimiz her iki omuzuna birer kerpiç alıyor ve iki kerpici beraber taşıyordu. Bunu gören Ashâb dayanamamış; "**Bırak Yâ Rasûlallah biz taşıyalım!**" demişler... Peygamberimiz; "**Ben sevaba sizden daha az muhtaç değilim!**" buyurarak onların teklifini reddetmiş, bu defa Ashâb; "**Öyle ise siz de bir kerpiç taşıyın ya Rasûlallah**" diye ricâ edince buyurmuş ki:

هٰذَا عَنِّي وَهٰذَا أُمَّتِي ۞

Yani: **"Şu omzumla taşıdığım kerpiç, benim için şu omzumla taşıdığım kerpiç ise ümmetim içindir."** diyerek o mübârek mescidin inşasına biz ümmetlerini de ortak etmiştir.

MESCİTLERİN İMARI İKİ KISIMDIR

1. Binasını yapmak veya mescidlerin eksiklerini tamamlayıp tamir etmek: Ki buna mescidin her türlü tamiri, temizliği, tenvirat ve tefrişatı girer. Şüphesiz ki bu gibi gerek görülen, ihtiyaç duyulan tamirler çok mühim ve şereflidir. Dinimizce de şeâir-i İslâm'a hürmet-saygı ve îmânın şubelerinden sayılacak kadar şereflidir. Nitekim Peygamberimiz:

مَنْ بَنَى لِلّٰهِ بَنَى اللّٰهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ ۞

Yani: "**Kim Allah için bir mescid inşâ eder ise Allah da cennette ona bir ev, bir köşk yapar.**" buyurmuşlardır. Böylesi mukaddes yerlere devam eden mü'minler hakkında ise Peygamberimiz:

إِذَا أَرَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسْجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْإِيمَانِ ۞

Yani: **"Herhangi bir kişinin mescide devam ettiğini görürseniz, onun îmânına şehâdet ediniz."** buyurmuşlardır. Şu halde mescidlerimize gelmeyen-girmeyen, bizimle namaz kılıp alnını secdeye koyduğuna şâhit olmadığınız kimselerin, mü'min ve Müslüman olduğuna şehâdet edemeyiz.

Nitekim son devir dersiâmlarından **Silsiletü'l-Müceddidinin** son halkasını teşkîl eden Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) Hazretleri, bunu çok veciz bir şekilde şöyle ifade ederdi:

"Biz namaz kılmayanlara kâfir demeyiz. Amma kâfirler de namaz kılmaz deriz..."

Ya mescidleri aydınlatanlara neler var? Bunlar hakkında ne buyurdu **Rasûlümüz** (sav):

مَنْ أَسْرَجَ فِي الْمَسْجِدِ سِرَاجًا لَمْ تَزَلِ الْمَلاَئِكَةُ وَحَمَلَةُ الْعَرْشِ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ مَا دَامَ فِي ذٰلِكَ الْمَسْجِدَ ضَوْئُهُ ۞

Yani: **"Kim bir mescide bir kandil, bir ampul takarak aydınlatırsa, o ışık o mescidde devam ettikçe, melekler ile Arş'ı yüklenen Hamele-i Arş ona tevbe ve istiğfara devam ederler..."**

2. Mescidlerin ikinci kısım tamiri ise onların içini ihlâslı din âlimleri ve ibadetlerle ihyâ ederek olur.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللهِ اَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعٰى فِى خَرَابِهَا اُولٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ اَنْ يَدْخُلُوهَا اِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِى الدُّنْيَا خِزْىٌ وَلَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

Meali: **"Allah'ın mescidlerinde O'nun isminin anılmasını yasaklayandan ve onların yıkılıp yok olmasına çalışan kimseden daha zâlim kim olabilir? Böyleleri O mescidlere ancak korka korka girerler. Onlar için dünyada aşağılanma vardır. Âhirette ise en büyük azap onlar içindir."** *(el-Bakara, 2/114)*

Peygamberimiz de şöyle buyuruyor:

Mânâsı**: "Dünyada garipler dörttür:**

1. Zâlimin içindeki (hafızasındaki) **Kur'ân-ı Kerîm...**

2. Bir kavmin içinde namaz kılmadıkları (boş bıraktıkları) **mescid...**

3. Bir evde bulunan amma açılıp okunmayan Mushaf-ı Şerîf

4. Kötü insanlar arasında kalmış iyi kimse..." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 225)*

سَيَكُونُ فِي آخِرِ أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَنْخَرِفُونَ مَسَاجِدَهُمْ وَيَخْرِبُونَ قُلُوبَهُمْ يَتَّقِى أَحَدُهُمْ عَلَى ثَوْبِهِ مَا لاَ يَتَّقِى عَلَى دِينِهِ لاَ يُبَالِي اَحَدُهُمْ إِذَا سَلِمَتْ لَهُ دُنْيَاهُ مَا كَانَ مِنْ أَمْرِ دِينِهِ ۞

Mânâsı: "**Âhir zamanda ümmetimden öyle topluluklar zuhûr edecek ki onlar, mescidlerini çok güzel yapacak ve çok süsleyecekler. Kalplerini ise** (fısk u fücurla/her türlü günah ile) **harap edecekler. Onlardan herhangi biri elbisesine bile gösterdiği itinayı, yüce dinine göstermeyecek. Dünya işleri iyi olduktan sonra, dini ne olursa olsun, aldırmayacak. Onu ilgilendirmeyecek.**" *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, Harfu Sin)*

Nitekim bir diğer hadîsinde Peygamberimiz bize bunları şöyle anlatıyor:

سَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ فِيهِمْ أَلْفُ رَجُلٍ وَزِيَادَةٍ لاَ يَكُونُ فِيهِمْ مُؤْمِنٌ ۞

Mânâsı: "**İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki bir mescidde bin veya daha çok insan namaz kılacak, fakat içlerinde hakîkî mânâda bir tek mü'min bile bulunmayacak.**" *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, Harfu Sin)*

⁂

Haremeyn-i Şerîfeyn'e hürmetten sonra, her zaman ve her yerde hürmet ile mükellef olduğumuz, İslâm'ca mukaddes olan diğer şeâir nelerdir? Şimdi de onları ele alacağız.

1. KUR'ÂN-I KERÎM'E HÜRMET

Manaları: **"Muhakkak ki o** (peygambere inzal olup size okunan kitap) **elbette çok şerefli bir Kur'ân'dır. Öyle ki o korunmuş bir kitapta** (Mushaf'ta, Allah katında Levh-i Mahfuz'da yazılı-saklı)**dır. Ona tertemiz** (abdestli) **olanlardan başkası el sürmesin, o âlemlerin Rabb'inden indirilmedir. Şimdi siz, bu İlâhî kelâma mı yağ** (leke) **süreceksiniz (**hor görüyorsunuz)**? Ve** (Kur'ân'dan nasibinizi) **rızkınıza şükretmeyi inkâra mı kalkışacaksınız?"** *(el-Vâkıa, 56/77-82)*

Yezid bin Hayyan Zeyd bin Erkâm'dan, O da Peygamberimiz Muhammed Mustafa'dan (sav) rivâyet buyurduğu bir Hadisi Şerîf'te Peygamberimiz buyurmuştur ki:

أَلاَ أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشَكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولَ رَبِّي فَأُجِيبُ، وَأَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ: أَوَّلُهُمَا كِتَابُ اللهِ فِيهِ الْهَدْيُ وَالنُّورُ فَخُذُوا بِكِتَابِ اللهِ وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ، وَأَهْلِ بَيْتِي أَذْكُرُكُمُ اللهُ ۞

Mânâsı: "**Dikkat edin ey insanlar! Yakında Rabbimin ölüm meleği bana gelebilir ve ben de ona icâbet edip âhirete gidebilirim. Böyle bir durumda size iki mühim vekil bırakıyorum.**

Birincisi Allah'ın kitabı **Hz. Kur'ân**'dır ki onda Allah'ın size hidâyeti ve nuru vardır. Onu baş tacı ediniz ve ona sımsıkı sarılınız.

İkincisi ise benim **Ehl-i Beytim**'dir (onlara sahip çıkınız, hürmet ediniz), bunları Allah için size hatırlatıyorum!" ikazında bulunmuştur. *(Riyâzu's-Sâlihîn, Hadis No. 345)*

⁂

Allah'ın ve **Rasûlü**'nün emrine imtisal ederek **Kur'ân-ı Kerîm**'e hürmet edip onu baş tacı yapanlar, dünya ve âhiret saltanâtına nâil oldular... **Osmanlı Devleti**'nin kurucusu **Osman Gâzi** gibi.

Malumunuz olduğu üzere bu zât, **Şeyh Edebali** Hazretleri'nin evinde bir akşam misafir oluyor. Şeyh Edebali Hazretleri ona Allah'ın kitabı Kur'ân'ın fazilet ve meziyetinden bahsediyor. Sonra da Kur'ân-ı Kerîm'in bir kılıf içinde asılı bulunduğu odada yatak serdirip, yatması için onu o odaya gönderiyor. Gâzi Osman Bey orada asılı Kur'ân-ı Kerîm'i görünce, sabaha kadar el pençe, dîvan duruyor. Şeyh Edebali Hazretleri ise sabaha kadar ibadet ettikten sonra, bir ara rüya görüyor. Rüyasında sırtından çıkan bir ağacın büyüye-büyüye, dallarının bütün dünyayı kaplar haline geldiğini müşâhede edip, heyecanla uyanıyor. Sabah namazı için Gâzi Osman Beyi uyandırmaya gidince, onun sabaha kadar yatmadığını, yatağının hiç bozulmamış olduğunu ve Kur'ân-ı Kerîm'e karşı el pençe dîvan durduğunu, dehşet ile görüyor. İşte o zaman gece gördüğü rüyanın mânâsını anlıyor ve onu kızı Mal Hatun ile evlendiriyor. İşte bu evlilikten, dünyaya altı yüz sene hükmeden Osmanoğulları meydana geliyor. *(İslâm ve Osmanlı tarihleri)*

Osmanlılar ve diğer bütün ecdâdımız dünyada en şanlı dönemlerini Allah'a, Kitabullah'a ve Rasûlüllah'a bağlı ve saygılı oldukları dönemlerinde yaşamadılar mı? *(Geniş bilgi ve örnekler için bkz. Tarihin Şeref Levhaları)*

İmâm-ı Rabbânî Hazretleri mektuplarından birini kaleme aldıkları bir gün, Kur'ân-ı Kerîm'den bir âyet yazıyordu; ama bir ara kaleminin ucuna bir türlü mürekkep gelmemişti. Kalemini tırnağına basarak boyanın gelmesini sağlamış ve bu arada da tırnağına bir nokta kadar boya intikal etmişti. Sonra abdest tazelemek maksadıyla ihtiyaç gidermek için tuvalete girmiş, ama tuvalete girmesi ile çıkması bir olmuştu. Talebeleri merakla kendilerine, neden böyle yaptıklarını

sorunca İmâm-ı Rabbânî Hazretleri, yazdığı âyetin devamı olarak tırnağına basmış olduğu noktayı hatırladığını ve elinde Kur'ân'dan bir noktayla tuvalete girmenin o Kitab'a saygısızlık olacağını düşündüğü için tuvaletten derhâl dışarıya fırladığını, söylemişti. *(Bkz. Berekât; Büyük Dini Hikâyeler)*

Öyle bir ta'zim, tekrim-saygı örneği ki **Kur'ân**'ın bir noktasına bile hürmet…

2. KIBLE'YE-KÂBE'YE HÜRMET

Kıble'ye-**Kâbe**'ye hürmetle alâkalı Allah dostlarının hayatlarından bazı örnekler…

Silsile-i sâdât-ı Nakşibendiye'nin 5. halkasını teşkîl eden büyük velî **Bâyezîd-i Bistâmî** (k.s.) Hazretleri anlatıyor:

"Bir gece mescidde ibadet ederken, çok yorulmuştum. Sabaha doğru, ayağımı kıbleye doğru uzatmış ve uykuya dalmışım. '**Ey Bâyezîd! Padişahlar huzurunda böyle mi oturulur?**' diye bir azar işiterek kendime geldim ve hayatım boyunca bir daha ayağımı Kıble'ye uzatmak küstahlığını göstermedim."

⁂

Keza silsile-i sâdât-ı **Nakşibendiye-i Müceddidin** kolunun 33. ve son halkasını teşkîl eden Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) Hazretlerine, müntesiplerinden biri gelerek, hacdan dönen babasının Zât-ı âlilerini görmeyi çok arzu ettiğini fakat bir hayli rahatsız olduğu için gelemediğini söylüyor. Mazeretine binaen, mümkünse, sizin onu ziyarete gelmenizi arz ve talep ediyor, diyor. **Hz. Üstâz** da mürîdinin bu ricasını kırmayarak son derece hasta olan babasını ziyarete gidiyor. **Hz. Üstâzın,** hastanın ziyaretine girmesi ile dışarıya fırlaması bir oluyor. Müridi peşinden koşup heyecanla; "**Ne var Üstâzım**?" diye sorunca, Üstâzımız **"Babanız hacdan gelirken bir miktar Kâbe örtüsü de alıp gelmiş, ama o örtüye gerekli hürmet ve ihtimamı göstermemiş. Kâbe örtüsü, diğer eşyalar arasında sanki bir hırka parçası gibi ezilmiş, büzülmüş. Onun için oğlum, baban cezalanmış ve babanın kurtuluşu mümkün değil**!" buyurmuş ve hakîkaten de biraz sonra, o kişi ölmüş. Hacılarımızın dikkatine...

Kâbe'ye, **Kıble**'ye hürmet etmesini bilen ecdâdımız; değil Kıble'ye ve **Kâbe**'ye ayak uzatıp oturmak, Kıble'ye ve Kâbe'ye hürmeten, -kapalı ve maksadının dışında bir başka şey için kullanılmayan- tuvalette dahi ön ve arkalarını Kıble'ye-Kâbe'ye çevirmemişler ve hayatları boyunca, Kıble ve Kâbe tarafına tükürmemişlerdir bile.

EZANA HÜRMET

Bilindiği gibi vakitler, **Cenâb-ı Hakk**'ın İlâhî birer nimeti olan namazlar için zâhirî bir sebep ve namazı kullarına farz kıldığının bir alâmeti olduğu gibi **ezan** da **vaktin alâmeti**dir.

Ezan'ın lügavî mânâsı/sözlük anlamı "bildirmek"tir. Yani ezan i'lâmdır, bildirmedir. Gerçi aslında vakit de bir i'lâmdır, fakat seçkinlere... **Ezan** ise herkese i'lâmdır; avâm-havâs, ehassu'l-havâs… O bakımdan Müslümana yakışan, vakit ile kendine gelmektir. Vakit ile kendine gelemeyeni ise **ezan** uyarır.

Fıkıh lisânında **ezan; "Hususi bir şekilde yapılan bildirim"**in adıdır. **Ezan** okuyana **müezzin** denir.

Diğer şeâire olduğu gibi **ezan**a da hürmet etmek gerekir. Bizzat Rasûlüllah Efendimiz (sav) ezana hürmet ederek Müslümanlara örnek olmuştur… Keza ezanın hikmet ve faydasına da işaret ederek, müezzini **Bilal**'e ezan okuyacağı zaman;

أَرِحْنِي يَا بِلاَلْ

Yani: **"Ey Bilâl! Ezanla bizi rahatlat"** buyurmuşlardır.

EZANIN MEŞRÛİYETİ

İmâm Cüveyni İmâm Dahhak'tan naklediyor: Hz. Ömer dâhil Ashâbdan tam yirmi kişi aynı gecede, aynı rüyayı görüyorlar ki bu da rüyalarında görmüş oldukları bir melektir. Bu melek mescidin damına çıkmış, aynı bugünkü okunan ezanı okuyor. Hz. Ömer ile beraber bu yirmi kişi sabahleyin birbirinden habersiz, hepsi Huzur-i Rasûlillah'a koşup, teker teker rüyalarını anlatınca, Peygamberimiz; "**Bu ezanı Bilal'e öğretin onun sesi daha gürdür, namaz zamanı gelince aynı ezanı okusun.**" buyuruyor. Bilâl mescidin damına çıkıp,

اَللهُ اَكْبَرُ اَللهُ اَكْبَرُ

diye o lâhûti *(İlâhî/Rabbânî)* sesi ile ezan okumaya başlayınca, Medine müthiş bir çatırtı sesi ile sarsılıyor ve herkes bunu duyup irkiliyor. Peygamberimiz; "**Nedir bu ses biliyor musunuz**?" deyince Ashâb; "**Hayır Yâ Rasûlallah**!" diyorlar. Peygamberimiz; "**Hz. Allah bütün gök kapılarına emir verdi; ferş'ten** (yeryüzünden) **Arş'a kadar bütün gök kapıları çatırdayarak, Bilâl'in ezanına açıldılar. İşte bu ses o sestir!**" buyurdu. Hz. Ebû Bekir; "**Yâ Rasûlallah! Ezandaki bu kerâmet, sadece Bilâl'in ezanına mıdır?**" diye sordu. Peygamberimiz; "Hayır! Allah için ezan okuyan müezzinlerin ezanınadır ve muhakkak ki Allah için ezan okuyan müezzinlerin ruhları, şehitlerin ruhları ile beraber haşrolacaktır." buyurdu." İşte bundan sonradır ki Hz. Ali; **"Rasûlüllah Efendimiz tarafından müezzinlik görevinin oğullarım Hasan ve Hüseyin'e tevdi' edilmesini çok arzu ettim."** diyor. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, c. 1, s. 330)*

Rasûlüllah Efendimiz'in irtihâlinden sonra değil Medine'de ezan okumak, Medine'de bulunmaya ve yaşamaya bile tahammül edemeyen Bilâl-ı Habeşî, ilerlemiş yaşına rağmen orduya katılıp, Tarsus'lara kadar geliyor… Nitekim Tarsus'ta makamı bulunuyor. Tarsus'tayken bir gece rüyasında Rasûlüllah'ı görüyor.

Peygamberimiz ona; "**Bizi özlemedin mi Yâ Bilâl?"** diye buyuruyor. Hz. Bilâl komutanına rüyasını anlatıyor, ondan izin alıp iki gözü iki çeşme ağlaya-sızlaya Medine'nin yoluna düşüyor. Günler sonra aç- susuz, yorgun, perişan, Medine'ye varıp Ravza-i Mutahhara'ya kapanıyor. Onu Ravza'da görenler bir ezan okuması için kendisine çok yalvarıyorlar; ama Bilâl; "**Tahammül edemem, Rasûlüllah'ın olmadığı bir Medine'de ezan okuyamam.**" diye reddediyor. Bütün ısrarlara karşı ezan okumayacağını anlayan Ashâb, Hz. Hasan'la Hz. Hüseyin'e gidiyorlar ve onları Hz. Bilâl'in yanına getiriyorlar. Hz. Bilâl hasret ve hürmet ile onların yüzlerini, gözlerini öpüyor. Onların biri, Hz. Bilâl'in bir elini, diğeri de öteki elini tutuyor ve; "**Dedemiz hakkı için ne olur bize bir ezan daha oku**!" diye yalvarıyorlar. Rasûlüllah'ın iki gözünün nuru Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in bu arzularını kıramayan Hz. Bilâl, yavaş yavaş eskiden ezan okuduğu mescidin damına çıkıyor ve; اَللهُ اَكْبَرُ اَللهُ اَكْبَرُ diye gözyaşları içinde ezana başlıyor. Ne zaman ki أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ kısmına geliyor ve bunu bir kere söyleyince bayılıp düşüyor. Bütün Medine halkı altı ay sonra tekrar onun ezanını duymakla evlerinin kapılarını, pencerelerini Bilâl'in ezanı evlerimize dolsun diye açıyorlar… Kendileri de Bilâl ezan okuyunca Rasûlüllah da dirilmiş zannederek, mescide koşuyorlar; ama Mescid'de Rasûlüllah ile değil, Hz. Bilâl'in bayılıp, cansız yere serilmiş cesedi ile karşılaşıyor ve Rasûlüllah'ın vefât ettiği ilk gün gibi bir gün daha yaşayıp, ağlaşıyorlar. *(Eyüp Sabri Paşa'nın Mir'atü'l-Haremeyn'inden)*

YAKIN TARİHTEN BİRKAÇ MİSAL

Rauf Denktaş anlatıyor: 1973'te Kıbrıs harekâtının başlayacağı haberi nihayet bana bildirilmişti… Ama Ankara'nın kesin emri; harekâtın başlayacağı geceyi ve saati -çocuklarım ve hanımım dâhil- kesinlikle kimseye söylememem idi. Fakat çok daralmıştık, Rumlar bizimle alay etmek için teyplerini açıyor ve; "**bekledim de gelmedin."** şarkısını, tahrik için bize dinletiyorlardı. O gece sabaha kadar uyumamış, jetlerin gelmesini beklemiştik. Ancak sabah olmuş, hâlâ jetlerden eser yoktu. Son derece bunalmıştım, artık Lefkoşa camilerinden sabah ezanları okunmaya başlamıştı. Dayanamadım, **Allah'ım bu ezanlar hürmetine**, dedim o anda gökyüzünde, kanatlarında ay yıldız parıldayan, savaş uçaklarımız göründü ve; "**Geldik Rauf üzülme!**" mesajları verilmeye başladı.

Türk alay komutanı anlatıyor: Büyük katliamın yaşandığı Yugoslavya'nın Zenitçe şehrindeki, çocuk yuvasını Türk alayımız ziyaret ediyordu. Onlara yiyecek, içecek, giyecek ikram ediyorduk. Çocuklar ise askerlerimizin boyunlarına sarılıyor ve omuzlarındaki, ay-yıldızları öpüyorlardı. Çocuk yuvasındaki yavrular, bizim ikramlarımıza karşı bir şeyler vererek, bize mukâbelede bulunmak için çırpınıyorlardı. Ama bu yetim çocukların bize verecek hiçbir şeyleri yoktu. Bir Müslüman yetim çocuk verecek hiçbir şey bulamayınca, bizden izin aldı ve masanın

üstüne fırlayarak, o mâsum sesi ile ezan okumaya başlayınca, bütün askerimiz hüngür hüngür ağlamaya başladı.

EZAN-I MUHAMMEDÎ İLE İLGİLİ BAZI ŞİİRLER

Yavuz Sultan Selim'e ezan şiiri:

Bir emr-i Bülent'sin, ey ezân-ı Muhammedî:
Kâfi değil sadâna cihân-ı Muhammedî,
Sultan Selim-i evveli râm etmeyip ecel:
Fethetmeli idi âlemi, şân-ı Muhammedî.

(Yahyâ Kemâl)

Arif Nihat Asya diyor ki:

Uyan da o güzel nidâya aç odanı: Açıp güzelliği en güzel çağında tanı,
Vakit seher vakti, ezan sabah ezanı uyan ey ârif, uyar uyuklayanı,
Ki yer ile gök şimdi, ezanlar vatanı, vakit seher vakti, ezan sabah ezanı.

Merhum Mehmet Âkif de diyor ki:

Bu ezanlar ki şehâdetleri dinin temeli,
Ebediyen yurdumun üstünde benim inlemeli.

EZANIN BAŞINA GELENLER

"Türkçe Ezan"da Çevrilmeyen Tek Kelime

"Diyanet İşleri Başkanlığı'nın, 18 Temmuz 1932 tarih ve 636 sayılı genelgesiyle **ezan** ve **kâmet**in Türkçe okunacağını bildiren kararının ardından, tam **on sekiz yıl boyunca Türkçe okunmuştu ezan**...

"Biliyor muydunuz, **Türkçe ezan**da **Allah** kelimesi (ism-i Celâl'i) dâhil her kelimeyi değiştirmişler, sadece bir kelimeye dokunmadan olduğu gibi bırakmışlardı.

"Bunun hangi kelime olduğunu izah edeceğim...

"Aralarında **Hafız Burhan, Sadettin Kaynak, Hafız Nuri** gibi isimlerin bulunduğu komisyonun çevirisini yaptığı "**Türkçe ezan.**" metni şöyleydi:

"Tanrı uludur, Tanrı uludur
Şüphesiz bilirim, bildiririm
Tanrı'dan başka yoktur tapacak.
Şüphesiz bilirim, bildiririm
Tanrı'nın elçisidir Muhammed.
Haydin namaza, haydin namaza
Haydin felâha, haydin felâha
Tanrı uludur, Tanrı uludur
Tanrı'dan başka yoktur tapacak."

İşte o kelime…

Ezanın Türkçeye çevrilmeyen tek kelimesi '**felâh**' oldu.

Sebebi, halkın **felâh** kelimesinin '**kurtuluş**' anlamına geldiğini bilmemesini sağlamak ve **ezan** okunurken; "**haydin kurtuluşa**" mânâsına gelecek bir çağrıda bulunmamaktı.

Allah'a ulaşmak özgürlüklerin en güzelidir. O an tüm dünyevi ayak bağlarından sıyrılır ve başka bir boyuta geçer insan.

Namaz bu duygunun en yoğunluklu yaşandığı andır. O an kendine gelir ve her şeyiyle **Rabb**ine döner insan. Kula kul olmaktan kurtulur. Hani Milli Şairimiz **Mehmet Âkif**;

"**O rükû olmasa dünyada eğilmez başlar**…" der ya…

İşte **namaz** insana, **Allah**'tan başka kimseye boyun eğmemeyi talim ettirir.

İşte **ezanı Türkçe**ye çevirenler, '**felah**' kelimesini de Türkçeye çevirip "**haydi kurtuluşa**" anlamına gelen bir çağrıya zemin hazırlamamakla, **namaz**ın temel fonksiyonunu acaba nasıl etkisizleştirebiliriz düşüncesinde olmuşlardır.

Şimdilerde ara ara aynı düşünceyi seslendirip "**millet anlamıyor, Türkçe okunsun.**" diyenlerin amacı milletin anlaması değil, değerlerinden kopmasının kapısını aralamaktır.

Milletin değerleriyle cebelleşmeyi kendine vazife edinen dünyanın başka neresinde bu tür insanlar vardır acaba? Çok yazık.

Çok şükür o günler geride kaldı.

Geri getirme heveslilerinin çabaları da kursaklarında kalmaya mahkûmdur. Allah bugünlerimizi aratmasın." (*Prof. Dr. Osman Özsoy, haber7.com, 15.06.2007)*

İLİM-İRFAN VE YAŞÇA BÜYÜKLERE HÜRMET

Hz. Câbir (ra) Peygamberimizden (sav) şöyle naklediyor:

Uhud Harbi'nde şehitlerimiz çok olunca bir kabir açıp içine iki kişi defnediyorduk. Bu iki kişiden hangisini alta, hangisini üste koyalım diye Peygamberimiz'e sorduk. Peygamberimiz de bize;

أَيُّهَا أَكْثَرُ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ فَإِذَا أُشِيرَ لَهُ إِلَى أَحَدِهِمَا قَدَّمَهُ فِي اللَّحْدِ ۞

Yani: **"Bu ikisinden hangisi, Kur'ân-ı Kerîm'i daha çok ve daha iyi biliyor idi ise evvelâ onu koyunuz. Biz de hangisini gösterir isek, evvelâ lahde (kabre) onu yerleştirin."** buyuruyordu. *(Riyâzu's-Sâlihîn, Hadis No: 351)*

إِنَّ مِنْ إِجْلاَلِ اللهِ تَعَالَى إِكْرَامَ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ وَحَامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْغَالِي فِيهِ وَالْجَافِي عَنْهُ وَإِكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ الْمُقْسِطِ ۞

Mânâsı: **"Şu hal, Allah'ı tâzim etmektendir ki yaşlı bir Müslümana hürmet gösteresin... Bir de hafız-ı Kur'ân'a ki onun içindeki ahkâm ile amel ediyor ise... Bir de adâlet sahibi Sultana hürmet ve ikram gerek."** *(Riyâzu's-Sâlihîn, Hadis No: 353)*

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيَعْرِفُ شَرَفَ كَبِيرِنَا ۞

Yine Rasûlümüz buyurmuş ki; **"Bizim küçüklerimize merhamet etmeyen, büyüklerimizin şerefini tanıyıp hürmet etmeyen, bizden değildir."** *(Riyâzu's-Sâlihîn, Hadis No: 354)* Hz. Enes (ra) Peygamberimizden (sav) rivâyet ediyor. Buyurmuş ki Peygamberimiz;

مَا اَكْرَمَ شَابٌّ شَيْخًا لِسِنِّهِ اِلاَّ قَيَّضَ اللّٰهُ لَهُ مَنْ يُكْرِمُهُ عِنْدَ سِنِّهِ ۞

Yani: **"Herhangi bir genç yoktur ki yaşından dolayı bir ihtiyara hizmet ve hürmet etsin de Allah, ihtiyarladığında ona hizmet edecek birini görevlendirmesin."** *(Riyâzu's-Sâlihîn, Hadis No: 358)*

Menâkıb-ı Cihâr-ı Yâr-ı Güzîn'de geçen bir menkıbeye göre, **Hz. Ali** bir sabah namazı için mescide geliyordu; biraz da geç kalmıştı acele ediyordu... Ama yolda önüne bir **ihtiyar** çıkmıştı; alaca karanlıkta tanımadığı bu ihtiyarın önüne geçmekten hayâ etti. İhtiyar ise oldukça yavaş yürüyordu. Mescidin kapısına kadar geldiler; meğer ihtiyar Müslüman değilmiş, mescide girmeyip geçip gidiyor. **Hz. Ali** derhâl mescide daldı. **Rasûlüllah** (sav) birinci rekâtın rükûunda idi. Hemen Rasûlüllah'a uydu ve rükûya eğildi. Namazdan sonra Peygamberimiz; "**Yâ Ali! Neden geç kaldın? Cibrîl (as) gelip kanadını sırtıma koydu ve sen mescide girip, rükû edinceye kadar kanadını sırtımdan kaldırmadı**" buyurdu. **Hz. Ali** durumu anlatınca **Rasûlüllah** (sav) memnun olup tebessüm etti.

Nitekim Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** hazretleri de sık sık buyururdu ki:

"Hizmet eden, hizmetinin karşılığını mutlaka hizmet ile görecektir."

AKTÜALİTE

Rasûlüllah Efendimiz (sav), yukarıda geçen hadislerinde günümüz Müslümanlarından bahsederken, acaba neden camiler süslü ama kalpler harap... Elbiselerine verdikleri değeri dinlerine vermeyecekler... Ve yine acaba neden, günümüzden bahsederken, bir camide bin veya binden fazla kişi namaz kılacak, amma içinde bir tek hakîkî mü'min bulunmayacak, buyuruyor.

Aziz kardeşlerim!

Günümüzü ve günümüz Müslümanlarının halini şöyle bir düşünelim...

Bir zamanlar, camiler depo yapıldı veya yıkılıp yerlerine başka binalar inşâ edildi. Kimseden ses çıktı mı?

Zaman oldu, ezanları, Kur'ânları asli mahiyetinden çıkardılar, bu toplumdan "tıs" çıktı mı?

Bir zaman geldi, camileri kışla hattâ atlara ahır olarak bile kullandılar, yine kimseden en küçük bir ses-nefes duyuldu mu?

Bütün bu soruların cevabı maalesef ki hayır!

Bu memleketin, mânevî tapusu olan camilerin bir kısmının minarelerini yıktılar; bir kısmını gayr-i müslimlere kiraya verdiler veya sattılar… Hattâ Sirkeci garındaki camiyi gayr-i müslimlere kiraladılar, onlar da İstanbul'un en merkezi yerindeki bu camiyi, Müslümanlara hakaret için senelerce caz-saz-bar salonu olarak kullandılar... Yıllar yılı kimseden bu şeni duruma itiraz mahiyetinde maalesef bir ses çıkmadı! Nihayet bir gün o güzel mescidin çilesi dolmuş olacak ki birileri el attı da tekrar cami olarak -aslına uygun şekilde- inşâ ettirdi.

Daha neler, neler...

Bu mü'minler(!)den rey alan bazı siyasiler; "**Avrupa'ya gittim, bacalar gördüm. Türkiye'ye geri döndüm. Minareler gördüm, işte geri kalışımızın asıl sebebi.**" diye nutuk atarlar ve Müslümanlar tarafından alkışlanır, omuzlara alınıp taşınırlar, hattâ iktidar yapılırlar. Diğer bazıları ise; "**Bu memlekette üç tane fabrika bacası tüttürmekten, bir Kur'ân Kursu kapatmak bu memleket için daha büyük iyiliktir.**" der ve o sözde Müslümanlar tarafından alkışlanırsa… Ve yine bin sene Kur'ân'a sarılarak, ona sırtını dayayarak, Allah'ın lütfuna, Rasûlü'nün himmetine güvenerek dünyaya hükmeden bu necip milletin evlâdına, 12 yaşına kadar Kur'ân Kursu'na gidip Kur'ân okumayı yasaklayanlara, bu Müslüman geçinenlerden kimse bir şey demezse... İncil, Tevrat kursları, bale dersleri, serbest bırakılırken, sadece Allah'ın Kitabı'nı okuma yasağı getirilir, kimseden ses çıkmazsa… Maaşlarına yapılan zammı az bulup sokağa dökülür, fakat nesil ve din elden giderken kimse bir şey demez ise… İşte böylelerinin doldurduğu camilerdeki insanların kalıpları Müslüman ama, kalpleri fâsık olan kimselere de Hz. Muhammed (sav) hakîkî Müslüman demiyor. Çünkü bugün öyle bir devirde yaşıyoruz ki; Müslümanın midesine karışma, giyimine dokunma, hattâ tavuğuna kışt, köpeğine hoşt deme de dinine sen ne yaparsan yap, ister söv ister sil...

İşte Allah'ın Rasûlü'nün yukarıdaki hadislerinde geçen, ismi Müslüman, cismi fâsık olanlar, herhâlde bunlar olsa gerek...

⁂

Dilerseniz mevzuumuzu **Tâbiin**'in büyüklerinden **Hasan-ı Basrî** Hazretlerine ait bir menkıbeyle noktalayalım…

Büyük velîlerinden olan ve otuz kadar Sahâbe'ye yetişip onların İslâm'ı anlayışlarını ve yaşayışlarını görüp, onlardan feyz alan bu mübârek zâta soruyorlar, diyorlar ki:

"**Sen Ashâb-ı kirâm'dan otuz kişiye yetiştin, onlar nasıl Müslümanlardı, biz nasıl Müslümanız? Bir mukâyese yapar mısınız**?" Hasan-ı Basrî Hazretleri cevaben buyuruyor ki:

"Vallahi sizler onları görse idiniz, bunlar meczup (kendilerini İlâhî cereyana kaptırmış) **kimseler derdiniz. Eğer onlar sizleri görse idi; bunlar hayatta-yaşıyor ve mü'min demezler idi. Belki sizi görünce**,

& arapça eklenecek &

"Yani: **Cenaze görmüş gibi olurlar ve bu âyeti okurlardı**.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَالُوا اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾

Meali: **"Biz Allah için varız ve biz sonunda (öldükten sonra da) muhakkak ona döneceğiz."** *(el-Bakara, 2/156) âyet*ini okurlar ve sizleri ölmüşlerden sayarlardı.

Rabbim bu gâfillerden değil, hakîkî mânâda "**ölmeden evvel ölenler"**den eylesin. Şeâire hürmette kusur ettirmesin.

PEYGAMBERİMİZE TÂZİM, O'NA SALÂT U SELÂM...

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلاَّ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ﴾

Meali: **"Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."** *(el-Enbiyâ, 21/107)*

Mevzuumuz geniş olacağı için iki kısımda sunmayı uygun bulduk:

1. Allah'ın Rasûlü, Habîbi, Peygamberimiz Muhammed Mustafa'ya tâzim ve hürmet... Onun efdaliyeti ve büyüklüğü...

Müfessirlerin pîri İbn Abbas Hazretleri buyuruyor ki: Hz. Allah Muhammed aleyhisselâm'ı hem gök ehli üzerine ve hem de enbiyâsı/peygamberleri üzerine faziletli kılmıştır. Ve bu husus Kur'ân-ı Kerîm ile sabittir. Meselâ; Cenâb-ı Hak meleklere;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ اِنِّى اِلٰهٌ مِنْ دُونِهِ فَذٰلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ...﴾

Meali: **"O meleklerden herhangi biri, ben Allah'tan başka bir ilahım dese biz onu mutlaka cehenneme atarız."** *(el-Enbiyâ, 21/29)* buyurduğu halde, Habîbi Muhammed Mustafa hakkında;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لِيَغْفِرَ لَكَ اللهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَاَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا﴾

Meali: "**Senin geçmiş ve gelecek tüm günahlarını affetmek için sana bu büyük fethi** (Mekke'nin fethini) **verdik.**" *(el-Fetih, 49/2)* buyurmuştur.

PEYGAMBERİMİZİN DİĞER PEYGAMBERLERE ÜSTÜNLÜĞÜ

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلاَّ بِلِسَانِ قَوْمِهِ...﴾

Meali: **"Biz her Peygamberi kavminin dili üzere gönderdik."** *(İbrahim, 14/4)* buyurduğu halde bizim Peygamberimiz hakkında:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا كَافَّةً لِلنَّاسِ...﴾

Meali: **"Biz seni bütün insanlara ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Fakat insanların çoğu bunu bilmezler."** *(Sebe', 34/28)*

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قُلْ اُوحِيَ اِلَيَّ اَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ فَقَالُوا اِنَّا سَمِعْنَا قُرْاٰنًا عَجَبًا﴾

"(Rasûlüm de ki:) **Cinlerden bir topluluğun** (benim okuduğum Kur'ân'ı) **dinleyip de şöyle söyledikleri bana vahyolunmuştur: 'Gerçekten biz, doğru yola ileten hârikulâde güzel bir Kur'ân dinledik. Biz de ona îmân ettik.** (Artık) **kimseyi Rabbimize asla ortak koşmayacağız."** *(el-Cinn, 72/1)* buyurarak O'nu sadece bütün insanlara değil, ayrıca bütün cinlere de peygamber olarak göndermiş olduğunu ve böylece Peygamberimizin hem dünya ehline karşı hem de gök ehline karşı üstünlüğünü ilan etmiştir.

Nitekim **Peygamberimiz Mi'rac**'da:

Hadîs-i şerîf:

مَا مَرَرْتُ مِنْ سَمَاءٍ إِلاَّ وَجَدْتُ إِسْمِي فِيهَا مَكْتُوبًا مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ ۞

Yani: **"Hiçbir göğe uğramadım ki orada 'Lâ ilâhe illallah Muhammedün Rasûlüllah' diye adımız yazılmamış, mührümüz vurulmamış olsun.** (Yedi kat semanın hepsinde de aynı şekilde yazılı idi.)"

Nitekim Üstâzım **Süleyman Efendi Hazretleri**; "**Bütün Semâvât keşfedilecek, ta ki birinci kat semanın kubbesinde nurdan 'Lâ ilâhe illallah Muhammedün Rasûlüllah' yazıldığını tespit edinceye kadar... Ama îmân gaybedir, bundan sonraki îmân makbul değildir.**" buyururlardı.

Cennet'te de Allah'ın adıyla beraber Peygamberimizin adı da yazılıdır.

مَا فِي الْجَنَّةِ شَجَرَةٌ عَلَيْهَا وَرَقَةٌ إِلاَّ مَكْتُوبٌ عَلَيْهَا لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ ﷺ

Yani: "Cennette hiçbir ağaç yoktur ki onun yapraklarında **"Lâ ilâhe illallah Muhammedün Rasûlüllah'** yazılmamış olsun." Ve yine Hz. Allah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ﴾

Yani: **"Biz senin zikrini yücelttik."** *(el-İnşirah, 94/4)* buyurmuyor mu?

MUHAMMED İSM-İ ŞERÎFİ

Daha önce Araplarda hiçbir çocuğa isim olarak verilmemişti. Bu ismi çocuğuna koymasını hem Hz. Âmine'ye ve hem de dedesi Abdulmuttalib'e Cenâb-ı Hak ilham ediyor. Neden? Çünkü bu isim, müstakil olarak çok övülen, övülecek olan kişi mânâsındadır. Ama hecelenir ise; "**Muh**" *mahvi'l-küfr* yani küfrü mahveden; "**Med**" ise *medde'l-İslâm*... Yani İslâmı kıyâmete kadar uzatacak mânâsındadır da ondan. *(Mevâhib-i Ledünniyye)*

İSLÂM BÜYÜKLERİ O'NUN HAKKINDA NE DEDİLER?

İmâm Gazâlî: **"Her Peygamber insana, onu hakîkate götüren yolu gösterir. Hz. Muhammed ise insana hem gideceği yolu hem de kendi hakîkatini gösterir."**

Muhammed İkbal: **"Namaz mihrâbı Kâbe'ye, gönül mihrâbı ise Muhammed'e müteveccihdir."**

Mevlânâ Şiblî: **"Hz. Muhammed'in hayatını okuyup O'nu tanıdıktan sonra O'nu sevmemek mümkün değildir. Çünkü O dünyada yol gösterenlerin en büyüğüdür."**

Bir başka âşık onun hakkında şu veciz cinası söylüyor:

Kimsesiz bir kimse yok, herkesin var kimsesi,
Kimsesiz bir kimseyim, ey kimsesizler kimsesi.

GARP/BATI MÜTTEFİKLERİ ONUN HAKKINDA NELER DEDİLER?

1. Meşhur Alman prensi *Bismarck*: **"Yâ Muhammed! Sana muasır** (aynı asırda yaşayan) **bir vücûd olamadığımdan müteessirim. Ve ben senin mânevî huzurunda kemâl-i muhabbetle eğiliyorum."**

2. Meşhur feylesof *Bernard Sihau*: **"Ben şâyân-ı hayret bir şahsiyet olan Hz. Muhammed'i tetkik ettim. Benim telakkime göre O'nu, insanlığın tek kurtarıcısı olarak görmek lazımdır."**

3. Bir başka İngiliz *lord*u ise; **"Allah'ın oğlu olmayacağını günden güne iyice anlayan biz Hristiyanlar, Hz. Muhammed'in ihtişam dolu ve mâkulat** (akıl yoluyla kavranabilir, anlaşılabilir şeylerle) **dolu dinine karşı daha fazla meylediyoruz."** diyor.

AKTÜALİTE

Ne garip tecellîdir ki Batı'nın ileri gelenleri, aydın ve feylesofları O'nu anladıkça O'na meylediyor ve onu methediyorlar. Bizler ise levm edip ondan uzaklaşıyoruz. Ne denli hayret edilecek bir tutum ve davranış değil mi? Nitekim Almanların meşhur şairi *Goethe; "***Hristiyanlar âlim oldukça Hristiyanlıktan, Müslümanlar da câhil kaldıkça Müslümanlıktan çıkarlar."** demiyor mu?

İÇİMİZDEKİ VE DIŞIMIZDAKİ PEYGAMBER DÜŞMANLARINA MİSALLER

1- Gazneli Mahmut ve iki Yahudi

Meşhur Türk hükümdarı **Gazneli Mahmud**, bir hac mevsiminde **Medine**'dedir ve bir gece rüyasında **Allah'ın Habîbi** teşrif ederek; "**Yâ Mahmud! Beni kurtar!**" buyuruyor ve gözden kayboluyor. Sultan Mahmud dehşet ile uyanıyor. Sabah bütün ulemâyı vezirleri topluyor. Rüyasını anlatıyor ve; "**Acaba Rasûlüllah benden ne istiyor?**" diye soruyor. Kimsede cevap yok.

İkinci gece yine aynı saatlerde rüyasında Allah'ın Rasûlü teşrif ediyor; "**Yâ Mahmud! Beni Kurtar!**" buyuruyor. Sultan Mahmud, dehşet ile yerinden fırlıyor hemen ulemâyı vüzerayı topluyor… Durumu hayli müzakere ediyor ama yine bir netice alınamıyor.

Nihayet üçüncü gece yine Rasûlüllah rüyasında teşrif ediyor fakat bu sefer; "**Yâ Mahmud! Beni kurtarmayacak mısın?"** buyurup gözden kayboluyor. Sabah Gazneli tekrar bütün ulemâyı-sulehayı topluyor ve; "**Medine'de bu toplantıya katılmayan Ehlullah'dan kimse kaldı mı?"** diye soruyor. Toplantıya katılanlar; "**Muhammed Hüdayî diye bir zât var, o bu toplantılara hiç katılmadı"** diyorlar. Sultan Mahmud emrediyor; "**Bulun ve onu da getirin**." Muhammed Hüdayî bulunuyor ve toplantıya getiriliyor. Gazneli ona gözyaşları içinde üç gece peş peşe gördüğü rüyasını yukarıda anlattığımız şekilde anlatıyor ve sonra da; "**Ey Üstâzımız! Rasûlüllah'ın benden istediği nedir? Ben onu nasıl kurtarabilirim?"** diye soruyor. Muhammed Hüdayî de bir müddet murâkabede kaldıktan sonra başını kaldırıyor ve şöyle anlatıyor: **"Peygamberimizin (sav) düşmanı iki Yahudi genci Müslüman kisvesine bürünerek Medine'ye gelmişler ve Ravza'ya en yakın falan yetime bol para vererek onun evini satın almışlar. Gündüzleri mescide gelip ibadet ediyor görünüyorlar; ama geceleri uyumuyor ve o evin altından bir tünel kazarak gelip Rasûlüllah'ın cesedini çalmak ve ona işkence yapmak istiyorlar. Ey Mahmud! Rasûlüllah'a**

ulaşmalarına çok az mesafeleri kaldı. Bunun için Rasûlüllah senden yardım istiyor." buyuruyor.

Gazneli hemen harekete geçiyor o eve gidiyor; evvelâ o iki **Yahudi**yi tevkif ediyor. **Muhammed Hüdayî**'yi önüne alarak tünele giriyor ve sonuna kadar gidiyorlar. **Muhammed Hüdayî** son kalan toprağı eli ile itince **Kabr-i Şerîf**'e bir pencere açılıyor ve oradan **Muhammed Hüdayî ile Gazneli'ye nur saçılıyor. Muhammed Hüdayî ve Gazneli Rasûlüllah'ın mübârek elini gözyaşları içinde öpüp huzurundan çıkıyorlar** ve Gazneli, Kabr-i Şerîf'i bakır fanus içine aldırıyor. O iki Yahudiyi de îdâm ediyor... *(Eyüp Sabri Paşa'nın Mir'atü'l Haremeyn'den)*

Ey Müslüman! Bugün de tebdîl-i kıyafet etmiş iki Yahudi var biri farmasonlar diğeri Allah'sız komünistler-ateistler. Bütün güçleri ile Allah'a ve Rasûlüne hücûm ediyor. Her türlü hakareti, iftirayı atıyor. Bilhassa gençlerin Allah ve Rasûlüne olan îmân bağını koparmak, yok etmek için Kabr-i Şerîf'teki cesedi değil ama kalplerindeki îmânlarını çalmaya çalışıyorlar...

Fakat, günümüz gençlerine nur ve hidâyet saçacak Muhammed Hüdayîler nerede? Ve kuvveti, devleti temsil eden Gazneliler, devlet büyükleri nerede?

MEVZU İLE İLGİLİ BAZI HADİSLER

لاَ يُؤْمِنُ اَحَدُكُمْ حَتَّى يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ ۞

Mânâsı: **"Sizin hiçbirinizin hevâ u hevesi benim getirdiğim gerçeklere uymadıkça** (sizler benim sünnetime uygun yaşamadıkça) **hiçbiriniz mü'min olamazsınız."**

Hadisi Ashâbdan İbn Sariye (ra) anlatıyor: "Bir gün Rasûlüllah (sav) bize çok beliğ bir hitâbette bulundu. Öyle ki kalpler ürperdi, gözler yaş ile doldu. Hitabe bitince Ashâb dedi ki: "**Yâ Rasûlallah! Sanki bu hitâbeniz bizden ayrılış ve bir veda hitâbesi gibi bir şey oldu. Ne olur Yâ Rasûlallah! Bize biraz daha tavsiyelerde bulun.**" Allah'ın Rasûlü buyurdu ki:

أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللهِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ تَأَمَّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدًا حَبَشِيٌّ وَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ فَسَيَرَى اخْتِلاَفًا كَثِيرًا فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ مِنْ بَعْدِي وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الْاُمُورِ فَإِنَّ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ ۞

Yani: **"Size Allah'tan korkmanızı ve ona itaat etmenizi, başınıza** (emir-imam-idâreci-kumandan vs. olarak) **bir köle bile tayin edilse, ona da itaat etmenizi tavsiye ediyorum. Kim yaşarsa yakın zamanda zuhûra gelecek birçok ihtilaflar görecektir. Sizlere tavsiyem, benim sünnetime ve Hulefâ-i**

Râşidîn'in sünnetine azı dişleriniz ile yapışmanızdır. Ben sizleri zuhûr edecek bid'atlardan tahzir ediyorum ve her bid'atın dalâlet olduğunu bilmenizi istiyorum." buyurmuşlardır.

Bir genç sahâbî Huzur-i Rasûlillah'ta yemek yerken sol eli ile yiyordu. Peygamberimiz ona; كُلْ بِيَمِينِكَ! Yani: **Sağ elin ile ye**, diye emretti. Genç cevaben; لاَ اَسْتَطِيعُ Yani "**Yiyemiyorum."** dedi. Hâlbuki sağ elini kullanmakta bir mazereti yoktu. Allah'ın Rasûlü, onun, emrine karşı gelmesine kızdı. "لاَاسْتَطَعْتْ" Yani, **Yiyemez ol**" buyurdu. O genç hayatı boyunca bir daha sağ elini hiçbir işte kullanamaz oldu. *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 1, s. 196).*

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرُ مِائَةِ شَهِيرٍ ۞

Yani: **"Ümmetimin fesada gittiği (insanlar bozulduğu) bir zamanda kim benim sünnetime yapışırsa ona yüz şehit sevabı vardır."** *(500 Hadis Kitabı, Hadis No: 374, s. 303)*

Neden? Çünkü sünnete yapışmış olan o kimse, o devirde gördüğü sünnete aykırı hareketlerden kahrolmaktadır. Allah bunun karşılığında ona, her üzüntüsüne mukâbil bir şehit sevabı ihsân etmektedir.

ASHÂBIN RASÛLÜLLAH'A SAYGI VE SEVGİSİNE BİR ÖRNEK

Bedir Harbi gününde Peygamberimiz eline bir ok almış onunla mücâhid saflarını tanzim ediyordu. Ashâbdan Hz. **Sivad**'ın karnını biraz ileri çıkardığını görünce; "**Hizaya gel ya Sivad!**" diyerek okla karnını biraz dürttü. Hz. Sivad; "**Canımı yaktın Yâ Rasûlallah! Kısas isterim."** dedi. Peygamberimiz de; "**Buyur öyle ise. Kısas yap!**" diyerek oku ona verdi göğsünü açtı ve; "**Haydi kısasını yap ödeşelim.**" buyurdu.

Hz. **Sivad** hemen gelip **Rasûlüllah**'ın göğsünü öptü ve; "Yâ Rasûlallah**! Bugün Allah'ın izni ile şehit olacağımı biliyorum, onun için senin hasretine nasıl dayanacağım diye düşündüm ve göğsünü öpeyim de öyle senden ayrılayım diye bu yola tevessül ettim. Beni affet!**" diyor. Hakîkaten de o gün o harpte şehit oluyor. *(M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, c. 2, s. 62)*

RASÛLÜLLAH'IN SIRTINDAKİ MÜHRÜN VEFÂTINDA KALDIRILIŞI

İmâm Tirmizî'nin beyanına, göre Peygamberimizin sırtındaki mührün iç kısmında "اَللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ" Yani **Allah birdir şeriki yok**... Dış kısımdan ise "تَوَجَّهْ حَيْثُ شِئْتَ فَإِنَّكَ مَنْصُورٌ" Yani: **Ne tarafa dilersen o tarafa teveccüh et muhakkak sen yardım göreceksin**, yazılı idi. Mührü Nebevî öyle nur saçardı ki ona bakılamazdı ve o mührü gören her mü'min de mutlak cennetlik idi.

İmâm Beyhâkî Hazretleri buyuruyor ki: Peygamberimiz vefât edince rengi hiç değişmemiş idi. Bunu gören Ashâb onun ölüp ölmediğinde tereddüt geçirince Esmâ binti Amis elini Rasûlüllah'ın sırtına soktu ve; "**Rasûlüllah ölmüştür, çünkü sırtındaki mühür refedilmiş, kaldırılmış.**" dedi.

Hz. Âişe vâlidemiz şöyle anlatıyor:

Peygamberimiz buyurdu ki: "Vakt-i bi'setimde Cebrâil ile Mikâil bana gelip göğsümü yardılar ve kalbimi altın bir kâse içinde zemzem ile yıkadılar. Ve sırtımı da bir mühür ile mühürlediler. İşte o zaman kalbimin." nur-i nübüvvet ve hikmet ile dolduğunu gördüm ve duydum..." *(Mevâhib-i Ledünniyye-i Ledünniyye Kenarı, s. 131)*

RASÛLÜLLAH'IN KORUNDUĞU CÂHİLİYET ADETLERİ

1. Çalgılar: Bir gün Mekke'nin bir mahallesinde düğün vardı. Çalgı sesleri duyuluyordu. Kendisi de henüz çocuktu. Düğün varmış dediler O da merak saikasıyla kalkıp seyretmeye oraya gitmişti. Fakat Cenâb-ı Hak orada hemen bir uyku vermiş ve çalgı merasimi bitene kadar onu uyutmuş ve böylece çalgı dinlemekten onu korumuştu.

2. Tesettür, örtünme: Kâbe'nin tamirinde taşlar omuzunu ezdiği ve daha rahat taş taşıya bilmek için peştamalını katlayıp omuzundaki taşın altına koymak isteyince (kısmen avret yeri açılınca) hemen Allah tarafından îkâz edilmişti.

3. Putçuluk ve puta tapma: Bir günde Devane dedikleri bayram vardı. Amcalarının zoru ile çocuk iken bu bayrama götürülmüş ve yine onların zoru ile putu tutması istenmiş. Fakat tam elini uzatacağı an Hz. Allah bir melek göndererek onu menetmişti. Hz. Ali bir gün kendisine soruyor; "**Yâ Rasûlallah! Hiç putlara tapındınız mı?**" Peygamberimiz; "**Hayır asla!**" "**Hiç içki içtiniz mi?**" Peygamberimiz; "**Hayır asla!**" Ve ilave ettiler; "**Yâ Ali! Ben küfür alametlerinden hiçbirini yaptığımı hatırlamıyorum. Hâlbuki ben;**

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مَا كُنْتُ تَدْرِى مَا الْكِتَابُ وَلاَ الْإِيمَانُ...﴾

Melali: "**... Yoksa sen kitap nedir, îmân nedir, ilmiyordun.**" *(eş-Şûra, 42/52)* **âyeti medlûlünce hakîkaten o zamanlar ne kitap biliyordum ne de Allah'a îmân! Ama Hz. Allah lütfu ile beni o kötü âdetlerden korudu**" buyuruyor. *(Abdurrahim Zapsu, Büyük İslâm Tarihi, c. 1, s. 430)*

RAHİP NASTURA'NIN PEYGAMBERİMİZİ KEŞFİ

Peygamber Efendimiz 25 yaşlarında iken **Hz. Hatice** Vâlidemizin "**para benden ticaret senden; ortak olalım.**" teklifini kabul etmiş ve bir kervan hazırlayarak ticaret için **Şam**'a doğru gitmişler idi. **Suki Busra** denen yere gelip kondular. Rasûlüllah orada bir ağacın altında istirahate çekildi. Rivâyete göre kupkuru

olan ağaç o anda yeşerdi. O civardaki Rahip **Nastura** bu hâdiseyi görüyordu. Peygamberimizin hizmetkârı **Meysere'**yi de tanıyordu. Hemen onu çağırttı ve ona; "**Ağacın altındaki kim?**" diye sordu. Meysere "**Kureyşlilerden bir zât**" deyince Nastura: "**Allah'a yemin ederim ki bu ağacın altına ancak bir peygamber konabilir. Kitaplarımızın hükmü budur. Bu zâtın gözünde hafif bir kırmızılık var mıdır?**" Meysere; "**Evet ama kimse farkına varamaz.**" dedi. Papaz Nastura; "**Tamam işte, o bütün insanların beklediği ve bütün Peygamberlerin müjdelediği son Peygamber idi. Keşke nübüvvetini ilan ettiği ve onu kavminin memleketinden** (Mekke'den) **çıkardığı zamana ulaşabilse idim de ona yardım etse idim.**" diyor sonra Rahip Nastura O'nu ziyaret etmek istiyor ve yanına gelip O'nu görünce de; "**Yâ Muhammed! Ben sana îmân ediyorum ve ben şehâdet ederim ki sen Tevrat'ta zikredilen ve ismi geçen Zât'sın. Yâ Muhammed! Ben senden Peygamberliğin bütün alâmetlerini gördüm. Ama sende bir alâmet daha olması lazım. Sırtını ve iki omzunun arasını bana gösterir misin?**" Peygamberimiz sırtını açıyor, Rahip hürmet ile sırtındaki mührü öpüyor ve; "**Ben şehâdet ederim ki sen Rasûlüllah'sın. Ümmî olan Rasûl, sensin. Seni Hz. İsa bize şöyle anlatmıştı: Benden sonra bu ağacın altında ancak Hâşimî, Mekkeli, Arabi, Havz Sahibi, Şefaat Sahibi, Livâu'l-Hamd Sahibi, Nebiyy-i Ümmî gelip konacaktır, diye anlatmıştı ve müjdelemişti**." *(Abdurrahim Zapsu, age, s. 439)*

1. Allah ve Rasûlü yolunda Bedir'de ilk şehit: Hz. Ubeyde

Bedir Harbi'nde müşrikler mubâriz (teke tek çarpışacak adam) isteyince **Rasûlümüz** üç müşriğe karşı **Hz. Hamza, Hz. Ali** ve **Hz. Ubeyde**'yi göndermiştir. Hz. Hamza karşısına çıkan **Şeybe**'yi, Hz. Ali **Velîd**'i gebertmiş. Hz. Ubeyde ise hasmı **Utbe** ile bir hayli boğuşmuş ama ona bir üstünlük sağlayamamıştı. Nihayet ikisi de birbirlerine bir kez daha hücûm etmiş ve ikisi de birbirini ağır şekilde yaralamıştı.

Utbe hemen geberdi. Hz. Ali ile Hz. Hamza kan içinde kalan Hz. Ubeyde'yi kollarından yakalayarak Huzur-i Rasûlillah'a getirdiler. Her tarafından kan fışkırıyor ve Hz. Ubeyde son anlarını yaşıyordu. "**Yâ Rasûlallah! Şehâdet mertebesini ihraz ettim mi?**" diye sordu Rasûlüllah Efendimiz de; "**Evet ya Ubeyde! O yüksek makama ulaştın.**" buyurdu ve safra namındaki yere Peygamberimiz onu bizzat defnetti. Sonra bir gün Peygamberimiz oradan geçiyordu; yanında bulunan sahâbeleri; "**Burnumuza çok güzel bir koku geliyor, acaba bu nedir Yâ Rasûlallah?**" dediler. Peygamber Efendimiz de; "**Burada İslâm'ın ilk şehidi Hz. Ubeyde yatıyor ve bu koku onun kabr-i pâkinden gelen kokudur.**" buyurdu. *(Ashâb-ı Kirâm, c. 3, s. 92)*

2. Hazret-i Mühre bin Fazıl ve şehitliğe can atışı:

Hicretin 6. yılında Beni Fezare Kabîlesi Medine'nin otlağını basmış ve Rasûlüllah'ın develerinden bazısını gasp edip sürüp götürmek istemişlerdi. Allah'ın Rasûlüne âşık Hz. Seleme de meğer rüyasında o gün şehit olacağını görmüş, bu haberi alınca kimseden yardım istemeden o eşkıyâların peşine düşmüş ve onlara yaklaşınca; "**Bugün harp günüdür, çıkın karşıma!**" diyerek meydan okumuş onlara ok atmaya başlamış onlar da arkadan buna takviye geliyor zannı ile develeri bırakıp dağılmışlardı. Hz. Muhrez Rasûlüllah'ın develerini eşkıyâlarından kurtarmış olan Seleme'ye yardıma koşmuş ve ona; "**Acele etme, bunların sana bir zararı gelebilir. Rasûlüllah da arkadan yetişiyor!**" demişti. Rasûlüllah ve Ashâbı oraya gelene kadar Beni Fezarelilere kavminden yardım gelmiş ve onları Rasûlüllah'ın develeri uğruna şehit etmişler idi. Acaba bugün bizler! Rasûlüllah'ın develeri uğruna değil, onun getirdiği Kitap ve dini uğruna, zâtı uğruna can vermeye, mal vermeye Hattâ biraz terlemeye hazır mıyız?"

3. Hz. Muğîre'nin Peygamberimiz'den en son ayrılma şerefine erişi:

Rasûlüllah'ın vefât ettiği gün bu mübârek sahâbî, O'nun mübârek naaşını yerleştirmek için kabrine inmiş; bu işle meşgul olanlara yardım etmiş ve bu arada bilerek yüzüğünü orada bırakmıştı. Üzerine toprak atılırken Hz. Ali'ye; "**Yüzüğüm kaldı Yâ Ali! Açıp alabilir miyim?**" demiş Hz. Ali izin verince de yüzüğünü almak bahanesi ile Rasûlüllah'ın ayakucunu açmış, ayaklarını okşamış, öpmüş ve öyle ayrılmış idi. *(Ashâb-ı Kirâm, c. 3, s. 301)*

4. Bir gün Hâlid-i Ensârî (Eyüp Sultan) **Rasûlüllah'ın kabrine kapanmış ağlıyordu**:

Vakti ile Rasûlüllah'ı evinde altı ay misafir etme şerefine ermiş bugün de İstanbul'da misafirimiz olan bu mübârek zât vefâtından sonra O'nun hasretine dayanamıyor; gidip kabrine, topraklarına kapanıp hüngür hüngür ağlıyordu. Kendinden geçmişti. Bir ara arkasından birinin elindeki sopa ile onu dürttüğünün farkına vardı. Arkasına döndü, onu dürten Medine Vâlisi Mervan idi. Mervan ona; "**Sen ne yaptığını biliyor musun?**" dedi. Hz. Hâlid; "**Ey Vâli! Ben mezarın toprağına-taşına ağlamıyorum...**" dedi. Vâli Mervan; "**Ya neye ağlıyorsun?**" deyince. Hz. Hâlid-i Ensârî; "**Ben şuna ağlıyorum; Rasûlüllah buyurmuştu ki:**

لاَ تَبْكُوا عَلَى الدِّينِ إِذَا وَلِيَهُ أَهْلُهُ وَلٰكِنْ أَبْكُوا عَلَيْهِ إِذَا وَلِيَهُ غَيْرُ أَهْلِهِ ۞

Yani: "**Bu dinin işleri ehlinin elinde olursa ona ağlamayınız. Fakat bu din ehliyetsiz kimselerin eline düşer ise o zaman ağlayınız, buyurmuştu da ben onun için ağlıyorum!**" Mervan mahcup olmuş, başını eğmiş ve ayrılmıştı. *(Ashâb-ı Kirâm, c. 4, s. 282)*

قَالَ اَبُو هُرَيْرَةَ: مَا رَأَيْتَ شَيْئًا اَحْسَنَ مِنْ رَسُولِ اللهِ صلعم كَانَ الشَّمْسُ تَجْرِي فِي وَجْهِهِ ۞

Yani: "(Ebû Hureyre) **Ben Muhammed Mustafa'dan** (sav) **daha güzel hiçbir şey görmedim. Sanki güneş O'nun yüzünde parlıyordu**" demiştir.

İmâm Kurtubî de buyuruyor ki: "**Rasûlüllah'ın güzelliği tam olarak bizlere gösterilmemiştir. Eğer gösterilse idi bu gözler, O'na bakmaya tahammül edemezdi**." Nitekim yukarıda da geçti. Hz. Âişe Vâlidemiz de "**Mısır'ın kadınları Hz. Yusuf'un güzelliğine hayran olup, ellerini kestiler. Eğer onlar benim Habîbim Muhammed'i görse idiler, dayanamaz ölürler idi!**" buyurmuyor muydu?

Allah'ın Rasûlü Muhammed Mustafa'ya Salât u Selam Okumak

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّ اللهَ وَمَلٰئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

Meali: "**Muhakkak Allah ve melekleri Peygambere salât ederler. Ey îmân edenler! Siz de ona teslimiyet ile salât u selâm edin**." *(el-Ahzab, 33/56)*

إِنَّ اللهَ تَعَالَى خَلَقَ مَلَكًا فَأَعْطَاهُ سَمْعَ الْخَلاَئِقِ كُلِّهَا وَهُوَ قَائِمٌ عَلَى قَبْرِي إِذَا مِتُّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَيْسَ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِي يُصَلِّي عَلَيَّ صَلاَةً إِلاَّ سَمَّاهُ بِاسْمِهِ وَإِسْمِ أَبِيهِ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ! صَلَّى عَلَيْكَ فُلاَنٌ كَذَا وَكَذَا وَيُصَلِّي الرَّبُّ عَلَى ذٰلِكَ الرَّجُلِ بِكُلِّ وَاحِدَةٍ عَشْرًا ۞

Mânâsı: "**Muhakkak ki Hz. Allah'ın, bütün mahlûkâtın işitme kabiliyetini kendisine verdiği özel melekleri vardır. Ölümümden itibaren onlar kabrimin üstünde durur ve bütün kâinatı kıyâmet gününe kadar dinlerler. Benim ümmetimden nerede birisi bana salavât okursa, onu hemen onlar kaydederler. Adı ile babasının adı ile onu benim kabrimde zikrederek, 'Yâ Muhammed! Falan yerdeki falan oğlu falanca sana şöyle şöyle salât u selâm getirdi' diye haber verirler. Ben de Rabbim'e arz ederim, Rabbim de her salât u selâm okuyana bire on rahmeti ile mukâbelede bulunur**."

لاَ يَرَى وَجْهِي ثَلاَثَةُ أَقْوَامٍ أَحَدُهَا الْعَاقُّ لِوَالِدَيْهِ، وَالثَّانِي تَارِكُ سُنَّتِي، وَالثَّالِثُ مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ ۞

Mânâsı: "**Şu üç zümre insan, benim yüzümü göremeyecek** (şefaatime eremeyecektir):

Birincisi; anne-babasına âsî olan kimse.

İkincisi; sünnetimi terk eden kimse.

Üçüncüsü de; onun yanında adım zikredildiği halde, bana salât u selâm getirmeyen kimsedir.

Ve Bir Kadın...

Kabirde evlâdını evvelâ azapta görüyor. Sonra üç gün geçince de bu defa onu cennette görüp, sebebini soruyor. Oğlu; "**Anneciğim, bir Müslüman kabristanımızın yanında geçerken durdu salât u selâm okudu sevabını da bizlere hediye etti. İşte onun sevabından benim hisseme düşen mükâfatla ben o azaptan kurtuldum.**" dedi. *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, ilgili âyet)*

1. Rasûlümüzün Ashâbını ve Ümmetini sevmesi:

Bu hadîsinde buyuruyor ki: "**Ashâbım hakkında** (ileri-geri konuşmaktan) **Allah'tan hazer ediniz/akınınız; zira onları sevenler beni sevenlerdir. Onları sevmeyenler de beni sevmeyenledir. Onlara eza edenler bana eza etmiş, bana eza edenler, Allah'a eza etmeye kalkışmış olurlar ve böylelerini azâb-ı elîmi kahreder. Ben her günahın şefaatçisiyim, yalnız Ashâbımı hor görenler müstesna.** Sonra Hz. Ebû Bekir'e dönerek; "**Yâ Ebâ Bekir!**

لَيْتَنِي أُرَى إِخْوَانِي وَرَدُوا عَلَيَّ الْحَوْضَ فَأَسْتَقْبِلُهُمْ بِالأَنِيَةِ فِيهَا الشِّرْبُ فَأُسْقِيهِمْ مِنْ حَوْضِي قَبْلَ أَنْ يُدْخِلَ الْجَنَّةَ قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ أَلَسْنَا إِخْوَانَكَ، قَالَ: أَنْتُمْ أَصْحَابِي، وَإِخْوَانِي: مَنْ آمَنَ بِي وَلَمْ يَرَنِي إِنِّي سَئَلْتُ رَبِّي أَنْ يُقِرَّ بِكُمْ وَبِمَنْ آمَنَ بِي وَلَمْ يَرَنِي ۞

Mânâsı: **Ey Ebâ Bekir! Havzın başında bana kavuşan kardeşlerimi keşke bir görse idin. Ben onları, havzın başında, cennete girmeden önce su kapları ile karşılayacak ve onları havzımdan sulayacağım. Denildi ki; 'Yâ Rasûlallah! Senin kardeşlerin bizler değil miyiz?' Peygamberimiz buyurdu ki: "Sizler benim Ashâbımsınız** (yani arkadaşlarımsınız); **kardeşlerim ise beni görmeden bana îmân edecek olanlardır. Ben Cenâb-ı Hakk'a yalvardım, benim gözümü hem sizler ile hem de beni görmeden bana inananlarla aydınlık kılmasını ricâ ettim."** *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 361)*

Diğer bir rivâyet ise;

إِنَّ أُنَاسًا مِنْ أُمَّتِي يَأْتُونَ بَعْدِي يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوِ اشْتَرَى رُؤْيَتِي بِأَهْلِهِ وَمَالِهِ ۞

Mânâsı: "**Benden sonra gelecek ümmetimden öyle** (âşık) **insanlar olacaktır ki beni bir kere görebilmek için karşılığında bütün mallarını** (ve hattâ) **çoluk-çocuklarını verebilirlerdi**."

2. Hâlid bin Velîd'i Peygamberimiz bazı Arap Kabîlelerini ıslaha ve irşâda göndermişti:

Bunlar Hz. Hâlid'e; "**Rasûlüllah'ı bize tarif et, anlat.**" dediler. Hz. Hâlid onu tam olduğu gibi tarif edip, anlatmamı benden istiyorsanız bu imkânsızdır. Benim buna gücüm yetmez; ama kısaca anlatmamı istiyorsanız derim ki: "**O'nu bilebilmek için O'nu gönderen ve öven Hz. Allah'ı bilmek lazımdır. Hz. Allah'ı bildikten sonra da ve O'nu Kur'ân'ında övdüğünü gördükten sonra da O'nun Rasûlünü tarife gerek yok**."

3. Hz. Ebû Bekir Halîfe olduğunda Hz. Selmân-ı Fârisî'yi Yemen'e vâli tayin ediyor:

Hz. Selmân çok yaşlıdır. Artık **Medine**'den ayrılmak istememektedir. Evvelâ yaşlılığını ileri sürerek özür diliyor. **Hz. Ebû Bekir** kabul etmiyor. Sonra da cehlini (cehaletini) ileri sürerek özür diliyor; ama Hz. Ebû Bekir kabul etmeyince Hz. Selmân **Ravza-i Mutahhara**'ya gidip kapanıyor ve saatlerce ağlıyor. Fakat çare yok. Medine'den ayrılacak ve Halîfenin emri gereği **Yemen**'e vâli olarak gidecektir. Ancak **koca vâlinin Yemen'e gitmek için bir atı, bir devesi bile yoktur**. Merkebine biniyor, ama **Rasûlüllah'a sırtını dönmemek için merkebine ters biniyor**. Medine dağları arkasında kalıncaya kadar yüzünü Medine'den ve Rasûlüllah'tan ayırmıyor. Gözyaşları ise sicim sicim akıyor.

İşte bu hürmet, ona silsile-i sâdât'ın ikinci halkası olma şerefini ihsân ediyor. Nitekim Şâh-ı Nakşibend (k.s.); "**Bizim yolumuz edep yoludur!**" buyurmuyor mu?

4. Veysel Karânî:

Rasûlüllah vefât ederken sırtındaki mübârek hırkasını çıkarıyor; onu **Hz. Ömer** ile **Hz. Ali**'ye teslim ederek buyuruyor ki: "**Bu hırkamı alınız, Yemen'e gidiniz Veysel Karânî'yi bulunuz. Bu hırkamı sırtına giysin ve ümmetime duâ etsin. Böylece emrimi tebliğ ediniz**." Hz. Ömer ile Hz. Ali hırkayı alıp yüzlerine gözlerine sürüp kokladıktan sonra Yemen'e doğru yola çıkıyorlar ve **Karen** köyünü buluyorlar. Orada Veysel Karânî'yi soruyorlar, köylüler amcasını gösteriyorlar. Hz. Ömer, ondan Veysel Karânî'yi sorunca amcası; "**Onu ne yapacaksınız? O bunağın biridir.**" diyor. Hz. Ömer çok kızıyor ve; "**Rasûlüllah'ın amcaları da vaktiyle onun için öyle demişlerdi; çabuk bize yerini göster!**" diyorlar. Hz. Üveys sürülerinin başında namaz kılarken, kurtlarla kuzuları da beraber otlarken buluyorlar. Hz. Ömer, namazını kılıp selâm verdikten sonra ona selâm veriyor. "**Biz Veysel Karânî'yi arıyoruz.**" diyor, Hz. Üveys; "**Ben aradığınız adam değilim.**"

diyerek kendini gizlemek istiyor. Hz. Ömer; "**Bizi sana gönderen Rasûlüllah seni öyle tanıyor idi ki sağ elinin içinde beyaz bir ben olduğunu biliyor ve bize de alâmet olarak haber vermiş bulunuyordu. Aç elini!**" diyor. Hz. Veys, artık kendini saklayamayacağını anlıyor ve bugün Hırka-i Şerîf Camisi'nde olan o mübârek hırkayı yüzüne gözüne sürüyor ve o kadar ağlıyor ki hırka ıpıslak oluyor. Hz. Ömer'e ve Hz. Ali'ye; "**Bunca sene Rasûlüllah ile oldunuz, O'nu tanıyabildiniz mi?**" diye soruyor. Onlar da Rasûlüllah'ta gördükleri bazı fevkaladelikleri anlatınca Hz. Veys: "**Biraz görmüş, biraz tanımışsınız...**" diyor.

5. Mevlânâ Celâleddin Rûmî bunun için şöyle feryat ediyor:

"Yâ Rabb! Ashâb-ı Kehf'in köpeği, Ashâb-ı Kehf'in köpeği olduğu için cennetine girer de ya ben dışarıda mı kalırım? Ki ben de Hz. Muhammed Mustafa'nın köpeğiyim." diyor.

Dikkat: **Hz. Fâtih**'in yaptırmış olduğu resmindeki kokladığı gül **Hz. Muhammed**'i (sav) temsil etmektedir.

Salât u Selâm'la Alâkalı Hoş Bir Hikâye

Fakirin biri parasızlıktan çaresiz kalmış ve **Ravza-i Mutahhara'**ya giderek topraklarına kapanmış... Halini arz edip ağlamış. "**Yâ Rasûlallah! Üç yüz dirhem** (gümüş para) **borcum var; çaresizim bana himmet eyle!**" diye inlemiş. Saatlerce yalvarmış, yorulmuş ve oracıkta uyuyakalmış. Rüyasında Peygamberimiz teşrif etmiş ve ona bir adres vererek; "**Filan köye git, orada bir Hacı Mehmet var. Ona selâmımı söyle, sana ihtiyacın olan parayı versin. Eğer sana inanmaz ve parayı vermez ise ona de ki; her gece yatmadan Rasûlüllah'a on salât u selâm okuyordun, bu gece okumadan yatmışsın**." Fakir çok seviniyor ve o köyün yolunu tutarak süratle köye gidiyor. Köyün girişinde rast geldiği birisine; "**Bu köyde Hacı Mehmet var mı?**" diye soruyor. Köylü; "**Evet var ama onu ne yapacaksın? O çok cimri bir adamdır.**" diyor ve; "**Bu civarın en cimri adamı olmakla meşhurdur."** diye de ilave ediyor.

Zavallı fakir biraz ümitsizliğe düşüyor; ama yine de Rasûlüllah'ın emrini düşünerek tarif edilen eve gidiyor ve Hacı Mehmet'i saman elerken buluyor. Selam veriyor ve ne yaptığını soruyor. Hacı Mehmet; "**Bu samanın içine on param düştü, onu arıyorum.**" deyince, zavallı fakirin umudu iyice bitiyor; ama olsun Allah'ın Rasûlü'nün selâmını ve emrini tebliğ edecektir. Hacı Mehmet'e başından geçenleri ve rüyayı aynen anlatıyor. Hacı Mehmet rüyayı dinliyor; ama anlamamazlıktan gelerek; "**Ne dedi? Ne dedi? Allah'ın Rasûlü ne dedi?**" diyor. Zavallı fakir sabırla itina ile bir kere daha anlatıyor. Hacı Mehmet de hem saman elemeye, on parayı aramaya devam ediyor hem de; "**Ne dedi! Ne dedi! Allah'ın Rasûlü ne dedi?**" demeye... Zavallı fakir dikkatle bir kere daha rüyasını anlatıyor. Hacı Mehmet yine; "**Ne dedi! Ne dedi! Allah'ın Rasûlü ne dedi?**" deyince

canı boğazına gelmiş, borca boğulmuş çaresiz fakir; "**Ne dedi! Ne dedi! Vereceksen ver dedi!**" diyor ve sırtını dönüp ayrılmak istiyor. O zaman elemeyi bırakan Hacı Mehmet diyor ki: "**Oğlum sen her emr-i Rasûlü tekrar ettikçe ben ondan zevk alıyor ve sana Rasûlüllah'ın emri gereğince servetimden 300 dirhem ayırıyordum. Eğer sen o rüyayı anlatmaya devam etsen, benim de servetim yetmese idi o Rasûlüllah'ın emri için şu sırtımdaki hırkamı da verecektim. Fakat sen üçüncüden sonra sabredemedin, acele edip sırtını döndün, al sana üç anlatış karşılığı 900 dirhem.**" diyor ve uğurluyor.

Ey Müslüman kardeşim! Allah'ın Rasûlü bu kadar cimri bir zâtın okuduğu salât u selâm'dan (yukarıdaki Hadisi Şerîf gereğince) haberdar olur da senin benim salât u selâmımdan haberdar olmaz mı?

"Kendimi O Cereyana Kaptırdım."

İmâm Gazâlî Hazretleri yaşadığı devrin bütün ilimlerini öğreniyor. Kendine karşı çıkan bütün âlimleri ilmi ile yere seriyor; birçok eser yazıyor; pek çok da talebe yetiştiriyor. Fakat ölmeden iki sene evvel her şeyden el-etek çekerek uzlete çekiliyor. Sebebi sorulunca da; "**Gördüm ki her şey, Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed'in (sav) ruhî cazibesine ve cereyanına kapılabilmekten ibaret. Gerisi sadece vehim, hayâl, yalan ve dolan... İşte bunun için her şeyi terk ederek kendimi o cereyana kaptırdım.**" diyor. *(Halkadan Pırıltılar)*

"O'nun Dostlarının Dostuyum."

Tacını tahtını **Allah** ve **Rasûlü** aşkına terk etmiş bir velî olan **İbrahim bin Ethem** Hazretleri şöyle anlatıyor:

Bir gece rüyamda bir meleğin inerek elindeki kâğıda bir takım kimselerin isimlerini yazdığını gördüm ve; "**Ey Melek! Kimleri yazıyorsun?**" diye sordum. Melek de; "**O'nun** (Allah'ın) **dostlarını.**" dedi. Ben de; "**Evet ama O'nun dostlarının dostuyum.**" dedim. O zaman gökten hemen ikinci bir melek indi ve ona; "**Yaz yaz! İbrahim'i listenin başına yaz!**" diye emretti beni de yazdılar. *(Halkadan Pırıltılar)*

Ey Kardeşim! **Sen** de hiç olmazsa **Allah**'ı, **Rasûlü'**nü, **Kitabı'**nı sevenleri sev! Onlarla dost olmaya çalış! Onların tebliğ etmeye çalıştığı, öğretmeye gayret ettiği Kur'ân'ı öğrenmeye, öğrenenlere yardım etmeye koş.

Çünkü Rasûlüllah;

كُنْ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ سَامِعًا أَوْ مُحِبًّا لَهُ وَلاَ تَكُنِ الْخَامِسَ فَتَهْلِكْ ۞

Mânâsı: **"Yâ âlim ol, ya öğrenci ol, ya hakkı dinleyici ol, ya da onları sevenlerden ol. Beşinciden olma, helâk olursun."** *(Keşfü'l-Haf a, 1, 138)* buyurmuyor mu?

Hazret-i Üstâzım **Süleyman Efendi** Hazretleri de; "**Rasûlüllah'ın îmân sırrına vâris olan Ebû Bekir Sıddık'tır. Adâlet sırrına vâris olan Hz. Ömer'dir.**

Hayâ sırrına vâris olan Hz. Osman'dır. Şecaat sırrına vâris olan Hz. Ali'dir. Esrar-i Rabbânîye sırrına vâris olan Hz. Huzeyfe'dir. Dünyevî saltanât sırrına vâris olan Hz. Muâviye'dir. **Allah hepsinden râzı olsun**." buyurmuşlardır.

ŞİİR

Yâ Rasûlallah!
Hâsılı ey şeyh-i iklim-i vefâ,
Sana ten de feda, can da feda.

Hıtani

⁂

Şair Nâbî ve Medine'ye Hürmet:

Sakın terk-i edepten kûy-i Mahbub-i Hüda'dır bu,
Nazargah-ı İlâhîdir, Makâm-ı Mustafa'dır bu.

***

Şeyyat Hamza Sivri Hisari onun hakkında diyor ki:
Senin aşkın kamu derde devadır Yâ Rasûlallah;
Senin katında hacetler revandır Yâ Rasûlallah!
Teninde açılır güller, sözünde şehd u şükürler;
Seninle hasta gönüller, şifayâbdır Yâ Rasûlallah!
Ay u güneş yedi yıldız seni över, kamu dümdüz,
Senin sözünden ayrı bir söz hatadır Yâ Rasûlallah;
Şeyyat Hamza ol şahtan, dilerim ki kurtula ahdan;
Seni methetmek Allah'tan, atâdır Yâ Rasûlallah!

11. DERS:

İhlâs ve Niyet
Riyâ ve Nifakı Terk

Mevzuumuz uzun olacağı için iki başlık altında izaha çalışacağız.

1. İhlâs ve niyet
2. Riyâyı ve nifakı terk

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا اُمِرُوا اِلَّا لِيَعْبُدُوا اللهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوا الزَّكٰوةَ وَذٰلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ﴾

Meali: **"Hâlbuki onlar ancak Allah'a, onun dininde İhlâs sahipleri olarak, diğer batıl dinlerden İslâm'a yönelerek ibadet etsinler, namazı gereği gibi kılsınlar ve zekâtı versinler diye, emrolunmuşlardır. İşte bu emredildikleri şey, dosdoğru hak dindir."** *(el-Beyyine, 98/5)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّا اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ۞ اَلَا لِلّٰهِ الدِّينُ الْخَالِصُ...﴾

Mealleri: "(Ey Rasûlüm!) **Şüphesiz ki biz sana bu Kitab'ı hak olarak indirdik. O halde sen de Allah'a ibadet et, ona İhlâs ile kulluk et. İyi bil ki ancak halis din Allah'ındır."** *(ez-Zümer, 39/2-3)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ اَحَدًا﴾

Meali: **"Her kim Rabbine kavuşmayı arzu eder ise iyi-yararlı bir iş yapsın. Ve Rabbine yaptığı ibadete kimseyi ortak etmesin."** *(el-Kehf, 18/110)*

Hadîs-i şerîf:

إِذَا جَمَعَ اللهُ النَّاسَ لِيَوْمٍ لاَ رَيْبَ فِيهِ، نَادَى مُنَادٍ مَنْ كَانَ يُشْرِكُ فِي عَمَلٍ عَمِلَهُ لِلّٰهِ اَحَدًا فَلْيَطْلُبْ ثَوَابَهُ مِنْهُ فَإِنَّ اللهَ أَغْنَ الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ ۞

Mânâsı: **"Vukuunda şüphe olmayan o mahşer gününde insanlar Allah'ın huzurunda toplanınca, bir münâdî nidâ ederek şöyle diyecektir: Kim yaptığı ameline başkasını da ortak etti ise o, sevabını Allah'tan değil de kimin görmesi için yaptıysa, gitsin sevabını ondan istesin. Çünkü Allah şirkte ve şerikte en ganî olan ve kimseye ortaklık kabul etmeyendir." Hadisin son cümlesi doğru mu?**

NİYETİN VE İHLÂSIN HAKÎKATİ

Peygamberimiz (sav) Cebrâil'e (as) "**İhlâs nedir?**" diye soruyor. Cebrâil (as) biraz sonra şu Hadîs-i kudsî ile geliyor:

اَلْإِخْلاَصُ سِرٌّ مِنْ أَسْرَارِي اِسْتَوْدَعْتُهُ قَلْبَ مَنْ أَحْبَبْتُ مِنْ عِبَادِي لاَ يَطَّلِعُ عَلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكْتُبُهُ وَلاَ شَيْطَانٌ فَيُفْسِدُهُ ۞

Yani: **"İhlâs benim sırlarımdan bir sırdır ki onu ben kullarımdan sevdiğim kimselerin kalbine yerleştiririm ki ne melek muttali' olup onu yazabilir, ne de ona şeytan nüfûz edip ifsâd edebilir."**

Nitekim bir diğer hadîs-i kudsî'sinde de Hz. Allah İhlâs'lı kalbin kendi makarrı (karargâhı) olduğunu, ancak oraya tecellî ettiğini de bize şöyle bildiriyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مَا وَسِعَنِي أَرْضِي وَلاَ سَمَائِي وَلاَ عَرْشِي وَلٰكِنْ وَسِعَنِي قَلْبُ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ﴾

Yani: "**Beni ne arzım, ne göklerim, ne de arşım istiâb edebilir. Ben ancak, mü'min kulumun kalbine sığarım (rahmetim ile oraya tecellî ederim)**." buyuruyor.

Böylesi mü'minler yeryüzünde aynı zamanda Allah'ın hidâyet meş'aleleridir. Nitekim bir hadîsinde sevgili Peygamberimiz buna işaret ederek buyuruyor ki:

طُوبَى لِلْمُخْلِصِينَ أُولٰئِكَ مَصَابِيحُ الْهُدَى تَنْجَلِي عَنْهُمْ كُلُّ فِتْنَةٍ ظَلْمَاءَ ۞

Mânâsı: **"İhlâs sahiplerine müjdeler olsun ki onlar yeryüzünde hidâyet meş'aleleridir ve onlar sayesinde bütün karanlık fitneler aydınlanır. Bunun yolu da ibadet etmek ve ibadette İhlâs sahibi olmaktır."**

Buna da Peygamberimiz şu hadîsi ile işaret etmektedir:

مَنْ أَخْلَصَ الْعِبَادَةَ لِلّٰهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ظَهَرَتْ يَنَابِيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ ۞

Mânâsı: **"Kim kırk gün sırf Allah rızâsı için amel edebilir ise onun kalbinden diline doğru hikmet pınarları akmaya başlar."**

Nitekim Hz. Allah bir âyetinde;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾

Meali: **"O halde siz** (ey kullarım), **dini bütün** (tastamam) **muhlis olarak Allah'a ibadet edin. İsterse kâfirler hoşlanmasınlar."** *(Ğâfir/Mü'min, 40/14)* buyurmuyor mu?

Kâfirlerin zaten bizim halimizden hele hele ibadet ve taatimizden hoşlanmaları, bizi hoş görmeleri mümkün değil. Ancak onlara benzer isek; mel'anette onlara ortak olursak, o zaman bizden hoşlanırlar, değil mi?

Sevgili Peygamberimiz **İhlâs** ve **niyet**i bize şöyle anlatıyor:

إِنَّمَا ٱلْاَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ اِمْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ ۞

Mânâsı: **"Ameller(in hükmü) ancak niyetlere göredir (niyet hayır ise amel de hayır olur). Muhakkak herkes için niyet ettiği şey vardır. Kimin hicreti Allah ve Rasûlü için ise hakîkaten o Allah ve Rasûlü'ne hicret emiştir. Ama kimin hicreti de dünyevi bir mansıp (makam-mevki, dünyevi bir menfaat) için ise yahut bir kadın nikâhlamak için ise onun hicreti de hicret ettiği şey içindir."** *(Buhârî)*

İmâm Buhârî diyor ki; "Bu hadîs-i şerîf İmâm Şâfiî Hazretlerine sorulduğunda şöyle buyuruyor: **Bu Hadis İslâm'ın üçte birine ve İslâm fıkhının da yetmiş babına muâdildir**."

Dikkat: Bu hadîs aynı zamanda bir Mûcize-i Rasûl'dür. Çünkü Rasûlüllah Efendimiz daha önce Medine'ye hicret etmiş, Ümmü Kays ismindeki hanıma âşık olduğu için onun arkasından Mekke'den hicret eden ve Medine'ye gelen Sahâbî'yi de böylece tespit etmiş oluyor.

SELEF-İ SÂLİHÎN EFENDİLERİMİZDEN İHLÂS'LA ALAKALI ÖRNEKLER

1. Hz. Âdem'i Allah için ziyaret eden Âhu:

Hz. Âdem (as) cennette malum zelleyi işledikten sonra, **Hz. Allah** tarafından **Hindistan**'ın **Serendip** adasına indiriliyor ve hanımı **Hz. Havva'd**an da ayrılıyor. Adada hiç kimse yok, hattâ adadaki hayvanlar bile onunla ilgilenmiyor ve ondan ürküp kaçıyorlar. Sadece **misk geyiği** denen bir geyik "**Gideyim, Allah rızâsı için şu Âdem'i bir ziyaret edeyim.**" diyor ve yavaşça yanına sokuluyor. Kendisini ilk ziyarete gelenin bir geyik olduğunu gören Hz. Âdem bundan çok

memnun oluyor ve geyiğin ona sokulması hoşuna gidiyor. Başını sıvazlıyor, kulak memesini tutup okşuyor. Sırf Allah rızâsı için yapılan bu ziyaret neticesinde Hz. Âdem'in sıvazladığı o kulak memesinde dünyanın en muteber miski meydana geliyor ve misk kokusu bütün adayı sarıyor. Adadaki bütün hayvanlar; "**Böyle bir koku yoktu, nereden geliyor?**" diye merak ediyorlar ve kokunun Hz. Âdem'i ziyarete giden geyikten geldiğini anlayınca hepsi Hz. Âdem'in ziyaretine koşuyorlar. Amma misk kokusu için Hz. Âdem'i ziyarete gidenler boş dönüyor ve o koku sadece Allah için ziyarete giden **Âhu**'da ve onun neslinde halen devam ediyor.

2. Bir ihtiyar sahâbînin getirdiği ve ihlâsı:

Cenâb-ı Hak Habîbine; **"Kullarıma söyle, benim için tasaddukta bulunsunlar."** buyurunca ve emsâli âyetler inince Peygamberimiz de Ashâbını Allah yolunda infâka davet buyurdu. Bütün Ashâb seferber oldu ve birçoğu malının yarısını getirip Rasûlüllah'ın önüne koydu. Derken fakir bir ihtiyar sahâbî de üç hurma ile bir ekmek parçasını getirip, ezile-büzüle Rasûlüllah'ın önüne koydu ve boynunu büktü. Bunu gören Ashâbı bir gülmektir aldı, bir türlü kendilerine hâkim olamıyorlardı. Peygamberimiz bunların niye güldüğünü anladı ve buyurdu ki: "**Size gayb âleminin esrârından bahsedeyim mi?**" Ashâb; "**Buyur Yâ Rasûlallah!**" dediler. Peygamberimiz; "**Hz. Allah şu anda perdeleri gözümün önünden kaldırdı ve bana mahşerdeki teraziyi gösterdi. Terazinin bir kefesine sizin getirdiklerinizin tamamı, diğerine ise bu ihtiyarın getirdiği üç hurma ile ekmek parçası kondu. Fakat bu ihtiyarın getirdiklerinin terazide sizin getirdiklerinizin tamamına üstün geldiğini gördüm.**" Bu defa hepsi pişman olup ağlaştılar ve; "**Sebebi nedir Yâ Rasûlallah**?" diye sordular. Peygamberimiz: "**Çünkü bu kişinin bütün varı-yoğu bu kadardı, onları da getirip Allah yolunda tasadduk etti.**" buyurdu. *(En Güzel Dini Hikâyeler Kitabından)*

Nitekim bir hadîsinde mealen Peygamberimiz; "**Bütün Ümmetimin Îmânı terazinin bir kefesine Hz. Ebû Bekir'in îmânı ise diğer kefesine konup tartılsa, Hz. Ebû Bekir'in îmânı ağır gelirdi**." Buyuruyor ve mübârek sözlerini şöyle tamamlıyordu: **"Bu hal onun amel ve ibadetinin çokluğundan değil, kalbinde ki İhlâsındandır."**

3. Nafile oruç tutan kişinin et almak isteyişi

Bir derviş otuz sene nâfile oruç tutmuştu. Bir iftar vakti kasaba et almaya gitti. Önüne bir ihtiyar geçmişti, iftar da yaklaşmıştı. İhtiyar ise kasaptaki etleri bir türlü beğenmiyor; bu yağlı, bu kemikli diye kasabı meşgul edip duruyordu. En sonunda da kasaba; "**Yahu bunun biraz daha iyisi yok mu? Bugün oruçluyum, iftar edeceğim, halimden anlamıyor musun?**" deyince, artık canı burnuna gelmiş, sırada beklemekten yorulmuş derviş dayanamıyor: "**Yeter be... Yahu bir gün oruç tuttun da ne oldu? Ben otuz senedir oruçluyum, yine de senin**

yaptığını yapmıyorum." deyince önündeki ihtiyar; "**Ben zaten şeytanım, sana bunu söyletmek ve senin otuz yıllık amelini mahvetmek istemiş, bunun için bu tuzağı kurmuştum. Hadi bana eyvallah!**" demiş ve gözden kaybolmuştu.

4. Allah için ağacı kesmeye giden derviş ile şeytan:

Bir memlekette câhil insanlar (şimdikilerin yılbaşında yaptığı gibi) çam ağacına kudsiyet atfetmişler ve ona zamanla tapınmaya başlamışlardı. Tabii bu durumdan da şeytan çok memnundu. Derken, bir derviş baltayı omuzladı ve o ağacı Allah rızâsı için kesmek üzere yola çıktı. Şeytan yolda önüne çıkarak, gitmesine, ağacı kesmesine mânî olmak istedi. Kavga ettiler; ama derviş şeytanı hep mağlup ediyordu; şeytan derviş ile başa çıkamayacağını anlayınca ona yalvardı: **"Bu ağacı keseceksin de eline ne geçecek? Gel seninle bir anlaşma yapalım. Ben sana her gün bir altın vereyim, sabah kalkınca altını yastığının altından al; ama geri dön. Tamam mı?" "Tamam..."** Ve ertesi sabah heyecanla yastığını kaldıran derviş altında pırıl pırıl parlayan altını görünce çok seviniyor. Ertesi gün oluyor; derviş yine yastığı kaldırıyor, altına bakıyor; ama altın yok… Derviş hemen baltayı omuzluyor ve halkın tapındığı ağacı kesmek üzere yola çıkıyor. Yolda yine şeytanla karşılaşıyorlar. Şeytan gitmesine mânî olunca, yine kapışıyorlar; ama bu defa şeytan dervişi yerden yere çarpıyor. Derviş bu duruma şaşırınca da şeytan; **"Yok! Kabahat sende! Çünkü sen birinci de Allah rızâsı için ağacı kesmeye gidiyordun ve beni yeniyordun. Şimdi ise altının gelmediğini gördüğün için ağacı kesmeye gidiyorsun. Geri dön, yoksa seni öldürürüm!"** diyor. *(Büyük Dini Hikâyeler kitabından)*

BİR MUHLİS BİR DE MUHLÂS KULLAR VARDIR

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَالَ رَبِّ بِمَا اَغْوَيْتَنِى لَاُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِى الْاَرْضِ وَلَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ ۞ اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ﴾

Meali: "(İblis-şeytan) **dedi ki: Ey Rabbim! Beni azdırdığın şeye** (rahmetinden tardetmene) **mukâbil, ben de andolsun yeryüzünde onlara** (günahları) **süsleyeceğim. Ve onların hepsini mutlaka azdıracağım. Ancak onlardan muhlâs** (ihlâsa erdirilmiş) **kulların müstesna.**" *(el-Hicr, 15/39-40)*

Âyet-i celîleden anlaşıldığına göre, ihlâs sahibi olmak için bizim gibi çırpınan Allah'ın kulları var. Ama bir de Allah'ın kalplerinde ihlâs nurunu tecellî ettirdiği ve sevdiği muhlâs kulları var. Yukarıdaki bir hadîste geçen ve hidâyet meş'aleleri olarak tavsif edilenler bunlar olsa gerek.

Ebû Saidi'l-Harraz Hazretleri buyuruyor ki:

"İleridekilerin yani Ashâb ve Selef-i Sâlihîn'in riyâsı, biz geridekilerin İhlâsından iyi idi." *(Halkadan Pırıltılar)*

Ebû Abdullah Hazretleri buyuruyor ki:

"İşleyeceğin bir amele riyâ karışmasını istemiyorsan, o ameli yeryüzünde senden, göklerde de O'ndan başka bilen olmasın." *(Halkadan Pırıltılar)*

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** Hazretleri de; **"İhlâs ile yapılan ibadetler, belâlara mânidir. Belâlar, ihlâs sahiplerine zarar veremez."** buyurmuştur. Ve yine buyurmuşlardı ki: **"Bizim yolumuz îmân, İslâm ve ahlâk-ı Muhammedî'yi Ümmet-i Muhammed'in kalbine aşılamaktan ibarettir."**

BİR DÖRTLÜK

Derya'da sonsuzluğu fikr etmeye ne hacet?
İşte sana derya gibi sonsuz! Karacaahmet
Yalancı şehrin ortasında, sahici belde
Ona sor gidenlerden, geriye ne kalmış elde?

Necip Fazıl

RİYÂNIN VE NİFAKIN ZEMMİ (KÖTÜLÜĞÜ) VE ONU TERK

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۞ اَلَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۞ اَلَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُنَ ۞ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ﴾

Meal: "**Vay o namazı kılanların haline ki namazlarından gâfildirler** (namaza aldırış etmezler, vaktinde kılmazlar). **Onlar riyâkârların ta kendileridir** (gösteriş yapıyorlar). **Zekâta da** (her türlü hayra da) **mâni oluyorlar."** *(el-Maun, 107/4-7)*

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا﴾

Meali: "**Bunlar, Allah'a ve âhiret gününe îmân etmedikleri halde mallarını, insanlara gösteriş yapmak için harcarlar. Şeytan kimin arkadaşı olursa, o ne kötü arkadaştır!**" *(en-Nisâ, 4/38)* Bu âyetin devamında da

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ اٰمَنُوا بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللهُ وَكَانَ اللهُ بِهِمْ عَلِيمًا﴾

Meali: "**Bunlar, Allah'a ve âhiret gününe îmân etselerdi ve Allah'ın verdiği rızıktan gösterişsiz** (O'nun rızâsı için) **harcasalardı kendilerine ne zarar gelirdi,** (ne kaybederlerdi)? **Allah onların** (niyetlerini de konuştuklarını da yaptıklarını da) **çok iyi bilendir.**" *(en-Nisâ, 4/39)*

RİYÂNIN TARİFİ

Riyâ; Yaptığın amele-işe karşılık halkın övgüsünü, methini, alkışını beklemektir.

Nifak ise; kişinin, sinesinde küfrü saklayıp, dili ile İslâm'ı itiraf etmesi, açıklamasıdır.

ŞİRK İKİDİR

1. Şirk-i celî: Doğrudan doğruya puta tapmak.

2. Şirk-i hafî: Riyâ yapıp, ibadeti Allah'tan başkasına tahsîs etmek, gösteriş için amel etmek.

PUTA TAPMAK DA İKİ ŞEKİLDE OLUR

a) Bir put yapmak, onu Allah seviyesine çıkarıp, sonra da ona tapmak.

b) Veya Allah'ı kul seviyesine indirmek, kula Allah veya oğlu diye tapınmak.

Bugünkü Hristiyanların Hz. İsa'ya izafe ettikleri ulûhiyet gibi... Nitekim Sevgili Peygamberimiz bir hadîs-i şerîflerinde;

أَخْوَفُ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ اَلشِّرْكُ الْأَصْغَرُ قَالُوا: وَمَا الشِّرْكُ الْأَصْغَرُ؟ قَالَ ع م: اَلرِّيَاءُ ۞

Yani: **"Benden sonra üzerinize gelecek şeylerden en çok korktuğum küçük şirktir." 'Yâ Rasûlallah, küçük şirk nedir?'** diyen Ashâba Peygamberimiz; "**O riyâdır.**" buyurmuşlardır.

إِنِّي تَخَوَّفْتُ عَلَى أُمَّتِي اَلشِّرْكُ اَمَا إِنَّهُمْ لاَ يَعْبُدُونَ صَنَمًا وَلاَ شَمْسًا وَلاَ قَمَرًا وَلاَ حَجَرًا وَلكِنَّهُمْ يُرَائُونَ بِأَعْمَالِهِمْ ۞

Yani: **"Ben Ümmetim hakkında şirke düşmelerinden korkuyorum; ama bu şirke düşüşleri, muhakkak puta tapmakla veya güneşe tapmakla veya aya veya bir taşa tapmakla olmayacak. Lâkin onların şirki, gösteriş için amel etmek olacak."** *(İbn Mâce ve Hâkim'den)*

Yine Peygamberimiz Ebû Hureyre'nin (ra) rivâyet ettiği uzun bir hadîsinde; riyâ için şehit olanın, riyâ için Kur'ân okuyup okutanın ve riyâ için malını infâk edenin halini bizlere şöyle anlatıyor:

إِنَّ أَوَّلَ النَّاسِ يُقْضَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِ: رَجُلٌ اسْتُشْهِدَ، فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعْمَتَه فَعَرَفَهَا، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا ؟ قَالَ: قَاتَلْتُ فِيكَ حَتَّى اسْتُشْهِدْتُ، قَالَ: كَذَبْتَ، وَلكِنَّكَ قَاتَلْتَ لأَنْ يُقالَ جَرِيءٌ، فَقَدْ قِيلَلَكَ ثُمَّ أُمِرَ بِهِ، فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ.

وَرَجُلٌ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ وَعَلَّمَهُ، وَقَرَأَ الْقُرْآنَ، فَأُتِيَ بِهِ، فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: تَعَلَّمْتُ الْعِلْمَ وَعَلَّمْتُهُ، وَقَرَأْتُ فِيكَ الْقُرْآنَ، قَالَ: كَذَبْتَ، وَلكِنَّكَ تَعَلَّمْتَ لِيُقَالَ لَكَ عَالِمٌ، وَقَرَأْتَ الْقُرْآنَ لِيُقَالَ لَكَ قَارِئٌ، فَقَدْ قِيلَ، ثُمَّ أُمِرَ بِهِ، فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ.

وَرَجُلٌ وَسَّعَ اللهُ عَلَيْهِ، وَأَعْطَاهُ مِنْ أَصْنَافِ المَالِ، فَأُوتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ، فَعَرَفَهَا، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا ؟ قَالَ: ما تَرَكْتُ مِنْ سَبِيلٍ تُحِبُّ أَنْ يُنْفَقَ فِيهَا إِلاَّ أَنْفَقْتُ فِيهَا لَكَ. قَالَ: كَذَبْتَ، ولكِنَّكَ فَعَلْتَ لِيُقَالَ لَكَ هُوَ جَوَادٌ، فَقَدْ قِيلَ، ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ.

Mânâsı: "Ben Rasûlüllah'tan işittim buyurdu ki: Kıyâmet günü aleyhine hükmedilecek, insanların birincisi, şehit edilen bir adam olacaktır. O kimse Huzur-i İlâhî'ye getirilir. Hz. Allah ona dünyada verdiği nimetlerini tek tek sayar, anlatır; o da bunları bilir, hatırlar ve itiraf eder. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak, '**Peki, bu nimetlerin karşılığında ve bu nimetlere mukâbil, sen ne yaptın?**' buyurur. Şehit olan o kul: '**Senin rızân uğrunda harp ettim ve nihayet şehit oldum**' der. Hz. Allah ona: '**Sen yalan söylüyorsun! Sen benim rızâm için değil, senin hakkında kahraman denilsin, diye dövüştün** (harp ettin) **ve bu sözler de dünyada senin için söylendi**...' Sonra Hz. Allah emreder, onu yüzüstü sürüklerler ve nihayet ateşe atılır.

İkinci kul ise ilim öğrenmiş, hattâ öğrendiği ilmi başkalarına da öğretmiş ve Kur'ân okumuş bir kimsedir. Huzur-i İlâhî'ye getirilir. Cenâb-ı Hak ona da verdiği nimetlerini anlatır ve sayar. O da bunları anlar ve hatırlar. Hz. Allah ona: '**Peki, bu nimetlerim içinde bulunur iken, sen benim için ne amel ettin**?' diye sorar. O kul da '**Senin rızân uğruna ilim öğrendim ve onu başkalarına da öğrettim ve Kur'ân-ı Kerîm'i okudum.**' der. Cenâb-ı Hak: '**Yalan söylüyorsun! Lâkin sen, o ilmi, sana âlim** (bilgin) **denilmesi için öğrendin. Kur'ân-ı**

Kerîm'i de sana iyi bir okuyucu denilmesi için okudun. Bu sözler de sana dünyada söylenmiştir.' Sonra Hz. Allah meleklere emreder de o da yüzüstü sürüklenerek cehennem ateşine atılır.

Sonra üçüncü kul huzura getirilir. Bu kul Allah'ın kendisine geniş çapta zenginlik verdiği bir kimsedir. Allah buna da verdiği nimetlerini tek tek, ayrı ayrı, sayar, hatırlatır, anlatır. O kimse de dünyadaki bu nimetleri tamamıyla hatırlar, bilir. Hz. Allah ona da '**Bu nimetlerin arasında bulunur iken, benim için ne gibi ameller** (hangi hayırlı işler) **yaptın?**' diye sorar. Kul da: '**Senin sevdiğin yollarda para harcadım, harcamadık bir yer bırakmadım Yâ Rabbî!**' der. Cenâb-ı Hak: '**Yalan söylüyorsun! Fakat sen bunları, sana dünyada cömert adam desinler için yaptın. Dünyada da beklediğin bu söz sana söylendi**.' Sonra Cenâb-ı Hak meleklere emreder, bu kimse de yüzüstü sürüklenerek cehenneme atılır." *(Riyâzu's-Sâlihîn, Hadis No: 1614)*

KUZMAN İSMİNDEKİ PEHLİVANIN MÜNAFIKLIĞI

Kuzman ismindeki pehlivan için **Peygamberimiz** yakın arkadaşlarına, bu münâfıktır, buyuruyor.

Kuzman, Bedir'de büyük kahramanlıklar gösteriyor, müşriklerden on kişiye yakın insanı öldürüyor ve yaralanıp düşüyor. Durumu bilmeyen Ashâbdan bazıları koşup onu kahramanlığından dolayı tebrik ediyor ve; "**Şehâdetin mübârek olsun.**" diyorlar. Kuzman **"Ne şehâdeti? Ben şehâdet için Allah rızâsı için değil, Medine hurmalıklarını Mekkelilerden korumak için harp ettim.**" diyor ve hemen hançerini çıkarıp intihar ediyor. Böylece Peygamberimizin bir mûcizesi daha tahakkuk ediyor.

تَعَوَّذُ بِاللهِ مِنْ جُبِّ الْحَزَنِ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا جُبُّ الْحَزَنِ؟ قَالَ: وَادٍ فِي جَهَنَّمَ تَتَعَوَّذُ مِنْهُ جَهَنَّمُ كُلَّ يَوْمٍ مِأَةَ مَرَّةٍ قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللهِ وَمَنْ يُدْخِلُهُ؟ قَالَ ع م: اَلْقُرَّاءُ الْمُرَائُونَ بِأَعْمَالِهِمْ ۞

Mânâsı: **"Rasûlüllah Efendimiz Cübbü'l-Hazen'den Allah'a sığınınız!**' buyurdu. Ashâb '**Cübbü'l-Hazen nedir?**' diye sordu. Peygamberimiz de '**O cehennemde öyle bir vâdidir ki cehennemin diğer vâdileri, günde yüz kere onun şerrinden Allah'a sığınırlar.**' '**Peki, Yâ Rasûlallah, oraya kimler girecek, kimler atılacaklar?**' Peygamberimiz; "**Amelleri ile okuyuşlarıyla riyâ yapan kurrâlar, hafızlar."** buyurdu. *(Seyyid Mansûr Ali Nâsıf el-Hüseyni eş-Şâfiî, et-Tâcu'l-Câmiu li'l-Usûl fî Ehâdîsi'r-Rasûl, 1, s. 58)*

Riyâzu's-Sâlihîn'in başında 12 nolu hadîste Peygamberimiz, geçmiş Ümmetlerden üç kişinin yola çıktıklarını yolda yağmura, fırtınaya yakalanınca mecburen bir mağaraya sığındıklarını; fakat dağdan kopan bir kayanın gelip o mağaranın

ağzını kapattığını ve içeride çaresiz kalan bu üç kişinin birbirlerine; "**Bizleri buradan ancak iyi işlerimiz ve duâlarımız kurtarır. Her birimiz, yaptığımız ve hatırladığımız iyi işlerimizi-amellerimizi, zikrederek duâ edelim. Belki kurtuluruz.**" dediklerini anlatır:

Mağaradakilerden biri ellerini açtı ve şöyle yalvardı: "Yâ Rabbî! Biliyorsun benim ihtiyarlamış anam-babam vardı. Ben, çobanlık yapardım. Akşam olunca, onlara ikram etmeden ne âileme, ne çocuklarıma ne de kölelerime süt veya başka bir şey ihsân etmezdim. Bir gün hayvanları otlatmak için çok uzaklara gitmiş, gece de çok geç dönmüş idim. Döndüğümde annemi-babamı uyumuş buldum. Uykularına kıyıp, onları uyandırmadım. Çocuklarım, âilem (süt diyerek) sabaha kadar ayaklarıma sarıldıkları halde, anneme-babama ikram etmeden, onlara da vermedim. Nihayet fecir vakti uyanıp, annem-babam sütlerini içtikten sonra çocuklarıma da içirdim. Yâ Rabbî! Eğer ben bu yaptığımı, senin rızân için yapmış isem, ne olur üzerimize kapanmış olan şu kayadan ve bu belâdan bizleri kurtar Allah'ım!"

Derken, kaya biraz aralandı; ama dışarıdan sadece ışık ve nefes alabiliyorlardı. Dışa çıkmalarına imkân yoktu.

İkincisi şöyle dedi: "Yâ Rabbî! Biliyorsun benim amcamın bir kızı vardı. Ben onu çok seviyordum, o bana insanların en sevimlisi idi. Ona yaklaşmak ve onunla olmak istedim. O benden çekindi, uzak durdu. Nihayet bir kıtlık zuhûr etti. O muhtaç duruma düştü, ben ise zengin olmuştum. Bana geldi, para ve yardım istedi. Ben de karşılığında, kendisini bana teslim etmesini, istedim ve bu şartla ona yüz yirmi altın verdim. Tam ona yaklaşıp zina edeceğimde; "Allah'tan kork! Haksız yere, bekâret mührümü bozma" diye yalvardı. Hâlbuki o bana kadınların en sevimlisi idi, böyle olduğu halde, Yâ Rabb, senden korkarak ondan uzaklaştım. Verdiğim altınları da ona bıraktım, geri almadım. Yâ Rabbî! Eğer ben bu yaptığımı senin için rızân için yaptı isem, ne olur içinde bulunduğumuz şu durumdan bizi kurtar Allah'ım!" diye yalvardı.

Kaya üzerlerinden biraz daha açıldı; ama açılan yerden yine çıkılamıyordu.

Üçüncüsü de şöyle yalvardı: "Yâ Rabbî! Biliyorsun ben bir takım işçiler kiralamıştım. Birisi hariç, diğerlerinin ücretlerini de tam olarak ödemiştim. O bir kişi ise benden hakkını almadan gitmişti. Ben onu aradıysam da bulamadım. Bunun için onun parasını çalıştırıp, çoğalttım. O kadar ki onun parasıyla birçok mal meydana geldi. Nice zaman sonra adam çıkıp bana geldi ve eskiden bende kalmış ücretini istedi ve 'Ey Abdullah! Benim sende kalmış ücretimi ver.' dedi. Ben de deve sığır, koyun, hattâ çobanlarını da göstererek; 'Bunların hepsi senindir.' dedim. O da bana; 'Ey Abdullah! Benimle alay etme.' dedi. Ben de; 'Ben seninle alay etmiyorum, gerçeği söylüyorum. Bunlar senin ben de kalan paranın, kazançları ve bereketleridir.' dedim. Bunun üzerine adam çok sevinerek mallarının hepsini sürüp götürdü. Yâ Rabbî! Eğer sen, benim yaptığım bu amelleri kendi rızâna

uygun buluyor isen, ne olur bizi bu mağaradan kurtar!" diye yalvardı ve o anda kaya üzerlerinden tamamen açıldı; mağaradan yürüyerek çıktılar, kurtuldular.

Bu hadîsin zâhirî mânâsını özetler isek, kurtuluşun üç çaresi var demektir:

a) Anneye-babaya iyilik ve ihsân...

b) İffet sahibi olarak yaşamak, iffetimizi dâimâ korumak...

c) Ticarette ve bilhassa çalıştırdığımız işçiler hakkında çok doğru ve dürüst olmak...

Hadîsin tasavvufi mânâsına gelince:

Buradaki mağaradan murad, dünyadır. Üzerlerine kapanan kayadan murad ise gaflet ve şehvettir. Kim bu amellerin üçünü de sırf Allah rızâsı için yapar ve bu amellere riyâ karıştırmaz ise kabire konulduğunda üstüne atılacak toprakların altından Allah'ın lütfu ile ihsânı ile kalkacak ve cennete gidecek demektir.

Ashâb Peygamberimiz'e; "**Peki, Yâ Rasûlallah! Riyâdan nasıl kurtuluruz, kurtulabiliriz?**" deyince, Peygamberimiz onlara şu duâyı okumalarını tavsiye etti:

اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ نُشْرِكَ بِكَ شَيْئًا نَعْلَمُهُ وَنَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لاَ نَعْلَمُهُ ۞

Yani: "**Yâ Rabbî! Bildiğimiz, bilerek yaptığımız şirkten ve bilmeyerek yaptığımız şirkten** (riyâdan) **sana sığınır, sana istiğfar ederiz...**"

Fudayl b. İyâz Hazretleri buyuruyor ki: **"Âhir zamanda her milletin münâfıkları; beyleri, reisleri olacak. Onları bu beylerden korumak, kurtarmak lazım. Çünkü onlar şifası olmayan, belâ ve illetlerdir."** *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 270)*

Bişr-i Hafî Hazretleri buyurmuş ki: **"Hele acele etmeyiniz; bekleyiniz. Öyle bir zaman gelecek ki halkın en kötüleri, halkın başına geçip saltanât sürecekler."** *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 276)*

DİLİ BİZDEN OLANLAR

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيُشْهِدُ اللهَ عَلٰى مَا فِي قَلْبِهٖ وَهُوَ اَلَدُّ الْخِصَامِ ۞ وَإِذَا تَوَلّٰى سَعٰى فِي الْاَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ﴾

Meal: **"İnsanlardan öyleleri de var ki onun bu dünya hayatına ait sözü** (konuşmaları, nutukları, sohbetleri vs.) **senin hoşuna gider. Ve kalbinde olana** (olması gereken îmânında samimi olduğuna da) **Allah'ı şâhit gösterir,** (yani arada Allah'tan da bahseder). **Hâlbuki o, düşmanların en yamanıdır. O** (münâfık) **yeryüzünde iş başına geçti mi orada fesat çıkarmaya, ekini**

(ziraatı-mahsulleri-meyveleri) **ve hattâ zürriyeti kökünden kurutmaya koşar.** (Bugünkü nüfus planlamacıları gibi). **Allah fesadı** (fesatçıları, bozgunculuğu ve bozguncuları) **sevmez."** *(el-Bakara, 2/204-205)*

Hz. Ali buyurmuş ki:

"**Murâi'nin** (riyâkârın) üç nişanı-alâmeti vardır:

1. Yalnız iken, amelinde tembeldir, tembelleşir.
2. İnsanlar arasında ise amel ederken hızlanır, onu hevesli görürsün.
3. Övüldüğü zaman, amelini çoğaltır, yerildiği zaman ise azaltır.

Muaz bin Cebel (ra) Rasûlüllah'tan (sav) naklen buyuruyor ki:

"İnsanların yaptığı ameller Arş'a yükselirken;

– Birinci katta yaptıkları gıybetleri sebebi ile
– İkinci katta yaptıkları riyâları sebebi ile
– Üçüncü katta kibirlenmeleri sebebi ile
– Dördüncü katta ucubları-böbürlenmeleri sebebi ile
– Beşinci katta insanlara hasetleri sebebi ile
– Altıncı katta merhametsizlikleri sebebi ile
– Yedinci katta ise Allah'tan başkasının rızâsını-hoşnutluğunu, övmesini murad etmeleri gibi illetler sebebi ile geri çevrilirler ve yüzüne çarpılırlar." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 644)*

İHLÂSLA OKUNAN "EZAN DUÂSI"

Abbâsî Halîfesi **Hârun Reşid**'in hanımı **Zübeyde Hatun** o güne kadar hiçbir paşanın, hiçbir sultanın yapamadığı hayrı yapmış ve altı bin km. mesafeden **Arafat**'a künkler döşeyerek su getirmiş ve yıllarca hacıları sulamıştı. Ölünce onu cennette görenler; "**Bu hayrın sebebi ile cenneti kazandın değil mi?**" demişler. Cevaben; "**O dâhil, bütün ammelerime riyâ karıştığı için hepsi mahvoldu gitti."** diyor. "**Peki, hangi amelin ile cenneti ve bu makamı kazandın?**" diye sorulduğunda cevaben demiş ki: **"Her ezanı huşu içinde dinler, sonra da ezan duâsını okurdum. İşte ihlâsla okuduğum ezan duâsı sayesinde Mevlâ bu makamı ihsân etti."**

OKUNAN KUR'ÂN VE İHLÂSLA ALÂKALI BİR BAŞKA ÖRNEK

Büyüklerden bir zât şöyle anlatıyor:

"Bir seher vakti idi, yol kenarında bulunuyordum ve **Tâhâ sûresi**ni okuyordum. Sonra biraz dalmışım, rüyada birisini gördüm. Elinde bir kâğıt vardı ve benim okuduğum **Tâhâ sûresi**nin her kelimesinin karşısına on sevap yazıyordu. Yalnız bir kelimenin silindiğini ve karşısına sevap da yazılmadığını görünce, yazan meleğe itiraz ettim ve; **'Yemin ederim ki o kelimeyi de okumuştum.'** dedim. Melek; **'Evet okumuştun, ama o anda oradan biri geçiyordu, sen de orada olduğunu ve Kur'ân okuduğunu duysun diye o kelimede sesini biraz**

yükseltmiştin. Bunun için Arş'tan gelen İlâhî bir emir ile o kelimenin kendisi de sevabı da silindi." diyor. *(Minhâcü'l-Âbidin, s. 244)*

Hazret-i Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyuruyor ki: "**Silivri**'de sesi güzel bir **hafız** camide **Kur'ân** okumuş, cemaat da dinlemiş... Camiden çıkarlar iken, cemaatten biri babama; '**Nasıl güzel okudu mu?**' diye sormuş, **babam** da; "**Peynir güzel amma, köpek tulumuna doldurmuşlar.**' demiş."

Nitekim Peygamberimiz (sav) bir hadîsinde:

إِقْرَأُوا الْقُرْآنَ تَبْكُوا فَإِنْ لَمْ تَبْكُوا فَتَبَاكُوا ۞

Yani: **"Kur'ân'ı okur iken ağlayınız; ağlayamıyorsanız, ağlar gibi okuyunuz."** *(101 Hadis, M. Ârif)*

Diğer bir hadîsinde ise:

إِقْرَأُوا الْقُرْآنَ بِالْحَزَنِ فَإِنَّهُ نَزَلَ بِالْحَزَنِ ۞

Yani: **"Kur'ân'ı hüzünlü bir ses ile okuyunuz. Çünkü o hüzün ile indi"** buyurmuyor mu? *(M. Ârif, age)*

BÂKİ'NİN GAZELLERİNDEN

Fermân-ı aşka cân iledür inkiyâdumuz
Hükm-i kazâya zerre kadar yok inâdumuz
Baş eğmezüz edâniye dünya-yı dûn içün
Allah'adur tevekülümüz i'timâdumuz

12. DERS:

Tevbe

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا تُوبُوا اِلَى اللهِ تَوْبَةً نَصُوحًا عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّاٰتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِى اللهُ النَّبِىَّ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعٰى بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَبِاَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

Meali: **"Ey îmân edenler! Allah'a öyle tevbe edin ki tam bir pişmanlıkla halis bir tevbe olsun. Olur ki Rabbiniz, kötülüklerinizi örter ve sizi,** (zemininden, ağaçları) **altından ırmaklar akan cennetlere koyar. O gün Allah, Peygamberini ve O'nunla beraber îmân edenleri utandırmayacaktır.** (Sırat üzerinde) **nurları önlerinde ve sağlarında koşup parlayacak, şöyle diyeceklerdir: 'Ey Rabbimiz! Bizim nurumuzu tamamla;** (bu Sırat üzerinde nurları sönen münâfıklar gibi bizleri yakma) **bizi bağışla. Muhakkak ki sen her şeye kâdirsin."** *(et-Tahrim, 66/8)*

Abdulhâlik-ı Gucdüvâni Hazretleri; "**Bu âyette hem işaret hem de beşaret vardır. İşaret tevbeyedir. Beşaret ise kabul edileceğinedir. Zira Allah tevbeleri kabul etmeyecek olsa idi burada 'tûbû'** (tevbe edeniz) **diye emretmezdi."** buyurmuştur.

Muaz bin Cebel (ra) Peygamberimiz'e (sav) soruyor:

"**Yâ Rasûlallah, tevbe-i nasuh nedir?**" Peygamberimiz de; "**Kul yapmış olduğu günaha öyle pişman olmalı ve Allah'a öyle i'tizarda bulunup yalvarmalı, günaha dönmemeye öyle azmetmeli ki; sütün, çıktığı memeye bir daha dönmesinin mümkün olmadığı gibi o da asla o günaha bir daha dönmemelidir.**" buyuruyor.

ŞU HALDE TEVBE-İ NASUH NEDİR?

Tevbe-i nasuh; çok iyi, çok sağlam ve sahibine nasihat edici tevbe... Başka bir ifadeyle; insanın dinini, ahlâkını, ıslaha müessir olan tevbe… Veya tevbe eden o insanı başkalarına da örnek kılan tevbedir.

Nitekim Hz. Ali süratle, اَللّٰهُمَّ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ diyen bir a'râbîyi görünce, ona diyor ki: "**Ey kişi! Tevbede acele, nifak tevbesi ve yalancılar tevbesi olduğuna delildir.**" Arabi: **"Yâ Ali öyle ise hakîkî tevbe nedir?"** diyor. Hz. Ali: **"Şu altı şartı kendinde toplayan tevbe, hakîkî tevbedir."** buyuruyor.

1. Geçmiş günahlarına kişinin tam nedâmeti-pişmanlığı…
2. Kazaya kalmış namaz ve ibadetleri varsa onları edâ…
3. Haram olarak aldıkları, çaldıkları varsa, onları sahiplerine iâde ve ödeme…
4. Hak sahiplerinin ayrıca helâlliğini ve rızâsını almak.
5. Bir daha o veya benzeri günaha dönmemeye tam azmetmek.
6. Nefsine (kendine) isyanın tadını tattırdığı gibi ibadetin zevkini de tattırabilmek. **(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, ilgili âyetin tefsiri)**

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَتُوبُوا اِلَى اللهِ جَمِيعًا اَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

Meali: **"Hep beraber Allah'a tevbe edin, ey mü'minler! Tâ ki kurtulup felah bulasınız."** *(en-Nur, 24/31)*

Ey Allah'ın kulları! Hep beraber tevbeye koşuşalım ve bilelim ki Allah Teâlâ rahmet kapılarını açmış, biz kullarını bekliyor.

Hadîs-i şerîf:

اَللّٰهُ أَشَدُّ فَرَحًا بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ حِينَ يَتُوبُ إِلَيْهِ مِنْ أَحَدِكُمْ كَانَ عَلَى رَاحِلَتِهِ بِأَرْضٍ فَلَاةٍ فَانْفَلَتَتْ مِنْهُ وَعَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ فَآيِسَ مِنْهَا فَأَتَى شَجَرَةً فَاضْطَجَعَ فِي ظِلِّهَا قَدْ آيَسَ مِنْ رَاحِلَتِهِ فَبَيْنَمَا هُوَ كَذٰلِكَ إِذْ هُوَ بِهَا قَائِمَةً عِنْدَهُ فَأَخَذَ بِخِطَامِهَا ثُمَّ قَالَ: مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ ''اَللّٰهُمَّ أَنْتَ عَبْدِي وَأَنَا رَبُّكَ'' أَخْطَأَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ ۞

Mânâsı: "Kulunun tevbesi ile Allah'ın hoşnutluğu (neye benzer, biliyor musunuz)? Yiyecek ve içeceği üzerinde olduğu halde, ıssız bir çölde giderken elinden devesini kaçıran veya kaybeden ve ondan ümidini kesen; çaresiz, bir ağacın altına gelip ümitsizce yanı üzere yatıp bekleyen bir kimsenin, eşyasıyla beraber bir anda devesini yanı başında görmesi ile ve yularından yapışıp son derece sevinmesinden ve bu sevinç ile şaşırarak; 'Ey Allah'ım! Sen benim kulumsun, ben de senin Rabbinim' diyecek hale gelen kişinin sevincinden, Allah'ın sevinci daha çoktur."

Büyüklerden bazıları tevbeyi, geçmiş hataların insana verdiği huzursuzluk ve iç sancısı, diye tarif etmişler...

Bazıları ise o gönülde alevlenen bir ateş, ciğerde ise iyileşmeyen bir yaradır, demişlerdir.

Sehl bin Abdullah da tevbe, kötü huyları iyi huylar ile değiştirmektir, buyurmuştur. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 10)*

HZ. ÂDEM'İN AFFINA, ŞEYTANIN İSE MAHVINA SEBEP NELERDİ?

1. Hz. Âdem, günahkâr olduğunu kabul ve itiraf etti. Şeytan ise asla kabul etmedi ve hattâ;

فَبِمَا أَغْوَيْتَنِى ۞

Yani: "**Sen beni kandırdın!**" diyerek Rabbine âdeta kafa tuttu.

2. Hz. Âdem yaptığı zelleye hemen pişman oldu, İblis ise ne o gün ne bugün yaptığına asla pişmanlık duymadı.

3. Hz. Âdem, zellesinden dolayı başkasını değil, kendini suçladı. Şeytan ise kendini asla suçlamadı.

4. Hz. Âdem hemen tevbe etti, gözyaşı döktü ve Allah'ın rahmetinden de ümidini hiç kesmedi. Şeytan ise isyana devam etti; tevbeye ve Allah'ın rahmetine hiç yaklaşmadı. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, c. 2, s. 558)*

Havseboğlu Avâm buyurmuş ki: Dört şey var ki günahtan sonra günahkârlarda onların bulunması işledikleri günahlarından daha kötüdür:

1. İşlenen bir günahı işleyenin küçümsemesi.
2. İşlediği günahı herkes yanında itiraf etmesi ve hattâ onunla övünmesi.
3. Yaptığı kötülüğü işlediği günahı ötekine berikine anlatarak, onları da âdeta yapmaya teşvik etmesi.
4. Günah işlemeye devam etmesi.

TEVBE EDENLERİN TEVBESİ DÖRT KISIMDIR:

1. Bir tevbekâr isyanından, günahından tevbe ediyor. Ve buna ömrünün sonuna kadar sâdık kalıyor. İşte tevbe-i nasuh budur… Ashâbın ve bütün büyüklerin tevbeleri gibi.

Müfessirlerin reisi İbn Abbas (r.anhümâ) anlatıyor:

Hz. Hamza'yı **Uhud'da** şehit eden ve göğsünü açıp ciğerlerini parçalayan **Vahşi, Peygamberimiz'e** mektup yazarak diyor ki: "**Ben de Müslüman olmak istiyorum, fakat Kur'ân'da bir âyet var, o beni Müslüman olmaktan menediyor**." Peygamberimiz cevap veriyor ve soruyor: "**O hangi âyettir?**" Vahşi cevap yazıyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللهِ اِلٰهًا اٰخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِى حَرَّمَ اللهُ اِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ يَلْقَ اَثَامًا ۞ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا﴾

Meali: **"Onlar ki Allah ile beraber başka bir ilaha ibadet etmezler. Allah'ın haram kıldığı nefsi** (canı) **haksız yere öldürmezler. Zina yapmazlar. Kim de bunları yaparsa, günahının cezasına kavuşur. Kıyâmet günü de azâbı katmerleşir ve bu azap içerisinde hakir olarak ebedî kalır."** *(el-Furkan, 25/68-69)*

Vahşi diyor ki: "**Yâ Rasûlallah! Bu âyette geçen şirk, adam öldürme, zina etme gibi fiillerin üçünü de ben işledim**." Bunun üzerine Hz. Allah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِلَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَاُولٰئِكَ يُبَدِّلُ اللهُ سَيِّاٰتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾

Meali: "**Ancak tevbe eden ve îmân edip te sâlih amel işleyen kimse** (cehenneme girmekten) **müstesnadır. Çünkü bunların kötülüklerini Allah iyiliğe çevirir. Allah çok bağışlayıcıdır ve çok merhametlidir."** *(el-Furkan, 25/70) âyet*ini gönderiyor.

Bu âyeti Rasûlümüz Vahşi'ye gönderiyor. Vahşi bu âyeti alınca da: "**Bunda tevbe etmek, îmân etmek ve amel-i sâlih işlemek gibi üç şart var. Ben ise ihtiyarladım; bunları yapmaya ömrüm vefâ eder mi bilmiyorum.**" diyor. Bunun üzerine Hz. Allah Nisâ sûresindeki 116. âyetini gönderiyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّ اللهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾

Meali: **"Muhakkak Allah, kendine ortak koşanları bağışlamaz. Bu günahtan başkasını, dilediği kimseden mağfiret buyurur** (bağışlar). **Kim Allah'a eş** (ortak) **koşar ise doğrusu çok uzak bir sapıklığa sapmıştır."**

Bu âyeti alan Vahşi: **"Bunda da şart var, Allah affını meşiyyetine** (dilemesine) **bırakıyor.**" diye yazıyor. Bunun üzerine de Hz. Allah Zümer sûresinin 53. âyetini gönderdi. Ki o âyette şöyle buyuruyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ اِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

Meali: "(Ey Rasûlüm, tarafımdan ümmetlerine) **de ki: 'Ey günah işlemek ile nefislerine karşı haddi aşmış kullarım! Allah'ın rahmetinden** (ve sizi bağışlamasından) **ümidi kesmeyiniz; çünkü Allah** (şirk ve küfürden başka) **dilediği kimselerden bütün günahları mağfiret buyurur. Şüphesiz ki O, çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir."**

Rasûlümüz bu âyeti Vahşi'ye gönderiyor, Vahşi de gelip îmân ediyor.

Bu defada Rasûlüllah'ın Vahşi'ye karşı bir şartı vardır: "**Bana gelip gözüme görünmesin; çünkü onu görünce Uhud ve amcam Hamza'nın oradaki parçalanmış hali aklıma geliyor da dayanamıyorum.**" buyuruyor.

İmâm-ı Rabbânî Hazretlerine göre Ashâb'ın derece ve mertebe itibariyle en küçüğü olan Vahşi, Ashâb olamayan ümmetin en büyüklerinden daha faziletlidir.

Ve yine bu Vahşi Peygamberimizden sonra ortaya çıkan yalancı Peygamber Müseylemetü'l-Kezzab'ı öldürüyor ve şöyle diyor: **"Müşrikliğimde en iyi insanı, Müslümanlığımda da en kötü insanı öldürmek bana nasip oldu..."**

2. Bir tevbekâr tevbe edip istikâmete yönelmeli, bütün günah ve kötülükleri terk etmelidir. Buna da Cenâb-ı Hak şu âyet ile işaret ediyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا﴾

Meali: **"Eğer siz yasaklandığınız günahların büyüklerinden sakınırsanız, diğer küçük günahlarınızı da biz örteriz ve sizi makbul bir yere** (cennete) **koyarız."** *(en-Nisâ, 4/31)*

Peygamber Efendimiz de;

اَلتَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لاَ ذَنْبَ لَهُ ۞

Yani: "**Günahlarına hakkıyla tevbe eden kişi, sanki hiç günah işlememiş gibidir**." buyurmuyor mu?

3. Bir günahkâr tevbe ediyor; bir müddet istikâmet üzere gidiyor. Sonra yine bozuluyor ve günaha giriyor. Sonra yine tevbe ediyor, sonra yine günaha giriyor. Ve böylece bazen rûhu bazen de nefsi kendisine galebe ediyor. Bu gibilerin sonu, âkıbeti, tehlikelidir.

Nitekim Peygamberimiz böyleleri hakkında:

هَلَكَ الْمُسَوِّفُونَ ۞

Yani: "**Yarıncılar, yarın tevbe ederim diyenler helâk oldu**." buyuruyor.

4. Ve bir günahkâr ki tevbe ediyor sonra tevbesini bozuyor ve bir daha da asla tevbeye dönmüyor. İsyana devam ediyor. Böyleleri için atalarımız; "**Müslümanın azgını, kâfiri yaya bırakır.**" demişlerdir. Allah âkıbetimizi hayreylesin! Âmin…

GERÇEK TEVBEKÂRLARDAN BAZI NUMUNELER

1. Geçmiş ümmetlerden doksan dokuz kişiyi öldürdükten sonra pişman olup tevbe için yola çıkan bir kişinin tevbesinin kabulünden bahsediyor Rasûlümüz. Çok mühim! *(Riyâzu's-Sâlihîn, Hadis No:20)*

2. Asr-ı Saâdet'te, Maiz b. Mâlik el-Eslemi ismindeki bir genç sahâbînin, nefsine mağlup olarak Gamidiye kabîlesinden bir kadınla zina etmesi ve çok pişman olup, gözyaşları içinde dört defa Rasûlümüz'ün huzuruna gelerek, طَهِّرْنِي يَا رَسُولَ اللهِ diye yalvarması. Yani: "Ne olur beni temizle Yâ Rasûlallah!" demesi.

Peygamberimizin, ilk üç gelişinde âdeta duymamazlıktan gelişi. Dördüncüde "Beni temizlemeyecek misin Yâ Rasûlallah?" diye yalvarınca, dört gelişi dört şâhid kabul ederek onu recm edişi. Ama aleyhinde konuşanlara ise; إِنَّهُ لَتَابَ لَوْ قُسِمَتْ عَلَى أَهْلِ الْمَدِينَةِ لَوَسِعَتْهُمْ buyurması...

Yani: **"O öyle bir tevbe ile tevbe etti ki eğer onun tevbesi bütün Medine halkına taksim edilse idi, hepsinin günahını affa yeterdi."** Çok mühim ve ibretli! *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 67)*

3. Peygamberimizin Mescidinin kapısına bir gencin gelip çok hazin bir şekilde ağlaması ve onu gören Hz. Ömer'in de dayanamayıp, onunla ağlaşması ve Rasûlüllah'ın huzuruna gelip, kapıda bir gencin çok hazin bir şekilde ağladığını anlatması. *(Durretu'n-Nasihin, Tevbe bahsi)*

4. Hz. Âişe Vâlidemiz malum İfk (iftira) Hâdisesi'ne maruz kalıp sarsılınca ve en yakınlarının bile kendisinden uzaklaşıp, ona şüpheli gözler ile baktığını görünce odasının Mescid tarafındaki direğe kendini bağlıyor. Yemiyor, içmiyor, ağlıyor, inliyor ve Rabbine şöyle yalvarıyor:

اَللّٰهُمَّ يَا سَابِغَ النِّعَمِ وَيَا دَافِعَ النِّقَمِ وَيَا فَارِجَ الْغَمِّ وَيَا كَاشِفَ الظُّلَمِ وَيَا أَعْدَلَ مَنْ حَكَمَ وَيَا حَسِيبَ مَنْ ظُلِمَ وَيَا أَوَّلٌ بِلاَ بِدَايَةٍ وَآخِرٌ بِلاَ نِهَايَةٍ اِجْعَلْ لِي مِنْ أَمْرِي فَرَجًا وَمَخْرَجًا يَا اِلٰهَ الْعَالَمِينَ ۞

Yani: **"Ey nimetleri yağdıran Allah'ım! Ey kötülükleri defeden Allah'ım! Ey gam ve kederi gideren Allah'ım! Ey karanlıkları açan, aydınlığa çıkaran Allah'ım! Ey hakemlerin en âdili Allah'ım! Ey zulme uğrayanların vekili Allah'ım! Ve ey başlangıcı olmayan, ahiri bulunmayan Allah'ım! Ne olur benim şu işimde bana bir çıkış, bir kurtuluş ihsân eyle! Ey âlemlerin ilahı olan Allah'ım!"** diyerek yalvarınca, Cenâb-ı Hak İfk âyetlerini göndererek onu temize çıkarıyor ve bizzat temizliğinin şâhidi oluyor.

5. Hz. Ali buyuruyor ki:

Bir gün Rasûlallah ile beraber oturuyordum, buyurdu ki: "Yâ Ali! Sana iki şeyden birini bağışlamak istiyorum:

a) Çobanı ile beraber beş yüz koyun.

b) Dinine menfaatli olacak beş kelime.

Bunlardan hangisini tercih edersen?"

Hz. Ali: "Yâ Rasûlallah, ben dünyayı ve koyunları ne yapayım? Sen bana âhiretim için hayırlı olacak o beş kelimeyi öğret." Bunun üzerine buyurdu ki Peygamberimiz:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، وَطَيِّبْ لِي كَسْبِي، وَوَسِّعْ خُلُقِي، وَقَنِّعْنِي بِمَا قَسَمْتَ لِي، وَلاَ تُذْهِبْ نَفْسِي إِلَى شَيْءٍ قَدْ صَرَّفْتَهُ عَنِّي ۞

Yani: "Yâ Ali şöyle söyle: "**Allah'ım! Günahlarımı affeyle, kazancımı temiz eyle, ahlâkımı genişlet ve güzel eyle, bana taksim ettiğin rızık ne ise beni kanaatkâr eyle ve benim nefsimi/beni, benden başka tarafa çevirttiğin** (elime geçmeyecek) **şeyin peşinde koşturtma**." *(Mevâhib-i Ledünniyye-i Ledünniyye Kenarı, s. 309)*

6. Hz. Yakup Azrâil aleyhisselâm'a yalvarıyor: "**Ey Azrâil! Canımı almaya gelmeden, ne olur bana haber ver ki ölüme hazır olayım."** Azrâil (as) "**Peki**" diyor. Bir zaman sonra, Azrâil (as) pat diye karşısına dikiliyor ve emâneti almak üzere geldiğini söylüyor. Yakup (as); "**Hani bana haber verecektin, ben de hazırlanacaktım? Neden haber vermeden geldin?**" diyor. Azrâil (as) de; "**Ben sana hem de üç kere haber verdim."** diyor.

a) Saçların siyahtı, beyazlandı ve döküldü.

b) Vücûdun gençti, kavi-kuvvetli-dirençli idi, zayıfladı.

c) Endamın, boyun-posun, dümdüzdü, kamburlandı.

Haber olarak bunlar sana yetmedi mi?" Ve emâneti (canını) alıyor...

İşte bunun için Peygamberimiz;

Yani: **"Ölüm gelmeden evvel, tevbe etmek için acele ediniz. Namaz vakti geçmeden evvel, namaz için acele ediniz."** *(Münâvî, Feyzu'l-Kadîr, 5, 65)* buyurmuyor mu?

7. Mevlânâ Cami Ahmed'in tevbesi:

Kendinden dinleyelim. 22 yaşında idim, gençtim. Arkadaşlarımı evime içki ziyâfetine davet ettim ve onlara yıllanmış şarap ikram etmek için evimin mahzenine indim. Kırk küp şarap vardı, hepsi boşalmıştı. Ne içlerinde ne yerlerde bir damla şarap görülüyordu. Arkadaşlarıma mahcup olmamak için merkebimi aldım hemen bağ evime koştum. Çünkü orada taze şarap vardı. Hemen onları merkebime yükledim, ama merkep bir milim bile eve doğru adım atmıyor ve gitmiyordu. Merkebime söylenmeye başladım; "**Ey Merkep! Yürü, arkadaşlarıma ne diyeceğim? Rezil oldum!**" diyordum. Böyle derken ve uğraşır iken Lâhut'tan bir ses bütün benliğimi kapladı. Zira o seste şöyle deniliyordu: **"Ey Ahmed! Hayvanı neden incitiyorsun? Görmüyor musun ki onu yürütmeyen biziz. Eğer geç kaldığın için arkadaşların mâzeretini kabul etmezler ise biz özrünü kabule hazırız."** Bu ses karşısında Mevlânâ Cami yerlere kapanıyor. Ağlayıp yalvarıyor ve; "**Yâ Rabbî! Ne olur, müsaade et gideyim, onlara**

da mahcup olmayayım." diyor. Cenâb-ı Hak izin veriyor, merkebi de yürüyor ve eve gidiyorlar. Mevlânâ Ahmed arkadaşlarına şarap ikram ediyor, ama kendisi içmiyor. Onlar da "**Yâ Ahmed sen içmezsen, bizde içmeyiz."** diye ısrar ediyorlar. Hâtıf'dan aynı ses: "Yâ **Ahmed! İç ve onlara da içir."** buyuruyor. İçiyorlar ki Hz. Allah onu cennet şarabına tahvil eylemiş. Arkadaşları bunun sırrını ısrarla soruyorlar, Mevlânâ Ahmed de başından geçenleri olduğu gibi onlara anlatınca, bu defa hepsi birden tevbe ediyorlar.

Ve bir rivâyette Hz. Ebû Bekir'in mübârek bir hırkası elden ele dolaşarak en son bu zâta gelip ulaşıyor... *(Halkadan Pırıltılar)*

Aziz kardeşlerim!

Günah, kişiyi zehirleyen bir zehirdir. Panzehiri ise tevbe ve istiğfardır. Zehirlenmiş bir insanın midesini hemen temizlemek lazım geldiği gibi günahkâr insan da hemen tevbe etmelidir. Yoksa günahlar alışkanlık yapar ve insan o hale gelir ki zamanla yaptığı büyük günahları bile umursamaz olur.

- Dil ile yapılacak tevbelerin en büyüğü **Seyyidü'l-istiğfar**dır.
- Beden ile yapılan istiğfarların en büyüğü ise **Tesbih namazı** kılmaktır.

GÜNAHIN DÜNYEVİ ZARARLARINDAN BAZILARI

1. Günah-isyan, rızka mânîdir. Nitekim Peygamberimiz İbn Mâce ve Hâkim'in rivâyet ettiği bir hadislerinde;

إِنَّ الْعَبْدَ لَيُحْرَمُ الرِّزْقَ بِالذَّنْبِ يُصِيبُهُ ۞

Yani: **"Kulun işlediği günahlar ona gelecek olan rızıklara mânî olur."** buyurmuşlardır.

2. İsyan ve günah zekâya mânî ve unutkanlığa sebeptir. Nitekim **İbn Mes'ud** Hazretleri; "**Kul işlediği günah sebebi ile bildiklerini unutur.**" buyuruyor. Üstâzım **Süleyman Efendi** Hazretleri de; "**İsyanı çok olanın Nisyanı** (unutması) **da çok olur."** buyururlardı.

3. İsyan 'zaman'ı bozar, kişinin dostlarını düşman eder. Nitekim İmâm Fudayl; "**Zamanın fesada gitmesinin ve dostlarının düşman olup seni üzmesinin ve sana eziyetlerinin sebebi, senin günahlarının neticesidir."** buyurmuştur. Peygamberimiz de bir hadîsinde:

مَا أَنْكَرْتُمْ مِنْ زَمَانِكُمْ فَبِمَا غَيَّرْتُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ ۞

Yani: "**Zamanınızdan hoşlanmadığınız her kötü şey, bozmuş olduğunuz amellerinizin neticesidir.**" buyurmuşlardır. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 99)*

Hazret-i Süheyl (ra) Peygamberimizden (sav) şöyle rivâyet ediyor:

"Hz. Allah mahlûkâtı yaratmadan iki bin yıl evvel yazıp Arş'ın üstüne koyduğu bir levhada şöyle buyurmuştur:

يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ إِنَّ رَحْمَتِي سَبَقَتْ غَضَبِي أَعْطَيْتُكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَسْئَلُونِي وَغَفَرْتُ لَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَسْتَغْفِرُونِي مَنْ لَقِيَنِي مِنْكُمْ وَهُوَ يَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدِي وَرَسُولِي أَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ ۞

8. Yani: **"Ey Ümmet-i Muhammed! Muhakkak benim rahmetim gadâbımı geçmiştir. Ben size, benden istemeden evvel veririm. Ben sizi, bana istiğfar etmeden evvel affederim. Sizden herhangi biriniz;** "اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ" **diye şehâdet ederek bana gelir ise ben onu cennetime sokarım."** *(Ravzu'l-Faik, s. 20)*

Allah'ın Azâbına Karşı Siper-i Sâika (paratoner)**larımız**

1. Allah'ın Rasûlü Hz. Muhammed Mustafa'ya (sav) salavât.
2. Allahu zû'l-Celâl'e dâimâ tevbe ve istiğfarda bulunmak.
3. Allah'ın verdiği nimetlere şükretmek, nankör olmamak.

Âyet

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا كَانَ اللهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَاَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ﴾

Meali: **"Ey Habîbim! Sen onların içinde iken, Allah onlara azâb edici değildi? Onlar istiğfar eder oldukları halde de Allah onlara azâb edici değildir, olmayacaktır."** *(el-Enfal, 8/33)*

Âyet

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مَا يَفْعَلُ اللهُ بِعَذَابِكُمْ اِنْ شَكَرْتُمْ وَاٰمَنْتُمْ وَكَانَ اللهُ شَاكِرًا عَلِيمًا﴾

Meali: **"Eğer siz, Allah'ın nimetlerine şükreder ve îmân ederseniz, Allah size niye azâb etsin ki? Allah şükredenlerin mükâfatını verici, yaptıklarını bilicidir."** (en-Nisâ, 4/147)

Demek oluyor ki; îmân etmiş bir milletin, günahları sebebi ile azâba çarpılmaması, belâya uğramaması için üç siper-i saikası vardır:

1. Rasûlüllah'ın bizzat veya ruhen aralarında olmaları ki bu da ancak onun sünnetine tam bağlılıkla mümkündür.
2. Tevbe ve istiğfara, zikr u fikre devam etmek ile mümkündür.
3. Allah'ın nimetlerine dâimâ şükretme, şikâyet etmeme, nankör olmamakla mümkündür.

Nitekim Hz. Üstâzım; "**Yâ Rabbî! Zâtının, Sıfatının, Esmasının, Efdalinin, hudutsuzluğunca sana hamd u senalar, sana şükürler olsun."** diyerek Allah'a şükrederlerdi.

Aksi takdirde, kullar imtihandan, belâdan, hattâ zaman zaman cezadan kurtulamayacak, musibetler başlarına yağacaktır.

BAZI ÖRNEKLER

1. Kehf sûresinde geçen ilm-i ledün dersini aldıktan sonra Mûsâ aleyhisselâm Hızır aleyhisselâm'a; "**Bu ilmi sana Rabbim hangi amelin karşılığında verdi? Onu bana öğret de ben de onunla amel ederek bu ilmi elde edeyim."** dedi. Hızır (as) da "**Allah için mâsiyete sabretmem sayesinde.**" diye cevap verdi.

2. Rüzgâr Süleyman aleyhisselâm'ın emrinde idi ve onu önüne almış götürüyordu. Hz. Süleyman aynı zamanda bir Sultan'dı. Yeni giydiği güzel bir gömleğe baktı ve beğendi, ama kibirlenmedi. Buna rağmen rüzgâr bir vuruşta gömleği sırtından soyup aldı. Süleyman (as); "**Ey Rüzgâr Rabbim seni, benim emrime vermedi mi? Ben sana böyle bir şey emretmemiştim."** deyince rüzgâr; "Yâ **Süleyman! Biz sana sen Allah'a itaat ettiğin müddetçe itaat ederiz. Sen kendini beğenir isen, sana itaatimiz gerekmez.**" dedi.

3. Cenâb-ı Hak Hz. Yâkub'a "**Biz oğlun Yusuf'u senden neden ayırdığımızı biliyor musun?**" diye sordu. Hz. Yakup "**Hayır bilmiyorum Yâ Rabbî!**" deyince, Hz. Allah "**Çünkü sen oğullarına o gün,**

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَالَ اِنِّى لَيَحْزُنُنِى اَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَاَخَافُ اَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَاَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ﴾

Yani: **"Babaları dedi ki onu beraber götürmeniz cidden beni endişeye düşürüyor. Siz kendisinden habersiz bulunurken, onu kurt yemesinden korkarım.**" *(Yusuf, 12/13)* dedin. Ve benim muhafızlığımı unuttun. İşte ben de bunun için oğlun Yusuf'u senden ayırdım.

Yine buyurdu ki: "**Peki, oğlunu sonra sana neden iâde ettim biliyor musun?**" Hz. Yakup yine "**Hayır Yâ Rabbî!**" Hz. Allah; "**Çünkü kaybolunca bütün ümidini bana bağladın da**;

عَسَى اللهُ اَنْ يَأْتِيَنِى بِهِمْ جَمِيعًا ۞

Yani: "**Ümit ediyorum ki Allah, hepsini birden bana iâde edecek**." dedin ve yine oğullarına Yusuf'u ve kardeşini arayın,

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلاَ تَايْئَسُوا مِنْ رَوْحِ اللهِ﴾

Yani: **"Allah'tan ümidi kesmeyin."** dedin. *(ez-Zümer, 39/53)*

İşte böylece bana dönüp, umudunu bana bağladığın için ben de oğullarını sana iâde ettim." buyurdu.

4. Yusuf (as) da hapishanedeyken;

اُذْكُرْنِى عِنْدَ رَبِّكَ ۞

Yani: **"Onlardan** (zindan arkadaşlarından) **kurtulacağını bildiği kimseye, beni efendinin** (Melik'in) **yanında an,** (umulur ki beni çıkarır, dedi).

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَأَنْسٰيهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِى السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ﴾

Yani: **"Fakat şeytan ona** (Sakiye), **efendisinin (Melikin) yanında Yusuf'u anmayı unutturdu, dolayısıyla** (Yusuf), **birçok sene hapishanede kaldı."** *(Yusuf, 12/42)*

Hz. Yusuf Allah'tan başkasından yardım istediği için beş yıllık hapislikten sonra yedi yıl daha hapiste kalmaya mahkûm oldu. Böylece hapislik süresi on iki yıla tamamlandı.

Rûhu'l-Beyân Tefsîri'nin 4. Cilt 97-98. sayfalarında daha geniş bilgi vererek bunları anlatan *İsmail Hakkı* Hazretleri buyuruyor ki:

"Ey aziz kardeşim! Hz. Allah bunları Kitabı'nda, sadece bir hikâye olsun diye anlatmamış. Bunları Ümmet-i Muhammed okusun, ibret alsınlar, gaflete düşmesinler, diye anlatmıştır ki o Peygamberler bu kadarcık bir zellelerine mukâbil cezalarını yıllarca hasret, nedâmet ve gözyaşı dökerek çekerler ise Peygamber iken köle diye hem de;

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ...۞

Yani: **"Değersiz bir paraya, sayılı birkaç dirheme satılırlar..."**sa, *(Yusuf, 12/20)* o halde ey gâfil insan! Sen de Rabbinin imhaline (sana verdiği mühlete, süreyi uzatmasına) aldanma! Hemen ona dön, tevbe ve istiğfar et, yaptıklarından pişmanlık duy! Bil ki **O, imhal eder amma asla ihmal etmez**. Yaptıklarını yanına bırakmaz.

İYİLİKLER KÖTÜLÜKLERİ GİDERİR

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ...﴾

Meali: **"Muhakkak işlenen iyilikler kötülükleri giderir,** (günahları siler atar)**."** *(Hud 11/114)*

İmâm Gazâlî Hazretleri İhyâ'sında buyuruyor ki:

"Bir günahın hemen akabinde, Allah'tan korkarak ve rahmetini umarak, şu sekiz şey yapılırsa, o kulun affedileceği umulur. Bunların dördü kalp işidir, diğer dördü ise âzâlarının işidir...

Kalbin işi olan dört şey:

1. Günah işleyen kimse, hemen tevbeye azmedip Allah'a yönelmeli.
2. Günahından ve günah işlediği yerden süratle uzaklaşmayı arzulamalı.
3. Azâb-ı İlâhîden korkmalı, titremeli, gözyaşı dökmeli.
4. Allah'ın affını ümit etmeli, Allah'tan ümidi kesmemeli...

Azaların işi olan dört şey ise:

1. Abdest alıp, hemen en az iki rekât namaz kılıp, Mevlâ'ya yönelmeli.
2. En az yetmiş istiğfar okumalı.
3. yüz defa; "**Sübhânallahi'lazîm ve bihamdihî"** okumalı.
4. Bir gün oruç tutup, biraz da fakirlere sadaka vermeli.

Bir hadîsinde Peygamberimiz;

اَلصَّلاَةُ الْخَمْسِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ إِلاَّ الْكَبَائِرَ ۞

Yani: **"Beş vakit namaz, namazlar arasında işlenen küçük günahların kefâretidir. Büyüklerin değil!**" buyurmuşlardır. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 84-86)*

GERÇEK TEVBEKÂRLARA MÜJDELER!

1. Hadîs-i Kudsî:

Meali: **"Ben kulumun, benim hakkımdaki, zannı** (kanaati) **ne ise o üzereyim. Kulum, beni dilediği gibi zannedebilir."** *(Buhârî-Müslim; Bkz. Riyâzu's-Sâlihîn, Hadis No: 444)*

2. Eban İbn-i İyas Hazretleri vaazlarında dâimâ Allah'ın rahmetinin genişliğinden bahseder, halkı cennete teşvik ederdi. Öldükten sonra onu, bazı büyükler rüyalarında gördüler ve halini sordular. "**Rabbim beni affetti. Affı ile karşılayıp, cennetine koydu**' dedi. Sebebini sordular, buyurdu ki: **'Ölünce Rabbim beni huzuruna aldı, neden hep rahmetinden ve cennetinden kullarına bahsettiğimi sordu.** Ben de **'Yâ Rabbî! Onları ibadete ve cennete teşvik için.'** dedim. Rabbim de bana; **'Öyle ise sen de buyur cennetime!'** dedi.

3. İsrâiloğulları'ndan birisi ise **Allah'ın kullarına hep cehennemden bahseder**, onlara **Allah'ın rahmetinden ümit kestirir** idi. Ölünce Hz. Allah da ona; "**Buyur cehenneme!**" dedi. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 664)*

4. Hz. Ali kerramellahü vecheh buyurmuş ki: **"Gerçek âlim, cemaatini Allah'ın mekrinden (azâbından) emin kılmayıp, rahmetinden de ümit kestirmeyen kimsedir."**

إِنَّ رَجُلاً يُدْخِلُ فِي النَّارِ فَيَمْكُثُ فِيهَا أَلْفَ سَنَةٍ يُنَادِي ''يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ'' فَيَقُولُ اللهُ تَعَالَى لِجِبْرِيلَ: إِذْهَبْ فَأْتِنِي بِعَبْدِي، قَالَ ع م: فَيَجِيئُ بِهِ فَيُوقِفُهُ عَلَى رَبِّهِ، فَيَقُولُ اللهُ تَعَالَى: كَيْفَ وَجَدْتَ مَكَانَكَ؟ فَيَقُولُ شَرَّ مَكَانٍ.قَالَ ع م: فَيَقُولُ اللهُ رَدُّوهُ إِلَى مَكَانِهِ، فَقَالَ ع م: فَيَمْشِي وَيَلْتَفِتُ إِلَى وَرَائِهِ، فَيَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: إِلَى أَيِّ شَيْءٍ تَلْتَفِتُ؟ فَيَقُولُ: لَقَدْ رَجَوْتُ أَنْ لاَ تُعِيدَنِي إِلَيْهَا بَعْدَ إِذْ أَخْرَجْتَنِي مِنْهَا، فَيَقُولُ اللهُ: ''إِذْهَبُوا بِهِ إِلَى الْجَنَّةِ'' ۞

Meali: Muhakkak, bir kişi cehenneme atılır ve cehennemde bin sene kalır. Bin seneden sonra ''يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ'' diye yalvarır. Allah Teâlâ da Cebrâil'e (as) buyurur: "Git ve şu kulu huzuruma getir!" (Rasûlüllah sav buyurdu ki;) O kulu alır ve Cebrâil o kulla beraber Allah'ın huzurunda durur.

Allah Teâlâ o kula sorar: "**Yerini nasıl buldun?**" Kul da: "**Yerlerin en kötüsü buldum Yâ Rabbî!**" der. Hadise'yi anlatan Peygamberimiz buyuruyor ki: "**Hz. Allah, tekrar onu mekânına iâde edin!**" diye emreder. O kul hem cehenneme doğru gider hem de dönüp arkasına bakar. Allah zû'l-Celâl buyurur ki: "**Ne için dönüp arkana bakıyorsun?**" Kul der ki: "**Yâ Rabbî! Beni oradan çıkarttıktan sonra, tekrar oraya iâde edeceğini senden** (rahmetinden) **beklemiyordum da ondan**..." Allah zû'l-Celâl buyurur ki: "**Affettim ey meleklerim, götürün bunu cennetime**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 267)*

ALLAH'A OLAN HÜSN-İ ZANNIN KARŞILIĞI

Günahlarından dolayı yanan iki isyankâr Allah'a olan hüsn-i zanları sebebiyle kurtulmuşlardır.

Bilaloğlu Said anlatıyor: Cenâb-ı Hak âhirette, günahları sebebi ile yıllardır cehennemde yanan iki kulunun çıkartılıp huzuruna getirilmelerini emredecek ve onlara; "**Ben kimseye zulmetmem, sizler ancak dünyada yaptıklarınızın cezalarını çekiyorsunuz.**" buyurduktan sonra meleklere; "**Tekrar bunları cehenneme iâde edin.**" buyuracak.

Allah'ın bu emri üzerine günahkârlardan biri süratle cehenneme doğru koşar. Diğeri ise ağırdan alıp hem gider hem de arkasına bakar. Cenâb-ı Hak meleklerine tekrar bunların huzuruna çevrilmelerini emreder ve her ikisine teker teker sorar: "**Ey koşarak giden kişi, sen oranın ne feci yer olduğunu yaşadın, biliyorsun. Bile bile neden koşarak gidiyorsun?**" Günahkâr kul: "**Yâ Rabbî! Dünyada emirlerini yapmadık, seni kızdırdık, cezana çarpıldık, burada bari kızdırmayalım diye cehenneme koşuyordum.**" Bu cevap Cenâb-ı Hakk'ın

çok hoşuna gider. "**Çevirin bunun yolunu cennete buyurur**." Diğerine ise; "**Sen emrimi duymadın mı? Neden yavaştan alıyor ve arkana baka baka, salına salına gidiyordun?**" diye sorar. O da; "**Yâ Rabbî! Sana karşı Hüsn-i zannım var idi ki sen cehennemden çıkarıp huzuruna aldığın bir kulunu bir daha o kötü yere iâde etmezsin; bu senin rahmetine, keremine yakışmaz. Bunun için ne zaman geri çağıracaksın diye, yavaştan alıyor, arkama bakıyordum.**" der. Cenâb-ı Hak ona da; "**Hakkımda beslediğin bu zannın sebebi ile seni de bağışladım, gir cennetime!**" buyurur... *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 991)*

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** Efendi Hazretleri de buyururlardı ki: "Bir Aziz, **'Hayrı iyi kimseler de kötü kimseler de işleyebilir. Ama günahlardan sakınmak, sıddîkların kârıdır'** demiştir. Doğru söylemiş..." Hazret devamla; "**Bu yolda da kötülüklerden kaçınmak, emirleri edâ etmekten daha ziyade mânevî terakkiye sebeptir.**" buyuruyor.

ŞİİR

İsyanım çok, günahım çok medet senden Yâ İlâhî,
Suçumdan geç, beni affet medet senden Yâ İlâhî.
Yüzüm kara isyanım çok, sana lâyık amelim yok,
Sana varmaya yüzüm de yok, medet senden Yâ İlâhî
Geçmiş günahımı ansam, ele divit kalem alsam,
Kıyâmete değin diye yazsam, tükenmeye Yâ İlâhî.
Bu nefsi meş'uma uydum, günah bahrına gark oldum,
Elim tut gil helâk oldum, medet senden Yâ İlâhî.

Abdurrahman Tırsi

⁂

Şair Nâbî de demiş ki:

Kimdir bizi men eyleyecek, bağ-ı cinândan
Mevrûs-i pederdir, gireriz hane bizimdir.

Yani, bizi babamız Âdem aleyhisselâm'ın mirası olan cennetten menedecek kimdir? O bize babamızdan mirastır. Biz o eve gireriz, demiş...

Biz de inşaallah diyelim ve böylece mevzumuzu bitirelim.

13. DERS:

Havf ve Recâ (Allah'tan Korkmak Ama Umudu Kesmemek)

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِى وَلِأُتِمَّ نِعْمَتِى عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾

Meali: **"Siz de sakın onlardan** (kâfirlerden) **korkmayın! Yalnız benden korkun ki size olan nimetimi tamamlayayım. Umulur ki hidâyete erersiniz** (doğru yolu bulursunuz)**."** *(el-Bakara, 2/150)*

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

Meali: **"Siz onlardan** (kâfirlerden) **korkmayın. Eğer mü'minler iseniz, ancak benden korkun."** *(Âl-i İmrân, 3/175)*

Bir evvelki derste geçen, bu âyet-i celîle nâzil olduğu zaman Peygamberimiz çok sevinmişler ve:

مَا أَحَبُّ أَنْ تَكُونَ لِيَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا بِهَا ۞

Yani: "**Bu âyetin karşılığında Hz. Allah bana dünyayı ve içindekilerin tamamını vermiş olsa idi yine bu kadar sevinmezdim!**" buyurmuşlardır.

Hazret-i Ali kerramellahü vecheh buyuruyor ki: "Sizler Ey Iraklılar! Kur'ân'ın en ümit veren âyetinin

قُلْ يَا عِبَادِىَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ olduğunu zannediyorsunuz, değil mi? Hâlbuki biz Ehlibeyt وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضٰى âyetini Kur'ân'ın en ümit veren âyeti olarak bilir ve öyle de inanırız.

Çünkü Rasûlüllah Efendimiz ümmetinin affı için dâimâ Allah'a yalvarıyordu. Ne zaman ki bu وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضٰى âyeti nâzil oldu, Cenâb-ı Hak O'na sordu:

Yâ Muhammed! Hâlâ râzı olmadın mı? Çünkü bu âyetinde; "**Yakında sana Rabbin ihsânda bulunacak ve sen Rabbinden râzı olacaksın.**" diye müjdeliyordu. Rasûl-i Ekrem "**Hâlâ râzı olmadın mı Yâ Muhammed?**" hitâbına şöyle cevap vermişti: "**Yâ Rabbî! Ümmetimden bir kişinin bile cehennemde olduğunu ve yandığını bilirsem, ben buna râzı olamam**..." (*İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn*, c. 4, s. 270)

HAVF NEDİR?

أَنْ لاَ يَأْمَنَ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ وَلاَ تَسْكُنُ رَوْعَتُهُ وَلَوْ كَانَ عِنْدَهُ حَسَنَاتُ جَمِيعِ الْخَلْقِ بَلْ يَخَافُ اَنْ لاَ يَقْبَلَ اللهُ شَيْئًا مِنْ عَمَلِهِ ۞

Yani: Havf, Allah korkusudur; kulun kalbinin asla azaptan emin olmaması ve bu korkunun devamlı olmasıdır. İsterse bütün mahlûkâtın iyiliğini işlemiş olsun… Çünkü Allah bunları kabul etmemiş olabilir...

RECÂ NEDİR?

أَنْ لاَ يَيْأَسَ الْمُؤْمِنُ مِنْ رَحْمَةِ اللهِ تَعَالَى وَيَحْسُنَ الظَّنَّ بِاللهِ تَعَالَى ۞

Yani: Recâ, mü'minin Allah'tan asla umudunu kesmemesi ve dâimâ Allah'a karşı hüsn-i zan beslemesidir.

Nitekim Hz. Osman diyor ki:

Hz. Ömer'i bu hususta şöyle derken buldum:

لَوْ نَادَى مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ: أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّكُمْ رَاخِلُونَ الْجَنَّةَ...۞

Yani: "Gökten bir münâdî nidâ ederek, '**Ey İnsanlar! Bir tek kişi hariç hepiniz cennetliksiniz**' dese, **acaba o ben miyim, diye korkarım**. Yine gökten bir münâdî nidâ ederek, **'Ey İnsanlar! Hepiniz cehennemliksiniz, biriniz hariç'** dese, yine ben; **acaba o ben miyim, derim ve umudumu kesmem, beklerim."**

وَعِزَّتِي وَجَلاَلِي لاَ أَجْمَعُ عَلَى عَبْدِي خَوْفَيْنِ وَلاَ أَمْنَيْنِ إِذْ خَافَنِي فِي الدُّنْيَا أَمَنْتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَإِذَا أَخَفْنِي فِي الدُّنْيَا أَخَفْتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۞

Mânâsı: **"İzzet ve Celâlim hakkı için ben kulumda iki korkuyu da iki emniyeti de cem' etmem. Eğer kulum benden dünyada korkuyor ve günahlardan uzaklaşıyor ise onu kıyâmet günü emin kılarım. Eğer dünyada benden emin olup isyan ediyor ise onu kıyâmet günü korkanlardan kılarım."**

Dikkat: Ey kalbim temiz diyenler! Ve Allah'tan korkmadan her naneyi yiyenler ve yine Allah'ın rahmeti ve cenneti geniş deyip, yan gelip yatanlar! Size soruyoruz; sizin modeliniz, lideriniz, önderiniz kim? Hz. Muhammed ve O'nun Ashâbı değil mi? İşte bir onlara bakalım, bir de halimize ve kendi kararımızı kendimiz verelim. Cennetten yana mı cehennemden yana mıyız?

Nitekim Hz. Allah bir âyetinde:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ﴾

Meali: **"Allah'ın mekrinden** (azâbından) **ancak hüsrâna gitmiş, topluluklar emin olurlar."** buyurmuyor mu?

Rasûlüllah Efendimiz ise bir hadîsinde:

لَوْ تَعْلَمُونَ مَا اَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا وَلَخَرَجْتُمْ إِلَى الصَّعَدَاتِ تَلُومُونَ صُدُورَكُمْ وَتَجَائَرُونَ إِلَى رَبِّكُمْ فَهَبِطَ جِبْرِيلُ فَقَالَ: إِنَّ رَبَّكَ يَقُولُ لَكَ لِمَ تَقْنَطُ عِبَادِي فَأَخْرُجْ عَلَيْهِمْ وَرَجَاهُمْ وَاسْتَوْفِهِمْ ۞

Mânâsı: "**Ey Ashâbım! Eğer** (âhiret hakkında) **benim bildiklerimi siz de bilse idiniz, az güler, çok ağlardınız. Hattâ dağlara çıkar, göğüslerinize vurur, kendinizi levm eder** (ayıplar) **Allah'a sığınırdınız."** Bunun üzerine Cebrâil (as) indi ve; "**Yâ Muhammed! Rabbin buyuruyor ki kullarımı neden rahmetimden ümitsizliğe sevk ediyorsun? Tekrar yanlarına dön, onları ümitlendir ve sevindir.**" *(Câmiu's-Sagîr, 2, 10)* buyuruyor. Rasûlüllah Efendimiz de tekrar Ashâbının yanına dönerek onlara Cebrâil'in getirdiği bu müjdeyi veriyor.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلاً وَالْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

Meali: **"Artık yaptıklarının** (kazandıklarının) **cezası olarak az gülsünler ve çok ağlasınlar."** *(et-Tevbe, 9/82)* buyuruyor Hz. Allah...

RECÂ'NIN HAKÎKATİ

Bir teşbih/benzetme: **Kalp** bir tarla, îmân bir tohum, **güzel amel** onun meyvesi... **Kötülüklerden kaçmak** tarlayı taşlardan, dikenlerden temizlemek, **bunu temine çalışmak** ise **hüsn-i hatime**'ye sebep ve **Allah'tan recâ**'dır. Aksi ise hamâkattir yani ahmaklık!

Nitekim Peygamberimiz:

اَلْأَحْمَقُ مَنِ اتَّبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا وَتَمَنَّى عَلَى اللهِ ۞

Yani: **"Ahmak kimse o kimsedir ki hem nefs u hevâsına tabi olarak yaşar hem de Allah'tan boş ümitlere kapılıp cennet bekler."** *(Hadîs-i şerîf, Berika)*

Cenâb-ı Peygamberimiz bir başka hadîsinde de:

اَلدُّنْيَا مَزْرَعَةُ الْآخِرَةِ ۞

Yani: **"Dünya Âhiretin tarlasıdır. Burada ne eker isek, orada onu bulacağız."** buyurmuyor mu?

Peki, kullar ne yapmalı? Neleri yapıp ta Allah'tan af ve mağfiretini umut etmeli. İşte Hz. Allah ona işaret ederek buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِى سَبِيلِ اللهِ اُولٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللهِ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

Meali: **"Gerçekten îmân edenler ile Allah yolunda muhâcir olanlar ve gerektiğinde Allah yolunda savaşanlar yok mu? İşte Allah'ın rahmetini ümit edenler (edebilecek olanlar) bunlardır. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir."** *(el-Bakara, 2/ 218)*

Şair diyor ki:

تَرْجُو النَّجَاةَ وَلَمْ تَسْلُكْ مَسَالِكَهَا إِنَّ السَّفِينَةَ لاَ تَجْرِي عَلَى الْيَبَسِ

Yani: Sen hem kurtuluşu umuyor hem de kurtuluşun sebeplerine sarılmıyorsun: Muhakkak bil ki gemiler toprak üzerinde yürümez. Onun yürümesi için ve sahil-i selâmete ulaşması için nasıl ki su lazım ise sana da îmân, amel elbette ki lazımdır.

HAVF'IN HAKÎKATİ

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ﴾

Meali. **"**(Hesap için) **Rabbinin huzurunda durmaktan korkan** (o günü düşünüp günahı terk eden) **için iki cennet vardır."** (er-Rahmân, 55/ 46)

Bir gün Hz. Âişe Vâlidemiz Peygamberimiz'e soruyor, diyor ki: "Yâ Rasûlallah**!**

أَيَدْخُلُ مِنْ أُمَّتِكَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ قَالَ نَعَمْ ذَكَرَ ذُنُوبَهُ فَبَكِيَ ۞

Yani: "**Hesapsız, sualsiz Ümmetinden cennete girecek var mıdır**?" Peygamberimiz de **"Evet vardır." "Peki, kimdir onlar Yâ Rasûlallah?"** Peygamberimiz **"Günahını hatırlayıp da ağlayabilenler."** buyuruyor.

MEVZU İLE İLGİLİ BAZI HÂDİSELER

1. Hz. Ömer anlatıyor: "Bir gün Rasûlüllah'ı ağlarken buldum ve; "**Yâ Rasûlallah, neden ağlıyorsun?**" dedim. Peygamberimiz buyurdu ki: "**Bana**

Cebrâil (as) **geldi ve dedi ki 'Yâ Muhammed! Hz. Allah Müslümanlık içinde ihtiyarlayanlara azâb etmekten hayâ ederim!'** buyuruyor ve devamla dedi ki: **'Hz. Allah onlara azap etmekten hayâ ediyor da onlar o yaşlı hallerinde bile, Allah'tan hayâ etmiyorlar ve ona isyan etmekten vazgeçmiyorlar.'** İşte Cibrîl'in bu haberi beni ağlattı Yâ Ömer! deyince Hz. Ömer de ağlamaya başlıyor."

2. Bir gün **Hz. Ebû Bekir** genç ve ateşli Sahâbe **Hanzale**'ye rastlıyor. **Hanzale** ise sesinin çıktığı kadar; نَافَقَ حَنْظَلَةُ! Yani: "Hanzale münâfık oldu, diye bağırıyor ve ağlıyordu. Hz. Ebû Bekir, **'Niçin böyle bağırıyorsun ve ağlıyorsun?'** deyince Hanzale, **'Niçin bağırmayayım? Biraz evvel Rasûlüllah'ın yanında idik. Rasûlüllah bize vaaz etti. Cenneti cehennemi öyle anlattı ki görür gibi olduk ve ağladık. Oradan çıktım, eve gittim, hanımla biraz oturup dünyadan ve işlerden konuştuk. Rasûlüllah'ın anlattıklarının hepsini unuttum ve dünyaya daldım; demek ki Yâ Ebâ Bekir, ben Huzur-i Rasûlillah'ta başka, dışarıda başkayım. Öyle ise münâfık değil de neyim?"** dedi.

Hz. Ebû Bekir'i de bir tasa bir üzüntü aldı ve; "**Haydi Rasûlüllah'a gidelim!**" dedi. İkisi beraber Huzur-i Rasûlillah'a varınca Hanzale yine aynen; نَافَقَ حَنْظَلَةُ! diye feryat etti. Rasûlümüz "**Ne oluyor?**" diye sorunca da yukarıda Hz. Ebû Bekir'e anlattığı şeyleri olduğu gibi Rasûlüllah'a da anlattı, bunun üzerine Peygamberimiz buyurdular ki:

لَوْ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ أَبَدًا عَلَى تِلْكَ الْحَالَةِ لَصَافَحَتْكُمُ الْمَلاَئِكَةُ فِي الطُّرُقِ وَعَلَى فِرَاشِكُمْ وَلٰكِنْ يَا حَنْظَلَةُ سَاعَةً وَسَاعَةً ۞

Yani: **"Ey Hanzale! Eğer sizler benim huzurumda olduğunuz o nurlu hal üzere hep devam edebilse idiniz, yollarda ve hattâ yatağınız üzere iken sizleri melekler resmen ziyaret eder ve sizlerle konuşur, musafaha bile ederlerdi.** (Yani o zaman sizler melekleşirdiniz). **Lâkin ya Hanzale! Bu iş böyle... Bir saat rûhâni ve bambaşka... Bir saat ise cismani ve dünyevi... Ama bu münâfıklık değil"** buyurdular. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 161)*

Hadîsin bir başka rivâyetinde ise şöyle buyrulmuştur: "Ey Hanzale! Nefsim (kudret) **elinde bulunan** (Zât)**a andolsun ki huzurumda bulunduğunuz hâl üzere ve zikre devam edebilmiş olsaydınız, yataklarınız üstünde ve yollarda melekler sizinle musafaha ederlerdi. Lakin ey Hanzale! Bir saat** (ibadet ve tâat ile), **bir saat** (işleriniz ve geçiminizle uğraşınız kâfi) **diye üç defa tekrarladı**." *(Müslim; Riyâzu's-Sâlihîn, Hadis No:151)*

3. Hz. Mûsâ'ya (as) Cenâb-ı Hak:

"**Yâ Mûsâ! Benim dostlarımdan biri, falan mahallede vefât etti. Git onu yıka, kefenle, defnet**" buyurdu. Hz. Mûsâ gitti, o ölen kişiyi yıkadı kefenledi ve defnetti. Fakat o mahallede yaşayan herkesin onun aleyhinde konuştuğunu gördü;

hayrette kaldı. Bunun üzerine Hz. Mûsâ; "**Yâ Rabbî! Emrini yerine getirdim. Ama senin, benim dostlarımdan biri buyurduğun o insan hakkında komşuları çok kötü şeyler söylüyorlar.**" dedi. Hz. Allah; "**Kullarım doğru söylüyorlar. Fakat ben kullarımın onun hakkında bilmediklerini biliyorum ki o da onun bana şu beş kelime ile yalvarmasıdır. Onun için onu affettim!"** buyurdu.

1. Derdi ki: **Yâ Rabbî! Ben her ne kadar sâlihlerden değil isem de sen biliyorsun ki ben senin sâlih kullarını diğerlerinden daha çok severim.**

2. Yâ Rabbî! Yine sen biliyorsun ki ben her ne kadar fâsıklardan isem de fâsıkları sevmem; onlara buğzederim.

3. Yâ Rabbî! Ve yine sen biliyorsun ki beni cennetine koyar isen senin geniş mülkünden zerre miktarı bir şey eksilmez.

4. Yâ Rabbî! Eğer beni cehennemine koyarsan da senin mülkünde zerre miktarı bir şey artmış olmaz.

5. Yâ Rabbî! Eğer sen bana merhamet etmez isen kim bana merhamet edecek Allah'ım!

Yâ Mûsâ! Bu beş kelime ile kim bana ilticâ edip yalvarır ise ben onu hâib ve hâsir edemem. Çünkü bu benim ekramu'l-ekramin (kerem sahiplerinin/cömertlerin en üstünü) olmama sığmaz ve yakışmaz onun için ben de onu affettim." buyurdu. *(Bkz. Ravzu'l-Faik)*

ALLAH KORKUSU VE İNS Ü MELEK PEYGAMBERLERİNİN HALLERİ

Kur'ân- Kerîm'de Hz. Allah:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَخَرَّ مُوسٰى صَعِقًا﴾

Yani: **"Mûsâ baygın olarak yere yığıldı."** *(el-A'raf, 7/143)* buyuruyor.

Peygamberimiz de **Eptah'da** Cebrâil'i (as) ilk gördüğü zaman bayılıp yere düşmüştü.

Hz. Âişe Vâlidemiz anlatıyor:

& arapça eklenecek &

Evde Rasûlüllah namaza durduğu zaman Allah korkusundan göğsünden kazan kaynaması gibi sesler gelir, duyulurdu ve Rasûlüllah şöyle buyurdu:

مَا جَائَنِي جِبْرِيلُ قَطُّ إِلاَّ وَهُوَ يَرْعَدُ فَرَقًا مِنَ الْجَبَّارِ ۞

Yani: **"Cebrâil** (as) **bana ne zaman geldi ise ben onu Allah korkusundan titrer halde görürdüm."**

Zira İblis-i lain tardedildiği zaman Cebrâil ile Mikâil (as) ağlamaya başlamışlar. Cenâb-ı Hak sormuş: "**Niçin ağlıyorsunuz?**" Onlar da: "**Yâ Rabbî! Senin**

imtihanından bizler de emin değiliz de onun için ağlıyoruz." deyince Allah Teâlâ: "**İşte böyle olun ve hiçbir vakit benim mekrimden emin olmayın!**" buyurmuş.

Nitekim yukarıda geçen bir âyetinde Hz. Allah:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَلاَ يَأْمَنُ مَكْرَ اللهِ اِلاَّ الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ﴾

"Allah'ın mekrinden (azâbından) **ancak hüsrâna gitmiş topluluklar emin olur."** *(el-A'raf, 7/99)* buyurduğunu yazmamış mıydık?

Hz. Enes rivâyet ediyor, Peygamberimiz (sav) Cebrâil'e (as):

مَا لِي لاَ أَرَى مِيكَائِيلُ يَضْحَكُ؟

Yani: "**Bana ne oluyor ki ya Cibrîl, ben Mikâil'i hiç gülerken göremiyorum.**" deyince Cebrâil (as) diyor ki: "**Yâ Muhammed! Cehennem yaratıldığından beri Mikâil hiç gülmemiştir.**" *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 332)*

مَا مِنْ عَبْدٍ تَخْرُجُ مِنْ عَيْنَيْهِ دَمْعَةٌ وَإِنْ كَانَ مِثْلَ رَأْسِ الذُّبَابِ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ تَعَالَى ثُمَّ تُصِيبُ شَيْئًا مِنْ حَرِّ وَجْهِهِ حَرَّمَهُ اللهُ عَلَى النَّارِ ۞

Mânâsı: **"Bir kulun gözünden Allah korkusundan dolayı sinek kafası kadar bir damla yaş çıkar ise ve yanağına doğru yayılırsa, Allah o kuluna cehennemini haram kılar..."** *(Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyâzu's-Sâlihîn Tercümesi, 161)*

Ukbe bin Âmir Rasûlüllah'a soruyor: "Cehennemden kurtuluşun çaresi nedir Yâ Rasûlallah? Peygamberimiz de ona: "**Dilini koru, evinde otur, günahlarına ağla!**" *(Tirmizî, Sünen)* buyuruyor.

Yine Peygamberimiz:

اللّٰهِعَيْنَانِ لاَ تَمَسُّهُمُ النَّارُ أَبَدًا عَيْنُ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللهِ ۞

Yani: **"İki göze asla cehennem ateşi dokunmayacaktır. Biri Allah korkusundan ağlayan göz, diğeri ise düşmana karşı nöbet bekleyenin gözü."** (Riyâzü's-Sâlihîn, c. 2, s. 544)

ALLAH'IN RAHMETİNİN GENİŞLİĞİ

Peygamberimiz mealen buyuruyorlar ki: "Allah'ın yüz rahmeti vardır. Bundan sadece bir hisseyi canlı mevcûdâta, yani insanlara, cinlere, hayvanlara, havada uçuşan varlıklara taksim etti verdi. Onlar da bu rahmetten hisselerine düşen ile birbirine dost oluyor ve birbirine merhamet ediyorlar. Ve bu bir rahmetten

hisselerine düşen ile vahşi hayvanlar, yavrularına merhamet ediyorlar. Hz. Allah bin rahmetin doksan dokuzunu âhirete bıraktı. Onunla kıyâmet günü kullarına lütuflarda bulunacak."

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyururlardı ki:

مَنْ قَالَ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ خَالِصًا مُخْلِصًا دَخَلَ الْجَنَّةَ ۞

"Bu hadîs-i şerîfteki 'hâlisân'dan murad, îtikatta Ehl-i Sünnet üzere olup, şirk ve nifak gibi âfât-i kalbiyyeden, kişi pâk olacak demektir. 'Muhlisân'dan murad, amelde ihlâs üzere olup hulûs-i kalp ile izhâr-i ubudiyet edecek demektir."

ŞİİR

Medet ermeye eğer senden, ümidim kesmezem senden
Nice çıkar canım tenden, medet senden Yâ İlâhî

Yarın mahşere varınca aybımız ayan olacak
Suçlular zebûn olacak, medet senden Yâ İlâhî

Sırat köprüsü kurula, asiler nice yorula
Düşüp cehenneme yana, medet senden Yâ İlâhî

Dilekleri tutarsın sen, Kerîm'sin hem Rahmân'sın sen
Kulu mahrum koymazsın sen, medet senden Yâ İlâhî

Abdurrahman Tirsi

Yaratan, rahmetini kahrından üstün saydı
Ne olurdu halimiz gözyaşı olmasaydı

Necip Fazıl

14. DERS:

Şükür ve Hamd

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾

Meali: **"Ey îmân edenler! Size verdiğimiz nimetlerin iyi-temiz** (helâl) **olanlarından yiyin. Eğer siz gerçekten yalnız Allah'a kulluk ediyorsanız, O'na şükredin."** *(el-Bakara, 2/172)*

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِذْ تَاَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ اِنَّ عَذَابِى لَشَدِيدٌ﴾

Meali: **"Ve düşünün/hatırlayın ki Rabbiniz şöyle ilan etmiş/bildirmiş idi: Andolsun! Eğer siz şükrederseniz, elbette ben de size** (nimetimi) **artırırım. Fakat nankörlük ederseniz, muhakkak ki benim azâbım çok şiddetlidir."** *(İbrahim, 14/7)*

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِعْمَلُوا اٰلَ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِىَ الشَّكُورُ﴾

Meali: **"Ey Dâvûd hânedânı! Siz** (Allah'a) **şükür için çalışın. Bununla beraber kullarım içinde** (hakkıyla) **şükreden pek azdır."** *(Sebe', 34/13)*

İbn Ata Hazretleri لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزِيدَنَّكُمْ bu âyete şöyle bir tefsir getirmiştir:

لَئِنْ شَكَرْتُمْ هِدَايَتِي لَاَزِيدَنَّكُمْ خِدْمَتِي، لَئِنْ شَكَرْتُمْ خِدْمَتِي لَاَزِيدَنَّكُمْ مُشَاهَدَتِي، لَئِنْ شَكَرْتُمْ مُشَاهَدَتِي لَاَزِيدَنَّكُمْ وَلاَيَتِي وَلَئِنْ شَكَرْتُمْ وَلاَيَتِي لَاَزِيدَنَّكُمْ رُؤْيَتِي ۞

Mânâsı: Eğer sizler benim Hidâyetime şükrederseniz, ben de size hizmetimi arttırırım, ihsânımı bol yaparım; eğer hizmetime şükrederseniz, ben de size

müşâhedemi arttırırım; eğer müşâhedeme şükrederseniz, ben de size velâyetimi (dostluğumu) arttırırım; eğer sizler velâyetime şükrederseniz, ben de size ru'yetimi (Cemâlimi seyr etmeyi) arttırırım. *(Bkz. el-Muhkem fî Şerhi'l-Hikem)*

أَنَا وَالْإِنْسُ وَالْجِنُّ فِيهِ نَبَأٌ عَظِيمٌ أَخْلُقُ وَيَعْبُدُ غَيْرِي وَأَرْزُقُ وَيَشْكُرُ غَيْرِي

Yani: İnsanlar ve cinler ile benim aramda müthiş ve mühim bir hadise var ki; o da onları ben yaratırım ama onlar başkasına giderler taparlar. Onların rızkını ben veririm, ama onlar gider başkasına teşekkür ederler. *(Tefsîr-i Tıbyan, c. 1, s. 81)*

Üçüncü âyetin tefsirinde *Ebussuûd Efendi* merhum buyurmuş ki:

Bir kulun "**şekûr"** olabilmesi ancak ve ancak her nimetin Allah'ın fazlı ve keremi ile husule geldiğini iyi bilmesi ile inanması ile ve tam bir muvahhid olması ile mümkündür.

ŞÜKÜR İÇİN ÜÇ ASIL VARDIR

1. Nimetin kendine verilmesinin, İlâhî bir ihsân ve lütuf olduğunu hem bilmek hem de itiraf etmek. Buna Cenâb-ı Hak şu âyeti ile işaret buyuruyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ﴾

Meali: **"Rabbinin nimetine gelince: Onu anlat da anlat,** (durmadan ifade et, söyle)**."** *(ed-Duha, 93/11)* Bunun için de şüphesiz evvelâ o mün'im-i hakîki'yi (hakîkatte-esasta nimetleri vereni) bütün âlemi rızıklandıranı yani Allah Teâlâ'yı iyi bilmek ve iyi tanımak gerekiyor.

2. Allah'ın in'âm ve ihsânına sevinmek.

Ve o nimetleri kullanırken huşûdan (Allah'a karşı korku ve sevgi ile boyun eğmekten, tevâzûdan alçak gönüllülükten) ayrılmamak, azmamak lazım. Buna da Cenâb-ı Hak şu âyetiyle işaret ediyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿كَلَّا اِنَّ الْاِنْسَانَ لَيَطْغٰى ۞ اَنْ رَاٰهُ اسْتَغْنٰى﴾

Meali: **"Öyle değil, öyle değil; insan muhakkak ki azar. Bu da kendisini** (ilim ve malda) **müstağni** (ihtiyaçtan vâreste, zengin) **görmesindendir."** *(el-Alak, 96/6-7)*

3. Allah'ın nimetinden gördüğü ferah ve sevinç nispetinde Allah'a yaklaşmak ve O'na hakkıyla kul olmakladır.

Peygamberimiz (sav) bu hususla alâkalı şöyle buyuruyor: "Hz. Allah Mûsâ aleyhisselâm'a şöyle vahyetti:

أُشْكُرْ لِي حَقَّ شُكْرِي قَالَ مُوسَى: يَا رَبِّي مَنْ يَقْدِرُ عَلَى ذٰلِكَ؟ قَالَ: يَا مُوسَى إِذَا رَأَيْتَ النِّعْمَةَ مِنِّي فَذٰلِكَ حَقَّ الشُّكْرِ ۞

Yani: "**Ey Mûsâ! Bana hakkıyla şükret**." Mûsâ aleyhisselâm da; "**Buna kimin gücü yeter Yâ Rabbi**?" dedi. Cevaben Cenâb-ı Hak buyurdu ki: "**Eğer nimetin benden olduğunu bilir ve itiraf eder isen, işte bu hakîkî şükürdür ya Mûsâ**!"

ŞÜKÜR ÜÇ AZA İLA TAHAKKUK EDER

Evvelâ şunu bilelim ki **hamd** ile **şükür** arasında umum-husus vardır. **Hamd** mevrid itibari ile yani vücûddan çıkış itibari ile husûsî, şümûl itibari ile umûmîdir. Sadece dil ile gerçekleşir; ama Allah'tan gelen her şeye yapılabilir. **Şükür** ise mevrid itibari ile umûmî, şümûl itibari ile husûsîdir. Yani bütün âzâlarla yapılabilir; fakat sadece nimete ve özellikle de Allah'ın arttırmasını istediğimiz şeylere yapılmalıdır. Meselâ belâ ve musibete hamdedilebilir, ama şükredilemez.

1. Kalp ile şükür: Dâimâ hayrı kasteder olmak; kalbî şükrü gizlemek; ama dâimâ mün'im-i hakîkî (gerçekte nimetleri veren Allah) ile olmak. Sebeplere vesilelere takılıp kalmamak.

2. Dil ile şükür: Dil ile dâimâ "اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الشُّكْرُ لِلّٰهِ" lafzıyla Allah'a hamd ü senada ve şükürde bulunmak.

3. Âzâlar ile şükür: Allah'ın nimetini O'nun yolunda, O'na itaatte harcamak; mâsiyette kullanmaktan kaçınmakla olur.

Ebû Hazim Hazretlerine gözün şükrü soruldu; onunla harama bakmamak, buyurdu. Dilin şükrü soruldu; hayrı ilan etmek, yaymak şerri ise gizlemek, buyurdu. Kulağın şükrü soruldu; hayrı hıfzetmek/korumak, şerri defnetmek/örtmek, buyurdu. Ellerin şükrü soruldu; emr-i İlâhî'ye yapışmak, haramlara yapışmamak, buyurdu.

يُنَادِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُنَادٍ لِيَقُمِ الْحَمَّادُونَ فَتَقُومُ زُمْرَةٌ فَيُنْصِبُ لَهُمْ لِوَاءٌ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ قِيلَ: وَمَنِ الْحَمَّادُونَ، قَالَ: اَلَّذِينَ يَشْكُرُونَ اللهَ عَلَى كُلِّ حَالٍ ۞

Yani: "Kıyâmet gününde bir münâdî (bağırarak duyurmaya çalışan, tellal) nidâ ederek, **'Allah'a çok hamdedenler ayağa kalksın!'** diyecek ve bir zümre ayağa kalkacak. Ve onlar için bir sancak dikilecek. Onlar da o sancağın altında toplanıp hep beraber cennete girecekler. Ashâb tarafından denildi ki: "**Yâ Rasûlallah! Onlar kimlerdir?**" Peygamberimiz de buyurdu ki: "**Her hâlükârda Allah'a hamd ve şükredenlerdir**..."

BİR BEYİT

مَنْ لَمْ يَشْكُرِ النِّعَمَ فَقَدْ تَعَرَّضَ لِزَوَالِهَا وَمكَنْ شَكَرَهَا فَقَدْ قَيَّدَهَا بِعِقَالِهَا

Yani: Kim nimete şükretmez ise onun elden gitmesine sebep olur. Kim de nimete şükreder ise onu en sağlam şekilde kendine bağlamış olur.

PEYGAMBERİMİZ'E Mİ'RAC'DA BEŞ VASİYET

1. Kalbini dünyaya bağlama: Çünkü dünyayı senin bekân (orada devamlı kalman) için halk eylemedik.

2. İnsanlardan bir şey bekleme: Sen ne isteyeceksen Rabbinden iste. O sana kâfidir.

3. Hayy ve Kayyûm olan Allah'tan başkasına istinâd edip/dayanıp, sakın güvenme: Çünkü onların hepsi fânîdir.

4. Halka ve dünyaya meyledip, aralarına karışma: Onlardan kalben dâimâ uzak ol; uzakta dur; benimle ol.

5. Salât-i Teheccüd'e devam et. *(Mecmuâtü'l-Cevâhir)*

Ebû Hureyre Hazretleri buyurmuş ki:

"Beş şey kime nasip olursa, o kimse şu beş şeyden mahrum olmaz:

1. Kime ki Allah'ın nimetlerine şükretmek nasip olursa, mutlaka o kimse daha fazla nimete mazhar olur. Çünkü Hz. Allah: لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ… buyuruyor.

Meali: **"Andolsun, eğer siz nimetime şükrederseniz, ben de size nimetimi arttırırım."** *(İbrahim, 14/7)*

2. Kim ki musibete sabrederse, karşılığında ona mutlaka sevap ve mükâfat vacip olur. Zira Hz. Allah buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

Meali: **"Ancak Allah yolunda sabredenlere mükâfat**(lar)**ı hesapsız ödenecektir."** *(ez-Zümer, 39/10)*

3. Kime günahlara tevbe etmek nasip olursa, ona tevbenin kabulu ve İlâhî mağfiret hâsıl olur. Zira Hz. Allah;

وَهُوَ الَّذِى يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ… buyuruyor.

Meali: **"O Allah'tır ki kullarından tevbeyi kabul buyurur, kötülükleri-günahları affeder ve O bütün yaptıklarınızı bilir."** *(eş-Şûra, 42/25)*

4. Allah'a duâ ve ilticâ etmek kime nasip olursa, o kimse de er veya geç icâbetten mahrum kalmaz; çünkü Hz. Allah;

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي اَسْتَجِبْ لَكُمْ… buyuruyor.

Meali: **"Bana duâ edin, ben de size karşılığını vereyim."** *(el-Mü'min-Ğâfir, 40/60)*

5. Kim ki muhtaçlara, zayıflara yardım ederse, karşılığını mutlaka görür; Allah onu asla mahrum bırakmaz. Çünkü Hz. Allah;

وَمَا اَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ… buyuruyor.

Meali: **"Her neyi hayra harcarsanız, Allah onun arkasından** (dünyada ve âhirette) **size karşılığını mutlaka verir."** *(Sebe', 34/39*; Tenbîhü'l-Gâfilîn, c. 2, s. 599)

RASÛLÜLLAH'IN NİMETE HÜRMETİ

Sevgili Peygamberimiz, Hz. Âişe vâlidemizin hücresinde, duvarın dibine düşmüş ve tozlanmış bir parça ekmek görüyor. Hemen onu alıyor, siliyor ve onu yiyor. Sonra da Hz. Âişe'ye şöyle buyuruyor:

"Yâ Âişe! Allah'ın nimetine karşı güzel davran ve bil ki bir hane halkına küsen bir nimet, onlara bir daha zor geri döner." *(Levâkihu'l-Envâr Tercümesi, s. 351)*

Hz. Ömer'in oğlu Abdullah nimete hürmet eden kölesini âzâd ediyor

Hz. Abdullah kölesi ile beraber bir yolculuğa çıkmışlardı. Yolda atılmış bir parça ekmek gördüler. Hz. Ömer'in oğlu kölesine, o ekmeği yerden almasını emretti… Akşamleyin de Abdullah kölesine; "O yerden kaldırdığın ekmek parçası nerede? Onu getir." dedi. Kölesi de onu yediğini söyleyince, Hz. Abdullah bunun üzerine kölesine: "Haydi git, seni âzâd ettim! Artık hürsün. Zira ben Rasûlüllah'tan (sav) şöyle işittim: **"Kim ki yerde bir ekmek parçası görür, yerden kaldırır ve onu yer ise daha lokma midesine inmeden Allah onun bütün günahlarını bağışlar."** Bu durumda ben, Allah tarafından bağışlanmış bir kimseyi yanımda köle olarak tutmaktan hayâ ederim, buyurdu. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, c. 2, s. 538)*

Şeyh Efdaleddin buyuruyor ki:

"İnsan, ömrü boyunca Allah'ın bir nimeti karşılığında kor bir ateş üzerinde secdeye kapansa yine de Allah'ın o bir nimetinin şükrünü edâ etmiş olamaz."

Cüneyd-i Bağdâdî Hazretlerine; "Şükür hakkında ne dersin?" diye sorduklarında şöyle buyurdu:

"Şükür odur ki Allah'ın verdiği nimetler ile Allah'a karşı gelip günah işlemeyesin ve o nimetler ile kuvvet kazanıp, kullarına zulüm etmeyesin. *(Levâkihu'l-Envâr Tercümesi, s. 418)*

ALLAH'IN NİMETİNİN KADR U KIYMETİ

1. Halîfe Mansûr, **İbn Semmak** Hazretlerinden nimetin kadri ve şükrü hakkında kendisine vaaz etmesini istiyor. Hem de elinde bir kâse soğuk su vardır; onu içiyor. İbn Semmak Hazretleri diyor ki: "**Yâ Mansûr! Eğer şu Arabistan çölünde**

şu sıcakta şu suyu bulamasan, bu içtiğin bir bardak suya mülkünün yarısını verir miydin?" Halîfe Mansûr: "**Elbette verirdim. Ciğerlerim yandıktan sonra mülkün ne kıymeti var? Can bu! Şaka değil.**" diyor. İbn Semmak Hazretleri; "**Peki, içtiğin bu suyu idrar yolu ile çıkaramasan, kıvranmaya başlasan, onu rahat çıkarma karşılığında da mülkünün diğer yarısını verir miydin?**" Halîfe Mansûr; "**Elbette verirdim!**" diyor. O zaman İbn Semmak Hazretleri; "**Yâ Mansûr! Demek ki senin bütün mülk ve saltanâtın Allah'ın bir bardak suyuna bile muadil değil.**" buyuruyor.

2. Şakîk-i Belhî Hazretlerine İbrahim bin Ethem Hazretleri soruyor: "**Siz Belhliler şükür hakkında ne yaparsınız**?" Şakîk-i Belhî de; "**Biz bulunca şükreder, bulmayınca sabrederiz.**" diye cevap verir. Bunun üzerine İbrahim bin Ethem Hazretleri; "**Bunu Belh'in köpekleri de yapar. Asıl mesele; bulunca Allah yolunda vermek, bulmayınca da sabredip şükretmektir!**" buyuruyor. *(Halkadan Pırıltılar)*

3. Ehlullah'tan bir zât bir mağarada riyâzattadır. Allah'a şöyle yalvarıyor: "Yâ Rabbî! Ben sana tam mânâsı ile şükreden bir kul olmak istiyorum. Bunun için ne yapmalıyım?" Hâtıf'tan rûhuna işleyen bir ses işitiyor: "**İstediğin şeyi yerine getirebilmen için bu âlemde senden daha çok İlâhî nimete ermiş kimsenin olmadığına inanarak şükretmen lazım!**" "**Yâ Rabbî! Bu nasıl olur? Senin nebîlerin velîlerin, âlimlerin, sultanların, nice nice büyük nimetlerine erdiler.**" diyor.

Yine Hâtıf'tan gelen o ses; "**Onların her biri de benim tarafımdan ayrıca senin için birer nimet değiller mi? Nebîler olmasa, doğru yolu nasıl bulacaktın? Âlimler olmasa kime uyacaktın? Âmirler olmasa, evinde nasıl emin olup yatacaktın? Demek ki bunların her biri de benden sana ayrı ayrı birer nimettir!**" buyuruyor. *(Halkadan Pırıltılar, s. 233)*

NİMETİN HAZIRLANMASI VE BİR LOKMAYA BİLE HÜRMETİN LÜZUMU

İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn'in bir rivâyetinde âbidin biri bir ahbabını yemeğe davet eder ve önüne parçalanmış çörekler (ekmek parçaları) koyar. Adam bunu küçümseyerek çöreklerin altlarına acaba yanmışlar mı diye bakmaya başlar. Bunu gören ev sahibi âbidin canı sıkılır ve: "**Dur! Bu senin beğenmediğin çörekte nice hikmetler var! Onu meydana kaç kişinin emeği getirmiş bilir misin?**" der ve şöyle izah eder: "**Yağmuru taşıyan buluttan, yerleri sulayan sudan, rüzgârdan, topraktan, çift süren, gübre yapan hayvandan, çalışan insanlardan kaç kişinin emeği geçerek o çöreğin hazırlanıp önüne geldiğini bir kere düşün... Allah'ın bu nimetlerini hatırla! Böyle olduğu halde sen hâlâ çöreği alt üst çeviriyor ve beğenmemezlik yapıyorsun, öyle mi?**" diyor.

Yine İhyâ'da geçen bir haberde ise bir lokma ekmeğin pişirilip sofraya getirilmesine kadar o çörek veya lokmaya tam üç yüz altmış kişinin eli değiyor.

Bunların içinde ve başında Allah'ın rahmet bulutlarını sevk eden melekler, meleklerin Peygamberi Mikâil (as) bulunuyor. Güneşin verdiği enerji; ay, eflâk, yerdeki hayvanlar (gübre yapmakta ve çift sürmekte) ve nihayet un değirmenleri veya fabrikaları ve onu pişiren fırıncılar... İşte bunun içindir ki Hz. Allah

وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللهِ لاَ تُحْصُوهَا… buyuruyor.

Yani. **"Allah'ın nimetini saymaya kalksanız onu elbette ki sayamazsınız."** *(en-Nahl, 16/18; İbrahim, 14/34; İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 213)*

Peki, iş bu kadarla bitiyor mu? O ekmeği mideye indirdikten sonra onun hazmı, kana karışması, fazlalıkların dışarı atılması için hizmet veren melekler de var tabii…

Hz. Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) buyururlardı ki: "**İnsanoğlunun vücûdunda ona hizmet etmek için üç yüz seksen dört melek bulunmaktadır. Bunların üç yüz altmış dördü hafaza** (koruma melekleri) **diğerleri Kirâmen kâtibin gibi muvazzaf meleklerdir. Bu meleklerin ikisi ise insanın def-i haceti ile görevli melekler olup, bunlar en zor işi yüklendikleri için diğerlerinin en faziletlisidirler. Bunun için helâdan çıkarken her mü'min;

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى أَذْهَبَ عَنِّي الْأَذَى وَعَافَانِي مِنْ ذٰلِكَ **hamdini ve duâsını mutlaka okumalıdır."**

Mânâsı: O Allah zû'l-Celâl'e hamdolsun ki benden eza veren şeyi (beni rahatsız eden fazlalığı) giderdi ve beni ondan kurtarıp bana âfiyet ihsân eyledi.

Hz. İsa cüzzam hastalığından etleri dökülmüş, kötürüm hale gelmiş, gözleri kör olmuş ve her tarafı perişan âbid bir kula rastladı. Adam şöyle diyordu: "**Kullarından birçoğunu mübtelâ kıldığı dertlerden beni koruyan Allah'a hamdederim.**" Hz. İsa (as) o adama yaklaştı ve dedi ki: "**Daha hangi dert kaldı be adam**?" "**Ey Allah'ın Peygamberi! Onun benim kalbime yerleştirdiği îmân ve mârifet nuruna sahip olmayanlardan ben çok iyiyim.**" Bunun üzerine Hz. İsa; "**Doğru söylüyorsun.**" der ve; "**Ver elini!**" diye emreder. Onun elini tutar ve bir mûcize olarak onu bütün hastalıklardan kurtarır. O kimse en güzel bir insan olur; yıllarca Hz. İsa'ya havârî olarak arkadaşlık yapar. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 627)*

ŞÜKRÜN KERÂMETİ

Hz. Mûsâ (as) **Tûr-i Sîna**'ya gidiyordu. Bir âbid karşısına çıktı, ellerini öptü ve âdeta yalvararak Hz. Mûsâ'ya; "**Yâ Mûsâ! Herhâlde Tûr-i Sîna'ya Rabbine münâcâta gidiyorsun. Ne olur Rabbime benim halimi arz et.**" Hz. Mûsâ; "**Nedir o?**" diye sorar. Âbid de; "**Yâ Mûsâ! Malım çok, tasarrufunda kusur işleyeceğim de helâk olacağım diye çok korkuyorum. Rabbim benden bu malın bir kısmını alsın. Ricam budur.**" der. Mûsâ (as) yoluna devam eder. Bu defa da çölde çıplak olduğu için yarı beline kadar kuma gömülmüş ve o halde ibadet

eden bir başka âbide rastlar. O da Hz. Mûsâ'ya; "**Yâ Mûsâ! Ne olur Rabbime söyle de bana biraz yiyecek, içecek, biraz da giysi ihsân etsin.**" diye yalvarır.

Hz. Mûsâ (as) Tûr-i Sîna'ya gider. Rabbine olan münâcâtını yapar, dönerken o bi şey demeden Hz. Allah buyurur ki: "**Yâ Mûsâ! Malının çokluğundan şikâyetçi olan ve biraz azaltılmasını benden isteyen kuluma söyle; malının azalmasını istiyorsa o da şükrünü biraz azaltsın. Diğer çıplak olan, biraz yiyecek içecek isteyen kuluma da söyle; şükrünü çoğaltsın!**" Hz. Mûsâ döner, evvelâ malının çokluğundan ve şükrünü edâ edemeyeceğinden endişe eden zengine uğrar. Zengin ona sorar: "**Yâ Mûsâ Rabbim ne buyurdu**?" Hz. Mûsâ "**Sen şükrünü çok yapıyormuşsun, onu biraz azaltsın, buyurdu**." O zengin; "**Rabbimin bana olan bunca nimetine mukâbil, ona nasıl şükretmem**?" dedi. Ve şükre devam ettikçe, rızkı arttıkça arttı. Hz. Mûsâ diğer kulun yanına gelince: "**Rabbim bana ne verdi ki şükrünü arttırsın**, **diyor?**" dedi. O anda hemen bir kasırga çıktı, üzerine örtmüş olduğu kumları da alıp götürdü ve onu çırılçıplak, perişan bir vaziyette bıraktı. *(Terbiyetü'l-Ezhan, s. 65)*

Dikkat: Şükür, nimet mukâbili olduğuna göre insanın yaşaması için aldığı her nefeste de bir alabilme bir de verebilme olmak üzere iki nimet var, demektir.

Bir insan da günde ortalama yimi dört bin defa nefes alıp verdiğine göre, şu halde insan ne kadar çırpınsa bile, değil Allah'ın bütün nimetlerine, yaşaması için şart olan nefes nimetine bile hakkıyla teşekkür etmiş olamaz.

Nitekim Hz. Allah:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللهِ لَا تُحْصُوهَا اِنَّ الْاِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ﴾

Meali: **"Eğer siz Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız, sayamazsınız. Muhakkak insan, çok zâlim çok nankördür!"** buyurmuyor muydu? (İbrahim, 14/34)

Peygamberimiz de: سُبْحَانَكَ مَا شَكَرْنَاكَ حَقَّ شُكْرِكَ يَا مَشْكُورْ diye ilticâ etmiyor mu?

Yani: **"Seni tesbih ederim Allah'ım! Sana hakkıyla şükredemedik. Ey Meşkûr olan Rabbim..."**

Şu halde Allah'ın nimetlerine kimse tam şükredemeyeceğine göre, hiç olmazsa gerçek mün'imin (nimeti verenin) O olduğunu bilmesi, buna inanması, elinden geldiğince O'na ibadet edip şükretmesi gerekmez mi? ...

BİR LATÎFE

Behlül Dânâ Hazretleri Cuma namazına gitmişti, hatip mel'unun biri idi. Hutbeye başlar iken, her Hatip gibi; اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ dedi. Fakat kim bilsin, aklından ne mel'anetler geçiyordu ki bir türlü gerisini getiremiyordu. Behlül Dânâ bu fırsatı kaçırmadı, aşağıdan güya ona yardım etti:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي اِبْتَلاَنَا بِكَ

Yani: "Seninle bizi imtihan eden, diğer bir mânâ ise seni başımıza belâ veren Allah'a & arapça eklenecek & deyince, hatib daha fazla dayanamadı rezil oldu, hutbeden inip camiyi terk etti. *(Mehmed Lebib Efendi, Cevâhir-i Mültekata, s. 611)*

BİR LATÎFE DAHA

İmâm Gazâlî İhyâ'sında anlatıyor: Fakirin biri hocaları yemeğe davet etmiş. Hocalar da adamın fakir halini bilmeden ziyâfet var, diye koşuşmuşlar. Fakir adam önlerine pişmiş bir kelle getirip onlara ikram etmiş. Hocalar kellenin vücûdu da arkada kızarıyor, gelecek zannı ile kelleden bir-iki parça alıp ellerini çekmişler ve beklemeye başlamışlar. Fakir ev sahibi de oğluna: "Oğlum! Hoca Efendiler tok galiba, daha yemiyorlar, leğen ile ibriği getir, ellerine su dök, sofrayı da kaldır." deyince hocalardan biri;

"Allah gövdesiz, başlar yaratmaya da kâdirdir demek ki ne yapalım." demiş, kalkıp gitmişler. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 45)*

EN İHATALI ŞÜKÜR

Hazreti Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.); "**Yâ Rabbî! Zâtının, Sıfatının, Esmasının, Ef'alinin, hudutsuzluğunca sana hamd u senalar, sana şükürler olsun."** der ve bunun en muhît/kapsamlı şükür olduğunu ifade buyururlardı.

Kanûnî Sultan Süleyman'a göre nimet ve devlet:
Halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet, cihanda bir nefes sıhhat gibi.
Saltanât dedikleri ancak bir cihan kavgasıdır
Olmaya baht u saâdet dünyada vahdet gibi...

Ahmet Kuddusi Hazretleri demiş ki:

Kapanursa bir kapı, ne kapılar açar Mevlâ
Tevekkül et çekme kaygı, işini hoş yapar Mevlâ
Gurur etme överlerse, mahzun olma söverlerse
Tahammül et döverlerse, olur çaresize çare Mevlâ

15. DERS:

Sabır

Sabır; lügatte tahammül, dayanma gücü ve dayanıklılık manalarındadır. Tasavvuf lisânında ise **sabır**; başa gelen musibetlerden, kazâ ve belâlardan dolayı Allah'tan başka kimseye şikâyetçi olmamak, yakınıp sızlanmamak, kendine acındırmamaktır.

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

Meali: **"Ey îmân edenler! Sabrediniz. Ve sabır yarışında** (düşmanlarınızı) **geçiniz.** (Cihad için) **râbıtalı bulunun. Hem de Allah'tan korkun ki felah bulasınız.**" *(Âl-i İmrân, 3/200)*

Ayetin Tefsîri

Ehl-i meânî *(mânâ ve bâtın ile alâkalı mâneviyât ehli olan âlimler)* buyurdular ki:

Belâlarıma sabrediniz. Nimetlerimde birbirlerinize sabırlı davranınız. Düşmanlarımla mücâhedede birbirinizle râbıtalaşınız. Benden başkasını sevmekten sakınınız ki bana kavuşarak kurtulasınız.

Bazı müffessirler de şöyle demişlerdir: İtaatın güçlüğüne, şehvetin galebe ve şeytanın iğvaâtına (doğru yoldan saptırma ve azdırmalarına), vâridata mazhariyete (Allah'ın, kişinin kalbine doğdurduğu ilhamlar) işarettir ki bu üç şeyin mukâbili de şu üç şeydir:

1. Şeriat
2. Tarîkat
3. Hakîkat

Diğer bazı müffessirler ise şu açıklamalarda bulunmuşlardır: Allah'ın râzı olmadığı şeylere karşı **sabır** ki bunda güçlük vardır.

Rızâ-i İlâhî'ye ulaşmaya mânî olan kötülüklere karşı gelmekte **sabır**.

Cihad-ı zâhiriyy-i asgarda (dış düşmanla harpte) ve **cihad-ı bâtıniyy-i ekber**de (iç düşman nefis ile mücadelede) bulunmakla felaha ermek.

İbn Abbas Hazretleri buyuruyor ki:

Kur'ân-ı Kerîm'de **sabır** üç şekilde anlatılmıştır:

1. Farzların îfâsı esnasındaki ağırlıklara, külfetlere, güçlüklere sabır... Bunun Allah katında üç yüz derece ecri vardır.

2. Haramlara ve yasaklara karşı kişinin sabretmesi ki bunun Allah katında altı yüz derece ecri vardır.

3. Belânın geldiği ilk sadme (çarpma-vurma) ve sarsıntı anında ona karşı sabır ki bunun Allah katında dokuz yüz derece ecri vardır.

Bir de ecri bi-gayr-i hisâb (hesapsız) olan sabır vardır. Ki ona Hz. Allah; إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ âyeti ile işaret ediyor.

Meali: "**Muhakkak ki sabredenlerin mükâfatı hesapsız verilecektir."** *(ez-Zümer, 39/10; İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 136)*

"**Sizler kimlersiniz?**"

Peygamberimiz (sav), kendisini ziyarete gelen bir topluluğa sordu:

"**Sizler kimlersiniz?**" Onlar; "**Biz mü'minleriz.**" dediler. Peygamberimiz; "**Îmânınızın alâmeti nedir?**" diye sordu. Onlar da; "**Yâ Rasûlallah, biz kazâya rızâ gösterir, darlıklara sabreder, zenginliğe şükreder ve düşmanlarımıza bile bir felaket gelse, onlara husûmeti terk eder, iyilik yaparız."** dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz: "**Hakîkî mü'min olabilmeniz için bunlarla beraber, yiyemeyeceklerinizi toplayıp biriktirmeyeceksiniz, oturamayacağınız meskenleri yapmayacaksınız; yarın bırakıp gideceğiniz dünyevi şeylere de göz dikmeyeceksiniz.**" buyurdu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 406)*

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ﴾

Meali: **"Andolsun, sizi biraz korku, biraz açlık biraz da mallardan-canlardan sizden eksiltmek ile muhakkak imtihan edeceğiz. Sabredenleri müjdele..."** *(el-Bakara, 2/155)*

Bu âyetteki خَوْف Allah korkusuna; جُوع Ramazan orucuna ve açlığına; نَقْصٍ الْأَمْوَالِ zekât vermeye; وَالْأَنْفُسِ hastalıklara harpte şehâdete; وَالثَّمَرَاتِ ise evlâd ve kazanç eksikliklerine ve bunlarla yapılacak imtihanlara işarettir, buyurulmuştur.

Bu âyetle alâkalı diğer bazı açıklamalar:

1. لَأَنْ أُقَدِّمَ سِقْطًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُخَلِّفَ مِأَةَ فَارِسٍ كُلُّهُمْ يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ

Mânâsı: **"Benden önce âhirete düşük bile olsa bir çocuk göndermem, benim için geride Allah uğrunda savaşan bin atlı askeri bırakmamdan daha hayırlıdır."**

İbn Mâce'nin rivâyetinde ise; Rasûlüllah Efendimiz bin süvâri (atlı) asker değil, bir süvâri askeri bırakmamdan daha hayırlıdır, şeklindedir.

Hadîs-i şerîfte "**düşük.**" denmesi, aşağıdan yukarıya tembih içindir. Yani **düşük** böyle olursa, **eksiksiz doğmuş çocuğun ölmesi, şüphesiz daha değerlidir**.

2. Zeyd bin Erkâm (ra) rivâyet ediyor: "**Dâvûd** aleyhisselâm'ın küçük fakat çok sevdiği bir çocuğu vefât etmiş idi. Hz. Allah tarafından ona; "**Yâ Dâvûd! Bu çocuk senin için ne kadar değerli idi?**" diye sorulmuş, o da; "**Yer dolusu altın kadar!**" deyince, Cenâb-ı Hak ona; "**Öyle ise sana, Allah yolunda o kadar altın sadaka vermiş gibi sevap verilecektir!**" buyurmuştur. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 871-72)*

3. Bişr-i Hafî Hazretleri anlatıyor: Gençliğimde Abadan'a gitmiştim. Cüzzamlı, deli, kör ve de saralı birine rast geldim. Sarası tutmuş, inliyordu. Başını kucağıma aldım. Yüzünü gözünü sildim. Biraz sonra ayıldı: "**Başımı kucağına alan ve benimle Rabbimin arasına giren bu boş adam da kimdir? Rabbim beni paramparça etse, beni bu kadar ağır bir imtihana bile tabi tutsa, benim ona ancak aşkım artar, şikâyetim değil!**" dedi. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 626)*

Dikkat: Allah'ın âşık kulları her ne kadar böyle ağır imtihanlara katlanmışlar, asla şikâyet etmeyip dâimâ şükretmişlerse de biz Allah'tan imtihan değil, dâimâ af ve mağfiret, sıhhat ve âfiyet dilemeliyiz. Çünkü biz, imtihana ehil kimseler değiliz...

مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي وَلَمْ يَصْبِرْ عَلَى بَلاَئِي فَلْيَلْتَمِسْ رَبًّ سِوَائِي ۞

Mânâsı: "**Kim benim kazâma, hükmüme rızâ göstermez, belâlarıma, imtihanlarıma sabretmez ise o kendine benden başka bir Rab arasın**..."

إِذَا وَجَّهْتُ إِلَى عَبْدٍ مِنْ عَبِيدِي مُصِيبَةً فِي بَدَنِهِ أَوْ فِي مَالِهِ أَوْ فِي وَلَدِهِ ثُمَّ اسْتَقْبَلَ بِذٰلِكَ بِصَبْرٍ جَمِيلٍ اِسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنْ أَنْصِبَ لَهُ مِيزَانًا أَوْ أَنْشُرَ لَهُ دِيوَانًا ۞

Mânâsı: "**Ben kullarımdan herhangi birinin bedeninde veya malında yahut çocuğunda bir musibet meydana getiririm de o kulum da bu musibeti sabr-ı cemil ile** (güzel bir tahammülle) **karşılarsa, yarın kıyâmet gününde ben, o kulum için mizan kurmaktan ve amel defteri açmaktan hayâ ederim.**"

SABIR İKİ KISIMDIR

1. Dünyevî sabır: Ölümlere, elemlere, kederlere sabretmek.

2. Uhrevî sabır: Dünyanın gayr-i meşrû lezzet ve şehvetlerine karşı âhireti kazanabilmek için sabretmek.

Nitekim Hz. Allah *Bakara sûresinin 53.* âyetinde buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ اِنَّ اللهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

Meali: **"Ey îmân edenler! Sabırla ve namazla (Allah'tan) yardım isteyiniz. Hiç şüphe yok ki Allah sabredenlerle beraberdir."**

إِنَّهَا سَتَكُونُ بَعْدِي أَثَرَةٌ وَأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: تُؤَدُّونَ الْحَقَّ الَّذِي عَلَيْكُمْ وَتَسْئَلُونَ اللهَ الَّذِي لَكُمْ ۞

Yani: "**Muhakkak benden sonra çok büyük ve asla beklemediğiniz acayip hâdiseler ile karşılaşacaksınız!' 'Peki, Yâ Rasûlallah, o zaman bize ne yapmamızı emrediyorsunuz?'** Allah'ın Rasûlü buyurdu ki: **"Üzerinize kimin hakkı varsa, onu mutlaka ödeyiniz** (sakın kul hakkı ile Allah'ın huzuruna gelmeyiniz). **Ama başkaları sizin hakkınızı ödemez ise** (almaya da gücünüz yetmez ise) **Allah'a havâle ediniz."**

AKTÜALİTE

Muhterem mü'minler! Şunu iyi bilelim ki fenalığa karşı sabır, sabır değil meskenettir. Nitekim Hz. Allah *En'am sûresi 68.* âyette,

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِذَا رَاَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِى اٰيَاتِنَا فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتّٰى يَخُوضُوا فِى حَدِيثٍ غَيْرِهِ...﴾

Meali: **"Âyetlerimiz hakkında** (münâsebetsizliğe) **dalanları** (saygısızca ileri geri konuşanları) **gördüğün zaman, onlar başka bir söze dalıncaya** (âyetlerimizden başka şeyler ile meşgul oluncaya) **kadar, onlardan yüz çevirip** (meclislerinden) **uzaklaş. Eğer şeytan sana unuttururs a, hatırladıktan sonra** (hemen kalk)**, o zâlimler topluluğu ile oturma..."** buyuruyor.

Yoksa sen de onlar gibi aynı günaha dalmış ve aynı günahı işlemiş olursun.

Bugün küfür, mâsiyet, her türlü günah ve kötülük ecdâdımızın şehit kanları ile yoğurulmuş bu aziz vatana girdi. Ne yapalım? Sabır!

Şehrimize, köyümüze kadar girdi. Sabır!

Mahallene, hattâ evine girdi. Sabır!

Odana, hattâ yatağına girdi. Yine sabır!

Be mübârek adam, yoksa sen sabır taşı mısın? Nesin?...

Bu günün Müslümanları; kendilerine gerici, yobaz, örümcek kafalı, vs. gibi düşmanlarının isnatlarına mukâbil, onlar da her türlü tedbiri almalı... Çocuklarını hem ilim hem irfân ile donatmalı, asrın silahı basınsa, yayınsa, onları kurmalı, dinlerini ve ırzlarını bütün güçleri ile korumalı... Sonra da sabredip Allah'ın avnini ve nusretini namazla, niyazla, gözyaşlarıyla dileyip beklemelidirler.

Uhud'da Rasûlüllah'ı, Kosova'da Sultan Murad'ı, İstanbul'un fethinden Fâtih'i ve Akşemseddin'i böyle görmüyor muyuz?

Bunun için Rasûlüllah Efendimiz buyurmuştur ki:

ثَلاَثَةٌ فِي ظِلِّ الْعَرْشِ آمِنِينَ وَالنَّاسُ فِي الْحِسَابِ، رَجُلٌ لَمْ تَأْخُذْهُ فِي اللهِ لَوْمَةُ لاَئِمٍ، وَرَجُلٌ لَمْ يَمُدَّ يَدَيْهِ إِلَى مَا لَمْ يُحِلَّ لَهُ، وَرَجُلٌ لَمْ يَنْظُرْ إِلَى مَا حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ ۞

Mânâsı: "Bütün insanlar dehşet içinde hesap görürler iken, üç sınıf insan Arş'ın gölgesinde emniyet içinde konuşup duracaklardır.

Birinci sınıf: O kimsedir ki Allah yolunda hizmet eder iken hiçbir kimsenin ayıplamasına aldırmaz, hak bildiği yolda yürür.

İkinci sınıf: O insandır ki Allah'ın helâl kılmadığı şeye (harama) hayatı boyunca asla ellerini uzatmaz.

Üçüncü sınıf insan da o kimsedir ki Allah'ın ona haram kıldığı şeylere asla iltifat etmez (gönül vermez, dönüp bakmaz).

مَنِ ابْتُلِيَ فَصَبَرَ، وَأُعْطِيَ فَشَكَرَ، وَظُلِمَ فَغَفَرَ، وَظَلَمَ فَاسْتَغْفَرَ أُولٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ ۞

Mânâsı: "**Her kim bir belâya dûçar olur da sabreder ise bir ihsâna-iyiliğe mazhar olur da şükreder ise kendine zulmedeni affedebilir ise başkasına yaptığı haksızlıklardan istiğfar edip Allah'a yönelir ise işte bunlara Allah katında emniyet vardır, bunlar emniyettedirler ve işte hidâyet bulanların kendileri bunlardır**..."

GERÇEK SABIR VE SÂBİRLER'DEN ÖRNEKLER

Gerçek sabır ve sabredenlerden örnekler...

1. Hz. Ebû Bekir (ra)

Yedi sene diş ağrısı çekmiş, ama bunu bir gün olsun Rasûlüllah'a (sav) bile söylememiş. Nihayet Cebrâil (as) onun yedi senedir diş ağrısı çektiğini Peygamberimiz'e haber verince, Peygamberimiz ona; "**Neden bana bildirmedin**?" buyurmuş. Hz. Ebû Bekir de cevaben: "**Sevgiliden, sevgiliye gelen bir şeyi başkalarına nasıl anlatıp, şikâyet etse idim!**" demiştir.

2. Hz. Ali (ra)

"**Îmâna nisbetle sabır, cesetteki kafa gibidir. Başı olmayanın** (yani sabrı olmayanın) **cesedi de olmaz. Öyle ise sabrı olmayanın, hakîkî îmânı da olmaz."** buyurmuştur.

3. Hz. Huzeyfe'nin âzâdlı kölesi Salim (r.anhümâ)

Salim (ra) savaşta ağır yaralanmıştı ve son anlarını yaşıyordu. Onu bu halde gören Ashâbdan biri koşup kendisine su verdi. Ölmek üzere olan Salim; "**Sen bana biraz yardım et ve yönümü düşmandan yana çevir. Ölür iken bile düşmana arka çevirmiş olarak ölmeyeyim. Suyu ise şu kalkanıma dök; çünkü ben oruçluyum. İftara ulaşırsam, onunla orucumu açarım.**" diyor. İşte âhiret ve cennet yolcuları ve işte onların Allah yolundaki **cihad** ve **sabır** anlayışları... *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 139)*

4. Ebû Talha'nın ölen oğlu ve hanımı (r.anhüm)

Aşere-i Mübeşşere'den olan Ebû Talha'nın çok hasta bir oğlu vardı. Akşam onu bırakıp mescide gitmiş idi. Yatsı namazından sonra gelince, hanımı Ümmü Süleyme'ye nasıl olduğunu sordu. Çocuk ölmüştü! Ama Ümmü Süleyme hem öldüğünü söylememiş hem de evdekilere; "**Sakın siz de söylemeyin, ben münâsip bir zamanda söyleyeceğim.**" diye tembih etmişti. Ebû Talha'ya; "**Çocuk iyidir, artık rahata kavuştu.**" Ebû Talha da inanmış ve sevinmişti. Ümmü Süleyme Ebû Talha'yı yedirdi, onunla şakalaştı, hattâ ona cilveler yaparak onunla cinsi münâsebette bulundu. Sonra yıkandılar, ondan sonra Ümmü Süleyme ona; "**Bir kimse bir âileye bir emânet verse, bir zaman sonrada geri istese, onun geri istemeye hakkı yok mu?**" dedi. Ebû Talha da; "**Elbette var!**" dedi. "**Peki, emâneti alanın da severek vermesi gerekmez mi?**" dedi. Ebû Talha da; "**Elbette!**" dedi. Ümmü Süleyme "**Öyle ise Allah bize verdiği emâneti 'oğlumuzu' akşam bizden geri aldı...**" dedi.

Hz. Ebû Talha, kendisine hanımı tarafından yapılan bu muâmeleyi hoş karşılamadı. Sabah namazına gidince onu **Rasûlüllah**'a şikâyet etti. Hâlbuki **Cebrâil** (as) daha evvel gelmiş ve **Ümmü Süleyme**'nin yaptığını **Rasûlüllah**'a haber vermişti. Rasûlüllah Efendimiz; "**Yâ Ebâ Talha! Allah onun yerine size bu gece bu birleşmeden bir erkek çocuk ihsân etti. Doğunca onu bana getir.**" dedi.

Doğum tahakkuk edince, **Hz. Ebû Talha** çocuğunu **Rasûlüllah**'a (sav) getirdi. **Ümmü Süleyme burada da üstünlüğünü göstermiş, çocuğunu ne emzirmiş, ne de emzirtmişti. Rasûlüllah Efendimiz evvelâ kendi ağzına bir hurma alıp çiğnedi sonra da onu çocuğun ağzına koyup ona emdirdi**, adını da **Abdullah** koydu.

İşte bu Abdullah Ashâbın en büyük âlimlerinden oldu, kendisinin de on oğlu doğdu ve hepsi de ehl-i Kur'ân olarak yaşayıp, öyle öldüler. *(Dini Hikâyeler ve Riyâzu's- Sâlihîn)*

Acaba bugün evlâdı ölen anne-babalarda bu sabrı, bu teslimiyeti gösterebilirler mi ki? Hem Allah onun yerine daha iyisini ihsân etsin hem de sabrın karşılığı cenneti o anne-babaya lütfetsin...

EHLULLAH'TAN İBRET VE DERSLERLE DOLU SABIR ÖRNEKLERİ

Allah dostlarının başlarına gelenler ve onların Allah yolunda gösterdiklerin sabırlarından örnekler...

1. İmâm-ı Âzam Hazretleri

Devrin Halîfesi **Mansur**, onu illa **kadı** (hâkim) olacaksın diye zorluyor. Ama devir fitne-fesat devri. İmâm-ı Âzam böyle bir devirde, böyle bir halîfenin kadısı olup, onun isyanına yanlışlarına fetvâları ile ortak olmak istemiyor ve; "**Olamam!**" deyip, kesip atıyor. "**Neden**?" diye zorlayınca da; "**Olamam demekle doğruyu söylüyorsam, bana inanmanız lazım, ben kadı olamam. Yok, yalan söylüyorsam, yalancıdan kadı olmaz da ondan.**" diyor. Halîfe; "**Atın bunu zindana!**" diye emrediyor ve; "**Her gün sorun: Kadılığı kabul edene kadar kırbaçlayın ve kabul etmediği her gün kırbaçlarını arttırın**." İşte İmâm-ı Âzam zindanda böyle kırbaç yiye yiye ölüyor.

Bugün de onun mezhebinin mensubu olan bizler, kadı olmak veya bir küçük memuriyet kapmak için birbirimizi yiyoruz...

2. İmâm-ı Ahmed bin Hanbel'in çektikleri

Kendisine sordular: "**Kur'ân mahlûk mudur, değil midir?**" O; "**Mahlûk değildir!**" dediği için zamanın halîfesi tarafından işkenceye tâbî tutuluyordu. Kendisi şöyle anlatıyor:

"Beni yine dövmeye götürüyorlardı. Biri bana; "**Önündeki iki ağaca iyi tutun!**" dedi, ben de tutundum. Beni hem dövüyorlar hem de derimi yüzüyor, etlerimi parçalıyorlardı. Kaba yerimden altmış kadar parça et kesip kopardılar. Artık ölecek hale gelmiştim, götürüp evimin önüne attılar. Bu vahşet karşısında dağlardaki vahşi hayvanlar gelip, evimin etrafında bağırıp dolaşmaya başlayınca, insanlar da insafa gelip, ağlaştılar. Gün geldi, evimin önünden insan kalabalığından geçilmez oldu. Nihayet daha fazla dayanamadım…"

Vefâtında bütün Bağdat'lılar ve dağlardan Bağdat'a inen hayvanlar avaz avaz bağırıp ölümüne ağlıyorlardı. Camilere, meydanlara sığmadılar. Bir ovaya götürüp namazını kıldılar. Cenazesine iştirak eden insanlar sayıldı, sekiz yüz bin erkek, altmış bin de kadın vardı. Damlardan manzarayı seyredenler ve Fırat nehri üzerindeki gemilerden cenazeyi temâşâ edenler bu rakamdan hariçti. Tek suçu ise; "**Kur'ân Allah kelâmıdır ve gayr-i mahlûktur!**", ictihadı idi. O gün bu cenazeyi ve bu müthiş manzarayı gören gayr-i müslim, Yahudi, Hristiyan ve Mecûsîlerden tam yirmi bin kişi Müslüman oldu. *(Tabakâtü'l Kübrâ Tercümesi, c. 1, s. 209)*

3. İmâm Ebû Bekir Nablûsî Hazretlerine yapılan işkenceler

İmâm Ebû Bekir Nablûsî Hazretlerine Mağrip (Fas-Tunus) halkı çok işkence ettiler. Hattâ bununla da yetinmeyip onu zincire vurdular ve götürüp Mısır Sultanı'na jurnalleyerek teslim ettiler. İmâm Ebû Bekir davasından dönmeyince Mısır Sultanı emir verdi; **onu baş aşağı astılar ve hayvan soyar gibi diri diri derisini yüzdüler**. O ise bu durumda bile onlara bedduâ etmiyor, sadece Kur'ân-ı Kerîm okumaya devam ediyordu. Halk artık bu manzaraya tahammül edemeyip kıpırdamaya başlayınca telaşlanan Sultan, şu emri verdi: "**Evvelâ öldürün, ama sonra yine derisini yüzün**." *(Tabakâtü'l Tercümesi, c. 1, s. 51)*

4. İmâm Sübkî Hazretleri

Bu zâta her türlü zulmü yaptılar. Sonra da "delidir." diyerek götürüp bir zindana attılar. Ebû'l-Hasen Harzemî Hazretleri diyor ki: "**Eğer Allah cehennemi yaratmamış olsa idi, İmâm Sübkî'ye yapılan bu haksızlıklara, bu eziyetlere mukâbil, o zâlimler için yine cehennemini yaratırdı.**"

أَشَدُّ النَّاسِ بَلاَءً اَلْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْأَمْثَلُ يَبْتَلِي الرَّجُلُ عَلَى حُبِّ دِينِهِ ۞

Hadisi medlûlünce bu yolda en büyük belâ ve imtihan **enbiyâ**ya sonra **evliyâ**ya sonra *misli misli* kullara...

Yani: Bu yolda herkes, her velî, her Allah'ın kulu derecesine göre işkenceden, imtihandan, nasibini alacaktır.

Bize düşen ise böyle belâya uğramış birini görünce asla sevinmemek, onun derdi ile hem dert olmak ve şöyle duâ etmektir:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلاَكَ بِهِ وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلاً ۞

Yani: Senin uğradığın bu belâdan bizi affedip kurtaran ve birçok kişi üzerine beni daha çok faziletli kılan Allah'a hamdolsun.

Aksi takdirde bir kimse bir başkasının başına gelen belâya sevinir ise o belâ başına gelmeden ölmeyeceğini bilmelidir.

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) zaman zaman şöyle yalvarırdı:

"Yâ Rabbî! Biz imtihan ehli değiliz, ne olur bizi ağır imtihanlara tabi tutma. Bizi affınla ve lütfunla himâye eyle..."

BİR BEYİT

Gelir elbet zuhûra ne ise hükm-i kader
Hakk'a tefvîz-ı umûr et ne elem çek, ne keder.
Kıl sözüm ârif isen gûş-i kabulüne güher (kulağına küpe olsun)

Enderûnî Vâsıf

Merhum *Mehdî* amcamız, aşağıdaki anonim beyti sık sık okurlardı:

Hak tecellî eyleyince her işi âsan eder,
Halk eder esbâbını bir lahzada ihsân eder

Lâ edrî

Başka bir şairimiz de şöyle der:

Allah'tan olmazsa bir kuluna inâyet,
Bir işe cehd eder ise cehdi olur cinâyet.

(Mevzuatü'l-Ulûm c. 3, s. 1271)

16. DERS:

Kazâ-i İlâhî'ye Rızâ Göstermek

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَالَ يَا اَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِى اِنْ شَاءَ اللهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ۞ فَلَمَّا اَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ۞ وَنَادَيْنَاهُ اَنْ يَا اِبْرٰهِيمُ ۞ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّءْيَا اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ۞ اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْبَلٰؤُا الْمُبِينُ ۞ وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ﴾

Mealleri: **"İbrahim'in oğlu İsmail ne zamanki yanında koşacak yaşa erişti, İbrahim ona; 'Yavrucuğum, ben rüyamda seni kestiğimi görüyorum. Artık bak, sen ne diyeceksin?' dedi. İsmail de 'Babacığım sen ne ile emr olundu isen, onu yap. İnşaallah beni sabredenlerden bulacaksın.' dedi. Ne zamanki böylece her ikisi de** (İlâhî emre) **teslim oldular ve İbrahim çocuğunu şakağı üzerine yatırdı, biz de ona nidâ ettik: 'Ey İbrahim! Gerçekten sen rüyanı tasdik ettin. Şüphesiz iyi iş yapanları biz böyle mükâfatlandırırız. Muhakkak ki bu, açık bir imtihan idi."** *(es-Saffat, 37/101-106)* buyurdu.

ALLAH'TAN GELENE RIZÂ İKİYE AYRILIR

1. Kul; Allah'ın Rabbi, Hâlıkı ve Müdebbiri olduğuna tam inanmalı. Hz. İbrahim ve İsmail gibi O'nun hükmüne teslim olup, râzı olmalı.

2. Kul, Allah'ın, hakkındaki taksimine, hükmüne ve kendisine münâsip görüp verdiği (hayır-şer) ne ise hepsine râzı olmalı, boyun bükmeli; ama hiçbir zaman Allah'tan belâ ve imtihan istememeli, dâimâ Allah'tan af ve âfiyet istemeli. Nitekim Peygamberimiz bu hususta bize şu duâyı öğretiyor:

اللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْئَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ۞

Yani: "Ey Allah'ım! Ben senden hem dünyada hem de âhirette dâimâ af ve âfiyet istiyorum.

خَمْسٌ مِنَ الْإِيمَانِ مَنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ شَيْءٌ مِنْهُنَّ فَلاَ إِيمَانَ لَهُ، اَلتَّسْلِيمُ لِأَمْرِ اللهِ، وَالرِّضَاءُ لِقَضَاءِ اللهِ، وَالتَّفْوِيضُ إِلَى اللهِ، وَالتَّوَكُّلُ عَلَى اللهِ، وَالصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى، وَالدُّعَاءُ فِي الرَّخَاءِ ۞

Mânâsı: Şu beş şey îmândandır. Bunlardan biri bile bir insanda yoksa onda îmân da yok demektir:

- Allah'ın emrine tam bir teslimiyet ile teslim olmak,
- Allah'ın kazâsına, kendi hakkındaki hükmüne râzı olmak,
- Kendini ve işlerini Allah'a havâle etmek,
- Allah'a tam bir tevekkül ile tevekkül etmek,
- Belânın gelip ilk çarptığı anda sabredebilmek ve geniş zamanlarında Allah'ı hatırlayıp, ona duâ edebilmek.

Dikkat: Allah'ın kader ve kazâsına, onun hükmüne ancak Allah'a îmân eden ve rızâsına mazhar olmuş kimseler teslim olup, gönül hoşluğu ile rızâ gösterebilirler. Hz. Allah da bunlara şu üç mükâfatını vereceğini vaad ediyor:

1. Allah'ın ind-i mâneviyesinden-nezd-i İlâhîsinden bir hediye:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَلاَ تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ ...﴾

Meali: **"Yaptıklarına karşılık olarak, onlar için nice sevindirici ve gözlerini aydın kılacak öyle mükâfatlar saklandı** (hazırlandı)**; fakat bunu hiçbir kimse şimdiden bilemez."** *(es-Secde, 32/17)*

2. Allah tarafından âhirette selâm ile karşılanmak:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿سَلاَمٌ قَوْلاً مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ﴾

Meali: **"Rahîm** (mü'minlere rahmeti çok) **olan Rab**(lerin)**den** (melekler vâsıtası ile onlara) **bir söz olarak selâm** (var)**dır.**" *(Yâsîn, 36/58)*

3. Cennet ve nimetlerine mazhar olmak: Rızâsını ihsân ettiği o kullarına, en büyük lütfu olan rıdvânını da bahşedecek.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَرِضْوَانٌ مِنَ اللهِ اَكْبَرُ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

Meali: **"Allah'ın en küçük bir rızâsı ise her şeyden daha büyüktür. İşte büyük kurtuluş da budur."** (et-Tevbe, 9/72)

Nitekim Peygamberimiz (sav) bir hadîs-i şerîfinde bu hususa açıklık getirerek buyurmuştur ki:

إِنَّ اللهَ تَعَالَى يَتَجَلَّى لِلْمُؤْمِنِينَ فَيَقُولُ: أَنَا الَّذِي صَدَقْتُكُمْ وَعْدِي وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي، وَهٰذَا مَحَلُّ إِكْرَامِي فَاسْئَلُونِي، فَيَسْئَلُونَهُ فَيَسْئَلُونَهُ الرِّخَاءُ... وَفِي رِوَايَةٍ: فَيَقُولُونَ رِضَاكَ يَا رَبِّ!

Mânâsı: "Muhakkak ki Hz. Allah cennette kullarına tecellî ederek bizzat buyuracak ki: '**Ben ol bir Zât-ı Eccell-i A'lâyım ki size vaadimi yerine getirdim. Üzerlerinize nimetimi tamamladım. Burası benim kerâmet yurdumdur, ne**

istiyorsanız benden isteyiniz.' Cennet halkı da Allah'tan rızâsını isteyecekler. Diğer bir rivâyette ise; **'Yâ Rabbî! Senden ancak senin rızânı istiyoruz'** (başka ne isteyelim)**"** diyeceklerdir.

Yine Peygamberimiz buyuruyor ki: "**Mahşer gününde Hz. Allah benim Ümmetimden bir zümreyi hesapsız-sualsiz, hattâ sıratı bile göstermeden cennete koyacak**. Melekler onları hayret içinde cennette görecek ve kimlerden olduklarını soracaklardır. Onlar da meleklere cevaben:

كُنَّا إِذَا خَلَوْنَا نَسْتَحْيِى وَنَرْضَى بِالْيَسِيرِ مِمَّا قُسِّمَ لَنَا ۞

Yani: "**Bizler tek başımıza olduğumuz yerlerde de Rabbimizden hayâ edip isyan etmeyen ve hakkımızda İlâhî taksim az da olsa rızâ gösteren kimseleriz.**" derler. Bunun üzerine melekler de onlara; يَحِقُّ لَكُمْ هٰذَا Öyle ise bu lütuf size lâyıktır, derler.

Yine Peygamberimizden rivâyet ediliyor, buyurmuş ki: "**Bir taifeye sizler kimlersiniz?**" diye sorulmuş, onlar da "**Biz hakîkî mü'minleriz.**" demişler. "**Peki, mü'min-i hakîkî olduğunuzun delili nedir?**" dendiğinde onlar:

نَصْبِرُ عَلَى الْبَلاَءِ وَنَشْكُرُ عِنْدَ الرِّضَاءِ وَنَرْضَى بِمَوَانِعِ الْقَضَاءِ ۞

Yani: "**Bizler Allah'tan belâ gelince sabreder; rızâsı gelince şükreder; kazâ-i İlâhînin bütün mânîlerine** (zorluklarına râzı ve teslim oluruz)**."** demişlerdir. Bunun üzerine Peygamberimiz böyle diyenlere; "**Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki sizler hakîkî mü'minlersiniz.**" buyurmuştur.

Ashâbdan Hz. Hârise'ye Peygamber Efendimiz; "**Bu geceyi nasıl sabahladın?**" diye soruyor. Hz. Hârise de: "**Hakk'a mü'min olarak sabahladım Yâ Rasûlallah.**" Deyince Rasûlüllah (sav); "**Her iddianın bir alâmeti vardır, bu iddianın alâmeti nedir**?" diye sordu. Hârise; "**Bu gece dünyadan tam sarf-ı nazar eyledim. Öyle ki benim için bu gece taşla, toprakla, gümüş ile altın müsâvî oldu Yâ Rasûlallah ve öyle ki ha cennette imişim, ha cehennemde... Güya ki ben Rabbimin Arş'ındayım.**" dedi. Rasûlüllah Efendimiz:

عَرَفْتَ فَالْزَمْ، عَبْدٌ نَوَّرَ اللهُ قَلْبَهُ بِالْإِيمَانِ ۞

Yani: "**Sen Rabbini bildin; ama dilini tut, kimseye söyleme ve böyle devam et. O bir kul ki Allah onun kalbini îmân ile doldurmuş.**" buyurdu.

Demek oluyor ki; gerçek mü'minlik, Allah'a îmândan sonra dünyadan kesilip tam bir teslimiyet ile Allah'a bağlanmak demektir. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 406)*

İmâm Gazâlî Hazretleri buyuruyor ki: "Muhakkak bilin ki rızâ, muhabbet meyvelerinden biridir. **Muhabbet** ise mukarrebliğin en yüce mertebelerindendir..."

KAZÂ VE KADER MEVZUUNDA HZ. MÛSÂ İLE HZ. ÂDEM'İN MÜNAZARASI

Ruhlar âleminde Hz. Mûsâ Âdem aleyhisselâm'a dedi ki: "Yâ Âdem! Allah Teâlâ seni kendi kudreti ile bizzat yarattı. Ruhundan da sana ruh üfledi. Meleklerini sana secde ettirdi. Seni cennetine koydu, sonra bütün insanlar senin yüzünden cennetten çıkartılmış oldu."

Âdem (as) şöyle cevap verdi: "Yâ Mûsâ! Allah Teâlâ seni Peygamber kıldı, sana levhalar halinde Tevrat'ı indirdi ve sana onda her şeyi bildirdi, değil mi?" Mûsâ (as): "Evet!" dedi. Hz. Âdem: "Peki, Yâ Mûsâ, Tevrat'taki bu levhalar ne zaman yazıldı?" dedi. Hz. Mûsâ da: "Yâ Âdem, sen yaratılmadan önce" diye itiraf etti. Bunun üzerine Hz. Âdem: "Benim cennette hata edip çıkartılacağım o levhalarda yazılı mı idi?" dedi, Hz. Mûsâ yine: "Evet!" demek mecburiyetinde kaldı. Bunun üzerine Hz. Âdem: "Öyle ise ben, benden evvel Hz. Allah'ın senin kitabında yazdıklarını yaptım. Beni niye levm ediyorsun?" Hz. Mûsâ verecek cevap bulamadı. *(Saâdet-i Ebediyye, s. 613)*

GEÇMİŞ NEBÎLERDEN BİRİNE RÜYADA GÖSTERİLEN HÂRİKALAR

Peygamberimizden evvel geçmiş nebîlerden birine bir gece bir melek gelerek Allah'ın selâmını tebliğ ettikten sonra, şu İlâhî emirleri getirmiş:

İleriye doğru yürüyeceksin ve önüne gelen şeyi yiyeceksin!

1. Daha sonra bir şey göreceksin, onu da örtmen lazım, örteceksin!

2. Daha önüne bir şey çıkıp, senden emân (yardım) isteyecek, sakın onu me'yus etmeyesin!

3. Bir şey sana yalvaracak, biraz acı verecek; ama onu da boş çevirmeyeceksin!

4. Onlardan sonra önüne çıkandan ise kaçabildiğin kadar kaçacaksın!

Bunlar sana Allah'ın emirleridir!

⁂

Bunun tafsîlâtına yani etraflıca açıklamasına, teferruatına gelince…

O nebî emredildiği şekilde sabah evinden çıkıp yola koyuldu, bir de ne görsün! Karşısına, o güne kadar hiç görmediği muazzam bir dağ çıktı. Nebî hayret etti, ama o dağı yiyecekti, İlâhî emir öyle idi. Yemek üzere dağa doğru yaklaştıkça dağ küçüldü, yaklaştıkça küçüldü ve nihayet koca dağ bir fındık kadar kaldı. O peygamber de **Bismillâh** diyerek onu yedi. Hayret! Hayatında yediği en tatlı şey idi...

İlâhî emir gereği yoluna devam etti, önüne altın bir tepsi çıktı. Üzerine güneş doğmuş, pırıl pırıl parlıyordu, ama gömmesi lazımdı, emir öyle idi. O da İlâhî emir gereği onu gömdü. Biraz sonra topraktan geri çıktı, yine gömdü, yine çıktı, yine gömdü, yine çıktı... Artık yapacak bir şey yoktu, yoluna devam etti.

Derken bir güvercin uçarak geldi ve göğsüne kondu ve o peygamberden "emân." diledi. Arkasından da bir doğan uçarak geldi ve: "O benim rızkımdır onu bana ver!" dedi. O nebî de doğana: "Bana sığınanı veremem." dedi; ama İlâhî emir

öyle idi; ona biraz dokunsa da onu reddetmemeliydi, kalçasından kesip doğana güvercin kadar et verdi.

Ve yoluna devam etti, daha ileride de bir leşe rast geldi. Ondan kaça bildiğin kadar kaçacaksın, buyurulmuş idi, nefesinin yettiği kadar ondan kaçtı.

Böylece İlâhî emirleri yerine getirmişti; ama yaptıklarından da hiçbir şey anlamamıştı. Ertesi gün aynı melek yine geldi ve; "Emredilenleri tam yaptın." dedi, lakin o peygamber merakta idi. Bunun üzerine melek şöyle izahat verdi:

- Birinci gördüğün dağ, gadaptı, öfke idi. O insana geldi mi öyle koca bir dağ gibi gelir ama sen ona karşı sabırlı olur ve sabır ile hareket eder isen, gittikçe erir ve sonucu gördüğün gibi hem küçük ve hem de çok tatlı olur.
- İkinci gördüğün ve gömdüğün altın tepsi, bu dünyada yapılan iyiliklerdir. Onu sen veya başkası ne kadar örterse örtsün, o yine bir gün gelir ortaya ve senin karşına çıkar. Onun için sen dâimâ iyilik yap.
- Üçüncü gördüğün ve senden "emân." dileyen güvercin, zâlimden kaçan mazlûmdur. Onu da gücünün yettiği kadar himâye etmen ve zâlime teslim etmemen gerekir.
- Dördüncü gördüğün ve o benim hakkımdır ver, diye güvercini isteyen doğan da zâlimdir. Fakat zâlimler umûmîyetle nüfuzlu insanlardırlar. Öyle olunca, onları da hemen reddetmek, terslemek olmaz. Bu defa, sana kötülüğü dokunabilir. Ona da iltifat edecek, sırtını sıvazlayacak, olmazsa kendinden bir şeyler vererek, onu yollayacaksın.
- Beşinci gördüğün ve kaçabildiğin kadar kaçmak ile emr olunduğun leş ise kötü arkadaştır ki ondan dâimâ uzak durmalı ve kaçabildiğin kadar kaçmalısın. *(Manastırlı İsmail Hakkı'nın Ayasofya Vaazlarından)*

اِسْتَوْدِعِ اللّٰهَ دِينَكَ وَاَمَانَتَكَ وَخَوَاتِمَ عَمَلِكَ ۞

Yani: **"Dinini de emânetini de amelinin sonunu da** (yani sonunun hayırlı olmasını da) **Allah'a emânet et"** buyuruyor Peygamberimiz. *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Garâibu'l-Ehâdis)*

TARİHTEN KADERE VE KAZAYA RIZÂ VE TESLÎMİYET ÖRNEKLERİ

1. En büyük örnek, tarihte Rasûlüllah Efendimiz'in torunu Hz. Hüseyin'dir. Altmış bin Müslüman kendisine biat etmek üzere Kûfe'ye davet etmişlerdi. Hz. Hüseyin Efendimiz de kendi adına biat almak üzere amcası Akil'in oğlu Müslim'i Kûfe'ye göndermiş, Müslim de onların on sekiz bininden Hz. Hüseyin'e biat almış idi. Bu on sekiz bin kişi Hz. Hüseyin'den habersiz ve emir almaksızın Kûfe vâlisi İbn Ziyad'ın köşkünü basmış ve muhâsara altına almışlardı. Bağırıp çağırıyorlar ve İbn Ziyad'ın istifasını istiyorlardı. Bu muhâsara akşama kadar sürmüş; fakat akşam karanlığı basınca, Müslim arkasına bir bakmış ki on sekiz bin

kişiden sadece otuz kişi kalmış. Onlar da bir bahane ile dağıldılar. Vâli Ziyad da o gece hepsini teker teker toplayıp îdâm etti. Müslim ise îdâm edilir iken; "**tesbih, tekbir."** getirdi, sonra da "**Yâ Rabbî! Bize yalan söyleyip ahdinde, biatında durmayan, bizi aldatan, sonra da bırakıp kaçan ve ölmemize sebep olan Kûfeliler hakkında sen hükmünü ver Allah'ım!**" dedi.

(Sonra Haccac Kûfe'ye Vâli oldu ve altmış bin kişiyi katletti).

Kûfe'den bu haberler Mekke'ye ulaştı. Mekke'liler Hz. Hüseyin'e; "**Artık Kûfe'ye gitme!**" diye yalvardılar. Bu yalvaranların başında da amcasının oğlu Hârise geliyordu. Hz. Hüseyin ona; "**Ey amcamın oğlu! Allah seni hayır ile mükâfatlandırsın. Görüşünü tamamı ile anladım. Fakat ben Allah'ın hükmüne tâbîyim. Çare yok, o mutlaka yerine gelecek!**" dedi. Diğer amcası Abbas'ın oğlu Abdullah'a da Hz. Hüseyin; "**Ben şöyle şöyle bir yerde** (Kerbelâ'yı tarif ediyor) **ve şöyle şöyle de öldürüleceğimi bildiğim için Mekke'nin hareminden çıkıp oraya gidiyorum. Çünkü bu bana daha hayırlıdır!**" dedi.

Yolda Hüseyin Efendimiz bir rüya gördü, rüyasında ölümün tecessüm ederek peşlerini takip ettiğini ayan-beyan anladı ve kendi kendine; اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ okudu.

Yani: "**Muhakkak biz Allah içiniz ve yine muhakkak biz, O'na döndürüleceğiz.**" *(el-Bakara, 2/156)* âyetini okudu.

Ve nihayet: Hz. Hüseyin Efendimiz Kerbelâ'ya gelince; "Burayı tanıdım, babamla Sıffîn harbine giderken, babam burada biraz durmuş ve buranın neresi olduğunu sormuş idi. Burası Kerbelâ'dır denince de; "**Onların hayvanlarından indirileceği ve daha ileri gitmelerine izin verilmeyeceği yer, işte burasıdır. Ve yine İşte kanlarının dökületeceği yer burasıdır.**" buyurmuş ve ağlamıştı. Babamdan bunun ne demek olduğu sorulunca da; "**Muhammed'in** (sav) **Hânedânının yükleri ve ağırlıkları işte burada indirilecek."** buyurmuştu. Ve hakîkaten aynen öyle oluyor ve Hz. Hüseyin ile Ehlibeyt'ten yetmiş kişi vâli Ziyad'ın emri ile oradan mecburen develerinden, atlarından indiriliyorlar.

Hz. Ali bunu nereden biliyordu? Çünkü o bir gün Hz. Rasûlüllah'ın huzuruna gelmiş idi, Rasûlüllah'ın ağlamaktan gözleri kıpkırmızı olmuş, akan yaşları ile mübârek sakalı ıpıslak olmuştu. Hz. Ali merak edip Rasûlüllah'a sorunca, Rasûlüllah buyurmuştu ki: "**Yâ Ali! Biraz evvel Cebrâil** (as) **bana şu avcumdaki topraklar ile geldi ve Hüseyin'in Fırat kenarında Ehlibeyti ile şehit edileceği yeri haber verdi. Yâ Ali! O topraktan sen de koklamak ister misin?**" dedi. Ben de "**Evet Yâ Rasûlallah!**" dedim. Elini uzattı, avucundaki o toprakları ben de kokladım ve ben de gözyaşlarımı tutamadım.

İşte Hz. Ali Kerbelâ'yı Rasûlüllah'ın (sav) bu tarifinden biliyordu...

Hz. Hüseyin de Kerbelâ'da Kûfe'den ve Kûfelilerden bir tek kişinin bile biatına sâdık kalıp gelmediğini görünce, dayanamıyor Kıble'ye dönüyor, ellerini

açıyor: "Allah'ım! Onlar beni aldattılar. Sen de onların işlerini boz, dağıt; hepsini birer birer tut, yakala ve yok et!" diye bedduâ etti.

Hz. Hüseyin'in başını kesen Havle bin Yezid onun başını evine götürmüş ve bir leğene koymuş idi. Gece olunca leğenin üzerine gökten İlâhî bir nurun oluk oluk aktığını görmüştü. Nihayet o baş vâli Ziyad'ın huzuruna götürüldü. Vâli Ziyad değneği ile o mübârek başa ve dişlerine vurunca yanında bulunan yaşlı Sahâbî Zeyd bin Erkâm dayanamamış; "**Çek o kesici ve kırıcı değneğini o dudak ve dişlerden ki onları Rasûlüllah'ın kaç defa öptüğünü ben görmüşümdür.**" demiş ve ağlamıştı. *(Geniş bilgi için bkz. Tarih-i Taberi, Sağlam Yayınevi, c. 4, s. 100–114)*

2. **Kaderin bir cilvesi...**

Yavuz Sultan Selim'in vaktiyle tahttan indirip **Edirne**'ye gönderdiği babasının yolda giderken öldüğü köyde ölmesi...

Yavuz'un sırtında tam kalbinin hizasında bir çıban çıkıyor. Nedîmi **Hasan Can;** "**Tabîbe gösterelim.**" diyor. Amma Yavuz kabul etmiyor. Ve; "**İçindeki cerâhat aksın da iyi olsun.**" diye hamamda onu sıktırıyor. Böylece yara mikrop kapıyor ve sırtı pencere gibi açılıyor. Öyle ki dışarıdan bakan, Yavuz'un içini görüyor. Yine de oraya ilaç pamuk tıkatıyor ve ordusunu hazırlayarak Trakya'ya doğru (Avrupa'ya) yola çıkıyor. Fakat tam babası **Sultan Bâyezîd**'ın tahttan indirilip Edirne'ye gönderilirken öldüğü **Çorlu** yakınındaki **Sırt** köyüne gelince **Yavuz** da ağırlaşıyor, hastalığı çok artıyor ve Hasan Can'a; "**Yâ Hasan! Bu ne haldir?**" diyor. Hasan Can da hiç çekinmeden; "**Padişahım, artık Allah ile olacak zamandır!**" deyince, **Yavuz** yerinden kalkmak istiyor; ama gücü kalmamıştır, yerinden kalkamıyor. Bunula beraber yine de gürlüyor: "**Yâ Hasan! Sen şimdiye kadar bizi kiminle bilirdin? Bu güne kadar Cenâb-ı Hakk'a ola teveccühümüzde, bağlılığımızda bir kusur mu gördün?**" diyor. Hasan Can da; "**Hayır hayır, asla Sultanım! Ama bu an zikr-i Hakk'a daha elyak bir zamandır.**" diyor. Bunun üzerine Yavuz; "**Bana Yâsîn oku!**" diye emrediyor. Hasan Can okumaya başlıyor, Yavuz da arkasından okuyor. Birinci **Yâsîn** bitiyor, ikinci **Yâsîn**'in tam سَلاَمٌ قَوْلاً مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ âyetinde rûhunu teslim ediyor. Rahmetullâhialeyh ve aleyhim ecmain. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 5, s. 268)*

3. Koca Yavuz Rabb'inden ve O'nun Rasûlünden bir an bile nasıl gâfil olabilirdi ki? **Tih** çölünü aşıp, Mısır'ı fethe giderken, zaman zaman atından iniyordu. Komutanları neden indiğini sorunca da gözyaşlarını tutamıyor: "**Görmüyor musunuz? Önümden Rasûlüllah yürüyor.**" diyordu.

4. Kazâ-i İlâhîye teslim olan Burak Reis ve arkadaşları...

Venedik donanması bir türlü **Osmanlı**'ya **İnebahtı** geçidini açmıyor ve Osmanlı donanması **Akdeniz**'e, dolayısıyla açık denizlere çıkamıyordu. Kahraman **Burak Reis** artık bu işe bir çare bulmalı idi. Ama üç parça gemisi vardı. Bir gün gemilerini Venedik donanmasının arasına sokup halatlar ile gemilerini başından

bir gemiye, ortasından bir başka gemiye, kıçından da başka bir gemiye bağlamak sûreti ile aralarına tam girmiş ve sokulmuştu. Bu kâfirlerin de işine geliyordu, onun için ses çıkarmıyorlardı. Çünkü o zamanın kâfir deniz askerleri bizim leventler kadar yüzmek bilmiyorlardı. **Burak Reis** muhâsarayı kaldırmalarını ve açık denizlere çıkmalarına izin vermelerini onlardan istedi. Kâfirler izin vermeyince de harp başladı.

Beş yüz fedâî askeri ile binlerce kâfiri **Burak Reis** kılıçtan geçirmişti; ama kâfirler bitecek gibi değildi. Kendi leventleri ise teker teker tükeniyordu. Burak Reis, artık mağlup olacaklarını ve İnebahtı geçidini yine Osmanlı donanmasına açamayacaklarını anlayınca, düşman gemilerine zift atıp, onları ateşe verdi. Bütün düşman donanmasını yaktı. Denize atlayanlar boğuldu, atlamayanlar ise gemilerle beraber yanarak öldü. Burak Reis de beş yüz fedâîsinden geride kalan bir avuç levendi ile beraber yanarak Allah ve vatan yolunda şehit oldular.

Ama İnebahtı'yı bir daha Osmanlı'ya asırlarca kapanmamak üzere açtılar. Ruhları şad olsun... *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 5, s. 89)*

SADÂKAT, TESLÎMİYET, TEFVÎZ-İ UMÛR

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyururlardı ki: "**Biz evlatlarımızdan üç şey isteriz:**

1. Sadâkat.

2. Teslîmiyet.

3. Tefvîz-ı umûr."

Sadâkat, lügaten dostluk demektir. Sıdk sahibi olmak, sırf Allah rızâsı için birine (mürîdin mürşidine) içten bağlılık, muhabbet ve dostluk göstermek, bunda vefâlı ve kararlı olmak… Kendisine iyilikte bulunan, ebedî ve sermedî hayatını kurtaran, o yolda kılavuzluk-rehberlik eden kimsenin iyilik hakkını unutmamaktır.

Teslîmiyet, Allah'ın emrine boyun eğme ve hoşa gitmese de itirazda bulunmama… Kaderin tecellîlerini rızâ ile karşılama, mukadderâtı kabullenmek… Başa gelen belâ sebebiyle zâhiren ve bâtınen değişmeyip sebât göstermektir. Tasavvuftaki tarif ve teşbihiyle, mürîdin mürşidine, ölünün gâsile teslimiyeti gibi teslim olmasıdır. Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretlerinin ifadesiyle teslimiyet; belâ yağmuru yağarken değirmenin alt taşı gibi (sabit) olabilmektir. Hz. İbrahim ile Hz. İsmail örneğinde olduğu gibi…

Tefvîz, kelime olarak teslim ve tevekkül mânâsınadır; **umûr** da işler demektir. Tasavvuf ıstılâhında ise **tefvîz-ı umûr** tâbiri, kulun bütün işlerini Mevlâ'sına havâle etmesi… O'nun yaptığı her işi gönül hoşluğu ile karşılaması… Hiçbir hususta ne dil, ne gönül ile O'na itiraz etmemesi, sızlanmaması, içinde en küçük bir rahatsızlık dahi hissetmemesidir. Keza bütün işlerini Rasûlüllah'a veya O'nun vârisi olan zâta havâle etmesidir. Onların sözlerine, emirlerine karşı da kalbinde en küçük bir itiraz ve hoşnutsuzluğa yer vermemesidir.

MEVZUMUZLA İLGİLİ BAZI ŞİİRLER

Söylemem derdimi hem derdim olan âhe bile
Belki sinemdeki şu nale-i cengâhe bile
Kendini bî şüphe bilir razı derunum yoksa
Ehl-i dil söyleyemez derdini Allah'a bile

Emre

Âsûde olanı dersen eğer gelme cihâna
Meydâna düşen kurtulamaz seng-i kâzâdan (kazâ taşlarından)
...
Kim olur zor ile maksûduna rehyâb-ı zafer
Gelir elbette zuhûra ne ise hükm-i kader
Hakk'a tefvîz-i umûr et, ne elem çek ne keder
Kıl sözüm ârif isen gûş-i kabulüne güher
Mihneti kendine zevk etmedir âlemde hüner
Gam ü şâdi-i felek böyle gelmiş, böyle gider

Ziya Paşa-Terkîb-i Bend

BİR NÜKTE

Ehlullah'tan biri kendini insanlardan saklamak için kapı kapı gezer ve; "**Allah için bir şey..**" diyerek dilenirdi. Nihayet bir gün, Allah'ın bu velî kulu öldü. Kabirde de melekler geldi. Kendisine:

"**Ey Allah'ın kulu ne getirdin O'na?**" dediler. Velî de

"**Dünyada hangi kapıya gitsem, 'Allah vere' der, beni hep bu kapıya havâle ederler idi. Nihayet bu kapıya geldim, siz de bana vereceğinize, ne getirdin diyorsunuz?**" deyince Hâtıf'tan (gaipten) bir ses:

"**Onu bırakınız, o benim has kulumdur. Doğru söylüyor.**" dedi... *(Mekâsidu't-Tâlibin, s. 172)*

17. DERS:

Ahde Vefâ

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اَوْفُوا بِالْعُقُودِ...﴾

Meali: **"Ey îmân edenler! Akitlerinizi** (ahitlerinizi) **yerine getirin."** *(el-Mâide, 5/1)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضٰى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا﴾

Meali: **"Mü'minlerden öyle adamlar vardır ki Allah'a verdikleri sözde** (Allah yolunda şehit oluncaya kadar döğüşecekleri sözünde durdular ve) **doğru çıktılar. Ve kimi** (canıyla) **adadığını ödemiş, kimi de** (bunu: şehitliği) **bekliyor. Onlar hiçbir sûretle** (verdikleri sözü) **değiştirmediler** (ahitlerini bozmadılar)." *(el-Ahzab, 33/23)*

AHİT ÜÇ KISIMDIR

1. Ahd-i ûla: Allah zû'l-Celâl Hazretleri; اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ dediği zaman بَلٰى diyerek ruhlar âleminde verdiğimiz söz, ahdimiz.

2. Ahd-i vustâ: Annemize-babamıza, Peygamberimiz'e, büyüklerimize karşı Müslüman kalacağımıza, dinimize hizmet edip sahip çıkacağımıza dair verdiğim söz; ahit, biat...

3. Ahd-i uhrâ: Herhangi bir zamanda, herhangi bir vesile ile Allah'a verdiğimiz ahit-söz. Meselâ: "**Yâ Rabbî! Beni şu tehlikeden kurtarırsan, şöyle şöyle yapacağım.**" veya Peygamberimiz'e; "**Yâ Rasûlallah! Şefaat ve Himmet et. Şu işim şöyle olsun, ben de şöyle yapacağım.**" diye verdiğimiz söz. Yahut herhangi bir sebeple birbirimize verdiğimiz sözler, emânet ettiğimiz konuşmalar, haberler... Bunların hepsi; "**اَوْفُوا بِالْعُقُودِ**" emr-i İlâhîsine dâhildir.

Nitekim Hz. Allah bir âyet-i celîlesinde ahdedip sonra bu ahdini bozanları bize şöyle anlatıyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّيهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ۞ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلِيَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾

Mealleri: **"Gemiye bindikleri** (ve geminin batmak üzere olduğu) **vakit hâlisâne Allah'a duâ ederler** (Allah'a ne sözler verirler). **Fakat onları karaya çıkardı mı bakarsın şirke dönmüşler. Verdiğimiz nimetlere nankörlük etsinler** (yesinler, içsinler, tepinsinler bakalım)**; yakında bilecekler!"** *(el-Ankebût, 29/65-66)* buyuruyor.

*Fetih sûresi 10. âyet*te de Hz. Allah; فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ... buyurmuyor mu?

Yani: **"Kim ahdini-biatını bozarsa, ancak kendi aleyhine bozmuş olur** (kimseye bir şey yapmış olmaz, ancak kendine yapmış olur)."

Dikkat: Allah'a karşı yapılan veya Allah'ın adı kullanılarak yapılan ahdi bozan, yerine getirmeyen insan âsî ve fâsık olur. Böylesi insanlar halk arasında emniyet, itimat ve güvenilirliklerini kaybederler. Artık insanlar arasında sözü dinlenen, sözüne güvenilen bir insan olmaktan çıkar, âdileşir, basitleşirler. Artık o insana hilekâr, yalancı, sahtekâr gözüyle bakılır.

Nitekim sevgili Peygamberimiz bir hadîs-i şerîfinde buna işaret ederek buyuruyor ki:

إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ صِدِّيقًا وَإِنَّ الْكِذْبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُرِ وَإِنَّ الْفُجُورُ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ كَذَّابًا ۞

Yani: "**Doğruluk, sahibini iyiliğe** (iyi insan olmaya götürür). **İyilik ise insanı cennete götürür. Kişi muhakkak sâdıklardan olur, ta ki Allah katında da sâdıklardan yazılıncaya kadar. Yalan ise sahibini günaha isyana götürür. İsyan da cehenneme götürür. Kişi yalancılık yaparsa, Allah katında da yalancılar arasına yazılır**..."

VERİLEN SÖZE SADÂKAT VE RASÛLÜMÜZ

Rasûlüllah Efendimiz daha peygamber olmadan önce bir arkadaşıyla ertesi gün kuşluk vaktinde bir yerde buluşmak üzere sözleşmişlerdi. Arkadaşı unutmuş... Rasûlüllah Efendimiz verdiği söze binaen üç gün peş peşe kuşluk vaktinde sözleştikleri yere giderek arkadaşını beklemiş... Üçüncü gün arkadaşı hatırlayıp gelerek ondan özür dileyince de hemen özrünü kabul etmiş ve ona sadece; "**Nerede kaldın, seni çok merak ettim!**" buyurmuş... Asla sitem etmemiştir. *(İslam'da İbadet Tarihi kitabından)*

AKTÜALİTE

Bugün komünistler-ateistler, materyalistler-kâfirler, birbirileriyle randevulaşırken; "**Ya yarın falan saatte söz verdiğim yere gelirim, ya da gelmezsem cenazeme gelin!**" derlerken, Müslümanlar ise adamına göre ve kendi çıkarına göre muâmele ediyorlar, değil mi?

İstiklâl Marşı şairimiz demiş ki:

Âkif söz verdi bil ki geldi,
Âkif gelmedi, bil ki öldü.

Yine bugün, Müslümanım diyen insanların çoğu bir zengin karşısında üç-beş kuruşluk menfaat için eğiliyor, boyun büküyor, el bağlıyor, nice diller döküyor da ona sayısız nimetler ihsân eden Rabbinin karşısında ne el bağlıyor, ne boyun büküyor, ne rükûya, secdeye eğiliyor, ne de diller döküp duâ ve niyazda bulunuyor.

Keza günümüzde, bazı insanlar ahlâksız bir fahişeye verdiği söze sâdık kalmak için sürekli saatine bakıyor. Saat değil, saniye şaşırmıyor. Hemen randevusuna koşuyor. Hattâ gerektiğinde onun yolunda ölüyor, öldürüyor da. Ama Rabbu'l-âlemin olan Mevlâ'sına karşı verdiği sözleri es geçiyor, ezanları duymuyor. Hattâ sabah ezanlarına kızdığı bile oluyor.

Hâsılı, bir lokma ekmek yediği kapıya kırk sene bağlı kalıp sadâkat gösteren bir köpeğin gösterdiği sadakati bazı Müslümanım diyen insanlar âlemlerin Rabbi olan Mevlâ'larına karşı maalesef gösteremiyorlar...

Abdulvahhâb-i Şa'rânî (k.s.) Levâkihu'l-Envâri'l-Kudsiye isimli eserinde diyor ki:

"**Ezan okununca camiye koşan mü'minlere Allah'ın lütuflarını insanlar tam bilebilse idiler, camilere girmek ve ön saflarda yer kapmak için birbirlerini çiğner, birbirlerini ezerlerdi**..."

SIDK VE SADÂKAT ALTI ŞEYLE TAMAM OLUR

İmâm Gazâlî Hazretleri İhyâ'ü Ulûm isimli muhteşem eserinde mü'minin sıdkı, sadakati ancak şu şey ile tamam olur diyor ve şöyle sıralıyor:

1) Kişi, konuştuğu sözlerde ve verdiği bütün haberlerde sâdık olmalı.

Peygamberimiz, ancak şu üç yerde yalana izin vermiştir:

كُلُّ الْكَذِبِ يُكْتَبُ عَلَى ابْنِ آدَمَ إِلاَّ ثَلاَثًا: اَلرَّجُلُ يَكْذِبُ فِي الْحَرْبِ، وَالرَّجُلُ يَكْذِبُ عَلَى الْمَرْأَةِ فَيَرْضِيَهَا، وَالرَّجُلُ يَكْذِبُ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ لِيَصْلَحَ بَيْنَهُمَا ۞

Yani: "Bütün yalanlar âdemoğlunun aleyhine yazılır. Ancak şu üç yalan müstesna:

- Kişi harpte (düşmana karşı) yalan söyleyebilir.
- Yine kişi hanımı râzı etmek (evin düzenini bozmamak, âileyi dağıtmamak) için yalan söyleyebilir.

• Ve yine kişi, iki dargının arasını düzeltmek için yalan konuşabilir."

2) İnsanın niyeti sâdık ve halis olacak. Onun bütün harekâtı-sekenatı/hal ve davranışları Allah rızâsına göre ayarlanacak.

3) Allah yolunda mü'min tam azim sahibi olacak, şöyle ki: Allah yolunda bir şey veremiyorsa da vermeye niyetli ve azimli olacak ki vermiş gibi ecir alsın.

4) Kişi ahdinde ve vaadinde sâdık olacak. Vaad ettiği şey, eline geçer geçmez hemen verecek. Çocuklarını bile sana şunu alacağım, bunu alacağım diyerek kandırmayacak; onları yalana yönlendirmeyecek.

5) Kişinin iç âlemi dışına, dış âlemi de içine mutâbık, uygun olacak. Dışı başka içi başka olmayacak.

6) Kişi havf ve recâ halinde, rızâ ve tevekkül zamanında, her hal ve makamda sadâkat sahibi olacak ki bu büyüklerin/Ehlullah'ın işidir.

SIDDÎK UNVANI HZ. EBÛ BEKİR'E NE ZAMAN VERİLDİ?

1. Çünkü o dâimâ doğruyu söylüyor, ondan asla yalan sâdır olmuyordu.

2. Sözü özüne, özü sözüne dâimâ uygun oluyordu.

3. Rasûlüllah'ı gerek peygamberliğinde, gerekse Mi'rac'ında yutkunmadan tasdîk ediyordu. *(Menâkıb-ı Ebi Bekir)*

KURTULUŞ ÜÇ ŞEYDEDİR

Ulemâ ve fukahâ kurtuluşun üç şeyde olduğunda ittifak etmişlerdir ki onlar da şunlardır:

1. Gerçek İslâm, bid'atların ve hevâ ü hevesin (zevk ve şehvetlerin) azdığı, ayyuka çıktığı zamanda, hakkıyla İslâm'ı yaşamakla.

2. Allah'a tam bağlılık ki bu da yapılan ameller ile gösterilecek, lafla hele isyanla hiç değil...

3. Helâl kazanç, helâl lokma, helâl giyim ile… Haram, helâl bakmadan yemekle, giymekle değil.

FISK VE FÂSIKLIK

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا اَمَرَ اللهُ بِهِ اَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِى الْاَرْضِ اُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾

Meali: **"O** (fâsıklar ki) **Allah'a verdikleri sözü sağlama bağladıktan** (tam söz verdikten) **sonra bozarlar. Ve Allah'ın eklenmesini buyurduğu şeyi** (Kur'ân'a, Peygambere îmânı, akrabaya yardımı) **keserler** (koparırlar)**. Yeryüzünde bozgunculuk yaparlar. İşte bunlar hüsrâna uğrayanların ta kendileridirler."** *(el-Bakara, 2/27)*

Fesat, şer'î ıstılâhta (dini literatürde); Allah'ın emrini terk ve O'na isyan etmek, doğru yoldan sapıp çıkmak gibi manalara gelir.

Tefsîr: Burada Allah'ın ahdini bozan fâsıklar kimlerdir? Mutlak olarak yani herhangi bir kayda bağlı olmadığında **çıkmak** demek olan **fısk**, dini ıstılâhta; "**Allah'ın emirlerini terk, ona isyan etmek, doğru yoldan sapıp çıkmak manalarına gelir.**" İşte bunu yapanlara da **fâsık** denir.

FISK LAFZININ KUR'ÂN'DAKİ MANALARI

Fısk ve **fâsık** müşterek lafzı ile **Kur'ân**'da şu manalarda kullanılmıştır:

1. Fısk küfür mânâsına gelir: Buna Kur'ân'dan delilimiz;

اَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا… âyetidir.

Meali: "**Öyle ya! Hiç mü'min olan bir kimse, fâsık olan gibi olur mu? Bunlar bir olamazlar...**" *(es-Secde, 32/18)*

2. Fısk, mâsiyet mânâsınadır: Buna Kur'ân'dan delilimiz;

فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ âyetidir.

Meali: "**(Hz. Mûsâ) Artık Yâ Rabbî! Bizimle bu fâsık kavmin arasını sen ayır**, **diye duâ etmişti.**" *(el-Mâide, 5/25)*

3. Fısk, yalan mânâsına gelir: Buna da Kur'ân'dan delilimiz;

اِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا… âyetidir.

Meali. **"Ey mü'minler! Eğer size bir fâsık bir haber getirirse, onu** (hemen kabul etmeyin) **araştırın..."** *(el-Hucurât, 49/6)*

4. Fısk, günah mânâsınadır: Buna da Kur'ân'dan delilimiz;

وَاِنْ تَفْعَلُوا فَاِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ âyetidir.

Meali: **"Kâtibe de şâhitlik edene de zarar verilmesin. Bunu yaparsanız, mutlaka kendinize dokunacak bir fısk** (itaatsizlik) **olur."** *(el-Bakara, 2/282)*

5. Fısk, kötülük mânâsına gelir: Buna Kur'ân'dan delilimiz;

فَلاَ رَفَثَ وَلاَ فُسُوقَ وَلاَ جِدَالَ فِى الْحَجِّ… âyetidir.

Meali: **"Hacda kadına yaklaşmak, günah işlemek, bir kimseye kötülük yapmak ve kavga etmek yoktur."** *(el-Bakara, 2/197)*

Peygamberimiz bir toplumda şu kötülükler zâhir olursa karşılığında şu musibetleri göreceklerini haber veriyor:

مَا ظَهَرَ الْغُلُولُ فِي قَوْمٍ إِلاَّ أَلْقَى اللهُ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ، وَلاَ فَشَا الزِّنَا فِي قَوْمٍ إِلاَّ كَثُرَ فِيهِمُ الْمَوْتَ وَلاَ نَقَصَ قَوْمٌ اَلْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِلاَّ قُطِعَ عَنْهُمُ الرِّزْقَ

وَلاَ حَكَمَ قَوْمٌ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلاَّ فَشَا فِيهِمُ الدَّمُ وَلاَ فَتَرَ قَوْمٌ بِالْعَهْدِ إِلاَّ سَلَّطَ اللهُ عَلَيْهِمْ ۞

Mânâsı: **"Bir millette anarşi zuhûr ederse, Allah onların kalplerine korkuyu yerleştirir. Bir milletin arasında zina yayılırsa, ölümler çoğalır. Bir millet ölçüyü-tartıyı eksik yaparsa, rızıkları azalır, bollukları gider. Bir millet hakla (Allah'ın kitabıyla) hükmetmez ise o millette kan akması çoğalır. Bir millet de ahdinde durmazsa, Allah düşmanlarını onların üzerlerine musallat eder."**

İSLÂM BÜYÜKLERDEN MEVZU İLE ALAKALI ÖRNEKLER

1. Lokman Hekim buyuruyor ki: Birçok Peygamber ile müşerref oldum ve onların sohbetlerinden şunları seçtim:

a) Eğer namazda ve Allah'ın huzurunda isen, kimin huzurunda olduğunu unutma ve kalbini iyi muhâfaza et.
b) Eğer yemekte isen, boğazını ve mideni iyi muhâfaza et. Yani hem helâlden ye hem de sakın çok yeme.
c) Eğer insanların yanında isen, o zaman da dilini muhâfaza et. Konuşup deşarj olacağına, dinleyip şarj ol.
d) Eğer başkasının evinde isen, o zaman gözünü muhâfaza et. Sakın onun haremi tarafına gözün kaymasın.
e) İki şeyi dâimâ hatırla, iki şeyi ise unut. Bir: Hz. Allah'ı dâimâ hatırla. İki: Ölümü dâimâ hatırla. İki şeyi de unut. Bir: Başkasına yaptığın iyiliği. İki: Başkasının sana yaptığı kötülüğü. *(Mecmuâtü'l-Cevâhir)*

2. Abdulkâdir Geylânî ve doğru sözlülüğün neticesi

Abdulkâdir Geylânî Hazretleri henüz çocuk yaştadır. İçine İlâhî bir aşk düşer, Bağdat'a gidecektir ve ilim tahsil edecektir. Annesine koşar, boynuna sarılır ve yalvarır: "**Bağdat'a giden şu kervanla ne olur beni de gönder. İlim okuyup adam olayım.**" der. Îmânlı anne bu isteğe ister istemez râzı olur.

Oğlu Abdulkâdir'i hazırlar; yola çıkacaklarında hırkasının içine **kırk altın** diker ve ayrılırken doyasıya sarılır, öper ve oğluna son nasihatini yapar: "**Oğlum! Müslümanlık her şeyden evvel, doğruluk dinidir. Ne pahasına olursa olsun, asla yalan söylemeyeceksin. Bana söz ver, tamam mı?**" Oğlu Abdulkâdir; "**Tamam anacığım, söz!**" diyor. Tekrar sarılıyorlar ve Abdulkâdir yola çıkıyor. Yolda altmış kişilik bir eşkıyâ grubu kervanın yolunu kesiyor ve soyuyorlar. Eşkıyâdan biri; "**Ey çocuk, sende de bir şey var mı?**" diyor. Abdulkâdir de; "**Var!**" diyor. "**Ne var?**" deyince de Abdulkâdir; "**Kırk altın**." "**Nerede?**" "**Hırkamda**." Haydut inanmıyor, geçiyor. İkinci bir haydutla, üçüncü bir haydutla da aralarında aynı

konuşmalar geçince, bunu alıp eşkıyânın reisinin huzuruna getiriyorlar. O da soruyor, Abdulkâdir ona da aynı cevabı veriyor. Eşkıyânın reisi emir veriyor, hırkasını kesiyorlar, hakîkaten hırkasında kırk tane altın vardır.

Eşkıyânın reisi şaşırıyor: "**Ey çocuk! Biz seni aramayacak, bu paraları da almayacaktık. Neden söyledin?**" İleride evliyânın kutbu olacak o mübârek yavru; "**Ben anneme söz verdim, hayatım boyunca yalan söylemeyeceğim. Çünkü Müslümanlık her şeyden evvel doğruluk dinidir."** deyince. Eşkıyânın reisini bir düşüncedir alır. Bu çocuk annesine verdiği söze sâdık kalıp doğruyu söylüyor, menfaatini tepiyor da ya bizim Allah'a verdiğimiz söz ne olacak, diye düşündükçe düşünüyor...

En sonunda bütün haydutları başına topluyor ve onlara bu çocuğun sözleriyle iç âleminde meydana gelen dalgalanmaları anlatıyor ve; "**Ben tevbe ediyorum. Rabbime dönüyorum, ahdimi tazeliyorum. Artık siz kendinize bir başka reis bulun.**" diyor. Bunun üzerine bütün haydutlar; "**Eşkıyâlıkta reisimizdin, tevbemizde de reisimiz ol.**" diyorlar, hep beraber tevbe ediyorlar ve kervandan gasp ettikleri malları sahiplerine iâde ediyorlar.

Nitekim şairimiz Ziya Paşa;

İnsana sadâkat yakışır, görse de ikrah (zorlama),
Doğruların yardımcısıdır, Hz. Allah!

demiyor mu?

3. Hacı Bayram-ı Velî ve bir buçuk mürîdi

Her hakîkî Allah dostunu olduğu gibi **Hacı Bayram-ı Velî**'yi de devrinin âlimleri çekememiş ve o günün başkenti **Edirne**'de bulunan **Hz. Fâtih**'in de babası olan **Sultan Murad**'a şikâyet etmişlerdi. Sultan Murad da onu Edirne'ye davet etmek üzere Ankara'ya bir heyet göndermişti. Mübârek zât heyeti yolda karşılamış; **"Aradığınız adam benim, Ankara'ya kadar gitmenize gerek yok!"** diyerek onları geri çevirmiş, kendi de onlarla beraber Edirne'ye yönelmişti.

Edirne'de Sultan Murad'ın huzuruna çıktılar ve Sultan Murad'la bir hayli sohbet ettiler. Sultan Murad da derviş bir insandı. Onun, denildiği gibi sahtekâr ve boş bir adam olmadığını anladı, ona intisâb etti. Ve buyurdu ki: "**Bundan sonra sana intisâb edenler, artık benim kardeşlerimdir. Onlardan vergi almayacağım**." Bunu bir fermân halinde yazıp Hacı Bayram'a verdi. Bunu duyan ve vergi vermekten kaçan bütün halk Hacı Bayram'a hücûm edip intisâb etmeye, Padişaha kardeş olmaya koşuştular. Öyle zaman geldi ki artık **Anadolu'ya giden bütün tahsildarlar elleri boş dönüyorlardı**. Bunu gören Sultan Murad mecburen üstâzına bir mektup yazarak durumu anlattı ve gerçek mürîdlerinin ondan bir listesini istedi. Hacı Bayram-ı Velî de bu fermânı alınca **Ankara Ovası'**nda bir çadır kurdu. İçine de geceden gizlice bir iki tane koyun sakladı ve ilan etti: "**Bana**

bağlı bütün mürîdânımı şu ovada bekliyorum. Orada toplansınlar, onlara mühim diyeceklerim ve ziyâfetim var." dedi. Toplantıyı ve ziyâfeti duyan on binlerce kadın-erkek o çadırın etrafında toplandılar. Bütün mürîdân toplanınca Hacı Bayram-ı Velî; "**Ey mürîdânım! Padişah ya benim kellemi veya benim nâmıma kellesini vereceklerin başını benden istiyor. Eğer benim ölmemi istemiyorsanız, benim yolumda kellesini verecek hakîkî mürîdlerim, öne çıksınlar.**" diye söylüyor.

Vergiden kaçan, ziyâfet var diye gelen herkesi bir korku, bir telaş, bir heyecan sarıyor! Öne çıkan kimse yok... İkinci ve üçüncü nidâlardan sonra **bir kişi** ileri çıkıyor: "**Ben Üstâzımın yolunda kellemi vermeye hazırım.**" diyor. Onu çadırın içine alıyorlar, içerideki koyunun birini kesip, kanını dışarıya fışkırtıyorlar. Bunu gören bütün mürîdân can derdine düşüp kaçışırken birbirini eziyorlar. Derken **bir kadın** çıkıyor: "**Ben de canımı Üstâzım için vermeye hazırım.**" diye ileriye atılıyor. Onu da çadıra alıp, ikinci koyunu da kesince ve kanını dışarı fışkırtınca koca ovada o mahşerî kalabalıktan kaçmadık kimse kalmıyor! Bunun üzerine Hacı Bayram-ı Velî eline kalem kâğıdı alıyor, Sultan Murad'a o iki kişinin adlarını bildiriyor ve; "**Benim gerçekte bir buçuk mürîdim varmış Sultanım!**" diyor.

Demek ki bağlananlar Hacı Bayram-ı Velî'ye değil, hep menfaate bağlanmışlar vergiden kaçmışlardı. *(Halkadan Pırıltılar)*

Hadisi Şerîf:

اَلْكِذْبُ مُجَانِبٌ لِلْإِيمَانِ ۞

Yani: "**Yalan îmânın zıddıdır, ikisi bir sinede cem olmaz** (beraber bulunamaz)**."** Atalarımız da "**Yalanla îmân bir arada olmaz.**" *(Künûzu'l-Hakâyık, 2, 133)* dememişler mi?

Yine Peygamberimiz:

لاَ إِيمَانَ لِمَنْ لاَ أَمَانَةَ لَهُ وَلاَ دِينَ لِمَنْ لاَ عَهْدَ لَهُ ۞

Yani: "**Emin olmayan** (kendisine güvenilemeyen) **kimsenin îmânı yoktur. Ahdinde** (sözünde) **durmayanın da dini yoktur.**" buyurmuştur.

İTAAT VE İHÂNET İLE ALAKALI İKİ TARİHİ VÂKIA

1. Merzifonlu Kara Mustafa Paşa ve Devlete sadakati

Viyana kuşatmasında Kırımlı **Giray Han'**ın ihânet edip ordunun arkasındaki vâdiyi ve geçidi Polonya askerlerine açmasa ve ordumuz iki ateş arasında kalmasa idi, mağlup olmayacaklar ve Viyana'yı fethedeceklerdi. Mağlup olmaları üzerine kışı geçirmek ve yeniden hazırlıkları yapıp, ilkbaharda **Viyana** üzerine yeniden sefer yapmak için **Belgrad**'a çekilmişlerdi.

Fakat **Kara Mustafa Paşa'**nın rakipleri padişah nezdinde boş durmamış, **onun hem komutanlıktan azlini hem de îdâm fermânını alıp** İstanbul'dan Belgrad'a göndermişlerdi. Bu koca paşa, padişahın **hakkındaki fermânı**nı **ayakta dinlemiş**, sonra **iki rekât namaz kılmak için izin istemiş**, namazı bitirdikten sonra da; "**Şu seccâdeyi ve şu yastıkları kaldırın. Bunlar devlet malıdır. Bunlara kanım bulaşıp da mahvolmasınlar.**" demiş, **kelime-i şehâdet** getirerek boynunu kılıcın altına uzatmış idi. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi)*

2. Meşhur Halet Efendi ve Sadrâzam Benderli Ali Paşa

Osmanlı tarihinde ihânetleri ve entrikaları ile meşhur olan ve birçok namuslu kimsenin kellesini aldıran ve maalesef Şeyhülislam rutbesine kadar da yükselmiş bulunan bir **Halet Efendi** vardır. Bu Halet Efendi'nin yaptıkları artık haddini aşınca, bir toplantı yapan **Sadrâzam** (Başbakan) **Benderli Ali Paşa**'nın; "**Bütün bu mel'anetlerin kimin başının altından çıktığını artık biliyorum.**" demesi üzerine **Şeyhülislam** olarak toplantıda bulunan **Halet Efendi** bundan hemen huylanmış ve karnını tutup, kıvranmaya başlamış. Benderli Ali Paşa; "**Ne oldu Hocam?**" deyince de; "**Bağırsaklarım bozuldu, tuvalete çıkmak için izin istiyorum.**" demiş. Toplantıdan tuvalete diye izin alıp çıkınca, **fayton**una atladığı gibi doğru **Saray**'a ve **2. Mahmud**'un huzuruna koşmuş. Daha önce Sultan Mahmud'u kandırıp, kendisine râm etmiş olan bu mel'un, ne demiş ise demiş, yalvarmış yakarmış ve **2. Mahmud'dan Benderli'nin azline ve îdâmına yazdığı fetvâya olur almış...**

Tuvaletten gelmesinin geciktiğini gören diğer vezirler Benderli'ye; "**Paşam, avınızı kaçırdınız, Saray'a koşunuz.**" demişler. Fakat Benderli Saray'a varınca Halet Efendi'nin gülerek Saray'dan çıkmakta olduğunu görmüş. Padişah hemen onu da huzura almış ve hiç dinlemeden; "**Ver bakalım başbakanlık mührünü!**" demiş. Benderli mührü verince de Balıkhaneyi yani zindanı boylamış. Halet Efendi bununla da kalmamış, yine jurnallerine devam etmiş ve nihayet Benderli'nin îdâmına da fetvâ alıp celladı Balıkhaneye Benderli'yi îdâm için göndermiş. O güne kadar belki yüzlerce insanın boynuna ip geçirmiş olan cellat, senelerce devlete hizmet etmiş, bu yolda yaşlanmış, bembeyaz sakalları göğsüne kadar inmiş ve huzu' içinde namaz kılmakta olan Benderli'yi görünce cellat dayanamayıp ağlamış ve; "**Ne olur? Çok insanın kanına girdim bugüne kadar. Hiç olmazsa senin gibi mübârek bir devlet adamının kanına girmeyeyim. Giderse benim kellem gitsin, kaçınız!**" diye yalvarmış... Benderli bir aslan gibi kükreyerek; "**Bre cellat! Bir yüksük halkası kadar kan için yıllardır ekmeğini yediğim Padişahıma beni âsî mi edeceksin? Vazifeni yap, al başımı!**" demiş.

Böyle bir zâtın kanına giren *Halet Efendi* de bundan sonra artık fazla tutunamaz; çünkü bütün vezirler Padişahın huzuruna çıkar onun yaptığı entrikaları-mel'anetleri anlatır, onunla çalışamayacaklarını söyler ve aflarını isterler. Padişah onu Konya'ya sürer, yeni seçilen Sadrâzam da Padişah'tan izin alarak arkasından

cellatları gönderir. Gerede yakınlarında cellatlar da onun canını cehenneme gönderirler.

Devrin şairlerinden ârif *Paşa* onun hakkında:

Ne kendi eyledi rahat, ne halka verdi huzur;
Yıkıldı gitti cihandan, dayansın ehl-i kubur.

demiştir. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 11, s. 221)*

Bunun için büyükler:

اَلْبَلاَءُ لِلْبَلاَءِ: كَالذَّهَبِ لِلنَّهَبِ ۞

Yani: "**Muhakkak ki Allah dostları için belâlar, altınları ortaya çıkaran ateş** (körük gibi) **gibidir."** demişlerdir.

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyururlardı ki: "Hz. Hüseyin Kûfe'ye hareket edeceği zaman, rüyasında kardeşi/ağabeyi Hz. Hasan'ı görüyor. Hz. Hasan ona; "**Ey kardeşim! Sen Kûfelilerin babama ne yaptıklarını, nasıl vefâsız davrandıklarını bilmiyor musun? Sanki bayrama gidiyor gibi en güzel elbiselerini giymiş gidiyorsun."** diyor. Hz. Hüseyin de ona; "**Ben şehit olmaya gidiyorum, bundan büyük bayram mı olur**?" diye cevap veriyor.

Kaderin ne garip cilvesidir ki Hz. İbrahim bir oğlunu kurban ederken, içi sızlıyor ve edemiyor. Onun yirmi sekizinci torunu olan Peygamberimiz ise ehlinden yetmiş kişinin kurban olmasına Allah katında rızâ gösterebiliyor. Yoksa âyetindeki: "**Zibh-i azim"**den murad bu mu?

ŞİİR

Zelîlin kanîim hamâkatine
Kulak asmam âcizin liyâkatine
Cihan şâhid iken sadâkatine
Kurdu severim de köpeği sevmem

Tokadizâde Şekip Bey

18. DERS:

Şüpheli Şeylerden Bile Sakınmak

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾

Meali: **"Ey îmân edenler! Size verdiğim nimetlerin helâl olanlarından yiyin. Eğer yalnız Allah'a kulluk ediyorsanız, O'na şükredin."** *(el-Bakara, 2/172)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿كَلَّا بَلْ رَانَ عَلٰى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

Meali: **"Hayır hayır! Doğrusu, onların kazandıkları günahlar, kalplerinin üzerlerine pas bağlamıştır."** *(el-Müteaffinin, 83/14)*

اَلْحَلاَلَ بيِّنٌ، وَالْحَرَامُ بيِّنٌ، وَبَيْنَهُما أُمُورٌ مُشْتَبِهاتٌ لاَ يَعْلَمُهَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنِ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ، فَقَدِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وعِرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الْمُشْتَبِهَاتِ، وَقَعَ فِي الحَرامِ ...۞

Mânâsı: **Kur'ân'da helâl bellidir. Haram da bellidir. Ama bunların arasında bir de karışık** (helâl mi haram mı belli olmayan) **şeyler vardır. Ki onları insanların çoğu ayırt edemez. Öyle ise kim şüpheli olan şeylere dalmaktan sakınırsa, o dinini de ırzını da korumuş olur. Ama kimde şüpheli şeylere aldırmaz ve dalarsa bir gün haramlara düşebilir..."** *(Hadis'in devamı için Muhtâru'l Ehâdis'e bakınız...)*

إِنَّ اللهَ تَعَالَى قَالَ فِي كُتُبِهِ: ''وَاَمَّا الْوَرَعُونَ فَأَنَاسْتَحْيِى أَنْ أُحَاسِبَهُمْ'' ۞

Yani: "Eski bazı kitaplarda Cenâb-ı Hakk'ın şöyle buyurduğu rivâyet edilmiştir: '**Verâ sahibi olanları âhirette hesaba çekmekten ben hayâ ederim.**" buyurmuş Hz. Allah.

Peygamberimiz: **"Kim ki iyi** (yani temiz) **ve helâlden yiyip, sünnetle de amel eder ve çevresindeki insanlara** (çoluk çocuğuna, akrabalarına, işçilerine, komşularına) **emniyet ve güven de telkin eder ise o kimse cennete girer!"**

buyurunca, Ashâb: "**Ey Allah'ın Rasûlü! Bugün bu evsafta insanlar aramızda çoktur!**" dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz; "**Evet doğru söylüyorsunuz. Ama benden sonra gelecek nesillerde bu gibilerin sayısı çok az olacaktır.**" buyurdu. *(Levâkihu'l-Envâr, Tercüme Mahmut Kanık, s. 45)*

Hz. Âişe vâlidemiz Peygamberimiz'e soruyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا اٰتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ اَنَّهُمْ اِلٰى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ﴾

Meali: **"Rablerinin huzuruna varacaklarından yürekleri çarparak zekâtlarını verenler."** *(el- Mü'minûn, 23/60)* âyetindeki '**kalbi korkan, ürperen ve titreyenler**den murad, **hırsızlar** ve **zaniler** midir?"

Peygamber Efendimiz,

"Hayır ya Âişe! Bunlar namazını kılan, orucunu tutan, zekâtını veren fakat acaba bu amellerimiz Allah tarafından kabul oldu mu olmadı mı diye, ayrıca kalpleri titreyip, üzülenlerdir." buyurdu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 299)*

Taberânî'nin rivâyet ettiği bir diğer hadîste Peygamberimiz (mealen); "**Bir kişi aç ve muhtaç kalır, bu halini de Allah'tan başkasına arz etmez, ancak ona yalvarırsa, o fakire bir senelik rızık kapısını açmak Allah üzerine bir hak olur.**" buyurmuştur. *(Levâkihu'l Envâr Tercümesi, s. 77)*

Yine Peygamberimiz; "**Sizin hakkınızda en çok korktuklarım şunlardır,**" buyuruyor: "**Haram yemeniz, zina etmeniz ve heveslerinizin** (bitmeyen arzularınızın) **sizi tehlikelere** (yanlış yollara) **sürüklemesi**..." *(Mu'cemu's-Sagîr, c. 1, s. 361)*

Hadîs-i şerîf:

مَنْ سَعَى عَلَى عِيَالِهِ مِنْ حِلَّةٍ فَهُوَ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ ۞

Mânâsı: "**Kim helâlinden çoluğunun çocuğunun nafakasını temin için sa'y eder, çalışır-çırpınır, koşturursa, o Allah yolunda mücâhid gibidir**."

Hadîs-i şerîf:

إِنَّ لِلّٰهِ مَلَكًا عَلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ يُنَادِي كُلَّ لَيْلَةٍ: مَنْ أَكَلَ حَرَامًا لَمْ يُقْبَلْ مِنْهُ حَرْفٌ وَلاَ عَدْلٌ ۞

Mânâsı: "Beyt-i Makdis (Kudüs'teki Mescid-i Aksâ) üzerinde duran bir melek her gece şöyle nidâ etmektedir: "**Kim haram yerse, Allah onun ne farzını ne de nâfilesini kabul etmez.**" buyurdu Rasûlümüz.

Hadîs-i şerîf:

مَنْ أَكَلَ الْحَلاَلَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا نَوَّرَ اللهُ قَلْبَهُ وَأُجْرِيَ يَنَابِيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ ۞

Mânâsı: "**Ve her kim kırk gün helâl yer, midesine haram lokma sokmazsa, Allah onun kalbini nurlandırır ve hikmet pınarlarını kalbinden diline doğru akıtır**."

VERÂ VE NEVİLERİ

Verâ; takvâ demektir. Dinde haram ve mekruh olan şeyleri terk ettikten sonra, haramlığı ve mekruhluğu şüpheli olan hususları, helâl ve mübahların da ihtiyaçtan fazlasını terk etmektir.

Verâ; zerre miktarı da olsa kimsenin hakkını üzerine geçirmemektir.

Verânın nevilerine gelince…

1. İster haram li-aynihî, ister haram li-gayrihî olsun, Müslüman haramın her türlüsünden kaçınmalıdır ve bunda her Müslüman müsâvîdir:

Hz. Ömer'i bir gece ziyarete giden ve ona selâm veren Hz. Ali'nin selâmını Hz. Ömer almıyor. Sonra önündeki mumu söndürüp diğerini yaktıktan sonra selâmını alıyor. Neden? Çünkü birinci mum devlete, ikinci mum kendine aittir. İşte Hz. Ömer'in verâsı. *(Menâkıb-ı Hz. Ömer)*

2. Her türlü şüpheli şeyleri terk edip, onları yememek, içmemek, giymemek gibi:

Nitekim Peygamberimiz; دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لاَ يَرِيبُكَ

Yani: "**Seni, vicdanını rahatsız eden, tereddüde sevk eden şeyi terk et! Emin olduğun şeye yönel.**" buyurmuyor mu?

Hz. Ebû Bekir (ra) bir gün kendi çobanından süt istemiş, sütü içtikten sonra da o gün bir ara koyunlarının başkasının yerinden birazcık otladıklarını öğrenince hemen boğazına parmak salıp, içtiklerinin tamamını değil, midesinin tamamındakileri çıkarmış, yine de şöyle ilticâ etmiştir:

اللّٰهُمَّ إِنِّي أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ مِمَّا حَمَلِتِ الْعُرُوقُ وَخَالَطَةِ الْأَمْعَاءِ ۞

Yani: "**Allah'ım! Bu içtiklerimden damarlarıma giren, kanıma karışan ve bunlardan kusarken çıkaramadıklarımdan dolayı senden özür diliyorum. Beni affet!**"

3. Allah'tan hakîkaten korkanların verâsı:

Ali bin Mabed Hazretleri anlatıyor: Kiracı oturduğum evde dini bir kitap yazıyordum. Kalemimden kâğıda biraz fazla boya damladı. Evvelâ evin duvarından biraz toz alarak üstüne atıp kurutayım dedim; sonra ev benim değil, kiracıyım, olmaz, dedim. Sonra da bu kadarcık şeyden bir şey olmaz, diyerek biraz toz alıp, boyanın üstüne attım ve biraz sonra da yattım. Gece bir rüya gördüm, karşıma müthiş birisi çıktı ve; "**Yâ Ali! Yakında duvardan alınan bu kadarcık tozdan bir şey olmaz diyenler, bilecekler! Görecekler!**" dedi ve gözden kayboldu.

4. Verâ'nın bu son nev'inde büyükler, sade yenen-içilen şeylerde değil, onu hazırlayan ellerde ve kişilerde de temizlik aramışlardır.

HELÂLDEN KAZANMANIN MÜKÂFATI

Hadîs-i şerîf:

مِنَ الذُّنُوبِ ذُنُوبٌ لاَ يُكَفِّرُهَا إِلاَّ الْهُمُومُ بِطَلَبِ الْمَعِيشَةِ ۞

Mânâsı: "**Günahlar içinde öyleleri vardır ki onları ancak geçim hususunda çekilen sıkıntılar siler, yok eder.**" *(Taberânî'den)*

Hz. Âişe Vâlidemiz de; "Bir kulun günahı çoğalıp da onu silecek, yok edecek ameli de bulunmazsa, Allah Teâlâ sıkıntılar vererek, onun günahlarını o sıkıntılarla siler." buyurmuştur.

Nitekim Hz. Yusuf (as) zindanda iken Cebrâil (as) gelir. Hz. Yusuf ona sorar: "**Babam ne haldedir?**" Cibrîl de; "**Yüz çocuk kaybetmiş kadar acı çekmektedir...**" der. Hz. Yusuf; "**Peki, Allah katında babamın mükâfatı nedir?**" Cebrâil; "**Yüz şehit sevabı...**" diye cevap verir. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 66)*

Zamanımıza ayna olabilecek bir hadîsi-i şerîf:

سَيَأْتِي بَعْدَكُمْ قَوْمٌ يَأْكُلُونَ اَطَايِبَ الدُّنْيَا وَاَلْوَانِهَا وَيَرْكَبُونَ قُرَّةَ الْخَيْلِ وَأَلْوَانِهَا وَيَنْكِحُونَ أَجْمَلَ النِّسَاءِ وَأَلْوَانِهَا وَيَلْبِسُونَ أَجْمَلَ الثِّيَابِ وَأَلْوَانِهَا لَهُمْ بُطُونٌ مِنَ الْقَلِيلِ لاَ تَشْبَعُ وَأَنْفُسٌ بِالْكَثِيرِ لاَ تَقْنَعُ عَاكِفُونَ عَلَى الدُّنْيَا يَغْدُونَ وَيَرْجُونَ إِلَيْهَا، إِتَّخِذُونَ آلِهَةً مِنْ دُونِ اِلهَا وَرَبًّا دُونَ رَبِّهِمْ إِلَى أَمْرِهَا يَنْتَهُونَ وَلِهَوَاهُمْ يَتَّبِعُونَ فَعَزِيمَةٍ مِنْ مُحَمَّدِ ابْنِ عَبْدِ اللهِ لِمَنْ أَدْرَكَهُ ذٰلِكَ الزَّمَانَ مِنْ عَقَبِ عَقَبِكُمْ وَخَلَفِ خَلَفِكُمْ مَنْ لاَ يُسَلِّمَ عَلَيْهِمْ وَلاَ يَعُودُ مَرْضَاكُمْ وَلاَ يَتَّبِعُ جَنَائِزَهُمْ وَلاَ يُوَقِّرُ كَسِيرَهُمْ فَمَنْ فَعَلَ ذٰلِكَ فَقَدْ اَعَانَ عَلَى هَرْمِ الْإِسْلاَمِ ۞

Mânâsı: "**Ashâbım! Sizden sonra öyle insanlar gelecek ki onlar türlü türlü ve lezzetli yemekler yiyecekler, rengârenk ve lüks bineklere binecekler. Ve yine rengârenk ve güzel hanımlarla evlenecekler. Çeşit çeşit ve lüks kumaşlardan elbiseler giyeceklerdir. Ama öyle bir mideleri olacak ki çoğa bile kanaat etmeyecekler. Onlar dünyaya tam dalmış ve bağlanmışlardır. Gece-gündüz düşündükleri ve taptıkları sadece dünya ve dünyalıktır. Hattâ dünyayı Allah'tan başka âdeta kendilerine İlah ve Rab edinmişlerdir. Çünkü bütün çabaları dünya ve dünyalık içindir. Onların bütün arzuları hevâ ü heveslerin peşinde koşmaktır**. Abdullah'ın oğlu Muhammed'in (sav)

onlar hakkındaki kesin hükmü şudur ki: **Sizin veya onların peşinden, sizden sonrakilerden veya onlardan da sonra gelecek olanlardan o güne, o devre, kim yetişir ise böylelerine sakın selâm bile vermesin. Hastalarını ziyaret etmesin, ölülerinin cenazesine katılmasın, büyüklerine de hürmet göstermesin. Zira bunları yapanlar, İslâmiyet'in yıkılmasına, yok olmasına, destek vermiş olurlar**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 516)*

Hz. Rasûlüllah'a (sav) Ashâbdan bir zâtın çok ibadet ve tâate düşkün olduğundan, diğer bir Sahâbe'nin ise verâ ehli olduğundan bahsettiler. Peygamberimiz buyurdu ki:

لاَ تَعْدِلُ بِالرَّعَةِ شَيْئًا ۞

Yani: "**Verâya hiçbir şey muâdil olamaz**."

Yine Peygamberimiz buyurdu ki:

مِللاَّكُ دِينِكُمْ اَلْوَرَعُ ۞

Yani: "**Dininizin kıvamı** (ayakta durması) **ancak mü'minlerin verâ sahibi olmasıyla mümkündür**."

HZ. ÖMER VE VERÂ

Hz. Ömer halîfe iken önüne bir kapta iki çeşit yemek getirdiler. Buyurdu ki: "**Bir kapta iki katıklı yemek ha! Allah'a yemin ederim ki Ona kavuşuncaya kadar böyle bir yemek yemeyeceğim**."

Yine halîfe iken bir Cuma namazına geç kalmıştı. Cuma'yı o kıldıracağı için Ashâb da onu bekliyordu. Sonra geldi cemaatten özür dileyerek şöyle dedi: "**Beni şu elbisem evimde hapsetti. Çünkü yıkanmıştı; ama kurumamıştı. Kurumasını beklemek mecburiyetindeydim. Çünkü başka giyip gelecek elbisem de yoktu**."

İşte bu Hz. Ömer'i vefâtından sonra Hz. Abbas rüyada görüyor; halini soruyor. Hz. Ömer; "**Eğer merhametli bir Rabb'e kavuşmamış olsa idim, beni yerleştirdiğiniz yer çökecek ve ben altında kalacaktım.**" diyor. (Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 65)

VERÂ HAKKINDA İSLÂM BÜYÜKLERİ NELER SÖYLEDİLER?

a) İmâm Sehl: "**Helâl lokma yiyenin kalbinde korku bulunmaz!**" buyurdu...

b) İmâm Şa'rânî: "**Verâ sahibi olmayan kişiler de verâ ehli gibi görünmeye çalışmalıdırlar. Çünkü haklarında iyi niyet taşıyanlara, onlar böylece örnek olup hizmet etmiş olabilirler**."

Yine İmâm Şa'rânî: "**İbrahim bin Ethem bir keresinde helâl lokma bulamayınca kırk gün (helâl lokma buluncaya kadar) toprak yiyerek idâre etmiştir.**" buyurmuştur. *(Levâkihu'l-Envâr Tercümesi, s. 77)*

c) Süfyan-ı Sevrî, birinci safta namaz kılmanın faziletini soran kişiye buyurmuş ki: "**Sen ekmeğini nereden kazandığına bak ve helâl ise ye! Ondan sonra da istediğin safta dur, namazını kıl**..."

d) Vehb İbn-i Münebbih Hazretleri de; "**Namaz kılıp, oruç tutarak şu tığ gibi eriyip incelsen de midene gönderdiklerine dikkat etmedikçe bu ibadetlerinin sana bir faydası olmaz.**" buyurmuştur.

e) Abdullah İbn-i Abbas buyurmuş ki: "**Allah, midesinde birazcık haram bulunan kulunun namazını kabul etmez**."

f) Seriyyü's-Sakatî buyurmuş ki: "**Kurtuluşun üç temeli vardır**:

1. Tuttuğun yolun doğru olması.

2. Mükemmel bir takvâya sahip olmak.

3. Helâl gıda ve lokma.

g) Süheyl b. Abdullah et-Tüsterî buyuruyor ki: "**Şu dört haslet bir kulda toplanmadıkça o kul îmânın hakîkatine ulaşamaz.**

1. Farzları sünnetleri ile beraber edâ etmek.

2. Helâlden yerken bile verâ' sahibi (dikkatli-itinalı) **olmak.**

3. Allah'ın yasaklarının zâhirinden de bâtınında da kaçmak.

4. Ölene kadar bunlara sabredip, devam etmek.

h) Muhyiddin-i Arabî Hazretleri buyurmuş ki: "**Paraya ve maddeye tapanlar, susadıkça deniz suyu içenlere benzerler. Ki onlar içtikçe susuzlukları artar**."

İSLÂM BÜYÜKLERİNDEN VERÂ ÖRNEKLERİ

1. Hasan-ı Basrî Hazretleri:

Tabiinden olan ve Ashâbdan otuz kişiye yetişen, onlardan ilim ve feyz alan bu mübârek zâta, Ashâbı göremeyenler; "**Ashâb nasıldı**?" diye sormuşlardı. Hasan-ı Basrî Hazretleri onlara Ashâbı şöyle tarif etti: "**Ey Müslümanlar! Eğer siz o Ashâbı görse idiniz, bunlar akıllı değil, deli derdiniz. Ama onlar da sizi görse idiler, bunlar Müslüman değil, şeytanlardır, derlerdi**."

Diğer bir rivâyette ise; "**Ashâb sizleri görse, bunlar diri değil, ölü.**" derlerdi ve; "**İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn."**

Yani: Ölü gördüğümüzde okunan; "**Bizler Allah içiniz ve yine O'na döndürüleceğiz.**" âyetini okuyup geçerlerdi.

Nitekim rivâyete göre şeytan aleyhillâne dünyayı her gün elinde kaldırır ve şöyle nidâ eder: "**Zarar verip menfaat vermeyen, meşakkat verip sürûr getirmeyen bu dünyayı satıyorum, kim alır?**" Dünya ehli olanlar hemen talip olup şeytana; "**Biz alırız."** derler. Şeytan insafa gelerek onlara; "**Acele etmeyin, onun** (dünyanın) **bazı ayıp ve kusurları da vardır!**" der. Ama dünya ehli

olanlar şeytana; "**Olsun! Biz kusurlu ve ayıplı da kabul ederiz!**" derler. Şeytan; "**Bunu satın almak sizin paralarınızla, altın ve gümüşlerinizle değildir ha! Belki bunun karşılığı cennetteki nasibinizdir. Çünkü ben bunu dört şey karşılığında satın aldım:**

a) Allah'ın gadâbı.

b) Allah'ın lâneti.

c) Allah'ın azâbı.

d) Cennet'ten tart.

Ehl-i dünya yine; "**Olsun! Biz de o dört şeye râzıyız!**" derler. Bunun üzerine Şeytan: "**Öyle ise ben bunu ticaretsiz ve kârsız satamam. Beni kazandırmalısınız ve kârım olarak bu dünyayı kalbinize bir daha oradan çıkarmamak üzere koymalısınız.**" Dünya ehli bunu da kabul ederler. Bunun üzerine Şeytan bile;

& arapça eklenecek &

Yani: "**Ne kötü bir ticaret der ve çekilir**." *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 1, s. 6)*

2. Hamid-i Leffaf'ın mürîdânından istediği dört şey:

Evliyâullah'ın büyüklerinden Hamid-i Leffaf Hazretleri bir gün mürîdânına sohbet ederken onlara diyor ki: "**Ey Cemaatim! Ben sizlerden dört şeyi isterim ve umarım ki Hz. Allah bu dört şeyi yaparsanız, sizlerden râzı olur**." Sonra da şöyle devam eder sözlerine: "**Bu dört şeyden başka bir dört şey daha vardır ki onları Ashâb ve Selef-i Sâlihîn Efendilerimiz yapıyorlardı. Onları ben sizlerden istemeyeceğim. Onlar mü'minliğin en âli-yüce mertebesidir**. Sizler onları yapmaya muktedir olamazsınız.

Benim sizlerden istediğim dört şey şudur:

a) Ashâb ve Selef-i Sâlihîn Efendilerimizin İslâmî farzlara değil, faziletlere olan ihtimamı kadar siz de hiç olmazsa farzlara ihtimam gösterseniz. Bilir misiniz ki onlardan biri cemaati terk etse, diğer arkadaşları evlâdı ölmüş gibi onu taziyeye giderlerdi. Hattâ çocuğu ölen bir Sahâbî'ye tâziye için yirmi arkadaşı, sabah namazına gelemeyen bir Sahâbe'ye ise kırk arkadaşı tâziye ye gitmişti.

b) Onlar durmadan ibadet ederler, sonra da bu ibadetlerimiz kabul olmayacak; çünkü Hz. Allah,

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾

Yani: "**Ancak muttakîlerin ibadetini kabul eder.**" *(el-Mâide, 5/27)* buyuruyor. Biz muttakîler miyiz ki ibadetlerimiz kabul olsun, der ve ağlarlardı.

Yine onlar derlerdi ki:

إِنَّ اللهَ طَيِّبٌ يُحِبُّ الطَّيِّبَ ۞

Yani: "**Allah temizdir, ancak temiz olanı sever.**" *(Tâc, 3, 162)* buyuruyor. Bizim ibadetlerimiz temiz mi ki kabul edilsin, der ve ağlarlardı.

Ey Cemaatim! Acaba biz bugün günahlarımız için ve günahlarımız af olacak mı diye, ağlayabiliyor muyuz?

c) Ashâb ve Selef-i Sâlihîn, yediklerimize belki haram karışır korkusuyla helâlden bile çok yemekten kaçınırlardı. Nitekim Hz. Ömer Efendimiz:

كُنَّا فَزَعُ سَبْعِينَ بَابًا مِنَ الْحَلاَلِ مَخَافَةَ أَنْ نَقَعَ فِي حَرَامٍ وَاحِدٍ

Yani: "**Biz bir harama düşmemek korkusundan, helâlden yetmiş şeyi terk ederdik.**" buyurmuştur.

"Ey Mürîdânım! Ben bugün sizlerden sadece açık haramlardan kaçmanızı istiyorum!" buyuruyor.

d) Ashâb ve Selef-i Sâlihîn Efendilerimiz düşmanlarına bile iyilik eder, onların meşrû haklarını tanırlardı. Ben sizlerden hiç olmazsa, Müslümanlara ve iyiliğe iyilik ile mukâbele etmenizi istiyor ve bekliyorum; ama şunu iyi bilin ki bugün hak sahiplerinin haklarını tanımazsanız, yarın Mahkeme-i Kübrâ'da tanıyacaksınız.

3. Tunuslu Şeyh ve Tilmistan Sultanı Yahyâ:

Sultan Yahyâ yoldan geçerken herkes ayağa kalkmış, onu alkışlıyordu. Tunuslu Şeyh ise yerinden zerre kadar bile kıpırdamamıştı. Birisi Sultana; "**Sultanım Sultanım! İşte Tunuslu Şeyh bu!**" diyerek gösteriyor. Padişah da atını onun yanına sürüyor, selâm veriyor ve; "**Müsaade ederseniz, size bir şey soracağım**." Tunuslu Şeyh de; "**Sorunuz!**" diyor. Sultan Yahyâ; "**Şu üzerimde giydiğim elbiseler ipektir. Bunlarla kıldığım namazlarım oluyor mu?**" diye soruyor. Şeyh; "**Etrafınızda bu kadar âlimler var, onlara sorunuz.**" diyor. Sultan Yahyâ; "**Ben onlara sordum; ne olur Allah aşkına siz bir cevap veriniz.**" diyor.

Tunuslu Şeyh ona ağır ağır şu cevabı veriyor: "**Düşünün ki Sultanım! Biraz ileride şu köpek çürümüş bir leşi yedi, şimdi de küçük abdestini yapacak, bunu yaparken ayağını kaldırıyor ki üstüme bulaşmasın.**" Padişah; "**Ne demek istiyorsun?**" diyor. Şeyh devam ediyor: "**Sizler! İçiniz her türlü kul hakkı ve haram ile dolu; vücûdunuz en ağır hakların ve veballerin altında; böyle iken, bana; 'bu elbiseler ile namaz olur mu?' diye soruyorsunuz.**" ve **Şeyh** izin almadan, hiç beklemeden çekip, dağdaki **Çilehane**sine gidiyor. Padişah ok gibi atından aşağıya atlıyor; başındaki tâcı yanındaki birine, atını bir başkasına, sırtındaki lüks kürkleri bir başkasına çıkarıp veriyor ve; "**Kendinize bir başka Sultan bulun.**" deyip, Şeyhin arkasından dağa doğru koşarken; "**Bana hakkınızı da helâl ediniz.**" diyor ve Şeyhin arkasından mağaraya, Çilehaneye giriyor. Üç gün hiç yemeden, uyumadan ve konuşmadan Şeyh'ten feyiz

alıyor. Üçüncü gün Şeyh, eline bir ip veriyor; "**Dağdan odun topla; götür çarşıda sat ve bize de yiyecek bir şeyler alıp geri dön.**" diyor. O da Şeyh'in emrini aynen yapıyor. Kazandığı paraların ise çoğunu fakirlere veriyor, azını yiyor, Şeyhine bir şeyler alıyor.

Üç gün evvel Sultanları olan zâtı bu halde gören halk; "**Sultan delirdi!**" diye ağlıyorlar. O da onlara bakıp gülüyordu. Bir gün halk Şeyh'e müracaat ederek, çok mühim bir işlerinin halli için Şeyh'ten duâ istediler. Şeyh de onlara; "**Duayı Yahyâ'dan isteyiniz. Çünkü onun yaptığını ben bile yapamazdım.**" dedikten sonra sözlerine şöyle devam ediyor: "**Eğer Yahyâ'nın şu anda elinde olan maddi-mânevî hazineleri dünyanın diğer sultanları bilseler idi onları elinden almak için hepsi ona hücûm ederlerdi!**" *(Halkadan Pırıltılar Kitabından)*

Büyüklerden bir zât da buyuruyor ki:

إِنْكِسَارُ الْعَاصِينَ أَحَبُّ إِلَى اللهِ تَعَالَى مِنْ صَوْلَةِ الْمُطِيعِينَ ۞

Yani: "Günahkârların Allah huzurunda boyun büküp üzüntüleri, mutilerin Allah'a olan niyazlarından, Allah'a daha sevimlidir." *(İmâm-ı Rabbânî, el-Mektûbât, c. 1, s. 88)*

Dikkat: Dünya insana, bir gemi için deniz gibi lüzumludur. Deniz olmadan gemi nasıl yürüyemez ise dünyalık olmadan da hiçbir şey olmaz, yürüyemez; ama deniz dâimâ geminin ayakları altında olmalıdır. Eğer deniz, geminin içine girerse, gemiyi batırır. Bunun gibi dünya da dâimâ cüzdanda olmalıdır. Ne zaman ki cüzdandan çıkar ve vicdana girerse, sahibini batırır, mahveder.

Nitekim bir Arap şair ne güzel söylemiş:

إِنَّ لِلّٰهِ عِبَادًا فُطَنَا — طَلَّقُوا الدُّنْيَا وَخَافُوا الْفِتَنَا
نَظَرُوا فِيهَا فَلَمَّا عَلِمُوا — أَنَّهَا لَيْسَتْ لِحَيٍّ وَطَنَا
جَعَلُوهَا لُجَّةً وَاتَّخَذُوا — صَالِحَ الْأَعْمَالِ فِيهَا سُفُنَا

Mânâsı: Muhakkak Allah'ın öyle zeki kulları var ki onlar dünyayı boşayıp Allah'ın ülfetine koştular. / Ne zaman ki dünyaya baktılar ve anladılar ki o bir diriye vatan olmaya lâyık değildir. / Dünyayı deniz kıldılar, sâlih amelleri ise onda gemi olarak kullandılar.

Hacı Bayram-ı Velî (k.s.) de buyurmuş ki:

Harâret nârdadır, sacda değildir.
Kerâmet hırkada, tacda değildir.
Her ne ararsan kendinde ara,
Mekke'de, Kudüs'te, Hac'da değildir.

AKTÜALİTE

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) da buyuruyor ki: "Bir kimsenin malından yemekte şüpheli olursan, onu da yemen îcâp ediyorsa şöyle söyleyerek ye: **'Yâ Rabbî! Bunu hediyen olarak kabul ediyorum. Yarın Huzur-i İlâhî'nde de hediyen olarak kabul buyur.' Yada kısaca; "Hediyyetün minAllah" (Allah'tan hediye) diyerek yiyiniz."**

Eski müftü ağabeylerimizden **Refik Akçalıoğlu** anlatıyor:

"Ellili yılların başında **Hazret'in** yanında talebe iken, günlerce aç yaşar, karnımızı doyuramazdık. Bazı tüccarlar **Hazretimiz'**le beraber bizi evlerine, yemeğe davet ederlerdi. Biz de yemeği bulunca, tıka basa yerdik. **Dönünce bazı defa Hz. Üstâz hemen lavaboya koşar, parmak salarak yediklerinin hepsini çıkarırdı**" diye naklediyor.

19. DERS:

Hayâ ve İffet

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْاَرْضِ هَوْنًا وَاِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾

Meali: **"Rahmân** (o çok merhametli olan Allah)**'ın** (has) **kulları o kimselerdir ki onlar yeryüzünde vakar ve tevâzû ile yürürler. Cahiller** (haddini bilmez kimseler) **kendilerine laf attıkları zaman da** (incitmeksizin) **'Selâm'** (veya selâmetle) **derler** (geçerler)**."** *(el-Furkan, 25/63)*

Hayâ; Allah'ın seni nehy ettiği işleri işlerken görmemesi, emrettiği işlerde ise geri kaldığına şâhit olmamasıdır.

HADİSLERLE HAYÂ VE İFFET

اَلْحَيَاءُ وَالْعِيُّ مِنَ الْغِيمَانِ وَهُمَا يُقَرِّبَانِ مِنَ الْجَنَّةِ وَيُبَاعِدَانِ مِنَ النَّارِ وَالْفُحْشُ وَالْبَذَاءُ مِنَ الشَّيْطَانِ وَهُمَا يُقَرِّبَانِ مِنَ النَّارِ وَيُبَاعِدَانِ مِنَ الْجَنَّةِ ۞

Mânâsı: "**Utanma hissi, sükût ve tevâzû îmândandır. Bunlar insanı cennete yaklaştırır, cehennemden ise uzaklaştırırlar. Hayâsızlık ve fuhuş ise şeytandandır, bunlar da insanı cennetten uzaklaştırır, cehenneme yaklaştırırlar**." *(Taberânî ve İmâm Ahmed b. Hanbel)*

إِنَّ اللهَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ عَبْدًا نَزَعَ مِنْهُ الْحَيَاءَ لَمْ تَلْقَهُ إِلاَّ مَقِيتًا مُمَقَّتًا فَإِذَا لَمْ تَلْقَهُ إِلاَّ مَقِيتًا مُمَقَّتًا نُزِعَتْ مِنْهُ الْأَمَانَةُ فَإِذَا نُزِعَتْ مِنْهُ الْأَمَانَةُ لَمْ تَلْقَهُ إِلاَّ خَائِنًا مُخَوَّنًا نُزِعَتْ مِنْهُ الرَّحْمَةُ فَإِذَا نُزِعَتْ مِنْهُ الرَّحْمَةُ لَمْ تَلْقَهُ إِلاَّ رَجِيمًا مُلَعَّنًا نُزِعَتْ مِنْهُ رِبْقَةُ الْإِسْلاَمِ ۞

Mânâsı: "**Allah Teâlâ bir kulu helâk etmek istediği zaman evvelâ ondan hayâyı çekip alır. Hayâ onda kalmayınca, artık sen onu halkın çirkin ve kerih gördüğü, hayâsız ve istenmeyen adam olarak görürsün. Sen onu halk arasında bu halde gördüğün zaman, ondan emânetin (emânete riâyetin)**

de çekilip alındığını görürsün. Ve nihayet sen de ona karşı kalbinden merhametin sökülüp alınmış olduğunu ve insanlar arasında onun hâin olarak bilinmiş ve gaddar olarak tanınmış olduğunu bilir ve görürsün. Ve artık onun boynundan İslâm'ın bağı çıkar (imansız hale gelir)." *(Sünen-i İbn Mâce)*

إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلاَمِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى: إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتُ ۞

Mânâsı: "**Geçmiş peygamberlerin sözlerinden günümüz insanlarına ulaşan mühim söz şudur, buyuruyor Peygamberimiz: Eğer hayâdan mahrum isen, ne istersen yap!**" *(Buhârî, Kitabu'l-Enbiyâ, 7, yüz, b. 8; İbn Mâce, Kitabu'z-Zühd, 2, 1400, b. 17; Müsned, 4, 121)* Yani hayâsızdan her kötülük beklenebilir...

كُلُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ تَدْخُلَ الْجَنَّةَ، قَالُوا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ، قَالَ: فَأَقْصِرُوا مِنَ الْأَمَلِ وَثَبِّتُوا آجَالَكُمْ بَيْنَ أَبْصَارِكُمْ وَاسْتَحْيُوا مِنَ اللهِ حَقَّ الْحَيَاءِ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ كُلُّنَا نَسْتَحْيِي مِنَ اللهِ، قَالَ: لَيْسَ كَذٰلِكَ، اَلْحَيَاءُ مِنَ اللهِ أَنْ لاَ تَنْسَوُا الْمَقَابِرَ وَالْبِلَى وَأَنْ لاَ تَنْسَوُا الْجَوْنَ وَمَا وَعَى وَأَنْ لاَ تَنْسَوُا الرَّأْسَ وَمَا احْتَوَى وَمَنْ يَشْتَهِي كَرَامَةَ الْآخِرَةِ يَدَعُ زِينَةَ الدُّنْيَا هُنَا لَكَ اسْتَحْيَى الْعَبْدُ مِنَ اللهِ وَهُنَا لَكَ أَصْحَابُ وَلاَيَةِ اللهِ ۞

Mânâsı: "**Hepiniz cennete girmenizi ister misiniz**?" Ashâb; "**Evet ey Allah'ın Rasûlü**" dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz; "**Uzun yaşama emelini biraz kısaltın, ecellerinizi ise dâimâ gözünüzün önünde tutun ve Allah'tan gereği gibi hayâ edin.**" buyurdu. Ashâb; "**Biz hepimiz Allah'tan hayâ ediyoruz.**" dediler. Peygamberimiz; "**Öyle değil! Allah'tan hakkı ile hayâ etmek, kabirleri ve içinde olacak belâ ve imtihanları unutmamak, karnınıza ve midenize soktuklarınıza dikkat etmek, başınızı ve içinde** (beyninizde) **dolaşan fikirleri unutmamak, onları ıslah etmekle olur. Her kim, âhiretinin iyi olmasını istiyorsa, dünya ziynetini terk etsin. İşte, kulun Allah'tan hakkı ile hayâsı ancak böyle mümkün olur, Allah'ın dostluk ve himâyesine ancak böyle ulaşabilir**..."

صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا: قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ النَّاسَ، وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ، مَائِلاَتٌ مُمِيلاَتٌ رُؤُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ المَائِلَةِ لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ، وَلاَ يَجِدُونَ رِيحَهَا، وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا ۞

Mânâsı: "**Cehennem ehli olan iki zümre var ki onları ben henüz aranızda göremiyorum.**

Biri, öyle bir topluluk ki onlar, ellerinde sığır kuyruğu gibi kamçıları vardır ve insanları onlarla kırbaçlıyorlar.

Diğeri ise bir takım kadınlardır ki güya giyiniktirler. Ama aslında çıplaktırlar. Hem kendileri mâildirler hem de kendilerine başkaları meyletmiştir. Onların saçları ise deve hörgücü gibi kalkıktır. Bunlar, asla cennete giremeyecekler ve hattâ onun kokusunu da alamayacaklardır. Hâlbuki cennetin kokusu şu, şu kadar mesafeden alınır."

Başka bir rivâyette, **cennetin kokusunun beş yüz yıllık yoldan/mesafeden bile alınabileceğini-hissedilebileceğini**, haber veriyor Peygamberimiz...

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يُشَارِكُهُمُ الشَّيْطَانُ فِي أَوْلاَدِهِمْ قِيلَ أَوَكَائِنٌ ذٰلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: نَعَمْ! قَالُوا: وَكَيْفَ نَعْرِفُ أَوْلاَدَنَا مِنْ أَوْلاَدِهِمْ! قَالَ: بِقِلَّةِ الْحَيَاءِ وَقِلَّةِ الرَّحْمَةِ ۞

Mânâsı: "**İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki şeytanlar, evlatlarına ortak olacak** (birbirlerine karışacaklar). Ashâb: "**Bu da olacak mı Yâ Rasûlallah**?" Peygamberimiz: "**Evet!**" "**Peki, kendi çocuklarımızı şeytanlarınkinden nasıl fark edip, ayıracağız?**" "**Hayâ ve merhametin azlığı ile ayıracaksınız.**" Yani, hayâsı ve merhameti az olanlar, şeytan çocukları... Hayâ ve merhamet sahibi olanlar sizin çocuklarınız olacak, buyurdu Peygamberimiz.

عَبْدِي إِذَا اسْتَحْيَيْتَ مِنِّي أَنْسَيْتُ الْحَفَظَةَ ذَنْبَكَ وَمَحَوْتُهُ عَنْ كِتَابِكَ ۞

Yani: "**Ey Kulum! Eğer benden hayâ eder** (ve günah işlemeyi terk edersen), **ben de hafaza meleklerine senin günahlarını yazmayı unuttururum ve defterinde olanları da silerim**."

مَنْ وُقِيَ شَرَّ قَبَقِبِهِ وَذَبْذَبِهِ وَلَقْلَقِهِ فَقَدْ وُقِيَ الشَّرَّ كُلَّهُ ۞

Mânâsı: "**Kim midesinin, edep yerinin ve dilinin şerrinden korunursa, o kimse bütün kötülüklerden** (günahlardan) **korunmuş, demektir**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 247)*

RASÛLÜLLAH'IN, EHL-İ BEYTİ'NİN VE YAKIN ÇEVRESİNİN HAYÂ ANLAYIŞLARI

كَانَ رَسُولُ اللهِ صلعم أَشَدُّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا، فَإِذَا رَءَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ عَرَفْنَاهُ فِي وَجْهِهِ ۞

Mânâsı: "**Rasûlüllah** (sav)**, perdeler arkasındaki bâkire kızdan daha hayâlı idi.** Ashâb diyor ki**: "Biz onun hoşlanmadığı bir şeyi gördüğünü, yüzünün kızarmasından anlardık**."

Yine Peygamberimiz (sav) buyuruyor ki:

"**Örtünmesi lazım gelen avret yerlerimi iç elbiselerimden de örtebilmem mümkün olsa idi, elbette avret yerimi iç elbiselerime bile göstermezdim**."

Hayâ timsali **Hazret-i Osman** (ra): "**İnsan örtülecek yerini kasten açarsa, yanındaki koruyucu melek onu terk eder ve artık muhâfaza etmez.**"

Hz. Ali (ra) de; "**İnsan örtülecek yerini mazeretsiz açarsa, melekler ondan kaçar ve onu terk ederler."** buyuruyor.

Şüphesiz ki Hafaza melekleri bir insanı terk ederse, onun başına her türlü belânın gelmesi de mukadder olur.

Hayâ timsali **Fâtımatü'z-Zehra** (r.anhâ):

Rasûlüllah Efendimiz'in bu biricik kızı Hz. Fâtıma, babasının Uhud'da yaralandığını haber alınca, hemen Uhud'a koşuyor; babasının yüzünden-gözünden tozları silip, yarasını sarmaya çalışıyor. O heyecan ve telaş içinde esen rüzgârın baldırını biraz açtığını görünce, Hz. Fâtıma'yı bir telaş alıyor: "**Acaba Ashâbdan bir yabancı benim açılan baldırımı gördü mü? Gördü ise bu baldırım mutlaka cehennemde yanacak ve ben buna nasıl dayanacağım?**" diye üzüntüye gark oluyor. **Kırk gün kırk gece yemekten kesiliyor**. **Eridikçe eriyor.** Nihayet Cebrâil (as) geliyor ve; **"Yâ Muhammed! Fâtıma'ya Rabbimiın selâmını söyle. Onu da onun gibi bilmeden avret yeri açılan ve tevbe eden Ümmet-i Muhammed'in diğer hanımlarını da onun bu ilticâları, gözyaşları sebebi ile Rabbim affetti. Bu müjdeyi ona ver."** diyor. Ve İşte ancak ondan sonradır ki Hz. Fâtıma yeniden hayata dönüyor.

Yine Medine'de bir Yahudi bakkala alış-verişe giden ve başına örtüsünü örtünmüş bulunan Müslüman bir hanımın başındaki örtüyü o alış-veriş ederken, dükkândaki Yahudi gençleri ona çaktırmadan bir yere iliştiriyorlar. Müslüman Hanım alış-verişini bitirip süratle geri dönerken, başörtüsü takılı olduğu için başı açılıyor ve Müslüman Hanım başının açılması ile feryadı basıyor. Onun feryadına Medine'nin gençleri koşuyor ve Müslüman hanımın iffeti ile oynayan Yahudi gençlerini hemen orada cehenneme yolluyorlar.

HAYÂ VE İFFET HAKKINDA BÜYÜKLERİMİZDEN ÖRNEKLER

1. Hasan-ı Basrî Hazretleri buyuruyor ki: "Hz. Osman, kapısı sürgülü kapalı bir yerde bile yıkansa, elbiselerini almak için kambur vaziyette yürür ve üstüm açılabilir diye, belini tam doğrultmazdı. İşte bunun için Peygamberimiz; "Ondan melekler bile hayâ eder ve ona yol verirler." buyurmuştur." *(Müsned-i İmâm Ahmed, s. 74)*

2. İmâm Katâde, Ebû Muse'l-Eş'ari (r.aleyhim) için diyor ki: "O karanlık bir odada bile yıkansa, belini doğrultmaz, elbiselerini kambur yürüyerek alırdı." *(Hayâtu's-Sahâbe, c. 3, s. 107)*

3. Bâyezîd Bistâmî (k.s.) şöyle diyor: "Ömrümde hiç ayağımı uzatarak oturmadım. Bir gece teheccüd namazı kılmaktan iyice yorulmuş ve kendimden geçmiş idim ve her nasılsa bilmeden, ayağımı da uzatmıştım. Hâtif'ten bir ses; 'Ey Bâyezîd! Kimin huzurundasın? Padişahlar Padişahının huzurunda böyle mi oturuyorsun?' dedi. Ben de bu söze karşılık ömrüm boyunca artık bir daha ayağımı uzatmadım ve tevbeler ettim. 'Ey Gâfil nefsim! Sen Allah'ı görmüyorsun amma O seni her an görüyor' diyerek nefsimi hep levmettim." Ve yine biliyoruz ki o, 'Allah'ın öyle hayâlı kulları var ki; 'ben Allah'ın en âsî bir kuluyum. O'nun evine ne yüzle girerim' der, der de ağlar ve ibadet için Allah'ın evine/camiye bile girmekten hayâ ederdi.

4. Rivâyete göre **İmâm-ı Âzam** Hazretleri ömründe elli beş defa haccetmiş; bunun kırk küsûrunda **Mescid-i Nebevî**'nin **Bâbu's-Selâm**'ına (Selam kapısına) kadar gelmiş, ama utancından Rasûlüllah'ın huzuruna giremeden orada ağlayıp ağlayıp geri dönmüştür.

Kırk küsûr sene böyle hac edip, geri döndükten sonra nihayet bir defasında Bâbu's-Selâm'a gelmiş; **"Yâ Rasûlallah! Artık yaşım ilerledi, önümüzdeki senelerde buralara gelebilir miyim bilemiyorum. Ne olur bana izin ver, huzura gireyim."** diye yerlere kapanıp, gözyaşlarını sel edince, **Ravza-i Mutahhara**'dan bir ses "**Buyur ya İmâm! Seni bekliyoruz."** demiş, böylece izin çıkınca İmâm-ı Âzam sürüne sürüne Huzur-i Rasûlillah'a varıp, gözyaşlarını sel etmiştir...

Yine bundan yıllar sonra da **Kafkasya Kartalı Şeyh Şamil** otuz küsûr sene Ruslarla harp edip, vücûduna yüz otuz kadar yara aldıktan sonra hiçbir yerden yardım alamayınca, çaresiz esir olup oğlunu Ruslara rehin bırakarak onlardan izin alıyor; **İstanbul**'a geliyor. Oradan **Mısır**'a, Mısır'dan da **Mekke**'ye ve nihayet Mekke'deki vazifeleri yaptıktan sonra da **Medine**'ye geliyor. **Bâbu's-Selâm**'ın önünde iki küsûr metrelik o koca vücûduyla yere yatıyor. Sürüne sürüne Huzur-i Rasûlillah'a gelerek gözyaşları içinde; "اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ" deyince, Rasûlüllah'ın kabrinden-Ravza-i Mutahhara'dan herkesin duyacağı şekilde; وَعَلَيْكُمُ السَّلاَمُ أَهْلاً وَسَهْلاً يَا ..... Rasûlüllah'ın bizzat onun selâmını aldığını herkes duymuştur.

5. İmâm Birgivî Hazretlerinin hayâsı: Ödemiş'in Birgi kasabasında yaşayan ve halen kabri orada bulunan İmâm Mehmet Birgivî'nin rivâyete göre genç ve çok güzel bir hanımı vardır. Birgi'nin beyi, bir vesile ile onu görür ve ona içinden meylederek haber gönderir: "**Eğer imamdan boşanır, benimle evlenirsen, seni sarayıma Sultan yaparım.**" O da kadınlık hissi ile az da olsa mânâ Sultanı olan kocasından madde Sultanı'na doğru meylediyor. İmâm Birgivî de bunu kerâmeti ile keşfediyor.

Bir gün Birgivî helâda iken her nasılsa destisi *(topraktan mamul kulplu su kabı: testi)* kırılıyor veya bilerek kendi kırıyor. Parçalarını alıp ağlayarak helâdan dışarı çıkıyor. Hanımı; "**Ne oldu? Niçin ağlıyorsun**?" diye soruyor. İmâm Birgivî

de; "**Görmüyor musun hanım? Helâdaki destim kırıldı, onun için ağlıyorum.**" diyor. Hanımı; "**Bu kadarcık bir şey için senin gibi bir imamın ağlamasına değer mi? Birgi beyine bir haber göndersen, sana hemen daha iyisini gönderir.**" deyince. İmâm Birgivî Hazretleri; "**Hanım hanım! Ben desti bulamayacağım için değil, şimdiye kadar hep bu desti benim avret yerimi görüyordu, bu kırıldı. Şimdi bir başka desti daha benim avret yerimi görecek de ona üzülüyor, ona ağlıyorum.**" diyor. Hanım'ı bu ibretli sözlerden dersini alıyor ve bir daha kalbini bozmuyor, İmâm'ın kadrini-kıymetini anlamış oluyor.

6. Hatem-i Esam Hazretleri: Bu zâta, 'ağır işiten' anlamındaki bu Esam adı neden verilmiştir biliyor muyuz? Bu zât, bir bodrum katta oturur ve oradan çevresine ilim ve nur saçardı. Bir gün bir müşkülünü sormak ve halletmek için yaşlı bir kadıncağız merdivenleri iner; tam yanına gireceğinde yaşlılık gereği seslice yellenir; ama o kadar utanır ki yüzü kıpkırmızı kesilir, vücûdu donup kalır. Utancından ne ileri gidebilmekte ne de geri dönebilmektedir.

İmâm Hatem; "**Buyur nine! Ne sormaya gelmiştin**?" demiş. Kadıncağız; "**Bir fetvâ soracaktım.**" deyince İmâm Hatem: "**Ey nine, duymadın mı? Ben dün akşamdan beri sağır oldum, hiçbir şey duyamıyorum. Bağır! Bağırarak sor, belki duyarım.**" demiş. Bunun üzerine kadının yüzüne yavaş yavaş letâfet gelmiş. Demek ki benden çıkan sesi de duymamış diye sevinmiş ve şükrederek sesini yükseltmiş; bağıra bağıra derdini anlatmaya başlamış. Ama o kadıncağız ondan sonra yirmi sene yaşamış. O ölmedikçe de Hatem-i Esam onu mahcup etmemek için sağırlık rolünü devam ettirmiş. Ta ki kadın ölünceye kadar… İşte bunun için adı Hatem-i Esam kalmış...

7. Süleyman bin Yesar: Çok genç ve güzel olan Süleyman bin Yesar Hazretleri bir arkadaşı ile hacca niyet edip yola çıkıyor ve **İva** denen mevkiye kadar geliyorlar; orada konaklıyorlar. Arkadaşı sepetini alarak bir şeyler almak üzere İva pazarına gidiyor. Süleyman bin Yesar bütün güzelliği ile orada oturup, arkadaşını bekliyor. Civardaki çöl kadınlarından biri onu görüyor ve güzelliğine dayanamıyor. Başından örtüsünü, sırtından çarşafını çıkarıyor -ki o da bir ay parçası kadar güzeldir- ve ona sokularak kendini ona arz ediyor: "Buyurun." diyor. Süleyman bin Yesar da onun kendinden yemek istediğini zannederek, ona yiyecek bir şeyler vermek istiyor. O "Hayır! Ben bir erkeğin, bir kadına verebileceği şeyi istiyorum." diyor.

Süleyman bin Yesar: "Seni bana şeytan gönderdi!" diyerek, başını öne eğiyor ve ağlamaya başlıyor. Bunun üzerine kadın şaşırıyor ve yeniden örtüsüne bürünerek oradan uzaklaşıyor.

Süleyman'ın arkadaşı alış-verişten gelip onu hâlâ ağlarken buluyor ve sebebini soruyor. Süleyman da ona; "Çocuklarımı özledim de ondan." diyor; ama arkadaşı; "Hayır! Daha ayrılığımız üç gün oldu. Sen onları özlemiş olamazsın. Mutlaka başından mühim bir hadise geçti. Bana anlat!" diye zorluyor. Süleyman da ona

mecburen olup biteni anlatıyor. Bu defa arkadaşı ağlamaya başlıyor. Süleyman ona; "Sen niye ağlıyorsun?" deyince arkadaşı; "Senin yerinde ben olsa idim, belki de bu yolda bile nefsime malik olamaz, zina edebilirdim de ona ağlıyorum." diyor.

Süleyman bin Yesar hacca geldi; Kâbe'de tavafını bitirdi ve çok yorulduğu için uyudu. Derken bir rüya gördü, rüyasında uzun boylu ve çok güzel yüzlü birisi ona selâm verdi. Süleyman bin Yesar ona; "Sen kimsin?" diye sorunca; "Ben Yâkuboğlu Yusuf'um." dedi. Süleyman ona; "Hani şu Aziz'in hanımı Züleyha ile arasında macera geçmiş Yusuf Aleyhisselâm mı?" diye tekrar sordu. Yusuf (as) "Evet amma İva denen mahalde seninle o kadın arasında geçen macera benimkinden daha müthiş!" diye cevap verdi. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 235)*

8. Bir başka iffet timsali genç: Saidoğlu Ahmed babasından naklediyor. Biz Kûfe'de ikamet ederken, yanımızda kalan yüzü, endamı güzel bir genç vardı. Camiye giderken, çok güzel bir kadın yolunu kesip ona aşkını ilan etti, onu evine davet etti. Genç kabul etmedi, evine döndü. Evinde namaza durdu. Fakat hadise zihnini meşgul ediyor, namazda evvelce bulduğu huzuru bir türlü yakalayamıyordu.

Nihayet eline kalem kâğıt aldı ve **Besmele** çekerek kadına şu mektubu yazdı:

"Ey kadın! Bilmiş ol ki insan bir kere Allah'a isyan etti mi Allah onu hilm ile (sükûnet ve yumuşaklıkla) karşılar. İkinci isyanını ise örter. Fakat kul, isyanı itiyâd haline getirir ise Allah Teâlâ ona öyle darılır ki bunun neticesi olarak kula dünya, yerler, dağlar, taşlar, canlı-cansız bütün varlıklar küser. Kalbi sıkışır ve o kul Allah'ın gadâbına uğrar. Senin bana teklifine mukâbil, ben sana öyle bir günü hatırlatırım ki o gün gökler erimiş bakır gibi yere dökülecek. Dağlar ise Hallâc pamuğu gibi atılacaktır ve Allah'ın azameti karşısında herkes, her şey dize gelecektir. Ben kendimi ıslahtan ve o güne hazırlamaktan âcizim. Nerde kaldı ki seni yanıma alıp, ıslah edeyim. Seni Tabîbler Tabîbi Hz. Allah'a havâle ediyorum. O bütün cerâhatli yaraları, dayanılmaz sancıları tedavi eder. Sen de tamamen O'na dön! Ve dermanını O'ndan ara, benden sana fayda yoktur; çünkü ben;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْاٰزِفَةِ اِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ۞ يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْاَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى الصُّدُورُ﴾

Meali: **"(Ey Rasûlüm!) Onları** (o müşrikleri) **kıyâmet gününün** (dehşeti ile) **korkut! O vakit kalpler, hüzün ile dolu olarak gırtlaklara kadar çıkmış, yutkunur dururlar."** *(el-Mü'min/Ğâfir, 40/18)* âyeti ile meşgulüm. Seninle uğraşacak vaktim yok. Bu âyetten kaçıp da nereye gidilebilir?" diye yazdı. Sonra yine camiye yöneldi. Giderken kadın yine yoluna çıktı ve ona; "Delikanlı! Benden kaçma artık, zira bundan sonra ancak Allah'ın katında ve huzurunda buluşacağız." deyip ağladı ve gençten yine nasihat isteyince, genç ona bu defa şu âyeti okudu:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَهُوَ الَّذِى يَتَوَفّٰيكُمْ بِالَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ بِالنَّهَارِ...﴾

Meali: "**O öyle bir Allah'tır ki geceleri sizi uyutarak ölü gibi yapıyor; gündüzün ise ne yaptığınızı biliyor**." (el-En'am, 6/60) İşte bu âyeti hatırla ve asla unutma, dedi. Kadın bu defa daha çok ağladı ve ölünceye kadar da bir daha evinden çıkmadı. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 240)*

9. Şam'ı muhâsara eden Ashâb-ı Kirâm: Hz. Ömer devrinde Ashâb-ı Kirâm (İslâm askerleri) Şam'ı fethetmek üzere muhâsara ediyorlar. Şamlılar da; "**Ne yapmamız lazım?**" diye çok güvendikleri ve hayli de yaşlı Patriklerine müracaat edip soruyorlar. Patrik onlara; "**Evvelâ altınlarınızı, gümüşlerinizi o askerlerin gelip geçecekleri yollara serin. Bakın ne yapacaklar? Bana haber verin."** diyor. Sabah kalkan İslâm askerleri yollarına çil-çil altın ve gümüşlerin serilmiş olduğunu gördüklerinde hiçbiri almak üzere tenezzül edip, eğilmiyor. Bilâkis çakıl taneleri üzerinde yürür gibi yürüyorlar ve; "**Allah'ım, altınlarını-gümüşlerini ayaklarımızın altına serdin, sana hamdolsun."** diyorlar. Durumu Patrik'e haber veriyorlar. Patrik onlara; "**Yarın da genç hanım ve kızlarınızı süsleyin; su aldıkları, abdest aldıkları kuyunun başına gönderin. Bakalım ne yapacaklar, durumu bana haber verin."** diyor. Sabahın erken saatinde su ve abdest almak için kuyuya koşan İslâm askerleri en lüks elbiselerini giymiş, gepgenç Şam kızlarını karşılarında görünce, hemen sırtlarını dönüyorlar ve uzaklaşıyorlar. Bu durum da Şam Patrik'ine bildirilince Şam Patrik'i onlara; "**Kan dökmeyin, şehri bunlara teslim edin; çünkü bunlar Ömer-i Âmir'in değil, Rabbu'l-âlemin'in askerleridir."** diyor ve öyle de yapıyorlar.

10. Şam muhâsarasında görülen bu manzaranın bir benzeri de **Kosova**'nın fethinden önce **Kosova** civarında ecdâdımız **Türk askerleri**nde aynen görülmüş idi. *(Bkz. Osmanlı İmparatorluğu Tarihi)*

AKTÜALİTE

AR-NAMUS, HAYÂ-İFFET MEVZUUNDA BUGÜN NERELERDEYİZ?

1. Rasûlüllah Efendimiz'in yetiştirdiği Sahâbe'nin kızı, Hz. Ömer'in devrinde annesinin emrine rağmen süte su katmıyordu. Acaba bugünküler süte, süt tozu değil de bari temiz su katsalar... Veya suya süt katsalar, yine râzıyız değil mi?

2. Halîfeliği döneminde bizzat Hz. Ömer'in imtihan ettiği dağdaki kuzu çobanı zenci çocuk, kuzuyu Hz. Ömer'e satmıyor. Sebebi sorulunca da; "**Dağın arkasındaki mal sahibi, benim olmayan kuzuyu sana sattığımı belki görmez ama Rabbu'l-âlemin de mi görmez?**" diyordu. Yâ bugünkü nesil? Bırak çocuklarımızı, okumuşlarımız, aydınlarımız, hattâ profesörlerimiz… Köşeyi dönmeyen, yolunu bulmayan kimselere saf, hattâ zavallı gözü ile bakmıyorlar mı?

3. Hindistan'da ineklere, Avrupa'da köpeklere tanınan hürriyet bugün bizim memleketimizde üniversiteye giden ve sırf Allah'ın emri olduğu için başını örtmek isteyen kızlarımıza, isimlerinin başından Prof. unvanı olan kişilerce tanınıyor mu?

4. Antalya'da üstsüz tatil yapan turistler, medyamızda göklere çıkarılırken, İtalyan sahillerinde böylelerine 250 Euro ceza kesildiğini, Fransa'nın Cannes (Kan) şehrinde ise mayo ile şehirde gezmenin yasaklandığını biliyor muyuz?

5. Hâlbuki dün, onların dedelerine Fransa'da bile dansı yasaklayan Kanûnî Sultan Süleyman çektiği mesajda diyordu ki: "Hemhudut olmamız itibarı ile korkarım ki zamanla bu kötü adet ülkeme de girer. Bunun için kadınla erkeğin beraber dans etmesini mutlaka yasaklayın. Yoksa Ordu-yu Hümâyunum'la karşınızda olacağım." diyordu. Acaba Kanûnî'nin dedikleri bugün memleketimizde oluyor mu olmuyor mu?

6. Bizim milletvekillerimiz de seçilip Meclise gidince, diğer ülkelerin milletvekilleri gibi inandıkları Kitab'a el basarak neden yemin etmezler, hiç düşündünüz mü? Herhâlde yaptıkları gayr-i meşrû şeyler sebebi ile çarpılabileceklerinden korkarlar da ondan değil mi?

7. Ankara'nın göbeğindeki bir parka, milyonlar dökerek yaptırılan seks heykelini Belediye Başkanı seçilen Melih Gökçek parktan kaldırınca kıyâmet kopuyor. Heykelinin kaldırılmasına isyan eden heykeltıraşa gazeteciler soruyor: "Burada gezerken, bir çocuk anne-babasına senin yaptığın bu heykeli gösterse, bu nedir, ne yapıyorlar? diye sorsa… Anne-babanın yüzü kızarmaz mı? Ne cevap verecek?" dediklerinde, heykeltıraşımız utanmadan aynen şu cevabı verebiliyor: "Yatak odasında yapılan bir şeyin parkta sergilenmesinde ne mahzur olabilir?" diyor. (Herhâlde köpekler ile domuzları kast ediyor).

8. Hayvanlarda bekâret zarı yoktur. Bizim kızlarımızda da bekârete, zarına karşı çıkanlar, herhâlde hayvanların nesli olsa gerek, acaba maymundan mı türediler dersiniz...

9. Hz. Allah Nur Sûresi âyet 63'te mealen: "Bunun için Peygamberin emrine aykırı hareket edenler, başlarına bir belâ inmesinden yahut kendilerine acıklı bir azap isabet etmesinden sakınsınlar." buyurmuyor mu? Bugün de bunun aksine hareket edenlerin ya AIDS ya frengi ya veba ya kolera yahut da zelzeleler ile Pompei'de olduğu gibi ya da Tusunami ile plajları, plaj şehirleri alt üst olmuyor mu? Dikkat: Bu ülkede zelzelenin bile dini tahliline izin vermiyor sistem, hapisle cezalandırıyor bu mevzuda yazanı-konuşanı… Acaba bunlara ne der?

10. Profesör Dr. Mehmet Aydın, Ayyıldız Gazetesinde şöyle bir hatırasını yazıyor: Bir profesör arkadaşım bana dedi ki: "Turistlerin geldiği şu yaz aylarında sokaklardaki başörtülü kadınlardan utandığım için İstanbul sokaklarına çıkamıyorum." İşte görün, ne Profesörlerimiz var değil mi? Hem de İlahiyatçı!

LATÎFE

Günümüz insanlarını yola getirmek için Timur gibi veya Yeniçeri Ağası gibi idâreciler mi lazım?

a) Timur Şam'ı işgâl edip halkı kılıçtan geçirirken, Şamlılar soruyormuş: "Ne yaptık? Niçin bizi kesiyorsun?" Timur dermiş ki: "Allah'ın Rasûlünün Ehl-i Beyt'ine ihânet edip, yardım etmediniz ve Muâviye'den yana oldunuz. İşte onun için sizi kesiyorum." Bu defa Şamlılar; "Sultanım! Biz o zamanlar yoktuk, o senin dediklerin dedelerimizin dedeleri idiler..." Timur: "Yeter be! Ben de zaten o zaman yoktum. Şimdi geldim, dedelerinizi bulamadım, onlardan kalmış cezanızı şimdi size ödetiyorum." der ve kesmeye devam edermiş.

b) Yeniçeri Ağası da İstanbul'da kesmeye karar verdiği Yahudileri huzuruna getirdiler mi Yahudi âkıbetinin ne olacağını anlayıp ağlayarak; "Kuzum, Paşam! Gözüm benim, ben ne yaptım ki beni kesiyorsun?" diye ayaklarına kapanmak ister, Yeniçeri Ağası da âdeta gürlermiş: "Ulan Hz. İsa gibi bir peygamberi neden çarmıha gerdiniz ha?" Yahudi: "Ağam o asırlarca evveldi. Ben o zaman yoktum ki!" dediğinde, Yeniçeri Ağası da; "Beni alâkadar etmez, zaten hıyânetinizi ben de şimdi öğrendim, onun için cezanızı şimdi veriyorum." dermiş.

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) bir gün yanında bazı talebeleri ile **Şehzâdebaşı** Camisi'ne sabah namazına geliyor. Devir, 1950 öncesi ve Halk Partisi'nin ceberrut devri. Din yasak; camilere gelen giden yok. Hazret gibi üç beş cemaatten başka kimse camilerin kapısını bile bilmiyor. Bunun için çoğu zaman olduğu gibi o sabah da caminin ne imamı ne de müezzini gelip camiyi açmışlar. Mevsim de kış ve çok soğuk. Hazret mecburen talebeleri ile dışarıda hasırların üstünde cemaatle sabah namazını kılıyor ve bu manzaraya çok hüzünleniyor. Sonra da ellerini açarak "**Yâ Rabbî! Kâfirin küfrü semadaki kuşlara, denizdeki balıklara kadar sirâyet etti. Allah'ım, sen bize darıldın, evinin kapısını açmadın; ama biz sana darılmadık Allah'ım, kapına kadar geldik. Ne olur bu Ümmet-i Muhammed'e merhamet et! Ve bizleri affeyle!**" diyerek hüngür hüngür ağlıyor. *(Ali Erol'un Hatıralarından)*

ŞİİR

Milli Şairimiz Âkif merhum;

Şark'a bakmaz, Garb'ı bilmez, görgüden yok vâyesi (nasibi),
Bir kızarmaz yüz, yaşarmaz göz bütün sermayesi.
Hayâ sıyrılmış, inmiş: Öyle yüzsüzlük ki her yerde...
Ne çirkin yüzler örtermiş meğer bir incecik perde!...

demiyor mu?

20. DERS:

Tevekkül

Tevekkül; sebeplere değil, müsebbibe yani sebepleri yaratan Allah'a güvenip dayanmaktır.

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾

Meali: **"İnsanlar onlara** (Ashâba)**; 'Düşmanlarınız size karşı ordu topladı, onlardan korkun!' dediklerinde, bu, onların îmânını arttırdı ve şöyle dediler: 'Allah bize yeter. Hem O ne güzel vekildir!"** *(Âli İmrân, 3/173)*

Bu âyetin sebeb-i nüzûlü: Uhud'da aradıklarını-istediklerini bulamayan; Müslümanları yok edemeyen Ebû Süfyan ve aveneleri Mekke'ye dönerlerken Ebû Süfyan Peygamberimizin adını zikrederek; "Yâ Muhammed! Seneye bu mevsimde yine burada buluşalım." diye meydan okumuştu. Peygamberimiz de; "İnşaallah!" buyurmuştu. Ertesi sene harp günleri geldi; fakat müşriklerden kimse cesaret edip Uhud'a gelerek Rasûlüllah'ın karşısına çıkamadı.

Abdu'l-Kays kabîlesinden bir kişi Mekke'ye ticarete gitmişti. Ebû Süfyan ona, bir deve yükü eşya vaad etti. Naim İbn-i Mes'ud da on deve yükü eşya vaad etti ve karşılığında da Abdu'l-Kays'a: "Ne olur Medine'ye git! Müslümanlar harbe hazırlanıyorsa, onlara bizim gücümüzden kuvvetimizden bahsederek onları korkut. Ta ki harbe çıkamasınlar." dediler. Ve Abdu'l-Kays, kabîlesinden yanına başka tüccarlar da alarak Medine'ye geliyor. Maksadı alış-veriş değildir. Casusluğunu iyi yapıyor ve hakîkaten Müslümanların inancını sarsıyor. Bunun üzerine Müslümanlar, günü gelince harbe çıkmak istemiyorlar.

Peygamberimiz (sav);

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَخْرُجَنَّ وَلَوْ لَمْ يَخْرُجْ مَعِي أَحَدٌ ۞

Yani: "**Varlığım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki benimle beraber hiçbir kimse harbe çıkmasa bile, ben tek başıma onların karşılarına çıkacağım."** buyuruyor.

Ashâb, Rasûlüllah'ın bu azim ve kararlığını görünce hep beraber harbe (Uhud'a) koşuyorlar. Müşrikler ise korkularından gelemiyorlar. Müslümanlar orada Pazar kuruyor, mallarını satıyorlar. Hem para kazanarak ticaretle hem de Rasûlüllah'a tabi olarak rızâ-i İlâhî ile geri dönüyorlar. İşte bu âyet bunun üzerine nâzil oldu.

Bugün de süper devletler, silah çokluğu ve propaganda zenginliği ile bizi o günün müşrikler gibi korkutmuyorlar mı? Ama koca Rusya, Afganistan ve Çeçenistan'da, Amerika ise Vietnam ve Irak'ta ne hacil durumlara düştüler!

Ve yine tarihte benzeri bir hadise de alevilerin üzerine sefere çıkan ve Sivas'a gelip, otağını kuran Yavuz'a karşı zuhûr etmişti. Aleviler tarafından ifsâd edilen ordudaki bazı ayak takımı gece Yavuz'un çadırına oklar atmışlar ve onu geri dönmeye iknâya çalışmışlardı. Sabah olunca Yavuz ordusunu topladı; atının üstüne atladı ve; "**Er olan arkamdan gelsin! Er olmayanlara bugün ihtiyacım yok,. Onlar tez hanelerine, hanımlarına dönsün."** deyince, bütün askerler arkasından gitmeye mecbur olmuşlardı... *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi)*

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ فَهُوَ حَسْبُهُ اِنَّ اللهَ بَالِغُ اَمْرِهِ...﴾

Meali: **"Kim Allah'a tevekkül eder (O'na güvenip dayanırsa), O, ona yeter. Muhakkak ki Allah emrini yerine getirir."** *(et-Talak, 65/3)*

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَيْسَ اللهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ...﴾

Meali: **"Allah kuluna kâfi değil midir? Seni Allah'tan başka şeyler ile korkutuyorlar."** buyuruyor. *(ez-Zümer, 39/36)*

Hadîs-i şerîf:

لَوْ أَنَّكُمْ تَتَوَكَّلُونَ عَلَى اللهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزَقَكُمْ كَمَا تُرْزَقُ الطُّيُرُ تَغْدُو خِمَاصًا وَتَرُوحَ بِطَانًا ۞

"**Eğer sizler Allah'a hakkı ile tevekkül edebilseydiniz, o kuşları rızıklandırdığı gibi sizleri de rızıklandırırdı. Ki onlar sabah yuvalarından aç çıkarlar ama akşama tok dönerler**." *(Tirmizî, Sünen, Zühd 33, Hadis No: 2345)*

نَظَرْتُ إِلَى أَقْدَامِ الْمُشْرِكِينَ وَنَحْنُ فِي الْغَارِ وَهُمْ عَلَى رُؤُسِنَا فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ!لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ نَظَرَ تَحْتَ قَدَمَيْهِ لَأَبْصَرْنَا، فَقَالَ ع م: ''مَا ظَنُّكَ يَا أَبَا بَكْرٍ بِاثْنَيْنِ اَللهُ ثَالِثُهَا'' ۞

Yani: Ebû Bekir (ra) diyor ki: "Rasûlüllah'la (sav) biz, Sevr mağarasına sığınmış iken, müşrikler, tepemize kadar gelmişler ve ben onların ayaklarını görüyordum. Onlar da eğilip bakabilseler bizi göreceklerdi. Ben telaşlanarak dedim ki: "Yâ Rasûlallah! Eğer eğilip ayaklarının altına doğru baksalar elbette bizi görürlerdi." Allah'a tam tevekkül etmiş, O'nun zikri ile meşgul olan Allah'ın Rasûlü buyurdu ki: "Yâ Ebâ Bekir! O iki kişi hakkında senin kanaatin nedir ki? Onların üçüncüsü bizzat Hz. Allah'tır."

Nitekim Kur'ân'da Hz. Allah:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لاَ تَحْزَنْ إِنَّ اللهَ مَعَنَا﴾

Meali: **"Peygamber, arkadaşına o vakit şöyle diyordu: Mahzun olma, zira Allah'ın yardımı bizimle beraberdir."** *(et-Tevbe, 9/40)*

Abdullah İbn-i Abbas anlatıyor: Bir gün Rasûlüllah'ın devesinin terekesine (arka kısmına) binmiş beraber gidiyorduk. Rasûlüllah bana buyurdu ki: "

يَا غُلاَمُ! إِنِّي مُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ: إِحْفَظِ اللهَ يَحْفَظْكَ، إِحْفَظِ اللهَ تَجِبْهُ تُجَاهَكَ، وَإِذَا سَئَلْتَ فَاسْئَلِ اللهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَعْفُوكَ إِلاَّ بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَ اللهُ لَكَ، وَلَوِ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ لَمْ يَضُرُّكَ إِلاَّ بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَ اللهُ عَلَيْكَ رُفِعَتِ الْأَقْلاَمُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ ۞

Mânâsı: "**Ey çocuk! Sana bir takım kelimeler öğreteyim: Sen Allah'ın haklarını gözet ki Allah da seni gözetsin, korusun. Sen hep Allah ile ol ki onu aradığında yanında bulasın. Bir şey isteyeceğinde yalnız ondan iste, bir yardım talep edeceğinde ondan talep et. Ve bil ki bütün Ümmet** (halk) **toplansalar, seni affedemezler. Ancak Allah ne yazmış ise onu yapabilirler. Yine bütün Ümmet** (halk) **toplansalar, Allah senin aleyhinde bir şey yazmamış ise sana hiçbir şey yapamazlar. Çünkü Kalem-i A'lâ yazacağını çoktan yazdı ve sahifelerin mürekkebi çoktan kurudu**..."

يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا بِغَيْرِ حِسَابٍ، هُمُ الَّذِينَ لاَ يَكْتَوُونَ وَلاَ يَسْتَرْقُونَ وَلاَ يَتَطَيَّرُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ۞

Mânâsı: **"Ümmetimden yetmiş bin kişi hiç hesap görmeden cennete gireceklerdir. Ki onlar, yaralarını ateş ile dağlamayanlar, üfürükçülük yapıp yaptırmayanlar, teşe'ümde** (uğursuz sayma gibi batıl inançlarda) **bulunmayanlar ve ancak Mevlâ'larına tevekkül edenlerdir."** *(Kûtu'l-Kulûb, 2, 3; İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, 4, 238)*

GERÇEK TEVEKKÜL VE MÜTEVEKKİLLERDEN BAZI ÖRNEKLER

1. Rasûlüllah (sav): Hz. Câbir (ra) anlatıyor. Bir sefer esnasında Peygamberimiz ile Zâturrikâ denen yere gelmiş idik. Rasûlüllah kılıcını çıkarıp bir yere asmış uyuyordu. Bizler de birer birer dağılmış, kendimize gölgelik yerler bulmuş ve yorgunluktan âdeta sızmış idik. Bir müşrik sine sine Rasûlüllah'a kadar yaklaşmış ve Peygamberimizin kılıcını da kaparak; "**Benden korkmuyor musun Yâ Muhammed?**" diye bağırdı; bizler de uyandık. Peygamberimiz de gayet sakin: "**Hayır!**" dedi. Bundan biraz daha öfkelenen müşrik; "**Söyle öyleyse, şu anda seni benim elimden kim kurtarabilir?**" deyince, aynı sakinlik ile Rasûlümüz "**Allah!**" dedi. Ama bu öyle bir Allah deyişti ki müşrik bir anda cereyana çarpılmış gibi zangır zangır titremeye başladı ve elinden kılıç yere düştü. Hemen Rasûlüllah kılıcı kaptı: **"Şimdi sen söyle Ey Müşrik! Seni benim elimden kim kurtarabilir?"** dedi. Müşrik çaresizlik içinde: "**Yâ Muhammed! Sen cezalandıranların bugün en hayırlısı ol!**" diye yalvardı. Peygamberimiz öyle ise; "**Şehâdet getir.**" buyurdu. Müşrik; "**Hayır şehâdet getirmeyeceğim. Fakat seninle asla harp etmeyeceğime, edenlere yardım edip onlarla olmayacağıma söz veriyorum. Böyle anlaşalım ve sen beni bırak.**" diye yalvardı. Peygamberimiz de o müşriki salıverdi.

2. Yakasından iki altın çıkan sahâbî: Ebû Umamedü'l-Bahili anlatıyor: Ashâbı Suffe'den olan bir zât vefât emiş idi. Onu kefenlemek için ne kadar kefen arandı ise de bulunamadı. Bunun üzerine Peygamberimiz; "**Elbisesini yırtın ve ona kefen yapın.**" buyurdu. Kefen yapmak için elbisesi yırtılınca, yakasından iki altın yere düştü. Bunu gören **Allah'ın Rasûlü**nün canı çok sıkıldı: "**Cehennemde dağlanmak için işte iki dağ!**" buyurdu.

İhyâ'ü Ulûm'da bu hâdiseyi anlatan İmâm Gazâlî buyuruyor ki: "Bu iki dağdan kasıt, biri zâhid görünerek halkı aldatması, diğeri de zâhidliği ve Allah'a tevekkülü istismar etmesi sebebi iledir.

3. İbrahim aleyhisselâm: Nemrud tarafından **Urfa**'da ateşe atılırken, rüzgâra müvekkel olan melek geliyor: "**Emret Yâ İbrahim! Ne istersen onu yapayım ve ateşi başlarına geçireyim.**" diyor. Hz. İbrahim de ona, o en dar zamanında soruyor: "**Ey Melek! Sen hâlık mısın, mahlûk musun?**" Melek: "**Mahlûkum.**" deyince, Hz. İbrahim; "**Ben de mahlûkum, sana ihtiyacım yok.**" diyor. Artık mancınık çakmış, Hz. İbrahim ateşe doğru havada gitmektedir. Cebrâil (as) geliyor: "**Emret Yâ İbrahim! Ne istersen bugün onu yapacağım.**" diyor. İbrahim (as) ona da: "**Hâlık mısın, mahlûk musun**?" sorusunu soruyor; "**Mahlûkum.**" deyince; "**Bugün benim işim seninle değil, Rabbim'ledir.**" diyor ve tam Nemrud'un ateşine düşeceği anda; حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ diye ilticâ ediyor.

İşte o anda Hz. Allah gerçek mânâda kendine tevekkül eden (dayanıp, güvenen) kulu ve Halîli İbrahim'e, o muazzam ateşi balıklı göl haline getiriyor...

4. İslâm orduları başkumandanı Hz. Ubeyde: İran toprakları içindeki Ekvas denen yerde ordusuyla beraber Vebâ hastalığına yakalanıyor. Bunu öğrenen Hz. Ömer çok üzülüyor. **Hiç olmazsa Hz. Ubeyde'yi kurtaralım,** diye hemen ona mektup gönderiyor ve o mektupta da; "**Seninle yüz yüze ve çok mühim bir mesele görüşmem lazım. Mektubumu alır almaz hemen gel!**" diye yazıyor. Hz. Ubeyde, Hz. Ömer'in niyetini anlıyor ve ona şu cevabı yazıyor: "**Yâ Ömer! Allah mü'minlerin emiri olan seni mağfiret buyursun. Mektubunu aldım. Bana olan ihtiyacını anlıyorum, fakat ben aralarından ayrılmak istemediğim askerlerim ile beraberim ve asla kendimi onlardan üstün addetmiyorum. Benimle askerlerim hakkında Allah'ın hükmü tahakkuk edene kadar, bizleri rahat bırak. Davetine icâbet edemeyeceğim için beni affet ey Emîru'l-Mü'minin!**"

Mektubu getiren kişiye Hz. Ömer, Hz. Ubeyde'yi soruyor. Hz. Ubeyde'nin ölmek üzere olduğunu, buna rağmen askerlerinden ayrılmak istemediğini, mektubu getiren söylüyor. Hz. Ömer hem mektubu okuyor hem de yoksa Ubeyde öldü mü, diye gözyaşı döküp ağlıyor.

5. Malazgirt'te Alparslan: Haçlı orduları Malazgirt'e geliyorlar. Üç yüz bin kişi civarındadırlar. Alparslan'ın ise elli-altmış bin kişi arasında bir askeri vardır. Mevsim hac zamanıdır, aylardan Zilhicce ayı. Alparslan, üzerine âdî, sıradan bir elbise giymiş, başına ise kefenini sarık olarak sarmış, Avrupa müttefik orduları başkomutanı meşhur Diyojen'in karşısına çıkmıştır. Ordularını toplar ve Alparslan onlara şöyle hitap eder:

"Ey askerlerim! Bugün Allah ve Rasûlü yolunda ben can vermeye hazırım. Ölürsem başımdaki sarığımı bana kefen yapınız.

Askerlerim! Biliyorsunuz bugün hem Cuma günü hem de Kurban Bayramı günüdür. Bugün bütün Müslümanlar Mina'da Allah için kurbanlarının kanlarını akıtacaklardır. Bizim ise Allah yolunda kendi kanlarımızdan başka akıtacak kanımız, kurbanlarımız yoktur. Haydi, gelin, biz de kanlarımızı onun yolunda akıtarak, ona kurban olalım." demiş ve bu tevekkül sayesinde harp zaferle neticelenmişti.

6. Ve yıllar sonra Plevne: Yıl 1876, yer Plevne. Yüz binin üstündeki Rus askerleri, ağır ve güçlü top ve silahlarıyla Plevne'yi muhâsara etmiş, dövüyorlar. İstanbul'dan Plevne'ye yardım yok. Ne yiyecek kalmış, ne cephane...

Osman Paşa bir gün bir tepenin üstüne çıkmış, Moskof askerlerini ve Moskof karargâhını dürbünle teftiş ediyor. Düşman yakın, onu üniformalarından hemen keşfedip, top ateşine tutuyorlar. Osman Paşa'nın kumandanları; "**Aman Paşam! Ya oraya çıkmayın ya da üniformanızı çıkarın! Düşman sizi tanıdı.**" deyince, Gâzi Osman Paşa askerlerini topluyor. Onlara mütevekkilâne (işini Allah'ın irâdesine havâle etmiş, tam bir güven ve teslimiyetle O'na dayanmış bir vaziyette) bir hutbe îrad ediyor ve diyor ki: **"Asker evlatlarım! Sizler Allah'tan başka hiçbir şeyden asla korkmayasınız. Ve biliniz ki sizi öldürecek kurşunu**

ancak Allah tayin eder ve o kurşunun üzerinde sizin isminiz yazılmıştır. Üzerinde adı yazılı kurşun gelmeden, kimse ölmez. O gelince de mutlaka ölür, kimse kurtulamaz."

Nihayet günler geçiyor... **İstanbul**'dan hiçbir yardım, silah ve yiyecek gelmeyince **Osman Gâzi** askerlerini bir daha topluyor ve onlara: "**Bir hurûc hareketi yapacağız; ona hazırlanın. Evlatlarım! Bugün Zilhiccenin** (hac ve kurbanın günlerinin) **içindeyiz. Bizim ise keseceğimiz kurbanlarımız yok. Ya Allah yolunda ileri atılıp kâfirleri kesip kanlarını akıtalım veya şu kurban gününde kendi kanlarımızı din, vatan, millet uğrunda, Allah yolunda akıtıp şehit olalım. Haydi askerlerim! Yâ Allah Bismillâh**..."

Birinci muhâsarayı deliyorlar; ama Moskof'lar bitecek gibi değildir. İkinci muhâsarada Gâzi Osman Paşa ağır yaralanıyor ve çaresiz teslim oluyorlar. Rus Çarı bile Türklerin bu şahlanışını kahramanlığını seyretmek üzere Plevne'dedir.

Nihayet...

Yaralı olarak **Gâzi Osman Paşa**'yı Çarın huzuruna çıkarıyorlar ve **Paşa** kılıcını çıkarıp Çara uzatıyor. Çar, evvelâ kılıcı alıyor ve sonra tekrar ona verirken diyor ki: **"Bu kılıç ancak senin gibi bir komutana lâyıktır. Sana yakışır..."** Sonra da Çar; "**Paşa! Neden şimdiye kadar teslim olmadınız? Bizden de sizden de bu kadar kanın akmasına sebep oldunuz."** deyince, **Gâzi Osman Paşa** cevaben diyor ki: **"Majesteleri! Padişahım bu kılıcı getirip size teslim etmek için değil, kırılana kadar veya kanımızın son damlasına kadar, kullanmak için bana teslim etmişti."** Ve günlerce koca Tuna nehri kan aktı; onun için ne ağıtlar yakıldı. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 13, s. 73-78)*

7. Çatalca'ya kadar gelen Bulgar ordusu: İstiklâl Harbi öncesinde Bulgarlar Çatalca'ya ve bilâhare de Yeşilköy'e kadar işgal ederek gelmişlerdi. Ordumuz ise yıllardır harp ediyor, yorgun ve bitkindi. Bunun neticesi olarak da devamlı ric'at halinde idiler. Çatalca'da kumandanlar bir akşam karargâhta toplanıp, bu ric'ata dur diyecek bir çare ve bir adam arıyorlardı. İçlerinden îmânlı bir Paşa ayağa kalkarak: "**Yarınki kumandayı Lütfen bana verin."** diyor. Onlar da "Hay hay" deyip, kumandayı ona veriyorlar. O kumandan gece yatmıyor. Ordu içindeki en iyi vâizleri, en iyi hatipleri ve en muhrik sesli Kur'ân ve Ezan okuyan hafızları seçiyor. Gece onlarla bir toplantı yapıyor. Durumun vahâmetini onlara bütün çıplaklığı ile anlatıyor ve; "**Hadi bakalım, iş başına! Vaaz edebilenler askere, vaaz edip onları cihada teşvik etsinler. Güzel sesli hafızlar Kur'ân ve Ezan okuyarak onları tahrik etsinler."** diyor. Sabaha kadar karargâhta bu vazife devam ediyor. O ric'at eden askerler o hale geliyor ki sabahı bile beklemeden Bulgarlara saldırıyor ve yüz bin kişilik Bulgar ordusundan seksen binine Çatalca ovasını mezar ediyorlar. Onları pırasa doğrar gibi doğruyorlar, kemiklerinden tepeler oluşturuyorlar. Kaçabilenler ise kaçıp canlarını zor kurtarıyor.

8. İstanbul'daki Meyyitzâde Camisi ve gerçek tevekküle bir başka misal: Beyoğlu'nda yüksek kaldırımdan aşağı inerken, sol tarafta kalan bir cami vardır. Ve bu caminin adı Meyyitzâde camisidir. Caminin bu adı almasının hoş bir sebebi vardır. Çünkü bu camiyi yaptıran zâtın Sultan 1. Ahmed zamanında bir ölüden doğmuş olduğu gerçeğidir.

İşte bu müthiş hadise şöyle cereyan etmiştir:

Sultan 1. Ahmed zamanında imamlık yapan bu Meyyitzâde'nin babası, **Sultan 3. Mehmet** ile **Eğri** seferine katılmış bir gâzidir. Harbe giderken hamile olan hanımının karnına elini koymuş ve; "**İlâhî! Senin yoluna harbe gidiyorum. Rasûlün buyurdu ki: Harbe gidenin dönene kadar kefili sensin, öyle ise henüz doğmamış olan bu çocuğumu sana emânet ediyor, öyle gazâya çıkıyorum. Çünkü sen emânetçilerin en mü'temedisin Allah'ım.**" diyor ve askerle beraber **Eğri** yolunu tutuyor. Harpte sağ kalıyor. Dönüşte evine koşuyor; ama ne görsün, hanımı doğum yaparken bir gün evvel ölmüştür. "**Hayır, olamaz Allah'ım! Çünkü ben gazâya giderken hanımımın karnındaki çocuğumu sana emânet edip öyle gitmiştim. Değil mi?**" diyor ve kabrinin nerede olduğunu soruyor. Tarif ediyorlar, derhâl oraya koşuyor. Bir de ne görsün, hanımın kabrinden bir çocuk ağlaması geliyor. Hemen kazma-kürek ile kabri açıyorlar. Nur topu gibi bir erkek bebek annesini emiyor. Oğlunu alıyor, bağrına basıyor ve; "**Yâ Rabbî! Hani hanımım?**" diye ilticâ ediyor. İşte o anda Hâtif'ten bir ses şöyle diyor: "**Ey Gâzi! Sen harbe giderken, hanımını değil, elini karnına koyarak oradaki çocuğunu bize emânet edip gittin. Biz de işte sana onu iâde ettik.**" Gâzi bu çocuğu alıyor, büyütüyor, okutuyor. Kabirden çıktığı için çocuğun adı **Meyyitzâde** kalıyor. Bu çocuk büyük bir âlim ve derviş oluyor. Gelip Beyoğlu'ndaki mevzuubahs yerde Cami kuruyor. Yıllarca Cami'nin imamlığını yapıyor ve Beyoğlu'nun gayr-i müslim halkını irşâd edip Müslüman ediyor. Mezarı halen Cami'nin yanındadır. Rahmetullâhialeyh.

9. Gerçek tevekkül sahibi İbrahim Ethem ve bir kerâmeti: Ona yıllarca hizmet eden Huzeyfetü'l-Meraşi'ye soruyorlar: "**Bunca sene içinde İbrahim Ethem'den gördüğün en acib şey nedir?**" O da şöyle anlatıyor: "**Hacca gidiyorduk. Yolda aç kaldık. Halimi anladı. Kalem kâğıt istedi, ben de verdim. Kâğıda bir şiir yazdı**. Şiirinde mealen şöyle diyordu:

Ben hamdederim, ben şükrederim, ben zikrederim
Ama ben açım, ben çıplağım ve kaybolmuş biriyim
Bunların hepsi altı şeydir, ben bunların ancak üçüne kefilim
Diğer üçüne de sen kefil ol ey Rabbim!
Senden gayrısını övmek, sanki içine daldığım bir ateştir
Kulunu bu ateşe düşmekten sen koru, ey Allah'ım!

İbrahim Ethem diyor ki: "**Ey Huzeyfe, bunu al, dışarı çık ve ilk rast geldiğin kimseye ver**." Huzeyfe de o şiiri alıyor ve ilk rastgelen adama veriyor. Adam da ona, bir kese altın veriyor ve; "**Bu şiirin sahibi nerededir**?" diyor. Huzeyfe de "**İçeridedir."** diye cevap veriyor. Adam içeri girmiyor, yoluna devam ediyor. İbrahim Ethem de Huzeyfe'ye; "**Parayı şuraya koy, bekle!**" diyor. Biraz sonra aynı adam gelip, İbrahim Ethem'in ayaklarına kapanıyor ve Müslüman oluyor. Meğer adam Hristiyan'mış. Ama İbrahim Ethem'in o feyz ile yazdığı şiir karşısında teslim olup, Müslüman oluyor. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 492)*

10. Ma'ruf-i Kerhî ve gâfil imam: Ma'ruf-i Kerhî bir gün bir camiye uğruyor ve imamın arkasında durup namaz kılıyor. Namazdan sonra İmâm ona; "**Ne yer, ne içer, neyle geçinirsiniz?**" diye soruyor. Bununla biraz da alay etmek kastı vardır. Ma'ruf-i Kerhî'nin canı sıkılıyor. "**Bir yahudi bana söz verdi, her gün iki altın gönderecek."** deyince gâfil imam; "**Tamam şimdi oldu**" diyor. **Ma'rufu Kerhî de rızık hususunda Allah'ın Razzak olduğuna güvenmeyip de yahudiye güvenen bu gâfil imamın arkasında kıldığı namazları kazâ ediyor**. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 491-492)*

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.), talebelerini rızık endişesine düşmemeleri mevzuunda uyarır ve buyururlardı ki: **"Evladlarım! Sizler rızka değil, Razzak'a bağlanın. Rızık, insanın gölgesi gibidir; önüne alır kovalarsa onu yakalayamaz. Ama arkasına atarsa, rızık gölge gibi ölünceye kadar onu takip eder.**"

ŞİİRLER

Allah'a tevekkül edenin yâveri Hak'tır:
Nâşad gönül bir gün şâd olacaktır.
Ziya Paşa

Allah'a dayan, sa'ye sarıl, hikmete râm ol,
Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol.
M. Âkif

Gönülden rahat eyle, her umûrun Hakk'a tefvîz et
Rızâ-yı Hak'tan ayrılma, sana yeter bu nasihat
Mecâmiu'l-Mehâsin'den

21. DERS:

Tüm Yaratılmışlara Merhamet

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ اَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرٰيهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللهِ وَرِضْوَانًا...﴾

Meali: **"Muhammed** (sav) **Allah'ın Rasûlü'dür. O'nun beraberinde olanlar** (Ashâb ve Tabiîleri) **kâfirlere karşı çok şiddetli** (çetin ve metin)**, kendi aralarında gayet merhametlidirler. Onları görürsün ki onlar rukû ederler, secde ederler, Allah'tan fazl**(u kerem, lütuf-ihsân) **ve rızâ isterler. Secde izinden** (meydana gelen) **nişanları yüzlerindedir.** (Yani yüzlerinde secdelerin izinden nişanları vardır; nurludur, beyazdır. Dünyadaki secdeleri âhirette sîmalarıyla tanınacaktır)." *(el-Fetih, 48/29)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ۞ أُولٰئِكَ اَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ﴾

Meali: **"Sonra da îmân edip de birbirlerine** (taatlere devam etmek ve günahlardan kaçınmak hususunda) **sabır** (ve sebâtı) **tavsiye eden,** (halka) **merhameti tavsiye edenlerden olmak. İşte bunlar Ashâb-ı Yemîn'dir** (amel defterleri sağlarından verilenlerdir)**."** *(el-Beled, 90/17-18)*

MEVZU İLE ALAKALI HADİSLER

جَعَلَ اللهُ الرَّحْمَةَ مِأَةَ جُزْءٍ فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ جُزْءًا وَأَنْزَلَ فِي الْأَرْضِ جُزْءًا وَاحِدًا ۞

Mânâsı: "**Allah Teâlâ rahmetini yüz parça olarak halk etti. Bunun doksan dokuzunu kendinde tuttu. Birini ise yeryüzüne bütün mahlûkâta indirdi**."

Diğer bir rivâyette ise; "**O bir rahmeti yeryüzündeki cinlere, insanlara ve hayvanlara taksim etti. İşte bu bir cüz/parça rahmet sayesinde mahlûkât birbirine merhamet ediyor. Hattâ at, yavrusuna basıp onu çiğnemiyor ve onu tırnağından bile koruyor."** buyurmuş Peygamberimiz. *(Tâcu'l-Usûl, c. 5, s. 16)*

Hadîs-i şerîf:

اَلرَّحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمٰنُ، إِرْحَمُوا أَهْلَ الْأَرْضِ يَرْحَمُكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ ۞

Mânâsı: "**Allah merhamet edenlere, rahmeti ile muâmele eder. Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki gökteki melekler de size merhamet etsinler.**" *(İmâm Ahmed Müsned'de, Ebû Dâvûd Sünen'de, Hakim de Müstedrek'te sahih bir senetle Abdullah b. Amr b. Âs (r.anhümâ) tarîkıyla rivâyet eder)*

Hadîs-i şerîf:

مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى ۞

Yani: "**Mü'minlerin birbirlerine sevgide, merhamette ve lütufta benzeri, bir bedenin misali gibidir. Nasıl ki bir bedenin bir uzvu rahatsız olsa, bedenin tümü rahatsız ve uykusuz kalıyorsa, bir mü'minin bile rahatsızlığı** (üzüntüsü) **tüm mü'minleri rahatsız etmelidir**." *(Buhârî, Sahih, Edeb 27)*

ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ اِسْتَوْجَبَ الثَّوَابُ، وَاسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ: خُلُقٌ يَعِيشُ بِهِ فِي النَّاسِ، وَوَرَعٌ يَحْجُزُهُ عَنْ مَحَارِمِ اللهِ تَعَالَى وَحِلْمٌ يَرُدُّهُ عَنْ جَهْلِ الْجَاهِلِ ۞

Mânâsı: "**ÜÇ huy ve haslet var... Onlar kimde bulunursa, o kimse sevaba hak kazanır ve îmânı kemâle erer.**

1. İnsanlarla iyi geçim sağlayan huy ve ahlâk.

2. Allah'ın haramlarından uzaklaştıran verâ (Allah korkusu), haşyet duygusu...

3. Bir hilm (yumuşak huyluluk) ki câhilin sataşmasından onu, ona muhatap olmaktan koruyor**.**" *(Muhtâru'l-Ehâdisi'n-Nebevîyye, 489 No.lu Hadis)*

إِنَّ لِلّٰهِ تَعَالَى آنِيَةً مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ وَآنِيَةُ رَبِّكُمْ قُلُوبُ عِبَادِهِ الصَّالِحِينَ وَأَحَبُّهَا إِلَيْهِ أَلْيَنُهَا وَأَرَقُّهَا ۞

Mânâsı: "**Muhakkak ki Allah'ın yeryüzünde birtakım kapları vardır. Onun kapları sâlih kullarının kalpleridir. Onlardan Allah'a en sevimli olanları; en yumuşak, en rikkatli** (ince-hassas) **ve merhametli olanlarıdır**." *(İthâfü's-Sâdeti'l-Müttakîn, 6, 209, 7, 234)*

MAHLÛKÂTA MERHAMETE DAİR ÖRNEKLER

1. **Atamız Âdem aleyhisselâm anlatıyor**: Cennet-i a'lâ'nın kapısında duruyordum; baktım ki üç kuş kapının sağında, üç kuş da kapının solunda gelip oturdular. Sağda oturan kuşlara baktım, onlar gayet nûranî ve güzel idiler. Soldakilere

baktım, onlar da gayet zulmânî ve çirkin idiler. Sağdaki nûranî kuşlara döndüm ve sordum:

"Sizler kimlersiniz?"

Birinci kuş: "Ben '**akıl**'ım" dedi. Ona:

"Ey akıl! Allah (c.c.) senden daha şerefli bir şey yaratmamış. Senin yerin kişinin neresidir?" Akıl:

"Benim yerim mü'minlerin kafasıdır."

"Pekâlâ" diyerek **ikinci kuş**a döndüm ve ona:

"Sen nesin, ey latif çehreli mahlûk?" diye sordum.

"Ben '**hayâ**'yım" dedi.

"Peki, senin yerin neresidir?" diye sorduğumda, o da:

"Benim yerim mü'minlerin gözüdür." dedi. Memnun oldum diyerek **üçüncü kuş**a döndüm:

"Sen nesin?" dedim, o da:

"Ben '**şefkat**'im" diye cevap verdi.

"Peki, senin yerin neresidir?" diye sordum.

"Mü'minlerin kalbi." dedi.

"Pekâlâ" deyip, bu defa solumdaki menhus çehreli kuşlara döndüm ve onlara sormaya başladım.

Birinci kuşa; "Sen kimsin?" diye sordum.

"Ben '**kibir**'im" dedi.

"Peki, senin yerin neresidir?"

"Benim yerim insanların kafasıdır." diye cevap verdi. Ona:

"Def' ol! Olmaz öyle şey; çünkü insanların kafasında **akıl** var." deyince, **kibir** de bana:

"Doğru; ama biz onunla bir kafesteki iki karga gibiyiz, dâimâ dövüşür dururuz. O gâlip gelir ise ben, ben gâlip gelirsem o kafayı terk eder gider. Fakat umûmîyetle insanların kafasından onu çıkarır, uzaklaştırırım; dolayısıyla orada ben kalırım."

İkinci kuşa; "Sen kimsin ve senin yerin neresidir?" dedim, o da:

"Ben '**tamâ'**ım" diye cevap verdi.

"Peki, senin yerin neresidir?" diye sordum.

"İnsanların gözüdür." dedi.

"Olmaz öyle şey, orada **hayâ** var." dediğimde, o da aynen **kibir** gibi anlattı...

Üçüncü kuşa döndüm ve; "Sen kimsin?" dediğimde, o da bana:

"Ben '**hased**'im" diye cevap verdi. Ona da; "Senin yerin neresidir?" diye sordum.

"İnsanların **kalbi**" deyince, ben yine:

"Olmz! Orada **şefkat** var." dedim.

Hasetle de aramızda, kibirle olduğu gibi aynı muhavere geçti. Ve anladım ki; bir insanda bunlardan birisi varsa, öbürü yoktur." *(Eski Sebîlu'r-Reşad gazetelerindeki Manastırlı'nın Vaazları'ndan)*

2. **Ateşperesti (Mecûsî yi) misafir etmeyen Hz. İbrahim:** Misafirperverliği ile meşhur Hz. İbrahim'e bir Mecûsî gelip, misafir olmak istiyor. Hz. İbrahim de ona: "**Müslüman olursan kabul ederim, olmazsan kabul etmem."** diyor. Mecûsî de Müslümanlığı kabul etmiyor ve oradan ayrılıyor.

Cenâb-ı Hak Hz. İbrahim'i; "**Yâ İbrahim! O kişi yetmiş senedir Mecûsî, buna rağmen ben ona ikram ediyorum da sen bir gece misafir edip ikram etmedin."** diye azarlıyor. Hz. İbrahim arkasından hemen yola düşüyor, yolda ona yetişiyor ve ricâ minnet ederek evine davet ediyor. Mecûsî bu muâmeleyi görünce şaşırıyor ve Hz. İbrahim'e; "**Biraz evvel misafir kabul etmedin, şimdi arkamdan gelmiş ricâ ediyorsun. Bunun sebebi nedir?**" diye soruyor, Hz. İbrahim Allah'ın ona olan (yukarıdaki) ilhamını ve azarını anlatınca Mecûsî; "**Demek ki Hz. Allah benim hakkımda yetmiş yıldır böyle muâmele ediyor ha! O halde bana İslâm'ı öğret; ben hemen Müslüman olacağım."** diyor. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 283)*

Dikkat: Demek ki günümüzde de bizler İslam'ın bu güzelliklerini Müslüman olmayanlara gösterebilsek, İslâm'ın dışındaki birçok insan belki Müslüman olacak...

3. **Bir insanlık örneği de Hz. Ali'den**: Hz. Ali kerramellahü vecheh sabah namazına giderken kölesi İbn-i Mülcem'in zehirli bir hançeri ile yaralandı. Oğlu Hasan'a İbn-i Mülcem'i huzuruna getirmelerini emretti. İbn-i Mülcem gelince de yıllarca Hz. Ali'nin ekmeğini yemiş o nanköre Hz. Ali kerâmet göstererek bir keresinde; "**Ey İbn-i Mülcem! Benim ölümüm senin elinden olacak."** buyurmuş, İbn-i Mülcem de; "**Allah korusun, nasıl olur**?" karşılığını vermiş. Bunun üzerine Hz. Ali; "**Evet öyle olacak."** diye ısrar edince, İbn-i Mülcem; "**Öyle ise sen şimdi beni öldür ki böyle feci' bir cinâyete dûçar olmayayım."** demişti. Hz. Ali ise; "**Sen henüz suç işlemedin ki ben seni nasıl öldürürüm?**" demişti.

İşte bu İbn Mülcem yapacağını yapmış ve şimdi Hz. Ali'nin huzurundadır. Hz. Ali ona; "**Ey İbn-i Mülcem! Ben sana ne yaptım? Irzına mı malına mı canına mı tecavüz ettim ki beni öldürmek istedin**?" dedi. İbn-i Mülcem de: "**Hâşâ, böyle bir şey asla yapmadın! Amma el-Hukmülillah** (hüküm Allah'ın)**"** dedi. Bunun üzerine Hz. Ali; "**Sözün hak, ama niyetin bâtıl.**" buyurdu ve hapse atılmasını emretti. Sonra da Hz. Hasan'a dönerek; "**Eğer ben bu yaradan kurtulursam, onun hakkında karar ve hüküm vermek bana aittir. Yok eğer ölürsem, siz de onu tek bir kılıç darbesi ile öldürürsünüz. Fakat sakın ona beni öldürdüğü için işkence etmeyiniz; çünkü ben dedeniz Muhammed Mustafa'dan işittim, buyurdu ki: 'Bir kelb kudursa dahi onu eza ve cefa ile sakın öldürmeyiniz."**

Hz. Ali'yi mescidden alıp evine götürdüler; eve bir miktar süt gelmişti ona ikram ettiler. Hz. Ali sütün yarısını içti ve eskisi gibi yarısını yine hapisteki kölesine götürmelerini ve zindandaki o garibe ikram etmelerini emretti. Sütü alıp İbn-i Mülcem'e götürdüler ve Hz. Ali'nin gönderdiğini söylediler. İbn-i Mülcem

sütü içmedi ve; "**Siz bunun içine zehir katmışsınızdır ve mutlaka beni zehirlemek istiyorsunuz."** diyerek reddetti. Bunu duyunca Hz. Ali şöyle buyurdu: "**İbn-i Mülcem neden hakkımızda sûizanda bulundu? Hâlbuki, bu sütü kabul edip içse idi yarın mahşer günü cennetin kapısına ayağıma dayar ve Hz. Allah İbn, Mülcem'i affedip, cennete koymadıkça ben de girmezdim."** buyurdu.

Aman Yâ Rabbî! Ne insanlık, ne şefkat, ne merhamet, ne diğergâmlık değil mi? ...

Aradan bir müddet geçtikten sonra, nice kâfirlerin canını cehenneme yollayan Hz. Ali, şehit olarak Hakk'ın rahmetine kavuştu; irtihâl-i dâr-ı bekâ eyledi.

Hz. Ali o sabah camiye giderken şu beyti okuyor ve ölüme hazır olduğunu ilan ediyordu:

أُشْدُدْ حَيَازِيمَكَ لِلْمَوْتِ فَإِنَّ الْمَوْتَ لاَقِيكَ وَلاَ تَجْزَعْ مِنَ الْمَوْتِ إِذَا حَلَّ بِوَادِيكَ

Yani: "Ölüme hazır ol ve sıkı dur. Zira ölüm seni mutlaka yakalayacaktır. Ölüm gelip kapıyı çaldıktan sonra sakın feryat u figan etme; çünkü fayda vermeyecektir." *(Büyük Dini Hikâyeler, s. 357)*

4. **Bedir harbi ve Ashâbda îsâr** (cömertlik; başkalarını kendisine tercih etmek; kendisi muhtaç olduğu halde başkalarının ihtiyacını öne çıkartmak)**:**

Bedir harbinde mağlup olan müşriklerden epeyce bir ganîmet kalmıştı. Muhâcirlerin Mekke'ye gelmesi ile Ensâr bir hayli sıkışık vaziyette yaşıyordu; çünkü küçücük evlerinin yarısını muhâcir kardeşlerine vermişlerdi. İşte bunun için Peygamberimiz, harp sonu Ensâr ve Muhâcirini toplayarak; "**Ey Ensâr! Sizleri Muhâcirler ile kardeş ettim. Evlerinizi kardeşlerinize verip, çoğunuz çadırlarda çardaklarda kalmaya ve yaşamaya çalıştınız. İsterseniz bu ganîmeti şimdi sadece Muhâcir kardeşlerinize vereyim, onlar ev yapsınlar ve evlerinizden çıksınlar veya bu ganîmeti tamamen size vereyim; siz evlerinizi onlara teslim edip, kendinize yeni evler yapın, ne dersiniz?**" diye sordu. Ensâr Rasûlüllah'ın bu hitâbı üzerine gözyaşı dökerek hep bir ağızdan; "**Ne olur Yâ Rasûlallah! Bu ganîmetlerin hepsini de Muhâcir kardeşlerimize ver. Ama bizim adımıza o kardeşlerimize ricâ et, evlerimizi terk etmesinler! Çünkü onların gelmesi ile evlerimize bet-bereket, huzur ve saâdet geldi.**" diyerek yalvardılar. Bu kardeşlik örneği de Rasûlüllah'ı ağlattı ve hepsine beraber duâ ettiler.

5. **Ashâbdan Huzeyfetü'l-Adevî** (ra) **anlatıyor:**

Yermuk muharebesi günü harp sonu elime bir matara su alarak, harp meydanına serilmiş şehitler arasında amcamın oğlunu aramaya çıktım. Eğer henüz hayatta ise ona biraz su verecektim. Aradım ve onu tam da ölmek üzere iken buldum. Elimdeki suyu göstererek; "**İster misin kardeşim?**" dedim, hemen istedi. Fakat tam suyu ağzına götürüyordu ki az ileriden biri; "**Yandım! Ah su!**" diye inledi. Ölmek üzere olan amcamım oğlu, suyu içmedi ve bana suyu ona

götür, diye işaret etti. Ben de suyu ona götürdüm. Tam o ağzına yaklaştırdı, içecekti ki bir üçüncü yaralı; "**Ölüyorum bir yudum su!**" diye inledi. O da içmeyeceğini ve üçüncü kişiye götürmemi işaret etti; ama ben suyu ona götürene kadar o rûhunu teslim etmişti. İkinciye döndüm, koştum, fakat suyu yetiştiremedim; o da ölmüştü. Bari amcamın oğluna yetişeyim diye süratle onun başına geldim; o da cennet şarabını içmişti, su elimde kaldı. İşte o zaman elimde kalan ve hiçbir işe yaramayan bu su kadar beni hiçbir şey müteessir etmedi...

6. **Yoksullara merhamet, İlâhî rahmeti-merhameti nasıl celbetti?**

Sarhoş bir zengin, kölesine dört dirhem (gümüş para) vererek onu çarşıya meyve almaya göndermişti. Çarşıya giden kölenin yolu Mansûr bin Ammar'ın olduğu medreseden geçiyordu. Mansûr bin Ammar da o anda yoksul talebeleri için yardım topluyordu.

Mansûr Hazretleri o köleye; "**Bu yoksullara kim dört dirhem verirse, bugün ben de ona dört duâ edeceğim."** dedi. Köle elindeki dört dirhemi ona verdiğinde, Mansûr da "**Dört talebini sırala.**" buyurdu. Köle:

1. Ben bir köleyim ve sarhoş bir efendim var, ondan kurtulmak istiyorum, bana bunun için duâ edin.

2. Bu verdiğim dört dirhemin yerine Hz. Allah'tan dört bin dirhem sermaye istiyorum. Bunun için bana duâ edin.

3. Efendimin tevbekâr olmasını istiyorum, ona da duâ edin.

4. Hz. Allah'ın beni, efendimi, sizi ve kavmimi, affetmesini istiyorum, buna da duâ edin, diye ricâ etti.

Mansûr Hazretleri bu taleplerin hepsine peki, dedi ve duâ buyurdu. Köle eli boş ve geç kalarak eve dönünce zengin ve sarhoş efendisi neden geç geldiğini ve meyve almadığını sordu. Köle de başından geçen yukarı ki hâdiseyi olduğu gibi anlattı ve dört dirhemi verip yukarıdaki dört duâyı aldığını söyledi. Efendisi sordu: "Sen ne istedin, Hz. Mansûr ne duâ etti?" Köle:

1. Ben köleyim âzâd olmam için duâ istedim. Efendisi: "Peki, seni kölelikten âzâd ettim." dedi.

2. Senin bana, benim ona verdiğim dört dirheme mukâbil, dört bin dirhem sermaye istedim, Efendisi: "Peki, sana malımdan dört bin dirhem verdim." dedi.

3. Köle, senin de tevbekâr olmana duâ istedim, Efendisi: "İşte ben de tevbe ediyorum." dedi.

4. Köle, senin, benim ve kavmimin affına duâ istedim, Efendisi: "İşte bu dördüncüyü vermek benim elimde değil." dedi.

Ve ağa o gece bir rüya gördü. Rüyasında Hâtif'ten kendisine; "Sen elinde olan üç şeyi verdin de ben elimde olan bir şeyi vermez miyim? Ben de hepinizi affettim." buyuruyordu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 285)*

HAYVANÂTA VE DİĞER MAHLÛKÂTA MERHAMET

1. **Peygamberimiz (sav) anlatıyor**: Bir gün bir zât yolculuğu esnasında çok susamıştı. Nihayet bir kuyu buldu; fakat su çekmek için kovası yoktu. Mecburen zorluklarla da olsa kuyuya indi ve doyasıya suyunu içti. Çıktığında ise kuyunun başında bir köpeğin susuzluktan taşları yaladığını gördü. Tekrar kuyuya indi. Ayakkabısını su ile doldurdu; onu ağzı ile tuttu ve yukarıya çıkarıp, o köpeği suladı. Ve Allah'a hamdetti; şükretti; Allah da onu affetti. Peygamberimiz devamla buyurdu ki: "**Evet, iyilik yaptığınız her ciğer sahibi için size ecir verilecektir**."

Nitekim yukarıda İbn-i Mülcem hadisesinde Hz. Ali, **bir kelb kudursa dahi onu eza ve cefa ile sakın öldürmeyiniz,** diye Rasûlüllah bana tembih etti, buyurmamış mı idi? *(Tâcu'l-Usûl, c. 5, s. 19)*

2. Yine Hz. Ali (ra) Peygamberimizin (sav) âhirete irtihâlinden sonra bir sabah geç kalmış, süratle mescide namaza giderken, alaca karanlıkta görmeden, bir karıncayı eziyor. Ve hemen onu evine götürüp tedavi ederek iyileştirmeye çalışıyor. Fakat ne çare... Karınca ölüyor. Hz. Ali buna çok üzülüyor. O gece Rasûlüllah Efendimiz rüyasını teşrif ediyor ve; "Yâ Ali! Yürürken önüne neden dikkat etmiyorsun? Eğer o karınca sana olan hakkını helâl edip vazgeçmese idi, yarın Huzurullah'ta seni ben bile kurtaramayacaktım ve sen cennet yüzü görmeyecektin. Fakat o karınca, ölür ölmez Allah'ın huzuruna çıkarıldı ve; "**Yâ Rabbî! Senin Habîbinin yüzü suyu hürmetine damadı Ali'ye olan hakkımı helâl ediyorum. Sen de onu affet Allah'ım diye duâ ve ilticâda bulundu da Allah da seni affetti.**" buyurunca. Hz. Ali seviniyor ve üzüntüden kurtuluyor. *(Büyük Dini Hikâyeler Kitabı)*

3. Bir Hadis:

عُذِّبَتْ إِمْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ ۞

Yani: **Peygamberimiz, bir kediye yedirmediği; avlanmasına da müsaade etmeyip evinde hapsederek aç bıraktığı için sahibi olan kadına azâb edildiğini**... haber veriyor.

4. **Bâyezîd-i Bistâmî Hazretleri**: Yetmişinci haccını îfâ etmek üzere, Arafat'tadır ve bir kuyunun başına yüzlerce hacı üşüşmüş bir yudum su alabilmek için birbirlerini âdeta çiğnemektedirler. Yanı başlarında ise bir köpeğin susuzluktan ölmek üzere olduğunu görüyor ve kalbine de; "**Köpeği sula!"** diye ilham olunuyor. Derhâl kuyu başına geliyor ve su alabilenlere; "**Kim bir hacc-ı mebrûra bir içim su veriyor?**" diye sesleniyor. Ama o herc u merç içinde kimseden ses çıkmıyor. Bu defa iki hacca diye sesleniyor. Ses yok! Üç hacca, dört hacca, yetmiş hacc-ı mebrûra kadar çıkıyor. Nihayet sırası gelmiş bir hacı yetmiş hacc-ı mebrûr (makbul hac) karşılığında elindeki suyu içmiyor ve Bâyezîd Hazretlerine veriyor. Hz. Bâyezîd o suyu alıyor kâsesi ile götürüp, köpeğin önüne koyuyor. Köpek

suya hücûm ediyor, fakat o anda Bâyezîd'ın kalbinden; "**Bir köpeğin sulanmasına da yetmiş hac sevabı verilir miydi**" diye geçiyor. Böyle bir düşünce kalbinden geçer geçmez, köpek başını sudan kaldırıyor ve sallayarak lisân-ı hâliyle suyu içmeyeceğini ifade ediyor. Bunu gören Bâyezîd, secdeye kapanıyor. Aman Allah'ım, diye Mevlâ'ya ilticâ ederken, şu ilhama mazhar oluyor:

"Ey Bâyezîd! Sen Allah için şunu yaptım, bunu yaptım diyorsun! Bak yaptığını bir köpek bile kabul etmiyor." Bâyezîd hüngür hüngür ağlıyor ve; "**Yâ Rabbî! Bir daha böyle düşünmeyeceğime söz veriyorum."** diyor, bunun üzerine köpek yeniden suya yönelip içmeye koyuluyor. *(5 Haziran 1964, Fetih Gazetesi'nden)*

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** Hazretleri buyuruyor ki:

"Hz. Allah Rahmân ism-i şerîfinin esrârını bu dünyada bütün mevcûdâta koyarak (vererek) **mahlûkâtı onunla idâre etmektedir. Meselâ: 'Deve yavrulayınca, yavrusuna basıp onu ezmiyor. Ve fil, yatamadığı için suya girerek doğumu orada yapıyor, yavrusu toprağa değil, suya düşsün diye ve yavrusu suya düşer düşmez, bu defa da boğulmasın diye hortumu ile onu hemen kenara alıyor."**

MEVZU İLE İLGİLİ BAZI ŞİİRLER

Kanûnî Sultan Süleyman, sarayın bahçesindeki armut ağaçlarını kurutan karıncaların öldürülmesi için **Şeyhülislam Zenbilli Ali Efendi**'den, şu beyti yazarak fetvâ ister:

Dırahta ger ziyan etse karınca
Zarar var mıdır, ânı kırınca?

Şu demek: Ağaca karınca zarar verdiğinde, onu kırmanın, yok etmenin/öldürmenin mahzuru var mıdır?

Zenbilli Ali Efendi, beyitle sorulan suale, yine bir beyitle cevap verir:

Yarın Hakk'ın dîvanına varınca
Süleyman'dan hakkın alır karınca

Bir diğer şairimiz de şunları söyler:

Başta devlet, dilde himmet, elde fırsat var iken,
Tut elinden düşmüşlerin, sende kuvvet var iken,
Kimseye bâki değildir, mülk u devlet sim u zer (altın gümüş),
Bir harab olmuş gönlü, tamir etmektir hüner.
Buna fânî dünya derler, durmayıp daim döner.
İnsanoğlu bir fenerdir, âkıbet bir gün söner.

22. DERS:

Tevâzû
(Büyüklere Hürmet, Küçüklere Merhamet)

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿تِلْكَ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِى الْاَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾

Meali: **"İşte âhiret yurdu? Biz onu öyle kimselere veririz ki onlar yeryüzünde kibir ve fesat istemezler.** (Hayırlı) **âkıbet,** (en güzel sonuç) **müttakîlerin** (takvâ sahiplerinin)**dir."** *(el-Kasas, 28/83)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِى الْاَرْضِ مَرَحًا اِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ۞ وَاقْصِدْ فِى مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ﴾

Mealleri: **"Hem insanlardan yüz çevirme hem de yeryüzünde çalımla yürüme. Çünkü Allah, her kendini beğenmişi ve övüneni sevmez. Sen yürüyüşünde tabii ol. Sesini de alçalt. Çünkü seslerin en çirkini, elbette ki** (anıran) **eşeklerin sesidir."** *(Lokman, 31/18-19)*

MEVZUU İLE İLGİLİ HADİSLER

خَيَّرَنِي رَبِّي بَيْنَ أَمْرَيْنِ: أَنْ أَكُونَ عَبْدًا رَسُولاً أَوْ مَلِكًا نَبِيًّا ۞

Yani: "**Hz. Allah beni şu iki husus arasında serbest bıraktı. İstersem bir kul Peygamber olmak, istersem Melik bir Peygamber olmak**.

"**Ben de bu hususta geçmiş peygamberlerden ve hâdiselerden haberdar olan Cebrâil'e bana ne tavsiye edecek, diye baktım. O boynunu bükünce, bana kul bir Peygamber olmayı Melik bir Peygamber olmaya tercih etmemi işaret ettiğini anladım ve ben de kul Peygamber olmayı tercih ettim.**" buyuruyor.

مَا لِي لاَ أَرَي عَلَيْكُمْ حَلاَوَةَ الْعِبَادَةِ، قَالُوا: وَمَا حَلاَوَةُ الْعِبَادَةِ؟ قَالَ ع م: اَلتَّوَاضُعُ ۞

Mânâsı: "**Ey Ashâbım! Bana ne oluyor ki sizin üzerlerinizde ibadetin halâvetini, tadını göremiyorum.**", buyurdu. Ashâb: "**O nedir Yâ Rasûlallah?**" deyince de Peygamberimiz: "**O, tevâzûdur.**" buyurdu.

إِذَا رَأَيْتُمُ الْمُتَوَاضِعِينَ مِنْ أُمَّتِي فَتَوَاضَعُوا لَهُمْ وَإِذَا رَأَيْتُمُ الْمُتَكَبِّرِينَ فَكَبِّرُوا عَلَيْهِمْ ۞

Yani: "**Ümmetimden mütevâzı olanları görünce siz de onlara karşı mütevâzı davranın. Kibredenleri görünce ise siz de onlara kibirle mukâbele edin.**"

Nitekim bir hadîsinde Peygamberimiz;

اَلْكِبْرُ عَلَى الْمُتَكَبِّرِ صَدَقَةٌ ۞

Yani: "**Kibredene kibretmek** (günah değil) **bilâkis sadakadır.**" buyurmuşlardır.

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَلَمْ يُوَقِّرْ كَبِيرَنَا وَلَمْ يَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَلَمْ يَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ ۞

Mânâsı: "**Bizim küçüklerimize merhamet, yaşlılarımıza ise hürmet göstermeyenler ile mârufu emretmeyen ve münkerden de nehyetmeyenler bizden** (yani ümmetimizden) **değillerdir.**" *(Tirmizî, Birr 15; Ebû Dâvûd, Edeb, 58)*

نَظَرْتُ إِلَى قُلُوبِ الْخَلاَئِقِ أَجْمَعُ فَلَمْ أَجِدْ قَلْبًا أَشَدُّ تَوَاضُعًا مِنْ مُوسَى فَلِهٰذَا إِصْطَفَيْتُهُ وَكَلَّمْتُهُ ۞

Mânâsı: "**Ben ezelden bütün mahlûkâtın kalbine baktım da Hz. Mûsâ'nın kalbinden daha mütevâzı olanını göremedim; bunun üzerine onu seçtim ve onunla konuştum**. Nitekim âyette de:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَالَ يَا مُوسٰى اِنِّى اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِى وَبِكَلَامِى فَخُذْ مَا اٰتَيْتُكَ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ﴾

Meali: **"(Hz. Allah) buyurdu ki: Yâ Mûsâ! Ben seni risâletlerimle ve kelâmımla insanların üzerine seçkin kıldım. Şimdi sana şu verdiğimi al da şükredenlerden ol."** *(el-A'raf, 7/144)*

مَنْ تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللهُ وَمَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللهُ ۞

Yani: "**Tevâzû edeni Allah yüceltir. Kibredeni ise yerin dibine geçirir**." *(İbn Mâce, İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, 4, 655)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَنَادٰى اَصْحَابُ الْاَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمٰيهُمْ قَالُوا مَا اَغْنٰى عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ﴾

Meali: **"O A'raf ehli, sîmâlarından tanıdıkları bir takım kimselere** (âhirette) **seslenerek diyecekler ki:** (gördünüz mü?) **İşte topladıklarınızın ve kibirlendiğiniz şeylerin size** (bugün burada) **hiçbir faydası olmadı."** *(el-Araf 7/48)*

إِنَّ اللهَ أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا، وَحَتَّى لاَ يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ وَلاَ يَبْغِيَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ ۞

Mânâsı: "**Muhakkak ki Hz. Allah sizin tevâzû göstermenizi, hattâ hiçbir ferdin diğerine karşı böbürlenmemesini ve hiçbir kimsenin diğerine haksızlık etmemesini** (bildirmemi) **bana vahyetti**." *(İbn Mâce, Sünen, 10, 453)*

أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ؛ كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ ۞

Yani: "**Size cehennem ehli kimdir, haber vereyim mi? Her katı kalpli, varlıklı fakat bahil** (cimri) **ve de** (insanlara) **büyüklük taslayan herkes.** .." *(Müslim, Sahih, hadîs no: 5092)*

Nitekim **Hz. Allah** Sûre-i Kasas'ın 76. ile 81. âyetlerinde **Hz. Mûsâ**'nın kavminden olan **Kârun**'u, paranın pulun nasıl sapıttığını uzun uzun anlatıyor. **Ebû Leheb**'in ve **Ebû Cehl**'in de paraya-pula, evlâd u iyâle mağrur olduklarını yine bize Veyl sûresi ile Tebbet sûreleri haber veriyor.

TEVÂZÛ HAKKINDA EKÂBİR NELER SÖYLEDİ?

1. Hz. İsa aleyhisselâm; "Dünyada alçak gönüllü olanlara müjdeler olsun. Ki onlar, kıyâmette kürsi sahibi olacaklardır." buyurdu ve devamla da; "Dünyada dargınların arasını bulanlara müjdeler olsun ki onlar, kıyâmette Firdevs cennetine vâris olacaklardır. Ve yine dünyada kalbini temizleyenlere müjdeler olsun ki onlar kıyâmet günü Allah'ın cemâline bakacaklardır." buyurdu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 732)*

2. Süleyman aleyhisselâm: Dünyaya hükmeden, ins ü cin emrine verilmiş olan gelmiş geçmiş dünyanın en büyük **Sultan Peygamberi**'dir. Bu mübârek zât, her sabah kalkınca doğru fakirlerin meclisine gider; muhtaç ve miskinlerle

oturur, onlarla yemek yer, zenginlere ve vezirlere ise fazla itibar etmez, kendi için de; "**Miskin, miskinlerin arasında yaraşır.**" derdi.

3. Hz. Ebû Bekir (ra):

وَجَدْنَا الْكَرَمَ فِي التَّقْوَى وَالْغِنَى فِي الْيَقِينِ وَالشَّرَفَ فِي التَّوَاضُعِ ۞

Yani: **"Biz keremi takvâda, zenginliği yakîn sahibi olmada, şerefi ise tevâzûda bulduk."** buyururdu.

4. Hz. Ömer (ra):

إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللهُ ۞

Yani: "**Kul ne kadar tevâzû gösterirse, Allah onu o kadar yüceltir.**" buyururdu. Ve yine Hz. Ömer bunu hayatının her safhasında bizzat tatbik ederek göstermişti.

Meselâ; kölesi ile **Kudüs**'ün anahtarlarını almaya giderken, koca Halîfe tek bir binek almış ve kölesi ile sırayla ona binerek Kudüs'e kadar gelmişlerdi. Kâh **Hz. Ömer** biniyor, **köle** yularından çekiyordu. Kâh **köle** biniyor, **Hz. Ömer** yularından çekiyordu. Tam Kudüs'e girecekleri zaman, nöbet köleye gelmişti, köle hakkını Hz. Ömer'e vermek için ne kadar yalvardı ise de Hz. Ömer kabul etmedi. Köle devenin sırtında, Hz. Ömer yaya ve deveyi yederek Kudüs'e girdiler.

5. Hz. Âişe Vâlidemiz (r.anhâ):

إِنَّكُمْ لَتَغْفُلُونَ عَنْ أَفْضَلِ الْعِبَادَةِ التَّوَاضُعُ ۞

Yani: **"Sizler ibadetin en efdalinden** (en üstününden-özünden) **gaflet ediyorsunuz ki o da tevâzûdur."** buyurmuştur.

6. Bâyezîd-i Bistâmî Hazretleri: Bir gece Cenâb-ı Hak ona şöyle ilham buyurdu: "**Ey Bâyezîd! Allah'ın hazineleri ibadetle doludur. Senin bu kadar fazla ibadetine onun ihtiyacı yoktur. Eğer sen Allah'a yaklaşmak istiyorsan, zilleti** (alçak gönüllülüğü) **tercih et, ihlâsa sarıl**!"

7. Hz. Katâde (ra):

"**Kime ki Hz. Allah bol mal verir yahut güzellik ihsân eder veya güzel elbise ya da ilim verir de sonra bütün bunların sahipleri bu nimetlerle tevâzû etmezler ise bunlar o kulun üzerine kıyâmet gününde birer vebal olurlar.**" buyurmuştur. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 300)*

TEVÂZÛ GÖSTERDİĞİ İÇİN KAZANANLAR

1. İmâm Mücâhid şöyle anlatıyor:

Nûh tufanında Hz. Nûh'un gemisinin bir dağ üzerine ineceği anlaşılınca bütün yüksek dağlar; "Ben daha yükseğim, bana konacak." diye birbirileri ile övünme ve böbürlenme yarışına girdiler. Cudi dağı ise; "**Ben neyim ki bana gelip Allah'ın**

nebîsi ve gemisi üzerime konsun." diyerek tevâzû gösterdi. Bunun üzerine Hz. Allah diğer böbürlenen büyük dağları küçülttü, o küçük dağı ise yüceltti ve bu tevâzû sebebi ile Hz. Nûh'un gemisini;

وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُدِيِّ âyeti medlûlünce onun üzerinde durdurdu.

Meali: "(Kâfirler boğulduktan sonra yerle göğe), **'Ey yer suyunu yut, ey gök** (sen de suyunu) **tut!' denildi. Su çekilip azaldı, iş bitirildi,** (gemi de) **Cudi** (dağının) **üstüne yerleşti. Ve 'o zâlimler topluluğu yok olsun!' denildi."** *(Hud, 11/44; İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 735)*

2. Mekke-i Mükerreme'ye Kâbe'nin yerleştirilişi, onun tevâzûsundandır. Yani dünyanın Kâbe'si (topuğu) mesabesinde olması ve dört dağın arasında bulunması sebebi iledir.

3. Arıya balın verilmesi: Cenâb-ı Hak hayvanâtı huzuruna çağırdı ve; "**İçinizden birinin yediğini hem en değerli nimet hem de kullarıma şifa olarak halk edeceğim."** buyurdu. Bütün hayvanât bu şerefe ermek için Huzurullah'da sıraya girdiler. İçlerinden sadece arı; "**Böyle mühim bir nimete ve ilaca benim gibi sinek mi erecek? Bu bana nasip olmaz."** diye ağırdan aldı ve tevâzû gösterdi. Hz. Allah bunun üzerine Kur'ân'ında;

فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ buyurduğu balı ona ihsân etti.

Meali: **"Rabb'in bal arısına ilham etti ki: "Dağlardan, ağaçlardan ve** (insanların) **kurmakta oldukları çardaklardan evler** (kovanlar) **edin. Sonra her çeşit meyveden ye de Rabbinin** (sana) **kolaylaştırdığı** (ve ilham ettiği sanatı yayma) **yollarına gir. Onların** (o arıların) **karınlarından, renkleri muhtelif içecekler çıkar ki onda insanlar için şifa vardır. Şüphesiz ki bunda tefekkür eden bir topluluk için** (Allah'ın varlığına-birliğine dair) **kesin bir delil vardır."** *(en-Nahl, 16/68-69)*

4. Peygamberimizin Medine'yi teşrifi:

Rasûlüllah Efendimiz Medine'yi teşrif ettiklerinde, Medine'nin bütün zenginleri evlerini süslemiş, hazırlamış, kapılarını ardına kadar açmış ve Rasûlüllah'ı bekliyorlardı. Ebû Eyyûb el-Ensârî ise onlara göre fakirdi, garipti. O da Allah'ın Rasûlüne belki evini değil ama, kalbini açmıştı. İşte bu garipliğin ve bu aşkın neticesi, Allah tarafından memur olan Rasûlüllah'ın devesi, onun kapısının önüne gelmiş ve oraya çökmüştü.

5. Hz. Cüneyt bir cuma vaazında buyuruyor ki: Eğer Rasûl-i Ekrem'in;

يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ زَعِيمُ الْقَوْمِ أَرْزَلُهُمْ ۞

Yani: "**Âhir zamanda halkın önderleri en aşağıları olacak, buyurmamış olsa idi -ki ben o aşağı kimselerdenim-, bugün burada size vaaz etmezdim."** buyurmuştu. Sonra da şu âyeti okumuştu:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمٰنِ عِتِيًّا﴾

Meali: "**Sonra da her milletten-toplumdan Rahmân'a** (çok merhametli olan Allah'a) **karşı en çok kimin âsî olduğunu** (başkaldırdığını) **ortaya koyacağız."** *(Meryem, 19/69)*

Ve yine Peygamberimizin şu hadîs-i şerîflerini okudu:

مَنْ سَفِهَ الْحَقَّ وَغَمِصَ النَّاسَ ۞

Yani: "**Kibredip, kibir saçanlar kimlerdir? Hakkı kabul etmeyen ve insanlara hor bakıp hakaret eden kimselerdir**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 741)*

6. Mısır'ı fetheden Yavuz ve tevâzûsu:

a) Cuma günü hatip hutbede; "**Hâkimu'l-Haremeyni'ş- Şerîfeyn."**, yani iki haremin de hâkimi olan Yavuz diye söyleyince, Sultan Yavuz gözyaşları içinde ayağa fırlıyor: "**Hayır! Hayır! Hâdimu'l-Haremeyni'ş- Şerîfeyn."** diye feryat ediyor.

b) Medine'de ki **Mescid-i Nebevî**'de hemen ikinci bir **hutbe** ve **mihrâb** yaptırıyor. Çünkü Rasûlüllah'ın hutbesine çıkmaktan, mihrâbında durup namaz kıldırmaktan hayâ ediyor.

c) İstanbul'a **Mukaddes Emanetler**le ve **Hilafet**le dönünce, İstanbulluların, çok muazzam bir karşılama hazırlığı yaptığını öğrenince gururlanmayayım, diye **gece** ve **gizlice Üsküdar**'dan **Saray**'a geçiyor.

d) Mısır'dan getirdiği **Mukaddes Emanetler Topkapı Saray**'ındaki: "**Mukaddes Emanetler Dairesi**ne yerleştirilinceye kadar, o yorgun haline rağmen, hiç oturmuyor.

e) Hz. Muhammed'in (sav) **kölesi olduğuna dalâlet etsin için kulağına dâimâ küpe takıyor.**

f) Mukaddes Emanetler Dairesinde hiç durmadan **Kur'ân** okunsun diye tayin ettiği kırk hafızdan biri kendisi oluyor.

BİR LATÎFE

Meşhur Timur, Asya'yı yakıp-yıkıp Anadolu'ya geliyor. Ankara Meydan Muharebesi'nde Yıldırım Bâyezîd'ı da mağlup ediyor; artık havalarda uçmaktadır. İşte böyle bir günde nedîmi (yakın arkadaşı) Şair Ahmedî'ye hamamda soruyor:

"**Molla! Bütün malımı, menâlimi** (nail olduğum, sahip olduğum şeyleri), **mansıbımı** 'makam-mevki ve rütbemi) **dışarıda bırakmış ve bir peştamale sarılmış vaziyette buradayım. Şimdi beni bu halimle satsalar, acaba kaç para ederim?**" diyor. Şair Ahmedî de hiç düşünmeden cevap veriyor: "**Ancak seksen akça** (o zamanki kuruş) **edersiniz."** diyor. Timur: "**Behey Molla! Seksen akça**

sadece üstümdeki peştamaldir." diye kükrüyor. Şair Ahmedî de; "**İyi ya Padişahım, ben de zaten onun kıymetini biçtim ve söyledim. Yoksa bu halinizle siz bir pul bile etmezsiniz."** diyor.

Rivâyete göre Timur bu Latife'den çok hoşlanmış ve Şair Ahmedî'ye bol ihsânda bulunmuştur. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 3, s. 124)*

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.); "**Tevâzûda israf da israftandır**, (gereğinden fazla alçak gönüllülük de israftan sayılır). **Onda da israftan** (aşırıya kaçmaktan, ölçüyü kaçırmaktan) **kaçınmak lazımdır."** buyurmuşlardır.

MEVZU İLE İLGİLİ BAZI ŞİİRLER

Tevâzû edene hâk-i kademden (topraktan) bil ki ednâyım,
TekebbÜr edenin fevkinde sanki semâyım.

Bir başka beyit:

Âhir yine hâk olur (toprak), bu tenler:
Bilmem neye kibreder, edenler.

Bir şairimiz de;

Güvenme malına bir kıvılcım yeter:
Güvenme güzelliğine bir sivilce yeter.

Bir diğer şairimiz ise;

"Mâle mülke mağrur olup deme var mı ben gibi:
Bir muhalif rüzgâr eser, savurur harman gibi"

demiştir...

23. DERS:

Zühd
(Dünya'da Zahid Olmak)

Zühd kelime olarak; dünyaya karşı kalpte duyulan soğukluk ve isteksizlik, maddeye sırt çevirmek, yasaklardan sakınarak vakitlerini ibadete-tâate ayırmak manalarındadır.

Tasavvuf lisânında ise **zühd**, Hakk'a yönelmek için dünyadan da âhiretten de el-etek çekmek, bunlara rağbet etmemek, bu halini de gözünde büyütmemek... Elde mevcut olsa bile gönülde mala-mülke değer ve sevgisine yer vermemek... Dünyalığın varlığı ile yokluğu kalpte bir ve eşit olmaktır.

Ve yine **zühd**, helâl ve mübâhın ihtiyaçtan fazlasını, zarûrî olmayan, fuzulî ve lüzumsuz olan her şeyi terk etmektir.

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوٰيهُ وَكَانَ اَمْرُهُ فُرُطًا﴾

Meali: "(Habîbim!) **Sabah, akşam Allah'ın rızâsını dileyerek Allah'a duâ edenlerle beraber** (olmakta) **sen de sabret. Dünya hayatının zînetini dileyerek gözlerini onlardan ayırma. Ve bizi anmak hususunda kalbine gaflet verdiğimiz kimseye sakın itaat etme** (boyun eğme). **Ki o, keyfinin (nefsinin, kötü arzularının) ardına düşmüş ve işi gücü haddini aşmak olmuştur**." *(el-Kehf, 18/28)*

ÂYETİN SEBEB-İ NÜZULÜ

Rasûlüllah Efendimiz'in, îmân etmelerine çok harîs ve arzulu olduğu müşriklerin önde gelenleri O'na gelerek diyorlar ki: "**Yâ Muhammed! Biz Kureyş'in ileri gelenleriyiz. Seninle gelip dînî hususları istişare etmek istiyoruz. Hattâ belki de îmân ederiz. Fakat senin yanında üstü başı perişan ve kötü kokan fakirler, köleler var.** (Bilal, Habbab, Suheyb, Ammar, Yaser gibi...) **Onun için gelip bu mühim meseleleri seninle görüşemiyoruz. Eğer sen yanından bunları kovar ve uzaklaştırırsan, biz de senin sohbetine iştirak ederiz**."

Bunun üzerine Cenâb-ı Hak Habîbi'ne *Sûre-i En'am'ın 52. âyetini* gönderiyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

Meali: "**Rabbinin rızâsını dileyerek sabah-akşam ona ibadet ve duâ edenleri yanından sakın kovma! Sana onların hesabından bir şey yok, onlara da senin hesabından bir şey yok ki onları** (o bîçareleri yanından) **kovasın, uzaklaştırasın. Eğer kovarsan, sen zâlimlerden olursun**."

İşte bu îkâz üzerine Peygamberimiz o bîçareleri kovmayacağını ve huzurundan uzaklaştırmayacağını müşriklere bildiriyor.

Bir müddet sonra o müşrikler tekrar geliyor; "**Peki, hiç olmazsa, biz gelince onlar kendileri çıkıp gitsinler."** diyorlar. Peygamberimiz bu teklife rızâ gösterir gibi oluyor; çünkü onların îmânını çok arzu ediyor. Hattâ Hz. Ömer de bu hususta Rasûlüllah'ı destekliyor. Bunun üzerine de Peygamberimiz müşriklerin ileri gelenleri ile görüşmeye, hattâ bir mukâvele yapmaya bile hazırlanıyor. Onları temsilen liderleri **Velîd İbn-i Muğîre** ile Müslümanları temsilen **de Hz. Ali**'yi çağırıyor. Ve böyle bir mukâveleyi onların isteği üzerine Hz. Ali'ye yazdırmak istiyor. İşte bunun üzerine Hz. Allah yukarıdaki birinci âyeti göndererek, Peygamberini böyle bir anlaşma yapmaktan menediyor. Müşrikler başlarında yine Velîd İbn-i Muğîre olduğu halde son teklifleri ile geliyorlar. Bu teklifleri şudur: "**Hiç olmazsa, biz gelince onları sol tarafına, bizleri de sağ tarafına al.**" diyorlar. Bunun üzerine Peygamberimiz onlara daha bir şey demeden Hz. Allah *el-Kalem sûresindeki*; وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ âyetlerini göndererek, bilhassa reisleri olan Velîd İbn-i Muğîre'nin on çirkef ve çirkin vasfını ortaya koyuyor.

Mealleri: "(Rasûlüm!) **Alabildiğine yemin eden, aşağılık dâimâ kusur arayıp kınayan, durmadan laf getirip götüren, iyiliği hep engelleyen, mütecaviz (saldırgan), günaha dadanmış, kaba ve haşin, bütün bunlardan sonra bir de soysuzlukla damgalanmış kimselerden hiçbirine mal ve oğulları vardır, diye sakın ilgi duyma!**" *(el-Kalem, 67/10-14. Arzu eden kardeşlerimiz bu âyetlerin tefsirine de baksınlar)*

ZÜHD İLE ALAKALI HADİSLER

Hadîs-i şerîf:

قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ؟ قَالَ ع م: كُلُّ مُؤْمِنٍ مَحْمُومُ الْقَلْبِ، صَدُوقُ اللِّسَانِ. قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا مَحْمُومُ الْقَلْبِ؟ قَالَ: اَلتَّقِيُّ النَّقِيُّ

الَّذِي لاَ غِلَّ فِيهِ وَلاَ غِشَّ وَلاَ بَغْيَ وَلاَ حَسَدَ، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللهِ فَمَنْ عَلَى أَثَرِهِ؟ قَالَ الَّذِي يَشْنَأُ الدُّنْيَا وَيُحِبُّ الْآخِرَةَ ۞

Mânâsı: Ashâb-ı kirâm anlatıyor: Rasûlüllah'a; "**Yâ Rasûlallah! İnsanların en hayırlıları kimlerdir?**" diye sorduk. Rasûlüllah (sav) da cevaben; "**Her Mahmûmü'l-kalb, sâdiku'l-lisân olan mü'minlerdir."** buyuruyor. Bunun üzerine; "**Mahmûmü'l-kalb mü'minler kimlerdir, Yâ Rasûlallah**?" diye sorduk, Peygamberimiz de şöyle izah buyurdu: "**Her takvâ sahibi ve her temiz kalptir ki o kalpte asla gıll ü gış** (gizli kin ve garez, düşmanlık) **yoktur. Zulüm, haksızlık da yoktur. Kimseye haset yoktur**." Dedik ki: "**Yâ Rasûlallah! Bu kalbin sahibinin alâmeti nedir?**" Buyurdu ki Rasûlüllah: "**Böyle kalp sahibi olan mü'minler, dünyayı dâimâ kötü görür, âhireti ise arzularlar**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 215)*

أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِمُلُوكِ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟ قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ! قَالَ ع م: كُلُّ ضَعِيفٍ مُسْتَضْعَفٍ أَغْبَرَ أَشْعَثَ ذِي طَمْرَيْنِ لاَ يُؤْبَهُ لَهُ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لَأَبَرَّهُ ۞

Mânâsı: "Size cennet ehlinin sultanları kimlerdir, haber vereyim mi? Ashâb: "**Evet Yâ Rasûlallah!**" Peygamberimiz: "**Onlar her zayıf ve başkası tarafından itilen, kakılan, hor görülen saçı-sakalı, tozlu-topraklı ve iki eskimiş elbisesinden başka bir şeyi olmayan veya ona kıymet vermeyen mü'minlerdir. Ama eğer o, Cenâb-ı Hakk'ın üzerine** (herhangi bir şey için) **yemin edecek olsa, muhakkak Allah onu yeminin de doğru çıkarır, yalancı çıkartmaz.**"

Ashâbdan Berra bin Âzib gibi ki Peygamberimiz onun hakkında; "**O Allah'a ne hususta yemin etse, Allah onu yemininde yalancı çıkartmaz."** buyurmuştu. Hz. Ömer zamanında Hz. Ubeyde komutasındaki İslâm askerleri İran'daki bir kaleyi bir türlü fethedemeyip, Hz. Ömer'den yardım isteyince Hz. Ömer ona; "**Ordunun içinde Berra olacak. Sen onu bul! Ona selâmımı söyle, ordunun yarın başına geçsin ve duâsını etsin."** diye emrediyor. Hz. Ubeyde Hz. Berra'yı ordunun içinde aratıyor. Tam Rasûlüllah'ın tarif ettiği gibi toz-toprak içinde onu buluyorlar ve Hz. Ömer'in emrini tebliğ ediyorlar.

Berra ertesi sabah bayrağı eline alıyor, ordunun başına geçiyor: "**Ben duâ edeceğim, siz de âmin deyin."** diyor, ama bir değil, iki duâ ediyor.

Biri: "**Yâ Rabbî! Bu ordu bugün muzaffer olsun**."

Diğeri de: "**Yâ Rabbî! Berra bu zaferin bugün kurbanı olsun**..."

Hz. Allah o gün Berra'nın iki ricâsını/iki duâsını da kabul ediyor. Kale fethediliyor, Berra da şehit oluyor.

Mü'minler!

Defineler nerede bulunur? Meydanlarda mı yoksa harabelerde mi? Öyle ise sakın kimseye kem gözle bakmayalım!

مَنْ جَاءَ بِلاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ لاَ يُخَلِّطُ بِهَا غَيْرَهَا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ فَقَامَ إِلَيْهِ عَلِيٌّ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ وَلاَ يُخَلِّطُ بِهَا غَيْرَهَا؟ صِفْهُ لَنَا فَسِّرْهُ لَنَا، فَقَالَ ع م: حُبُّ الدُّنْيَا طَلَبًا لَهَا وَاتِّبَاعًا لَهَا، وَقَوْمٌ يَقُولُونَ قَوْلَ الْأَنْبِيَاءِ وَيَعْمَلُونَ عَمَلَ الْجَبَابِرَةِ فَمَنْ جَاءَ بِلاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ لَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ هٰذَا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ ۞

Mânâsı: Peygamberimiz; "**Kim tevhîde bir şey karıştırmadan yarın âhirete gelirse o cennete girecek.**" buyurdu. Hz. Ali ayağa kalktı: "**Anam-babam sana feda olsun Yâ Rasûlallah! Bu tevhîde başka şey karıştırmak nasıl bir şeydir? Bunu bize anlat, izah et.**" diye yalvardı. Peygamberimiz de; "**Dünyayı severek, arzu ederek tevhîde dünya sevgisini karıştırmazsa, dünyanın peşinden koşmazsa, Peygamber sözleri gibi güzel sözlerle nasihat edip, zâlimler gibi amel edip yaşamazsa, işte bunları tevhîde karıştırmadan, tevhîdi söyleyerek âhirete gelebilirse, cennet ona vacip olur.**" buyurdu.

ZÜHD VE ZÂHİDLERDEN ÖRNEKLER

1. İbrahim aleyhisselâm**:** Hz. Allah onu kendine **Halîl** seçince, Cebrâil (as); "**Bu nasıl olur Yâ Rabbi? Hem bu kadar mala-mülke sahip hem de senin Halîl'in.**" deyince, Hz. Allah Cebrâil'e buyuruyor ki: "**Sizler onun sûretine (dış görünüşüne) ve malının çokluğuna bakıyorsunuz. Ben ise onun sîretine** (kalp âlemine) **ve ameline bakıyorum. İsterseniz siz gidip onu imtihan edin,** (nasıl olduğunu) **göreceksiniz.**" buyuruyor.

Hz. Cibrîl bir dilenci sûretine girip Hz. İbrahim'in karşısına çıkıyor. "**Bu sürüler, bu mallar, kimin?**" diyor. Hz. İbrahim de; "**Bunların tamamı Rabbimin. Ben sadece bekçisiyim, çobanıyım.**" diyor. Cebrâil (as); "**Öyle ise bunlardan bana da biraz ver.**" diyor. İbrahim (as); "**Olur vereyim, yalnız bedeli var.**" diyor. "**Bedeli nedir?**" deyince de; "**Rabbimin adını bir kere anmandır.**" diyor.

Bunu üzerine Cebrâil (as): سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلاَئِكَةِ وَالرُّوحِ diyor. Bu tesbih İbrahim'in (as) çok hoşuna gidiyor ve ona; "**Sürülerin üçte biri senindir, al götür.**" diyor. Cebrâil alıyor, tam ayrılacağı zaman İbrahim (as); "**Bir kere daha oku, geri kalanın üçte birini daha götür. Bir kere daha oku** (üçe tamamla) **sürülerin koyunların tamamını al götür.**" diyor. Cebrâil (as) üç kere okuyunca, Hz. İbrahim de tamamını ona veriyor. Bunun üzerine Cebrâil (as) gerçek kisvesine bürünüyor ve kendini tanıtıyor, onu imtihan etmek için geldiğini söylüyor

ve koyunları geri vermek istiyor. Hz. İbrahim; "**Hayır! Ben Rabbim için verdiklerimi, bir daha geri alamam. Sen ne yaparsan yap.**" diyor. Cebrâil (as) de bir melek olduğu için almıyor. Rivâyete göre dünyadaki boynuzlu-boynuzsuz geyikler ve dağ hayvanları onlardan artmıştır, deniliyor.

2. Hz. Ömer: Hz. Ömer Halîfe olduğunda, kızı ve aynı zamanda Peygamberimizin de hanımı olan Hz. Hafsa Vâlidemiz babasını ziyarete gidiyor. Halîfe Hz. Ömer'in o gün giydiği sırtındaki gömlekte on iki yama olduğunu görüyor. "**Ey babacığım! Artık İslâmiyet inkişâf etti. Sana dünyanın her tarafından çeşitli elçiler geliyor. Bu hırkanı bir fakire versen de bir yenisini dikip giysen, olmaz mı?**" diyor.

Hz. Ömer de; "**Ey kızım! Sen Hz. Rasûlüllah'ın ehli beytindensin** (hanımısın)**. Hz. Allah ona Hayber'in fethini nasip etti. Buna rağmen O ve ehli beyti olan sizler, O'nun sağlığında hurmadan olsun karnınızı hiç doyurdunuz mu? Bir şilte serip yattınız mı? Bilmez misin kızım; o Rasûlüllah'ın hasırdan başka yatağı, hurmadan başka yiyeceği yoktu. Ve yine bilmez misin kızım! Sana mübârek hırkasını yıkatır, Bilâl ezan okur, onu mescide çağırır. Fakat Rasûlüllah'ın başka giyecek elbisesi olmadığı için hırkasını yaş yaş giyer, öylece mescide çıkardı.**" diye anlatınca, Hz. Ömer kendisi de kızı Hz. Hafsa da o günleri bir kere daha yaşıyor ve birbirlerine sarılıp Rasûlüllah'ın ve o günlerin hasreti ile hüngür hüngür ağlıyorlar. Öyle bir hâl oldu ki; zannettiler, Rasûlüllah dirilecek ve karşılarına çıkıverecek. Bunun üzerine Hz. Ömer buyurdu ki: "**Ey kızım! Ben O Rasûlüllah'ın yolundan ve onun izinden, nasıl ayrılırım? Çünkü ben, iki cihanda da onunla olmak istiyorum**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 127)*

3. Yine Hz. Ömer devrinden bir örnek: Yemen harbinden Hz. Ömer devrinde birçok ganîmetler elde edilmişti. Bu ganîmetlerin arasında Yemen kumaşları da vardı. Kumaşlar, eşit parçalara bölünerek herkese dağıtılmıştı. Hz. Ömer de oğlu Abdullah ile kendisine düşen iki parçayı birleştirerek onlardan bir hırka diktirmişti. Hırkayı cuma günü giymiş, mescide gelmiş, hutbeye çıkmış, Koca Halîfe hutbe okuyordu. Hutbede;

إِتَّقُوا اللهَ إِسْمَعُوا وَأَطِيعُوا ۞

Yani: "**Ey mü'minler, dinleyiniz! Ve itaat ediniz!**" kısmını söyleyince, daha arkasından söyleyeceklerini sıralamaya fırsat bulmadan, Ashâbdan biri ayağa kalkarak; "**Hayır ya Ömer! Üzerindeki hırkanın hesabını bize vermeden, bugün seni ne dinleriz, ne de sana itaat ederiz."** dedi.

Hz. Ömer, o sahâbîye hiç kızmadı ve derhâl cemaate döndü: "**Ey Ömer'in oğlu Abdullah! Neredesin, kalk ve söyle: Bu hırkanın yarısı sana isabet eden, senin de bana hediye ettiğin kumaş değil mi?**" diye seslendi. Cemaatin

içinden oğlu Abdullah ayağa kalktı: "**Ey Cemaat! Babamın sırtındaki hırkanın yarısı harpten bana isabet eden, kumaştandır.**" deyince, o sahâbî tekrar ayağa kalkarak; "**Şimdi söyle ya Ömer! Seni hem dinler hem de itaat ederiz.**" dedi.

4. İmâm-ı Rabbânî Hazretleri şöyle buyuruyor:

"Bil ki ey İnsanoğlu! Kalbe ârız olan zulmet ve kudürâtın (lekelerin) hepsi tevbe, istiğfar, nedâmet ve Hakk'a ilticâ ile ve kolaylıkla izale edilebilir. Ancak, kalbe dünya sevgisi sebebiyle ârız olan zulmet, kolaylıkla izâle edilemez/giderilemez ve o dünya sevgisi kalbi harap eder. İşte bunun için Peygamber Efendimiz;

حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ ۞

Yani: **"Dünya sevgisi bütün hataların başıdır."** buyurmuştur. *(el-Mektûbât, c. 1, s. 150)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلَا تَمْشِ فِى الْاَرْضِ مَرَحًا اِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْاَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ۞ كُلُّ ذٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا﴾

Mealleri: **"Sen yeryüzünde kibir ve azâmet ile yürüme; çünkü sen, elbette yeri yaramaz, boyca da elbette dağlara ulaşamazsın. Kötü olan bu şeyler** (kibir ve azâmetle yürüme) **Rabb'inin katında da çok sevimsiz şeylerdir."** *(el-İsrâ, 17/37-38)*

Bir diğer âyetinde de Hz. Allah

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالاً فَخُورًا﴾

Meali: "**Muhakkak ki Allah, kurumlu, süslü ve böbürlenen kimseleri asla sevmez.**" *(en-Nisâ, 4/36)* buyuruyor.

ZÂHİDİN METHİ, KİBİRLİNİN ZEMMİ İLE İLGİLİ ÂYET VE HADİSLER

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿سَاَصْرِفُ عَنْ اٰيَاتِىَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ ...﴾

Meali: **"Yeryüzünde haksızca kibredip duranları ben âyetlerimden** (ibret almaktan) **çevireceğim. Çünkü kibirleri hakkı görmelerine ve hakka teslim ve tabii olmalarına mânî olacaktır."** *(el-A'raf, 7/146)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللهُ عَلٰى كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ﴾

Meali: **"Allah, büyüklük taslayan her zorbanın** (âsi ve eşkıyânın) **kalbini işte böyle mühürler."** *(el-Mü'min-Ğâfir, 40/35)*

يَخْرُجُ مِنْ جَهَنَّمَ عُنُقٌ لَهُ أُذُنَانِ تَسْمَعَانِ وَعَيْنَانِ تُبْصِرَانِ وَلِسَانٌ يَنْطِقُ وَيَقُولُ: وُكِّلْتُ بِثَلَاثَةٍ لِكُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ، وَبِكُلِّ مَنْ دَعَى مَعَ اللهِ اِلٰهًا آخَرَ، وَبِالْمُصَوِّرِينَ ۞

Mânâsı: "Cehennem'den bir boyun çıkacaktır. Ki o boynun duyan iki kulağı, gören iki gözü ve konuşan da bir dili bulunacaktır. Ve şöyle diyecektir: '**Ben üç kimseyi azapla görevlendirildim. Her cebbâr, anît** (zorba ve çok inatçı, kibirli) **kimseyi ve her Allah'tan başkasına duâ edip tapanı ve her heykel yapıp ona kulluk edeni.**" *(Tirmizî'den*)

بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ تَجَبَّرَ وَاعْتَدَى وَنَسِيَ جَبَّارَ الْأَعْلَى، بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ تَجَبَّرَ وَاخْتَالَ وَنَسِيَ كَبِيرَ الْمُتَعَالِ، بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ غَفَلَ وَسَهَا وَنَسِيَ الْمَقَابِرَ وَالْبِلَاءَ، بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ عَتَا وَبَغَى وَنَسِيَ الْمَبْدَأَ وَالْمُنْتَهَى ۞

Mânâsı: "**O kul ne kötü kuldur ki cebbârlık, zâlimlik taslar. Hûdudu aşar ve Cebbâr-ı hakîkî olan Allah'ı unutur. Yine ne kötü kuldur o kul ki kibir ile sallanır durur da** (kibir ederek yürür de), **Kebîr u Müteal olan Allah'ı unutur. Yine ne kötü kuldur o kul ki gaflete dalar ve bir gün çürüyüp yok olacağı o kabri unutur. Yine ne kötü kuldur o kul ki dünyada azar, tuğyan eder, isyan eder, nereden geldiğini ve ne olacağını** (akıbetini) **ve nasıl hesap vereceğini unutur**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 718-722)*

VE BİR HÂDİSE

Bir gün Süleyman (as) binlerce insanın cin ve hayvanların huzurunda öyle yükseldi ki gökteki meleklerin tesbih seslerini duymaya başladı. Ve bu sırada bir ses daha duydu. O ses ona şöyle diyordu: "**Eğer Süleyman'ın kalbinde bu saltanattan dolayı zerre kadar kibir olsa idi, onu yükselttiğim kadar da yere geçirirdim.**" *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, aynı sayfalar)*

يُحْشَرُ الْمُتَكَبِّرُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي مِثْلِ صُوَرِ الذَّرِّ، تَطَؤُهُمُ النَّاسُ ذَرًّا فِي مِثْلِ صُوَرِ الرِّجَالِ يَعْلُوهُمْ كُلُّ شَيْءٍ مِنَ الصِّغَارِ ثُمَّ يُسَاقُونَ إِلَى سِجْنٍ فِي جَهَنَّمَ يُقَالُ لَهُ بُولِسُ، يَعْلُوهُمْ نَارُ الْأَنْيَارُ يُسْقَوْنَ مِنْ طِينِ الْخَبَالِ عُصَارَةُ أَهْلِ النَّارِ ۞

Mânâsı: "**Böbürlenip kibirlenenler, kıyâmet günü tozlar gibi ayaklar altında çiğnenerek haşrolacaklardır. Ve herkes onları çiğneyip, üzerlerine basarak geçecektir. O gün her küçük şey onlardan daha büyüktür ve daha yücedir. Sonra onlar cehennemin Bulis denen zindanına atılacaklardır ki orada cehennem ateşi onları kaplar ve yanmakta olan cehennem halkının**

eriyen cesetlerinden akan kan ve irinlerle sulanır ve gıdalanırlar." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 724)*

مَنْ فَارَقَ رُوحُهُ جَسَدَهُ وَهُوَ بَرِئٌ مِنْ ثَلاَثٍ دَخَلَ الْجَنَّةَ: الْكِبْرُ، وَالدَّيْنُ، وَالْغُلُولُ ۞

Mânâsı: "**Kimin rûhu bedeninden ayrıldığında, o kişi şu üç şeyden beri** (uzak) **ve kurtulmuş bir kimse ise o cennete girer**: **Kibir, borç, azgınlık.**"

إِذَا مَشَتْ أُمَّتِي اَلْمُطَيْطَاءَ وَخَدَمَتْهُمْ فَارِسُ وَالرُّومُ سَلَّطَ اللهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ ۞

Mânâsı: "**Benim Ümmetimden kim sallana sallana yürüme hastalığına mübtelâ olursa İran ve Bizans da fethedilip ellerine geçerse de Allah onların bazılarını bazılarına musallat eder** (birbirleri ile boğuşturur)." *(Tirmizî'den)*

إِذَا هَدَى اللهُ عَبْدًا لِلْإِسْلاَمِ وَحَسَّنَ صُورَتَهُ وَجَعَلَهُ فِي مَوْضِعٍ غَيْرَ مَشَائِنٍ لَهُ وَرَزَقَهُ مَعَ ذٰلِكَ تَوَاضُعًا فَذٰلِكَ مِنْ صَفْوَةِ اللهِ ۞

Mânâsı: "**Hz. Allah bir kulunu İslâm ile şereflendirir; sûretini de güzel yapar; nesebinde de yüz kızartıcı bir hal bulunmazsa; bunlar ile beraber Allah o kuluna tevâzûyu da nasip etmiş ise bil ki bunlar, Allah'ın seçtiği kimselerdir**."

İmâm Mus'ab Hazretleri buyurmuştur ki: "**İki idrar yolundan gelen bir insanın kibirlenmesine ben şaşarım**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 726)*

Dikkat: Sineğin bala dalıp, ha biraz daha ha biraz daha, deyip saplandığı ve sonra da orada ölüp kaldığı gibi bizler de dünyaya öyle dalmayalım, saplanıp kalmayalım ki dünya bizleri perişan etmesin.

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** Hazretleri buyurdular ki: "**Küberâ ile musâhabe** (sohbet ve arkadaşlık), **yani Allah dostları ile her daim beraber olmak, insanı çok büyük esrâr-ı İlâhî ile şerefyâb kılar**."

ŞİİR

Kardeşim güvenme güzelliğine
Senin de saçların tarumâr olur.
Aldanma talihin pembe rengine
Hayatın uzun bir intizâr olur.
Kardeşim her insan doğarken ağlar
Çiçeklerle açar, sularla çağlar.
Rehgüzârı olur bahçeler bağlar
Nihayet isimsiz bir mezâr olur.

Kemâlettin Kamu

24. DERS:

Kibri, Böbürlenmeyi, Haksızlığı ve Diğer Yasakları Terk

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا﴾

Meali: **"Eğer siz, yasaklandığınız günahların büyüklerinden sakınırsanız, diğer kabahatlerinizi de biz örteriz. Ve sizi makbul bir yere** (cennete) **koyarız."** *(en-Nisâ, 4/31)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿بَلٰى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَاَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ فَاُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾

Meali: **"Hayır! Kim günah kazanır da o günahları kendisini kuşatırsa, işte cehennemlikler bunlardır. Ve onlar orada ebedî kalacaklardır."** *(el-Bakara, 2/81)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَذَرُوا ظَاهِرَ الْاِثْمِ وَبَاطِنَهُ اِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْاِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ﴾

Meali: **"Günahın açıkta işleneni de kapalısını da** (gizlisini de) **terk edin. Çünkü günah kazananlar, yarın kazındıklarının cezasını göreceklerdir."** *(el-Enam, 6/120)*

KİBRİN KÖTÜLÜĞÜ HAKKINDA HADİSLER

إِيَّاكُمْ وَالْكِبْرَ فَإِنَّ إِبْلِيسَ حَمَلَهُ الْكِبْرَ عَلَى أَنْ لاَ يَسْجُدَ لِآدَمَ، وَإِيَّاكُمْ وَالْحِرْصَ، فَإِنَّ آدَمَ حَمَلَهُ الْحِرْصُ أَنْ أَكَلَ مِنَ الشَّجَرَةِ وَإِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ فَإِنَّ ابْنَيْ آدَمَ إِنَّمَا قَتَلَ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ حَسَدًا، فَهُنَّ أَصْلُ كُلِّ خَطِيئَةٍ ۞

Mânâsı: "**Sizleri kibretmekten sakındırırım. Çünkü kibir, İblis'i Âdem'e secde etmemeye götürdü ve onu şeytan yaptı. Sizi dünya hırsından da sakındırırım. Çünkü hırs, Âdem'i o ağaç meyvesinden yemeğe sevk ederek cennetten çıkarttı. Sizi haset etmekten de sakındırırım. Çünkü Hz. Âdem'in iki oğlundan biri diğerine haset ettiği için onu öldürdü. İşte bu üç günah, günahların anaları ve asıllarıdır**, (buyurdu Peygamberimiz)." *(Muhtâru'l-Ehâdis, s. 50)*

Ehlullah'tan Avn bin Abdullah: Bu zât Vasıt şehrinin vâlisi Mühelleb'in oğlu Fâzıl'ın yanına geldi ve; "**Sana biraz nasihat etmek istiyorum."** dedi. Vâli Fâzıl da: "**Buyur bakalım."** deyince, Avn ona; "**Sakın kibirlenme; zira ilk isyan kibirden doğmuştur."** dedi ve:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوا اِلَّا اِبْلِيسَ اَبٰى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾

âyetini okudu.

Meali: "**Ve o zaman meleklere** (ve cinlere)**, 'Âdem'e secde edin!' dedik. Hemen secde ettiler. Yalnız İblis yüz çevirdi-dayattı, kibrine yediremedi, inkârcılardan oldu."** *(el-Bakara, 2/34)*

Ve devamla "**Sakın harîs de olma**; zira genişliği yer ve göklerin tamamı kadar olan cennete Allah Teâlâ'nın yerleştirdiği Âdem'i cennetten hırs çıkarmıştır. Böylece Allah Teâlâ'nın yasakladığı bir ağaçtan yemiş hem kendisi hem hanımı hem de nesli cennetten çıkarılmıştır. Bunun için de Cenâb-ı Hak:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَاِمَّا يَاْتِيَنَّكُمْ مِنِّى هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَاىَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

buyurmuştur.

Meali: "**Onlara dedik ki: Hepiniz oradan inin. Size benim tarafımdan bir hidâyet rehberi geldiğinde, kim o hidâyetçimin izinde giderse, onlar için hiçbir korku yoktur. Onlar mahzun da olmayacaklardır."** *(el-Bakara, 2/38)*

Sözlerine devamla buyurdu ki: "Sakın kimseye haset de etme. Zira iki kardeş iken, Kâbil kardeşi Hâbil'e haset etti ve onu bu yüzden öldürdü," dedi sonra da şu âyeti okudu:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ ابْنَىْ اٰدَمَ بِالْحَقِّ ۘ اِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ اَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْاٰخَرِ قَالَ لَاَقْتُلَنَّكَ قَالَ اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾

Meali: "**Onlara Âdem'in iki oğluyla ilgili haberi hakkıyla oku. Hani her ikisi birer kurban sunmuşlardı... Birinden kabul edilmiş, diğerinden kabul**

edilmemişti. (Kurbanı kabul edilmeyen, ötekine): **'Seni öldüreceğim." demişti. Diğeri ise şöyle demişti: 'Allah, yalnız müttakîlerden** (kendisinden korkanlardan) **kabul eder."** *(el-Mâide, 5/27)*

Sohbetine devam ederek dedi ki: "**Rasûl-i Ekrem'in Ashâbının anıldığı** (haklarında kötü konuşularak dil uzatıldığı); **kaderden bahsedildiği; yıldız ilimlerinden söz açıldığı yerlerde de susmasını bil, sükût eyle, onlara karışma**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, S, 424)*

إِنَّ اللهَ يَنْظُرُ إِلَى الْكَافِرِ وَلاَ يَنْظُرُ إِلَى الْمُزْهِى وَلَقَدْ حَمَلَتْ سُلَيْمَانُ ابْنِ دَاوُدَ الرِّيحُ وَهُوَ مُتَّكِئٌ فَأَعْجَبَ وَاخْتَالَ فِي نَفْسِهِ فَطُرِحَ عَلَى الْأَرْضِ ۞

Mânâsı: "**Allah Teâlâ kâfire nazar eder de kibirli mü'mine nazar etmez. Bir defasında Süleyman** (as) **rüzgâra binmiş gidiyordu. Arkasına da yaslanmıştı, bir an ucbe** (kendini beğenme haline) **kapıldı, hemen yere çakıldı**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, s. 33)*

ZULMÜN KÖTÜLÜĞÜ HAKKINDA HADİSLER

إِتَّقُوا الظُّلْمَ فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاتَّقُوا الشُّحَّ فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ وَحَمَلَهُمْ عَلَى أَنْ سَفِكُوا دِمَائَهُمْ وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ ۞

Mânâsı: "**Zulmetmekten sakınınız. Zira** (dünyadaki) **zulüm, kıyâmet gününde sizin için karanlık üstüne karanlıktır. Mal hırsıyla karışık olan cimrilikten de sakınınız. Zira bu, sizden öncekileri helâk etmiş, onları birbirlerinin kanlarını dökmeye, haram olan şeylerini helâl görmeye sürüklemiştir.**" *(Muhtâru'l-Ehâdis, Hadis No. 24)*

Hadîs-i şerîfte geçen "**şuhh**" kelimesi, Arapça'da hasîslik, cimrilik için kullanılır. Ancak bu kelime "**nefs**"e izafe edilirse, mânâsı çok daha kapsamlı olur. Yani böyle bir kimse, dar görüşlü, korkak, haset eden, pinti, hodbindir. Dolayısiyle cimriden daha geniş manaları kapsar. Hattâ cimriliğin sebebidir denilebilir. Bu özelliğe sahip olan insanlar, başkalarının hakkını kabul etmedikleri gibi onların haklarını vermekten de kaçınır.

Öyle ki güzel hasletlere sahip bir insanın o güzelliğini itiraf etmek dahi istemez. Dünyadaki her şeyin kendisinin olmasını, başka hiç kimsenin eline geçmemesini arzular. Başkalarına bir şey vermek bir tarafa, başkasının diğer bir kimseye bir şey vermesini bile istemez. O, hırsı dolayısıyla kendi hakkına râzı olmadığı gibi başkalarının hakkına da el uzatır. En azından çevresindeki iyi olan her şeyin kendisinin olmasını ve başkalarının ondan yararlanmamasını ister.

Mânâsı: "**Mazlumun bedduâsına uğramaktan çok korkunuz. Çünkü o bedduâ, bulutların üzerine yüklenir; Allah'ın huzuruna varır. Allah ona şu vaadi yapar: İzzet ve Celâl'im hakkı için aradan bir zaman geçse bile ben sana mutlaka yardım edeceğim.**" *(Muhtâru'l-Ehâdis, Hadis No: 23)*

Dikkat: Zulümde mü'min ile kâfir aynıdır. Yine kul hakkı mü'min ile kâfirde aynıdır. Dinimizde hayvan hakkı da çok mühimdir.

TARİHTEN BİR ÖRNEK VE MAZLUMUN DUÂSI

Sultan Ebû Caferi Mansûr'un kurmuş olduğu istibdat, zulüm, israf idâresine Ehlullah'tan Süfyan-ı Sevrî karşı çıkıyor ve bir gün huzuruna gelerek ona: "Allah'ın ve Ümmet-i Muhammed'in malından onların izni olmadan israf edip harcamakta fikrin nedir? Biliyor musun ki Hz. Ömer ve arkadaşları hac yolunda bile hazineden on iki dinar (altın para) harcamış olduklarını öğrenince, bunun hakkını nasıl ödeyeceğiz diye, ağlamışlardı" diye nasihat etmiş.

Sultan bu nasihatten memnun olacağına Süfyan-ı Sevrî'ye kızmış, bunun için de araları açılmıştı. Süfyan-ı Sevrî de orayı terk edip gelmiş, Mekke'ye yerleşmişti. Bir gün bir haber geldi: "Sultan Cafer Mekke'ye geliyor ve seni îdâm edecek." diyorlar. Fâzıl İbn-i İyaz ve Süfyan-i İbn-i Uyeyne Hazretleri bu haberi duyunca, Süfyan-ı Sevrî'ye geliyorlar ve; "Ne olur, biz senin îdâmına tahammül edemeyiz. Biraz gizlensen, biraz saklansan." diye yalvarıyorlar. Süfyan-ı Sevrî de kalkıyor ve Kâbe'ye gidiyor. Kâbe'nin örtülerine yapışıyor ve Allah'a şöyle niyazda bulunuyor:

"**Yâ Rabbî! Eğer zâlim Cafer sağ-salim bu Mekke'ye girerse, ömrüm oldukça Kâbe'ni hatırımdan çıkarayım, Yâ Rabbî!**" diye ilticâda bulunuyor ve bu ilticâ Allah tarafından hemen kabul ediliyor ki münâdîlerin sesi duyuluyor. Mekke'ye gelmek üzere yola çıkan **Sultan Ebû Cafer yolda ölmüştür**.

Yine bir başka zâlim, Evliyâullah'tan İmâm Şiblî'ye at üstünde gelip, haksız yere birçok hakaretlerde bulunuyor. İmâm Şiblî ona kıyamıyor ve bedduâ etmiyor. Yalnız mahzun vaziyette üstâzının huzuruna varıp, boyun büküyor. Üstâzı ona bir zâlimin hakaret ettiğini keşfediyor ve; "Git o zâlime bedduâ et!" buyuruyor. Emir üzerine İmâm Şiblî gidiyor, ama yine zâlime bedduâ edemiyor. Zâlim bu sefer hakaretle kalmıyor, onu bir de kırbaçlıyor. Derviş Şiblî, üstü başı perişan yine üstâzının huzurundadır. Üstâzı bu hali görünce daha çok üzülüyor. "Git ve bedduâ et!" diye tekrar emrediyor. Şiblî, zâlimin karşısına çıkıyor ona bedduâ edemiyor, zâlim atı üstünde ona hücûm edince, sadece başını kaldırıp ona öyle bir bakış bakıyor ki; zâlim de altındaki atı da o anda cansız yere seriliyorlar. Çünkü Peygamberimiz:

إِتَّقُوا دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللهِ ۞

Yani: "Mazlumun bedduâsından sakının. Çünkü o Allah'ın nuru ile bakar. (Böyle bir bakışla baktı mı dilerse baktığını yakar.)

سِتَّةٌ يَدْخُلُونَ النَّارَ قَبْلَ الْحِسَابِ بِسِتَّةٍ: اَلْأُمَرَاءُ بِالْجَوْرِ، وَالْعَرَبُ بِالْعَصَبِيَّةِ، وَالدَّهَّاقِينُ بِالتَّكَبُّرِ وَالتُّجَّارُ بِالْخِيَانَةِ، وَأَهْلُ الرُّسْتَاقِ بِالْجَهَالَةِ، وَالْعُلَمَاءُ بِالْحَسَدِ ۞

Mânâsı: "Altı zümre insan, altı kötülüklerinden dolayı hesaba bile çekilmeden cehennemi boylayacaklardır.

Umerâ: Emirler, idâreciler. Eli altındakilere yaptıkları zulümler ve haksızlıklar sebebi ile...

Araplar: Kavmiyetçilik hastalığı ile...

Zenginler: Kibir ve gururları sebebi ile...

Tüccarlar: Müşterilerine hıyânetleri ve yaptıkları haksızlıklar sebebi ile...

Köylüler: Cehaletleri sebebi ile...

Âlimler: Birbirlerine hasetleri sebebi ile... *(Deylemî'den)*

لَمَّا عَرَجَ بِي رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ مَرَرْتُ بِقَوْمٍ لَهُمْ أَظْفَارٌ مِنْ نُحَاسٍ يَخْمِشُونَ وُجُوهَهُمْ وَصُدُورَهُمْ فَقُلْتُ مَنْ هٰؤُلَاءِ يَا جِبْرِيلُ؟ قَالَ: هٰؤُلَاءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لُحُومَ النَّاسِ وَيَقَعُونَ فِي أَعْرَاضِهِمْ ۞

Mânâsı: "**Rabbim** beni **Mi'rac**'a çıkardığı vakit, ben bir kavme, bir topluluğa uğradım. Onların **bakırdan tırnakları** vardı. Yüzlerini ve göğüslerini o tırnaklarla tırmalıyorlardı. **Cebrâil**'e, **'Bunlar kim?'** diye sordum, dedi ki: '**Bunlar o kimselerdir ki insanların (gıybetle) etlerini yerler ve namuslarına tecavüz ederlerdi**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, s. 120)*

PEYGAMBERİMİZİN ÇOK MÜHİM BİR RÜYASI (MEALEN)

Semuretü'bni Cündep anlatıyor: **Peygamber Efendimiz** her sabah, sabah namazından sonra; "**rüya gören var mı?**" diye sorar; varsa rüyasını tâbir buyururdu. Bir sabah namazından sonra yine Ashâba sordu; rüya gören kimsenin olmadığını görünce Peygamberimiz; "**Bu gece ben bir rüya gördüm."** diyerek anlatmaya başladı. "**Gece rüyamda iki kişi geldi ve bana haydi yürü, dediler. Onlarla beraber yürüdük. Ve ileride şunları gördük**:

1. Arkası üzere yatırılmış bir kişi, başucunda da biri duruyor ve elindeki koca taş parçası ile vurup kafasını parçalıyor. Taş yuvarlanıp gidiyor. Adam gidip taşı alıp gelene kadar, kafasına vurulanın kafasındaki yara iyi oluyor. Adam yine aynı şekilde taşı vuruyor, kafasını parçalıyor; böyle bir azâba giriftâr olmuş, devam edip gidiyor.

Yanımdakiler bana yürü yürü dediler, yürüdük ve ileriye doğru gittik.

2. Yine önümüze arkası üzere yatırılmış bir kişi çıktı. Bunun da başucunda bir adam var, elinde de demir bir tırmık. Adamın yüzüne bir vuruyor yüzünü paramparça ediyor. Bir de öbür yüzüne vuruyor, onu da parçalıyor. Bir yüzünden diğerine geçene kadar, o yüz iyi oluyor; ama tekrar tekrar vurup parçalıyor, böylece azap devam ediyor.

Yanımdakiler bana yürü yürü dediler, yine beraber yürümeye devam ettik.

3. İleride fırına benzer bir yere geldik. İçeriden bir hayli velveleler, feryatlar, acı sesler, iniltiler duyuluyordu. İçeride çıplak bir sürü kadın ve erkek vardı. Ateş onları yaktıkça âdeta ciğerleri parçalanıyor ve bunun için feryat ediyorlardı. Ben; سُبْحَانَ اللهِ بُونَ حَالْ؟ dedim; bana yürü yürü dediler, yürümeye devam ettik.

4. İleride kan ve irin akan bir nehre geldik, nehrin içinde bir adam yüzüyor. Çırpına çırpına tam kenara geliyor, dışarı çıkacak, dışarıda taş toplayan bir adam var. Çıkacağı zaman ona o taşlarla vurup, onu yine o kan ve irin nehrinin ta ortasına atıyor, adam atılan taşları yutuyor. Ben yine; سُبْحَانَ اللهِ بُونَ حَالْ؟ dedim; yanımdakiler yürü yürü dediler.

5. Daha ileride çok çirkin bir adam ateş yakıyor ve ateşin etrafında da durmadan dolaşıyordu. Ben yine; سُبْحَانَ اللهِ بُونَ حَالْ؟ dedim; yanımdakiler yürü yürü dediler, yürüdük.

6. Ve nihayet bir bahçeye vardık; içinde rengârenk her türlü çiçekler vardı. Bahçenin ortasında ise nur yüzlü bir adam oturuyordu. Etrafındaki bahçelerde dolaşan birçok çocuklar bulunuyordu. Ben yine; سُبْحَانَ اللهِ بُونَ حَالْ؟ Yanımdakiler bana yürü yürü dediler, yürüdük.

7. Öyle ağaçlık, yeşillik bir yere geldik ki ben o güne kadar öyle güzel hiçbir yer görmemiştim. Ve orada altından, gümüşten yapılmış bir de şehir vardı. Kapısı açıldı, biz de içine girdik. Gördüğüm kimselerin yüzlerinin bir tarafı siyah bir taraf ise beyazdı. Onlara, melekler bir suya dalmalarını emrettiler. Su ise süt gibi bir şeydi. Onlar da daldılar ve bembeyaz nur gibi çıktılar."

Peygamberimiz sözlerine devamla: Beni götüren (melekler) bana; "**Yâ Muhammed! Burası Adn cennetidir ve senin yerin işte burasıdır."** dediler. Başımın üstünde ise çok nurlu bir köşk gördüm. Onlara bu köşk neresidir diye sordum. Yanımdaki melekler; "**Burası Makâm-ı Mahmûd'dur. Ve senin makamındır."** dediler. Ben de; "**Öyle ise beni bırakın da Makamıma gideyim."** Dedim. Melekler; "**Şimdi olmaz, ama ileride geleceğin yer burasıdır."** dediler. Ben de onlara; "**Ey kardeşlerim! Beni hep gezdirdiniz, şimdi bana lütfen söyler misiniz, sizler kimlersiniz? Ve bana gösterdikleriniz ne manaya geliyor?**" dedim. Meleklerden biri; "**Ben Cebrâil'im, diğeri de ben Mikâil'im."** dedi ve yol boyunca gördüklerimi bana şöyle anlattılar.

1. Başı parçalanan adam: Kur'ân-ı Kerîm okumasını bildiği halde, onu terk eden. Geceleri yatarken olsun, Kur'ân okumadan yatan ümmetlerini temsil ediyordu.

2. Yüzü parçalanan ise her tarafa yalan haber yayan ve ulaştıran senin ümmetinin yalancılarını temsil ediyordu.

3. Fırın içinde yananlar ise senin ümmetinden dünyada iken zina eden kadın ve erkekleri temsil ediyordu.

4. O pis nehirde yüzen ve atılan taşları yutan ise senin ümmetinin faizcilerini temsil ediyordu.

5. Ateş yakan çirkin adam ise cehenneme müvekkel olan zebânidir ki cehennemi senin ümmetinin asileri için yakarak hazırlıyordu.

6. Bahçedeki nur yüzlü adam İbrahim aleyhisselâmdır. Yanındaki çocuklar ise sabî iken ölen çocuklardır.

Burada Ashâb soruyor: **'Yâ Rasûlallah! Kâfir çocukları da dâhil mi?'** Peygamberimiz: **'Evet'** buyuruyor.

7. Yüzlerinin veya vücûdlarının yarısı siyah yarısı beyaz olup, havuza dalmakla tertemiz çıkanlar da senin ümmetinin iyiliği ile kötülüğü denk olanlarıdır. Ve sonra onlar, affı İlâhî'ye mazhar olup tertemiz olanlardır, diye izah ettiler..." *(Buhârî'den, Riyâzu's-Sâlihîn, c. 3, s. 152)*

ÜMMET-İ MUHAMMED'İN DİĞER BAZI GÜNAHKÂRLARI

أَبْغَضُ خَلِيقَةِ اللهِ إِلَى اللهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، اَلْكَذَّابُونَ، وَالْمُسْتَكْبِرُونَ وَالَّذِينَ يُكْثِرُونَ الْبَغْضَاءَ لِإِخْوَانِهِمْ فِي صُدُورِهِمْ ۞

Mânâsı: "**Kıyâmet günü mahlûkât içinde, Allah katında en mebğuz olanlar** (en çok buğzedilmiş kimseler) **şunlardır:**

– Yalancılar

– Kibirliler

– Kardeşlerine içlerinden kin besleyenler. **Ki onlar, kardeşlerini gördükleri zaman yüzlerine karşı onlara yaltaklanırlar**, buyurduktan sonra Peygamberimiz hadîsin devamında sözlerine (mealen) şunları ilave ediyor: **Onlar, Allah ve Rasûlü yolunda bir hizmete davet edildikleri zaman ağırdan alır, mazeret uydurur veya çok yavaş ve tembel davranırlar. Fakat ne zaman ki şeytânî bir yere veya yola davet edilirlerse, o zaman orada en ön safta bulunurlar**." *(Hadislerle Nasihatler, Cilt 1, s. 45)*

GADÂBIN KÖTÜLÜĞÜ

Peygamber Efendimiz (sav) muhtelif vesilelerle çeşitli kimselere; لاَ تَغْضَبْ buyurmuştur.

Ebû Hureyre Hazretleri anlatıyor: Bir Sahâbî Rasûlüllah'a gelerek; "Yâ Rasûlallah**! Bana kısa veciz ama çok mânâ yüklü bir nasihatte bulun."** dedi.

Peygamberimiz ona: لاَ تَغْضَبْ; "**Kızma, öfkelenme!**" buyurdu.

Abdullah İbn-i Ömer anlatıyor: Bir gün Rasûlüllah'a gittim ve **bana, benim kolaylıkla kavrayabileceğim kısa ama mühim bir tavsiyede bulun**, dedim. Peygamberimiz; **"Kızma, öfkelenme!**" buyurdu. Ben suali ikinci defa tevcîh ettim; o da ikincide de aynı cevabı verdi. **Peki, Yâ Rasûlallah! Allah'ın gadâbından nasıl kurtulabilirim?** dedim. Bu defa da yine; "**Kızma, öfkelenme!**" buyurdu.

Ebû'd-Derda Hazretleri anlatıyor: Rasûl-i Ekrem'e; "**Beni cennete sokacak, kolay bir ameli bana öğret, diye ricâ ettim**. Peygamberimiz bana da; لاَ تَغْضَبْ buyurdu.

Yine Ashâbdan biri Rasûlüllah'a gelerek; "**Kul için en ağır şey nedir Yâ Rasûlallah**?" Peygamberimiz de; "**Gadâbullâh**" yani; Allah'ın gadâbı, ona öfkesidir, buyuruyor. "**Peki, Yâ Rasûlallah! Beni Allah'ın gadâbından hangi huy, hangi şey kurtarır**?" deyince, Peygamberimiz ona da yine; "**Lâ tağdab**" **Gadaplanma!,** buyuruyor. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 371-373)*

Dikkat: Demek oluyor ki Rasûlüllah'tan en kısa en veciz nasihat, kolaylıkla öğrenilecek bir tavsiye, Allah'ın gadâbından kurtaracak huy, cennete sokacak amel, hepsi kızmamaktan, öfkelenmemekten ve Allah'ın gadâbını celbetmemekten geçiyor.

دَبَّ إِلَيْكُمْ دَاءُ الْأُمَمِ قَبْلَكُمْ الْحَسَدُ وَالْبَغْضَاءُ هِيَ الْحَالِقَةُ لاَ أَقُولُ حَالِقَةُ الشَّعْرِ وَلٰكِنْ حَالِقَةُ الدِّينِ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لاَ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَنْ تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِمَا يَثْبُتُ ذٰلِكَ لَكُمْ أَفْشُوا السَّلاَمَ بَيْنَكُمْ ۞

Mânâsı: "**Sizden evvel geçmiş Ümmetlerin mânevî hastalıkları, elbette bir gün sizlere de sirâyet edecektir**. **Ki o mânevî hastalıklar, birbirine haset etmek ve buğzetmektir. İşte bu iki kötü hastalık, kökü kazıyandır. Dikkat edin! Saçı kazıyan, traş edendir, demiyorum. Dininizi kazıyandır, diyorum. Varlığım kudreti elinde olan Allah'a yemin olsun ki mü'min olmadan cennete giremezsiniz. Birbirini sevmeden de hakîkî mü'min olmazsınız. Öyle ise size, birbirinize sevgiyi tesis edecek şeyi söyleyeyim mi? Aranızda selâmı yayın, birbirinize çokça selâm verin."** buyurdu Peygamberimiz... *(Tirmizî; İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 421)*

إِنَّهُ صَيُصِيبُ أُمَّتِي الْأَشَرُ وَالْبَطَرُ وَالتَّكَاثُرُ وَالتَّنَافُسُ فِي الدُّنْيَا وَالتَّبَاغُدُ وَالتَّحَاسُدُ حَتَّى يَكُونَ الْبَغْيُ ثُمَّ الْحَرَجُ ۞

Mânâsı: "**Muhakkak benim Ümmetim de geçmiş ümmetlerin yakalandığı** (manevi) **hastalıklara yakalanacaktır. Ki onlar şunlardır: Küfrân-ı nimet** (Allah'ın nimetlerine nankörlük, şükürsüzlük), **bolluk bulunca** (zenginleşince) **azmak, serveti ile övünmek, dünyalıkta başkasının elindekine göz dikmek, birbirlerinden kopup sırt çevirmek ve hasetleşmektir. İşte bunlarla Ümmetim hududu aşarlar, sonra da perişan olurlar.**" *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 421)*

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** Hazretleri; "**Âsîler** (günahkârlar), **ebedî cehennemde kalıcı değillerdir. Ancak tasdîki tekzibe, ikrârı inkâra tebdîl edenler, ebedî cehennemdedirler."** buyurmuştur.

Dünyaya hâkim gibi gözüken küfür ve kâfirler hakkında ise buyurmuşlardır ki: "**Evlatlarım! Bu küfrün beli kırılmış, lâkin henüz canı çıkmamıştır. Endişeye mahal yok. Küfür tekrar ayağa kalkamayacaktır**..."

MEVZU İLE İLGİLİ BAZI ŞİİRLER

Kardeşim baksana bir yanda gülen,
Bir yanda gözünün yaşını silen...
Kimi benim gibi erir derdinden,
Kimi senin gibi bahtiyar olur.
Kardeşim senin de geçer zamanın,
Ne şöhretin kalır, ne iyi anın...
Böyledir kanunu kahpe dünyanın.
Dört mevsim içinde bir bahar olur.

Kemâlettin Kamu

Hep başkasında kusur görenlere dair:

Görmüyor kendisinin pür-hezeyân kellesini
Görüyor başkasının zerre kadar zellesini
Dost odur ki sana doğrusunu diye
Dost değildir, sana doğrusun diye...

Lâ Edrî

25. DERS:

Kelime-i Tevhîdi Diliyle Söylemek ve Kalbiyle Tasdîk Etmek

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ﴾

Meali: **"Sizin İlâhınız bir tek İlâh'tır. Ondan başka hiçbir ilâh yoktur. Rahmân ve Rahîm O'dur."** *(el-Bakara, 2/163)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿الٓمّٓ ۞ اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾

Meali. **"Elif, lâm, mîm. Allah, kendisinden başka ilâh olmayan o Allah'tır. O Hayy ve Kayyûm'dur.**" *(Âl-i İmrân, 3/1-2)*

Tefsîr: Esma binti Zeyd vâlidemiz, dersimize mevzu aldığımız bu iki âyetin aynı zamanda İsm-i Âzâm olduklarını Rasûlüllah Efendimiz'den işittiğini; ama nasıl kullanılacaklarını bilmediğini söylemişlerdir.

Mühim bir açıklama: Peygamber Efendimiz'in yirmi üç senelik risâlet hayatının yarısı yani Mekke devri, hemen hemen sadece Tevhîdi kalplere yerleştirmekle, insanları buna çağırıp, bununla aşılamakla geçmiştir. Şu halde îmân esaslarının en mühiminin bu olduğu aşikârdır. Çünkü bunu inanarak söyleyen mü'min; son nefeste kaybedip inanmayan ise kâfirdir. İsterse tüm ömrü ibadetle ve iyilikler yapmakla geçmiş olsun...

HADİSLERDE KELİME-İ TEVHÎD

إِنِّي أَنَا اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلاَّ أَنَا فَمَنْ أَقَرَّ لِي بِالتَّوْحِيدِ دَخَلَ حِصْنِي أَمِنَ مِنْ عَزَابِي ۞

Mânâsı: "Muhakkak ki ben Allah'ım. Benden başka asla ilâh yoktur. Kim beni, **tevhîd** eder, birliğimi ikrâr ederse, o benim kaleme girmiş ve azâbımdan kurtulmuş olur."

لَا اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ حِصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي أَمِنَ مِنْ عَزَابِي ۞

Mânâsı: "**Lâ ilâhe illallah**' benim kalemdir. Kim benim kaleme girer sığınırsa, o benim azâbımdan kurtulur."

لَيْسَ عَلَى أَهْلِ ''لَا اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ'' وَحْشَةٌ فِي الْمَوْتِ وَلاَ فِي الْقَبْرِ وَلاَ فِي النُّشُورِ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِمْ عِنْدَ الصَّيْحَةِ يَنْفُضُونَ رُؤُسَهُمْ مِنَ التُّرَابِ يَقُولُونَ ''اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ''

Mânâsı: "**Lâ ilâhe illallah**' diyen, ehl-i îmâna ne ölürken, ne kabirde, ne de mahşerde asla korku yoktur. Sanki kalkış için Sura üfürüldüğü zaman, ben onları görüyorum ki onlar, bir taraftan üzerlerinden toprakları silerken bir taraftan da **'Bizden hüzün ve kederi gideren Allah'a hamdolsun...**' diyorlar..."

لَا اِلٰهَ اِلاَّ اَللّٰهُ

Mânâsı: "**Lâ ilâhe illallah**' diyen ve kalbinde de bir arpa ağırlığı kadar îmânı bulunan cehennemden çıkartılacak, cennete konulacaktır. '**Lâ ilâhe illallah**' diyen ve kalbinde buğday tanesi kadar îmânı bulunan cehennemden çıkartılacaktır. Ve yine, '**Lâ ilâhe illallah**' diyen ve kalbinde de zerre kadar îmânı bulunan, cehennemden çıkartılacaktır."

Hadîs-i şerîf:

Peygamberimiz'den (sav) Enes bin Mâlik (ra) rivâyet etmiştir ki:

"**Cennetin anahtarı Kelime-i Tevhîd'dir. O anahtarın dişleri ise şunlardır:**

1. **Onu söyleyen dil, gıybet, nemîme, küfür, sövme, yalan gibi haramlardan ve yasaklardan temiz olacak.**

2. **Kalp ise kibir ve gururdan, haset ve kinden temiz olacak.**

3. **Mide, haramlardan hattâ şüpheli şeyleri yemekten bile korunacak.**

4. **Diğer âzâlarımız ve bedenimiz, haram elbiselerden ve her türlü kirlerden, temiz olacak.**" *(Bkz. Sâlih b. Evzan, Lâilahe İllallah, w.salaf.com, s. 8)*

حَضَرَ مَلَكُ الْمَوْتِ رَجُلاً يَمُوتُ فَنَظَرَ فِي قَلْبِهِ فَلَمْ يَرَ فِيهِ شَيْئًا فَضَكَّ بَيْنَ لِحْيَيْهِ فَوَجَدَ طَرَفَ لِسَانِهِ لاَصِقًا بِحنِكِهِ يَقُولُ: ''لَا اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ'' فَغُفِرَ لَهُ بِكَلِمَةِ الْإِخْلاَصِ ۞

Mânâsı: "**Ölüm meleği bir adamın canını almak üzere geldi. Kalbini yokladı. Kalbinde bir şey bulamadı. Çenesini araladı, baktı ki dilinin bir kenarında tevhîd var. İşte ihlâs'la okuduğu bu tevhîd sayesinde, Mevlâ onu da affetti**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 832)*

KELİME-İ TEVHÎD HAKKINDA İZÂHÂT

Nasıl ki bir kalenin, kale olabilmesi ve içindekileri muhâfazası, taşlarının üst üste dizilmesi ile ve muhkem olmasıyla mümkün ise tevhîdin de şifa olup

sahibini kurtarabilmesi için kelimelerinin peş peşe, üst üste dizilmeleri şarttır. Ve bir kalenin nasıl dört duvarı varsa bir tevhîdin de dört duvarı yerine geçen dört kelimesi vardır.

1. Lâ 2. İlâhe 3. İllâ 4. Allah

Yine dikkatle bakılırsa görülür ki tevhîd her ne kadar dört kelime, on iki harf ise de bu dört kelime ve on iki harf, sadece şu üç harften meydana gelmektedir:

• Elif • Lâm • He

Ki bunlar da zaten Allah isminin harfleridir. Bu harflerden **Elif**, Cenâb-ı Hakk'ın bizâtihî kıyamına ve başka hiçbir şeye muhtaç olmadığına... **Lâm**, bütün yaratılmışların ona ait olduğuna... **He** ise kâinatın hidâyetçisinin o olduğuna delâlet etmektedir.

Diğer bir tevcih ile ise bu harfler: **Elif**, Allah'ın mahlûkâtına olan in'âm ve ihsânına. **Lâm**, îmân'dan, Hak'tan yüz çevirenlere olan levm ve lânetine... **He** ise âşıkların aşk ve hevesine işarettir, buyurulmuştur. *(İmâm Gazâlî'nin, et-Tecrid fî Kelimeti't-Tevhîd isimli eserinden)*

لاَ تَزَالُ ''لَا اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ'' تَرْفَعُ عَنِ الْخَلْقِ سَخَطَ اللّٰهِ مَا لَمْ يُؤَشِّرُوا صَفْقَةَ دُنْيَاهُمْ عَلَى آخِرَتِهِمْ ۞

Mânâsı: "**Lâ ilâhe illallah**' tevhîdi insanlardan Allah'ın gadâbını ve öfkesini def etmeye devam eder gider. Ta ki onlar dünyayı âhiretlerine tercih edinceye kadar. Ne zamanki dünyalarını âhiretlerine tercih eder, sonra da '**Lâ ilâhe illallah**' derlerse, Cenâb-ı Hak;

كَذَبْتُمْ لَسْتُمْ بِهَا صَادِقِينَ ۞

Yani: "**Hz. Allah, 'sizler bu kelimeyi inanarak ve samimi olarak söylemiyorsunuz! Ve sizler ona sâdık değilsiniz, sahtekârlarsınız!' diye buyurur onlara**."

TEVHÎDİN FAZİLETİ

لَيْسَ مِنْ عَبْدٍ يَقُولُ ''لَا اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ'' مِأَةَ مَرَّةٍ إِلاَّ بَعَثَ اللّٰهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوَجْهُهُ كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَلَمْ يَرْفَعْ لِأَحَدٍ يَوْمَئِذٍ عَمَلٌ أَفْضَلَ مِنْ عَمَلِهِ إِلاَّ مَنْ قَالَ مِثْلَ قَوْلِهِ أَوْزَارَ ۞

Mânâsı: "Hiçbir kul olmadı ki o, bir günde yüz defa "**Lâ ilâhe illallah**' demiş olsun da Hz. Allah onu yeniden yaratırken, **Mahşer**'de, yüzünü **ayın on dördü** (dolunay) gibi (parlak) olduğu halde diriltmiş olmasın. Ve o gün amel bakımından,

ondan daha üstün kimsenin ameli olamaz. Ancak onun kadar veya ondan fazla Kelime-i Tevhîdi söylemiş olanlar varsa, o müstesna!"

Cenâb-ı Hak Tevrat'ta **Hz. Mûsâ**'ya;

"Yâ Mûsâ! Yeryüzünde eğer bana hamd ü sena edenler olmasa idi, ben yeryüzüne bir damla bile rahmet indirmezdim.

"Yâ Mûsâ! Eğer: "**Lâ ilâhe illallah**' tevhîdini söyleyenler yeryüzünde bulunmasa idi, ben cehennemi dünyanın üzerine salardım.

"Yâ Mûsâ! Eğer geceleri kalkıp bana ibadet edenler, gözyaşı dökenler olmasa idi ben, bana âsî olanları göz açıp yumuncaya kadar (kısa sürede) helâk eder, onlara mühlet vermezdim.

"Yâ Mûsâ! Eğer mahşer günü hesaba çekilmemek istiyorsan, sabah-akşam dilin zikrullah ile meşgul olsun. Zira, böyle bir dil ile huzuruma gelenler, hesaba çekilmekten, azarlanmaktan, masun ve mahfuz (korunmuş) olacaklardır." *(Tevrat'tan)*

اَلدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ مَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلاَّ ذِكْرَ اللهِ وَمَا وَلاَهُ وَعَالِمًا وَمُتَعَلِّمًا ۞

Mânâsı: "**Dünya bütünü ile mel'undur. İçinde olanların hepsi de mel'undur. Ancak, Allah Teâlâ'nın zikri, o zikir halkasında olanlar, ilim öğreten âlimler ile ilim öğrenen talebeler müstesna**."

Dikkat: Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** Hazretleri: "**Lanet iki kısımdır."** buyururdu.

1. Allah'ın rahmetinden tardedilmek... Şeytan gibi.

2. Yüksek mertebelerden tardedilmek... İşte bu hadîste zikredilenler gibi.

BU HADİSTE ANLATILANLARLA ALAKALI HZ. İSA'DAN BİR HİKÂYE

İsa aleyhisselâm bir yolculuğa çıkar. Yolda biri ona rast gelip, onunla arkadaş olmak ister. Hz. İsa da kabul eder, arkadaş olurlar. Bir köye yakın bir yere gelirler. Hz. İsa; "**Ben şurada namaz kılayım, sen de şu köye git de bize biraz ekmek te'min et, getir yiyelim."** buyurur. Hz. İsa namaza durur, o arkadaşı da köye gider ve köyden üç tane pide alıp döner. Hz. İsa'nın daha namazının bitmediğini görünce, dayanamaz kenara çekilip pidenin birini yer. İsa (as) namazı bitirdikten sonra; "**Bu pideler üç olacaktı, biri nerde**?" der. Yol arkadaşı hemen inkâr eder, birer pide yiyip, yollarına devam ederler.

Yine acıkırlar, bu defa Hz. İsa bir koyun alıp keser, pişirip yerler. Hz. İsa kemiklerini ortaya toplar, duâ eder, koyun yine canlanır. Arkadaşı hayret içinde kalır, Hz. İsa ona; "**Arkadaş! Pideler üçtü değil mi**?" diye sorar, adam gördüğü bu mûcizeye rağmen, yine inkâr eder.

Biraz daha ileri giderler, bu defa külçe halinde üç büyük altın parçasına rast gelirler. Hz. İsa yol arkadaşına buyurur ki: "**Bu altınların biri benim, biri senin, biri de üçüncü pideyi yiyenin.**" Adam o zaman hemen atılır; "**Ben yemiştim."**

der. Hz. İsa; "**Öyle ise bu altınların üçü de senin, ama arkadaşlığımız burada bitti.**" buyurur ve ondan ayrılır.

Adam, bulduklarından memnundur. Hz. İsa oradan biraz uzaklaşıp, durumu seyreder. Adam, altınların üçünü de yüklenir, götüremez. Birini bırakınca, ikisini götürebilir, ama üçüncüyü orada bırakmaya ve gitmeye gönlü bir türlü râzı olmaz.

Derken, karşıdan üç atlı eşkıyâ çıkıp gelir. Ve manzarayı görünce hemen adamı öldürüp, altınlara konarlar. Ve biraz sonra acıkırlar. Reisleri birine; "**Şu köye git, bize biraz ekmek yaptır gel. Altınları birer birer taksim edip gidelim.**" diye emreder. Adam köye ekmek yaptırmaya giderken, bir taraftan da düşünür: "**Ben bu altınları bunlara niye vereyim? Ekmeklerine köyde zehir katayım, yiyince ölsünler, altınların hepsi bana kalsın**." Ve düşündüğü gibi yapar. Tabii o öyle düşünürken, diğer arkadaşları da geride boş durmuyorlar. Diyorlar ki: "**Bu heriften zaten bezmiş, bıkmıştık. Ekmekleri getirdikten sonra, bunu daha yanımızda ne taşıyalım? Altının birini de neden ona verelim? Bunu öldürüp ondan kurtulalım**."

Köye pide almaya giden, pidelere zehir katıp öyle geliyor. Ötekiler de niye bu kadar geç kaldın bahanesi ile vurup onu öldürüyorlar. Sonra da oturup pideleri yiyorlar. Pideler zehirli olduğu için onlar da orada ölüyorlar.

Derken üç parça altının başında onun için ölen dört ölü; ama altınlar yine meydanda ve kimse muradına erememiş...

Bir zaman sonra Hz. İsa Havâriyyûn ile oradan geçerlerken, o altınları Havârîlerine gösteriyor ve bu kıssayı da onlara anlatıyor.

⁂

Dikkat: Bu hikâyede, ibret almak isteyenlere mühim ibretler var. Ve dünyamız hakkında alacağımız mühim dersler var. Altının Arapça adı neden **zeheb**'dir? Zeheb, gitmek mânâsındadır da ondan. Çünkü altın, kimsenin elinde durmaz, hep elden ele dolaşır gider. İşte bunun için Peygamberimiz, dünya mel'ûndur vefâsızdır, buyuruyor.

İmâm Tavus anlatıyor: Havâriyyûn Hz. İsa'ya sordular: "**Şu anda yeryüzünde (derece bakımından) senin gibi başkaları da var mıdır, ey Allah'ın rûhu?**" Hz. İsa da; "**Evet vardır.**" buyurdu. "**Onlar kimler**?" denince de; "**Sözü zikir; sükûtu fikir; bakışı ibret olan her mü'min.**" buyurdu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 791)*

GÜNÜMÜZDE TEVHÎD VE İMAN

لَيَغْشَيَنَّ أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي فِتَنٌ كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ يُصْبِحُ الرَّجُلُ فِيهَا مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا يَبِيعُ أَقْوَامٌ دِينَهُمْ بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا قَلِيلٌ ۞

Mânâsı: "**Ümmetimi benden sonra karanlık gecelerin zulmeti gibi zulmetler kaplayacaktır. Ki o zamanda kişi, mü'min olarak sabahlayacak, amma akşama kâfir çıkacaktır. Ve birçok kavimler** (insanlar) **çok az bir menfaat karşılığında dünyayı alıp, dinlerini satacaklardır**."

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَسْلُبُ الرَّجُلُ اِيمَانَهُ وَمَا يَشْعُرُ يُسَلُّ مِنْهُ كَمَا يُسَلُّ الْقَمِيصُ ۞

Yani: "**İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki kişinin îmânı yok edilecek de o bunun farkına bile varamayacak. Hattâ îmânı, gömleğin çıkarıldığı gibi üzerinden çıkartılacaktır**."

BİR MÜHİM HÂDİSE VE TEVHÎD HATMİNİN ADEDİ

Şeyh Ebû'r-Rebi' Hazretleri keşfi açılmış **bir genç** ile yemek yiyordu. Yemekten evvel de yetmiş bin tevhîd okumuştu. Keşfi açılmış genç yemeğe uzanırken bir anda gözünün önünden perdeler kaldırıldı ve **annesinin cehennemde azâb edildiğini** görünce, üzüntü ile elini yemekten çekti ve ağlamaya başladı. Yanındakiler: Neden yemediğini ve ağladığını sorunca da gözyaşları içinde gördüklerini anlattı. Şeyh Ebû'r-Rebi' Hazretleri içinden; "**Yâ Rabbî! Bilirsin ki yemeğe oturmadan senin rızân için yetmiş bin tevhîd okumuştum, onları bu gencin annesine bağışlıyorum."** diyerek içinden niyazda bulundu. Genç hemen gülmeye başladı; niye gülüyorsun, denildiğinde; "**Annem şu anda cehennemden kurtulup cennetlik oldu da ondan. Ama sebebini bilemiyorum."** dedi. Tabii bilemezdi; çünkü onun keşfi ve himmeti o kadardı. Ama Şeyh Ebû'r-Rebi' sebebini çok iyi biliyordu ve o sebep okunan yetmiş bin **kelime-i tevhîd** idi.

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.); "**yetmiş bin tevhîd de olsa, olabilir... Amma yetmiş iki bin olsa daha iyi ve daha müessir olur."** buyurmuşlardır. *(Hasan Arıkan'dan)*

ŞAİR FEREZDAK'I KURTARAN TEVHÎD

Hasan-ı Basrî Hazretleri anlatıyor: Bir cenazenin peşinden kabristana gelmiştim. Definden sonra cemaat dağıldı. Ben ise murâkabede kalmış idim. Derken arkamdan bir ağlama sesi duyarak ayıldım; gözlerimi açtım. Bu kim, diye baktım. Bu, fıskı ile meşhur şair Ferezdak idi. Ona döndüm ve 'niye ağlıyorsun?' diye sordum. Ferezdak; "**Yâ İmâm! Bana, Hakk'ın muâmelesi de halkın muâmelesi gibi olursa burada benim halim ne olacak, diye düşündüm de hüzünlendim, ona ağlıyorum."** diyor. Hasan-ı Basrî; "**Güvendiğin hiçbir amelin yok mu?**" diye soruyor. O da: "**Var."** diyor. Hasan-ı Basrî; "**Nedir?**" diye sorunca,

– Allah'ı bir bilirim, Rasûlünü Hak.

– Yetmiş senedir bu saçları, İslâm'da ağarttım.

– Çok günahkâr olduğumu bilir ve itiraf ederim." diyor.

Bir müddet sonra şair ölünce, Hasan-ı Basrî onu rüyasında görüyor ve halini soruyor. Şair Ferezdak; "**Yâ İmâm! Rabbim yetmiş senelik tevhîd ile geçen hayatıma baktı ve beni affetti.**" diyor. *(Altıparmak Peygamberler Tarihi, s. 38)*

GERÇEK BİR EHL-İ ZİKİR: HAYRİ NESSAÇ HAZRETLERİ

Bu mübârek zâtın mürîdleri gidip bir kiliseyi ziyaret etmişlerdi. Döndüklerinde onlara, nerede olduklarını sordu. Onlar da; "**Bir kiliseyi ziyaret ettik.**" dediler. Hayri Nessaç Hazretleri; "**Peki, kiliseden bana ne hediye getirdiniz**?" diye sordu. Mürîdleri de; "**Efendim kilisede size lâyık ne hediye olabilir ki**?" dediler. "**Öyle ise benimle gelin, ben size kilisede bana lâyık hediyeyi göstereceğim.**" buyurdu. O önden, mürîdleri arkasından aynı kiliseye vardılar. Şeyh Efendi'nin mürîdleri ile beraber geldiğini gören papazlar da onları hürmetle karşıladılar. Hep beraber kiliseye girdiler, Şeyh Hayri Nessaç, Hz. İsa'nın resminin önünde durdu: "**Ey Meryem oğlu İsa! İnsanlara, 'Allah'ı bırakıp da beni ve annemi iki ilâh edininiz' diyen sen misin?**" *(el-Mâide, 5/116)* âyetini okuyup sorunca, Hz. İsa'nın resmi dile gelerek: "**Hayır!**" dedi. Ve Kelime-i Tevhîd'i, Kelime-i Şehâdet'i okumaya başladı. Kilisedekiler de onunla beraber okumaya başladılar ve hep birlikte Müslüman oldular. *(Altıparmak Peygamberler Tarihi, s. 23)*

ARAPÇA BİR ŞİİR

قِيلَ إِنَّ الْاِلٰهَ ذُو وَلَدٍ وَقِيلَ إِنَّ الرَّسُولَ قَدْكَهَنَا

مَا نَجَرَ اللهُ وَالرَّسُولُ مَعًا مِنْ لِسَانِ الْوَرَى فَكَيْفَ أَنَا

Mânâsı: "Hristiyanlar tarafından denildi ki: Allah'ın çocuğu var. Yine denildi ki Peygamber kâhindir, falcıdır. Ne Allah ne de Rasûlü, düşmanlarının dilinden kurtulamadı. Ben nasıl kurtulayım?"

Dikkat: Her şeyde **Fâil** ve **Hâlık** (Yaratıcı) O'dur. Öyle ise bizler âciz olduğumuzu bilip, âciz olmayan **Allah**'a dönelim. O'na yaklaşmaya, ona kul olmaya gayret edelim.

Gel gör ki bugün **O'**na kul olanlara, ne damgalar vuruyorlar, değil mi?

Ama tarih şuna şâhittir ki Müslümanların kalbinden ne sûretle olursa olsun, Bilâl-i Habeşî'lerden günümüze kadar **Mühr-i Muhammedî**'yi sökemediler, silemediler. Bundan sonra da sökemeyecek ve silemeyeceklerdir, inşaallah.

ALLAH'IN VARLIĞINA, KUDRETİNE, SANATINA BİR MİSÂL

İmâm Gazâlî Hazretleri anlatıyor: "Allah'ın varlığına ve kudretine bakın ki bulutlar duman iken su taşıyor. Ve taşıdığı suları, damlalar halinde yere bırakıyor.

Ama hiçbir damla veya kar tanesi havadan inerken ne birleşiyor ne de çarpışıyor. (Müsbet ilim de bu gerçeği bugün kabul ediyor). İmâmı Gazâlî devamla: Ve her bir damla su, gökten tayin edilen yere ve tayin edildiği şekilde iniyor, indiriliyor.

"Hâlbuki hiçbir kimse bir damla su yaratamaz. Yaratamayacağı gibi gökten inen yağmur tanelerini de hiçbir kimse, hiçbir aletle ve imkânla sayamaz. Dolayısıyla da bilemez.

"Şu muhakkak ki her damla su, bir bitkiye dolayasıyla da bir canlıya hizmet eder. Ve her damla su, muayyen bir bitki ve canlı için gökten indirilir.

Dahası da var buyuruyor:

"Her damla yağmurda ve kar tanesinde, kudret kalemi ile şöyle yazılıdır: '**Sen falan yerdeki, filan dağdaki, falanca bitkinin veya falan yerdeki filan canlının, gıdasısın**.' İşte onun için kar tanesi de yağmur tanesi de tayin edildiği yere iner ve vazifelerini yaparlar." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 792)*

TEVHÎD'DE ŞAŞIRANLAR

1. Bir soru ve bir cevap

Şems-i Tebrizî bir gün Mevlânâ'nın yoluna çıkarak atının dizgininden tutar ve; "**Söyle!**" der; "**Bâyezîd-i Bistâmî mi büyük, yoksa Muhammed aleyhisselâm mı**?" Mevlânâ atından düşecek hale gelir, zor toparlanır ve hemen şu cevabı verir: "**Bâyezîd! Onun Ümmetinden sadece biridir. Muhammed** (sav) ise **âlemlerin Efendisi'dir. Onun yanında Bâyezîd kim olur?**" Şems-i Tebrizî: "**Öyle ise söyle! Hz. Muhammed** (as):

اللّٰهُمَّ زِدْنِي تَحَيُّرًا فِيكَ ۞

Yani: **"Allah'ım! Benim her an marifetimi arttır."** diye yalvarırken, Bâyezîd neden; "**Sultan benim, Sübhan benim."** dedi?

Mevlânâ cevap verdi: "**Çünkü Bâyezîd'ın kabı küçüktü. O bir damla su ile doldu. Bununla susuzluğunu giderdiği gibi su fazla geldi ve taştı. Onu sarhoş etti. İşte bunun neticesinde öyle konuştu. Ama âlemlerin Efendisi Hz. Allah'ın şak ve şarh ettiği gönlünde sonsuz fezaya kadar derinliklere iniyor ve her an daha ziyadesine mazhar oluyordu. O hiçbir derecede kalmıyor, her an yükseliyor ve yükseldikçe bir alt dereceyi çok aşağılarda görüyor, bir daha o mertebeye inmemek için günde yüz kere tevbe ediyordu**." Bu cevabı alan Şems-i Tebrizî dayanamadı, bayılıp yere düştü. *(Halkadan Pırıltılar Kitabından)*

2. Sâdeddîn-i Hamuli Hazretleri buyuruyor ki:

Bir gün murâkabe halinde iken **Hallâc-ı Mansûr**'u çok yüksek mertebelerde görünce, Rabbime niyaz ettim. "**Yâ Rabbî! Bu ne sır, bu ne hikmet ki Firavun ile Hallâc ikisi de Hüdâlık davasında bulundukları halde, sen Firavun'u**

esfel-i Sâfilîn'e, Hallâc'ı ise bu yüce mertebeye, yani a'lây-ı illiyyîn'e yüceltti." dedim.

Rabbim'den şu ilhamı aldım: "**Firavun! Kendisini görerek ve kibrederek o sözü söyledi; Mansûr ise kendisini değil, bizim nurumuzu görerek ve bize nispet ederek o sözü söyledi. İşte aradaki fark bundandır.**" buyurdu.

3. Tevhîd hakkında bir tahlil ve vahdet-i vücûdcular:

İmâm Gazâlî İhyâ'sında tevhîd hakkında şöyle bir tahlilde bulunuyor:

Tevhîdin dört mertebesi vardır:

a) Dış,

b) Dışın iç tarafı,

c) İç,

d) İçin de içi.

Ve bunu bir cevizle bize izah ederek diyor ki: Cevizde de bir yeşil dış kabuk vardır. Bir de içinde sert kabuk vardır. Bir de o sert kabuğun içinde zar vardır, zarın içinde ise gıda olan ceviz vardır. Hakîkatte ise o da değil de onun içeriğinde/muhteviyatında gıda olan, kalori olan yağ vardır.

Devamla buyuruyor ki: **Tevhîd de böyle dört mertebedir**:

Birinci mertebe: Herhangi bir insanın dili ile; "**La ilâhe illallah**" tevhîdini söylemesidir ki o insanın kalbi bundan gâfil, hattâ münâfık gibi münkir de olabilir. Eğer nifak yoksa dilde olan bu tevhîd, dünyada sahibini Müslümanların kılıcından âhirette ise ebedî cehennemde kalmaktan korur.

İkinci mertebe: Bu, tevhîdi kalbin de tasdîk etmesidir. Dilin ikrârıyla beraber kalbin de tasdîki her Müslüman için lazımdır. Ve bu avâmın tasdîkidir ki sahiplerini âhirette azâba giriftâr olmaktan kurtarır.

Üçüncü mertebe: Hakk'ın nuru vâsıtasıyla müşâhede ederek bu kelime-i tevhîdi söylemektir. Bu, mukarrabûnun tevhîd makamıdır. Sûret-i zâhire'de eşyayı her ne kadar çok görse de hepsinin bir olan Allah'tan sâdır olduğunu görür ve bilirler; Vahdet-i vücûdculuğa düşmezler.

Dördüncü mertebe: Bu makama ulaşan zât tevhîdi söylerken, ondan başkasını asla görmez ki bu tevhîd'de son mertebedir. Bunun izahına girilemez. Ancak tevhîdin üçüncü mertebesinden bahsedilebilir. Öyle ise şu hadise dikkat edelim:

لِي مَعَ اللهِ وَقْتٌ لاَ يَسَعُنِي فِيهِ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَنَبِيٌّ مُرْسَلٌ ۞

Yani. "**Benim Allah ile olduğum öyle anlar, vakitler vardır ki; o an ve vakitlerde ne mukarreb bir melek ve ne de bir nebiyy-i mürsel beni ihâta edemez. Bana yaklaşıp ulaşamaz.**"

Şu halde ey bazı ham sofular! Muhyiddîn-i Arabî'yi, Bâyezîd-i Bistâmî'yi, Hallâc-ı Mansûr'u, Celâleddin-i Rûmî'yi bozuk inancınızı teyit yönünde istismar etmeyiniz!

Bilelim ki; Muhyiddîn-i Arabî'nin mânevî sarhoşluğu halinde iken yazdığı "**Füsûsu'l-Hikem"** kitabı varsa, o mânevî sarhoşluktan ayılınca yazdığı ve onun yanlış olduğunu beyan ettiği "**Fütûhât-ı Mekkiyye**" kitabı da vardır.

Zira Hârun aleyhisselâm bir gece rüyasına girerek, ona soruyor: "**Yâ İmâm! Güneş doğduğu zaman, gece gökte gördüğümüz yıldızlar yok mu oluyorlar? Yoksa gözden kayıp mı oluyorlar?**"

Muhyiddîn-i Arabî; "**Yok olmuyorlar, efendim! Güneşin ziyası galebe ediyor, onun için de gözden kayboluyorlar."** deyince, Hârun (as); "**Öyle ise ya İmâm! Sana İlâhî nur çok gelip, senin her tarafını istila edince ve o nurdan sen diğer varlıkları göremeyince, neden onları yok dedin? İnkâr ettin?**" buyuruyor. Böylece Muhyiddîn-i Arabî o mânevî sarhoşluktan kurutulup, **Fütûhât-ı Mekkiyye**'yi yazıyor ve **Füsûsu'l-Hikem**'in yanlış olduğunu orada beyan ediyor.

Hallâc-ı Mansûr'un; "**Ene'l-Hakk."** sözünü de; "Ben Hakk'ım." mânâsına değil de; "**Ene ale'l-Hakk**", yani "**Ben Hak üzereyim."** demek istediğine hükmetmeliyiz. Hâşâ! Ben Hakk'ım (Allah'ım) mânâsına almamalıyız.

Mevlânâ'nın ise en meşhur sözünün; "**hamdım, yandım, piştim."** olduğunu unutmamalıyız.

Şu halde, bizim gibi daha hamlığını bile anlamamış, aşk ateşinde yanmamış, şevk-i İlâhî ile pişmemiş zavallıların, Hz. Üstâzımın tâbirleri ile; "**Evliyâ olup çıka gelmelerine**" ne demeli?

Yine onun tâbiri ile "**Bunlar, olsa olsa Vav'sız evliyâdırlar."**, yani, **evliyâ** değil, **elyâ**dırlar ki **kuyruk** mânâsına gelir.

Yine Hazretimiz bu gibilere; "**Bu haftaki mânevî toplantı nerede? Ve kimin başkanlığında idi, diye sormalı. Acaba bilebilecekler mi?!"** buyururlardı.

Yunus Emre de dîvanında bu gibi sahte şeyhlerden uzun uzun dert yanıyor ve sonra onlara şöyle sesleniyor:

Ey birâder bir noktasın, haddini bil de yürü.
Şimdi âhu [*] ***bir olur, hınzır olur nice sürü.***

Seyyid Ebû'l-Kâsım da onlar hakkında inşad ettiği mısralarında şöyle diyor:

Ah! Tasavvuf sahipleri âlemden nihân oldu,
Din esası bozulup bir başka zamân oldu.
Zühd verâ, ahlâk idi dinin esası,
Şimdi kuru bir kavga, feryat u figân oldu.
Yol kesenler şeyh olup mürşitlik taslıyorlar,
Takva gitti, zühd ü irfân boş söz, hezeyân oldu.

[*] **Âhu:** Kulağından misk alınan geyiktir.

Bir başka zât:

Âlim oldur ki mahrem-i esrârı ehlullah ola,
Kâmil oldur ki sâlik-i sülûki Rasûlillah ola... buyurmuş.

Başka bir zât da:

Çu sen, sende, seni gördün, beğendin,
Sen İblis eyledin kendini, kendin... demiş.

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** Hazretleri (mealen); "Birbirini çok seven iki arkadaş, bir kâğıda; '**La ilâhe illallah Muhammedün Rasûlüllah**' yazıp her biri biner (yüzer) kere de **Kelime-i Tevhîd**i okusalar... Sonra o kâğıdı, '**La ilâhe illallah**' kısmı birine, '**Muhammedün Rasûlüllah**' kısmı da diğerine kalacak şekilde ortadan kesip saklasalar... O kâğıtları kaybetmedikleri müddetçe, ölmeden evvel mutlaka buluşurlar." buyurmuştur.

AKTÜALİTE

Kelime-i Tevhîdi bilmeyen damadımız!

İzmir'de basılan **Yeni Asır** gazetesinin yazdığına göre (1962), bir gencimiz **Fransa**'da **Sorbon Üniversitesi**'ni bitirip **Paris**'ten hem diploma hem de bir sarışın gelinle **İzmir**'e dönüyor. Fransız gelin, âilenin isteği üzere Müslüman olacaktır. Bunun üzerine İzmir mahkemelerinden birine müracaatla gelinin Müslüman olmak istediğini, bildiriyorlar.

Mahkeme günü, Hâkim ***Muslihittin Bey*** evvelâ Fransız geline soruyor:

"**Siz kendi isteğinizle mi Müslüman olmak istiyorsunuz?**" Gelin,

"**Evet**" diyor. Hâkim:

"**Müslüman olmanın şartı, Kelime-i Tevhîdi ve Kelime-i Şehâdeti okumaktır, öğrendiniz mi? Okuyabilir misiniz?**" diyor. Gelin,

"**Hayır, henüz öğrenmedim. Okuyamam.**" deyince Hâkim;

"**Öyle ise siz bunları öğreninceye kadar, ben mahkemeyi tehir etmek mecburiyetindeyim.**" diyor.

Hem Türkiye'de Üniversite bitirmiş hem de Sorbon'dan mezun olmuş damat adayımız; "**Aman Hâkim bey, ilanlar yapıldı, davetiyeler dağıldı, ne olur bir çare!**" diyor. Hâkim Muslihittin Bey:

"**Çare şu: Siz bari bir Kelime-i Şehâdet okuyun da ben gelin okumuş kabul edeyim, muâmeleyi bitireyim.**" diyor. Çift diplomalı damat adayımız, *'bilmiyorum, okuyamayacağım'* diyemiyor da; "**Utanıyorum, okuyamayacağım Hâkim bey!**" diyor. *(Bunu Muslihittin Bey'den bizzat dinlemiştim, Hârun Tüylüoğlu)*

26. DERS:

Kur’ân Okumak ve Okutmak

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿ثُمَّ اَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِإِذْنِ اللهِ ذٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ﴾

Meali: **“Sonra biz o Kitab’ı** (Kur’ân’ı) **kullarımızdan seçtiklerimize** (senin Ümmetine) **miras olarak verdik. Onlardan da kendilerine zulmedenler var. Orta yolu tutan var. Allah’ın izni ile hayırlarda öne geçenler var. İşte büyük lütuf budur.”** *(Fâtır, 35/ 32)*

TEFSİR

İbn-i Abbas’a göre “**sâbık”** ihlâs sahibi mü’min; “**muktasıd**” riyâkâr insan; “**zâlim.”** de nankör olan kişi demektir.

Hasan-ı Basrî’ye göre “**sâbık**” hasenâtı seyyiâtından fazla olan mü’min; “**muktasıd**” seyyiât ve hasenâtı müsâvî olan mü’min; “**zâlim**.” ise seyyiâtı çok olan kimsedir.

Bazı müfessirlere göre ise **sâbık**’tan murad, ilim ve Kur’ân öğreten; **muktasıd**’dan murad, ilim ve Kur’ân öğrenen; **zâlim**’den murad ise câhil kalan kimse demektir.

MEVZU İLE İLGİLİ BAZI HADİSLER

وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ: وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللهِ يَتْلُونَ كِتَابَ اللهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ إِلاَّ نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ وَخَفَّتْهُمُ الْمَلاَئِكَةُ وَذَكَرَهُمُ اللهُ فَمَنْ عِنْدَهُ ۞

Mânâsı: “**Her kim ki öyle bir yol tutar; o yolda niyeti ilim tahsil etmektir. Allah da o kişiye cennetin yolunu açar ve kolaylaştırır. Ne zamanki bir topluluk Allah’ın evlerinden birinde** (bir camide, bir mescidde) **toplanır ve orada Allah’ın kitabını okurlar, aralarında onun dersini yaparlar, Allah da onların üzerine sekînesini yağdırır. Onları rahmeti ile kuşatır, melekler**

ise onları çepeçevre sarar ve Allah onları yanındaki mukarreb meleklere ve ervâh-ı mukaddese'ye anar, metheder." *(Ebû Dâvûd, Sünen, İlim, 1, 3641; Tirmizî, Sünen, İlim, 19, 2683)*

Rasûlüllah Efendimiz diğer bir hadîsinde de şöyle buyurmuşlardır:

Mânâsı: **"Ümmetimin hayırlılarından bir topluluk vardır ki Allah'ın rahmetinin genişliğinden dolayı, açıktan gülerlerse de azâbının korkusundan dolayı, gizli gizli ağlarlar. Onların vücûdları yerde, kalpleri semâdadır. Ruhları dünyada, akılları âhirettedir.** (Yeryüzünde) **sekîne ile yürürler vesile ile Allah'a yaklaşırlar."** *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, 1, 57'de, İmâm Hâkim ve Beyhâkî'den rivâyet etmiştir; ayrıca bkz. Rûhu's-Salât Aynü'l-Hayat)*

Hadîs-i şerîflerde geçen "sekîne"

Sekîne Cenâb-ı Hakk'ın rahmet olarak yarattıklarından bir şeydir. İnsana mutmainlik-sükûnet ve huzur verir. Ve onun beraberinde Allah'ın melekleri vardır. Buna **sekîne** denmesinin sebebi; çünkü kalpler bununla sâfîleşir, temizlenir ve bununla nurlanır. *(Tâcu'l-Usul Şerhi)*

Lügatlerde kelime olarak **vakar, ağırbaşlılık** ve **sükûnet** demek olan **sekîne,** tasavvuf erbâbınca şöyle açıklanmıştır: **O, kalpte bir nurdur ki kalp onunla müşâhede ettiklerine karşı sükûnet bulur, mutmain olur.** *(Bursevî, İsmail Hakkı, Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 9, s. 12)* Başka bir ifadeyle, **gaybla ilgili hususların gelişi esnasında kalbin bulunduğu itmi'nân ve huzûr hâlidir. Sekîne; nur, kuvvet ve ruhtan meydana gelir, korkan kişi o sayede sükûnete erer. Mahzûn olan da tesellî bulur. Günahkâr-isyankâr ve cür'etkârlar ona sığınır.** *(Herevî, Menâzilü's-Sâirîn, s. 29; İbn-i Arabî, Istılâhâtü's-Sûfiyye)*

"SEKÎNE" İLE İLGİLİ BİR HÂDİSE

Ashâbdan Esid İbn-i Hûdayr (ra) başından geçen bir hâdiseyi şöyle anlatıyor:

Bir yolculukta idim. Ve gece sahrada kalmam icap etti. Yanımda küçük oğlum Haydar ile atım vardı. Atımı bağladım, oğlumu yatırdım, ben de yatmadan biraz Kur'ân okuyayım, dedim. *(Ve bir rivâyette)* **Sûre-i Mülk**'ü, *(diğer rivâyette ise **Sûre-i Bakara**'yı)* okumaya başladım. Atım öyle bir kükreyip şaha kalktı ki oğlum Haydar'ı çiğneyecek diye korkup, okumayı bıraktım. Atım da sakinleşti. Etrafa baktım bir şey görülmüyordu. Biraz sonra yine okumaya başladım, yine aynı şekilde atım şaha kalktı, yine okumayı kestim. Üçüncüde yine atım şaha kalkınca; 'Allah Allah bu ata ne oluyor? Ne görüyor da böyle ürküp şaha kalkıyor.' diye bu defa başımı kaldırıp semâya baktım. Bir de ne göreyim; '**Başımın üzerinde bembeyaz bir bulut ve o bulutun içinde de pırıl pırıl parlayan bir şeyler, kandiller var.**'

Nihayet sabah oldu, yolculuktan Medine'ye döndüm. İlk fırsatta Rasûlüllah'ın huzuruna çıkarak, akşam başımdan geçenleri ve gördüklerimi aynen Rasûlüllah'a

naklettim. Rasûlüllah Efendimiz buyurdu ki: "**Ey Esid! Sen ne zannedersin? Kur'ân'a sade sen mi âşıksın? O bir sekîne idi ve Kur'ân için** (onu dinlemek için) **inmişti.**" buyurdu.

أَكْثِرُوا مِنْ تِلاَوَةِ الْقُرْآنِ فِي بُيُوتِكُمْ فَإِنَّ الْبَيْتَ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ فِيهِ الْقُرْآنُ يَقِلُّ خَيْرُهُ وَيَكْثُرُ شَرُّهُ وَيَضِيقُ عَلَى أَهْلِهِ ۞

Mânâsı: **"Kur'ân-ı Azimüşşân'ı evlerinizde çok okuyun... Bir ev ki o evde Kur'ân-ı Kerîm okunmuyorsa, onun hayrı az, şerri çok olur. Ve o ev, içindekilere dar gelir, onları sıkar** (onlar da kendilerini dışarı atmaya çabalarlar)**."** *(Dârekutnî, Muhtâru'l-Ehâdis)*

إِنَّ فِي بُيُوتَاتِ الْمُسْلِمِينَ لَمَصَابِيحَ إِلَى الْعَرْشِ يَعْرِفُهَا مُقَرَّبُ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَالْأَرَضِينَ السَّبْعِ يَقُولُونَ هٰذَا النُّورُ مِنْ بُيُوتَاتِ الْمُؤْمِنِينَ الَّتِي يُتْلَى فِيهَا الْقُرْآنُ ۞

Mânâsı: "**Mü'minlerin evlerinden Arş'a yükselen misbahlar** (nur meş'aleleri) **vardır. Ki onları yedi kat semanın ve yedi tabaka arzın mukarreb melekleri tanırlar ve bilirler. Ve o misbahları gören bu melekler derler ki: "İçlerinden nur yükselen şu evler, Müslümanların evleridir.**"

KUR'ÂN-I KERÎM NASIL OKUNMALI?

Şir'atü'l-İslâm isimli eserde ekâbir'den bazılarının şu sözleri nakledilyor. Buyuruyorlar ki: "**Kur'ân-ı Kerîm'i okurken, zevk alamıyordum. Sonra onu okurken Rasûlüllah'ın Ashâbına okuduğu hali aklıma getirdim ve öyle okumaya çalıştım. Biraz zevk alabildim. Ve sonra bir makam daha yükseldim ve Cebrâil aleyhisselâm'ın Rasûlüllah'a (sav) Kur'ân okuduğu hali düşünerek sanki onların huzurunda okuyormuşum gibi okumaya başladım. Biraz daha zevk aldım. Derken kendimi öyle farz ettim ki sanki uçsuz bucaksız bir sahradayım ve ben orada Kur'ân okuyorum, sadece Hz. Allah dinliyor. İşte o zaman okuduğum Kur'ân'dan tam zevk almaya başladım**." *(Şir'atü'l-İslâm, s. 61)*

أُتْلُوا الْقُرْآنَ وَأَبْكُوا فَإِنْ لَمْ تَبْكُوا فَتَبَاكُوا ۞

Yani: "**Kur'ân'ı Kerîm'i okurken ağlayınız. Eğer ağlayamıyorsanız, ağlar gibi** (mahzun mahzun) **okuyunuz.**" *(İbn Mâce, Sünen, İkame, 176)*

İbn-i Mesud Hazretleri anlatıyor:

Bir gün Rasûlüllah bana, Kur'ân oku diye emretti. Ben de "Yâ Rasûlallah**! Ben sana nasıl Kur'ân okuyayım ki? O Kur'ân sana nâzil oldu.**" dedim. Peygamber Efendimiz: "**Ben onu başkasından dinlemeyi de severim. Bana Kur'ân oku.**" buyurdu. Ben de Sûre-i Nisâ'dan okudum. Ne zaman ki

فَكَيْفَ اِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلٰى هٰؤُلَاءِ شَهِيدًا ۞

âyetine geldim ve onu da okudum. Rasûlüllah (sav); **"Kâfi kâfi..."** dedi. Ben de okumayı bıraktım. Bir de baktım ki Rasûlüllah'ın her iki gözü de yaş döküyordu.

Hadiste zikri geçen âyetin meali: "**Her ümmetten bir şâhit getirdiğimiz ve seni de onların** (hepsinin) **üzerine bir şâhit yaptığımız zaman bakalım** (kâfirlerin) **hali ne olacak!...**" (en-Nisâ, 4/41)

Hazret-i Ebû Bekir (ra) Rasûlüllah Efendimiz'in (sav) bu emrine uyarak hazin hazin Kur'ân okur ve ağlardı. Rasûlüllah Efendimiz'in son zamanlarında hastalığı artıp, namazlara çıkamayacak hale gelince; "**Ebû Bekir'e söyleyin, İmâm olsun, geçip namazı kıldırsın."** diye emretti. Ebû Bekir'in kızı ve Rasûlümüz'ün hanımı, annemiz Hz. Âişe; "Yâ Rasûlallah! Babamın kalbi çok yumuşaktır ve Kur'ân okurken dayanamaz çok ağlar; ne olur onu bu vazifeden affet." diye yalvardı. Fakat Peygamberimiz aynı emri tekrarladı ve Rasûlüllah'ın emri Hz. Ebû Bekir'e tebliğ edilip; "**Geç imam ol!**" denince: mihrâbı Rasûlüllah'sız gören Hz. Ebû Bekir, daha Kur'ân okumaya başlamadan, ağlamaya başladı.

Evliyâullah'dan Sâlih-i Merri şöyle anlatıyor: Bir gece rüyamda Rasûlüllah'ı gördüm. Bana, kendisine Kur'ân okumamı emretti. Ben de kendisine bir miktar Kur'ân-ı Kerîm okudum. Beni dinledi, Kur'ân okumayı bitirince; "**Yâ Sâlih! Bu okuduğun Kur'ân'dır. Ama hani bunun ağlaması?**" buyurdu.

EHL-İ KUR'ÂN'A MÜJDELER

يَا أَبَا هُرَيْرَةَ! تَعَلِّمِ الْقُرْآنَ وَعَلِّمْهُ النَّاسَ وَلاَ تَزَالُ كَذَالِكَ حَتَّى يَأْتِيكَ الْمَوْتُ فَإِنْ آتَاكَ الْمَوْتُ وَأَنْتَ كَذَالِكَ حَجَّتِ الْمَلاَئِكَةُ إِلَى قَبْرِكَ كَمَا تَحُجُّ الْمُؤْمِنُونَ إِلَى بَيْتِ اللهِ الْحَرَامِ ۞

Mânâsı: "**Ey Ebâ Hureyre! Kur'ân'ı öğren ve insanlara öğret! Ölüm sana gelinceye kadar bu hal üzere devam edersen ve bu halde iken de ölüm sana gelirse, kabrinde melekler seni tavaf edecekler; tıpkı mü'minlerin Kâbe'yi tavaf ettiği gibi.** (Ve seni orada asla yalnız bırakmayacaklar)." *(Hazinetü'l-Esrar, s. 22)*

ثَلاَثَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى كَثِيبٍ مِنْ مِسْكٍ أَسْوَدُ لاَ يَهُولُهُمْ حِسَابٌ وَلاَ يَنَالُهُمْ فَزَعٌ حَتَّى يُفْرَغَ مَا بَيْنَ النَّاسِ: رَجُلٌ قَرَأَ الْقُرْآنَ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَأَمَّ بِقَوْمٍ وَهُمْ بِهِ رَاضُونَ، وَرَجُلٌ أَذَّنَ فِي مَسْجِدٍ وَدَعَا إِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ إِبْتِغَاءَ وَجْهِ اللهِ، وَرَجُلٌ أُبْتُلِيَ بِالرِّزْقِ فِي الدُّنْيَا فَلَمْ يَشْغَلْهُ ذٰلِكَ عَنْ عَمَلِ الْآخِرَةِ ۞

Mânâsı: "**Kıyâmet gününde insanların hesabı bitinceye kadar üç çeşit insan miskten mamul** (yapılmış) **tepeler üzerinde oturup istirahat ederler. Onlar için ne korku ve ne de hesap endişesi vardır.**

Birincisi: Kur'ân-ı Kerîm'i yalnız Aziz ve Celil olan Allah'ın rızâsı için okuyan ve kendisinden râzı oldukları halde bir kavme imamlık eden kimsedir.

İkincisi: Aziz ve Celil olan Allah'ın rızâsı için bir mescidde müezzinlik edip insanları Allah'a ibadete davet eden kimsedir.

Üçüncüsü: Dünyada mal ve servete sahip olup, bu servet kendisini, Allah'a kulluktan ve âhiret için amelden alıkoymayan kimsedir." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 1, s. 395)*

Hz. Ali İbn-i Ebi Tâlib (ra) anlatıyor: Bir gün Rasûlüllah Efendimiz (sav) şöyle buyurdu:

وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ نَبِيًّا لَتَفْتَرِقَنَّ أُمَّتِي عَنْ أَهْلِ دِينِهَا وَجَمَاعَتِهَا عَلَى اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً كُلُّهَا ضَلاَلَةٌ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ فَإِذَا كَانَ ذٰلِكَ فَعَلَيْهُمْ بِكِتَابِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ:

فَإِنَّ فِيهِ نَبَأَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ وَنَبَأَ مَا يَأْتِي بَعْدَكُمْ وَحُكِمَ مَا بَيْنَكُمْ مَنْ خَالَفَهُ مِنَ الْجَبَابِرَةِ قَصَمَهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ حَبْلُ اللهِ الْمَتِينُ وَنُورُهُ الْمُبِينُ وَشِفَائُهُ النَّافِعُ:

عِصْمَةٌ لِمَنْ تَمَسَّكَ بِهِ وَنَجَاةٌ لِمَنِ اتَّبَعَهُ لاَ يَعْوَجُّ فَيُقَوَّمُ وَلاَ يَزِيغُ فَيَسْتَقِيمُ وَلاَ تَنْقَضِي عَجَائِبُهُ وَلاَ يُخْلِقُهُ كَثْرَةُ التَّرْدِيدِ ۞

Mânâsı: "**Beni Hak Peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki benim ümmetim dininin aslından ve cemaatinden yetmiş iki fırkaya**

ayrılacaktır ve bu yetmiş iki fırkanın hepsi dalâlettedirler. Cehenneme çağırılacaklardır. İşte bu zaman geldiğinde size benim tavsiyem; Aziz ve Celil olan Allah'ın Kitabı'na sarılmanızdır. Muhakkak ki onda, sizden evvel geçmiş milletlerin haberleri ve sizden sonra geleceklerin de haberleri vardır. Ve aranızda nasıl hükmedeceksiniz, onlar da vardır. Kim ona düşmanlık ederek muhalefette bulunursa, Allah onun belini kırar. O, Allah'ın sağlam bir ipidir (ona tutunan kurtulur)**. O, Allah'ın açık bir nuru ve menfaat veren şifasıdır. O, yapışanı kurtaran ve tâbi olanı necâta erdirendir. Kim ona yapışırsa, asla yamulmaz. O onları doğrultur. Asla hak yoldan sapmaz, dosdoğru olur. O Kur'ân'ın incelikleri, acayibâtı** (anlaşılmaz sırları kıyâmete kadar) **hiç bitmez, devam eder. Ve onu okuyan, tekrar tekrar okumaktan asla usanmaz**." *(İbn-i Mâce, Tirmizî, İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 1, s. 823)*

Hazret-i Huzeyfe (ra) anlatıyor: Ümmet arasında böyle ayrılıkların meydana geleceğini Rasûlüllah'tan öğrenince, dedim ki; "**Yâ Rasûlallah! O zamana yetişirsem bana ne tavsiye edersiniz?**" Rasûlüllah (sav) da cevaben buyurdu ki: "**Allah'ın Kitabı'na yapış, onu öğren ve onun hükmü ile amel et, kurtuluş yolu ancak budur.**"

Hz. Huzeyfe sualini Rasûlüllah'a 3 kere tekrar ediyor. Peygamberimiz de her üçüne de aynı cevabı veriyor. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 1, s. 824)*

KUR'ÂN-I KERÎM'İ OKUMAK VE ESRARINI DÜŞÜNÜP İBRET ALMAK

Muhterem kardeşlerim! Her gün okuyup geçtiğimiz şu âyet-i kerîmelere ibretle, dikkatle, bir kere daha göz atmamıza ne dersiniz?

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ﴾

Meali: "**Andolsun! Biz, Kur'ân'ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırdık. Fakat var mı düşünüp öğüt alan?"** *(el-Kamer, 54/17-22-32-40)* diye aynı sûrede Hz. Allah hem de dört defa tekrarlıyor. Acaba okuduğumuz Kur'ân'ın âyetleri hakkında hiç i'mal-i fikr edip düşünüyor muyuz? Şu âyetlere de bir bakalım, manaları hakkında biraz düşünelim.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَفَرَاَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ ۞ ءَاَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ اَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ﴾

Mealleri: "(Eğer siz bir damla menîden yaratıldığınızı iddia ediyorsanız), **O halde gördünüz mü** (rahimlere) **dökmekte olduğunuz** (o) **menî nedir? Bana haber verin. Onu siz mi** (düzgün bir insan) **sûretine getiriyorsunuz, yoksa** (o sûrete getirip) **yaratanlar biz miyiz?"** *(el-Vâkıa, 56/58-59)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَفَرَاَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ ۞ ءَاَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ اَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ﴾

Mealleri: **"Şimdi gördünüz mü, o yere ektiğiniz tohumu? Onu yerden bitirip çıkartan siz misiniz yoksa biz miyiz?"** *(el-Vâkıa, 56/63-64)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَفَرَاَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِى تَشْرَبُونَ ۞ ءَاَنْتُمْ اَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ اَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ﴾

Mealleri: **"Şimdi de içmekte olduğunuz suyu bildirin bana! Onu bulluttan indiren siz misiniz yoksa biz miyiz?"** *(el-Vâkıa, 56/68-69)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَفَرَاَيْتُمُ النَّارَ الَّتِى تُورُونَ ۞ ءَاَنْتُمْ اَنْشَاْتُمْ شَجَرَتَهَا اَمْ نَحْنُ الْمُنْشِؤُنَ﴾

Mealleri: **"Şimdi çakıp yakmakta olduğunuz ateşi bana haber verin; onun ağacını siz mi yarattınız yoksa biz miyiz yaratan?"** *(el-Vâkıa, 56/71-72)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَلَا اُقْسِمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ ۞ وَاِنَّهُ لَقَسَمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ﴾

Mealleri: **"**(Peyderpey inen Kur'ân'a yemin ederim ki), **eğer bilirseniz bu yemin, gerçekten büyük bir yemindir. Muhakkak o (Peygambere inzal olunup size karşı okunan), elbette çok şerefli bir Kur'ân'dır."** *(el-Vâkıa, 56/76-77)* buyuruluyor ve **Vâkıa Sûresi** bu minval üzere **Kur'ân**'ın ne muazzam, ne muhteşem bir **Kitap** olduğunu beyan edip gidiyor...

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَوَلَمْ يَرَ الْاِنْسَانُ اَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَاِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ﴾

Meali: **"İnsan kendisini bir nutfe'den** (sudan) **yarattığımızı görmedi ki şimdi o dönüp bize apaçık hasım** (bir düşman) **kesilmektedir."** *(Yâsîn, 36/77)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿هٰذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾

Meali: **"Bu** (Kur'ân), **insanların kalp gözleri**(ni açacak bir nur) **ve sağlam bilgi edinecek zümre için bir hidâyet ve rahmettir."** *(el-Câsiye, 45/20; İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 1, s. 808)*

& arapça eklenecek &

Mânâsı: Sahâbe'den biri; "Yâ Rasûlallah**! Allah'a en sevimli gelen amel hangisidir?**" diye sordu, Peygamberimiz de "**اَلْحَالُّ الْمُرْتَحِلُ"** buyurdu. Adam "**O kimdir Yâ Rasûlallah?**" deyince, Peygamberimiz şöyle izah buyurdu: "**Kim ki Kur'ân-ı Kerîm'i başından okumaya başlayarak hatmeder, bitirir, sonra yine hatme başlarsa, işte o...**"

İmâm Ahmed bin Hanbel Hazretlerinden şöyle rivâyet olundu: Bu mübârek zât birçok defa, Hz. Allah'ı rüyasında görüyor. Amma heyecanından soramıyor ve diyor ki: "Eğer Rabbimi bir kere daha görebilirsem, elbette ona soracağım ki: "**Yâ Rabbî! Kulunu sana en çok yaklaştıran amel hangisidir**?" Ve bir kere daha rüyada Cenâb-ı Hakk'ı görüyor ve soruyor. Cenâb-ı Hak da buyuruyor ki:

تِلاَوَةُ كَلاَمِي يَا اَحْمَدُ!

Yani: "**Kitabım Hz. Kur'ân'ı okumakla kulum bana yaklaşır, Yâ Ahmed!**"

İmâm Ahmed soruyor: "**فَهِمَ الْمَعْنَى اَوْ لَمْ يَفْهَمْ**"

Yani: "**Mânâsını anlamak şartıyla okumak mı Yâ Rabbî? Yoksa anlamasa da olur mu**?" Cenâb-ı Hak: **فَهِمَ الْمَعْنَى اَوْ لَمْ يَفْهَمْ**

Yani: "**Mânâsını ister anlasın, ister anlamasın; Kur'ân okuyan bana yaklaşır Yâ Ahmed!**" buyuruyor. *(et-Tâc, Şerh, c. 4, s. 7)*

Dikkat:

Bundan anlaşılıyor ki farzlardan sonra en faziletli ibadetlerden kulu Allah'a en çok yaklaştıran ve en sevimli olanı Kur'ân-ı Kerîm okumaktır. Çünkü Kur'ân-ı Kerîm'i okumak bizzat Allah'a ilticâ etmek ve onunla konuşmaktır.

Diğer bir hadîsinde Peygamberimiz,

إِذَا خَتَمَ الْعَبْدُ الْقُرْآنَ صَلَّى عَلَيْهِ عِنْدَ خَتْمِهِ سِتُّونَ أَلْفَ مَلَكٍ ۞

Mânâsı: **"Bir kul, Kur'ân'ı Kerîm'i hatmederse, hatim (duâsı) esnasında ona altmış bin melek duâ eder** (veya duâsına âmin, der)." *(Muhtâru'l-Ehâdis, İza Harfi)*

KUR'ÂN OKUMAYI İSTİSMAR EDENLER

مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فَلْيَسْئَلِ اللهَ بِهِ فَإِنَّهُ سَيَجِئُ أَقْوَامٌ يَقْرَؤُنَ الْقُرْآنَ وَيَسْئَلُونَ بِهِ النَّاسَ ۞

Mânâsı: "Her kim Kur'ân'ı Kerîm'i okursa, onunla ne isteyecekse Allah'tan istesin. Yakın zamanda öyle bir topluluk gelecek ki onlar okudukları Kur'ân'la Allah'tan değil, insanlardan bir şeyler isteyip, bekleyeceklerdir." *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Me)*

يَخْرُجُ فِيكُمْ قَوْمٌ تَحْقِرُونَ صَلاَتَكُمْ مَعَ صَلاَتِهِمْ وَصِيَامَكُمْ مَعَ صِيَامِهِمْ وَعَمَلَكُمْ مَعَ عَمَلِهِمْ وَيَقْرَؤُنَ الْقُرْآنَ لاَ يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ ...۞

Mânâsı: İçinizden öyle bir topluluk çıkacak ki sizler onların kıldığı (ta'dil-i erkânlı) namazlarına bakınca kendi namazlarınızı beğenmeyeceksiniz. Oruçlarına bakınca kendi orucunuzu beğenmeyeceksiniz. Amellerine bakınca da, kendi amellerinizi hakir görüp, beğenmeyeceksiniz. O kimseler Kur'ân da okuyacaklar, fakat okudukları Kur'ân boğazlarından aşağıya geçmeyecek. Ve onlar okun yaydan çıktığı gibi dinden fırlayıp çıkacaklardır. *(et-Tâc, c. 4, s. 8)*

اَلْقُرْآنُ يَقْرَأُ بِلُحُونِ الْعَرَبِ وَأَصْوَاتِهَا وَإِيَّاكُمْ وَلُحُونَ أَهْلِ الْعِشْقِ وَلُحُونَ أَهْلِ الْكِتَابِيِّينَ فَإِنَّهُ سَيَجِيئُ بَعْدِي قَوْمٌ يُرَجِّعُونَ الْقُرْآنَ تَرْجِيعَ الْغِنَاءِ وَالنَّوْحِ لاَ يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ مَفْتُونَةٌ قُلُوبُهُمْ وَقُلُوبُ الَّذِينَ يُعْجِبُهُمْ شَأْنُهُمْ ۞

Mânâsı: **"Kur'ân-ı Kerîm Arap şivesi ve Arap lehçesi üzere okunur. Bilhassa aşka gelenlerin ve Ehl-i Kitab'ın** (Hristiyan ve Yahudilerin) **makamları ile okumaktan sakının. Benden sonra bir kavim gelecek ki onlar Kur'ân-ı Kerîm'i şarkı ve çalgı şekline çevirerek okuyacaklar. Bunların okuduğu Kur'ân boğazlarından içeri** (kalplerine) **inmeyecektir. Çünkü kalpleri fitne ile dolmuştur. Yine bunların halini ve okuyuşlarını beğenenlerin de kalpleri fitne ile dolmuştur."** *(Muhtâru'l-Ehâdis Hadis No: 860)*

Ve yine Peygamberimiz buyurdular ki:

أَكْثَرُ مُنَافِقِ هٰذِهِ الْأُمَّةِ قُرَّائُهَا ۞

Yani: "**Bu Ümmetin münâfıklarının çoğu kurraları olacaktır**." *(Muhtâru'l-Ehâdis,* Harf-i elif- kâf)

Ebû Hureyre (ra) anlatıyor: "**Rasûlüllah** (sav) bir gün; "**Huzun kuyusundan Allah'a sığının!**" buyurdular. Oradakiler; "**Ey Allah'ın Rasûlü! Huzun kuyusu da nedir?**" diye sordular. "**O,** dedi, **cehennemde bir vâdidir; cehennem, o vâdiden her gün yüz kere Allah'a** (c.c.) **sığınma talep eder.**" "**Ey Allah'ın Rasûlü**, denildi, **oraya kimler girecek?**" "**Oraya, amellerinde riyâ yapan kurralar girecektir!** buyurdu" *(Tirmizî, Zühd, 48, Hadis No: 2384)*

KUR'ÂN'IN MÂNEVÎ TESİRİ

Hz. Allah her devirde gönderdiği peygamberine o devire göre en müessir silah ve mûcizeyi vermiştir. Hz. Mûsâ zamanında sihirbazlık. Hz. İsa zamanında tıp ilmi. Peygamberimizin zamanında ise Arabistan'da en geçerli silah edebiyat olduğu için O'na da bütün edebiyatçıları yere seren, dinleyenleri cezbedip esir alan Kur'ân-ı Kerîm'i verdi. Ve Rasûlüllah Efendimiz; "Kılıç kullanmaktan çok, dilini kullandı; hazin hazin okuduğu Kur'ân ile gönülleri fethetti. Kavimleri, milletleri, cemiyetleri teslim aldı.

Nitekim bir hadîsinde,

إِنَّ اللهَ يَرْفَعُ بِهٰذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهَا آخَرِينَ ۞

Mânâsı: **"Allah'ın bu Kitabı sebebi ile birçok kavimler yüceltilecek, birçokları da** (ona sırtını dönünce) **mutlaka yerin dibine geçecektir."** buyurmuşlardır. *(Riyâzu's-Sâlihîn, s. 632)*

Kur'ân'ın mânevî tesirine bir misal: Hicret'te Büreydeliler, Hz. Rasûlüllah, Ebû Bekir ile Hicret edince müşrikler ve bilhassa Ebû Cehil, onları yakalayana yüz kırmızı deve güzelliği ile dillere destan kızı Ümmü Cemile'yi vereceğini vaad ettiler. Bunun üzerine birçok kişi yollara çıktı, çevreye dağıldı ve onları aramaya başladı. Ama Hz. Allah da onları, Büreydelilerin yaşadığı bölgeye gelinceye kadar her türlü düşmandan korudu.

Nihayet Büreydeliler, Peygamberimizi ve Ebû Bekir'i keşfedip önlerini çevirdiler. Hz. Ebû Bekir telaşa kapıldı, ama Peygamberimiz'de hiçbir telaş eseri görülmüyordu. Büreydelilerin reisi Rasûlüllah'ın huzuruna geldi; "**Artık elimizdesin! Seni götürüp teslim edecek ve vaad edilen mükâfatları alacağız."** dedi. Yanında da yetmiş kişi kadar silahlı Büreydeli vardı.

Peygamberimiz: **"Tamam, artık ben sizin esirinizim. Yalnız ben ne ile memur oldum, onu benden bir kere dinlemek istemez misiniz?"** buyurdu. Büreydeliler: "**Bir kere dinlemek ile ne kaybedeceğiz? Dinleyelim."** dediler.

Peygamberimiz bütün varlığıyla Rabbine dönerek, orada bir Kur'ân okuyor... Ama öyle bir okuyuş ki; evvelâ kendi, sonra Hz. Ebû Bekir, sonra da bütün Büreydeliler hüngür hüngür ağlıyorlar. Rivâyete göre **Rahmân sûresi**ni okuyor Peygamberimiz...

Sonra da: **"Ey Büreydeliler! Rabbim tarafından benim tebliği ile vazifelendirildiğim işte bu Kitap! Şimdi istediğinizi yapmakta serbestsiniz."** buyurdu. Büreydelilerin reisi arkadaşlarına döndü ve; "**Arkadaşlar! Ben şimdiye kadar böyle bir söz, bir kelâm, işitmedim. Ve ben îmân ediyorum; develerden, Ümmü Cemile'den vazgeçiyorum. Siz ne dersiniz?**" dedi.

Arkadaşları; "**Ey Reisimiz! Biz de aynı kanaatteyiz. Şerde Reisimiz olduğun gibi hayırda da Reisimiz ol ve hep beraber îmân edelim."** derler. Ve gelip hep beraber Rasûlüllah'ın elini öperler, huzurunda Kelime-i Şehâdet getirip, Müslüman olurlar. Peygamberimiz onlara; "**Artık yurdunuza dönebilirsiniz."** buyurur. Büreydelilerin Reisi: "**Müsaade et Yâ Rasûlallah! Medine'ye kadar senin ilk askerlerin ve ilk bayraktarların biz olalım."** dedi.

Peygamberimiz, izin verince de Reisleri başındaki abaniyeyi çıkarıp, mızrağına takar ve Rasûlüllah'ın önüne düşerek **Kuba**'ya kadar ona refakat ederler. *(5 Ciltlik Ashâb ve Risale-i Hamidiye'den)*

Yine **Hz. Ömer**'in **Rasûlüllah Efendimiz'i** öldürmek kastı ile yola çıkışı ve Müslüman olup onu da yanına alarak **Kâbe**'ye dönüşü bu konuda hatırlamamız gereken ibretlik hâdisedir. *(Menâkıb-ı Hz. Ömer)*

YARIN MAHŞER'DE

Ehl-i Kur'ân **Havz-ı Kevser**'den su içmek için gelince, **Peygamberimiz**in bizzat mübârek avuçları ile onlara su ikram edeceğini unutmayalım...

Ve yine **cennet**te **Rasûlüllah**'ın (sav) ve **Cebrâil**'in (as) emr-i İlâhî ile mü'minlere Kur'ân okuyacağını sonra da bizzat **Hz. Allah**'ın **Kur'ân** okuyacağını bilelim.

مَنْ أُوتِيَ الْقُرْآنَ فَرَئَى أَنَّ أَحَدًا أُوتِيَ خَيْرًا مِنْهُ فَقَدْ حَقَّرَ مَا عَظَّمَهُ اللهُ تَعَالَى

Mânâsı: "**Her kime ki Allah tarafından Kur'ân okumak, ezberlemek, anlamak gibi nimetler verilir de o kimse başkalarına verilen dünyevî nimetleri kendindeki bu nimetten daha büyük görürse, Allah'ın tazîm ettiğini tahkîr etmiş olur**." (*İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, İlim bahsi)*

ECDADIMIZIN KUR'ÂN AŞKI

Osmanlı'nın kurucusu **Osman Gâzi**'nin Kur'ân-ı Kerîm'e olan hürmetini ve onun bereketini nasıl gördüğünü önceki derslerimizde görmüştük. Dilerseniz şimdi de torunlarına bakalım.

1. Kanûnî ve Onun Ordusunda Kur'ân:

Kırk altı sene dünyaya hakça ve adâletle hükmeden ve bunun için Kanûnî unvanını alan, Sultan Süleyman Zigetvar kalesini fethettikten sonra cephede vefât ediyor. Vezir-i azam Sokulu Mehmet Paşa Padişah'ın ölümünü askerlerden gizliyor. Bir taraftan da oğlu Sultan Selim'e Belgrad'da orduyu karşılaması için haber gönderiyor. Onlar da ordu ile Belgrad'a doğru yola çıkıyorlar. Ve nihayet daha fazla dayanamıyor, Kanûnî'nin öldüğünü oğlu Sultan Selim'in ise onları Belgrad'da beklediğini askerlere haber veriyor. Askerler beyinlerinden vurulmuşa dönüyorlar. Bunun üzerine **Sokullu ordudaki hafızları çağırtıyor, onlara Kur'ân-ı Kerîm okumalarını ricâ ediyor, Kur'ân-ı Kerîm okununca yere çakılmış olan askerlere can gelmeye başlıyor ve gözyaşlarına boğuluyorlar**.

Sokullu "**Kardeşlerim! Yoldaşlarım! Hem Kur'ân okuyalım hem Allah'ı zikredelim! Böyle yola devam edelim. Çünkü bundan onun nâşı mahzûz olacaktır. Sultan Selim bizi bekliyor, yola devam edelim.**" diyor. Kanûnî'nin ordusu da; "**Derdimize derman Kur'ân'dır. Din ve îmânımız, Kur'ân'dır! Din'le, Kur'ân'la, Îmân'la, bugünlere geldik. Yine onlarla yürüyelim.**" diyerek

ve gözyaşları sel olmuş vaziyette, Belgrad'da dönüyorlar. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 7, s. 107)*

2. Preveze zaferinde Kur'ân:

28 Eylül 1538'de **Preveze**'de düşman *Andrea Doria'nın* (Anderya Dorya) komutasında tam 600 harp gemisi ile karşımıza çıkıyor. Bunun karşısında **Barbaros**'un komutasında sadece 122 adet gemi vardır. Düşman zaferden o kadar emindi ki akşam *Anderya Dorya'nın* komutanlık gemisinde, bir dans partisi verilmiş ve **Osmanlı** toprakları harita üzerinde taksim edilmişti. Ertesi sabah harp başlamış; ne hikmettir ki rüzgâr da tamamen Müslümanların aleyhine esmeye başlamıştı. Bunu gören **Barbaros**, hemen gemilerin her iki tarafına da birer levha yazdırıp, asılmasını emretmişti. Levha'nın birinde, & arapça eklenecek & diğerinde ise & arapça eklenecek & yazıyordu. Derken rüzgâr sakinleşmiş, **Barbaros** bir taraftan, **Turgut Reis** diğer taraftan Haçlı donanmasını çevirmiş ve mahvetmişlerdi.

Preveze'de mağlup olan **İspanya** Kralı, ordusundan kalanlar ile **Cezayir**'e saldırmış, **Barbaros**'tan böyle intikam almak istemişti. Ama **Cezayir**'de **Barbaros**'un oğlu **Hasan** da bir avuç Müslümanla ona unutulmaz bir ders vermiş, mağlup etmişti.

İspanya Kralı o kadar perişan olmuştu ki **Cezayir**'den kaçarken 10 kilometrelik yolu, 4 günde ancak alabilmişti. Ve o kadar perişan bir duruma düşmüştü ki artık dayanamadı, başındaki altın tâcı çıkarıp denize fırlattı. Ve arkasından şöyle feryat edip ağladı: "**Beni bırak artık ey zavallı oyuncak! Belki sana lâyık bir başka baş bulunur. Benden sana elveda!**" *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 6, s. 206)*

3. Lord Gürzon ve Hz. Kur'ân:

İkinci Cihan harbinin meşhur İngiliz Başbakanı *Lord Gürzon*'dan, İngiliz parlamenterleri, İslâm âlemindeki *(Hindistan, Pakistan'daki)* kıyam ve gelişmeler hakkında avâm kamerasına bilgi vermesini isteyince, Lord Gürzon "**Yarın bilgi vereyim."** diyor. Ertesi gün *Gürzon*'un dosyalarla geleceğini zanneden İngiliz parlamenterler, elinde sadece bir **Kitap**'la kürsüye çıktığın görüyorlar. Ve *Lord Gürzon* diyor ki: "**Bu Kitap** (Kur'ân-ı Kerîm) **dünyada durdukça ve Müslümanların elinde bulundukça bize rahat yok! Biz rahat edemeyiz ve onlara hâkim olamayız. Ne yapıp yapmalıyız, ya bu Kitabı ellerinden tam almalı veya hiç değilse onları bundan soğutmalıyız ki onlara hâkim olabilelim.**"

İşte bunun içindir ki son devrin meşhur İngiliz yazarlarından T. W. ARNOLD diyor ki: "Bu yayılma, kılıç zoruyla değil, kılıçtan daha müessir olan ruhi temizlik, saf îmân, ilim ve irfân kuvveti ile olmuştur."

Nitekim tarih şuna şâhittir ki: **Takva sahibi âlim bir tüccar İslâm âleminden kalkıp, Endonezya'ya gidiyor. Orada gösterdiği temiz ve ruhi cazibesi ile ve**

halka gösterdiği hüsn-i muâmele ile adâlet ve merhamette herkesi kendine hayran bırakıyor. Bunu gören Endonezya halkı da bir iki vaaz ve nasihatle bir iki de Kur'ân ve ezan dinleyerek hemen Müslüman oluyorlar, diye yazıyor.

Gerçekte de **Endonezya**'da olduğu gibi **Asya**'nın büyük bir kısmını tenvir eden İslâmiyet oralara kılıç zoruyla değil, **Kur'ân**'ın ve **Ezan**'ın mânevî tesiri ile ve **İslâm**'ın güzelliği ile girmiştir.

Nitekim 1995'li yıllarda **İstanbul**'daki **Kur'ân Kurslarını** ve **Talebe Yurtlarını** ziyaret eden ve **Ali Ak** Hoca'nın misafiri **Avustralya**lı bir **profesör** şu itirafta bulunuyor: "**Bizim Avustralya'da en büyük yeminimiz 50 sene öncesine kadar ne idi bilir misiniz?**" Talebeler; "Hayır.", deyince Prof.: "**Öyle ise bilin ki en büyük yeminimiz şu sözdü: *'Bak şimdi Türk gibi söylüyorum'* dedi mi bir Avustralyalı, akan sular durur ve ona herkes inanırdı.**" demişti.

MEVZU İLE İLGİLİ BİR ŞİİR

Hani bir zamanlar: Rüzgâr yeleli atlarımız vardı.
Hani bir zamanlar: Atlarımız koşmaz, sanki uçardı.
Hani bir zamanlar: Dünya'nın dört kıtası bize dardı.
Hani bir zamanlar: Mazlumlar yollarımıza bakarlardı.
Hani bir zamanlar: Mızraklarımız gökleri yalardı.
Hani bir zamanlar: Krallar önümüzde el bağlardı.
Ya şimdi? Kâfirlere karşı el bağlayanlar.
Yüreği dağlanıp, hazin hazin ağlayanlar. Biz olduk!

Abdurrahim Karakoç

DİNDE REFORM HEVESLİLERİ VE DÜŞÜNDÜREN ÂKIBETLERİ

Kur'ân-ı Kerîm'de reform şart diyenler ve 1960'lı yıllarda bir broşür hazırlayıp neşreden ***Oraltay*** *Paşamız* ve hemen akabinde felç geçirip tedavi için gittiği İsviçre'de ölmesi...

Yine Reform ile alâkalı konferans vermek üzere Konya'ya giden bir zamanların Milli Eğitim Bakanı ***Mustafa Necati***'nin konferans akşamı kırılan karyoladan düşüp ölmesi…

Onkolog Dr. Haluk Nurbâkî; "**Bay Necati'nin ölümü**" başlıklı yazısında şunları anlatıyor: "Rahmetli babam o zamanlar Konya'nın tek gazetesi olan **'Babalık'** gazetesinin başyazarı idi. Ondan işittiğim şu olayı aynen naklediyorum:

'Devrin ilk Maarif Vekillerinden (Milli Eğitim Bakanı) **Necati** Konya'ya gelmiş ve **Latin** harflerinin üstünlüğünü (!) anlatmak üzere bir konferans düzenlemişti. Şehrin her tarafına yapıştırılan ilanlarda:

'Eski Harflerle Birlikte Kur'ân'ı da Tarihe Gömdük' yazıyor ve konferansın ertesi gün saat 10:00'da verileceği belirtiliyordu.

"Akşam, mükellef bir ziyâfet verildi. Yemekten sonra **Bay Necati** ani bir apandisit krizine yakalandı ve hemen hastaneye kaldırılarak ameliyat edildi. Gösterilen itinayı anlatmaya lüzum yok, bütün hastane Hattâ Konya ayakta idi. **Bay Necati** kurtulmuş, fakat ne çare ki haddini aşarak **Kur'ân'a** dil uzatmıştı. Gece yarısı imkânsız denebilecek bir şey oldu ve **Bay Necati'**nin yatağı yan demirinden kırıldı. Hasta yere düşmüş ve ameliyat yeri patlamıştı. Ertesi gün saat 10:00'da, yani konferansın yapılacağı bildirilen saatte öldü." *(Fazilet Takvimi, 1995)*

1968 senesinde Kadıköy/Kalamış'ta bir evde toplanan gençlerimiz ve içlerinden birinin, beraberinde getirdiği **Kur'ân-ı Kerîm'i** göstererek; "**Arkadaşlar, işte geri kalışımızın sebebi**" deyip Kur'ân'ı parçalamalarının basına intikali...

Yine aynı sene Beşiktaş'ta Kur'ân-ı Kerîm'i çöpe atan gençler...

Ve bugün Türkiye'de "1968 kuşağına mensubiyetleriyle övülenler, ekseriyetle İşte bunlar!

ÜMMET-İ MUHAMMED'İN KURTULUŞU İÇİN HİZMET VE GAYRET

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyuruyorlar ki:

"Şu boğazın suları nasıl (birinden ötekine) akıyorsa, insanlar da bugün cehenneme doğru öyle akıp gidiyorlar. Bu durumu gören (ve ağlayan) ruhâniler; "**Yâ Rasûlallah! Teâl, nuhlis ibâdallah**" diye feryat ediyorlar.

Yani: "**Gel Yâ Rasûlallah! Allah'ın kullarını kurtaralım."** diye çağrışıyorlar.

Bugün de *ateizm, materyalizm, komünizm, satanizm, siyonizm vb.* İslâm dışı bir takım ideolojilerin kıskacında kıvranan gençlerimiz, nefislerinin isteklerini ilâh edinmiş onun ardından sürüklenen toplumumuz maalesef aynı felaketle karşı karşıya değil mi? Cehenneme akmıyorlar mı? O halde bizim için devir; "**selden kütük kapma**" devri olmalı değil mi? Peki, ne duruyoruz, neyi bekliyoruz? Bu atalet, bu gevşeklik, bu vurdumduymazlık, bu adam sendecilik niçin? Bir an evvel silkinip kendimize gelmeli, Kitabını okumayan-okuyamayan bir tek Müslüman fert kalmayana kadar gayretimizden bir şey eksiltmemeliyiz.

27. DERS:

İlim Öğrenmek ve Öğretmek

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِى الدِّينِ وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ اِذَا رَجَعُوا اِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾

Meali: **"Mü'minlerin hepsinin birden seferber olup topyekûn savaşa katılmaları uygun değildir. Her kabîleden bir kısım insanlar da din ilimlerinde tefakkuh etmeli** (köklü ve derin bilgi sahibi olmalı) **ve kabîleleri savaştan dönüp gelince onları** (İlâhî azapla) **uyarmalıdır. Olur ki onlar da** (böylece Allah'ın azâbından) **sakınırlar."** *(et-Tevbe, 9/122)*

SEBEB-İ NÜZÛLÜ

Cenâb-ı Hak, Tebük Seferi'nden mazeretsiz geri kalanları, gönderdiği âyetleriyle şiddetle tenkit edince, Ashâb, bir daha cihaddan geri kalmamaya yemin ettiler. Bu defa da öyle bir durum meydana geldi ki en küçük bir seriyye olsa hepsi ona katılıyor, Medine'de vahiy yazacak kâtip bile bulunamıyordu. İşte bunun üzerine Hz. Allah bu âyet-i celîleyi göndererek, Ashâbın bir kısmının vatan müdafaasına koşmasını, diğer bir kısmının Medine'de kalıp ilim öğrenmesini emretti.

İLİM VE KISIMLARI

İlim başlıca iki kısımdır:

1. Dini İlimler
2. Dünyevî İlimler

Dünyevî İlimler sayılamayacak kadar çoktur. Biz mevzumuz olan **Dini İlimler**e dönelim.

İzzetü'bni Abdüsselâm Hazretleri buyuruyor ki: Müslümanların mükellef oldukları İlim, başlıca üç kısımdır ve şunlardır:

1. İlm-i Tevhîd:

Evvelâ Ehl-i Sünnet İnancına göre inanmak, sonra da mûcîbince amel etmek gerekmektedir. Bir insan her şeyden evvel, Rabbini, Peygamberini, Dinini bilmeli

ki ibadet etsin. Bilmeden nasıl ibadet edilir ki? Zira değil amellerimiz, îmânımız bile batıl veya küfür bir sözle helâk olur gider.

2. İlm-i Sır:

Kalbe müteallık olan **havf, recâ, tevekkül...** vs. gibi ve bunların aksi olan **kibir, hırs, haset, gadâb**... gibi şeyleri Müslüman bilecek; evvelkilerle muttasıf, onlara sahip olmaya olmaya, diğerlerinden de uzaklaşmaya çalışacak. Ki buna mâneviyât ilmi, tasavvuf ilmi de denir.

3. İlm-i Şeriat:

Allah'ın emrettiği şeylerden nelerin farz, nelerin haram olduğunu öğrenecek. Hiç olmazsa, **Ef'âl-i Mükellefîn**'i veya **otuz iki farzı** bilecek.

اَلْعِلْمُ عِلْمَانِ: عِلْمٌ فِي الْقَلْبِ فَذَالِكَ عِلْمُ النَّافِعِ، وَعِلْمٌ عَلَى اللِّسَانِ فَذَالِكَ حُجَّةُ اللهِ عَلَى ابْنِ آدَمَ ۞

Mânâsı: "**İlim iki kısımdır. Biri kalpte olan ve gerçekten sahibine menfaat veren** (fayda sağlayan mâneviyât) **ilmidir. Diğeri de dilde olan ve Âdemoğulları arasında hüccet olmaktan** (delil-vesika olmaktan) **ibaret olan ilimdir**." *(Ebû Nuaym Hz. Enes'ten rivâyet etmiştir)*

Biz bu ilimlerin her ikisine delil teşkîl edecek bir örneği, Abulkâdir Geylânî Hazretlerinden verelim:

Bu mübârek zât maddî ilimlere ait tahsilini Bağdat'ta bitirmiş ve Hızır (as) ile mânevî tahsile başlamıştı. Ve henüz 25 yaşında bir genç idi. Bir Cuma günü namazdan önce Bağdat'ın en büyük camisinde murâkabe halinde idi. Halk da sanki birileri tarafından o camiye sevk edilmekte idi. *(Belki de mânevî hocası Hızır aleyhisselâm onları o camiye yönlendiriyordu)*. Öyle ki cami hınca hınç dolmuş, Abdulkâdir Geylânî Hazretleri murâkabeye devam ediyordu.

İsterseniz devamını kendisinden dinleyelim: "Hutbenin arkasında murâkabe halinde idim. Ceddim Rasûlüllah teşrif ettiler ve buyurdular ki: "**Ey Abdulkâdir! İlmini ikmâl eyledin ve insanları irşâdın ne kadar büyük bir vazife olduğunu öğrendin. Peki, neden bu köşede böyle boş ve sessiz oturuyorsun? Kalk kürsüye çık ve halkı doğru yola sevk et! Ve onları Allah'ın yoluna davet et!**" Rasûlüllah böyle buyurduğu halde ben, bir türlü kürsüye çıkmaya ve halkı irşâd etmeye kendimde cesaret bulamıyordum. Dedim ki: "**Yâ Rasûlallah! Daha çok gencim, acaba bu insanlar beni dinlerler mi?**"

Rasûlüllah Efendimiz; "**Sen davet ile memursun. Hidâyeti ise Allah halk eder, tesirini o verir.**" buyurdu. Bunun üzerine ben yavaş yavaş kürsüye çıktım, fakat hayret! Söyleyecek tek kelime bulamadım. Ve artık inmeyi düşünüyordum ki Rasûlüllah (sav) tekrar teşrif etti. Yanından Cihâr-i Yâri Güzîn Efendilerimiz vardı. Ve bana "**Yâ Abdelkâdir! Vaaz et! Söyle, anlat!**" buyurdu. Ben de "**Yâ Rasûlallah! Bir şey bilmiyorum ki**" dedim, o zaman Rasûlüllah "**Ağzını aç**!"

buyurdu. Ve beş defa ağzıma; "**Huuu**" diye üfledi. Sonra sırasıyla Hz. Ebû Bekir dört defa, Hz. Ömer üç defa, Hz. Osman iki defa ve Hz. Ali de bir defa üfürüp gittiler.

Ben de vaaz etmeye başladım. Ama ne dediğimi, ne anlattığımı ben de bilmiyordum. Bildiğim bir şey varsa, beni dinleyen cemaatten birçok insan heyecandan bayılıyor, bazıları ise anlattıklarıma dayanamıyor, ölüyorlardı. *(Abdulkâdir'in Hayatı isimli eserden)*

Dikkat: Demek oluyor ki gerçek vaaz ve irşâd ancak, başta **Rasûlüllah Efendimiz** olmak üzere **O'nun vârisleri** bulunan **Pîrân**'dan izinli olursa müessir olur...

İLMİN FAZİLET VE ŞEREFİ

يَبْعَثُ اللهُ الْعِبَادَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يُمَيِّزُ الْعُلَمَاءَ فَيَقُولُ لَهُمْ: يَا مَعْشَرَ الْعُلَمَاءِ إِنِّي لَمْ أَضَعْ عِلْمِي فِيكُمْ لَأُعَذِّبَكُمْ إِذْهَبُوا فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ ۞

Mânâsı: "**Allah** kıyâmet gününde bütün kullarını diriltir. Sonra içlerinden **âlimleri** ayırır ve onlara şöyle hitap eder: **'Ey âlimler topluluğu! Muhakkak ben ilmi, sizin içinize, sizlere azap etmek için koymadım. Haydi gidin! Hepinizi affettim."** buyurur. *(Tâc, c. 1, s. 67)*

إِنِّي لَأَعْرَفُ نَاسًا مَا هُمْ أَنْبِيَاءَ وَلاَ شُهَدَاءَ يَغْبِطُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ وَالشُّهَدَاءُ بِمَنْزِلَتِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، اَلَّذِينَ يُحِبُّونَ اللهَ وَيُحِبُّونَهُ إِلَى خَلْقِهِ يَأْمُرُونَهُمْ بِطَاعَةِ اللهِ فَإِذَا أَطَاعُوا اللهَ أَحَبَّهُمُ اللهُ ۞

Mânâsı: "Peygamberimiz buyurdu: '**Ben öyle insanlar biliyorum ki onlar ne enbiyâ ne de şühedâdırlar. Ama kıyâmet gününde ihraz ettikleri makamları sebebi ile peygamberler, şehitler onlara gıpta edeceklerdir. Ki onlar, Allah'ı sevenler ve insanlara da Allah'ı sevdirenler, Allah'a itaati insanlara emredenlerdir. Onlar da Allah'a itaat edince, Allah hepsini sever.**" *(Râmûzu'l-Ehâdîs, s. 146)*

إِنَّ اللهَ وَمَلاَئِكَتَهُ وَأَهْلُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ حَتَّى النَّحْلَةُ فِي جُحْرِهَا وَحَتَّى الْحُوتُ لَيُصَلُّونَ عَلَى مُعَلِّمِ النَّاسَ الْخَيْرَ ۞

Mânâsı: "**Muhakkak ki Allah, onun melekleri, semâvât ve arzın sakinleri, hattâ deliğindeki karıncalar, suda yüzen balıklar, insanlara iyiliği öğretenlere duâ ederler**." *(Tirmizî'den)*

إِذَا أَتَى عَلَيَّ يَوْمٌ لاَ ازْدَادُ فِيهِ عِلْمًا يُقَرِّبُنِي إِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ فَلاَ بُورِكَ لِي فِي طُلُوعِ الشَّمْسِ ذٰلِكَ الْيَوْمُ ۞

Mânâsı: "Peygamberimiz buyurdu ki: '**Ben yeni bir güne kavuşur da o günde beni Allah'a yaklaştıracak bir ilim elde edemezsem, o günün güneşinin benim üzerime doğmasında benim için hiçbir hayır yok demektir**." *(Taberânî'den)*

بَابٌ مِنَ الْعِلْمِ يَتَعَلَّمُهُ الرَّجُلُ خَيْرٌ لَهُ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا

Mânâsı: "**Kişinin ilimden öğrendiği bir bahis, bir bab, onun için dünyadan ve dünyanın içindeki her şeyden çok daha hayırlıdır**." *(Taberânî, an Ebi Zerr)*

لَأَنْ تَغْدُوَ فَتَعَلَّمَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تُصَلِّيَ مِأَةَ رَكْعَةٍ ۞

Mânâsı: "**Bir sabah vakti durup ilimden bir bab, bir bahis, öğrenmen senin için yüz rekât nâfile namazdan daha hayırlıdır**." *(İbn-i Abdilber, an Ebi Zerr)*

حُضُورُ مَجْلِسِ عَالِمٍ أَفْضَلُ مِنْ صَلاَةِ أَلْفَ رَكْعَةٍ وَعِيَادَةِ أَلْفَ مَرِيضٍ وَشُهُودِ أَلْفَ جَنَازَةٍ، فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ وَمِنْ قِرَائَةِ الْقُرْآنِ، فَقَالَ صلعم: يَنْفَعُ الْقُرْآنُ إِلاَّ بِالْعِلْمِ ۞

Mânâsı: "**Bir âlimin meclisinde bulunup, ondan ilim öğrenmek bin rekât nâfile namaz kılmaktan, bin hasta ziyaretinden, bin cenaze namazında bulunmaktan çok daha efdaldir.**' Denildi ki: '**Yâ Rasûlallah! Kur'ân okumaktan da mı hayırlıdır**?' Peygamberimiz: '**İlim olmadan Kur'ân okumak fayda verir mi?"** buyurdu.

İLİM HAKKINDA BÜYÜKLER NE BUYURDULAR?

1. İbn-i Mes'ud (ra): İlim yok olmadan ve kaybolmadan okuyun! İlmin yok olması, hakîkî âlimlerin ortadan kaybolmasıdır (kitapların değil). Varlığım Kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki Allah yolunda ve uğrunda ölen şehittir. Fakat yarın Allah'ın âlimlere verdiği rütbeleri şehitler görünce, şehit olarak değil de âlim olarak Allah'ın huzuruna çıkmayı çok temenni edeceklerdir.

2. Zübeyr bin Ebî Bekir: Irak'ta iken babamdan (Ebû Bekir'den) bir mektup aldım. Babam mektubunda bana diyordu ki: "Oğlum oku! Çünkü ilim, fakirliğinde sana servet, zenginliğinde de sana servettir." yazıyordu.

3. Hasan-ı Basrî: Yarın âlimlerin mürekkebi, şehitlerin kanıyla tartılır. Âlimlerin mürekkebi şehitlerin kanından ağır gelir, buyurmuştur.

4. İbn-i Mübârek Hazretleri: Bu mübârek zâta, kâmil insan kimdir, diye sormuşlardı. "Âlimlerdir." buyurdu. Yine sordular: Melikler kimlerdir? "Gerçek Zâhidlerdir." buyurdu. Peki, alçaklar kimlerdir, diye sordular. "Din Kisvesi altında dünya menfaati sağlayanlardır." buyurdu.

5. İmâm Zührî Hazretleri buyurdu ki: İlim lafzı müzekkerdir (müennes değil). Onu ancak gerçek yiğitler sever.

6. İmâm Atâ Hazretleri: Bir zikir ve ilim meclisi yetmiş lehviyât meclisindeki kusurları kapatır. **Hz. Ömer** (ra) de 'Gündüzleri oruçlu, geceleri ibadetle ve uykusuz geçen bir âbidin ölümü, helâl ve haramı ayıran ve insanlara faydalı olan bir âlimin ölümünde daha ehvendir.", buyurmuştur. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, İlim Bahsi)*

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyurmuşlardır ki:

√ "Evladlarım! Babam bana demişti ki: **'Oğlum sana üç şeyi vasiyet ediyorum:**

– İlminin kuvvetli olmasını istersen ilm-i mantığa çalış.

– Dininin kuvvetli olmasını istersen usûl-i fıkh'a çalış.

– Şunu aklından hiç çıkarma: İstanbul'da parasız kalmak, âhirette îmânsız kalmak gibidir."

√ "**En büyük Kutta-ı Tarîk** (yol kesici eşkıyâ) **din yollarını kesenlerdir.**"

√ "**İlim üç harftir: Ayn, lâm, mim**.

• **Ayn**: Ulviyetin remzidir. İlim, sahibini âli kılar, yüceltir.

• **Lâm**: Lütuftandır. İlim, sahibine nice İlâhî lütuflar sağlar.

• **Mim**: Mülktendir. İlim sahibi asla aç ve muhtaç kalmaz."

⁂

İLMİNİ KETMEDENLERİN (GİZLEYENLERİN) DURUMU

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا اَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدٰى مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِى الْكِتَابِ اُولٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ﴾

Meali: "**İndirdiğimiz açık hükümleri ve doğru yolu biz insanlara Kitap'ta beyan ettikten sonra gizleyenler yok mu? İşte onlara Allah lânet eder. Ve bütün lânetçiler de onlara lânet okur.**" *(el-Bakara, 2/159)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِذْ اَخَذَ اللهُ مِيثَاقَ النَّبِيّٖنَ لَمَا اٰتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهٖ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ ءَاَقْرَرْتُمْ وَاَخَذْتُمْ عَلٰى ذٰلِكُمْ اِصْرِى قَالُوا اَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَاَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ﴾

Meali: **"Hatırla ki Allah vaktiyle peygamberlerden şöyle bir ahid/söz almıştı: "Celâl'im hakkı için size Kitap ve Hikmet'ten her ne verilir de sonra elinizdeki Kitab'ı tasdîk eden bir Peygamber gelirse, ona mutlaka îmân edecek ve mutlaka yardımda bulunacaksınız. Buna ikrâr verdiniz mi? Ve bunun üzerine benim ağır ahdimi boynunuza aldınız mı?" diye buyurmuştu. Onlar da: "İkrâr verdik! Söz verdik!" dediler. "Öyle ise şâhit olun: Ben de sizinle beraber şâhitlerdenim."** buyurdu. *(Âl-i İmrân, 3/81)*

Ebû Hureyre (ra) diyor ki: "**Kur'ân-ı Kerîm'de Cenâb-ı Hakk'ın bu iki âyeti olmasa idi, ben asla hiçbir hadîs rivâyet etmezdim**."

كَاتِمُ الْعِلْمِ يَلْعَنُهُ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى الْحَوْتُ فِي الْبَحْرِ وَالطَّيْرُ فِي السَّمَاءِ ۞

Mânâsı: "**İlmini ketmedene** (gizleyene), **kâinattaki bütün varlıklar lânet okur. Hattâ denizdeki balıklar, semadaki kuşlar bile.**" *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Kef)*

وَيْلٌ لِمَنْ لاَ يَعْلَمُ وَوَيْلٌ لِمَنْ عَلِمَ ثُمَّ لاَ يَعْمَلُ ۞

Mânâsı: "**Veyl, öğrenmeyene olsun! Yine veyl, öğrenip de onunla amel etmeyene olsun!**"

اَلْعُلَمَاءُ أُمَنَاءُ الرُّسُلِ مَا لَمْ يُخَالِطُوا السُّلْطَانَ وَيُدَاخِلُوا الدُّنْيَا فَإِذَا خَالَطُوا السُّلْطَانُ وَدَاخَلُوا الدُّنْيَا فَقَدْ خَانُوا الرُّسُلَ فَاحْذَرُوهُمْ ۞

Mânâsı: "**Âlimler Rasûllerin vekilleridirler. Sultanlarla** (siyâsetle) **içli-dışlı olmadıkça ve dünyaya dalmadıkça... Ne zamanki sultanlarla** (siyâsetle) **içli dışlı olurlar ve dünyaya meyledip dalarlarsa, o zaman onlar peygamberlere ihânet etmişlerdir, onlardan kendinizi sakının.**" *(Muhtâru'l-Ehâdis, s. 100)*

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَكُونُ عَامَّتُهُمْ يَقْرَؤُنَ الْقُرْآنَ وَيَجْتَهِدُونَ فِي الْعِبَادَةِ وَيَشْتَغِلُونَ بِأَهْلِ الْبِدَعِ يُشْرِكُونَ مِنْ حَيْثُ لاَ يَعْلَمُونَ وَيَأْخُذُونَ عَلَى قَوْلِهِمْ وَعِلْمِهِمُ الرِّزْقَ يَأْكُلُونَ الدُّنْيَا بِالدِّينِ هُمْ أَتْبَاعُ الدَّجَّالِ الْأَعْوَرِ ۞

Mânâsı: "**İnsanlar üzerine öyle zaman gelecek ki onların çoğu Kur'ân okuyacak, ibadet etmeye gayret edecek, fakat bid'at ehlinin yaptıkları işlerle meşgul olacaklar. Bilmeden şirke girecekler. Söz ve ilimleri ile rızık elde edecekler. Dini âlet ederek dünyalık edinecekler. İşte bir gözü kör olan Deccal'in aveneleri, uyduları bunlardırlar.**" *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 504)*

اللّٰهُمَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا مِمَّا يَبْتَغَى بِهِ وَجْهُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ لاَ يَتَعَلَّمُهُ إِلاَّ لِيُصِيبَ بِهِ عَرَضًا مِنَ الدُّنْيَا لَمْ يَجِدْ عَرْفَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۞

Mânâsı: "**Kim Allah Teâlâ'nın rızâsının talep olunduğu bir ilmi, sadece dünya malına kavuşmak için öğrenirse, kıyâmet günü değil cennetin kendisine (kavuşmak), kokusunu bile alamayacaktır**."

KÖTÜ ÂLİMLER VE KÖTÜ MESLEKLERİ İLE İLGİLİ BAZI ÖRNEKLER

1. İmâm-ı Âzam Hazretleri Bağdat'ta bir ders sonu medreseden çıkıp evine giderken cambazları-hokkabazları seyrediyor. Onun seyrettiğini gören talebeleri de merakla başına toplanıyorlar. İmâm-ı Âzam Hazretleri onlara dönüyor ve buyuruyor ki:

"**Bakın bunlar süflî kimselerdirler. Ama dinen o kadar da kötü sayılmazlar. Çünkü bunlar, süflî olan dünyayı süflî maksatlarına** (yani paraya) **âlet ediyorlar. Ama sizler, eğer içeride benden öğrendiğiniz İlâhî ilimleri, dünyaya ve paraya âlet ederseniz, o zaman sizler, bunlardan çok daha sefil ve süflî olursunuz**..." *(Süleyman Hilmi Tunahan kuddise sırruh)*

2. خُذُوا الْعِلْمَ مِنْ أَفْوَاهِ الرِّجَالِ Yani: "**İlmi gerçek ilim adamlarının ağzından alınız**." Bursa'da Hacı **Üftâde** Hazretlerinin mezar taşında yazılı bu hadîsin sonunda da بِقَلْبٍ لاَ بِعَقْلٍ ذِي جِدَالٍ ilavesi bulunmaktadır. Yani: "**İlmi kalben alın, mücadeleci akılla değil.**"

3. Üstâzım **Süleyman Efendi** Hazretlerinin (k.s.) bundan yetmiş-seksen sene evvel **Ayasofya Camisi'nde** gördüğü mânevî manzara. Şöyle ki:

Cami lebâleb sarıklı âlimlerle doludur. Caminin ön tarafında **Hz. Rasûlüllah** ve **Cihâr-i Yâr-i Güzîn** ile **Ashâbın ileri gelenleri** oturmaktadır. Bütün bu insanlar birisini beklemektedir. Derken, **İmâm-ı Âzam** elinde **Kur'ân-ı Kerîm** ile gelir. Kemâl-i edeple dîvanda Ashâbı ile oturan Hz. Rasûlüllah'ın elini öper ve; "**Yâ Rasûlallah! Bu devrin âlimlerinden şikâyetçiyim. Bunlar dünyaya daldılar ve bana emânet ettiğin bu Kur'ân'a hizmet etmediler, ihânet ettiler. Onun için bu Kur'ân'ı sana iâdeye geldim.**" der. Hz. Rasûlüllah bundan çok üzülür, sağındaki Hz. Ebû Bekir'e döner. O her zamanki gibi boynunu büker, bir şey demez. Solunda oturan Hz. Ömer'e döner, Hz. Ömer öyle bir قَاتَلَهُمُ اللهُ diye bağırır ki bütün sarıklıların sarıkları yere serilir.

İşte bu mânevî toplantının icabıdır ki gerek **2. Cihan Harbi'**nde, gerek ondan sonra ki harplerde ve gerekse çeşitli entrikalarla, adetleri **üç yüz bin** olduğu tahmin edilen dersiâmların hepsi tarih sahnesinden silinir, gider.

Üstâzım Süleyman Hilmi Tunahan (k.s.) Hazretlerine talebeleri; "**İstanbul'da bu kadar dersiâm vardı, buyuruyorsunuz. Peki, dinsizler nasıl muvaffak oldular da ne din kaldı, ne medrese?**" dediklerinde Hazretimiz:

"**Oğlum onlar Ayasofya girişinin iki tarafındaki** (o zamanki) **kahvelere oturur, bir taraftan nargilelerini fokurdatır, bir taraftan da ikiye ayrılırlar ve;** 'son anında ***'Âmentü bi-Rabbi Mûsâ ve Hârun.'*** dediğine göre **Firavun, îmânlı mı gitti, îmânsız mı gitti**?' onunla meşgul olurlardı da **bu Ümmetin evlâdının îmânıyla asla meşgul olmazlardı**.

Sonra **Çanakkale Harbi** çıkınca, onları hep cepheye sürdüler. Ve **cephenin de ön saflarına** koydular. **Hepsinin kelleleri orada gitti. Ben de üç gün sevk mahalli olan Kasımpaşa'ya gittim. Fakat bir türlü kaydımı bulup, beni cepheye gönderemediler**."

KİBÂR-I KELÂM

ذِلَّةُ الْعَالِمِ ذِلَّةُ الْعَالَمِ　　مَوْتُ الْعَالِمِ مَوْتُ الْعَالَمِ

Manaları: **Âlimin zelîl olması, âlemin zelîl olması demektir. Gerçek âlimin ölmesi, âlemin ölmesi demektir.**

BİR LATÎFE, HOŞ BİR NÜKTE

Eski ve çok yaşlı âlimlerden biri medresede vezirlerden birinin oğlunu imtihan ederken; "**vav nedir?**" diye sormuş. Vezir'in oğlu da: "**Atıf Vâvı'dır.**", deyince o âlim yüksek sesle; "**Bildi! Bildi!**" diye bağırmaya başlamış. Yanındaki diğer imtihan heyetindeki hocalar; "**Aman Efendi! Neyi bildi? Yanlış söyledi!**" deyince; "**Sesinizi çıkartmayın, ben bunun şimdi vezir olan babasını da vaktiyle imtihan etmiş ve babasına da aynı soruyu sormuştum da o zaman babası bana: 'Orada Vav var mı,' demişti? Bu hiç olmazsa orada bir vav olduğunu bildi!**" diyor ve hep beraber gülüşüyorlar.

ŞİİR

Gavvâs (inci-mercan dalgıcı) olana Kur'ân
Mücevher dolu bir ummân (uçsuz-bucaksız derya)
Bî-nasiptir (kısmetsizdir) Kur'ân'dan
Her müstağnî (doygun) davranan (kendisini muhtaç hissetmeyen)

ATASÖZLERİMİZ

- **Her zaman uyanık ol, uyanık yaşa; ama hiçbir zaman "uyanıklık" etme.**
- **Ya bir yol bul ya bir yol aç ya da yoldan çekil!**

28. DERS:

Dua

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اُدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ۞ وَلَا تُفْسِدُوا فِى الْاَرْضِ بَعْدَ اِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا اِنَّ رَحْمَتَ اللهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ﴾

Mealleri: **"Rabbinize yalvararak ve gizlice duâ edin. Çünkü Allah, haddi aşanları sevmez. Yeryüzünü ıslah ettikten sonra, orada fesat çıkarmayın. Ve Allah'a hem korku hem de ümitle duâ edin. Şüphesiz Allah'ın rahmeti, iyilik edenlere pek yakındır."** *(el-A'raf, 7/55-56)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قُلْ مَا يَعْبَؤُا بِكُمْ رَبِّى لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا﴾

Meali: "(Rasûlüm) **de ki: Duânız olmasa, Rabbin size ne kıymet verir idi? Ama siz mademki** (Allah'ı ve Peygamberi) **yalanladınız, o halde azap çaresiz yakanızı bırakmayacaktır.**" *(el-Furkan, 25/77)*

TEFSİR

Rûhu'l-Beyân'da birinci âyet ile alâkalı olarak buyruluyor ki Ashâb bir harp dönüşü coşmuş ve bir vâdiye geldiklerinde, avazlarının çıktığı kadar bağırarak Tekbir, Tehlil getirmeye başlamışlardı. Bunu gören Peygamberimiz onlara:

إِرْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لاَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلاَ غَائِبًا إِنَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا قَرِيبًا وَإِنَّهُ لَمَعَكُمْ ۞

Yani: **"Kendinize sahip olun,** (seslerinizi kısın); **muhakkak ki sizler, ne bir sağıra ve ne de bir gaibe duâ edip çağırıyorsunuz. Sizler işiten, gören, yakın hattâ her an sizinle olan Allah'a duâ ediyorsunuz."**

يَكُونُ قَوْمٌ يَعْتَدُّونَ فِي الدُّعَاءِ وَحَسْبُ الْمَرْءِ أَنْ يَقُولَ اللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْئَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ وَعَمَلٍ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ وَعَمَلٍ ثُمَّ قَرَأَ ''اِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ'' ۞

Mânâsı: "Yakında duâda haddi aşan bir kavim (topluluk) zuhûr edecektir. Hâlbuki kişiye; "**Allah'ım, muhakkak ben senden cenneti ve cennetine yaklaştıran söz ve ameli istiyorum. Yine Allah'ım ben senin azâbından ve azâbına yaklaştıran söz ve amelden sana sığınıyorum."** diye ilticâ etmesi yeterlidir."

Sonra da Rasûlümüz; ''اِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ'' âyetini sözüne delil olarak okudular.

Bugün birçok insan duâ ettiklerini, fakat duâlarının kabul edilmediğini yanayakıla anlatıyorlar. Acaba duâları neden kabul olmuyor?

DUÂNIN KABULÜNE MANİ OLAN SEBEPLER NELERDİR?

1. Haramlar: Bir insanın midesinde haram lokma, üzerinde ise haram elbise varsa, o insanın duâsı elbette ki kabul olmaz.

Bir Vâkıa

Bir gün İmâm Muhammed ders arkadaşı İmâm Ebû Yusuf'u Bağdat'taki evinde ziyarete gidiyor. İmâm Muhammed çok zengin, İmâm Ebû Yusuf ise çok fakirdir. İmâm Ebû Yusuf ziyaretine gelen arkadaşını hemen yemeğe davet ediyor ve ona ikramda bulunuyor. Daha evvelde İmâm Ebû Yusuf kızına arkadaşı İmâm Muhammed'in büyüklüğünden, faziletinden çok bahsetmiş, onu kızına çok methetmiştir. İmâm Ebû Yusuf'un kızı da merak saikıyla bari anahtar deliğinden olsun, İmâm Muhammed'i göreyim diye, onlar yemek yerken gözetliyor. Bir de ne görsün! Babasının şöyle âlim, böyle fazıl ve zahit diye methedip durduğu arkadaşı İmâm Muhammed, sofrada ne varsa silip süpürüyor. Yemekleri fil gibi hortumluyor. Bir ara İmâm Ebû Yusuf yemek almak üzere kızının tarafına geçince, kızı ona: "**Babacığım! Âlim, ârif, fâzıl ve zâhid diye bana övdüğün arkadaşın İmâm Muhammed bu mu? Eğer bu senin dediğin gibi olsa, böyle yemek yemezdi!**" diyor. Bunu içeriden maddî veya mânevî kulaklarıyla duyan İmâm Muhammed onların duyacağı şekilde diyor ki: "**Ah kızım! Bilmiyorsun ki zamanımızda benim evim dâhil, babandan başka ekmeği böyle rahatlıkla yenebilecek ev ve adam kalmadı! İşte bunun için ancak ayda bir, babanı ziyaret ediyor ve gönül rahatlığıyla böyle yiyerek karnımı yalnızca burada doyurabiliyorum."** diyor.

Bir Başka Vâkıa

Ticaretle uğraşan İmâm-ı Âzam Hazretleri, Basra'daki ortağına bir parti kumaş gönderiyor. Fakat içinde bir top kumaşın arızalı olduğunu sonradan öğreniyor.

Hemen ortağına kusurlu olan kumaşların kusuru gösterilmeden satılmamasını emrediyor. Fakat gelen haberde o malın kusuru gösterilmeden satılmış olduğunu öğreniyor. Bu defa hemen; "**Kime satıldığını bulun, alınan fazla parayı geri verin ve kendinden de helâllik alın."** diye emrediyor. Ortakları araştırıyorlar, fakat malı alanı bir türlü bulamıyorlar. Ortağı sattığı bu parti malın değeri olan binlerce altın lirayı İmâm-ı Âzam'a gönderiyor. İmâm-ı Âzam bu parayı almaktan sakınıyor ve bu paranın tamamının aldatılmış adam adına tasadduk edilmesini emrediyor.

2. Gaflet: Duâyı eden kimsenin kalbi, duâ ettiğinden (yani Allah'tan) gâfil olmayacak.

أُدْعُوا اللهَ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ لاَ يَسْتَجِيبُ دُعَاءً مِنْ قَلْبٍ غَافِلٍ ۞

Mânâsı: "**Kabul olacağına kesin inanarak Allah'a duâ ediniz. Ve biliniz ki muhakkak Hz. Allah gâfil kalpli kişinin duâsını asla kabul buyurmaz**." *(Buhârî, Sahih, Deavât, 21)*

3. Olmayacak veya haram/gayrimeşrû olan bir şeyi istemek:

لاَ يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةِ رَحِمٍ مَا لَمْ يُسْتَعْجَلْ... ۞

Mânâsı: "**Kulun duâsı mutlaka kabul olur. Ta ki kul, Allah'tan günah bir şey istemedikçe, akrabayla bağını kesmedikçe ve kabulü için acele etmedikçe**..." *(Müslim, Sahih, Zikr 92, Hadis No: 2736)*

Bunun üzerine Ashâb dediler ki: "**Duada acele nedir Yâ Rasûlallah?**" Peygamberimiz de buyurdular ki: "**Bir kişinin; 'Yâ Rabbî, senden şu kadar zamandır şunu istiyor ve duâ ediyorum da hâlâ duâmı kabul etmedin,' diyerek duâdan vazgeçmesidir**." *(Tirmizî, Sünen, Deavât, 12)*

4. Sıla-i rahmi terk etmek:

اَلرَّحِمُ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ تَقُولُ: مَنْ وَصَلَنِي وَصَلَهُ اللهُ وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللهُ ۞

Yani: "**Sıla-i rahîm** (tecessüm ederek) **Arş'a bağlanmış ve orada şöyle yalvarmaktadır**: "**Yâ Rabbî! Kim beni ular** (yani akrabasını ziyaret ederse), **sen de onu ula** (yani cennetine ulaştır). **Kim de beni keser atar** (akrabasıyla bağını koparırsa), **sen de onu rahmetinden kes ve mahrum bırak**." *(Müslim, Sahih, Birr ve Sıla, 17)*

مَا مِنْ عَمَلٍ حَسَنَةٍ أَسْرَعُ ثَوَابًا مِنْ صِلَةِ الرَّحِمِ وَمَا مِنْ عَمَلٍ سَيِّئَةٍ أَسْرَعُ عُقُوبَةً مِنَ الْبَغْيِ ۞

Mânâsı: **"Güzel ameller içinde sevabı, mükâfatı en çabuk verilen amel, sıla-i rahîmdir. Kötü ameller içinde en çabuk cezasını gören amel ise zulümdür, haksızlıktır."** *(Taberânî)*

5. Duada acele etmemek: Bilâkis devam ve ısrar etmektir.

إِنَّ لِلّٰهِ مَلَكًا مُوَكَّلاً بِمَنْ يَقُولُ ''يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ'' فَمَنْ قَالَهَا ثَلاَثًا قَالَ لَهُ الْمَلَكُ إِنَّ أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ قَدْ أَقْبَلَ عَلَيْكَ فَسَلْ!

Mânâsı: " **Üç defa** ''يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ'' **diye ilticâ eden kimse için Allah'ın görevlendirdiği bir melek vardır ve o melek ona şöyle der:**

إِنَّ أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ قَدْ أَقْبَلَ عَلَيْكَ فَسَلْ! **olan Allah, lütfuyla sana teveccüh buyurdu. Haydi, ne isteyeceksen artık O'ndan iste**..."

DUÂNIN KABULÜNÜN SEBEPLERİ

1. Duâ için mübârek vakti seçmek: Meselâ: Cuma günü yıkanıp, o günde ve bilhassa cuma saati gibi mübârek vakitte; bayram gecesinde veya gününde…

Hülâsa: Hz. Allah'ın Fecir Sûresi 2. âyette "وَلَيَالٍ عَشْرٍ" **(Ve on geceye yemin olsun.)** buyurarak esrârına yemin ettiği geceleri takip etmek ve husûsîyle o gecelerin de seher vakitlerini seçip ihyâ etmek gibi.

Nitekim Hz. Yâkub'a evlatları: "**Bizi affet! Rabbimizin bizi affetmesi için de istiğfar ve duâ et!**" dediklerinde, Hz. Yakup onlara hemen duâ etmiyor ve buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّى اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

Meali: **"Yakında sizin için Rabbime duâ edeceğim ve istiğfarda bulunacağım, dedi."** *(Yusuf, 12/98)* Çünkü tevbenin ve duânın vakti **seher vakti**dir.

Nitekim *Âl-i İmrân Sûresi 17. âyette* de buna işaret edilerek,

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْاَسْحَارِ﴾

Meali: **"O sabredenleri, o doğruluktan şaşmayanları, o el pençe dîvan duranları, o nafaka verenleri ve seher vakitlerinde o istiğfar edip yalvaranları (görür).** buyurulmaktadır.

يَنْزِلُ اللهُ تَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ فَيَقُولُ عَزَّ وَجَلَّ مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبُ لَهُ مَنْ يَسْئَلْنِي فَأُعْطِيَهُ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرُ لَهُ ۞

Mânâsı: "**Her gecenin üçte biri kaldığında** (yani seher vaktinde), **Hz. Allah rahmeti ile sema-i dünyaya kadar tecellî eder ve oradan: "Yok mu bana duâ eden, duâsını kabul edeyim. Yok mu bir şey isteyen, ona istediğini vereyim. Yok mu affını dileyen, onu affedeyim."** buyurur. *(Tecrid-i Sarîh Tercüme ve Şerhi, IV, 112)*

2. Dua için şerefli zamanları gözetmek:

Ebû Hureyre Hazretleri şu üç vakitte gök kapısının açık olacağını bize haber veriyor:

a) Harpte: Mü'min ordularıyla kâfir orduları karşı karşıya gelip, harbe tutuşunca...

b) Farz namaza cemaatle dururlarken ve her namazın bilhassa secdesinde: Nitekim *Alak Sûresi son âyetinde* Hz. Allah (mealen): "**Secde et ve yaklaş!**" buyuruyor.

c) Yağmur ve kar yağarken: Yukarıda İmâm Gazâlî'den naklettik. Her damla yağmuru ve her parça karı Allah'ın rahmet melekleri birbirine çarpmadan yeryüzüne indiriyorlar...

3. Kıble'ye dönerek duâ etmek ve iki eli duânın mihrâbı olan göğe doğru açmak:

إِنَّ رَبَّكُمْ حَيِّيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي مِنْ عِبَادِهِ إِذَا رَفَعُوا أَيْدِيَهُمْ إِلَيْهِ أَنْ يَرُدَّهَا صِفْرًا ۞

Yani: "**Muhakkak ki sizin Rabbiniz diridir ve kerîm** (cömert)**dir. Bir kulu ona el açtığı zaman, o elleri boş çevirmekten hayâ eder**." *(Kudsî Hadîs)*

Bir Vâkıa

Bâyezîd-i Bistâmî Hazretleri bir gece çok soğuk olduğu için duâda bir elini açıp kaldırıyor, diğer elini açmıyor. Ve o gece bir rüya görüyor. Rüyasında duâda Allah'a açtığı eli nurla dopdolu, diğeri ise bomboş... Hemen yalvarıyor: "**Yâ Rabbî! Neden elimin biri boş?**" Eli ona cevap veriyor: "**Duâda beni açtığın için Allah nurla doldurdu. Öbürünü açmadığın için onu boş bıraktı.**"

Dikkat:

Duâda elleri Allah'a açmanın mânâsı: "**Yâ Rabbî! Senin bu kadar çok nimetin ve saltanâtın var. Ne olur benim ricamı da kabul et! Bana da ver.**" mânâsına işarettir.

4. Duâya Besmele, zikir ve salavâtla başlamak: Keza duâyı bunlarla bitirmek...

5. Duâda sesi fazla yükseltmemek: (Bununla ilgili hadîs yukarıda geçti.)

6. Duâda ifrata gitmemek ve kabul olacağına inanarak istemek:

Süfyan-ı Sevrî Hazretleri buyuruyor ki: Cenâb-ı Hak, şeytanın bile Hicr Sûresi 36. âyetinde görüldüğü gibi duâsını kabul ediyor. O demişti ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾

Yani: "**Yâ Rabbî! Beni kıyâmet gününe kadar yaşat**..."

Peki, Allah Teâlâ düşmanı olan şeytanın duâsını kabul eder de senin duânı kabul etmez mi?

7. Duânın kabulü için duâda ifrata gitmemek ama duâyı üçlemek ve meşrû şeyleri Allah'tan istemek: Duânın reddine sebep olan, yukarıda kısmen zikrettiğimiz şeylerden mutlaka kaçınmak.

DUÂNIN KABULU İLE İLGİLİ BAZI ÖRNEKLER

1. Hz. Mûsâ zamanında müthiş bir kuraklık oluyor ve her şey yok oluyor. Hz. Mûsâ ve Havâriyyûnu birçok duâda bulunuyorlar. Ama duâları bir türlü kabul olmuyor ve rahmet yağmıyor. Hz. Mûsâ mecburen Tûr-i Sînâ'ya çıkıyor ve Allah'a ilticâ ediyor.

Hz. Allah buyuruyor ki: "Yâ **Mûsâ! Ümmetinin duâsı kabul olunmaz; çünkü içinizde NEMMAMLAR** (laf taşıyanlar) **var.** Hz. Mûsâ: "**Kimdir onlar Yâ Rabbî?**" deyince de Cenâb-ı Hak: "**Yâ Mûsâ! Onların kimler olduğunu sana söyleyip de ben de nemmamlık mı yapayım? Sen dön, hepsini tevbeye çağır!**" diye emretti.

Hz. Mûsâ'da kavmine döndü, durumu anlattı ve herkesi nemmamlıktan, isyandan, tevbeye çağırdı. Tevbe, istiğfar ettiler, sonra da hep beraber duâ ettiler. Hz. Allah da duâlarını kabul edip, rahmet ihsân eyledi.

2. Hz. Ömer zamanında Müslümanların Şam'da muhâsara ettiği, bir kale bir türlü düşmüyor, teslim olmuyor. İslâm Kumandanları askerlerini topluyor ve onlara; "**Kâfirlerin Müslüman karşısında, bu kadar dayanamaması lazım. Muhakkak bizde bir kusur, bir günah var**." diyorlar. Fakat Ashâbdan "Bu kusur bendendir. Ben şu eksikliği yaptım." diye kimse çıkıp söylemiyor.

Nihayet ikinci, üçüncü gün geçiyor, yine kalenin fethi nasip olmuyor. İslâm Askerlerinin Komutanları; "Kim ne yaptı? Ne eksiğimiz, ne kusurumuz var?" deyince, bir genç Sahâbî: "Suç varsa bendedir. Çünkü buraya geldiğimiz gece,

teheccüde kalktığımda, misvağımı kaybettim. O gün, bugündür misvak kullanmadan abdest alıyorum. Demek ki kusurlu benim." dedi. Ve gence bir misvak temin ettiler; yeniden abdestini aldı, namazını kıldı, tevbe ve istiğfar edip, duâda bulundu. Bir saat sonrada, kale fethedildi.

3. Yine **Hz. Ömer** devrinde Medine halkını çok korkutan, peş peşe zelzeleler oluyor. Ve zelzeleler bir türlü durmuyor. Hz. Ömer günah ve kabahati kendinde ve âilesinde bilip hemen onları topluyor; beraber tevbe-i istiğfar ediyorlar. Ama zelzeleler yine durmayınca, Hz. Ömer bu defa bütün halkı Mescid-i Nebevî'ye topluyor ve onlara: "Ben Rasûlüllah'tan duydum. Zelzeleler, zinadan ve zulümden dolayı olur. Bu günahlar bende ve âilemdedir, diye biz âilece tevbe ettik. Ama zelzeleler durmuyor. Öyle ise hep beraber tevbe edelim." buyuruyor. Hep birlikte ve gözyaşları içinde tevbe ediyorlar. Bunun üzerine Hz. Ömer eline bir tokmak alarak, dışarı çıkıyor, toprağın başına geliyor ve; "Ey Arz! Eğer tevbe eden mü'minlerin altında yine sakin olmazsan, sana bugün öyle bir tokmak vururum ki, kıyâmete kadar söylenir, unutulamaz." der. Ve hakîkaten Hz. Ömer ölene kadar Medine'de bir daha zelzele olmaz... *(Menâkıb-ı Hz. Ömer)*

Dikkat: Zelzelelerin olmasında, yer altındaki fay hatlarının ne kadar müessir olduğunu ilmen biliyoruz. Ama yer üstündeki Allah'ın halîfesi kulların pay hakkı olduğunu da unutmayalım...

4. Ashâbdan Sâleb İbn-i Abdurrahman'ın tevbesi:

Bu zât her nasılsa şehvet nazarıyla güzel bir kadına, üst üste iki kere bakmaktan kendini alamıyor. Sonra hemen aklı başına geliyor: "**Allah, vahiyle benim bu günahımı Rasûlüllah'a bildirse, benim halim ne olacak? Rezil olacağım.**" diyerek Medine'yi terk ediyor ve Medine dağlarına çıkıyor. Hz. Rasûlüllah onu Ashâb arasında göremeyince soruyor; halini öğrenince, Hz. Ömer'le Hz. Selmân'ı onu aramaya, bulup getirmeye gönderiyor. Onlar da bir gün bir gece Sâleb'i arıyorlar. Ve bir kovukta, sicim sicim gözyaşı dökerek ağlarken buluyorlar. Hz. Ömer ona: "**Yâ Abderrahmân**!" diye çağırınca, onu sesinden tanıyor: "**Yâ Ömer! Yoksa Hz. Allah benim suçumu Hz. Muhammed'e bildirdi de beni onun için mi arıyorsunuz**?" diyor. Hz. Ömer: "**Hayır, seni Rasûlüllah arıyor, bizi O gönderdi**" diyerek onu alıp, Huzur-i Rasûlillah'a getiriyorlar.

Peygamberimiz sordu, Sâleb: "**Günahım pek büyük.**" dedi ve ne olduğunu söylemedi. Peygamberimiz de öğrenmek için ısrar etmedi ve ona:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۞ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ۞

duâlarını tavsiye etti ve bu zât bunlara devam etti, bir müddet sonra da öldü. **Cenazesine o kadar melek indi ki Peygamberimiz ayaklarının parmak uçlarına basmak mecburiyetinde kaldı**.

5. Ve nihayet Peygamberimiz: Rasûlüllah Efendimiz Hendek Muharebesi'nde müşrikler tarafından çok sıkıştırılıp, müşkül vaziyette kalınca; اَللّٰهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ... duâsını okudu. Ve bu sırada Hz. Allah şiddetli bir rüzgâr göndererek düşmanların çadırlarını başlarına geçirdi, onları mahv u perişan etti, defolup gittiler.

DÖRT ŞEYE DÛÇAR OLANLARA DÖRT DUÂ TAVSİYESİ

Tenbîhü'l-Gâfilîn isimli mev'iza kitabında buyuruluyor ki:

Dört sıkıntıya ve belâya dûçar olan kimseye, Cenâb-ı Hak Kur'ân'ında dört duâ tavsiye ediyor.

Bir: Sıkıntıya düşen, müşkül bir vaziyete dûçar olup çaresiz kalan kişiye Hz. Allah şöyle yalvarmasını öğretiyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحَانَكَ اِنِّى كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

Meali: "**Senden başka İlah yoktur! Ben seni tesbih ederim. Muhakkak ben zâlimlerden oldum**." *(el-Enbiyâ, 21/87)*

Bu âyetle böylece kendisine ilticâ edenler hakkında Hz. Allah şöyle buyuruyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذٰلِكَ نُنْجِى الْمُؤْمِنِينَ﴾

Meali: "**Biz de duâsını kabul ile icâbet ettik, kendisini üzüntüden kurtardık. İşte biz îmân edenleri böyle kurtarırız.**" *(el-Enbiyâ, 21/88)*

İki: Bir kötü kimseden veya zâlimden, gelmesi kesin olan kötülüğe ve zulme karşı ise şöyle yalvarmayı tavsiye ediyor:

وَقَالُوا حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ۞

Mânâsı: "**Allah bana kâfidir. O ne güzel vekil, kuluna ne güzel kefildir.**" diyerek zâtına yalvaranlar hakkında da Hz. Allah şöyle buyuruyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللهِ وَاللهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ﴾

Meali: "**Sonra da kendilerine hiçbir keder dokunmaksızın, Allah'tan bir nimet ve kazançla** (Bedir'den) **döndüler. Ve böylece Allah'ın rızâsına uymuş bulundular. Allah çok büyük bir lütuf ve ihsân sahibidir**." *(Âl-i İmrân, 3/173-174)*

Üç: Bir hileye, bir entrikaya, dûçar olacağından korkan insan ise Allah'a şöyle ilticâ etmeli:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... وَاُفَوِّضُ اَمْرِى اِلَى اللهِ اِنَّ اللهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ﴾

Mânâsı: **"Ben işimi Allah'a bırakıyorum** (ona havâle ediyorum)**. Muhakkak ki Allah kulların bütün yaptıklarını görendir."** *(Mü'min, 40/44)*

İşte böyle niyaz edenler hakkında da Hz. Allah şöyle buyuruyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَوَقٰيهُ اللهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكَرُوا وَحَاقَ بِاٰلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ﴾

Meali: **"Nihayet, Allah onların kurdukları tuzakların fenalıklarından bu** (mü'mini) **korudu. Firavunun kavmini ise azap kuşatıverdi."** *(Mü'min, 40/44-45)*

Dört: Cenneti arzulayan kişi de Allah'a şöyle yalvarmalı:

مَا شَاءَ اللهُ لاَ قُوَّةَ اِلاَّ بِاللهِ ۞

Mânâsı: **"Bu Allah'tandır, benim kuvvetimle değil. Ancak Allah'ın kuvveti ile olmuştur."** diyerek Allah'a ilticâ eden kimseler hakkında da Hz. Allah şöyle buyuruyor:

فَعَسٰى رَبِّى اَنْ يُؤْتِيَنِ خَيْرًا مِنْ جَنَّتِكَ...۞

Meali: "**Olur ki Rabbim, bana senin bağından daha hayırlısını verir.**" *(el-Kehf, 18/39-40; Tenbîhü'l-Gâfilîn, c. 2, s. 928)*

Hz. Rasûlüllah buyuruyor ki: **"Cenâb-ı Hak üç şeye işitme duygusu vermiştir**:

Birincisi: Eğer Ümmetimden bir kişi can-ı gönülden cenneti isterse, cennet Allah'ın izniyle onun bu talebinden ve arzusundan haberdar olur ve Cenâb-ı Hakk'a der ki: "**Yâ Rabbî! Ne olur beni isteyen bu kulunu, bana kavuştur Allah'ım!**"

İkincisi: Cehennemden kurtulmak isteyen ve Allah'a hâlisâne ilticâ edip yalvaran kulun arzusundan da cehennem haberdar olur. O da der ki: "**Yâ Rabbî! Ne olur o kulunu benden uzak eyle ve ateşimden kurtar Allah'ım**..."

Üçüncüsü: Allah'ın tayin ettiği bir melek devamlı olarak benim kabrimin başında durur, ümmetimden biri bana salavât getirince, Allah'ın verdiği kabiliyetle o melek hemen onu duyar ve; "**Yâ Rasûlallah! Falanca memleketteki, şu Ümmetin sana Salât ü Selâm getiriyor."** der. Hak Teâlâ da şuna kefil olmuştur ki: "**Bana bir Salât ü Selâm getirene Allah on salât ve rahmet ile mukâbele edecektir**." *(Altıparmak Peygamberler Tarihi, s. 81)*

İbrahim bin Ethem Hazretlerine; "**Duâlarımız neden kabul olmuyor**?" diye müracaat eden Basralılara; "Çünkü sizin kalpleriniz sekiz şeyde ölmüştür de ondan." buyuruyor. Şöyle ki:

İbrahim b. Ethem Hazretleri, Basra çarşısında dolaşırken şöyle bir soruya muhatap olur:

"**Ey Ebâ İshak! Allah, Kur'ân'da; 'Bana duâ edin, duâlarınızı kabul edeyim'** buyuruyor. **Biz duâ ediyoruz, ama Allah duâmıza karşılık vermiyor**." Bunun üzerine İbrahim b. Ethem şöyle der:

'Duâlarınız kabul olmuyor; çünkü on şey kalplerinizi öldürmüş:

1. Allah'ı biliyorsunuz; ama O'nun, sizin üzerinizde olan hakkını edâ etmiyorsunuz.

2. Kur'ân'ı okuyorsunuz; ama içindeki hakîkatlerle amel etmiyorsunuz.

3. Allah'ın Rasûlü'nü sevdiğinizi iddia ediyorsunuz; ama O'nun sünnetiyle amel etmiyorsunuz.

4. Şeytanın, düşmanınız olduğunu iddia ediyorsunuz, sonra da onu sevindirecek işler yapıyorsunuz.

5. Cennet'e müştâk olduğunuzu, ona olan hasretinizi ifade ediyorsunuz; ama oraya girmek için çalışmıyorsunuz.

6. Cehennem'den korktuğunuzu söylüyorsunuz; lakin ondan kaçınmıyorsunuz.

7. Ölümün hak olduğunu söylüyor; fakat onun için hazırlık yapmıyorsunuz.

8. İnsanların ayıplarıyla uğraşıp kendi ayıplarınızı unutuyorsunuz.

9. Allah'ın nimetlerini yiyor; fakat şükrünü edâ etmiyorsunuz.

10. Ölülerinizi defnediyorsunuz; fakat ibret almıyorsunuz. Bu şartlarda duâlarınız nasıl kabul edilsin ki?" *(Bkz. Mev'iza kitapları)*

Ebû'l-Hasen eş-Şazelî Hazretleri buyuruyor ki: "**Ey İnsan! Allah tarafından duânın kabul olacağı için değil, şu günahkâr ve isyanlarla kirlenmiş ellerini O'na kaldırıp açabildiğin, yalvarabildiğin için zevk almalı, haz duymalısın**." *(Halkadan Pırıltılar)*

ALLAH'A NAZI GEÇEN SEVGİLİ KULLARI

Bir: Allah'ın öyle nazlı kulları var ki Hz. Allah'a: "**Yâ Rabbî! Cennetini yarattın anladık, peki cehennemini ne için yarattın?**" diyecek kadar nazı geçenler var. İşte bunlardan biri **Berh** isminde bir zat.

Hz. Mûsâ'nın kavmi, yağmur duâsına çıkmak için onu zorluyorlar. O da Tûr-i Sîna'da kavminin arzusunu Cenâb-ı Hakk'a arz ediyor. Cenâb-ı Hak da: "**Sen onların içinde kara Berh'i bul! Duâ için gönder. O duâ etsin, ben de kabul edeyim. Günahları kalplerini karartmış ve kalpleri benden emin olmayan ve bana bağlı bulunmayan kişilerin yaptıkları duâları, ben nasıl kabul edeyim?**" buyuruyor.

Hz. Mûsâ Berh'i bulduruyor ve Allah'ın emrini söylüyor. Berh bir dağa çıkıyor ve başlıyor niyaza:

"**Allah'ım, bu sana yakışmaz; senin hilmine, keremine bu sığmaz. Sana ne oldu, suların mı azaldı? Yoksa esen yeller, bulutları taşıyan rüzgârlar artık emrine mi itaat etmiyorlar? Yoksa sermayen mi bitti; yoksa biz günahkârlara mı çok kızgınsın? Sen Gaffâr değil misin Allah'ım? Sen o günahlardan evvel,**

rahmetini yaratmadın mı? Bizlere rahmet ve şefkatle muâmele etmeyi sen emretmedin mi? Yoksa bizi imtihan ettiğini mi bize gösteriyorsun? Yoksa kayboluruz korkusuyla mı bizi bir an evvel cezalandırmak istiyorsun? Nedir başımıza gelen bu hâl, Yâ Rabbî!" der demez, yağmur boşalıyor ve öğleye kadar otlar, çimenler, diz boyu yükseliyor.

Hz. Allah Hz. Mûsâ'ya buyuruyor ki: "**Berh benim çok sevdiğim bir kulumdur. Ama onun da bir kusuru vardır.**" Hz. Mûsâ: "**Nedir o kusuru Yâ Rabbî?**" diye soruyor, Hz. Allah: "**Seher vakti ibadete kalktığında, seher rüzgârı onun hoşuna gidiyor ve ondan zevk alıp huzur buluyor. Hâlbuki beni seven, benden başka hiçbir şeyde huzur bulmamalı.**" buyuruyor. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 598-611)*

İki: Bir kul "**Aman Yâ Rabbî**" deyince… **Muhammed bin Sa'd**, Esved İbn-i Salim'e kendi el yazısıyla yazdığı mektubunda diyor ki: Günahkâr bir kul elini Allah'a kaldırıp da üç defa "**Aman Yâ Rabbî!**" dediği vakit melekler, üçüncü deyişine kadar onu perdelerler. Dördüncü defa dediğinde ise Hz. Allah meleklerine: "**Ey Melekler! Ne zamana kadar kulumun niyazını ve ilticâsını benden saklayacaksınız? Kulum benden başka günahlarını affedecek kimsenin olmadığını bildi ve bana yönelip bana ilticâ etti. Siz de şâhidim olun. Ben onu affettim."** buyurur.

Üç: **Süfyan-ı Sevrî** Hazretleri anlatıyor:

Biz hac yolculuğuna çıkmıştık. Yolda birisi bize arkadaş olmak istedi; o da Kâbe'ye doğru bizimle geliyordu. **Fakat hayret! Ne namazda ne yiyip içmekte, bize iştirak etmiyordu**. Sebebini sordum: "**Ben Hristiyan'ım."** dedi. Adını sordum; "**Abdulmesih**" olduğunu söyledi. "**Sen nereye gidiyorsun."** diye sordum. O da: "**Gördüm ki her sene binlerce insan bu yola düşüyor ve bu tarafa gidiyor. Bu sene ben de merak edip bu insanlara katıldım."** diyor. Beraberce üç gün gittik. Bir ara yanıma geldi; "**Yiyeceğim, içeceğim, hiçbir şeyim kalmadı. Acaba Allah'ın katında bir değerin var mı ki duâ etsen de bize biraz yiyecek gönderse…**" dedi. "**Elbette var, ama duâda seninle benim farkım yok. Sen duâ et!**" dedim. Ellerini açtı duâ etti, bir tepsi yemek geldi. Ben heyecanımdan, düşüp bayılacaktım. Sendelediğimi görünce; "**Hayır! Hayır! Zannettiğin gibi değil, ben senin yüzün suyun hürmetine istedim de Allah bu nimeti gönderdi.**" dedi ve gözden kayboldu.

Sonra onu Mekke'de gördüm ve; "**Ey Abdulmesih! Senin burada işin ne?**" dedim. Bana: "**Ben artık Abdulmesih değil, Abdullah'ım**. Çünkü Kâbe'nin tam kapısına gelmiştim, hacılarla beraber içeri girecektim ki Hâtif'ten rûhumu delen bir ses, bana şöyle diyordu: '**Utanmıyor musun? O pis halinle bu mübârek eve nasıl gireceksin?**' Bu sesi duyunca vücûdum bir başka oldu, hemen orada secdeye kapanıp îmân ettim ve Abdullah oldum." diyor. *(Büyük Dini Hikâyeler, c. 2, s. 9)*

Dört: Enes İbn-i Mâlik'in bütün zorlamalara rağmen Haccac'a öğretmediği duâ neydi? Haccac'ın "**Peki, benden korkmuyor musun**?" tehdidine Hz. Enes; "**Hayır!"** diyor. "**Peki, seni benim elimden bugün kim kurtarabilir**?" Hz. Enes: "**Rasûlüllah'ın bana öğrettiği ve benim de İhlâs'la devam ettiğim duâ...**" diyor. Haccac "**O duâ nedir**?" Hz. Enes: "**Sana söyleyemem. Öğretemem."** diyor. Ve ısrarlarına rağmen söylemiyor.

Sonra Hz. Enes hastalanıyor, **Eban** ismindeki zât ziyaretine gidiyor ve ona yalvarıyor: "**Bu duâ seninle beraber âhirete gitmesin.**" diye ricâ ediyor. Hz. Enes ölmek üzere iken, o duâyı **Eban**'a öğretiyor. İşte o mühim duâ şudur:

بِسْمِ اللهِ عَلَى نَفْسِي وَدِينِي، بِسْمِ اللهِ عَلَى أَهْلِي وَوَلَدِي، بِسْمِ اللهِ عَلَى كُلِّ مَا أَعْطَانِي رَبِّي، اَللهُ اَللهُ اَللهُ رَبِّي، لاَ أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، اَللهُ أَكْبَرُ اَللهُ أَكْبَرُ اَللهُ أَكْبَرُ وَأَعَزُّ وَأَجَلُّ مِمَّا أَخَافُ وَأَحْذَرُ، اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ وَمِنْ شَرِّ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ حَسْبِيَ اللهُ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ عَزَّ جَارُكَ وَجَلَّ ثَنَائُكَ وَلاَ اِلٰهَ غَيْرُكَ ۞

(Tenbîhü'l-Gâfilîn, c. 2, s. 822)

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ اِنَّ اللهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

Meali: **"Ey Îmân edenler! Sabrederek ve namaz kılarak** (Allah'tan) **yardım dileyin. Hiç şüphe yok ki Allah sabredenlerle beraberdir."** *(el-Bakara, 2/153)*

Müslüman arzu ve isteklerinin kabulü için sadece duâ etmekle kalmamalı, **tevbe** ve **istiğfar** etmeli, **tesbih** ve **hacet namazları** kılmalı. **Sadakalar** vermeli, **kurbanlar** kesmeli... Sonra da şartlarını zikrettiğimiz ve sünnete uygun **duâlar**la, **Allah**'a **duâ** ve **niyaz**da bulunmalı.

Nitekim Peygamberimiz;

مَنْ أَرَادَ أَنْ يَسْئَلَ اللهَ حَاجَةً فَلْيَبْدَأْ بِالصَّلاَةِ عَلَى النَّبِيِّ صلعم ثُمَّ يَسْئَلُهُ حَاجَةً ثُمَّ يَخْتِمْ بِالصَّلاَةِ عَلَى النَّبِيِّ صلعم فَإِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقْبَلُ الصَّلاَتَيْنِ وَهُوَ أَكْرَمُ مِنْ أَنْ يَدَعَ مَا بَيْنَهُمَا ۞

Mânâsı: "**Kim Allah'tan herhangi bir hacetinin kabulünü istiyorsa, duâsına Peygamber'e** (sav) **salât ü selâm okuyarak başlasın, sonra da hacetini istesin, sonra yine salât ü selâm okuyarak duâsını bitirsin.**" diye öğretiyor. *(Tirmizî, Sünen, Deavat, 65; Ebû Dâvûd, Sünen, Salât, 358)*

Çünkü Hz. Allah, Peygamberine okunan iki salât ü selâmı kabul eder ve onların arasında yapılan duâyı da reddetmek O'nun keremine sığmaz, onu da kabul eder.

Her türlü talebimizin tahakkuku tevbe ve istiğfar etmememize bağlıdır. Nitekim Nûh Sûresinde Hz. Allah, Hz. Nûh'un kavmine Nûh'un sözlerini naklederek bizlere buyurur ki: **"Sonra, ben kendilerine âşikâre** (açıktan açığa haykırarak) **davette bulundum. Sonra, onlarla hem açıktan açığa hem de gizli gizli konuştum. Dedim ki: Rabbinizden mağfiret dileyin; çünkü O'nun mağfireti pek boldur** (O çok bağışlayıcıdır)**.** (Mağfiret dileyin ki) **üzerinize gökten bol bol yağmur indirsin, mallarınızı ve oğullarınızı çoğaltsın, size bahçeler ihsân etsin, sizin için ırmaklar akıtsın. Size ne oluyor ki Allah'a büyüklüğü yakıştıramıyorsunuz?"** *(Nûh, 71/8-13)*

Duâda ve niyazda kulun Allah'a en yakın olduğu yer secdedir. Onun rahmetine vesile olan en müessir şey ise gözlerden akacak sicim sicim sıcak yaşlardır.

Nitekim Bedir'de Rasûlüllah'ı, Malazgirt'te Alparslan'ı, Kosova'da Sultan Murad'ı, İstanbul'un fethinde Akşemseddin'i hep secdede ve gözyaşlarına boğulmuş halde, ilticâ ederken, görmüyor muyuz?

Bu güzel vasıflarla muttasıf olmaları için gayret sarf ettiği talebelerine-evlatlarına Üstâzım Süleyman Hilmi Tunahan Hazretleri: "**Sizi tebrik ederim çocuklar! Sizler insanların a'lâsı ve bu zamanın evliyâsısınız. Bu ne büyük mertebe? Bundan büyük rutbe mi olur?**" buyurmuşlardır.

ŞİİR

Ulu Rabbim şu karanlık yolları
Bizi sana ulaştıran yollar et
İhtirasla kilitlenmiş kolları
Birbirini kucaklayan kollar et
Muhabbetin gönlümüzde haz olsun
Tuttuğumuz Hak yolunda hız olsun
Önümüzde uçurumlar düz olsun
Tuttuğumuz dikenleri güller et
Bırakıp da dalâlette insanı
Yapma, arzın en canavar hayvanı
Unutturma doğruluğu vicdanı
Bizi sana lâyık olan kullar et

Orhan Seyfi Orhon (1890-1972)

29. DERS:

Zikir

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فِى بُيُوتٍ اَذِنَ اللّٰهُ اَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ ۞ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ وَاِيتَاءِ الزَّكٰوةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْاَبْصَارُ﴾

Mealleri: **"**(Bu kandil-lamba öyle) **birtakım evlerdedir ki Allah** (o evlerin) **yücelmesine ve içlerinde kendi isminin zikredilmesine izin vermiştir. Buralarda sabah-akşam Allah'ı tesbih ederler.** (Öyle) **adamlar vardır ki ne ticaret, ne alış-veriş kendilerini Allah'ı zikirden, namazı dosdoğru kılmaktan ve zekâtı** (hakkıyla) **vermekten alıkoymaz. Ve onlar öyle bir günden korkarlar ki o günde kalpler ile gözler** (dehşetten allak-bullak olur) **halden hale değişir."** *(en-Nur, 24/36-37)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ۞ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَاَصِيلًا﴾

Mealleri: **"Ey Îmân edenler! Allah'ı çok çok zikredin. Ve O'nu sabah-akşam tesbih eyleyin."** *(el-Ahzab, 33/41-42)*

Âyet-i kerîmede geçen "zikr-i kesîr"den murad nedir?

Buradaki: "**zikr-i kesîr"**den büyükler ve müfessirler ne anlamışlar ve bu hususta neler demişler... Meselâ bazılarına göre "**zikr-i kesîr"**den murad iki şeydir:

1. Allah'ı çok çok zikretmek.
2. Az ama öz zikretmek.

Hz. Ebû Bekir'in (ra) bir harp dönüşü bir kere "**Allah!**" demesiyle şehit olan **Nevfel**'in (ra) diriltilmesi gibi. Şöyle ki:

Rasûlüllah Efendimiz (sav) şehitliğin mertebelerini ve cennetteki derecesini anlatıp birçok sözleriyle şehitleri medh ü sena etmişti. O anda Ashâbın içinden **Nevfel** (ra) Efendimiz'in huzuruna geldi:

– Yâ Rasûlallah, ben duâ edeyim siz de "**âmin."** deyin, dedi ve duâ etmeye başladı. Duâsı şöyle idi:

– Yâ Rabbî, Nevfel kuluna şehitlik ihsân eyle... Bu iki oğlumu yetim, annelerini dul eyle.

Kılıcını kuşandı, Rasûlüllah'la beraber harbe iştirak etti. Harpte çok cengâverce savaştı, bütün küffar ondan korkar oldular. Fakat Rasûlüllah'ın önünde ettiği duâ da kabul olunmuştu. Bir ok yarasıyla yere düştü ve şehit oldu. Efendimiz'e Nevfel'in şehâdetini haber verdiler.

Gelip başını dizi üzerine koydu ve:

– Allah sana rahmet etsin. Yarın huzur-i İlâhî'de bu başın Arş'ın altında ve misk kokusu içinde olacaksın, buyurdular. Abdurrahman bin Avf Peygamberimiz'in emriyle rida getirip cenaze namazını kılarak defnettiler. Cenazede Peygamber Efendimiz ayak parmaklarının ucuna basarak yürüdü. Bunun hikmeti sorulduğunda şöyle buyurdular:

– Beni Peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki Nevfel'in cenazesine gelen meleklerin çokluğundan ayaklarımı basacak yer bulamıyorum; bir melek kanadını benim ayaklarımın altına serdi de ona basıyorum.

Harp bitmiş, Medine'ye dönüyorlardı. Şehre yaklaştıklarından Medine'de Müslüman kadınlar Rasûlüllah'ı ve Ashâbı öven şiirler okuyorlar, bunların içinde Nevfel'in iki oğlu ile hanımı da vardı. Rasûlüllah'ın huzuruna varıp halini sordular. Peygamberimizin gözleri yaşarmıştı. Nevfel'in şehit olduğunu hanımına söyleyemedi ve eliyle arka tarafı işaret etti. Arkada Hazret-i Ali kerramellahü vecheh vardı. O da Rasûlüllah'ın söylemediğini görünce, eliyle arkayı işaret edip geçti. Nevfel'in hanımı askerin en arkasından gelmekte olan Hazret-i Ebû Bekir'in yanına varıp Nevfel'i sordu.

Hazret-i Ebû Bekir, mübârek sakalını da ağzına alıp:

– Yâ Rabbî! Habîbin gönül yıkmaktan sakındı. Ben Nevfel'in şehit olduğunu söylersem Rasûlüllah'a muhalefet etmiş olurum. Eğer söylemesem yalan söylemiş olurum. Sen bana yardım et. Ya bana ilhamla ne diyeceğimi bildir ya bu hatunun kalbine bir sabır ve tahammül gücü ver, diye duâ ettikten sonra sakalını ağzına alarak: "**Yâ Allah!**" diye nidâ etti. Bir de baktılar ki okun yaydan fırladığı gibi Hazret-i Nevfel atına binmiş, elinde kılıç olduğu halde tozu dumana katıp geliyor. Doğru Hazret-i Ebû Bekir'in huzuruna gelip:

– Buyurun Yâ Ebâ Bekir! Beni mi çağırdınız? dedi.

Hazret-i Ebû Bekir'in elini öptü ve bütün Ashâbı selâmladı. Ashâb bu işe hayret etmişlerdi.

Gâzâdan dönen Rasûlüllah (sav) her zamanki gibi mescide girip iki rekât namaz kıldı. Nevfel de selâm verip girdi. Efendimiz:

– Bu Allah'ın bir âyetidir, acaba kimin sebebiyle zuhûr etti? dedikleri sırada, Cebrâil aleyhisselâm gelip Allah'ın selâmını getirdi ve;

– Yâ Rasûlallah şükür secdesi eyle! Cenâb-ı Allah İsa aleyhisselâm gibi senin Ashâbından birine de ölüleri diriltme salahiyeti verdi. Eğer Hazret-i Ebû Bekir bir kere daha "**Allah**" dese idi, Allah Teâlâ bütün şehitleri diriltecekti, buyurdu.

Bunun üzerine Efendimiz (sav) kalkıp Hazret-i Ebû Bekir'in sakalından öptü ve:

– Hak Teâlâ sana büyük ikramda bulundu. Allah'a hamdolsun ki bana Hazret-i İsa gibi ölüleri diriltme izni verilen bir ümmet verdi, dedi.

Ondan sonra Hz. Nevfel iki oğula daha sahip oldu ve **Yemâme** cenginde şehit edildi. *(Menâkıb-ı Hazret-i Ebû Bekir)*

⁂

Bazı büyükler de demişler ki: "**Zikr-i kesîr"**den murad, Allah'ı asla ve hiçbir zaman unutmamaktır.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... وَلَذِكْرُ اللهِ اَكْبَرُ وَاللهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾

Meali: "**Sana vahyedilen Kitabı oku ve namazı kıl. Muhakkak ki namaz hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı zikir ise elbette en büyük ibadettir. Allah yaptıklarınızı bilir.**" *(el-Ankebût, 29/45)*

ZİKİR ÜÇ KISIMDIR

1. Zikr-i lisânî: Allah Teâlâ'yı her an, her zaman Esmâ-i Hüsnâ'sıyla zikretmek, O'na hamdetmek, tesbih, tekbir ve tehlilde bulunmak, Kur'ân okumak gibi.

Nitekim Rasûlüllah Efendimiz buyuruyor ki:

لَقِيتُ اِبْرَاهِيمَ ع م لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ! إِقْرَأْ أُمَّتَكَ مِنِّي السَّلاَمَ وَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ الْجَنَّةَ طَيِّبَةُ التُّرْبَةِ عَذْبَةُ الْمَاءِ وَإِنَّهَا قَيْعَانٌ وَأَنَّ غِرَاسَهَا ''سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ وَاللهُ اَكْبَرُ''

Yani: Mi'rac Gecesi'nde Hz. İbrahim'e mülaki oldum, onunla karşılaştım. Bana: Yâ Muhammed! Ümmetine benden selâm söyle ve anlat: Cennetin toprağı çok hoş ve temizdir. Suyu ise çok tatlıdır. Muhakkak onda, 'Kıy'ân' diye bir ağaç vardır ki onun dalları yaprakları, hep, '**Sübhânallahi velhamdülillâhi velâ ilâhe illallâhu vallâhu ekber'dir** *(Allah'ı her türlü noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd Allah'a mahsustur. Allah'tan başka ilâh yoktur. Allah en büyüktür)***."** *(Tirmizî, Tâc, c. 5, s. 91)*

2. Zikr-i bedenî: Âzâlarımızın tümünü, bütün bedenimizi onun emrettiği yerde ve şekilde kullanmak. وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِكْرِى âyetinde olduğu gibi.

Meali: **"Ve beni zikr/anmak için namaz kıl."** *(Tâhâ 20/14)*

3. Zikr-i kalbî: Kalben Allah'ı zikretmek, O'nun kudret ve azametini tefekkür etmek ki zaten Zâtını tefekküre bize izin yok.

Hz. Ebû Bekir (ra),

اَلدَّرْكُ عَنْ دَرْكِ الْإِدْرَاكِ إِدْرَاكٌ وَالْبَحْثُ عَنْ ذَاتِ اللهِ إِشْرَاكٌ

Yani: "**Kişinin anlayamaz olduğunu** (idrâkinin her şeyi kavrayamayacağını) **bilmesi, bir anlayıştır. Allah'ın Zâtından bahsetmek ise şirktir.**" buyuruyor.

Kalbî zikir ise üç mertebedir

a) Allah'ın varlığına delâlet eden âyet ve alâmetler üzerinde düşünmek, şüpheleri defetmek, Zâtı hakkında değil amma, Sıfatları ve Ef'âli hakkında tefekküre dalmak.

b) Allah'ın kullarına olan emirlerini ve tekliflerinin esrârını düşünmek, vaad ve vaidini (cennet ve cehennemi) düşünmek gibi.

c) İnsanın iç âleminde (enfüste) ve dış âleminde (âfakta- kâinatta) olan esrâr-ı İlâhîyi, bunların yaratılmasındaki ve sevk u idâresindeki kudreti ve sanatı düşünmek. Her zerrede O'nu temâşa edebilmek ve zerrenin O'na bir âlem ve ayna olduğunu bilebilmek, görebilmek gibi.

Nitekim *Fussilet Sûresi 53. âyette* Hz. Allah bu üçüncü mertebeye işaret ederek buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿سَنُرِيهِمْ اٰيَاتِنَا فِى الْاٰفَاقِ وَفِى اَنْفُسِهِمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ الْحَقُّ...﴾

Meali: "**İleride** (kıyâmete doğru) **biz onlara hem ufuklarda hem de kendi nefislerinde âyetlerimizi** (varlığımızın-birliğimizin delillerini) **öyle göstereceğiz ki nihayet onun** (Kur'ân'ın) **hak olduğunu anlayacaklardır.**"

Ve yine *Neml Sûresinin son âyetinde (27/93)* buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ سَيُرِيكُمْ اٰيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾

Meali: "**Ve de ki: 'Hamd Allah'a mahsustur!' O size yakında** (ahir zamanda) **âyetlerini** (varlığının-birliğinin delillerini) **gösterecek, siz de onları tanıyıp, bileceksiniz**."

ZİKRİN DİĞER İBADETLERDEN BÜYÜKLÜĞÜ

İbn-i Abbas'a göre zikir, diğer ibadetlerden iki cihetle büyüktür:

1. Zikir, içinde zikir olmayan ibadetlerden çok büyüktür. Çünkü zikir her şeyi var eden, ibadetleri de emreden bizzat Allah'ı anmaktır.

2. Zikir, en büyük olan Zatı zikretmek olduğu için elbette ki o da diğer ibadetlerden büyüktür.

Yine İbn-i Abbas Hazretleri bu âyetin mânâsını verirken,

ذِكْرُ اللهِ إِيَّاكُمْ أَفْضَلُ مِنْ ذِكْرِكُمْ إِيَّاهُ ۞

buyurmuştur.

Yani: "**Allah'ın kulunu anması, onu hatırlaması, elbette kulun Allah'ı hatırlayıp zikretmesinden, kul için çok daha büyüktür.**" diye tefsir etmiştir.

ZİKİRLE ALAKALI HADİSLER

أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَأٍ ذَكَرْتُهُ فِي مَلَأٍ خَيْرٌ مِنْهُمْ ۞

Mânâsı: "**Ben kulumun benim hakkımdaki zannı üzereyim. O beni zikrettikçe, ben de onunla beraberim. O beni içinden zikrederse, ben de onu içimden zikrederim. Eğer o beni bir toplulukta zikrederse, bende onu ondan daha hayırlı bir toplulukta anarım.**" *(Müslim, Sahih, Tevbe, 1)*

أَنَا مَعَ عَبْدِي مَا ذَكَرَنِي وَتَحَرَّكَتْ شَفَتَاهُ بِي ۞

Mânâsı: "**Kulum beni zikrettikçe, ben onunlayım. Dudağı kıpırdadıkça, ben yanındayım.**" *(Tâc, c. 5, s. 85)*

Peygamber Efendimiz'e Ashâb: "**Yâ Rasûlallah! Kul için en hayırlı amel hangisidir?**" diye sorunca, O:

أَنْ تَمُونَ وَلِسَانُكَ رَطْبٌ بِذِكْرِ اللهِ ۞

Yani: "**Dilin Allah'ın zikriyle yaş iken rûhunu Allah'a teslim edebilmendir.**" buyurmuşlardır.

أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ وَاَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ وَأَرْفَعُهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ إِعْطَاءِ الذَّهَبِ وَالْوَرَقِ وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقُوا أَعْدَائَكُمْ فَتَضْرِبُوا اَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ: ذِكْرُ اللهِ تَعَالَى ۞

Mânâsı: (Ey Ashâbım!) **Sizlere amellerin en hayırlısını, Rabbinizin katında en temiz olanını, derecelerinizi yükseltmekte en mühimini, hattâ Allah yolunda altın para vermekten daha hayırlısını, düşmanla Allah yolunda vuruşup onların sizin boynunuzu vurarak şehit etmelerinden veya**

sizin onların boyunlarını vurup gâzi olmanızdan daha faziletli olanını size haber vereyim mi?" Ashâb; "**Evet Yâ Rasûlallah**!" deyince, Peygamberimiz: "**O, Allah'ın zikridir.**" buyurdu. *(İbn Mâce, Sünen, c. 9, Hadis No: 3790)*

Bir gün de Hz. Ali'ye Peygamberimiz;

أَلاَ أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ إِذَا قُلْتَهَا عَفَى اللهُ لَكَ وَإِنْ كُنْتَ مَغْفُورًا لَكَ فَقَالَ ع م: قُلْ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُالْعَلِيُّ الْعَظِيمُ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ سُبْحَانَ اللهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞

Yani: "Yâ Ali! Dikkat et! Sana bir takım kelimeler öğreteyim ki onları söylediğin zaman, bağışlanmış olduğun halde bağışlanırsın: **Lâ ilâhe illâllahü'l-aliyyü'l-azîm. Lâ ilâhe illallahu'l-halîmu'l-kerîm. Sübhânellâhi Rabbi's-semâvati's-seb'i ve Rabbi'l-Arşi'l-azîmi ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn**."

Duanın meali: "Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Halim, Kerîm olan Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Büyük Arş'ın ve yedi göğün Rabbi olan Allah'ı bütün noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.". *(Hz. Ali' den, Ahmed b. Hanbel, Müsned)*

ALLAH'IN SEYYAH MELEKLERİ VE ARADIKLARI

Rasûlüllah (sav) buyuruyor ki: "Allah'ın bir takım dâimâ gezen seyyah melekleri vardır ki onlar yeryüzünde dolaşarak Allah'ı zikredenleri ararlar. Ve ne zamanki bir zikir halkasına veya topluluğuna rastlarlar; 'Gelin gelin!' diyerek, birbirlerini oraya çağırırlar ve o zikredenleri kanatlarının üstüne alarak ruhenmanen onları semâya yükseltirler.

Onların halini en iyi bildiği halde Hz. Allah sorar: '**Ey Meleklerim! Kullarım ne yapıyor, ne söylüyorlar?**' Melekler de: '**Yâ Rabbî! Onlar seni tesbih, tahmid, tekbir ve temcid, ediyorlar.**' derler. Cenâb-ı Hak meleklerine bu sefer de: '**Ey Meleklerim! Onlar beni gördüler mi**?' Melekler: '**Hayır**!' Cenâb-ı Hak: '**Yâ görmüş olsalardı?**' Melekler: '**O zaman da Yâ Rabbî, daha çok tesbihde, tahmidde, tekbirde, temcidde bulunurlardı**' derler.

Cenâb-ı Hak: "**Peki, Ey Meleklerim! Onlar benden ne istiyorlar**?" der. Melekler de: "**Cennetini Yâ Rabbî!**" derler. "**Peki, ey meleklerim! Onlar benim cennetimi görmüşler midir**?" Melekler: "**Hayır Yâ Rabbi, görmemişlerdir**." "**Ya görmüş olsalardı**?" Melekler: "**O zaman zikre daha arzulu olurlardı**!" Cenâb-ı Hak: "**Peki, onlar neden korkup, neden kaçınıyorlar**?" der, melekler de: "**Cehenneminden Yâ Rabbî!**" derler. Cenâb-ı Hak: "**Peki, onlar cehennemimi görmüşler midir**?" Melekler: "**Hayır görmemişlerdir**." Cenâb-ı Hak: "**Ya görmüş olsalardı**?" Melekler: "**O zaman cehenneminden daha çok korkar,**

daha çok kaçarlardı" derler, Cenâb-ı Hak: "**Öyle ise sizler şâhidim olun ey Melekler! Ben de onların hepsini affettim."** buyurur.

O zaman bir melek der ki: "**Yâ Rabbî! İçlerinde bulunan falanca, onlardan değil. Ve biliyorsun ki oraya zikretmek için değil de dünyevi bir işini takip etmek için gelmiş bulunuyor! Onu da mı affettin Yâ Rabbi?**" Cenâb-ı Hak: "**Evet ey Meleklerim! Çünkü onlar öyle bir topluluktur ki onlar ile bir arada bulunanlar da şaki** (kötü) **olamazlar."** buyurur. *(Tâc, c. 5, s. 85)*

Mâlik bin Dinar Hazretleri buyurmuş ki: "Dünyanın artık özü çürüdü, zevki kalmadı, yalnız şu üç şey müstesna:

1. Manevi kardeşlerle bir araya gelip sohbet ve muhabbet etmek.
2. Geceleri teheccüde kalkıp, ibadet etmek, Kur'ân okumak, Allah'ı zikretmek.
3. İçi boş bir evde veya camide halvet (Allah ile baş başa kalmak) onu tefekkür edip, zikretmek."

Yine buyurmuş ki: "**Hz. Allah, Semud kavmi** hakkında;

وَكَانَ فِى الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِى الْاَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ۞

Yani: "**O şehirde** (Hicr'de) **dokuz çete vardı ki bunlar yeryüzünde bozgunculuk yapıyorlar, iyilik tarafına hiç yanaşmıyorlardı**." *(Neml, 27/48)* İyilik yapan ve iyiliği emreden ise birçok kimse vardı. Ama o iyiler fesat çıkaran o dokuz kişiye mâni olmadıkları için Allah hepsini beraber helâk eyledi.

"Şimdi ise her şehirde (ve hattâ köyde) durmadan fesat çıkaran nice dokuz kişiler var. Bulutları görünce halk Allah'tan rahmet ümit ediyorlar, bekliyorlar. Ben ise gökten başımıza taş yağacak diye dehşete kapılıp, bekliyorum." *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 189)*

Hicr halkıyla ilgili âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلَقَدْ كَذَّبَ اَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ ۞ وَاٰتَيْنَاهُمْ اٰيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ۞ وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتاً اٰمِنِينَ ۞ فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ۞ فَمَا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

Mealleri: "**Andolsun, Hicr halkı da peygamberleri yalanlamıştı. Biz onlara âyetlerimizi vermiştik de onlardan yüz çevirmişlerdi. Onlar güven içinde dağlardan evler yontuyorlardı. Onları da sabaha çıkarlarken o korkunç uğultulu ses yakalayıverdi. Kazanmakta oldukları şeyler kendilerine bir fayda vermedi**." *(el-Hicr, 15/80-84)*

İMAM ŞÂFİİ'YE GÖRE KURTULUŞUN DÖRT ÇARESİ

1. Günün belirli bir zamanında, kul mutlaka yalnız kalmalı, zikre ve mânevî huzura dalmalıdır.

2. Kul midesini helâl lokmalardan bile fazla doldurmamalı ve doyurmamalıdır.

3. Alçak tıynetli, alçak ruhlu kimseler ile kul asla düşüp kalkmamalıdır.

4. Kul, bilgileri ile para ve imkânları ile dünyayı talep edenlerin peşinden gitmemeli, onlarla arkadaş olmamalı, hattâ onlara buğzetmelidir. *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 189)*

MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN RÛMÎ ANLATIYOR

Bir gün tenha bir yerde tek başına oturmuş zikreden bir dervişe tesadüf eden gâfil bir kişi; "**Neden böyle tenhada tek başına oturuyorsun?"** deyince, o derviş de ona: "**Asıl sen gelince ben yalnız oldum. Zira gelip beni Hak'tan ve O'nun zikrinden ayırdın."** demiş. *(Halkadan Pırıltılar)*

ALLAH'IN KULLARI ARASINDA NELER VAR, NELER?

1. İmâm Ahmed bin Hanbel Hazretleri anlatıyor: Hacca gidiyordum, yalnızdım. Yolumu şaşırdım, çaresizlik içinde bir o tarafa, bir bu tarafa koşup dururken, tenha bir yerde tek başına oturmuş bir garibe rastladım. Ve ona **selâm verip, Kâbe'nin yolunu sordum**. Bana: "**Açım! Yanında yiyecek bir şeyin var mı**?" dedi. Benim de yanımda sadece bir parça ekmek vardı, çıkardım ona verdim. Beni o güne kadar hiç tanımayan ve görmemiş olan o kişi gür bir sesle: "**Ey Ahmed! Sen kim oluyorsun ki Allah'ın evi Kâbe'ye gidiyorsun? O istemeyince, işte böyle olur. Yolu şaşırırsın!**" dedi.

İmâm Ahmed diyor ki: Bu söz gayretime dokundu ve; "**Yâ Rabbî! Kıyılardaköşelerde, senin halkın gözünden sakladığın, böyle ne kulların var."** dedim. O anda bana Hâtif'ten bir ses: "**Ey Ahmed! Sen ne zannediyorsun! Eğer onlar** (ki biraz evvel açım, bir lokma ekmek lütfen diyen insan gibiler) **Allah Teâlâ'dan isteseler, bütün yerleri ve dağları onların yüzü suyu hürmetine altın yapardım**." İmâm Ahmed diyor ki: O anda şöyle etrafıma bir baktım, hakîkaten her taraf altın kesilmişti, kendimden geçtim, yere düştüm ve gizli bir ses duydum. "**Ey Ahmed! Kalbini yine cemiyette bulunduruyorsun. O benim öyle bir kulumdur ki eğer istese onun için gökleri yere, yeri de göğe kavuştururdum. Ben onu sana gösterdim ama, sen onu hâlâ hakkıyla göremiyorsun."** diyordu. *(1982 Fazilet Takvimi)*

2. Şeyh Ahmed Dariri anlatıyor: Mısır'daki şeyhlerin başı, **Ömer Ruşeni** Hazretleri mürîdânı ile **İran**'ın **Tebriz** şehrine gidiyor. Ve orada bir camide mürîdânı ile aleni zikretmek istiyorlar. Tebriz şehrinin müftüsü olan **Abdullatif Molla** buna karşı çıkıyor hem de "**Camiler Allah'a ibadet için yapılmıştır. Zikir yeri değildir!**" diye fetvâ vererek, onlara mâni oluyor.

Şeyh Ömer Ruşeni Hazretleri, **gizli zikretsek olur mu?** diye müftüye haber gönderiyor, müftü de **olur,** diyor. Fakat aleni zikre alışmış mürîdânın kahırlarından

ciğerleri kebap oluyor ve on beş mürîdi bu muâmeleye dayanamayıp, üzüntü ve kahırlarından ölüyor.

Şeyh Ömer Hazretleri; "**Bunların neden öldüklerini, ciğerlerinin nasıl kebap olduğunu, en küçük bir irfâna sahip olan bilebilir."** diye müftüye haber gönderiyor. Fakat müftü fetvâsında ve aleni zikir yasağında ısrar ediyor. O gece mürîdânı kalkıp, Allah'ı zikretmeye başlayınca, müftünün evi birden üstüne çöküyor ve müftü çoluk çocuğuyla helâk oluyor. *(Levâkihu'l-Envâr, s. 315)*

3. Şeyh Ahmed Harraz Hazretleri anlatıyor: Çocuklar bir deliyi önlerine katmışlar, kovalıyorlardı. Önlerine geçtim; "**Durun bakalım çocuklar**!" dedim ve çocuklara mânî oldum. Ve o deliye dönerek; "**Sen deli misin?**" dedim. O da bana dönerek ve adımla hitap ederek; "**Yâ Ahmed! Gerçek deli kimdir, biliyor musun**?" "**Hayır bilmiyorum, kimdir**?" dedim. "**Gerçek deli o kimsedir ki attığı her adımda Allah'ı zikretmez ve ondan gâfil yaşar."** dedi. *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 369)*

Mühimme: İmâm-ı Rabbânî Hazretleri Mektûbât'ında; "**Allah katında şirkten sonra en büyük günah, gönül kırmaktır."** buyurmuşlardır.

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** Hazretleri de buyurdu ki: **"Biz cevizin içini yeriz. Zahirîler dışını ve kabuğunu yerler. Aramızdaki fark budur."**

Yine evlatlarına hitâben şöyle buyurmuşlardır: **"Yemin ederim ki çocuklar! Sizler bu dünyanın en bahtiyar insanları ve Hâtemü's-saâdet Bahçesi'nin fidanlarısınız. Hepiniz Ümmet-i Muhammed'e yadigâr olsun!"**

İLAHÎ

Dil hânesi pür-nûr olur envâr-ı zikrullâh ile
İklîm-i dil ma'mûr olur mi'mâr-ı zikrullâh ile

Her müşkil iş âsân olur derd-i dile dermân olur
Cânın içinde cân olur esrâr-ı zikrullâh ile

Gamgîn gönüller şâd olur dem-besteler âzâd olur
Güm-geşteler irşâd olur âsâr-ı zikrullah ile

Zikreyle Hakk'ı her nefes Allah bes bâkî heves
Pes gayrıdan ümmîdi kes tekrâr-ı zikrullah ile

Gör ehl-i hâlin fırkasın çâk etdi ceyb-i hırkasın
Devreyle zikrin halkasın pergâr-ı zikrullah ile

Terk et cihân ârâyişin nefsin gider âlâyişin
Bul cân ü dil âsâyişin efkâr-ı zikrullah ile

Bahtî[*] ***sana ikrâr eder tevhîdini tekrâr eder***
İhlâsını iş'âr eder eş'âr-ı zikrullah ile

[*] **Bahti:** Sultan I. Ahmed'in mahlasıdır.

30. DERS:

Temizlik (Abdest-Gusül)

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِذَا قُمْتُمْ اِلَى الصَّلٰوةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَاَيْدِيَكُمْ اِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُؤُسِكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ اِلَى الْكَعْبَيْنِ وَاِنْ كُنْتُمْ جُنُباً فَاطَّهَّرُوا وَاِنْ كُنْتُمْ مَرْضٰى اَوْ عَلٰى سَفَرٍ اَوْ جَاءَ اَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ اَوْ لٰمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيداً طَيِّباً فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَاَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللّٰهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلٰكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

Meali: "**Ey îmân edenler! Namaz kılmaya kalkacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı mesh edin, ayaklarınızı da topuk kemiklerine kadar (yıkayın). Eğer cünüb olursanız temizlenin. Şayet hasta veya yolculuk halinde veya içinizden biri ayak yolundan gelirse yahut kadınlarla cinsel ilişkide bulunursa, bu hallerde su bulamadığınız takdirde temiz bir toprağa yönelin (teyemmüm edin), yüzünüzü ve ellerinizi onunla mesh edin. Allah size herhangi bir güçlük çıkarmak istemez, fakat O sizi tertemiz kılmak ve üzerinizdeki nimetini tamamlamak ister ki şükredesiniz.**" *(el-Mâide, 5/6)*

TAHARET

Taharet, İslâm'da ilk ibadettir. Bunun için **fıkıh** kitabı yazan âlimler, kitaplarına; كتاب الطهارة diye evvelâ "**Taharet bahsi**"ni yazarak; **cami** yapmak isteyen hayırseverlerimiz de evvelâ bir **hela** ve bir **hamam** yaparak eserlerini inşaya başlamışlardır.

ÖLÜLER NEDEN YIKANIR?

Çünkü ölüm o kadar acıdır ki onun acısıyla mutlaka insan ihtilam olur.

ŞEHİTLER NEDEN YIKANMAZ?

Çünkü onlar ölürken **cennet**e ve **Cemâl-i İlâhî**'ye şâhit olurlar; asla ölüm acısı çekmezler. Cünüb de olmazlar. Cennet şarabı içerek ve büyük bir zevkle Allah'ın cennetine koşarken, ruhlarını teslim ederler.

BİR VÂKIA

Peygamberimiz (sav) meleklerin harp sonu bir şehidi yıkadıklarını görünce hayret ediyor. Harp dönüşü onun durumunu hanımına soruyor. Hanımı da: "**Biz onunla akşam gerdeğe girdik, sabah harp var, Rasûlüllah çağırıyor, diye nidâ edilince, belki emr-i Rasûle geç kalırım, korkusuyla yıkanmadan silahını kuşanıp, harbe koşmuştu. Herhâlde ondan olsa gerek.**" diyor. Rasûlümüz tebessüm ediyor.

MEVZU İLE ALAKALI HADİSLER

طَهِّرُو هٰذِهِ الْأَجْسَادَ طَهَّرَكُمُ اللهُ فَإِنَّهُ لَيْسَ عَبْدٌ يَبِيتُ طَاهِرًا اِلاَّ بَاتَ مَعَهُ مَلَكٌ فِي شِعَارِهِ لاَ يَتَقَلَّبُ سَاعَةٌ مِنَ اللَّيْلِ إِلاَّ قَالَ الْمَلَكُ ''اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِكَ فَإِنَّهُ بَاتَ طَاهِرًا'' ۞

Mânâsı: "**Şu bedenlerinizi temizleyin ki Allah da sizi temizlesin. Muhakkak bir kişi gece temiz** (abdestli) **yatarsa, onun başucunda da bir melek geceler. Her ne zamanki gece sağına soluna dönerek kıpırdarsa, o melek ona şöyle duâ eder: 'Allah'ım sen bu kulunu affeyle! Çünkü bu temiz olarak geceledi**."

إِغْسِلُوا ثِيَابَكُمْ وَخُذُوا مِنْ شَعْرِكُمْ وَاسْتَاكُوا وَتَزَيَّنُوا وَتَنَظَّفُوا فَإِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَمْ يَكُونُوا يَفْعَلُونَ ذٰلِكَ فَزَنَتْ نِسَائُهُمْ ۞

Mânâsı: "**Elbiselerinizi yıkayın, kıllarınızı alın** (saç, koltuk altı ve etek tıraşınızı olun)**, dişlerinizi misvaklayın** (fırçalayın)**. Süslenin ve temizlenin. Çünkü Benî İsrâil** (İsrâil oğulları) **bunları yapmamışlardı; kadınları da** (gözleri dışarıda kalarak) **zina etmişti.**" *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Elif)*

إِنَّ غُسْلَ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ... وفي رواية أخرى: حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَنْ يَغْتَسِلَ كُلَّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ ۞

Yani: "**Cuma'dan Cuma'ya yıkanmak her Müslümana vaciptir**." Diğer hadîsinde ise; "**Her Müslüman üzerine haftada en az bir kere yıkanmak, Allah'ın hakkıdır**." buyurmuşlardır.

Dikkat: Dün gayrimüslimler yukarıda geçen hadîs medlûlünce yıkanmazken, yıkananları engizisyon mahkemeleri kararıyla: "Bu Müslüman oldu da yıkanıyor." diye cayır cayır yakarken ve yine Endülüs'e (İspanya'ya) Hristiyanlar hâkim olduklarında, ilk yıktıkları binalar, Müslümanların yaptıkları hamamlardı. Saraylarında bile ne hamam ne de tuvalet vardı. Oturaklara oturarak def-i hacet yapıp 17. Asır sonlarına kadar bu pislikleri pencerelerinden Paris'in, Berlin'in, Londra'nın, Roma'nın sokaklarına dökerlerdi. Bugünse, maalesef onlar temiz, bizler ise pisiz ve kokuyoruz. Bu Müslümanlığa sığar mı?

TAHARETTE DÖRT MERTEBE VARDIR

1. Vücûdun dış kısmını cünüblükten, necâsetten, her türlü pislikten evvelâ temizlemek, sonra da abdest almak ve abdestli bulunmak.

2. Âzâları her çeşit günah kirinden ve haramlardan temizleyip, onlardan uzak tutmak. İffetli yaşamak, afif olmak, kimseye el açıp boyun bükmemek.

3. Kalbi, her nevi ahlâk-ı zemîmeden, fısk u fücurdan, kin ve hasetten temizlemek, saf ve pâk bir Müslüman olmak, öyle yaşayıp, öyle ölebilmek.

4. Sırrı (iç âlemimizi, kalbimizi) mâsivâdan yani Allah'tan başkasından temizlemek. Kalbimizi, sadece ona tahsîs edebilmek. Ki bu makam sıddîkların makamı ve mertebesidir.

ABDEST İLE İLGİLİ HADİSLER

أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِمَا يُكَفِّرُ اللهُ بِهِ الْخَطَايَا وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتُ؟ إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ وَنَقْلُ الْأَقْدَامِ إِلَى الْمَسَاجِدِ وَانْتِظَارُ الصَّلاَةِ بَعْدَ الصَّلاَةِ فَذَالِكُمُ الرِّبَاطُ (قال ثلاث مرات) ۞

Mânâsı: "(Ey Ashâbım!) **Sizlere, Allah'ın, hatalara kefâret kıldığı, dereceleri ise onunla yücelttiği şey nedir, haber vereyim mi? O, her kötülükten sonra hemen abdeste sarılmaktır. Cami'ye yönelip gitmektir. Her namazdan sonra, bir sonraki namaza hazırlanmaktır. İşte ribat** (Allah yolunda nöbette olmak, alakayı sürdürmek) **budur.** Bu son cümleyi üç kere tekrarladı Peygamberimiz." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 1, s. 141)*

إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ فَمَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ فَلْيَفْعَلْ ۞

Mânâsı: "**Benim ümmetim kıyâmet günü çağırıldığında, yüzlerinde ve alınlarında atın alnındaki beyazlık gibi abdestin nurundan bir beyazlık**

olduğu halde tanınıp, mahşer yerine çağırılacaklardır. Kim bu beyazlığını (alnında, yüzünde) **arttırabiliyorsa** (abdesti bozulduğunda hemen tazeleyip daha çok abdestli bulunarak,) **arttırsın**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Elif Nün)*

مَا عَجَّتِ الْأَرْضُ إِلَى رَبِّهَا مِنْ شَيْءٍ كَعَجِيبِهَا: مِنْ دَمٍ حَرَامٍ، أَوْ غُسْلٍ مِنْ زِنًا، أَوْ نَوْمٍ عَلَيْهَا قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ ۞

Yani: **"Yeryüzü** (toprak) **şu üç şeyden Allah'a ilticâ ettiği gibi başka hiçbir şeyden üzülüp ilticâ etmemiştir.** Bunlardan **biri, haksız yere dökülen kan**dan, **diğeri zina yapmış olan kişiden dökülen su**dan (gusül suyundan), **öbürü de güneş doğmadan önceki uyku**dan yani **sabah namazına kalkmamak**tan." *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, s. 122)*

اَلطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ ۞

Yani: "**Temizlik, îmânın yarısıdır."** buyurdu Peygamberimiz. *(Riyâzu's-Sâlihîn Bâb, 185)*

مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا ثُمَّ يَتَوَضَّأُ وَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللهَ إِلاَّ غَفَرَ اللهُ لَهُ ۞

Yani: "**Hiçbir Müslüman yoktur ki bir günah işler, sonra pişman olur, abdest alır, namaz kılarak istiğfar eder; Allah da mutlaka onu affeder**." *(Tecrid-i Sarih, c. 1, s. 78)*

ABDESTTE MİSVAK VE PEYGAMBERİMİZİN MİSVAĞA VERDİĞİ ÖNEM

Hz. Âişe Vâlidemiz anlatıyor: Peygamber Efendimiz benim evimde ve benim göğsüm üzerinde vefât etti. Vefâtından biraz önce, kardeşim Abdurrahman elinde bir misvak ile içeri girdi. Rasûl-i Ekrem gözünü o misvağa dikti. Misvağı alayım mı, diye sordum. Başıyla al diye işaret buyurdu. Misvağı aldım, ağzıma koydum, bana biraz sert geldi. Ağzımda yumuşatayım mı, dedim. Yine başıyla, evet diye işaret etti. Yumuşattım ve ona verdim, aldı ağzına koydu, önünde bir leğende su vardı, zaman zaman elini o suya daldırıyor ve; ''لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ'' إِنَّ لِلْمَوْتِ سَكَرَاتٌ buyuruyordu. Nihayet elini semâya doğru kaldırdı; اَلرَّفِيقَ الْأَعْلَى buyurdu.

Manaları: "**Allah'tan başka ilâh yok! Ancak O var. Muhakkak ki ölümün büyük sarhoşlukları var.**"

Sonra da: "**Yâ Rabbî! Refik-i a'lâ'yı, Refik-i a'lâ'yı istiyorum."** niyazında bulunuyordu. Ben de vallahi bu artık bizden geçip, bizden ayrılıp, Mevlâ'ya yöneldi, dedim ve öyle de oldu.

Bu hadisede görülüyor ki; **Allah'ın Rasûlü'nün ölürken bile son arzusu misvak kullanmak, diş temizliği, nezafet ve taharettir**. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 840)*

Ashâb-ı kirâm Peygamberimiz'e: "**Yâ Rasûlallah! Kıyâmet gibi çok dehşetli bir günde, bizler seni nerede bulalım?**" diye sordular. Peygamberimiz: "**Hesab'da, Mizan'da veya Havz'ın başında bulun.**" buyurdu. "**Yâ Rasûlallah, oralarda bulamazsak?" "Sırat'ın başında bulun. Bu makamlardan birinde beni mutlaka bulursunuz.**" buyurdu.

"**Yâ Rasûlallah! O gün çok kalabalık, sen ümmetini nereden ve nasıl tanıyacaksın**?" dediler. Peygamberimiz: "**Ey Ashâbım! O gün ben ümmetimi abdest âzâlarından tanırım. Çünkü o âzâlar, mahşer günü alınlarda ve yüzlerde nur gibi parlayacaktır.**" buyurdular.

Ey abdesti ve secdesi olmayanlar! Şimdi ben de sizlere soruyorum: Peki, Hz. Muhammed (sav) o gün sizleri nereden, hangi âzanızdan tanıyacak?

Fetih Sûresi son âyetinde (48/29) سِيمَاهُمْ فِى وُجُوهِهِمْ مِنْ اَثَرِ السُّجُودِ

Meali: "**Secde eserinden** (çok namaz kılmaları yüzünden meydana gelen) **nişanları, yüzlerindedir.**" buyuruluyor.

Sizin abdestten ve secdeden nasibiniz var mı? Yüzünüzde ve alnınızda "**Ümmet-i Muhammed'dendir.**", damganız var mı? ...

Ve yine "Hz. Muhammed çok akıllı adamdı. Pis olan Arapları temizlemek için abdesti, biraz hareket etsinler için de namazı emretmişti." diyenler; bu âyet ve bu hadislerin ışığında o gün ne yapacaklar? Nuru nereden temin edecekler ve kurtuluş için ne mazeret ileri süreceklerdir?

Ey reformistler, deformistler! Önümüzde çok müthiş gün var. Hazırlayın cevaplarınızı…

GÜZEL ABDEST ALMAK VE KURTULUŞ

Abdullah İbn-i Muhammed el-Belevi anlatıyor: Bir gün Dicle kenarında abdest alıyordum. Bir zât yanıma geldi ve bana "**Ey genç! Abdestini güzel al ki Allah Teâlâ da sana hem dünyada hem de ukbâda güzel davransın.**" buyurdu. Ve arkasındaki cemaatle beraber ileri doğru yürüdü. Kim olduğunu bilmediğim bu mübârek zâtın cezbesine kapılıp, ben de arkasına takıldım. Biraz sonra beni fark etti ve bana dönerek: "**Bir dileğin mi var, ey genç?**" buyurdu. Ben de: "**Evet, bildiklerinden bana da öğret efendim.**" dedim.

Bunun üzerine; "**Ey genç! Bilmiş ol ki Allah'a sadâkatle kulluk edenler, necat bulurlar. Ve son nefeste îmânsız gitmekten de kurtulurlar. Bugün dünyanın lezzetlerine gönül vermeyenler, yarın Allah'tan alacağı çok büyük mükâfatlar ile huzura ereceklerdir. Daha ister misin?**" diye sordu. Ben de; "**Evet efendim.**" dedim. "**Kendinde şu üç hasleti cemeden, îmânını**

olgunlaştırır. Biri emr-i bil-mâruf, diğeri nehy-i anil-münker, bir diğeri ise Allah'ın çizdiği (helâl, haram) **çerçevenin dışına çıkmayan ve hayatı boyunca onu koruyabilen insan. Daha söyleyeyim mi?"** buyurdu. Ben de "**Evet**" deyince; "**Dünyadan yüz çevir, âhirete yönel. Ve her işinde Allah'a bağlan ki necat bulasın. Kurtulasın."** buyurdu. Ve ayrıldı... Yanındakilere bu zât kimdi diye sordum. Onlar da İmâm Şâfii, dediler. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 1, s. 68)*

Bir hadîs meali: Ebû'l-Ahfeş Hazretleri babasından naklediyor: "Rasûl-i Ekrem (sav) bir gün üzerimde pis ve kirli elbiseler ile beni görünce, bana şöyle buyurdu: "**Maldan, paradan, bir şeyin yok mu?**" "**Var Yâ Rasûlallah**!" "**Neyin var?**" "**Allah'ın verdiği develer, koyunlar vs. her şey**..." Bunun üzerine Peygamberimiz: "**Hz. Allah sana bir şey ihsân etti mi öyle ise onun eserini de senin üzerinde görmek ister** (yani nedir bu halin?)**"** buyurdu. *(Ebû Dâvûd, Tirmizî)*

& arapça eklenecek &

Mânâsı: "Muhakkak İslâm dini çok temiz bir dindir. Öyle ise (ey Müslümanlar!) siz de tertemiz olunuz. Biliniz ki cennete ancak (iç ve dışı) temiz olanlar gireceklerdir." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, Harf-i Elif Nün)*

& arapça eklenecek &

Mânâsı: "Allah diridir ve perdeler arkasındadır. Diri ve örtülü olanları sever. Sizden biriniz yıkanırken bile örtünsün." *(Merakı'l-Felâh Bidâyeti)*

ثَلاَثَةٌ لاَ تُقَرِّبُهُمُ الْمَلاَئِكَةُ بِخَيْرٍ: جِيفَةُ الْكَافِرِ، وَالْمُتَضَمِّخُ بِالْخُلُوقِ وَالْجُنُبِ إِلاَّ أَنْ يَبْدُو لَهُ أَنْ يَأْكُلَ أَوْ يَنَامَ فَتَوَضَّأُ وُضُوئَهُ لِلصَّلاَةِ ۞

Mânâsı: "Şu üç kişiye melekler kesinlikle yaklaşmazlar:

a) Kâfirlerin leşine (ölüsüne).

b) Za'ferandan boya yayıp sürünene (yani kötü koku sürünen insana).

c) Cünüb gezene (imkânı olduğu halde mazeretsiz yıkanmayana).

Şu kadar var ki cünüb gezen yemek veya uyumak zorunda kalırsa, o zaman namaz abdesti gibi bir abdest almalıdır." *(Sünen-i Ebî Dâvud)*

Dikkat: Cenâb-ı Hak müşrikler hakkında;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هٰذَا

Yani: **"Ey îmân edenler, müşrikler** (bizâtihî) **necistirler. Artık bu yıllarından sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar."** *(et-Tevbe, 9/28)* buyuruyor. Dolayısıyla yıkanmakla da temiz olamazlar, ta ki îmân etmedikçe…

Nitekim bugünün kâfir ve müşrikleri belki de bizden çok yıkanıyorlar. Ama temiz olmaları ne mümkün? Çünkü gerçek temizlik, evvelâ kalbi küfürden temizlemek ile başlar. Dışın pis olması, insanı insanlara nefret ettirir. İçin pis olması ise Allah'ı insana nefret ettirir.

Peygamberimiz;

لاَ تَدْخُلُ الْمَلاَئِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ ۞

Yani: "**İçinde köpek olan bir eve melek girmez."** buyuruyor. *(Müslim, Hadis No: 2104; Tirmizî Hadis No: 2955; Buhârî, Hadis no: 3749, 5954)*

Peki, içinde köpek olan bir eve melek girmez de ya içinde dünya, put olan bir kalbe melek ve nur girer mi? Allah o kalbe nazar-ı merhametle bakar mı?

Nitekim bir diğer hadîs-i şerîflerinde de; "**Köpek ve sûret bulunan eve melek giremez**." buyurmuşlardır. *(Nesei, Sünen, Hadis No: 4261)*

Hazret-i Âişe (r.anhâ) bildirmiştir: Cebrâil aleyhisselâm geleceği bir saat hakkında Rasûlüllah (sav) ile sözleşti. Nihayet sözleştikleri saat geldi, fakat Cebrâil (as) gelmedi. Rasûlüllah (sav) elindeki âsâsı ile beklemekte idi. Elindeki asâyı attı ve

"**Allah sözünden dönmez, rasûlleri de dönmez."** buyurdu. Sonra arkasını döndü ve serîrin altında bir köpek yavrusu gördü. Bunun üzerine:

"**Yâ Âişe! Bu köpek buraya ne zaman girdi**?" buyurdu. Âişe (r.anhâ):

"**Allah'a yemin ederim ki bilmiyorum."** dedi. Rasûlüllah (sav) köpeğin çıkarılmasını emretti. Kopek çıkarıldı.

Hemen ardından Cebrâil (as) giriverdi. Rasûlüllah (sav) Cebrâil'e (as):

"**Bana geleceğin saati söz vermiştin. Ben de oturup bekledim. Fakat gelmedin!**" buyurdu. Cebrâil (as):

"**Beni söz verdiğim saatte gelmekten alıkoyan, senin evinde bulunan köpekti. Biz melekler, içinde köpek ve sûret bulunan bir eve girmeyiz."** dedi. *(Müslim, Sahîh, Tahâre, 89)*

ÂSİ VE SARHOŞ NELER İLE KURTULDU?

Hikâye edildiğine göre Basra mahallelerinden birinde yaşayan âsî ve sarhoş birisi vardı. Nihayet bu adam öldü. Herkes onu kötülüğüyle tanıdığı için hanımı cenazesini kaldıracak kimse bulamadı. İki hamal kiralayıp, onu yıkattı, kefenletti ve omuzlarına yükleyip, kabristana taşıttı. Musallada da cenazesine kimse iştirak etmedi. Kadın artık o iki hamal ile mezarını kazıp, onu defne hazırlanıyordu. O civarda meşhur bir zâhidin kabre gelmiş olduğunu ve onları beklediğini görünce şaşırdılar. O Zâhid kişi cenaze namazını kılmaya hazırlanınca, bunu haber alan bütün mahalleli de oraya, namaza koştular. Ama bu işe de şaşıp kaldılar. Nasıl şaşırmasınlar ki böyle bir zâhid böyle bir fâsığın namazını nasıl kılar, nasıl kıldırır?

Namazdan sonra o zâhidi sıkıştırdılar, zâhid dedi ki: "**Rüyamda bana, 'Kabristana in, orada başında yalnız bir kadın bulunan bir cenaze bulacaksın, onun namazını kıl; çünkü o affedilmiştir' buyuruldu, ben de bu emir üzere geldim."** diyor. Bunun üzerine o zâhid, adamın hanımına dönüyor ve kocasının, onların bilmediği ne gibi iyi halleri olduğunu soruyor. Kadın: "**Gece-gündüz içerdi, hiçbir iyi hali yoktu**" diyor. Zâhid: "**Hayır olamaz! Mutlaka iyi halleri olmalı**" diye sıkıştırınca, kadın:

1. Her sabah ayılınca yıkanır, temiz elbiselerini giyer, sabah namazına gider, cemaatle kılar, sonra yine maalesef işret sofrasını kurardı.

2. Evimizde mutlaka bir veya iki öksüz çocuk barındırırdı ve bunlara kendi çocuklarından da iyi bakardı.

3. Her sabah ayıldığında; "**Ey Rabbim! Benimle cehenneminin hangi çukurunu dolduracaksın!**" der ve ağlardı.

Zâhid: "**İşte bunları senden duyunca, rüyamın rahmânî bir rüya olduğuna şüphem kalmadı.**" dedi ve yine dağa doğru yollandı. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 866)*

TARİHİ BİR VÂKIA VE ABDESTSİZ İMZA

Sultan 2. Abdülhamid Han her sene **Mülkiye**yi (Siyasal) birincilikle bitirenleri teşvik için terfi' ettirir, Saray'a **Mâbeyn Kâtibi** olarak alırdı. İşte bunlardan biri olan, **Esad Bey** "**Hatırât-ı Abdülhamid-i Sânî**" ismiyle neşrettiği eserinde, şöyle bir hatırasını naklediyor.

Bir gece yarısı mühim bir şifre aldım ve yazdım. Ama Padişahın imzalaması lazımdı, imzalaması için Sultanın yatak odasının kapısına gidip, çaldım ve bekledim. Cevap yok. Biraz sonra bir daha çaldım, biraz daha bekledim yine cevap yok. Üçüncü defa çalmaya hazırlanıyordum ki birden kapıyı kendileri açtılar, baktım ki bir taraftan kollarındaki ve yüzündeki abdest sularını havlu ile silerken, bir taraftan da bana; "**Evlat! Seni biraz beklettim, kusuruma bakma, daha birinci defa kapıyı çalışında uyandım ve kalktım ve gecenin bu saatinde mutlaka mühim bir imza için geldiğini anladım. Ama abdestsiz idim. Evlat! Bugüne kadar bu necip milletin hiçbir işine abdestsiz imza atmadım. Oku, dinleyeyim."** dedi. Okudum, dinledi sonra "**Besmele**" çekti ve imzaladı "**Hayırlı olsun inşallah.**" deyip, odasına çekildi, diye yazıyor.

CENÂBET İNSANLARDAN TÜREYEN NESİL

İmâm Şa'rânî Hazretleri buyuruyor ki:

İmâm Ahmed bin Hanbel'in ictihadına ve mezhebine göre, **cünüb gezmeyi itiyâd haline getiren bir kadın, mürted yani dininden dönmüş sayılır ve böyle bir kadın ile nikâhlanmak caiz değildir.**

Yine İmâm Ahmed (ra) devamla buyuruyor ki: **Şeriat temellerine göre de böyle bir kadından doğacak çocuklar, zina mahsulü demektir.**

İmâm Şa'rânî Hazretleri de devamında buyuruyor ki; **Bazı kimseler, bir cariyenin sarılıp efendisini öptüğü gibi sarılarak başkalarının hanımını veya kızını öpmektedirler. İşte buna râzı olan kadınlar, dinsiz, kanı bozuk, terbiyesiz kimseler oldukları gibi aynı zamanda da dinen cehalet uçurumuna yuvarlanmış zavallılardır.** *(Levâkihu'l-Envâr Tercümesi, s. 398)*

AKTÜALİTE

Abdestte abdest âzâlarında, cünüblükte ise bütün vücûdda suyun cesede ulaşmasına engel kir, boya, ruj, macun, hamur gibi bir şeyler varsa bu abdeste ve cünüblükten temizliğe mânîdir.

Şu halde bazı kadınların bilhassa tırnaklarında olan **ruj** ve **ojeler**den, **boya**lardan, vücûda su geçmezse ki çoğunda geçmez. İşte o zaman o kadın da cünüblükten kurtulamaz; hayız ve nifastan sonraki yıkanmaları da sahih-geçerli olmaz ve dinen temiz sayılamaz.

Peki, dinen temiz sayılmayınca, cünüb olunca onlardan doğan çocuklar ne olur? Yukarıda geçen Ahmed bin Hanbel'in mezhebine göre böylesi bir kadından doğan, süt emen çocuk elbette hayırlı bir evlat olamaz. Ondan ne kendine ne âilesine ne de cemiyet ve millete hayır gelir.

Peki, bir de böylesi evlattan doğacak bir sonraki nesli düşünelim? Aman Yâ Rabbî!

Nitekim cinsî münasebetten sonra yıkanalım, diyen hanımına; "Ne oldu ki yıkanacağım?" diyen damatların olduğunu zaman zaman duyuyoruz...

Ya saçlarımız-ondülemiz bozulmasın diye başlarını hiç yıkamayan veya yıkanırken naylon geçiren bayanların hali ne oluyor? Berberden dönünce saçım bozulmasın diye yatağa yatamayan sandalyede sabahlayanlara... Bugün bunlara kızmalı mıyız? Yoksa acımalı mı?

Sürünüp sürünüp de medeni mi oluyoruz? Yoksa vahşi mi?

İŞTE SİZE BİR FIKRA

Hani Amerika'da vahşi denen yerliler, kovboyları korkutmak için yüzlerini gözlerini, çeşit çeşit boyalarla boyarlar ya işte bir gece western (kovboy) filmi seyreden baba, oğul...

Oğlu babaya soruyor:

"**Babacığım! Yerliler neden boyalarla böyle boyanıyorlar**?"

Baba:

"**Yabancıları, kovboyları korkutmak ve kaçırtmak için."** diye cevap veriyor.

Akşam yatıyorlar, sabah baba-oğul ve anne bir yere gideceklerdir. Baba ve çocuk hazır, ama anne bir türlü yatak odasından inmiyor. Canı sıkılan baba;

"**Oğlum git şu annene bak, nerde kaldı?**" diyor. Çocuk yavaşça yatak odasının kapısını aralıyor, annesinin yüzünü gözünü, saçını başını boyadığını ve taradığını görünce, derhâl babasının yanına koşuyor ve bağırmaya başlıyor: "**Baba kaç! Annem yerli oldu, geliyor bizi kesecek!**" diyor.

Aziz kardeşlerim!

Artık bilhassa hanımların yüzünde Allah'a secdenin ve abdestin nuru görülmez oldu. Ninelerimize bir baksanıza, onların yüzleri hâlâ ne kadar nurlu?

صِبْغَةَ اللهِ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ ۞

Yani: **"**(Sen) **Allah'ın boyası** (ile boyan). **Allah'ın boyasından daha güzel boyası olan kimdir! Biz ancak O'na kulluk ederiz."** *(el-Bakara, 2/138)*

Şempanze gibi boyananlara diyeceğimiz bir şey yok. Onlar haklıdırlar. Çünkü onlar zaten babalarının maymun olduğunu iddia etmektedirler. Bizim sözümüz: Babasını Hz. Âdem, Peygamberini Hz. Muhammed (aleyhimüsselâm) kabul edenleredir?

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) evlatlarım dediği talebelerine; "**Sizi müjdelerim çocuklar! Bu din, sizinle yenilenecektir.**" buyurarak hem müjdelemiş hem de onlara mükellefiyetlerinin ağırlığını hatırlatmışlardır.

ŞİİR

Taş atsam denizin dibini boylar,
Tüy atsam dalganın sırtında oynar.
Bir denize bugün siyâsetçiler girse,
Kirlenir, kokardı tüm deniz ve koylar.

Abdurrahim Karakoç

31. DERS:

Tesettür (Avret Yerlerini Örtmek), Gözleri Haramdan Korumak

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِاَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذٰلِكَ اَدْنٰى اَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللهُ غَفُوراً رَحِيماً﴾

Meali: **"Ey Peygamber! Kendi hanımlarına, kızlarına ve mü'minlerin kadınlarına hep söyle ki: '**(Bir ihtiyaç için dışarı çıktıkları zaman) **cilbablarını** (pardösü-manto vb. dış elbiselerini) **üzerlerine örtsünler. Bu onların** (iffetli) **tanınmaları, eziyet edilmemeleri için daha elverişli olandır. Bununla beraber Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir."** *(el-Ahzab, 33/59)*

SEBEB-İ NÜZÛLÜ

İslâm'ın ilk zamanlarında henüz kadınlara örtünme emri gelmeden bazı kadınlar sokağa çıkıyor ve yarı çıplak denilecek vaziyette dolaşıyorlardı. Münâfıklar da onlara elle-dille sarkıntılık ediyor, laf atıyorlardı. Sonra mü'minlerden tepki görünce de; 'Ne bilelim, biz onları cariye veya sokak kadını zannettik', diyerek kurtulmaya çalışıyorlardı.

Hz. Allah bu âyetle onların bu ve benzeri mazeretlerinin önüne set çekmiştir.

TESETTÜRLE ALAKALI İZAHAT

Tesettüre ait âyetler üç defada ve üç mertebe üzere nâzil oldu:

1. Ahzab Sûresindeki bu âyet-i kerîme, kadınların yüzleri hariç, bütün vücûdlarını örtmelerini emrediyor ve onları bununla mükellef tutuyordu.

2. Yine Ahzab Sûresinin 53. âyeti ki; وَاِذَا سَاَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعاً فَسْئَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ buyurularak

Peygamberimizin hanımları annelerimizden, gidip bir şey isteneceği zaman bile perde arkasından talep edilmesi emrolunuyordu.

3. Nur Sûresinin 31. وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ ve *Ahzab Sûresinin 33. âyeti ki:* وَقَرْنَ فِى بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُولٰى

Bu âyetlerde de Hz. Allah, şer'i bir mazeret olmadıkça ve mecbur kalmadıkça, hanımların hanelerinden çıkıp, çarşıda-pazarda dolaşmalarını yasaklamıştı.

İSLÂMÎ ÖLÇÜLERE GÖRE İYİ KADINLAR

حَقُّ الزَّوْجِ عَلَى الْمَرْأَةِ: أَنْ لاَ تَهْجُرَ فِرَاشَهُ، وَأَنْ تَبَرَّ قَسَمَهُ، وَأَنْ تُطِيعَ أَمْرَهُ، وَأَنْ لاَ تَخْرُجَ إِلاَّ بِإِذْنِهِ وَأَنْ لاَ تُدْخِلَ إِلَيْهِ مَنْ يَكْرَهُهُ ۞

Mânâsı: "**Erkeğin hanımı üzerindeki hakları**:

1) Kadının, (kocasının) yatağını terk etmemesi,

2) Beyinin meşrû olan yeminine (onun da) riayet ve hürmet etmesi,

3) Kocasının emirlerine itaat etmesi (dediklerini yapması),

4) Kocasının izni olmadan evden çıkmaması,

5) Kocasının hoşlanmadığı kimseleri eve almamasıdır. *(Taberânî: Temîmü'd-Dârî; Muhtâru'l-Ehâdis Harf-i Ha, Hadis No: 525)*

Bununla alâkalı Rasûlüllah Efendimiz'in devrinden bir kıssa

Sahabeden biri seyahate çıkarken hanımına, **evin alt katına bile inmeyeceksin**, diye tembih etti ve gitti. Alt katta ise hanımın babası oturuyordu.

Babası hasta oldu, kadın durumunu Rasûlüllah'a arz ederek; "**Alt kata inip babamı ziyaret edebilir miyim?**" diye sordu.

Peygamberimiz de أَطِيعِي زَوْجَكِ

Yani: "**Kocana itaat et! Ne emrettiyse onu yap**" buyurdu. Kadın alt kata inmedi. Babası bir müddet sonra öldü. Kadın Rasûlüllah'a haber gönderdi: "**Babam öldü cenazesine katıla bilir miyim?**"

Peygamberimiz yine; "**Kocana itaat et**" buyurdu.

Sonra **Rasûlümüz** o kadına şu haberi göndermiştir: "**Kocana olan itaatın sebebi ile** (onun mükâfatı olarak)**, Hz. Allah babanı affetmiştir.**" *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 148)*

إِذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتِ الْجَنَّةَ ۞

Mânâsı: **"Kadın beş vakit namazını kılar, Ramazan orucunu tutar, ırzını muhâfaza eder, kocasına da itaat ederse, Rabb'inin cennetine girer."** (*Muhtâru'l-Ehâdis Harf-i izâ)*

لَوْ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَشْرَقَتْ إِلَى الْأَرْضِ لَمَلَأَتِ الْأَرْضُ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ وَلَأَذْهَبَتْ ضَوْءُ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ ۞

Mânâsı: **"Eğer cennet kadınlarından bir kadın dünyaya bir kere bakacak olsa, bütün yeryüzü mis kokusuyla dolar, güneş ve ayın ziyası ise sönerdi."** *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, Harf-i Lev)*

لَوْ كُنْتُ آمِرًا أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِغَيْرِ اللهِ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لاَ تُؤَدِى الْمَرْأَةُ حَقَّ رَبِّهَا حَتَّى تُؤَدِّي حَقَّ زَوْجِهَا...

Mânâsı: **"Eğer bir kimseye bir başkasına secde etmesini emredecek olsa idim, mutlaka kadının kocasına, secde etmesini emrederdim. Muhammed'in nefsi yedi kudretinde olan Allah'a yemin olsun ki, kadın kocasının bütün haklarını yerine getirmedikçe, Rabbinin hakkını yerine getirmiş sayılmaz."** *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, Harf-i Lev)*

KÖTÜ KADINLAR

Peygamberimiz;

لَعَنَ اللهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّحَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللهِ فَقَالَتْ لَهُ إِمْرَأَةٌ فِي ذٰلِكَ، فَقَالَ وَمَا لِيَ لاَ أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَهُ رَسُولُ اللهِ صلعم...

Mânâsı: "**Allah vücûduna dövme yapan ve yaptıran, yüzünden kıl aldıran** (veya kaşlarını aldıran), **güzellik için dişlerini incelttiren ve Allah'ın yarattığı şeklini beğenmeyip değiştirmeye kalkan kadınlara lânet etsin."** buyurmuştur.

Bu hadîsi rivâyet eden İbn-i Mes'ud'a Ümmü Yakup isimli bir kadın, bu husta itiraz etmişti: Mushaf'ı işaret ederek, bu iki kapağın arasındakilere baktım, ben böyle bir şey göremedim, demişti. İbn-i Mesud da şöyle cevap vermişti: "**Bana ne oluyor ki Rasûlüllah'ın lânet ettiğine, ben lânet etmeyeceğim! Bu Allah'ın Kitabı'nda vardır**. Allah Teâlâ buyuruyor ki: **'Peygamber size ne verdiyse onu alın; size ne yasak etti ise ondan sakının."** *(el-Haşr, 59/7; Buhârî ve Müslim, Riyâzu's-Sâlihîn, 1642 No.lu Hadis)*

Kaş aldırma üzerine kısa bir açıklama

Yukarıdaki hadîs-i şerîfte de geçtiği üzere Peygamberimiz (sav), kaşını incelttiren kadına ve bu işi yapana da lânet etmiştir. *(Buhârî, Tefsîr, Sûre 59/4; Müslim, Libas 120)*

Fakat bazı İslâm âlimleri demişlerdir ki: **Kadının yüzünde anormal olarak** (çeşitli hormon bozukluklarından ötürü) **biten kılları kadın koparabilir. Çünkü bu fıtratı değiştirmek değil, çeşitli hastalıklardan ötürü bozulan**

kadınlık fıtratını düzeltmek mânâsını taşır. Kadın böylece kocasının süslenme arzusunu da karşılamış olur. Hattâ İbn Âbidîn, **bu maksatla yapılırsa müstehaptır, der. Ayaklardaki, anormal kılları yolmak için de aynı şey söylenir.** *(İbn Âbidin 6, 373)*

İmâm Taberanî ise yüz kıllarını yolmanın da yasaklanan ve lânet edilen kaş yolma çeşidine girdiğini söylemiştir. *(Nevevî, Şerhu Müslim, 14, 354; İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, 10, 378)*

Hadîs-i şerîf:

لَعَنَ اللهُ الْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ وَالْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ ۞

Mânâsı: "**Kadınlardan kendilerini** (giyim-kuşam, tavır ve hareket bakımından), **erkeklere benzetmeye çalışanlar ile erkeklerden kendilerini kadınlara benzetmeye çalışanlara Allah lânet eylesin**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Le)*

HZ. ÂİŞE VALİDEMİZDEN NUMUNELER

1. Annemiz Hz. Âişe, Peygamberimizden sonra yarım asır kadar yaşadı. Peygamberimizden iki binden fazla hadîs rivâyet etti. Gündüzleri hep oruçlu, geceleri ise kıyamda idi.

2. Bir şair kendisini şiiri ile methedip, ondan aferin beklerken, mübârek annemiz ona: "Beni bu gibi metihlerden affet. Ben bunlara lâyık değilim." diyecek kadarda mütevâzı idi.

3. Tabiinden olan ve anadan doğma kör İshak-ı A'mâ kendisinden ilim öğrenmek üzere huzuruna gelince, annemiz Hz. Âişe hemen örtüsünü üzerine alıyordu. Bunu hisseden, İshak-ı A'mâ: "**Ey mü'minlerin annesi! Görmüyor musun ki ben, anadan doğma körüm. Ve seni göremiyorum, neden benden örtünüyorsun**?" deyince, Hz. Âişe Vâlidemiz ona buyuruyor ki: "**Ey İshak! Sen beni görmüyorsun amma, ben seni görüyorum. İşte bunun için örtünmem lazım, örtünüyorum**."

Acaba Müslümanım diyen günümüz kadınları, yabancı erkeklere karşı niye örtünmez, niye sakınmazlar? Herhâlde bugün, gören de kör, görülen de...

⁂

Evliyâullah'tan bir hanıma; "**Sen bu kerâmeti nasıl buldun**?" diye soruyorlar? O da şu dört şeyle amel ederek diyor:

1. Hiçbir âzâmı, hiçbir namahreme, hiçbir zaman göstermedim.

2. Çoluk çocuğumsuz veya misafirsiz asla sofra kurup yemek yemedim.

3. Kapımdan hiçbir dilenciyi, hiçbir zaman boş çevirmedim. Verecek bir şeyim olmayınca, onlara nasihat ve duâ ederek öyle gönderdim.

4. Ezan okunmadan evvel, dâimâ namazlara hazır oldum.

AİLEDE İYİ GEÇİM İÇİN GEREKEN ŞARTLAR

Kadının erkekten, erkeğin kadından üstün olması gereken vasıflar vardır.

Nitekim İmâm Gazâlî Hazretleri İhyâ'sında, büyüklerden bir zâtın bu hususta şöyle buyurduğunu anlatıyor:

Kadın ile erkeğin arasında geçim olabilmesi için dört hususta kadının erkekten düşük, erkeğin kadından üstün olması lazım. Aksi halde kadın erkeğini hor görür.

Erkeğin kadından üstün olacağı dört vasıf: Yaş, boy, mal, asalet.

Kadının erkekten üstün olacağı dört vasıf ise: Güzel ahlâk, terbiye, verâ (takvâ) ve güzellik.

لِكُلِّ بَنِي آدَمَ حَظٌّ مِنَ الزِّنَا، فَالْعَيْنَانِ تَزْنِيَانِ وَزِنَاهُمَا النَّظَرُ، وَالْيَدَانِ تَزْنِيَانِ وَزِنَاهُمَا الْبَطْشُ وَالرِّجْلاَنِ تَزْنِيَانِ وَزِنَاهُمَا الْمَشْيُ وَالْفَمُ يَزْنِي وَزِنَاهُ الْقُبْلَةُ وَالْقَلْبُ يَهِمُّ أَوْ يَتَمَنَّى وَيُصَدِّقُ ذٰلِكَ الْفَرْجُ أَمْ يُكَذِّبُهُ ۞

Mânâsı: "**Her âdemoğlunun** (insanın) **zinadan az çok bir nasibi** (hissesi) **vardır. Gözler zina ederler, onların zinası şehvetle bakıştır. Eller zina ederler, onların zinası şehvetle tutuştur. Ayaklar zina ederler, onların zinası kötü yola gidiştir. Ağız zina eder ağzın zinası öpmektir. Kalp zina eder, onun zinası zina düşüncesidir. Ya onu temenni eder yahut da yalanlar tekzip eder**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 229)*

Hz. Allah *Ğâfir Sûresi âyet 40/19'da*:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾

Meali: **"Allah, gözlerin hâin bakışını da bilir, gönüllerin gizlediğini de."** *Fecir Sûresi 89/14. âyette* ise

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ﴾

Meali: "**Kuşkusuz Rabbin her an gözetlemededir.**" Buyuruyor.

EVLENECEK HANIMDA ARANACAK VASIFLAR

İmâm Gazâlî Hazretleri buyuruyor ki: Nikâhlanacak hanım hakkında, şu şartlara riayet edinmeli. Dindar, iffet sahibi ve şerefli bir âilenin kızı olmalıdır. Çünkü yarın doğacak çocuklarımızı o terbiye edip, büyütecektir.

Bunun için Peygamberimiz:

إِيَّاكُمْ وَحَضْرَاءِ الدِّمَنِ ۞

Yani: "**Çöplükte biten gülden kaçının.**" buyurmuştur. Ashâb bunun ne manaya geldiğini sorunca da Peygamberimiz:

اَلْمَرْأَةُ الْحَسْنَاءُ فِي الْمَنْبَتِ السُّوءِ ۞

Yani: "**Kötü bir âileden çıkan kız, güzel bile olsa ondan kaçının.**" demek istediğini bildirmiştir.

Diğer bir hadîsinde ise:

تَخَيَّرُوا لِنُطَفِكُمْ فَإِنَّ الْعِرْقَ نَزَّاعٌ ۞

Yani: "**Nutfenizi temiz kaba indirin, kan anne tarafına da çekebilir.**" diye buyurmuştur. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 107)*

Bugünkü müsbet ilim, yakın akraba evliliğini iyi karşılamıyor ve birçok hastalıklara vesile olduğunu ispat ediyor. Bundan 1400 sene evvel ise Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

لاَ تَنْكِحُوا الْقَرَابَةَ الْقَرِيبَةَ فَإِنَّ الْوَلَدَ يُخْلَقُ صَاوِيًا ۞

Yani: "**Yakın akraba ile evlenmeyin; çünkü doğan çocuk cılız** (gelişmesi zayıf) **olur.**" buyuruyor.

İmâm Gazâlî ayrıca: Yakın akrabayla evlenmek, şehveti, sevgiyi azaltır. Cinsî münasebet arzusuna, akrabalık bağı mânî olur, buyurmuştur.

Bir anekdot: Beslenme bozukluğu geçiren ve bir türlü 4-5 kiloyu geçmeyen oğlumu Ankara Hacettepe Hastanesine tedavi için götürdüğümde, (1973) uzman Prof. hanımın bana ilk sorusu: "Yoksa akraba evliliği mi yaptınız?" olmuştu.

VESVESEYE DÜŞMEMEK ŞARTIYLA KISKANÇLIK GEREKİR

Nasihat isteyen bir gence Hz. Ali, yerinde olmayan kıskançlık hakkında; "**Fazla kıskanç olma; zira bu kadını şımartır, fenalığa sevk eder.**" buyurmuştur. Ama yerinde olan kıskançlık, İslâm'ın emridir ve makbuldür.

Nitekim Peygamberimiz:

إِنَّ اللهَ تَعَالَى يَغَارُ وَالْمُؤْمِنُ يَغَارُ وَغَيْرَةُ اللهِ تَعَالَى أَنْ يَأْتِيَ الرَّجُلُ مَا حُرِّمَ عَلَيْهِ ۞

Yani: "**Allah da kıskanır, mü'minde kıskanır. Allah Teâlâ'nın kıskanması, kişinin kendisine haram olan şeyi, Allah'ın yasağına rağmen yapmasıdır**." *(Buhârî ve Müslim)*

Ve bir gün Saad bin İbad'ın "**Aileme bir erkeğin tecavüz ettiğini görsem, onu kılıcımla yok ederim.**" diye söylediğini Ashâb, Rasûlüllah'a arz ettiler. Peygamberimiz de;

أَتَعْجَبُونَ مِنْ غِيرَةِ سَعْدٍ أَنَا وَاللهِ أَغْيَرُ مِنْهُ وَاللّٰهُأَغْيَرُ مِنِّي ۞

Yani: "**Siz Saad'ın bu sözüne şaşıyor musunuz? Vallahi bu hususta ben ondan daha gayretliyim. Allah ise benden de gayretlidir.**" buyurdu. *(Buhârî ve Müslim)*

Yine buyurdu ki Peygamberimiz:

إِنِّي لَغَيُورٌ وَمَا مِنِ امْرِءٍ لاَ يُغَارُ إِلاَّ مَنْكُوسُ الْقَلْبِ ۞

Yani: "**Muhakkak ki ben çok kıskancım. Kıskanç olmayan bir kimsenin kalbi ise terstir** (yani benden yana değildir)" buyurmuşlardır. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 121)*

Ecdadımız bunun için namus yolunda kelleyi verene **şehit**... Kelleyi vermeyip te namusunu verene ise **deyyus** demiştir.

ZAMAN ZAMAN AİLEDE GEÇİMSİZLİK OLUR

Bir gün Âişe Vâlidemizle Rasûlüllah Efendimiz (tabir caizse) bozuşuyorlar. Hz. Ebû Bekir Nisâ Sûresinin 35. âyeti emriyle hakem tayin ediliyor. Hz. Ebû Bekir yanlarına gelince, Peygamberimiz Hz. Âişe'ye; تَكَلَّمِينَ أَوْ أَتَكَلَّمُ

Yani; "**Sen mi konuşup, neden darıldığımızı anlatacaksın? Yoksa ben mi anlatayım**?" buyuruyor. *(Şu medeni anlayışa ve muâmeleye bakıp, lütfen ders alalım!)* Âişe Vâlidemiz kadınlık hissine mağlup olarak, Rasûlüllah'a "**Sen konuş amma doğruyu söyle!**" diyor. *(Müşriklerin bile Muhammedü'l-Emîn dediği zâta kadınlık sâikasıyla söylediği söz.)* Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir dayanamıyor ve bir vuruşta kızı Âişe'nin ağzını kana buluyor ve ona: "**Sus! Rasûlüllah (sav) hak ve hakîkaten başka ne söyler?**" diyor. Dayağı yiyen, azarı babasından işiten Hz. Âişe ondan kaçıp, Rasûlüllah'ın arkasına sığınmaya mecbur oluyor. Rasûlüllah ise Hz. Ebû Bekir'e:

لَمْ نَدْعُوكَ لِهذَا وَلاَ أَرَدْنَا مِنْكَ هذَا ۞

Yani: "**Biz seni kızını dövesin, azarlayasın diye çağırmamıştık. Ve senden böyle muâmele yapmanı değil, sadece aramızda hakem olmanı istemiştik ve bunun için seni çağırmıştık.**" buyurdu. (Ne şefkat, ne insanlık değil mi?) *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 113)*

Kadınla erkek arasında hakem tayini Allah'ın emridir.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ اَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ اَهْلِهَا اِنْ يُرِيدَا اِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللهُ بَيْنَهُمَا اِنَّ اللهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا﴾

Meali: "**Eğer kadın ile kocasının arasının açılmasından korkarsanız, bir hakem erkeğin, bir hakem de kadının âilesinden aralarını bulmak için tayin edin, gönderin. Bu aracı hakemler, gerçekten barıştırmak isterlerse, Allah karı-koca arasındaki dargınlık yerine, geçim verir. Şüphesiz ki Allah hakkıyla bilendir ve her şeyin aslından haberdârdır.**" *(en-Nisâ, 4/35)*

Peygamberimiz sâliha-iyi hanımları methederek buyurdular ki

حَامِلاَتٌ مُرْضِعَاتٌ رَحِيمَاتٌ بِأَوْلاَدِهِنَّ لَوْ لاَ مَا يَأْتِينَ إِلَى أَزْوَاجِهِنَّ دَخَلَ مُصَلِّيَاتُهُنَّ الْجَنَّةَ ۞

Mânâsı: "**Onlar hamile olurlar, çocuk dünyaya getirirler ve emzirirler. Onlar yavrularına da çok düşkündürler. Eğer kocalarına karşı küfrân-ı nimette bulunmazlarsa** (nankörlük etmezlerse) **ve namazlarını da hakkıyla kılarlarsa, mutlaka cennete girerler**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 148)*

KÖTÜ HANIMLARDAN BÜYÜK SIKINTI ÇEKEN EHLULLAH

1. Ebû'l-Hasan el-Harakânî Hazretleri ve hanımı: Ebû'l-Hasan el-Harakânî'nin (k.s.) namını uzaklardan duyan ve ziyaretine gelen bir grup Müslüman evine yaklaşınca şok oluyorlar. Çünkü evinden gelen seslere göre hanımı açmıştır ağzını, yummuştur gözünü, ağzına ne gelirse söylüyor. Ziyarete gelip henüz kapıyı tıklamamış olan bu insanlar; "**Bu o kadar büyük zât olamaz. Olsa, hanımı böyle olmaz."** deyip haber vermeden geri dönüyorlar.

Mübârek Harakânî Hazretleri onların geri döndüğünü mânevî dürbünüyle görüyor ve hemen kestirme yoldan ormana gidiyor. Oradaki bir arslanı çağırarak, sırtına biniyor ve arkalarından onlara yetişiyor. Ziyarete gelenlerin hayretleri daha da artmıştır. Ebû'l-Hasan el-Harakânî Hazretleri buyuruyor ki: "**Ben eğer o belâya ve imtihana sabretmesem, bu arslan ve benzerleri de bana böyle itaat etmezlerdi**." Yine arslana binip, gideceği yere gidiyor. Bir başka zaman da eşkıyâların elinden kaçıp, ona sığınan sığır hadisesi meydana geliyor... *(Menkıbe Kitablarına bkz.)*

2. Sümbül Sînan Hazretleri: Hanımın eziyetine dayanamıyor ve İstanbul'u terk ederek, Edirne'ye doğru yola çıkıyor. Yolda kendisine üç kişi arkadaş oluyor. Azıkları bitince, biri duâ ediyor, ötekiler âmin, diyor. Yemek geliyor, yiyorlar. Sonra öteki duâ ediyor, sonra öteki duâ ediyor, her üçünün de duâsına yemek geliyor ve yiyorlar.

Nihayet duâ sırası **Sümbül Sînan Hazretleri**ne geliyor. "**Haydi, sıra sende, duâ et!**" diyorlar. Sümbül Sînan Hazretleri de ellerine açıyor: "**Yâ Rabbî! Bunlar kimin yüzü suyu hürmetine istediler de sen de nimetini gönderdin ise ben de onun yüzü suyu hürmetine istiyorum. Beni mahcup etme Allah'ım!**" diyor. Bu defa iki misli yemek geliyor. Arkadaşları soruyorlar:

"**Sen kimin yüzü suyu hürmetine istedin?**" Sümbül Sînan Hazretleri:

"**Siz kimin yüzü suyu hürmetine istediniz ise**..." diyor, onlar da:

"**Bizler yıllardır hanımın cefasına katlanan, sabredip ecir kazanan, Sümbül Sînan hürmetine istemiştik."** deyince, onların kendini irşâda gelen rûhâniler olduğunu, çıktığı yolculuğun ise yanlışlığını anlıyor ve yeniden evine dönüyor.

Ve işte bu zât, meşhur **Müfti's-sekaleyn** *(insanların ve cinlerin müftüsü)* ***Ebussuûd Efendi*** Hazretlerini, cenaze namazını kendisine kıldırarak ölümünden sonra onu da irşâd ediyor. *(Büyük Dini Hikâyeler, 1, 359-60)*

3. Vaktiyle bir mürîd üstâzının huzuruna geliyor: Ağlamaktan gözleri şişmiştir. Üstâzı sebebini soruyor: "**Efendim daha evvel arkanda namaz kılarken, Kâbe'yi görerek namaz kılıyordum. Ne kusur işledimse bilmiyorum, o kadar tevbe edip ağlamama rağmen, artık arkanızda namaz kılarken Kâbe'yi göremiyorum."** diyor.

Üstâzı: "**O kusur senden değil, bendendir."** deyince; "**Aman Efendim, nasıl olur?**" diye soruyor. Üstâzı da: "**O ölen hanımım vardı ya! O dâimâ bana, sizlere baktığımı, kendisini ise ihmal ettiğimi söyleyerek her gün bana çok eziyet ederdi. Ben de hep sizin için sabrederdim. İşte ondan senin hissene düşen mükâfatla, sen de arkamda namaz kılarken, Kâbe'yi görüyordun. O hanım öldü! Şimdi aldığım hanım ise çok çok iyi bir kadın. Onun için namaz kılarken, Kâbe'yi ben göremiyorum ki sen nerden göresin?**" diyor.

GÜNÜMÜZDEN BİR ÖRNEK

Rahmetli hemşehrim **Ahmet Kaptan** anlatmıştı:

Hanımı dâimâ problem çıkarıyormuş, demediğini bırakmıyormuş. Nihayet bir gün cinlenmiş, saldırgan hale gelmiş. Dedi ki: "**Ben de onu alıp, okuması için Hazret'e götürdüm. Hazret okumadı ve okunması için beni Fâtih'teki Tesbihçi Baba'ya gönderdi.** Hanımla beraber gittik Tesbihçi Baba'ya, okunduk, tam ayrılacaktık ki onun hanımı yanımıza geldi ve herkesin içinde, '**Okunmak için bu bunağa mı geldiniz? Bu ahmağın tekidir. Okumak ne bilir!**' demesin mi! Ben hanımın yanında yerlere girdim. Ama okunmak tesir etmişti ve hanım da iyi oldu.

Devamla diyor ki: "Bu Tesbihçi Baba sabahlara kadar ibadet ederdi. Gündüz okunmaya gelenlere okurken, hâliyle gözleri biraz dalardı. Hanımı da onu gözetler, gözlerinin daldığını görünce '**DAH!**' diye bağırır, ihtiyarı hoplatırdı."

Yine büyüklerden birinin böyle bir hanımı varmış, 'boşa' demişler; "**Olmaz!**" buyurmuş. Neden demişler. "**Ben yandım! Boşarsam gider, bir başka din kardeşimle evlenir, onu da yakar. İşte ondan."** demiş.

AKTÜALİTE

İffet ve namusumuzun düşmanları...

Hayâ bahsinde Yahudi gençlerinin Müslüman hanıma karşı tavrından, Taif'ten ve Gâziantep'ten misaller vererek bahsetmiştik. Bugünün Yahudileri veya onların uşağı, çömezi din ve ırzımızın düşmanları ise belki onlar gibi yumruklarını sıkarak, erkekçe karşımıza çıkmıyorlar. Sahte bir tebessüm ve alkışlarla, sırtımızı sıvazlayarak, ar-namus damarlarımızı çatlatıp, mahvediyorlar.

1930'lu yıllarda İzmirli Kerîman Halis, Avrupa'da Türkiye'yi temsilen ilk defa güzellik yarışmasına katılınca, yarışmanın organizatörü Yahudi, jüri üyelerine diyor ki: "Arkadaşlar! Hemen bugün Kerîman Halis'i dünya birincisi seçin; çünkü artık hedefimize ulaştık. Bir Türk kızını soyup, podyuma çıkarttık. Bugün bizim Zafer Bayramımızdır."

Bugünkü Yahudi tuzaklarından biri, moda namı altında kızlarımızı soymak, diğeri ise güzellik yarışması namı altında pespayeye çevirmektir.

Şu örneğe ne dersiniz?

Doksan küsûr yaşına gelmiş ve dünyanın parfüm kraliçesi olmuş Polonyalı kadına basın toplantısında gazeteciler soruyor: "**Yıllardır parfümle meşgulsünüz. Piyasaya sürüp satıyorsunuz. Çeşitli reklamlarla methediyorsunuz, sorabilir miyiz, siz bunların hangisini tercih ediyor, bugüne kadar en çok hangisini kullanıyorsunuz**?" deyince, yaşlı kadın: "**Hiçbirini**" diyor. Herkesin şaşırdığını görünce de; "**Ben Allah'ın bana verdiği güzelliği bunlarla mahveder miyim? Eğer etseydim, şimdiye kadar nasıl yaşardım ki**?" diyerek gerçeği itiraf ediyor. *(Basından)*

Dikkat: Bugünkü ithal kremler, parfümler kısacası kozmetik ürünler için milyarlar harcayanlar. **Bunların ham maddesinin, Kanada'nın sulak yerlerinde yetişen solucanlar olduğunu biliyorlar mı?** *(1998 yılı Milliyet Gazetesi'nden)*

Ya da şöyle denebilir mi: Bunların imalatında ham madde olarak birtakım canlıların kullanıldığını, onların heder edilip ekolojik dengelere zarar verildiğini hiç akıllarına getiriyorlar mı acaba! Özellikle de "hayvan severlerimiz."

Bir taraftan da aynı mihraklar İslâm dini kadına hak, hürriyet, ifade hürriyeti tanımıyor, yaygarasını basıyorlar. Bunun gerçek olmadığını yukarıda Hz. Âişe ile Rasûlüllah arasında geçen örnekte gördük. Peki, İslam'dan önce dünyanın neresinde kadına hak, hürriyet verilmişti de İslâm onu kadının elinden gelip aldı. İsterseniz gelin tarihe bir göz atıp, araştıralım. Yoksa hak, hürriyet, hanımla beraber çalgılı yemeklere katılıp sonra da dans etmekte midir? Hürriyet bu ise buna İslâm dini mânîdir.

Nitekim Peygamberimiz,

إِسْتِمَاعُ الْمَلاَهِي مَعْصِيَةٌ، وَالْجُلُوسُ عَلَيْهَا فِسْقٌ، وَالتَّلَذُّذُ بِهَا كُفْرٌ ۞

Mânâsı: "**Çalgıya kulak vermek, dinlemek, Allah'a isyandır. Çalgı** (müzik çalınan yerde oturmak) **fısktır, günahtır. Çalgıdan zevk almak ise insanı küfre kadar götürür."** buyurmuştur. (Tarîkat-ı Muhammediye'den)

NEFSİN ARZULARINA ESİR OLMAMAK LÂZIM

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** Hazretleri buyuruyor ki:

"Bir memlekette ileri gelenler, zenginler, din adamlarına müracaat etmezler (onların sözlerine itibar göstermezler) ise o memlekete hidâyet girmez. Bir zaman Yemen'de ileri gelenler, büyük zâtlardan birine ziyarete gitmişlerdi.

"Velâyet-i Ulyâ makamında olan bu zâta selâm verip huzuruna girince, o da onlara '**Merhaba ey benim kölemin köleleri**!' demiş ve buz gibi bir hava esmişti. Ekâbir ve Ulemâ bu söze kızmışlar: '**Yahu bizi kölesinin de kölesi yapıyor**!' diyerek oradan ayrılmış, çarşı ve pazarda anlatmaya başlamışlardı. O zâtın dervişlerinden biri bunlara rast gelmiş, '**Şamatanız ne? Ne oldu da konuşuyorsunuz**?' deyince onlar da üstâzının dediğini ona da anlatmışlar. Derviş de onlara: '**Demek ki Üstâzım size kerâmet göstermiş; çünkü nefis onun kölesidir. Siz de nefsin kölesi olduğunuza göre, onun kölesinin kölesi olmuyor musunuz?**" demiş. *(Kibrit-i Ahmer Notlarından)*

Yine **Üstâzım**ın evlatları ablalarımız anlatırdı:

"Ne zamanki yeni bir elbise alıp veya diktirip giyerek babamın huzuruna çıksak ve ona; 'nasıl buldun baba?' desek, Hazretimiz hep, '**Üç parmak daha uzun, biraz daha geniş olsa, çok daha güzel olurdu.**' buyururdu."

ŞİİR

Sakın namahremden ondan baîd ol
Hemen ehlinin sefasıyla saîd ol
Muradın terk edip söz tut, reşîd ol
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol kızım

Dilini hıfz eyle, gıybet etme ey yâr
Ve yıkma bir gönül bir sözle zinhâr
Sen etme sırr-ı nâsı, nâsa izhâr
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol kızım

(Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretlerinin kızına nasihatlerinden)

32. DERS:

Namaz
(Farz veya Nafile Olarak)

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ۞ اَتَاْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ۞ وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ وَاِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ اِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ﴾

Mealleri: **"Namazı dosdoğru kılın, zekâtı hakkıyla verin ve rükû edenlerle birlikte rükû edin.' Hem sabır** (ve sebât) **ile hem namazla Allah'tan yardım isteyin. Gerçi bu** (sabır ve namaz nefislere) **pek ağır gelirse de kalbi Allah'a saygı ile ürperen kimselere ağır gelmez."** *(el-Bakara, 2 /43,45)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... فَاِذَا اطْمَاْنَنْتُمْ فَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ اِنَّ الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾

Meali: "**Namazı bitirdiğinizde, gerek ayaktayken, gerek otururken ve gerek yanlarınız üzereyken hep Allah'ı zikredin. Emniyete-güvenliğe kavuştuğunuzda da namazı dosdoğru** (tam erkânı ile) **kılın. Çünkü namaz, mü'minler üzerinde vakitleri belirlenmiş bir farzdır."** *(en-Nisâ, 4/103)*

NAMAZIN MEŞRUİYETİNDEKİ SEBEP

Aslında namaz bir **emr-i ta'lilî** değil; "**emr-i teabbudi**"dir. Dolayısıyla **neden, niçin farz kılındı,** diye sorulamaz. Ancak, Rasûlüllah Efendimiz bir hadîs-i şerîflerinde;

الصَّلاَةُ جَامِعَةٌ لِأَقْسَامِ الشُّكْرِ ۞

Yani: "**Namaz, şükrün bütün kısımlarını içinde cemetmiş/toplamıştır."** buyurmakla namazın meşrûiyetinin sebebinin Allah'ın nimetlerine şükretmek olduğuna işaret etmiştir.

Nitekim Üstâzım **Süleyman Efendi** Hazretleri vaazlarında, **sabah namazından başlayarak her birinde Allah'ın belli başlı ne nimetleri olduğunu ve bunun için de o nimetlere mukâbil rekât adetleri ile şükredildiğini izah ederdi.**

Yine Rasûlüllah Efendimiz'in, Mi'rac'a çıktığında, her gök ehlini ayrı ayrı ibadetlerde görüp onlara hayran kaldığını… Hz. Allah'ın da bütün gök ehlinin ibadetleri olan kıyam, kıraat, rükû, secde ve teşehhüdü birleştirerek O'na ve ümmetine bir Mi'rac hediyesi olarak günde 50 vakit farz kıldığını… Sonra Hz. Mûsâ'nın Peygamberimizi îkâz etmesi ile Hz. Allah'a tekrar tekrar dönüp, ricâ ve niyazıyla 50 vaktin 5 vakte düşürüldüğünü kitaplarımız mufassalen bize beyan etmektedirler.

Dikkat: Hemen şunu ilave edelim ki Hz. Allah elli vaktin kırk beşini bize bağışladı ya biz de emrettiği beşini ona bağışlayıp ve bî-namaz olup çıkmayalım. Çünkü günümüzde bir **musallî** (namazını kılan) **Müslümanlar**, bir de **mussallâ Müslümanları** (ölünce namazı kılınan) var. Biz mussallâya getirildiğinde namazı kılındığı için Müslüman sayılanlardan olmayalım.

NAMAZ HAKKINDA MALUMAT

Taifliler Peygamberimiz'e bir heyet gönderiyorlar. Ve "**Biz îmân edeceğiz vergiyi** (zekâtı da) **fazlasıyla vereceğiz. Yalnız senden üç ricamız vardır."** diyorlar.

1. Bugüne kadar taptığımız bütün putlarımızı yıkabilirsiniz, ama bizim Lât isminde büyük bir putumuz var, ona hiç olmazsa iki sene daha müsaade edin. Onu yıkmayın, ayakta kalsın, diyorlar.

2. Diğer putlarımızı da siz Müslümanlar değil, biz yıkalım kıralım. Çünkü karılarımız bizimle alay ederler.

3. Namaz bize bağışlanacak. Çünkü o bize çok ağır geliyor.

Zaten Hz. Allah da Bakara Sûresi 45. âyetinde;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ اِلاَّ عَلَى الْخَاشِعِينَ﴾

"**Şüphesiz bu (namaz), kalbi Allah'a saygı ile ürperenler hariç, diğerlerine pek ağır gelir."** buyurmuyor muydu?

Peygamberimiz bu heyete buyuruyor ki: "**Putlarınızı kendi ellerinizle sizler kırabilirsiniz. Amma Lât'ın iki sene daha kalmasına izin veremem. Zekâtınızı da veriniz ama şunu da iyi biliniz: Bir din ki o dinde namaz yoktur. O dinde hayır da yoktur. Dolayısıyla sizleri namazsız Müslüman olarak kabul etmemiz mümkün değildir.**" Hemen Hâlid bin Velîd'i o heyet ile beraber Taif'e gönderiyor ve ona onların bütün putlarını Lâtıyla Menâtıyla yere sermesini emrediyor. Hz. Hâlid de bunu yapıp, geri dönüyor. Demek oluyor ki Peygamberimiz namazsız bir din ve namazsız bir Müslüman kabul etmiyor...

HADİSLERDE NAMAZ

Hadîs-i kudsî:

إِنِّي افْتَرَضْتُ عَلَى أُمَّتِكَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ وَعَهِدْتُ عِنْدِي عَهْدًا أَنَّهُ مَنْ جَاءَ يُحَافِظُ عَلَيْهِنَّ لِوَقْتِهِنَّ أَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ فَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهِنَّ فَلاَ عَهْدَ لَهُ عِنْدِي ۞

Mânâsı: "Allah Teâlâ buyuruyor ki: (Habîbim!) **Ben senin ümmetinin üzerine beş vakit namazı farz kıldım. Ve bununla alâkalı da kendi indimde bir ahitte bulundum: Kim bu beş vakti devamlı kılarsa, ben onu cennetime sokacağım; ama kim de devam etmezse, ona bir ahdim, bir garantim olmayacak Yâ Muhammed!**" *(et-Tâc, c. 1, s. 124)*

مَنْ حَافَظَ عَلَى الْخَمْسِ بِإِكْمَالِ طُهُورِهَا وَمَوَاقِيتِهَا كَانَتْ لَهُ نُورًا وَبُرْهَانًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ ضَيَّعَهَا حُشِرَ مَعَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ ۞

Mânâsı: "**Kim temizliğine** (taharet ve abdestine)**, vakitlerine tam riayet ederek beş vakit namazını kılarsa, o namaz kıyâmet gününde onun için bir nur ve yol gösteren bir delil olacaktır. Ama kim de o beş vakit namazı kılmaz zâyi ederse o da kıyâmet günü Firavun ve Hâman'la haşrolacaktır.**" *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 1, s. 154)*

NAMAZDA DİKKAT

Hz. Allah *Taha Sûresi 14. âyette*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِكْرِى﴾

Meali: "**Ancak beni anmak için** (sadece benim zikrim için) **namaz kıl**" buyurarak, **namazda asıl maksadın Allah'a dönmek ve ihlâsla onu zikretmek**, olduğunu beyan buyuruyor. Şu halde, **namaz**ı tam bir **huzu'** ve **huşu'** içinde kılmalıyız.

Sevgili Peygamberimiz bizlere; cemaate yetişeceğim, imamla bir rekât daha fazla kılacağım diye, acele edip cami içinde koşarak namaza durmaktan menediyor... ve tam bir hazırlıkla Allah'ın huzurunda durup tekbir almamızı, yetiştiğimiz kısmı imamla kılıp, kalan kısmını imam selâm verdikten sonra yine tam bir huzu' içinde itmam ve ikmâl etmemizi emrediyor. *(Tecrid-i Sarih c. 1, Namaz bahsi)*

Namazda laubali davrananları ise şöyle îkâz ediyor:

أَمَا يَخْشَى أَحَدُكُمْ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ الْإِمَامِ أَنْ يَجْعَلَ اللهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ أَوْ يَجْعَلَ اللهُ صُورَتَهُ صُورَةَ حِمَارٍ ۞

Mânâsı: "**Herhangi biriniz başını imamdan önce secdeden veya rükûdan kaldırınca Allah onun başını merkep başı yahut Allah onun şeklini merkep şeklinde yapacağından korkmuyor mu?**" buyuruyor. *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, Harf-i Elif, Mim)*

Yine bir hadîsinde Peygamberimiz:

مَالْتَفَتَ عَبْدٌ قَطُّ فِي صَلاَتِهِ إِلاَّ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَيْنَ تَلْتَفِتُ يَا ابْنَ آدَمَ أَنَا خَيْرٌ مِمَّا تَلْتَفِتُ إِلَيْهِ ۞

Mânâsı: "Kul namaz içinde herhangi bir tarafa bakarsa, Hz. Allah ona kesinlikle buyurur ki: "**Ey Âdemoğlu! Beni bırakıp da nereye (kime) bakıyorsun? İyi bil ki ben senin baktığından çok daha hayırlıyım**!" *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Ma)*

Keza bir başka hadislerinde ise ahir zamanda namaz kılanların çok olacağını, fakat namazın gerçek rûhundan gâfil olarak kılacaklarını şöyle beyan ediyor:

سَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ مِنْهُمْ أَلْفَ رَجُلٍ وَزِيَادَةٍ لاَ يَكُونُ فِيهِمْ مُؤْمِنٌ ۞

Mânâsı: "İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki bir mescidde bin kişi hattâ daha çok insan namaz kılacak. Ama içlerinde bir tane bile hakîkî mü'min olmayacak." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 301)*

NAMAZI İKÂME (DOSDOĞRU KILMAK)

Rifâ'a ibnu Râfi (ra) anlatıyor: **"**Biz Mescid-i Nebevî'de (Rasûlüllah Efendimizle birlikte ve O'nun sohbetini dinler) iken bedevî kılıklı bir adam çıkageldi. Namaza durup, hafif bir şekilde (yani rükünleri, tesbihleri kısa tutarak) namaz kıldı; sonra namazı tamamlayıp Rasûlüllah'a (sav) selâm verdi: Efendimiz:

"Senin de üzerine olsun. Ancak git namaz kıl, sen namaz kılmadın!" buyurdu. Adam döndü (tekrar) namaz kılıp geldi, Rasûlüllah'a selâm verdi. Aleyhissalâtu vesselâm Efendimiz selâmına mukâbele etti ve:

"Dön namaz kıl, zira sen namaz kılmadın!" dedi**.** Adam bu şekilde iki veya üç sefer aynı şeyi yaptı, her seferinde Efendimiz (sav):

"Dön namaz kıl, zira sen namaz kılmadın!" dedi. Halk korktu ve namazı hafif kılan kimsenin namaz kılmamış sayılması herkese pek ağır geldi. Adam sonuncu sefer:

"Ben bir insanım; isabet de ederim, hata da yaparım. Bana (hatamı) **göster, doğruyu öğret!"** dedi. Rasûlüllah Efendimiz:

"Tamam. Namaza kalkınca önce Allah'ın sana emrettiği şekilde abdest al. Sonra (ezan okuyarak) **şehâdet getir, ikâmet getir** (namaza dur)**.**

Ezberinde Kur'ân varsa oku, yoksa Allah'a hamdet, tekbir getir, tehlil getir, sonra rükûya git. Rükû halinde itminâna er (azaların rükûda mûtedil halde bir müddet dursun)**. Sonra kalk ve kıyam halinde itidâle er, sonra secdeye git ve secde hâlinde itidâle er, sonra otur ve bir müddet oturuş vaziyetinde dur, sonra kalk. İşte bunları** (söylenenleri) **yaparsan namazını mükemmel** (kılmış olursun. Bundan bir şey) **eksik bırakırsan namazını eksilttin demektir."**

Râvi der ki: "Rasûlüllah'ın (sav) **bu sonuncu sözü Ashâba önceki** (Dön, namaz kıl, zira sen namaz kılmadın!) **sözünden daha kolay** (ve rahatlatıcı) **oldu. Zira** (bu söze göre)**, anlatılanlardan bir eksiklik yapan kimsenin namazında noksanlık oluyor ve fakat tamamı heba olmuyordu."** *(Tirmizî, Sünen, Salât 226; Ebû Dâvud, Sünen, Salât 148; Nesâi, Sünen, İftitah 105)*

Dikkat: Demek ki adamın namazı bu şekilde kılmasındaki sebeplerden birincisi bu hususdaki bilgisizliği ise ikincisi de Rasûlüllah Efendimiz'in sohbetini kaçırmamak, ona yetişip dinlemekmiş. Yoksa günümüz Müslümanları gibi bir an evvel mescidden fırlamak değil. Ama buna rağmen Rasûlümüz ona ne buyuruyor: "**Kalk, namazını kıl! Çünkü sen namaz kılmadın.**"

Taberânî'nin beyanına göre, yine Rasûlüllah Efendimiz mescidde Ashâbı ile sohbet ederken bir a'râbî (köylü) gelip mescidin bir tarafında namaz kılmaya başlıyor. Ama namaz, Rasûlüllah'ın istediği huzu' ve huşu' ile tadil-i erkânla kılınan bir namaz değil. Peygamberimiz onun bu namazına bakıyor, tekrar bir daha bakıyor ve sonra Ashâbına dönerek şöyle buyuruyor:

"**Varlığım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki eğer bu zât bu namazı içerisinde bile ölse, yine benim dinim üzere haşrolamaz**."

Nitekim Hz. Allah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْتُمْ سُكَارٰى حَتّٰى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ...﴾

Meali: "**Ey Îmân edenler! Sarhoşken, ne söylediğinizi bilinceye kadar namaza yaklaşmayın."** *(en-Nisâ, 4/43)* buyurmuyor mu?

Dikkat: Namaz için içkiyle olan sarhoşluk gibi dünya sarhoşluğu da aynıdır. Mühim olan namazda kime ne dediğini, kimin huzurunda olduğunu ve ne okuyup, ne kıldığını bilmektir.

Hz. Ali (ra) buyurmuştur ki: "Bir Müslüman hakkıyla namaz kılmış ise namazı kıldığı o yer ve amelinin yükseldiği gök, onun üzerine kıyâmete kadar ağlarlar." Ama aynı şey kâfirler için söz konusu değildir. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ...﴾

Meali: **"Semâ ve arz** (gök ve yer) **onların** (kâfirlerin) **üzerine ağlamadı. Onlara mühlet de verilmedi"** buyrulmuyor mu? *(ed-Duhan, 44/29)*

NAMAZIN ÖZÜ SECDE

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ﴾

Meali: "**Allah'a secde et ve sadece O'na yaklaş**." *(el-Alak 96/19)*

Rabi' İbn-i Kâ'b: Bu zât uzun yıllar Rasûlüllah'a hizmet edenlerden. Bir gün yine Rasûlümüz'e abdest suyu, misvak, seccâde getiriyor, önüne koyuyor. Bundan çok memnun olan Peygamberimiz ona,

"سَلْ **İste**" diyor. O da: "Yâ Rasûlallah**!** مُرَافَقَتَكَ فِي الْجَنَّةِ يَا رَسُولَ اللهِ"

Yani: "**Seninle cennette de beraber olmamızı istiyorum."** diyor.

Peygamberimiz: "أَوْ غَيْرِ ذٰلِكَ" **Yoksa başka bir arzun var mı?**" diyor. Hz. Rabi': "**Hayır!**" deyince, Peygamberimiz ona: فَأَعِنِّي عَلَى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ

Yani: "**Sen de çok secde ederek bana yardımcı ol ki o âlemde de beraber olalım."** buyuruyor.

Dikkat: İbadetlerin özü ve rûhu namaz, namazın özü ve rûhu ise secdedir.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿ثُمَّ لَاٰتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ اَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ اَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ﴾

Meali: (Şeytan), **sonra** (onların) **önlerinden arkalarından, sağlarından sollarından onlara sokulacağım ve sen, çoklarını şükredenlerden bulmayacaksın."** *(el-A'raf, 7/17)* demişti.

Bunun üzerine Hz. Allah şeytana altı cihetten ikisini unutturdu. O da yukarısı ile aşağısıdır.

Bundan anlaşılıyor ki kim şeytanın şerrinden kurtulup cehennemden paçayı kurtarmak istiyorsa, o ellerini ya semâya açıp Allah'a yalvarmalı veya secdeye kapanıp ona kul olduğunu ispat ve itiraf etmelidir. Başka bir cepheden ve cihetten kurtuluş imkânı yoktur.

Nitekim Ruhu's-Salât Aynü'l-Hayat kitabında buyuruluyor ki: "Şeytan aleyhillâne namaz kılan mü'mine, namazın her erkânında vesvese verebilir. Ancak kul secdeye kapanınca, kendisi secdeden imtina ettiği için kâfir olan Şeytan işte o anda mü'minden ümidini keser, onu Rabbiyle baş başa bırakır ve uzaklaşır. Çünkü o anda artık kendi âkıbetini düşünmektedir."

Peygamberimiz bir hadîsinde, beş vakit namaz için aldığımız abdestlerimizi evimizin önünden akan bir nehirde günde beş kere yıkanmamıza benzetiyor, beş kere nehirde yıkananda nasıl kir kalmazsa, günde beş kere abdest alıp, namaz kılanda da mânevî olan kir, günah kalmaz, buyuruyor.

Ama bizim namaz ve ibadetlerimiz, Bağdat'ın en şöhretli ve şatafatlı devresini yaşayan, sarayının bir tarafı Dicle nehrine bakan Halîfe Hârun Reşid'e; susuzluk çekmenin ne demek olduğunu yaşayarak bilen ve rahmet yağınca bir testi yağmur suyunu bin bir zahmetle biriktirip getiren a'râbînin (köylünün) ikramına benziyor.

NAMAZDA HUZU' VE HUŞU'

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۞ اَلَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ﴾

Meali: "**Gerçekten mü'minler felah buldu. Ki onlar, namazlarını huşu' içinde kılarlar.**" *(el-Mü'minûn, 23/1-2)*

1. Huzu' ve huşuya Peygamberimiz'den (sav) örnekler: Peygamberimiz'e bir gün güzel, nakışlarla süslü bir elbise hediye gelmişti. Peygamberimiz onu giydi ve ilk iş olarak teşekküren namaza durdu. Fakat namazda her nasılsa bir kere gözü o nakışlara kaydı. Namazdan sonra hemen onu çıkardı ve getirene iâde etti. Yine eski gömleğini giyerek, ibadetine devam etti.

Ve yine bir gün, eskiyen nalinlerinin üzerlerine güzel kayışlar çakılmıştı. Ve nalinleri güzel olmuştu. Namazda gözü bir kere onlara kayınca, hemen secdeye kapandı ve buyurdu ki:

"**Bu bakışımdan dolayı Cenâb-ı Hakk'ın beni kendine düşman tutmaması için hemen ona secde ettim, yerlere kapandım."** buyurdu ve dışarı çıktı, ilk rastladığı fakire onları verdi, yine eski nalinlerini giydi.

2. Hz. Talha (ra): Hz. Talha çok güzel bir hurma bahçesi satın almıştı. Bir gün bahçesinde namaza durdu. Namazı esnasında bir kuş ağaçlar arasında uçuyor ama bir türlü çıkamıyordu. (Belki de o, onu îkâz eden bir melekti). Hz. Talha'nın kalbi onunla meşgul oldu ve kaç rekât namaz kıldığını şaşırdı. Bundan da çok üzüldü, Rasûlüllah'a gelerek durumu anlattı ve kalbinin dünyaya meylinden şikâyet etti. Ve "Müsaade ederseniz bu namazın kefareti olarak, bu bahçeyi tasadduk etmek istiyorum." dedi, Rasûlüllah da tasvip edince, bahçeyi Allah yolunda sadaka olarak verdi. *(İmâm Gazâlî, Kimyâ-yı Saâdet, s. 143)*

3. İmâm Birgivî namaz kılan Şeyhülislam'a neden selâm veriyor?

Aydınoğullarının Ödemiş Birgi'deki Şeyhülislam'ı; **ecdâda söven** bir adamı **Rasûlüllah'a hattâ Hz. Âdem'e kadar sövmüştür, kabul ederek îdâma mahkûm ediyor**. Adam îdâm edilirken ip kopuyor ve bu fetvâ boynunda adam günlerce kaçıyor, aç kalıyor. Nihayet Birgi köylerinden birinde patates eken İmâm Birgivî'ye rastlıyor. Yüzünün nur saçtığını görünce, ona güvenip sığınıyor ve yemek istiyor. İmâm Birgivî de azığını ona veriyor. Kim olduğunu soruyor? Adam kaçmaktan saklanmaktan, artık bıkmış usanmıştır. Durumu olduğu gibi arz ediyor ve İmâm boynundaki fetvâyı alıp okuyor ve yırtıyor; onun yerine; "**Ecdad**

cem-i kıllettir! Dolaysıyla birden başlar ama en çok ona kadar çıkar. Ondan yukarısına şamil değildir. Ey Şeyhülislam, dolayısıyla bu adam senin dediklerine sövmüş ve bu cezayı hak etmiş olamaz." diyor. Ve bu fetvâyı eline verip Şeyhülislam'a onu geri gönderiyor.

Şeyhülislam Fetvasını yırtan bu adamı öfkeyle huzuruna celp ettiriyor. Mehmet Birgivî Şeyhülislam'ın huzuruna getirilince, Şeyhülislam o anda namaz kılıyordu. Buna rağmen ona selâm veriyor. Şeyhülislam'ın tepesi iyice atıyor, selâm verip namazdan çıktıktan sonra; "**Bre câhil! Hiç ilimden, irfandan behrin yokmuş. Ki namaz kılana selâm veriyorsun."** diyerek azarlıyor.

İmâm Birgivî de; "**Ben sana selâm verdiğimde sen namaz kılmıyordun ki...**" diyor. "**Ya ne yapıyordum**?" İmâm Birgivî; "**Evin biraz loşmuş da bir marangoz getirtip, pençelerini biraz daha genişletmenin namazda projesini yapıyordun."** diyor.

Şeyhülislam hemen ayaklarına kapanıyor affını istiyor ve; "**Akşam ziyâfetim var, seni de mutlaka ziyâfette bekliyorum. Hem seni Aydınoğullarıyla** (Melîkimizle) **tanıştırayım."** diyor. İmâm-ı Birgivî de; "**Bir şartla katılırım."** diyor. "**Nedir o?**" diye sorunca; "**Ben beraberimde getirdiğim, kendi erzağımdan** (yiyeceklerimden) **yiyeceğim."** diyor. Şeyhülislam ne kadar yemeklerinin helâl olduğundan, bahsetse de İmâm Birgivî teklifinde ısrar ediyor.

Nihayet akşam mükellef ziyâfet veriliyor, onlar **içi pilav dolu kuzu çevirmesi** yiyorlar. O ise heybesinden çıkarttığı **bir kaç zeytin** ile iktifâ ediyor. Bunun üzerine Şeyhülislam ve Aydınoğulları; "**Sen de bizimle ye. Kendi paramızla alınmış, soframız helâldir."** diye çok ısrar edince, İmâm-ı Mehmed Birgivî, önlerindeki pilavı avuçluyor ve bir sıkıyor, yediklerinin kurtlanmış leşler olduğunu görüyorlar. Kendi yediği zeytinleri sıkıyor, ondan da nur çıkıyor.

"**Sebebi nedir biliyor musunuz?**" diyor; "**Siz değil, ben el emeğimle geçiniyorum. Siz ise elin** (başkalarının) **emeği ile geçiniyor, onların hakkını yiyorsunuz.**"

Bunun üzerine şair diyor ki:

İmrenme çarhı (yağlı) pilavına umerânın,
Ki ciğeri yağıyla pişmiştir fukarânın...

(Büyük Dini Hikâyeler, s. 261)

4. Ecdadımızın namaz anlayışı: Girit adasının, fethedilmek için kuşatıldığı günlerden birinde, ordu komutanlarından kahraman **Zeynel Bey** harp meydanında namaz kılıyordu. **Venedikliler Humbara** adı verilen bir topu fırlatmışlar ve top tam Zeynel Bey'in yakınına düşmüştü. Bunu gören bütün askerler kaçıştılar, Zeynel Bey ise namazına devam etmiş ve secdeye gitmişti.

O secdede iken top patlamış, fakat Zeynel Bey'i Allah korumuş, ona hiçbir şey olmamıştı. Herkes Zeynel Bey'in yanına koşmuş, onu tebrik ediyordu.

Ordunun başkomutanı da gelmiş, Zeynel'i tebrik edip mükâfatlandırmıştı. Ama Zeynel Bey'in içini bir kurt kemiriyordu. O da top secdede iken patlasın diye, secdeyi biraz uzatmıştı. Acaba secdeyi biraz uzatmakla namazı bozulmuş mu idi? Onun bu üzüntüsünü gören arkadaşları hemen ordunun müftüsünü bulmuş ve ondan secdeyi uzatmakla namazın bozulmayacağına dair, fetvâ almışlardı. İşte ancak ondan sonra Zeynel Bey de sevince boğulmuştu. Yoksa ne komutanın alnından öpmesi, ne de ona bir kese altın hediye etmesi, onu sevindirmemişti. *(Büyük Dini Hikâyeler, s. 267)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ۞ اَلَّذِى يَرٰيكَ حِينَ تَقُومُ ۞ وَتَقَلُّبَكَ فِى السَّاجِدِينَ ۞ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾

Mealleri: "**Ve O Aziz ve Rahîm olan Allah'a tevekkül et, O'na güven, O öyle bir Allah'tır ki namaza kalktığın zaman seni görüyor, secde edenlerle, secde ettiğini de görüyor. Çünkü her şeyi bütün inceliğiyle işitip bilen O'dur**." *(eş-Şuara, 26/217-220)*

HZ. ALİ'YE GÖRE NAMAZA TEMBELLİK VE CEZALARI

Hz. Hafs Hz. Ali'den, Hz. Ali de Rasûlüllah'tan rivâyet etmiştir ki:

Bir kimse namaz kılmakta, tembellik ederse, Hz. Allah o kimseye on beş ceza verir. Bunların altısı ölümden evvel, üçü ölüm halinde, üçü kabirde, üçü ise kabirden çıkarkendir.

Ölümden evvelkiler:

1. O kimseden sâlih (iyi insan) ismi kaldırılır.
2. Ömrünün bereketi giderilir.
3. Rızkının bereketi kalmaz.
4. Namazı terk edenin, diğer amellerinin de hasenâtı (güzelliği), kaldırılır.
5. Duası kabul edilmez.
6. Diğer mü'minlerin ibadetinden hissesine düşen sevap artık ona verilmez.

Ölüm halinde olan üç ceza ise şunlardır:

1. O kişi suda boğularak bile ölse, ölürken suya doymayacaktır.
2. Ölüm anı çok feci' ve zor olacaktır.
3. Bütün dünya sanki üzerine bindirilmiş gibi çok zor can verecektir.

Kabirde olacak cezalar:

1. Kabri ona çok dar gelecek ve onu çok sıkacaktır.
2. Kabri zindan gibi kapkaranlık olacaktır.
3. Kabirde meleklere cevap veremeyecek, çok zorlanacaktır.

Kabirden kalkarken olanlar:

1. Allah ona buğzedecek, rahmet nazarıyla bakmayacaktır.
2. Mahşerde hesabı çok şiddetli olacaktır.
3. Affa, şefaate mazhar olamayıp, cehennemi boylayacaktır. *(Mekâsidu't-Tâlibin, s. 227)*

SECDE HALİNDE CAN VERMEK İSTEYEN BİR KUL

Azrâil aleyhisselâm Allah'ın sevgililerinden birine geldi, selâm verdi, kendini tanıttı ve ona; "**Beş dakikan kaldı, haydi ölüme hazır ol**" dedi. Allah'ın bu sevgili kulu; "**Ben her an hazırım."** dedi. "**Öyle ise senin rûhunu, hangi hâl üzere iken alayım?**" dedi. Kul da; "**Bu mümkün müdür, ya Azrâil?**" diye sordu. Azrâil: "**Evet!**" deyince; "**Secde halinde iken al, ya Azrâil! Çünkü kulun Allah'a en yakın olduğu an, secdede olduğu andır."** dedi, yukarıda gösterdiğimiz Alak Sûresinin son âyetini okudu ve secdede iken rûhunu teslim etti... *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 835)*

"NAMAZ KILMADIĞIMA BAKMA, KALBİME BAK"

"Namaz kılmadığıma bakma, kalbime bak." diyenlere hatırlatmak lazım:

a) Bir havuza akan sular ne ise o havuzdan da ancak o sızar. Havuza akan sular pis ise ondan sızan su da elbette ki pis olacaktır. Şu halde senin âzâlarından kalbine neler sızıyorsa, kalbinde olan da odur.

b) Bir kabın içinde ne varsa dışına da o sızar. "**Sirke küpünden bal sızmaz**!" Dolayısıyla bir kalpte ne varsa, ona bağlı âzâlardan tezahür edenler de odur.

c) Kabirde **kıble**n, mahşerde ise ilk sorun **namaz** olacaktır. Sen orada; benim **kıble**yi bilmediğime, **namaz** kılmadığıma bakma, **kalb**ime bak deyip meleklerin ellinden kurtulabilecek misin?

d) Rabbimiz; "... **namazı dosdoğru kıl**. **Gerçekten namaz, fahşâ** (çirkin utanmazlıklar)**dan ve kötülüklerden alıkoyar**..." *(el-Ankebût, 45/29)* buyuruyor. Peki, kıldığımız namaz bizi kötülüklerden menediyor mu? Etmiyorsa, neden? Demek ki kendimizi sorgulamamız gerekiyor: Namaz mı kılıyor, antrenman mı yapıyoruz?

e) Senin kalbin Rasûlüllah'ın, Ashâbın, Pîrân'ın (Rasûlüllah'ın vârisi olan Allah dostlarının) kalbinden daha mı temiz ki onları hep secdede görürken, seni hiç secdede göremiyoruz, deriz.

Meşhur Hoca-Bektâşî fıkrasını bilirsiniz. Bir Bektâşî'yi yakalayan Hoca ona diyor ki: "**Otuz iki farzın otuzunu sana bağışladım. Haydi gel ikisini söyle**." Bektâşî de ona diyor ki: "**Yâ Hocam sen o kadar cömertsin, otuz ikinin otuzunu bana bağışlıyorsun da benim o kadar cimri olduğumu sana kim söyledi? Ben de o ikisini sana bağışladım, hadi bana eyvallah**!"

Biz ve çocuklarımız da fıkrada sözü edilen Bektâşî gibi olmayalım...

AKTÜALİTE

Devamlı namaz kılan bir Müslüman, kılmayan Müslümanı îkâz etmek için diyor ki: "**Kardeşim! Sen kırk gün namaza devam et. Bak bir daha bırakabilir misin? Çünkü onun zevkine varırsın**." Namaz kılmayan, kılmaya da niyeti olmayan da ona diyor ki: "**Bak kardeşim, sen de üç gün kıldığın namazı bir terk et, bak bakalım bir daha kılabiliyor musun?**"

Ey Müslüman!

Bugün bir takım zındıklar senin abdestinle, namazınla, ibadetinle, hanımın başörtüsüyle alay etmiyorlar mı?

Bir takım reformistler-deformistler de dinde reform yapacağız, dini değiştireceğiz, abdestsiz-namazsız din meydana getireceğiz, demiyorlar mı?

Dedenin doksan dokuzluk tesbihi ve sakalıyla, ninenin başörtüsü ve seccâdesiyle alay etmiyorlar mı? Bunlar Müslüman olmadıklarına göre, (ne abdest, ne namaz bunlarda bulunmadığına göre) ne hakla Müslümanın diniyle Kitabıyla uğraşıyorlar ve ne hakla, ne hadle bilmedikleri şey hakkında ahkâm kesiyorlar?

Ne demeli, Mevlânâmız demiş ki: "**Gülistanı kargalar basınca bülbüller susar.**" Yoksa öyle mi oldu? O devre, o güne mi geldik?

Ey Müslüman!

Uyan! Artık din adamına; "**Ormanları sakallı keçiler, milleti de keçi sakallılar mahvediyor.**" diyerek hakaret eden, yazan-çizenlere aldanma, fırsat verme, destekleme. Seni dininden, seni aziz ecdâdının yolundan, seni mukaddeslerinden, koparmak isteyen; seni köksüz, seni öksüz bırakmak isteyenleri, tanı artık!

Çünkü onlar sana baba olarak maymunu, yön ve önder olarak da Batı'yı-Batılıları göstererek seni köstekliyorlar. Ne olur, uyan! Uyan! Uyan artık!

"BİZ NAMAZ KILMAYANLARA KÂFİR DEMEYİZ AMMA..."

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** Hazretleri buyurmuştur ki:

1. Biz namaz kılmayanlara kâfir demeyiz amma, kâfirler de namaz kılmaz.

2. Cuma gününe mahsus olmak üzere zevâl vaktinde nâfile namaz kılınabilir. Bu Cuma'nın kerâmetindendir.

3. Namazda seferîlik hakkında cinler, Abdulvehhâb Şa'rânî Hazretlerine sormuşlar, demişler ki: "**Biz on sekiz saatlik yolu** (sizin seferi müddetinizi) **saniyede alabiliyoruz** (tayy-i mekân ediyoruz). Seferîlikte, biz de sizin tâbi olduğunuz ahkâma tabi miyiz?" Abdulvehhâb Şa'rânî Hazretleri de: "**Evet tâbisiniz.**" buyurmuş ve cinnîlere hitâben yazdığı ***"Keşfu'l-Hicâbi ve'r-Rân an Vechi Es'ileti'l-Cân."*** isimli kitabında böylece beyan etmiştir. (Yani sefer mevzuunda kıstasın-ölçünün yolculuktaki sürat değil, mesafenin miktarı olduğunu ifade buyurmuş.)

ŞİİR

Hâcet-i dünya için sen varırsın yüz yere
Hâcet-i ukbâ için hiç koymazsın yüz yere

Ziyaeddin Nakşibendî

Ezanlar okundu, niçin duymadın?
Yatıp topraklara secde kılmadın.
Sen de benim kulum olmadın
Derse Allah ben ne cevap vereyim?

Yakmaz mısın nefse uyup, gezeni
Dünya benim deyip, konuşup düzeni
Anmaz mısın Sırat ile Mizan'ı
Derse Allah ben ne cevap vereyim?

Yunus Emre

33. DERS:

Zekât

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِى سَبِيلِ اللهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ۞ يَوْمَ يُحْمٰى عَلَيْهَا فِى نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ﴾

Mealleri: "**Altını ve gümüşü biriktirerek onları Allah yolunda harcamayan kimseler var ya! İşte bunları sen acıklı azap ile müjdele! Kıyâmet gününde bu biriktirilen malların üzerleri cehennem ateşinde kızdırılacak ve onlar ile sahiplerinin alınları, yan tarafları ve sırtları dağlanacak; kendilerine, 'İşte nefisleriniz için biriktirdiğiniz, budur. Haydi, tadın bakalım biriktirdiklerinizin tadını' denilecektir**." *(et-Tevbe, 9/34-35)*

Diğer bir âyetinde Cenâb-ı Hak, cehennemin veyl deresinin hem müşriklere hem de zekât vermeyenlere olduğunu beyan ederek buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ۞ اَلَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ﴾

Meali: "... **Müşriklerin vay haline! Onlar** (putperestler) **zekâtı vermezler ve âhireti inkâr edenler de yalnız onlardır**." *(Fussilet, 41/6-7)*

Bu âyetten de anlaşılacağı üzere **zekât**, evvelki şeriatlarda ya hiç yoktu, Hristiyanlık gibi veya çok ağırdı Yahudilikteki gibi. Ki bir rivâyette onların **zekât**ı onda bir, diğer rivâyette ise dörtte bir idi. Bu emir de Peygamberimizin yüzü suyu hürmetine ümmetine hafifletilerek, kırkta bire indirilmiştir.

ZEKÂT MÜESSESESİ MUHTEŞEM BİR MÜESSESESİDİR

Eğer bir memlekette Allah'ın emrettiği şekilde **zekât** müessesesi işler ise zenginlerle fakirler arasında hem maddî uçurum oluşmaz hem kardeşlik duygusu ve sosyal ilişkileri teessüs eder hem de dinsizler fakirleri istismar ederek iş başına gelemezler. Komünistler gibi fakirleri ve işçileri ezemezler.

Nitekim birçok Avrupalı âlimler-bilginler, İslâm'ın zekât müessesesine hayran olduklarını ifade etmekten çekinmiyorlar. Zekât müessesesi tam işleyen bir ülkede sosyal adâlet de otomatikman teşekkül eder, itirafında bulunuyorlar.

HADİSLERDE ZEKÂT

Hz. Ebû Zerri'l-Gıfâri anlatıyor:

"Rasûlüllah (sav) Kâbe'ye yaslanmış, dinleniyordu. Ben de yanına vardım; beni üzgün görünce;

هُمُ الْأَخْسَرُونَ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ ۞

Yani: "Kâbe'nin **Rabbine yemin olsun ki onlar hüsrândadırlar."** buyurdu. "**Kimdir hüsrânda olanlar Yâ Rasûlallah**?" dedim. Peygamberimiz buyurdu ki:

اَلْأَكْثَرُونَ أَمْوَالاً إِلاَّ مَنْ قَالَ هكَذَا وَهكَذَا مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ وَعَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ ۞

Yani: "**Malı-mülkü çok olup da, şöyle sağına-soluna, arkasına-önüne bakarak gördüğü fakirlere; 'şunlar sana, şunlar da sana' deyip dağıtmayanlar hüsrândadırlar."** buyurdu.

تَعِسَ عَبْدُ الدِّينَارِ وَعَبْدُ الدِّرْهَمِ تَعِسَ وَلاَ انْتَعَشَ وَإِذَا شِيكَ فَلاَ انْتَعَشَ ۞

Mânâsı: "**Altın ve gümüşün kulu olanlar helâk oldular. Dikkat edin! Sürçtüler** (hata ettiler) **demiyorum ha! Tamamen helâk oldular, diyorum."**

Bir gün Peygamberimiz Ashâbıyla Kâbe'yi tavaf ediyordu. Birinci, ikinci, üçüncü şavtlarda, yanında koşan birinin hep aynı duâyı yaptığını; "**Yâ Rabbî! Beni affet! Yâ Rabbî! Beni affet!**" dediğini duyunca, onu yanına çağırarak şöyle îkâz etti: "**Bilmiyor musun ki benim sünnetime göre her şavtın ayrı duâsı vardır. Niçin o duâları değil de hep aynı duâyı okuyorsun?**" Adam dedi ki: "**Yâ Rasûlallah! Belki duymuşsundur, ben falan vâdîdeki birçok hayvan sürüleri; koyunları, atları olan zenginim. Ama Yâ Rasûlallah, ben çok cimriyim, benden birisi gelip bir kuzu veya bir oğlak bile istese, bana sanki ciğerlerimi söküp alacak gibi geliyor ve veremiyorum! Onun için burada böyle duâ ediyorum. Ne olur sen de bana duâ et de ben bu bahillikten-cimrilikten kurtulayım."** dedi.

Peygamber Efendimiz ona; "**Allah'ın evinde bulunuyoruz, mevsim de hac zamanı, burada duâlar makbul, gel ellerini aç da ben sana duâ edeyim."** demiyor da; "**Benden uzak ol! Benden uzak ol! Korkarım ki şu anda seni yakmak için gökten bir ateş iner de yanında olduğum için beni de yakar. Benden uzak ol**!" buyuruyor, yanından uzaklaşıyor.

Sonra da; "**Cömert cennete yakındır, isyan halinde bile ölse... Cimri cehenneme yakındır, secde halinde bile ölse.**" buyuruyor.

Yine bir gün Peygamberimiz Ashâbına: "**Bugün sizlere üç şey hakkında yemin ile konuşacağım, onları hatırınızda çok iyi tutun."** buyurduktan sonra şöyle sıraladılar:

الْأَوَّلُ: مَا نَقَصَ مَالُ عَبْدٍ مِنْ صَدَقَةٍ، وَالثَّانِي: وَلاَ ظُلِمَ عَبْدٌ مُظْلِمَةً صَبَرَ عَلَيْهَا إِلاَّ زَادَ اللهُ عِزًّا وَالثَّالِثُ: وَلاَ فَتَحَ عَبْدٍ بَابَ مَسْئَلَةٍ إِلاَّ فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ بَابَ فَقْرٍ ۞

Yani:

1. "Herhangi bir kulun malı, sadaka ve zekât vermekle asla eksilmez.

2. Yine bir kul, zulme uğrar da ona sabrederse, Allah Teâlâ onun şerefini mutlaka arttırır.

3. Herhangi bir kul da çalışmaz, kendine dilenme kapısı açarsa, Allah da onun üzerine fakirlik kapısını kapanmamak üzere açar." buyurduktan sonra devamında (mealen) buyurdular ki: "**Size bir haber daha vereceğim, onu da iyi muhâfaza ediniz. Dünya dört zümre-sınıf insan içindir**:

Birincisi: Allah'ın kendisine mal ve ilim verdiği bir kuldur. O kimse bu hususta Rabbinden sakınır, hısımlarını ziyaret ederek onları görür-gözetir ve kendinde onlar için Allah'ın bir hakkı olduğunu bilir. Bu kimse cennette en yüksek mevkide olacaktır.

İkincisi: Allah'ın ilim verip, mal vermediği bir kuldur. Ama o niyetinde sâdıktır. Der ki: "Eğer benim malım olsa idi, elbette falan zenginin yaptığını yapardım, ben de onun gibi verirdim." Bu kimseye de niyetine göre sevap verilir. Ve ikisinin sevabı birbirine denktir.

Üçüncüsü: Allah'ın mal verip, ilim nasip etmediği bir kimsedir. O kimse, ilimsiz ve bilgisiz olarak malından yaptığı iyiliği de ifsâd eder. Serveti hususunda Rabbinden sakınmaz. Kötü yolda harcar, malıyla hısımlarını görüp gözetmez ve onda Allah için hak olduğunu bilmez. Bu menzillerin en fenasıdır.

Dördüncüsü: Allah'ın kendisine mal ve ilim vermediği bir kuldur. Ama o da der ki: 'Eğer benim malım olsaydı (kötü bir adamı zikrederek) onun gibi yapar (mel'anet işler) paramı kötü yollarda harcardım.' Bu kimseye de bu kötü niyetinin vebâli onları yapmış gibi verilir. Ve ikisinin yükü-vebâli aynı olur." *(Tirmizî; Riyâzu's-Sâlihîn, Hadis No: 555)*

MALLARIN SİGORTASI ZEKÂT

حَقِنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ وَدَاوُوا أَمْرَاضَكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَاسْتَقْبِلُوا أَمْوَاجَ الْبَلاَيَا بِالدُّعَاءِ وَالتَّضَرُّعِ ۞

Mânâsı: "**Mallarınızı zekâtını vererek muhâfaza ve kale içine** (muhâfaza altına) **alınız. Hastalıklarınızı sadaka vermekle tedavi ediniz. Belâ dalgalarını ise duâ ve tazarru ederek** (Allah'a ilticâ ile yalvararak) **def ediniz**." *(Riyâzu's-Sâlihîn, Zekât Bahsi)*

مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلاَّ مَلَكَانِ يَنْزِلاَنِ فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: ''اللّٰهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلَفًا'' وَيَقُولُ الْآخَرُ ''اللّٰهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا'' ۞

Yani: "Hiçbir sabah yoktur ki bir kul sabaha çıksın da gökten de iki melek onun yanına inmesin. O iki melek mutlaka iner ve biri şöyle duâ eder: **'Yâ Rabbî! Senin yolunda verene sen daha çok ver.' Diğeri de 'Yâ Rabbî! Kim senin yolunda vermez, cimrilik ederse, sen de onun nasibini dünyadan kes.** " *(Riyâzu's-Sâlihîn)*

Bir gün Ashâb Peygamberimiz'e: "**Yâ Rasûlallah! Sen bu dünyadan gittikten sonra, bizim için bu dünyanın üstü mü** (yaşamak mı) **yoksa altı mı** (ölmek mi) **daha hayırlıdır?**" diye soruyorlar. Peygamberimiz:

إِذَا كَانَ أُمَرَائُكُمْ خِيَارُكُمْ وَأَغْنِيَائُكُمْ أَسْخِيَائُكُمْ وَأُمُورُكُمْ شُورَى بَيْنَكُمْ فَظَهْرَ الْأَرْضِ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ بَطْنِهَا وَإِذَا كَانَ أُمَرَائُكُمْ شِرَارُكُمْ وَأَغْنِيَائُكُمْ بُخَلاَئُكُمْ وَأُمُورُكُمْ إِلَى نِسَائِكُمْ فَبَطْنُ الْأَرْضِ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ ظَهْرِهَا ۞

Mânâsı: "**Ne zamanki idârecileriniz seçkinleriniz** (iyileriniz), **zenginleriniz cömertleriniz, işleriniz ise aranızda istişare ile yürürse, o zaman yeryüzü sizin için yerin altından daha hayırlıdır. Ama ne zaman ki idârecileriniz kötüleriniz, zenginleriniz cimrileriniz, işleriniz de kadınların elinde kalırsa o zaman yerin altı sizin için üstünden daha hayırlıdır.**" buyurdu. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, s. 112)*

هَلْ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ أَنْ يُذْهِبَ اللهُ عَنْهُ الْعَمَى وَيَجْعَلُهُ بَصِيرًا، أَلاَ إِنَّهُ مَنْ رَغِبَ فِي الدُّنْيَا وَطَالَ أَمَلُهُ فِيهَا أَعْمَرَ اللهُ قَلْبَهُ عَلَى قَدْرِ ذٰلِكَ وَمَنْ زَهَدَ فِي الدُّنْيَا وَقَصُرَ فِيهَا أَمَلُهُ أَعْطَاهُ اللهُ عِلْمًا بِغَيْرِ تَعَلُّمٍ وَهُدًى بِغَيْرِ هِدَايَةٍ: أَلاَ إِنَّهُ سَتَكُونُ بَعْدَكُمْ قَوْمٌ لاَ يَسْتَقِيمُ لَهُمُ الْمُلْكُ إِلاَّ بِالْقَتِيلِ وَالتَّجَبُّرِ وَلاَ الْغِنَى إِلاَّ بِالْفَخْرِ وَالْبُخْلِ وَلاَ الْمَحَبَّةُ إِلاَّ بِالتِّبَاعِ الْهَوَى: أَلاَ فَمَنْ أَدْرَكَ ذٰلِكَ الزَّمَانَ مِنْكُمْ فَصَبَرَ عَلَى الْفَقْرِ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى الْغِنَى وَصَبَرَ عَلَى الْبَغْضَاءِ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى الْمَحَبَّةِ وَصَبَرَ عَلَى الذُّلِّ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى الْعِزِّ لاَ يُرِيدُ بِذٰلِكَ إِلاَّ وَجَهَ اللهِ تَعَالَى أَعْطَاهُ اللهُ ثَوَابَ خَمْسِينَ صِدِّيقًا ۞

Mânâsı: "**Sizden herhangi biriniz, Allah'ın, körlüğünü gidermesini ve onu basîret sahibi** (kalp gözü açık) **kılmasını ister mi? Şunu iyi bilin ki kim dünyaya rağbet eder, uzun uzun emeller peşine düşerse, Allah onun kalp gözünü kör eder. Ama kim de dünyaya dalmaz, emellerini kısarsa, Allah da ona öğrenmeden kendinden ilim ihsân eder. Hidâyetçi olmadan onu hidâyette kılar** (Veysel Karânî gibi). İyi bilin ki: **Sizden sonra öyle bir millet gelecek ki onların eline para, mülk, ancak adam öldürmek ile** (mafyacılıkla) **ve ceberrutlukla** (eşkıyâlıkla) **geçecek. Zenginler gururlu ve bahil-cimri olacak. Sevgi ve muhabbet ancak hevâ ü hevese tabi olmakla olacak. Sizden kim ki böyle bir zamana ulaşırsa, fakirliğe sabretsin. Haramdan olan zenginliğe gitmesin. Buğuz ve adavet**e (kin ve düşmanlığa) **düşmesin. Muhabbete muktedir olmaya gayret etsin. Gayr-i meşrû yoldan elde edecekleri izzet yerine zilleti** (zenginlik ve üstünlük yerine mütevazı yaşamayı) **tercih etsin. Ve bunları yaparken de sırf Allah'ın Cemâline ermeyi istesin. İşte o zaman Allah onlara** (ölürken) **elli sıddîk sevabı verecektir.**" *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 461)*

Peygamber Efendimiz (sav), **Benî İsrâil'den ala tenli, kel ve kör olan üç kişiyi size hikâye edeceğim**, buyuruyor ve anlatıyor. Mealen ve özetle şöyle diyor:

Hz. Allah, bunların her birine insan sûretinde bir melek göndererek arzularını soruyor. Onlar da arzularını sıralıyorlar. Hz. Allah hepsinin taleplerini kabul ediyor. Ala tenli, kel, kör, evvelâ bu illetlerinden kurtuluyorlar, ardından da mala-mülke sahip oluyorlar. Sonra Hz. Allah tekrar bir melek göndererek bunları imtihan ediyor ve verdiği maldan-mülkten istiyor, ama kör hariç diğerleri Allah'ın vaktiyle onlara verdiği sıhhati de nimeti de inkâr ediyorlar. Sadece kör eski günlerini unutmuyor ve Allah yolunda vererek imtihanı kazanıyor. Hz. Allah da imtihanı kaybeden ikisini *(ala tenli ile keli)* eski haline döndürüyor. Kör'e ise nimetini arttırdıkça arttırıyor. *(Riyâzu's-Sâlihîn, 65 No'lu Hadis)*

Dikkat: Bu hadîsin ışığında insanoğlu düşünmeli; her insan doğarken ala tenli, kör ve kel doğmaz mı? Sonra Hz. Allah, ala tenden, körlükten ve kellikten onu kurtarır. Konuşma, görme, duyma gibi daha nice nimetler ihsân eder. Daha sonra da mal-mülk verir, zengin eder. Sonra ondan malının kırkta birini zekât olarak ister, ama çoğu insan bu imtihanı kaybeder

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿كَلَّا اِنَّ الْاِنْسَانَ لَيَطْغٰى ۞ اَنْ رَاٰهُ اسْتَغْنٰى﴾

Meali: "**Öyle değil, öyle değil! İnsanoğlu mal-mülk sahibi oldu mu kendini zengin ve ihtiyaçsız hissetti mi azar. Hak'tan sapar.**" buyurmuyor mu? *(el-Alak, 96/6-7)*

CÖMERTLİĞİN KISIMLARI

Büyüklerimiz sehâ (cömertlik) **üç kısımdır buyurmuşlardır**:

1. İhtiyaç sahibini aramak, bulmak, hissetmek ve daha o istemeden ona vermek. En makbul sahavet-cömertlik budur.

Nitekim Hz. Ali; "**İstenmeden verilene sehâ** (cömertlik)**, istendikten sonra verilene atâ** (bağış-ihsân)" denir buyurmuştur.

2. Malının ihtiyaçtan fazla olanını vermek. Bu da sehânın (cömertlik) ikinci derecesidir.

3. Sehânın üçüncü derecesi ise bu sıfat kendinde bulunan kişinin, karşısındakinin ihtiyaç sahibi olup olmadığına bakmadan verebilmesidir.

Ama böyle bir infâk ancak meliklere, âmirlere lâyık olmaz. Çünkü onlar böyle davranmakla, çoğu zaman kendi mallarını değil, devletin, dolayısıyla fakir-fukarânın malını çarçur etmiş olurlar. Günümüzdeki gibi; "***Verdimse ben verdim."*** demek İslâm'da yok!

Kerîm ve sahî olana yakışan; kendinden istenince vaad etmek, sonra da vaadini îfâ ederek muhtaç durumda olan kişiyi iki defa sevindirmektir. *(Terbiyetü'l-Ezhân, s. 38)*

SERVET YIĞMAK, DÜNYA'YA DALMAK NEYE BENZİYOR?

Büyüklerimiz servet yığmayı ve dünyaya dalmayı ipek böceğinin yaptığı kozaya benzetiyorlar. Çünkü o durmadan ve bilmeden kendisi için ipeği örer durur. Nihayet bitirir. Ama içeriden ördüğü için kendisi de kozanın içinde hapis kalır ve çaresizlik içinde kıvranarak ölür, kendi elleriyle ördüğü koza aynı zamanda onun mezarı olur.

Nitekim şair:

كَدُورِ كَدُورِ الْقَزِّ يَنْسَجُ دَائِمًا وَيَهْلِكُ غَمًا وَسْطَ مَا هُوَ نَاسِجُهُ

Yani: "İnsan da ipek böceği gibi dâimâ dokur durur. Sonra da dokuduğunun (biriktirdiğinin) içinde nefes alamaz ve gamla-kederle ölür." demiştir.

SERVETİNE MAĞRUR OLANLARIN HÂL-İ PÜR-MELÂLİ

"Mahşer yerinde münâdî *(nidâ eden, bağıran, bağırarak duyuran)* zebânîler çeşit çeşit olacak ve çeşit çeşit kâfirleri, âsileri-günahkârları mahşer yerine çağıracaklardır. Bunlardan biri de; **"Ey o dünyada iken, uzun uzun kuruntular, emeller besleyen kişi! Hayra sıra gelince, sonraya bırakan, şerre ise hemen koşan, falan oğlu filan neredesin?"** diye bağıracak ve öylelerini hemen yakalayıp zincire vuracaklar ve götürüp cehennem ateşine atarken de;

ذُقْ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ۞

Yani: "**Tat bakalım** (o azâbı)**. Çünkü sen** (kendi iddiana ve zannına göre) **dünyada çok ulu/üstün ve çok şerefli bir kimse idin!**" diyerek ona hakaret edeceklerdir. *(ed-Duhan, 44/49; İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 955)*

HZ. SÜLEYMAN SALTANATINA KİBRETSEYDİ

Dünyada en büyük saltanâta mazhar olmuş olan **Süleyman** (as) bir gün tahtında oturuyordu. Bütün **insanlar, cinler, kuşlar**, hattâ **vahşi hayvanlar** muazzam bir topluluk halinde onun önünde baş eğmiş duruyorlardı.

Süleyman (as) rüzgâra emretti, rüzgâr onları hep beraber o kadar yükseltti ki artık **birinci kat semâdaki meleklerin zikir ve tesbihlerini işitiyorlardı**. Ve bu müthiş manzara karşısında hepsi mest ve hayran olmuşlardı. İşte o anda semâdan şu mânâda bir ses zâhir oldu:

"**Ey daire-i Süleyman'da bulunanlar! Bu kadar nüfûz, bu kadar kudret ve ihtişama rağmen eğer sahibiniz olan Süleyman'ın kalbinde zerre miktarı saltanâta meyli ve kibir olsa idi, sizleri onunla beraber arzdan semâya doğru ne kadar yükselttim ise o kadar yerin dibine geçirir idim**." *(Terbiyetü'l-Ezhân, s. 129)*

Dikkat:

1. Hz. Süleyman; "**Ben de bir miskinim."** der, gider miskinlerle oturur, onlarla yer içerdi.

2. O zamanki insanların çok uzun ömürlü olmalarına rağmen, Süleyman (as) bu saltanâtla ancak **elli üç** sene yaşamıştı...

Rivâyete göre **Hz. İsa**'ya havâriyyûn:

"Yâ **Nebiyyallah** (Ey Allah'ın Peygamberi)! **Sen su üzerinde de yürüyüp gidiyorsun, ama biz gidemiyoruz, neden?**" derler. Hz. İsa: "**Sizin nazarınızda altın ile toprağın farkı var mı?**" diye soruyor. Yahudi asıllı havârîlerin, altının adını duyunca gözleri parlıyor: "**Elbette var!**" diyorlar. O zaman Hz. İsa: "**İşte ondan."** buyuruyor.

Hz. Ömer (ra) halîfeliğinde Hz. Rasûlüllah'ın hanımı Cahş'ın kızı Zeynep Vâlidemize ihtiyaçları için bir kese altın gönderiyor. Zeynep Vâlidemiz onları aldığı gibi fakirlere dağıtıyor, sonra da ellerini açıyor: "**Yâ Rabbî! Ne olur artık beni senden başka kimseye muhtaç etme**" diye yalvarıyor ve biraz sonra da ölüyor. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 519-523)*

Hz. Ali'yi yemeğe davet edenlere o üç şart koşarmış:

1. Bana ikrâm etmek için pazardan ekstra bir şey almazsan,

2. Komşularından evindekilere ilave olarak bir şey alıp eklemezsen,

3. Bana ikrâm ettiğin nimetleri çoluk-çocuğunun nafakasından kısmazsan, davetine icâbet ederim." *(İmâm Gazâlî, Kimyâ-yı Saâdet, s. 214)*

DIHYETÜ'L-KELBÎ İSLÂM'DAN ÖNCE NE İDİ, NE OLDU?

Dıhyetü'l-Kelbî vaktiyle çok zengin ve cömertliği ile meşhur, çok da güzel bir aşiret reisi idi. Bunun için Müslüman olmadan evvel çok evlenmiş ve ilk doğan çocukları kız olduğu için altmış kızını kendisi için bir ayıp kabul ederek, diri diri elleri ile gömmüştü. Ne zamanki Müslüman oldu, bu yaptıkları aklına gelir ve çok ağlardı. İşte bu gözyaşları, cömertliği ve İslâm'ın nuru zamanla onu o hale getirdi, o dereceye yükseltti ki; birçok kere Cebrâil (as) bu güzel insanın sûretine girerek Peygamberimiz'e vahiy getirdi veya görüşmeye geldi...

CİNNÎLER İNSANLARA NİSBETLE ÇOK YAŞARLAR

Üç yüz küsûr yaşındaki **Cahup**, Rasûlüllah'tan Kur'ân-ı Kerîm dinleyen ve Müslüman olan cinnîlerdendi. Bir gün Peygamberimiz'e gelmiş, Peygamberimiz de ona: "**Ey Cahup! Sen cennetliksin."** müjdesini vermiştir. **Cahup** tam sevinecekti ki Cebrâil (as) Rasûlüllah'ın (sav) yanına indi ve; "**Rabbinin sana selâmı var, Yâ Muhammed! Cahup cennete giremez."** buyuruyor. "**Ta ki iki buçuk dirhem zekât borcunu ödemedikçe**." Cahup bu emri alınca hemen borcunu ödüyor ve birçok hayır-hasenât da yapıyor. Ondan sonra tekrar Cibrîl (as) iniyor: "**Şimdi Cahup cennetlik."** diyor.

ÖŞÜR

Öşür, onda bir demektir ve topraktan çıkan mahsulün, meyvenin zekâtıdır.

Cenâb-ı Hak *En'am Sûresi 6/141.* âyetinde,

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ اِذَا اَثْمَرَ وَاٰتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا تُسْرِفُوا اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾

Meali: "**Her biri meyve verince meyvesinden yiyin, hasat günü de hakkını** (zekât-öşür ve sadakasını) **verin; ama israf etmeyin, çünkü O** (Allah)**, israf edenleri sevmez.**" buyuruyor.

FAKİR VE İŞÇİ OLAN DA NAMUSLU VE İFFETLİ OLMALI

Vaktiyle bazı kimseler birbirlerine darılmışlar. Hz. Zekeriyyâ'ya gidelim de o aramızda hakem olsun ve aramızı bulsun, diye anlaşmışlar. Zekeriyyâ Peygamberi evinden aramışlar. Hanımı dışarıya çıkmış (çok güzelmiş), çalıştığı yeri onlara söylemiş ve içeri girmiş. Hz. Zekeriyyâ'yı tarif edilen yerde işçilerle beraber yemek yerken bulmuşlar. Fakat Hz. Zekeriyyâ bunları yemeğe davet etmemiş. Sofradan kalkınca da yalın ayak dışarı çıkarak bunların yanına gelmiş, bunlar da gördüklerine hayret etmişler ve Hz. Zekeriyyâ'ya sebeplerini sormuşlar.

Cevaben buyurmuş ki:

a) O güzel hanımı evimde ve nikâhımın altında tutuyorum ki kalbim ve gözüm dışarıda ve başkasında olmasın.
b) Sizi yemeğe buyur etmedim. Çünkü işveren, bana yetecek kadar yemek getirmişti. Sizi de buyur etseydim, yemek bana yetmeyecek, gücüm azalacak, az çalıştığım için de aldığım para bana helâl olmayacaktı.
c) Yanınıza yalın ayak gelmemim sebebi ise çalıştığım yerin toprağı ayakkabıma bulaşmıştır. Başkasına ait olan o toprağı sizin yanınıza taşımış olabilirim diye korktum da ondan, dedi ve aralarındaki halli gereken meseleyi dinleyip hallettikten/çözüme kavuşturduktan sonra yine işine döndü. *(İmâm Gazâlî, Kimyâ-yı Saâdet, s. 214-15)*

HAK-HUKUK MEVZUUNDA VAKTE HÂKİM ALLAH'IN KULLARI

Ebû'l-Vakt (vaktin babası, sahibi) unvanını almış olan bu zâtlardan biriyle İbrahim bin Ethem'in buluşması şöyle olmuştur: Bu zât bir fırında işçi olarak çalışmaktadır. İşçi olduğu için nâmını duyup âşık olduğu İbrahim bin Ethem'i gidip bir türlü ziyaret edememektedir. Bundan habersiz olan İbrahim bin Ethem de bilmeden bir vesile ile onun olduğu şehre gitmiş, kalacak yeri olmadığı için geceyi de oradaki bir camide geçirmek istemiştir. Fakat o günlerde kalacağı camide hırsızlık olduğu için bunu tanımayan müezzin onu dışarı çıkarmak istemiş, çıkmak istemeyince de ayaklarından çekerek dışarı atmış ve camiyi kilitlemiştir.

Her taraf kapalı olduğundan gidecek yer bulamayan İbrahim bin Ethem, ışıkları yanan, yarına ekmek hazırlayan fırına yaklaşmış… Fırında birinin çalıştığını ve peçkoyu (arabalı ekmek fırınını) yakmaya uğraştığını hem de hep sağına soluna baktığını görüyor. İbrahim bin Ethem bu kişiye selâm vermiş, fakat fırını yakmaya çalışan bu kişi işini bitirene kadar selâmını bile almamıştır. İşini bitirmiş, sonra da selâmını almıştır.

İbrahim bin Ethem; "**Selâm verdim, neden selâmımı almadın**?" demiş, o zât da; "**Ben yevmiye ile çalışıyorum. O saatte selâmını alsam, seninle meşgul olsam işverenin hakkı üzerime geçerdi, ondan.**" demiş.

"**Peki! Öyleyse neden hep sağa-sola bakıyordun?**" demiş. Çalışan o kişi de: "**Azrâil** (as) **can almaya gelecek de, ne zaman ve hangi taraftan gelecek diye hem çalışıyor hem de onu bekliyordum.**" demiş. Bu cevaptan çok memnun olan İbrahim bin Ethem tekrar sormuş: "**Cenâb-ı Hakk'a duâ ettin mi? Ettiğin duâların kabul oldu mu?**" O zât da; "**Evet ettim. Ve bir duâm hariç Allah hepsini kabul etti**" diyor. "**Peki, kabul olmayan o duân hangisidir?**" deyince de o kişi "**Allah yolunda tâcını-tahtını terk eden, Allah'ın sevgili kulu İbrahim bin Ethem'i yirmi senedir duyuyorum. Ama bir türlü ziyaretine gidemedim, işte tek kabul edilmeyen arzum ve duâm o kaldı**" diyor.

Bunun üzerine İbrahim bin Ethem atılıp, boynuna sarılıyor ve; "**Vallahi Allah o duânı da kabul etti. Hem de bacağından çekerek kendi evinden dışarı atıp senin kapına getirtti.**" diyor.

Dikkat: İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn'de benzer bir hadise Hz. Zekeriyyâ hakkında da anlatılıyor. (c. 4, s. 70)

AKTÜALİTE

Unutmayalım ki Hz. Ömer Kudüs'ün fethine giderken, işçisiyle değil, kölesi ile bir merkebe münavebe ile biniyordu.

Ey günümüz yöneticileri, zenginleri! Bugün sizler ne âlemdesiniz? İdâreniz altındakilere, işçiniz-memurunuz-müstahdeminiz durumundaki personele hangi muâmeleyi lâyık görüyorsunuz?

a) Hasta olan memurunuza-işçinize doktor rapor vermeden izin verip, evine gönderebiliyor ve ona; "İyi olmadan işe gelme." diye biliyor musunuz?
b) İlacı sigortadan alırsın ama; "Al şunu da meyve vesair ihtiyaçların için kullan." deyip elinizi cebinize atabiliyor musunuz?
c) İşe gelemeyen işçinize, eliniz hediyeler dolu ziyarete gidebiliyor, ayrılırken yastığının altına bir miktar harçlık bırakabiliyor musunuz?
d) Fabrikada işçilerinize yemek verip, bir öğün olsun onlarla oturup, onlar ile beraber yemek yiyebiliyor musunuz?
e) Müessesenizde bir mescid yapıp, iyi bir din adamına haftada işçilerinize bir cuma sohbeti olsun, yaptırabiliyor musunuz?
f) Onlarla omuz omuza o mescidde bir cuma namazı kılma nezaket ve tevâzûsunu, alicenaplığını gösterebiliyor musunuz?
g) Dertli, dalgın, gördüğünüz bir işçinize-memurunuza neyin var deyip, onunla hemdert olabiliyor, sonra da; "Haydi bugün git, benden sana izin kardeşim." diyebiliyor musunuz?

İşçiler Hz. Zekeriyyâ ile İbrahim bin Ethem misâlinde olduğu gibi helâl rızık için çalışırlarsa, patronlar da burada sırladığımız patronlar gibi âlicenap davranabilirlerse, o ülkede patronla işçi arasında nefret değil, muhabbet pekişir. Ve Japonya'da, Kore'de olduğu gibi verim de artar. Ama bunların olmadığı ülkelerde de işçi ile işveren arasında düşmanlık körüklenir, fitne-fesat tohumları yeşerir. Neticede verim düşer, sokaklar anarşiden geçilmez olur.

⁂

Konya Selçuk Üniversitesi'nde 2000'li yılların başında dört yüz on parça kâğıt para üzerinde yapılan ilmi bir araştırmada, kullandığımız banknotların bol miktarda ***Bacillus*** (basillus) ya da Türkçe tekil ifadesiyle **basil** (çoğulu: **basiller**, çubuk ya da çomak şekilli bir bakteri türü) taşıdıkları tespit edilmiştir.

Demek ki bir türlü veremediğimiz ve biriktirdiğimiz bu paralar, sadece âhiretimiz bakımından değil, dünyamız itibarıyla da bakteri saçan varlıklardır. Öyle ise yapılacak tek şey, onu hemen fakire verip elden çıkartmak ve kurtulmaktır.

⁂

Üstâzım **Süleyman Efendi** Hazretleri; "**Bir kimseye zekât borç olması için onun on iki sarı lirası** (altını) **olmalıdır. Lâkin kurban kesmek için altı sarı lira kâfidir."** buyururlardı. Bu ölçüye dikkat!

ŞİİRLER

Kâhi safa buldu gönül aynası, kâhi keder.
Böyledir hal-i dünya, böyle gelmiş böyle gider.
Kâtibî

Bağ-ı dehrin hem hazânın hem bahârın görmüşüz.
Biz neşâtın da (sevincin de), gamın da rüzgârını görmüşüz.
***

Top-ı âh-ı inkisâra pây-dâr olmaz yine
Kişver-i câhın nice sengîn hisârın görmüşüz
***

Mâle mülke mağrur olup deme var mı ben gibi.
Bir muhalif rüzgâr eser, savurur harman gibi.
Nâbî

34. DERS:

Köle Azat Etmek

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ ۞ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ۞ وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ۞ فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ۞ وَمَا اَدْرٰيكَ مَا الْعَقَبَةُ ۞ فَكُّ رَقَبَةٍ ۞ اَوْ اِطْعَامٌ فِى يَوْمٍ ذِى مَسْغَبَةٍ ۞ يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ۞ اَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ﴾

Mealleri: **"Biz ona** (insana) **iki göz vermedik mi? Bir dil ile iki dudak vermedik mi? Bir de ona** (hayır ve şer) **iki yol göstermedik mi? Ama o, sarp yokuşa göğüs geremedi. O sarp yokuşun ne olduğunu** (ve ne ile aşılacağını) **sen nereden bileceksin? O ancak bir köle âzâd etmekle yahut bir açlık gününde** (açlara) **yemek yedirmekle, akrabadan olan bir yetime yahut tozatoprağa bulanmış bir yetime** (ikramla ancak aşılır, geçilir)." *(el-Beled, 90/8-16)*

Âyetin zâhirî mânâsı: Bize geçitleri geçmek, Sıratı aşmak, Cemâlullah'a ulaşmak için köle âzâd etmeyi, akrabamızdan bir fakire sahip çıkmayı veya çok fakir herhangi bir kimsenin elinden tutmayı hedef gösteriyor.

Bâtını mânâsı ise:

1. Kişi amel ve ibadeti ile kendini azâb-ı İlâhî'den halâs ve âzâd edecek.

2. Kalbini ve âzâlarını, nefsinin ve hevâsının elinden kurtaracak ki bu en büyük cihaddır.

Hz. Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) de bu âyetlere bâtınî mânâ olarak; "**Köle âzâd etmeyi, insanın rûhunu nefsinin elinden kurtarmakla; akrabadan olan veya olmayan bir fakiri yedirip giydirmeyi de yedirip içirmek ve giydirmekle değil, ilim ve irfanla onu teçhîz ederek ebedî hayatını kurtarmakla Sırat geçilir.**" diye tefsir ve izah buyururdu.

إِنَّ اللهَ يَقُولُ: يَا ابْنَ آدَمَ! إِنْ نَازَعَكَ لِسَانُكَ فِيمَا حَرَّمْتُ عَلَيْكَ فَقَدْ أَعَنْتُكَ عَلَيْهِ بِطَبَقَتَيْنِ فَأَطْبِقْ، وَإِنْ نَازَعَكَ بَصَرُكَ إِلَى بَعْضِ مَا حَرَّمْتُ عَلَيْكَ، فَقَدْ أَعَنْتُكَ عَلَيْهِ بِطَبَقَتَيْنِ فَأَطْبِقْ، وَإِنْ نَازَعَكَ فَرْجُكَ إِلَى مَا حَرَّمْتُ عَلَيْكَ فَقَدْ أَعَنْتُكَ عَلَيْهِ بِطَبَقَتَيْنِ فَأَطْبِقْ ۞

Mânâsı: "Muhakkak ki Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: Ey âdemoğlu! Eğer isyan hususunda dilin seni zorlarsa, ben bir dile iki dudakla mânîa/engel koydum. Onlarla sana yardım ettim. Onları kapat. Eğer gözün bazı haram kıldığım şeylere bakmakta seni zorlarsa, ona da iki kapak kıldım. O kapaklarla sana yardım ettim. Onları kapa. Eğer ırzın seni haram işleme hususunda zorlarsa, ona da iki bacağı kapak kıldım. Onlarla sana yardım ettim. Bacaklarını kapayarak ırzını koru, harama mânî ol!"

DERSİMİZİN MEVZUU ŞU ÜÇ ESASA MEBNİDİR

1. Kölelik nedir ve ne zaman başlamıştır?
2. Bugün köle ve kölelik var mıdır?
3. Azat etmenin fazileti dinimizde nedir?

Kölelik nedir ve ne zaman başlamıştır?

Kölelik: Harpte esir alınan kadın ve erkeklerin, esir alanların elinde hizmetçi olarak ücretsiz kullanılmaları veya alınıp satılmalarıdır. Bunların erkeklerine **gulam**, kadınlarına ise **cariye** denirdi.

Köleliğin tarihi çok eskidir. Bazı gâfiller, câhiller veya İslâm düşmanları köleliği İslâm'a mâl ederler ve İslâm'ın getirip tesis ettiğini iddia ederek, İslâm'a saldırırlar.

Hâlbuki kölelik, İslâm'dan evvelki dinlerde ve Araplarda çok eskiden beri vardır. Hz. Yusuf'un kardeşleri; "**Kölemizdi, kaçıp bu kuyuya saklanmış.**" diyerek kuyuya attıkları kardeşlerini az bir paraya satmışlar ve onun kölelik dönemi böyle başlamıştı.

Yahudilikte kölelik, o kadar yaygın idi ki borçlu borcunu ödeyemez ise gider alacaklının kölesi olurdu.

Nitekim Hz. Ebû Bekir, bir Yahudi'ye olan borcunu ödeyemeyince, onun köleliğini kabul etmek üzere Hz. Âişe'ye vedaya gelmiyor mu? *(Menâkıb-ı Hz. Ebû Bekir)*

Şüphesiz ki İslâmiyet, köleliği tesis eden bir din değil, onu kaldıran en azından tahdîd eden, kaldırmaya yönelik hükümler getiren bir dindir. Şöyle ki:

1. Sıratı geçebilmenin şartlarından biri olarak **köle âzâd etme**yi zikir ve beyan etmesi... Yukarıda geçen âyetlerde olduğu gibi.

2. Her türlü **kefâret** ödemek için **köle âzâd etme** şartı getirerek onları kurtarmaya çalışması.

3. Köleye zekât verilmesi, böylece kölenin sosyal hayatının yükseltilmesi, hür olmak için bedel vermek (mukâtebe yapmak) isteyenleri (kazanır hale getirerek) kurtarmayı esas alması.

4. Hz. Allah'ın; وَمَا مَلَكَتْ اَيْدِيكُمْ...

Yani: "**Elinizin altındakilere de ihsânda bulunun"** kölelerin görüp gözetilmesi.

5. Hz. Peygamberin en meşhur hutbesi olan **Veda Hutbesi**'nde, ümmetine yaptığı son tavsiyeleri arasında, **köleleri** de unutmaması ve; أُصِيكُمْ بِالصَّلاَةِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ...

Yani: "Size **namaz**ı vasiyet ediyorum ve **elinizin altındakiler**e iyi muâmelenizi tavsiye ediyorum." buyurması.

6. Yine Hz. Rasûlüllah'ın son nefesinde bile aynı şeyi Ashâbına ve ümmetine bir emir olarak buyurması... Bunlar, hangi dinde ve geçmiş hangi Peygamberin sözlerinde vardır?

Asr-ı Saâdet'ten bir örnek: Ashâbın ileri gelenlerinden İbn-i Mes'ud Hazretleri anlatıyor: "Kölem bir gün beni kızdırmış, ben de öfkeme mağlup olmuş, onu dövüyordum. Tam bu sırada arkamdan bir ses işittim. Bana diyordu ki:

إِعْلَمْ يَا أَبَا مَسْعُودْ! إِنَّ اللهَ أَقْدِرُ عَلَيْكَ مِنْكَ عَلَى هذَا الْغُلاَمِ ۞

Yani: "**Ey Ebâ Mes'ud! Bil ki muhakkak Hz. Allah'ın gücü sana senin bu köleye olan gücünden çok daha fazladır**."

Bu sözün heybetinden elimdeki sopa yere düştü. Baktım arkamda bu heybetli sözün sahibi Hz. Muhammed (sav) duruyor. Hemen "**Yâ Rasûlallah! Bu kölem Allah rızâsı için hürdür."** dedim, bunun üzerine Peygamber Efendimiz:

أَمَا لَوْ لَمْ تَفْعَلْ لَمَسَّتْكَ النَّارُ ۞

Yani: "**Eğer böyle yapıp, bu köleyi âzâd etmese idin, seni mutlaka ateş (cehennem) ihâta edecekti** (kuşatacaktı)" buyurdu. *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 3, s. 176)*

Mühim bir not: Garpta ve garptaki dinlerde kölelik yoksa Batı'da yaşayan Afrika kökenliler nedir? Nereden, nasıl gelmişlerdir ve nasıl bu kadar çoğalmışlardır? Daha düne kadar, gemiler dolusu Afrikalıyı hem de hayvan avlar gibi avlayıp, Afrika'dan Batı'ya gemi hangarlarında taşıyıp satanlar bizim dedelerimiz mi? Yoksa onların dedeleri midir?

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاللهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ فِى الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَادِّى رِزْقِهِمْ عَلٰى مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ اَفَبِنِعْمَةِ اللهِ يَجْحَدُونَ﴾

Meali: **"Allah rızık yönünden bir kısmınızı diğerlerinden üstün kıldı. Kendilerine bol rızık verilenler, rızıklarını ellerinin altındakilere** (kölelere) **vermiyorlar ki onda eşit** (rızık hususunda müsâvî) **olsunlar. Durum böyle iken Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?"** *(en-Nahl, 16/71)*

ثَلاَثٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ كُنْتُ خَصْمَهُ خَصَّمْتُهُ، رَجُلٌ أَعْطَا بِي ثُمَّ غَدَرَ، وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ وَرَجُلٌ إِسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِهِ أَجْرَهُ ۞

Mânâsı: "**Kıyâmette şu üç kişinin hasmı bizzat benim. Benim hasmı olduğum kişi de orada perişan olacak demektir.**

Biri: Benim adımı anarak söz kesen (yemin eden) **sonra hıyanette bulunan.**

İkincisi: Hür insanı satıp, parasını yiyen. (Bugünkü beyaz kadın ticareti yapanlar, uyuşturucuya evvelâ alıştırıp sonra insanları kobay gibi kullananlar, vs. vs. .)

Üçüncüsü: Çalıştırdığı işçinin parasını vaktinde, zamanında vermeyenler." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, Harf-i Se)*

أَعْطُوا الْأَجِيرَ أَجْرَهُ قَبْلَ أَنْ يَجُفَّ عَرَقَهُ وَأَعْلَمُوا أَجْرَهُ وَهُوَ فِي عَمَلِهِ ۞

Mânâsı: "**Çalıştırdığınız işçinin ücretini teri kurumadan veriniz ve onunla kaça anlaştığınızı önceden tespit ediniz** (konuşup belirleyiniz)."

Demek ki çalıştıran-işveren, işçinin hakkını teri kurumadan verecek, işçi de terleyecek şekilde çalışıp, aldığını hak edecek.

BUGÜNKÜ KÖLELİK

Bugün şahısların belki köleleri yok. Ama bugün milletlerin birçoğunun hürriyetleri ya çiğnenerek veya yaldızlı nutuklarla kandırılarak ellerinden alınmıştır. Bugün maalesef ferdi kölelikten milletlerin köleliğine geçilmiştir.

İşte komünizm ve materyalizm: Dünyanın neresinde varsa veya var olmuş ise oradaki bütün milletleri rejimine esir etmiştir. Ve onları yıllarca köle gibi kullanmıştır. Amma bunun da üç sebebi vardır:

a) Din adamları: Halkın din adamlarına hor bakması, onları alaya alması, Müslümanların onlara olan inancını-itimadını sarsmaları, bunun için filimler çevrilmesi, karikatürler çizilmesi vs. gibi.

b) Zenginler: Aşırı derecede zengin olup, onlar ferah ve fuhur içinde yaşarlarken, fakirler ise perişan olup ilaç parası bile bulamazken, böyle bir durumdaki ülke elbette komünizmin-kapitalizmin kucağına düşecektir.

c) Ajanlar: Milletin mukaddessâtını tahrip eden bazı medya ve şer ocakları-odakların, fakirleri zengin yapacağız diye aldatıp, kanunlara ve zenginlere karşı kışkırtmaları, ayaklandırmaları, bunun için filimler çevirmeleri ve televizyonların gençleri tahrik eden şov programları gibi.

Evet bugün köle var mı?

Dış görünüşü itibari ile yoksa da gerçekte elbette var. Ve hiçbir zaman da yeryüzünde kölelik bitmeyecektir. Kur'ân-ı Kerîm'in âyetleri nasıl kıyâmete kadar devam edecekse, kölelik de öyle devam edecektir. Bir başka açıdan şu hadîsi şerîfe bir bakalım:

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ: هَمُّهُمْ بُطُونُهُمْ، وَشَرَفُهُمْ مَتَاعُهُمْ، وَقِبْلَتُهُمْ نِسَائُهُمْ، وَدِينُهُمْ دَرَاهِمُهُمْ وَدَنَانِيرُهُمْ، أُولٰئِكَ شَرُّ الْخَلْقِ لاَ خَلاَقَ لَهُمْ عِنْدَ اللهِ ۞

Mânâsı: "**İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki onların bütün himmeti** (tüm dert ve gayreti) **karınları ve mideleri olacak. Şerefleri ise dünyalıkları** (paraları, etiketleri, kariyerleri, unvanları) **olacak. Kıbleleri karıları, dinleri ise altın ve gümüşleri** (paraları-servetleri) **olacak. İşte bunlar yeryüzündeki mahlûkâtın** (yaratıkların) **en kötüleridirler ve Allah katında bunların hiçbir değerleri yoktur.**" *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 504)*

KÖLELİK MEVZUUNDA PEYGAMBERİMİZDEN CİHANŞUMÛL BİR ÖRNEK

Peygamberimiz (sav), hasta olduğu son günlerde bile boş durmuyor **Mûte** harbi için bir ordu hazırlıyor ve bu ordunun başına da vaktiyle kendi kölesi iken, âzâd ettiği **Zeyd**'in oğlu **Üsâme**'yi getiriyor. Çok genç ve 19 yaşlarında bulunan Üsâme'nin ordusunda ise **Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali** gibi zatlar da birer nefer olarak bulunuyor.

Ne yazık ki ordu daha hareket etmeden Peygamberimiz Efendimiz Medine'de vefât ediyor. Ashâb Hz. Ebû Bekir'i halîfe seçiyor. Ve Hz. Üsâme'den Hz. Ömer'in kendisine yardımcı olmak üzere yanında kalması için izin istiyor. Hz. Üsâme de müsaade ediyor ve ordusuyla yola çıkıyor.

Bu uğurlama merasimi de çok câlib-i dikkattir. Çünkü koca halîfe Hz. Ebû Bekir orduyla beraber yaya yürümekte, Üsâme ise at üstünde gitmektedir.

Üsâme artık dayanamıyor ve yalvarmaya başlıyor: "**Ey Mü'minlerin Emîri! Ya siz de atınıza bininiz veya bana da müsaade ediniz ben de inip yanınızda yürüyeyim."** diyor.

Hz. Ebû Bekir: "**Vallahi ya Üsâme! Ne sen ineceksin, ne de ben bineceğim. Allah'ın Rasûlü'nün yola çıkardığı bu orduyla, bırak biraz yaya gideyim de ayaklarım bu mübârek ordunun çıkardığı tozlarla tozlansın."** buyuruyor.

İşte İslâm'da bir halîfe ve bir kölenin gencecik oğlu ve askerleri, işte İslâm şuuru ve âlicenaplığı…

Tabii günümüzde bir de nefsin, şeytanın ve hevâ-i dünyanın köleleri vardır. Bunun için Peygamberimiz şöyle yalvarıyor:

اللّٰهُمَّ لاَ تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ ۞

Yani: "**Beni, gözümü yumup açıncaya kadar bile nefsimin elinde bırakma Allah'ım!**"

Hz. Üstâzım Süleyman Efendi (k.s.) buna ilave ediyor:

أَوْ أَقَلَّ مِنْ ذٰلِكَ يَا رَبِي!

Yani: "**Bundan az bir zaman da olsa beni nefsimin eline bırakma Allah'ım."** diye yalvarıyor.

Bu hususta bir de İbrahim bin Ethem hazretlerine kulak verelim:

Vaktiyle tâcını tahtını Allah yolunda terk etmiş bu mübârek zât buyuruyor ki: **"Nefsimi üç yerde kırdım ve kendime esir ettim:**

1. Bir deniz yolculuğunda idim, gemideki bir sarhoş benim sakalımdan tuttu ve oradakilere; "**Ben vahşi merkebi böyle gezdiririm."** dedi, beni sürükledi, herkes de bana güldü.

2. Misafir gittiğim şehirde kimse beni evine misafirliğe davet etmedi. Ben de mecburen bir camiye sığındım. Meğer bir evvelki gece o camide hırsızlık olmuş ve bir kilim çalınmış. Şehrin yabancısı olduğum için **sen çaldın,** diye, **beni hem hırsız ilan ettiler hem dövdüler hem de ayaklarımdan sürüyerek dışarı attılar, ben de ışıkları yanan bir fırına sığındım**.

3. Vaktiyle âzâd ettiğim bir kölem, bir gün sarhoş olarak karşıma çıktı. Bana "**Beni evime götür."** dedi. Ben de belki ibret alır, işaretten vazgeçer, diye tuttum onu **kabristan**a götürdüm. "**Ve evin burasıdır."** dedim, **beni hem dövdü hem de üzerime küçük abdestini yaptı**, diyor.

Sevgili Peygamberimiz (sav);

مُوتُوا قَبْلَ أَنْ تَمُوتُوا ۞

Yani: "**Ölmeden evvel ölünüz!**" buyuruyor.

Şöyle ki; insan nefsinin esiri-kölesi olmaktan kurtulup, Allah'ın kulu-kölesi olma şerefine erecek.

Bu hadisle alâkalı **Mevlânâ**'nın **Mesnevi**'sinden özetle bir hikâye:

Zengin bir tüccar varmış. Evinde her şey olduğu gibi kafeste öten güzel bir **bülbül**ü de bulunuyormuş. Ticaret için uzun bir yolculuğa ve bir başka şehre giderken, hanımına çoluk-çocuğuna ne istediklerini sorup, not etmiş. Derken kafesteki bülbüle gelmiş; "**Senin de bir isteğin var mı?**" demiş. Bülbül de "**Benim oralarda hem cinslerime rastlarsanız, selâmımı söyleyiniz ve burada bir kafeste esir olduğumu anlatınız."** demiş.

Zengin adam uzak ülkeye gitmiş, ticaretini yapmış, herkesin isteklerini almış, dönerken bir dal üzerinde bir bülbülün şakıdığını görünce, evindeki bülbülün selâmı aklına gelmiş ve o bülbüle; "**Senin bir benzerin benim evimde, kafeste yaşamaktadır. Sana selâmı var."** der demez, daldaki bülbül ölmüş ve pat diye yere düşmüş. Zengin bundan çok üzülmüş, yoluna devam edip evine gelmiş. Herkesin hediyesini dağıttıktan sonra bülbüle dönmüş ve selâmını götürdüğü bülbülün öldüğünü üzülerek anlatmış. Bülbül de kafeste hemen ölmüş. Zengin buna daha çok üzülmüş, ama çare yok, ölen bülbülü kafesten çıkarıp, bahçede münâsip bir yere atmış. Bülbül hemen dirilip, ağacın dalına uçmuş ve zengine; "**O bülbül ölmedi, ölü numarası yaparak bana seninle mesaj gönderdi. Öl ki kafesten kurtulasın, demek istedi ben de onun mesajına uydum, kafesteki esaretten kurtulup, hürriyetime erdim."** diyor.

KÖLE AZAT ETMENİN FAZİLETİ

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَسَيُجَنَّبُهَا الْاَتْقٰى ۞ اَلَّذِى يُؤْتِى مَالَهُ يَتَزَكّٰى﴾

Mealleri: **"O en çok takvâ sahibi olan ise ondan** (ateşten) **uzaklaştırılacaktır. O ki malını verir, temizlenir."** *(el-Leyl, 92/17-18)*

İşte bu âyet-i celîle Hz. Ebû Bekir'in, bir müşrikin elinde köle olan ve işkence gören Bilâl-i Habeşî'yi hem de değerinden fazla para vererek satın alıp âzâd etmesi sebebiyle nâzil olmuştur.

NEFSİN, DÜNYANIN HEVÂ Ü HEVESİN KÖLELERİ

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَفَرَاَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰيهُ وَاَضَلَّهُ اللّٰهُ عَلٰى عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلٰى سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلٰى بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللّٰهِ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۞ وَقَالُوا مَا هِىَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا اِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ اِنْ هُمْ اِلَّا يَظُنُّونَ﴾

Mealleri: (Ey Rasûlüm!) **Hevâ ve hevesini** (nefsinin istek ve zevklerini) **kendine ilâh edinen, Allah'ın kendi ilmi dâhilinde saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürleyip gözüne de perde çektiği kimseyi görüyor musun?** (Diploması da var, unvanı da…) **Şimdi onu Allah'tan başka kim hidâyete erdirebilir,** (doğru yola getirebilir?) **Hâlâ düşünmez misiniz?**

"Hem (kıyâmeti inkâr eden o kâfirler-müşrikler) **dediler ki: "Hayat, ancak** (bizim yaşadığımız) **bu dünya hayatımızdan ibarettir. Yaşarız ve ölürüz. Bizi ancak dehr** (geçen zaman, tabiat) **helâk eder** (yokluğa sürükler)**. Hâlbuki onların bu hususta hiçbir bilgileri yoktur. Onlar, sadece böyle zannederler** (zanları-teorileri peşinde sürüklenip giderler)." *(el-Câsiye, 23-24)*

Gerçek hürriyet nefsi ayaklar altına alabilmektir. Bazı örnekler:

1. Hacı Üftâde Hazretlerinin, gerçek hürriyete erebilmesi-kavuşabilmesi için Bursa kadısı (hâkimi) Mahmud Hüdayî'ye Bursa çarşısında ciğer sattırması gibi. *(Dini Hikâyeler)*

2. Bâyezîd-i Bistâmî'nin (k.s.) otuz yıl sohbetlerine devam eden, ileri derecedeki mürîdlerinden biri bir gün üstâzı Bâyezîd'a; "**Otuz yıldır hiç iftar etmemek üzere oruç tuttum. Geceleri de hiç yatmadım, buna rağmen keşfim** (mânevî gözüm) **açılmadı"** diye serzenişte bulunuyor ve; "**Anlattıklarınızın zevkine de varamıyorum, neden Üstâzım?**" diyor.

Bâyezîd-i Bistâmî de; "**Otuz değil, üç yüz sene de dediğin gibi ibadet etsen, yine anlattıklarımın zevkine varamazsın ve keşfin de açılmaz.**" diyor. Mürîdi; "**Neden?**" diye soruyor. Bâyezîd-i Bistâmî de; "**Zira sen nefsinle meşgulsün, bu sebeple de mahcup ve memnûsun.**" buyuruyor. "**Peki, çaresi yok mu Üstâzım?**" diyor. Hz. Bâyezîd da "**Var, ama sen bunu kabul etmezsin.**" buyuruyor. "**Nedir, söyle, kabul edeceğim?**" diye ısrar edince, Bâyezîd-i Bistâmî; "**Hemen bir berbere koşman, saçını-sakalını kestirmen, güzel elbiselerini çıkarıp, kalın ve eski elbiseler giymen ve yanına bir çuval ceviz alıp, sokağa çıkarak, 'Ey çocuklar! Bana kim bir taş atarsa, ona bir ceviz vereceğim' diye bağırmandır. Ve böylece sokak sokak dolaşmandır.**" buyuruyor. Adam; "**Fesübhânallah! Bu ne biçim söz**?" deyince de Bâyezîd-ı Bistâmî; "**Senin bu tesbihin şirktir.**" der. Adam; "**Nasıl şirk olur?**" deyince, Bâyezîd-i Bistâmî; "**Zira sen, Allah'ı değil, kendini büyütüyorsun, nefsini tesbih ediyorsun.**" der. Adam daha da şaşırır ve; "**Bu dediğini yapamam, bana göstereceğin başka bir yol var mı?**" deyince, Bâyezîd-i Bistâmî; "**Senin için yine buradan başlayacağım.**" deyince adam; "**Ben bunu yapamam.**" dedi. Bunun üzerine Bâyezîd; "**Yapamayacağını, kabul edemeyeceğini dolayısıyla da keşfe mazhar olamayacağını zaten başlangıçta ben sana söylemiştim.**" der.

Bâyezîd-i Bistâmî Hazretlerinin anlattığı bu tedavi usulü, nefsini beğenmek ve insanların kendisine bakmasını arzu etmek gibi hastalığa yakalananların tedavi yoludur. Bu hastalıktan, başka kurtuluş çaresi yoktur. Bu tedavi ve ameliyata dayanamayan, buna tahammül edip kendisini tedavi ederek bu mertebeye yükselenleri veya hiç bu hastalığa yakalanmadan bu derecelere ulaşanları inkâra kalkışmamalıdır. Sıhhat derecesinin en azı, bunun mümkün olduğuna inanmaktır. Bundan da mahrum olana yazıklar olsun. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 643)*

Kısacası böyle olunca yani insanın içinde benlik ve enâniyet hisleri bulununca perdeler açılmaz.

3. Bir gün Hz. İsa (as) İsrâiloğullarına sorar: "**Tohum nerede biter**?" Onlar da; "**İyi olan topraklarda biter.**" derler. Bunun üzerine Hz. İsa: "**Size gerçeği söylüyorum, İlâhî hikmet de toprak gibi mütevâzı olan ve kendini ayaklar altında farz edebilen gönüllerde biter. Oralarda yeşerir.**" buyuruyor. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, aynı sayfa)*

4. Asr-ı Saâdet'ten bir hadise: **Hz. Talha** (ra) anlatıyor: Sahâbînin biri çöl güneşinin altında ve kızgın kumlar üzerinde çıplak denilecek bir vaziyette yuvarlanıyor ve kızgın kumlarla vücûdunu dağlıyordu. **Peygamberimiz** (sav) de bir ağacın gölgesinde gölgeleniyordu. Rasûlüllah'ı orada gören o Sahâbî biraz sonra yanına geldi; "**Yâ Rasûlallah! Nefsim azdı da onu böyle terbiye ediyordum.**" dedi.

Peygamberimiz; "**Böyle bir mecburiyetin yoktu! Ama sen nefsini böyle kırınca gök kapıları bana açıldı ve Hz. Allah'ın meleklerine seninle iftihar**

ettiğini gördüm." buyurdu. Sonra da Ashâbına dönerek; "**Bundan** (bu Sahâbî'den) **azıklanın, istifade edin."** yani duâsından faydalanın, buyurdu. Bunun üzerine Sahâbîlerden biri; "**Bana duâ et!**" dedi, diğer biri; "**Bana da duâ et!**" dedi, Peygamberimiz de ona; "**Hepsine birden duâ et**" buyurdu. O Sahâbî de; "**Allah'ım bunlara takvâyı azık et. Ve bunları işlerinde hidâyette kıl!**" diye duâ etti. Peygamberimiz de; "**Allah'ım, bunu duâsında doğrula**!" diye duâ etti. O Sahâbî de devamla; "**Allah'ım, varacakları yeri de cennet et**!" diyerek duâsını bitirdi. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 732)*

5. Vehb İbn-i Münebbih Hazretleri anlatıyor: Ehlullah'dan biri uzun zaman ibadet etmiş, sonra da haftada yalnız on bir hurma yiyerek oruç tutup, öylece yetmiş hafta ibadet ederek, ihtiyacı olan şeyi Allah'tan istemiş, fakat arzusu Mevlâ tarafından kabul edilmemiş, bir türlü yerine getirilmemişti. Bunun üzerine o zât nefsine dönmüş ve; "**Ey hâin nefis! Bütün bu işler senin başının altından kalkıyor, eğer sende hayır olsa idi, benim dileğim mutlaka kabul olurdu!**" demiş. Bunun üzerine gökten bir melek iniyor ve; "**Ey âdemoğlu! Senin şimdiye kadar yaptığın ibadet, riyâzat bir tarafa, şu andaki nefsine hakaretin bir tarafa. Bu senin ibadetlerinden Allah katında daha makbul olmuş ve arzun yerine getirilmiştir."** diyor. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 733)*

TARİHTE "BARBAR KİM, MEDENÎ KİM?" ŞÖYLE BİR BAKALIM

Bugün insan haklarından bahseden, ama sadece kendilerini insan kabul edip, diğerlerini birer kobay olarak gören şu Avrupalıların dünkü hâliyle, ecdâdımızı, birkaç madde halinde bir mercek altına yatırıp, mukâyese edelim:

1. Bundan beş asır önce, onların birçoğunun da İmparatoru olan Hz. Fâtih, Katoliklerin kahrından ve taassubundan korumak üzere Ortodoksları himâyesine alarak bugüne kadar gelmelerini sağlamıyor mu?

Ve Sırp elçilerine; "Ülkemde nerede bir cami görürseniz, onun yanına hemen bir kilise yaptırabilirsiniz. Ve hattâ her ikisinin duvarları bile bitişik olabilir. İşte benim dinim böyle yüce bir dindir." demiyor muydu?

Şimdi bir de Avrupa'ya bakalım!

2. Avrupa'da 1834 yılına kadar Yahudiler insandan sayılmıyor, ancak belirli bir kısmına evlenme ve çocuk edinme hakkı tanınıyordu.

Nitekim İspanya'daki İslâm devleti yıkılınca, bundan beş yüz sene evvel Müslümanlardan önce Yahudiler Osmanlı topraklarına ve bilhassa İstanbul'a kaçıp, Osmanlı adâletine sığınmadılar mı?

3. Avrupa'daki Yahudilerin tamamına bundan otuz sene sonra, yani, 1864'te ancak evlenebilme hakkı tanındı. Ama ondan elli sene sonra da Hitler gelip, hepsini doğruladı. Fırınlara atıp, sabun yaptılar değil mi? O zaman da Hitler'den kaçanların yine sığınakları Türkiye değil miydi?

4. Avusturya'da değil Yahudilere, Hristiyan Katoliklere ve diğer Hristiyan mezheplerine bile kilise açma ve ibadethane yapma ruhsatı 18. asrın sonlarına kadar verilmiyordu, değil mi? Sonra da şartlı veriliyordu. Şöyle ki; çan kulesi olmayacak, çan çalınmayacak, caddeye kapı açılmayacak, gibi…

5. İngiltere'de din ve vicdan hürriyeti ancak 1820 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanabilmişti.

6. Fransa'da Protestan Hristiyanlara Katolikler evlenme, karı koca olma, anne baba olma, hakkını ancak 18. yüz yılın sonlarına doğru, tanımışlardı.

7. Amerika'da zencilerle, yerlilere (Kızılderililere ki aslen Orta Asya Türklerinden oldukları DNA testiyle sabit oldu) bugün bile tam hürriyet vermiyorlar. Ve halen birçok haktan mahrum bulunmuyorlar mı?

8. Avrupa'da medeniyet var, esaret yok da bunca Afrikalıyı Batı'ya gemilerle Müslümanlar mı taşıyıp sattılar? *(İsmail Hami Danışment, Tarihi Hakîkatler, s. 501)*

MEDENÎ AVRUPALILARI BOSNA'DA, KOSOVA'DA GÖRDÜK AMA ŞU MİSALLERE DE BİR GÖZ ATALIM

a) Avrupa'nın meşhur papazlarından biri olan *E. LUİSSE*, bakın kendi milleti hakkında ne diyor: "**Avrupa'nın felsefesi bugün kindarlık, yarın ise harptir. İşte Avrupa'nın bugünü, yarını budur**."

b) Bugünkü Japonya'yı bir cihan devleti yapan meşhur başbakanları MARKİ, dostu BARON KANEKO'dan, meşhur feylesof Herbert Spencer ile görüşmesini, dünya ve özellikle Batı hakkında onun fikri nedir, öğrenmesini ricâ ediyor.

Herbert Spencer, Baron'la Japon başbakanına şu rapor gönderiyor:

"**Şunu iyi bilin ki Avrupalıda vefâ yoktur. Bunun için mümkün olduğu kadar Avrupalıları ve Amerikalıları kendinizden uzak tutunuz. Onlara kanca takacak bir yer ve fırsat bırakmayınız. Bilhassa Avrupa'nın sivil ve askeri etkilerinden şiddetle kaçınınız**."

c) Çok yakın tarihte Pencaplı Müslümanlar İngiliz zulmüne isyan ediyorlar ve esaretlerinden kurtulmak istiyorlar. İngilizler de Pencap'ı yakıp yıkıyorlar. Fakat Pecanp'ın son bir kalesini bir türlü esir alamıyorlar. Ve nihayet onlara; "**Söz veriyoruz. Teslim olursanız hiçbirinizi îdâm etmeyeceğiz."** diye yemin ediyorlar. Bu söz ve yemine güvenip kaleden dışarıya çıkan Pencaplıları İngilizler top ateşine tutup, hepsini öldürüyorlar. "**Hani söz vermiştiniz? Neden böyle yaptınız**?" denince de hiç utanmadan-sıkılmadan; "**Biz sadece îdâm etmemeye söz vermiştik!**" diyebiliyorlar.

İşte bu Avrupalıya güvenip, onlarla bir birliğe girmek, yılanla bir çuvala girmeye benzer.

d) Buğdan Beyi ölüm yatağında oğullarına ne tavsiyede bulunmuştu?

Tâ 16. yüz yılda Avrupa'nın fethini önleyen ve en azından geciktiren, Türklere büyük zararlar veren bunun karşılığında da Katolik Avrupa tarafından Hristiyanların şövalyesi unvanı ve Buğdan Beyliği kendisine verilen *BÜYÜK STEFAN* ölüm döşeğinde başucuna topladığı oğullarına: "**Oğullarım! Belki de ben öleceğim, siz de yakın bir zamanda himâyeye muhtaç hale geleceksiniz. Eğer böyle bir durumla karşılaşırsanız, asla Rus'a yanaşmayın. Çünkü Ruslar hâindirler. Sizi yok ederler! Fakat kendinizi düşmanımız Türklere emânet edebilirsiniz. Çünkü onlar âdil ve merhametlidirler."** dediğini biliyor muyuz? *(Osmanlı İmparatorluğu Tarihi)*

Baksanıza; bugün Çeçenistan Müslümanları Rusya'dan, Afganlılar, Iraklılar, Batı'dan neler çekiyorlar! Herhangi biri öksürse, başlarına milyar dolarlık uçaklarla milyon dolarlık bombalar yağdırmıyor mu? Ama Bosna'da, Kosova'da yıllarca akan kan, Müslüman kanı olduğu için onu ne gören vardı, ne de ilgilenen, değil mi?

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.), **Allah'ın gadâbının mahlûkâta tecellîsi olan kölelik, hastalık gibi şeyler** hakkında buyuruyor ki: "**Gadâb-ı İlâhî'nin mahlûkâta taalluku, kulların isyanı ile meydana gelen bir zuhûrat-ı lâhikadır**."

ŞİİRLER

Kimsenin lütfuna olma talip
Çünkü bedeli cevher-i hürriyetindir.
Namık Kemal

⁂

OLMADAN

Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dûr (uzak) olmadan
Kenz açılmaz şol gönülde tâ ki pürnur olmadan
Sür çıkar ağyârı dilden tâ tecellî ede Hakk
Padişah konmaz saraya, hâne ma'mûr olmadan
Hakk cemâlin Kâbe'sini kıldı âşıklar tavaf
Yerde Kâbe, gökyüzünde Beyt-i ma'mûr olmadan
Mest olanların kelâmı kendinden gelmez velî
Ya niçin söyler: "Ene'l-Hak.", kişi Mansûr olmadan?
Mest olup meydane geldim ta ezelden ta ebed
İçmişem aşkın şarabın âb-ı engûr (üzüm suyu) olmadan
"Mûtû kable en temûtû (Ölmeden evvel ölünüz)" sırrına mazhar olan
Haşr u neşri bunda gördü nefha-i sûr olmadan
Âşıkın çok derdi amma sırrın ızhâr eylemez
Söylemesi terk-i edeb Çünkü destûr olmadan
Bir acaîb derde düşmüş tutuşur Şemsî müdâm
Hakk'a makbûl olmak ister, halka menfûr olmadan

Şemseddin Sivasi

35. DERS:

Cömertlik

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَالَّيْلِ اِذَا يَغْشٰى ۞ وَالنَّهَارِ اِذَا تَجَلّٰى ۞ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى ۞ اِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتّٰى ۞ فَاَمَّا مَنْ اَعْطٰى وَاتَّقٰى ۞ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنٰى ۞ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرٰى ۞ وَاَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنٰى ۞ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنٰى ۞ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرٰى ۞ وَمَا يُغْنِى عَنْهُ مَالُهُ اِذَا تَرَدّٰى﴾

Mealleri: **"Kaplayıp örttüğü zaman geceye ve açıldığı zaman gündüze... Ve erkek ile dişiyi yaratana yemin ederim ki sizin işleriniz** (çalışmalarınız) **çeşit çeşittir. Ama kim ki** (Allah yolunda servetinin hakkını) **verir ve** (Allah'tan da) **korkarsa** (haramlardan-günahlardan sakınırsa), **en güzeli** (tevhîdi) **tasdîk de ederse, biz onu en kolaya** (cennete) **hazırlarız. Fakat kim de cimrilik eder** (vermez)**, kendini** (ibadetten-sevaptan, cennet ve nimetlerinden) **müstağni** (ihtiyacı kalmamış) **görür ve en güzeli** (tevhîdi de) **inkâr ederse, biz de ona en zor olanı** (cehennemi) **kolaylaştırırız. Çukura** (cehenneme) **yuvarlandığı** (helâk olduğu) **vakit, onu malı da asla kurtaramaz."** *(el-Leyl, 92/1-11)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿... وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلِاَنْفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ اِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ اِلَيْكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾

Meali: **"Hayır namına ne verirseniz o kendiniz içindir. Zaten siz Allah'ın rızâsını dileyerek verirsiniz** (vermelisiniz)**. Evet, hayır namına ne verirseniz, onun sevabı tam olarak size ödenir. Hakkınız asla yenmez."** *(el-Bakara, 2/272)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلٰى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَاَسِيرًا ۞ اِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا﴾

Mealleri: **"**(O yemeğe kendi ihtiyaçları varken) **yoksula, yetime ve esire seve seve yemek yedirirler. Ve onlara, 'Biz size ancak Allah rızâsı için**

yemek yediriyoruz. Sizden ne bir karşılık bekleriz, ne de teşekkür." derler. *(el-İnsan, 76/8-9)*

BU 3. ÂYETİN SEBEB-İ NÜZÛLÜ

İbn-i Abbas'a (r.anhümâ) göre âyet-i kerîme **Hz. Ali** (ra) ile temiz zevceleri **Hz. Fâtıma** ve cariyeleri **Fıdda** (r.anhümâ) hakkında nâzil olmuştur. **Hz. Hasan** ve **Hüseyin**'in (r.anhümâ) hastalıktan kurtulmaları münâsebetiyle üçü de adak orucu tutuyorlardı. Birinci gün **arpa ununda mamul bir taam** ile iftar edecekleri zaman aç bir **yoksul** gelmişti. O günkü yiyeceklerini ona verdiler. Kendileri su ile iftar ettiler. İkinci gün yine tam iftar vaktinde bir **yetim** müracaat etti. O günkü nafakalarını da ona ikram ettiler. Üçüncü gün oldu. O günkü yiyeceklerini de yine iftar edecekleri anda gelen bir **esir**e bağışladılar. Böylece üç gün üst üste aç kalmışlar, fakat buna rağmen suyla iftar ve sahur ederek oruç adaklarını yerine getirmişler, bu durumu kimseye de söylememişlerdi. İşte bu âyet bu hadise üzerine nâzil oldu. **Hz. Allah Habîbi**'ne, bu âyetleri göndererek O'nun **Ehl-i Beyt**'ini metheyledi. *(Tefsîru Beydâvî, Medârik ve Hazin)*

Bununla birlikte, **nüzûlün sebebinin husûsîliği hükmün umûmîliğine mâni değildir**. Yoksulu, yetimi, esiri Allah için doyuran, onları nefsine tercih eden bütün mü'minler bu âyetin tavsif ve tarifine dâhildir. Ayrıca belirtmekte yarar görüyoruz ki borçlular da esirler gibidir. Nitekim; "**Garîmüke esîruke, feahsin esîrake**", yani **borçlun senin esirindir, binaenaleyh esirine iyilik et**, denilmiştir. *(Hasan Basri Çantay, Kur'ân-ı Hakîm ve Meal-i Kerîm, İstanbul, 1953, 3, 1124-25, 23 no'lu dipnot)*

Âyetteki; "عَلَى حُبِّهِ"nın zamiri iki yere de râci' olabilir.

1. Yani: Yenmesini çok arzu ettikleri o yemeği, Allah rızâsı için veriyorlar, dersek o zaman buradaki zamir: "**taam"**a (yemeğe) râci'dir.

2. Allah ve Rasûlü'nü çok sevdikleri için o yemeği yemiyorlar ve Allah ile Rasûlü'nün rızâsı için o yemeği veriyorlar dersek, o zaman buradaki zamir: "**Allah**"a râci'dir.

Nitekim âyetin devamı da bu ikinci tevcihin daha uygun olduğunu göstermektedir.

إِنَّ رَجُلاً سَئَلَ رَسُولَ اللهِ صلعم: أَيُّ الْإِسْلاَمِ خَيْرٌ؟ قَالَ ع م: تُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلاَمَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفُ ۞

Mânâsı: "**Bir kişi Rasûlüllah'a, 'İslâm'da en hayırlı amel hangisidir?' diye sordu. Peygamberimiz de; 'Yemek yedirmek, tanıdığın-tanımadığın herkese selâm vermektir."** buyurdu.

Ebû Hureyre Hazretleri anlatıyor:

Bir gün Rasûlüllah'a bir adam geldi ve; "**Ey Allah'ın Rasûlü! Bana açlık ve ihtiyaç çok dokunmuştur.**" dedi. Rasûl-i Ekrem hanımlarından birine haber gönderip "**Yemek var mı?**" diye sordu, o da فَقَالَ: ''وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ نَبِيًّا مَا عِنْدِي إِلاَّ مَاءٌ'' dedi. Sonra teker teker diğer âilelerine de haber gönderdi, onların hepsi de aynı cevabı vererek; "**Evimizde sudan başka bir şey yok.**" dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz Ashâbına döndü ve buyurdu ki:

فَقَالَ ع م: مَن يُضِيفُ هذَا اللَّيْلَةَ؟، فقال رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ: أَنا يَا رَسُولَ اللهِ، فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَى رَحْلِهِ، فَقَالَ لِامرَأَتِهِ: أَكْرِمِي ضَيْفَ رسولِ اللهِ، قَالَتْ: لاَ، إِلاَّ قُوتَ صِبْيَانِي. قال: فَعَلِّلِيهِمْ بِشَيْءٍ وَإِذَا أَرَادُوا الْعِشَاءَ فَنَوِّمِيهِمْ، وَإِذَا دَخَلَ ضَيْفُنَا، فَأَطْفِئِ السِّرَاجَ، وَأَرِيهِ أَنَّا نَأْكُل، فَقَعَدُوا وَأَكَلَ الضَّيْفُ وَبَاتَا طَاوِيَيْنِ، فَلَمَّا أَصْبَحَ، غَدَا عَلى النَّبِيِّ صلعم، فَقال ع م: لَقَد عَجِبَ اللهُ مِن صَنِيعِكُمَا بِضَيْفِكُمَا اللَّيْلَةَ ۞

Mânâsı: "**Şu misafiri bu gece kim ağırlayacak**?" Ensârdan bir zat: "**Ben ey Allah'ın Rasûlü!**" dedi. Ve akşam onu alıp, evine götürdü. Karısına: "**Allah'ın Rasûlü'nün misafirine ikram et.**" dedi. Hanımı da: "**Evde küçük çocuklarımızın yiyeceğinden başka bir şey yoktur.**" dedi. Kocası: "**O halde sen onları başka bir şeyle avut, akşam yemeği isterlerse onları oyalayarak uyut. Misafirimiz gelince ışığı söndür. Ona sanki biz de onunla beraber yiyormuşuz gibi gösterelim.**" dedi. Çocukları oyalayarak uyuttular, kendileri ışığı söndürüp sofraya oturdular, misafiri buyur ettiler. Misafir yedi, onlar da yiyormuş gibi yaptılar. Ve o gece çocukları gibi aç yattılar. Sabah olunca o Sahâbî ve misafiri Peygamberimizin huzuruna namaz kılmak için geldiler. Rasûl-i Ekrem o Sahâbî daha bir şey demeden ona buyurdu ki: "**Allah her ikinizin** (hanımınızla senin) **bu gece misafirinize yaptığınız ikram muâmelesinden çok razı** (çok hoşnut) **olmuştur.**" *(Riyâzu's-Sâlihîn, 562 No'lu Hadis)*

Demek ki Allah Teâlâ Rasûlü'ne, onun misafirine yaptıklarını tafsîlâtıyla gece bildirmiş veya göstermiş. Ashâb-ı kirâm ve hanımlarındaki şu âlicenaplığa bakıp, lütfen biz de günümüzde âilece neredeyiz, bir mukâyese edelim.

أَخْشَى مَا خَشِيتُ عَلَى أُمَّتِي كِبَرُ الْبَطْنِ وَمُدَاوَمَةُ النَّوْمِ وَالْكَسَلُ وَضَعْفُ الْيَقِينُ ۞

Mânâsı: "**Ümmetim üzerine gelecek fena şeylerden en çok korktuklarım şunlardır: Karın büyüklüğü, göbek ve şişmanlık, çok uyumak, tembellik, îmân zâfiyeti.**"

بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ فَسَتَكُونُ فِتَنٌ كَقِطَعِ اللَّيْلِ يُصْبِحُ الرَّجُلُ مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا وَيُمْسِي مُؤْمِنًا وَيُصْبِحُ كَافِرًا يَسِيعُ دِينَهُ بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا ۞

Mânâsı: "**İyi Ameller** (hayırlı işler) **yapmak için koşuşun, yarışın! Yakında kara gecelerin karanlığı gibi büyük zulmetler meydana gelecektir. Öyle ki: Kişi sabaha mü'min, akşama kâfir çıkacaktır veya akşama mü'min sabaha kâfir çıkacaktır. Ve o** (kişi), **az bir dünyevî menfaat karşılığında dinini satacak** (dininden taviz verebilecek)**tir.**" *(Riyâzu's-Sâlihîn, s. 125)*

اَلصَّدَقَةُ وَالدُّعَاءُ تَرُدُّ الْبَلاَءَ وَتَزِيدُ الْعُمُرَ ۞

Mânâsı: "**Verilen sadaka ile alınan duâ belâyı reddeder** (def edip uzaklaştırır) **, ömrü arttırır**."

Bu hadîs-i şerîfin sâdır olmasına vesile olan mühim bir hadise vardır, o da şudur:

Bir akşam genç bir Sahâbî -ki her zaman Rasûlüllah'ın arkasında namaz kılardı- gelip; "**Yâ Rasûlallah! Bu gece benim düğünüm var, buyurmaz mısınız**?" diye ricâ eder. Peygamber Efendimiz tam gideceği zaman, Cebrâil (as) gelir ve; "**Yâ Rasûlallah! Sen bunun düğününe gidiyorsun amma, bu genç bu gece bir yılanın kendisini sokması sebebiyle ölecektir. Lakin bu bir sırr-ı kadardir. Söyleme**!" der. Bunun için Rasûlüllah Efendimiz gider ve gencin nikâhında bulunur. Ashâbıyla döner, genç ise hanımıyla gerdeğe girer. Peygamber Efendimiz sabah namazını kıldırır kıldırmaz hemen geri (yüzünü cemaate karşı) döner. *(İmâmın namazdan sonra geri dönme sünneti rivâyete göre buradan kalmıştır.)* Rasûlüllah Efendimiz bir de ne görsün, aynı genç yine aynı yerde namaz kılmaktadır. Duâdan sonra Ashâbına: "**Ey Ashâbım! Benimle gelin! Size göstereceğim mühim bir şey var."** buyurur. Ashâbıyla o gencin evine girerler, Rasûlüllah: "**Kaldırın şu yatağı**!" buyur, kaldırırlar. Bir de ne görsünler, muazzam bir yılan kıvrılmış yatıyor. Peygamberimiz yılana: "**Ey Yılan! Sen hangi vazifeyle gönderildin? Ve vazifeni neden yapmadın?**" der.

Yılan: "**Yâ Rasûlallah! Ben bu gece bu gencin canını almakla görevlendirildim. Hanımıyla beraber gerdek helvasını yerlerken, vazifemi yapacaktım. Ama tam o anda dışarıdan bir dilenci: 'Açım Allah için bir şey' diye seslendi. Bu genç de hanımıyla göz göze gelip onun da rızâsını alarak önündeki tepsiyi kaptığı gibi götürdü ve tepsisiyle birlikte o dilenciye verdi. İşte o anda Mevlâ benim vücûdumu gördüğün gibi kaskatı kesti ve**

bana vazifemi yaptırmadı. Bu genç de böylece benim belâmdan kurtulmuş oldu Yâ Rasûlallah!" dedi.

İşte Rasûlüllah Efendimiz o zaman yanındakilere döndü ve yukarıdaki hadîsi söyledi. *(Mektûbât-ı İmâm-ı Rabbânî, Menâkıb, İlm-i Kelâm Şerhi)*

إِنَّ هٰذَا الدِّينَارَ وَالدِّرْهَمَ أَهْلَكَا مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ وَهُمَا مُهْلِكَاكُمْ ۞

Mânâsı: "**Şu gümüş paralar ve şu altın paralar var ya onlar sizden evvelkileri helâk etti. Ve sizleri de onlar helâk edecektir**." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 133)*

Diğer bir hadîsinde de Peygamberimiz: "**Âhir zaman olduğunda o zaman insanlara altın ve gümüş para elbette lazım olacaktır. Çünkü kişi o zamanda dinini de dünyasını da ancak onların sayesinde ayakta tutabilecektir.", buyurmuşlardır**. *(Câmiu's-Sagîr, c. 1, s. 33)*

Denildi ki; **bir hayrın tam bir hayrolması için üç şartın yerine gelmesi lazım**dır:

1. Verilen ne kadar büyük olursa olsun veren kimse onu küçümsemeli.
2. Vermekte acele etmeli, fakir ve muhtacı bekletmemeli.
3. Gereği yoksa gizli vermeli ve riyâdan kaçınmalı.

GERÇEK CÖMERTLİK VE CÖMERTLERDEN MİSALLER

1. Hz. Ebû Bekir:

a) Bütün malını-mülkünü Allah yolunda vermesi, en son bir hırkayla kalması, onu da bir fakir isteyince verip hasıra bürünüp mescide bile çıkamaması... *(Menâkıb-ı Hz. Ebû Bekir)*

b) Servetinin tamamını Allah yolunda miskinlere, yetimlere, kölelere dağıtması, daha sonra gelip isteyenlere verecek bir şey bulamayınca, komşusu Yahudi'den borç alıp vadesi gelince borcunu ödeyememesi… Mecbur kalıp borcuna mukâbil Yahudi'ye köle gitmek üzere kızı Âişe'yi ziyareti ve Hz. Âişe'nin gözünden akan yaşın inci halini alması… *(Menâkıb-ı Hz. Ebû Bekir)*

2. Hz. Âişe Vâlidemiz (r.anhâ): Bir dilenciye bir şey gönderdikleri zaman götürene tembih ederdi ki: "**Bak hediyemizi, sadakamızı alan dilenci bunun karşılığında teşekkür mü edecek, duâ mı edecek? Gel bize haber ver. Biz de onun yaptığının ayniyle ona duâ veya teşekkür edelim de duâmız onun duâsına, teşekkürümüz onun teşekkürüne mukâbil gelsin, sadakamızın sevabı karşılıksız bize kalsın."** diyecek kadar hassas davranırlardı.

3. Hz. Osman (ra): Bir zamanlar **Medine**'de müthiş bir kıtlık, kuraklık ve yokluk hüküm sürüyor. Derken **Hz. Osman**'a **Şam**'dan erzak yüklü yüz devesinin Medine'ye doğru gelmekte olduğu haberi geliyor ve **Medine**'de âdeta bayram havâsı yaşanıyor. Devrin ileri gelen zenginleri **Hz. Osman**'dan habersiz hemen

bir araya geliyorlar ve aralarında şöyle karar alıyorlar: "**Hz. Osman'a yüzde üç ile en çok on arasında kâr verelim. İhtikârı önleyelim, aşırı kazancına mânî olalım."** diyorlar ve anlaşıyorlar. Ve birbirlerinden sanki habersizmişler gibi teker teker **Hz. Osman**'ın huzuruna çıkıp, **Medine**'ye gelen mallarına yüzde üç, yüzde beş, nihayet yüzde on ile talip oluyorlar. **Hz. Osman** hiçbirine mallarını satmıyor ve; "**Sizden daha çok veren var."** diyerek, reddediyor. Bu sefer **Medine**'nin zenginleri toplu halde huzuruna gelip "**Medine'de bu malı daha çok vererek bizden başka alacak kimse yok, kimmiş o fazla veren?**" diye soruyorlar.

Hz. Osman; "**Ey Medine'nin Zenginleri! Sizler bana en çok yüzde on kâr verebiliyorsunuz. Medine'nin halkı şu anda açlıktan kırılıyor. Bu durumda Hz. Allah en az bire on vereceğini müjdeliyor. Onun için ben bu develeri yükleriyle beraber açlık ve kıtlık çeken Medineli kardeşlerime Allah rızâsı için bağışladım."** diyor. Ve Medine'de bayram havâsı estiriyor. İşte onlar böyleydiler…

Bir rivâyette de **Hz. Osman**'ın yükleriyle beraber **Medine** halkına bağışladığı **bin deve**dir. *(İslâm'da Sosyal Adâlet, c. 2)*

4. Ashâb-ı Kirâm'dan bir zât anlatıyor: Çölde gidiyordum, bulutlardan bir ses işittim. O ses; "**Falancanın bahçesini sula**" diyordu. Bulut hemen yolunu değiştirdi ve bir bahçe kenarındaki taşlık bir yere sularını boşalttı. O yağmur suları bir derede toplanıp akmaya başladı, gittikçe artıyordu. Ben de suları takip ettim, baktım bir adam o suyla bahçesini suluyor, ona selâm verdim, adını sordum. "**Niçin adımı soruyorsun**?" dedi, ben de "**Bulutlardan falancanın bahçesini sula diye bir emir duydum, o siz olsanız gerek."** dedim. "**Evet, ben o kimseyim."** dedi. "**Peki, bu dereceyi nasıl buldunuz**?" dedim. O da: "**Mâdemki soruyorsunuz, anlatayım: Ben her sene bu bahçeden aldığım mahsulü üçe bölerim. Birini, tohumluk olarak ayırırım. Diğerini çoluk-çocuğuma saklarım. Öbürünü de Allah yolunda infâk ederim."** dedi. *(Riyâsu'z-Sâlihîn, c. 1, s. 582)*

5. İmâm Şiblî Hazretlerine biri; "**200 dirheme ne kadar zekât düşer**?" diye sormuş? O da cevaben buyurmuş ki: "**Sana göre mi cevap vereyim, bana göre mi?**" Suali soran; "**Hem bana göre cevap ver hem de sana göre,**" demiş. İmâm Şiblî; "**Sana göre 200 dirheme 5 dirhem zekât düşer ve yeter. Bana göre ise o 200 dirhemin hepsini Allah için vermek de yetmez; ayrıca bir o kadar daha borçlanıp, muhtaçlara vermem gerekir."** buyurur. Soruyu soran "**Bu kimin mezhebidir, ya İmâm**?" İmâm Şiblî; "**Bu Allah'ın dostu Hz. Muhammed'in** (sav) **dostu Ebû Bekir'in** (ra) **mezhebidir."** buyurmuş.

6. Dıhyetü'l-Kelbî'ye göre en cömert kim? Güzelliğiyle ve cömertliği ile meşhur bu zât, çölde uğradığı bir çadırda genç birisine misafir oluyor. Delikanlı 15 kuzusundan birini hemen kesiyor ve alelacele ciğerlerini pişirip tanımadığı bu zâtın önüne koyuyor. **Dıhye** de "**Benim kuzuların ciğerlerini bu kadar sevdiğimi nereden bildin?**" deyince genç, **15 kuzusunu da kesiyor ve getirip ciğerlerini ona ikram ediyor. Dıhye yola çıkarken, 15 kuzunun kesilmiş**

olduğunu, başka da kuzusunun kalmadığını görünce, onun cömertliğine hayran oluyor ve ona 500 koyun hediye ediyor.

Dıhye bu hâdiseyi anlatınca, ona soruyorlar: "**Sen mi daha cömertsin, yoksa o çocuk mu?**" Dıhye; "**O çocuk benden cömerttir. Çünkü o bütün malını misafirine telef edip, ikram etti. Ben ise malımın sadece bir kısmını ona ihsân ettim."** diyor.

Nitekim **Rasûlüllah Efendimiz** (sav); "**Yerine göre bir dirhemin** (ecri) **yüz bin dirhemin** (ecrini) **geçer."** buyurdu. Ashâb-ı Kirâm; "**Nasıl olur, Yâ Rasûlallah**!" dediler. Rasûlüllah (sav); "**İki dirhemi olup da birini tasadduk eden bir adamı düşünün. Bir de bol serveti olup da bundan yüz bin dirhemi tasadduk eden birini düşünün."** buyurdu. *(Nesei, Sünen)* Neden? Çünkü kendinin daha muhtaç olduğu şeyden vermek var, daha helâlinden vermek var, daha ihlâslı vermek var.

Beyhâkî, Sevri'den, o da Ebû İshak'tan, o da Haris'ten, o da Ali'den (r.anhüm.) naklen rivâyet ettiğine göre, **Hz. Ali** *demiştir ki*: "**Üç kimse Rasûlüllah'a** (sav) gelerek, biri; "**Benim yüz okka gümüşüm vardı, on okkasını sadaka verdim."** dedi. İkincisi; "**Benim yüz altınım vardı, ondan on altın sadaka verdim."** dedi. Üçüncüsü; "**Benim on altınım vardı, ondan bir altın sadaka verdim."** dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (sav); "**Hepiniz ecirde eşitsiniz, hepiniz malının onda birini sadaka vermiştir."** buyurdu.

Ebû Said b. el-Arabi, İbn-i Ebi'l-Avvam'dan o da Yezid b. Hârun'dan o da Ebû'l-Eşheb'den, o da Hasan'dan naklen rivâyet etti, Hasan *dedi ki*: **"**Bir adam **Osman b. Affan**'a, **'Ey varlık sahipleri, bütün hayırları alıp gittiniz! Sadaka veriyorsunuz, köle âzâd ediyorsunuz, hac yapıyorsunuz, Allah yolunda infâk ediyorsunuz'** dedi. Osman (ra), **'Siz bize imreniyorsunuz, biz de size imreniyoruz. Vallahi bir kimsenin sahip olduğu azıcık malından Allah yolunda harcadığı bir dirhemi, servet sahibinin harcadığı on bin dirhemden daha hayırlıdır."** dedi.

7. Şeyh Sadi-yi Şirazi anlatıyor: Dervişin biri nâçar kalmış ve o çaresizlik içerisinde bir zengin hemşehrisine müracaat edip yardım istemişti. Zengin ise ona çok kaba davranmış, bir dirhem para, bir lokma ekmek vermemiş, üstüne üstlük bir de kovmuştu.

Gel zaman git zaman işler değişmiş, o zengin fakir olmuş, o fakir derviş zengin olmuştu. Bu defa vaktiyle zengin olan bu adam bilmeden onun kapısına dilenmek üzere gelmişti. Tesadüfe bakın ki sattığı köleyi de o derviş almıştı. Kapıya dilenmek için gelen ve vaktiyle zenginken fakir olan bu gaddara bu köle kapıyı açmış, onu görünce tanımış, ağlayarak geri dönmüştü. O günkü Efendisi: "**Neye ağlıyorsun**?" diye sormuş, Köle: "**Nasıl ağlamam! Şu kapıdaki dilenci, vaktiyle benim efendim olan ve Kârûn kadar zengin, fakat gaddar olan falancadır."** deyince Derviş: "**Peki, beni tanıdın mı? Ben de filan tarihte bir lokma**

ekmek, bir dinar veya dirhem para için kapınıza gelen dilenciyim. Ama onun bana ekmek ve para vermeyip kovduğunu hatırlıyor musun?" diyor.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...وَتِلْكَ الْاَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ وَاللهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾

Meali: **"O günler var ya o günler! Biz onları insanlar arasında** (böylece) **döndürür dururuz** (evirip çevirririz. Bu da) **Allah'ın sizden îmân edenleri ayırt etmesi ve sizden şâhitler edinmesi içindir. Allah zâlimleri sevmez.** " *(Âl-i İmrân, 3/140)*

TARİHTEN İBRETLİK SAHNELER

1. Bir zamanlar **Afrika**'yı baştan başa fetheden **Tarık bin Ziyad**'ın, sonra siyasi ikbâli değişince **Halîfe**'den de îdâmına fetvâ çıkınca, **Afrika**'da kendini bir **dilenci** olarak kamufle ettiği ve o halde yani, dilenirken öldüğü rivâyet edilir.

2. Bu âkıbete uğrayan Afrika fatihi Mûsâ bin Nasr da olabilir. Ki o, Afrika'yı baştan başa fethettikten sonra, hızını alamamış, atını okyanusa sürmüş, atı okyanusta gidebildiği kadar gittikten sonra parmağını göğe kaldırarak; "**Şâhit ol Yâ Rab! Şâhit ol Yâ Rab! Eğer önüme şu bahr-i muhît** (okyanus) **çıkmasaydı, senin İsm-i Celâl'ini daha ilerilere götürürdüm."** deyip, ağlamıştı.

3. Yanına bin bir temenna ile gidilenlerin sonra ne hallere geldikleri, dünyada barınacak yer bile bulamadıkları ne kimseler gördük günümüzde. *İran Şahı Rızâ* gibi ve delikten çıkarılan *Saddam* gibi ve yıkılan sosyalist ülkelerden Romanya'nın lideri *Çavuşesku* gibileri...

Abdullah İbn-i Mübârek'in, bir sene hacca giderken, çölde aç kalıp bir kulübeye yanaşması... İçeride, tencerede taş kaynatan ve ağlayan çocuklarını ha pişti ha pişecek diye avutan anneyi görünce, bütün hac paralarını ona verip geri dönmesi.

Mevlânâ'nın her evine geldiğinde "yemek var mı?" diye sorması. **Var,** derlerse; "**Bu evden bana Firavunların kokusu geliyor."** demesi. Eğer **yok,** cevabını alırsa, o zaman hamdederek, oh çekerek; "**İşte bana bu evden şimdi Hz. Muhammed'in (sav) kokusu geliyor."** demesi.

MEŞHUR ZENGİN MÜMİNLER

1. Süleyman aleyhisselâm: Dünyada en büyük mala-mülke ve saltanâta mazhar olduğu halde Hz. Allah onun için Kur'ân'ında; "Ne güzel kuldur." buyuruyor.

2. İbrahim aleyhisselâm: Ovaları, vâdîleri dolduran koyunları beş yüz milyon sığırının olduğu rivâyet ediliyor. Ama bütün bunların üçte birini bir tesbihe, öbür ikisini de diğer iki tesbihe geri almamak üzere veriyor.

Bugün onun evlâdından ve neslinden olduğunu iddia eden bizler, acaba her akşam hatim okuyan talebelere bir tesbih karşılığında değil, 6666 âyet karşılığında ne verebiliyoruz, ne ikram edebiliyoruz?

3. Zübeyr bin Avvam: Medine'de, Basra'da, Kûfe ve Mısır'da geniş arazileri bin kadar hizmetçisi ve kölesi vardı. Ama kalbinde zerre kadar kibir ve gurur yoktu.

4. Talha bin Abdullah: Günlük geliri bin altın idi ve çok zengindi. Süslü giyinir, şık gezerdi ki görenler zengin olduğunu anlasın, gelip yardım istesinler, diye.

5. Abdurrahman bin Avf (ra): Bu zât da çok zengindi. Rivâyete göre ölünce on dört ton altını kaldığı söylenir.

6. Osman bin Affan (ra): Yukarıda da gördük çok zengin olmuştu, bin devesini yüküyle beraber fakire hîbe edecek kadar... Ayrıca Tebük seferine on bin altın ve mal yüklü bin deve vererek katılmıştı.

7. Amelde mezhep imamımız İmâm-ı Âzam: Atının eyerini altından, koşum takımlarını gümüşten yaptırmıştı ki gören zengin olduğumu anlasın, gelsin de ona yardım edeyim diye…

ÂDİ VE KÖTÜ ŞEYLERİ ALLAH YOLUNDA VERMEMEK

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِاٰخِذِيهِ اِلَّا اَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ﴾

Meali: "**Kendiniz göz yummadan alıcısı olmadığınız, o pek âdi ve bayağı şeyleri vermeye** (tasadduk etmeye) **yeltenmeyiniz**." *(el-Bakara, 2/267)*

En hayırlı tasadduk ilim tahsil edenlere yapılandır. Peygamberimiz bir hadîsinde:

أَضِقْ بَطَعَامِكَ مَنْ تُحِبُّهُ فِي اللهِ تَعَالَى ۞

Manaları: "**Yemeğinizi Allah'ın muttakî kullarına it'am-ikram ediniz**." Diğerinde; "**Yemeğini Allah'ı seven ve senin de Allah için sevdiğin kimseye ikram et**." *(İbn-i Mübârek)* buyuruyor.

Nitekim İbn-i Mübârek Hazretleri **sadakalarının tamamını ilim talebelerine verir**, başkalarına vermezdi. Sebebini soranlara da; "**Ben Peygamberlikten sonra, ilimden daha üstün bir rutbe olduğunu sanmıyorum. İşte bunun için ihtiyaç içinde kalmasınlar, okusunlar, diye onlara yardım ediyorum.**" diye cevap vermiştir.

Büyüklerden biri de yalnız sûfî âlimlere ve derviş talebelere yardım ederdi. Neden böyle yapıyorsun, denince de: "**Bunlar yalnız Allah için çalışıyorlar. Eğer ihtiyaç içinde kalırlarsa, bu himmet ve gayretleri sarsılır. Bunlardan ilme hizmet edenlerden bir tanesinin ihtiyacını görüp, onu yine Allah yolunda**

çalışmaya sevk etmek, düşünceleri dünya ve dünyalık olan bin (bin) **fakire vermekten daha hayırlıdır**."

Halîfe Hârun Reşit, anadan doğma kör ve büyük âlim olan Ebû Muâviye'yi zaman zaman sofrasına alır ve devrin en büyük âlimlerinden olan bu zâta çaktırmadan leğen, ibrik ve peşkir tutar, ellerini yıkmasını temin ederdi. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 22)*

İşte bu **Hârun Reşit**, **felsefe** okutmak üzere, **Yunanistan**'dan **Bağdat**'a yüz kadar **felsefe hocası papaz** getirtmişti. Onlar akşama kadar medresede **felsefe** ve **mantık** okutuyorlar, akşamüzeri çarşıya çıktıklarında, onları gören bütün Bağdat esnafı ayağa kalkıyordu. Bunlar neden böyle yapıyor, diye sorduklarında da; "**Siz bizim çocuklarımıza ilim okutuyorsunuz. Bizim dinimiz bize, ilme ve ilim adamına hürmeti emrediyor da ondan."** demişler, bunu gören papazların, rivâyete göre doksan dokuzu Müslüman olmuştu.

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** buyurdu ki: "Ehlullah-evliyâullah mâneviyâtta terakkînin şartlarını sıralarken;

– Birinci dereceye **sadâkat**i,

– İkinci dereceye **sahâvet**i (cömertliği) koymuşlar.

– Üçüncü dereceye **teslimiyet**i,

– Dördüncü dereceye de **tefvîz-ı umur**u almışlardır.

Dolayısıyla îmân ve **sadâkat**ten hemen sonra **sahâvet** gelir. Bunu böyle bilmeli ve **sahi** olmadan bu yolda bir adım bile atılamayacağına inanılmalıdır."

MEVZU İLE İLGİLİ LATÎFELER

1. Hocanın biri vaazlarında ısrarla zekât üzerinde durur ve cemaati zekâta teşvik edermiş. Gün gelmiş kendi de zekât vermeye ehil olmuş. Ama zekât verin, diye vaaz etmek kolay; vermek ise çok zor... Bir gün yine kürsüye çıkmış bir saat kadar zekâtın farziyetinden, ehemmiyetinden âyet ve hadislerle bahsetmiş. En sonunda da; "**Aziz cemaat! Bu sene ben de zekâtla mükellef olanlardanım, işte bir saattir size zekâttan bahsediyorum. Bu da olsun benim paranım zekâtı**" demiş ve kürsüden inmiş.

2. Yine hocanın biri zekâttan çok, zekâtı verenlerin verdikleri kimseye dikkat etmelerinden vaazında bahsediyor ve mutlaka zekât verdikleri kimsenin âbid, zâhid, muttakî, musallî olması lazım geldiği üzerinde duruyormuş. Vaazı dinleyen ve camiden çıkan saf bir zengin dışarıda hocayı beklemiş ve; "**Hocam! Zekât vermek için senin dediğin âbid, zâhid, muttakî, musallî fakiri günümüzde nerede bulalım da ona zekât verelim?**" deyince, hoca hemen; "**Karşında duruyor ya!**" diyerek kendini göstermez mi! Meğer vaazında tarif ettiği fakir kendisiymiş...

3. Ve yine hocanın biri vaaz ederken şehâdet parmağını cemaate doğru uzatır ve onlara; "**Namazınızı kılacaksınız! Orucunuzu tutacaksınız! Haccınızı**

yapacaksınız!" derken parmağıyla hep cemaati gösterir; "**Zekâtınızı vereceksiniz."** derken bu defa parmağıyla kendini işaret edermiş.

ŞİİR

Ölen bir zengine hitâben bir şiire nazire olarak;
"Ey zengin tutuldu nefesin, kabre de girdin
Bu âleme sığmam derdin, şimdi yerine ne dersin?" demişler...

⁂

Ben ne emreden Sultan'ım, ne büyük bir Fâtih'im
Bu dergâha yüz süren zavallı bir fakirim.
Elimden amelimden hiçbir şey hâsıl olmaz.
Ancak senin lütuf elin inşaallah olur yârim.
Meşhur Türk hükümdarı Gazneli Mahmud

⁂

Tutmaz olur tutan eller / Çürür şu söyleyen diller.
Sevip kazandığın mallar / Varislere kalır bir gün.
Yunus Emre

36. DERS:

İbadetlerin Ehemmiyeti

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ۞ وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ﴾

Mealleri: **"O halde Rabbine hamd ile tesbih et ve secdeye kapananlardan ol. Ve sana ölüm gelinceye kadar da Rabbine ibadet et."** *(el-Hicr, 15/98-99)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۞ مَا اُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا اُرِيدُ اَنْ يُطْعِمُونِ﴾

Mealleri: "**Ben cinleri ve insanları,** (beni tanısınlar-bilsinler) **ancak bana ibadet etsinler diye yarattım. Ben onlardan** (gerek kendim için gerek kendileri ve başkaları için) **herhangi bir rızık istemiyorum;** (çünkü rızkı veren benim). **Bana,** (kendilerine ve başkalarına) **taâm ikramlarını** (yemek yedirmelerini) **da istemiyorum.** (Zira kendilerini ve başkalarını doyuran da benim)." *(ez-Zâriyât, 51/56-57)*

Hadîs-i kudsî:

كُنْتُ كَنْزًا مَخْفِيًّا فَأَحْبَبْتُ أَنْ أُعْرَفَ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ لِأُعْرَفَ ۞

Meali: "**Ben gizli bir hazine idim, bilinmeyi sevdim ve istedim de beni bilsinler-tanısınlar diye halkı yarattım**." *(Hadîsi-i Erbaîn, Şeyh Sadreddin Konevî, Hadis No: 25)*

İLEL-İ ERBAA (DÖRT İLLET)

Kâinattaki her şeyde "**ilel-i erbaa**" (dört illet) aranır.

1. İllet-i Maddiye: Yani neden yapılmış veya yaratılmıştır?
2. İllet-i Sûriye: Yaratılanın şekli-sûreti, rengi, boyu posu nedir, ne kadardır?
3. İllet-i Fâiliye: Yapanı veya yaratanı kimdir?
4. İllet-i Gaye: Yapılış veya yaradılış gayesi-maksadı nedir?

Bunu kâinattaki her şeyde arayıp, bulup tatbik edebileceğimiz gibi mahlûkâtın en şereflisi olan insanda da elbette aramalıyız.

Meselâ insan neden yaratılmıştır? Sûreti, şekli nedir? Yaratanı kimdir ve niçin yaratılmıştır? Bunu her insan aramalı ve sorgulamalıdır.

CANLI VARLIKLAR BAŞLICA ÜÇ KISIMDIR

1. Hayat sahibi, fakat akıldan mahrum, nefsine tâbi olarak yaşayıp, yok olup gidenler. Hayvanlar gibi...

2. Hayat ve nefis sahibi, ayrıca akıl gibi azîz bir varlıkla da mücehhez olanlar. İnsanlar, cinnîler gibi...

3. Hayat ve akıl sahibi, ama nefisten münezzeh olan varlıklar ki melekler gibi...

Görüldüğü üzere insanoğlu, hayvanlar ile melekler arasında yaratılmış bir varlıktır. Eğer Yaratanını bilir, ona kul olma şerefine de ererse, o zaman melekleşir. Ama kul olmasını bilmez ve Rabbini tanımaz, ona isyan ederse, o zaman hayvanlardan daha aşağı olur.

Nitekim A'râf Sûresi 7/179. âyette Cenâb-ı Hak bu hususa şöyle işaret ediyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلَقَدْ ذَرَاْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ اَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ اٰذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا اُولٰئِكَ كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ اُولٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ﴾

"**Andolsun ki cinlerden ve insanlardan birçoğunu cehennem için yarattık. Onların kalpleri vardır, ama onunla gerçeği anlamazlar. Gözleri vardır, fakat onlarla görmezler. Kulakları vardır, lakin onlarla işitmezler. İşte bunlar hayvanlar gibidirler, hattâ daha da aşağıdırlar. Bunlar gâfillerin ta kendileridir.**"

Tîn Sûresinin 4. ve 5. âyetlerinde de buna işaret buyuran Hz. Allah:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِى اَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ۞ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ اَسْفَلَ سَافِلِينَ﴾

Meali: **"Biz gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık. Sonra da onu** (küfre varınca) **aşağıların aşağısına çevirdik** (indirdik, yani cehennemlik yaptık)**"** buyuruyor.

İBADETTE MAKBUL OLAN İFRAT-TEFRİT DEĞİL, İTİDÂL

Öncelikle başlıktaki üç mefhumla-kavramla ilgili kısaca bilgi verelim.

İfrat: Bir mevzuda, bir hususta ölçüyü aşma, normali geçme, ileri gitme; aşırılık mânâsınadır.

Tefrit: Ortalamayı ters yönde aşma, normalin gerisinde kalma, ortalamanın altında bulunmadır; ifratın zıttıdır.

"**İfrat** ve **tefrit**", birbirine zıt iki hal demektir. Her iki vaziyet de makbul değildir. Makbul olan; sevilen-beğenilen-övülen hal, normal haldir. Bir başka ifadeyle, aşırılıklardan uzak bulunan **itidâl** hâlidir. Bu halin sahibine de "**mutedil**" denilir, diğerlerine "**müfrit**" denildiği gibi…

Aşağıdaki hadîste, her üç hasletin de çok açık örneklerini göreceğiz. Şöyle ki:

Hz. Enes'in beyanına göre, Ashâbdan üç kişi veya üç grup **Peygamberimiz**in Hâne-i Saâdetlerine geldiler, Rasûlümüz evde bulunmuyordu.

Bunlardan biri, **Hz. Âişe** Vâlidemizden **Peygamberimiz**in gece hayatını ve ibadetini sordu. **Hz. Âişe** Vâlidemiz de; "**Gecenin ilk saatlerinde ehliyle meşgul olur. Yatar, uyur. Sonra da kalkar ibadet eder."** deyince, o kimse bunu âdeta küçümsedi ve; "**O, Rasûlüllah'tır! Geçmiş ve gelecek günahları affedilmiştir. Ben geceleri sabahlara kadar ibadet edeceğim."** dedi.

İkincisi: Rasûlüllah'ın oruç ibadetinden sordu. Hz. Âişe Vâlidemiz de: "**Bazen oruç tutar, bazen de tutmaz iftar eder."** buyurdu. O kimse de bunu azımsadı ve; "**O Rasûlüllah'tır! Ona bu kadar oruç yeter ama ben ömrüm boyu oruç tutacağım."** dedi.

Üçüncüsü de O'nun âile hayatını sordu. Hz. Âişe Vâlidemiz: "**Biliyorsunuz hanımları var, geceleri onlarla sıra ile meşgul olur."** deyince; "**O Rasûlüllah'tır! Ben ise hiç evlenmeyeceğim."** dedi.

İşte tam bu anda Peygamberimiz teşrif ederek durumu ve ne konuştuklarını Hz. Âişe Vâlidemizden sordu. Hz. Âişe Vâlidemiz de olduğu gibi anlattı.

Bunun üzerine Peygamberimiz;

أَنْتُمُ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا أَمَا وَاللهِ إِنِّي لَأَخْشَاكُمْ لِلهِ وَأَتْقَاكُمْ وَلكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ وَأَرْقُدُ وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي ۞

Mânâsı: "**Şöyle şöyle söyleyenler, sizler misiniz?** (Yani, benim ibadetlerimi öğrenip, azımsayanlar, sizler misiniz?) **Haberiniz olsun! Allah'a yemin ederim ki ben sizin Allah'tan en çok korkanınız ve en muttakîniz olan bir kimseyim. Fakat ben, bazen oruç tutar bazen de iftar ederim. Geceleri ibadet eder, bazen de yatar uyurum. Hanımlar ile de evlenirim, işte bu benim sünnetim. Kim benim bu sünnetimden yüz çevirirse** (ister ifrat, ister tefrit olarak)**, o benden ve benim yolumdan gidenlerden değildir**!" buyurdu...

Hâsılı Rasûlüllah Efendimiz, her mevzuda ifrat ve tefrite düşmememiz hususunda bizleri uyarıyor, itidâle davet ediyor.

İMAN, İBADET, KULLUK VAKTİ GELMEDİ Mİ?

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَمْ يَاْنِ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ﴾

Meali: **"İnananlar için hâlâ vakit gelmedi mi ki kalpleri Allah'ın zikrine ve inen hakka** (Kur'ân'a) **saygı duysun** (onun aşkına coşsun) **ve bundan önce kendilerine verilmiş, sonra üzerlerinden uzun zaman geçmekle kalpleri katılaşmış, çoğu da yoldan çıkmış kimseler gibi olmasınlar?"** *(el-Hadid, 57/16)*

ÂYETİN SEBEB-İ NÜZÛLÜ

Ashâb-ı Kirâm'dan bazıları, **Mekke-i Mükerreme'd**e iken geçim darlığı içinde idiler. Ama bol bol ibadet ediyorlardı. Ne zaman ki aynı zevat **Medine**'ye hicret ettiler, harplere katıldılar, harplerden bol bol ganîmetler elde ettiler veya ticaretle zengin oldular, bu defa ibadette gevşeyenler oldu. Meselâ: **Sâlebe** gibiler bile oldu. *(Dürretü'n-Nâsıhîn, Zekât Bahsi)*

İşte bunun üzerine **Hz. Allah** bu âyeti göndererek onları (iman, ibadet, takvâ hususunda) îkâz buyurdu. Bu âyet-i celîle nâzil olduğu zaman Hz. Ebû Bekir: "**Evet, işte biz böyle olduk."** diyerek **diğer Ashâb-ı Kirâm'la beraber o kadar ağlaştılar ki yanlarında misafir bulunan Yemameliler de dayanamadı, onlara katılıp ağlamaktan kendilerini alamadılar**. *(Muhtelif tefsirlerden)*

Hz. Ebû Hureyre anlatıyor: Bir gün **Rasûlüllah Efendimiz Hz. Ebû Bekir**'e: "Yâ Ebâ Bekir! Aç avucunu sana ben beş kelime söyleyeceğim ki senin saâdet ve selâmetin bu beş kelimededir." Hz. Ebû Bekir: "Buyur Yâ Rasûlallah!" diyerek avuçlarını açınca, Peygamberimiz:

إِتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ، وَأَدِّ فَرَائِضَ اللهِ تَكُنْ أَوْرَعَ النَّاسِ، وَأَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا، وَأَحْسِنْ إِلَى جَارِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا، وَلاَ تَكْثُرِ الضِّحْكَ، فَإِنَّ كَثْرَةَ الضِّحْكَ تُمِيتُ الْقَلْبَ ۞

Yani: "(Ey Ebâ Bekir!) **Haramlardan kaçın ki en âbid insan olasın.**

Allah'ın farzlarını hakkıyla edâ et ki insanların en verâ (en takvâ) **sahibi olasın.**

Kendin için neyi seviyorsan, insanlar için de onu sev ki gerçek mü'min olasın.

Komşularına (yakınlarına) **iyi muâmele et ki gerçek Müslüman olasın.**

Sakın ha! Çok gülme; çünkü çok gülmek kalbi öldürür." buyurdu... *(Süyûtî, Câmiu's-Sagîr, s. 8)*

Yine **Peygamberimiz** bir hadîsinde,

وَكَانَ اَحَبُّ الدِّينِ إِلَيْهِ مَا دَاوَمَ صَاحِبُهُ عَلَيْهِ ۞

Mânâsı: "**Allah'ın Rasûlüne en sevimli olan din** (ibadet-taat), **sahibinin devam ettiği, terk etmediği din ve ibadettir**." *(Riyâzu's-Sâlihîn, s. 191)*

أَبْغَضُ الْعِبَادِ إِلَى اللهِ مَنْ كَانَ ثَوْبَاهُ خَيْرًا مِنْ عَمَلِهِ وَأَنْ تَكُونَ ثِيَابُهُ ثِيَابَ الْأَنْبِيَاءِ وَعَمَلُهُ عَمَلُ الْجَبَابِرَةِ ۞

Yani: "**Allah'ın buğzettiği** (en kızdığı) **kimse o kimsedir ki; onun elbiseleri amelinden daha kıymetlidir veya giyim kuşamı Peygamberler gibi olur, ama ameli zâlimlerin ameli gibi olur."** buyurmuştur.

لَوْ خِفْتُمُ اللهَ حَقَّ خِيفَتِهِ لَعُلِمْتُمُ الْعِلْمَ الَّذِي لاَ جَهْلَ مَعَهُ وَلَوْ عَرَفْتُمُ اللهَ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ لَزَالَتْ لِدُعَائِكُمُ الْجِبَالُ ۞

Mânâsı: "**Eğer sizler! Allah'tan hakkıyla korksa idiniz, O, sizlere beraberinde asla câhillik olmayan sonsuz bir İlim öğretirdi. Eğer sizler Hz. Allah'ı hakkıyla bilip, tanıyabilseydiniz, o zaman** (öyle kullar olurdunuz ki) **sizin duâlarınız ile dağlar yerinden oynar, yıkılıp giderlerdi**." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 357)*

GÜNÜMÜZ MÜSLÜMANLARINA PEYGAMBERİMİZDEN MÜJDELER

Ebû Hureyre (ra) naklediyor: Bir gün **Peygamberimiz** (sav) Ashâbına şöyle buyurmuşlar:

إِنَّكُمْ فِي زَمَانٍ مَنْ تَرَكَ مِنْكُمْ عُشْرَ مَا أُمِرَ بِهِ هَلَكَ، ثُمَّ يَأْتِي زَمَانٌ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ بِعُشْرِ مَا أُمِرَ بِهِ نَجَى ۞

Yani: "**Ey Ashâbım! Siz şimdi öyle bir devir yaşıyorsunuz ki bu devirde sizlerden biriniz, size emrolunan on şeyden dokuzunu işleseniz, birini terk etseniz, yine helâk olursunuz. Ama sizden sonra ümmetim üzerine öyle bir zaman gelecek ki o zaman Ümmetim, emrolundukları on şeyden sadece birini işleyebilseler, yine kurtulacaklar**." *(et-Tâc, c. 5, s. 338)*

Diğer bir hadîsinde ise Peygamberimiz:

سَيَأْتِي زَمَانٌ لِلْعَامِلِ فِيهِ مِثْلُ أَجْرِ خَمْسِينَ مِنْكُمْ ۞

Yani: "İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki o gün sizin gibi amel işleyenlere (tam ibadet eden mü'minlere), sizin elli katınız ecir verilecektir." *(et-Tâc, c. 5, s. 338)*

HZ. ÂDEM'İN DÜNYAYA İNDİRİLİŞİNDEKİ HİKMET

Eğer Âdem (as) dünyaya indirilmemiş olsa idi, yeryüzündeki mücahitlerin cihadı, abitlerin ibadeti, âşıkların gözyaşı, tevbekârların enini semâya yükselmez, günahkârların gözyaşı yere yuvarlanmazdı ki bunların her bireri Allah katında onun meleklerinin ibadetinden çok daha kıymetlidir.

Hz. Âdem dünyaya indirilince…

Babamız Âdem (as) zellesi sebebiyle dünyaya indirilip, Daru'l-Kurb'dan (Allah'a yakınlık yurdundan yani cennetten) uzak kaldığından bahisle Cenâb-ı Hakk'a niyazda bulunuyor. Cenâb-ı Hak da ona buyuruyor ki: **"Yâ Âdem! Ben sana yakınım, bana duâ edenin duâsını işitir ve ona icâbet ederim. Eğer sen göklerde tesbih eden meleklerin niyazından uzak kaldım diyorsan, yeryüzündeki günahkârların ilticâsını, inlemesini dinle; çünkü onların inlemesi, bana meleklerin tesbihinden daha sevimlidir. Zira meleklerin tesbihine iftihar karışabilir. Fakat günahkârların feryadı, inkisarla ziynet bulur.**

"Yâ Âdem! Eğer sen ve evlatların, günah işlemeseydiniz, ben sizleri giderir, yerinize günah işleyen sonra da bana dönüp affı için gözyaşı döken, yalvaran kullar halk ederdim."

PEYGAMBERİMİZİN DEVRİNDE KALP SÂFİLİĞİ

Bir gün **Peygamberimiz** (sav) Ashâbıyla otururken: "**Şimdi cennet ehli birisi gelecek."** buyurdu. Sakalından abdest suları damlaya damlaya Ashâbdan birisi içeriye, mescide girdi ve selâm verip oturdu.

Peygamberimiz üç gün peş peşe, Ashâbına aynı şeyi söyledi, ne gariptir ki hep aynı Sahâbe çıkıp geldi.

Amr İbn-i Âs Hazretleri diyor ki: "Merak ettim! Ve üçüncü gün kendisini takip ettim. Akşam evine beraber gittik. Sana misafir kalmak istiyorum, babamla darıldım, dedim. Ve üç gece ona misafir oldum. Fakat ibadetinde herhangi bir fazlalık görmedim.

"Üçüncü günün sabahı yanından ayrılırken, misafir kalışımın sebebini anlattım ve dedim ki: Üç gün Rasûlüllah; '**Şimdi cennet ehli biri gelecek**' buyurdu ve hep siz geldiniz. Onun için ibadet ve taatinizi merak ettim, sizde üç gece misafir kaldım ama amel ve ibadetinizde bir fazlalık görmedim. Rasûlüllah'ın bu tespitinin sebebi nedir acaba? O zât *(ki bunun **Abdullah bin Selâm** olduğu rivâyet ediliyor)*: **'Ey Amr! Gördüğün gibi bende sizin ibadetinizden fazla bir ibadet yok! Yalnız gönlüm herkese karşı sâfidir** (herkese temiz gözle bakarım)**.**

Ve o kalbimde hiç kimseye asla haset yoktur. Bir de kimseye asla zararım dokunmaz." dedi.

DÜNYA VE DÜNYADA İBADETLE ALAKALI HADİSLER

اَلدُّنْيَا حُلْوَةٌ حَضِرَةٌ فَمَنْ أَخَذَهَا بِحَقِّهِ بُورِكَ لَهُ فِيهَا، وَرُبَّ مُتَخَوِّضٍ فِيمَا اشْتَهَتْ نَفْسُهُ لَيْسَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلاَّ النَّارُ ۞

Mânâsı: "**Dünya yeşil, güzel ve tatlıdır. Kim hakkıyla ona yanaşır ve muâmele ederse** (yeteri kadarını alır, ona fazla dalmazsa)**, dünya ona mübârek ve hayırlı olur. Ama nice insanlar, şehvetlerinin arzusu peşinde koşarak ona dalarlar, onların da kıyâmette nasibi ancak cehennemdir**." *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 1, s. 191)*

إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسَاجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْإِيمَانِ فَإِنَّ اللهَ تَعَالَى يَقُولُ: اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ...۞

Mânâsı: "**Bir kişiyi mescidlere, camilere devam eder halde görürseniz, onun mü'minliğine şâhitlik ediniz. Çünkü Hz. Allah Kur'ân'ında camileri ancak Allah'a ve âhirete îmân edenler imar ederler."** buyuruyor. *(Şerhu Nesaihu'l-İbad Kenarı, s. 34)* Yani o kimse camilere devam edip, oraları manen ihyâ-imar ettiğine göre, demek ki mü'mindir.

Şu halde **Allah'ın Rasûlü**; **musallî** Müslümanlar istiyor da **musallâ** Müslümanları istemiyor.

مَنْ مَشَى فِي حَاجَةِ أَخِيهِ فَكَأَنَّمَا اعْتَكَفَ عِشْرِينَ سَنَةً ...۞

Mânâsı: "**Kim bir mü'min kardeşinin ihtiyacını gidermek için koşar, çare ararsa, o bir mescidde yirmi sene itikâf edip, sevap kazanmış mü'min gibidir**." *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 1, s. 301)*

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.); "**İbadetin iki gayesi vardır."** buyuruyor:

1. Gâye-i tâzim ki bu Hz. Allah'a karşı olandır. İnsan kulluğunu ona arz ederken, ibadeti kâmil mânâda bir ihlâs ile edâya çalışırsa, maksat hâsıl olur.

2. Gâye-i tezellül ki İnsanın en şerefli yeri alnıdır. Edna mertebe de (en aşağı yerde) topraktır. Kul, **secde-i Rahmân** için bu en şerefli yerini (alnını) en süfli yere (toprağa) koyarak, nefs-i emmâreyi iyice tahkîr ve tezlîl etmiş olur.

ŞİİR

Helâlden kaynamayan aş, aştan sayılmaz,
Hak için akmayan yaş, yaştan sayılmaz.
Bedenimde başım var deme,
Secdeye varmayan baş, baştan sayılmaz.
Hacı Bektaş-i Veli Divanı

Bektâşîyim diyen ve kendini, **Hacı Bektaş-i Veli**'ye mensup kabul edip, onu istismar eden, alnı secdeye gelmeyenlerin kulakları çınlasın!

Yukarıda geçen ve **Allah'ın en kızdığı kullar ki elbiseleri amellerinden hayırlı olan kimseler**le alâkalı hadîse **Mevlânâ**'dan bir beyit:

"Nice insanlar gördüm, üzerlerinde elbiseler yoktu.
Nice elbiseler gördüm, içlerinde insanlar yoktu."

37. DERS:

Oruç ve İ'tikâf

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

Meali: **"Ey îmân edenler! Oruç, sizden önceki** (ümmet)**lere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki takvâ sahibi olursunuz** (günahlardan sakınır, cehennemden korunursunuz)**."** *(el-Bakara, 2/183)*

Said bin Cübeyr Hazretleri, bizden evvel geçen ümmetlerin oruçlarının akşamdan akşama (yani 24 saat olduğunu) beyan buyuruyor ve sahur yapma izni Hz. Muhammed'e (sav) ve onun Ümmetine İlâhî bir lütuf olarak verildi, diyor.

Cumhur-i Ulemâya göre oruç, bizden evvelki ümmetlere hassaten Hristiyanlara farzdı. Ama çok soğuk veya sıcak zamanlarda oruç tutmak onlara ağır geldiği için orucun zamanını hep ilkbahara almışlardı.

Sonra imparatorlarından biri hasta oldu ve o; "**İyi olursam 7 gün oruç tutulacak."** dedi. İyi oldu, oruca 7 gün eklediler. Bir başka zamanda bir başka imparatorları yine aynı sebeple 7 gün ekledi ve oruç senede 45 güne çıktı. Bir sonra gelen de 5 gün ekledi, oruç 50 gün oldu. Sonra gelen Hristiyanlara da bu ağır gelince, hepsini terk ettiler. *(Tefsîrlerden)*

Dikkat! O günün reformcuları demek ki bugünkülerden insaflıymış. Çünkü dinde reform yapıyorlar ama hep ekliyorlarmış. Bugünkü reformist veletleri ise hep eksiltmenin ve hattâ yok etmenin peşindedirler…

RAMAZAN'DAN BİR GÜN EVVEL RASÛLÜLLAH'IN OKUDUĞU BİR HUTBE

Peygamber Efendimiz Ramazan ayı arefesinde bir hutbe okuyarak Ashâbına buyurdular ki (mealen):

"Ey Ashâbım! Üzerinize öyle bir ayın gölgesi düştü ki o ayda yapılan **bir nâfile ibadete Hz. Allah bir farz sevabı, bir farz ibadete ise yetmiş farz sevabı ihsân edecektir**. Ve o Ramazan ayında öyle **mübârek bir gece vardır ki onu ibadetle geçirmek bin ay ibadetten daha hayırlıdır** (Peygamberimiz, Kâdir gecesini kastediyor). Bu ay sabır ayıdır. Sabrın ise sevabı cennettir. Bu ay

yardımlaşma ayıdır. Mü'minlerin, bilhassa elimizin altındakilerin rızıklarını genişletme ayıdır. **Kim bu ayda bir oruçluya iftar verirse bu onun günahlarının affına ve ateşten kurtulmasına vesile olur**."

Ashâb: "**Yâ Rasûlallah! Her birimiz bir mü'mine iftar verecek durumda değiliz."** dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz: "**Allah bu sevabı tek hurma verene, bir içim su verene, bir yudum süt verene de ihsân eder."** buyurdu.

"**Bu öyle bir aydır ki; evveli rahmet, ortası mağfiret, sonu ise cehennemden âzâd olmaktır. Kim bu ayda kölelerine, işçilerine, iyi davranırsa, Allah Teâlâ da onu cehennemden kurtarır**.

Bu ayda şu dört şeye çok sarılın ki bunlardan ikisiyle Rabbinizi râzı edersiniz. Onlardan ikisi; **şehâdet okumak, istiğfar etmek**tir. Diğer ikisi de **Allah'tan cennetini istemek** ve **cehenneminden** de **O'na sığınmaktır**.

Şunu da iyi bilin ki; bu ayda kim bir oruçluya iftar etmesi için bir yudum su verirse, bir daha susamamak üzere o kişi yarın benim **Havz**'ımdan içecektir." *(İbn-i Hüzeyme'den; Mektûbât-ı İmâm-ı Rabbânî)*

إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ إِمَاتَةُ الصَّلَوَاتِ وَاتِّبَاعُ الشَّهَوَاتِ وَأَنْ تَكُونَ الْأُمَرَاءُ خَوَنَةً وَالْوُزَرَاءُ فَسَقَةً فَوَثَبَ سَلْمَانُ فَقَالَ: بِأَبِي وَأُمِّي أَهذَا كَائِنٌ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: نَعَمْ يَا سَلْمَانُ عِنْدَهَا يَذُوبُ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ كَمَا يَذُوبُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ وَهُوَ لاَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يُغَيِّرَ، قَالَ: أَوَيَكُونُ ذٰلِكَ؟ قَالَ: نَعَمْ يَا سَلْمَانُ! إِنَّ أَذَلَّ النَّاسِ يَوْمَئِذٍ اَلْمُؤْمِنُ يَمْشِي بَيْنَ أَظْهَرِهِمْ بِالْمَخَافَةِ إِنْ تَكَلَّمَ أَكَلُوهُ وَإِنْ سَكَتَ مَاتَ بِغَيْظِهِ ۞

Mânâsı: "**Muhakkak kıyâmetin alâmetlerindendir ki namazlar ölecek, kılan kalmayacak ve insanlar şehvetlerine tâbi olacaklar. O günün idârecileri hâin vezirleri** (bakanları)**, müdürleri fâsıklardan olacak. Peygamberimiz böyle anlatınca** (tabir caizse, günümüzü) **anlatınca, Hz. Selmân ayağa fırladı ve; "Anam babam sana feda olsun, Yâ Rasûlallah! Böyle de olacak mı?**" dedi.

Peygamberimiz: "**Evet ya Selmân! Mü'minin kalbi bunların karşısında üzüntü ve teessüründen âdeta eriyecek, tıpkı tuzun suda eridiği gibi. Fakat** (o gün) **mü'minin elinden bir şey gelmeyecek ki o kötülüğe mâni olsun, onu ortadan kaldırsın**." Yine Selmân ayağa kalktı: "**Bunlar da olacak mı Yâ Rasûlallah**?" dedi, Peygamberimiz: "**Evet ya Selmân! O devirde insanların en zavallısı** (en hakir görüleni) **mü'min olacak**. (Onların) **aralarında korku içinde yaşayacak. Çünkü fenalıklarını görünce konuşsa** (değil onu dinlemek) **onu yerler** (yok ederler). **Eğer mü'min sussa, o zaman da kendi öfkesinden**

çatlayıp ölecek. İşte ahir zamanda böyle günler yaşanacak." *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 1, s. 681)*

Nitekim İzmir'de Ramazan günü orucunu yiyip, sigarasını savuran birine; "Neden oruç tutmuyor, herkesin içinde sigara içiyorsun?" denince; "Savcılıktan emir mi var?" demesi ve saygısızca yemeğe, içmeğe devam etmesi bu hadîste anlatılanların delili değil mi?

ORUCUN AHLÂKİ FÂİDELERİ

1. İnsanı nefsânî arzularına karşı mukâvemete (dayanıklılığa) hazırlar. Ve nefsini kontrol altına almasını sağlar.

2. Açlık elemini nefsinde tadarak, duyar ve yaşar. Açları daha iyi düşünür. Bugünkü komando kursları gibi insanı harbe hazırlıklı kılar.

3. Nihayet insan olup bir kudret altında olduğunu O, ye derse yiyebileceğini, yeme derse, yiyemeyeceğini hatırlar, kendini disipline eder...

ORUÇLA ALAKALI HADİSLER

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخَلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ، يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: ''إِنَّمَا يَذَرُ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ وَشَرَابَهُ لِأَجْلِي فَالصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِئَ بِهِ ۞

Mânâsı: "**Varlığım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki oruçlunun ağız kokusu Allah katında misk kokusundan daha hoştur**." *(Müslim, Sıyâm 163)* Onun için Allah Teâlâ Hadîs-i kudsîde şöyle buyurur: "**Muhakkak bu kişi şehvetini, yemesini içmesini, benim rızâm için terk etti. Oruç benim içindir ve onun mükâfatını ben vereceğim, ben**!" *(Buhârî, Savm, 2, 9; Müslim, Sıyâm, 30)*

Nitekim Hz. İsa da; "**Yâ Rabbî! Seni nasıl görebilir, nasıl sana ulaşabilirim**?" diye yalvarıyor. Hz. Allah da ona; "تَجُوعْ تَرَانِي"**Aç kal, beni görür ve ulaşırsın."** buyuruyor.

Unutmayalım ki Peygamberimiz zaman zaman karnına taş bağlardı. Tabî bunun iki sebebi olabilir. Biri, aç olduğunu kimseye göstermemek, diğeri ise açlık ve riyâzatla o kadar hafiflemişti ki havaya uçmamak için karnına taş bağlamış olabilir. *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân)*

مَنْ حَافَظَ عَلَى ثَلاَثٍ فَهُوَ وَلِيُّ اللهِ حَقًّا وَمَنْ خَيَّعَهُنَّ فَهُوَ عَدُوُّ اللهِ حَقًّا، الصَّلاَةُ، وَالصَّوْمُ، وَالْغُسْلُ مِنَ الْجَنَابَةِ ۞

Mânâsı: "**Kim şu üç şeyi yapar ve devam ederse, o gerçekten Allah'ın dostudur. Kim de bu üç şeyi terk ederse, o da gerçekten Allah'ın düşmanıdır.** (Bunlar); **namaz, oruç, cünüblükten yıkanmak**." *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân)*

Ey genç âbidler! Neredesiniz? Bakınız!

إِنَّ اللهَ تَعَالَى يُبَاهِي مَلاَئِكَتَهُ بِالشَّابِّ الْعَابِدِ فَيَقُولُ: أَيُّهَا الشَّابُّ! اَلتَّارِكُ شَهْوَتَهُ لِأَجْلِي، اَلْمُبْذِلُ شَبَابَهُ لِي أَنْتَ عِنْدِي كَبَعْضِ مَلاَئِكَتِي ۞

Mânâsı: "Muhakkak ki Allah, gençken ibadet eden kullarıyla meleklere övünür ve buyurur ki: '**Ey genç! Şehvetini benim için terk eden... Gençliğini bana ibadete tahsîs eden... Benim indimde sen, bazı meleklerim gibisin**."

Yukarıda geçen Hadîs-i kudsîde Hz. Allah'ın orucu zâtına tahsîs etmesinin sebebi:

a) Orucun gizli bir ibadet olması ve oruçlu istemedikçe, ona riyanın karışamaması ve sadece onu Mevlâ'nın bilmesindendir.

b) Orucun, Allah'a vaktiyle isyan bayrağı çeken nefsin en büyük düşmanı olmasındandır.

لَوْ لاَ أَنَّ الشَّيَاطِينَ يَحُومُونَ عَلَى قُلُوبِ بَنِي آدَمَ لَنَظَرُوا إِلَى مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ ۞

Mânâsı: "**Eğer şeytanlar, âdemoğlunun kalbine hücûm edip onu perdelemeseler idi, elbette âdemoğlu gökteki melekût âlemini seyrederdi**." *(Süyûtî, Câmiu's-Sagîr)*

ORUÇTA ÜÇ MERTEBE VARDIR

1. Savmü'l-avâm: Bu sadece mideyi yemekten-içmekten, avret yerini cinsi münâsebetten men ile tutulan oruçtur.

2. Savmü'l-havâs: Bütün âzâları günahtan menederek tutulan oruçtur ki bu da ancak şu altı şeyi yerine getirmekle tahakkuk eder ve gerçek oruç olur:

a) Gözü haramdan muhâfaza:

اَلنَّظْرَةُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ فَمَنْ تَرَكَهَا خَوْفًا مِنَ اللهِ أَتَاهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ إِيمَانًا يَجِدُ حَلاَوَتَهُ فِي قَلْبِهِ ۞

Mânâsı: "(Şehvetle veya hakaretle) bakış, İblis'in zehirli oklarından biridir. Kim Allah'tan korktuğu için böyle bir bakıştan vazgeçerse (eğer kafasını çevirir bakmazsa), Allah (c.c.) ona öyle bir îmân verir ki o kişi îmânının zevkini kalbinde tadar."

b) Dili muhâfaza:

خَمْسٌ يُفْطِرْنَ الصَّائِمَ: اَلْكِذْبُ، وَالْغَيْبَةُ، وَالنَّمِيمَةُ، وَالْيَمِينُ الْكَاذِبُ، وَالنَّظَرَةُ بِشَهْوَةٍ ۞

Mânâsı: "Beş şey oruçluyu oruçsuz eder (tuttuğu orucun sevabını yok eder). Yalan söylemek, gıybet etmek, laf taşımak, yalan yere yemin etmek ve şehvetle bir kadına bakmak..."

Asr-ı Saâdet'te yaşanan bir hadise

İki kadın nâfile oruca niyet etmişlerdi. Fakat günün sonuna doğru nerede ise helâk olacak şekilde açlık ve susuzluk onları kapladı, ölecek duruma geldiler. (Çünkü Arabistan'da hele yaz günlerinde oruç tutmak çok zor!) Bunun üzerine bir başka kadını Rasûlüllah'a göndererek; "**Çok müşkül vaziyette kaldık! Acaba iftar ede bilir miyiz? Bizim için bir sor gel.**" dediler.

Sormaya gelen kadına Peygamberimiz bir kadeh verdi ve onlar; "**İftar ettiler, et yediler... İnanmazlarsa, bu kadehe tükürsünler. Et parçaları tükürdüklerini görsünler.**" buyurdu. Kadın kadehle arkadaşlarına döndü, durumu anlattı, onlar da tükürdüler, hakîkaten ağızlarından et parçaları geliyordu. Ama et yememişlerdi. Peki, o et parçaları nereden geliyordu? Çünkü gönderdikleri kadının arkasından, acaba Rasûlüllah bizim arzumuzu bilecek mi? diyerek gıybet etmişlerdi. Kur'ân ahkâmına göre ise gıybet, ölmüş bir kardeşinin etini (leşini) yemekti. İşte Rasûlüllah bunu onlara ispat ediyordu.

c) Kulağı kötülüklerden muhâfaza:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُلًا﴾

Meali: "**Muhakkak kulak, göz, kalp, bütün bunlar (yaptıklarından) mes'ul olacak, sorgulanacaklardır.**" *(el-İsrâ, 17/36)*

إِسْتِهَامُ الْمَلاَهِي مَعْصِيَّةٌ، وَالْجُلُوسُ عَلَيْهَا فِسْقٌ، وَالتَّلَذُّذُ بِهَا كُفْرٌ ۞

Mânâsı: "**Çalgıya kulak verip, çalgı dinlemek günahtır. Çalgının çalındığı yerde, zarûretiz oturmak daha büyük günah, fâsıklıktır. Çalınan çalgıdan zevk almak ise küfre götüren sebeplerdendir.**" *(Tarîkat-ı Muhammediye Şerhi, c. 4, s. 60)*

d) Diğer âzâları muhâfaza:

Mânâsı: Nice nice oruç tutanlar vardır ki onların tuttukları oruçtan geride kalan ancak açlık ve susuzluktur (başka ellerine bir şey geçmeyecektir).

e) İftarda fazla yememek:

Bilmeli ki Allah'ın en kızdığı şeylerden biri de tıka basa dolu olan karındır. Nitekim Peygamberimiz hadîsinde buyurmuştur ki:

فَمَا مِنْ وِعَاءٍ أَبْغَضَ إِلَى اللهِ مِنْ بَطْنٍ مَلَأَ مِنَ الْحَلاَلِ

f) Oruçlu dâimâ havf ile recâ arasında olacak:

Yani Allah'tan korkacak ama ondan asla umudunu kesmeyecek. Ve bilhassa sahur vaktiyle iftar dakikalarında çok uyanık bulunup, boynu bükük, gözler yaşlı ona yalvaracak.

3. Savmu havâsı'l-havâs:

Bu oruç makam-ı nebîlere, velîlere (Allah dostlarına) has bir makamdır ki onlar oruçlu oldukları zaman değil iftarla, kalpleri zerrece Allah'tan başka bir şeyle meşgul olmaz. Ve onların kalpleri Allah'tan başka bir tarafa meyledip kaysa, onların oruçları bozulur (sevapları yok olur).

Bir hadîs meali: "Rasûlüllah Efendimiz buyurdular ki mahşer günü olup, herkes dirilince: Hz. Allah cennetin görevlisi Rıdvan'a vahyederek; "**Ey Rıdvan! Ben oruçluları kabirlerinden aç ve susuz olarak haşrettim. Siz onları cennetten arzu edecekleri her türlü nimetlerle karşılayınız."** buyurur.

Rıdvan da cennetteki Vildan ve Gılman'a emir verir. Onlar da altın tepsiler içinde en leziz yemekler ile en güzel elbise ve hulleler ile onları karşılarlar. Ve her kime rast gelirler ise onları bu nimetlerle süsler, yedirir, içirir, tatmin ederler. Ve sonra da şöyle derler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا اَسْلَفْتُمْ فِى الْاَيَّامِ الْخَالِيَةِ﴾

Meali: "(Kendilerine) **geçmiş günlerde** (dünyada) **yaptığınız amellere karşılık olarak yiyin, için; size âfiyet olsun.**" denir. *(el-Hâkka, 69/24)*

Yine rivâyete göre herkes mahşerde hesap ve sualde iken, cennetin bekçisi melekler, bir kısım insanların cennet içinde ve zevk u sefada olduklarını görerek, onlara sorarlar: "**Sizler kimlersiniz**?" Onlar da cevaben: "**Bizler Ümmet-i Muhammed'deniz**." "**Peki, hesap gördünüz mü**?" "**Hayır**!" "**Sual gördünüz mü**?" "**Hayır**!" "**Sırat gördünüz mü**?" "**Hayır!**" "**Peki, sizler bu dereceyi ne ile ve dünyadaki hangi ibadetinizle elde ettiniz?**" derler.

Cevap: "**Biz dünyada iken herkesten gizli Allah'a ibadet ederdik** (yani oruç tutardık). **Allah da bizi bugün herkesten, hattâ siz meleklerinden de gizli olarak cennetine koydu. Çünkü O kitabında**;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿هَلْ جَزَاءُ الْاِحْسَانِ اِلاَّ الْاِحْسَانُ﴾

Meali: "**Her ihsânın mükâfatı da ancak ihsân oldu**" buyurmuştu. *(er-Rahmân, 55/ 60)*

ORUCUN RÛHÎ VE BEDENÎ FAYDALARI

1) Oruç, bidâyette **Allah**'a; "**Sen sensin, ben de benim."** diyerek, âdeta kafa tutan nefs-i emmârenin kafasını kırar.

2) Oruç şeytanı kahreder, **rûh**u ise takviye eder, kuvvetlendirir.

3) Oruç, kendine hürmet eden ve oruç tutanlara **mahşer**de şefaat eder.

4) Oruç, oruç tutanlara **Allah**'ın cennette tahsîs ettiği kapıdan onları **cennet**e sokar.

5. Oruç, oruç tutanları göstererek, **Allah**'ın meleklerine iftihar etmesine vesile olur.

6. Oruç, oruç tutanların bir ayda hem **mideleri**ni hem **kanları**nı ve tüm **bedenleri**ni hem de **ruhları**nı temizler.

7. Oruç; nihayet açlık çektirerek, açların halini ona anlatır ve zayıflara merhametini çoğaltır. *(Tefciru't-Tesnim'den)*

Hz. Mûsâ'nın Tûr-i Sîna'da niyazı: "**Yâ Rabbî! Sana benden yakın olan var mı? Olacak mı?**" suali. Hz. Allah'ın da ona: "**Evet olacak!**" buyurması; "**Kimler onlar Yâ Rabbi?**" diye sorunca da; "**Ümmet-i Muhammed! Bilhassa iftar vaktinde onlarla aramızda tek bir beşeriyet perdesi kalacak ve bana senden daha yakın olacaklar."** buyurması.

Bir Hikâye

Eski İstanbul Vâizlerinden **Hacı Cemal** (Öğüt) **Efendi** vaazlarını **Mevlânâ** gibi hikâyeler ile süslerdi. İşte bir **Ramazan**'da cemaatine anlattığı temsili hadise:

Ey Cemaat! Bugün tam camiye size vaaza geliyordum. Hanım da beni kapıdan uğurluyordu. Derken hanım bağırmaya başladı, ne oluyor, ne bağırıyorsun diye geri döndüm ve sordum. Hanım: "**Görmüyor musun? Kedi akşamdan kalan pideleri yiyor."** dedi. Ben de: "**Hanım bunun için bağırmaya ne gerek var? Akşam alır, size daha tazelerini getiririm."** dedim. Hanım: "**Hocam ben bunun için bağırmıyorum, bu kedi yıllardır evimizde, hâlâ bugün oruç olduğunu bilmiyor, gündüz pide yiyor da onun için bağırıyorum."** dedi. Ben de ona: "**Ey saf hanım! Bilmez misin ki hayvanlar Ramazan bilmez, oruç tutmaz, hayâ bilmez, onun için Ramazan'da yerler, içerler, giyinmeden gezerler."** dedim ve çekip geldim, diye anlatırmış.

⁂

GÜNÜMÜZDE UNUTULAN BİR SÜNNET: İ'TİKÂF

Oruç farz olduktan sonra Peygamberimiz, her sene Ramazanın son on gününde bizzat kendisi mescidinde i'tikâfa girmiştir. Ancak vefât ettiği sene bunu yirmi güne çıkarmıştı. Vefâtından sonra da hanımları ve Ashâbı hep bu sünnete devam etmişlerdir. *(Riyâzu's-Sâlihîn, s. 755)*

إِعْتِكَافُ عَشْرٍ فِي رَمَضَانَ كَحَجَّتَيْنِ وَعُمْرَتَيْنِ ۞

Mânâsı: "**Ramazanda on gün i'tikâfa girmek, iki hac etmek ve iki umre yapmak kadar sevaptır**."

Bu hadîsi Hz. Ali'nin oğlu Hüseyin babasından (r.anhümâ), o da dedesi Muhammed Mustafa'dan (sav) rivâyet etmiştir. *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 74)*

İ'TİKÂF:

İmâm Zührî'ye göre i'tikâf, amellerin en şereflisidir. Çünkü i'tikâfta olan hem oruçludur hem ibadete devam etmektedir hem de her an namazı beklemekle ribat halindedir.

İ'TİKÂFIN ŞARTLARI

İ'tikâfın şartları üçtür:

1. Niyet etmek.
2. Cemaati olan bir mescidde olmak.
3. Oruçlu olmak.

HANIMLAR:

Hanımlar, hayız ve nifastan temiz olarak evlerinin bir köşesinde i'tikâfa girerler.

İ'TİKÂFIN KISIMLARI

İtikâf üç kısımdır:

1. İ'tikâf eğer nezredilmiş ise vacip olur.
2. Ramazan'ın son on gününde sünnettir.
3. Sair zamanda i'tikâf müstehaptır.

İ'TİKÂFIN EFDALİ

İ'tikâfın en faziletlisi Mescid-i Haram'da, sonra Mescid-i Nebevî'de, sonra da Mescid-i Aksa'da, sonra da cemaat olan herhangi bir Mesciddedir.

İ'TİKÂFIN SEBEBİ

İ'tikâfın sebebi; nezretmiş ise ona göre nezri ne ise odur. Nezretmemiş ise sünnet olanıdır ve sevap talebine mebni sevinçtir.

İ'TİKÂFIN RÜKNÜ

İ'tikâfın rüknü, belli bir mescidde on gün durup ibadet etmektir.

İ'TİKÂFIN HÜKMÜ

İ'tikâfın hükmü Allah'tan sevaba nâil olma talebidir.

İ'TİKÂFIN SIFATI

İ'tikâfın sıfatı sünnet-i müekkede ve de sünnet-i kifayet olmasıdır. (Bir şehirde giren varsa kifâye, giren yoksa sünnet-i müekkededir).

İ'TİKÂFIN ÂDÂBI

İ'tikâfın âdâbı, ancak hayır söylemek, zikr etmek, ibadet ve tâatle meşgul olmaktır.

İ'TİKÂFIN GÜZELLİĞİ

İ'tikâfın güzelliği sayılmayacak kadar çok ve sonsuzdur. Çünkü i'tikâfa giren dünyadan uzaklaşıp, Rabbine yönelmiştir ve sanki: Rabbim beni affetmedikçe, kapından diğer gelip giden, girip çıkanlar gibi ayrılmıyorum. Affını bekliyorum, demektir.

İ'TİKÂFI BOZANLAR

İ'tikâfı bozan şeyler; hacetsiz, lüzumsuz mescidi terk etmek, cinsi münâsebette bulunmak, delilenmek veya bayılmak gibi hallerdir. *(Mehmed Zihni Efendi, Nîmet-i İslâm, İ'tikâf Kitabı, s. 497)*

Hz. Zekeriyyâ (as) ile Hz. Meryem'in Kur'ân'da geçen hikâyesi de bize gösteriyor ki i'tikâf bizden evvelki semâvî dinlerde ve ümmetlerde de varmış.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ اَنّٰى لَكِ هٰذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللهِ اِنَّ اللهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

Meali: "... **Zekeriyyâ, onun (Meryem'in) bulunduğu bölmeye her girişinde yanında bir yiyecek bulurdu. 'Meryem, Bu sana nereden geldi?' derdi. O da 'Bu, Allah katından." diye cevap verirdi. Şüphesiz ki Allah, dilediğini hesapsız rızıklandırır**." *(Âl-i İmrân, 3/37)*

Dikkat: Görüldüğü üzere önceki şeriatlerde olduğu gibi bizim şeriatimizde de **i'tikâf** vardır, fakat **ruhbanlık** yoktur. Çünkü Peygamberimiz;

لاَ رُهْبَانِيَّةَ فِي الْإِسْلاَمِ ۞

Yani: "**İslâm'da ruhbâniyet** (kendini mâbede adayıp, dünyadan el-etek çekmek) **yoktur.**" buyurmuşlardır.

Günümüzde güya rahibe kadınlar ve rahip erkekler kendilerini kiliseye adamışlar, dünyadan el etek çekmişler amma orada ne naneler yedikleri, artık herkesin malumudur.

Hz. Enes'in beyanına göre Ramazan'ın yirmisi geldi mi Rasûlüllah'ın evindeki şilteler dürülür ve herkes mu'tekif olur, Rasûlüllah ise mescidde i'tikâfa girerdi.

Unutmayalım ki mü'minler camiye girerlerken;

نَوَيْتُ الْإِعْتِكَافَ حَتَّى أَنْ أَخْرَجَهَا ۞

Yani; "**Bu camiden çıkıncaya kadar i'tikâfa niyet ettim.**" derlerse hem camide zarûrî miktarda konuşabilirler hem de camide durdukları müddet, i'tikâftan sayılmış olur.

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyururdu ki: "**Her yüz bin kişiye bir mu'tekif lazımdır. Yoksa oruçları kabul olmaz. Bu vazife aslında müftülerindir. Onların i'tikâfa girmeleri lazımdır. Ama onlar bunu yapmıyorlar. Bu sünnetin ihyâsı da bize düşüyor**."

Hasan Arıkan Hoca anlatıyor: Yaşadıkları bir devrede İstanbul'un o günkü nüfusunu üç yüz bin farz ederek, **kendisiyle beraber bir arkadaşı daha i'tikâfa niyet etmişler, ama i'tikâfa girecek üçüncü kişiyi bulamamışlar**...

Alaiyeli Mehmet Efendi gelip; "**Ben yaparım!**" diye söyleyince çok sevinmişler ve onu **Eminönü**'ndeki Arpacılar Camisine i'tikâfa göndermişlerdi...

ŞİİR

Şehr-i Ramazan
Dağıldı karanlıklar, nura gark oldu cihan.
Merhaba hoş gelmişsin, ey mübârek Ramazan.
Merhaba ayların şehinşahı Sultanı,
Merhaba ey Allah'ın eşsiz lütfu ihsânı.
Çok şükür Rabbimize, kavuştuk sana tekrar,
Artık her şey bizimdir, bahtiyarız bahtiyar...

38. DERS:

Hac ve Umre

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّ اَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِى بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ ۞ فِيهِ اٰيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَقَامُ اِبْرٰهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ اٰمِنًا وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِىٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾

Mealleri. "**Şüphesiz ki insanlar için kurulan ilk mâbet, elbette Mekke'deki o çok mübârek ve bütün âlemlere hidâyet olan Beyt'tir. Orada açık alâmetler vardır ki** (bunlardan biri) **Makâm-ı İbrahim'dir. Oraya giren emân bulur. Gitmeye gücü yeten her kimse için Allah'ın evini hac etmek, insanlar üzerinde Allah'ın bir hakkıdır. Ve her kim bunu inkâr ederse,** (bilsin ki) **Allah bütün âlemlerden müstağnidir** (hiçbir şeye hiçbir kimseye muhtaç değildir)." *(Âl-i İmrân, 3/96-97)*

Tefsîr: Yahudiler Peygamberimiz'e gelerek: "**Bizim kıblemiz Kudüs, sizin kıblenizden kâdim** (önce)**dir."** dediler. İşte bunun üzerine Hz. Allah bu âyetleri göndererek onları reddetmiştir.

Âyetin tasavvufi mânâsı: Muhammed Belhî Hazretleri, hac zamanı akın akın hacca gelenlere bakıyor ve buyuruyor ki: "**Şu insanların hali ne hoş ve ne tuhaf! Denizleri, dağları, dereleri, çölleri aşarak Allah'ın evi Kâbe'ye geliyorlar. Peygamberlerin izini görmek, seyretmek istiyorlar. Hayranım onlara! Fakat, eğer kendi nefis sahalarını aşabilselerdi, orada** (kalplerinde-latifelerinde) **Allah'ın izini** (nişanını) **göreceklerdi**" buyuruyor.

Çünkü Hadîs-i kudsîde:

مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ ۞

Yani: "**Nefsini bilen ve tanıyan Rabbini de bilir ve tanır."** buyuruluyor.

KÂBE'NİN YARATILIŞI

Dünyada ilk bina olan **Kâbe-i Muazzama** gökler ile yerin yaratıldığı zamanda bir **Zübde-i Beyza** (bembeyaz ve seçkin bir varlık) olarak su üzerinde melekler tarafından meydana getirilmiş sonra da yeryüzü bunun altında teşekkül etmiştir.

Hz. Âdem cennetten yeryüzüne indirilince, melekler ona demişlerdi ki: "**Yâ Âdem! Bu Beyt'i tavaf et. Zira senden iki bin** (2000) **sene evvel biz bu Beyti tavaf ederdik**."

Yine rivâyete göre, **Kâbe**'yi taşlardan ilk bina eden, **Âdem** (as) olmuş. **Nûh tufanı**nda ise melekler tarafından emr-i İlâhî ile dördüncü kat semâya yükseltilmiş, semada meleklerin kâbesi **Beytü'l-Mâmur** olarak kalmış. Yeryüzündeki Allah'ın kullarına Kıble olmak üzere**, Hz. İbrahim** ile oğlu **Hz. İsmail** tarafından yine eski temelleri üzerine **Kâbe** yeniden inşâ edilmiştir.

MEKKE'NİN ADI: BEKKE, MEKKE

Bekke, lügat mânâsı itibariyle **Mekke** demektir. Mekke de şu üç manaya gelir:

1) **Bir şeyi istiab etmek, kaplamak**, sahası geniş olup **Hz. Âdem**'den bilitibar ziyaretçileri ne kadar çoğalırsa çoğalsın, hepsini istiab edip içine sığdırdığı için **Mekke** denmiştir.

Ve yine onun ziyaretçilerinin günahları ne kadar büyük ve çok olursa olsun, İlâhî rahmet orada daha geniş ve büyük olduğu için ona bu isim verilmiştir.

2) **Mekke**, aynı zamanda **bir şeyi azaltmak** mânâsına gelir. Kulun günahlarını (tamamen yok etmese de) azalttığı için ona bu isim verilmiştir. Çünkü orada da kul hakkı müstesnadır.
3) **Mekke, helâk etmek** mânâsınadır. Bunun sebebi de kendisine suikast tertip edenleri hep helâk ettiği içindir. İşte **Ebrehe**, işte **Ebû Cehil**'ler...

KÂBE'DEKİ BAZI ÂYETLER

1. Ehl-i îmân ve ehl-i insaf için onda birçok ibretler, tarihi izler ve dersler vardır.

2. Hz. İbrahim'in Kâbe'yi yaparken üzerine bastığı, ayağında iz bıraktığı taş vardır ki Kâbe'nin duvarı yükseldikçe kendiliğinden asansör gibi yükselen Makâm-ı İbrahim'dir. Bu Makâm-ı İbrahim'de binlerce sene sonra hâlâ mübârek ayak izi bir şâhit olarak durmakta ve tarihe şehâdet etmektedir.

3. Onun mübârek olduğunu emr-i İlâhî ve terbiye-i İlâhî ile vahşi hayvanlar bile bilir. O'nun Haremine sığınan avlarına asla dokunmaz, döner giderler.

4. Birçok hayvan onun mübârek olduğunu bilir, şifaları için ona bakar ve şifa bulur dönerler.

5. Dünya kurulduğundan beri hiçbir kuş (hattâ uçaklar bile) onun üzerinden geçmemiştir ve asla geçemezler.

HACLA ALAKALI HADİSLER

إِنَّ عَبْدًا صَحَّحْتُ لَهُ جِسْمًا وَوَسَّعْتُ عَلَيْهِ فِي الْمَعِيشَةِ يَمْضِي عَلَيْهِ خَمْسُ أَعْوَامٍ لاَ يَغِدُ إِلَيَّ لَمَحْرُومٌ ۞

Mânâsı: "**Muhakkak ben bir kuluma vücûdda sıhhat, geçim bakımından vüs'at** (genişlik) **veririm** (hac üzerine farz olur) **ve üzerinden böylece beş sene geçer de hacca gelmez ise o** (rahmetimden) **mahrumdur.**" *(Nesâihu'l-İbad Kenarı, s. 34)*

سُئِلَ رَسُولُ اللهِ صلعم أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: غِيمَانٌ بِاللهِ وَرَسُولِهِ، قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: اَلْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ، قِيلَ: ثُمَّ مَا ذَا؟ قَالَ: حَجٌّ مَبْرُورٌ ۞

Mânâsı: Rasûlüllah Efendimiz'e (sav); "**En efdal amel hangisidir?**" diye soruldu. Peygamberimiz; "**Allah ve Rasûlü'ne îmândır.**", buyurdu. "**Sonra hangisidir?**" dediler. Peygamberimiz; "**Allah yolunda cihaddır.**" buyurdu. "**Sonra hangisidir?**" dediler. Peygamberimiz de: "**Makbul bir hacdır.**" buyurdu. *(Riyâzu's-Sâlihîn, Hac Bahsi)*

مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَحُجَّ فَلْيَمُتْ إِنْ شَاءَ يَهُودِيًّا وَإِنْ شَاءَ نَضْرَانِيًّا ۞

Mânâsı: "**Kim** (kendisine hac farz olduğu halde) **hac etmeden ölürse, o kimse ister Yahudi olarak, isterse Hristiyan olarak ölsün.** (Yani mazeretsiz haccı terk eden, Müslüman olarak ölemez)." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 1, s. 264)*

الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا، وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلاَّ الْجَنَّةُ ۞

Mânâsı: "**Bir umre diğer umreye kadar olan bütün günahlara kefârettir. Makbul bir haccın karşılığı ise ancak cennettir**." *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 2, s. 522)*

حِجُّوا فَإِنَّ الْحَجَّ يَغْسِلُ الذُّنُوبَ كَمَا يَغْسِلُ الْمَاءُ الدَّرَنَ ۞

Mânâsı: "**Hac ediniz! Muhakkak hac, günahları, suyun kirleri yıkadığı gibi yıkar, temizleyip yok eder**."

HACCIN BAZI ZAHİRİ FAYDALARI

a) Hac; dünyada mahşerin bir timsalı olup, ehl-i basîret için çok ibretâmizdir.
b) Hac; dünyanın dört bir tarafından gelen mü'minlerin bir noktada birleşmesi, aynı ibadetleri yapması ve birbirlerinden haberdar olması bakımından çok mühimdir.
c) Hac, Allah'ın birçok nebî ve rasûlü'nün hassaten rasûller rasûlü Hz. Muhammed'in (sav) doğup büyüdüğü, din-i İslâm için mücadele edip enva-i çeşit çileler-ıstıraplar çektiği topraklara ve hatıralara kavuşmaktır.
d) Hac insanın kendine, ehline ve bütün Müslümanlar, İslâm âleminin farklı yerlerinden gelmiş seçkin Müslümanlar ile beraber duâ etmek, tekbir almak, lebbeyk demek bakımından çok mühimdir.

e) Hac tavafıyla sanki mü'mine şöyle dedirtmektedir: Yâ Rabbî! Bugün emrin olduğu için burada, Kâbe'nin huzurundayım. Yarın mahşerde kendi huzurunda böyle dönüp, böyle yalvaracağım. Ne olur, burada da orada da beni affet, demektir.

f) Hac, Arafat'ıyla mahşeri hatırlatmakta, yalın ayak, baş açık, güneş altında durmak, yalvarmak ise mahşeri anımsatmaktadır.

Hz. Ali Efendimiz Arafat'taki Vakfe, Müzdelife, Mina ziyaretlerinden sonra gelip farz tavafı yapmakla alâkalı şöyle güzel bir tevcihte bulunuyor;

Ona soruyorlar: "**Vakfe neden Arafat'ta dağda yapılıyor**?" Buyuruyor ki: "**Çünkü Kâbe Allah'ın evi, Harem ise giriş kapısıdır. Gelen elçiler** (Allah'ın evine girmeden önce) **yalvarsınlar, diye burada yani Arafat'ta Vakfe yaptırılır, bekletilirler**."

Peki: "**Meş'ar-i Haramda** (Müzdelife'de) **ikinci Vakfe yapmalarının mânâsı nedir?**" Hz. Ali: "**Allah zû'l-Celâl, Arafat'taki Harem kapısından içeri girenleri hemen huzuruna kabul etmiyor. Onların Meş'ar-i Haram'da ikinci bir Vakfe yapıp yalvarmalarını, Mina'da kurban keserek ona yaklaşmalarını ve niyazlarını arttırmalarını istiyor. Kurbanla kendisine kurbiyet** (yakınlık) **kurmalarını arzuluyor. İşte böylece günah ve isyandan temizlenen, şeytanını da taşlayan kullarına, evine, Kâbe'sine girmeye ve tavaf etmeye izin veriyor.**"

Peki, "**Bu şerefli günde oruca neden izin verilmiyor**?" "**Çünkü onlar o gün Allah'ın evinde, Allah'ın misafiridirler. Onun için oruç tutmazlar**."

Peki, "**Kâbe'nin örtüsüne neden sarılıyorlar?**" "**Çünkü kabahatliler. Özür diledikleri Zâtın ellerine, eteklerine sarılmalılar, değil mi? İşte onun için sarılıyorlar**." *(Levâkihu'l-Envâr, s. 290)*

Dikkat: Kâbe, dünyamızın kalbidir. O düzelip, onu ehli ele geçirmedikçe dünyamızın düzelmesi de mümkün değildir. Bunu kesinlikle böyle bilmelidir.

KÂBE VE HACERU'L-ESVED HAKKINDA HADİSLER

وَإِنَّ الْكَعْبَةَ تَحْشُرُ كَالْعَرُوسِ الْمَزْفُوفَةِ وَكُلُّ مَنْ حَجَّهَا يَتَعَلَّقُ بِأَسْتَارِهَا يَسْعَوْنَ حَوْلَهَا حَتَّى تَدْخُلَ الْجَنَّةَ فَيَدْخُلُونَ مَعَهَا ۞

Mânâsı: "**Muhakkak Kâbe süslenmiş bir gelin gibi haşrolup, mahşere gelecektir. Kim onu hac etmişse, onun örtülerine yapışacak etrafında koşacak, tâ ki cennete girinceye kadar**."

Haceru'l-Esved ki biz buna; **Hacer-i Es'ad** diyoruz.

اَلْحَجَرُ الْأَسْوَدِ مِنْ حَجَرَاتِ الْجَنَّةِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنَ الْجَنَّةِ غَيْرُهُ وَكَانَ أَبْيَضُ كَالْمَاءِ وَلَوْ لاَ مَا مَسَّهُ مِنْ رِجْسِ الْجَاهِلِيَّةِ ۞

Mânâsı: "**Haceru'l-Esved cennet taşlarındandır. Yeryüzünde ondan başka cennetten gelmiş, hiçbir şey yoktur. Vaktiyle o, su gibi bembeyaz idi. Onu,** (şirk ve küfür gibi) **câhiliyet pisliği messetmese** (ona yapışmasa) **idi (kararmayacaktı). Ona dokunan her hasta** (derdinden) **kurtulurdu.**" *(Muhtâru'l-Ehâdis, Hadis No: 537; İmâm Ahmed, Müsned, 1, 307)*

اَلْحَجَرُ الْأَسْوَدُ يَاقُوتَةٌ بَيْضَاءَ مِنْ يَاقُوتِ الْجَنَّةِ وَإِنَّمَا سَوَّدَتْهُ خَطَايَا الْمُشْرِكِينَ يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِثْلَ أُحُدٍ يَشْهَدُ لِمَنِ اسْتَلَمَهُ وَقَبَّلَهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ۞

Mânâsı: "**Hacer-i Esved cennetin beyaz yakut taşlarından biri idi. Onu müşriklerin hataları-günahları kararttı. O, kıyâmet gününde Uhud Dağı kadar büyük olduğu halde haşrolacak** (Mahşer yerine gelecek)**, kim onu istilam etmişse** (selâmlamışsa)**, kim onu öpmüşse onlara şâhitlik edecektir**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, Hadis No: 538)*

وَكَانَ صلعم يُقَبِّلُهُ كَثِيرًا ۞

Mânâsı: "**Hacer-i Esvet'i Peygamberimiz** (sav) **çok kere öperlerdi.**"

BİR KISSA

Bir gün Hz. Ömer hem Haceru'l-Esved'i öptü ve hem de; "**Biliyorum, muhakkak ki sen bir taşsın. Dolayısıyla ne bir menfaat ne de bir zarar verirsin. Eğer Rasûlüllah'ın seni öptüğünü görmemiş olsa idim, ben de seni öpmezdim."** dedi. Ve o kadar ağladı ki elbiseleri ıslandı. Arkasına döndüğünde Hz. Ali'yi gördü ve ona: "**Yâ Ali! Burada gözyaşı dökülür değil mi? Çünkü burada yapılan duâlar kabul olunur."** dedi.

Hz. Ali de buyurdular ki: "Yâ Ömer! Bu taşın faydası da var, zararı da vardır. Çünkü ben Rasûlüllah'tan duydum, buyurdu ki: Ne zamanki Hz. Allah insanlardan âlem-i ervâh'ta ahid aldı, o ahdi yazdı ve bu taşın içine koydu. İşte bu taş, mü'minlerin ahidlerine vefâ edip, ziyaretine geldikleri için yarın onların lehine, kâfirler de gelmedikleri için ve ahidlerini îfâ etmedikleri için onların da aleyhine şâhitlik edecektir..." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 1, s. 249)*

KÂBE'DE HACER-İ ES'AD'IN YERLEŞTİRİLMESİ

Peygamberimiz daha henüz Rasûl olarak gönderilmeden önce, Mekke'de bir sel felaketi olmuş ve bu felaketten hem Kâbe hem de Hacer-i Es'ad zarar görmüştü. Bütün Kureyş toplandılar ve Kâbe'yi yeniden tâmir ettiler. Tâ ki Kâbe'nin temellerine kadar indiler ve temel taşını bir küskü ile hareket ettirince, Mekke sallanmaya başladı, artık bundan ötesine izin olmadığını anlayıp, onun üzerine Kâbe'yi yeniden inşâ ettiler.

Artık sıra Hacer-i Es'ad'ı yerine koymaya gelmişti. İşte o zaman aralarında kıyâmet koptu. Çünkü Kâbe'nin o günkü dört büyük kabîlesi de bu şerefli vazifenin kendi hakları olduğunu iddia ediyordu. Bunun için evvelâ kavga ettiler, sonra da evlerine koşarak evlerinde biriktirdikleri kan çanaklarına ellerini soktular ve bu işi artık kan temizler diyerek, kılıçlarına sarılıp bu yolla halletmek üzere dört bir taraftan Kâbe'ye koştular.

İşte tam o sırada **Peygamberimiz** göründü. Onu gören kabîleler bir şokla uyanmış gibi hep beraber; "**Bak Muhammedü'l-Emin geliyor! O aramızda hakem olsun."** dediler. Ve bunda ittifak ettiler. Peygamberimiz hemen bir yaygı (kilim) getirmelerini emretti. O yaygıya mübârek elleriyle **Hacer-i Es'ad**'ı koydu ve her bir kabîlenin ileri gelenlerini yaygının birer ucundan tutturarak mübârek taşın konulacağı yere kadar kaldırttı. Ve yine mübârek elleriyle o mübârek taşı yerine koydu. Böylece hem mübârek taş pis olan müşriklerin eliyle yerine konmamış hem de Harem'de akacak kana dur denmiş oldu. *(İslâm Tarihi)*

KÂBE'DE MÂLÂYÂNİ

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَلاَ رَفَثَ وَلاَ فُسُوقَ وَلاَ جِدَالَ فِي الْحَجِّ﴾

Meali: "**Artık hacda cinsî münâsebet, fısk u fücur ve cidâl** (günah işlemek ve kavga etmek) **yoktur.**" *(el-Bakara, 2/197)*

Vehb İbn-i el-Verdi buyuruyor ki: "Bir gece Kâbe örtüsüne sarılmış, münâcatla meşgul idim. Kâbe'den şöyle bir ses işittim. "**Sana şikâyet ediyorum, Yâ Rabbî! Sana şikâyet ediyorum, ya Cibrîl! Eğer şu etrafımda ve tavafta olan insanlar, konuşmayı, lağv ve levhi,** (lüzumsuz, faydasız, boş konuşma ve davranışları) **terk etmeyecek, ibadete dönmeyecek olurlarsa, param parça olacağım. Ve her bir taşım bidâyette-başlangıçta nereden gelmiş ise oraya dönecektir."** diyordu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 1, s. 250)*

مَنْ حَجَّ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ ۞

Mânâsı: "**Kim hac eder, hacda cimâda bulunmaz, fısk u fücurla** (günahlarla) **meşgul olmaz** (hakkıyla hac ederse) **annesinden doğduğu gün gibi tertemiz, memleketine döner.**" *(Riyâsu'z-Sâlihîn, c. 2, s. 521)*

Ey hacılar! Sizlere sesleniyoruz!

a) Ey hacılar! İhram giymek üzere elbiselerinizden soyunurken, günahlardan soyulduğunuzu ve Allah'ın huzuruna ihram gibi bir kefenle gideceğinizi düşünün! Unutmayın!

b) Ey hacılar! Kâbe'ye ulaşınca, şükredin. Secdeye kapanın veya ellerinizi açarak dinimiz, milletimiz, memleketimiz için namus ve iffetimizin kurtulması için yalvarınız.

c) Ey hacılar! Arafat'a çıkınca, orada tecellî edecek İlâhî rahmeti düşünün. Rasûlüllah'ın Veda Hutbesi'ni hatırlayın. Kendinizi iyi hazırlayın. Ve orada çok çok gözyaşı dökün. Bilin ki orada Rasûlüllah'ın altındaki deve (Kusva) bile dayanamamış, ağlamıştı.
d) Ey hacılar! Medine'de Ravza'nın kubbesi görününce artık oturmayın, dedikoduyu kesin, Bâbü's-Selâm'dan şefaat Yâ Rasûlallah! diye diye gözyaşları içinde Rasûlüllah'ın huzuruna varın.
e) Ve ey hacılar! Ne olur, sizden ricamızdır, sakın gittiğiniz gibi geri gelmeyin. Zira bugün bu millet ne çekiyorsa, onun büyük kısmını da zengin hacı kimselerin şuursuzluğundan, vurdum duymazlığından, bana neciliğinden, bana dokunmayan yılan bin yaşasın felsefesinden çekiyor, bunu unutma! Uyan, uyan ve öyle geri dön!

Nitekim Peygamberimiz yukarıda da arz ettiğimiz bir hadîsinde,

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَحُجُّ أَغْنِيَاءُ أُمَّتِي لِلنُّزْهَةِ، وَأَوْسَطُهُمْ لِلتِّجَارَةِ، وَقُرَّائُهُمْ لِلرِّيَاءِ وَالسُّمْعَةِ، وَفُقَرَائُهُمْ لِلْمَسْئَلَةِ ۞

Yani: "**İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki ümmetimin zenginleri, hacca turistik gezi yapmak için orta hallileri ticaret yapmak için kurraları** (âlimleri) **duysunlar, desinler için fakirleri de dünyalık isteyip** (zengin olmak için) **hacca gidecekler ve hiçbirinin niyeti Allah rızâsı olmayacak."** buyuruyor. *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 503)*

Ey hacı kardeşim! Kendine dön ve sor! İnşaallah sen bu dört sınıftan değilsin, değil mi?

HACILIĞIN VE MÜCÂVİRLİĞİN AĞIR ŞARTLARI

Aliyyü'l-Havâs Hazretleri hacca gitmek isteyen âlimlerden birine diyor ki:

"Ey kardeşim! Mekke veya Medine'den birinde hacdan sonra sakın mücâvir olarak kalayım deme! Çünkü sen, oraların hakkını ödemekten âciz kalırsın ve halin şu darb-i mesele (örneğe) döner. '**Hacca bir heybe günahla gitti, bin heybe günahla döndü**' demişlerdir.

O âlim: "Peki, orada mücâvir kalmanın şartları nedir?" diye sordu.

Aliyyü'l-Havâs da mücâvirliğin şartlarını şöyle sıraladı:

a) Orda kalırsan, asla yemek hazırlığı yapmayacak, para da biriktirmeyeceksin. Çünkü orada Rasûlüllah öyle yaptı, öyle yaşadı.
b) Gece veya gündüz aç yatıp kalkan tek bir fert biliyorsan veya görüyorsan, sen de asla karnını doyurmayacaksın.

c) Eski elbiselerin varken, yenilerini giymeyecek, bilâkis onları satıp paralarını fakirlere ikrâm edeceksin.
d) Orada kaldığın müddet içinde işini, eşini, asla düşünmeyecek ve Allah'ın huzurunda olduğunu asla unutmayacaksın!
e) Orada sanki Hz. Allah senden, senin kalbini almış gibi sen sadece ona bağlı yaşayacaksın.
f) Orada kaldığın müddetçe asla rızık, yiyecek endişesi taşıyıp, Razzak olan Allah'ı unutmayacaksın.
g) Orada kaldığın müddet içinde, değil bilfiil, hayâl ve hatır bakımından bile günah işlemeyi düşünmeyeceksin. Çünkü orada yaşayan Rasûlüllah bu şartlar içinde yaşamıştır. Onun sünneti budur. *(Levâkihu'l-Envâr, s. 91)*

İbn-i Abbas Hazretlerine: "**Neden Taif'te kalıyor da Mekke veya Medine'de kalmıyorsunuz?**" denilince; "**İnsanlara ve nefsime zulmetmekten emin olamıyorum da ondan."** buyurmuş. Sonra da: "**Mekke'nin dışında fiilen işlenen isyanın cezası ile** (buraya dikkat!) **Haremeyn'de zihinden geçenin günahı eşittir."** buyurmuş.

Bunun için **Hz. Ömer** halîfeliğinde, **hac** vazifesi bitti mi eline bir sopa alır, **Mekke**'yle **Medine**'nin dışından gelenleri sürüp çıkarır idi. *(Levâkihu'l-Envâr, s. 91)*

KÂBE'DE GÖRÜLEN BİR ÂŞIK KÖYLÜ

Şeyh Şiblî Hazretleri anlatıyor: Bir gece tavaf edeceğim zaman, **Kâbe**'nin **Rükn-i Yemâni** kısmında birilerini gördüm ve ben de aralarına karışıp tavafa başladım. O esnada bir köylü gördüm. Rükn-i Yemâni köşesinde durmuş, ellerini açmış şöyle yalvarıyordu: "**Yâ Rabbî! Kaç kere senin bu evine geldimse de hep mahrum döndüm. Acaba benim seni sevdiğim gibi sen de beni seviyor musun? Yoksa sevmiyor musun? Bunu bu defa bana bildirmeden buradan ayrılmayacağım Yâ Rabbî!**"

Şiblî Hazretleri diyor ki: O anda Rükn-i Yemâni'den bir elin çıktığını ve o el üzerinde şöyle yazıldığını gördüm: "**Seni ben ezelde sevdim, şimdi de seviyorum**." Köylü elini uzatıp o elin içine elini koydu, yüzünü Rükn-i Yemâni'ye (Kâbe'ye) döndü, yanına gittim, rûhunu teslim etmiş idi. Alnında ise bir yeşil hat ile şöyle yazılmıştı: "**Seni seçtim ve sevdim. Halen de seviyorum. Seninle ben ahd-i evvel üzereyim**." *(Altıparmak Peygamberler Tarihi, s. 25)*

İbrahim bin Ethem Hazretleri, tâcını-tahtını Allah aşkına terk eden bu Sultan; günlerce yaya yürüyerek, gözyaşlarını sel ederek, nihayet Kâbe'nin kapısına gelir ve Allah'a şöyle ilticâ eder:

اِلٰهِي عَبْدُكَ الْعَاصِي أَتَاكَا مُقِرًّا بِالذُّنُوبِ وَقَدْ دَعَاكَا
فَإِنْ تَغْفِرْ فَأَنْتَ أَهْلٌ لِذَاكَا وَإِنْ تَطْرُدْ فَمَنْ يَرْحَمْ سِوَاكَا

Şu demek:

Âsi kulun sana, evine geldi Allah'ım!
Günahlarını i'tiraf edip, sana yalvarıyor Allah'ım!
Eğer onu affedersen, elbette bunu yaparsın.
Eğer sen affetmezsen, bana kim merhamet eder Allah'ım?

diyor ve secdeye kapanıyordu...

SÛRET-İ KÂBE, HAKÎKAT-İ KÂBE

"**Bir Sûret-i Kâbe, bir de Hakîkat-i Kâbe vardır. Hakîkat-i Kâbe, ma'bûdün bi'l-hak olan bizzat Hz. Allah'tır. Mevcut Kâbe ise Sûret-i Kâbe, Halef-i Kâbe'dir. Bizler, emrolunduğumuz için emre binaen ona döner ve onun etrafında tavaf eder, döneriz. Yoksa ibadet etmek için değil, biz ibadetimizi ancak Allah'a yaparız**." *(Üstâzım Süleyman Hilmi Tunahan kuddise sırruh)*

BİR MÜNÂCÂT

Ey Emîr-i bî-vezir u ey âlim-i bî-misâl
V'ey Habîr-i bî-nazîr u ey Rahîm-i zû'l-celâl
Senden umar iki âlem halkı rahmet, ey Rahîm!
Kim Kadîm-i lemyezelsin hem Hakîm-i lâ yezâl
Cümle mahlûk-ı zamâne zikrini tesbih eder
Cümle âlem halkı eyler emrin üzre imtisâl

39. DERS:

Tavaf

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾

Meali: **"Sonra** (maddi ve manevi) **kirlerini atsınlar, adaklarını yerine getirsinler ve o kadîm Beyt'i** (Kâbe'yi) **tavaf etsinler."** *(el-Hac, 22/29)*

KÂBE'NİN ŞEREFİ

Bir bina ki onun yapılmasını emreden bizzat **Hz. Allah**, o emri tebliğ eden ve mühendisliğini yapan bizzat **Cibrîl** (as), onu yapan usta **Halîlu'r-Rahmân İbrahim** (as), yardımcısı-çırağı-kalfası ise **İsmail** (as), dünyada bundan daha şerefli bina olabilir mi?

Nitekim Peygamberimiz (sav),

إِنَّكَ لَخَيْرُ أَرْضِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَأَحَبُّ بِلاَدِ اللهِ تَعَالَى إِلَيَّ وَلَوْ لاَ أَنِّي أُخْرِجْتُ مِنْكَ لَمَا خَرَجْتُ ۞

Mânâsı: "Muhakkak sen yeryüzünde Allah'ın en hayırlı yerisin. Ve ey Mekke sen, bana Allah'ın en sevimli beldesisin. Eğer o müşrikler beni çıkartmasaydı, senden asla çıkmazdım." deyip Hicret'te Mekke'den öyle ayrılmıştır. (*İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn*, c. 1, s. 244)

يَبْعَثُ اللهُ تَعَالَى مِنْ هذِهِ الْبُقْعَةِ وَمِنْ هذَا الْحَرَمِ سَبْعِينَ أَلْفًا وُجُوهُهُمْ كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ يَشْفَعُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ فِي سَبْعِينَ أَلْفًا وُجُوهُهُمْ كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ ۞

Mânâsı: "Allah zû'l-Celâl şu Mekke'yi ve Harem'i bir toprak parçası olarak haşredecektir. Ve bu Harem'den yüzleri, ayın bedir olduğu zaman (14'ü) gibi parlayan yetmiş bin kişi haşredecektir. Ve onlar cennete hesapsız girecekler ve o yetmiş bin kişiden her biri bir yetmiş bine daha şefaat edecekler. Ve onların yüzü de bedir gecesindeki ay gibi olacaktır." *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 1, s. 349)*

Muhterem kardeşlerim!

Allah'ın evi Kâbe'den ve Mekke'den bahsediyoruz.

Bir mahal ki;

1. Âdem aleyhisselâm'ın dolayısıyla insanlığın **toprağı** oradan alınmış olsun.

2. Âdem'in (as) ve evlatlarının **tevbeler**i orada kabul edilmiş olsun.

3. Birçok **peygamber** hassaten **Peygamberler Peygamberi** orada dünyayı teşrif etmiş olsun.

4. Mahşer denen o müthiş âlem de orada kurulacak olsun.

5. Dünyada **mahşer**in bir misâli ve yegâne tatbikat yeri orası olsun.

6. Dördüncü kat semâya Nûh tufanında ref edilmiş (yükseltilmiş) ve meleklerin Kâbe'si **Beyt-i Ma'mur** ile (Kâbe'nin) manen irtibatı bulunsun.

7. Hakkında; وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ اٰمِنًا nass-ı celîli

Yani: "**Ona giren emin olur.**" *(Âli İmrân, 3/97)* buyurulmuş olsun.

O mahalden daha şerefli mahal, dünyada olabilir mi?

HAC'DAN MAKSAT VE HİKMET NEDİR?

1. Tavafın hikmeti: Yâ Rabbî! Bu dünyada emrettin, kapına gelip fıldır-fıldır dönüyorum. Ne olur öbür âlemde de ben senin kapına böyle geleceğim. Orada beni rahmetinden boş çevirme Allah'ım, demektir.

2. Arafatta Vakfe'nin hikmeti: Yâ Rabbî! Yarın mahşerde bu elbiseme benzer elbise ile (kefenle) yine böyle başı açık, yalın ayak huzuruna geleceğim! Ne olur huzurunda beni mahcup etme Allah'ım, demektir.

3. Tıraşın hikmeti: Yâ Rabbî! Saçlardan, kirlerden soyulduğum gibi beni günahlarımdan da soy ve temizle! Ve saçımın her kılına Allah'ım mükâfat ihsân eyle, demektir.

ARAFAT'TA VAKFE

مَا مِنْ يَوْمٍ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ يُعْتِقَ اللهُ فِيهِ عَبْدًا مِنَ النَّارِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ وَإِنَّهُ لَيَدْنُو ثُمَّ يُبَاهِي بِهِمُ الْمَلاَئِكَةَ فَيَقُولُ مَا أَرَادَ هٰؤُلاَءِ؟

Mânâsı: "**Allah'ın kullarını cehennemden âzâd ettiği günlerin en büyüğü Arefe günüdür. Kulunu ondan daha çok affettiği başka bir gün yoktur. O gün Allah kullarına mânen yönelir ve onlarla meleklerine iftihar ederek 'Kullarım ne istiyorlar?' diye onlara sorar (ve ne isterlerse verir).**"

أَعْظَمُ النَّاسِ ذَنْبًا مَنْ وَقَفَ بِعَرَفَةَ فَظَنَّ أَنَّ اللهَ تَعَالَى لَمْ يَغْفِرْ لَهُ ۞

Mânâsı: "**Günahlar içinde en büyük günah, bir kimsenin Arafat'a çıkması, Vakfe'ye durması, sonra da acaba Allah beni affetti mi?**" diye düşünmesidir.

إِنَّ مِنَ الذُّنُوبِ ذُنُوبًا لاَ يُكَفِّرُهَا إِلاَّ الْوُقُوفُ بِعَرَفَةَ ۞

Mânâsı: "**Büyüklük bakımından günahların en büyüğü, ancak Arafat'ta Vakfe'ye durmakla affedilir.**" *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, Hac Bahsi)*

Yalnız şu kadarı müstesna ki; kişi oraya haram mal ve parayla, kul hakkıyla gitmiş olmayacak. Nitekim Peygamberimiz,

إِذَا حَجَّ الرَّجُلُ بِمَالٍ حَرَامٍ فَقَالَ لَبَّيْكَ، قَالَهُ عَزَّ وَجَلَّ لاَ لَبَّيْكَ وَلاَ سَعْدَيْكَ ۞

Yani: "**Bir kişi haram mal ile hac eder ve hacda, lebbeyk derse, Allah zû'l-Celâl hemen ona, 'Senin için (burada) ne lebbeyk, ne de sa'deyk' vardır**' buyurur." *(Muhtâru'l-Ehâdis, s. 17)*

Yani her ikisini de kabul etmez.

Rasûlüllah'ın Arafat'ta şeytanı görmesi…

Bazı mev'iza kitaplarında beyan edildiğine göre **Rasûlüllah Efendimiz Arafat**'ta **şeytanı** çok **bitkin** ve **perişan** vaziyette görüyor. **Gözleri** ise **kan çağnağına dönmüş ağlıyor**. Rasûlüllah Efendimiz sebebini soruyor, o da: "**Ne olacak Yâ Muhammed! Hacıların ticaret kastı olmadan sırf Allah rızâsı için hacca gelip Arafat'a çıkmaları ve Hz. Allah'ın da onları affetmesi beni hüzne boğdu ve bu hale getirdi**" diye cevap veriyor...

İmâm Gazâlî Hazretleri buyuruyor ki: "**Allah'ın sevgili kullarından biri Arafat'ta şeytanı insan sûretinde fakat erimiş, bitmiş, pek perişan bir halde görüyor ve nedir bu halin diye soruyor.** Ve şeytana sorularını şöyle sıralıyor:

– Niçin gözlerin yaşlı seni kim ağlattı? Şeytan:

– Ticaret fikri olmaksızın (ne burada ne de dönünce etiketiyle, tabelâsıyla, orada) hacıların sırf Allah rızâsını kastederek Arafat'a çıkmaları beni bu hale getirdi. Çünkü Hz. Allah mutlaka onları affedecek, ben ise elim boş döneceğim. İşte buna çok üzülüp, ağladım.

– Peki, seni bu kadar zayıflatan nedir?

– Hac yolundaki atların yorulmaları ve kişnemeleri (ve bugünkü vâsıtalar ile yolculuk). Eğer bu yorgunluklar benim yolumda olsa idi, elbette çok sevinir ve bu hale de gelmezdim.

– Peki, senin benzini (rengini) solduran nedir?

– Buradaki Müslümanların tâat ve ibadette birbirileriyle yarışmaları ve yardımlaşmaları. İşte bu benim benzimi solduruyor. Şayet isyanda birbirlerine yâr olsalardı, şüphesiz ben de bu hale gelmezdim.

– Peki, seni çökertip, belini kıran nedir?

– Kulun Hz. Allah'a dönerek; "Yâ Rabbî! Senden hüsn-i hâtîme niyaz ediyorum." diye olan ilticasıdır. İşte bunun üzerine ben de; "Vah bana! Ben bunu nasıl ucbe, kibre, düşürüp amelini kendine beğendirip, mahvedeceğim." derim ve

benim bu şekilde çalışacağımı ve hilemi anlayacağından korkarım, dedi. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 1, s. 683)*

MÜZDELİFE'DE VAKFE

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...فَإِذَا اَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدٰيكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الضَّالِّينَ﴾

Meali: "**Arafat'tan akın ettiğinizde Meş'ar-i Haram'da** (Müzdelife'de) **Allah'ı zikredin. O size nasıl hidâyet verdi ise siz de** (teşekküren) **O'nu anın. Doğrusu siz bundan evvel cidden, sapıklar idiniz**." *(el-Bakara, 2/198)*

Lebbeyk ne demek?

Lebbeyk: "Yâ Rabbî, çağrını duydum! Ve emrine imtisalen evine ve huzuruna geldim. Buyur Yâ Rabbî!" demektir.

Bir hadise...

Hz. Ömer'in oğlu (r.anhümâ) anlatıyor:

Medineliler'den biri Rasûlüllah'a gelerek "**Yâ Rasûlallah! Senden bazı şeyler soracağım."** dedi. Sonra Sâkif Kâbilesi'nden biri geldi, o da (aynen); "**...Yâ Rasûlallah! Senden bazı şeyler soracağım."** dedi.

Peygamberimiz her ikisine de; "**Oturunuz."** dedi ve; "**Medineli kardeşin seni geçti, evvelâ ona cevap vereceğim."** buyurdu. Medineli olan; "**Yâ Rasûlallah! Sâkifî olan kardeşim garibtir. Ben hakkımı ona veriyorum, evvelâ o sorsun."** dedi. Peygamberimiz de Sâkifîye dönerek; "**Ne soracağını sen mi söyleyeceksin? Yoksa ben mi söyleyeyim?**" buyurdu.

O zât; "**Sen söyle Yâ Rasûlallah**!" dedi. Peygamber Efendimiz: "**Sen bana rükû', sücûd, namaz, oruç mevzuularını sormaya geldin."** deyince, o zat: "**Seni hak Peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki doğru söyledin Yâ Rasûlallah!**" dedi. Peygamberimiz de bunların hepsini izah buyurdu, sonra da Medineli'ye döndü ve ona da: "**Sen mi soracaksın, ben mi söyleyeyim?**" buyurdu. Medineli de: "**Sen söyle Yâ Rasûlallah**!" dedi. Peygamberimiz de: "**Sen bana, bir kimse hac için evinden çıkarsa, Allah için Arafat'ta Vakfe'ye durursa ve nihayet diğer hac vazifelerini de tamamlayıp evine dönerse, ona ne var? diye sormaya geldin değil mi?**" buyurdu. Medineli (Ensârî) de; "**Yemin ederim ki hata etmedin tam benim soracaklarımı söyledin Yâ Rasûlallah!**" dedi. Bu defa Peygamberimiz: "**Hac için evinden ayrılıp adım atanın her adımında günahları silinir ve her adımda ona bir sevap yazılır. Arafat'a çıkınca ise Cenâb-ı Hak rahmetiyle birinci kat semayı teşrif eder ve meleklerine şöyle buyurur**:

أُنْظُرُوا عِبَادِي شَعَثًا غِبْرًا إِشْهَدُوا أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ ذُنُوبَهُمْ وَإِنْ كَانَتْ قَطَرَاتِ السَّمَاوَاتِ وَمَوَادِّ الْأَرْضِ...

Yani: "**Cenâb-ı Hak meleklerine şu tozlara-toprağa bulanmış kullarıma bakın ey meleklerim! Ve şâhidim olun ki onların günahları göklerin kataratı** (damlaları) **ve arzın mevaddi** (yeryüzündeki varlıkların-cisimlerin adedi) **kadar bile olsa ben onları af eyledim. Onlar evlerine annelerinden doğdukları gibi pırıl pırıl olarak döneceklerdir."** buyurur. *(Ravzu'l-Faik Kitabından)*

ARAFAT'TAKİ ESRAR-I İLAHİ

"**Arafat**'ta **Vakfe** vakti öyle azim bir nur-i İlâhî tecellî ediyor ki orada olanları nurlandırdıktan, pırıl pırıl yaptıktan ve sonra o nur artıyor. Melekler; "**Yâ Rabbî! Tecelli eden nurun ve rahmetin arttı, artanını ne yapalım**?" diye soruyorlar. Hz. Allah: "**Hazinemden çıkanın iâdesi benim keremime, lütfumun sonzuluğuna yakışmaz. Onu da bugün buraya gelemeyen ama gönlüyle-kalbiyle buraya bağlı yaşıyan kullarıma tevzi' edin-dağıtın."**, buyurur. Melekler tevzi' ederler, yine artar yine aynı sualı sorarlar, bu defa da Cenâb-ı Hak: "**Onu da bugün doğacak gayrimüslim çocuklarına tevzi' edin ki o nur sayesinde onlar ileride Müslüman olsunlar."** buyurur. *Üstâzım Süleyman Hilmi Tunahan Hazretlerinden)*

Ali İbn-i Muvaffak Hazretleri Anlatıyor:

Bir sene hacda bulunuyordum. Rasûlüllah'ı (sav) rüyamda gördüm. Peygamberimiz bana: "**Yâ Ali! Benim için de hac ettin mi?**" buyurdu, ben de: "**Evet Yâ Rasûlallah!**" dedim. "**Peki, Ehl-i Beytim için de hac ettin mi?**" "**Evet Yâ Rasûlallah!**" dedim. "**Öyle ise herkes hesabın dehşetini yaşarken ben de elinden tutup, seni cennete sokacağıma söz veriyorum."** buyurdu.

Yine bu zât, bir sene sonra hacdadır. **Arafat**'ta gördüklerini şöyle anlatıyor:

Mescid-i Hîf'te biraz uyudum. Rüyamda üstleri bembeyaz iki meleğin yeryüzüne indiğini gördüm.

Bir ötekine: "**Yâ Abdellah**!" diye hitap ediyor, o da ona: "**Lebbeyk ya Abdellah**!" diye cevap veriyordu. Biri:

"**Yâ Abdellah, bu sene acaba kaç yüz bin kişi hac eyledi**?" diye sordu. Öteki de:

"**Altı yüz bin kişi**!" diye cevap verdi.

"**Peki, acaba bunlardan kaçının haccı kabul oldu**?" dedi, diğeri de:

"**Sadece altısının**!" diye cevap verdi.

Sonra semâya doğru yükseldiler ve gözden kayboldular.

Büyük bir merak içinde uyandım, sadece altı kişinin haccı kabul olduğuna göre, benim halim ne olacak diye düşünüp ağlıyordum. Arafat'tan Müzdelife'ye dönünce yine rüyamda o iki meleği gördüm. Yine biri ötekine,

"**Yâ Abdellah**!" diye hitap etti ve haccın neticesini sordu. Diğeri de

"**Hz. Allah haccı kabul olan altı kişiden her birerine yüzer bin kişi bağışlama hakkı verdi ve onların yüzü suyu hürmetine altı yüz bin** (600.000) **kişinin hepsinin haccı kabul edildi. Ve Arafat'tan kimse boş çevirilmedi**" dedi. Bu defa da sevinçle uyandım!

Ertesi sene...

Yine hac ettim ve; "**Yâ Rabbî! Bu seneki haccımın sevabını haccı kabul olmayan kardeşlerime hîbe ettim.**" diye söyledim. O gece Hz. Allah'ı rüyada gördüm. Hz. Allah bana:

يَا عَلِي! أَتَسَخَّى عَلَيَّ فَأَنَا خَلَقْتُ السَّخَاءَ وَالْأَسْخِيَاءَ وَأَنَا أَجْوَدُ الْأَجْوَدِينَ وَأَكْرَمُ الْأَكْرَمِينَ وَاَحَقُّ بِالْجُودِ وَالْكَرَمِ عَلَى الْعَالَمِينَ قَدْ وَهَبْتُ كُلَّ مَنْ أَقْبَلُ حَجَّهُ فَقَبِلْتُهُ ۞

Yani: "**Ey Ali! Bana cömertlik mi taslıyorsun? Ki cömertlerin cömertliğini de yaratan/veren benim! Ve ben cömertler cömertiyim. Ben Ekremu'l Ekremin'im ve ben cömert davranmaya, bütün isanlığa keremde bulunmaya en lâyık olanım. Ve ben haccı kabul olmayanların hepsinin haccını kabul ettim. Ve onlara mâkbul hac hîbe ettim.**" buyurdu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn)*

MEDİNE VE RASÛLÜLLAH'I ZİYARET

Hac vazifeleri bittikten sonra **Medine** de ziyaret edilmeli. **Allah'ın Rasûlü'nü** (sav) **ziyaret etmeden dönmemeli. Çünkü orası şefaat mahallidir**. **Rasûlüllah**'ın huzuruna **Babü's-Selâm**'dan boyun bükük, gözler yaşlı; "**Şefaat Yâ Rasûlallah**!" diyerek kemâl-i huzû' ve huşû' içinde girilmelidir.

Bir örnek: Sultan **Abdülmecid** İstanbul'da ölüm döşeğinde iken bile mabeyn kâtipleri; "**Medine'den mektup var efendim**!" deyince, Sultan Abdülmecid **"Ne istiyorlarsa verdim, başım gözüm üstüne... Fakat yine de beni kaldırın, oturtun, Rasûlüllah'ın komşularının mektubunu okuyun. Dinleyeyim, onunla şerefleneyim."** buyururmuş.

İkinci örnek: 600 sene cihana hükmeden **Osmanlı, Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa** (sav) hürmeten oğullarının adını **Muhammed** koymadılar. Arapça'da aynı harflerle yazılan **Mehmed** koydular. Askerlerini kendi askerleri değil, onun askeri kabul ettiler ve ona izafeten askerlerine asırlarca "**Mehmetçik.**" dediler.

NAZIMLARDA RASÛLÜLLAH'A HÜRMET

1. Sultan Birinci Ahmet: Sultanahmet camisini yaptıran ve yapılışında bir işçi gibi çalışan Padişah. Başında taşıdığı sorgucunun altına Peygamberimiz **Hz. Muhammed**'in (sav) ayağının izinin resmini yerleştirmiş ve

Nola! Tâcım gibi başımda götürsem daim
Kadem-i resmini ol Hazret-i Şâh-i Rusûl'ün
Gül-i gülzâr-i nübüvvet o kadem sahibidir
Bahtiyar! Durma yüzün sür, kademine ol gülün

demiştir.

2. Hz. Fâtih Sultan İkinci Mehmed Han:

Zülfünün zincirine kul eyledin şâhım beni
Kulluğundan etmesin âzad Allah'ım beni
Yakmağa vu yıkmağa hep cümle el bir ettiler
Sûz-i sine eşk-i dîde âteş-i âhım benim

demiştir. *(Fâtih ve Şiirleri, s. 147)*

3. Şair Nâbî de Medine hakkında:

Sakın terki edepten kûy-i mahbûb-i Hûda'dır bu
Nazargâh-ı İlâhîdir Makâm-ı Mustafa'dır bu...

demiştir.

4. Şeyh Gâlib:

Sen Ahmed-i Mahmûd-i Muhammed'sin Efendim,
Hak'tan bize düstûr-i müeyyedsin Efendim...

demiştir.

40. DERS:

Din Yolunda Hicret

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنَّ اَرْضِي وَاسِعَةٌ فَاِيَّايَ فَاعْبُدُونِ﴾

Meali: **"Ey îmân eden kullarım! Şüphesiz benim yarattığım yeryüzü geniştir. O halde yalnız bana kulluk edin."** *(el-Ankebût, 29/56)*

Tefsîr: Said İbn-i Cübeyr'e göre bir yerde aleni günah işleniyor, siz de o günaha mânî olmaya çalışıyor, fakat olamıyorsanız, oradan **hicret** edin, demektir.

İbn-i Ata'ya göre ise bir yerde isyan işleniyor, asiler sizi de isyana zorluyorlarsa, o zaman o yeri terk edin/hicret edin demektir.

HİCRET NEDİR, NİÇİN YAPTILAR, BUGÜNÜN HİCRETİ NASIL OLMALI?

Hicret din için îmân için namus için mecbur kalınınca öz vatanını terk edip, bunları yaşayabileceği bir yere gitmektir.

Nitekim **hicret** denilince hemen **Peygamberimiz**in **Hicreti** akla gelse de **O**'ndan evvel de hicret edenler, olmuştur. Meselâ dedesi **Hz. İbrahim** (as) gibi...

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَقَالَ اِنِّي ذَاهِبٌ اِلٰى رَبِّي سَيَهْدِينِ﴾

Yani: "(Hz. İbrahim) **'Ben Rabbime gidiyorum, o bana yolunu gösterir."** *(es-Saffat, 37/99)* diyerek memleketi **Urfa**'yı terk etmişti.

⁂

Peki, neden hicret ettiler?

Yoksa korktular mı? Asla! Uhud Harbi'nin en şiddetli anında; أَنَا النَّبِيُّ لاَ كَذِبْ، أَنَا بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبْ diye ilan edip bağıran, yani: Yalan yok! Ben Peygamberim! Yalan yok! Ben Abdulmuttalib'in oğluyum! diyen Allah'ın Rasûlü hiç korkar mı?

Zaten korkaktan peygamber olur mu?

⁂

Peygamberimiz nasıl hicret etti?

Hicret esnasında takip ettiği güzergâhın daha önce hiç kullanılmamış, Mekke'yle Medine arasında da en kısa yolun o olduğu bugün bir gerçek halinde

karşımıza çıkıyor ve Hicret Otobanı Mekke'yle Medine arasında santim şaşmadan o güzergâhtan açılıyor. Onun için adına da Hicret Otobanı deniliyor. Ne kadar mânidâr değil mi?

⁂

Bugün mü'minler neden hicret edecekler?

هَاجِرُوا مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا ۞

Yani: "**Sizler dünyadan ve içindekilerden (işlenen kötülüklerden) Allah'a hicret ediniz.**"

اَلْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ هَوَاهُ وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ السُّوءَ ۞

Yani: "**Gerçek mücâhid hevâ u hevesiyle (nefsani arzularıyla) mücâhede eden, kötülüklerden, isyanlardan kaçandır.**" buyurmuştur.

Şüphesiz ki dünyaperestliği ve hevâ u hevesi terk edeceğiz. Dünyaya dalmayacağız. Yoksa aziz vatanı üç buçuk soysuza bırakıp, nereye gideceğiz? Buna da Hicret mi diyeceğiz?

Tâ Orta Asya'dan yokluk ve kuraklık sebebiyle çıkıp, Anadolu'ya geldik. Tâ Viyana kapılarında iken, sonra gele gele vere vere, bir avuç vatan toprağına sıkışıp kaldık. Bunu da parçalatıp, bunu da verip, söyler misiniz nereye gideceğiz?

⁂

Daha ne oldu ki? Sabra sıra şimdi geldi!

Bakınız Allah'ın Rasûlü ne buyuruyor:

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ تَذْهَبُ الدُّنْيَا حَتَّى يَمُرُّ الرَّجُلُ عَلَى الْقَبْرِ فَيَتَمَرَّغُ عَلَيْهِ فَيَقُولُ: يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَكَانَ صَاحِبَ هذَا الْقَبْرُ وَلَيْسَ بِهِ الدِّينُ إِلاَّ الْبَلاَءُ ۞

Mânâsı: "**Varlığım yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki kişi bir kabre uğrayıp onun üzerine yuvarlanarak, 'Ah keşke, bu kabrin içinde ben bulunsa idim** (daha önce ben de ölmüş olaydım)**' deyinceye kadar, kıyâmet kopmayacaktır. Bu hareket dini sebeple değil, yaşanan belâlar sebebiyle olacaktır**." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 457)*

Ey Müslüman!

Asırlarca hükmettikleri güzelim **Endülüs**'ü (İspanya'yı) ve **Gırnata**'yı Hristiyanlara terk edip, bir yüksek tepeye çıkan, sonra da oradan vatanına son bir kez bakınca dayanamayıp ağlayan **Abdullahi's-Sagîr** gibi olmayalım.

El-Hamra Saraylarının ateşe verildiğini, yanmakta olduğunu gören bu son Endülüs Emir'i dayanamayıp ağlayınca, annesi **Âişe Sultan** ona: "**Ağla hâin evlat, ağla! Erkekler gibi çarpışıp korumadığın ve terk ettiğin vatanın için şimdi karılar gibi ağla! Senin gibilere bu yakışır!**" dediğini unutmayalım.

وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ لاَ تَنْقَضِي هذَا الدُّنْيَا حَتَّى يَقَعَ بِهِمُ الْخَسْفُ وَالْمَسْخُ وَالْقَذْفُ قَالُوا مَتَى ذَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: إِذَا رَأَيْتُمُ النِّسَاءَ قَدْ رَكِبْنَ السُّرُوجَ وَكَثُرَتِ الْقَيْنَاتُ وَشَهِدَ شَهَادَةُ الزُّورِ وَشُرِبَ الْخَمْرُ لاَ يُسْتَخْفَى بِهِ وَشَرِبَ الْمُصَلُّونَ فِي آنِيَةِ أَهْلِ الشِّرْكِ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَاسْتَغْنَى الرِّجَالُ بِالرِّجَالِ وَالنِّسَاءُ بِالنِّسَاءِ فَاسْتَدْفِرُوا وَاسْتَعِدُّوا وَاتَّقُوا الْقَذْفَ مِنَ السَّمَاءِ ۞

Mânâsı: "**Beni gerçekle gönderen Rabbim'e yemin ederim ki onlara (dünya ehline) yere batmalar** (hayvan sûretine) **dönmeler ve kazf** (gökten üzerlerine taş) **yağmadıkça, bu dünya son bulmayacaktır**." Sahâbîler: "**Ey Allah'ın Rasûlü, bu alâmetler ne zaman olacak?**" diye sordular, Peygamberimiz de: "**Kadınların eyerlere** (lüks vâsıtalara) **bindiklerini gördüğünüz, yine kadınların şarkıcılarının çoğaldığı, yalan yere şâhitliklerin edildiği, pervasızca içkilerin içildiği, namaz kılanların bile ehl-i şirkin kapları olan altın ve gümüş kaplarda yiyip içtiği,** (lüks hayat yaşadığı) **erkeklerin erkeklerle, kadınların kadınlarla yetindiği zaman**... buyurdu.

"**İşte o zamandan Allah'a sığının ve hazırlanın. Gökten üzerinize taş yağmasından korkun."** buyurdu. *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 458)*

Zaman zaman düşüp dünyayı heyecanlandıran gök taşı bir gün başımıza yağabilir...

PEYGAMBERİMİZ MEKKE'DEKİ MÜ'MİNLERİ MEDİNE'YE DAVET EDİYOR

Allah'ın Rasûlü vatanı Mekke'den Hicret'e mecbur edilip, gelip Medine'ye yerleşince, Mekke'de kalan diğer bütün mü'minleri de Medine'ye Hicret etmeye çağırdı. Hz. Allah da bununla alâkalı olarak Nisâ sûresi 95. âyetten 100. âyete kadar; "**Allah yolunda Hicretin ehemmiyetinden... Hicret etmeyenlerin nelerden mahrum olacağından.**" bahsetti. İşte onları şöyle özetleyebiliriz:

Nisâ Sûresi 95. âyette:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لَا يَسْتَوِى الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِى الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِى سَبِيلِ اللهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ ...﴾

Meali: "**Mü'minlerden özür sahibi olmaksızın, cihaddan** (Hicret'ten) **geri kalanlar ile Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla, savaşanlar bir olamazlar."** buyurdu.

96. âyette ise:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾

Meali: "**Allah yolunda cihad ve hicret edenlere, Allah tarafından üstün derece ve rütbeler ve bir rahmet bir mağfiret olduğunu ve Allah'ın Gafûr ve Rahîm olduğunu**" bildirdi.

97. âyette:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّ الَّذِينَ تَوَفّٰيهُمُ الْمَلٰئِكَةُ ظَالِمِى اَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ ...﴾

Meali: "**O kimseler ki** (Allah ve Rasûlü'nün emrine uymamakla) **nefislerine zulmettiler. Onların canlarını almaya gelen melekler onlara; "Siz ne işte idiniz de Allah ve Rasûlü'nün emirlerine uymadınız."** diyerek onları azarlayacaklarını, bildirdi.

98. Âyette'de:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا﴾

Meali: "**Ancak erkek, kadın ve çocuklardan çaresiz olanlar ve hiçbir çareye gücü yetmeyenler ve hicret etmeye yol bulamayanlar müstesnadır."** buyurdu.

99. âyetle:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَاُولٰئِكَ عَسَى اللهُ اَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللهُ عَفُوًّا غَفُورًا﴾

Meali: "**Bu çaresizleri, Allah'ın affetmesi umulur. Muhakkak Hz. Allah çok affedici ve bağışlayıcı oldu**" diye buyurduktan sonra yine de Hicrete teşvik için 100. âyette:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَنْ يُهَاجِرْ فِى سَبِيلِ اللهِ يَجِدْ فِى الْاَرْضِ مُرَاغَمًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا اِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ اَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾

Meali: "**Her kim Allah yolunda Hicret ederse, yeryüzünde gidecek çok yer ve genişlik bulur. Her kim Allah ve Rasûlü'ne Hicret etmek maksadıyla evinden çıkar da sonra kendisine yolda ölüm yetişirse, onun da Hicret**

etmiş gibi ecrini vermek, muhakkak Allah'a aittir. Allah çok bağışlayıcı ve çok esirgeyicidir."

İşte bu âyetler peş peşe nâzil olunca, Peygamberimiz, Mekke'de kalmış, henüz hicret etmemiş bütün mü'minleri Medine'ye hicrete davet etti. Ve bütün mü'minler Mekke'den Medine'ye hicret ettiler. Ve Rasûlüllah'a iltihak ettiler.

Cenda bin Damre: Bu zât çok ihtiyar ve de çok hasta idi. 98. âyet-i kerîme ona ulaşınca, hemen oğullarını çağırıp, başına topladı ve; "**Ben istisna edilenlerden mazur görülenlerden değilim. Zira hem hicrete imkân ve çarem var hem de Medine'nin yolunu iyi bilirim. Vallahi bu gece Mekke'de yatmayacağım. Ecelim geldi ise ziyan yok o yolda ölürüm. Derhâl atımı ve azığımı hazırlayın."** diye emretti.

Çocukları her ne kadar ihtiyarlığını ve hastalığını ileri sürerek; "**Sen mâzur sayılırsın."** dedilerse de asla o, yolundan vazgeçmedi. Yatağıyla beraber onu devesine yüklediler. Devesinin üstünde kıbleye döndü ve; "**Emrin başım üstüne! Geliyorum Yâ Rasûlallah! Bismillâh.**" diyerek yola çıktı. Bir kaç mil yol almış Medine'ye doğru ilerlemiş idi ki hastalığı daha da arttı. Lenim denen mevkiye geldiğinde, Azrâil (as) da canını almaya geldi. İhtiyar Cenda daha ileri gidemeyeceğini ve Rasûlüllah'a kavuşup, onu son kez bir kere daha göremeyeceğini anlayınca, kıbleye döndü, elinin birini diğerinin üzerine koydu ve üç kere "**Şâhid ol Yâ Rabbî! Şâhid ol Yâ Rabbî! Şâhid ol Yâ Rabbî! Senin Rasûlünün davetini alarak yola çıktım. Şu ellerimden birini vekâleten ondan, diğerini de benden kabul et. İşte huzurunda ona biat ediyor, biatımı tazeliyorum. Ne olur Yâ Rabbî! Benim yola çıktığımı ama ulaşamadığımı ona biat ederek öldüğümü, ona haber ver Allah'ım!**" diye inleyerek ve şehâdet getirerek orada öldü.

Azrâil (as) onun canını almakla meşgul iken, Cebrâil (as) da o anda Medine'ye geldi. Ve durumu, **Cenda**'nın sözlerini aynen Rasûlüllah'a nakletti. Peygamberimiz de çok hüzünlendi, gözyaşlarına boğuldu ve durumu Ashâba anlattı. Ashâb da hep ağlaştılar, rûhuna Fâtihâ'lar okuyup, rahmetler gönderdiler. İşte bu hadise üzerine yukarıda geçen 100. âyet nâzil oldu.

Tefsîru Keşşaf'ta deniliyor ki:

Her dini maksatlı Hicret, yani ilim talep etmek için hac etmek için cihad etmek için veya Allah'a daha iyi kulluk yapabilmek için bir beldeden ayrılıp, bir başkasına gidilir, hicret edilirse, hattâ daha temiz ve zâhidane bir hayat yaşamak için bile gidilirse, bunların hepsi Allah yolunda Hicret'tir. Ve kim bu maksatlar için hicret ederken yolda ölürse, onun da ecri Allah üzerine vaciptir... *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân)*

HİCRET İLE İLGİLİ DİĞER BAZI HADİSLER

أَحَبُّ شَيْءٍ إِلَى اللهِ الْغُرَبَاءُ، قِيلَ: وَمَا الْغُرَبَاءُ؟ قَالَ: اَلْفِرَارُونَ بِدِينِهِمْ ۞

Mânâsı: "Allah'ın en çok sevdiği şey gariplerdir. Yâ Rasûlallah garipler kimdir? denildi. Peygamberimiz: "**Dinleri için hicret eden Ümmetlerimdir.**" buyurdu.

مَنْ فَرَّ بِدِينِهِ مِنْ أَرْضٍ إِلَى أَرْضٍ وَإِنْ كَانَ شِبْرًا إِسْتَوْجَبَ لَهُ الْجَنَّةُ وَكَانَ رَفِيقَ أَبِيهِ اِبْرَاهِيمَ ع م وَنَبِيُّهُ مُحَمَّدٌ ع م ۞

Mânâsı: "**Bir kimse dini sebebiyle bir yerden bir yere bir adım bir karış bile atsa gitse (hicret etse) ona yine cennet vacip olur, cennette babası İbrahim'le (as) Peygamberi Muhammed'le (sav) arkadaş olur.**"

إِشَّا أَقَمْتَ الصَّلاَةَ، وَآتَيْتَ الزَّكَاةَ، وَهَجَرْتَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ فَأَنْتَ مُهَاجِرٌ وَإِنْ مِتَّ بِالْحَضْرَمَةِ ۞

Mânâsı: "**Namazı kılar, zekâtı verirsen, gizli ve âşikar bütün günahlardan da hicret edip uzaklaşırsan, Hadramevt denen yerde bile ölsen, sen yine muhâcirsin**" buyurdu.

NEDEN HİCRET EDİLİR?

Eğer bir yerde Allah ve Rasûlü yolunda bir araya gelinemiyor, müşterek bir çalışma imkânı bulunamıyor, hâlbuki günün ve dinin şartları da mutlaka toplanmayı ve müşterek çalışmayı gerektiriyorsa, o zaman oradan derlenip toplanmalı ve bu imkânları bulacak bir yere hicret etmelidir.

Bugün ise bizler, kötülüklerden hicret edeceğiz. Ve ecdâdımzın şehit kanıyla yoğrulmuş bu vatandan hicret etmeyip, üstünde tepinen uğursuzları hicrete zorlayacağız. Yoksa bizler, ne günahımız var da ne için ve nereye gideceğiz?

HİCRET'TEN MAKSAT

Hicretten maksadımız, Allah'ımız, dinimiz, ilmimiz, namusumuz ve helâl lokma elde etmek olmalı. Nitekim Peygamberimizin emriyle bu mukaddes mefhumlar için İslâm'da ilk hicret, Habeşistan'a olmuştu

Zünnûn-i Mısrî, tek bir dini mesele öğrenmek için Fas'a kadar gitmiş, Fas ulemasından büyük bir zattan bunu öğrenmek istemişti. O zât ise Zünnûn sormadan cevabını şöyle vermişti: "**Eğer ulum-i evvelin ve ulum-i âhirin'i benden sorup öğrenmek istiyorsan, buna imkân yoktur. Çünkü bunu ancak Hz. Allah bilir ve bu ilim ona mahsustur. Yok, bu seyahatinle dinini öğrenip, Cenâb-ı Hakk'ı bulmak ve onun nasıl bir varlık olduğunu hakkıyla**

öğrenmek için zahmet edip buralara kadar geldinse, sana müjdeler olsun! Daha bu yola ilk adımını attığında Cenâb-ı Hak hâzır ve nâzırdı" buyurdu. *(Molla Cami, Baharistan, s. 11)*

لاَ يَكُونُ الْمُؤْمِنُ ظَاعِنًا إِلاَّ فِي ثَلاَثٍ: تَزَوُّدٍ لِمَعَادٍ، أَوْ مَرَمَّةٍ لِمَعَاشٍ، أَوْ لَذَّةٍ فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ

Mânâsı: "**Dünyada mü'minin hareketi** (bir yerden bir yere gitmesi) **şu üç şey için olmalıdır:**

1. Ya âhireti için azık temin etmek (sevap kazanmak).

2. Veya geçimini, çoluk-çocuğunun geçimini helâlden kazanmak.

3. Veya haram olmayan şeylerden zevk almak. (Meselâ mesireye çıkmak, yeşil yerlere gitmek, yeşillikleri seyretmek ve oralarda Allah'ı zikretmek gibi). *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 726)*

Yine bir gün Rasûlüllah Efendimiz buyuruyor ki:

يُوشَكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرُ مَالِ الْمُسْلِمِ غَنَمًا يَتْبَعُ بِهَا شَغَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ مِنْ شَاهِقٍ إِلَى شَاهِقٍ

Mânâsı: "**Ümmetim üzerine öyle zaman gelecektir ki mü'minin en hayırlı malı koyun olacak ve mü'min o koyunları alıp dağlara, yağmurlu yerlere çekilecektir. Ve dînî selâmete erebilmek için o koyunlarla dağdan dağa dolaşacaktır.** (Şehre inmeyecek, inemeyecektir). *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 593)*

HZ. ALİ VE HİCRET'TE YARILAN AYAKLARI

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِى نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللهِ وَاللهُ رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ﴾

Meali: "**İnsanlardan öyleleri de vardır ki Allah'ın rızâsını isteyerek** (onlar) **nefsini** (kendini) **Allah'a satmış** (yani, o yolda sarf etmiştir). **Allah ise kullarına çok merhamet edicidir.**" *(el-Bakara, 2/207)*

Rivâyete göre bu âyet-i celîle **Hz. Ali**'nin Hicret'te hiç çekinmeden, korkmadan **Hz. Rasûlüllah**'ın yatağına yatması, böylece Rasûlüllah'ın Hicretine imkân sağlaması ve ertesi gün, Rasûlüllah'a bırakılmış olan emânetleri sahiplerine teslim etmesi ve bir-iki gün daha **Mekke**'de sabredip bekledikten sonra geceleri dağ-bayır yürüyerek, gündüzleri taş kovuklarında saklanarak dere-tepe demeden, yalın ayak **Medine**'ye gidiyor ve bu yolda ayakları parçalanıyor. Ve nihayet

günlerce yürüdükten sonra Medine'ye varabiliyor. Ve bir **Ensâr'**ın evine misafir oluyor. Hz. Rasûlüllah Hz. Ali'nin geldiğini öğrenince; "**Onu bana çağırın."** buyuruyor. Onu gören Ashâb ise; "**Yâ Rasûlallah! Ali'nin ayakları param parça olmuştur. O sana gelemez ki**..." diyorlar.

Peygamberimiz: "**Öyle ise biz ona gideriz. Ziyaret ederiz."** buyuruyor ve yanına gidince de ayaklarını mesh ediyor. **Hz. Ali** diyor ki: "**Ayaklarım o anda iyi oldu ve hayatım boyunca bir daha ayak ağrısı çekmedim**..."

ASHÂB VE TÂBİÎNİN İLİM YOLUNDA HİCRETİ, AZMİ VE GAYRETİ

1. İstanbul'daki kabirleriyle ve makamlarıyla iftihar ettiğimiz ve **Belde-i Tayyibe**'nin mânevî sahibi **Ebû Eyyûbi'l-Ensârî** (ra), **Rasûlüllah**'ın (sav) bir hadîsini öğrenmek için **Mısır**'a kadar gitmiş ve **Mısır**'da o hadîsi öğrenip, rivâyet etmiştir ki peşinden **Mısır**'a kadar gittiği o kısacık hadîs şudur:

"**Bir mü'minin ayıbını örtene, Allah kıyâmette çok büyük mükâfatlar verecektir**." *(Müslim, Sahih, Birr, 72)*

2. Câbir bin Abdullahi'l-Ensârî (ra): Tek bir hadîs öğrenmek için Abdullah İbn-i Üneys'in (ra) yanına tam bir aylık yol kat'ederek gitmiş ve şu mealdeki hadîsi ondan öğrenerek geri dönmüştür:

"**Dünyada yapılmamış olan kısaslar, kıyâmette yapılacaktır**."

3. Hz. Ebû Zer Ğıfâri (ra), kendisini bildiğini söylemekten menedenlere buyuruyor ki: "**Kılıcı enseme dayasanız, ben de Rasûlüllah'tan** (sav) **duyduğum bir hadîsi başım kesilinceye kadar tebliğe vakit bulacağımı bilsem,** (kellemin gitmesi pahasına da olsa) **o sözü size elbette yetiştiririm.** (Yani o hadîs-i şerîfi tebliğ eder, kelleyi öyle veririm.)" *(Buhârî, Kitabü'l-Ulûm; Tecrîd-i Sarih Terc. c. 1, s. 37)*

EBÛ SAİD EBÛ'L-HAYR'A GÖRE HAKİKİ EHLULLAH KİMDİR?

Nefahatü'l-Üns kitabında beyan edildiğinde göre, bir gün huzuruna gelen bir cemaat: "**Falan zât, havada uçuyor. Onun hakkında ne dersin?**" dediler. Buyurdu ki: "**Yırtıcı leş kargaları da aynı şeyi yapıyorlar**..."

"**Falan zât su üzerinde yürüyor, onun hakkında ne dersin?**" dediler. Buyurdu ki: "**Kurbağa ile kaz da suda aynı şeyi yapıyorlar**."

"**Falan zât ise çok uzun mesafeleri pek kısa zamanda alabiliyor ne dersin?**" dediler. Buyurdu ki: "**Şeytanlar ve cinlerde aynı şeyi yapıyorlar.**"

"**Öyle ise size göre hakîkî Ehlullah kimlerdir?**"

Buyurdu ki: "**Hakîkî Ehlullah o kimsedir ki; insanların arasına karışır, onlar ile gerektiğinde alış-veriş yapar, fakat bir an bile Allah'tan gâfil olmaz. İşte yeryüzünde hakîkî Ehlullah bunlardır**."

"**Peki, size göre tasavvuf nedir?**" dediler.

Buyurdu ki: "**Tasavvuf, her bildiğin şeyi** (dikkat bilmediğin şeyi değil!) **söylememek, dedikoduyu terk etmek ve Hak'tan gelen nasibin ne ise onu kabul etmektir.**" *(Semarâtü'l-Fuâd, s. 77)*

Seriyy-i Sakatî Hazretlerine denilmiş ki: **"Falan kimse bir gecede Mekke'ye yürüyor."** Bunun üzerine Seriyy-i Sakatî (k.s.): **"Allah'ın** (c.c.) **lânetinde olan şeytan da bir saatte doğu ile batının arasını kat'eder."** diyor. Seriyy-i Sakatî Hazretlerine başka bir zamanda yine deniliyor ki: **"Falan kimse gökte uçuyor."** Seriyy-i Sakatî Hazretleri cevaben: **"Kara sinek de aynı gökte uçuyor."** diyor. Yine diyorlar ki: **"Falan kimse, suyun üzerinde yürüyor."** Bu defa Seriyy-i Sakatî (k.s.): **"Balık da suyun üzerinde yürüyor, yüzüyor." diyor.** *(Kenarlı Berika, c. 1 s. 147)*

İNSANLARIN GİDİŞATI VE HIZIR ALEYHİSSELÂM

Üstâz **Süleyman Hilmi Tunahan** Hazretleri buyurdu ki: "**Ayasofya** civarında **Hz. Hızır** ile sık sık görüşen bir ihtiyar velî vardı. Bir gün ona sordum: '**Nasıl, Hızır aleyhisselâm insanların bu gidişatına ne diyor?**' O da bunu Hızır aleyhisselâm'a sormuş. Hızır (as) da: '**İnsanların isyanından çok ağır bir yorgunluk acısı hissediyoruz."** demiş.

ŞİİR

Namık Kemâl'ın Hürriyet Gazeli'nden
Biz ol ulvi nihâdanız (yüce yaratılışlılardanız) ki meydân-i hamiyette
Bize hâk-i mezar (kabir toprağı) ehven gelir, hâk-i mezzelletten
Ne gam! Pür ateşi havi olsa (sırf ateş içerse) da kavga-i hürriyyet
Kaçar mı mert olan bir can için meydân-i gayretten

41. DERS:

Nezre Vefâ, Yeminleri Îfâ

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾

Meali: "**O kullar nezirlerini-adaklarını yerine getirirler ve fenalığı salgın** (şerri-kötülüğü müthiş olan) **bir günden korkarlar.**" *(el-İnsan-Dehr, 76/7)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَوْفُوا بِعَهْدِ اللهِ اِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْاَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا اِنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾

Meali: "**Karşılıklı sözleşme yaptığınız zaman Allah'ın ahdini** (verdiğiniz sözü tutun) **yerine getirin. Ve yeminleri sağlama bağladıktan sonra onları bir daha asla bozmayın.** (O yemin ile) **Allah'ı üzerinize kefil kılmış idiniz. Şüphesiz Allah, ne yaparsanız onu tamamıyla bilir**." *(en-Nahl, 16/91)*

Dersimize mevzuu olan nezri îfâ ve yeminleri yerine getirmek hususlarını evvelâ nezri îfâdan başlayarak arz etmeye çalışalım.

NEZRİN İFÂSIYLA ALAKALI HADİSLER

أَرْبَعٌ إِذَا كُنَّ فَمَا عَلَيْكَ مَا فَاتَكَ مِنَ الدُّنْيَا: صِدْقُ الْحَدِيثِ، وَحِفْظُ الْأَمَانَةِ، وَحُسْنُ الْخُلُقِ، وَعِفَّةُ مَطْعَمٍ ۞

Mânâsı: "**Dört şey vardır ki bunlar sende olduğu müddetçe, sen dünyadan diğer yitirdiğin şeylere asla aldırma**.

1. Doğru sözlülük.

2. Emanete riayet etmek.

3. Güzel ahlâk.

4. Yediğinde temizlik ve helâllik. *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 68)*

Bunun için atalarımız; "**Doğru söz yemin istemez.**" buyururlardı. Ve o kadar doğru insanlardı ki düşmanlarına bile "**Şimdi Türk gibi söylüyorum.**" sözünü en büyük yemin yaptırmışlardı.

تَقَبَّلُوا لِي بِسِتٍّ أَتَقَبَّلُ لَكُمُ الْجَنَّةَ، إِذَا حَدَّثَ أَحَدُكُمْ فَلاَ يَكْذِبُ، وَإِذَا وَعَدَ فَلاَ يُخْلِفُ، وَإِذَا ائْتُمِنَ فَلاَ يَخُنْ، غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ وَكُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَاحْفَظُوا فُرُوجَكُمْ ۞

Mânâsı: "Sizler bana şu **altı şey** için '**evet**' deyin, söz verin, ben de size **cenneti** garanti edeyim. Biriniz, **konuştuğu zaman yalan söylemeyecek, söz verdiği zaman sözünden asla caymayacak, kendine bir şey emânet edildiğinde ona hıyanette asla bulunmayacak, gözlerini harama bakmaktan mutlaka sakınacak, ellerini ona haram olan şeye uzatmayacak ve namusunu koruyacak**..."

ثَلاَثَةٌ إِذَا رَأَيْتَهُنَّ فَعِنْدَ ذٰلِكَ إِخْرَابُ الْعَامِرِ وَعِمَارَةُ الْخَرَابِ وَأَنْ يَكُونَ الْمَعْرُوفُ مُنْكَرًا وَأَنْ يَكُونَ الْمُنْكَرَ مَعْرُوفًا وَأَنْ يَتَمَرَّسَ الرَّجُلُ بِالْأَمَانَةِ تَمَرَّسَ الْبَعِيرِ بِالشَّجَرَةِ ۞

Mânâsı: "Şu **üç** şeyi gördüğün vakit, **ma'mûr** (sağlam-düzgün) olan şey **haraba**, **harap** (bozulmuş-yıkılmış) olan şey de ma'mûra çevrilmiştir, (yani işler tersine dönmüş demektir).

1. Ne zamanki ma'ruf (dine uygun olan şey) münker haline.

2. Halk arasında, münker olan şey de (dine uygun olmayan şey de) ma'ruf haline gelmiş ve öyle görülüyorsa…

3. Kişi emâneti, devenin ağacı kemirdiği gibi kemirip duruyor bir türlü geri veremiyorsa, o zaman bil ki ma'mûr olan (dinî hayat) harap, harap olan dünyevî hayat ise ma'mûr hale dönüşmüş ve işler artık ters yüz olmuş demektir."

Hz. Allah'ın, **İbrahim** aleyhisselâmı oğlu İsmail aleyhisselâm ile imtihanı ve üç gece rüyasında ona peş peşe:

''أُوفِ نَذْرَكَ يَا اِبْرَاهِيمُ''

Yani: "**Nezrini îfâ et, Yâ İbrahim!**" buyurması ve bunun üzerine de **Allah** ile arasında perde olmaya vesile olan ve en çok sevdiği oğlu **İsmail**'i Allah yolunda kurban etmek üzere **Mina**'ya götürmesi...

Ahde vefâ var, şart; fakat meşrû olan sözlerde, nezirlerde, ahitlerde, yeminlerde… Yoksa şerde-kötülüklerde değil, bir insan günah bir şeyi nezretmişse onda ahde vefâ olmaz. Çünkü bunu îfâ etmesi değil, etmemesi sevaptır.

Ne acıdır ki bugün ipini kesmiş olanlar, kötülükte telefonla, mesajla, mektupla veya bizzat görüşerek anlaşıyorlar. Nezirleşiyorlar, ahitleşiyorlar, randevulaşıyorlar ve ölümleri, helâk olmaları pahasına da olsa bu ahitlerine, nezirlerine sâdık kalıyorlar...

Yine nice gençler, kötü bir kadına yakayı kaptırıyor. Her şeyini teslim ediyor, hattâ ona bir başkası laf atsa, onun yolunda ölüyor, öldürüyor. Ama ne yazıktır ki bütün bunları yapan şu insanoğlu, onu yoktan var eden, rızık ve hayat verip yaşatan, akıl gibi misli-emsâli olmayan nimetlerle donatan Rabbine verdiği ahitleri, Peygamberine verdiği sözleri unutuyor. Umursamıyor, Allah'a ve Rasûlü'ne yanında laf atıldı mı duymuyor, tepki göstermiyor veya sırtını dönüyor, kulaklarını tıkıyor. Bir zânînin bir fahişeye verdiği değeri bugün bir mü'min Rabbine, Peygamberine, dinine vermiyor veremiyor.

Bugün Rize'nin Ardeşen ilçesinde bunun acı bir misalini görüyoruz. Şöyle ki:

İki kardeş bir Rus kızına birbirinden habersiz âşık oluyorlar. Rus kızı her ikisini de günlerce idâre ediyor. Ama sonra iş meydana çıkınca kardeşler kavga ediyor, maalesef biri öbürünü öldürüyor! Ölen mezara, öldüren de kodese giriyor.

Gençlerimiz bundan ibret almalı değil mi?

خَيْرُكُمْ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِئُ قَوْمٌ، يُنْذِرُونَ وَلاَ يُوفُونَ، وَيَخُونُونَ وَلاَ يُؤْتَمَنُونَ وَيَشْهَدُونَ وَلاَ يَسْتَشْهَدُونَ وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السَّمَنُ ۞

Mânâsı: "**Sizin en hayırlılarınız, benim asrımda yaşayanlarınız; sonra da onları takip edenlerinizdir. Daha sonra öyle bir kavim ve topluluk dünyaya gelecek ki; onlar nezredecekler amma nezirlerini yerine getirmeyecekler, hâinlik edecekler, onlara asla güvenilmeyecek. Şâhitlik edecekler, ama şâhitliklerine asla güvenilmeyecek. Ve onlarda yağ** (göbek) **zuhûr edecek. Göbek bağlayacaklar**." *(Arzu edenler bu kitabın 17. dersine de bakabilirler.)*

ALLAH ADINA YAPILAN YEMİNLER ÜÇ KISIMDIR

1. Yemin-i lağv: Bu, yanlışlıkla yapılan veya doğru zannedilerek (yanılarak) yapılan yemindir. Bu yeminleri yapanlar inşaallah affedileceklerdir.

2. Yemin-i mun'akide: Bu mümkün olan ve geleceğe ait yapılan bir yemindir. Meselâ "**Vallahi yarın geleceğim."** diyerek yemin etmek gibi. Eğer bu kimse bu yemininde ve sözünde dururs a, ona bir şey icap etmez. Amma durmazsa, bu yeminin kefareti olarak ya on fakiri yedirmeli (bir gün) veya on fakiri giydirmeli... Yahut bir köle âzad etmeli ya da bunlardan birini yapamıyorsa, hiç değilse üç gün oruç tutup tevbe-istiğfar etmeli.

3. Yemin-i gamus: Yalan yere ve bile bile yapılan yemindir ki bunun günahı çok büyüktür; günah-ı kebâir dediklerimizdendir. O bakımdan bu yeminin kefareti de yoktur. Yine de yemini yapan elbette pişman olmalı, bol bol Allah'a tevbe etmeli, hak sahibini bulup, ondan helâllik almalıdır.

Şunu da iyi bilmeli ve unutmamalı ki; böyle bir yemin, dünya ve âhirette sahibinin felaketine sebep olabilir.

Öyle ise **ey insan**!

İyi düşün! Bir kere daha düşün! Kimin adını dünyevi alçak maksadın veya bir nebzecik kârın için bozuk para gibi titremeden, ürpermeden kullanabiliyorsun? Yarın, Allah'ın huzuruna çıkınca ona ne diyecek, ne cevap vereceksin?

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَيْسَ اللهُ بِاَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ﴾

Yani: "**O Allah hâkimlerin hâkimi olmadı mı?** (Herkes O'nun huzurunda boyun bükmeyecek mi?)" *(et-Tîn, 95/8)*

مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ بِإِثْمٍ لِيَتَقَطَّعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِغَيْرِ حَقٍّ لَقِيَ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانٌ ۞

Mânâsı: "**Her kim ki bile bile günah işleyerek yemin eder ve onunla haksız olarak bir Müslümanın malını keser alırsa, o kimse Allah'ın huzuruna çıktığında onu kendisine çok öfkeli olarak bulacaktır**."

اَلْكَبَائِرُ اَلْإِشْرَاكُ بِاللهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ، وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ ۞

Mânâsı: "**En büyük günahlar: Allah'a şirk-ortak koşmak, anne-babaya isyan etmek, insan öldürmek ve sahibini günaha batıran yemindir**."

لَئِنْ حَلَفَ عَلَى مَالِكَ لِيَأْكُلَهُ ظُلْمًا لَيَلْقَيَنَّ اللهَ وَهُوَ عَنْهُ مُعْرِضٌ ۞

Mânâsı: "**Eğer bir kimse, senin malını gasp edip yemek için Allah'a yemin ederse, o Allah'ın huzuruna çıkınca, Allah da rahmetini ondan çevirecek ve ona asla nazar-i rahmetle bakmayacaktır.**"

إِنَّ اللهَ لَمَّا خَلَقَ الْجَنَّةَ قَالَ لَهَا تَكَلَّمِي؟ فَقَالَتْ سَعِيدَ مَنْ دَخَلَنِي، فَقَالَ الْجَبَّارُ جَلَّ جَلاَلُهُ وَعِزَّتِي وَجَلاَلِ لاَ يَسْكُنُ فِيكَ ثَمَانِيَةُ نَظَرٍ مِنَ النَّاسِ، لاَ يَسْكُنُكَ مُدْمِنُ خَمْرٍ، وَلاَ مُصِرٌّ عَلَى الزِّنَا، وَلاَ قَتَّاتٌ وَهُوَ النَّمَّامُ، وَلاَ دَيُّوسٌ، وَلاَ رَقُوبٌ، وَلاَ شُرْطِيٌّ وَلاَ مُخَنَّثٌ وَلاَ قَاطِعُ رَحِمٍ وَلاَ الَّذِي يَقُولُ عَلَيَّ عَهْدُ اللهِ إِنْ لَمْ أَفْعَلْ كَذَا كَذَا ثُمَّ لَمْ يَفِ بِهِ ۞

Mânâsı: "**Allah zû'l-Celâl cenneti yarattığında ona konuş diye emretti**. Cennet de; "**Bana giren saâdet buldu, kurtuldu**" dedi. Cenâb-ı Hak (c.c.) da buyurdu ki: "**İzzetim ve Celâlim hakkı için ey cennet, şu sekiz kişi sana giremeyecek ve sende kalamayacaktır. İçkiye devam edenler, zinaya devam edenler, söz taşıyan fitneciler, eşini kıskanmayan deyyuslar, beylik işi tutanlar** *(bey, reis, emîr, hâkim vb. sıfatlarla idârenin başında bulunanlar)* **onların**

zulmüne âlet olanlar, kendini karılara benzeten erkekler, akrabasından alakasını kesenler, Allah'a ahdim var, şöyle şöyle yapmazsam deyip, sonra da bu ahidlerini yerine getirmeyenler." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 345)*

اَلْمُؤْمِنُ يُطْبَعُ عَلَى كُلِّ خُلُقٍ إِلاَّ الْكَذِبَ وَالْخِيَانَةَ ۞

Mânâsı: "**Mü'minde, insanlık gereği her türlü kötülük bulunabilir. Ancak bir mü'minde yalan ile ihânet asla bulunamaz**." *(Garâibu'l-Ehâdis)*

كُلُّ شَيْءٍ يُنْقَصُ إِلاَّ الشَّرَّ فَإِنَّهُ يُزَادُ فِيهِ ۞

Mânâsı: "**Gün geçtikçe her şey azalacaktır. Ancak kötülük müstesnâ, o hep artacaktır**." *(Garâibu'l-Ehâdis)*

إِذا حَدَّثَ الرَّجُلُ الْحَدِيثَ ثُمَّ الْتَفَتَ فَهِيَ أَمَانَةٌ ۞

Mânâsı: "**Bir adam** (birisine) **bir şey söylerken, bir taraftan da etrafına bakınıyorsa, o söz** (kime söyleniyorsa ona) **emânettir**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 295)*

TARİHTE MEŞHUR YEMİNLER

1. Müthiş bir yemin: Hz. Ömer devrinde İran Şahı Yezdicürd, Ramhürmüz'de bulunan başkumandanı Hürmüz'e bir emir göndererek, ondan İran'ı işgal etmekte olan Müslümanların te'dibini (tepelenmelerini) istiyor ve; "**Artık çok ileri gittiler derslerini ver!**" diye emrediyor. Hz. Ömer (ra) de İran'daki İslâm Orduları Başkomutanı Hz. Ubeyde'ye; "**Askerinin azlığına bakma, karşılarına çık."** emrini veriyor. Müthiş harpler oluyor. Ve harp günlerce sürüyor. Bir türlü Müslümanlar zafere eremiyor. Hz. Ömer de bu durumdan çok rahatsız oluyor. Bunun üzerine Hz. Ubeyde'ye bir mektup yazarak diyor ki:

2. "Yâ **Ubeyde! Ordu'nun içindeki Berra bin Âzib'i Başkumandan tayin ettim. Çünkü o, öldüğüne de kaldığına da bakmaz. Sen onu bul, ordunun başına geçir, zira ben Rasûlüllah'tan duymuştum, o Allah'ın sevgili bir kuludur**."

Bu emri alan Hz. Ubeyde'nin (ra) derhâl gözünün önüne Hz. İki Cihan Serveri Muhammed Mustafa (sav) ve onun Berra (ra)için buyurduğu şu söz geliyor:

"**Ashâbımın içinde öyle kimseler vardır ki onların saçları-sakalları toztoprak içinde ve birbirine karışmıştır. Renkleri de toprak rengini almıştır. Şekilleri de değişmiştir. Onların ne olduğunu, kim olduğunu ise kimse bilemez. Onlar, Allah'ın öyle sevgili kullarıdır ki herhangi bir şey için Allah'a yemin etseler, Allah yeminlerinde onları asla yalancı çıkartmaz ve yeminlerini mutlaka yerine getirir. İşte Berra bunlardan biridir."** buyurmuştu.

Hz. Ubeyde hemen ordu içinde onu aratıyor, bulduruyor. Tam yukarıda Rasûlüllah'ın tarifine uygun haldedir. Hz. Ubeyde ona: "**Yâ Berra! Hz. Ömer seni**

serdar (başkumandan) **tayin etti. Rasûlüllah ise Hz. Allah'ın senin yeminini boşa çıkarmayacağını bize haber vermişti. Ne olur bir yemin et de yarın şu kefere dağılsın."** dedi.

Hz. Berra ordunun bayrağını eline alıyor. Ayağa kalkıyor ve şehâdet parmağını göğe kaldırarak; "**Vallahi yarın bu kâfirler dağılacaktır."** diyor ama peşinden de ekliyor: "**Vallahi ben de bu zaferin kurbanı olacağım yarın**." Ertesi gün harp Berra'nın başkumandanlığında başlıyor. Kâfirler neye uğradıkların şaşırıyor, dağılıp kaçıyorlar. Ama atılan bir ok ile Hz. Berra da şehit oluyor. Onun için Müslümanlar bu zafere fazla sevinemiyorlar. *(Hayâtu's-Sahâbe ve İslâm Tarihlerinden)*

3. Hoş bir yemin: Melik Hüseyin zamanında **Erşed Vâiz** diye meşhur bir vâiz varmış. Fakat paraya aşırı derecede düşkün biriymiş. Çok güzel vaaz eder, halkı evvelâ yumuşatır, sonra ağlatır, sonra da "**Haydi bakalım...**" der ve âdeta onları soyarmış.

Şah Şüca'nın yanına Şiraz'a Melik Hüseyin'in bir işi için bir elçi göndermek icap etmiş. Vezirlerinden hiçbiri cesaret edip, bu elçiliği kabul etmemiş. Vezirleri bu işi ancak fesahatiyle âlim ve vâiz **Erşed** yapabilir demişler. Yalnız oralarda da para isteyerek sizi rezil de edebilir, diye ilave etmişler.

Melik, çaresiz Vâiz Erşed'i huzuruna çağırmış; "**Seni, şahın huzuruna şu işimin halli için elçi göndereceğim ama sakın ondan bir şey istemeyeceksin. Şimdi hizmetinin karşılığı olarak benden ne istiyorsan iste.**" demiş. Erşed Vâiz de: "**Yirmi bin altın isterim."** demiş. Melik de ona fazlasıyla **yirmi beş bin altın** vermiş ama bir de **kimseden para istemeyeceğine,** dair yemin almış.

Vâiz Erşed, elçi olarak Şah Şüca'nın huzuruna gitmiş. Konuşmalarıyla onu bend etmiş. Melik Hüseyin'in işini halletmiş, tam dönüş hazırlığı yapıyormuş ki Şiraz halkı Şaha müracaat ederek bu kadar meşhur bir vâizi bize bir vaaz etmeden bırakma, diye ricâ etmişler. Şah da ondan bir vaaz etmesini istemiş ve nihayet Cuma günü Şah da dâhil, bütün Şirazlılar Merkez Camisine toplanmışlar, Vâiz Erşed'de kürsüye çıkmış, anlattıkça anlatmış, coştukça coşmuş, cemaati ağlattıkça ağlatmış, bu manzarayı görünce de cibbillî hastalığı nüksetmiş, dayanamamış cemaate dönerek: "Melik Hüseyin beni buraya gönderirken, kimseden bir şey istemeyeceğime dair bana yemin ettirip öyle gönderdi. Ey cemaat! Acaba siz de bir şey vermemeye yeminli misiniz? Değilsiniz, değil mi?" demiş. Şah dâhil biraz evvel, vaazın tesiriyle ağlayanlar gülmeye başlamışlar ve aralarından büyük bir meblağ toplayarak önüne boşaltmışlar. *(Mehmed Lebib Efendi, Cevâhir-i Mültekata, 1286, 740 s. Matbaa-i Âmire, İstanbul. s. 202)*

ABDÜLVEHHAB-İ ŞA'RÂNÎ VE BİR PÎR-İ FÂNİ

Abdulvehhâb Şa'rânî Hazretleri şöyle anlatıyor: 947 Hicrî senesinin bir yaz gününde Kahire'deki Nil nehri üzerine kurulu Hâkimî Köprüsü altında yaşayan 143 yaşındaki Allah dostu yaşlı bir zâtı ziyarete gittim, selâm verdim. Selâmımı

aldı, adımı sordu Abdulvehhâb dedim. "**Senelerden beri seni görmek istiyordum."** dedi ve oturmamı istedi, ben de oturdum, el ele tutuştuk; elimi öyle bir sıktı ki neredeyse feryat edecektim ve bana; "**Kuvvetimi nasıl buldun?**" diye sordu. Ben de "**Çok müthiş!**" deyince; "**Bu kuvvet gençliğimde yediğim helâl lokmaların eseri ve mirasıdır. Eğer hamurumda helâl lokma bulunmasaydı, bugünün haram lokmalarından korkmayanlar gibi benim vücûdum da güçsüz ve yumuşak olurdu**" dedi.

Sonra da şöyle devam etti: "**Ey oğlum! Şu anda yaşım 143'tür. Allah'a yemin ederim ki bugünün insanları her yönden çok değişmiştir. Özellikle bu son seneler içinde insanlarda din ve emânet hususunda müthiş bir gerilik ve eksiklik görmekteyim. Bunun neticesi olarak da bugün, öz kardeşin ve en yakın dostun seni tanımamakta, evlâdın bile sana, sanki sen onun babası değilmişsin gibi davranabilmektedir**.

"Bugünse **kalpler**, gevşeyerek birbirlerinden ayrılmış. **Sabır** eksiklikleri sebebiyle belâ ve musibetler, mahlûkâtın üzerine yağmış ve yığılmıştır. İnsanların Rablerine karşı hiddet ve gadapları artmış. Din duyguları zayıflayarak azalmış. Artık günümüzde; "**Ölüm mü'min için bir hediye haline gelmiştir**." Zamanımızda yaşama arzusu ancak dinde zayıf olanlarda kalmıştır.

"Ey oğlum! Şimdi sana zamanımızın kötü insanlarını sayıp, anlatmaktansa (ki onları sayıp anlatamam) iyilerini anlatmak daha iyi ve kolay olur. '**Zamanımızın en iyi insanları, geceleri kalkıp abdestini alan, gün doğuncaya kadar ibadet eden, sabah namazını kıldıktan sonra oturup öğleye kadar duâ eden, öğleyi kıldıktan sonra ikindiye kadar duâ eden, ikindiden akşama kadar virdlerini okuyan, akşamdan yatsıya, yatsıdan da yatıncaya kadar evrâd u ezkâr ile meşgul olanlardır**."

Abdulvehhâb Şa'rânî Hazretleri demiş ki:

"**Böyle bir insanın bile günümüzde bütün masiyetlerden kurtulması acaba mümkün müdür? Meselâ: Bir insan hakkında yine o gün sûizan etmiş olamaz mı?**"

Şeyh **cevaben**: "**Bu ihtimal pek zayıf ve de zordur."** buyurdu. Devamla da dedi ki: "**Bir insanın böyle geçen** (24 saat ibadetle geçen) **hayatını terazinin bir kefesine, bir Müslümana yaptığı bir sûizannı terazinin diğer kefesine koysan, mahşerde sûizan kefesi ağır gelecektir**.

"**İşte bunca ibadet, bir Müslümana bir sûizannı bile karşılayamayacağına göre, günümüzde bir sürü insanın birçok hak ve hukuk ile Allah'ın huzuruna çıkacak olanların, halini sen hesapla ve düşün**, buyurdu."

İmâm Şa'rânî Hazretleri de elini öptüm, iznini alıp yanından ayrıldım, buyuruyor. *(Levâkihu'l-Envâr Tercümesi, s. 710; Levâkihu'l-Envâr fî Tabakâti'l-Ahyar, Bulak, 1276/1859, I-II, Abdulvehhâb Şa'ranî'nin (973/14565) aslı Arapça olan bu*

eseri, daha çok Tabakâtu'l-Kübrâ diye bilinmektedir. Sûfî ve zâhidlerin anlatılmasına sahâbeden başlayan bu eserde, dört yüz kadar sûfînin hal tercümesi verilmiştir.)

BİR SIR HAKKINDA AHİDLEŞMEK

Ebû Dâvûd'un rivâyetine göre Peygamberimiz buyurmuştur ki:

Mânâsı: "**Hususi toplantılarda konuşulanlar orada bulunan kimselere emânettir. Ancak şu üç meclis müstesna:**

1. **O meclis ki orada bir adamın öldürülmesi konuşuluyor ve planlanıyorsa.**

2. **Bir meclis ki orada bir kadın ile zina yapılması konuşuluyor ve planlanıyorsa.**

3. **Bir meclis ki orada bir hırsızlık veya birisine zulüm planlanıyorsa, orada konuşulanlar sır değildir, hemen karşı tarafa söylenmeli ve karşı tarafının tedbir alması sağlanmalıdır.**" *(Levâkihu'l-Envâr Tercümesi, s. 880)* Bu hususta **İmâm Şa'rânî** de buyuruyor ki:

"Şu iki tip insanın yanında sır konuşup, onlara emânet etmeyin.

a) Sofiler: Bunlar saf ve temiz insanlar oldukları için herkesi kendileri gibi bilir ve sırrı saklayamaz, söylerler.

b) Şeytan ruhlular: Bunlar da sır diye bir şey tanımaz, böyle bir şey ellerine geçti mi onu hemen yayarlar, hattâ arttırarak yayarlar."

Devamla buyuruyor ki: "Dikkat et! Birisi bir başkasının sırrını ve gizli bir şeyini getirip, senin yanında anlatıyorsa, bil ki senden aldığını da öylece başkalarına götürüp anlatıyordur." *(Levâkihu'l-Envâr Tercümesi, s. 878)*

Cafer-i Sâdık Hazretleri; "**Bu zaman** (yani onun yaşadığı devir ki tabiin devri) **dilsiz olmak zamanıdır."** buyuruyor. Bu mübârek zât bunun için bir köşeye çekilmiş, insanlarla her türlü alakayı kesmişti. Nihayet insanlar kapısına yığılarak; "**Gel bize vaaz et!**" diye yalvarmışlar. Cafer-i Sâdık da yine: "**Bu zaman dilsiz olmak zamanıdır."** buyurarak ricalarını geri çevirmiş, onlara vaaz etmemiştir.

EŞREFOĞLU RÛMÎ'YE (1353-1469) GÖRE 15. ASIR VE GÜNÜMÜZ

Buyuruyor ki: "**Zamanımız insanları** (yani 15. Asırdaki Müslümanlar) **ve cemiyet çok bozuldu. İsterseniz size umûmî manzarayı maddeler halinde sırlayayım da siz de hak verin**." deyip şöyle sıralıyor:

1. Zamanımızda büyük mürşidler kalmadı.
2. Sahte ve câhil şeyhler türedi ve çoğaldı. Ki onlar çeşitli kılıklara girer oldular.
3. Eşraf, esnaf, tüccar ve ileri gelenler hep hak yer, zulmeder oldular.
4. Haksızlıklar, azgınlıklar ve münâfıklıklar aldı başını gidiyor.
5. Kadılar-hâkimler, âmirler ilme-irfâna değer vermez ama rüşvet alır oldular.
6. Medreselerde ilim okuyan ve ilim yapmaya çalışan gerçek talebeler kalmadı.
7. Dini ilimleri hakkıyla bilen ve bildiğini yaşayan âlimler kalmadı.

8. Vâizler, para kazanmak ve dünyalık elde etmek için vaaz eder oldular.

9. Mektepler, medreseler, günahkârlarla doldu (bugünkü mezhepsizler, tasavvuf münkir ve muarızları gibi).

10. Allah yoluna sülûk edenler de riyâkârlığa düştüler ve kimin kendine ne getirdiğine bakar oldular." *(Eşrefoğlu Rûmî, Müzekki'n-Nüfûs, s. 56)*

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.); "**Mâneviyatta terrakî için evvelâ tahliye** (boşaltma)**, sonra tahliye** (donatma-süsleme-bezeme)**, sonra tezkiye** (temizlenme, nefsi mânevî kirlerden arındırma) **lazımdır."** buyururlardı. Yine "**İmâm Ebû Hanife** rahimehullah, buyurmuştur. **Şu halde kimse derviş olmadan paçayı kurtaramaz."** buyururdu.

Keza buyurmuşlardır ki: "**İnsanlar maddî hastalığının arkasından koştuğu kadar, mânevî hastalığının da peşinden koşsalar** (manen tedavi olmaya çalışsalar), **herkes hakîkî Müslüman olur**."

ŞİİR

Sultan III. Ahmet demiş ki:

Külahını sat, yine lâkin muhtaç olma nâmerde
Cihanda kelle sağ olsun, külah eksik değil merde

Kötü idâreciler hakkında da bir zât beytinde şöyle demiş:

Musul oldu vilayet, Nâfî Efendi vâli
Vâ veyletü'- vilâye, vâ veyletü'l-ehâli

Yani: Vay vilâyetin haline, vay o vilâyetin halkına, demiş...

42. DERS:

Kefaretleri Eda Etmek

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ بِاللَّغْوِ فِى اَيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْاَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ اِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ اَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ اَهْلِيكُمْ اَوْ كِسْوَتُهُمْ اَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ ذٰلِكَ كَفَّارَةُ اَيْمَانِكُمْ اِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا اَيْمَانَكُمْ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

Meali: "**Allah, sizi yeminlerinizde bilmeyerek yaptığınız** (hata) **ve lağıvdan dolayı hesaba çekmez. Fakat bile bile yaptığınız yeminlerle sizi muâheze eder, hesaba çeker. Bu yeminin kefâreti, çoluk-çocuğunuza yedirdiğinizin orta derecesinden on fakiri doyurmak** (sabah-akşam 1 gün) **veya on fakiri giydirmek yahut bir köle âzâd etmektir. Bunları bulamayan kimse, üç gün oruç tutar. İşte bu yemin ettiğiniz vakit, yeminlerinizin kefâretidir. Yeminlerinizi** (bozmaktan) **koruyunuz. Allah âyetlerini size böyle açıklıyor ki şükredesiniz.**" *(el-Mâide, 5/89)*

Kefâret lügaten, bir şeyi örtmek, bürümek ve üzerini kaplamak mânâsına gelen kefr veya küfr lafzından meydana gelmiş bir kelimedir. İzale eden, yok eden bir şey demektir.

İslâm fıkhında **kefâret,** yanlışlıkla veya mecburiyet sonucu işlenen günahın affı-bağışlanması için şer'i olarak verilen sadaka veya tutulan oruçtur. Rabbimiz kullarının yaptıkları bazı hataları, kusurları bir takım vesilelerle örtmekte, affetmektedir. Allah Teâlâ'nın kendileriyle kimi günahları örttüğü veya affettiği bu vesilelere kefâret adı verilmektedir. Başka bir ifadeyle **kefâret**, bazı fiilleri işleyen Müslümanların günahlarının örtülmesi için İslâm hukukunun koyduğu yükümlülüklerdir.

Kâfirler işledikleri günahlardan dolayı kefâret vermezler. Zira kefâret bir ibadettir *(Mergınâni, Hidâye, 2, 75)*. Aynı zamanda bunun; bazı fiilleri irtikâp eden mü'minler için bir ceza olduğu da bilinmektedir. Meselâ Molla Hüsrev Hazretleri; "Kefâret; ukûbat (cezalar) ile ibadet arasında cereyan eder." diyerek, her iki unsurun bir arada olduğuna işaret etmiştir.

İslâm fıkhında beş çeşit kefâret vardır:

1) Orucu kasten ve taammüden (bilerek) bozmanın kefâreti.

2) Hataen-yanlışlıkla bir mü'mini öldürmenin kefâreti.

3) Zıhâr kefâreti.

4) Hac ibadeti esnasında ihramlı iken tıraş olmanın kefâreti.

5) Yemini bozmanın kefâreti.

Kefâret-i fıtırda yani oruç kefâretinde, ukubet ciheti tercihlidir. Şöyle ki:

Ramazan gününde orucunu kasten bozup üzerine kefâret gerektiren kimse için günün sonunda aynı gün iftarı mübah kılan bir mazeret zuhûr etse, kefâret sâkıt olur. Hudûd da (had cezaları) böyledir ki o da şüpheyle sâkıt olur, düşer.

Bu kefâretlerin hepsi bizlere birer emânet ve Hukûkullahtır. Nitekim Peygamberimiz;

دَيْنُ اللهِ أَحَقُّ بِالْقَضَاءِ ۞

Yani: "**En evvel ödenmesi icap eden borç, Allah'a ait olan borçlar ve vazifelerdir."** buyurmuştur.

Kefâret, zecren (önleme, mânî olma maksatlı) meşrû olduğu için araya başka cins bir kefâret girmedikçe aynı nevi kefâretler tedâhul eder, birbiri içine girer; dolayısıyla ödenmesinde tek kefâret yeterli olur. Meselâ: Bir şahıs birkaç defa zina veya hırsızlık yapmışsa, hakkında sadece bir had cezası uygulanmakla iktifâ edilir. Bir başka misal: Ramazan ayının ilk günlerinde kendisine kefâret lazım gelen bir kimse, bu kefâreti daha îfâ etmeden, Ramazan'ın son günlerinde de aynı fiili işlese, ikisine bir kefâret ve bir kazâ yeter. Eğer araya kefâret-i yemin, kefâret-i zıhâr gibi bir başka kefâret girip o da îfâ edilmemiş ise... Çünkü fıkıhta:

اَلْجَزَاءُ لاَ يَتَكَرَّرُ ۞

Yani: "**Cezalar tekrar etmez."** kaidesi vardır.

Kefâret-i yemîn ve kefâret-i zıhâr âyetle sabittir. Kefâret-i savm ise hadîs ile sabittir. Şöyle ki:

Ashâbdan Seleme bin Sahru'l-Ensârî Peygamberimiz'e (sav) gelerek: "**Ben helâk oldum**!" demiş, Peygamberimiz de ona: "**Seni helâk eden nedir**?" diye sormuş. O da cevaben: "**Ramazan gününde hanımıma yaklaştım, cimâ ettim."** demiş, bunun üzerine Peygamberimiz ona: "**Altmış gün oruç kefâreti tutacaksın."** buyurmuştur.

Çünkü özürsüz Ramazan günü iftar etmek, tevbe ile değil, ancak kefâretle sâkıt olur:

مَنْ أَفْطَرَ يَوْمًا فِي رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ رُخْصَةٍ رَخَّصَهَا اللهُ تَعَالَى لَهُ لَمْ يَقْضِ عَنْهُ صِيَامُ الدَّهْرِ كُلَّهُ ۞

Mânâsı: "**Bir insan meşrû bir mazereti olmadan** (hastalık, yolculuk gibi) **Ramazan ayında bir gün orucunu bozarsa, sonra bütün ömrü boyunca oruç tutsa, yine onu sevap bakımından karşılayamaz.** (Çünkü bozduğu oruç Allah'ın o gün tutmasını emrettiği gündür, diğer günler ise kendi seçtiği günlerdir)."

KEFÂRETLER VE EDÂSI

1. Kefâret-i savm: Kefâret-i Savm yani oruç kefâreti, kefâret-i zıhâr gibidir ki kefâret-i zıhârı Cenâb-ı Hak Sûre-i Mücadele'nin 3. ve 4. âyetlerinde izah buyurmuştur. Biz de biraz aşağıda zikredeceğiz.

Kefâret-i savmın edâsı: Kefâret niyetiyle köle âzâd etmek, bunu yapamıyorsa, fâsılasız/aralıksız iki ay oruç tutmak, ona da gücü yetmiyorsa, ya altmış fakire bir gün akşam-sabah (iki öğün) yemek verip doyurmak veya bunlara bir günlük aynî veya nakdî sadaka-i fıtır miktarı para vermektir.

Bu bir Hukûkullah'tır, Allah'ın üzerimizdeki hakkıdır. Ona göre davranıp en iyi şekilde edâ edilmelidir. Çünkü Peygamberimiz;

مَنْ أَحْسَنَ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللهِ كَفَاهُ اللهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ أَصْلَحَ سَرِيرَتَهُ أَصْلَحَ اللهُ عَلاَنِيَتَهُ ۞

Mânâsı: "**Kim Allah ile kendi arasındaki hakları, vazife ve ibadetleri güzel yaparsa, Allah da insanlarla olan haklarında ona yeter. Kim iç âlemini düzeltirse, Allah da onun dış âlemini düzeltir**."

2. Kefâret-i yemîn: Kefâret-i yemînin nasıl îfâ edileceğini Cenâb-ı Hak dersimize mevzuu aldığımız âyetinde açıklamaktadır. Mü'minler; "**وَاحْفَظُوا اَيْمَانَكُمْ**"

Yani: "**Yeminlerinizi koruyun, yeminlerinize sahip çıkın."** emr-i celîline çok dikkat etmeli, yemin ederken çok düşünmeli, ama ettiği yemini mutlaka îfâ etmeli, yerine getirmelidir. Bunun ehemmiyetine dikkat çeken Üstâzım **Süleyman Efendi** Hazretleri, **haklı yerde bile mecbur kalınmadıkça yemine müsaade buyurmazlardı.**

إِنَّ اللهَ تَعَالَى فَرَضَ فَرَائِضَ فَلاَ تُضَيِّعُوهَا وَحَدَّ حُدُودًا فَلاَ تَعْتَدُّوهَا وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلاَ تَنْتَهِكُوهَا وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ غَيْرَ نِسْيَانٍ فَلاَ تَبْحَثُوا عَنْهَا ۞

Mânâsı: "**Muhakkak ki Hz. Allah bir takım şeyleri farz kıldı. Siz sakın onları zâyi etmeyin** (yerine getirmeyerek kaybetmeyin). **Bir takım hudutlarsınırlar koydu. Sakın onları tecavüz etmeyin. Yine Hz. Allah bir takım şeyleri size haram kıldı, sakın onları da işlemeyin. Bazı şeyler hakkında Hz.**

Allah sustu, hükmünü bildirmedi. Size rahmet olarak onları da karıştırmayın, onlardan bahsetmeyin." *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 3, s. 338)*

3. Kefâret-i zıhâr:

İslâm fıkhına göre zıhâr nedir?

Zıhâr, bir kimsenin kendi karısını veya karısının boynunu yahut sırtını ya da herhangi bir büyük uzvunu kendisine nikâhı ebediyen haram olan bir kadına, mesela annesine, kız kardeşine veya onun bakılması caiz olmayan mahrem yerine benzetmesidir. Meselâ sen veya senin arkan, bana annem gibidir, diye karısına söylemesi gibi...

Kefâret-i zıhârla alâkalı âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَتَمَاسَّا ذٰلِكُمْ تُوعَظُونَ بِهِ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۞ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَتَمَاسَّا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَاِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذٰلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ اَلِيمٌ﴾

Mealleri: **"Kadınlardan zıhâr ile ayrılmak isteyip de sonra söylediklerinden dönenlerin, karılarıyla temas etmeden önce bir köleyi âzâd edip hürriyete kavuşturmaları gerekir. İşte size** (bu hususta) **öğütlenen budur. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberi olandır. Buna imkân bulamayan kimse, temas etmeden önce aralıksız olarak iki ay oruç tutmalıdır. Buna da gücü yetmeyen, altmış fakiri doyurur. Bu** (hafifletme)**, Allah'a ve Rasûlü'ne inanmanızdan dolayıdır. Bunlar Allah'ın hükümleridir.** (Bunlara inanmayan-uymayan) **kâfirler için acı bir azap vardır."** *(el-Mücadele, 58/3-4)*

Hemen akabinde de Hz. Allah şöyle devam ediyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللهَ وَرَسُولَهُ كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ اَنْزَلْنَا اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ﴾

Meali: **"Şüphe yok ki Allah ve Rasûlüne karşı gelenler, tepelendiler** (alçaltıldılar). **Nitekim onlardan önceki âsîler de** (böyle) **tepelenmişlerdi. Hâlbuki biz onlara açık açık âyetler de indirmiştik. Kâfirler için zelîl edici** (aşağılayıcı, küçük düşürücü müthiş) **bir azap vardır."** *(el-Mücadele, 58/5)*

Âyetlerin sebeb-i nüzûlü:

Sûre-i Mücâdele'nin bu âyetlerinin nâzil olması hakkında tefsirlerimizde deniliyor ki:

Sâlebe'nin kızı **Havle**, güzel vücûdlu bir hanım imiş. Kocası ise hem ihtiyar hem de hırçınca bir kişi olan **Evs bin Samit** idi. Bir gün secde halinde bulunan

hanımı Havle'ye bakmış, endamı hoşuna gitmiş, namazdan sonra onunla beraber olmak istemiş, her nasılsa **Havle** de yanaşmamış. Bunun üzerine öfkelenen **Evs**, hanımı hakkında zıhârda bulunmuştu.

Zıhâr, zaman-ı cehalette de vardı ve eşlerin ayrılmasının sebepelerinden biriydi. Fakat o zamanlar zıhâra uğrayan kadın, ne kocasına ne de başkasına asla varamazdı. **Hz. Havle** kocasının bu ani öfkesine ve zıhârına çok üzülmüş ve **Rasûlüllah**'a (sav) gelerek kocası **Evs**'ten şikâyette bulunarak kendisine çare aramıştı. Bu hususta henüz bir emr-i İlâhî olmadığı için **Peygamberimiz** de ona: "**Artık sen kocana haram oldun."** buyurmuşlardı.

Havle ise defalarca **Rasûlüllah**'a gelerek ona; "**Yâ Rasûlallah, küçük çocuklarım var, bana bir çare!**" demiş ve yardım istemişti. Rasûlüllah'tan bir çare bulamayınca da **Allah**'a yönelmiş, sıdk u sadâkatle O'na yalvarmaya başlamıştı. İşte bu hadise, merhamet-i İlâhî'yi celbetmiş ve bu âyetler bunun üzerine nâzil olarak, Cenâb-ı Hak **zıhârın da kefâreti olduğunu** beyan etmiştir.

ZIHÂRIN TAHAKKUKU İÇİN GEREKEN ŞARTLAR

Bizim mezhebimiz olan **Hanefî**'ye ve diğer mûteber (hak) mezheplere göre bir zıhârın eşler arasında tahakkuku için şu şartların oluşması gerekmektedir.

1. Zıhâr eden erkek akıllı, bâliğ, uyanık ve Müslüman olmalıdır. Eğer bu şartlardan biri zıhâr edende yoksa zıhârı geçerli değildir.

2. Kendisine benzetilen kadın, zıhârda bulunan erkekle, nesep, süt veya evlilik yoluyla müebbeden haram olanlardan olmalıdır. Meselâ: Hanımı baldıza teşbih etmekle zıhâr sabit olmaz. Ama hanımı teyzeye, süt kız kardeşe, kayınvâlideye teşbih etmekle zıhâr vaki olur.

3. Kendisine teşbih edilen kimse de kadın olmalıdır. Meselâ bir kimse karısını babasına, erkek kardeşin benzetse zıhâr vaki olmaz.

4. Kendisine teşbih edilen uzuv da zıhâr yapan için bakılması caiz olmayan bir uzuv olmalıdır. Meselâ: Vâlidesinin eline, yüzüne, başına benzetmekle zıhâr olmaz.

5. Kendisiyle zıhâr yapılan söz, sarih-açık bir tâbir ise bununla zıhâra niyet gerekmez; fakat kinâye bir tâbir ile ise zıhâr için bunda niyet de aranır.

Hâsılı, kefâret-i zıhâr da kefâret-i savm gibidir. Yalnız zıhâr yapan kimse köle ise kefâret olarak onun için savmdan başka bir yol yoktur. *(Zıhâr kefâretiyle alâkalı geniş malumat fıkıh kitaplarımızda vardır. Ezcümle: **Nîmet-i İslâm**'a ve **Kudûrî**'ye müracaat edilebilir.)*

MÜNCİYÂT, MÜHLİKÂT, DERECÂT VE KEFFARÂT

İnsanlar için münciyât, mühlikât, derecât, keffarât nelerdir?

Ebû Hureyre (ra) Peygamberimiz'den (sav) rivâyet ettiğine göre Peygamberimiz; "**Üç şey münciyât'tandır, üç şey mühlikât'tandır, üç şey derecât'tandır, üç şey de keffarât'tandır."** buyurdular.

Ashâb: "**Onlar nelerdir?**" diye sorunca, Peygamberimiz onları teker teker şöyle izah buyurdular:

Münciyât (kurtarıcı) olan üç şey şunlardır:

a) Gizli ve aşikâr her durumda mü'min Allah'tan korkmalı.

b) Fakirlikte de zenginlikte de imkânına göre mü'min sadaka vermeli.

c) Kızgınken de râzıyken (sakinken) de mü'min adâletten ayrılmamalı.

Mühlikât yani insanları helâk edenler de üçtür, buyurdu:

a) İnsanları peşinden sürükleyen ve esir alan cimrilik.

b) Kendisine tâbî olunup arkasından gidilen hevâ u heves ve hırs.

c) Kişinin kendini bir şey zannedip kibirlenmesi, gururlanması.

Mü'mine derece kazandıranlar da şu üç şeydir:

a) Herkese (bildiğin bilmediğin) selâm vermek ve selâmı yaymak.

b) İnsanları yedirip içirmek, onlara ikrâm etmek.

c) Herkes gece uyurken kalkıp namaz kılmak, ibadet etmek.

Günahlara kefâret de şu üç şeydir, buyurdu:

a) Soğuk kış gün ve gecelerinde abdest(i tam) almak.

b) Her zaman camiye ve cemaate gitmek.

c) Her namazdan sonra diğer namazı aşkla, şevkle beklemek.

إِنَّ أَعْجَلَ الْخَيْرِ ثَوَابًا صِلَةُ الرَّحِمِ وَإِنَّ أَعْجَلَ الشَّرِّ عُقُوبَةً اَلْبَغْيُ، وَالْيَمِينُ الْفَاجِرَةُ تَدَعُ الدِّيَارَ بَلاَقِعَ ۞

Mânâsı: "**Mükâfatı en acele görülecek sevap, sıla-i rahîm** (akrabaları ziyaret etmek, alakayı sürdürmek)**tir. Azabı, cezası en peşin olan ise insanlara haksızlık etmek ve zulümdür. Yalan yere yapılan yemin ise beldeleri harap eder** (tabir caizse, yakıp yıkan bir atomdur)."

"ÜÇ YERDE BENİM ŞERRİMDEN KORK"

Şeytan **Hz. Mûsâ**'ya, **üç yerde benim şerrimden kork**, diyor:

Bir gün Şeytan Hz. Mûsâ'ya "**Yâ Mûsâ! Sen Allah'ın Kelîmi'sin. Ben ise lâiniyim. Tur dağına mükâlemeye gittiğinde, benim için de bir sorsan: Acaba bundan sonra affım mümkün mü?**" diyor. Hz. Mûsâ Tur dağına gittiğinde, durumu arz ediyor.

Hz. Allah: "**Elbette mümkündür ya Mûsâ! Ona söyle, Hz. Âdem'in kabrine gidip ona bir kere secde etsin ben de onu affedeyim.**" buyuruyor.

Hz. Mûsâ Cenâb-ı Hakk'ın bu müsamahasından sevinerek dönüyor. Şeytan yine karşısına çıkıyor ve Rabbin ne emrettiğini soruyor. O da aynen söylüyor.

Şeytan; "**Ben onun dirisine secde etmedim de şimdi ölüsüne mi secde edeceğim?**" demek küstahlığında bulunuyor.

Sonra da Hz. Mûsâ'ya (as); "**Sen benim için çalıştın, bana hakkın geçti bunun karşılığında ben de sana bir iyilik yapayım."** diyor ve ekliyor:

"**Şu üç yerde beni hatırla ki şerrimden kurtulasın**:

1. Kızdığın zaman: Çünkü o zaman rûhun kalbe ve kanın damara cereyanı gibi ben de senin vücûduna hulûl eder, seni istediğim gibi kullanır ve konuştururum.

Kızınca sen beni aklına getir. Zira insan kızdığı zaman ben onun burnunu körüklerim. Ve o artık ne yaptığını da ne söylediğini de bilemez olur.

2. İki ordu karşılaştığı zaman beni hatırla! Zira o anda ben, harp edecek mücâhidlere yaklaşır, geride bıraktıkları bağlarını-bahçelerini, karılarını-çocuklarını ve diğer sevdiklerini hatırlatarak onları cihaddan soğutur, vazgeçirmeye çalışırım.

3. Bir de mahremin olmayan (nikâhı sana düşen) **yabancı bir kadın ile sakın yalnız olarak bir arada kalma**. Zira ben böyle bir erkek ile kadının arasında elçilik yapar ve aralarında fitneyi mutlaka uyandırırım.

Hz. İsa zamanında bir **rahip** şeytana soruyor: "**İnsanın hangi huyu sana en çok yardımcı olur?**" Şeytan: "**Öfkesi**" diyerek şöyle açıklıyor:

"**Çünkü bir insan kızdığı zaman, çocuğun elindeki oyuncak gibi o da benim elimde oyuncak olur!**" *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 71)*

Atalarımız niçin; "**İnsan öfkeyle söylediği bir kelimeyle (talak sözü ile) mes'ud yuvasını ve yine öfkeyle söylediği bir küfür kelimesiyle Allah'ın evi olan kalbini ve îmânını yıkar!**" buyurmuşlar! Üzerinde çok iyi düşünmek lazım.

TARİHİMİZDEN MEŞHUR BİR YEMİN

Hz. Fâtih devrinde **Karaman Beyliği**'ni yöneten **Karamanoğulları**, problem olmakta devam edip duruyorlardı. Hz. Fâtih bir defasında ordusuyla üzerlerine gidince, mağlubiyeti kabul ettiler bin bir yemin ederek, aflarını istediler. Hz. Fâtih de kabul buyurdu. Karamanoğlu bir cemile olarak *(hatır almak maksadıyla, bir güzellik olsun diye)* kız kardeşini Fâtih'e nikâhlayıp onları geri gönderdi, kendisini de tebaasını da kurtardı.

Bir müddet sonra yine fitne damarları kabardı Karamanoğlu'nun, rahat durmadı. Hz. Fâtih tekrar ordusuyla üzerine gitti ve onu esir aldı. Fakat Hz. Fâtih'in huzuruna gelirken, koynuna bir güvercin koydu ve Hz. Fâtih'in huzurunda elini, kalbinin üstüne koyarmış gibi yapıp güvercinin üstüne koyarak; "**Bu can bu tende iken, bir daha sana isyan edersem, şöyle olsun böyle olsun."** diye yeminlerini sıraladı. Ve yine canını kurtardı. Dışarı çıktıktan sonra da Osmanlı'yı kandırdık diyerek, koynundan çıkardığı güvercini salıverdi.

Günler sonra hadise **İstanbul**'da duyulunca, hâlâ *darb-ı mesel* olarak söylenen şu sözü Hz. Fâtih o zaman söyledi: "**Karamanın koyunu, sonra çıkar**

oyunu" diye... Sonra Fâtih üzerlerine son defa yürüdü ve esir alıp İstanbul'a getirdi bir daha ne onlar Karamanı, ne de Karaman onları gördü. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi)*

Üstâzım Süleyman Hilmi Tunahan (k.s.) şöyle buyurdular:

"**Yazık şunlara ki; pazarlıktan, ahidleşip sözleştikten sonra dönerler. Hâlbuki melekler, o anda, o anlaşmanın i'lamını çıkarırlar. Koca Osmanlı Devleti'ni** (sözünde durmayan hâinler) **böylece yıktılar. Bunları anlatmak lazım, evlâdım!**"

ŞİİLER

Karanlık aydınlıktan, yalan doğrudan kaçar
Güneş yalnız da kalsa, etrafına nur saçar
Unutma! Doğruların kaderidir yalnızlık
Kargalar sürü ile kartallar yalnız uçar
Lâ Edrî

Kula belâ gelmez Hak yazmayınca
Hak belâ yazmaz kul azmayınca
Hak kulunun intikamın kul ile alır
Din ü irfân bilmeyen bunu kuldan sanır
Lâ Edrî

43. DERS:

Dini ve İffeti Korumak

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا قُوا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلٰئِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللهَ مَا اَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾

Meali: "**Ey Îmân edenler! Kendinizi ve âile halkınızı öyle bir ateşten koruyun ki onun yakıtı insanlarla taşlardır. Üzerinde çok sert, çok şiddetli melekler vardır. Allah kendilerine ne emrettiyse, ona asla isyan etmezler. Emredildikleri şeyi mutlaka yaparlar**." *(et-Tahrim, 66/6)*

EHL U İYÂLİ KURTARMANIN YOLU

Kur'ânımıza göre ehl u iyâli yani çoluk çocuğu cehennem ateşinden kurtarmanın yolu üçtür:

1. İrşâd, inzâr, nasihat yolu:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْاَقْرَبِينَ﴾

Meali: "(Yâ Muhammed, önce) **en yakın akrabalarını inzâr et.** (Onlara cenneti, cehennemi, ahkâm-ı Rabbâniyyeyi tebliğ etmek sûretiyle korkut. Hakk'a dâvet edip uyar.)" *(eş-Şuara, 26/214)*

Bu âyet-i celîleden anlaşılıyor ki ehl u iyâli kurtarmaya en yakın akrabalarımızı cehennem ateşinden korkutup, hidâyete davet etmekle başlamalıyız.

Bunun için evvelâ nasihat etmeli, hikmetli sözler ile onları hayra ve hidâyete çekmeye çalışmalı, kendi yaşayışımız ile de onlara örnek teşkîl etmeliyiz. Nitekim vaktiyle Türkiye'mizde tetkiklerde bulunan iki garplı âlim, Türkiye ve Türk milleti hakkında ülkelerine şu raporu vermişlerdi:

1) **Türk'ün ahlâkı:** Çocukluğunda iyilik, doğruluk telkinatı almaktan çok, çevrelerinde kötülük görmeyerek teşekkül ediyor.

2) **Türklerde** küfür, sövmek gibi kötü sözler asla duyulmuyor. Ancak çok kızarlarsa 'vallahi-billahi' derler. Bu durum bizim yüzümüzü kızartıyor, diyorlar.

Garplılar şimdi gelsinler de stat dolusu, ağız dolusu nasıl küfürler ettiğimizi bir görsünler. Ve isterlerse biraz da ithal etsinler. *(Ahlâk Anlayışımız)*

Meşhur Napolyon Bonapard da; "**İnsanları yükselten iki büyük meziyet vardır. Biri erkeklerin cesur olması. Diğeri de kadınlarının iffetli olmasıdır. İşte Türkler bu kâbil kahramanlardırlar."** demişti.

2. Te'dib, terbiye:

Bu vazifeye başlamadan önce yapmamız gereken, dikkat etmemiz icap eden hususlar var.

a) Çocuğun annesini seçerken, soylu ve ahlâklı olmasına dikkat edeceğiz.

b) Haramla beslenen bir âileden olmamasına dikkat edeceğiz.

c) İslâm'a uygun bir evlenme merasimi (düğün) yapıp, öyle bir âile yuvası kuracağız.

d) Çocuğa uyduruk, anlamsız ya da kötü manaları çağrıştıracak bir ad değil, güzel bir isim vereceğiz.

e) Kur'ân-ı Kerîm'i ve ilmihâlini öğreteceğiz.

Nitekim Sevgili Peygamberimiz:

أَدِّبُوا أَوْلاَدَكُمْ عَلَى ثَلاَثِ خِصَالٍ: حُبِّ نَبِيِّكُمْ، وَحُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ وَقِرَائَةِ الْقُرْآنِ... ۞

Mânâsı: "**Çocuklarınızı şu üç güzel hasletle-huyla terbiye ediniz: Onlara Peygamberinizi sevdirerek. Peygamberinizin Ehl-i Beyti'ni de tanıtıp sevdirerek. Kur'ân-ı sevdirerek ve öğreterek**..." *(Muhtâru'l-Ehâdis, Hadis No: 48)*

Diğer bir hadîsinde ise:

إِذَا عَرَفَ الْغُلاَمُ يَمِينَهُ مِنْ شِمَالِهِ فَمُرُوهُ بِالصَّلاَةِ ۞

Mânâsı: "**Çocuk sağını solundan ayıracak, bilecek hale ve yaşa geldi mi ona namazı öğretiniz, emrediniz."** buyuruyor.

Bir diğer hadislerinde de bu vazifeyi yapmayan babaları, cehennemin Veyl vâdisiyle korkutarak buyuruyor ki:

وَيْلٌ لِأَوْلاَدِ آدَمَ مِنْ آبَائِهِمْ، لاَ يَعْلَمُونَ الْأَدَبَ وَالْقُرْآنَ وَالْفَرْضَ فَيَنْشَؤُنَ جَهْلاً وَأَنَا مَرِئٌ مِنْ هٰؤُلاَءِ ۞

Mânâsı: "**Babalara çocuklarından dolayı Veyl olsun. O babalar ki; çocuklarına İslâm edebi, Kur'ân dersi ve farzları öğretmiyorlar. Ve böylece**

cehlin artmasına sebep oluyorlar. Ben bu babalardan (Mahşer günü) **uzağım;** (onlara yarın sırtımı dönecek, şefaat etmeyeceğim)" buyuruyor Peygamberimiz.

BİR ÖRNEK

Hz. Fâtih çocukluğunda çok yaramazdı. Hocası Akşemseddin de onu, derslerini yapması hususunda hayli sıkıştırıyor, zorluyordu. Nihayet çocuk Fâtih, hocasına: "**Beni neden bu kadar sıkıştırıyorsun? Nasıl olsa yarın padişah olmayacak mıyım?**" diyor. Hocası Akşemseddin de ona şu tarihi sözlerle ders veriyordu:

"**İyi ya oğlum! Bak padişah olacaksın. Bu mülk ü millet, bütün işleri ve her şeyleriyle sana emânet edilecek. Sen bilmezsen, bugün öğrenmezsen, onları nasıl idâre edeceksin? İşte bunun için seni oku, öğren diye sıkıştırıyorum.**" der. Bu sözlerdeki derin manayı anlayan Hz. Fâtih, 21 yaşında ikinci defa tahta çıktığında, dînî bilgilerin yanında yedi de lisân biliyordu. Ayrıca İstanbul muhâsarası iki ay gibi uzun bir süre devam ettiğinde, bundan usanan komutanları; "**Artık muhâsarayı kaldırsak.**" dediklerinde ise: "**Ya ben Bizans'ı alırım, ya Bizans beni! Ya alırım, ya ölürüm.**" diyecek kadar da karakterli ve azimli yetiştirilmiş idi.

Mukâyese: Bir de bugün bizler yavrularımızı nasıl yetiştirdiğimize, ellerine Kur'ân mı roman mı verdiğimize yoksa onları Kur'ân'a değil de ekrana mı mahkûm ettiğimize şöyle insafla bir bakalım. (Tabii ki faydalı olmak kaydıyla ne romanın ne de ekranın muhalif ve muarızı değiliz. Kastımız zararlı veya en azından faydasız olanlar...)

3. Ta'lim-i ilim:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا اَوْلاَدَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ ...﴾

Meali: **"Bilgisizlik yüzünden beyinsizce-budalaca çocuklarını katledenler** (anne babalar)**..."** *(el-En'am, 6/140) ki* maddî katilden, mânevî katil yavrularımız için daha büyük tehlikedir. Unutmayalım!

Evladımızı da kendimizi de cehennemden ancak ona Allah ve Rasûlü'nü tanıtıp Müslümanlığı sevdirmekle, İlâhî farzları öğretmekle, ilim, edep ve ahlâk sahibi yapmakla kurtarabiliriz. Aksi takdirde, evlatlarımızın hali Rasûlüllah'ın şu hadîsindeki hale dönüşür:

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يُشَارِكُهُمُ الشَّيْطَانُ فِي أَوْلاَدِهِمْ قِيلَ أَوَكَائِنٌ ذٰلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: نَعَمْ! قَالُوا: وَكَيْفَ نَعْرِفُ أَوْلاَدَنَا مِنْ أَوْلاَدِهِمْ؟ قَالَ ع م: بِقِلَّةِ الْحَيَاءِ وَقِلَّةِ الرَّحْمَةِ ۞

Mânâsı: "**İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki şeytanlar onlara evlatlarında ortak olacaklar.** (O gün onların evlatlarıyla Şeytanın çocukları birbirine karışacak.) Ashâb: "**Bu da olacak mı ey Allah'ın Rasûlü**?" dediler, Peygamberimiz: "**Evet!**" buyurunca; "**Peki, o gün, biz kendi çocuklarımızı şeytanlarınkinden nasıl ayıracağız?**" diye sorunca, Peygamberimiz: "**Hayâ ve merhametin azlığı ile** (hayâsı ve merhameti az olanlar Şeytanın çocukları diyerek) **ayıracaksınız.**" buyurdu.

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ وُجُوهُهُمْ وُجُوهُ الْآدَمِيِّينَ وَقُلُوبُهُمْ قُلُوبُ الشَّيَاطِينِ سَفَّاكِينَ لِلدِّمَاءِ لاَ يَرِعُونَ عَنْ قَبِيحٍ إِنْ تَابَعْتَهُمْ وَآرَبُوكَ وَإِنِ ائْتَمَنْتَهُمْ خَانُوكَ صَبِيُّهُمْ عَارِمٌ وَشَابُّهُمْ شَاطِرٌ وَشَيْخُهُمْ لاَ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَلاَ يَنْهَى عَنْ مُنْكَرٍ، اَلسُّنَّةُ فِيهِمْ بِدْعَةٌ وَالْبِدْعَةُ فِيهِمْ سُنَّةٌ وَذُوا الْأَمْرِ فِيهِمْ غَاوٍ فَعِنْدَ ذٰلِكَ يُسَلِّطُ اللهُ عَلَيْهِمْ شِرَارَهُمْ فَيَدْعُو خِيَارُهُمْ فَلاَ يُسْتَجَابُ لَهُمْ ۞

Mânâsı: "**İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki insanların zâhirdeki görünüşte sûretleri insan, fakat kalpleri şeytan kalbi olacaktır**. **Onlar, kan dökücü olacaklar. Çirkin hareketlerde bulunmaktan çekinmeyecekler. Eğer sen de onlara tâbi olursan, sana oyun oynayacaklar. Onlara güvenirsen, sana hıyânette bulunacaklar. Onların çocukları yüzsüz, gençleri ise arsız olacaklar. Yaşlıları da onlara iyiliği emredip kötülükten menetmeye çalışmayacaklar. Onlara göre o gün, sünnet bid'at olacak. Bid'at ise sünnet sayılacak,** (yani bid'at sünnetin yerini alacak). **Onların emîrleri** (idârecileri-yöneticileri) **boş ve âsi-günahkâr kimseler olacak. Allah o zaman içlerindeki en kötü kimseleri onların başlarına geçirecek, onlara musallata kılacak. İyiler, onların şerrinden kurtulmak için duâ edecekler. Amma** (gerçek vazifelerini yapmadıkları için) **duâları da kabul edilmeyecek**."

Peki, günümüze gelelim... Ne durumdayız bugün! Meselâ Batı'nın teknolojik gelişmeleri karşısında yapmamız gerekenler neydi, biz ne yaptık? Onlar bizim bu halimizi nasıl değerlendiriyor, neler söylüyorlar?

Bakınız feylesof Doktor Birayer diyor ki: "**Türkler, dışarıdan kendilerine faydalı olacak şeyleri alacakları yerde, ahlâksızlıkları almaktadırlar**." Hakîkaten Batı'ya, fabrikaların bacasından-penceresinden, sınai ve elektronik alanlardaki gelişmeler perspektifinden bakıp bunları alacağımıza, bugüne kadar hep onların sosyo-kültürel ahlâkî yozlaşmalarına talip olduk... Dolayısıyla toplumumuzda, gelecek nesillerin-gençliğin gelişmesine değil, uyuşmasına zemin hazırlayacak bar, pavyon, diskotek vb. "bataklık kültürü" diyebileceğimiz batırıcı yozlaşmalar hâkim oldu. Şair her ne kadar; "**Atmadım böyle tohum,**

hergele nerden çıktın!" dese de bizim bu tohumları –maalesef- attığımız çıkıyor ortaya… Yoksa bunca alkolik, bunca uyuşturucu mübtelâsı, bunca katil, gasıp-hırsız, zâni nereden türeyecekti!

TARİHİ VÂKIÂLAR, TARİHİ DERSLER

1. Dört evlâdını birden **Kadisiye** savaşına gönderen ve arkalarından kendi de giden, ihtiyar anne **Hz. Hansa** (r.anhâ).

Hz. Rasûlüllah'ın (sav) hakkında; "**Örnek İslâm kadınıdır."** diye buyurduğu bu hanım, vaktiyle Mekke'den Medine'ye hicret eden âşıka hanımlardandı. Kadisiye harbi vuku bulunca, dört oğlunu hazırlamış, ilerlemiş yaşına rağmen ellerini tutmuş ve onlarla beraber ta Kadisiye'ye kadar gelmişti.

Harp günü oğullarına: "**Ey benim yavrularım! Yemin ediyorum ki siz bir annenin ve bir babanın çocuklarısınız. Ben hiçbir sûretle babanıza ihânet etmedim. Babanız da çok namuslu bir insandı. Böyle temiz bir asalete sahip olduğunuz içindir ki bugün ben ilk hücûmu ve kahramanlığı sizden bekliyorum. Çünkü bu harp Allah için Rasûlüllah için ve İslâm'ın bayrağını dalga dalga dalgalandırmak içindir. Bu bayrağı bugün sizler dalgalandıracak ve en ön safta dövüşüp, şehit olduğunuzu görecek ve buradan şehit anası rütbesi alarak döneceğim. Haydi evlatlarım! Göreyim sizi**..." diyor, hepsini öpüyor vedalaşıyor.

Harp başlıyor. Kendisi çok yaşlı ve de hasta olduğu için geri evine dönüyor. Aradan bir müddet geçiyor ve kendisine dört evlâdının da arslanlar gibi çarpışıp şehit düştükleri haberi geliyor. Ama o, evlatlarının nasıl şehit olduklarını değil de şu iki şeyi hep merak edip, soruyor: "**Birincisi: Zafer kimden yana olmuş, Müslümanlar muzaffer olmuşlar mıdır? İkincisi: Ben şimdi şehit anası rütbesini kazandım, değil mi?" "Evet hem de dört şehit anası rütbesini aldın."** dediler. Bunun üzerine yatağında toparlandı, ellerini Allah'a açtı ve; "**Allah'ım sana hamd ü senalar olsun ki bana emânet ettiğin dört oğlumu da yetiştirip, senin yolunda, feda eyledim. Oğullarımı ne olur şehitler defterine, beni de şehit anaları defterine kaydeyle Yâ Rabbî! İslâm'ın zaferi için senin rızân için dört oğlum feda olsun. Eğer daha başka oğullarım olsa idi, onları da gözümü kırpmadan seve seve senin yolunda feda ederdim Yâ Rabbî!**" *(Büyük Dini Hikâyeler, c. 2, s. 180)*

2. Bir gün Hz. Fâtıma Vâlidemiz kocası Hz. Ali'yi darıltıyor.

Hz. Ali de evi terk ediyor, biraz ileriye gidip toprakların üstüne yatıyor. Hz. Fâtıma yaptığına pişman oluyor, gelip durumu babası Rasûlüllah'a arz ediyor ve yardımını istiyor.

Hz. Rasûlüllah ona: "**Kocasını memnun ve râzı etmedikçe, babasının Hz. Muhammed olmasının bile onu mahşerde kurtaramayacağını**" söylüyor. Bundan daha çok üzülen Hz. Fâtıma, koşup Hz. Ali'nin etrafında özür dileyerek yedi

defa dönüyor. Ve Hz. Ali ancak o zaman tebessüm ediyor. Bunu uzaktan seyreden Hz. Rasûlüllah da

قُمْ يَا أَبَا التُّرَابِ Yani: "**Kalk ey Toprak Babası**!" Yani topraklara bürünen insan, diyor. Bu da Hz. Ali'nin çok hoşuna gidiyor ve; "**En sevdiğim künyem budur."** diyor. İşte İslâm'da karı-koca münasebetleri...

3. Esir Cem Sultan'ın Papa'ya boyun eğmemesi ve kahramanca direnmesi:

Bir maceraya atılan ve şövalyeler elinde **Avrupa**'da oradan oraya bir hayli sürtüldükten sonra nihayet **Roma**'ya getirilip **Papa**'ya arz edilen **Cem Sultan**, arz merasiminde **Papa**'ya eğilmesi için şövalyelerce zorlanıyor. Bedenen esir, ruhen dimdik olan **Cem Sultan**; "**Allah'tan ve babamdan başkasına hayatta hiç eğilmedim. Bundan sonra da asla eğilmeyeceğim. Eğer zorlarsanız, eğilmem, ölürüm. Ölümü tercih ederim."** diyor. Böylece dimdik Papa'nın karşısına çıkıyor.

Papa İstanbul'a hücûm edip tahtını ele geçirmek için kendisine, isterse ordular verebileceğini söyleyince, Cem Sultan: **Dîn-i Mübîn-i İslâm'a hıyânet edemeyeceğini ve Hristiyanların bu tecavüzüne asla âlet olamayacağını**, söylüyor. Nihayet bir gün Papa yine onu huzuruna çağırıyor: "**Hristiyanlığı kabul edersen, sana çok mühim bir şeyler söylemek isterim."** deyince Cem Sultan, **Sade Osmanlı Saltanâtı için değil, Cihan Saltanâtı için bile olsa, böyle bir alçaklığı kabul edemeyeceğini,** söyleyerek reddediyor. Nihayet Hristiyan şövalyeler elinde şehit oluyor. İşte ecdâdımız Osmanlı, çocuklarına bu dini terbiyeyi veriyor ve bu yüce rûhu aşılıyorlardı. *(Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, Cem Sultan Bahsi)*

4. İkinci Murad'a, Şehzâdeleri Bizans'ta okutalım teklifi:

Ankara harbinde Yıldırım'ın Timur'a mağlup olmasından sonra, yaşanan fetret ve kardeşler arasındaki harp u darptan sonra nihayet 2. Murad vaziyete ve saltanâta hâkim oluyor. Bizanslılar da tarihte **Düzmece Mustafa** diye meşhur olan **Mustafa** ismindeki birisini tahtın hakîkî vârisi ilan edip, ellerinde tutuyorlar. Ve bu nazik dönemden istifada etmek istiyorlar. Bunun için de Sultan Murad'a; "Şehzâdeleri Bizans'a bize gönder, tahsil etsinler." diye haber yolluyorlar. Asıl maksatları onları da rehin almaktır. Bizans Kralı'nın elçilerine Sultan Murad: "Müslüman çocuklarının gayrimüslimler elinde tahsil ve terbiyesi İslâm şeriatına mugâyirdir. Efendinizin bu talepten vazgeçmesi kendi menfaati icabıdır." diyor. Bizans da Düzmece Mustafa'ya asker vererek, onu Trakya'ya salıyor. Maalesef o da Trakya'yı yakıp yıkıyor. Ama Sultan 2. Murad, ordusuyla yetişip canını cehenneme gönderiyor.

Burada biraz durup düşünelim:

Onlar, talebeyi dışarıya (Batı'ya) göndermeyi değil, dışarıdaki meşhur âlimleri (bugünkü Amerika gibi) içeriye, ülkeye alıp, onlardan istifade ediyorlardı. Ya bugün bizler ne durumdayız? Talebelerimizi dışarıya gönderiyoruz, bir yerde de buna mecbur kalıyoruz veya vaktiyle iki papazın kurduğu boğazdaki Robert Koleji

(Boğaziçi Üniversitesi) gibi hedefi-maksadı belli kurumları içeri alıp, bağrımıza basıyoruz. Muhtemel ve muhakkak zayiat ve hasarlar pahasına da olsa bunları yapmaya mahkûm olmuşuz.

Osmanlı'dan örnek bir başka anne:

Yavuz Amasya Sarayı'nın bahçesinde ve henüz beş yaşında ok atma, kılıç kullanma talimleri yapmaktadır. Ama boyu kısa olduğu için ok çantası yerlerde sürünmektedir. Camdan bakan, onu gören babası Bâyezîd çok hoşlanıyor, gelip onu bağrına basıyor: "**Oğlum! Neden yalnızsın**?" diyor, Yavuz: "**Yalnızlık ne demek baba? Allah her yerdedir.**" diyor. Yavuz'un bu cevabı babasını şaşırtıyor. "**Oğlum! Ok, talimi yapıyorsun. Bunun için daha çok küçük sayılmaz mısın?**" diyor. Yavuz da babasına: "**İnsan ömrünün her şeyi öğrenmeye yetmeyebileceğini düşünerek erken başladım.**" diyor. Ve devamla da: "**Şehzâdeler her şeyi herkesten daha iyi ve daha erken öğrenmeli, değil mi baba?**" diyor. Babası bu cevaplar karşısında hem şaşırıyor hem hayran oluyor ve: "**Peki, sana bunları kim öğretiyor oğlum**?" diye soruyor (dikkat!): "**Annem Gülbahar Hatun ile hocam Muhittin Efendi**" cevabını veriyor.

Nitekim bir Şairimiz:

İnsanları yücelten duhâtı mı (dâhileri mi)?

Yoksa o duhâtı doğuran ümmühâtı mı? (anneleri mi?) demiştir.

O gün annelerimizin evlatlarını nasıl yetiştirdiklerine bir bakalım... Sonra da yüreğimiz yetiyorsa bugünkülerle bir karılaştıralım! Aradaki uçurumun ne denli büyük ve tehlikeli olduğu apaçık görülecektir.

5. Evlada mal mı yoksa ahlâk mı bırakmalı?

Hüseyin Sülemi Hazretlerinin bir oğlu doğmuştu, ama o sağlığında bütün malını Allah yolunda tasadduk etmiş, oğluna ise bir şey bırakmamıştı. Arkadaşları; "**Neden böyle yaptın? Oğluna da bir şeyler bıraksa idin?**" diyenlere buyurdu ki:

"Eğer benim oğlum sâlihlerden olursa, Allah onun rızkına kefildir. Onun için ona mal lazım gelmez. Yok eğer oğlum kötülerden olacaksa, o zamanda ona mal bırakmak lazım gelmez. Çünkü kötülük aletlerini, imkânlarını babasından almış olur." *(Halkadan Pırıltılar, s. 154)*

AKTÜALİTE

Halimize çok güzel resmeden bir temsil:

Mevlânâmız anlatıyor:

Karga, kargalığından utanır olmuş. Güvercine gıpta etmiş ve güvercin olmaya karar vermiş. Günlerce kanatlarını indirerek, güvercin gibi yürümeye gayret etmiş, ama bir türlü güvercin olamamış. Bari bülbül olayım demiş, günlerce de onun gibi anlı şanlı yürümeye çalışmış, onu da beceremeyiş, fakat bu arada eski kendi halini de unutmuş, karga da olamamış arkadaşları içinde rezil olmuş.

Garplı olalım, aydın olalım, ilerici olalım, diyen bizlerin hali, bugün bu kargaya ne kadarda benziyor, değil mi?

1958 senesinde Ankara'nın Ulus Meydanı'nda üç çarşaflı kadının resmini o günkü Ulus Gazetesi çekmiş ve altına da "İrtica hortladı!" diye başlık atmıştı.

O kadınlar ki:

Daha dün İstiklâl Harbine evlâdlarını, kocalarını, kardeşlerini, göndermekle yetinmemişler, kendileri de omuzlarına mermiler, sırtlarına ise yiyecek ve su yüklenmişler vatanın kurtuluşuna koşmuşlardı. Kara Fatma'lar, Nene Hatunlar gibi...

Bir subay anlatıyor:

Sakarya Harbi'nde genç bir anne çocuğuyla beraber harbe katılmış ve mermi taşıyordu. Hava çok soğuk ve yağışlıydı. Mermiler ıslanacak ve iş görmeyecekti. Bunu gören genç anne çaresiz kalınca, çocuğunun kundağını çözüyor ve ıslanmasın diye mermiye sarıyor.

Manzaraya şâhit olan Zabit (subay) dayanamıyor; "Hanım hanım! Ne yapıyorsun? Çocuk titriyor ölecek." deyince, îmân ve vatan aşkıyla kalbi yanan genç anne: "**Yavrum! Çocuklar yine doğar, yine büyür; yeter ki şu vatan bir kurtulsun. Vatan kurtulmazsa, çocuğumun da benim de senin de yaşamamızın ne mânâsı kalır?**" diyor. Bu defa da Zabit hüngür hüngür ağlıyor ve bu hâdiseyi günlüğüne kaydediyor... Geride kalan örtülü, iffetli anneler ise beşiklerini salladıkları yavrularına şöyle ninniler söylüyorlardı:

"**Uyu Yavrum! Yine şimşek çakıyor: Şehit baban gelmiş, camdan bize bakıyor**."

Yahut da: "**Ya şehit ol ya gâzi!**" diye ninniler terennüm ederek yavrularını büyütüyor, onları kınalıyor, kınalı kuzular gibi cepheye gönderiyorlardı.

Ama bugünkü gibi olur, kadın sefihleşir (alçalırsa) sade kendisi değil, cemiyet de beşeriyet de onunla beraber alçalır. Nitekim bir şairimiz,

"**Sefih olursa kadın, alçalır beşeriyet!**" demiyor mu?

Hz. Üstâzım Süleyman Hilmi Tunahan (k.s.) da ilim okuttuğu talebelerine buyururdu ki:

"**Benim dediklerimi ve benden öğrendiklerinizi kaydediniz. Bir zaman gelir, söylemez olurum. Benden yaptığınız bu kayıtların doğruları sizin, eğrileri ise bana aittir.**" (Yani onları bana bırakın) buyurmuştu.

44. DERS:

Nikâhlanmak ve Evlenmek

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَنْكِحُوا الْاَيَامٰى مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَاِمَائِكُمْ اِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ۞ وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتّٰى يُغْنِيَهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ...﴾

Mealleri: "**Sizden, aranızdaki bekârları ve kölelerinizle cariyelerinizden iyi olanları (Müslüman olanları) evlendirin. Eğer fakir iseler, Allah onları lütfu kereminden zengin eder. Allah** (lütuf ve ihsânı) **geniş ve** (O her şeyi) **bilendir. Evlenmeye** (servet ve imkân) **bulamayanlar, Allah fazlından onları zengin edinceye kadar, iffetli kalmaya çalışsınlar** (namuslarını korusunlar)..." *(en-Nur, 24/32-33)*

Hz. Allah şu üç kimseye yardım etmek benim üzerime bir haktır, buyuruyor:

1. Allah yolunda cihada çıkan mücâhide,
2. Hac etmek için yola çıkana,
3. Namuslu kalabilmek için evlenene. *(Bkz. Tirmizî, Sünen, Fedâilu'l-Cihâd, 20; Nesâi, Sünen, Nikâh, 5, Cihâd, 12; İbn Mâce, Sünen, İtak, 3; İbn Hanbel, Müsned, 2, 251, 437)*

Dolayısıyla bu üç zümreye kim yardım ederse, Allah'a yardım etmiş sayılır. Allah da onu asla mahrum bırakmaz. Ayrıca bunlara yardım edenler, onların sevaplarına da ortak olmuş olurlar.

İSLÂM'DA EVLENMENİN GAYESİ

Bir Müslüman, şu üç sebeple evlenmelidir:

a) İffeti, namusu muhâfaza.
b) Sağlıklı bir neslin devamını sağlamak.
c) Din, îmân ve tevhîdin de bu vesileyle neslen an neslin temâdisine, nesilden nesile devam etmesine medar olmak...

Günümüzde evlenenler, acaba bunlardan hangi birini düşünerek evlenmektedirler? Yoksa evet yoksa bunların hiçbiri bahis konusu değil de tamamen başka amaçlarla mı evlilikler gerçekleşmektedir!

NİKÂHIN DİNİMİZDEKİ YERİ VE KISIMLARI

Farz olan nikâh: Eğer bir kimsenin zinaya düşme korkusu var, diğer taraftan da evlenmeye gücü yetiyorsa, ona evlenmek farzdır.

Vacip olan nikâh: Eğer bir kimsenin evlenmeye şiddetli arzusu varsa, evlenmeye düğün yapmaya imkânı da varsa, ona da evlenmek vaciptir.

Sünnet olan nikâh: Zinaya meyli yok, evlenmeye de fazla arzusu yoksa ama mihir vermeye ve hanımın nafakasını temine gücü varsa, ona da evlenmek sünnettir.

Mekruh olan nikâh: Eğer evlenirse, hanımına zulmetme, eziyet etme ve geçimsizlik endişesi ihtimali varsa, onu evlendirmek mekruhtur.

Haram olan nikâh: Eğer bir kimse evlenirse, hanımına zulmedeceği kesin ise onu bakmayıp ortada bırakacağı muhakkak ise böyle bir kimseyi evlendirmek haramdır.

Ebû Tâlib-i Mekkî Hazretleri "**Kûtu'l-Kulûb**" isimli eserinde buyuruyor ki: "Yukarıdaki âyetten (mevzumuza esas teşkîl eden âyet) anlaşılıyor ki; Hz. Allah nikâhı muhtaçlara emrediyor. İffet ve namusunu koruyabilenlere mendup sayıyor. Hacet halinde farz veya sünnet-i kifâye olduğunu beyan ediyor. Ayrıca, evlenen fakirlere de zengin olacaklarını vaad ediyor."

NİKÂHIN - EVLİLİĞİN FAYDALARI

1. Gayrimeşrû münâsebetler neslin mahvına, kanın bozulmasına sebep olur. Nikâh bunu önler.

2. Gayrimeşrû münâsebetlerden doğacak çocuklar, himâye edecek anneden, terbiye edecek babadan mahrum büyür. Böyle çocuklar, cemiyetin başına umûmiyetle dert olur. Nikâh ise bunu önler.

3. Gayrimeşrû münâsebetlerde, kadın bir erkeğin değil, ortanın malı olduğu için rekabetlere ve kan dökülmelerine sebep olur. Nikâh bunu da önler.

4. Gayrimeşrû münâsebetlerde kadının İslâm'daki yüce değeri ve yeri yok olur. O, insanlık şeref ve haysiyetini kaybeder. Sanki kadın bir metâ, bir eşya haline gelir.

5. Gayrimeşrû münâsebetlerden kadın, sanki bir nefis söndürme makinesi haline düşer. Gâye-i hılkîyeti (asıl yaratılış gayesi) gider. Cemiyetin ve âilenin yüz karası haline gelir.

6. Gayrimeşrû münâsebetler aynı zamanda birçok zührevi hastalığı da beraberinde getirir ve süratle yayılır. Bugünkü AIDS gibi. Cemiyetin helâkına, insanların ölümüne, ahlâkın sükûtuna sebep olur.

Nitekim bugün öyle gençleri duyuyor ve görüyoruz ki: "Babamdan bana kalan tek ve hakîkî miras, şehvettir." diye avazları çıktığı kadar hem de sokak ortalarında hayâ etmeden bağırıyorlar.

EVLENMEK RASÛLÜLLAH'IN SÜNNETİDİR

تَنَاكَحُوا تَنَاسَلُوا فَإِنِّي أُبَاهِي بِكُمُ الْأُمَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۞

Yani: "**Nikâh benim sünnetimdendir. Kim benim sünnetimi uygulamazsa benden değildir. Evlenininiz, çoğalınız;** (kıyâmet günü) **ben diğer ümmetlere karşı sizin çokluğunuzla iftihar ederim...**" buyuruyor. *(İbn Mâce, Sünen, Nikâh, 1)*

Demek ki Rasûlüllah Efendimiz, bu hadîsiyle bir taraftan evlenmemizi emrediyor, öbür taraftan da zımnen övünülecek bir nesil yetiştirmemizi şart koşuyor.

İSLÂM'DA AİLE HUKUKU NELERDİR?

Rasûlüllah Efendimiz, en meşhur hitâbesi **Veda Hutbesi**'nde buyuruyor ki:

أَلاَ إِنَّ لَكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ حَقًّا، وَلِنِسَائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا، فَحَقُّكُمْ عَلَيْهِنَّ أَنْ لاَ يُوطِئْنَ فُرُوشَكُمْ مَنْ تَكْرَهُوا، وَلاَ يَأْذَنَ بُيُوتَكُمْ لِمَنْ تَكْرَهُوا، أَلاَ وَحَقُّهُنَّ عَلَيْكُمْ أَنْ تُحْسِنُوا إِلَيْهِنَّ فِي كِسْوَتِهِنَّ وَطَعَامِهِنَّ ۞

"**Ey insanlar! Agâh olun-uyanın ve bilin ki kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları Allah'ın emâneti olarak aldınız. Onların namus ve ismetlerini Allah adına söz vererek helâl edindiniz. Sizin kadınlar üzerinde hakkınız, onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin kadınlar üzerindeki haklarınız, yatağınızı** (âile namus, haysiyet ve şerefinizi) **hiç kimseye çiğnetmemeleridir. Eğer onlar sizden izinsiz râzı olmadığınız kimseleri âile yuvanıza alırlarsa, onları hafifçe tadriple korkutabilirsiniz. Kadınların sizin üzerinizdeki hakları ise örfe göre her türlü** (meşrû ihtiyaçlarını), **yiyecek ve giyeceklerini temin etmenizdir**." *(Tirmizî, Sünen, 3, 467, Hadis No: 1163; Ebû Dâvûd, Sünen, 1, 442 Hadis No: 1905; İbn Mâce, Sünen, 1, 594 Hadis No: 1851; Riyâzu's-Sâlihîn Tercümesi, 1, 318-319, Hadis No: 274; İbn Hişâm, 4, 251)*

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَكُونُ هَلاَكُ الرَّجُلِ عَلَى يَدِ زَوْجَتِهِ وَأَبَوَيْهِ وَوَلَدِهِ يُعَيِّرُونَهُ بِالْفَقْرِ، وَيُكَلِّفُونَهُ مَا لاَ يُطِيقُ فَيَدْخُلُ الْمَدَاخِلَ الَّتِي يَذْهَبُ فِيهَا دِينُهُ فَيَهْلِكُ ۞

Mânâsı: "**İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki kişinin helâkına karısı, annesi, babası veya çocuğu sebep olacak. Çünkü onlar, kişiyi gücü yetmediği şeyleri almaya, eve getirmeye zorlayacaklar. 'Falancada var, bizde**

neden yok? Biz de isteriz!' diyecekler. Araya bazı aracılar (modacılar, reklamcılarda) **girecek, adam da almaya, borca dalmaya başlayacak ve neticede helâk olup gidecek. İflas edecek."** buyurmuştur...

İSLÂM'DA ÇOK EVLİLİK VE ŞARTLARI

Evvelâ şunu kesin olarak bilmeli ki kölelikte olduğu gibi taaddüd-i zevcâtı (çok evliliği) da ne İslâm dini icat etmiştir ne de o getirip emretmiştir. Bilâkis İslâm dini İslâm'dan evvel çok yaygın olan taaddüd-i zevcâtı tahdît ve takyîd ederek en aza indirmiştir.

İSLÂM'DAN EVVELKİ TAADDÜD-İ ZEVCÂT

Yahudilikte çok evlilik: Bundan 900 sene kadar önce Almanya'nın Worms şehrinde toplanan Yahudi Ruhânî Meclisi'ne kadar Yahudilikte de çok evlilik Avrupa'da resmen ve fiilen vardı.

Meselâ Semâvî Kitaplarda Yahudi Peygamberlerinden olan Dâvûd aleyhisselâm'ın doksan dokuz hanımı olduğu rivâyet edilmektedir. Halen de Arabistan'da yaşayan Yahudilerde çok evlilik devam etmektedir.

Dahası! Yahudilikte ölen birinin karısı miras olarak, varsa kardeşine yoksa en yakınına bir mal gibi kalırdı.

Hristiyanlıkta ve İncil'de de çok evliliğin aleyhine bir hüküm asla yoktur.

Hristiyan Avrupa'da çok evliliğe gelince…

Sadrâzam Ali Paşa'nın 1875'li yıllarda özel kâtipliğinde de bulunmuş olan Fransız yazarlardan C.H. Mismer o günkü Türkiye ile alâkalı bir iki eser vermiştir. İşte bunlardan biri de 1875 tarihinde Fransa'da neşrettiği Kostantinople Soirestde isimli eseridir.

Yazar bu eserinde 137. sayfada çok evlilikten bahseder ve bunun sade İslâm'a mahsus bir şey olmadığını, Hristiyanlarda da resmen çok görüldüğünü kaydederek şu misalleri verir:

1. Rahip Daniel'in yazdığı tarihe göre, en iyi Hristiyan unvanını taşıyan ilk Fransız krallarından her birinin saraylarında resmen bir kaç karısı vardı. Bu, Papalığın izni ile olmuştu.

2. Kral Cont Ran ile birinci Dagobert'in üçer karısı vardı.

3. Birinci Dagobert'in kendinden evvel kral olan amcası Cladomir'in ise resmen üç karısı vardı.

4. Bir kaç hanım almak o zamanlar sadece krallara has da değildi. İsteyen herkes bundan istifade edebiliyordu.

5. Papa üçüncü Gregoive miladın 726. yılında vâiz papaz Boni Vace'ye gönderdiği tebliğde; "Eğer herhangi bir kadın, cinsî vazife göremiyorsa, kocası ona bakmak şartıyla evlenebilir." diyordu. *(İsmail Hami Danişmend, Tarihî Hakîkatler, c. 2, s. 236)*

Protestan mezhebine göre karı, kocasını resmen nasıl aldatır?

Bu mezhebin kurucusu olan Luther: "Evlilik Hayatı" isimli eserinde özetle şöyle diyor:

6. Bir kadın sağlıklı olur da kocası cılız veya hasta olursa, karı kocasına demeli ki; Bak sevgili dostum! Sen erkeklik vazifeni hakkıyla yapamıyorsun, bana müsaade et de ben de seni ya kardeşinle veya yakının falanca ile aldatayım. Böylece senin adın da doğacak çocukla devam etsin. Mirasın başkalarına gitmesin vs. vs. ." demeli. Luther devamla diyor ki: Bu dinimize göre günah değildir. Kocası buna izin vermeye mecburdur." *(İsmail Hami Danişmend, age, c. 1, s. 498)*

Hayret!

Batı'nın batası ahlâkına İzlanda'dan bir misâl verip, biz yine asıl mevzuumuza dönelim.

7. İsmail Hami Bey, yukarıda adı geçen eserinde; "**piçler adası**" başlığı altında özetle şu bilgilere yer vermektedir: 1397'den ta 1918'e kadar Danimarka'nın esaretinde kalan İzlanda adasında, 1707 yılında zinadan salgın bir hastalık zuhûr ediyor ve nüfusun büyük kısmı ölüp, yok oluyor. İşte o zaman Danimarka Krallığı bir kanun çıkararak, bir kadın nereden kazanırsa kazansın, altı çocuğa kadar doğurduğu çocukları piç kabul etmeyeceğini, ilan ediyor. *(Tarihî Hakîkatler, c. 1, s. 107)*

İşte bugünkü Avrupalıların babaları ve ahlâk anlayışları…

RASÛLÜLLAH'TAN ÖNCEKİ ARAPLARDA ÇOK EVLİLİK

Müşrik Araplarda, on hattâ ondan ziyade hanımı olanlar da vardı ve bunlar asla ayıplanmazlardı. Nitekim Aylane ismindeki zât Müslüman oluyor ve Rasûlümüz'e gelerek: "Benim on tane hanımım var. Ne yapmalıyım, Yâ Rasûlallah?" diyor. Peygamberimiz de: "Dördünü seç ve elinin altında tut! Diğer altısını ise nafakalarını vererek, boşa." buyuruyor. Aylane de emr-i Peygamberi aynen îfâ ediyor.

Yine Araplarda evli bir erkek öldü mü hanımının üzerine evvelâ kim abasını atarsa, o kadın artık onun mülkü olurdu. Kadına; "Sen bunu istiyor musun, istemiyor musun?" diye de asla kimse sormazdı.

Ne acıdır ki günümüzde de bazı sefih kadınlara bir işmar etmek, bir işaret vermek, bir mesaj atmak yetiyor ve o onun oluyor...

Öyle ise bugünkü Müslümanlar, düşünmeliyiz! Asr-ı Saâdet'te mi yaşıyoruz yoksa Devr-i Fetret'te mi? Halimiz, hayatımız hangisine uyuyor yahut daha yakın?

Hz. Allah Kur'ân'ında bize soruyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ﴾

Meali: "**O halde** (ey şaşkınlar! Ey kâfirler!) **nereye gidiyorsunuz?**" *(et-Tekvir, 81/26)*

Biz de bugün cemiyet olarak, âile hayatı olarak nereye gidiyoruz? İyice bir düşünmeliyiz, değil mi?

ÇOK EVLİLİKTE ŞART ADALETTİR

Çok evlenen kimse, hanımları arasında çok âdil olacak. Meselâ: Yedirmede, giydirmede, barındırmada, zevcî muâmelede hattâ sevgide bile...

Bu sebepledir ki…

Peygamberimiz son hastalığında Hz. Âişe Vâlidemizin evinde kalabilmek için diğer hanımlarından izin istemiş, onlar da müsaade etmişler, öyle kalabilmiştir.

Nitekim bir hadîsinde:

مَنْ كَانَ لَهُ زَوْجَتَانِ فَمَالَ إِلَى أَحَدِهِمَا فِي الْقَسَمِ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاحِدُ شِقِّهِ مَائِلٌ ۞

Mânâsı: "**Kimin iki hanımı olur da birine ötekinden çok meyletmiş olursa** (birini ötekine tercih ederse) **o kıyâmet günü, bir tarafı çekmiş ve yamuklaşmış olarak, mahşere gelecektir.**" *(Ömer Nasuhi Bilmen Tefsîri)*

Rasûlüllah Efendimiz gerçek ev hanımlarını da şöyle methetmiştir:

كُلُّ نَفْسٍ مِنْ بَنِي آدَمَ سَيِّدٌ، فَالرَّجُلُ سَيِّدُ أَهْلِهِ وَالْمَرْأَةُ سَيِّدَةُ بَيْتِهَا ۞

Yani: "**Âdemoğlunun hepsi Seyyid 'dir** (hürdür, asla doğuştan kimse köle değildir.) **Kişi ehlinin seyyidi, efendisidir. Bir hanım da evinin seyyidi, efendisidir."** buyurmuştur... *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Garâibu'l-Ehâdis)*

Kötü hanımlar hakkında ise şöyle buyurmuştur:

ثَلاَثَةٌ مِنْ أُمَّتِي يَكُونُونَ فِي جَهَنَّمَ كَعُمْرِ الدُّنْيَا سَبْعَ مَرَّاتٍ:

Mânâsı: "**Ümmetimden üç sınıf insan, şu dünyanın ömrünün yedi katı kadar cehennemde kalıp yanacaklardır.**

Birincisi: مُتَسَمِّنُونَ مَهْزُولُونَ olanlar.

İkincisi: كَاسُونَ عَارُونَ olanlar.

Üçüncüsü: عَالِمُونَ جَاهِلُونَ olanlardır, buyurdu.

Ashâb: "**Anlayamadık Yâ Rasûlallah! Bunlar kimler?**" deyince de Peygamberimiz şöyle izah buyurdu:

مُتَسَمِّنُونَ مَهْزُولُونَ

Yani: "**Bir takım kadınlar ki onlar yiye yiye göbek bağlamışlar. Ama din ve ibadet işlerinde çok gevşektirler. İbadetlerini ihmal ederler**."

كَاسُونَ عَارُونَ

Yani: "**Yine bir takım kadınlar ki onlar güya giyinmişlerdir. Fakat hayâdan sıyrılmışlar, sanki çıplak gibidirler, hayâsızdırlar**."

عَالِمُونَ جَاهِلُونَ

Yani: "**Ehl-i dünya olan âlimler ki onlar ilmi kazanç vâsıtası yapmışlardır. Onlar, dünya hayatıyla alâkalı biraz bilgi sahibidirler. Fakat âhiret ilminden tamamen mahrumdurlar. Âhiret hayatı hakkında ne tam bilgileri ve ne de tam îmânları vardır**." *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 1, s. 413)*

Aile hukuku ve **geçimi** hakkında **Hz. Allah** buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهِ اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا اِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾

Meali: "**Yine O'nun âyetlerinden biri de kendilerine gönül veresiniz diye sizin için sizin cinsinizden hanımlar yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet** (şefkat ve esirgeme) **hâssesi tesis etmesidir. Şüphesiz bunda da düşünebilen, bir kavim** (millet) **için ibretler** (dersler) **vardır.**" *(er-Rûm, 30/21)*

Öyle ise bize, şu anda, şu üç şey mutlaka lazımdır.

a) Geçmişimizi iyi bir muhasebe.

b) Bugünkü halimizi dinimiz esaslarına göre mutlaka ıslah.

c) Tarîk-ı Hakk'a yani Allah yoluna devamlılık.

EVLENİLMESİ TAVSİYE EDİLMEYEN HANIMLAR

Araplar tecrübelerine dayanarak altı çeşit kadın ile evlenmeyi asla tavsiye etmezlerdi:

1. Ennâne: Durmadan inleyen ve durmadan öf-püf eden, hastalık hastası olan, kafa şişiren, hiç şükretmeyen, teşekkür etmeyen ama hep şikâyet eden kadınlarla.

Nasrettin Hoca'ya (rahmetullahi aleyh) hanımı bir gün sabah sabah okunmaya gelmiş. O da "**Hanım neyin var?**" diye sormuş. Hoca okumakta nazlandığı için **hanımı** da **birçok hastalık saymış**. Hoca da hanımına: "**Sen okunmaklık değilsin, aç elini duâ edeceğim.**" buyurmuş. Hanımı da sevinerek elini açınca; "**Yâ Rabbî! Görüyorsun, kendi sayıp döküyor. Bunun iler-tutar tarafı kalmamış. Yâ Rabbî bunu al da bana yenisini sağlamını-sağlıklısını ver.**" der demez hanımı yerinden fırlamış; "**Ben iyiyim, işe gidiyorum, senin okumana da ihtiyacım yok.**" demiş.

2. Mennâne: Kocasına; "**Bugün şöyle yaptım, böyle yaptım.**" diyerek, yaptıklarını sayıp döken ve böylece kocasını minnet altına almaya çalışan kadınlar.

3. Hennâne: Eski kocasına veya ondan olan çocuklarına düşkün ve meyli olan dul kadınla.

Yine **Nasrettin Hoca** merhum böyle bir kadınla evlenmiş, kadın her gece eski kocasından bahsediyormuş. Nihayet hoca dayanamamış, onu karyoladan aşağıya atmış. Kadıncağızın kolu kırılırmış, hâkime gidip şikâyet etmiş. Hâkim ikisini de huzuruna celp etmiş, hocaya: "**Neden böyle yaptın?**" diye sorumuş, hoca da: "**Ne yapalım Hâkim bey! Her akşam eski kocasını da yanımıza alıyor. Üç kişi oluyoruz, öyle olunca da bu yatağa sığmadı, düştü kolu kırıldı, benim ne kabahatim var?**" demiş...

4. Hadeka: Her gördüğünü canı çekip isteyen, maymun iştahlı kadın… Yani kocasını, alamayacağı şeyleri almaya zorlayan ve borca sokan kadınla da evlenme.

İşte falancanın evine gittim, şöyle eşyaları var, çamaşır makinesi var, bulaşık makinesi var, şöyle elbiseleri var, böyle kürkleri var, gibi devamlı konuşup duran kadınla evlenmeyi de uygun görmezlerdi.

Sanki o kürklerin asıl sahipleri hayvanlar değil, onlar idi. Böylesi kadınlarla alâkalı bir örnek:

Bundan bir asır kadar önce, Eskişehirli zengin bir tüccar Fransa'ya gidiyor. Dönüşte de Paris'ten hanımına çok lüks ve güzel bir elbise getiriyor. Hanımı da komşu hanımları çaya çağırıp, bu elbiseyle onlara caka satıyor. Oradaki hanımlar da evlerine dönünce anlata anlata bitiremiyorlar ve bizde isteriz diye kocalarını usandırıyorlar...

Bunun üzerine Eskişehir'in ileri gelenleri bir kış günü bu tüccara ziyarete gidiyorlar. Hanımına aldığı elbiseyi görmek için ısrar ediyorlar. Adam elbiseyi getirip, önlerine koyuyor, bunlara kahve yaptırmak için mutfağa geçiyor. Eskişehir'in zenginleri bu elbiseyi hemen orada yanmakta olan mangala atıp yakıyorlar. Adam ne yaptınız, diyorsa da artık çare yok, parasını vererek bu fitneden ve hanım dırdırından kurtuluyorlar. *(Merhum Kemâl Ağabeyimizden)*

5. Beraka: Bu iki manaya gelir:

a) Güzel görünmek için bütün gün süslenen kadınla. (Hani ileriki derslerimizde yazdık, çocuk babasına; "Baba kaç annem yerli oldu, geliyor." demiş ya, işte onun gibi ayna karşısına geçip, dakikalarca sürüp sürüştüren kadın gibilerle…)

b) Yemekte kavga çıkarıp kendine ayrı sofra kuran kadınla.

Hani günümüz sosyetesinde hanım kendi kalkıp sofra hazırlamaz; beyi işe gidecektir, mecburen kalkar; kalkınca da sofrayı hazırlar, hanımını sofraya çağırır, fakat bir de hanımından azar yer. "Bilmiyor musun? Ben yumurtayı, rafadan severim. Sen bunu çok pişirmişsin." gibi laflar ederek, beyinin hizmetini kafasına çalan "çağdaş!" kadın gibilerle…

6. Şeddâka: Çok geveze ve bilmiş olan, lügat parçalayacağım diye âdeta kendini paralayan, ağzını-dudağını eğip büken kadınla.

Molla Cami Hazretlerine bunlardan birisi gelir:

"**Aman Efendim! Ben bir rüya gördüm, Rasûlüllah ağzıma tükürdü. Bunun yorumu, mânâsı nedir?**" diyen ve çok gevezelik eden hanıma Molla Cami Hazretleri: "**Aslında Rasûlüllah senin yüzüne tükürecekti, fakat ağzın hep açık olduğu için tükürük ağzına denk gelmiş.**" buyurması gibi...

Nitekim Peygamber Efendimiz:

إِنَّ اللهَ يَبْغَضُ الثَّرْثَارِينَ اَلْمُتَشَدِّقِينَ ۞

Yani: "**Hz. Allah, tekellüfle ağzını** (dudağını) **eğip bükerek konuşanlara buğzeder."** buyurmuştur. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 101)*

Hani adamın biri bir hoca efendiye onunla dalga geçmek kastıyla; "Bu gece bir rüya gördüm. Rüya mı desem, uyanıklık hali mi desem? Bir şey gördüm ama siyah mı desem, beyaz mı desem? O gördüğüm şey hayvan mı desem, taş mı desem? Vs. vs. ." deyip zırvalamaya devam edince, hocaefendi meseleyi çakmış, hemen sözünü kesmiş ve ona: "Rüyana göre Allah senin belânı verecek, ama bugün mü desem, yarın mı desem, öbür gün mü desem? Tam kestiremiyorum." deyip oradan uzaklaşmış.

TARİHTEN İFFET ÖRNEKLERİ

1. Hz. Yusuf ile Züleyha: Mısır Melîki'nin hanımı olan Züleyha Hz. Yusuf'u nefsine râm etmek istediğinde bir taraftan da bir bez ile orada bulunan putu görmesin diye, üstünü örtüyordu. Hz. Yusuf ondan kaçınca, arkasından bağırdı: "Seni delice seviyorum! Senin için ölüyorum! Hiç insafın yok mu?" dedi. Hz. Yusuf hem kaçıyor hem de: "**Sen bir taş parçası olan putundan utanıyorsun, görmesin diye üstünü örtüyorsun da ya ben böyle bir iş yaparsam, her şeyi gören, işiten, bilen Rabbü'l-âlemin'e ne cevap veririm?**" buyuruyordu. *(Büyük Dini Hikâyeler, s. 261)*

2. İmâm Tavus Hazretlerine Mekke'de göz koyan fahişe: Mekke'de güzelliği ile meşhur bir kadın vardı. Bu kadın, birçok devlet adamını baştan çıkarıp nefsine râm etmiş, çok da zengin olmuştu. Nihayet bir gün de kafasına İmâm Tavus'u takıyor ve bunu da mutlaka yoldan çıkaracağım diye ahd ü peyman ediyor (yemin edip kesin söz veriyor).

İmâm Tavus evinin önünden geçerken, ona cilveler yapıyor ve onu nefsine davet ediyor. İmâm Tavus da: "Burada olmaz, gel peşimden." diyor. Kadın sevinerek peşine takılıyor, gide gide Harem'e giriyorlar.

İmâm Tavus: "Tamam! Haydi soyun." deyince, fahişe gayr-i ihtiyarî; "Allah korusun, burada mı?" diyor. İmâm Tavus da: "Be kadın! Burada gören Allah dışarıda görmez mi?" deyince, kadın ağlıyor ve hemen orada tevbe ediyor. *(Mehmed Lebib Efendi, Cevâhir-i Mültekata, S 607)*

4. İbrahim bin Ethem'in cennetteki hanımı: Bu mübârek zât bir gün Cenâb-ı Hakk'a teveccüh edip; "Yâ Rabbî! Eğer beni cennetine koyacaksan orada hanımım-arkadaşım kim, bana göster." diye niyaz ve tazarruda bulunuyor. Cenâb-ı Hak, Basra'daki *Selâmetü's-Sevdâ* isimli bir hanımın olacağını söylüyor. İbrahim bin Ethem Basra'ya gidiyor, Basra'nın ileri gelenlerinden, hasep ve nesepçe güzel, aynı zamanda zâhide olan bu isimde bir kadın var mıdır diye soruyor. Onlar da öyle bir kadının olmadığını söylüyorlar. Ama o tekrar, bu isimde hiçbir kadın yok mu diye sorunca, onlar, o isimde bir kadın vardır, fakat sizin aradığınız vasıflarda olmayıp dîvane biridir. Filan yerde koyun güder, çobanlık yapar diyorlar. O da hemen çobanlık yaptığı yeri öğrenip oraya gidiyor. Bakıyor ki koyunları kurtlar güdüyor, *Selâmetü's-Sevdâ* namaz kılıyor. İbrahim bin Ethem ona; "***es-Selâmü aleyki yâ Selâmetü's-Sevdâ***" diye selâm veriyor, o da; "***Ve aleykümü's-Selâm Yâ İbrahim bin Ethem."*** diyerek selâmını iâde ediyor.

İbrahim bin Ethem: "Beni buralarda tanıyan adımı bilen yoktur. Sen adımı nereden bildin?" deyince kadın; "Cennette beni sana eş kılan, Rabbim bildirdi" diyor. İbrahim Ethem; "Bu kurtlar ile kuzuların arasını ne güzel ıslah etmişsin!" deyince de kadın: "Ben Rabbim ile aramı ıslah edince, O da koyunlarla kurtların arasını ıslah etti" diyor. İbrahim bin Ethem kendisine biraz daha yaklaşmak, daha yakından görmek isteyince, kadın "Yaklaşma! Seninle yakınlığımız öteki âlemde olacak." diyor.

İbrahim bin Ethem kendisinden nasihat isteyince de: "**Hem Rabbine muhabbet iddiasında olan hem de geceleri ihyâ etmeyip yatıp uyuyan yalancıdır Yâ İbrahim**!" diyor. *(Büyük Dini Hikâyeler, c. 2, s. 95)*

BİR LATÎFE

Alevîliğin bir kolu olan **Hâricîler**'in imamlarından Amr bin Haddan çok çirkin bir kimse imiş. Hanımı da aksine çok güzelmiş. Amr, **Hz. Ali**'yi şehit eden, İbn-i Mülcem'e kaside yazıp, onu methedecek kadar da sapıkmış.

Bir gün hanımı Amr'ın yüzüne bakmış bakmış, şükretmiş. Amr da bundan huylanıp; "**Niye yüzüme bakıyor bakıyor da şükrediyorsun**?" deyince, hanımı: "**Kanaatime göre ikimiz de cennetliğiz de ondan."** diyor. Amr: "**Peki, bunu nereden bildin**?" deyince, hanımı: "**Ben senin gibi bir adama sabrediyorum, Hz. Allah da Kur'ân'ında;**

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

buyuruyor. Yani: "**Muhakkak sabredenlerin ecri/mükâfatı hesapsız olacak."** *(ez-Zümer, 39/10)* müjdesini veriyor. Herhâlde sana da Cenâb-ı Hak benim gibi güzel bir kadın nasip ettiği için sen de şükrediyorsundur. Hz. Allah şükredenler hakkında da: وَسَنَجْزِ الشَّاكِرِينَ buyuruyor:

Yani: "**Yakında Biz şükredenleri mükâfatlandıracağız."** *(Âl-i İmrân, 3/145)* buyuruyor.

İşte bu âyetlerden bildim diyerek, onu mahcup ediyor. (*Mehmed Lebib Efendi, Cevâhir-i Mültekata*, s. 601)

AKTÜALİTE

1. **Üçüncü Napolyon**'un hanımı süslenip püslenmiş, takmış takıştırmış ve Paris'teki Saraylarında misafirleri bulunan **Keçecizâde Fuat Paşa**'nın karşısına geçerek: "**Beni nasıl buldunuz?**" demiş. Keçecizâde Fuat Paşa da hiç fütur etmeden, sözünü sakınmadan: "**Afedersiniz Matmazel! Ben yağlı boya tablolarından hiç anlamam."** demiş. Ve onu mahcup etmiş...

2. Keçecizâde'ye yine o seyahatinde Üçüncü Napolyon alay etmek için sormuş: "**Keçecizâde! Siz hanımlarınızı neye sokağa salmıyorsunuz da kafesin arkasında tutuyorsunuz?**" Keçecizâde onun maksadını hemen anlamış ve; "**Sizin gibi ırz düşmanları hanımlarımızı kafeslemesin."** diye cevabını vererek onu susturmuş...

3. Yine o seyahatte Napolyon: "**Keçecizâde! Sizler dört hanımla evleniyorsunuz da niye hanımlarınız dört koca ile olamıyor?**" deyince de Keçecizâde, yine hazır cevaplılığını göstermiş: "**Çocuklarımız sizin gibi olmasın, babası belli olsun için."** demiş ve Napolyon cevap veremeyip, kızarmış kalmış!

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyurmuş ki: "**Âdem** (as) **ile Havva Vâlidemizin nikâhları vardı. Nikâhı Cebrâil** (as) **yaptı, İsrâfil** (as) **ile Mikâil** (as) **de şâhit oldular. Hz. Allah'ın Kur'ân'da bir sır olacağını beyan ettiği sır, Allahu a'lem budur.**"

ŞİİR

İbrahim Hakkı Hazretleri'nin, kızı Hanife Hatun'a nasihatlerinden:

Sakın namahremden ondan baîd ol
Hemen ehlinin sefasıyla saîd ol

Muradın terk edip söz tut, reşîd ol
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol kızım

Dilini hıfz eyle, gıybet etme ey yâr
Ve yıkma bir gönül bir sözle zinhâr

Sen etme sırr-ı nâsı, nâsa izhâr
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol kızım

45. DERS:

Çoluk Çocuğun Haklarını Edâ Etmek

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى اَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا﴾

Meali: "... **Onlarla** (hanımlarınızla) **iyi geçinin. Eğer kendilerinden hoşlanmadınızsa, olabilir ki siz bir şeyden hoşlanmasanız da Allah onda birçok hayır takdir etmiş bulunur**." *(en-Nisâ, 4/19)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ...﴾

Meali: "**Annelerin yiyeceği ve giyeceği meşrû bir şekilde** (emsalleri nasıl ise öylece) **evlat kendisinden olan babaya** (âile reisine) **aittir**." *(el-Bakara, 2/233)*

NESLİ YETİŞTİRMENİN ÂDÂBI

Doğan çocuğumuz ile alâkalı birçok vazifelerimiz var. İşte onlardan bazıları:

1. Onları güzel bir isim vermek:

Doğan çocuğumuzu elimize alır, kıbleye döner, erkekse sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet getirir. Sonra da ona kitabı ve me'sür isimlerden bir isim veririz. Kız ise kamet gerekmez. Meselâ: Abdullah, Abdurrahman veya Peygamber isimlerinden herhangi birisi olabilir. Kızlara da Fâtıma, Hatice, Âişe gibi isimler...

سَمُّوا بِاسْمِي وَلاَ تُكَنُّوا بِكُنْيَتِي ۞

Yani: "**Çocuklarınıza benim ismimi verin. Ama künyemi** (Ebû'l-Kâsım'ı) **vermeyin."** buyuruyor Peygamberimiz...

إِنَّكُمْ تُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَسْمَائِكُمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِكُمْ فَأَحْسِنُوا أَسْمَائِكُمْ ۞

Yani: "**Sizler yarın yevm-i kıyâmette** (Huzurullah'a) **kendi isimleriniz ve babalarınızın isimleri ile çağırılacaksınız. Öyle ise isimlerinizi güzel isimlerden seçiniz**." *(Ebû Dâvud, Sünen, Edeb, 69)*

2. Nesike kurbanını kesmek:

Çocuk erkek olursa iki kurban, kız olursa bir kurban kesmek en azından her birerine birer kurban kesmek sünnettir.

Bu kurban çocuk yedi günlük olunca kesilmelidir.

Ayrıca çocuğun saçlarını kesmeli ve o saçların ağırlığı kadar altın veya gümüş sadaka vermelidir.

Bu kurban kesilirken şöyle duâ etmeli:

"Allah'ım! Senin rızâ-i şerîfin için kestiğim bu kurban falanca oğlu falanca içindir. Yâ Rabbî! Sen bunun bütün âzâlarını çocuğun bütün âzâlarına, kanını kanına, canını canına bedel ve kefâret kabul eyle ve bu çocuğu maddi-mânevî her türlü kâzâdan-belâdan, noksanlıklardan, hatalardan, hastalıklardan, muhâfaza eyle Allah'ım!" diye yalvarır...

Bu kurbana **akîka**, diyenler de olmuştur. Ama Ebû Dâvud rivâyetinde, Rasûlümüz'den bir sual üzerine; لاَ يُحِبُّ اللهُ الْعُقُوقَ hadîsini rivâyet ederek bunu hoş görmediğini anlatıyor. Çünkü Rasûlümüz Allah ukuk'u *(ana-babaya âsî olma, baş kaldırma mânâsına)* sevmez, buyuruyorlar. *(Mehmed Zihni Efendi, Nîmet-i İslâm)*

Peygamber Efendimiz'in "**Ukuk'u sevmiyorum."** sözünü biraz daha açmamız gerekirse şunları söyleyebiliriz: Bu söz, kalplerin hoşlanmadığı isimlerin mekruh olduğuna dikkat çekmektedir. Rasûl-i Ekrem, bu nevi isimlerden hiç hoşlanmazdı. Hattâ kötü isimleri güzeli ile değiştirir, çirkin isimli bir yerde konaklamaz, ismi kötü olan iki dağın arasından da geçmezdi. Güzel ismi ve hayra yormayı severdi.

3. Çocuğun içtiği sütün temiz, yediğinin helâl olmasına dikkat etmelidir:

Çünkü Peygamberimiz: "**Evlatlarınızı sefih-ahmak kadınlardan emzirtmeyiniz, çünkü süt tesir eder."** buyurmuştur.

Dün bazı din düşmanları alay ederek; "Ben sütkardeş, yoğurt kardeş bilmem, tanımam!" diyordu. Ama bugün fen: Sütkardeşlerin de aynı geni taşıdıklarını ispat etti, Kur'ân'ın haklılığı ve hak kitap olduğu böylece bir kere daha sabit oldu. Ve sütkardeşlerin evlenmesinden doğan çocukların da yamuk olduğunu müsbet ilim ispat etti, gösterdi...

4. Çocuk konuşmaya başlarken ilk sözünün "**Allah**" olmasına çalışmalı. Zira hayata Allah diyerek başlayanların, son sözleri de inşaallah o olur.

Babamız Hz. Âdem'e ruh üfürüldüğünde o ilk söz olarak; "اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ" demişti. Cenâb-ı Hak onun evlâdlarının âhiretteki en son sözlerinin de Sûre-i Yunus 10. âyet-i kerîmede

وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ buyurarak, bu olacağını haber veriyor. Yani: Cennete girince, mü'minlerin son sözü (ve şükürleri-duâları) "**Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun."** olacaktır.

5. Çocuk kız olursa, asla üzülmemeli: Araplar bilhassa ilk çocuklarının kız olmasını asla istemez, olursa utanır ve onu gider diri diri kuma gömerlerdi. Akîka kurbanını erkek olursa keserler, kanlarını çocuğun başına sürerlerdi. Şimdiki futbolcular vesaireye sürdükleri gibi.

Peygamberimiz: Bu kötü âdeti kaldırmış, evlat kız olursa şükran lillah ona da kurbanı emretmiştir. Hz. Allah ise Arapların bu kötü âdetini bizlere kitabında şöyle bildiriyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَيَجْعَلُونَ لِلّٰهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ۞ وَإِذَا بُشِّرَ اَحَدُهُمْ بِالْأُنْثٰى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ﴾

Mealleri: "**Onlar, Allah'a kızlar isnad ediyorlar. O, bundan münezzehtir. Kendilerine ise erkek çocukları isnad ederler. Hâlbuki onlardan birine, kız doğum haberi müjdelendiği zaman içi öfkeyle dolar, yüzü kapkara kesilir. Kendisine verilen müjdenin kötülüğü, dolayısıyla kavminden gizlenir. Şimdi acaba o çocuğu zillet ve horluğa katlanarak saklayacak mı? Yoksa toprağa mı gömecek? Dikkat edin verdikleri hüküm ne kötüdür**!" *(en-Nahl, 16/57-59)*

KIZ ÇOCUĞUNU DİRİ DİRİ GÖMEN BABA RASÛLÜLLAH'I NASIL AĞLATTI!

Muhaddis Dârimî'nin Sünen'inde beyan edildiğine göre, bir adam Rasûlüllah'ın huzuruna gelmiş ve ona anlatmaya başlamıştı: "Yâ Rasûlallah! Biz câhiliyet devrinde yaşadık, putlara taptık ve kız evlatlarımızı da diri diri gömdük. Bak sana anlatayım! Benim çok güzel bir kızım var idi. Çağırdım mı koşarak yanıma gelir, boynuma sarılır, beni öperdi. Bir gün yine yanıma çağırdım. Geldi, yürü dedim, arkamdan yürümeye devam etti. Evimizden fazla uzak olmayan bir kuyu vardı. O kuyunun başına gelince, elinden tutup onu o kuyuya attım. Kuyuya atılırken bana son sözleri, يَا أَبَتَاهْ! يَا أَبَتَاهْ! yani: "**Babacığım! Babacığım! Oldu**" dedi..."

Peygamberimiz ise anlatılanların teessüründen ağlamaya başlamıştı. Gözlerinden sicim sicim yaşlar akıyordu. Oradaki Ashâbdan biri; "**Be Adam! Rasûlüllah'ı hüzün içinde bıraktın."** diye ona çıkıştı. Peygamberimiz de ona: "**Anlattıklarını hele bir kere daha tekrarla.**" diye emretti. Adam tekrar hâdiseyi anlatınca, bu sefer Rasûlüllah o kadar ağladılar ki mübârek sakalları ıslandı, sonra da gözyaşlarını sildi ve bize buyurdu ki: "**Muhakkak ki Hz. Allah, câhiliyet devrinde işlediklerinizi orada bırakır. Ve yeniden onları işlemedikçe, İslâm dönemine geçirmez ve defterinize onları günah olarak yazmaz**."

Nitekim bir hadîsinde de

Yani: "**İslâm ile şereflenmek, ondan evvelki kötülüklerin hepsini siler."** buyurmuşlardır. *(M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, c. 1, s. 135)*

AİLE HUKUKU İLE ALAKALI HADİSLER

مَنْ خَرَجَ إِلَى سُوقٍ مِنْ أَسْوَاقِ الْمُسْلِمِينَ فَاشْتَرَى شَيْئًا فَحَمَلَهُ إِلَى بَيْتِهِ فَخَصَّ بِهِ الْإِنَاثَ دُونَ الذَّكَرِ نَظَرَ اللهُ إِلَيْهِ وَمَنْ نَظَرَ إِلَيْهِ لاَ يُعَذِّبُهُ ۞

Mânâsı: "**Kim Müslümanların çarşısına, pazarına çıkar ve sadece kız çocuğuna herhangi bir şey alıp evine dönerse, Allah o babaya nazar-ı merhametle bakar. Ve o kime nazarı merhametle bir kere bakarsa, ona asla azap etmez**."

MUHYİDDÎN-İ ARABÎ HAZRETLERİ NEDEN AĞLIYORDU?

Sebebini kendinden sordular. Buyurdu ki: "**Rasûlüllah'ın bütün sünnetlerini araştırdım. Ve bulabildiklerimi hayatım boyunca hep yapmaya çalıştım. Ama Rasûlüllah bazen kızı Hz. Fâtıma'nın evine gider, başını onun dizine koyar ve uyurmuş. Benim kızım olmadı, onun için Rasûlüllah'ın bu sünnetini işleyemedim. Bundan dolayı ağlıyorum."** dermiş... İşte selef-i sâliha efendilerimizin sünnet anlayışı ve Rasûlüllah'a hürmeti...

إِذَا كَثُرَتْ ذُنُوبُ الْعَبْدِ إِبْتَلاَهُ اللهُ بِهَمِّ الْعِيَالِ لِيُكَفِّرَهَا عَنْهُ ۞

Mânâsı: **Kulun günahları çoğaldığı zaman, Allah o günahları affetmek için ona çoluk-çocuk üzüntüleri verir,** (çoluk-çocuğunun helâlden geçimi için çekilen sıkıntılar, bütün günahları affettirir).

مَنْ حَسُنَتْ صَلاَتُهُ وَكَثُرَ عِيَالُهُ وَقَلَّ مَالُهُ وَلَمْ يَغْتَبِ الْمُسْلِمِينَ كَانَ مَعِي فِي الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ ۞

Mânâsı: "**Kimin namazı tam ve güzel olur, çoluk-çocuğu çok, malı ise az olur. O kimse, mü'minleri de gıybet etmezse, şu iki parmağın beraber olduğu gibi o da cennette benimle beraber olur,** buyurdu ve şehâdet parmağı ile orta parmağını gösterdi." (*İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn*)

دِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي سَبِيلِ اللهِ، وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي رَقَبَةٍ، وَدِينَارٌ تَصَدَّقْتَ بِهِ عَلَى مِسْكِينٍ، وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ أَعْظَمُهَا أَجْرًا اَلَّذِي أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ ۞

Mânâsı: "**Allah yolunda infâk ettiğin bir altın lira ve yine bir kölenin hürriyete kavuşması için verdiğin bir altın lira, bir miskine** (günlük yiyeceği olmayana) **verdiğin bir altın lira veya çoluk-çocuğunun nafakası için harcadığın bir altın lira... Bunların** (dört altın liranın) **ecir** (sevap-mükâfat)

bakımından en üstünü çoluk çocuğuna harcadığın altın liradır." buyurdu Rasûlüllah Efendimiz...

NİKÂHIN AFETLERİ ÜÇTÜR

1. Erkeğin helâlden kazanmaması: Kadın erkeğinden, gücünün yetmediği şeyleri almasını istemeyecek. Ama erkek de yeteri kadar rızkı helâlden temin edip, onları muhtaç hale düşmekten koruyacak, kurtaracak.

Annelerimizin, ninelerimizin bu hususta ki hassasiyetleri hemen hepimizin malumu…

Onlar beylerini sabah evden işe uğurlarken, arkalarından şöyle seslenirlerdi: "**Sakın ha! Akşama bu eve haram lokma getirme. Zira biz, açlığa dayanırız da cehennem ateşine dayanamayız."** derlerdi...

Ya bugün?

2. Kadının ve çocuklarının haklarına riayet etmemesi: Şer'-i şerîfe göre, nasıl ki efendisinden kaçan bir kölenin ibadeti bile dönünceye kadar muteber değil ise çoluk-çocuğunu yüzüstü bırakıp gidenin de onlarla lâyıkıyla ilgilenmeyen babanın da onlara dönene kadar ibadeti bile makbul değildir.

Şüphesiz, yuvayı kuran ve devam ettiren kadın da kadın olacak tabii!

إِطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا أَقَلُّ أَهْلِهَا النِّسَاءُ، فَقُلْتُ أَيْنَ النِّسَاءُ؟ قَالَ: شَغَلَهُنَّ الْأَحْمَرَانُ: اَلذَّهَبُ وَالزَّعْفَرَانُ ۞

Mânâsı: "(Mi'rac'da) **cennete girdiğimde baktım, gördüm ki orada en az kadınlar var**. Dedim: **Kadınlar nerede?** Bana denildi ki: **Onları cennete girmekten iki kırmızı şey alıkoydu.** Biri **altın**, öbürü **zâferan**." Yani sürme-sürünme maddeleri, aletleri, boyaları… Bugünkü ifadesiyle, makyaj malzemeleri…

3. Çoluk-çocuğun kişiyi ibadetten alıkoyması: Bilhassa zamanımızda olduğu gibi ki onun için Rasûlümüz kendinden sonra en hayırlılarımızın ehli-iyâli en az olanlar, olduğunu söylüyor. Bilhassa zamanımız bu bakımdan çok mühim...

Meşhur Abbâsî halîfesi **Hârun Reşîd**'in (D. 763 - Ö. 809) ısrarı üzerine **Behlûl Dânâ**'yı evlendiriyorlar. Gerdeğe girince başını hanımın karnına dayıyor ve dinliyor. Sonra da hemen; "**Seni üç talakla boşadım. Artık kardeşimsin."** diyor ve çıkıp mescide ibadete gidiyor. Hârun Reşid ve annesi sabah onu bulduruyor ve; "**Neden böyle yaptın?**" diyorlar. Behlûl: "**Gerdeğe girdim, baktım bir takım sesler geliyor. Dikkat ettim bu sesler, hanımın karnından geliyor. Bu seslere kulak verdim. İstikbâlin çocukları! Kimi baba ben ayakkabı isterim, kimi baba ben elbise isterim, kimi baba ben para isterim..., diye üzerime feryat ederek saldırıyorlardı. Ben iyisi mi bu kapıyı hiç açmayayım, dedim ve hanımı boşayıp, yine Rabbim'e zikre yöneldim**..." diyor.

EVLENECEK MÜ'MİNLERE TAVSİYELER

Evlenecek mü'minlere **İlyâs aleyhisselâm** şu tavsiyelerde bulunuyor:

Şu dört çeşit kadınla sakın evlenmeyiniz:

1. Muhtelia: Yani sebepsiz yere durup dururken, beni boşa, diye başa kakan, kocalarını rahatsız eden kadınlarla evlenmeyin. Onlar evde dırdır çıkarır, sizde huzur bırakmazlar.

2. Mübâdiye: Dünyaya çok haris olan veya dünyalığı çok olan kadın ile de evlenmeyiniz. Onlar size rahat vermezler.

3. Âhire: Yani, ahlâksız olan ve kendi gibi ahlâksız kadınlarla dost olan hanımlarla da evlenmeyin. Çünkü onlar ileride yüzünüzü kızartırlar.

4. Naşize: Söz ve hareketleriyle başkalarının yanında kocasını küçük düşüren, rencide eden, kendisi ise barbar olan kadınlarla da evlenmeyin.

Demek ki İlyâs (as) bu devirde olsa, herhâlde ne kendi evlenir ne de bizlere evlenin, derdi.

أَيُّمَا إِمْرَأَةٍ خَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا كَانَتْ فِي سَخَطِ اللهِ تَعَالَى حَتَّى تَرْجِعَ... ۞

Mânâsı: "**Bir kadın kocasının izni olmadan evden çıkarsa, o kadın evine dönene kadar Allah'ın gadâbı içindedir**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, s. 5)*

BİR ANEKDOT

Bir zamanlar Zeki Müren Ankara'ya hanımlar matinesine geliyor. İlanları gören bir hanımla beyi, akşam gidersin-gidemezsin, kavgası yapıyorlar. Bey sabah işe gidiyor, ama aklı evdedir. Konser saatinde hemen eve geliyor, hanımı evde bulamayınca, salona koşuyor. Ama hanımı mahcup etmemek için ismini vermeden, şöyle anons ettiriyor: "**Akşam beyi ile bu matineye katılmak hususunda münakaşa eden hanımı kocası dışarıda bekliyor**." Adam **bir hanım beklerken, kendi hanımı da içlerinde olmak şartıyla yirmi hanımın çıkıp geldiğini görüyor**.

أَيُّمَا إِمْرَأَةٍ زَادَتْ فِي رَأْسِهَا شَعْرًا لَيْسَ مِنْهُ فَإِنَّهُ زُورٌ تَزِيدُ فِيهِ ۞

Mânâsı: "**Herhangi bir kadın, saçına saç ilave ederse** (peruk takarsa), **o saç ancak onun yalanını, sahtekârlığını arttırır.** (Yoksa ona bir güzellik katmaz)." *(Muhtâru'l-Ehâdis, c. 3)*

Dikkat: İmâm-ı Âzam Hazretlerinin, talebesi İmâm Ebû Yusuf'a Tavsiyeleri kitabında hanımlarla alâkalı güzel bilgiler var...

Keza Vezâifu'l-İnâs isimli küçük risâle de bu hususta çok güzel bilgileri hâvîdir.

Bu mevzuda ayrıca Mürşidü'l-Müte'ehhilin kitabına da bakılabilir.

ZORLUKLARA KATLANMALI VE EVLENMELİ

Osman İbn-i Maz'un her şeyden el çekmek istiyor. Ve bir gün Rasûlüllah'a geliyor: "**Nefsim bana karım Havle'yi boşamamı söylüyor.**" diye müracaat ediyor. Peygamberimiz ona:

مَهْلاً إِنَّ مِنْ سُنَّتِي النِّكَاحَ ۞

Yani: **Dur bakalım! Ağır ol! Muhakkak ki nikâh benim sünnetimdir**, buyurarak reddediyor.

Yine bir gün geliyor ve: "**Yâ Rasûlallah! Nefsim bana erkekliğimi öldürmemi söylüyor, ne dersin?**" Peygamberimiz:

مَهْلاً خِضَاءُ أُمَّتِي وَثُوبُ الصِّيَامَ ۞

Yani: **Dur bakalım! Yavaş ol! Benim ümmetimin nefse karşı görevi sadece oruç tutmakladır**, buyurarak onu reddediyor.

Yine bir gün "**Yâ Rasûlallah! Nefsim bana, hiç et yemememi emrediyor. Ne dersin?**" diyor, Peygamberimiz bu müracaatına da:

مَهْلاً فَإِنِّي أُحِبُّهُ وَلَوْ أَصَبْتُهُ لَأَكَلْتُهُ وَلَوْ سَئَلْتُ اللهَ لَأُطْعِمَيْهِ ۞

Yani: **Dur bakalım! Acele etme! Muhakkak ben eti severim. Ve et yemeği ile karşılaşınca yerim. Eğer Allah'tan dileseydim, beni hep et yemeği ile it'âm ederdi**" buyuruyor. (*İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn*, c. 3, s. 95)

ŞAKÎK-İ BELHÎ'NİN DÖRT BİN HADİS'TEN SEÇTİĞİ DÖRT HADİS'İN MEALİ

1. Gönlünü bir kadına bağlama: Zira o bugün senin, yarın başkasının ola bilir. Eğer ona itaat edersen, seni cehenneme sokabilir.

2. Gönlünü dünya malına da bağlama: Zira o bir emânettir. Bugün senin ise yarın bir başkasınındır. Ama vebâli omuzlarında kalır.

3. Gönlünü sızlatan bir şeyi asla yapma: Zira mü'minin kalbi bir müşâhit (gözcü) gibidir. Şüphe anında bile titrer. Haramdan korkar, helâlde sükûnet bulur.

4. İcâbetine karar vermeden bir şeyi Allah'tan isteme... Evvelâ o şeyin olacağına kalbî kanaatin gelsin, sonra da onu Mevlâ'dan iste... *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, c. 1, s. 246)*

KIZLARI RIZÂSI OLMADAN EVLENDİRMEMEK

İmâm Bezzar Hazretleri ile İbn-i **Hibban** Hazretleri sahih senetler ile **Peygamberimiz**den rivâyet ediyorlar ki: Ashâbdan bir zât kızı ile Rasûlümüz'e geldi ve; "**Yâ Rasûlallah! Kızım evlenmek istemiyor.**" diyerek ondan şikâyette bulundu.

Peygamberimiz de o kıza kızdı ve; "**Babana itaat et, evlen!**" buyurdu. Bunun üzerine kız:

"**Seni Hak Peygamber olarak gönderene yemin ederim ki ben bir erkeğin eşi üzerindeki haklarını sizden tam öğrenmedikçe evlenmeyeceğim, Yâ Rasûlallah!**" dedi... Peygamber Efendimiz de şöyle anlattı:

"**Bir erkeğin eşi üzerindeki hakkı büyüktür ve şudur: Erkeğinin üzerinde bir çıban çıksa, hanımı da bunu temizlemek için diliyle yalasa, hâlbuki bu yaradan kötü kokular da gelse, hattâ hanımın ağzını kana bulayıp, bu yaranın kanını da hanımı yutsa, yine de erkeğinin hakkını ödeyemez.**" Bu defa kız:

"**Seni Hak Peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki ben hayatım boyunca evlenmeyeceğim."** dedi. Peygamberimiz kızın babasına dönerek:

"**Kızlarınızı rızâları ve izinleri olmadan evlendirmeyiniz."** buyurdu. *(Levâkihu'l-Envâr, s. 404)*

KADINLAR NASIL DERECE KAZANABİLİRLER?

Bir gün Esma Vâlidemiz Rasûlüllah Efendimiz'e gelerek:

"**Yâ Rasûlallah! Bütün Müslüman hanımlar üzgün! Diyorlar ki; biz erkekler gibi harbe katılamıyor, cemaate iştirak edemiyor, ancak ev işleri, çocuk doğurmak ve büyütmekle meşgul oluyoruz. Erkekler ise amel-ibadet bakımından her hususta bizleri geçiyorlar. Onların nâil oldukları sevaba biz de mallarını, ırzlarını korumak, evlatlarını bakıp büyütmek, terbiye etmekle ortak olabilecek miyiz?**" diye soruyorlar, dedi. Peygamberimizde cevaben:

"**Yâ Esma! Müslüman kadınlarına söyle: Her biri sıdk ile zevcinin** (kocasının) **hizmetine kâim olursa ve hukuk-ı zevciyeye râiye** (riayetçi) **olursa, şüphe yok ki onlar da erkekleri ile aynı ecri alırlar."** buyurdu... *(Mevâhib-i Ledünniyye-i Ledünniyye Kenarı, s. 220)*

EHLİ VE ÇOCUKLARI TERBİYE

قَالَ ع م: لاَ تُشْرِكْ بِاللهِ شَيْئًا وَإِنْ عُذِّبْتَ أَوْ حُرِّقْتَ، وَأَطِعْ وَالِدَيْكَ وَإِنْ أَمَرَكَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ هُوَ لَكَ فَاخْرُجْ مِنْهُ، وَلاَ تَتْرُكِ الصَّلاَةَ عَمْدًا فَإِنَّ مَنْ تَرَكَ الصَّلاَةَ عَمْدًا فَقَدْ بَرِئَتْ ذِمَّةُ اللهِ مِنْهُ، وَإِيَّاكَ وَالْخَمْرُ فَإِنَّهَا مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ، وَإِيَّاكَ وَالْمَعْصِيَّةَ فَإِنَّهَا تُسْخِطُ اللهَ، وَلاَ تَفِرَّ مِنَ الزَّحْفِ وَإِنْ أَصَابَ النَّاسَ مَوْتَانٍ وَأَنْتَ فِيهِمْ، أَنْفِقْ مِنْ طَوْلِكَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ وَلاَ تَرْفَعْ عَصَاكَ عَنْهُمْ أَخِفْهُمْ بِاللهِ ۞

Mânâsı: "**Ne çeşit işkenceye maruz kalırsan kal; hattâ ateşe atılsan bile, sakın Allah'a şirk koşma. Anne-babana öyle itaat et ki onlar sana bütün servetini feda et, diyorlarsa, sen de feda et, yine de onları kırma. Namazı da bile bile sakın bırakma. Zira bilerek namazı terk edenler, Allah'ın emânı** (garantisi) **dışında kalırlar. Sakın içki de içme, zira o bütün kötülüklerin anası ve anahtarıdır. Sakın isyan da etme, zira Allah'ı gücendirirsin, kızdırırsın. Harp meydanından da sakın kaçma, bulunduğun cephede ölenler çok olsa da. Allah'ın sana ihsân ettiklerinden âile fertlerine de ver, onları iyi geçindir. Sopayı da göz önünden kaldırma ve onunla çoluk-çocuğunu Allah'ın azâbı ile dâimâ korkut.** (Sopayla dövme, ama döverim ha diyerek korkut!)" *(Beyhâkî, İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 633)*

MEVZU İLE ALAKALI BAZI ANEKDOTLAR

1. "Dünyada erkekler mi çok, kadınlar mı?"

Hz. Süleyman, Saba Melikesi hanımına, kuş tüyünden yatak yaptırmak istiyor. Ve bütün kuşlar bunu duyunca evine koşuyor ve yatak yapması için ona tüylerinden getiriyorlar. Sadece **bıldırcın** kuşunun tüy getirmediğini görüyor.

Hz. Süleyman onu çağırmak ve neden getirmediğini sormak üzere ona ördeği gönderiyor. **Ördek** bıldırcına; "**Seni Süleyman** (as) **çağırıyor."** diyorsa da gelmiyor.

Süleyman (as) **horoz**u göndererek onu tekrar çağırtıyor, **bıldırcın** yine gelmiyor. Bu defa çağırmak için **şahin**i gönderiyor, **bıldırcın mecburen geliyor**. (Çünkü gelmese de şahin onu yakalayıp, getirecektir.)

Hz. Süleyman bıldırcına soruyor:

"**Sana ördeği gönderdim, seni çağırdı niye gelmedin**?" Bıldırcın:

"**Efendim, o başına yeşil sarık sarmış amma gagasıyla çok pislikler karıştırıyor. Onun için ona güvenemedim**."

"**Peki, horozu gönderdim, neden gelmedin**?"

"**Yâ Süleyman! O da nikâhsız karı kullanıyor. Namusu zayıf. Onun için ona da güvenmedim ve gelmedim**."

"**Peki, şahin gelince niye geldin**?"

"**Şahin erkektir. Ben de onu senin göndermiş olduğuna ve sözüne inandım, hemen geldim."** diyor. Hz. Süleyman ona:

"**Sen neler biliyormuşsun böyle! Dur sana bir sual daha sorayım**!" der ve sorar:

"**Dünyada erkekler mi çok, kadınlar mı?**" Bıldırcın:

"**Kadınlar!**" der.

"**Nereden bildin?**" deyince de

"**Seni ve senin gibi karısına yatak yapmak için kuşları yolan erkekleri de kadınlardan saydım da ondan bildim."** der.

Bu cevap üzerine **Hz. Süleyman** kuş tüyünden yatak yapma sevdasından vazgeçer...

2. Kanûnî'nin kanunnâmesine göre pezevenkliğin cezası:

Kanûnî'nin 72 sayfadan müteşekkil kanunnâmesinin 7. sayfasında şöyle yazıyor: "**Ve pezevenklik edenin alnına dağ edeler**." Yani: Zâbıta tarafından, hanımını satan böyle biri yakalanır, suçu da sabit görülürse, ateşte bir demir kızdırılarak, onunla alnı dağlanacak ve bu sûretle o hayâsız, hayatı boyunca teşhir ve rezil edilecek. *(Tarihî Hakîkatler, c. 2, s. 323)*

3. İnsanlar neden çekiyor?

Barbaros demiş ki: "**Dünyada mert kadınlar pek azdır. Namert erkekler ise pek çoktur. İşte insanların da bütün çektikleri bundandır**." (*Tarihi Hakîkatler, c. 1, s. 555*)

4. Ve bir hikâye:

İsbehânî birçok hadîs hafızları önünde **Ebû'l-Abbas**'ın, Avâm **İbn-i Havşeb**'den şöyle bir hadise anlattığını naklediyor:

"**Nişabur**'da (İran'da) bir mezarlığa yakın evin birinde misafir bulunuyor. İkindiden sonra oradaki mezarlığa bakıyordum, bir kabir açıldı. İçinden bir kelle çıktı, üç kere eşek gibi anırıp, tekrar kabre döndü.

Orada yaşlı bir kadın da iplik örüyordu. Onlardan biri bana; "**Şu kadını görüyor musun? İşte bu, o başı çıkıp anıranın annesidir.**" dedi.

"**Peki, mesele nedir**?" deyince; "**Bu mezarda yatan evlat, her gün içerek eve gelir ve bu annesi ona yapma, etme, içme artık oğlum, diye yalvarınca da annesine, sen eşek gibi anırmadıkça ben bu içkiyi bırakmayacağım,** derdi...

"Nihayet bir ikindi vaktinde bu hayırsız evlat öldü. Onu bu saatte getirip, buraya gömdüler. İşte **her gün gömüldüğü saat geldi mi gördüğün gibi başını mezardan çıkarıyor ve üç kere böyle anırıp, mezara dönüyor ve mezar üzerine kapanıyor**." diye anlattı. *(Levâkihu'l-Envâr Tercümesi, s. 936)*

DÜNYAYA ÖZÜRLÜ GELENLERİN SUÇLUSU KİM?

Üstâzım Süleyman Hilmi Tunahan (k.s.) Hazretleri buyurdular ki:

"- Anasından şaşı, topal, kötürüm ve mâlul doğan çocukların kabahati anasında veya babasında mıdır?"

"- Hayır. Kabahat, bu çocuğun kendisindedir. Zira ruhlar âleminde (bezm-i elest'te) Cenâb-ı Hakk'ın '**Elestü bi Rabbiküm**?' (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?) hitâbını, ervâhın çoğu tasdîk-ı kalp ve telaffuz-ı tâm ile '**Belâ**' (Evet, sen bizim Rabbimizsin) diye tasdîk ettiler. Yalnız bazı ruhlar dikkat etmediler, oraya-buraya bakındılar, dil ucu ile '**Belâ**' deyiverdiler.

"İşte bu makule ervâh dünyaya münhasır olmak üzere, noksan-ı âzâ (malûl-özürlü) olarak halk edildi. (Yani o malûliyet-sakatlık-özürlülük onun cezasıdır ve dünya hayatına mahsustur.)

"Âhiret ise yevm-i sıfattır. Herkesin sıfat-ı galebesi (üstün olan vasfı) ne ise âlem-i ebedde onun üzere sûret bulur… Bu gibi hallerde sabretmek lazımdır. Eğer sabrederse, cennetin anahtarı elindedir. Çünkü hastalık (malûllük-özürlülük) ve fakirlik, sabredildiği takdirde cennete girmeye vesile olur."

ŞİİRLER

İlâhî! Ruhumun Senden şudur ancak emeli,
Değmesin mâbedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar ki şehâdetleri dinin temeli,
Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli.

M. Âkif

Bir cinas:

Bir evde varsa dûzen / o evde yoktur düzen

Fuat Paşa

Bu **cinas**taki birinci dûzen Farsça ve iki hanım mânâsınadır. İkinci düzen ise nizam intizam demektir. Şu halde mânâ: Bir evde iki hanım olursa, o evde birlik-dirlik kalmaz, demek oluyor.

46. DERS:

Anne - Babaya İyilik

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَقَضٰى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُوا اِلَّا اِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا اِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ اَحَدُهُمَا اَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا اُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۞ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِى صَغِيرًا﴾

Mealleri: "**Rabbin kesin olarak şunları emretti: Ancak kendisine ibadet edin, anne ve babaya iyilik edin. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, sakın onlara; "öf" bile deme ve onları azarlama. İkisine de tatlı ve güzel söz söyle. İkisine de acıyarak tevâzû kanatlarını indir. Ve şöyle de: "Ey Rabbim! Onların beni küçükten terbiye edip yetiştirdikleri gibi sen de kendilerine merhamet et**." *(el-İsrâ, 17/23-24)*

EBEVEYNE KARŞI YAPILMASI YASAK OLAN ŞEYLER

Bu âyetlerle ebeveyne karşı beş şeyin yapılması yasaklanmıştır.

Dersimizin mevzuunu ana-baba hakkı ve onlara karşı olan vazifelerimiz teşkîl edecektir. Cenâb-ı Hak bu âyet-i kerîmelerde evlatlara, anne-babaya ihsânı emrettikten sonra, onlara beş şeyi de yasaklıyor. Ki onlar şunlardır:

1. فَلاَ تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ

Yani: **Onlara "öf" demeyi bile yasaklıyor**. Nerde kaldı ki onları terslemek, azarlamak, dövmek, sövmek vb. rencide edici söz ve davranışlar...

Peygamberimizde bir bayram sabahı hutbeye çıkarken:

رُغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ ثُمَّ رَغِمَ ثُمَّ رَغِمَ مَنْ أَدْرَكَ أَبَرَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلاَهُمَا فَلَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ ۞

Yani: Ebû Hureyre (ra) anlatıyor: "Rasûlüllah (sav) bir gün: '**Burnu sürtülsün, burnu sürtülsün, burnu sürtülsün**' dedi. '**Kimin burnu sürtülsün Ey**

Allah'ın Rasûlü?' diye sorulunca şu açıklamada bulundu: '**Ebeveyninden her ikisinin veya sadece birinin yaşlılığına ulaştığı halde** (onları râzı ederek, onlar sebebiyle) **cennete giremeyenin**." *(Müslim, Sahih, Birr, 9, Hadis No: 251)*

''وَلاَ تَنْهَرْهُمَا''

Yani: "**Sakın onları azarlama** (gönüllerini kırma). **Gönüllerini dâimâ hoş tut**." Peygamberimiz;

إِنَّ الْجَنَّةَ يُوجَدُ رِيحُهَا مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسَ مِأَةِ عَامٍ وَلاَ يَجِدُ رِيحَهَا عَاقٌّ وَلاَ قَاطِعُ رَحْمٍ ۞

Yani: "**Muhakkak ki cennetin güzel kokusu beş yüz yıllık yoldan bile duyulur. Amma anne-babasına âsî olanla akrabasından alakasını kesen cennetin kokusunu bile alamayacaktır.**" *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 216)*

2. ''وَقُلْ لَهُمَا قَوْلاً كَرِيمًا''

Yani: **İkisine de güzel ve yumuşak söz söyle. Gönüllerini güzel sözle hoş tut**. Bu hususta da Peygamberimiz;

سُئِلَ رَسُولُ اللهِ صلعم مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صُحْبَتِي قَالَ أُمُّكَ ثُمَّ أُمُّكَ ثُمَّ أُمُّكَ ثُمَّ أَبَاكَ ثُمَّ أَدْنَاكَ فَأَدْنَاكَ ۞

Yani: "**Rasûlüllah Efendimiz'e, en iyi muâmeleye ve sohbete kim daha lâyıktır, diye soruldu. Rasûlümüz de sorana üç kere annendir, annendir, annendir, buyurdu. Dördüncüde babandır, sonra da sırasıyla yakınlarındır.**" buyurdu.

3. ''وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ''

Yani: **Onlara acıyarak, merhamet ederek, üzerlerine tevâzû kanatlarını indir. Onları himâyen altına al**. Bu hususta Peygamberimiz;

لاَ يَجْزِى وَلَدٌ وَالِدًا إِلاَّ أَنْ يَجِدَهُ مَمْلُوكًا فَيَشْتَرِيَهُ فَيُعْتِقَهُ ۞

Yani: "**Hiçbir evlat anne-babasının hakkını hakkıyla ödeyemez. Ancak bir evlat, anne-babasını ve ikisinden birini köle olarak satılmış bulur, parasını verip alır âzad ederse, o müstesnadır.**" buyurdu... *(Tefsîru Hazin, c. 2, s. 261)*

4. ''وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِى صَغِيرًا''

Yani: **Sen onlar için şöyle yalvar: "Yâ Rabbî! Onlar beni çocukken nasıl korudularsa, sen de onları koru."**

Ayrıca arkalarından; evlerinde Kur'ân okumak, namaz kılmak, hayır-hasenât yapmak, ikram ve ziyâfetlerde bulunmak, onların akrabalarıyla ve sevdikleri kimselerle alakayı devam ettirmek gibi vazifelerimiz de vardır.

EBEVEYNİN EVLADI ÜZERİNDE HAKLARI ALTIDIR

1. Evlat, ebeveyne ziyâfet verecek, ikramda bulunacak:

Yani: Yediğinden onlara da yedirmeye, giydiğinden onlara da giydirmeye gayret edecek. Tekme-tokat ziyâfeti değil ha! Ekmek, nimet ziyâfeti verecek...

Hz. Hüseyin Efendimiz, babası **Hz. Ali** ile aynı sofraya oturmaktan çekinirmiş. Sebebi sorulduğunda da buyururmuş ki: "**Belki sofrada babama karşı bir terbiyesizlik eder, onu üzerim. Ondan korkuyorum da onun için**."

Peygamberimiz (sav) bu hususla alâkalı şöyle bir hadise anlatıyor:

Vaktiyle bir çoban dağdan koyunlarını sağar gelir. Evvelâ anne-babasına süt ikram eder, sonra da çoluk-çocuğuna verirmiş. Bir defasında geç kalıp, dağdan eve geç dönmüş. Geldiğinde ise ihtiyar anne-babasını uyurken bulmuş. Çocukları ise ayakta ve açtırlar. "**Süt!**" diye babalarına yalvarır, hattâ ayaklarına sarılırlarmış. Fakat o çoban, anne-babasına süt ikram etmeden, evlatlarına kesinlikle vermezmiş. Onlar da uyanmamışlar. Evladı sabaha kadar süt elinde uyanmalarını beklemiş. Cenâb-ı Hak bu evlâdın anne-babasına olan bu büyük iyiliğinden dolayı onun bütün günahlarını affetmiş. *(Şir'atü'l-İslâm)*

Dikkat: İslâm dininde yılda bir gün "**Anneler günü**", bir gün de "**Babalar günü**" yoktur. Evlat, ölene kadar her gün onların emrinde ve yanında olmalıdır.

Ve yine bizde Avrupa'da olduğu gibi; "*Altenheim"* yani ihtiyarlayınca anne-babayı götürüp, atacak, bırakacak evler de yoktur. Olsa da bu muâmele bizim yapabileceğimiz muâmele değildir. Onlar, bizim tarafımızdan bakılacaklardır, evlatları onlara bakmaya mecburdur. Bakmayanlar, yaşlanınca cezasını kat kat göreceklerdir.

2. Evlat, hizmete muhtaç olduklarında hizmet edecek:

Sahâbe-i Kirâmdan biri Rasûlüllah'a gelerek; "**Yâ Rasûlallah! Annem, yanımda ihtiyarladı. Artık yemeğini elimle yediriyor, suyunu elimle içiriyor, elimle de def-i hacete çıkarıyorum. Sonra da isteyince onu sırtıma alıp, gezdiriyorum. Acaba annemin annelik hakkını ödeyebildim mi?**" Peygamberimiz:

لاَ وَلاَ وَاحِدٍ مِنْ مِأةٍ قَالَ وَلِمَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ ع م: لِأَنَّهُمَا خَدَمَكَ فِي وَقْتِ ضَعْفِكَ مُرِيدَةً حَيَاتَكَ وَأَنْتَ تَخْدِمُهَا مُرِيدًا مَمَاتَهَا وَلكِنَّكَ قَدْ أَحْسنْتَ ۞

Yani: "**Hayır hayır! Onun iyiliklerinden yüzde birini bile îfâ etmiş olmadın.' 'Neden Yâ Rasûlallah**?' deyince de Peygamberimiz şöyle izah buyurdular: '**Çünkü o sana, sen çok zayıf iken büyüsün, yetişsin diye canla-başla, hizmet**

etti. Sen ise ölümünü arzu ederek ona hizmet ediyor, ah bir ölse, diye bekliyorsun. Onun için sen onun hakkını ödemiş olamazsın. Ama muhakkak sen de iyilik yaptın." buyurdu.

Hz. Mûsâ (as) Cenâb-ı Hakk'a ilticâ ediyor ve:

"**Yâ Rabbî! Cennetteki arkadaşımı dünyada iken bana göster."** diyor. Cenâb-ı Hak da ona:

"**Yâ Mûsâ! Falan memlekete git, orada şu isimde bir kasap var. İşte o senin cennetteki arkadaşındır."** buyuruyor. Hz. Mûsâ o şehre gidiyor, kasabı buluyor ve bakıyor ki kasap diliyle dâimâ zikir ile meşgul. Akşam olunca beraber evine gidiyorlar. Bakıyor ki **bir zembilin içinde de bir ihtiyar kadın. Kasap onun vâlidesi olduğunu söylüyor**. Ve hizmetini en iyi şekilde yapıyor. Hizmeti yapıldıktan sonra, anne ellerini açıyor, misafiri tanımadığı halde şöyle duâ ediyor:

"**Allah'ım! Bana bu kadar iyilik yapan ve hizmet eden oğlumu, sen de cennette Hz. Mûsâ'ya komşu eyle!**" *(Şir'atü'l-İslâm, s. 480)*

Bir de bunun aksi olan evlatlar var onlar için de Peygamberimiz:

مَا بَيْنَ عَاقٍّ وَالِدَيْهِ إِبْلِيسَ فِي النَّارِ إِلاَّ دَرَجَةٌ وَاحِدَةٌ ۞

Yani: "**Anne-babasına âsî bir evlat ile şeytan arasında, cehennemde ancak bir derece fark olacaktır."** buyurdu. *(er-Ravzu'l-Faik, s. 200)*

3. Çağırdıklarında, evlat hemen koşacak:

Hattâ uzaktan "**Ne var?**" bile demeyecek. Bu bile doğru değildir. Yanına koşacak ve; "**Buyur anneciğim. Buyur babacığım, bir emrin mi vardı?**" diyecektir.

Peygamberimiz **Mi'rac** gecesinde, cehennemde baş aşağı asılmış ve öylece azap gören bir takım kimseler görüyor ve Cebrâil'e "**Bunlar kimlerdir? Suçları nedir?**" diye soruyor. Cebrâil de: "**Bunlar, anne ve babasına âsî olan Ümmetlerindir."** buyuruyor. *(er-Ravzu'l-Faik, s. 202)*

Yine Peygamberimiz Ashâbıyla bir harbe çıkıyordu. Ashâbdan bir genç de geldi ve; "**Yâ Rasûlallah! Ben de seninle harbe gelmek istiyorum. Ama annem-babam ihtiyar. Razı olmuyorlar ve arkamdan ağlıyorlar. Ne yapayım?**" dedi. Peygamberimiz de ona: إِرْجَعْ إِلَيْهِمَا فَأَضْحِكُهُمَا

Yani: "**Onlara geri dön! Ve onları güldür. Sevindir."** buyurdu.

Bir diğer Sahâbî de: "**Yâ Rasûlallah! Ben de seninle harbe gelmek istiyorum, ama gücüm yok. Ne yapayım?**" dedi, Peygamberimiz de ona: "**Annen ve baban veya ikisinden biri sağ mı?**" diye sordu. Sahâbî: "**Annem sağ.**" deyince, Peygamberimiz: "**Ona dön, ona iyilik yap, böylece hem hac hem umre hem de cihad sevabı elde edersin."** buyurdu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 216)*

4. Evlat, ebeveynin meşrû emirlerine itaat edecek:

Allah'a isyan teşkîl eden emirleri olursa, onlara itaat etmesi gerekmez. Nitekim Peygamberimiz:

لاَ طَاعَةَ لِلْمَخْلُوقِ عِنْدَ مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ ۞

Yani: "**Hâlık'a isyan ederek, mahlûka itaat edilmez. İtaat ancak, dince mâruf olan şeylerde olmalıdır."** buyurdu...

Sa'd bin Ebi Vakkâs'ın Müslüman olduğunu öğrenen annesi Hamne:

Allah'a yemin ederek; "**Muhammed'in getirdiklerini inkâr edene kadar ne yerim ne de içerim oğlum."** diye Sa'd'a söylemiş ve hakîkaten üç gün ne yemiş ne de içmişti.

Hz. Sa'd onun bu halini görünce, o da: "**Vallahi ey anneciğim! Senin bir tane değil de böyle yüz tane canın olsa ve onlar böyle birer birer çıksalar, ben yine O Peygamberin dinini terk etmem."** diye yemin etmiştir. Ve annesine "**Şimdi istersen ye istersen yeme!**" demişti. Annesi Hamne de oğlunun bu kararlılığını görünce yemeğe mecbur olmuştu.

Derken Sa'd'ın kardeşi Âmir de Müslüman olunca, anne-baba hepten çılgına döndüler. Diğer müşriklerin yardımı ile onları hapsettiler. Ve; "**Ya dinlerinden dönsünler ya hapiste ölsünler."** dediler.

Hz. Sa'd ile kardeşi bir çaresini bulup oradan da kurtulunca annesinin yanına gitti ve ona: "**Vallahi ya anne, cehennem ateşi son durağın oluncaya kadar da uğraşsan, yine biz dinimizden ve Peygamberimizden ayrılmayacağız."** dedi. Bu hadise üzerine de Hz. Allah, Ankebût Sûresinin 8. âyetini göndererek şöyle buyurdu:

وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَاِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِى مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا اِلَىَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۞

Meali: "**Biz insana anne ve babasına iyilik yapmasını tavsiye ettik. Bununla beraber hakkında bilgi sahibi olmadığın** (ve ilâh tanımadığın) **bir şeyi bana ortak koşman, için sana emrederlerse artık** (bu hususta) **onlara sakın itaat etme. Dönüşünüz ancak banadır. Ve ne yaptıklarınızı ben size** (orada) **haber vereceğim**." *(M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, c. 1, s. 168)*

5. Evlat, anne-babaya nazar-ı merhametle bakacak:

Çünkü Peygamberimiz:

مَا مِنْ وَلَدٍ يَنْظُرُ إِلَى الْوَالِدِ وَإِلَى وَالِدَتِهِ نَظْرَ مَرْحَمَةٍ إِلاَّ كَانَ بِهَا حَجَّةً وَعُمْرَةً قِيلَ وَإِنْ نَظَرَ فِي الْيَوْمِ أَلْفَ مَرَّةٍ قَالَ وَإِنْ نَظَرَ فِي الْيَوْمِ مِأَةَ أَلْفَ مَرَّةٍ ۞

Yani: "**Herhangi bir evlat, annesine-babasına, nazar-ı merhametle ve şefkatle bir kere bakarsa, Allah ona bir hac, bir de umre sevabı ihsân eder**. Denildi ki **'Yâ Rasûlallah! Bir evlat, bir günde bin kere bakarsa da mı bu sevap?'** Peygamberimiz: '**Bir günde bin kere değil, yüz bin kere bakarsa bile, o kadar her bakışa sevap verilecektir."** buyurdu.

Hz. Yusuf'un babası **Yakup** (as); "**Yusuf'um! Yusuf'um**!" diyerek senelerce ağladı, oğlunu aradı ve inledi. O kadar ki ağlamaktan gözlerine ak inip, kör oldu. Nihayet oğlunun **Mısır**'da olduğunu öğrendi, onu ziyarete geliyordu. Hz. Yusuf Mısır'a Sultan olmuştu, dolayısıyla karşılamaya çıkanlar da bir hayli kalabalıktı. Hz. Yusuf sırf babamı daha iyi göreyim diye atından inmemişti. Onu böyle binek bir vaziyette (tabii iyice yaklaşıncaya kadar) karşılamaya koşmuştu. **Allah Teâlâ** Hz. Yusuf'un at üstünde babasını karşılamasından çok öfkelendi ve **Hz. Yusuf**'a o anda ilham ederek; "**Yâ Yusuf! Eğer babanı atından inerek karşılasa idin, senin neslinden şu kadar Peygamber gönderecektim. Fakat sen, böyle yapmadığın, babana gerekli hürmeti göstermediğin için senin neslinden Peygamber göndermeyi ben kendime haram kıldım. Ve bu şerefi kardeşin Bünyamin'e ve onun evlatlarına ihsân ettim."** buyurdu. *(Şir'atü'l-İslâm)*

Aman Yâ Rabbî!

6. Evlat, ebeveyni giydirip kuşandıracak: Enes bin Mâlik (ra) anlatıyor:

Ashâbdan, ibadetinin çokluğuyla meşhur **Alkame** isminde bir genç vardı. Bu genç çok hasta oldu. **Rasûlümüz** de ziyaretine gitti. Onu ölüm halinde görünce, hemen ona şehâdet getirmesini telkin etti. Fakat hayret! Alkame şehâdeti bir türlü söyleyemiyordu. Rasûlümüz durumu keşfetti ve; "**Annesi-babası var mı**?" diye sordu. Yanındakiler; "**İhtiyar bir annesi var."** dediler. Peygamberimiz; "**Hemen onu çağırın."** buyurdu. Ve gelince de oğlunun bu halinin sebebini ondan sordu. Annesi de: "**Oğlum çok namaz kılar, oruç tutar, sadaka verir, fakat ben ondan râzı değilim. Çünkü o birçok hususta** (yiyimde ve giyimde) **hanımını bana tercih eder."** dedi.

Peygamberimiz de: "**Annenin evlâda buğuz etmesi, evlâdın dilini bağladı.**" buyurdu. Peygamberimiz: Alkame'nin annesine hakkını helâl etmesini, ricâ etti. Fakat annesi çok kızgındı. Bir türlü hakkını helâl etmedi. Peygamberimiz: "**Hakkını oğluna helâl etmezsen, oğlun cehennemde cayır cayır yanacak."** buyurdu. Annesi: "**Yansın Yâ Rasûlallah! O benim ciğerlerimi yaktı.**" dedi. Peygamberimiz bunun üzerine yanındakilere hemen odun toplamalarını ve orada büyük bir ateş yakmalarını emretti. Onlar da odun toplayıp, büyük bir ateş yaktılar. Peygamberimiz bu defa da yanındakilere; "**Alkame'yi alın, buraya getirin ve annesinin gözleri önünde atın bu ateşe, yakın."** buyurdu. Alkame'yi getirdiler, tam atacakları anda annelik şefkati galeyana gelen ihtiyar kadın "**Yâ Rasûlallah! Bir anne gözlerinin önünde ciğerpâresi evlâdının yakılmasına nasıl râzı olur?**" dedi ve ağladı. Peygamberimiz de; "**Ey Alkame'nin annesi! Bu**

ateş ne ki? Azâbullah çok daha şiddetlidir." buyurdu. Bunun üzerine anne hakkını helâl etti de **Alkame**'nin de dili çözüldü şehâdet getirdi ve Peygamberimiz;

فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ يُنْتَفَعُ بِالصَّلاَةِ وَالصَّدَقَةِ مَا دُمْتَ عَلَيْهِ سَاخِطَةً ۞

Yani: "**Varlığım Kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki sen ona dargın olduğun müddetçe ey anne, yarın ona namazı da orucu da sadakası da fayda vermeyecekti.**" buyurdu... *(Şir'atü'l-İslâm, s. 283)*

Yine Rasûlümüz (mealen) şöyle buyuruyorlar:

"**Benden sonra hallerinizin değişeceğinden korkmasam şu dört sınıf insanı cennetle müjdeleyin derdim.**

a) Mehrini kocasına bağışlayan kadın.

b) Helâl kazançla çoluk-çocuğunu beslemeye çalışan baba.

c) Sütün memeye dönmediği gibi tevbe ettiği günaha, bir daha asla dönmeyen tevbekâr.

d) Anne-babasına iyilik yapan ve onları kendisinden râzı eden evlat."

İSLÂM'DA ANNE-BABAYA İYİLİK VAR AMA "ENSÂB" İLE ÖVÜNME YOK

Asr-ı Saâdet'ten "ensâb" *(nesepler-soylar)* ile alâkalı bir vâkıâ: Sahâbîlerden bir kısmı bir mecliste otururken, her nasılsa, **Sa'd b. Ebî Vakkâs, Hz. Selmân**'ı mahcup etmek için oradaki birkaç kişiye neseplerini *(babalarını)* saydırmış. Sonra da Selmân'a dönerek; "**Yâ Selmân! Bari sen de nesebini yukarıya doğru say.**" demişti. Hz. Selmân da: "**Benim İslâmî bir nesebim yok. Lâkin ben, Selmân bin İslâm'ım."** (İslâm'ın oğlu Selmân) demişti. Mecliste bulunanlar da Selmân'a gülmüştü. Buna canı sıkılan Hz. Ömer: "**Bütün Kureyşliler bilir ki ben Kureyş kabîlesinin en âzizi Hattâb'ın oğluyum. Böyle iken bilin ki ben de İslâm oğlu Selmân'ın bir kardeşiyim. Çünkü Hz. Rasûlüllah buyurdu ki**:

مَنِ انْتَسَبَ إِلَى تِسْعَةِ آبَاءٍ كُفَّارٍ يُرِيدُ بِهِمْ عِزًّا وَكَرَمًا كَانَ عَاشِرُهُمْ فِي النَّارِ ۞

Yani: "**Kim, iftihar ederek dokuz kâfir babasını geriye doğru sayar ve onlarla övünürse, bilsin ki onuncu olarak o da o kâfir babalarıyla cehennemdedir**."

Sonra bu İslâm komutanı **Sa'd b. Ebi Vakkâs** çok pişman oldu ve yatsı namazı kılındıktan sonra gece gidip, **Selmân**'ın evinin kapısında yattı. **Hz. Selmân** evine gelince, ayağına bir şeyin takıldığını gördü. "**Kim o?**" diye sorunca, **Sa'd b. Ebî Vakkâs** gözyaşları içinde; "**Kardeşin Sa'd. Onun yüzüne basmadıkça mübârek ayaklarınla yüzünü çiğnemedikçe ve ona hakkını helâl etmedikçe,**

bu kapıdan gitmeyeceğim." dedi. **Hz. Selmân** boynuna sarıldı, hep beraber dakikalarca ağladılar. İşte İslâm'da kardeşlik hukukuna riayet, işte o yüce dinin bir mensubu-mümessili bulunan Hz. Sa'd'daki kardeşlik anlayışının tezahürü...

MEVZU İLE ALAKALI BAZI ÖRNEKLER

1. Rumlar ile yapılan harplerden birinde **Hz. Hâlid bin Zeyd** (İstanbul'daki Ebû Eyyûb el-Ensârî) de bulunuyordu.

Harp kazanılmış ve harpten birçok ganîmet alınmıştı. Bu alınan ganîmetler arasında, hanımlar ve çocuklar da vardı. Komutan ise **Abdullah İbn-i Kays** idi.

Deniz yoluyla dönerlerken, Hz. Hâlid gemide esir bir kadının gözyaşlarının hiç dinmeden sicim gibi aktığını gördü. Ve yaklaşıp, sebebini sordu. Sorduğu kimseler dediler ki: "**Ganimetleri taksim eden falan kişi, taksim esnasında bu kadının çocuğunu bir başka sahâbîye, bunu da cariye olarak bir başka sahâbîye ayırıp verdi. Kadın bunun için ağlıyor.**"

Hz. Hâlid hemen o çocuğu buluyor ve ondan alıp annesine veriyor. Anne çocuğuna kavuşunca gözyaşları diniyor. Ama taksimatı yapanlar da Hz. Hâlid'i komutan Kays'a şikâyet ediyorlar. Komutan Hz. Hâlid'i çağırıyor. "**Neden böyle hareket ettin?**" diyor, Hz. Hâlid: "Ben Rasûlüllah'tan duydum, buyurdu ki; '**Bir anne ile çocuğunu birbirinden ayıranları, Cenâb ı Hak da kıyâmet gününde bütün sevdiklerinden ayırır**." *(M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, c. 4, s. 283)*

2. Genç Tuleyb'in Rasûlüllah'a sahip çıkması:

Peygamberimizin dayısının oğlu olan bu îmânlı genç **Tuleyb**, bir gün **Afv bin Sabretü's-Sehemi** ile **Ebû İhab**'ın **Allah'ın Rasûlü**'ne sövdüklerini duyuyor. Hemen eline bir deve çenesi kemiği geçiriyor ve orada her ikisinin de başını yarıyor. Bunlar kanlar içinde gidip, Tuleyb'i annesine şikâyet ediyorlar. Annesi de; "**Tuleyb'den sakının! O, dayısının oğluna yardım eder, hattâ onun yolunda malını, canını, kanını, bile esirgemez."** demişti.

Yine bir gün aynı sebeple vurup Ebû Cehil'nin başını yardı. Onu gene annesine şikâyete gittiler. Annesi; "**Bence Tuleyb'in en hayırlı günleri Muhammed'e** (sav) **yardımcı olduğu günleridir."** diyerek ona destek çıktı. *(M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, c. 1, s. 217)*

Neredesiniz, bugünün îmânlı ve Hz. Muhammed'e âşık anneleri! Ve yine neredesiniz, Rasûlüllah'a âşık îmânlı gençler!

3. Gazneli Mahmud bir mütecavizi öldürünce neden secdeye kapandı?

Bir Müslüman Hanım kızı ile bir gün Sultan Gazneli Mahmud'a müracaat ederek; "**Geceleri karanlık basınca, bir genç evimize girmek ve bize tecavüz etmek istiyor."** diye şikâyette bulundu. Gazneli de; "**Sen şimdi evine git. Ben akşam olunca ilgilenirim."** dedi. Kadıncağız evine gitti, akşam mütecavizi

beklerken, Gazneli çıkıp geldi. Ve; "**Beni bir köşede saklayın, ışıkları da söndürün.**" dedi. Kadın da kızıyla beraber öyle yaptılar, ışıkları söndürdüler.

Işıklar söner sönmez, mütecaviz kapıya gelip yüklendi. Gazneli de açın, diye işaret etti. **Adam içeri girer girmez de Gazneli bir panter gibi üstüne atılıp onu âdeta parçaladı**. Ve **ışıkları yakın**, dedi. Işıklar yanar yanmaz hemen secdeye kapandı. Neden ışıkları evvelâ söndürttüğünü, yanınca da hemen secdeye kapandığını soranlara, şöyle anlattı: "**Bu mütecavizin benden cesaret alan oğlum olabileceğini düşündüm. Eğer oğlum ise merhamet etmeden işini bitireyim diye ışıkları kapattırdım. Ve işini bitirdikten sonra, ışıkları yaktırıp, oğlum olmadığını görünce secde-i şükre vardım.**" diyor. *(En Güzel Dini Hikâyeler)*

4. Ey anneler! Siz de çocuklarınızı emzirirken dikkat!

Gelibolu'da mezarları olan **Yazıcı kardeşler**den birinin keşfi (mânevî gözü) açılıyor, diğerinin ise bir türlü açılmıyordu. Neden!

Ahmed ve **Muhammed** isminde olan ve isimlerine izâfeten **Ahmediye ve Muhammediye** diye de eserler bırakan bu iki âlim kardeşten birinin keşfi (basîreti-mânevî gözü) açılıyor, öbürünün ise bir türlü açılmıyordu. Keşfi açılmayan kardeş annesine gidiyor ve **bunun sebebi ne olabilir,** diye soruyor. Annesi de: "**Oğlum! Siz ikizdiniz. Sana verdiğim mememde bir çıban çıkmış ve bunun için seni bir kere yaramaz komşu kadından emzirtmek mecburiyetinde kalmıştım. Olsa olsa, bundan olabilir.**" diyor. Anne-oğul beraber tevbe ediyorlar ve o kardeşin de basîreti (mânevî gözü) açılıyor. Nitekim yukarıda geçti, Peygamberimiz: **Çocuklarınızı sefih ve ahmak kadınlardan emzirtmeyin**, buyurmuyor muydu?

5. Azrâil'in en çok acıdığı çocuk kimdi?

Vehb İbn-i Münebbih Hazretleri anlatıyor: Bir gün Azrâil (as) dünyada zulmetmekte bir eşi daha görülmemiş bir zâlimin rûhunu kabzetti ve göklere yükseldi. Gökteki melekler ona; "**Yeryüzünde canını alırken çok acıdığın biri var mı?**" diye sordular. Azrâil (as) de: "**Olmaz mı!**" dedi ve şöyle anlattı: "**Issız bir yerde, yeni çocuk dünyaya getirmiş bir kadının canını almakla emrolundum. O gün hem ölüp yavrusundan ayrılan o kadına hem de o ıssız yerde yapayalnız kalan mazlûm yavruya çok acıdım. Bu çocuğun hali ne olacak, dedim.**" diyor. Melekler de ona: "**Biraz evvel canını alıp geldiğin ve bir zâlimi yok ettim diye sevindiğin sultan var ya; işte o, ıssız yerde yapayalnız kaldı diye acıdığın ve haline üzüldüğün çocuktu**" dediler. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 836)*

6. Şeyh Ebû'l-Vefâ'nın çocuğu esnafın tulumlarını neden deliyordu?

İstanbul'un **Vefâ** semtine adını veren bu büyük Allah dostu zâtın oğlu, pazarda yağ vesair sıvı maddeler satan esnafın tulumlarını deliyor ve içindekileri

sokağa akıtıyor, onları zarara sokuyordu. Fakat onlar, utandıkları için bunu Ebû'l-Vefâ Hazretlerine söyleyemiyorlardı. Nihayet çocuk işi ilerletince, Şeyh Ebû'l-Vefâ'ya duyurmak mecburiyetinde kaldılar. Şeyh Ebû'l-Vefâ Hazretleri gözyaşları içinde evine koştu ve hanımına; "**Nasıl olur? Bizim çocuğumuz böyle nasıl yapar? Bu günah bendeyse ben tevbe ettim, yok sende ise sen de tevbe et!**" diye karısını sıkıştırır. Karısı "**Hayır! Bu kabahat sende değil bendedir. Çünkü ona hamile iken, şu zengin komşuya gitmiş, onun hanımı mutfağa geçince masanın üstünde duran bir narı içim çok çekmişti; ama onu isteyemedim ve yakamdaki iğneyi çıkarıp delerek ondan gizlice bir damla nar suyu çektim. İşte bu başımıza gelenler ve oğlumuzun böyle olması, ondan olsa gerek.**" diyor ve hemen komşuya koşup, helâllik alıyorlar. Çocuk da düzelmeye başlıyor. *(Büyük Dini Hikâyeler, s. 378)*

7. İdama giderken annesinin dilini koparan evlat:

Bir annenin çalışmayan, boş gezen; ama her akşam çalarak çarparak eve gelen bir oğlu varmış. Bir günden bir güne anne oğluna; "**Nereden buldun? Çaldın mı? Bunlar helâl mi? Haram mı?" diye sormamış, bilâkis 'Aferin oğlum.**" diyerek onu teşvik etmiş...

Oğlan da **yumurta** çalarken işi tavuğa, **tavuk** çalarken **öküz**e, derken işi büyüttükçe büyütmüş, evvelâ bir **eşkıyâ** sonra da **mafya babası** olup çıkmış. Nihayet bir gün yakalanmış. Suçu **bir** değil **bin**. Mahkeme îdâmına hükmetmiş. Tam asılacağı sırada herkese sordukları gibi ona da "**son arzun nedir**?" diye sormuşlar. O da **annemi özledim, görmek istiyorum**, demiş. Annesini bulup getirmişler. Annesi onun halini görünce feryadı basmış. Oğlu da artık; "**Ağlamanın ne faydası var? Ben gidiyorum, çıkar şu dilini de bir öpeyim, öyle gideyim.**" demiş. Annesi de safça dilini çıkarıp oğlunun ağzına doğru uzatınca, oğlu hap diye dilini kapıp koparmış... "**Vay zâlim! Bunu annene de yapacak kadar âsî ruhlu imişsin.**" demişler.

Âsi evlat; "**Bu benim için suç değildir. Belki hayatımın en güzel hareketidir. Zira o dil ile o annem bana çocukluğumdan beri hiçbir zaman; 'Oğlum, nereden kazanıyorsun? Bunları nereden bulup getiriyorsun? Sakın bu eve haram getirme**!' **demedi. Haktan-hukuktan bana hiç bahsetmedi. Bilâkis teşvik edip, aferin diyerek beni bu duruma itti. Ben de hem dünyamı hem de âhiretimi o dil sayesinde mahvettim. Bari annem o diliyle benden sonraki kardeşlerimi böyle teşvik etmesin. Hiç olmazsa onlar kurtulsunlar diye o dili kopardım.**" dedi ve îdâma gitti... *(Büyük Dini Hikâyeler, s. 408)*

ANNE-BABA HAKKIYLA ALAKALI ANEKDOTLAR

1. Peygamberimiz: اَلْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ

Yani: "**Cennet, annelerin ayakları altındadır."** buyurdular.

2. Yine Peygamberimiz: Anne-baba hakkında hep anneyi önde tuttular. Çünkü cimada annenin suyu önden ve göğsünden, erkeğin suyu arkadan ve sırttan iner. Dolayısıyla, baba sırtını dönünce çocuğunu unutabilir; ama bir anne asla unutmaz, unutamaz...

3. Bir Hristiyan âlimi tanıştığı Müslüman âlime; "**Sizin Peygamberiniz anne-baba hakkında ne dedi?**" diye sormuş, Müslüman âlim de yukarıda geçen **hadîsi** okuyunca Hristiyan âlim; "**Bunu bir Peygamberden başkası söyleyemez."** demiş ve îmân etmiştir.

4. Ve yine bir zat: Ebû İshak Hazretlerini rüyada, sakalları cevherler ile kaplı olarak görmüş. Sabah gelip Ebû İshak Hazretlerine rüyasını anlatınca Ebû İshak Hazretleri; "**Doğru görmüşsün. Çünkü ben, her akşam o sakalları annemin ayaklarının altına sürmeden yatmam."** demiş. *(Şir'atü'l-İslâm, s. 480)*

5. Öldükten sonra da anne-baba memnun edilebilir. Nitekim bir Sahâbî; "**Annem-babam benden dargın öldüler. Onları memnun etme imkânım var mı Yâ Rasûlallah?**" diye sorunca, Peygamberimiz: "**Anne-baban için su kuyusu kazdır."** buyurmuşlardır. Ve bu hususta Tarîkat-ı Muhammediye Kitabında güzel de bir duâ vardır.

"BANA YÖNELENLERİN YOLUNU TUT"

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.), bazı evlatları**:** "**Annemiz-babamız bizi okutmak istemiyorlar. Arkamızdan ağlıyorlar, ne yapalım?**" diye sorunca:

Sûre-i Lokman'daki 15. âyeti okur ve yine derslere devam etmelerini emrederdi. Ki bu âyette Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor:

وَاِنْ جَاهَدَاكَ عَلٰى اَنْ تُشْرِكَ بِى مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا...۞

Meali: "**Bununla beraber** (yani anne-babaya itaat şart olmakla birlikte) **eğer her ikisi de bilmediğin bir şeyi, bana ortak koşman hususunda seni zorlarsa, onlara itaat etme. Fakat dünyada onlarla iyi geçin ve bana yönelenlerin** (Rasûlümün ve O'nun vârislerinin) **yolunu tut. Sonra dönüşünüz ancak banadır. O zaman ben de size yaptıklarınızı haber vereceğim.**"

İşte bu âyeti okurlar ve evlatlarına okumaya devam etmelerini, okuyup hoca olunca, şimdi ağlayan anne-babalarının hem çocuklarına hem de kendisine duâ edeceklerini müjdelerlerdi. Nitekim öyle de oldu...

Hz. Âmine Vâlidemiz mâsum yavrusu **Peygamberimiz**i (sav) bırakıp öleceğini anlayınca, mealen şu şiiri okumuştu:

Her hayat sahibi ölecek, her yeni eskiyecektir...
Ben de öleceğim, ama ne gam!
Çünkü dünyaya oğlum gibi bir hatıra bırakıp, gideceğim...

ŞİİR

*Türkiye Gazetesi Çocuk Dergisi*nin 1986 yılındaki açtığı şiir yarışmasında birinciliği kazanan, ölmek üzere olan bir annenin kundaktaki kızı için yazdığı şiir:

Verem imiş, hastalığım, dediler ki: "Çaren yok!",
Yanıyorum, harâretten, bir yudum su veren yok.

Bu hastalık kırdı benim kanadımı, kolumu,
Ben yavruma doymamışken, ayrı koydu yolumu.

Öleceğim ciğerpârem, iyi dinle sözümü,
Canım yavrum belki artık, hiç göremem yüzünü.

Kimse yok ki bırakayım seni emin ellere,
Sen ağlarken ben kabrimde bakar mıyım güllere...

Ne olursun hiç ağlama çatma hilâl kaşını!
Kimsesizsin minik yavrum, kimler silsin yaşını?

Kimler seni doyuracak, kimler seni saracak?
Kimler: "Yavrum gelin olmuş," diye hayâl kuracak?

Âh bilseydin senin için ne hayâller kurmuştum
Bir gün kızım büyür diye hep düşünüp durmuştum.

Bu feryadım sitem değil, ben râzıyım kadere,
Körpe kuzum, minik kalbin dayanır mı kedere?

Küçüksün dünya seni harap eder bebeğim!
Seni böyle kundağında nasıl koyup gideyim?

Yapayalnız çekemezsin bu hayatın derdini,
N'olur yavrum sakın üzme harap etme kendini!

Son bir defa kundağını sarar iken ağladım
"Allah büyük, seni korur." deyip ümit bağladım.

Bir gün büyür, düşünürsen; "annem-babam kim?" diye
Bir Fâtihâ oku yeter, senden bize hediye.

Gel son defa koklayayım, nefeslerim sıklaştı,
Karşımda dur seyredeyim, ölüm vakti yaklaştı.

Ne o yavrum! Ağlıyorsun, sus ağlama bir daha!
Gidiyorum artık, seni, ısmarladım Allah'a...

Sevda Orhan / Adana

47. DERS:

Evlatları Terbiye Etmek, Yetiştirmek

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَالْعَصْرِ ۞ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِى خُسْرٍ ۞ اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

Meali: "**Asra** (ikindi vaktine veya devr'e, topyekûn zamana) **yemin ederim ki insan muhakkak ziyandadır. Yalnız îmân edip, yararlı işler görenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler** (ziyandan, hüsrândan) **müstesnadırlar**." *(el-Asır 103/1-4)*

Tefsîr: Buradaki, ''تَوَاصَوْا'' lafzı tefâul babındandır, binâsı müşâreket (ortaklık) için olan bir kelimedir. Fâili de belli değildir. Şu halde Ümmet-i Muhammed'e hakkı (doğru yolu ve sabrı) tavsiye vazifesi başlıca şu üç zümreye düşmektedir:

1. Hakkı ve sabrı tavsiye evvelâ âlimlere düşmekte: Zira Mevlâmız kitabında:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿هَلْ يَسْتَوِى الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ﴾

Meali: "**Hiç bilenlerle bilmeyenler, bir olur mu?**" buyurmaktadır. *(ez-Zümer 39/9)*

Rasûlüllah Efendimiz ise insanların tümünün düzelmesini de bozulmasını da iki zümreye bağlıyor ve buyuruyor ki:

صِنْفَانِ مِنَ النَّاسِ: إِذَا صَلَحَا صَلَحَ النَّاسُ وَإِذَا فَسَدَا فَسَدَ النَّاسُ، اَلْعُلَمَاءُ وَالْأُمَرَاءُ ۞

Mânâsı: **"İnsanlardan iki sınıf vardır ki; onlar düzelirse, bütün insanlar düzelir. Onlar bozulursa, herkes bozulur. Onlar da ulemâ ile umerâ** (ilim adamları ve yöneticiler)**dır."** *(Süyûtî, Câmiu's-Sagîr, c. 2, s. 46)*

إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمٌ لَمْ يَنْفَعْهُ عِلْمُهُ ۞

Mânâsı: "**Kıyâmet gününde en şiddetli azâbı, ilmi kendisine ve başkalarına fayda vermeyen âlimler görecektir**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i İn)*

Tâlim-i İlim (ilim öğretme) bahsinde de gördük ki ilmini ketmeden/gizleyip saklayan, ilmiyle halkı aydınlatmayan âlimlere her şey, hattâ denizdeki balıklar, gökteki kuşlar bile lânet okur, buyurmuştu Peygamberimiz.

Âlimler şunu iyi bilmeli ki; ilim, ne kendilerinin bir metâı/malı, ne de babalarının onlara bıraktığı geçim çiftliği-kaynağıdır. Onlardaki ilim, Allah'ın sıfatıdır. Yine âlimler unutmamalı ki; onu onlara veren Allah, onunla ne amel ettiniz, diye elbette âlimlerden soracaktır. Tıpkı zenginlere verdiği nimetleri soracağı gibi... Çünkü O, *Tekâsür Sûresi*nin son âyetinde bunu dile getirmekte;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿ثُمَّ لَتُسْئَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ﴾

Meali: "**Sonra, yemin olsun ki o gün** (size verilen) **her nimetten mutlaka sorulacaksınız/sorgulanacaksınız.**" *(Tekâsür, 102/8)* buyurmaktadır.

Şu halde ilim kimsenin ekmek teknesi de değildir. Bunun için rızka değil **Razzâk**'a bağlanmalıdır...

2. Hakkı ve sabrı tavsiye ikinci olarak ebeveynin kendisine düşmekte:

Hakkı-hakîkati her anne-baba evlatlarına tavsiye etmekle mükelleftir. Anne-babalar şunu iyi bilmelidir ki evlat kazanmak iş değil, asıl iş onu kazanmaktır...

Yine iffet bahsinde geçen Rasûlüllah'ın bir hadîsinde gördük ki; **evlatlarından dolayı babalara veyl olduğunu,** Peygamberimiz söylüyordu. **Çünkü onlar, evlatlarına Kur'ân, İslâm ahlâk ve fâziletini öğretmeyen babalardı. Ve ben bu babalardan uzağım. Onlara sırtımı döneceğim**, buyuruyordu...

Evlat yetiştirme vazifesi, iyilikleri emretmek, kötülüklerden nehyetmek görevi, her mü'min erkeğin ve her mü'mine kadının, her ebeveynin boynunun borcudur. Nitekim Hz. Allah:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ...﴾

Meali: "**Erkek ve kadın bütün mü'minler birbirlerinin velîleri/dostlarıdırlar.** (Birbirlerine) **iyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirirler**..." *(et-Tevbe, 9/71)*

Görmüyor muyuz ki günümüzde bunu kâfirler, münâfıklar, en iyi şekilde yapmaktadırlar. Nitekim onlar hakkında da Kur'ânımız:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ...﴾

Meali: "**Münâfıkların erkekleri ve kadınları birbirlerinin aynıdırlar. Onlar da** (birbirlerine) **kötülüğü emreder, iyiliği ise yasaklarlar."** buyuruyor... *(et-Tevbe, 9/67)*

Peki, onlar radyolarıyla, televizyonlarıyla, tiyatro sahneleri, sinema salonlarıyla, basın-medya yoluyla; güzellik yarışması, manken yarışması, dans yarışması vb. adlar altında bu vazifelerini hem de bu aziz vatanda tam ve kâmil mânâda yaparlarken…

Ey Müslüman anne-babalar!

Ey âlimler!

Ey âmirler/yöneticiler!

Sizler, bu kötülüğün neşv u nema bulmasını (büyüyüp gelişmesini), yayılmasını, evlerinize kadar girmesini önlemek yolunda bugün hangi çabayı gösteriyorsunuz?

Mehmet Kutlular gibi bir Müslümanın İmâm Hatip'te okuyan kızının Beyoğlu'nun arka sokaklarında eroin komasından ölmesinden, Ataköy'deki Satanist (şeytana tapan) gençlerin evvelâ kız arkadaşlarını öldürüp, sonra da ırzına geçmesinden, anneler, babalar, âlimler, âmirler, bizler, hiç mi mes'ul/sorumlu değiliz?

Ey Müslümanlar!

Yukarıdaki âyetten de anlaşılacağı üzere bütün münâfıklar, kâfirler, dinsizler, bozuk din ve îtikatlarını/inançlarını ve her türlü ahlâksızlıklarını nesillerine aşılıyorlar.

Ağaçlar, çiçekler, otlar vesair tüm **bitkiler de;**

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ﴾

Meali: "**Biz rüzgârları aşılayıcı olarak gönderdik ve gökten bir su indirip sizi onunla suladık. O suyu hazinelerde tutan da siz değilsiniz."** *(el-Hicr, 15/22) âyet*i medlûlünce rüzgârlar vâsıtasıyla nesillerini birbirlerini aşılayıp, çoğalıyorlar.

Hayvanlar bile varlıklarının ve nesillerinin devamı için icap eden, gereken ahvâli yavrularına kendi dilleriyle talim edip, onları kendileri gibi et veya ot hayvanı olarak yetiştiriyorlar. Kimlerin dost olup, onlarla beraber olunabileceğini, kimlerin düşman olup onlardan kaçılacağını, onlara hisleriyle öğretiyorlar.

Peki, dini hak, Kitabı hak, Peygamberi hak olan bizler, bugün nesillerimiz için ne yapıyoruz?

1,5 milyar Müslüman bir anonim şirket ya da holding olarak omuzlarımıza yüklenmiş olduğumuz ve tebliğiyle görevli olduğumuz yüce İslâm dini, îmân, Kur'ân sermayesini ne yaptık? Ne yapıyoruz ve ne hale getirdik?

Biz bugünkü halimizle, yarın değil Hz. Allah'ın huzuruna, Rasûlüllah'ın huzuruna, bu din için mal vermiş, can vermiş, kan akıtmış, şehit olmuş, ecdâd-ı kirâmımızın bile huzuruna çıkamayız... Sonra da biz ne hakla, evlatlarımız bize itaat etmiyor, diye şikâyet ediyoruz. Bugün biz, Allah ve Rasûlüne itaat ediyor muyuz ki onlar da bize itaat etsinler!

İşte size **Asr-ı Saâdet**'ten bir örnek:

Ashâbdan bir zât Hz. Ömer'e geldi, elinden tutmuş olduğu çocuğunu ona arz etti ve; "**Yâ Ömer! Ben bu çocuğumdan şikâyetçiyim. Bana azap ediyor/sıkıntı ve eziyet veriyor.**" dedi. Hz. Ömer de çocuğa, **annenin-babanın onun üzerindeki haklarını sayıp dökmeye, anlatmaya başladı**. Ve nihâyetinde de: "**Sen Allah'tan korkmuyor musun ki Allah'ın ve Rasûlü'nün emrine rağmen, anne-babana âsî oluyor, karşı geliyorsun?**" dedi.

Çocuk da: "**Yâ Ömer! Evladın anne-baba üzerinde dinimize göre hiç hakkı yok mu?**" dedi. Hz. Ömer: "**Olmaz olur mu?**" Çocuk: "**Peki, onlar nelerdir, Yâ Ömer?**" deyince, Hz. Ömer: "**Bir**: Anne-baba evlâdına güzel bir isim verecek. **İki**: Ona Kitabullah'ı öğretecek. **Üç**: Yetişince onu iyi bir kadın ile evlendirecek." dedi. Çocuk da: "**Yâ Ömer! Lütfen babama dönün ve sorun, babam bunlardan hiçbirini bana vermiş midir? Benim ne güzel bir ismim, ne Kur'ân eğitimim, ne de iyi bir hanımım vardır. Çünkü babam bunlardan hiçbirini bana vermemiştir**."

Hz. Ömer babaya hınçla dönerek: "**Sen, evlâdım bana isyan ediyor diye şikâyet ediyorsun. Hâlbuki sen, oğluna en büyük ihâneti yapmışsın. Kalk ve def ol!**" diye gürledi ve babayı kovdu. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn)*

Lütfen biraz düşünelim!

Acaba Hz. Ömer bugün hangi babaları kovar, hangilerini kabul ederdi? Kabul gören taraf mı kovulan taraf mı fazlalığı teşkîl ederdi?

Yine bir zât Fakih **Ebû'l-Leys es-Semerkandî**'ye geldi: Oğlunun kendini dövdüğünü ve aç bıraktığını söyledi. Fakih de hayret ederek; "**Allah Allah! Evladın babasını dövdüğünü de mi duyacaktık!**" dedi. Sonra da babaya dönerek sormaya başladı: "**Yoksa sen evlâdına çocukluğunda dini, îmânı, ilmi, irfânı, İslâm terbiyesini vermemiş miydin?**" Baba: "**Maalesef efendim!**" diyor. "**Peki, hiç olmazsa, Kur'ân okumasını da mı öğretmedin?**" diyor, baba yine: "**Hayır!**" cevabı veriyor; "**Peki, senin oğlun ne iş yapıyor?**" Baba: "**Çiftçidir efendim!**" diyor. O zaman Fakih **Ebû'l-Leys** *rahimehullah* buyuruyor ki:

"**Öyleyse sabahları oğlun öküzlerini önüne, köpeğini de arkasına alıp çifte giderken, sakın önüne çıkma! Evladım diye gözüne görünme! İlim, irfân, edep, kitap öğretmediğin bu evlâdın, seni öküzlerinden biri zannederek kesebilir, öldürebilir de... Kalk defol!**" diyor. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn)*

3. Ayrıca herkes kendisine hakkı tavsiye etmelidir:

Her sabî-yi mümeyyiz *(iyiyi kötüden, doğruyu eğriden ayırabilecek durumdaki-yaştaki çocuk)* **ve her büluğa eren genç, kendisi hakkı, hidâyeti, doğru yolu aramalı ve bulmalıdır.** Aklını kullanarak, ölümü düşünerek araması, bulması, lazım gelmektedir. Tıpkı şık giyinmeyi, güzel görünmeyi, hava atmayı-caka satmayı öğrendiği gibi...

Nitekim Peygamberimiz:

كُنْ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ سَامِعًا أَوْ مُحِبًّا لَهُ وَلاَ تَكُنِ الْخَامِسَ فَتَهْلِكُ ۞

Mânâsı: "**Ya âlim ol ya talebe ol, ya dinleyenlerden ol veya bunları sevenlerden biri ol. Yoksa helâk olursun."** buyuruyor. *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Kef)*

Ve yine Peygamberimizin yukarıda geçen bir hadîsinde, dünyanın hiçbir değeri ve kıymeti olmayan, rahmet-i İlâhîden tart edilmiş değersiz bir şey olduğunu, ancak onun içinde yapılan Allah'ı zikir ve o zikir halkasında bulunmak, ilim öğrenmek ve âlim olmak, gibi nimetlerin müstesna olduğunu görmüştük...

MEVZU İLE ALAKALI HADİSLER

لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَرْجِعَ الْقُرْآنَ مِنْ حَيْثُ جَاءَ فَيَكُونُ لَهُ دَوِيٌّ حَوْلَ الْعَرْشِ كَدَوِيِّ النَّحْلِ فَيَقُولُ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ مَا لَكَ؟ فَيَقُولُ مِنْكَ خَرَجْتُ وَإِلَيْكَ أَعُودُ أُتْلَى فَلاَ يُعْمَلُ بِي فَعِنْدَ ذلِكَ يُرْفَعُ الْقُرْآنُ ۞

Mânâsı: "Kıyâmet kopmaz, ta ki Kur'ân-ı Kerîm geldiği yere (Arş'a) dönmedikçe... Oraya dönen Kur'ân, Arş'ın etrafında arı sesi gibi ses çıkarıp sızlanacaktır. Cenâb-ı Hak ona, '**Sana ne oluyor?**' diye soracak, Kur'ân da '**Senden çıktım ve yine sana döndüm. Çünkü kulların beni okuyorlar, ama benimle amel etmiyorlar**' diye şikâyette bulunacak, işte o zaman Kur'ân (ahkâmı) yeryüzünden kaldırılacak." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Garâibu'l-Ehâdis)*

Nitekim *Furkan Sûresi 30. Âyet*te:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ اِنَّ قَوْمِى اتَّخَذُوا هٰذَا الْقُرْاٰنَ مَهْجُورًا﴾

Meali: "Peygamber de (o gün şöyle) demektedir: '**Ey Rabbim! Kavmim** (milletim) **bu Kur'ân'ı metrûk halde bıraktılar** (ondan yüz çevirdiler)." diyecektir.

Rasûlümüzün bugünle alâkalı tavsiyelerini gelince...

إِذَا رَأَيْتَ النَّاسَ مَرَجَتْ عُهُودُهُمْ وَخَفَّتْ أَمَانَاتُهُمْ وَكَانُوا هٰكَذَا... أَلْزِمْ بَيْتَكَ وَأَمْلِكْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ وَخُذْ مَا تَعْرِفُ وَدَعْ مَا تُنْكَرُ وَعَلَيْكَ بِأَمْرِ الْخَاصَّةِ وَدَعْ عَنْكَ أَمْرُ الْعَامَّةِ ۞

Mânâsı: "**Amr bin Âs**'ın oğlu **Abdullah** (r.anhümâ) şöyle anlatıyor: **Rasûlüllah** (sav) fitneyi açıklayıp anlattığı zaman bana: '**İnsanların ahitlerinin sarsıldığını ve artık sözlerinde durmadıklarını, emânet ve emniyetli adamların azaldığını** *(emânete riayet etmediklerini ve bu esnada parmaklarını birbirine karıştırarak insanların böylece birbirine karıştıklarını, büyüğün-küçüğün belli olmadığını)* **gördüğün zaman, evine çekil ve diline sahip ol. İyi bir şey görürsen al, kötüleri ise terk et. O zaman sana, kendi işinle meşgul olmanı başkalarının işine ise karışmamanı tavsiye ediyorum."** buyurdular. *(Ebû Dâvud ve Nesâi, İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 593)*

İbn-i Mes'ud Hazretleri de bu hadîsi Rasûlüllah Efendimiz'den duyduktan sonra O'na soruyor: "**Yâ Rasûlallah! İnsanlar böyle birbirlerine ne zaman karışacaklar, bunlar ne zaman olacak?**" Peygamberimiz de buyuruyor ki:

حِينَ لاَ يَأْمَنُ الرَّجُلُ جَلِيسَهُ وَقُلْتُ: فَبِمَ تَأْمُرُنِي إِنْ أَدْرَكْتُ ذلِكَ الزَّمَانُ قَالَ ع م: كَفَّ نَفْسَكَ وَيَدَكَ وَأَرْخُلْ دَارُكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتُ إِنَّ دَخَلَ دَارِي، قَالَ فَأَدْخُلْ بَيْتَكَ قُلْتُ فَإِنْ دَخَلَ عَلَى بَيْتِي، قَالَ فَأَدْخُلْ مَسْجِدَكَ وَاصْنَعْ هٰكَذَا ۞

Mânâsı: "**Kişinin, düşüp kalktığı arkadaşına emniyet etmediği** (güvenmediği) **zamanda olacak**..." İbn-i Mes'ud: "**O zamana yetişirsem bana ne tavsiye edersin, Yâ Rasûlallah?**" Peygamberimiz: "**Kendini, elini-eteğini her şeyden çek, evine çekil**" buyurdu. Dedim ki: "**Yâ Rasûlallah! Ya bu fenalıkların evime girdiğini** (bugünkü televizyonlar vs. gibi), **görürsem ne yapayım?**" "**Odana çekil!**" buyurdular. "**Peki, odama girerse ne yapayım?**" "**O zaman, mescidine gir ve şöyle yap**, diyerek yüzünü dizine ve eteğine kapanmasını tarif ve tavsiye ettiler." *(Ebû Dâvud muhtasar olarak, Hattâbî de tamamen "Uzlet"te rivâyet etmişler; İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 595)*

Şüphesiz böyle tenhaya çekilmekten, eve çekilmekten ortaya atılıp adamlar gibi cihad etmek daha hayırlıdır.

Nitekim Peygamberimiz zamanında Ashâbdan birisi sırf ibadet maksadıyla bir dağa çekilmişti. Bunun yani yaptığının doğru olup olmadığını sormak üzere arkadaşları o adamı alıp Rasûlüllah'ın huzuruna getirdiler ve durumu arz ettiler. Peygamberimiz:

لاَ تَفْعَلْ وَلاَ أَحَدٌ مِنْكُمْ، لَصَبْرُ أَحَدِكُمْ فِي بَعْضِ مَوَاطِنِ الْإِسْلاَمِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ عِبَادَةِ أَحَدِكُمْ وَحْدَهُ أَرْبَعِينَ عَامًا ۞

Mânâsı: "**Ona, 'böyle yapma!' buyurdu. Ne sen ne de başkası, böyle yapmasınlar. Sizden bazılarınızın insanlar arasına karışıp onların eziyetlerine sabretmesi ve o kötülüklerle mücadele etmesi, sizin birinizin tek başına kırk sene ibadet etmesinden daha hayırlıdır.**" buyurdu... *(Beyhâkî'den)*

Ebû Hureyre (ra) anlatıyor: "Rasûlüllah Efendimizle (sav) bir harbe çıkmıştık. Dönüşte bir vâdide güzel bir suyun başında konakladık. İçimizden biri orayı beğendi: "**Ben insanlardan ayrılır ve bu suyun başına gelip yerleşirim.**" dedi. Durumu Rasûlüllah'a arz edince o şöyle buyurdu:

لاَ تَفْعَلْ فَإِنَّ مَقَامَ أَحَدِكُمْ فِي سَبِيلِ اللهِ خَيْرٌ مِنْ صَلاَتِهِ فِي أَهْلِهِ سِتِّينَ عَامًا، أَلاَ تُحِبُّونَ اللهُ أَنْ يَغْفِرَ لَكُمْ وَتَدْخُلُوا الْجَنَّةَ، أُغْزُوا فِي سَبِيلِ اللهِ فُوَاقَ نَاقَةٍ أَرْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ ۞

Mânâsı: "**Ona, böyle yapma, diye emretti ve devamla da: Sizden Allah yolunda hizmet eden birinin makamı, evinde altmış sene namaz kılıp ibadet edenden daha hayırlıdır. Allah'ın sizin sevmesini ve affedip, cennete sokmasını istemiyor musunuz? Öyle ise develerinizin üstünde** (vâsıtalarınızın üstünde) **Allah yolunda cihad edin ki Allah da sizi cennetine soksun**." *(İmâm Ahmed ve Taberânî'den)*

Yine bir hadîsinde Peygamberimiz:

إِنَّ الشَّيْطَانَ ذِئْبُ الْإِنْسَانِ كَذِئْبِ الْغَنَمِ يَأْخُذُ الْقَاصِيَةَ وَالنَّاحِيَةَ وَالشَّارِدَةَ وَإِيَّاكُمْ وَالشِّعَابَ وَعَلَيْكُمْ بِالْعَامَّةِ وَالْجَمَاعَةِ وَالْمَسَاجِدِ ۞

Mânâsı: "**Şeytan, insanın kurdudur. Kurt, kenarda-köşede kalmış, sürüden ayrılmış ve uzaklaşmış koyunu yakaladığı gibi şeytan da cemaatten ayrılanları yakalar. Sakın cemaatten ayrılmayın, halk arasına katılın, cami ve cemaatlerde bulunun.**" buyurdular. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 572-3)*

ŞÜPHESİZ TOPLULUKTA OLANLARIN DA GÖREVLERİ VARDIR

1. Fazıl İbn-i İyaz'ın talebesini cehenneme sürükleyen üç şey ne idi?

Bu mübârek zât şöyle anlatıyor: Zeki, ahlâklı, iyi bir talebem vardı. Hastalandı, ziyaretine gittim ve ona **Yâsîn** okumaya başladım. Bana: "**Okuma! Gerek yok!**" dedi. Hastalığı ağırlaştı, bu defa da ona telkin vermek (yardım etmek) için şehâdet okumaya başladım. Bana; "**Ben şehâdet de getirmem, ondan da uzağım.**" dedi. Ve öylece öldü. Bu hadise bana çok tesir etti. Kırk gün kadar o talebemin haline ağladım. Nihayet rüyamda gördüm. **Zebâniler onu yakalamışlar, oradan oraya sürükleyip duruyorlardı. Sebebi nedir, günahların nedir,**

diye sordum. "**Üç şey îmânsız ölmeme sebep oldu.**" dedi. **Nedir onlar**, dedim. Şöyle sıraladı:

– Koğuculuk: Ben arkadaşlarıma size söylediklerimin hep aksini söylerdim ve laf taşırdım, dedi.

– Haset: Ben onları hiç çekemez, arkadaşlarıma hep haset ederdim, dedi.

– İçki: Bir hastalığımda ilaç diye beni kandırıp verdikleri içkiye alıştım, bir daha da kurtulamadım, dedi... *(Minhâcü'l-Âbidin, s. 210)*

Günümüzden bir örnek...

Profesör Ayhan Songar vefât etmeden önce bir televizyon programında, evlatlarıyla ilgilenmeyen bu günün anne-babalarını îkâz ederek şöyle anlatmıştı:

Müslüman bir anne-baba üniversitede okuyan kızlarını bana getirirdi ve; "**Hocam, bu kıza bir şey oldu, içine kapandı.**" diye şikâyet ettiler. Profesör Ayhan Songar kızı içerideki odaya alıyor ve; "**Söyle kızım, neyin var?**" diyor. Kızcağız ağlayarak şöyle anlatıyor: "**İlk ay hâli sancım ağır olunca, okuldaki benden yaşlı kızlara durumumu açtım. Onlar da bana, problem değil, şu hapı kullan dediler. Kullandım, iyi geldi. Diğer ay gene aynı durum oldu, yine hap verdiler, iyi geldi. İşte böyle okula devam ederken, meğer ben bilmeden eroinman olmuşum."** dedi.

İşte böylesi îmân ve ahlâk cellatları elinde, bugün ne yavrularımız heder oluyor ve cehenneme postalanıyorlar...

2. Durum ne zaman naziktir?

İmâm Taberânî ve İmâm Ahmed Peygamberimiz'den şöyle bir hadîs nakletmişlerdir: "**Eğer sen, yirmi civarında, ondan biraz az veya biraz fazla bir Müslüman topluluğu arasında bulunduğun zaman, bunların her birinin yüzüne dikkatlice bak. Eğer onların arasında, Allah için kendisinden çekinilen** (saygı duyulan) **bir mü'min, göremezsen, bil ki artık o günkü Müslümanların durumu naziktir, kötüdür.**"

Yine Taberânî'nin beyanına göre Peygamberimiz buyurmuştur ki: "**Aralarında kıskançlık doğmadığı sürece, insanlar hayır içerisinde bulunurlar**." *(Levâkihu'l-Envâr, s. 980)*

Ve yine Taberânî'ye göre; "**Şu üç kimseyi münâfıktan başkası hafife almaz:**

a) Bir **Müslüman ihtiyarı**.

b) **İlim sahibi biri**ni (âlimi).

c) **Âdil bir idârec**iyi." *(Levâkihu'l-Envâr, s. 60)*

3. İmâm Şa'rânî şöyle bir hadîs rivâyet ediyor:

"Fitnecileri, göz ve kaş ile işaretleşenleri, laf taşıyanları, iyi kimselere kusur bulmaya çalışanları, kıyâmet gününde Allah Teâlâ köpeğe benzer bir şekilde haşredecektir." *(Levâkihu'l-Envâr, s. 974)*

4. Hz. Nûh'a, çok ağlayan mânâsına gelen "Nûh" ismi, neden verildi?

a) Nakledildiğine göre bir gün yanından uyuz bir köpek geçiyordu. Hz. Nûh boş bulunarak ona: "**Benden uzak ol, ey pis mahlûk**!" deyince, köpek dile geldi. "**Yâ Nûh! Benim gibi bir varlık yaratabilir misin? Hem Hz. Allah, benden bu köpekliği senden de o insanlığı almaya kâdirdir. Aramızda yer değiştirirse, ne yaparsın?**" dedi. Hz. Nûh bu hatası için yıllarca ağladı.

b) Tufan'dan kurtulunca, şeytan Hz. Nûh'a geldi: "**Bana çok yardım ettin, sana minnettarım.**" dedi. "**Hayır, ben sana asla yardım etmedim.**" deyince de Şeytan; "**Ben, kavmini irşâd edeceksin, diye çok korkuyordum. Onlara bedduâ edip onların öteki âleme kâfir olarak gitmelerine sebep oldun. Böylece de bana yardım etmiş oldun.**" dedi. Hz. Nûh buna da çok ağladı...

c) Nihayet **oğlu**nun **Tufan**'da helâk olmak üzere olduğunu görünce dayanamadı:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي﴾

dedi. Yani: "**Yâ Rabbî, o benim ehlimdendir, oğlumdur.**" diye niyaz etti. Babalık şefkatiyle helâk olmasına dayanamadı, Cenâb-ı Hak da ona: **Hayır! O senin ehlinden değildir; çünkü onun inancı, ameli bozuktur**, buyurunca, Hz. Nûh çok mahcup oldu ve ömür boyu hep ağladı... *(Hûd Sûresi 15/45-46)*

Ey anneler-babalar!

Allah'ın yolunu, Kitabullah'ın yolunu, Rasûlüllah'ın yolunu, ahlâk ve edep yolunu terk edip îmân gemisine binmeyen şehvet, şeytan ve şekâvet tufanında batağa saplanarak helâk olan çocuklarımıza biz de ağlıyor muyuz? Eğer ağlamıyor, onların o durumlarını hiç aklımıza getirmiyorsak, vay bizim halimize!

5. Şâh-ı Nakşibend Hazretlerine, sizin tarîkatinizin özü, esası nedir, diye soruyorlar. Şâh-ı Nakşibend Hazretleri de kısa-veciz şu cevabı veriyor:

Bizim yolumuz mahza edep yoludur, buyuruyor. Ve biz onların bir kere olsun Kâbe ve Ravza tarafına tükürmediklerini biliyoruz.

6. Süfyan-ı Sevrî Hazretleri de Kur'ân ve Hadis ilmini öğrenmeyi talep eden kimse, önceden kendisinde bir hazırlık yapmalı, bu hazırlık da yirmi yıl kadar edep, görgü ve terbiye hazırlığı olmalı. Kur'ân ve Hadîs talebeleri her şeyden evvel ahlâk tahsil etmeli, buyuruyor. *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 172)*

7. İmâm Buhârî Hazretlerinin rivâyetine göre **Peygamberimiz**: Uhud harbinde şehitleri ikişer ikişer bir mezara gömdürüyordu. Ama mezara yerleştirilenler hakkında; "**Bunların hangisi Kur'ân'ı daha iyi biliyor ve okuyordu?**" diye soruyor. İyi okuyanını gösterdiklerinde, onu üste, öbürünü alta gömerek, ilmin değerini orada bile gözetiyor ve bize öğretiyordu.

Ve yine **İmâm Taberânî**'nin rivâyetine göre: "**Büyüklerimize saygı göstermeyenler, küçüklerimize merhamet etmeyenler, âlimlerimizin haklarını bilip hürmet etmeyenler benim Ümmetimden değildir."** buyurmuştur Peygamberimiz.

Diğer bir rivâyette ise; "**Büyüklerimizin şeref ve haysiyetini bilmeyen-tanımayan ve korumayan, benim Ümmetimden değildir."** buyurmuşlardır.

İsterseniz burada, örnek baba **Gâzi Osman Bey**'in ölüm döşeğinde oğlu **Orhan**'a vasiyetlerine bir göz atalım… *(Bkz. Ve'l-yevmi'l-âhiri vaazı)*

GAYRİMÜSLİMLER ÇOCUKLARINI DİNLERİNE-MÂBETLERİNE NASIL BAĞLIYORLAR?

Dilerseniz bir de; kâfirler, Ehl-i Kitap ve diğer gayrimüslimler çocuklarını dinlerine ve Mâbetlerine nasıl bağlıyorlar, onu görelim… Bir nebze de onun üzerinde duralım.

1965 senesinin Ocak ayında bir İstanbul gazetesinin yazdığına göre Tel Avivli Yahudi bir anne-babanın biricik kızları, Filistinli Müslüman bir gence âşık oluyor ve onunla evlenmek istiyor. Yahudi anne-baba, kızlarını Müslüman bir gençle evlenmekten vazgeçirmek için her yolu deniyorlar. Ama muvaffak olamayınca, kızlarıyla beraber bir gece evlerini de yakıp memleketlerini terk ederek Amerika'ya kaçıyorlar.

Yine 1965'li yıllarda Almanya'da işçi olarak çalışan bir kardeşimiz, Hristiyan anne-babalarının evlatlarını hangi yollar ile kiliseye nasıl bağladıklarını bizlere şöyle anlatıyor:

"Hristiyan anne-baba, çocukları beş-altı yaşına geldiğinde, onun en çok neyi sevdiğini araştırıyorlar. Diyelim ki çocuğun biri bisikleti çok seviyor, anne-baba mahallenin papazına bu durumu anlatıyorlar ve bir bisiklet alıp kiliseye getiriyor, papaza teslim ediyorlar. Sonra da hafta sonu çocuklarını alıp kiliseye gelince, papaz elinde bisikletle bunları karşılıyor ve çocuğu öptükten sonra; '**Sen bisikleti çok seviyormuşsun. Baba İsa rüyama girdi. Bana öyle söyledi; çünkü sen çok iyi bir Hristiyan olacaksın. Öyle mi?'** diyor ve bisikleti güya Hz. İsa'nın talimatıyla ve güya kilisenin hediyesi olarak çocuğa veriyor ve öylece beyinler yıkanarak çocuklar o bozuk dine bağlanıyorlar.

Ey Hak Dininin sahibi babalar!

Bütün kâfirler Kur'ân'a cephe almış, çalışıyorlar. Biz ne yapıyoruz? Bakın Kitabımız ne buyuruyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهٰذَا الْقُرْاٰنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ﴾

Meali: "**Bir de o kâfirler: 'Şu Kur'ân-ı dinlemeyin ve okunurken gürültü yapın** (yaygara koparın, elinizden ne gelir yapın, o sesi susturun)**, umulur ki üstün** (belki gâlip) **gelirsiniz' dediler.**" *(Fussilet, 41/26)*

Evet, kâfirlerin, müşriklerin, münâfıkların vs. din, Allah, Kitap ve Peygamber düşmanlarının takip ettiği yol buydu. Onlar, 1400 seneden beri "**ibn an ceddin."** (dededen oğula) hep bu politikayı izleyip geldiler. Ama bizler ne yaptık ve bugün ne yapıyoruz? Var mı bir planımız, bir hazırlığımız ve de bir gayretimiz? Varsa yeterli mi? Değilse daha neler yapmamız lazım? Planımızı, projemizi, programımızı, stratejimizi gelişen şartlar ve oluşumlar çerçevesinde mutlaka yeniden gözden ve elden geçirmemiz lazım.

Allâme-i Zemahşerî kötü âlimleri vasfederken diyor ki: "**Böyle kötü din adamları, dışı yaldızlı fakat içini güve kurdunun harap ettiği kumaşa benzerler. Ve onların elbiselerinin geniş yenleri içinde zehirli planları vardır. Ahlâksız ilim adamlarının dili, kalemi, zehirli ok gibidir. Onlar, o dilleri, kalemleri ve fetvâlarıyla amel edenleri helâk ederler.**" *(Etvaku'z-Zeheb, 43. Misal)*

AKTÜALİTE

İsmail Hami Danişmend de **Tarihî Hakîkatler** kitabının "**bizdeki kelbîlikler"** başlığı altında özetle şöyle yazıyor:

Bizde yarım asırdır süren mâneviyât ve din düşmanlığı bir sürü kelbîler yetiştirmekle neticelenmiş ve kelbîlik (köpeklik, mecazen hayâsızlık-edepsizlik) **alıp yürümüştür. Verdiği acı ve acıtıcı meyveler artık göze batmaya, inananları fevkalade rahatsız etmeye başlamıştır**. Şöyle ki:

– Yıllar önce **Allah** adı üzerinde yazılı bir sinema afişi reklam namı altında çocuklar vâsıtasıyla sokaklara atılmış ve ayaklar altında çiğnenmiştir. Gençliğin infiâle kapılıp harekete geçmesi üzerine nihayet savcılık bu afişleri toplatmıştı.

– Beşiktaş'ta bir süprüntü çöplüğüne atılmış güzel bir **Kur'ân-ı Kerîm** bulunmuştu.

– Zengin bir Müslüman, üzerinde en güzel şekilde âyet **işlenmiş bir mezar taşıyla bir lağımın kapatılmış olduğunu görmüş** ve gözyaşları içinde gelip anlatmıştı.

– Ne gariptir ki aynı günlerde **Konya**'da tek başına bir camide **hafızlığa çalışan bir kişi** polislerce yakalanmış ve **kanunlara muhalefet**ten savcılığa sevk edilmişti. *(Tarihi Hakîkatler, c. 2, s. 120-21)*

Hatırlayacaksınız, yine yakın tarihte bir Yahudi firması tarafından âyet **motifleri iç çamaşırlara** basılarak piyasaya sürülmüş, **Allah**'ın **Kitabı**'yla alay ve Müslümanlar rencide edilmişti. Tabii umûmî infiâl-reaksiyon üzerine çabuk geri adım atmışlardı.

İsmail Hami Bey yukarıda naklettiğimiz hususları dile getirdikten sonra sözlerine şunları ilave ediyor: "Bu gibi kelbîlikleri okuyup işittikçe aklıma hep **Kanûnî**

Devrindeki Avusturya Elçisi **Busbek**'in '**Türkiye Mektupları**'ndaki sözü gelir. O zamanki Osmanlı İmparatorluğu'nun birçok taraflarını görmüş olan bu meşhur elçi, hiçbir yerde **Türkler**in **boş bir kâğıdı bile yerde bırakmayıp mutlaka bir tarafa kaldırdıkları**nı ve bu itinanın, ilim vâsıtası olan kâğıda karşı milli bir hürmet hissinden doğmuş olduğunu anlatır." Son paragrafta ise soruyor:

"**Acaba 16. yüzyılda mı daha medeni idik yoksa şimdi mi**? İleride bu meseleyi tarih ilmi halledecektir." diyerek, kitabındaki: "**bizdeki kelbîlikler"** başlıklı kısmı noktalıyor.

İLİM ÖĞRENMEDE-ÖĞRETMEDE MAKSAT, RIZÂ-İ İLÂHÎ OLMALIDIR

Öğrendiklerimizi rızâ-i İlâhî için elde etmezsek, gayemiz o olmazsa, ne başkalarına ne de kendi çoluk çocuğumuza bir faydası olur. Nitekim Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) Hazretleri buyururlardı ki:

"Evlatlarım! Bu ilimleri okumak isteyen bir kimse, dâimâ;

'Ben Allah'ın rızâsını kazanmak için okuyacağım. Okuduklarımı da Ümmet-i Muhammed'in evlâdına öğreteceğim. Ve bu sûretle batağa düşmüş Ümmet-i Muhammed'in evlatlarını (insanları) **kurtarmaya çalışacağım' diye niyet etmeli ve gayesi hep bu olmalıdır.**

"Maaş almak, hattâ müftü ve vâiz olmak (bu yolla para kazanıp makam-mevkî sahibi olmak) **niyeti ile ilim öğrenmek haramdır..."**

ŞİİR

Bin yıl oldu toprağına basalı,
Hayli oldu kılıçları asalı,
Sazlar kırık, ayar tutmaz teller,
Biz neyledik o koskoca illeri...

Lâ Edrî

Bir başka şairimiz de:

Türk'ü gördüm bozuk düzen gidiyor,
Yerlerde bir şey arayıp ah diyor,
Âşinalık edip sebebin sordum,
Benliğim düştü zâyi oldu, diyor...

Lâ Edrî

48. DERS:

Yakın Akrabayı Ziyaret

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَهَلْ عَسَيْتُمْ اِنْ تَوَلَّيْتُمْ اَنْ تُفْسِدُوا فِى الْاَرْضِ وَتُقَطِّعُوا اَرْحَامَكُمْ ۞ اُولٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللهُ فَاَصَمَّهُمْ وَاَعْمٰى اَبْصَارَهُمْ ۞ اَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْاٰنَ اَمْ عَلٰى قُلُوبٍ اَقْفَالُهَا﴾

Mealleri: "**Demek siz iş başına gelecek olursanız, yeryüzünde fesat** (bozgunculuk) **çıkaracak ve akrabalık bağlarını koparacak-parçalayacaksınız, öyle mi? İşte onlar, öyle kimselerdir ki Allah onları lânetlemiştir, kulaklarını sağır, gözlerini kör etmiştir. Hem bunlar Kur'ân'ı hiç düşünmezler mi? Yoksa kalplerinin üzerinde kilitler mi var?**" *(Muhammed, 47/22-24)*

SILA-İ RAHÎM HAKKINDAKİ ŞER'İ HÜKÜMLER

İmâm-ı Âzam Hazretlerinin mezhebine göre bir kimse, akrabasından (mesela anne, baba, kardeş gibi) bir köleyi bulup satın alsa, âzâd etmesine lüzum kalmadan otomatikman hür olur.

Yine bir kimse, akrabasından birine bir mal hediye etse, sonra da o akrabasının gayrimüslim olduğunu öğrense, yine de hediye ve hîbesinden -akraba oldukları için- dönemez, vazgeçemez. *(Ömer Nasuhi Bilmen Tefsîri)*

MEVZUU İLE ALAKALI HADİSLER

Rasûlüllah (sav) buyurdu ki:

إِنَّ اللهَ خَلَقَ الْخَلْقَ حَتَّى إِذَا فَرَغَ مِنْهُمْ قَامَتِ الرَّحِمُ فَقَالَتْ هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ الْقَطِيعَةِ قَالَ نَعَمْ! أَمَا تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكِ وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكِ قَالَتْ بَلَى فَذٰلِكِ لَكِ قَالَ رَسُولُ اللهِ صلعم: اقْرَؤُا إِنْ شِئْتُمْ: فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ ...۞

Mânâsı: "Hz. Allah, ne zaman ki bütün mahlûkâtı yaratmaktan fariğ oldu, '**rahîm**' (akrabalık) ayağa kalkarak dedi ki: '**Yâ Rabbî! Bu duruş sana sığınanların duruşudur. Ve sana sıla-i rahmi kesenlerin şerrinden sığınıyorum**.'

Cenâb-ı Hak da: '**Peki**' buyurdu. Sonra da sıla-i rahme, '**Sen benim şu hükmümden râzı değil misin ki ben seni ulayanı** (rahmetime) **ulayacak, seni keseni ise** (rahmetimden) **keseceğim, mahrum edeceğim**' diye hükmettim. Rahîm: '**Evet, ben bu hükmünü duydum ve râzı oldum**' dedi.

Bundan sonra da Peygamberimiz: 'İsteyen bu âyeti okusun. Bu hükmü orada görecektir." buyurdu... *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 1, s. 348)*

Yine Sevgili Peygamberimiz:

اَلرَّحْمُ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ تَقُولُ: مَنْ وَصَلَنِي وَصَلَهُ اللهُ وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللهُ ۞

Mânâsı: "**Rahîm, Arş'a yapışmıştır ve şöyle duâ etmektedir: 'Kim beni yerine getirirse** (akrabalarını ziyaret ederse), **Allah'ım sen de onu** (bütün muradlarına-isteklerine) **ulaştır, erdir. Kim de beni koparırsa, sen de onu** (bütün umduklarından**) kopar,** (mahrum et-yoksun bırak)' der." *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 1, s. 355)*

Bir başka hadîsinde Peygamberimiz:

إِنَّ الْبِرَّ وَالصِّلَةَ لَيُطِيلاَنِ الْأَعْمَارَ وَيُعَمِّرَانِ الدِّيَارَ وَيُكَثِّرَانِ الْأَمْوَالَ وَلَوْ كَانَ الْقَوْمُ فُجَّارًا ۞

Mânâsı: "**İyilik yapmak ve yakın akrabayı ziyaret etmek, ömürleri uzatır, beldeleri imar eder, servet ve refahı çoğaltır. İsterse bunu yapanlar, fâcir-günahkâr kavimler** (topluluklar-milletler**) olsun.**" *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Garâibu'l-Ehâdis)*

Bir başka hadîsinde de Peygamberimiz:

أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِمَا يُشَرِّفُ اللهُ بِهِ الْبُنْيَانَ وَيُرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتَ، قَالُوا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ، قَالَ ع م: تَحْلُمُ عَلَى مَنْ جَهِلَكَ وَتَغْضُو عَمَّنْ ظَلَمَكَ وَتُعْطِيَ مَنْ حَرَمَكَ وَتَصِلَ مَنْ قَطَعَكَ ۞

Mânâsı: "**Ey Ashâbım! Allah'ın binaları şereflendirdiği, dereceleri yücelttiği şeyin ne olduğunu size bildireyim mi? Ashâb: "Evet, Yâ Rasûlallah!" dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz: Sana câhilce davranana sen yumuşaklıkla** (kibarca) **mukâbele edersin. Zulmedeni affedersin. Vermeyene verir, sana gelmeyene sen gidersin."** buyurdu. *(Taberânî)*

Yine Peygamberimiz:

اللّٰهَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَأَنْ يُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ ۞

Mânâsı: "**Kim rızkının genişlemesini ve günahlarının unutulup silinmesini severse, yakınlarını ziyaret etsin."** buyurdular. *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 1, s. 251)*

SILA-İ RAHÎM ŞU ÜÇ ŞEYLE TAMAM OLUR

a) Akrabayı ziyaret etmek.
b) Selâm vermek.
c) Onlara infâkta bulunmak.

إِحْفَظْ رُدَّ أَبِيكَ لاَ تَقْطَعْهُ! فَيُطْفِئُ اللهُ نُورَكَ ۞

Mânâsı: "**Babanın sevgi bağını sen de devam ettir. Sakın kesme!**" (Yani babanın dostlarıyla alakayı kesme.) **Aksi halde, Allah senin nurunu söndürür**." *(Buhârî, Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Elif-Ha)*

Taberânî'nin beyan ettiği bir hadîste de Peygamberimiz buyuruyor ki:

"**Bir kısmını âhirete bırakmakla beraber, Allah Teâlâ en çok şu günahların cezasını dünyada peşin olarak verir. Akrabadan alakayı kesmek, hıyânet etmek, yalan söylemek. Bir tâatin de sevabını bu âlemde Hz. Allah verecekse, o tâat de akraba ziyareti olur. Hattâ akraba ziyareti yapan bir ev halkı fâcir de olsalar, yine malları bereketlenir, nüfusları artar**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, 1062 No'lu hadis)*

PEYGAMBERİMİZİN İYİLİĞE İYİLİĞİ VE AKRABASINA BAĞLILIĞI

Amcası Ebû Talip Peygamberimiz'e çocukluğunda ve gençliğinde babasını aratmazken, amcasının hanımı Fâtıma da Rasûlümüz'e en şefkatli bir anne kesilmişti. Bu kadının vefâtında Peygamberimiz; "**Bugün annem öldü...**" diyerek ona karşı olan sevgisini ifade etmişti. Sonra da gömleğini çıkararak ona kefen yapmış ve beraberinde kabre inerek bir müddet mezarında uzanmıştı.

Rasûl-i Ekrem'in bu hareketi, Ashâbının gözünden kaçmadı. Bu nedir Yâ Muhammed! Bugüne kadar senden kimseye böyle bir muâmele görmedik, diyerek sebebini sorduklarında, şu cevabı verdi: "Amcam Ebû Talip'ten sonra, bu kadıncağız kadar bana iyilik eden hiçbir kadın yoktur. Âhirette, cennet elbiselerinden elbise giymesi için ona gömleğimi kefen yaptım. Kabre ısınması için de oraya kendisiyle birlikte uzandım." *(Süheylî, Ravdû'l-Ünf, 1, 112; İbn-i Abdi'l-Berr, el-İstîâb, 1, 369–370)*

Yine Rasûlüllah Efendimiz: "O benim annemdi! Kendi çocukları aç durur ve ona suratlarını asarlarken, o evvelâ benim karnımı doyurur, saçımı tarardı, sonra çocuklarına bakardı" buyurmuştur. *(M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, c. 1, s. 74)*

Kendisine yapılan iyilikleri, kim tarafından olursa olsun asla unutmaz, o iyiliklerin altında kalmaz, hattâ birkaç misliyle mukâbele ederdi Sevgili Peygamberimiz... O'nun bu yüce hasletinin, bu müstesna sıfatının, insanların hidâyete ermesinde çok büyük tesirleri olmuştur.

⁂

Hz. Âişe Vâlidemiz, rüyasında kıyâmetin koptuğunu **Hesap** ve **Mizan**'ın kurulduğunu ve tanıdığı bir kadının amellerinin **Uhud** dağı kadar ağır geldiğini görüyor. Ertesi gün o kadını çağırıyor, ona rüyasını anlatıyor ve bu dereceyi kazanmak için ne gibi ameller yaptığını soruyor. Kadın evvelâ söylemek istemiyor. **Hz. Âişe** Vâlidemiz ısrar edince, şöyle sıralıyor:

1. Mahremlerimden (yakınlarımdan) başka hiç kimseye kendimi asla göstermem.

2. Verecek bir şeyim varsa, sâili (dilenciyi) asla boş çevirmem, yoksa ona duâ ederim.

3. Misafirsiz asla sofraya oturup, yemek yemem.

4. Ezandan evvel mutlaka abdest alıp namaza hazır olurum.

5. Müezzin ezan okurken, ben de onunla beraber ezanı tekrarlarım.

6. İstişaresiz asla iş yapmam.

7. Akrabamdan biri benden ayrılırsa, onu unutmam, mutlaka ziyaretine giderim.

Hz. Âişe Vâlidemiz: "**İşte bu amellerin için Mizan(da amelleri)nin Uhud dağı kadar ağır geldiğini gördüm."** diye ona müjdeledi. *(Şir'atü'l-İslâm, s. 188)*

⁂

Peygamberimiz bir gün şöyle sordu:

"**Bu geceyi kim akrabasından dargın geçirdiyse, o kimse bizim yanımızdan kalksın, çıksın."** buyurdu. **Herkes yerinde oturdu, yalnız bir genç kalktı**. Peygamber Efendimiz ona: "**Sana ne oluyor ki kimse yerinden kalkmadığı halde sen yerinden kalkıyorsun."** buyurdu.

O genç de: "**Sözünü işittim ve kalktım Yâ Rasûlallah! Çünkü benim bir halam var, o bana dün gece darılmıştı**" dedi. Peygamberimiz: "**Peki, sen ne yaptın?**" dedi. O genç de: "**Yâ Rabbî! Beni de halamı da affet, diye sabaha kadar yatmadım, tevbe ve istiğfar edip Allah'a yalvardım."** dedi. Bundan memnun olan Peygamberimiz tebessüm ederek; "**Öyle ise aramızda otur ve kal, çıkman gerekmez."** buyurdu...

Diğer bir rivâyette ise Peygamberimiz: "**Şimdi duâ edeceğiz. Dargın olanlar barışsın. Yoksa duâmız kabul olmaz."** buyurdu. Kimse kalkmadı. Rasûlüllah (sav) biraz ara ile bu emrini üç kere tekrarladı. Bunun üzerine bir genç fırlayıp mescidden çıkıp gitti. Halasının boynuna sarıldı, halası da şaşırıp sebebini sordu, genç: "**Sen bana hakkını helâl etmedikçe ve barışmadıkça mescidde Rasûlüllah duâ etmiyor."** dedi. Bunun üzerine hala yeğen ağlaştılar, barıştılar, genç de sevinerek mescide döndü. Mescidin kapısından içeriye girer girmez Rasûlüllah (sav) ellerini kaldırıp duâ buyurdu ve sonra da şöyle dedi:

أَلاَ إِنَّ الرَّحْمَةَ لاَ تَنْزِلُ عَلَى قَوْمٍ فِيهِمْ قَاطِعُ رَحِمٍ ۞

Yani: "Âgah olun! Uyanın ey Ashâbım! **Aralarında katıu'r-rahm olan** (akrabayla alakasını kesen) **bir topluluğun arasına İlâhî rahmet kesinlikle inmez."** buyurdu. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn)*

Bazı büyükler buyurmuşlardır ki:

Şu beş şeye devam edenlerin dağlar gibi günahları bile olsa, Hz. Allah yine affeder, mukâbilinde de sevap verir, rızkını da arttırır.

1. Az çok demeyip, sadaka vermeye devam edenler.
2. Akraba ziyaretini yerine getirenler.
3. Allah yolunda cihada devam eden mücâhidler.
4. Su israf etmeden abdestini alanlar.
5. Anaya-babaya itaat edip, hizmetlerine devam edenler. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, s. 48)*

VE BİR HİKÂYE

Vaktiyle bir zât yedi şeyi çok merak etmiş ve bunları kimden öğrenebilirim diye de o köy senin bu köy benim deyip gezmiş, dolaşmış. Nihayet ona; "Bağdat'a git, orada falan zât vardır. Senin merak ettiğin bu müşküllerini ancak o halleder, o çözer." demişler. Adam yollara düşmüş. Günlerce yol aldıktan sonra, nihayet Bağdat'a ulaşmış. Ve sora sora o zâtı bulmuş. İznini alıp sorularını sıralamış:

1. Bu dünyadan daha geniş bir şey var mı?
2. Ateşten daha yakıcı bir şey var mı?
3. Dağlardan daha ağır bir şey var mı?
4. Taşlardan kayalardan daha sert-daha katı bir şey var mı?
5. Zemherîden (kış ayazından) daha soğuk bir şey var mı?
6. Denizlerden-okyanuslardan daha engin, daha geniş bir şey var mı?
7. İnsan için zehirlerden daha acı bir şey var mı?

O zât da "Elbette var." diyerek cevaplarını şöyle sıralamış:

1. Bu dünyadan daha geniş olan şey, hak sözdür ve onu söyleyebilmektir. Eğer söylenebilirse, o bütün kâinatta kabul görür.

2. Ateşten daha yakıcı olan şey, hırs ve hasettir. Ateş, bir kere yakar; bu ise sahibini ömür boyu hep yakar.

3. Dağlardan daha ağır şey bühtandır, iftiradır. Nitekim Kur'ân'da; سُبْحَانَكَ هٰذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ buyrulmuyor mu? Yani: Bühtana Cenâb-ı Hak çok büyük, demiyor mu?

4. Taşlardan kayalardan daha katı şey de kötü insanların, gaddarların, yüreğidir; zira taştan katı yürekliler ve zâlimler vardır.

5. Zemherîden daha soğuk olan ise akrabandan bir dileğin olur, onun bunu yapmaya gücü olduğunu da bilirsin, fakat o dileğini vermez, ihtiyacını karşılamaz. İşte bu senin için zemherîden daha soğuktur.

6. Denizlerden daha engin olan şey, kanaattir. Nitekim Peygamberimiz; اَلْقَنَاعَةُ كَنْزٌ لاَ يَفْنَى buyurmuştur.

Yani: "Kanaat bitmeyen hazinedir."

7. Zehirden daha acı şey ise acı laf ve fitneciliktir. Nitekim İmâm Şâfiî buyurmuştur:

''جَرَاحَاتُ السِّنَانِ لَهَا الْتِيَامٌ''

''وَلاَ يَلْتَامُ مَا جَرَحَ اللِّسَانُ''

Yani: Kılıçların, süngülerin yarasının kapanması mümkündür. Ama dillerin açmış olduğu yaralar asla kapanmaz. *(Eşref Edip, Manastırlı İsmail Hakkı'nın Ayasofya Vaazlarından)*

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعُ رَحِمٍ ۞

Mânâsı: "**Akrabasıyla alakasını kesen cennete giremez.**" *(Buhârî, Müslim)* buyurdu Peygamberimiz. Bu kadar kesindir.

Ebû Eyyûb el-Ensârî (ra) anlatıyor:

Bir kişi Peygamberimiz'e geldi ve:

أَنَّهُ قَالَ: أَنَّ رَجُلاً قَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلْنِي الْجَنَّةَ، قَالَ النَّبِيُّ صلعم: تَعْبُدُ اللهَ وَلاَ تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلاَةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصِلَ الرَّحِمِ ۞

Mânâsı: Dedi ki; "**Yâ Rasûlallah! Bana öyle bir amelden haber ver ki o beni cennete soksun.**" Peygamberimiz de ona: "**Allah'a ibadet eder, O'na hiçbir şeyi asla ortak koşmazsın, namazı hakkıyla kılarsın, zekâtı tam verirsin, akrabanı da ziyaret edersin**..." buyurdu

Hz. Hâlid el-Ensârî diyor ki:

"**O zâtı sonra gördüm, ben bunları mutlaka yapacağım. Daha fazlasını da kimse benden istemesin, beklemesin.**" diyordu.

FUDAYL İBN-İ İYAZ'DAN BİR NEFİS MUHASEBESİ

Bu büyük zât nefsine hitâben diyor ki:

Ey Nefsim! Sen **Firdevs-i a'lâ'**da durup, orada Allah'ın Rasûlleri, sıddîk, sâlih, şehit kulları ile komşu olmayı mı umuyor ve istiyorsun?

Peki, bunu, yaptığın hangi amelle istiyor ve bekliyorsun?

a) Bunun için ne zaman, nerede şehvetini terk eyledin?

b) Bunun için ne zaman hangi öfkeni yendin ve yuttun?
c) Bunun için ne zaman sıla-i rahîm yaptın?
d) Bunun için ne zaman hangi kardeşinin sürçmesini, kusurunu, affettin ya da görmemezlikten geldin?
e) Bunun için hangi insanı kendine yaklaştırıp kardeş ettin de şimdi Allah'ın cennetini, cemâlini ve Allah'ın sevdikleriyle beraber olmayı umuyorsun? *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn)*

Ömer bin Abdülaziz, Meymun bin Mihran'a diyor ki:

Benden şu dört şeyi al, öğren:

1. Ma'rufu/iyiliği emretmek, münkerden/kötülükten nehy etmek için bile olsa, sultana *(bugün de siyâsete)* yaklaşma.
2. Kur'ân okutsan bile yabancı bir kadın ile bir arada yalnız kalma.
3. Akrabasını ziyaret etmeyeni sen de ziyaret etme.
4. Yarın özür dileyeceğin bir sözü bugün sakın söyleme. *(Sirâcü'l-Mülûk, s. 221)*

SILA-İ RAHÎM'DE ÇOCUKLARIN DURUMU

Sıla-i Rahîm'de bilhassa çocuklar çok mühim!

Garâibu'l-Ehâdis'te geçen bir hadîsinde Peygamberimiz buyuruyor ki:

إِنْ قَدِمَ أَحَدُكُمْ مِنْ سَفَرٍ فَلاَ يَدْخُلْ لَيْلاً وَلْيَضَعْ فِي خُرْجِهِ وَلَوْ حَجَرًا ۞

Mânâsı: "**Sizden biriniz seferden yolculuktan dönerken, eve gece dönmemeye gayret etsin. Ve çantasına çocukları için mutlaka bir şey alıp koysun. Gücü yoksa hiç değilse, taş bari koysun**."

Ebû'd-Derdâ'ya (ra) göre şu on iki haslet peygamberlerin ahlâkındandır (özetle):

1. Allah'ın varlığına kesin îmân ve güven.
2. İnsanların elinden gelecek şeylere ise güvenmeme.
3. Mahlûkattan ancak şeytana düşmanlık.
4. Nefsi tanımak ve terbiye etmek.
5. Bütün insanlara şefkatli davranmak.
6. İnsanlardan gelen bütün eziyetlere tahammül göstermek.
7. Ecir ve sevap peşinde koşmak.
8. Hakkın ve haklının karşısında tevâzû göstermek.
9. Halka dâimâ nasihat etmek.
10. Fakir ve muhtaçlara yardımda bulunmak.
11. Dâimâ abdestli bulunmak.
12. Dünyevî nimetlere sevinmemek, eremediklerine üzülmemek...

Bugünün insanları maalesef akrabalarıyla yardımlaşmak, ziyaret etmek şöyle dursun, belki benden bir şey ister diye selâm bile vermiyor, başını çeviriyor veya yolunu değiştiriyor.

Sadece akrabalarımızın **dirileri**ni değil, **ölüleri**ni de kabristana giderek elbette ziyaret etmeliyiz. Onlara da hediye paketi yerine **hatimler, Fâtihalar** götürmeliyiz.

Akraba da elbette ki kan bakımından yakın olduğu kadar din ve ahlâk bakımından da yakın olacak. Kısacası "**akraba**" olacak; "**akrep**" olmayacak...

Nitekim ecdâdımız; "**Akrabanın akrabaya, akrep yapmaz yaptığını.**" demişlerdir.

SEFERDE HAVA DEĞİŞİKLİĞİNE KARŞI NE YAPMALI?

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.), uzak yerlere yolculuk yapan evlatlarına-talebelerine şu tavsiyede bulunmuşlardır: "**Vardığınız yerde iki günden fazla kalacak iseniz, sıhhatinizi muhâfaza ve tebdîl-i hava için yemekte çiğ soğan yemek lazım. Biz rûhânîlere eza vereceği için yiyemiyoruz.**"

ŞİİRLER

Meâni'den bir şiir:

سَافِرْ إِذَا طَلَبْتَ قَدْرًا　　إِذْ سَارَ الْهِلاَلُ صَارَ بَدْرًا

وَالذِّئْبُ فِي مَضْجَعِهِ جَائِعٌ　　وَالْمَرْأُ فِي وَطَنِهِ ضَائِعٌ

Mânâsı:

Kâdir ve şeref istiyorsan, yurdundan ayrıl.
Çünkü hilal bile yürüyerek on dört günde bedir oluyor.
Kurt bile yatağında kalsa, aç kalır.
Kişi ise vatanında kalırsa, zâyi' olur (kimse kıymetini bilmez).

Fârisî bir beyit:

مَكْنِ چُو شَمْعْبِيكْ خَانَ عُمْرْ خُودْ رَا صَرْفْ

چُو آفِتَابِ بَهْرْ رُوزَنِي نِكَاهْ أَنْدَازْ

Şu demek:

Bir kandil olup yerinde durarak sadece çevreni aydınlatacağına,
Bir güneş ol ve dolaşarak herkesi ışığından, enerjinden müstefid kıl...

Türkçe bir Beyit:

Akraba olsa da faraza düşman / Ecnebîden yine elbette ehven

49. DERS:

Kölelik ve Kölelere İyilik

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ اِذَا قَضَى اللّٰهُ وَرَسُولُهُ اَمْرًا اَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا ۞ وَاِذْ تَقُولُ لِلَّذِى اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاَنْعَمْتَ عَلَيْهِ اَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللّٰهَ وَتُخْفِى فِى نَفْسِكَ مَا اللّٰهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللّٰهُ اَحَقُّ اَنْ تَخْشٰيهُ فَلَمَّا قَضٰى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِى اَزْوَاجِ اَدْعِيَائِهِمْ اِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ مَفْعُولًا﴾

Mealleri: **"Allah ve Rasûlü bir işe hükmettiği zaman, gerek mü'min bir erkek ve gerekse mü'min bir kadın için o işlerinde başka bir tercih hakkı** (muhayyerlik, seçme hakkı) **yoktur. Her kim de Allah ve Rasûlüne âsî olursa açık bir sapıklık etmiş olur. Hem hatırla o vakti ki o kendisine Allah'ın nimet verdiği ve senin de ikramda bulunduğun kimseye** (Zeyd'e)**: 'Hanımını kendine sıkı tut ve Allah'tan kork' diyordun da nefsinde Allah'ın açacağı şeyi** (yani Zeyd, Zeyneb'i boşarsa onu ben nikâhıma alırım fikrini, İlâhî emrini) **gizliyordun. İnsanlardan** (hakkında dedikodu yapmalarından) **çekiniyordun. Hâlbuki Allah kendisinden korkmana** (kendisini saymana) **daha lâyıktı. Sonra Zeyd o kadından ilişiğini kestiği zaman, biz onu sana eş yaptık ki oğullukların ilişkilerini kestikleri hanımlarını nikâhlamada mü'minlere bir darlık** (bir zorluk) **olmasın. Böylece Allah'ın emri yerine getirilmiştir."** *(el-Ahzab, 33/36-37)* Devamındaki âyette:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللّٰهُ لَهُ سُنَّةَ اللّٰهِ فِى الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ قَدَرًا مَقْدُورًا﴾

Meali: "**Allah'ın bizzat takdir ettiği, mübah kıldığı şeyi işlemekte Peygambere hiçbir darlık yoktur. Bundan evvel geçen bütün Peygamberler**

hakkında da Allah'ın sünneti (âdeti, kanunu) **hep böyledir. Ve Allah'ın emri biçilmiş** (kesinleşmiş) **bir kaderdir**." *(el-Ahzab, 33/38)* Sonraki âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ اَحَدًا اِلَّا اللهَ وَكَفٰى بِاللهِ حَسِيبًا﴾

Meali: "**O peygamberler ki onlar, ancak Allah'ın gönderdiklerini** (O'nun emir ve nehiylerini) **tebliğ ederler ve O'ndan korkarlar ve onlar Allah'tan başka da kimseden korkmazlardı. Hesaba çekmek için** (hesap görücü olarak) **de Allah yeter**." *(el-Ahzab, 33/39)* Ve nihayet bir sonraki âyette ise buyuruyor ki Hz. Allah:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَا اَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَسُولَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّنَ وَكَانَ اللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا﴾

Meali: "**Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Lâkin O, Allah'ın Rasûlü ve peygamberlerinin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla** (ve en iyi) **bilendir**." *(el-Ahzab, 33/40*)

Dikkat: Yanlış anlaşılmasın! Burada Hz. Allah, Rasûlüllah'ın evlatlık edindiği Zeyd dâhil, kimsenin babası değildir, buyuruyor. Yoksa manen Rasûlüllah mü'minlere, annelerinden-babalarından daha yakın ve onların her şeyleridir. Nitekim bu Sûrenin 6. Âyetinde:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلنَّبِيُّ اَوْلٰى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَاَزْوَاجُهُ اُمَّهَاتُهُمْ...﴾

Meali: "**Rasûlüllah mü'minlere, kendilerinden** (nefislerinden) **bile evlâ ve önce gelir. Hanımları ise mü'minlerin anneleridirler."** buyurarak Cenâb-ı Hak, bu hususa açıklık getirmiştir.

TEFSİR VE İZAH

Bu meseleyi tam ve mükemmel bir şekilde anlayabilmek için mevzuumuza esas teşkîl eden şu üç kişiyi, evvelâ kısaca bir tanıyalım.

a) Şirki, küfrü, batıl inanç ve kuralları yıkan; bunların yerine tevhîdi, îmânı, İslâm esaslarını ikame eden; gerek sözleri, gerek hareketleriyle bütün insanlığa numûne teşkîl eden, on sekiz bin âleme rahmet **Hz. Muhammed** (sav)...

b) Güzelliği, akıllılığı ve soyluluğu ile Arabistan yarımadasında meşhur olmuş, Rasûlüllah'ın da halasının kızı **Zeynep Vâlidemiz**...

c) Daha sekiz-on yaşlarında iken Şam civarında bir baskın ile anne babasının elinden alınan ve köle olarak Şam'da satılan, sonra da kaderin cilvesi

Rasûlüllah'ın evine ve evlatlığına kadar yükselen **Zeyd** isminde bir köle, bir çocuk...

Evet, **Allah**'ın **Kadîm Kitabı**'na giren bu bahtiyar köle **Zeyd** kimdir? Serencâmı, hayat hikâyesi nedir? Bâhusûs ondan biraz daha bahsedip tanımaya çalışalım.

Beni Kelb kabîlesinin köklü âilelerinden **Sudâ**, yanına oğlu **Zeyd**'i ve hanımını alarak bir başka yere akrabalarını ziyarete gitmişti. Yolda bir baskına uğradılar ve oğulları **Zeyd**'i eşkıyâya kaptırdılar. Annenin feryadı, babanın yalvarması, Zeyd'in gözyaşları eşkıyânın taşlaşmış kalbine asla tesir etmedi. Zeyd'i aldılar ve satmak üzere Şam pazarına gittiler.

Rasûlüllah'ın hanımı **Hz. Hatice** Vâlidemiz de yeğeni **Hakem**'i ticaret maksadıyla Şam'a gönderirken, ona tembih etmişti: "**Yüzü gözü düzgün, henüz büluğa ermemiş köle bir çocuk bulursan benim için satın al**." Hakem **Şam**'da mallarını satmış, iyi bir kârla dönerken **Hz. Hatice**'nin ricasını yerine getirmek üzere **Köle pazarı**na gitmişti. İşte orada **Hz. Hatice**'nin ölçülerine uygun **Zeyd**'i görmüş, onu satın alıp Hz. Hatice'ye getirmişti. Olup bitenlerden habersiz ve şaşkın vaziyette geldiği evde sağa-sola bakınırken Zeyd, **Rasûlüllah** da eve teşrif etmişti. **Zeyd** onu görür görmez cazibesine, mânevî cereyanına kapılmış idi. **Peygamberimiz** de ona acımış ve çok sevmişti. Bunu gören annemiz **Hz. Hatice** de onu **Rasûlüllah**'a hîbe etmişti. Artık **Zeyd** o evde **Rasûlüllah**'ın kölesi değil, oğlu idi. Ve hayatından çok memnundu. (Kim bu şerefe erer de öyle bir âileye, öyle bir yuvaya kavuşur da memnun olmaz ki!)

Derken annesi ile babası iz süre süre oğullarının **Mekke**'de ve **Muhammedü'l-Emin**'in elinde olduğunu öğrenmişler. Bundan da çok memnun olup sevinmişlerdi. "**Gidelim, anlatalım, oğlumuzu kölelikten kurtaralım, alalım, gelelim.**" diyerek, **Mekke**'ye ve **Hâne-i Saâdet**'e gelmişlerdi. Zeyd'i de çağırtarak durumu olduğu gibi **Rasûlüllah**'a anlattılar. **Zeyd** anne babasını görünce onların boyunlarına atıldı. Hem anne-baba hem de Rasûlüllah hepsi ağlaştılar.

Peygamberimiz onlara; "**Bu hususta karar Zeyd'indir. O hangimizi tercih ederse, Zeyd onundur.**" buyurdu. Anne-baba da nasıl olsa bizi tercih eder, diye bu teklif karşısında daha çok sevindiler. Peygamberimiz Zeyd'e: "**Ey Zeyd! Annenle babanı veya benimle Hatice anneni şu anda seçmekte hürsün.**" buyurdu. Hz. Zeyd hiç düşünmeden, tereddüt etmeden koşup Rasûlüllah'ın boynuna sarıldı ve; "**Ben hiçbir kimseyi Allah'ın Rasûlüne tercih edemem.**" dedi.

Anne ve babası Zeyd'in bu hareketinden çok üzüldüler ve üç kere ona; "**Sana yazıklar olsun; çünkü sen köleliği hürriyete ve başkasını bize tercih ettin.**" dediler.

Hz. Zeyd de: "**Evet, bu zâtı size tercih ettim. Çünkü ondan gördüklerimi size anlatamam. Sizler kaderinize râzı olun.**" dedi. Bunun üzerine Rasûlümüz onları memleketlerine uğurladı ve onlara dönerek; "**Sizler şâhid olun ki ben de**

Zeyd'i kendime köle değil, oğul edindim. Artık o bana, ben de ona vârisim." buyurdu. *(İslâm Türk Tarihinde Altın Sayfalar)*

ALLAH'I SEVMEK RASÛLÜ'NE TÂBİ OLMAYI GEREKTİRİR

Zeyd'in oğlu **Usâme** (r.anhümâ) anlatıyor:

"Ben **Rasûlüllah**'ın (sav) yanında oturuyordum. **Ali** ve **Abbas** (r.anhümâ) gelip (huzura girmek için) izin istediler. Efendimiz aleyhi's-salâtü ve's-selâm;

– **Ne getirdiler biliyor musun**? buyurdular.

– Hayır, bilmiyorum, dedim.

– **Ama ben biliyorum, onlara izin ver!** buyurdular. Onlar da girdiler.

– Ey Allah'ın Rasûlü! Ehlinden sana hangisi daha sevgili? Onu sormaya geldik, dediler. Rasûlüllah (sav);

– **Fâtıma binti Muhammed**, buyurdular.

– (Kan bağı olan) âilenden kimi sevdiğinizi sormuyoruz. (Yakınlarınızdan kimi sevdiğinizi) soruyoruz, dediler.

– **Ehlimin bana en sevgili olanı; kendisine** (hidâyet ederek) **Allah'ın nimetlendirdiği,** (âzâd edip evlat edinmemle de) **kendimin ikram etmiş olduğum kimsedir!** buyurdu ve **Usâme bin Zeyd'i** zikretti.

– Pekâlâ sonra kim? dediler.

– **Sonra Ali bin Ebî Tâlib!** buyurdular. Amcası Abbas (ra);

– Ey Allah'ın Rasûlü! Amcanı en sona bıraktın! dedi. Bunun üzerine;

– **Ali, hicrette senden önce davrandı!** cevabını verdiler." *(Tirmizî, Sünen, Menâkıb, 3821)*

İşte Rasûlüllah Efendimiz'in yanında, sözde kölesi o **Zeyd**'in oğlu **Usâme**'nin değeri de buydu! Böylesine yüksekti…

Âlimler, bu hadîs-i şerîften hareketle sevgi sıralamasının kan yakınlığına göre değil, efdaliyete göre olması gerektiği hükmünü açıklamışlardır.

Bundan sonra da kendisi gibi Allah'ın bir mahlûku olması hasebiyle diğer insanlarla iyi geçinmek ve varlıkların tamamını, Yunus Emre'nin ifade ettiği gibi; "Yaratılanı Yaratan'dan ötürü sevmelidir".

EVLAT EDİNME MESELESİ ÜZERİNE KISA BİR AÇIKLAMA

Bilindiği üzere dinimizde, yoksul, kimsesiz, yardıma ve bakıma muhtaç çocuklara bakmak ve onların dünyevî-uhrevî hayatlarının tanzimi için gayret sarf etmek teşvik edilen hayırlı bir iştir.

O bakımdan görüp gözetmeye, yardım ve bakıma ihtiyacı olan bir çocuğa sahip çıkabilir, onu kendimize evlat edinebiliriz. Böylece onu hayata hazırlar, eğitim ve öğrenimini üstlenir, dînî-millî, ahlâki-kültürel gelişimine katkıda bulunur, ergenlik çağına gelinceye kadar kendi çocuğumuz gibi bağrımıza basar, kucağımızda tutabiliriz.

Ancak, bâliğ olduktan yani ergenlik çağına ulaştıktan sonra durum değişir; artık ona aynı yakınlığı gösteremeyiz. Şayet erkekse, evin hanımı; kız ise evin erkeği onunla kapalı bir odada yalnız kalamaz. Zira o bizim öz evlâdımız değil evlatlığımızdır, neticede bir başkasının çocuğudur. Ona, **oğlum** demekle oğlumuz, **kızım** demekle kızımız olmaz. O bir yabancıdır. Üstelik artık çocuk olmaktan çıkmış, büyümüştür. Yabancı bir kızla-kadınla yabancı bir erkek bir evde, daha açıkçası başkalarının ancak onların izniyle görebileceği-girebileceği kapalı bir yerde başbaşa kalabilir mi? Tabii ki kalamaz. Kalırsa ne olur? Fıkhî Tâbiriyle "**halvet-i sahîha**" olur ki haramdır. Kısacası, sokaktan evimize gelen yabancı bir erkek ya da yabancı bir kız neyse, evlatlık edinilen çocuk da evlat edinen kişi veya kişiler için aynıdır.

İşte evlat edinmede esas mesele bu noktadadır, sıkıntı ve zorluk burada başlamaktadır.

Şayet denilirse ki;

"Biz bunlara, ergenlik çağına kadar kendi evlâdımız gibi bakarız; bâliğ olduktan sonra da yabancı biri gibi muhatap oluruz. Zaten evlendirdikten sonra evlerimiz, yollarımız ayrılır; bizimle münâsebetleri, iki yabancının münâsebeti gibi olur."

İşte o zaman mesele kalmaz, söz konusu mahzurlar da ortadan kalkar. *(Fazilet Takvimi, 1996)*

BU ÂYETLERLE YIKILAN TABULAR VE YERİNE KONAN İLÂHÎ AHKÂM

1. İslâm'da, Allah ve Rasûlünün koyduğu bir hükümde, hiçbir mü'mine bir başka tercih hakkı verilmediği, bildirilmiştir. (Herkes bunu böyle bilmelidir ey Reformistler-deformistler!)

2. İslâm'da, bir kimseyi evlat edinmekle, kan ve süt yoluyla tahakkuk eden gerçek akrabalık, mahremiyet ve verâset tahakkuk etmez. Bunu da bilmiş oluyoruz.

3. İslâm'da, insanların hepsi Hz. Âdem'dendir, onun neslinden gelmektedirler. Ve aslen birbirlerine eşit hem de hepsi hürdürler. Dolayısıyla İslâm'da hürle köle arasında insan olarak bir fark yoktur, bunu öğreniyoruz.

4. İslâm'da, Hz. Zeynep gibi asil ve güzel bir kız, Zeyd gibi aslen bir köle ile evlendirilebilmeli ve o asil kız, ona hizmet etmeli ki aradaki fark tatbikatla giderilmeli, köle ayırımı resmen kalkmalı.

5. İslâm'da, eski Arap kanunları ve örfleri geçerliliğini kaybedip yok olmalı. Dolayısıyla bir adam oğlunun karısı ile evlenemez amma evlatlığının karısı ile evlenebilir. Bu yeni hükmü herkes öğrenmeli.

6. İslâm'da, Allah ve Rasûlünün emirleri veya onların izinleri yerine getirilirken, kimsenin levmine (ayıplamasına-kınamasına) bakılmaz. Emirler ne ise aynen uygulanır.

7. İslâm'da, bir köleye en asil bir kız bile nikâh edilebilir. Sonra da onun boşadığı dul bir kadınla babalığı bile evlenebilir...

Dahası İslâm'da, o kölenin on sekiz yaşındaki oğlu **Usâme**, **Cihâr-i Yâr-i Güzîn** Efendilerimizin bile asker olarak bulunduğu bir orduya **komutan** tayin ediliyor... Ve hiç kimse itiraz etmeden bunu kabul ederek, aradaki asalet, hürriyet farkları bu tatbikatla bütün cihana ilan ve ispat ediliyor.

KÖLELİK VE TARİHİ

İslâm düşmanları, bilerek veya bilmeyerek köleliği, taaddüd-i zevcâtı (çok evliliği) İslâm dinine mâletmeye sonra da bunu vesile ederek İslâm'a dil uzatmaya kalkarlar, bunu her fırsatta önümüze getirirler.

İslâm'da çok evliliğin olduğunu ama bunu İslâm'ın teşvik değil, tahdît ettiğini aslında da İslâm'dan çok önce ve sonra da bunun bulunduğunu yukarıdaki nikâh bahsinde izah etmiştik.

Köleliğe gelince...

İslâmiyet Hz. Âdem'den beri var olagelen köleliği tesis eden/kuran değil, bilâkis kaldıran bir din olmuştur.

فَكُّ رَقَبَةٍ buyurularak Sırat'ı geçmenin, cennete ermenin birinci şartını köle âzâd etmek olarak Kitabımız vaz etmiş; orucun, yeminin, zıhârın, kefâretlerini de hep ilk olarak köle âzâd etmeye bağlamıştır. Ve bunu yapan, emreden yegâne Semâvî din, İslâm dini olmuştur.

Rasûlüllah'ın bu hususta tavrını-tutumunu, Hz. Zeyd'de de gördüğümüz gibi kölesini döven sahâbesi İbn-i Mes'ud'u arkadan elini kaparak îkâz eden ve ona; "**Huzurullah'da bu kölenin sana aynı muâmeleyi yapmasından korkmuyor musun?**" diyerek kendisini azarlayan ve kölesini âzâd etmeden elini bırakmayan Rasûlüllah değil mi?

Ve yine son nefeslerinde bile,

أُوصِيكُمْ بِالصَّلاَةِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْدِيكُمْ

Yani: "**Sizlere namazı tavsiye ediyorum ve elinizin altındakilerine iyi muâmele etmenizi tavsiye ediyorum.**" buyurarak bu âlemden ayrılan, Rasûlüllah Efendimiz'den başka bir peygamber var mı?

Bunlar, bu hususta bize ondan en güzel deliller, en güzel tavsiyeler, en güzel örnekler değil mi?

Köleliği sanki İslâmiyet icat etmiş gibi İslâm dinine saldıran Batılılara ve dinimizi bilmeyen içimizdeki zavallılara, yukarıda naklettiğimiz bilgilerin ve İslâmî tatbikatın ışığında bir kere daha kölelik mevzuuna göz atarak, meseleyi özetleyecek olursak deriz ki:

a) İslâmiyet ve Müslümanlar, köle âzâd etmeyi, cennete gitmenin, girebilmenin birinci şartı olarak görmüş ve köle âzâd etmeye koşmuşlardır.
b) İslâm'ın Peygamberi Hz. Muhammed Mustafa (sav) köleleri bağrına basmış, yediğinden yedirmiş, giydiğinden giydirmiş ve köle sahiplerine de bunu emretmiştir.
c) Yine Peygamberimiz, kölesini dövenin elinden tutmuş; "Yavaş ol, ne yapıyorsun?" diye onu azarlamış ve kölesini âzâd etmeden o eli bırakmamıştır.
d) Ve yine Peygamberimiz, kölesi Hz. Zeyd'i bir köle değil, oğlum ve vârisim diyerek bağrına basmış, o köle de onu anne ve babasına tercih etmiştir.
e) Ve nihayet, o köle onun terbiyesinde büyümüş ve yine onun terbiyesiyle (kız çocuğunu diri diri toprağa gömme vahşetini dahi işlemiş olan) Hz. Ömer Kudüs'ün fethine giderken bir deveye kölesiyle nöbetleşe binme faziletine erebilmiştir. Ne mutlu ona Ümmet olup onun yoluna tabi olanlara!

KİM BARBAR, KİM MEDENİ?

İslâm'a dil uzatan Batılılara gelince…

Onlara da birkaç sözümüz var:

1. Daha bir asır öncesine kadar, Afrika ve Asya'dan gemiler dolusu kadın-erkek, çoluk-çocuk toplayıp Avrupa'ya götüren, yolda ölen veya ağır hasta olanlar olursa, onları denize atanlar, sağ kalanları götürüp New York, Paris, Londra sokaklarında hayvan gibi satanların torunları değiller mi bunlar?

2. Daha yarım asır öncesine kadar, siyahları değil okullarına, halk otobüslerine bile almayan; onlara insan gözüyle bakmayan, seçme ve seçilme hakkı vermeyen ve biraz hürriyet isteyen Malcolm ve Elijah Muhammed gibileri hemen yok edenler, onlar ve babaları değiller mi?

3. İspanya'da yıkanan insanları, bu ya Müslümandır ya Müslüman olacak diye, engizisyon mahkemesi kararıyla cayır-cayır yakanlar, onların babaları, dedeleri değil miydi?

4. Bugün, genetik çalışmalar neticesinde aslen Asya kökenli ve Türk asıllı oldukları ilmen sabit olan, Amerika'nın eski sahipleri yerlilerin köklerini bile kazıyan bu Batılılar ve bunların babaları değil mi?

5. Meksika'daki Aztekler'i kıyıma uğratıp onların vatanlarına konanlar, bu Batılılar ve bunların babaları, dedeleri değil mi?

Medeni olmak bu mudur Allah aşkına!

İslâmiyet ise fertleri-cemiyetleri-milletleri esir etmedi. Ama haydi bir an için "etti" diyelim; fethettikleri yerlerin halkına Müslümanların yaptıkları muâmeleler, insanlık adına ettikleri hizmetler, oralara götürdükleri medenî eserler şayet barbarlık ise ya bunların yaptıklarına ne demeli? Dolayısiyle insaf edip bir düşünelim… Sonra da elimizi vicdanımıza koyup soralım: Kim barbar, kim medeni?

Ya bugün şu komünizm sevdasına kapılıp esir olanlara, kapitalizmin köleleştirdiklerine ne demeli? Onlar (komünist ve kapitalistler) insanları kendilerine esir etmekle kalmadılar, ellerinden ırzlarını-namusların, mallarını-mülklerini, hattâ canlarını da alıp telef ettiler. Binlercesini Sibiryalara vesair işkence kamplarına sürerek yok ettiler değil mi?

Bir de İslâm'a bakalım: Bedir'de esir alınanları Peygamberimiz ayırmış, her on kişiye okur-yazarlılığı öğretmeleri karşılığında onlara hürriyetlerini bahşetmiştir. Bu, dünyanın neresinde görülmüştür? Böyle bir Peygamber ve O'nun Ümmeti esaretçi ve vahşi olabilir mi?

Batının-Batılıların durumunu, tutumunu, tavır ve davranışlarını ise yakın tarihten örnek bir belge açıklamayı sürdürelim.

İngilizlerin meşhur Orta doğu uzmanlarından Peter Manfi, The Ottoman yani Osmanlılar isimli kitabında diyor ki:

"Biz Batılılar! Osmanlı devletini yıkmak için Araplara ve diğer Osmanlıya bağlı topluluklara hep şöyle propaganda ettik:

"Osmanlılar müstevlîdir (işgalcidir). Sizleri millet olma hakkından ve hürriyetlerinizden mahrum etmişler, sömürüyorlar. Ve köle olarak kullanıyorlar. Biz, sizleri onların esaretinden kurtaracağız, dedik. Böyle çok propagandalar yaptık. Onlar da bizim bu propagandalarımıza ve verdiğimiz altınlarımıza kandılar. Osmanlıya karşı ayaklandılar. Biz onlarla birleşerek Osmanlıyı yıktık.

"Fakat Araplar için ve diğer tebaa milletler için değişen bir şey olmadı. Dört yüz sene beraber olup da Haçlılara karşı mücadele ettikleri Osmanlıya sırtlarını döndüler. Ve biz Haçlılarla beraber oldular. Bu defa da Osmanlı'nın yerine tabii ki Haçlılar geçti. Onlar da bu sefer Haçlıların esiri oldular. Biz bununla da yetinmedik, aralarındaki çeşitli mezhepleri de körükledik. Ve İslâm'ı içinden yıkmaya çalıştık, vs. vs. *(16 Ağustos 1994 Tarihli Fazilet Takvimi)*

Halen de vaziyet aynıdır, hattâ ondan vahim bir şekilde sürüp gitmektedir.

BİR HİKÂYE

Vaktiyle adamın birisi maymunu terbiye ederek yetiştirmiş ve gün ortası eve istirahate veya alışverişe giderken onu dükkânına bekçi bırakırmış. Hırsızın biri gelmiş, dükkânı soyacak ama maymun fırsat vermiyor. Çaresiz, geçmiş maymunun karşısına, başlamış esnemeye. O esnerken, maymun da başlamış esnemeye… Nihayet maymunu uyutmuş, dükkânı soymuş, malları alıp gitmiş.

Dükkân sahibi gelip maymunun uyuduğunu, dükkânının soyulduğunu görünce, maymunu müthiş bir şekilde dövmüş.

Gel zaman git zaman adam maymunu dükkâna bırakıp gene bir yere gitmiş, hırsız da yine gelmiş. Maymunun karşısına oturup esnemeye başlayınca, maymun eliyle göz kapağını açarak; "pişşt" demiş. Yani maymun artık gözünü açmış. "Maymun gözünü açtı" darb-ı meseli buradan kalmış.

Ey Müslüman kardeşlerim!

Soyulduğunuz ve soydurduğunuz vatan yetmedi mi? Bugüne kadar hırsız Batılılardan çektiklerimiz ve yediğimiz dayaklar yetmedi mi? Ne zaman adam olacak, ne zaman vatanımıza sahip çıkacak, ne zaman gaflet uykusundan uyanıp dostumuzu, düşmanımızı tanıyacak, ne zaman gözümüzü açacağız!

"İLMİN SONU ACZ VE CEHLDİR"

Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) Hazretleri buyuruyor ki: "**Bu yolda** (İslâm ve îmân yolunda) **herkes, acz-i küllî ile acziyetini** (kendisinin tamamıyla bir hiç olduğunu) **bilmek mecburiyetindedir.**" Ve yine buyuruyorlar ki: "**İlmin sonu acz ve cehldir. Yani: İnsan ilimde ilerleyerek, tekâmül ederek âciz olduğunu... Allah ve Rasûlü'nün bir bendesi olduğunu bilebilirse, o hürriyete ermiş gerçek bahtiyardır**."

ŞİİRLER

Bir şairimiz diyor ki:

Türkü yine o türkü, sazlarda tel değişti.
Yumruk yine o yumruk, bir varsa el değişti...

Bir başka şairimiz de şöyle sesleniyor:

Yiye her kim ki bir adamdan tuz ekmek
Gerekir canı gibi o kimseyi gözetmek
Gözetmeyip ona ederse hıyânet
Gözünü tuz tutar, dizini ekmek

50. DERS:

Âdil Olmak ve Adâleti Yaşatmak

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّ اللهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَائِ ذِى الْقُرْبٰى وَيَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾

Meali: "**Muhakkak ki Allah, size adâleti, iyiliği ve akrabaya yardım etmeyi emrediyor. Hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklıyor. O size, düşünüp tutasınız diye böylece öğüt veriyor.**" *(en-Nahl, 16/90)*

Tefsîr: İbn-i Mes'ud Hazretlerine göre Kur'ân-ı Kerîm'de hayrı, şerri en derli-toplu anlatan âyet, bu âyettir. Zira bu âyette; bizlere üç şey emrediliyor, üç şey de yasaklanıyor. Ki onlar, iyiliklerin de kötülüklerin de anasını teşkîl eden şeylerdir.

Emredilen üç şey:

1. Adâlet: Zulmü bırakmak, kimseye haksızlık etmemek (hayvanlar dâhil, canlı-camit hiçbir şeye), her hakkı sahibine vermek ve hakta-hukukta, Allah'ın huzurunda herkesin müsâvî olduğunu kabul etmek, buna gönülden inanmak...

2. İhsan: Hem nefsine (kendine) hem âilesine hem de cemiyetteki herkese (canlı-cansız bütün varlıklara) İlâhî ölçüler dairesinde iyi muâmelede bulunmak, hattâ kendisine kötülük yapana da iyilikle mukâbelede bulunabilmektir.

Nitekim **Hz. Ömer** devrinde seferden dönen ve **Medine**'den geçip köyüne gidecek olan bir **a'râbî** (çölde yaşayan Arap) nin devesi çok hasta ve topal olunca, Hz. Ömer'e müracaat edip ondan geçici olarak bir deve istedi. Hz. Ömer'in de öfkeli bir saatine rast geldi ve; "**Yalan söylüyorsun!**" diyerek onu kovdu. **A'râbî**, boynunu bükerek, huzurundan çıkarak yüklerini kendi sırtına, hasta devesini de yedeğine alıp o çöl sıcağında köyüne doğru giderken, bir taraftan da şöyle bir beyit okuyordu:

أَقْسَمَ بِاللهِ أَبُو حَفْصٍ عُمَرَ، مَا مَسَّهَا مِنْ نَقَبٍ وَلاَ دَبَرَ، إِغْفِرْ لَهُ اللّٰهُمَّ إِنْ كَانَ فَجَرَ ۞

Meali: **Hafs'ın babası** (Halîfe) **Ömer Allah'a yemin etti** (ve dedi ki): **Senin deven ne hastadır, ne de sakat.** (Bu sebeple) **günaha girdiyse eğer, ne olur Allah'ım onu affet!**

Hz. Ömer ilk andaki öfkeyle onu kovmuş, ama sonra da pişman olup gideceği yol üzerindeki bir kayanın arkasında saklanarak geçmesini beklemişti. Devesinin gerçekten hasta ve sakat olup olmadığını araştırmıştı. Durumun, **a'râbî**nin dediği gibi olduğunu, buna rağmen de kendisine kızmayıp, bilhassa yemin ederek kovduğu için ona duâ ettiğini, hakkında istiğfarda bulunduğunu görünce saklandığı yerden fırlamış; "**Allah'ım, Ömer'i affet! Allah'ım Ömer'i affet**" diyerek **a'râbî**nin boynuna sarılmış ve yüklerini kendi devesine yükletip, onun hasta devesini de yedeğine alarak **Medine**'ye dönmüştü.

İşte, ta'lim ve terbiyesini Allah ve Rasûlü'nün mektebinde ikmâl edenler, idârecisiyle-idâre olunanıyla, şehirlisiyle-köylüsüyle böyle yetişmişlerdi.

3. Yakın akrabaya vermek: Durumu müsait olan her Müslüman yakın akrabasından başlayarak bütün hak sahiplerinin haklarını, zekât, öşür, fitre, sadaka-nafaka ve hediye olarak verecek, onları dâimâ görüp gözetecek.

Allah Teâlâ'nın bu âyetle **yasakladığı üç şey** ise şunlardır:

1. Fahşâ: Gerek söz bakımından ağızdan çıkanlar, gerek fiil bakımından âzâlarla irtikab edilen her kötü şey. Meselâ: Yalan söylemek, iftira etmek, zina ve livatada vesair günahlarda bulunmak gibi.

2. Münker: Şer'-i şerîfin veya akl-ı selîmin insana yakıştıramadığı ve kötü gördüğü şeyler ki Allah Teâlâ bunları da yasaklıyor.

3. Bağy: Zulmen ve cebren insanlara karşı gelmek, haksızlık yapmak, onlara üstünlük iddiasında bulunmak, insanlara zulüm ve işkence etmektir. Bu da üçüncü yasak oluyor. *(Hasan Basri Çantay'ın Meali)*

ADALET NEREDE OLACAK?

Adâlet, îtikatta/inançta, ibadette, sözlerimizde, fiillerimizde, ahlâkımızda, tavır ve davranışlarımızda, ticaret ve muamelatımızda, hâsılı meşrû olan her şeyde olmalıdır.

Bunu biraz daha açacak olursak, **adâlet başlıca üç yerde olmalıdır**, diyebiliriz. Şöyle ki:

1. مِنَ الْعَبْدِ وَبَيْنَ اللهِ

Yani: **Allah'la kul arasında**, bütün evâmir ve nevâhiye (emirlere ve yasaklara) riayet etmek buraya dâhildir. Ayrıca: Hukûkullah'ı (Allah'ın haklarını) kendi haklarına tercih etmelidir.

2. بَيْنَهُ وَبَيْنَ نَفْسِهِ

Yani: **Kişi kendinde-nefsinde âdil olacak** ve kendini helâk edecek günahlardan kaçınacak. Kötü işleri terk edecek. Namaz-niyaz sahibi olup, her türlü

kötülükten uzaklaşarak kendine âdil davranacak ve yarın yanmasını önlemeye çalışacak.

3. بَيْنَ الْعَبْدِ وَبَيْنَ الْخَلْقِ

Yani: **Kulla kullar arasında adâlet**. Kişi, mahlûkâtla uyum içinde yaşayacak. Onlara, elinden geliyorsa nasihat edecek, bütün mahlûkâta hıyânet etmeyi ve zulmu terk edecek. Herkese (hattâ hayvanlara bile) âdil ve merhametli davranacak.

MEVZUMUZ İLE İLGİLİ HADİSLER

Hadîs-i şerîf:

أَهْلُ الْجَنَّةِ ثَلاَثَةٌ: ذُو سُلْطَانٍ مُقْسِطٍ مُتَصَدِّقٍ مُوَفَّقٍ، وَرَجُلٌ رَحِيمٌ رَقِيقُ الْقَلْبِ لِكُلِّ ذِى رَحْمٍ وَمُسْلِمٍ، وَرَجُلٌ عَفِيفٌ ذُو عَيَالٍ، وَأَهْلُ النَّارِ خَمْسَةٌ: اَلضَّعِيفُ الَّذِي لاَ صَبْرَ لَهُ عِنْدَ الشَّهَوَاتِ فَلاَ يَرْتَدِعُ عَنْ حَرَامٍ اَلَّذِينَ هُمْ فِيكُمْ تَبَعًا لاَ يَبْغُونَ أَهْلاً وَمَالاً، وَالْخَائِنُ الَّذِي لاَ يَخْفَى لَهُ طَمَعٌ فِي شَيْءٍ وَإِنْ رَقَّ إِلاَّ خَانَهُ، وَرَجُلٌ لاَ يُصْبِحُ وَلاَ يُمْسِي وَهُوَ يُخَادِعُكَ صَبَاحَهُ وَمَسَائَهُ وَذَكَرَ الْبُخْلَ وَالْكِذْبَ ۞

Mânâsı: "**Ehl-i cennet üç sınıf insandır:**

a) Saltanât sahibi olup, halkına, tebaasına âdil davranan. Herkese tasaddukta bulunan ve (adil-güzel bir idârede) muvaffak olmuş olan sultan.
b) Merhametli olan, kalbi yumuşak ve herkese iyilik yapmaya çalışan kimse.
c) Çoluğu-çocuğu çok amma (çalmayan-çarpmayan) iffetten, namusluluktan ayrılmayan kimse.

Cehennem ehli olanlar da beş sınıftır:

a) Zayıf, fakir, fakat şehevî (duyguları kamçılayan) şeylere karşı sabrı olmayan ve harama düşmekten korkmayan kimse ki bunlar şimdi aranızdadır (aranızda vardır) ve sizlerin tebaanızdır. Sizden mal ve ehil istemiyorlar.
b) Hâin kimse ki herhangi bir şeyde hırsını gizlemiyor. Gizli bile olsa, mutlaka hıyânet ediyor.
c) Yine bir kimse ki sabah-akşam sana hıyânette bulunuyor.
d) Bahil, cimri kimse.
e) Yalancılar..." *(Şerh-u Mesâbih)*

إِنَّ الْمُقْسِطِينَ عِنْدَ اللهِ عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ: اَلَّذِينَ يَعْدِلُونَ فِي حُكْمِهِمْ وَأَهْلِيهِمْ وَمَا وَلُّوا ۞

Mânâsı: "**Ehline, idâre ettiği kimselere hükmederken adâletli davrananlar, Allah katında** (yarın) **nurdan minberler üzerinde bulunacaklardır**." *(Müslim: Riyâzu's-Sâlihîn, 658. Hadis)*

مَا مِنْ أَمِيرٍ يَلِي أُمُورَ الْمُسْلِمِينَ ثُمَّ لاَ يَجْهَدُ لَهُمْ، وَيَنْصَحُ لَهُمْ، إِلاَّ لَمْ يَدْخُلْ مَعَهُمُ الْجَنَّةَ ۞

Mânâsı: "**Müslümanların işlerini görmek üzere görevlendirilmiş bir emir** (idâreci. Vazifeyi kabul ettikten sonra eli altındakileri) **kötülüklerden nehye** (korumaya-uzaklaştırmaya) **çalışmaz, onlara güzel öğüt vermezse, o emir,** (yarın) **onlarla beraber cennete gidemez.**" *(Müslim: Riyâzu's-Sâlihîn, 652. Hadis)*

إِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ وَأَيْمَ اللهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتِ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا ۞

Mânâsı: "**Sizden evvelki ümmetler neden helâk oldular, biliyor musunuz? Çünkü onlardan asil olanlar** (beyler-paşalar, makam-mevki sahipleri, ileri gelenler ve onların çocukları) **çalarsa, onu bırakırlardı** (görmezden gelirlerdi). **Ama kimsesiz biri** (az bir şey bile çalsa) **haddi** (Allah'ın cezasını) **ona hemen tatbik ederlerdi. Allah'a yemin olsun ki Muhammed'in kızı Fâtıma da çalacak olsa, ben mutlaka onun da elini keserim**." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, Harf-i İnnemâ)*

عَجَّ حَجَرٌ إِلَى اللهِ تَعَالَى فَقَالَ: اِلٰهِي وَسَيِّدِي! عَبَدْتُكَ كَذَا وَكَذَا سَنَةً ثُمَّ جَعَلْتَنِي فِي أُسِّ كَنِيفٍ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ: أَوَمَا تَرْضَ أَنْ عَدَلْتُ بِكَ عَنْ مَجْلِسِ الْقُضَاةِ ۞

Mânâsı: "Bir taş, **Allah**'a niyaz etti ve dedi ki: '**İlâhî! Sana şu zamandan beri ben ibadette bulunuyorum. Buna rağmen sen beni bir kenef** (hela) **taşı yaptın**.' **Allah Teâlâ** da cevaben ona buyurdu ki: '**Sen haline râzı değil misin ki? Seni, içinde zulüm ile hükmeden kadıların-hâkimlerin bulunduğu mahkemelerin oturak taşı olmaktan kurtardım**."

Dikkat: Demek ki içinde hakla-adâletle hükmedilmeyen bir mahkemenin oturak taşı, sıradan bir hela taşından daha hacil (utanılacak) bir mevkidedir. Gerisini ehl-i insaf düşünmelidir.

TARİHTE ADALET UYGULAMALARI VE ÖRNEK ÂDİLLER

1. Rasûlüllah Efendimiz: Şüphesiz insanlık tarihinde en büyük âdil, adâlet timsali Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa'dır (sav). Çünkü onu bizzat Hz. **Allah** yetiştirmiş, o da **adâlet**i ve **müsâvât**ı (hukuk karşısında herkese eşit muâmeleyi) hem hayatında tatbik ederek hem de **Ashâb**ına öğreterek onları yüceltmiş, **gökteki yıldızlar** haline getirmiştir. **Hz. Ömer gibi dünya çapında âdil insanları yetiştirmiştir**. Yine O; "**Çalan, kızım Fâtıma da olsa elini keserdim."** buyurmak sûretiyle adâlete ne kadar inandığını göstermiştir...

Yine Peygamberimiz; "**Allah'tan korkun! Adâletten ayrılmayın. Çünkü yerle gök adâlet üzere kurulmuştur, adâlet olmazsa yaşayamazlar."** buyurmuştur. İşte bu söze binaen, Hz. Ömer de اَلْعَدْلُ أَسَاسُ الْمُلْكِ buyurarak bunu tablolaştırmıştır.

Yine Peygamberimiz buyuruyor ki:

"**Bir emir adâletle muttasıf ise bir âlim de ilmiyle âmil ise onların vücûdunu toprak yiyemez, çürütemez. Kıyâmete kadar kemikleri çürümeden, vücûduna bir arıza gelmeden dururlar, mahşeri beklerler**."

Yine Peygamberimiz, tarihte meşhur İran hükümdarlarından "**âdil**" lakaplı Sâsâni şâhı **Nûşirevan**'ın *(saltanâtı: m. 531-579)* devrinde dünyaya gelmekle iftihar etmiştir.

Meşhur Abbâsî Halîfesi **Hârun Reşîd**, **Rasûlüllah**'ın (sav) bu hadîsini denemek üzere **Nûşirevan**'ın kabrini açtırmış ve **İki Cihan Serveri**'nin buyurduğu gibi onun vücûdunun çürümediğini görmüştür. Başında tâc olduğunu, tâcın bile çürümediğini ve tâcın alnının üzerine gelen kısmında üç satırlık bir yazı bulunduğunu görmüştür ki o satırların **ilkinde**:

"**Eğer bir padişah, mülk ve memleketinin gelişmesini genişlemesini istiyorsa, zamanının gerçek âlimlerini, bilginlerini bulmalı, onlara tâzim etmeli, saygıda kusur etmemeli ve onlardan istifade etmeli." İkinci satırda:**

"**Bir padişah mâlî imkân bulmak, fakirlikten kurtulmak, refaha ermek, milletini de refaha erdirmek istiyorsa, emri altındaki insanlara adâleti çoğaltsın.**" yazıyordu. **Üçüncü satırda**:

"**Eğer bir padişah veya herhangi bir kimse, düşmanlarını kahretmek ve onların mülküne de sahip olmak istiyorsa, cürüm ehlini** (suçluları, kabahatlileri) **affetsin."** yazıyordu.

2. Süleyman aleyhisselâm: Sadece insanlara değil, cinnîlere hattâ bütün mahlûkâta hükmetmiş, daha gençken **babası**nın (Dâvûd aleyhisselâm'ın) verdiği yanlış hükmü İlâhî ilham ile düzeltmiş ki bunu Kitabımız, فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمٰنَ

Yani: "**Biz onu**(n hükmünü) **hemen Süleyman'a bildirmiştik**." *(el-Enbiyâ, 21/79)* âyeti ile bizlere bildiriyor.

Yine bir gün, bu âdil peygamber, uyku esnasında iken göğsü üzerinde bir karıncanın gezinip kendini rahatsız etmesi ve uykusunu bozmasıyla karıncayı alıp yere çarpınca, karınca ona; "**Bu ne hiddet, bu ne şiddet ey Süleyman! Yarın hâkimlerin hâkiminin huzurunda karşı karşıya gelip durmayacak mıyız?**" der. Hz. Süleyman, derhâl yaptığı hatayı anlar ve karıncadan özür ve helâllik diler.

Karınca da: "**Şu üç şeyi yapacağına bana söz vermedikçe sana hakkımı helâl etmem**, der.

a) Bundan sonra hiçbir dilenciyi kapından boş çevirmeyeceksin.

b) Her yardım isteyene, yardım edeceksin.

c) Asla kibirlenip gülmeyeceksin..." *(Nüzhetü'l-Mecâlis)*

3. Hint ulemâsının, yüz deveyle taşınan kitaplarından, seçe seçe çıkarttıkları dört maddelik özet:

1) **Padişahlara adâlet tavsiyesine dair hükümler**:

Mevlânâ Mesnevi'sinde diyor ki: "**Eğer Padişahlar** (idâreciler) **âdil olursa, o ülkede herkes huzur içinde olur. Ama ahâliden/halktan biri inlerse, ondan bütün ahâli müteessir olur**."

2) **Ahâlinin iyi, medenî ve muti' olmasına** (isyankâr olmamasına) **dair hükümler**:

Nitekim bir beyitte: "**Padişahlar zâlim olursa, halk da itaatsiz ve anarşist olur. Zira arpa ekilen yerden, buğday bitmez.**" denilmiştir. (Türkçemizde de bu mânâda; "**Rüzgâr eken fırtına biçer.**" tâbiri meşhurdur.)

3) **Sıhhati korumaya dair hükümler**:

Bunun için de acıkmadan yemek yememeli, tam doymadan sofradan el çekmelidir.

4) **Kadınların ismetini muhâfazaya dair hükümler**:

Nitekim büyüklerimiz "**Sefih olursa kadın, alçalır beşeriyet**" demişlerdir.

ASHÂB-I KİRÂMDAN ADALET ÖRNEKLERİ

Dünyada adâletin en güzel örneklerini Müslümanlar vermişlerdir. Çünkü onların kitabı Hz. Kur'ân:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَاُنْثٰى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا...﴾

Meali: "**Ey insanlar! Muhakkak ki biz sizi, bir erkek ile bir dişiden yarattık. Sizleri şubelere** (milletlere) **ve kabîlelere ayırdık ki birbirinizi tanıyasınız...**" *(el-Hucurât, 49/13*) buyurarak insanların bir anadan bir babadan ve hepsinin eşit yaratıldıklarını beyan etmiştir.

Onların Peygamberi Hz. Muhammed Mustafa (sav) ise: "**İnsanların hepsi Âdem'den, Âdem ise topraktan yaratılmıştır.**" "**Ne Arab'ın Arap olmayana ne de Arap olmayanın Arap olana bir üstünlüğü vardır."** buyurmuşlardır.

Keza Kur'ân-ı Kerîm'de, yukarıda zikri geçen âyetin devamında,

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللهِ اَتْقٰيكُمْ اِنَّ اللهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴾

Meali: "...**Muhakkak ki Allah katında en iyiniz** (en değerli olanınız)**, takvâsı en ziyade olanınız** (O'ndan en çok korkanınız)**dır.** (Fazilet ve şeref, soyla-neseple değildir.) **Şüphesiz Allah Teâlâ her şeyi bilen, her şeyden hakkıyla haberdar olandır. "** *(el-Hucurât, 49/13*) buyurarak, üstünlüğün hilkatte değil, ahlâkta olduğunu beyan buyurmuştur.

İşte o mübârek **Kitap** ile o mübârek **Zât**'ın mektebinde yetişenlerden adâlet tabloları...

1. Hz. Ömer:

Bir gün Hz. Ali Halîfe Hz. Ömer'i makamında ziyaret etmişti ve çok neşeli bir şekilde sohbet ediyorlardı. Tam bu anda bir a'râbî geldi ve Hz. Ömer'e,

"**Yâ Ömer! Ben bu Ali'den davacıyım."** dedi. Hz. Ömer hemen biraz evvelki o samimi halini terk edip bütün ciddiyetini takındı ve Hz. Ali'ye dönerek:

"**Yâ Ebe'l-Hasan! Kalk hasmınla karşımda dikil!**" diye gürledi. Hz. Ali kalktı Hz. Ömer de mahkemelerini gördü, a'râbî de ayrıldı. Hz. Ali'yle eskisi gibi yine sohbete devam edeceğini zanneden Hz. Ömer:

"**Buyur ya Ali!**" dedi. Ama Hz. Ali'nin suratı asılmıştı.

Hz. Ömer: "**Sana kaba mı davrandım, kardeşim? Neden böyle yapıyorsun?**" deyince, Hz. Ali, adâlet timsali Hz. Ömer'e ders vererek dedi ki:

"**Hayır ya Ömer! Bana haksızlık yapmadın; lakin sen, adâletin hakkını yerine getirmedin. Onun için üzüldüm**." Hz. Ömer:

"**Ne yaptım söyle ya Ali?**" deyince de

"**Sen bana 'Ya Ebe'l-Hasan kalk!' diyerek ve unvanımla hitap ederek adâleti gözetmedin. Çünkü Araplarda künye, şanın-şerefin ifadesidir. Sen hasmıma nasıl hitap ediyorsan, bana da öyle hitap etmeliydin. Hakkıyla adâleti gözetmedin."** deyince, iki dost birbirine sarılıp, onları böylesine âdil yetiştiren âlemlere rahmet iki cihan güneşi **Rasûlüllah**'ı (sav) hatırlayıp, ağlaştılar. *(İslâm Türk Tarihi Altın Sayfaları, s. 211)*

2. Yine Hz. Ömer'in Zamanından bir başka örnek:

Suriye'nin en ileri gelenlerinden **Cebele bin Eyham** Müslüman olmuştu ve bir hac zamanı herkesle beraber hacca gelmişti. Yanında bir sürü hizmetçisi ve muhafızı da vardı. Tavaftaki izdiham sebebiyle her nasılsa bir garip, bunun yerden giden eteğine basmıştı. **Cebele** hiç sormadan ve **Kâbe**'de ve tavafta olduğunu düşünmeden o mübârek yerde garibin suratına tokatı patlatmıştı. Adam mukâbele etmemiş, fakat tavaftan sonra gidip **Hz. Ömer**'e şikâyetçi olmuştu. **Hz. Ömer** hemen **Cebele**'yi huzuruna çağırttı ve meseleyi ondan sordu. Cebele de: "**Evet vurdum! Az bile olmuş, kimin eteğine basıyor.**" dedi. Hz. Ömer: "**Suç itirafla sabit oldu. Allah'ın emri kısas gerek.**" buyurdu. Ve şikâyetçi garibi kısas yapmak üzere çağırdı.

Cebele: "**Şimdi bu da bana mı vuracak? Bu nasıl din! Bu nasıl adâlet!**" diyerek itiraz ettiyse de Hz. Ömer: "**O senin dediğin câhiliyet devrindeydi. İslâm onları sildi, süpürüp attı.**" buyurdu ve **garip** de onun işaretiyle tokatı **Cebele**'nin suratına patlattı. **Cebele** bunu bir türlü hazmedemedi. Haccı da Müslümanlığı da ve hattâ Suriye'yi de gurur ve kibrinden dolayı terk etti, gelip İstanbul'a yerleşti ve orada geberdi. *(age, s. 206)*

3. Adâlet timsâli Hz. Ömer ve oğlu:

İçki içtiğini haber aldığı oğluna bizzat kendi elleriyle hadd-i şer'îyi yani; İslâm hukukunun icabı olan cezayı icra edip, onu kırbaçlıyor. Hattâ seksen sopa da oğlunun dayanamayıp öldüğünü, buna rağmen yirmi sopayı da ölü cesedine tatbik ettiğini, sonra da ağladığını, ölen çocuğuna ağladığını zannedenlere ise; "**Hayır hayır! Ben ona değil Cenâb-ı Hakk**'ın:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلزَّانِيَةُ وَالزَّانِى فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِى دِينِ اللهِ...﴾

Meali: "(Bekâr olup da) **zina eden kadın ve zina eden erkekten her birine yüz sopa vurun; Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsanız, Allah dini(ni tatbik) hususunda sizi sakın acıma duygusu kaplamasın! Mü'minlerden bir grup da onlara uygulanan cezaya şâhit olsun.**" *(en-Nûr, 24/2)* **emr-i İlâhîsinden dolayı acaba sopayı vururken merhamet ettim mi diye ve bundan hesaba çekilecek miyim diye ağlıyorum."** buyurdu. *(Menâkıb-ı Hz. Ömer)*

Bir anekdot: Hayâtü's-Sahâbe'de ise Hz. Ömer'in bu oğlunun, onun tatbik ettiği bu ceza ile değil de Mısır'a gittiği ve Mısır'da bir ay sonra eceliyle öldüğü yazılıdır.

4. Hasta vâli Hazret-i Kudame'ye bile hadd-i şer'î:

Hz. Ömer halîfeyken Bahreyn vâlisi tayin ettiği Bedir Ashâbından Hz. Kudame'nin zaman zaman içki içtiğini Abdi Kays kabîlesinin serdarı Carud'dan

haber alıyor. Carud, iddiasına Ebû Hureyre'yi de şâhit gösteriyor. Ebû Hureyre de: "Evet neşeleniyordu." diyor. "Fakat siz bir kere de hanımına sorun." tavsiyesinde bulunuyor. Hanımına soruyorlar, hanımı hasta olan kocası Kudame'yi şer'-i şerîfe karşı korumuyor. "Evet, içiyor." diyor. Hz. Ömer'de içki cezasını icraya karar veriyor. Fakat Kudame çok hastadır. Hasta hasta içki cezası icra edilmeli mi? Bunu Ashâbın ileri gelenleriyle istişare ediyor. Neticede cezanın bekletilmemesine karar veriyor ve hasta o koca vâliye içki cezasını tatbik ediyor, görevden de alıyor.

Bu hâdise Hayâtü's-Sahâbe'de; "**Hz. Ömer'in, Vâlisi ve Kızı Hafsa'nın da Dayısı Olan Kudame'ye Dayak Atması**" başlığı altında şöyle anlatılmaktadır:

Hz. Ömer'in, Vâlisi ve Kızı Hafsa'nın da Dayısı Olan Kudame'ye Dayak Atması

Hz. Ömer, Kudame b. Ma'zun'u Bahreyn vâliliğine tayin etti. Kudame, Hz. Hafsa ve Abdullah b. Ömer'in dayısıydı.

Carud, Abdulkays'ın efendisiydi. Hz. Ömer'e Bahreyn'den geldi ve; "**Ey Mü'minlerin Emiri! Kudame içki içti ve sarhoş oldu. Ben bunu gözümle gördüm. Onun için bunu sana bildirmeyi bir vazife bildim.**" dedi. Hz. Ömer: "**Peki, seninle beraber şâhidlik yapan var mıdır?**" diye sordu. Carud "**Ebû Hureyre şâhittir.**" dedi. Hz. Ömer, Ebû Hureyre'yi çağırdı ve; "**Nasıl şâhitlik edersin?**" diye sorunca, Ebû Hureyre; "**Ben onun şarap içtiğini görmedim. Fakat sarhoştu ve kustuğunu gördüm.**" dedi. Hz. Ömer de; "**Sen şehâdette derinleştin.**" dedi. Sonra Kudame'ye yazdı. "**Bahreyn'den bana gel.**" diye emretti. Kudame, Medine'ye geldi. Carud, Hz. Ömer'e;

"**Bu adama Allah'ın hükmünü uygula**" dedi. Hz. Ömer de Carud'a;

"**Sen hasım mısın yoksa şâhit misin?**" diye sordu. Carud;

"**Ben şâhidim.**" dedi. Hz. Ömer;

"**O halde sen şâhitliğini edâ ettin.**" dedi. Carud bir müddet sesiz kaldıktan sonra tekrar Hz. Ömer'e gitti ve;

"**Bu adama Allah'ın haddini vur.**" dedi. Hz. Ömer;

"**Ben seni hasım olarak görüyorum. Seninle beraber bir tek kişi şehâdet etti.**" dedi. Carud;

"**Ey Ömer! Allah ile sana yemin verdiriyorum, böyle yapma!**" dediğinde, Hz. Ömer;

"**Ya diline sahip olursun veya sana kötülük dokundururum.**" dedi. Carud;

"**Ey Ömer, bu hak değildir, senin amcanın oğlu içki içsin, cezayı ben çekeyim!**" dedi.

Bunun üzerine Ebû Hureyre; "**Ey Mü'minlerin Emiri! Eğer sen bizim ikimizin şâhitliğimizden şüphe edersen Velîd'in kızı Hind'e haber gönder, ona sor.**" dedi. Hz. Ömer, Hind binti Velîd'e haber gönderdi. Ona yemin verdirdi. O da kocasının içtiğine dair şâhitlik yaptı.

Hz. Ömer Kudame'ye; "**Sana had vuracağım.**" dedi. Kudame,

"**Eğer ben senin dediğin şekilde içki içmişsem dahi bana had vuramazsın."** dedi, Hz. Ömer bunun sebebini sordu. Kudame,

"**Çünkü Allah 'Îmân edip sâlih amel işleyen kimselerin yiyip içtiklerinde herhangi bir günah yoktur'** *(el-Mâide, 5/93)* **buyurmaktadır."** dedi. Hz. Ömer;

"**Sen te'vili yanlış yapıyorsun. Sen eğer Allah'tan korksaydın, Allah'ın haram ettiğinden kaçardın."** dedi.

Sonra Hz. Ömer sahâbelere; "**Kudame'ye had vurulması hususunda ne diyorsunuz, görüşünüz nedir!**" diye sordu. Onlar da;

"**Hasta olduğu müddetçe ona had vurma.**" dediler. Hz. Ömer birkaç gün sessiz kaldıktan sonra, kesinlikle Kudame'ye had tatbik etme kararını vermişti ve sahâbîlere,

"**Kudame'ye had tatbik etmek hususunda ne dersiniz?**" dedi. Onlar,

"**O hasta olduğu müddetçe kendisine had vurmanı doğru görmüyoruz."** dediler. Hz. Ömer,

"**Eğer o kırbaçlar altında Allah'a kavuşursa, benim için cezanın benim üzerimde olduğu halde gitmesinden daha iyidir."** diyerek iyi bir sopa getirilmesini emretti. **Kudame'ye had vuruldu**. Kudame ile konuşmayı kesti.

Hz. Ömer hacca gitti. Kudame de onun yanında olduğu halde onunla konuşmuyordu.

Hacdan dönerken Hz. Ömer Sukya'da konakladı, uyudu. Uykudan kalkınca; "**Bana acele Kudame'yi getiriniz. Yemin ederim ki bana uyku halinde birisi geldi ve 'Kudame ile barış. O senin kardeşindir' dedi. Acele onu bana getiriniz!**" diye emir verdi.

Kudame'ye haber verdiklerinde Hz. Ömer'e gelmek istemedi. Hz. Ömer; "**Onu çekerek zorla da olsa getiriniz."** diye emir verdi. Onu getirdiler, onunla konuştu. Af talebinde bulundu. O da Hz. Ömer'i affetti. *(Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayâtu's-Sahâbe, İsabe, 3, 93, Abdurrezzak, Abdullah b. Rabîa'dan)*

5. Kisrâ'nın ve Kayser'in tahtlarını yıkan Amr bin Âs:

Babasının mevkisine ve vâliliğine güvenerek **Mısır**'da bir **Kıpti**'ye bir tokat atmıştı. Bunu duyan **Hz. Ömer**'in çok canı sıkılmış ve hemen **Amr bin Âs**'a bir mektup yazarak oğluna derhâl kısas yapmasını, emretmiş ve mektupta ayrıca şöyle sitem etmişti: "Yâ **Amr! Analarından hür olarak doğan insanları, siz ne zaman köle yaptınız?**" *(İslâm Türk Tarihi Altın Sayfalarından, s. 211)*

Hz. Ömer (ra) yine buyurmuştur ki: "**Âmirler, şiddet göstermeksizin kuvvetli, zâfiyet belirtmeksizin yumuşak olmalıdırlar**."

ECDADIMIZ OSMANLI'NIN ADALET ANLAYIŞI

1) Fâtih Sultan Mehmed: Hz. Fâtih İstanbul'u fethedip, Ayasofya'yı camiye çevirdikten sonra bir gün mâbedin dehlizlerinden bir iniltinin geldiğini

duydu. Hemen yanındakilere "**Kim bunlar? Bulun getirin!**" dedi; çünkü emir vermiş ve bütün mahkûmları serbest bırakmışlardı. Dehlizden çıkmayan ve orada ölmeyi tercih eden iki papazı alıp huzuruna getirdiler.

Hz. Fâtih onlara neden zindana atıldıklarını sordu. Onlar da Konstantin'e gittiklerini ve; "**Böyle adâletsiz bir dünyada yaşamaktansa, zindan daha rahat!**" deyip, zindanı tercih ettiklerini söylediler.

Hz. Fâtih: "**O halde sizlere şöyle bir teklifim var. Sizler İslâm adâletinin tatbik edildiği bizim ülkemizi bir geziniz. Müslüman hâkimlerin, Müslüman halkın davalarını dinleyiniz. Bizde sizdeki gibi adâletsizlik ve zulüm görürseniz, hemen gelip bana bildiriniz. O zaman siz de evvelki gibi uzlete çekilerek hayata küsmekte haklı olduğunuzu ispat edersiniz."** demiş.

Her iki papaz bu tekliften çok memnun olmuşlar. Padişah'tan bir izin belgesi alarak İslâm beldelerini gezmeye ve mahkemeleri tetkik etmeye başlamışlar. Bursa'ya uğradıklarında bir mahkeme olduğunu duymuşlar ve hemen oraya koşmuşlar. Bakmışlar ki bir Müslüman, bir Yahudi'den bir at satın almış, ancak hiçbir kusuru yok, diye satın aldığı at meğer çok hastaymış. Atı satın alan zât ertesi sabah atıyla Bursa kadısına gelmiş, mahkemeden karar alarak iâde etmek istemiş, ama hâkim vaktinde mahkemeye gelmediği için beklemekten ümidini kesip atıyla eve dönmüş, o akşam da atı ölmüş. Ertesi gün tekrar mahkemeye ve hâkimin huzuruna gelip, durumu anlatmış.

Bursa kadısı: "**İlk geldiğinizde makamımda bulunsaydım, sağlam diye satılan atı sahibine iâde ettirir, paranızı geri alırdım. Mâdemki elinizde ölmesine benim vaktinde gelmemem sebep oldu, öyle ise bu parayı benim ödemem gerekiyor."** diyerek atın değerini kendi kesesinden çıkarıp ödemek sûretiyle meseleyi halletmiş. Bütün bunları seyreden papazlar da bu adâlet anlayışı karşısında hayran kalmışlar.

Böylesi bir adâlet anlayışına şâhitlik ettikten sonra **İznik**'e geçmişler, İznik'te de bir mahkemeye şâhit olmuşlar. Mahkemenin sebebi şu: Bir Müslüman diğer bir Müslümana tarlasını satmış. Tarlayı satın alan tarlayı sürmeye başlayınca, sabanının ucuna bir şey takılmış. Nedir diye çıkarıp bakmış ki bir küp dolusu altın. Bunları alıp, hemen tarlanın ilk sahibine koşmuş: "**Kardeşim ben senden tarlanın-toprağın üstünü satın aldım, altını değil; eğer içinde bu altınların olduğunu bilseydin, elbette bana bu fiyata satmazdın, bu bana helâl olmaz. Al şu altınlarını!**" demiş. Tarlanın ilk sahibi de; "**Hayır, ben sana bu tarlanın içini-dışını, altını-üstünü hepsini birden sattım. Senin nasibine ben nasıl sahip çıkarım, bana helâl olmaz, alamam."** Demiş. Dolayısıyla mesele İznik kadısına intikal etmiş. Kadı her ikisini de dinledikten sonra, altınları aralarında taksim ederek, onları helâlleştirmiş.

Papazlar buradan da ayrılarak ve hayran olarak İstanbul'a dönmüşler ve durumu Hz. Fâtih'e anlatmışlar ve; "**Senin ülkende bu adâlet varken, artık mahzene kapanmamız gerekmez."** demişler.

2) **Kanûnî Sultan Süleyman:** Kırk altı sene, değil sadece **Osmanlı**'yı, tüm dünyayı idâre etmiş olan **Kanûnî Sultan Süleyman** Han'ın, öldüğü zaman kendisiyle birlikte defnini vasiyet ettiği bir sandık vardı. Bu sandık, kazılan kabri başına getirilip açıldığında içinden **Şeyhülislam'ın fetvâları** çıkmıştı. **Ebussuûd Efendi, Sultan**'ın onları niçin beraberinde götürmek üzere vasiyet ettiğini anlamış ve o **Müfti's-sekaleyn** *(hem insanların hem de cinlerin müftüsü)* lakaplı büyük zât ağlamıştı.

İşte bu **Kanûnî**, Serdar'ı (genelkurmay başkanı) **Bâli Bey**'e şu nasihatlerde bulunuyor:

"Her iyiliğin kaynağı adâlettir. Âdil olmayan kişinin elinden çıkan her iş kötü iştir. Bunun için Peygamberimiz; '**Bir günün adâleti yetmiş yıllık nâfile ibadetten daha üstündür.**' buyurmuştur. Öyle insanlar vardır ki ellerinde fırsat yokken doğru görünürler. Ama ellerine fırsat geçince Nemrut kesilirler.

Bâli Bey! Hizmetinde kullandığın adamların dış görümüne aldanma, mala ve paraya muhabbet göstereni devlet hizmetinde sakın kullanma! Zira o adamlar, Allah'ın bana emânet ettiği halkı ezerler, kıyâmette ise sorumlusu ben olurum.

Ey Gâzi Bâli Bey! Sana emânet ettiğim askerlerimin ve tebaamın gençlerini evlâdın, ihtiyarlarını baban, yaşıtlarını kardeşin bil! Bilhassa fukarâya şefkat ve muhabbetle ihsân kapılarını aç!" *(Sultan Süleyman'ın hayatından)*

3) **Büyük Selçuklu Sultanı Melikşâh (1055-1092):** Bir gün yanına veziri **Nizâmülmülk**'ü ve diğer erkânını da alarak Irak'ı teftişe çıkmıştı. Bütün Iraklılar başlarına vâli ve idâreci tayin edilenlerin kendilerine zulmettiklerini anlatarak şikâyetçi oldular ve şikâyetlerini ispat ettiler.

Melikşâh derhâl atından aşağıya atladı ve **halka**, **bizzat yakasından-paçasından tutarak kendisini, vâlinin konağına kadar sürükleyip götürmelerini emretti**. Halk bundan çekindi, o emrini tekrarlardı ve bunu onlara zorla yaptırdı.

"**Neden böyle yaptırdın?**" diyenlere de;

"**Bu şikâyetçiler haklıdırlar ve beni yarın Allah'ın huzurunda böyle sürükleme hakkına sahiptirler. O zaman Allah'ın huzurunda verecek cevap, serdedecek/ortaya koyacak mazeret bulamayacağımdan cezamı dünyada çekerek böyle mazlûmların insafına, affına ve merhametine sığındım. Belki bana acır, haklarını helâl ederler de ben de yarın Mahkeme-i Kübrâ'da kurtulurum."** dedi. *(İslâm Kahramanları)*

Sultan Melikşâh'ın sahip olduğu unvanlara, kendisinden önce hiçbir sultan kavuşamamıştı. Yaptığı fetihlerde hiç mağlup olmadığı için; "Ebû'l-Feth" lâkabını almıştı. Sahip olduğu ülkelerin genişliğini belirtmek için "es-Sultânü'l-a'zam,

Sultânü'l-âlem, Şehinşâh-i a'zam."... Emrindekilere ve halkına âdil davranışından dolayı "es-Sultânü'l-âdil" gibi lakapları dâimâ ismiyle birlikte söylenmiştir.

Veziri **Nizâmülmülk** onun hakkındaki düşüncelerini şöyle dile getiriyordu:

"**Melikşâh, Alp-Er-Tunga neslinden olup dindâr, âlimlere hürmet, zâhidlere iyilik, fakirlere şefkat ve halka adâlet gibi dünyada** (pek çok) **kimsenin hâiz olmadığı yüksek vasıflara-meziyetlere sahip bir cihan hâkimidir**."

İBRET DOLU GÜZEL SÖZLER, TARİHİ PROJEKTÖRLER

Eflâtun, kendi devrini ve içinde yaşadığı toplumun hukuksuzluğunu ifade için demiş ki:

"**Kanunlar örümcek ağına benzerler, küçük sinekler takılır ve ölür. Büyükler ise deler geçerler**."

Peki, insafla düşünüp günümüzle mukâyese ettiğimizde acaba onun anlattığı asırlar öncesinin Yunan toplumu ile bizim bugünkü toplumumuz arasında kayda değer bir fark göze çarpıyor mu?

Şeyhulislam **Mustafa Sabri Efendi** de millet olarak nankörlüğümüzü, geçmişimize sahip çıkmayışımızı, büyüklere saygı mefhumunu nasıl da rafa kaldırdığımızı dile getirerek demiş ki:

"**Tarihte hiçbir millet Türkler kadar kendi atalarına** (hem de ne atalar onlar!) **küfretmemiştir.**"

Ancak hepimizin yakînen müşâhede ettiği üzere filizlenen, yeşeren, yavaş da olsa gelişen-yetişen, serpilip gürbüzleşen güzîde bir neslin geldiği de muhakkak. Rabbim hem kemmiyet hem de keyfiyetlerini tezyit eylesin.

"ÜÇ KADIDAN İKİSİ CEHENNEMDEDİR..."

Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) Hazretleri medreseyi bitirdikten sonra **Kudât** (Hukuk Fakültesi) imtihanlarına girip onu da birincilikle kazanınca bunu bir telgrafla babasına bildiriyor. Babası da cevaben çektiği telgrafta Rasûlüllah Efendimiz'in; "**Hâkimler üçtür, ikisi cehennemde sadece biri cennettedir."** mealindeki hadîsini kastederek; "**Süleyman! Ben seni cehenneme gidesin diye İstanbul'a göndermedim."** diyor. Hazret de maksadının hâkimlik olmadığını, devrin bütün müsbet ilimlerini bitirmek olduğunu bildirince babası rahatlıyor.

Ecdâd, hâkimlikten-hüküm vermekten bu derece korkuyorlardı. Adâlet dağıtmayı sıradan bir meslek gözüyle görmüyorlar, mes'uliyetinden bu denli çekiniyorlardı.

İmâm-ı Âzam hazretlerinin kadılığı kabul etmeyişi ve bu sebeple zindanlarda çektiği çile ise hepimizin malumudur.

⁂

Üstâzım **Süleyman Efendi** Hazretlerinden bir tavsiye: "**Mahkemelerde işiniz olduğu zaman, halli için 1461 defa, وَاللّٰهُ غَالِبٌ عَلٰى اَمْرِهٖ okuyunuz ve öyle mahkemeye gidiniz."**

Âyetin meali: "**Allah emrinde gâliptir. Fakat insanların çoğu bunu bilmezler."** *(Yûsuf, 12/21)*

AKTÜALİTE

1965-1971 yılları arasında İzmir/Karşıyaka Merkez Vâizi iken, vaazlarıma devam eden Torbalı Askerî Şube Başkanı hemşehrim bir binbaşı vardı. Yıllardır boşanamadığı karısını bir gün öldüreceğini söyledi. Ben de "**Aman binbaşım! Ne diyorsun! Öyle şey olur mu!**" deyince; "**Ya ne yapayım?**" dedi. "**Kanun var, hukuk yoluyla ayrıl.**" dedim. "**Olmaz olur mu Hocam! Memlekette ud var, saz var, keman var, kanun da var."** dedi, başını salladı ve gitti. İşte ben o zaman çalgı aletlerinden birinin adının ülkemizdeki sözde mer'î "**kanun"**larla eş değer olduğu mizahi benzetmesini bu vesileyle öğrenmiş oldum...

ŞİİR

Adlî mahlasıyla şiirler yazan Sultan III. Mehmed, Osmanlı'nın devlet siyâsetini bir şiirinde şöyle özetliyor:

Yokdurur zulme rızâmız adle biz mâilleriz
Gözleriz Hakkın rızâsın emrine kâilleriz
Ârifiz âyine-i âlem-nümâdır gönlümüz
Rûzgârın cünbişinden sanmayın gâfilleriz
Hükm-i Mevlâya mutîiz fâriğiz tedbîrden
Biz tevekkül ehliyiz takdîrine kâilleriz
Gönlümüz kuhl-ı Sıfâhanı alır mı aynına
Tûtiyâ-yı gerd-i râh-ı dilbere mâilleriz
Pûte-i aşk içre Adlî kâlb edelden kalbimiz
Gıll u gışdan hâliyiz âlemde sâfî-dilleriz

Yani: Zulme rızâmız yoktur, bizler adalete meylederiz. Allah'ın rızâsını gözetiriz ve O'nun emrine boyun eğmişiz. Ârifleriz, gönüllerimiz cihanı gösteren birer ayna oldu. Zamanın değişiminden de gâfil değiliz. Mevla'nın hükmüne itaat ederiz, tedbire çok önem vermeyiz. Bizler tevekkül ehliyiz, takdir ne ise kabulleniriz. Gözlerimiz, sürmesiyle meşhur olan Isfahan boyasını kabul etmez; bizler sevgilinin bastığı topraktan yapılan sürmeyi isteriz. Ey Adlî! Kalplerimiz aşk potası içinde eritildiği günden beri kötü düşüncelerden uzağız ve bizler cihanda gönülleri saf olanlarız.

Fâtih'in oğlu Sultan II. Bayezid'in oğlu Yavuz Sultan Selim tahta çıkarken yaptığı nasihati bir Osmanlı şairi manzum olarak şöyle ifade ediyor:

Padişah oldunsa adli pîşe it
Zulm ü bî dâd eyleme endişe it
Merhamet it âciz ü bî çareye
Şefkat eyle bî kes ü âvâreye
Tangriçün it ehl-i ilme ihtiram
Dertmendün hatırın hoş gör müdân
Müfsidün neslini kes ger şah isen
Adle meylet bende-i Allah isen

(Ahmet Uğur, Kemâl Paşazâde,
MEB. Yay. Ankara, 1996, s. 132.)

Bugünkü Türkçeyle şu demek: Padişah oldunsa adâleti adet haline getir. Sakın zulüm ve adâletsizlik yapma. Aciz ve çaresizlere merhamet et. Kimsesiz ve gariplere şefkat et. Allah için ilim sahiplerine saygı göster. Dertlilerin gönlünü devamlı hoş tut. Padişah isen, fesatçı (insanların arasını bozan)ın neslini kes. Allah kulu isen adâlete meylet.

51. DERS:

Ülü'l-Emr'e İtaat

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اَطِيعُوا اللهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاُولِى الْاَمْرِ مِنْكُمْ فَاِنْ تَنَازَعْتُمْ فِى شَىْءٍ فَرُدُّوهُ اِلَى اللهِ وَالرَّسُولِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَاَحْسَنُ تَاْوِيلًا﴾

Meali: "**Ey îmân edenler! Allah'a itaat edin, Peygambere de itaat edin ve sizden olan emir sahibine de itaat edin. Eğer herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz; Allah'a ve âhiret gününe gerçekten inanıyorsanız, onu Allah** (Kitabı'na) **ve Rasûlüne** (Sünnetine) **arz edin. Bu daha iyidir-hayırlıdır ve sonuç bakımından da daha güzeldir.**" *(en-Nisâ, 4/59)*

Tefsîr: Âyetteki, مِنْكُمْ zamiri üzerinde duran müfessirlerimiz ve imamlarımız, bir emirin veya bir âmirin bizden olması için şu şartları aramışlardır:

1. Emir veya **âmir**, zâhirde-açıkta olacak, gizlenmeyecek. Ulaşılamayan kapılar, kapıcılar arkasında bulunmayacak. Tebaası yani idâre ettikleri onu görebilmeli ve ona ulaşıp, gerektiğinde hallerini arz edebilmelidir. Nitekim Hz. Ömer Efendimiz:

Bir yere bir emir veya bir vâli tayin edeceğinde ona şu dört şartı koşardı:

a) Vâsıtanın (o günün şartlarında atın, devenin) en iyisine binmeyeceksin.

b) Halkın yediğinden yiyecek, birinci sınıf undan ekmek yemeyeceksin.

c) İpekli ve birinci sınıf kumaştan elbise giyinmeyeceksin.

d) Kapıcı ve muhafız kullanmayacaksın. *(Şir'atü'l-İslâm)*

Bugün halkımızda o îmânı, o ahlâk ve terbiyeyi hâkim kılmamıza imkân olmadığı için iten kaktıran değil, fakat çeken ve aracı olan kapıcılar kullanılmalıdır.

Nitekim Hz. Fâtih de kapıcı kullanmıyordu; ama bir gün komutanlarıyla Otağ-ı Hümâyununda harita üzerinde bir harp stratejisi için çalışırken, birden "**Devletlû Sultanım kangunuz** (hanginiz)?" diyerek bir köylü içeri dalar. Ondan sonra Sultan Fâtih kapıcı kullanmaya başlar. *(Kemâl Abimiz'den)*

2. Emir veya **âmir**, memleketin yerli halkından akıllı, bâliğ, hür, Müslüman ve erkek olmalı. Çünkü Hz. Allah kâfir idâreciler için;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مَا جَعَلَ اللهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلاً﴾

Meali: "**Elbette ki Hz. Allah kâfirler için mü'minler aleyhinde bir yol** (başlarına geçmek için) **bir imkân verecek değildir, buyurulmaktadır**." *(en-Nisâ, 4/141)*

– Köleden emir olmaz. Çünkü o efendisinin hizmetiyle meşgul olacaktır, insanların ihtiyaçlarına lâyıkıyla bakamaz. **Ama bugün, nefsinin kölesi olanlardan maalesef emir oluyor, olabiliyor**. Bu da kaçınılması imkânsız bir gerçek/realite olarak karşımızda durmaktadır.

– Kadından da olmaz. Çünkü onlar hakkında Peygamberimiz;

هُنَّ نَاقِصَاتُ الْعَقْلِ وَالدِّينِ ۞

"**Onlar, din ve akıl yönünden noksandırlar**, buyurmuştur. Yine Peygamberimiz; "**Emîri** (idârecisi) **kadın olan bir kavim-millet, iflah etmez.**" buyurmuştur. *(Süyûtî, Câmiu's-Sagîr)*

– Sabî'den ve **mecnun**'dan da olmaz. Çünkü onlar da iç ve dışta mü'minlerin maslahat ve menfaatlerini (iyilik ve faydalarını) temine, korumaya muktedir olamazlar.

3. Emir veya **âmir**, siyasî ahkâmı icrâya muktedir olacak.

Emir veya Âmir, İlâhî kanunları tatbike muktedir, dirayetli ve sözü geçerli biri olmalı. Çünkü Peygamberimiz:

حَدٌّ يُقَامُ فِي الْأَرْضِ خَيْرٌ مِنْ مَطَرٍ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا ۞

Yani: "**Allah'ın hadlerinden bir haddin bile yeryüzünde tatbiki ve icrâsı oraya kırk sabah yağmur yağmasından daha hayırlıdır, daha bereketlidir.**" buyurmuştur. *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 204)*

4. Emir veya âmir, vatan hudutlarını ve vatandaşlarını müdafaaya muktedir olmalı. Vatana göz koyanın gözünü çıkarıp, önüne koyabilmelidir.

İşte size bir örnek: Meşhur Türk Hükümdarı **Alparslan**, vatanını elinden almaya, onu esir etmeye gelen **Haçlılar**ın karşısına **Ani** Kalesinde çıkınca, başına uzun ve beyaz bir sarık sarar. Üzerine de beyaz bir elbise giyer, günlerden ise Kurban Arefesi ve Cuma günüdür. Ordusuna şöyle hitap eder:

"**Kardeşlerim**! Bugün bütün İslâm âlemi sizin zafer haberinizi bekliyor ve sizlere duâ ediyor. Siz bugün hem vatanınız için hem de **i'lâ-yı kelimetillah** için çarpışacaksınız. Sakın düşmanın çokluğundan ürkmeyiniz. Çünkü onlar vatanlarını değil, canlarını kurtarmak için çarpışacaklardır.

"Sizler, hayatın müstear olduğunu ve asıl gayenin Allah yolunda cihad ve rızâullah olduğunu pekiyi biliyorsunuz.

"Eğer ben ölürsem, şu başımdaki sarık kefenim olsun. İşte adımımı harbe atıyorum. Bugün bütün İslâm âlemi kurban kanı akıtacaktır. Bizim kendi kanımızdan başka akıtabileceğimiz kanımız yoktur. Askerlerim! Elim kılıç tuttukça, bilin ki ben kâfirlerle çarpışacağım. Dinini, vatanını, padişahını seven arkamdan gelsin!" diyor ve harbe atılıyor. Ve neticede harp zaferle bitiyor.

Bu harbin neticesinde artık Anadolu ebediyen Müslüman Türklerin yurdu oluyor. Kral Diyojen de esirler arasındadır; ama Alparslan âlicenâblığını gösterip onu affediyor...

Bir Cuma sabahı Allah'a karşı
Malazgirt'te elli dört bin er,
Bestelediler en güzel marşı
Allahu ekber! Allahu ekber!

Ömer Öztürk

5. Emir veya **âmir**, bizim emir veya âmirimiz olabilmesi için mutlaka dinine bağlı, Allah ve Rasûlü'nün emirlerine tâbi kimse olacak.

Nitekim **Hz. Ebû Bekir** Halîfe seçildiğinde okuduğu ilk hutbesinde; "**Ben Allah ve Rasûlüne itaat edersem, siz de bana itaat edin. Eğer etmezsem, sizin de bana itaatiniz gerekmez."** buyuruyor.

Sevgili Peygamberimiz'in (sav), **Alkame** isminde bir zâtı, bir müfrezeye kumandan tayin etmişti. Alkame, yolda müfrezeye kızıp odun toplatarak ateş yaktırıp sonra da onlara; "**Girin ateşe**" diye emir verdi ama arkadaşları buna itiraz edip ateşe girmediler. Medine'ye dönüşte, acaba doğrumu yaptık, yanlış mı yaptık diye durumu Rasûlüllah'a arz edince, Peygamberimiz:

لَوْ دَخَلُوهَا مَا خَرَجُوا مِنْهَا أَبَدًا لاَ طَاعَةَ لِبَشَرٍ فِي مَعْصِيَةِ اللهِ إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ ۞

Yani: "**Eğer o ateşe Alkame'nin emri olarak girse idiler, artık bir daha çıkmayacaklardı.** (Cehennemlik olup, hep yanacaklardı). **Hiçbir beşere, Allah'a isyan karşılığında itaat yoktur** (itaat edilemez**). Beşere itaat ancak mâruf olan, yani Allah ve Rasûlünün emrettiği şeylerde olacaktır."** buyurdu. *(Buhârî)*

6. Emir veya **âmir**, mazlûmların hakkını zâlimlerden alabilecek.

Hz. Ebû Bekir halîfe seçildiğinde okuduğu o ilk hutbesinde yine buyurmuş ki: "**Mazlumun hakkını zâlimden alıncaya kadar, benim indimde/yanımda mazlûm, zâlimden daha güçlüdür**..."

Bir de **mânevî emirler** var. Onları da iyi seçip, emirlerine teslim olunmalıdır.

Nitekim bir münâfık genç **Cüneyd-i Bağdâdî**'ye gelerek, Peygamberimizin;

إِتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللهِ ۞

hadîsinin mânâsını sordu. Çünkü Peygamberimiz bu hadîsinde "**Mü'minin firâsetinden sakının! Çünkü o, Allah'ın nuruyla bakar.**" buyuruyor...

Hz. Cüneyd gencin bu sorusu karşısında bir müddet murâkabede kalıyor ve onun **münâfık** olduğunu manen tespit ediyor ve hemen ona; "**Îmâna gel, yoksa helâk oluyorsun.**" buyuruyor. Bu sözün dehşetiyle titreyen genç, secdeye kapanıp îmâna geliyor. *(Ferîdüddin Attâr, Tezkiretü'l-Evliyâ)*

7. Emir veya **âmir**, tebaasına zulmeden zâlim olmayacağı gibi zalimlerle de arkadaşlık edip, onlarla olmayacak. Çünkü Hz. Allah:

«أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلاَ تَرْكَنُوا اِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ...﴾

Yani: "**Ve zulüm yapanlara meyletmeyin** (yakınlık göstermeyin) **ki size de ateş dokunmasın. Allah'tan başka yardımcılarınız da yoktur. Sonra yardım da göremezsiniz.**" *(Hud, 11/113)* buyuruyor.

MEVZU İLE İLGİLİ HADİSLER

عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ السَّمْعَ وَالطَّاعَةَ فِيمَا أَحَبَّ أَوْ كَرِهَ: إِلاَّ أَنْ يُؤْمَرَ بِمَعْصِيَةٍ فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلاَ سَمْعَ وَلاَ طَاعَةَ ۞

Mânâsı: "**Müslüman bir kimse, üzerine, hoşlandığı veya hoşlanmadığı bir emir/idâreci tayin edildiğinde onu dinleyip itaat etmesi gerekir. Ancak emir, masiyetle emrederse, dinlemek ve itaat etmek yoktur**." *(Riyâzu's-Sâlihîn, 661 No'lu Hadis)*

إِسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَإِنِ اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ كَأَنَّ رَأْسَهُ زَبِيبَةٌ ۞

Mânâsı: "**Sizin üzerinize, başı kuru üzüm gibi Habeşî bir köle bile (idâreci olarak) tayin edilse, onu**(n sözünü) **dinleyin** (emrine**) itaat edin**." *(Riyâzu's-Sâlihîn, 664 No'lu Hadis)*

فَمَنْ كَرِهَمِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ، فَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شِبْرًا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً ۞

Mânâsı: "**Kim emîrinden gördüğü herhangi bir muâmeleden hoşlanmazsa, sabırlı hareket etsin. Zira kim sultan**(ının itaat dairesin)**den bir karış** (dışarıya) **çıkarsa, câhiliyet** (devri) **ölümüyle ölmüş olur**." *(Riyâzu's-Sâlihîn, 670 No'lu Hadis)*

ÂHİR ZAMAN EMİRLERİ - İDARECİLERİ

لاَ تَزَالُ يَدُ اللهِ هذِهِ الْأُمَّةِ مَا لَمْ يُعَظِّمْ أَبْرَارُهُمْ فُجَّارَهُمْ، وَمَا لَمْ يَرْفُقْ خِيَارُهُمْ بِشِرَارِهِمْ، وَمَا لَمْ يَمُلَّ قُرَّائُهُمْ إِلَى أُمَرَائِهِمْ، فَإِذَا فَعَلُوا ذلِكَ رَفَعَ اللهُ عَنْهُمُ الْبَرَكَةُ وَسَلَّطَ عَلَيْهِمْ جَبَابِرَهُمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِمُ الْفَاتَةُ ۞

Mânâsı: "**Allah'ın kudret eli** (rahmet ve bereketi) **bu ümmetin üzerinden kalkmaz. Ta ki bu Ümmetin iyileri, kötülerine hürmet göstermedikçe** (yağcılık-dalkavukluk yapmadıkça). **Seçkinleri, iyileri, şerlilerine yumuşak davranmadıkça... Kurraları** (âlimleri) **iş başındakilere meyledip, onlarla olmadıkça... Ne zaman ki bunlar olur ve işlenir, o zaman Hz. Allah onlardan** (ümmetten) **bereketini kaldırır, kötülerini veya zâlimlerini başlarına musallat eder. Kalplerine ise korku koyar ve onları fakir kılar**." *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, s. 185)*

Bugün, Batıya el açan, onların ianesine/yardımına muhtaç duruma gelen Müslüman milletlerin-toplumların hali ortada...

سَتَكُونُ عَلَيْكُمْ أَئِمَّةً يَمْلِكُونَ أَرْزَاقَكُمْ، يُحَدِّثُونَكُمْ فَيَكْذِبُونَكُمْ، وَيَعْمَلُونَ فَيُسِيُّونَ الْعَمَلَ، لاَ يَرْضَوْنَ مِنْكُمْ حَتَّى تُحَسِّنُوا قَبِيحَهُمْ، تُصَدِّقُوا كَذِبَهُمْ، فَأَعْطُوهُمُ الْحَقَّ مَا رَضُوا بِهِ، فَإِذَا تَجَاوَزُوا فَمَنْ قُتِلَ عَنْ ذلِكَ فَهُوَ شَهِيدٌ ۞

Mânâsı: "**Yakında başınıza bir takım idâreciler geçecek. Onlar, erzakınıza** (geçiminize, malınıza-mülkünüze) **el koyacaklar. Ve sizinle konuşurken yalan söyleyecekler** (palavra atacaklar). **Dâimâ kötü şeyler yapacaklar. Siz-ler de onların kötülüklerini iyi görmeyince** (yaptıkları yanlışları doğru ve güzel kabul edip tasvip etmeyince) **size kızıp, memnun olmayacaklar. Yalanlarını kabul etmeyince, sizden hoşnut da olmayacaklar. Onlar hakka rızâ gösterdikçe, siz de onlara iyilikte bulununuz. Ama onlar hakka tecavüz ederlerse, o zaman hak yolda öldürülenler şehidin ta kendileridir.** (Yani: Onlarla mücadele ederken, kim ölürse o şehittir)." *(Taberânî: Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Sin, 667 No'lu Hadis)*

TARİHÎ HÂDİSELERLE İDARECİLERE İTAAT

Mûsâ aleyhisselâm Cenâb-ı Hakk'a ilticâ ederek, bir millete olan rızâsının veya gadâbının (öfkesinin) alâmetlerini soruyor. Cenâb-ı Hak da ona buyuruyor ki:

إِذَا اسْتَعْمَلْتُ عَلَى النَّاسِ خِيَارَهُمْ فَهُوَ عَلاَمَةُ رِضَائِي، وَإِذَا اسْتَعْمَلْتُ شِرَارُهُمْ فَهُوَ عَلاَمَةُ سَخَطِي ۞

Yani: "**Eğer başlarına iyilerini geçirirsem. Bu benim onlardan râzı olduğum mânâsına gelir. Yok, kötülerini başlarına musallat edersem, bu da onlara gadâbımı ve öfkemi gösterir."** buyuruyor.

Sevgili Peygamberimiz de bir hadîsinde;

كَمَا تَكُونُونَ يُوَلَّى عَلَيْكُمْ ۞

Yani: "**Nasıl iseniz** (iman, amel, ahlâk bakımından) **üzerinize/başınıza öyleleri** (yani sizin gibiler) **âmir tayin edileceklerdir."** buyurmuştur. *(Şir'atü'l-İslâm)*

BAZI ÖRNEKLER

a) Hz. Muâviye: Halîfe Hz. Muâviye'nin huzurunda Ashâbın ileri gelenleri, Hz. Ömer devrinden bahsederek ona ta'rizde bulunuyorlar. Hz. Muâviye de onlara;

تَبَاذَرُوا أَتَعَمَّرُ لَكُمْ ۞

Yani: "Sizler Ebû Zer'leşin, ben de size Ömer olayım." diyor.

Çünkü ondan her zaman şikâyet eden Ebû Zer'e Hz. Muâviye akşamdan bir kese altın göndermiş, onu denemek istemiş, sabah da hizmetçilerini göndererek "Yanlışlıkla gönderdim, başkasına gönderecektim. Parayı geri göndersin." demiş.

Hz. Ebû Zer: "Hz. Muâviye'ye selâm söyleyin. Ben onun gönderdiği paraları Allah huzurunda mes'ul olurum diye bir gece bile yanımda tutmadım. Kalktım falan falan fakirlere dağıttım, geldim. Halîfe verdiğini geri istemeye yüzü tuttuğuna göre işte dağıttığım kimseler belli, gitsin onlardan geri toplasın; ama ben onun gibi hediye ve hîbemden dönemem." buyurmuş. İşte Muâviye bunun için "Siz Ebû Zer'leşin ben de size Ömer olayım." diyor.

b) Hz. Osman: Yine bir gün Hz. Osman kölesine bir kese altın verip; "Şu uyuyan adam var ya (Hz. Ebû Zer'i göstererek) git onun başında dur, uyanınca bu altınları ona verebilirsen, hürsün." diyor. Köle sevinerek altınları alıyor ve Ebû Zer'in başında bekliyor. Ebû Zer uyanınca altınları ona hîbe etmek istiyor, Ebû Zer: "Benim ihtiyacım yok." diyor ve kabul etmiyor. Köle: "Efendim, sen bu altınları kabul edersen, ben Hz. Osman'ın köleliğinden kurtulacağım." diye ricâ ediyor. Bu defa da Hz. Ebû Zer yine: "Olmaz alamam; çünkü alırsam sen Hz. Osman'ın köleliğinden kurtulacaksın; ama ben bu altınların kölesi olacağım." diyor ve reddediyor.

c) İmâm-ı Âzam Hazretleri: Bizim İmâmımız İmâm-ı Âzam Hazretleri Bağdat kadılığını kabul etmediği için zindana atılıyor ve her gün arttırılan dayaklar sebebiyle ölüyor. Bugün onun mensubu olan bizler de kadı, âmir, memur olamadık diye o makam ve mevkilerin peşinde ölüyoruz.

d) Adâleti ile meşhur **Nûşirevan:** Öleceğini anlayınca bütün evlatlarını başına topluyor ve onlarla vedalaşıyor. Onlar da hep beraber ağlaşıyorlar ve; "Babacığım! Senin bu hastalığına hiçbir ilaç hiçbir şifa yok mu?" diyorlar. Nûşirevan'ın da; "Tek bir ilaç var." diyor. Evlatları: "Aman baba söyle! Arayalım, bulalım, getirelim..."

Nûşirevan diyor ki: "Harap bir köyde virane bir ev bulacaksınız. Orada öten baykuşu yakalayıp getirecek, pişirecek bana yedireceksiniz. İşte benim şifam budur." Hemen oğulları memleketin dört bir tarafına yayılıp harap olmuş bir köy arıyorlar, ama Nûşirevan'ın âdil idâresi sayesinde harab olmuş ne bir köy, ne de o köy içinde virane bir ev ve ne de o viranede öten bir baykuş bulabiliyorlar. Boyunları bükük, dönüp geliyorlar. Çünkü Nûşirevan, hayatında bütün ülkesini imar etmiştir. Nihayet Nûşirevan ölür. Tahtının altından şu levha çıkar.

اَلْمُلْكُ لاَ يَكُونُ إِلاَّ بِالْعِمَارَةِ، وَالْعِمَارَةُ لاَ يَكُونُ إِلاَّ بِالرِّجَالِ، وَلاَ يَكُونُ الرِّجَالُ إِلاَّ بِالْأَمْوَالِ وَلاَ يَكُونُ الْأَمْوَالُ إِلاَّ بِالْعِمَارَةِ، وَلاَ يَكُونُ الْعِمَارَةُ إِلاَّ بِالْعَدْلِ ۞

Yani: "Mülk (ülke) imar edilmezse, mülk olmaktan çıkar. Mülkün imarı ise ancak adamlar sayesinde olur. Adamlar ise malsız-parasız olmaz, bir şey yapamaz. Para-pul da ancak ülkeyi imarla elde edilir. İmar edilen mülk de ancak ve ancak adâletle ayakta durur." *(Şir'atü'l-İslâm, s. 519)*

Demek ki bir ülkenin ihyâsı; iyi yetişmiş insanlar, iyi bir ekonomi, düzgün bir maliye ve adâletle mümkündür. Bunu da kısaca şöyle formüle edebiliriz: İnsan+Maddiyat+Adâlet= İhyâ olmuş, gelişmiş ve huzurlu bir ülke.

HAKKI HAYKIRAN GERÇEK ÂLİMLER

1. Haccac'ın yüzüne hakkı haykıran âlim Hatit ez-Ziyad Hazretleri:

Devir, Haccac devri. Ama Hatitü'z-Ziyad'ın da kimseden pervası yok. Onu yakalarlar, ellerini bağlayıp Haccac'ın huzuruna çıkartırlar. Haccac ona; "Hatit sen misin?" diye sorar, o da "Evet benim, istediğini sorabilirsin. Çünkü ben Cenâb-ı Hakk'a üç sıfatı koruyacağıma dair ahdettim/söz verdim.

a) Sorulduğu zaman doğruyu söylemek.

b) Eza ve cefaya uğrarsam sabretmek.

c) Afiyette olursam O'na şükretmek.

Haccac: "Ey Hatit! Benim hakkımda ne düşünüyorsun?" Hatit: "Sen Allah'ın yeryüzündeki düşmanısın. Çünkü sen, mehârimi (haramları tanımıyor) yıkıyor ve şüphe üzere insanları öldürüyorsun." "Peki, Emîru'l-mü'minin hakkında ne diyorsun?" (O zaman Emir, Abdulmelik bin Mervan'dır). Hatit: "Onun cinâyeti seninkinden daha büyük ve sen onun irtikâb ettiği cürümlerden sadece birisin." diyor. *(Eski Sebîlu'r-Reşâd, c. 23, s. 86)*

Sevgili Peygamberimiz bir hadîsinde:

أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةُ حَقٍّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ ۞

Yani: "**Cihadın en efdali, zâlim ve âsî bir sultanın yüzüne karşı söylenen hak sözdür."** buyuruyor. *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 76)*

2. Kimsenin tanımadığı bir zâtın Halîfe Süleyman bin Abdülmelik'e acı fakat şahane sözleri:

"Ey Melik! "Size mühim bir şeyler söyleyeceğim. Belki bunlar ilk anda hoşunuza gitmeyecek, ağırınıza gidecek. Fakat beni dinlemenizi ricâ ediyorum. Çünkü dinlerseniz, sonunda siz memnun olacaksınız. Melik Süleyman da: "Anlat bakalım." diyor ve o zât da anlatmaya başlıyor:

"Ey Mü'minlerin Emiri! Sizi öyle adamlar sardı ve koltukladı ki bunlar dinlerini vererek sizden dünyalıklarını alıyorlar. Sizin rızânızı Allah'ın gadâbına tercih ediyorlar. Sizden korkuyorlar amma Allah'tan hiç korkmuyorlar. Allah'ın size emânet ettiği vazifede, sakın siz de onlara ve öylelerine emniyet etmeyiniz. Sırlarınızı onlara söylemeyiniz.

Onlar bu milletin batmasına, emânetin kaybolmasına, hattâ şereflerin, namusların, ayaklar altına alınıp çiğnenmesine bile aldırış etmez. Ancak kendi çıkarlarını düşünürler. Yine onların size olan yakınlıklarının asıl sebebi azgınlıkları ve fesatlarıdır. Onların en bariz vasıfları ise gıybet ve dedikodudur.

Ey Emir! Siz onlardan mes'ulsünüz, ama onlar sizden mes'ul değillerdir. Sakın kendi âhiretinizi ifsat ederek, onların dünyalarını kazanmalarına imkân vermeyiniz. Zira insanlar arasında en çok aldanmış olanlar, başkasının dünyalığı için kendi âhiretini satanlar, tahrip edenlerdir." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 350)*

3. Emir Buhârî Hazretleri: Bu mübârek zât Sultan Murad'ın damadı bulunuyor. Buna rağmen şâhit olarak Bursa'da mahkemeye çağırılan Sultan Murad'ın şâhitliğini kabul etmiyor. Sultan Murad ona: "Neden beni şâhit kabul etmiyorsun?" dediğinde; "Çünkü sen, mazeretsiz cemaati (cemaatle namazı) terk ediyorsun." diyebiliyor...

4. Şeyh Osman Hattâb Hazretleri: Dünyaya kıymet vermeyen ve devamlı ibadetle vakit geçiren mübarek bir zât idi. Talebelerinden ve yetimlerden yüz kadar kimse devamlı yanında kalırdı. Onların da ihtiyaçlarını kendisi görürdü. Bu

mübârek zât talebeleri için ve başına topladığı yetimler için **Sultan Kayıtbay**'dan devamlı yardım isteyip, dururdu.

Bir gün Sultan: "Yâ Osman! Nedir bunların elinden senin çektiğin? Sal bunları gitsinler de sen de şöyle bir rahata kavuş." diyor.

Şeyh Osman da: "Öyle ise Sultanım, sen de aynı şeyi yap, rahat et. Sal şu kölelerini, dağıt askerlerini, dinle kafanı." diyor. Sultan: "Olur mu, bunlar İslâm askerleridir." deyince, Şeyh Osman da ona: "Benim talebelerimi ve baktığım yetimleri dağıtmam da olmaz. Çünkü bunlar da Kur'ân askerleridir." diyor.

5. İmâm Rabbânî Hazretleri: "**Seyf-i cihâdın redd-i kazâya takati yoktur. Leşker-i gazâ, leşkeri duâya muhtaçtır. Bizdeyse bunun ikisi de birleşmiştir elhamdülillah.**" diyor.

6. Sultan 2. Murad: Kosova'da büyük bir tepenin üzerinden haçlıları seyreden ve çoklukları karşısında endişe izhâr eden Sultan 2. Murad'a Vezir Ali Paşa diyor ki: "Harpte kesrete nazar edilmez. Nusret ve galebe Tevfîk-i Rabbânî'dir."

Nitekim Hz. Allah: كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللهِ buyurmuyor mu?

Yani: "**Allah'ın izniyle nice az bir topluluk (az bir ordu) daha çok topluluğa (kalabalık orduya) gâlip gelmiştir.**" *(el-Bakara, 2/249)*

Kosova'da harp ve hava şartları hiç de Müslümanların lehine değildi. Toz ve topraktan göz gözü görmüyordu. Böyle bir durumda orduyu sevk etmek, çok tehlikeli ve çok da müşküldü. Sultan Murad ordusuna bir gecelik dinlenme izni verdi. Kendisi de bir tepenin üstünde otağını kurup sabaha kadar havanın yağması, tozun dumanın kalkması, açması için Allah'a ilticâ etti. İlticâsında ezcümle şöyle diyordu:

Âb-i rûy-i Habîb-i Ekrem için
Şeb-i firkatte ağlıyan göz için
Reh-i aşkında sürünen yüz için
Ehl-i derdin dîl-i hazini için
Cana tesir eden enini için

Eyle Yâ Rab! Lütfunu bize hemrah
Hıfzını eyle bize peşt u penah
Ehl-i İslâm'a ol muin ve nâsır
Dest-i a'dayı bizden eyle kasir

Bakma Yâ Rab, sen bizim günahımıza
Nazar et, cân-ı dilden ahımıza
Etme Yâ Rab! Mücahidini telef
Tir-i a'daya bizi kılma hedef

Murad Hûdavendigar

Uzun olan bu münâcâtının sonunda:

"Yâ Rabbî! Yarın bizi, bu askerleri muzaffer eyle.
Ziyanı yok, beni bu zafere kurban eyle"

diye yalvarıp münâcâtını bitiriyor. Sabah hava açıyor, harp başlıyor. Müslümanlar, Haçlıları mağlup ediyor. Ölüler arasındaki hâin bir Sırp'ın hançeriyle Sultan Murad şehit olup bu zaferin kurbanı oluyor...

DUÂ VE GAZA ASKERİ

Hz. Üstâzım Süleyman Efendi (k.s.) buyurmuştur ki: "**Leşker-i gazâ** (harp eden askerler) **leşker-i duâya** (duâ askerlerine) **muhtaçtır. Ama leşker-i duânın leşker-i gazâya ihtiyacı yoktur**." Bu ne büyük sözdür.

Yine buyurmuşlardır ki: "**Eski din âlimleri hepsi korktular ve yok oldular, gittiler. Biz korkmadık ve hizmetlerimiz devam edip gidiyor."** buyurmuşlardır... Atalarımızın söylediği gibi: "**Korkunun ecele bir faydası yok!"**

52. DERS:

Cemaate Tâbi Olmak

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصّٰى بِهِ نُوحًا وَالَّذِى اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ اِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى وَعِيسٰى اَنْ اَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ اِلَيْهِ اَللّٰهُ يَجْتَبِى اِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِى اِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ﴾

"(Allah Teâlâ), **'dini dosdoğru tutun ve onda ayrılığa düşmeyin' diye Nûh'a emrettiğini, sana vahyettiğini, İbrâhim'e, Mûsâ'ya ve İsâ'ya emrettiğini sizin için de teşri' etti** (bir şeriat kıldı-kanun yaptı)**. Fakat senin kendilerini davet ettiğin şey** (İslâm dini)**, müşriklere** (Allah'a ortak koşanlara) **ağır geldi. Allah ona dilediğini kendine seçer ve içtenlikle kendisine yönelenleri hidâyete erdirir** (doğru yola ulaştırır)." *(eş-Şûra, 42/13)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَنَّ هٰذَا صِرَاطِى مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

Yani: Hz. Allah geçmiş peygamberlere olan on emrini bize de sıraladıktan sonra buyuruyor ki: "**Muhakkak ki işte bu, benim dosdoğru yolum. Artık ona uyun, başka yollara uymayın. Yoksa o yollar sizi parça parça edip O'nun yolundan ayırır. İşte** (Allah) **size bunları emretti; umulur ki** (azâbından) **korkup sakınır, korunursunuz.**" *(el-En'âm 6/153)*

Tefsîr: Ne zaman ki Rasûlüllah (sav) (kendisine vahyolunan) bu âyeti Ashâbına okudu, (ardından) kum üzerine bir tane dosdoğru, bir kaç tane de ona paralel ama yamuk-yumuk çizgiler çizdi. Sonra Ashâbına o düzgün olan çizgiyi göstererek:

فَقَالَ هٰذَا سَبِيلُ اللهِ

Yani: "**İşte bu Allah'ın yoludur** (Rasûlü ve Kitabı'yla gösterdiği yoldur)". Sonra da diğer yamuk-yumuk olan çizgileri gösterdi ve onlar için de Ashâbına;

وَقَالَ: هٰذَا سُبُلٌ عَلَى كُلِّ سَبِيلٍ مِنْهَا شَيْطَانٌ ۞

Yani: "**Bunlar da gördüğünüz gibi bir takım çarpık yollardır ki bunların her birinin başında** (davetçi olarak) **şeytanlar vardır."** buyurdu.

İşte bu, yani yukarıdan beri açıklana gelen **tek Allah inancı** ile şu iki âyette **Allah'ın** tavsiye ettiği bu **emirler** ve **yasaklar**, bu **on hüküm** benim dosdoğru yolumdur. Doğrudan doğruya tuttuğum yolum; caddem, dinimin esası, açık ve geniş yolumdur. Bunun için siz de buna, bu benim yoluma uyunuz ve türlü türlü yollara gitmeyiniz. Çeşitli beşerî ve muharrer dinler, hak olmayan mezhepler, bid'at ve sapıklık üzere olan çeşit çeşit yollar arkasında dolaşmayınız ki sizi parça parça edip Allah yolundan dağıtmasın.

Dârimî'nin Müsned'inde de kaydedildiği üzere İbn-i Mes'ud Hazretleri demiştir ki: "Rasûlüllah bize bir düz çizgi çizdi;

Yani: **'Bu rüşd yoludur** (Hak yol-doğru yol budur)**'** dedi. Sonra bunun sağından ve solundan birçok çizgiler daha çizdi;

Yani: **'Bunlar da birtakım yollardır ki her birinde bir şeytan vardır, ona çağırır.'** buyurdu. Sonra da bu âyetleri okudu."

Hiçbir zaman farklılık, değişiklik göstermeyen ve İlâhî dinlerin, semavî kitapların hiçbirinde nesh edilmiş olmayıp hepsinde **emir** ve **tavsiye** edilmiş olan birtakım asıl hükümler vardır. Bütün dinler bu noktada ittifak eder. İşte yukarıda sözü edilen **on hüküm** de bu nevidendir. Bu âyetle açıklanıyor ki bu emirler ve yasakların ilgisi yalnız muhataplara mahsus değil, Rasûlüllah Efendimiz'i de kapsar. Peygamberimiz bunları sürekli olarak yerine getirmiştir. Allah Teâlâ'nın öteden beri emri ve tavsiye ettiği bu esaslar, Rasûlüllah'ın (sav) doğrudan doğruya tuttuğu yoldur. O'nun tuttuğu yol Allah yoludur. Allah yolunu bulmak isteyenler, Rasûlüllah'a uyup, bunları tutmalıdır. Bunun esası da; "**Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayınız."** emrince tek Allah inancında birleşmektir. Bu birleşme de Peygambere uymakla gerçekleşir. Çünkü "**Allah'a verdiğiniz sözü tutun."** emri ancak bu şekilde uygulanır. Bu hükümleri (**on emri**) yerine getirmeyen ve bunlardaki haramlardan kaçınmayan, yani;

1) Allah'a ortak koşan,
2) Ana-babaya kötülük eden,
3) Evladını öldüren,
4) Fuhuş ve kötülük yapan,
5) Haksız yere insan öldüren,
6) Yetim malına el uzatan,
7) Ölçüyü-teraziyi denk ve tam tutmayan, başkasının hakkına tecavüz eden,
8) Söz söylediği zaman adâlet ve haktan-doğruluktan ayrılan,
9) Allah Teâlâ'nın ahitlerini yerine getirmeyen (emirlerine uyup yasaklarından kaçınmayan),

Rasûlüllah'ın (sav) **yoluna uymayıp türlü-türlü yollara saparak tevhîdden ayrılan** (sünnetleri bırakıp bid'atlere dalan) **kimseler ayrılığa düşer, perişan olurlar.**

İşte bunu, yani **Rasûlü**'nün yoluna uymak ve diğer farklı yollara uymamak hususunu Hz. Allah bize tavsiye etti ki korunabilelim... Kötülüklerden sakınıp ayrılık ve aykırılıktan kurtularak tevhîd dairesinde İlâhî korumada bulunabilelim... Çünkü **ittihat** ve **ittifak** (birlik ve beraberlik), İlâhî bir kuvvettir. ***"Birlikte dirlik vardır."***. Birlik olanlar, ayrı olanlara dâimâ üstün gelirler. Fakat bâtılda ve kötülükte birliğin hükmü de çabuk kaybolmaktır. Gerçek kuvvet, hakta-hakîkatte, doğruluk ve adâlette birleşmektir. Bu da Allah'ın Rasûlüne uymak ve bu esaslara tutunup, dâimâ birlik yönünü tutmakla olur. *(Elmalılı, M. Hamdi Yazır, Hak Dîni Kur'ân Dili, ilgili âyetin tefsirinden)*

İSLÂM'DA BİRLİK ŞART, AMMA NEREDE?

1. Hz. Kur'ân etrafında:

Hz. Allah'ın ferde ve cemiyete, inanan bütün mü'minlere;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ رُوحًا مِنْ اَمْرِنَا ...﴾

buyurarak, **Kur'ân-ı Kerîm'i hayat iksiri kıldığını, insanlara ruh olarak gönderdiğini**, *(eş-Şura, 42/52)* beyan ediyor.

Ve yine:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلاَ رَطْبٍ وَلاَ يَابِسٍ اِلاَّ فِى كِتَابٍ مُبِينٍ﴾

Yani: "**Kâinatta yaş ve kuru ne varsa, hepsini içinde toplayan bir kitap olarak onu gönderdiğini**" *(el-En'am, 6/59)*...

Yine Rasûlüllah'ın da en büyük mûcizesi olan Kur'ân-ı Kerîm'in etrafında birlik olup onun mânevî gölgesinde toplanılmasını;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعًا وَلاَ تَفَرَّقُوا...﴾

Meali: "**Hep beraber Allah'ın ipine** (Kitabına, dinine, şeriatına) **sımsıkı sarılın. Birbirinizden ayrılıp dağılmayın** (ki, kurtulasınız)" *(Âli İmrân, 3/103)* buyurmakla, bize nerede birleşeceğimizi bildiriyor.

Nitekim asırlar boyu bütün düşmanlarımız bizi bu iki nurdan yani Hz. Kur'ân ile Hz. Rasûlüllah'tan kopartmaya çalışmadılar mı? İşte size bir-iki örnek:

Birini Cihan Harbi sonrasında, **İngiliz Avâm Kamarası**'nda (Lortlar Kamarası'nın alt versiyonu olan meclis) bir milletvekili; "**Başbakan, elimizin altından çıkan, hürriyetlerine kavuşan, müstemlekelerimiz-sömürgelerimiz hakkında bize bilgi versin."** diye bir teklif veriyor. Başbakan Lord Gürzon'dür. "**Yarın cevap vereceğim."** diyor. Ertesi gün tıklım tıklım dolu olan

avâm Kamarası'nda **Lord Gürzon** kürsüye çıkıyor ve beraberinde getirdiği bir **Kur'ân-ı Kerîm'i** milletvekillerine gösteriyor sonra da; "**Arkadaşlar! Bu elimdeki kitap Müslümanların mukaddes kitabı Kur'ân'dır. Bu kitap onların elinde oldukça, onları esir almak, alınca uzun zaman elde tutmak, mümkün değildir. Ya bu kitabı onların ve nesillerinin ellerinden tamamen almalıyız veya yeni yetişen nesillerini bundan uzaklaştırmanın yollarını bulmalıyız.**" diyor. O gün Avâm Kamarası'nda İngiliz altınlarının bu politikanın tahakkuku için seferber edilmesi kararı alınıyor. Eserleri ise işte meydandadır.

a) 1963 senesinde İstanbul'da neşredilen Cumhuriyet Gazetesi'nde o altınlarla satın alınan veya yetiştirilmiş olan bir yazar: "**Bu memleketin kalkınması için üç fabrika bacası tüttüreceğimize, bir Kur'ân Kursu kapatalım, memleket için daha iyidir.**" diye yazabiliyor.

b) Yine onların kurduğu bir kolejden yetişen bir siyasimiz 1970'li yıllarda; "**Yurtdışına gittim, fabrika bacaları gördüm. Yurda döndüm, minarelerin yükseldiğini gördüm. İşte geri kalmışlığımız sebebi.**" diyebiliyor ve gâfil millet de onu alkışlayabiliyordu.

2. Hz. Muhammed'in (sav) etrafında:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

Meali: "**Allah'a ve Rasûlüne mutlak itaat edin. Birbiriniz ile çekişip durmayın. Sonra içinize korku düşer de gücünüz kuvvetiniz elden gider. Bir de sabırlı olun. Çünkü Allah sabredenlerle beraberdir.**" *(el-Enfal, 8/46)* buyuruyor...

KUR'ÂN VE RASÛLÜLLAH ETRAFINDA BİRLEŞMEYE DAİR HADİSLER

إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللهِ، وَأَحْسَنَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ، وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَإِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَآتٍ، وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ۞

Mânâsı: "**Sözlerin en güzeli, Allah'ın Kitabı** (kelâmı)... **Hidâyetlerin en güzeli, Hz. Muhammed'in** (sav) **hidâyeti** (gösterdiği doğru yol)... **İşlerin en kötüsü, gelecekte ortaya çıkacak olanlar** (bid'atlerdir)... **Muhakkak sizlere vaad olunanlar hep çıkacak, gelecek ve siz buna mâni olamayacaksınız.**" *(Muhtâru'l-Ehâdis, s. 42, 349 No'lu Hadis)*

يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ! أَلَمْ أَجِدْكُمْ ضُلاَلاً فَهَدَاكُمُ اللهُ بِي، وَكُنْتُمْ مُتَفَرِّقِينَ فَأَلَّفَكُمُ اللهُ بِي، وَعَالَةً فَأَغْنَاكُمُ اللهُ بِي ۞

Mânâsı: "**Ey Ensâr topluluğu** (Medineli Müslümanlar)! **Ben sizleri dalâlette bulmadım mı? Allah benimle sizi hidâyette kılmadı mı? Sizler târumar olmuş, değil miydiniz? Allah sizin kalplerinizi benimle telif edip birleştirmedi mi** (sizi kardeş etmedi mi)? **Sizler, aç ve sefil değil miydiniz? Allah benimle size refah ve bolluk ihsân etmedi mi?**" *(Tefsîru Hazin, s. 193)*

Bu hadîsle ilgili mâlûmat...

Medine'nin iki meşhur kabîlesi **Evs** ile **Hazrec**, Yahudilerin aralarına soktuğu fitne ve fesat sebebiyle, İslâm'dan önce fâsılalarla tam yüz yirmi sene birbirleriyle harp etmişlerdir. Sonra Müslüman oldular ve kardeş oldular.

Bir gün Medine'de Evs ile Hazrec Kabîlesinin gençleri toplanıp birbirleriyle kardeşçe sohbet ediyorlardı. Şâş bin Kays namındaki Yahudi mel'unu da hemen bir yahudi genci buldu ve ona; "**Git şu gençlerin arasına karış. 'Buas' ve ondan evvelki aralarında geçen harpleri yâd et/hatırlat, anlat**" dedi. Yahudi genci de aynı şeyi yaptı, gençlerin damarlarındaki hiss-i tefâhuru (övünme hissini) galeyana getirdi. Tefâhur tenazua (övünmek münakaşaya), tenazu tesebbübe (münakaşa karşılıklı sövüşmeye), tesebbüb de diz üstü kalkıp birbirine hakarete, meydan okumaya ve isterseniz harbi tazeleyelim, demeye, hattâ evlerine koşup, silah başı yapmaya kadar işi götürdü.

Derken bunu duyan babaları, amcaları da öfkeyle oraya koştular ve harbe kıyam ettiler.

Bunu vaktinde haber alan Peygamberimiz hemen oraya koştu ve onlara şu veciz hitâbette bulundu:

يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ! اللهَ اللهَ أَيَدْعُوا الْجَاهِلِيَّةَ وَأَنَا بَيْنَ أَظْهِرِكُمْ بَعْدَ إِذْ هَدَاكُمُ اللهُ إِلَى الْإِسْلاَمِ وَأَكْرَمَكُمْ بِهِ وَقَطَعَ بِهِ عَنْكُمْ أَمْرَ الْجَاهِلِيَّةِ وَاسْتَنْقَذَكُمْ بِهِ مِنَ الْكُفْرِ وَأَلَّفَ بِهِ بَيْنَكُمْ تُرْجَعُونَ إِلَى مَا كُنْتُمْ عَلَيْهِ كُفَّارًا ۞

Yani: "**Ey Müslüman topluluğu! Allah'tan korkun! Allah'tan korkun! Henüz ben aranızda iken ve Allah sizleri İslâm'a hidâyet etmekle ikram edip şereflendirmiş iken ve sizlerden câhiliyet adetlerini kesip atmış iken ve sizleri şirkten, küfürden kurtarıp, aranızı da telif etmiş** (uzlaştırıp bağdaştırmış, kaynaştırmış) **iken, siz yeniden küfre mi dönüyorsunuz?**"

Bu kısa-öz, açık seçik ve enfes hitâbeti insanların en beliğ ve en fasih konuşanından işiten, dinleyen Ensâr ve gençlerinin akılları başlarına geldi. Harbi bırakıp birbirinin boyunlarına, Rasûlüllah'ın ayaklarına sarılıp ağlaştılar. Bunun üzerine de Hz. Allah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنْ تُطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ اِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ۞ وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَاَنْتُمْ تُتْلٰى عَلَيْكُمْ اٰيَاتُ اللهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ وَمَنْ يَعْتَصِمْ بِاللهِ فَقَدْ هُدِىَ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

Meali: "**Ey Îmân edenler! Eğer kendilerine** (eskiden) **kitap verilenlerden herhangi bir topluluğa** (Yahudi veya Hristiyanlara) **uyarsanız,** (onlar sizi) **îmânınızdan sonra çevirir tekrar kâfir yaparlar. Size Allah'ın âyetleri okunduğu ve aranızda onun Rasûlü bulunduğu halde** (yeniden) **nasıl inkâra saparsınız** (nasıl küfre dönersiniz)**? Kim Allah'a** (Onun dinine) **sımsıkı sarılır bağlanırsa, o muhakkak doğru yola iletilmiştir**." *(Âli İmrân, 3/100-101)*

(Bu âyetin devamındaki iki âyet de bu vesile ile nâzil olmuştur, tafsillerine-açıklamalarına bakınız.)

İşte Şeytan gibi bir ihtiyar Yahudinin yaktığı bir kıvılcım ve bir fitneci Yahudi gencin bir anda yaptıkları...

Evet, o gün yapamadı! Rasûlüllah hayattaydı. Muvaffak olamadı. Ama sonra, bir münâfık Yahudi olan İbn Sebe Ashâbın tümüne yapacaklarını yaptı... Dilerseniz bunlarla ilgili birazcık bilgi vermeye çalışalım.

Birkaç bin asır geriye gidip **Hz. İsa**'nın dönemine bakalım isterseniz. Rivâyete göre; Hz. İsa'dan altmış veya yetmiş küsur yıl sonra yaşayan Yahudi Bules (Pavlos), İncil'in yani İsa aleyhisselâm'a inen yüce kitabın, dolayısı ile İsa'nın insanlara tebliğ ettiği dinin tahrifinde önemli rol oynamıştır. Üstad Necip Fazıl Kısakürek der ki:

"**Yahudiler her nerede bir fikir etrafında bir yekparelik görseler, onu ifsâd etmek için ellerinden gelen gayreti sarf ederler**."

Tarihî vesikalar hep üstadın bu düşüncesine ışık tutmuş ve hak vermiştir. Pavlos'tan asırlar sonra gelen bir başka Yahudi onun mesleğini icra etmiş ve Müslümanların başına asırlarca belâ olacak akımlara, inançlara, fitnelere ve ayrılıklara vesile olmuştur.

İbn Sebe, Hz. Osman döneminde Medine'ye gelmiş olan Yemenli bir Yahudi olup, kendisinin îmân edip Müslüman olduğunu söylemiştir. Sonrası malum; hemen her İslâm tarihinde görülebileceği üzere Müslümanlar arasında vuku bulan meselelerde –özellikle menfi propagandalarıyla- ortalığı fitne ve fesat kazanına çevirmiş bir isim.

Şia başlığı altında "**Sebeiyye**" isimli bir kolun başını çeken İbn Sebe'nin Hz. Ali'ye hayranlık duyduğu söylenmişse de bu doğru değildir. Evet, onun oyununa gelen bir kısım insanlarda Hz. Ali hayranlığı ya da taraftarlığı vardı. Zaten bu sebeple Hz. Ali tarafında bulunanlara "Alevî" (Ali taraftarları) denilmiştir. Bunda bir problem yoktur. Ama İbn Sebe ve kendisi gibi olan aveneleri sadece Hz. Ali

tarafında bulunmamışlar, her iki tarafı fitneleriyle, yalan-yanlış haber ve işleriyle karıştırmışlardır. Yani Yahudi, İsa aleyhisselâm'dan sonra olduğu gibi Hz. Muhammed'den (sav) sonra da görevini icra etmiştir.

Kısacası İbn Sebe İslâm toplumu içerisinde ilk fitneyi çıkartma vasfından öte aslen bir Yahudi idi ve muharref Tevrat kaynaklı fikir ve inançlarını bu grup içerisinde yaymıştı. Meselâ Tevrat'ta geçen:

"**Bir peygamberin en üst vekili**" ibaresi ile bağlantı kurarak Hz. Ali'nin Peygamberimizin en üst vekili olduğunu iddia etmek gibi fâsit fikirler ileri sürmekle başlamış, daha sonraları aveneleri ile beraber çok daha ileri giderek Hz. Ali'nin ulûhiyyetini iddia etmişlerdir. Hz. Ali'nin ölmediği, Hz. İsa gibi göğe yükseldiği, gök gürültüsünün onun sesi, şimşeklerin ise gülümsemesi olduğu gibi ilginç ve akla zıt inançları vardır.

İbn Sebe bu akıma Musevî îtikatlarını karıştırdığı gibi Sebeîliği biraz daha kozmopolit bir inanç yapısına büründürerek, eski Mısır dogmalarından alıntılar yapmış ve ilâhın rûhunun liderden lidere geçme inanışı da bu akımın mensupları arasında şuyû bulmuştur.

YİNE FİTNECİLER VE PEYGAMBERİMİZ

Her harpte olduğu gibi **Benî Mustalik** harbinde de, **Muhâcirler**in çocuklarına **Ensâr**ın zenginleri bakıyordu. Bir kuyunun başında bir Ensârî çocuk ile bir Muhâcir çocuğu develerini suluyorlardı. Çocuklar deve sulamak sırasında birbirleriyle kavga ettiler. Muhâcir çocuğu Ensârî çocuğunu dövdü. Ensârî çocuğu da câhiliyet devrinde olduğu gibi; يَا لَلْأَنْصَارْ! Muhâcir çocuğu da; يَا لَلْمُهَاجِرِينَ! diye bağırarak yardım istediler. Bunu duyan Allah'ın Rasûlü ; مَا بَالُ دَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ! Yani: Ne oluyor? Bu câhiliyet davası da ne oluyor? der. Cevâben de: "**Yâ Rasûlallah! Bir Muhâcir çocuğuyla bir Ensâr çocuğu dövüşmüşler, onlar bağrışıyorlar.**" denir. Bunun üzerine Peygamberimiz: دَعُوهَا فَإِنَّهَا مُنْتَنَةٌ

Yani: **Böyle sözleri böyle çağrışmayı, bırakınız. Bu çok çirkin ve kokuşmuş bir şeydir**, buyuruyor ve iş bitiyor. Sonra yukarıda da işaret ettiğimiz gibi İbn Sebe'ler, Abdullah es-Selüller, bu yahudi münâfıklar işi nihayet alevlendiriyorlar. Şöyle ki:

Bir **Muhâcir**in bir **Ensârî**yi dövmüş olmasını, bir Ensârî olarak hazmedemiyorlar. Ensârdan bazılarının yanında bu münâfıkların reisi **Selül;** "**Bunlar bizim aleyhimizde, üstünlük mü iddia ediyorlar? Bunu da mı görecektik? Demek, o âciz ve kimsesizler sizi ezecekler ha! Sakın onlara infâk etmeyin ki onlar Rasûlüllah'ın etrafından dağılıp gitsinler. Eğer Allah bu harpten Medine'ye dönersek, aziz ve kavi olanımız zayıf ve âciz olanları** (yani

biz Ensâr, Muhâcirleri) **Medine'den çıkartacağız, kovacağız."** diyor. Daha da ileri giderek, Rasûlüllah'a dil uzatıyor.

Orada bulunan **Zeyd bin Erkâm, Sa'd bin Ubade**'ye amcasının (yani Selül'ün) dediklerini haber veriyor. O da olanı biteni, gidip **Rasûlüllah**'a haber veriyor. Hemen Selül Rasûlüllah'ın huzuruna çağırılıyor. Fakat Selül birçok yeminler ederek, Zeyd bin Erkâm'ı yalancı çıkartıyor. Çünkü Zeyd'in şâhidi yoktur. Fakat **şâhid-i hakîkî** olan **Cenâb-ı Hak** hemen şu âyetleri göndererek, kimin yalancı olduğunu ilan ediyor ve Selül'ü rezil ediyor.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلٰى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ حَتّٰى يَنْفَضُّوا وَلِلّٰهِ خَزَائِنُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ ۞ يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا اِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْاَعَزُّ مِنْهَا الْاَذَلَّ وَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾

Mealleri, yukarıda Selül'ün ifadelerinde geçenlerin aynıdır. Yani Hz. Allah Selül'ün dediklerini ve Zeyd'in anlattıklarını aynen âyetiyle Peygamberimiz'e bildiriyor ve Zeyd'i teyit ediyor. *(el-Münafikûn, 63/7-8)*

Bunun üzerine **Hz. Ömer** dayanamıyor ve bu münafığı öldürmek üzere kılıcına sarılıyor. Fakat **Peygamberimiz** onu menediyor. **Ensâr** (Medineliler) kendi ululuları olan **Muaz bin Cebel**'i onu katletmekle görevlendirmesini Peygamberimizden istiyorlar, onu da reddediyor.

Bu defa oğlu olan **Abdullah** bizzat Huzur-i Rasûlillah'a geliyor. Gözlerinden yaş fışkırarak; "**Yâ Rasûlallah! O benim babamdır! Onu ben öldürürsem, kimse benden ne kısas ve ne de diyet isteyebilir. Ne olur bana müsaade et, onu ben öldüreyim."** diye yalvarıyor. Peygamberimiz ona da müsaade etmiyor ve şöyle buyuruyor: "**Ben, Muhammed yanındaki adamları da öldürtüyor, dedirtmem**. **Böyle olursa diğer kabîleler, ölüm korkusuyla, gelip Müslüman olmazlar**."

Babasının dediklerini bir türlü îmânına ve vicdanına sığdıramayan oğlu Abdullah, Medine'ye bir konak mesafe kalınca, bir tenha yerde babasını kıstırıyor ve kılıcı sıyırarak; "**Vallahi kendinin zelil, Rasûlüllah'ın aziz olduğunu, herkesin yanında bağırarak ilan etmezsen, seni sağ olarak Medine'ye sokmayacağım."** Diyor ve yemin ediyor. Oğlundaki bu kararlılığı ve îmân aşkını gören **Selül**, korkuyor, titriyor ve anırırcasına bağıra-bağıra bunu herkesin yanında yaparak, Medine'ye ancak öyle giriyor. Babadaki nifâka, oğuldaki îmâna bakın! *(Eski Sebîlu'r-Reşâd, Dava-i Kavmiyet Makalesinden)*

DAVA-İ KAVMİYYETE HZ. ÖMER'İN REAKSİYONU

Hz. Talha anlatıyor: **Hz. Ömer** serdarlarına (ordu komutanlarına) emirnâme yazınca şöyle diyordu:

إِذَا تَدَاعَتِ الْقَبَائِلُ فَاضْرِبُوهُمْ حَتَّى يَصِيرُوا إِلَى دَعْوَةِ الْإِسْلَامِ ۞

Yani: Kabîleler birbirlerini câhiliyet âdeti üzere çağırır ve hitap ederlerse, onların boyunlarını kılıçla vurun, tâ ki câhiliyet âdetlerini terk edip İslâm'a dönsünler...

Buna delil olarak da Kabisetü's-Selemi şu hâdiseyi anlatıyor:

Haribe denen mevkide **Utbe bin Gazvan**'ın ordusunda bulunyordum. **Utbe**, orduyu bir araya toplamak için يَا أَصْحَابَ سُورَةِ الْبَقَرَةِ! Yani: **Ey Sûre-i Bakara Ashâbı**! diye nidâ etti.

Öteden biri de: يَا آلَ شَيْبَانْ!

Yani: **Ey Âl-i Şeybane**! diye bağırdı. Ben bunu duyunca, hemen onun üzerine yürüdüm. O da mızrağını bana doğrulttu ve; "**Savul önümden.**" diye bağırdı. Elimdeki yay ile mızrağını def edip sakalına yapıştım ve onu **Utbe**'nin huzuruna getirip vâkıâyı ona arz ettim. **Utbe** onun hakkında nasıl muâmele edeyim diye bir nâme yazarak, **Hz. Ömer**'den sordu.

Hz. Ömer de: "**Eğer bu mektubu değil de onu bana göndereydin. Ben onun kellesini uçururdum ki o buna lâyıktır. Fakat mademki hapsetmekle iktifâ etmişsin, artık öldürme, yanına çağır ve yeniden ondan ahd ve biat alıp salıver.**" yazıyordu. *(Eski Sebîlu'r-Reşâd)*

3. Kâbe'ye teveccühte ve kullukta:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ...﴾

Yani: "(Yâ Muhammed!) **Yüzünü artık Mescid-i Haram'a çevir** (namazda Mescid-i Aksâ'ya değil, artık Kâbe'ye dön)!" *(el-Bakara, 2/144)* Peygamberimiz de Kâbe'ye dönenlerin yani namaz kılanların bizden olduğunu şöyle beyan buyuruyorlar:

مَنْ صَلَّى صَلاَتَنَا وَاسْتَقْبَلَ قِبْلَتَنَا فَهُوَ مِنَّا ۞

Yani: "**Kim bizim kıldığımız namazı kılar, bizim döndüğümüz kıblemize dönerse, o bizdendir**."

Şu halde kim Kâbe yerine Küba'ya dönerse, elbette o bizden değildir ve biz onunla beraber birlik olamayız.

Bir kıblenâme, nerede olursa olsun nasıl Kıble'yi biliyor ve oraya dönüyorsa, mü'minler de öyle olmalı, hangi şart altında ve nerede olursa olsun, mutlaka Kıble'ye dönmeliler.

4. Bir müceddid-i hakîkî etrafında:

وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ...۞

Meali: "**Sen bana yönelenin yoluna tâbî ol.** (Yani onun peşinden git, onlara uy)" *(Lokman, 31/15)* buyuruyor Hz. Allah!

Nitekim dünya Sultanı Kanûnî demiş ki:

Zahire bakarsan eğer ki berr u bahrın şâhıyım
Bir ulu dergâhın ama ben, gubâr-i râhiyim

Şu demek: Eğer ki görünüşe bakarsan, karaların ve denizlerin şahıyım. Ama hakîkatte ise ben, bir yüce dergâhın yolunun tozuyum.

إِنَّ اللهَ يَبْعَثُ لِهٰذِهِ الْأُمَّةِ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِأَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِينَهَا ۞

Mânâsı: "**Muhakkak ki Allah, her yüz senenin başında bu dini yenileyecek bir müceddid gönderecektir**." *(Süyûtî, Câmiu's-Sagîr)*

أَوَّلُ زُمْرَةٍ تَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، وَالَّذِينَ عَلَى أَثَرِهِمْ لَأَشَدِّ كَوْكَبٍ دُرِّيٍّ فِي السَّمَاءِ إِضَائَةً، قُلُوبُهُمْ عَلَى قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ لاَاخْتِلاَفَ بَيْنَهُمْ، وَلاَ تَبَاغُدَ وَلاَ تَحَاسُدَ...۞

Mânâsı: "**Cennete ilk girecek zümrenin yüzü, mehtap gecesindeki ay gibi parlayacaktır. Bunların peşinden de yüzleri semanın en parlak yıldızı gibi parlayan bir zümre cennete girecektir. Ki bunların kalpleri, tek kişinin kalbine bağlıdır** (veya bir kişinin kalbi gibidir). **Aralarında ihtilaf asla yoktur. Öfke duymaz, haset etmezler**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, 385 No'lu Hadis)*

سَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي ثَلاَثَةً وَسَبْعِينَ فِرْقَةً كُلُّهَا فِي النَّارِ إِلاَّ وَاحِدَةً قِيلَ: مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي ۞

Mânâsı: "**Yakında benim Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır ki bunların hepsi cehennemliktir. Ancak bir fırka müstesna!'** Ashâb, '**Onlar kimler Yâ Rasûlallah?'** diye sorunca, Peygamberimiz; '**Ben ve Ashâbımın yolu üzere gidenlerdir**...'' buyurdu. Ki bunlar da bugünün tâbiri ile Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat mensupları yani Fırka-i Nâciye'den olanlardır...

İmâm-ı Rabbânî Hazretleri Mektûbât'ında, bu Ehl-i Sünnet'in dışında kalan mezhepleri de "**Tasdîki tekzîbe tebdîl etmemişlerse** (imanlarını kaybedip kâfir durumuna düşmemişlerse), **muhalled finnâr** (ebedi cehennemde kalıcı) değillerdir." buyuruyor.

5. Hülâsa mü'minler, kendilerine ruh veren Kitab'ın, nur saçıp yollarını, dünya ve âhiretlerini aydınlatan Hz. Muhammed'in (sav) ve bu ikisinin açıklayıp tebliğ ettiği dinin getirdiği güzel ahlâkın etrafında birleşecekler. Birlik-beraberlik kuru lafla değil, böylece teşekkül edecek. Nitekim Peygamberimiz:

آمِرُكُمْ بِثَلاَثٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ ثَلاَثٍ، آمِرُكُمْ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ وَلاَ تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعًا وَلاَ تَفَرَّقُوا وَتَسْمَعُوا وَتُطِيعُوا مَنْ وَلاَّهُ اللهُ أَمْرَكُمْ، وَأَنْهَاكُمْ عَنْ قِيلَ وَقَالَ، وَكَثْرَةِ السُّؤَالِ، وَإِضَاعَةِ الْمَالِ ۞

Yani: "**Ben sizlere üç şeyi emrediyor, üç şeyden de sizi menediyorum.**

Size emrettiklerim:

Allah'a ibadet edip, asla ona şirk koşmamak. Allah'ın ipine (yani Kur'ân'a) **sımsıkı yapışıp ondan asla ayrılmamak. Allah işlerinizi kime havâle ettiyse, mutlaka onun emrini dinleyip, ona itaat etmek.**

Sizleri nehyettiğim üç şey ise;

Dedi-kodu, çok soru sormak, malı (parayı) **boş yere harcayıp zâyi etmek** (kaybetmek)**tir.**"

BİZİ İÇERDEN KEMİREN DÜŞMANLARIMIZ

Eğer iyi bir araştırma ve tedkik-inceleme yapılırsa görülecektir ki biz Türkleri veya Müslüman diğer milletleri bugün içinden kemiren ve bellerini bir türlü doğrultmalarına imkân vermeyen **dört büyük düşman**ımız vardır.

1. **Cehalet,**
2. **Tembellik ve umursamazlık, neme lazımcılık,**
3. **Tefrika,**
4. **Fakirlik**.

Zikrettiğimiz üç evvelki düşmanımız bir ülkede varsa, dördüncüsü olan fakirlik de zaten kendiliğinden olacaktır.

Bugün geri kalmışlığımız bunların neticesidir. Yoksa dinimizin bunda hiçbir dahli, tesiri yoktur.

İşte size bir örnek: Merhum Mehmet Âkif Mısır'a gidince orada (Kahire'de) çok az İngiliz askeri görüyor ve bu kadar asker, bu kalabalık bir ülkeyi nasıl esaret altında tutuyor, diye hayret ediyor. Askerlerin başındaki Baş Komisere; "**Türklerden korkmuyor musunuz? Bir tabur asker gönderse, haliniz duman olur!**" diyor. İngiliz Komiser: "**Hayır hayır! Gönderemez! Çünkü onlar böyle bir şeye teşebbüs değil, niyet etseler, biz onu hemen haber alırız. İçlerindeki ajanlarımız vâsıtasıyla onların başlarına bir gâile açar ve onları kendileriyle boğuşturur, dururuz.**" diyor. Maalesef, iki asırdır da hep böyle olmuyor mu?

BİR MESNEVÎ HİKÂYESİ

Koca bir **orman**da yaşlı bir ağaç **reis** imiş. Bir gün ormandaki **genç bir ağaç** ona seslenmiş:

"**Ey Reisimiz! Balta diye bir demir geldi bizi kesecek**." Koca ağaç;

"**Merak etmeyin, o ne ki? Bizi nasıl kesecek?**" demiş. Ama biraz sonra genç ağaç tekrar ısrarla;

"**Efendim, kesiyor."** deyince. Bu defa koca ağaç;

"**Bak bakalım, onda bizden bir şey olmasın?**" demiş, genç ağaç bakıyor ve;

"**Efendim sapı bizden."** diyor. O zaman koca ağaç;

"**Öyle ise keser, herkes kendi başının çaresine baksın."** diyor.

Bugün de dinimize en büyük baltayı sallayanlar, sapı bizden olanlar değil mi?

AKTÜALİTE

1870 senesinde meşhur Türk Hükümdarı **Sultan Abdülaziz**, bir fuar dolayısıyla ve Fransa'nın ısrarlı davetiyle **Fransa**'ya gidiyor. Bütün Fransa sahillere dökülüyor; Türk görmek için sahillere (Marsilya'ya) akın ediyorlar.

Sultan Abdülaziz'in Başbakanı, çok iyi Fransız'ca bilen **Keçecizâde Fuat Paşa**'dır ve Padişahla beraberdir. Fransa'da tahtta **3. Napolyon** vardır. Napolyon **Almanlar**ı yenmiştir ve ayakları yere değmemektedir. Ama yine de bir imparator olmadığı için yemekte Napolyon Padişahın karşısına değil, protokol gereği Keçecizâde'nin karşısına oturmaktadır.

Napolyon yemekte içip keyiflenince Keçecizâde'ye; "**Söyle bakalım Keçeci! Bu asırda dünyanın en güçlü devleti hangisidir?**" diyor, maksat belli! Tabii Keçecizâde'nin Fransa demesini bekliyor. Hazır cevaplılığıyla meşhur Keçecizâde, hemen cevabı yapıştırıyor:

"**Şüphesiz ki Osmanlı Devleti'dir."** diyor. Napolyon,

"**Ama nasıl olur Keçecizâde?**" deyince de Keçecizâde ikinci cevabı yapıştırıyor:

"**Sizin gibi düşmanlarımız dışarıdan, bizim gibi nâehiller de içeriden asılardır yıkmaya çalışıp da yıkamadığımıza göre, elbette ki dünyada en güçlü devlet hâlâ Osmanlı'dır efendim."** Diyor ve Napolyon verecek cevap bulamıyor. *(Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Komitacılar)*

⁂

Çinlilere iki bin beş yüz metre boyundaki ve üzerinden bir arabanın yürüyeceği genişlikteki **Çin Seddi**'ni yaptıran, yapmaya onları mahkûm eden Türkler değil miydi?

Ayrıca bir Çin atasözü: "**Güney'in Arslanı'nın ulumasından korkma, ama Kuzey'den** (yani Türklerin tarafından) **bir horoz sesi bile duyarsan, kork ve hazır ol**."

⁂

Avusturyalılara, 1956 senesine kadar **Viyana**'nın tepesindeki kalede kadrolu bir bekçi görevlendirip **Türkler** geliyor mu diye bekleten, birlik-dirlik içindeki îmânlı ecdâdımız, namus timsalı dedelerimiz değil miydi?

DÜNE KADAR AVRUPALILAR

En güçlü birini anlatmak için; "**Türk gibi kuvvetli!**" ve yine en sağlam sözü söylediğini anlatmak için; "**Şimdi Türk gibi söylüyorum!**" demiyor muydu?

İstanbul'a gelen **elçiler**i ise o gün **Padişah**'ın elini değil, **atının üzengisi**ni öpebilirse, bunu bir mesajla Avrupa'daki Devletlerine **iftihar vesilesi** olarak bildirmiyorlar mıydı?

Şimdi ise (1990'lı yıllar) Amerikan Başkanı Clinton'un Bayan Başbakanımızın beline eline dolamasıyla "Ah bu ne samimiyet?" diyerek mesrur olmuyor mu necip (!) basınımız?

Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) Hazretleri;

يَدُ اللهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ hadîsini naklediyor, sonra da; "**Her yerde birlik beraberlik lazımdır. Muvaffak olmak için mü'minler her hususta ittifak etmeli ve dayanışmayı asla elden bırakmamalı. Çünkü Allah'ın nusreti, maddî ve mânevî yardımı, cemaatle beraberdir. Toplu çalışanlar** (birlik içinde olanlar) **bunun semeresini kısa zamanda elde ederler."** buyuruyor.

Yine Topçular'daki Vedâ Konuşması'nda ezcümle buyuruyorlar ki: "**Vahdet-i vücûda sapmayın, kerâmet peşinde koşmayın, tefrika çıkarmayın, aranızdaki vahdeti** (birliği) **dâimâ te'min edin.**".

MEVZU İLE İLGİLİ BAZI ŞİİRLER

Milli şairimiz Mehmet Âkif merhum, fetret devrini anlattığı dörtlüğünde diyordu ki:

Bir kerre de ma'mure-i dünya o zamanlar
Buhranlar içindeydi, bugünden de beterdi.
Sırtlanları geçmişti beşer, yırtıcılıkda
Dişsiz mi bir insan, onu kardeşleri yerdi.

Yine aynı şairimiz, bir millet için tefrikanın-ayrılığın-anlaşmazlıkların tehlikesini, birlik ve beraberliğinse kuvvet ve ehemmiyetini beyitlerinde şöyle dile getiriyordu:

Girmeden tefrika bir millete düşman giremez
Toplu vurdukça yürekler, onu top sindirimez.
.....

Keza **Çanakkale Harbi**'nde karşımızdaki düşman kuvvetlerin şiddet ve dehşetini, buna mukâbil göğsünde îmân dolu bir ecdâdın-ordunun bulunduğunu ve

dolayısıyla böyle bir orduya değil bu haşerat sürüsünün, topyekün dünya biraraya gelse bir şey yapamayacağını, şu enfes mısralarıyla ortaya koyuyordu:

Şu karşımızdaki mahşer kudursa, çıldırsa
Denizler ordu, bulutlar donanma yağdırsa,
Değil mi? Ortada bir sîne çarpıyor yılmaz
Cihan yıkılsa emin ol, bu cephe yıkılmaz!

Evet dedelerimiz, o gün öyleydiler. Ya bugün biz torunları?

53. DERS:

İyilik Hususunda Yardımlaşma

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوٰى وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللهَ اِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

Meali: "... **İyilik ve takvâda birbirleriniz ile** (yarışın), **yardımlaşın! Günah işlemekte ve birbirinize düşmanlıkta yardımlaşmayın! Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azâbı çok çetin/pek şiddetlidir**." *(el-Mâide, 5/2)*

Tefsîr: Rûhu'l-Meânî Tefsîrine göre "**birr"** insanı, **Hakk'a yaklaştıran her türlü amel/iş** ve **iyiliktir**.

Ayrıca **hayır, fazilet, güzellik, ilk hac** ve **cennet** manalarına da gelir.

Ebussuûd Tefsîrine göre "**birr"**, **makbul amellerin ve hasletlerin ismi**dir.

"**İsm"** ise lügatte **günah** demek olup, **her türlü günah işlemek** mânâsına mastardır. İçkiye, kumara, işkenceye ve benzeri kötülüklerin hepsine şâmildir.

İmâm Râgıb'a göre "**ism"**, insanı sevaptan mahrum eden veya geç bırakan fiillerin adıdır.

Seyyidi Şerîf Hazretlerine göre ise; "**ism"**, **şer'an** (dinen) ve **tab'an** (tabii yani tabiat gereği olarak) **kaçınılması vacip olan her şey**dir.

Şah Veliyullahi Dehlevî Hazretlerine göre "**birr"**, **insanın mele-i a'lâ'ya boyun eğmesi, İlâhî ilhama kavuşmaktan kendinden geçmesi, hakkın muradı içinde fânî olmasını gerçekleştirecek her amel**dir. "**İsm"** ise **insanın şeytana boyun eğmesini, onun muradı içinde fânî olmasını gerçekleştirmek üzere işlediği her amel** ve **fiil**dir. *(Hasan Basri Çantay, Kur'ân-ı Hakîm ve Meal-i Kerîm)*

Hülâsa, **Sevgili Peygamberimiz**'den (sav) de "**birr"** ve; "**ism"** nedir diye sorulmuş, O da:

سُئِلَ رَسُولُ اللهِ صلعم عَنِ الْبِرِّ وَالْإِثْمِ، فَقَالَ: اَلْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ، وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ وَكَرِهْتَ أَنْ يُطَّلَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ ۞

Yani: "**Birr, güzel ahlâktır. İsm ise seni huzursuz eden ve insanların onu duymasını, ona muttalî olmasını istemediğin her şeydir."** buyurmuştur. *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân)*

İNSANLARA İYİLİK HUSUSUNDA HADÎSLER

خَيْرُ النَّاسِ مَنْ يَنْفَعُ النَّاسِ ۞

Mânâsı: "**İnsanların en hayırlısı, insanlara yararlı olanlarıdır**."
Bu hadîs aynı zamanda Rasûlüllah Efendimiz'in veciz sözlerindendir.

أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللهِ: اَلتَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ ۞

Mânâsı: "**Allah'a îmândan sonra amellerin en efdali, insanlara sevgi beslemektir**." *(Taberânî: Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Elif-Fe)*

AMELDE MEZHEP İMAMIMIZ İMÂM-I ÂZÂM'DAN BİR ÖRNEK

Bir gün Bağdat çarşısında yürürken, her nasılsa dirseği birine sertçe çarpar. Adam kızar ve kim olduğuna dahi bakmadan döner dönmez yumruğu Hazret-i İmâmın suratına patlatır. Halkın itibarından onun İmâm-ı Âzam olduğunu anlayan adam, çok pişman olur, üzülür ve özürler diler.

O zaman İmâm-ı Âzam buyurur ki: "**Şu anda seni te'dîbe ve cezalandırmaya ben muktedirim. Lâkin müsterih ol. Bugün senden burada davacı olmayacağım gibi mahşer gününde de Rabbim lütfeder beni cennete sevk ederse, o zaman senin elinden tutup, '*Yâ Rabbî! Bu kulunu da cennete koymadan, cennetine girmem' diyeceğim.*"** diyor, herkes hayretle dinliyor tokatı vuran ise ağlıyor. *(Menâkıb-ı İmâm-ı Âzam)*

إِنَّ لِلّٰهِ تَعَالَى عِبَادًا، إِخْتَصَّهُمْ بِحَوَائِجِ النَّاسِ، يَفْزَعُ النَّاسُ إِلَيْهِمْ فِي حَوَائِجِهِمْ، أُولٰئِكَ هُمُ الْآمِنُونَ مِنْ عَذَابِ اللهِ ۞

Mânâsı: "**Allah Teâlâ'nın öyle kulları vardır ki onları insanların ihtiyaçlarını karşılamak için tahsîs etmiş** (bunun için seçmiş)**tir.** (İhtiyacı olan) **insanlar ihtiyaçlarını temin için onlara koşarlar. İşte bunlar, Allah'ın azâbından emin kimselerdirler.**" *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i İnne, 328. hadis)*

اَلْبِرُّ لاَ يَبْلَى، وَالذَّنْبُ لاَ يُنْسَى، وَالدَّيَّانُ لاَ يَمُوتُ، إِعْمَلْ مَا شِئْتَ كَمَا تَدِينُ تُدَانُ ۞

Mânâsı: "**Yapılan iyilik asla kaybolmaz, günah da asla unutulmaz. Allah ölmez. Sen ne istersen onu yap, ettiğini mutlaka bulacaksın.**" *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Elif Lâm)*

بِرُّوا آبَائَكُمْ تَبَرَّكُمْ أَبْنَاؤُكُمْ، وَعِفُّوا عَنِ النِّسَاءِ تَعِفَّ نِسَاؤُكُمْ، وَمَنْ تَنَصَّلَ إِلَيْهِ فَلَمْ يَقْبَلْ فَلَنْ يَرِدَ عَلَى الْحَوْضِ ۞

Mânâsı: "**Babalarınıza iyilik edin ki oğullarınızdan siz de iyilik göresiniz. Kadınlara karşı sizler iffetli olun ki sizin kadın ve kızlarınız da iffetli olsunlar. Bir kimseye karşı özür beyan edilir de o kimse o beyan edilen özrü kabul etmez ise o kimse havzın başına varamaz** (yani havzın başında bana ulaşamaz)" buyuruyor.

1. İyilik hususunda Ashâbdan örnekler:

Benî Kurayza Yahudileri ile yapılan bir harpten Peygamberimiz bolca ganîmet elde etmişti. O zamana kadar da Muhâcirler Ensârla, Ensârın evlerini paylaşarak oturuyorlardı.

Peygamberimiz Ensâr'a buyurdu ki: "**Ey Ensâr! Eğer isterseniz bu harpte alınan ganîmetleri sadece Muhâcirlere vereyim, onlar da bununla kendilerine ev edinsinler ve sizin evlerinizden çıksınlar. İsterseniz, bu ganîmeti sadece size vereyim, siz kendinize yeni evler yapın, eski evlerinizi Muhâcir kardeşlerinize terk edin**."

Ensâr-i Kirâm ağlaştılar ve dediler ki: "**Yâ Rasûlallah! Bu ganîmetleri sen, dini için evini-vatanını terk edip gelen Muhâcir kardeşlerimize ver. Ama senden ricâ ediyoruz, bu kardeşlerimize söyle; ne olur, onlar evlerimizi terk etmesinler. Çünkü onlarla evlerimize bet-bereket, huzur ve sükûn geldi**" dediler. *(Hayâtü's-Sahâbe)*

2. Birbirlerini sırtlarında taşıyan Ashâb: Uhud Harbinin ertesi günü idi. **Peygamberimiz** Ashâbına, düşmanı takibe çıkacaklarını, harbe iştirak edenlerden sağ kalanların, takibe çıkmak üzere çağırılmasını, **Hz. Bilâl**'e emretti.

Hz. Bilâl de nidâ edip, harbe iştirak ederek sağ kalanları düşmanı takibe çıkmaya çağırdı. Abdü'l-Eşel oğullarından Abdullah İbn-i Sehl ve Râfi' bin Sehl de sağ ama çok yaralı idiler, takatsiz düşmüşlerdi. Sa'd bin Muaz gelip, Rasûlüllah'ın davetini onlara da tebliğ edince; "**Rasûlüllah ile gazaya çıkma fırsatını hiç kaçırır mıyız.**" dediler. Hâlbuki yanlarında binecek hayvanları da yoktu. Çok da yaralı idiler. Buna rağmen daha çok yaralı olan Abdullah, Râfi'ye "**Haydi davran, gidelim**!" dedi, Rafi' de "**Vallahi benim yürümeye tâkatim yok, kardeşim.**" dedi. Buna rağmen Allah'ın Rasûlü çağırıyor ve Hz. Allah;

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ اِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ... ۞

buyuruyor, diyerek yola çıktılar. Düşe kalka gidiyorlardı. Yolda Râfi'nin tâkati tamamen kesilince, kardeşi Abdullah onu birinci yokuşa kadar sırtına aldı ve taşıdı. Peygamberimizin huzuruna ise ancak yatsı vakti düşe-kalka ulaşıp, yere

serildiler. Bu manzarayı gören, başta Rasûlüllah olmak üzere, herkes ağladı. *(M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, c. 3, Uhud Harbi Bahsi)*

Âyetin Meali: "**Ey Mü'minler! Peygamber, size hayat verecek olan emirlerine sizi davet ettiği zaman, Allah'a ve Rasûlüne hemen icâbet edin**. **Ve bilin ki Allah, kişi ile kalbi arasına girer. Ve siz kesinkes O'nun huzurunda toplanacaksınız.**" *(el-Enfal, 8/24*)

3. Bedir Harbine giderlerken: Binek azlığı sebebiyle Rasûlüllah Efendimiz, Hz. Ali ve Mersed nöbetleşe bir deveye binerek gidiyorlardı. Sıra ne zamanki Mersed'e veya Hz. Ali'ye geliyordu, onlar Rasûlüllah'a "Biz sıramızı sana verdik, Yâ Rasûlallah!" diye yalvarıyorlardı.

Peygamberimiz de: "**Siz yürümekte benden kuvvetli değilsiniz. Ecir ve mükâfat kazanmak bakımından da ben sizden daha müstağnî ve ihtiyaçsız değilim.**" buyurarak tekliflerini-ricalarını geri çeviriyordu.

Yine Rasûlüllah Efendimiz'in devrinde bir Sahâbî acıkıyor. Ama yiyecek bir şeyi yoktur. Bir akşam komşusundan yiyecek bir şey ricâ ediyor. O da ona pişmiş bir koyun kellesi veriyor. Tam oturup yiyecekken, bir başka komşusu kapısını çalıyor ve; "**Açım! Yiyecek bir şey var mı?**" diyor. Yemeğe henüz başlamadığı kelleyi "**Var kardeşim.**" diyerek ona veriyor. O Sahâbî yiyeceği zaman bir başkası onun kapısını çalıyor… Hülâsa o gece o kelle tam dokuz ev dolaşıyor ve yine ilk pişirenin eline geçiyor. *(Tecrîd-i Sarih, 1 No'lu Haşiye, c. 1, s. 493)* (Çünkü ilk pişiren kardeşine verince, aç kalmış o da komşusuna müracaat edince, aynı kelle dolaşarak ona gelmiştir.)

İşte Ashâbdaki îsâr ve kardeşlik bu idi. Böyle cereyan ediyordu.

BİR KARDEŞLİK NUMÛNESİ DAHA

İmâm Vâkidî Hazretleri anlatıyor:

Cesetlerimiz ayrı, canlarımız bir, bizler üç arkadaş idik. Günün birinde ben, çok zor duruma düştüm, bayram geldi, çattı. Hanım da bana: "**Efendi! Haydi, biz idâre edelim, fakat komşu çocuklarını gören yavrularımıza ne diyelim? Nasıl laf anlatalım? Onlar için ciğerlerim parçalanıyor.**" dedi. Bunun üzerine ben de Hâşimî Kabîlesinden olan üç arkadaşımdan birine mektup yazarak, ondan yardım istedim. O da bana: "**İçinde bin dirhem** (gümüş para) **var.**" dediği bir kese gönderdi. Tam para elime geçti, keseyi daha açmadan, öteki arkadaşımdan, benim Hâşimî arkadaşıma yazdığıma benzer bir mektup aldım. Ben de keseyi hiç açmadan ona gönderdim. Ama hanıma, çocuklara olan mahcubiyetimden o akşam eve gidemedim, camiye gittim. Sabah da eve gidip, durumu hanıma olduğu gibi anlattım. Hanım da: "**İyi etmişsin.**" dedi. Ben de böyle bir hanımım var, diye sevindim.

Derken, bana para gönderen Hâşimî kardeşim elinde aynı keseye benzer bir kese ile bayram arefesi çıkageldi ve; "**Doğru söyle. Sana gönderdiğim keseyi**

ne yaptın?" dedi, ben de: "**Onu diğer kardeşimiz isteyince, olduğu gibi ona gönderdim."** dedim.

Bu sefer Hâşimî kardeşim şöyle anlattı: "**Sen benden para isteyince, elimde o kadar para vardı. Tamamını sana gönderdim. Ben parasız kalınca, mecburen diğer kardeşimizden para istedim. Meğer onda da para yokmuş, bana göndermek için o da senden istemiş ve sana gönderdiğim bu kese yine bana geri geldi.**" dedi.

Vâkidî diyor ki:

Bu kardeşâne muâmele hepimizin çok hoşuna gitti ve oturduk, bu bin dirhemi aramızda şöyle taksim ettik: **Yüz dirhemi**; "iyi etmişsin." diyen **bizim hanıma** ayırdık. Biz **üçümüz de üç yüzer dirhemi kardeşâne aramızda taksim** ederek bayramı çoluk-çocuğumuzla huzur içinde geçirdik.

Aramızda geçen bu güzel kardeşlik örneği, kulaktan kulağa gide gide **Halîfe Me'mun'**un kulağına kadar ulaşmış. Onun da çok hoşuna gitmiş, beni çağırdı: "Anlat bakalım." dedi. Ben de anlattım. Çok mütehassis oldu. Hemen bizim her **üçümüze ikişer bin altın, hanıma da bin altın verilmesini emrettiler**. Bu güzel kardeşlik sayesinde hepimiz hem memnun hem de zengin olduk... *(Tecrîd-i Sarih, 1 No'lu Hâşiye, c. 1, s. 493)*

Fudayl b. İyâz Hazretleri buyuruyor ki: "**Şimdi aramızda kardeşlik bağları bozuldu. Önceleri böyle değildi. Herkes yetim kalan kardeşinin çocuklarına kendi çocukları gibi bakardı**."

Yine buyuruyor ki: "**Ayıpsız bir din kardeşi arayan, dünyada kardeşsiz kalır**." *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 260)*

HAYVANLARA, BÜTÜN CANLILARA İYİLİK

بَيْنَمَا كَلْبٌ يُطِيفُ بِرَكِيَّةٍ، كَادَ يَقْتُلُهُ الْعَطَشُ، إِذْ رَأَتْهُ بَغِيٌّ مِنْ بَغَايَا بَنِي إِسْرَائِيلَ، فَنَزَعَتْ مُوقَهَا، فَاسْتَقَتْ لَهُ بِهِ فَسَقَتْهُ فَغُفِرَ لَهَا ۞

Mânâsı: "**Bir ara, kuyu başında susuzluktan ölmek üzere olan ve dolaşıp duran bir köpeği, İsrâiloğulları'ndan cânî ve eşkıyâ biri gördü. Köpeğe acıdı, kuyuya indi, ayakkabısını su doldurup çıkardı ve köpeği suladı. Bunun üzerine Hz. Allah o eşkıyânın bütün günahlarını affetti**." *(Buhârî; Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Be)*

Geçen derslerimizden birinde, Bâyezîd-i Bistâmî Hazretlerinin başından da böyle bir hâdise geçtiğini anlatmış ve Bâyezîd-i Bistâmî'nin yetmiş hac sevabını bir köpeğin sulanması için verdiğini nakletmiştik.

AĞAÇ DİKMEK

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا إِلاَّ كَانَ مَا أَكَلَ مِنْهُ لَهُ صَدَقَةٌ وَمَا سُرِقَ مِنْهُ لَهُ صَدَقَةٌ وَلاَ يَرْزَئُوهُ أَحَدٌ إِلاَّ كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ ۞

Mânâsı: "**Bir Müslüman bir meyve diker de ondan canlılardan hangisi yerse, diken için sadakadır. Hattâ meyvesi çalınsa yine sadakadır. Onun gölgesinde gölgelenilse, yine sadakadır**." *(Riyâzu's-Sâlihîn Harf-i Ma)*

GÜZEL BİR HİKÂYE

Meşhur İran Hükümdarı **Nûşirevan** tebdîl-i kıyafet ederek, memleketi içinde ve halk arasında gezmeyi çok severdi. Bir gün tebdîl-i kıyafet ederek gezerken çok ihtiyar bir zâtın elinde bir meyve fidanını dikmeye çalıştığını görüyor. Selam veriyor ve; "**Ey İhtiyar! Sen artık çok yaşlanmışsın. Bu fidanı neden dikiyorsun? Sen bunun meyvesine ulaşamazsın ki!**" demiş. İhtiyar da selâmını alıyor ve cevaben diyor ki: "**Dedelerimiz diktiler, bizler meyvelerini yedik. Biz de dikelim ki geriden gelen torunlarımız da yesinler**." Bu cevaptan çok memnun olan Nûşirevan hemen yanındaki nedîmine; "**Bu ihtiyara bir kese altın ver."** diye emrediyor. İhtiyar altınları alınca; "**Gördünüz mü Efendim! Benim fide dikilir dikilmez, hemen meyvesini verdi.**" diyor. Bundan daha çok lezzet alan Padişah, nedîmine "**Bir kese daha ver."** diye emrediyor. Bu defa ihtiyar: "**Allah Allah! Benim fidanım senede iki meyve veren bir ağaçmış meğer."** der, Padişah, nedîmine; "**Hem bir kese altın daha ver."** diye emreder ve; "**Uzaklaşalım, hikmetli sözleriyle bu ihtiyar hazinemizi boşaltacak."** der ve oradan uzaklaşırlar. *(Hasan Basri Çantay, 40 Kere 40 Hadis)*

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) da bu hususdaki güzel âdetlerini talebelerine-müntesiplerine ve topyekûn Müslümanlara-insanlara örnek ve rehber olacak tarzda şöyle ifade buyurmuşlardır:

"**Ben gençliğimde her sene en az bir fidan dikerdim. Evlenince, biri bana biri hanıma olmak üzere ikiye çıkardım. İstanbul'un Salâtîn Camilerinin hazîrelerinde** *(etrafı çevrili mezarlıklarında)* **ağaç dikmediğim hiçbir cami yoktur**."

BÜYÜK İNSAN OLMAK KOLAY MI?

(Sabır bahsinde özetle geçmiştir)

Halîfe Mu'tesım'in şakşakçılığını yapan devrin âlimleri; "**Kur'ân mahlûktur."** diye hükmetmişler ve onu da inandırmışlardı. **İmâm Ahmed bin Hanbel** ise;

اَلْقُرْآنُ كَلاَمُ اللهِ غَيْرُ مَخْلُوقٍ ۞

Yani: "**Kur'ân Allah'ın kelâmıdır. Mahlûk değildir.**" buyuruyor ve başka bir şey demiyordu. Halîfe Mu'tesım fikrinden cayması için çok ısrar etti; ama İmâm Ahmed ictihadından dönmeyeceğini söyledi. Halîfe Mu'tesım de dönünceye kadar ona işkence etmelerini emretti. İmâm Ahmed yirmi sekiz ay hapiste kaldı ve her gün kendisine dayak atıyorlardı.

Birinci sopa vurulunca İmâm Ahmed; بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ diyordu. İkinci sopa vurulunca; لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ اِلاَّ بِاللهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ diyordu. Üçüncü sopa vurulunca da; اَلْقُرْآنُ كَلاَمُ اللهِ غَيْرُ مَخْلُوقٍ * diyordu. Dördüncü sopa vuruldu mu; قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا اِلاَّ مَا كَتَبَ اللهُ لَنَا âyetini okuyordu.

Yani: "**Bize ancak Allah'ın yazdıkları isabet eder. Öyle söyle ey Habîbim!**"

Böylece sopa adedini yirmi dokuza çıkardılar ve vurdular. Beline ise peştamal bağlamışlardı. Bir gün belindeki peştamal, vurulan sopaların tesiri ile çözüldü ve dizine doğru kaymaya başladı, İmâm Ahmed'in elleri ise bağlıydı, peştamalını yukarı çekemeyince, mübârek başını semâya kaldırdı:

اللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْئَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي مَلَئَتْ بِهِ الْعَرْشُ وَكُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي عَلَى الصَّوَابِ فَلاَ تَهْتَكُّ لِي سِرِّي ۞

Yani: "**Senin, Arş'ını dolduran İsm-i Celîl'in hakkı için senden istiyorum. Sen biliyorsun ki ben hak ve doğruluk üzereyim. Öyle ise ne olur Yâ Rabbî! Benim sırrımı** (avret yerimi) **açma, açtırma Yâ Rabbî!**" diye yalvarınca, o çözülmüş ve aşağı doğru kaymakta olan peştamalın herkesin gözü önünde yukarı doğru beline kadar çıktığını ve bir daha da çözülmediğini herkes görmüştü.

İşte ona bu işkenceler yapılırken o yine de; "**Yâ Rabbî, Halîfe Mu'tesım'i affeyle.**" diye duâ ediyordu. Nihayet, cellatlar dayanamadı ve; "**O seni bize öldürttürüyor. Sen ise ona hâlâ duâ mı ediyorsun?**" dediler.

İmâm buyurdu ki: "**O, Kerîm Peygamberin amcasının oğludur. Onun Ehl-i Beyti'ndendir. Ben ona nasıl bedduâ ederim? Yarın Allah'ın hâkim, Rasûlüllah'ın hazır olduğu o İlâhî Mahkeme'de Rasûlüllah'ın Ehl-i Beyti'nden biri ile Peygamberin huzurunda muhâkeme olayım. İşte ben bundan hayâ ediyorum. Onun için ona hakkımı helâl ediyor ve ona duâ ediyorum.**"

Nihayet İmâm Ahmed ölecek hale gelince, getirip onu evine attılar. Nefesleri sayılıydı. Birkaç gün daha yaşadı ve bu müddet içinde evin etrafını insanlar ve hayvanlar öyle çevirmişti ki izdihamdan evine girilemez olmuştu, gerek insanlar gerek hayvanlar hep ağlıyordu.

Vefât edince ise halk avaz-avaz bağırmaya, hayvanlar ise inlemeye başladılar. Bağdat camilerine cenazesinin cemaati sığmadığı için onu bir sahraya götürüp,

namazını orada kıldılar. **Cenazesine sekiz yüz bin** (800.000) **erkek, altmış bin** (60.000) **kadın katılmıştı**. Evlerin damlarında olanlar ve nehirdeki gemilerde duranlar hariç. Üzerlerinde binlerce kuş ötüşüyor ve etraflarında ise binlerce hayvan ağlaşıyordu...

Dahası, bu manzarayı gören Yahudi, Hristiyan ve Mecûsîlerden o gün yirmi bin (20.000) kişi Müslüman olmuştu. *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 209)*

HIZIR (AS) KİMLERLE BULUŞUR?

Ali Darirî Hazretleri, Hızır'ın aleyhisselâm'ın dünyada bir kimseyi dost edinip, onun ziyaretine gelmesi için dört şart vardır, buyuruyor:

1. O kimse, her hâlükârda Rasûlüllah'ın sünnetine uyan biri olacak.
2. Kalbinde dünyaya karşı bir his ve ihtiras asla olmayacak.
3. Bütün Müslümanlar için temiz bir duyguya ve kalbe sahip olacak.
4. Hile, haset, kin gibi duygular içinde asla olmayacak.

Devamla buyurdular ki: Bu şartlar kendinde olmayan insan, ibadetle melekleşse bile, yine Hızır (as) ona uğramaz ve onunla arkadaşlık tesis etmez. *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 4, s. 1683)*

MEVZU İLE İLGİLİ ŞİİRLER

Şahs-ı nâmerdê temellük etme, dökme âb-ı rû,
Hâhiş-i feyz etme bir boş çeşmeye tutma zebû.

Âgâhî

Yani: Namert insana boyun büküp boşuna yüzsuyu dökme ve ondan bir şey isteme. İstekte bulunup da meyus olma; çünkü akmayan çeşmeye boşuna kap tutulmaz.

Yenişehirli Avnî de diyor ki:

Ehibba şive-i yağmada mebhut eder a'dâyı
Hudâ göstermesin âsâr-ı izmihlâl bir yerde...

Yani: Bir yerde yağma varsa, dostlar oraya öyle hücûm eder ki düşmanların bile ağzı açık kalır. Onun için Allah, bir yerde çöküş eserleri göstermesin...

Ziya Paşa ise umudunu hep başkalarına bağlayanlar, gayrın sırtından başarıya ulaşmak isteyenlere şöyle sesleniyor:

Sana senden gelir bir işte dâd lazımsa (dad–destek, yardım)
Ümidin kes zaferden, gayriden, imdad lazımsa...

54. DERS:

Mazlumlara Yardım Etmek

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَكُلًّا اَخَذْنَا بِذَنْبِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَنْ اَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْاَرْضَ وَمِنْهُمْ مَنْ اَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ﴾

Meali: "**"Biz de onlardan** (o zâlimlerden) **her birini günahları sebebiyle suçüstü yakaladık: Kiminin üzerine taşlar savuran rüzgârlar** (bir kasırga) **gönderdik, kimini korkunç bir ses yakaladı, kimini yerin dibine geçirdik, kimini de suda boğduk. Allah onlara zulmetmiyor, asıl onlar kendilerine zulmediyor** (yazık ediyor)**lardı."** *(el-Ankebût, 29/40)*

Açıklama:

Tarihte **Şuayb** aleyhisselâm'ın kavmini **Hz. Allah** zelzele ile **Lût** aleyhisselâm'ın kavmini üzerlerine yağdırdığı taş yağmuru ile **Semud** aleyhisselâm'ın kavmini müthiş bir nâra (yüksek ve korkunç bir ses) ile **Kârun**'u yere batırmakla, **Hz. Nûh**'un kavmi ile **Firavun**'u ve tâbîlerini suya gömmekle ve boğmakla helâk etmiştir. İşte âyet-i celîle bunlara işaret etmektedir.

Peki, bunların hepsinin müşterek günahı nedir? Müşterek günahları, yeryüzünde Allah'ın kullarına zulüm ve onları ezmektir. İşte bu husus, çok nazar-ı dikkati câliptir.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَاِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذَنُوبًا مِثْلَ ذَنُوبِ اَصْحَابِهِمْ فَلاَ يَسْتَعْجِلُونَ﴾

Meali: "**Şüphesiz ki zulmedenlerin geçmiş arkadaşlarının payı gibi dolgun bir azap payı vardır. Ama şimdi onu acele istemesinler.** (Hele biraz beklesinler, görecekler)." *(ez-Zâriyât, 51/59)*

MEVZU İLE ALAKALI HADİSLER

إِتَّقُوا دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهَا تَحْمِلُ عَلَى الْغَمَامِ، يَقُولُ اللهُ وَعِزَّتِي وَجَلاَلِي لَأَنْصُرَنَّكَ وَلَوْ بَعْدَ حِينٍ ۞

Mânâsı: "**Mazlumun duâsından** (bedduâsından) **korkunuz, sakınınız. Muhakkak o bedduâ bulutlara yüceltilir ve yüklenilir. Ve Hz. Allah cevaben buyurur ki: "Ey Mazlum kulum! Sana biraz gecikmeli de olsa** (hemen olmasa da *lihikmetin)* **mutlaka yardım edecek** (intikamını zulmedenden alacağım). **Biraz sabırlı ol**." *(Taberânî: Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Elif ve Te)*

مَنْ أَذَلَّ عِنْدَهُ مُؤْمِنٌ فَلَمْ يَنْصُرْهُ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى أَنْ يَنْصُرَهُ أَذَلَّهُ اللهُ عَلَى رُؤُسِ الْأَشْهَادِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۞

Mânâsı: "**Kimin yanında bir mü'min** (el ile veya dil ile) **eziyet görür, yanındaki de gücü yettiği halde, o mazlûma yardım etmez ise Allah da onu şehitler ve büyükler huzurunda kıyâmet günü zelîl ve rezil eder**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Men*

خَمْسُ دَعَوَاتٍ يُسْتَجَابُ لَهُنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ حَتَّى يَنْتَصِرَ، وَدَعْوَةُ الْحَاجِّ حَتَّى يُصْدِرَ، وَدَعْوَةُ الْغَازِي حَتَّى يَقْفِلَ، وَدَعْوَةُ الْمَرِيضِ حَتَّى يَبْرَأَ، وَدَعْوَةُ الْأَخِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ، وَأَسْرَعُ هٰذَا، وَالدَّعَوَاتِ إِجَابَةً وَدَعْوَةُ الْأَخِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ ۞

Mânâsı: "Şu beş duâ kabul olunur, reddolunmaz:

1. Mazlumun yaptığı duâ, ta ki kurtulana kadar.
2. Hacının duâsı, ta ki evine dönene kadar.
3. Gâzinin duâsı, ta ki harpten dönene kadar.
4. Hastanın duâsı, ta ki iyi olana kadar.
5. Kardeşin kardeşine gıyabında (yokluğunda, ardından) yaptığı duâ.

Bunlardan icâbet bakımından en süratli olanı da kardeşin kardeşine gıyabında (arkasından) yaptığı duâdır." *(Feyzu'l-Kâdir, c. 3, s. 460)*

لَتُؤَدُّونَ الْحُقُوقَ إِلَى أَهْلِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُقَادُ لِلشَّاةِ الْجَلْجَاءِ مِنَ الشَّاةِ الْقَرْنَاءِ ۞

Mânâsı: "Kıyâmet günü bütün hakları elbette ki hak sahiplerine ödeyeceksiniz. Hattâ boynuzlu koyun (koç) boynuzsuz koyuna vurmuş ise (o bile)..."

Nitekim yukarıda geçen bir hadîsi şerîfte Peygamberimiz: "Sizce müflis kimdir, ey Ashâbım?" diye sormuş, onlar da; "Bizce müflis, parası ve eşyası olmayan insandır." demişler. Peygamberimiz de buyurmuştur ki: "Gerçek müflis, benim ümmetimden kıyâmet günü namazla, oruçla, zekâtla, Huzurullah'a gelen ve bu amel ve ibadetlerini, dünyada sövdüğü, iftara attığı, malını yediği, kanını akıttığı ve dövdüğü kimselere verip, artık ameli ibadeti kalmayan ve iflas edip cehenneme sevk olunan kimsedir..." *(Müslim ve Tirmizî: Tâc, c. 5, s. 20)*

RASÛLÜLLAH VE KUL HAKKI

Allah'ın Rasûlü hayatının son günlerinin geldiğini anlayınca, bütün Ashâbını mescidde toplar ve onlara bir hutbe îrad ederek buyurur ki: "**Ey Ashâbım! Ben sizler için merhametli bir baba, şefkatli bir anne gibi davranmadım mı? Bununla beraber içinizde eğer bende bir hakkı olan varsa, işte malım, gelsin alsın! Birinize bir haksız muâmelem oldu ise işte sırtım, gelsin vursun!**" Bunu duyan Ashâb hüngür-hüngür ağlaştılar, başka bir ses çıkmadı. Fakat Rasûlüllah bunu üç kere tekrarladılar. O zaman Ashâb: "**Yâ Rasûlallah! Sen bizim için hakîkaten dediğin gibi idin, bizim sende ne hakkımız olabilir ki? Sen bizlere hakkını helâl et.**" dediler.

Ama Rasûlüllah âhiret korkusuyla ve ısrarla haktan-hukuktan bahseder ve; "**O günün hesabı, o günün mahcubiyeti, bugünün mahcubiyetine benzemez. Tekrar ediyorum. Kimin bende hakkı varsa, alsın."** diye ısrar edince, **Hz. Ukkâşe** ayağa kalkar ve; "**Yâ Rasûlallah! Bu kadar ısrar etmeseydin, söylemeyecektim amma madem ısrar ediyorsun söyleyeyim, falan harpte kamçın benim sırtıma geldi. Bilerek mi vurdun, bilmeyerek mi bilmiyorum."** dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah: "**Kısas gerek."** buyurarak hemen Bilâl'i mescidin yanındaki evine gönderip, kırbacını istetti ve kırbaç gelince **Ukkâşe**'nin eline vererek: "**Kısasını yap, beni âhiret mahcubiyetinden kurtar."** diye emretti. Hz. Ukkâşe kırbacı eline aldı: "**Yâ Rasûlallah! Sen bana vurduğunda benim sırtım çıplaktı. Gömleğinin üstünden vursam, olur mu?**" dedi, Rasûlüllah "**Hayır olmaz!**" diyerek gömleğini yukarı kaldırınca Hz. Ukkâşe gözyaşları içinde kamçıyı bir tarafa fırlatıp, hemen Rasûlüllah'ın sırtındaki mührünü öptü ve; "**Maksadım buydu Yâ Rasûlallah! Anam-babam sana feda olsun. Belki böylece cennetlik olurum diye düşündüm. Affet ey Allah'ın Rasûlü.**" deyince Peygamberimiz "**Kim cennetlik birine bakmak istiyorsa, Ukkâşe'ye baksın."** buyurarak onun cennetlik olduğunu müjdelediler.

BİR ŞİİR

نَامَتْ عُيُونُكَ وَالْمَظْلُومُ مُنْتَبِهٌ يَدْعُو عَلَيْكَ وَعَيْنُ اللهِ لَمْ تَنَمْ

Yani şair diyor ki: Senin gözlerin uyuyor, ey zâlim! Ama mazlûm uyanıktır, o sana bedduâ ediyor. Bil ki Allah da uyumuyor, o da hep uyanıktır; yani mazlûmun âhını duyuyor, dinliyor.

Nitekim büyüklerimiz de:

ظُلْمُ الْمَرْءِ يُصْرِخُهُ

Yani: "Kişinin zulmü, zulmettiğini değil, kendini tepeler, yok eder." buyurmuşlardır.

BÜYÜKLERDEN ÖRNEKLER

1. İmâm Buhârî Hazretleri:

Buhâra'nın şâhı, Hâlid ismindeki zât, imama haber gönderiyor. "**Sarayıma gel! Çocuklarımı okut!**" O da ona cevap gönderiyor: "**İlim aziz ve şereflidir. Kimsenin ayağına gitmez. Çocuklarını medreseye gönder, herkes gibi okusunlar**." Şah ne kadar adam gönderir, para teklif eder ve ısrar ederse de imam okutmak için saraya gitmez ve; "**Halkın bazısı ilimden istifade ederken, bazısını menetmek mümkün olmaz."** der. Buna çok öfkelenen şah da onu **Hertenik** köyüne sürer. Hz. İmâm orada çok mağdur durumlara düşer. Şah tarafından oraya nefy/sürgün edildiği için kimse onunla alakalanmaz. Böylece büyük çileler çeker.

Bir gün, Şah'ın oraya geleceğini orayı da terk etmesi gerektiği haberini ve emrini alır. Artık dayanamaz Yüce Dergâh'a ellerini açar:

اللّٰهُمَّ ارْمِ مَا قَصَدُونِي بِهِ فِي أَنْفُسِهِمْ وَأَوْلاَدِهِمْ وَأَهَالِيهِمْ ۞

Yani: "**Yâ Rabbî! Ne olur! Onun benim hakkımda düşündüğü, planladığını, onun, çoluk-çocuğunun ve ehlinin başına ver**." Biraz sonra haber gelir; şah o köye gelirken kendi de çoluğu çocuğu da yolda helâk oldular, diye. *(Şemâil-i Şerîf Tercümesi bidâyeti)*

Nitekim atalarımız: "**Zâlimin zulmü varsa, mazlûmun da Allah'ı var**..." tâbirini bunun için demişlerdir.

2. Zünnûn-i Mısrî'ye yapılan iftiralar ve onun bedduâsı:

Zünnûn-i Mısrî *(k.s.)* Mısır'da yetişen büyük velîlerdendir. İsmi Sevbân bin İbrahim, künyesi Ebû'l-Feyz, lâkabı Zünnûn, nisbesi el-Mısrî'dir. Güney Mısır'ın Sudan'a yakın sınır bölgesinde yaşayan Nûbe kabîlesindendir. Bu sebeple babası en-Nûbî nisbesiyle anılır. 772 *(H. 155)* tarihînde doğdu. 859 *(H. 245)* tarihînde Mısır'da vefât etti. Ashâb-ı kirâmdan Amr bin Âs hazretlerinin yanına defnedildi.

Kahire yakınındaki **Ahmim** mahallinin zâhirî âlimleri, halkın **Zünnûn**'e teveccühünü çekemediler. Onun hakkında çok ağır konuştular. Bunların hepsine sabretti. Derken, taassuba kapılıp, **Halîfe**'ye onun hakkında yalan yanlış bilgiler verdiler, iftiralar attılar.

Bitmedi! Halîfe'ye jurnallemek üzere bir gemiye doldular ve **Nil** üzerinde yola çıktılar. **Zünnûn** buraya kadar sabretti. Ne zamanki bir gemi dolusu insanın ona iftira etmek üzere yola çıktıklarını ve Halîfe'ye gittiklerini öğrendi, daha dayanamadı. Ellerini açtı "**Allah'ım! Eğer onlar yalancı iseler, onları batır ve boğ!**" diye duâ etti.

Gemi sahildeki halkın gözü önünde alabora oldu. Kaptan dâhil, hiç kimse kendini kurtaramadı, hepsi boğuldular.

Zünnûn'e: "**Efendim kaptanın ne günahı vardı?**" dediler. Zünnûn: "**Onun günahı da o fâsıkları taşımasıydı.**" buyurdu. *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 49)*

3. Evliyânın Sultanı Ahmed Bedevî, bir işareti bile kâfi:

Ahmed Bedevî'nin ağabeyi anlatıyor: "Onunla Irak'a vardık. Tanduka bucağına gitmeyi arzu etti, beraber gittik. Fakat ne acıdır ki gerek oranın halkı, gerekse civardan oraya gelenler, bize izzet, ikram edeceklerine eziyet vermeye başladılar.

Ahmed Bedevî onlara çok anlattı. Çok nasihat etti; ama onlar bir türlü anlamak istemiyorlar ve eziyetlerini tecavüze dönüştürüyorlardı. Ahmed Bedevî'ye vurmak için her saldırana o, parmağı ile işaret ediyor ve her işaret ettiği de cansız yere seriliyordu. Bu hali görünce, can havli ile kaçmaya ve; "**Sen Ebû'l-Futyan'sın** (yani Kahramanlar babasısın)", demeye başladılar. Bunun üzerine Ahmed Bedevî de orayı terk etti. *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 2, s. 826)*

4. Şeyh Abdürrazzak Turâbî'nin nâz ve niyazı:

Bu zâtın, Mısır Nâibi (Halîfe vekîli) Hayra Bey'e haklı bir müracaatı olmuştu. Fakat Hayra Bey ricasını kabul etmedi ve Şeyhi de huzurundan kovdu. O da çok üzüldü, evine değil, Allah'ın evine Kal'a Camisi'ne kapandı ve; "**Onun ölüm haberi gelmeden, bu camiden çıkmayacağım, Yâ Rabbî!**" diye ilticâ etti. Üç gün sonra Nâib öldü. Cenazesi camiye geliyor, haberi geldi. *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 4, s. 1796)*

5. Şeyh Aliyyü'l-Havâs bizzat şâhid olduğu şu hâdiseyi anlatıyor:

Şeyh İzzeddin bir gün mürîdleri ile otururken; "**Başımıza belâların yağdığını görüyorum. Bunlara sabredip katlanamayacaklar, aramızdan ayrılabilir."** dedi. Mürîdlerinin kırk kişisi hariç, diğerleri ayrıldı. Bir müddet sonra, Mısır'ı âsiler bastı. Vâli de Halîfe'ye, bu baskın bu Şeyh'in tertibidir, diye jurnalledi. Halîfe de: "**Mürîdleriyle beraber onları bellerinden kılıçla ikiye ayırarak öldürün!**" diye fermân verdi.

Vâli de Şeyh İzzeddin'den başlayarak kırkını da bellerinden ikiye bölerek, haksız yere, mazlûmen şehit etti. Gece olup karanlık basana kadar da ibret olsun diye, cenazelerini gömdürmüyor. Gece, aç bir köpek, yemek üzere bir mürîdine yaklaşınca, ikiye bölünmüş Şeyh İzzeddin, eline geçirdiği bir değnekle sürünerek gelip köpeği kovuyor.

Bu haberi alan Vâli: Şeyhin cesedinin başına geliyor ve tartaklamaya, tekmelemeye başlıyor. Bunun üzerine Şeyh dile gelerek Vâli'ye: "**Sen bizleri Sultan'ın kılıcı ile ikiye böldün, yetmedi mi? Öyle ise biz de şimdi seni Allah'ın kader kılıcı ile ikiye bölelim de gör!**" diyor ve elindeki değnekle Vâli'ye bir işaret edince, Vâli'nin de ikiye bölündüğünü ve öldüğünü beraberindeki herkes görüyor...

Bunların mezarları halen Kahire'nin Tüyler Tepesi'ndedir. *(Levâkihu'l-Envâr, s. 932)*

6. Mutrif İbn-i Abdullah:

Bu zâta da birisi haksız yere zulmetti. O da ona nasihat edip, vazgeçmesini ricâ etti; ama zâlim, vazgeçmek şöyle dursun, zulmünü arttırınca; "**Allah seni**

hemen yok etsin." diye bedduâ etti. Zâlim, hemen orada öldü... *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 117)*

ALLAH MAZLÛMU ZÂLİME ÜSTÜN KILAR

Ziyâ Paşa, mevzuya daha farklı bir açıdan yaklaşarak, zâlimlerin bir gün mutlaka mazlûmdan özür dilemek zorunda kalacağını hatırlatır:

"Sabret! Siteme, ister isen hüsn-i mükâfât
Fikreyle ne zulmeylediler Yûsuf'a ihvân
Zâlimlere bir gün dedirtir Kudret-i Mevlâ
Tallahi lekad âserake'llâhü aleynâ."

Günümüz Türkçesiyle şu demek: Eğer güzel bir mükâfat istiyorsan, zulme sabret. Düşün ki **Hz. Yusuf**'a kardeşleri ne kadar zulmettiler. **Allah**'ın kudreti bir gün zâlimlere, Hz. Yusuf'un kardeşlerinin dediği gibi '**Şüphesiz ki Allah, seni seçkin bir insan halinde bize üstün kıldı.**' *(Yusuf, 12/91)* dedirtir.

Kısacası **Hz. Mevlâ**, zâlimlere bir gün; **Allah sizi bizim üzerimize üstün kıldı, haklı çıkarttı. Sizi yüceltti, bizi mahcup etti,** dedirtecektir. Yeter ki mazlûm, sabretmesini bilsin.

Rasûlüllah Efendimiz'e (sav) yıllarca zulmedenler, **Mekke Fethi**'nde **aynı sözleri söyleyerek affedilmelerini istemişlerdi**. **Raûf** ve **Rahîm** olan **âlemlere rahmet Efendimiz** (sav) de o yüce şefkat ve merhametinin neticesi olarak onları affettiğini ilân etmişti.

⁂

İslâm tasavvuf tarihinde önemli bir yere sahip olan hanım evliyâdan **Râbiâtü'l-Adeviyye**, mazlûmlara, zâlimden intikam alma düşüncesi taşımalarına lüzum olmadığı tavsiyesinde bulunarak şöyle der:

"... **Allah Teâlâ, zâlimi helâk edecektir. Buna inanmak, mazlûmun zâlime karşılık vermesinden daha müessirdir**..."

⁂

Bir de müsbet yönden hemen duâsı kabul olanlar da var. Bunlar da **Hz. Sa'd bin Ebî Vakkâs** gibi yine önceki derslerimizde geçen **Hz. Berra bin Azib** ve binlerce **esâtiz** ve **pîran** (üstâzlar, Rasûlüllah Efendimiz'in vârisi olan Allah dostları) gibi...

İşte size bir örnek:

Ebû Bekir bin Hüvârâ el-Betâihî; bu zât vaktiyle bir eşkıyâ idi. Bir gece yine, soygun yapmak için hazırlanırken, kulaklarını delip kalbine saplanan lâhûtî bir ses duydu. O ses, ona şöyle diyordu: "**İşte sana o an geldi. Gerekir ki artık Allah'tan korkasın ve ona dönesin**." Çok ağladı, günahlarına pişman oldu ve zamanla Allah'ın çok celâlli velîlerinden biri oldu.

Buyurdu ki: "**Ben Rabbim'den vaad aldım. Bir kişi ki beni ziyarete gele, türbeme gire, artık ateş onu yakmayacaktır**." Bu rivâyet üzerine bir gün türbesine bir balık, bir başka gün de et koydular ve çıkardılar. Sonra da o balıkla eti ateşe koyup kebap etmek istedilerse de her ikisini de pişiremediler. Ne tasarruf, aman Yâ Rabbî!

Nitekim İstanbul'un Fâtih semtindeki Tokadîzâde Emin Efendi de Cenâb-ı Hakk'a ilticâ etmiş ve; "**Yâ Rabbî! Beni ve kabrimi ziyaret edenleri, cehennemden âzâd et.**" diye yalvarmış. Cenâb-ı Hak da onun bu niyazını kabul buyurmuştur. Hz. Üstâzımız **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) bizlere böyle müjde ederlerdi, inananlara duyurulur.

VE BİR HİKÂYE

Vaktiyle meczûbun biri; "**Eden bulur! Eden bulur!**" diyerek gezermiş. Köyde bir kadın da gençken ve aklı başında iken, ona âşıkmış. Onun bu halini ve böyle deyip gezdiğini gördükçe de ona sinir olurmuş. Hâliyle ona olan aşkı da sevgisi de bitmiş. Kadın başka biriyle evlenmiş, bir oğlu olmuş, büyümüş ve askere göndermiş. Artık delikanlının terhis olacağı günlerden yine böyle bir gün, meczûb kadının evinin önünden geçerken; "**Eden bulur! Eden bulur!**" diye bağırmaya başlamış. Ona sinir olan kadın, ondan kurtulmak için bir pide yapmış, pideye de zehir katmış ve onu çağırarak; "**Bak sana pide yaptım, al acıkınca yersin."** demiş. Meczûb pideyi almış, köyün çıkışındaki suyun başına gitmiş, pideyi oraya koyup, abdestini almış, namaza durmuş. Tam o anda o kadının askerdeki oğlu terhis olup gelmiş. Suyun başında meczûb amcayı görünce, beklemiş ve köyden haber sorup, öyle köye girmek istemiş. Meczûb amca da öleni ve olanı anlattıktan sonra; "**Bak oğlum! Bu pideyi de annen yaptı, özlemişsindir, ben aç değilim, istersen sen ye.**" diyerek ona vermiş. Asker hasretle pideyi yiyip, mideye indirmiş. Ama evine gelinceye kadar zehirlenmiş ve ölüsü eve gelmiş.

Yıllardır oğlunu bekleyen anne olanı biteni öğrenince, dayanamamış bağıra bağıra o da ölüp oğlunun yanına serilmiş. Biraz sonra da meczûb "**Eden bulur! Eden bulur!**" diyerek gelip, oradan geçmiş. *(Büyük Dini Hikâyeler)*

AKTÜALİTE

Rize'de bu vaazı temize çektiğim 27 Eylül 1999 günü Amerika'ya giden zamanın Başbakanı Ecevit, Amerikan Başkanı Clinton'a **536 yıl önce Hz. Fâtih'in Bosnalı Sırplara verdiği fermânı götürüp takdim ediyor** ve '**Biz işte 536 sene evvel insan haklarına bu kadar saygılı olan bir ecdâdın ahfâdıyız. Biz onlara hürriyet götürdük, sizse katliâma göz yumuyorsunuz.**' demek istiyordu.

Maalesef ne acıdır ki bizim hürriyet götürdüğümüz Bosna'ya ondan 630 sene sonra **Sırplar** katliam getirdiler. Bütün Batının gözleri önünde **250.000 Boşnak**

Müslümanı kadın, çoluk-çocuk, yaşlı demeden öldürebildiler. Onlar Sırptırlar, cânîdirler, kâtildirler, kâfirdirler, anladık...

O beratı Clinton'a götüren Ecevit ise bir başörtüsü takan hanım milletvekili için meclis kürsüsüne fırlayıp aynı günlerde avazı çıktığı kadar bağırabiliyor ve; "**Şu kadına haddini bildirin! Atın dışarı!**" diyebiliyordu.

Bin senedir. Kur'ân hizmetinde olan ve ona hizmeti sayesinde yücelen bu necip milletin evlâdına, yine o Ecevit ve arkadaşları meclisten çıkardıkları bir kanunla **on iki yaşına kadar Kur'ân öğretim ve eğitimini, on beş yaşına kadar ise hafızlık yapmayı yasaklayabiliyor**du...

Yine o Fâtih'in kız torunları **eşarp**ları ile onun temelini attığı okullara, üniversiteye gidemiyordu.

Hülâsa, bizler bile **Fâtih**'ten 536 sene sonra kendi öz yurdumuzda (Saraybosna'da değil), onun insan haklarına olan saygısını arıyor, hattâ o gün Sırplara verilen hakların bile neredeyse hasretini çekiyoruz. Aynı tarihi taşıyan, Yeni Şafak Gazetesi acı acı bunları dile getiriyor ve insan haklarında bugün, Zimbabve (bir Afrika ülkesi) ile eşit durumdayız, diyordu.

Sevgili Peygamberimiz (sav) buyuruyor ki:

يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ أُمَرَاءُ ظَلَمَةٌ، وَوُزَرَاءُ فَسَقَةٌ، وَقُضَاةٌ خَوَنَةٌ، وَفُقَهَاءُ كَذَبَةٌ، فَمَنْ أَدْرَكَهُمْ فَلاَ يَكُونَنَّ لَهُمْ عَرِيفًا وَلاَ جَابِيًا وَلاَ خَازِنًا وَلاَ شُرْطِيًّا ۞

Mânâsı: "**Âhir zamanda çok zâlim idâreciler olacak. Ve onların çok fâsık vezirleri** (bakanları, yardımcıları) **olacak. O zamanın kadıları** (hâkimleri) **hâin olacak. Fukahâsı** (din adamları, hukukçuları) **yalancı olacak. Kim o zamana yetişirse, asla onlara yardımcı, hizmetçi ve görevli memur olup, onlara destek vermeyin**." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 518, Harfü'l-Yâ, 6395 No'lu Hadis)*

KUSURLARIN İTİRAF, MUHTAÇ VE MAĞDURLARA YARDIM

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** Hazretleri buyuruyor ki: "**Dâire-i Affa** (af çerçevesine, kapsamına) **girebilmek için insanın âciz ve kusurlu olduğunu tamamen mukır ve mu'terif** (ikrâr edip doğruyu söyler, itiraf eder) **olması lazım. Ondan dolayı, mahzun ve münkesir** (kederli-tasalı ve kalbi kırık) **bulunmak lazımdır.**"

Binaenaleyh Rabbimizin affına mazhar olabilmek için hiçbir zaman kibre-gurura kapılmadan, başkalarının hakkına tecavüz etmeye kalkışmadan, acziyetimizi-zavallılığımızı unutmadan alçak gönüllülüğümüzü muhâfaza etmeliyiz.

Yine Üstâzım **Süleyman Efendi** Hazretlerinin, özürlü ve yardıma muhtaç bir insana yaptıkları iyilik ve hemen bunun karşılığında görmüş oldukları İlâhî lütufla alâkalı hâdise ise şöyle cereyan ediyor:

İstanbul'da günlerce kiralık ev arıyor, ama bulamıyor. Bir gün **Fâtih**'te, caddenin bir tarafından karşı tarafına geçmek isteyen bir âmânın (görme engelli) olduğunu ve kimsenin ilgilenip karşıya geçmesine yardımcı olmadığını görünce, gidiyor ve hemen elinden tutup onu karşıya geçiriyor. Âmâ da: "**Allah ne isteğin varsa versin."** diyor ve ayrılıyor. İşte o gün merhum **Kemâl** ağabeyimizin babası **Halil** Bey, onu, evinin bir dairesine bedelsiz-ücretsiz oturmaya davet ediyor...

ŞİİR

Toplumdaki, özellikle de üst kademedeki pek çok olumsuzlukların ve ahlâksızlıkların dile getirildiği şiirinde, ***Ziya Paşa***'mız acı gerçekleri şöyle haykırıyor:

İkbâl için ahbâbı siâyet yeni çıktı
Bilmez idik evvel bu dirayet yeni çıktı

(Yükselmek, iyi bir mevkiye gelmek için dostlarını çekiştirmek yeni çıktı, önceleri bu beceriksizliği bilmezdik, bu da yeni çıktı)

Sirkat çoğalıp lâfz-ı sadâkat modalandı
Nâmus tamam oldu hamiyyet yeni çıktı

(Hırsızlık çoğalıp sadâkat sözü moda haline geldi, namusu bitirdik, hamiyet yeni çıktı)

Düşmanlara ahbâbını zemm oldu zerafet
Dildardan ağyâra şikâyet yeni çıktı

(Düşmanlara dostları yermek bir incelik oldu; başkalarına gönül dostlarından şikâyet yeni çıktı)

Sâdıkları tahkîr ile red kâide oldu
Hırsızlara ikram ü inâyet yeni çıktı

(Sâdık kişileri aşağılama, reddetme benimsenir oldu; hırsızlara ikram ve yardım yeni çıktı)

Hak söyleyen evvel dahi menfûr idi gerçi
Hâinlere amma ki riayet yeni çıktı

(Her ne kadar doğruyu söyleyenler de önceleri nefretle karşılanmışsa da ancak hâinlere uyma yeni çıktı)

Evrak ile ilân olunur cümle nizâmât
Elfâz ile terfîh-i ra'iyyet yeni çıktı

(Bütün düzenlemeler bazı kâğıtlar ile ilan olunur, söz ile halkın refaha eriştirilmesi ise yeni çıktı)

Âciz olanın ketmolunur hakk-ı sarîhi
Mahmîleri her yerde himâyet yeni çıktı

(Güçsüz olanın en belirgin hakkı saklı tutulur, himâye görenleri her yerde korumak yeni çıktı)

İsnâd-ı ta'assub olunur merd-i gayûra
Dinsizlere tevcîh-i reviyyet yeni çıktı

(Gayretli kişiler taassubla suçlanırken dinsizlere özgü derin düşünce yeni çıktı)

İslâm imiş devlete pâ-bend-i terakki
Evvel yoğ idi işbu rivâyet yeni çıktı

(Devletin yükselmesine engel olan İslâmiyet imiş, önceleri yoktu, bu rivâyet yeni çıktı)

Milliyyeti nisyan ederek her işimizde
Efkâr-ı Firenge tebaiyyet yeni çıktı

(Her işimizde millî benliğimizi unutarak Batı düşüncesine körü körüne bağlılık yeni çıktı)

Eyvah bu bâzîçede bizler yine yandık
Zîra ki ziyan ortada bilmem ne kazandık

(Eyvah bu oyunda bizler yine yandık, çünkü zarar ortada bu konuda bilmem biz ne kazandık)

55. DERS:

Şer'i Hudûdu (Hadleri-Cezaları) Tatbik Etmek

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّمَا جَزٰٓؤُا الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِى الْاَرْضِ فَسَادًا اَنْ يُقَتَّلُوا اَوْ يُصَلَّبُوا اَوْ تُقَطَّعَ اَيْدِيهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ اَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْاَرْضِ ذٰلِكَ لَهُمْ خِزْىٌ فِى الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۞ اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ اَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

Mealleri: "**Allah ve Rasûlüne karşı savaşan ve yeryüzünde fesat çıkarmaya çalışanların cezası, ancak öldürülmeleri veya asılmaları yahut ayak ve ellerinin çaprazlama kesilmesi, ya da yeryüzünde başka bir yere sürgün edilmeleridir. Bu, dünyada onlar için bir zillettir** (rezilliktir, kepazeliktir). **Âhirette ise onlar için büyük bir azap vardır. Ancak kendilerini yakalamanızdan önce tevbe edenler başka. Bilin ki Allah, çok bağışlayan ve çok merhamet edendir**." *(el-Mâide, 5/33-34)*

Dikkat: Gerek **kısas**, gerek **recm** ve gerekse **diğer ahkâm-ı şer'i** hakkında bugün şarlatanlık yapanlara ve dil uzatanlara deriz ki:

1. Evvela İslâm'daki kısas, recm ve diğer ahkâmın birçoğunu aslında İslâmiyet getirmemiş, sadece teyit etmiştir; bunu tespit etmemiz lazım. Ancak bunlar, bir vaaz-nasihat kitabı olan, içinde ahkâm bulunmayan İncil'de hâliyle yoktur; ama Tevrat'ta vardır.

Nitekim **Peygamberimiz** (sav), peygamber olduğu müddet içinde sadece iki recm olayı yaşamış ve uygulamıştır. Bunlardan birinin muhatapları **Yahudi** olduğu için onlara Tevrat'ı getirtmiş ve kendi kitaplarındaki hükmü (recmi) uygulamıştır.

Diğer recm olayı ise malum **Maiz Hadisesi**dir. Peygamberimiz yukarıda geçen ikinci âyetin emri gereğince, bunu uygulamamak için Maiz'in üç kere gelip; طَهِّرْنِي يَا رَسُولَ اللهِ demesini duymamazlıktan gelmiş. Fakat ne zamanki Maiz dördüncü defa da gelip âdeta yalvarırcasına itiraf edince, Peygamberimiz bu dört itirafı dört şâhid kabul ederek, onu recm etmiştir.

Dikkat: O rahmet Peygamberi olan Rauf ve Rahîm sıfatlarının sahibi bulunan Sevgili Peygamberimiz'i Maiz'e; "**Sen kimle zina ettin?**" diye sormamış. Sonra **Gamide** ismindeki kadın da gelip **Maiz** gibi yalvarınca, yine onu hemen recm etmemiş. "**Evine dön, çocuğunu doğur, öyle gel**." buyurmuş. Çocuğunu doğurup gelince de; "**Hayır! Evine dön, memeden kesene kadar emzir sonra gel.**" buyurmuş. Böylelikle recmi iki sene tehir etmiştir.

Yine Hz. Hâlid'in Maiz'i recm ederken, levm etmesine müsaade etmemiş; "O öyle bir tevbe ile tevbe etti ki onun tevbesi Medine halkına taksim olsa, hepsine yeterdi." buyurarak onu himâye etmiştir. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, Tevbe Bahsi)*

2. Kısas ve recm: Dış görünüşü itibariyle her ne kadar bir vahşet gibi görünüyorsa da insanlar arasında vahşetin durmasına ve yayılmasına, ahlâk ve fâziletin ise hâkim olmasına yegâne iksirdir. Kaldı ki âyette kısastan başka ceza şekilleri de gösterilmektedir. Yine âyette, yakalanmazdan önce tevbe etmiş olanlara müsâmaha emredilmektedir.

Kısas veya şer'i ceza kangren veya kanser olan bir âzâyı doktorların kesip atarak vücûdun diğer kısmını kurtarmaya çalıştıkları gibi cemiyetin kurtulması için de en kestirme yoldur.

3. İşte Hz. Allah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ...﴾

Yani: "**Ey kalp ve vicdan** (temiz akıl) **sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır. Ümit edilir ki korunursunuz.**" *(el-Bakara, 2/179)* diye bunun için buyurmuştur. Çünkü kısasla insanların diğerlerinin hayatı kurtulur.

Zira bir insan; "Ben öldürürsem, beni de hemen öldürecekler." diye kesin bilirse o insan kimseyi öldüremez. Öldüremeyince de iki hayat birden kurtulmuş olmaz mı?

Beşeri kanunların tatbikinde ise görülmüştür ki; tâviz tâvizi doğurmakta, merhametten maraz hâsıl olmakta, kanlarla birlikte gözyaşları sel olup akmaktadır. Ayrıca cinâyetler art arda devam etmektedir. Artık hapishanelerde yer bulmak bile meseledir.

Bunun için Osmanlı medreselerinde beş asırdan beri okunan ve en mutebe Hanefî fıkıh kitabı kabul edilen **Kudûrî-yi Şerîf**'te, İslâm'ın bütün ahkâmına yer verilmiştir. Şöyle ki:

Kitabın 1. sayfasından 50. sayfasına kadar **İslâm'da ibadet** nasıl olacak? 50. sayfadan 107. sayfaya kadar**, İslâm'da muâmelat** (alış-veriş) nasıl olacak? 107. sayfadan 144. sayfaya kadar **münâkehat** (evlilik ahkâmı) nasıl olacak? 144. sayfadan 201. sayfaya kadar da **ukûbat** (cezalar) nelerdir? 201. sayfadan 206. sayfaya kadar (yani kitabın sonuna kadar da) **ferâiz** (mal taksimi) nasıl olacak?

Miras nasıl taksim edilecek? Buna yer verilmiştir. Dolayısıyla dinimizin **ibadet, muâmelat, münâkehat** ve **ukûbat** olmak üzere bütün esasları okutulmuş ve asırlarca da tatbik edilmiştir. Neticede görülmüştür ki insanlar melekleşmiş, hapishaneler ise boş kalmıştır.

PEKİ BU İLÂHÎ AHKÂM OLSA DA OLUR OLMASA DA OLUR MU?

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتّٰى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِى اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

Meali: "**Hayır! Rabbine andolsun ki iş bildikleri gibi değil, onlar aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp sonra da senin verdiğin hükme karşı içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe îmân etmiş olamazlar.**" *(en-Nisâ, 4/65)* buyurarak mü'minlerin İlâhî ahkâma ivazsız-garazsız ve de tavizsiz uymalarını, îmânlarının gereği kılıyor.

Âyetin sebeb-i nüzûlü ise şöyle:

Bir Yahudi ile münafığın muhâkemesi: Müslüman geçinen bir münâfık ile bir Yahudinin arasında Medine'de alacak verecek meselesinden ihtilaf çıkıyor. Yahudi Müslüman geçinen münafığa **hahama gidip danışalım. Kime hak verirse, hak onun olsun**, diyor. Münâfık: "**Hayır ben Müslümanım. Hz. Muhammed'e gidelim, o kime hak verirse, onu kabul edelim.**" diyor. Yahudi bu teklifi kabul ediyor ve Peygamberimiz Hz. Muhammed'e gelip meselelerini anlatıyorlar. **Hz. Rasûlüllah tarafları dinliyor ve hakkı Yahudiye veriyor.** Münâfık Rasûlüllah'ın bu hükmünden râzı olmuyor ve; "**Eğer müsaade ederseniz, bir de Ömer'e gidip, meseleyi ona arz edelim.**" diyor. Peygamberimiz de sesini çıkartmıyor. Yahudi de kendinden emin olduğu için; "**Peki,** diyor, **bir de Hz. Ömer'e gidip, meseleyi ona anlatalım**." deyip gidiyorlar, meseleyi baştan sona anlatıyorlar, Rasûlüllah'ın hakkı Yahudiye verdiğini söylüyorlar.

Hz. Ömer; "**Peki, sen Hz. Rasûlüllah'ın verdiği hükme râzı olmadın mı?**" diyor, o da: "**Evet, bir kere de sana danışmak için izin istedim.**" diyor. Hz. Ömer: "**Dur öyle ise bir dakika bana müsaade edin, içeri girip geleyim.**" diyor. Hemen içeri girip kılıcını alıyor ve gelip münâfığın kellesini uçurduktan sonra; "**Allah'ın Rasûlünün hükmünü beğenmeyene Ömer'in hükmü işte budur.**" diyor. Hz. Allah da yukarıdaki âyet-i celîleyi bu vesile ile inzâl buyuruyor. *(Hasan Basri Çantay, Kur'ân-ı Hakîm ve Meal-i Kerîm, c. 1, s. 130)*

Hz. Allah yine buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ اِذَا قَضَى اللهُ وَرَسُولُهُ اَمْرًا اَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا﴾

Meali: "**Allah ve Rasûlü bir iş hakkında hüküm verdiği zaman, mü'min bir erkek ile mü'min bir kadın için o işlerinde** (Allah ve Peygamberin hükmüne aykırı) **başka bir hükmü seçmeye** (tercih etmeye) **hakları yoktur. Her kim Allah ve Rasûlüne** (onların getirdiği İslâm ahkâmına tâbi olmayarak) **isyan ederse, muhakkak o açık bir sapıklıkta bulunmuş olur**." *(el-Ahzab, 33/36)*

Nur Sûresinin 63. âyetinde ise Hz. Allah âdeta meydan okuyor ve buyuruyor ki:

...فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ اَمْرِهِ اَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ اَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ۞

Meali: "**Onun** (Peygamberin) **emrine aykırı hareket edenler** (onun getirdiği kanun ve kuralları beğenmeyenler) **başlarına mühim bir belâ gelmesinden yahut kendilerine acıklı bir azap isabet etmesinden sakınsınlar**."

Yine Mâide Sûresinin 44, 45 ve 47. âyetlerinde de Hz. Allah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا اَنْزَلَ اللهُ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ۞ ... فَاُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ۞ ... فَاُولٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

Mealleri: "... **Kim Allah'ın indirdiği ahkâm ile hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridir**." Diğerinde ise; "... **zâlimlerin ta kendileridir**." Bir diğerinde de; "... **fâsıkların, günahkârların ta kendileridir."** buyuruyor. Kur'ân böyle söylüyor, böyle uyarıyor mü'minleri... Yoksa Kur'ân kimseyi elinden tutup bir yere sürüklemez tabii.

Günümüzün bazı sapık ve çarpık görüşlere sahip din adamlarının, bu âyetlerin geçmiş Semâvî kitaplarda olduğunu ve günümüz mü'minlerini bağlamayacağını söylemesi müthiş bir hezeyan ve dinimize, Kitabımıza korkunç bir iftiradır. Çünkü 1400 senedir başta Rasûlüllah Efendimiz olmak üzere bütün ulemâ-i kirâm bunları böyle anlamış ve Cumhuriyet'e kadar böyle de tatbik etmişlerdir.

Önceki derslerde zikri geçen bir hadîste görmüştük. Peygamberimiz buyuruyordu ki:

حَدٌّ يُقَامُ فِي الْأَرْضِ خَيْرٌ مِنْ مَطَرٍ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا ۞

Mânâsı: "**Allah'ın ahkâmından ve şeri' hadlerinden birinin yeryüzünde tatbiki, o yer için** (o memleket için) **kırk sabah rahmet yağmasından çok daha hayırlı, bereketli ve verimlidir.**" *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 273)*

Ve yine Peygamberimiz, bir gün gelip İlâhî ahkâmın tatbik edilmeyeceğini de bize şöyle haber veriyor:

اَلْحِدَّةُ لاَ تَكُونُ إِلاَّ فِي صَالِحِي أُمَّتِي وَأَبْرَارِهَا وَأَتْقِيَائِهَا ثُمَّ تَفِئَ ۞

Mânâsı: "**Dinin emir ve yasakları hakkında titizlik göstermek, ancak benim sâlih, iyi, müttakî ümmetlerimde bulunacaktır. Sonra da sönüp ve unutulup gidecektir**." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 202)*

Öyle ise bir düşünelim. Zaman geçti ve bugünlere geldik. Medenîleştik mi bedevîleşip vahşileştik mi? İsterseniz bunun için de Rasûlüllah'ın şu hadîsine bir göz atalım:

اَلرُّسْتَاتُ حَظِيرَةٌ مِنْ حَضَائِرِ جَهَنَّمَ: لَيْسَ فِيهَا حَدٌّ وَلاَ جُمُعَةٌ وَلاَ جَمَاعَةٌ، صَبِيُّهُمْ عَارِمٌ وَشَبَابُهُمْ شَيَاطِينَ وَشُيُوخُهُمْ جُهَّالٌ، اَلْمُؤْمِنُ فِيهِمْ أَنْتَنُ مِنَ الْجِيفَةِ ۞

Mânâsı: "**Bir yer, bir millet ve belde, sanki cehennem ağıllarından bir ağıldır ki o beldede ahkâm-ı İlâhî tatbik edilmiyor. Cuma kılınmıyor. Cemaat yok. Onların, sabîleri yamuk-yumuk doğuyor. Gençleri ise sanki şeytandırlar. İhtiyarları da çok câhildirler. Mü'min bile onların arasında leşten daha kötü kokuyor**." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 211)*

PEYGAMBERLER GÖNDERİLMEMİŞ OLSAYDI...

Üstâzım Süleyman Efendi (k.s.) Hazretleri buyurdu ki: "**Rasûl-i Zîşan Efendimiz ve bütün Rasûller gönderilmemiş olsalardı, insanlar şeriat ile mükellef olmazlardı. Ama yine de Sani'-i Teâlâ'yı bilmekle mükellef olurlardı.**" Yani aklın şeriatı tatbikle değil ama Hâlık Teâlâ'yı (Yüce Yaratıcı'yı) bulmakla-bilmekle mükellef olduğunu söyleyerek, bu hususta İmâm-ı Âzam Hazretlerinin ictihadlarını teyit etmişlerdir.

Ve yine şer'-i şerîf okuyan evlatlarına (dini ilimleri tahsil eden talebelerine) buyururdu ki: "**Sizi tebşîr ederim** (müjdelerim) **çocuklar. Sizler hakîkaten çok şerefli insanlar ve bu dinin yeniden ihyâ hizmetine tâ ezelden** (İlâhî takdir gereği) **seçilmiş bahtiyarlarsınız!**" diyerek onlara, sahip oldukları derece ve mertebenin ulviyetini müjdeler; bunun icabı olarak da üzerlerine düşen mânevî vazife, mes'uliyet ve mükellefiyetlerinin ehemmiyet ve büyüklüğünü-ağırlığını hatırlatır; sonra da gayret-i dînîyelerini takviye maksadıyla; "Haydi göreyim sizleri!" mültefit sözleriyle de hizmete teşvik ederlerdi.

ŞİİR

Bir soğan soyulurken yaşarıyor da gözler,
Hazine soyulurken aldırmıyor öküzler,
Hayâdan eser yoktur nâfile bütün sözler.
Beyhûde inat etme, salla hemen başını,
Gerdan kır, belini bük, al gitsin maaşını.

Bir yolsuzluk görünce köpürme, isyan etme,
Bir hak için kendine, dik başlıdır dedirtme
Doğru yolu dostuna göster ama sen gitme.
Ne derlerse huuu... diye salla hemen başını,
Dilini tut, uslu dur, al gitsin maaşını.

Unutma bu ocağın adı âsiyabdır,
Sen de bir dolap çevir, apartmanlar yaptır.
Hakîkat nene gerek o memnu bir kitaptır.
Sana lazım olan şey, sallayarak başını,
El öpüp, etek öpüp almaktır maaşını.

Bu güvercin eder mi atmacalarla yarış,
Öğrenmeden dünyayı gezdim de karış karış,
Vazgeç hak sevdasından sen de kervana karış,
Ne derlerse huuu diye, salla hemen başını,
Gerdan kır, belini bük, al gitsin maaşını

Abdullah Çağlayan,1943

AKTÜALİTE

Vaktiyle İstanbul-Silivri Kadılığı (hâkimliği) boşalınca, yeni tayin yapılıncaya kadar mahkemeye baksın diye bir nâib tayin etmişler. Meğer nâib de çok câhil biriymiş. Bir mahkeme i'lâmı çıkarmış ki evlere şenlik, perişan mı perişan...

Mahkeme i'lâmını alan zât, İstanbul Kadısına koşmuş, gelip i'lâmı göstermiş ve şikâyette bulunmuş. İstanbul Kadısı da i'lâmı görünce adamın câhilliğine hayret etmiş, şaşıp kalmış ve ona şu seci'li şiiri yazmış.

Silivri nâibi, şeriat hâini
İ'lâmını gördüm, kahkaha ile güldüm
Meali, serâpâ hezeyan
Hükmü, muhalif-i Kur'ân
Mühr-i müeyyedemi basarım
Seni mahkeme kapısına asarım!

(Merhum Kemâl Ağabeyimizden dinlemiş idim)

Ecdâd, bir de bugünkü hukuk, lisân ve üslup cânîlerini görse ne derdi, neler söylerdi acaba?

56. DERS:

Cihad ve Murâbata (Birbirine Bağlılık)

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا مَا لَكُمْ اِذَا قِيلَ لَكُمُ انْفِرُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ اثَّاقَلْتُمْ اِلَى الْاَرْضِ اَرَضِيتُمْ بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا مِنَ الْاٰخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا فِى الْاٰخِرَةِ اِلَّا قَلِيلٌ ۞ اِلَّا تَنْفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا اَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

Mealleri: "**Ey îmân edenler! Size ne oldu ki Allah yolunda seferber olun** (cihada çıkın)**, denilince, yere** (mıhlanıp) **saplandınız** (yığılıp kaldınız)**. Yoksa âhiretten vazgeçip dünya hayatına mı râzı oldunuz? Fakat âhiretin yanında, o dünya hayatının zevki pek az bir şeydir. Eğer toplanıp seferberlik etmez iseniz, o sizi acıklı bir azâba dûçar eder. Ve yerinize sizden başka** (itaatkâr) **bir kavim** (millet) **getirir. Ve siz ona hiçbir zarar da veremezsiniz. Allah her şeye kâdirdir** (gücü yeter)**.**" *(et-Tevbe, 9/38-39)*

Tefsîr: Cihad âyetleri ve Allah'ın emirleri peş peşe gelince, Ashâb: "**Bunların içinde Allah'a en sevimli olanı hangisidir? Bilsek de öncelikle onunla amel etsek.**" dediler. İşte bunun üzerine bu âyetler nâzil olmuştur. Yani en efdal amel **cihad**dır.

أَيُّمَا عَبْدٍ مِنْ عِبَادِي خَرَجَ مُجَاهِدًا فِي سَبِيلِ اللهِ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي: ضَمِنْتُ لَهُ إِنْ أَرْجَعْتُهُ أَرْجَعْتُهُ بِمَا أَصَابَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ وَإِنْ قَبِضْتُهُ غَفَرْتُ لَهُ وَرَحِمْتُهُ... وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا مِنْ كَلِمٍ يَكْلَمُ فِي سَبِيلِ اللهِ إِلاَّ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَهَيْئَةِ حِينَ كَلِمَ، لَوْنُهُ لَوْنٌ وَرِيحُهُ مِسْكٌ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي أَغْزُو فِي سَبِيلِ اللهِ فَأَقْتُلُ ثُمَّ أَغْزُو فَأَقْتُلُ ثُمَّ أَغْزُو فَأَقْتُلُ ۞

Mânâsı: "Kullarımdan herhangi bir kulum sırf benim rızâmı umarak Allah yolunda cihada çıkarsa, ben de ona iki şeyi garanti ederim. Ya dönerse hem ecirle hem ganîmetle dönmeyi veya şehit olursa, affıma ve rahmetime mazhar olmayı... Muhammed'in varlığı yed-i kudretinde olan Allah'a yemin olsun ki harpte her yara alan kimse, kıyâmet günü yaralandığı an gibi Allah'ın huzuruna kanları akarak fakat kanları misk gibi kokarak çıkacaktır. Yine varlığım kudret eline olan Allah'a yemin ederim ki ben, Allah yolunda harp etmeyi ve şehit olmayı, sonra tekrar tekrar dirilip harp etmeyi tekrar tekrar şehit olma zevkini tatmayı çok arzu ederdim." *(Tefsîru Hazin, c. 1, s. 386)*

Ne zamanki Sevgili Peygamberimiz (sav);

مَنْ رَضِيَ بِاللهِ وَبِالْإِسْلاَمِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولاً وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ ۞

Yani: "Kim Allah'ı Rab olarak bilir ve ondan râzı olur, kim İslâm'ı din seçer ve Hz. Muhammed'i (as) Peygamber kabul ederse, ona cennet vacip olur." buyurdu. Bu müjde Hz. Ebû Saîdi'l-Hudrî'nin çok hoşuna gitti ve Rasûlüllah'a gelerek;

''يَا رَسُولَ اللهِ أَعِدْهَا''

Yani: "Yâ Rasûlallah! Bu sözünü ve müjdeni bana bir kere daha tekrar et." dedi. Peygamberimiz de tekrar etti ve sonra da şunu ilave etti:

وَآخِرُ: يَرْفَعُ اللهُ بِهَا الْعَبْدُ بِمِأَةِ دَرَجَةٍ فِي الْجَنَّةِ مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ قَالَ: وَمَا هِيَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: اَلْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ ۞

Mânâsı: "Bu dediklerimden başka bir şey daha var ki Allah onunla insanı cennette yüz derece yükseltir. Her derecenin arası gökle yer arası kadar büyük olur." "Peki, o şey nedir, Yâ Rasûlallah?" diyen Ebû Saîd'e Peygamberimiz: "O da Allah yolunda cihaddır." buyurdu. *(Tefsîru Hazin, c. 1, s. 386)*

لاَ يَجْتَمِعُ غُبَارٌ فِي سَبِيلِ اللهِ وَدُخَانُ جَهَنَّمَ فِي جَوْفِ عَبْدٍ أَبَدًا وَلاَ يَجْتَمِعُ الشُّحَّ وَالْإِيمَانُ فِي قَلْبِ عَبْدٍ أَبَدًا ۞

Mânâsı: "Allah yolunda çıkılan bir seferdeki bulaşan tozla cehennem dumanı bir kulun üzerinde cem olmaz (bir araya gelmez, birlikte olmaz). Cimrilikle îmân da bir kulun kalbinde cem olamaz." *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, s. 173)*

كُلُّ عَيْنٍ بَاكِيَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلاَّ ثَلاَثُ أَعْيُنٍ: عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ تَعَالَى، وَعَيْنٌ غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللهِ تَعَالَى، وَعَيْنٌ حَرَسَتْ فِي سَبِيلِ اللهِ ۞

Mânâsı: "Yarın kıyâmet günü bütün gözler (pişman olup) ağlayacaklardır. Ancak Allah korkusundan ağlayan gözler, haramlardan sakınıp kapatılan gözler ve Allah yolunda nöbet bekleyen gözler müstesna. Onlar kıyâmet günü asla ağlamayacaklardır." *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, s. 174)*

İSLAM'DA CİHAD NE İÇİN YAPILIR?

Bir a'râbî Peygamberimiz'e gelerek sordu:

"Yâ Rasûlallah! Bazı insanlar anılmak, meşhur olmak için harp ediyorlar. Bazı insanlar methedilmek, aferin almak için harp ediyorlar. Bazı insanlar ganîmet elde etmek için harp ediyorlar. Bazı insanlar makam-mevki sahibi olmak için harp ediyorlar. Bunların hangisi makbuldür?" Peygamberimiz:

مَنْ قَاتَلَ حَتَّى تَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ هِيَ أَعْلَى فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ ۞

Yani: "**Kim Allah'ın adı yücelsin, onunla müşerref olamamış olanlar da duysun ve müşerref olsun diye harp ederse, işte o Allah içindir**." *(Sünen-i Ebî Dâvûd, c. 2, s. 10)*

Şu halde Cihad'ın iki gayesi vardır:

1. İ'lâ-yi kelimetillah: *"İ'lâ"*, yükseltme, yüceltme, şân ve şöhretini arttırma demektir. *"İ'lâ-yi kelimetillah"* ise Hak din olan İslâm'ın tevhîd inancını şânına lâyık biçimde yüceltip yayma, Allah'ın yüce adını bütün yeryüzüne yayma mânâsına bir terkiptir.

2. Bununla yani kelime-i tevhîd ile aşılanmış, İslâm'ı kabul etmiş olanları muhâfaza ve himâye etmek, korumaktır.

"VATAN SEVGİSİ İMANDANDIR"

Mekke'den Medine'ye hicret eden Müslümanlar, Medine'nin havâsına hemen intibak edememişler ve bazıları sıtmaya yakalanmışlardı. Bunlardan birisi de Hz. Bilâl-i Habeşî idi. Bir sıtma nöbetinde, Hz. Bilâl hüzün dolu şiirler okuyarak, Mekke'yi terennüm ediyordu. Bunu duyan Peygamberimiz de hüzünlenmiş ve şöyle buyurmuştu:

اَلْوَطَنْ! اَلْوَطَنْ! اَلْوَطَنْ! حُبُّ الْوَطَنِ مِنَ الْإِيمَانِ ۞

Yani: "**Ah Vatan! Ah Vatan! Ah Vatan! Vatanı sevmek, Îmân'dandır**."

İşte meşhur "*Vatan Hadîsi"* yani "Vatanı sevmek îmândandır." mealindeki hadîs-i şerîf böyle bir vesile ile Rasûlüllah Efendimiz'in mübârek fem-i saâdetlerinden sâdır olmuştu.

Hz. Mûsâ (as) ekip biçmek için bir yerde kendine bir tarla açacaktı. **Cenâb-ı Hakk**'a müracaat edip izin istedi. Cenâb-ı Hak da üç gün o tarlaya gidip; "**Ey canlılar! Burayı terk edin, ben buranın ağaçlarını yakıp tarla açacağım."** diye

nidâ etmesini emretti. Üç gün sonra Hz. Mûsâ canlılardan kalan oldu mu, diye tarla yapmak için açacağı yeri gezip, teftiş etmeye başladı. Bütün canlılar daveti duymuş ve orayı terk etmişlerdi. Sadece bir yaşlı karınca kalmıştı. Mûsâ aleyhisselâm ona; "**İ'lâmımı duymadın mı? Niçin terk etmedin burayı? Yoksa rahatsız mısın?**" diye sordu. Yaşlı karınca da Hz. Mûsâ'ya: "**Burası bize babalarımızdan, dedelerimizden intikal eden yurdumuzdur. Biz burada doğduk, burada büyüdük, senelerdir de burada yaşadık. Vatanımızı terk etmektense, burada yanıp ölmeyi tercih ettim de onun için terk etmedim.**" dedi. Bunun üzerine de Hz. Mûsâ oradaki ağaçları bitkileri yakmaktan ve tarla açmaktan vazgeçti.

VATAN SEVGİSİ VE ALLAH YOLUNDA CİHADIN EHEMMİYETİ

Vatan sevgisi ve Allah yolunda cihadın ehemmiyetine dair İstanbul'un mânevî Sultanı **Ebû Eyyûb el-Ensârî** (ra) Hazretlerinden ders ve ibret dolu örnek bir davranış:

Rasûlüllah'ı altı ay evinde misafir etme şerefine eren, **Hz. Hâlid** (Ebû Eyyûb el-Ensârî) 87 yaşında ve üç bin km yol kat'edip Yezid'in ordusunda bayraktar olarak İstanbul'un fethine katılmıştı. O yaşına rağmen bir hayli de harp etti. Fakat yaralandı. Son nefeslerinin geldiğini anlamıştı. Yezid ziyaretine gelince, Hz. Hâlid ona şu vasiyet ve ricalarda bulundu:

1. Ben öldükten sonra cesedimi alın ve götürebildiğiniz kadar Rum topraklarında ileriye götürün ve en uca, uzak yere gömün.

2. Asker yavrularım atlarıyla üstümde gezinsinler. Kabrimde onlarının ayaklarının seslerini ve tekbirlerini duymak isterim.

3. Öldüğüm zaman halka (Ümmet-i Muhammed'e) benim selâmımı ve Rasûlüllah'tan duyduğum şu müjdeyi veriniz: "**Bir kimse Allah'a şirk koşmaz ve Ehl-i Tevhîd olarak ölürse** (er veya geç) **Hz. Allah onu cennetine koyacaktır**."

Yezid onun bütün bu tavsiyelerini yerine getirdi. Fakat İstanbul'u fethedemedi. Geri dönerken Bizans İmparatoruna bir ültimatom verip öyle döndü. Bu ültimatomunda Yezid şöyle diyordu: "**Eğer Hz. Hâlid'in kabrine en küçük bir hakaretiniz olursa, İslâm topraklarında olan bütün kiliselerinizin yıkılmış olduğunu biliniz**." *(M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, c. 4, s. 277)*

Dikkat: Hz. Hâlid (ra) gibi mübârek bir zât 87 yaşında onun ordusunda bir nefer, bir asker, biz ise asırlar sonra haddimizi bilmeden Yezid'e dil uzatan zavallılar! Oysa Ehl-i Sünnet âlimleri vefâtından sonra Yezid'e lânet ve ta'n edilmemesi gerektiğini söylüyor.

İSTANBUL'UN MÂNEVÎ DEĞERİ

Şüphesiz ki Rasûlüllah'ı hicrette evinde misafir eden Hz. Hâlid'in, İstanbul'da misafirim olması, şeref bakımından bizlere yeter; ama İstanbul'un mânevî değeri bu kadarla da mahdut-sınırlı değildir.

Ezcümle;

1. İstanbul, **Hz. Süleyman**'ın emrine müvekkel olan rüzgârla bütün dünyayı gezip en beğendiği yerdir ve **Sarayburnu**'nda **Topkapı Sarayı**'nın olduğu yere ilk binayı kurarak mesken edinmiştir. Bu kadar tarihi değeri vardır.

2. İstanbul; بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ âyeti ile **Kur'ân**'da en azından işaret edilen ve ebced hesabıyla fethi bildirilen bir beldedir. Güzel bir yerdir.

3. İstanbul ayrıca **dört peygamber**i veya makamını, bilinen **yirmi kadar sahâbe**yi barındıran; bilinmeyen ise **binlerce sahâbe**yi, yüzlerce **meşâyih**i, binlerce de **şehit** ve velîyi kucağında barındıran mübârek bir yerdir.

4. İstanbul, Rasûlüllah'ın **Mi'rac**'a çıkarken görüp, güzelliğine hayran olduğu ve Cebrâil'e: "**Yâ Cibrîl! Burası yoksa cennetten bir köşe midir?**" diye sorduğu, onun da "**Hayır Yâ Muhammed! Burası İstanbul'dur.**" deyince, Peygamberimizin orasını ümmeti için istediği yerdir.

5. Yine **Mi'rac**'da **Peygamberimiz**in, yeryüzünde dolaşan bir takım beyaz atlılar gördüğü ve **Cibrîl**'e; "**Yâ Cibrîl! Bunlar kimdir?**" diye sorduğu, **Cibrîl**'in de: "**Bunlar, senden sonra gelip, sana ümmet olacak ve görüp beğendiğin o İstanbul'u fethedecek Türkler'dir.**" dediği yerdir. Peygamberimizin de bunun için;

لَتُفْتَحَنَّ الْقُسْطَنْطِنِيَّةُ فَلَنِعْمَ الْأَمِيرُ أَمِيرُهَا وَلَنِعْمَ الْجَيْشُ ذٰلِكَ الْجَيْشُ ۞

buyurduğu ve onlara duâ ettiği yerdir.

6. İstanbul muhâsarasında nihayet Bizans surlarında mânevî ricâl ile asrın kutbu **Abdülhâlık Gucdüvânî**'nin (k.s.) de tecellî edip; "**İşte geldik, ey Mehmed! Biz de buradayız.**" buyurmasıyla fethin mânen de tekâmül ettiği yerdir.

7. İstanbul surlarına ilk bayrağı çeken ve şehit düşerken gülen **Ulubatlı Hasan**'a "**Neden gülüyorsun?**" dediklerinde; "**Görmüyor musunuz? Allah'ın Rasûlü de gelmiş ve bizleri tebrik ediyor.**" diyerek teslim-i ruh eylediği yerdir.

İşte **İstanbul** böyle tarihi, böyle mânevî bir şehir olduğu için "**Belde-i Tayyibe**"dir. *(Muhtelif tarihi eserlerden derleme)*

TÜRKLERDE VATAN VE TOPRAK SEVGİSİ

a) İslâm'dan evvelki Türkler de vatanperverdi.

İşte **Metehan**'dan bir örnek: Babasının Çinlilere ve diğer düşmanlara karşı olan tavrını beğenmeyen Metehan babasıyla harp edip onu tahttan indiriyor ve kendi Hakan oluyor. Niyeti ise bir iki sene kimseyle harp etmemek ve biraz devleti derleyip toparlamaktı. Komşuları da bunları bildikleri için onu harbe zorlayıp, ortadan kaldırmak istediler.

Evvelâ ondan **çok sevdiği atını istediler**. **Metehan** Kurultay'ını topladı, onlara; "**Ne diyorsunuz?**" diye sordu, Kurultay: "**Atınızı verip, onlara taviz**

vermeyelim, harp edelim." dediler. Hakan Mete: "**Arkadaşlar! At benim şahsî malımdır. Ben, kendi atım için milletimi harbe sokamam."** dedi ve atını düşmanlarına gönderdi.

İkinci defa düşmanları **Metehan**'ın **yeni evlendiği ve çok da sevdiği karısını ondan istediler**. Tabii o zaman Türkler, henüz Müslüman değildi. Ama yine de çok namuslu yaşıyorlardı. Metehan yine Kurultay'ı topladı, Kurultay "**Asla veremezsin harp edelim."** dediler.

Metehan: "**Hayır! Hanım da şahsî malımdır. Onun içinde milletimi harbe sokamam. Veriyorum."** dedi ve verdi.

Bu defa düşmanları ondan iki devlet arasındaki **çorak verimsiz bir arazi parçasını istediler**. Kurultayı topladı, Kurultay: "**Verelim gitsin!**" dediler.

Metehan: "**Hayır Arkadaşlar! Şimdiye kadar benden istenenler benim şahsî malımdı. Fedakârlık ettim ve verdim. Şimdi ise benden istedikleri, benim değil! Atalarımdan bize kalan mukaddes vatan toprağıdır ve bu milletin malıdır. Değil ben, bütün Türkler toplansa bile, vatanın en çorak yerini de olsa, vatandan koparıp veremezler. Öyle ise ey kahraman askerlerim! Şu anda düşmanımıza oklarımız ve kılıçlarımızla cevap vereceğiz. Haydi, İl Beyleri! Boy Beyleri! Tümen Beyleri, ileri!**" *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 1, s. 15)*

b) Sultan Abdülaziz'in (r.aleyh) **millet ve toprak sevgisine iki misal:**

1. Bugün Arnavut kardeşlerimizin **Kosova'**da başlarına belâ olan **Sırplar**, o zaman bizim tebaamızdı. Sırbistan da bize bağlı bir prenslikti. **Sultan Abdülaziz**'in zamanındaki Sırbistan Prensi Milan, **İstanbul**'a gelerek Sultan Abdülaziz'in eteğini öpmüş ve 'Arazilerinin az olduğundan, halkına yetmediğinden bahisle, kendisine biraz daha arazi bahşedilmesinden, aksi takdirde halkın galeyâna gelip, onu alaşağı edebileceklerinden dem vurup sızlanmıştı.'

Onu sabırla dinleyen ve pehlivan da olan **Sultan Abdülaziz** şöyle gürlemişti:

"**Sizi her türlü tehlikeden korumak benim görevim. Bunun için ne kadar asker lazımsa söyle, hemen sevk edeyim. Ama istediğiniz araziye gelince; onun her karış toprağı, bugüne kadar milletimin nice kanı ile sulanarak alınmış olduğundan, onun bir karışını bile ihsân etmeye** (bağışlamaya) **hak ve selâhiyetim yoktur."** demiş ve Milan'a kapıyı göstermişti. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 12, s. 239)*

2. Yine **Abdülaziz Han**, Rusya'dan Giluyuviski diye bir ressam getirtmiş ve ona **Mohaç Meydan Muharebesi**nin tablosunu yaptırtmıştı. Tabloyu huzuruna getirdiklerinde, yerde kanlar içinde yatan ve kanları akan Türk askerlerinin resmine bile tahammül edememiş; "**Ya bu tabloyu kaldırın ya da bu tablodan bu manzaraları çıkartın."** demiş. Ressam ikinci emrine uygun şekilde yapıp getirmiş, yine bakmış; "**Çok feci!**" demiş. Ressam üçüncü defa düzeltip gelmiş ve; "**Sultanım! Koca Mohaç Muharebesinde hiç mi Türk askeri ölmedi? Ben**

nasıl harp tablosu yapayım?" demek mecburiyetinde kalmıştı. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 12, s. 239)*

İşte bütün bunlardan biz mü'minler ders alıp, **Allah** ve **vatan** yolunda her an **cihad**a hazır olmalıyız. Yoksa halimiz şu hadislerde geçenlerin hali gibi olur.

مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُو وَلَمْ يُحَدِّثْ نَفْسَهُ مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنَ النِّفَاقِ ۞

Mânâsı: "**Kim ki gazâ etmeden, hiç olmazsa bu yolda nefes tüketmeden ölürse, o kimse, bir nevî nifak** (münâfıklık vasfı) **üzere ölmüş olur**." *(Tâc, c. 4, s. 329)*

Yine Peygamberimiz bugünkü halimize işaret ederek buyuruyor ki:

يُوشَكُ أَنْ يَتَدَاعَى عَلَيْكُمُ الْأُمَمُ مِنْ كُلِّ أُفُقٍ كَمَا تَدَاعَى الْأَكَلَةُ عَلَى قِصْعَتِهَا، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللهِ أَمِنْ قِلَّةٍ مِنَّا يَوْمَئِذٍ؟ قَالَ: لاَ، أَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ وَلكِنَّكُمْ غُثَاءٌ كَغُثَاءِ السَّيْلِ تُنْزَعُ الْمَهَابَةُ مِنْ عَدُوِّكُمْ وَيُجْعَلُ فِي قُلُوبِكُمُ الْوَهْنَ، قَالُوا وَمَا الْوَهْنُ؟ قَالَ: حُبُّ الْحَيَاةِ وَكَرَاهَةُ الْمَوْتِ ۞

Mânâsı: "**Yakında her taraftan bütün düşmanlarınız, ekine böceklerin saldırdığı gibi üzerlerinize saldıracaklardır**.' Ashâb: '**Yâ Rasûlallah! O zaman bizler az mı olacağız?**' Peygamberimiz: '**Hayır nüfusça çok olacaksınız. Lâkin selin sürüklediği çer çöp haline geleceksiniz. Ve bugün düşmanlarınıza verdiğiniz korku, o gün onlardan gidecek, siz onlardan korkar hale geleceksiniz. Ve kalplerinize vehn yerleşecektir**.' '**Vehn nedir, Yâ Rasûlallah**?' '**Yaşamayı çok sevmek, ölmekten nefret etmektir**."

MEŞHUR MÜCAHİTLERDEN ÖRNEKLER

1. Hz. Hâlid bin Velîd'in (ra) **vefât ânı**:

Hz. Ömer onun hakkında Müslümanlarda hâsıl olan yanlış kanaattan dolayı ve çok da yaşlandığı için onu Başkomutanlık'tan alıyor. Ve **Sa'd bin Ebî Vakkâs**'ı onun yerine Başkomutan tayin ediyor. **Hz. Hâlid** de **İran**'da harp eden ordularını, **Hz. Sa'd**'a teslim ediyor ve **Suriye**'nin **Humus** şehrindeki evine çekiliyor. Artık çok yaşlı ve de hastadır.

Ölmeden önce, **Başkomutan Sa'd bin Ebî Vakkâs** ziyaretine geliyor. Çok seviniyor, sarmaş dolaş oluyorlar ve **Rasûlüllah** (sav) ile geçirdikleri o güzel günleri yâd edip, o günlerin hasretiyle ağlaşıyorlar. **Sa'd** onu teselli ediyor, onun gözyaşlarını siliyor, kucaklıyor ve ayrılıyorlar.

Yüzden fazla harbe girmiş ve vücûdunda da yüzden fazla kılıç, süngü, ok yarası olan bu İslâm'ın kılıcı kahraman, hastalığı ağırlaşınca yatağında öleceğinden dolayı çok üzülüyor ve zaman zaman ağlıyor. Bir gün hanımına; "**Fâtıma!**

Fâtıma!" diye sesleniyor. Hanımı koşup gelince; "**Şurada asılı kılıcımı bana ver.**" diye emrediyor. Hanımının itirazına rağmen, kılıcını eline alıyor ve yine "**Beni ayağa kaldır.**" diye emrediyor. Ayağa kalkınca da **Kıble**'ye dönüyor: "**Yâ Rabbî! Senin uğrunda nice harplere katıldım. Hamdolsun üzerimde yüzden fazla ok ve kılıç yarası var; ama Yâ Rabbî, sen bana bir şehitliği çok mu gördün ki şimdi ben yatağımda karılar gibi ölüyorum Allah'ım!**" diyor ve gözlerinden yaşlar sel oluyor.

O anda **Hz. Allah** askerleriyle arasındaki perdeleri kaldırıyor, yıllarca beraber harp ettiği askerlerini İran cephesinde;

اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ diyerek düşmana saldırdıklarını bir film seyreder gibi görünce; "**Dayanın ey askerlerim! Dayanın! Geliyorum! Yetişiyorum!**" diyor ve cansız yere seriliyor.

Dikkat edin ey Müslümanlar!

O yaşa, o hastalığa rağmen **Hz. Hâlid** yatakta ve yatarken değil, ayakta ve kılıç elinde vefât ediyor...

2. Abdülmelik-i Emevî:

Bu zât, **Arabistan**'da zuhûr eden fitnelerden fesatlardan bunalıp usanarak yanına kendi gibi bir kaç mücâhid daha alıyor ve onlarla **Afrika**'yı baştan başa fethederek, İspanya'ya kadar gidiyor. Fakat onu ve fetihlerini çekemeyen **Halîfe**'nin etrafındaki düşmanları Halîfe'den izin alarak, üzerine muazzam bir ordu gönderip onu çeviriyorlar. O da mecburen askerlerini harp nizamında topluyor ve onlara bir **hutbe** okuyarak diyor ki:

"**Arkadaşlar! Biliyorsunuz bu düşmanlarımız bizleri vatanımızdan çıkardılar ve buralara kadar gelmemize vatan hasretiyle yanmamıza sebep oldular. Şimdi ise bizleri burada da rahat bırakmıyor ve öldürmek için gelmiş bulunuyorlar. Hayatımızdan şu anda bir mızrak boyu kadar zaman kaldı. Hayatımızı ve edindiğimiz bu vatanımızı müdafaa için bu düşmanlar ile bugün çare yok çarpışacağız. Arkadaşlar! Artık benim gibi siz de kılıçlarınızın kınlarını** (kılıflarını) **kırınız. Ya düşmanları bitirinceye kadar çarpışalım veya namuskârâne ölelim.**" diye hitap ediyor ve bir avuç Müslüman zafere ulaşıyor ve Afrika'yı kendilerine ebedî yurt ediyorlar. *(Meşahir-i İslâm, c. 2)*

3. Mûsâ bin Nasır:

Bu kahraman zât, **Afrika**'yı bir avuç Müslüman ile fethedip, ta okyanuslara dayanıyor ve hızını alamayıp, atını okyanusa sürüyor. Atı gide bildiği kadar gidiyor. Daha gitmediğini görünce, bu defa mızrağını okyanusa doğru fırlatabildiği kadar fırlatıyor sonra da **Allah**'a dönerek: "**Şâhid ol Yâ Rab! Şâhid ol Yâ Rab! Şâhid ol Yâ Rab! Eğer önüme şu Bahr-i Muhit'in** (okyanus) **çıkmasa idi, senin İsm-i Celâl'ini daha ilerlere götürecektim.**" diye feryat ediyor.

4. Hz. Fâtih (k.s.) **ve Trabzon'un fethi:**

Hz. Fâtih İstanbul'dan **Trabzon**'u fethetmeye giderken **Otlukbeli**'nde mağlup ettiği **İran Şahı Uzun Hasan**'ın annesi **Sâre Hatun**'u da beraberinde getirmişti. **Gümüşhane** bölgesinden at üstünde **Trabzon**'a doğru akarlarken, bazı yerler geçit vermiyordu. **Hz. Fâtih** atından atlıyor ve taştan taşa atlayarak konmak mecburiyetinde ve tehlikesinde kalarak yol alıyordu. Bunu gören Sâre Hatun "**Oğlum! Bir Trabzon için bu kadar zahmet çekmeye değer mi?**" diyor, bunun üzerine Hz. Fâtih ona şu tarihî cevabı veriyor: "**Ana! Ana! Bizim bu zahmete katlanmamız, din yolunadır. Çünkü bugün bizim elimizde İslâm'ın kılıcı vardır. Eğer biz bu zahmeti ihtiyâr etmez isek, bize gâzi demek yalan olur**." Sâre Hatun verecek cevap bulamıyor ve susuyor...

5. Müşirliği (mareşalliği) **değil, şehitliği tercih eden Mûsâ Paşa** (r.aleyh)**:**

Osmanlı Devleti için çok mühim ve stratejik bir konumu olan **Silistre** 1854'te elli bin kişilik bir **Rus** ordusuyla çevrilmişti. Karşılarında ise yaşlı bir Paşa ve on beş bin Türk askeri vardı.

Mûsâ Paşa muhâsara esnasında karşı tarafın hiç beklemediği bir şey yaptı ve bir gece ansızın bir **hurûc** hareketi ile Rus askerlerini perişan edip dağıttı. Bu haberi alan ve çok sevinen **Padişah, Mûsâ Paşa'yı mareşal** (müşir) **yapmak üzere İstanbul'a çağırdı**.

Mûsâ Paşa Padişah'a şu haberi gönderi: "**Beni mazur görünüz. Artık çok yaşlandım. Müşirliğe, şehitliği tercih ediyorum."** demiş ve gelen yeni **Rus** kuvvetine de üç bin kişilik askeri ile yine bir **hurûc** hareketi yapmış ve gene onları dağıtıp perişan etmişti. Fakat bu **hurûc** (dışarı çıkma, ayaklanma) hareketinde de askerlerinin en önünde bulunan **Mûsâ Paşa**, çok arzu ettiği **şehit**lik rütbesine kavuşmuştu. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi)*

6. Meşhur *Napolyon Bonapard* **Akka Kalesi**'nde merhum **Cezzar Ahmed Paşa**'ya ve onun bir avuç Türk ordusuna mağlup olunca, ona **Türkleri soruyorlar**. Cevaben diyor ki:

"**İnsanları yükselten ve yücelten, iki meziyet vardır.**

1. Erkeklerinin cesur

2. Kadınlarının iffetli olması

İşte Türkler bu iki meziyeti cem'etmiş kahramanlardır. **Eğer arkamda bu meziyete ve bu vasıflara sahip yüz bin kişilik bir Türk ordusu olsa idi, ben mutlak Cihan İmparatoru olurdum**."

Peki, dedelerimizin hanımlarına bu iffet bu hayâ nereden geliyordu? Şüphesiz ki onlar, günümüzdeki gibi Garb'ın sosyetesini ve fâhişelerini örnek almıyorlardı. Onların örnek aldıkları **Hz. Muhammed**'in **Ehl-i Beyt**'i **Hz. Âişe** ve **Hz. Fâtıma**lardı...

CİHAD VE RÂBITALAŞMA (MURÂBATA)

Bazıları İslâm dinini; vurup yağmalama, yakıp yıkma, kavga ve cenk dini zannederler ya da kasıtlı olarak böyle olduğunu ileri sürüp bu yönüyle İslâm'a dil uzatırlar. Hâlbuki İslâm dininde evvelâ;

a) Tebliğ emredilmiştir. Nitekim Hz. Allah âyetlerinde;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْاَقْرَبِينَ﴾

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرْ﴾

Buyurmuştur. İlk âyette Habîbine; "(Önce) **yakın akrabalarını** (cehennemden) **inzâr ederek,** (korkutarak-uyararak İslâm'a) **davet et**" *(eş-Şuara, 26/214)* buyurmuş; daha sonraki âyette ise; "**Şimdi sen emrolunduğun şeyi, çatlatırcasına** (onlara) **bildir."** *(el-Hac, 22/94)* buyurmuştur.

b) İslâm'a hikmetle davet, tatlı sözlerle anlatma, cidâl ve münâzara metodunun en güzeliyle mücadele emredilmiştir. Nitekim Hz. Allah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اُدْعُ اِلٰى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ...﴾

Meali: "(Ey Rasûlüm!) **Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağır! Ve onlarla en güzel şekilde mücadele et.**" *(en-Nahl, 16/125)* buyurmuştur.

Yaratılış itibariyle insanlar, toprağın durumu gibi muhteliftir. O bakımdan eğitimde de Hakk'a davette de farklılıklar olacaktır. Muhataplara, farklı anlayış ve kültür seviyesindeki topluluklara, değişik keyfiyet ve üslupta tebliğde bulunmak gerekecektir. Her yerde ve herkese karşı aynı üslup kullanılamaz. Bu âyetten hareketle biz de davete muhatap olacak insanların kabaca üç sınıfa ayrıldıklarını söyleyebiliriz:

1) **Sağduyu sahibi ve eşyanın hakîkatini öğrenen araştırıcı ilim adamları**: Davette hikmetle davranma bunlar içindir. Hikmet, akl-ı selîme-sağduyuya ve dinin esaslarına uygun konuşmadır. Konuşulan sözlerin yerli yerinde olmasıdır ki bu mânâda hikmet, kesin olan delillerdir.
2) **Halkın çoğunluğunu teşkîl eden ve henüz yozlaşmamış sağlam ve sağlıklı fıtratını koruyan orta sınıf:** Kendilerine tebliğin, güzel ve tatlı öğütle anlatılması istenenler bunlardır.
3) **Mücadeleci, inatçı ve düşman kesimler**: Mücadele yolunun en güzeliyle davet edilmesi istenenler de bunlardır. Zira unutmamak gerekir ki Hz. Allah Mûsâ ve Hârun aleyhimesselâma, Firavun'a bile tatlı ve yumuşak sözle davette bulunmalarını emretmiştir.

c) Sonra cihada, sadece tahammül edilemez işkence ve sürgünlere karşı izin verildi. Nitekim Hz. Allah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا...﴾

Meali: "**Kendilerine savaş açılan kimselere** (kâfirlere karşı koymak için) **izin verildi**" buyurdu. *(el-Hac, 22/39)*

d) Ve yine haram aylarının içinde harp yasaklandı ve ancak Harem mahallinin dışında harbe izin verildi. Nitekim Hz. Allah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مِنْهَا اَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ...﴾

Meali: "**Doğrusu, Allah katında ayların sayısı on iki aydır. Gökleri ve yeri yarattığı günkü Allah yazısında** (böyle yazılmıştır)**. Bunlardan dördü haram aylardır** (onlarda kan dökmeyin)." buyurdu. *(et-Tevbe, 9/36)*

e) Ve nihayet i'lâ-yi kelimetillah için cihad emredildi. Nitekim Hz. Allah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَقَاتِلُوا فِى سَبِيلِ اللهِ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

Meali: "**Allah yolunda düşmanla savaşın ve bilin ki Allah kemâli ile işiticidir, hakkıyla bilicidir.**" *(el-Bakara, 2/244; Hasan Basri Çantay, Kur'ân-ı Hakîm ve Meal-i Kerîm, c. 1, s. 66)*

Bununla beraber İslâm'da, harp meydanında Müslümanların hemen harbe girmesine yine izin verilmiyor; evvelâ elçiler göndererek karşı tarafa şu teklifleri yapıyorlardı:

1. Gelin Müslüman olun, sizinle kardeş olalım.

2. Müslüman olmazsanız, bize vergi verin sizi himâyemize alalım.

3. Eğer bu iki şartı da kabul etmiyorsanız, o zaman kılıçlarımız aramızda hakem olsun.

CİHAD NE ZAMAN FARZ-I AYN OLUR?

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyuruyor ki: "**Cihad filasıl farz-ı kifayedir; ama eğer Müslümanlar cephede gâlip veya en azından düşmanla eşit güçte ve harpte karşı topraklarda ise... Fakat Allah korusun eğer cephe bozulur, düşman bizim topraklarımıza girerse, o zaman eli silah tutan herkese cihad farz-ı ayn olur. Hattâ böyle zamanlarda, evinden çıkması için kocasından izin almak mecburiyetinde olan kadın, izin almadan** (Nene Hatunlar, Kara Fatmalar gibi) **harbe koşa bilirler**."

Günümüz şartları göz önüne alındığında görülür ki; cihadın her türlüsü farz-ı ayndır. Müslümanlar gerek canla-malla, gerekse ilimle-irfanla cihad etmek mecburiyetindedirler, hattâ buna mahkûmdurlar. Eğer terk bahis mevzuu olursa vebal altında kalırlar. Meselâ bu devirde bir Müslüman, sadece zekâtını vermekle iktifâ edemez, asgari bir o kadar da (yüzde iki buçuk daha) malı, cihadı için vermelidir. Ayrıca çok çok önemli bir husus da ehemle mühimmi, elzemle lazımı

karıştırmamalı; farzlar dururken nâfilelerle vakit geçirmemelidir. Farz olan mâlî cihadla alâkalı bir yığın hizmet dururken, umreyle yani nâfile haclarla meşgul olmamalıdır.

Yine insan ömrünün Cenâb-ı Hak tarafından tayin olunan vakitten önce bitmesinin, ölümün ondan evvel gelip çatmasının söz konusu olmayacağına… Her insanın, ömrü gibi mânevî derece ve mertebesinin de takdir edildiğine, mutlaka ona kavuşacağına, kavuşması için Hz. Allah'ın sebepler halk edeceğine işaret ederek buyurdular ki: "**Ecel, Allah takdir etmedikçe gelmez. İşte buna örnek olmak üzere bu kadar harp eden ve bu kadar yaralanan Hâlid bin Velîd'i Allah örnek gösteriyor. Ama ona şehitlik yerine sıddîklık makamı ihsân ediyor** (ki o şehitlikten de üstündür)."

Malum olduğu üzere cehennem ehli için de aynı şey bahis mevzuudur. Onlar da cehennemde kendileri hakkında takdir edilmiş olan yer ve cezayı tam olarak hak edebilmek için durmadan çalışıp çabalıyorlar. Rabbimiz de kendilerine mühlet veriyor, iplerini uzatıyor. Küfürlerine, zulüm ve kötülüklerine devam edip amel defterlerini günahın her türlüsüyle dolduruyorlar.

CİHAD İLE İLGİLİ ŞİİRLER

1. Hz. Fâtih bir gazelinde diyor ki:

İmtisâl-i 'Câhidû fillah' olubdur niyyetüm
Din-i İslâmın mücerred gayretidür gayretüm
Fazl-ı Hakk u himmet-i cünd-i Ricâlullah ile
Ehl-i küfri ser-te-ser kahr eylemekdür niyyetüm
Enbiyâ vü evliyâya istinâdım var benüm
Lütf-i Hak'dandur hemân ümmid-i feth ü nusretüm
Nefs ü mal ile n'ola kılsam cihânda ictihâd
Hamdü li'llah var gazâya sad-hezârân rağbetüm
Ey Muhammed mu'cizât-ı Ahmed-i Muhtâr ile
Umarım gâlib ola a'dây-ı dine devletüm

2. Merhum Âkif de **Safahat**'ında diyor ki:

Zannetme ki ecdâdın asırlarca uyudu,
Nereden bulacaktın, o zaman eldeki yurdu...

57. DERS:

Emanetleri Edâ ve Îfâ

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّ اللهَ يَاْمُرُكُمْ اَنْ تُؤَدُّوا الْاَمَانَاتِ اِلٰى اَهْلِهَا وَاِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ اَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ اِنَّ اللهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ اِنَّ اللهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾

Meali: "**Allah size emânetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman, adâletle hükmetmenizi emrediyor. Gerçekten Allah, bununla size ne güzel nasihat veriyor. Şüphesiz ki Allah,** (söylediklerinizi) **hakkıyla işiten** (yaptıklarınızı da) **hakkıyla görendir.**" *(en-Nisâ, 4/58)*

ÂYETİN SEBEB-İ NÜZÛLÜ

Mekke fethedildiği gün, **Kâbe**'nin anahtarları dededen babaya intikâl edip gelmek sûretiyle **Osman bin Talha** ismindeki bir müşrikte idi. **Peygamberimiz**, Kâbe'yi ziyaret ve tavaf etmek istedi ve Osman'dan Kâbe'nin anahtarlarını istetti. Osman bin Talha da; "**Senin Hak Peygamber olduğuna inanmıyorum ki vereyim."** dedi. Rasûlüllah (sav) da anahtarları almak üzere **Hz. Ali**'yi gönderdi. Hz. Ali, Osman'ın elini bir sıkınca anahtarlar yere düştü ve aldı geldi. Kâbe'yi açtılar, gözyaşları içinde Kâbe'yi **ziyaret** ve **tavaf** ettiler. Rasûlüllah Efendimiz iki rekât **teşekkür namazı** kıldı ve ziyaret bittikten sonra, öteden beri Kâbe'nin su işlerini, hacıların sulanması hizmetlerini deruhte eden amcası **Hz. Abbas** Peygamberimiz'e yalvardı:

"**Ne olur! Anahtarları bana ver. O işe de ben bakayım Yâ Rasûlallah!**" dedi.

İşte bunun üzerine Hz. Allah bu âyet-i kerîme'yi göndererek, emânet olarak alınmış kabul ettiği anahtarları sahibine, yine Osman bin Talha'ya verilmesini emretti. Hz. Ali anahtarları Rasûlüllah'tan aldı, götürdü Osman'a hem de özür dileyerek verdi. Anahtarlardan tamamen ümidini kesmiş olan ve; "**Müslümanlar anahtarları kaptı, artık daha geri getirmezler.**" diye inanan Osman anahtarlara tekrar kavuşunca hem çok sevindi hem de şaşırıp kaldı ve Hz. Ali'ye: "**Sen bu anahtarları benden zorla ve eziyet vererek elimden aldıktan sonra şimdi de özür dileyerek bana geri mi veriyorsun? Bunun sebebi nedir?**" dedi.

Hz. Ali de: "**Elbette bir daha getirip sana vermezdim. Fakat Hz. Allah bununla alâkalı şu âyeti inzal ederek, bize bunu emretti. Rasûlüllah da bu emr-i İlâhî üzerine anahtarı sana gönderdi.**" Osman: "**O âyet hangisidir? Bana bir daha okur musun?**" dedi. Hz. Ali de dersimize mevzuu aldığımız âyeti okuyunca, Osman: "**Beni hemen huzur-i Rasûlillah'a götür.**" dedi ve İslâm'ın emânete verdiği bu ehemmiyet onu Müslüman etti. Hemen orada **Kelime-i Şehâdet**'i getirdi ve Müslüman oldu. **Hz. Rasûlüllah** da anahtarları devamlı olarak onda ve onun çocuklarında kalmak üzere tekrar ona teslim etti. *(Ömer Nasuhi Bilmen Tefsîri)*

İNSANIN RİÂYETLE MÜKELLEF OLDUĞU EMANETLER ÜÇTÜR

1. Kulun Rabb'iyle arasındaki emânetler: Bütün emr-i İlâhî'leri işlemek, bütün nehyedilen şeylerden kaçınmak buna dâhildir ve bunun sahası çok geniştir. Nitekim Hz. Allah diğer bir âyetinde buna işaret ederek, şöyle buyurmaktadır:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّا عَرَضْنَا الْاَمَانَةَ عَلَى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَالْجِبَالِ فَاَبَيْنَ اَنْ يَحْمِلْنَهَا وَاَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْاِنْسَانُ اِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا﴾

Meali: "**Biz emâneti** (namaz ve diğer ibadetleri) **evvelâ göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler ve ondan korktular. İnsan ise onu yüklendi. Hakîkaten o** (insan) **çok zâlim, çok câhildir**." *(el-Ahzab 33/72)*

Diğer âyetlerinde ise Cenâb-ı Hak;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰئِكَةِ اِنِّى جَاعِلٌ فِى الْاَرْضِ خَلِيفَةً...﴾

Meali: "(Ey Habîbim!) **O vakti hatırla ki Rabb'in meleklere "Ben yeryüzünde hükümlerimi yerine getirecek bir Halîfe, bir insan yaratacağım."**, buyurmuştu. *(el-Bakara, 2/30)*

Diğer âyetinde de;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا دَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِى الْاَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى...﴾

Meali: "**Ey Dâvûd, gerçek şu ki: Biz seni yeryüzünde bir halîfe kıldık. O halde insanlar arasında hak ile-adâletle hükmet ve hevâya** (keyfe, istek ve tutkulara) **tâbi olma. Sonra seni Allah'ın yolundan saptırır. Şüphesiz Allah'ın yolundan sapanlara, hesap gününü unutmalarından dolayı şiddetli bir azap vardır.**" *(Sâd, 38/26)* buyurarak insanın yeryüzünde kendi Halîfesi olarak yaratıldığını, dolayısıyla emânetlerin de insanlara yüklenmesinin en doğru yol olduğunu bizlere beyan ediyor.

İbn-i Mes'ud Hazretleri: "**Her şeyde, hattâ abdestte, namazda, gusül'de İlâhî emânetlere riayet etmek ve emredildikleri gibi onları yapmak şarttır.**" buyuruyor.

2. Halkın kendi aralarındaki emânetleri:

Bu, insanların kendi aralarındaki emânetleri en iyi şekilde muhâfaza, sonra da sahiplerine iâde etmesidir; ticaretle uğraşanların ölçüde-tartıda kimseyi asla aldatmaması, hattâ kimsenin sırrını ve ayıbını açıklamaması da buna dâhildir.

3. Herkesin kendine ait emânetler:

Bu da insanın ancak dini ve dünyası için fâideli olan şeyler ile meşgul olmasıdır. Yine insanın bütün zararlı şeylerden hem kendine emânet verilmiş bedenini hem de birer emânet olan âile efradını korumasıyla mümkündür. *(Ömer Nasuhi Bilmen Tefsîri)*

Nitekim Peygamberimizin;

نَفْسُكَ مَطِيَّتُكَ فَارْفِقْ بِهَ ۞

Yani: "**Senin nefsin** (vücûdun-bedenin) **senin binek atındır. Ona iyi bak.**" hadîsi bu üçüncü kısmı nâtıkdır, onu anlatmaktadır.

EMANETLE ALAKALI HADİSLER

لاَ إِيمَانَ لِمَنْ لاَ أَمَانَةَ لَهُ، وَلاَ دِينَ لِمَنْ لاَ عَهْدَ لَهُ ۞

Mânâsı: "**Emaneti olmayan kişinin** (kendisine güvenilmeyen kişinin) îmânı **da yoktur. Ahdi olmayanın** (sözünde durmayanın) **da dini yoktur**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Lâ)*

أَوَّلُ مَا تَفْقِدُونَ مِنْ دِينِكُمْ اَلْأَمَانَةُ ۞

Mânâsı: **"Dininizden ilk kaybedeceğiniz şey, güzel hasletlerden 'emânet'** (itimat-güven, emânete riayet etme huyu) **olacaktır."**

إِنْ أَحْبَبْتُمْ أَنْ يُحِبَّ اللهُ وَرَسُولُهُ فَأَدُّوا إِذَا ائْتُمِنْتُمْ وَأَصْدِقُوا إِذَا حَدَّثْتُمْ وَأَحْسِنُوا جِوَارَ مَنْ جَاوَرَكُمْ ۞

Mânâsı: "**Allah ve Rasûlü tarafından sevilmek** (beğenilmek) **istiyorsanız, size emânet olunan şeyi sahibine ödeyin. Konuşunca, doğru söz söyleyin. Civarınızda bulunanlara** (çoluk-çocuğunuza, komşularınıza) **iyi muâmelede bulunun**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i İn)*

آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلاَثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا ائْتُمِنَ خَانَ وَإِنْ صَامَ وَصَلَّى وَزَعَمَ أَنَّهُ مُسْلِمٌ ۞

Mânâsı: "**Münâfıklığın alâmeti üçtür: Konuşunca yalan söylemek, vaad edince sözünde durmamak, emânet edilen şeye hıyânet etmek. Bunu yapan kimse, namaz kılsa, oruç tutsa ve kendini Müslüman zannetse de yine münâfıktır**." *(Buhârî, Sahîh, Îmân 24, Edeb, 69; Müslim, Sahîh, Îmân 107, 108)*

Hz. Huzeyfe (ra) anlatıyor:

Bir gün **Rasûlüllah** (sav) bize: "**Emanet insanların kalplerinin derinliğine inip (bugün) yerleşti. Sonra da Kur'ân indi de onlar bu vesile ile Kur'ân'dan anladılar ve sünnetten bildiler** (sünnetle emânetin değerini öğrendiler)**'**, diye haber verdi. Akabinde de **Rasûlüllah Efendimiz** bize emânetin yeryüzünden nasıl kalkacağından haber vererek buyurdu ki: '**O gün adam bir kere uyur ve kalbinden emânet alınır da onun eseri sadece silik bir iz gibi kalır. Sonra bir uyku daha uyur** (aradan biraz zaman geçer de) **emânet kalbinden alınır ve eseri bir kabarcık gibi kalır. Hani ayağının üzerine düşen közden hâsıl olan kabarcık gibi ki sen onu yüksekçe görürsün, fakat içinde hiçbir şey yoktur.**'

Sonra Peygamber Efendimiz eline bir miktar çakıl taşı aldı ve onları ayağının üzerinde yuvarladı, sözlerine devamla şöyle buyurdu: '**İnsanlar o hale gelecekler ki birbirleriyle alış-veriş yaparlar da nerede ise emâneti edâ etmeyecek hale gelirler. Ve devir öyle bir hale gelir ki: Falancalar içinde emîn bir adam, itimatlı bir kişi varmış, diye konuşulur o gün**...

Hattâ bir kişi için ne cesur adam, ne zarif kimse, ne akıllı insan, diye bahsedilir. Hâlbuki onun kalbinde îmândan hardal tanesi kadar bile bir eser yoktur." *(Buhârî ve Müslim: Riyâzu's-Sâlihîn, 200. Hadis)*

Bu rivâyeti nakleden Hz. Huzeyfe diyor ki: **"Ben bir zamanlar kiminle alış-veriş ettiğime dikkat etmezdim. Çünkü alış-veriş ettiğim kimse eğer Müslümansa zaten güvenilirdi. Eğer bir Hristiyan ise, onun idârecisi hakkımı bana verirdi. Ama bugün, falan falandan başkasıyla alış-veriş yapamıyorum."**

EMANETLE İLGİLİ HÂDİSELER

1. Bir a'râbî ve Rasûlümüz:

Bir gün Peygamberimiz Ashâbına vaaz ediyordu. Köyden bir a'râbî geldi ve hemen izin almadan Rasûlüllah'a; "**Kıyâmet ne zaman kopacak Yâ Rasûlallah?**' dedi. Peygamberimiz onu duymamazlıktan gelerek sözlerine devam etti ve bitirdi. Sözlerini bitirdikten sonra; '**Kıyâmeti kim sordu?**' buyurdu. A'râbî; '**Ben Yâ Rasûlallah**!' diyerek ayağa kalktı. Peygamberimiz de ona ve oradaki Ashâba; إِذَا ضُيِّعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ buyurdu.

Yani: '**Ne zaman ki emânet zayi olur, işte o zaman kıyâmeti bekle**.' A'râbî: '**Emanetin zayi olması nasıl olacak Yâ Rasûlallah**?' deyince, Peygamberimiz şöyle açıklık getirdi:

إِذَا أُسْنِدَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ ۞

Yani: '**Ne zaman ki işler** (umumun işleri, milletin hizmetleri) **nâehillerin** (o işi yapmaya liyakat ve ehliyeti olmayanların) **eline geçer, işte o zaman kıyâmeti gözle.**" buyurdu. *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i İzâ, Hadis No: 109)*

2. Hz. Ali'den davacı olan bir Yahudi:

Hz. Ali ile anlaşan bir **Yahudi** zırhını Hz. Ali'ye satıyor. Parasını da alıyor. Sonra Medine kadısı (hâkimi) **Şüreyh**'a müracaat ederek, Ali'nin zırhını aldığını, fakat parasını vermediğini iddia ederek, davada bulunuyor.

Kadı Şüreyh, davacı Yahudi ile o gün Halîfe olan Hz. Ali'yi huzuruna muhâkeme olmaya çağırıyor. Mahkemede her ikisine de eşit davranıyor. Evvelâ sözü Yahudiye veriyor. Yahudi zırhın kendi zırhı olduğunu şâhitlerle ispatlıyor. Fakat Halîfe Ali, şâhitler huzurunda zırhı almadığı için satın almış olduğunu ispatlayamıyor.

Hüküm: "**Zırhın Halîfe'den müsaderesine ve eski sahibine iâde edilmesine**" diye çıkıyor. Hz. Ali de çaresiz zırhı getirip Yahudiye teslim ediyor. Yahudi zırhı alınca, tekrar ayağa kalkıyor ve hâkime; "**Yâ Şüreyh! Ben, bu muhâkeme ile bir gayrimüslim ve bir Halîfe'nin, mahkemede eşitliği İslâm dinine göre nedir ve ne kadardır? Onu ölçmek ve öğrenmek istemiştim. Onu da bugün yaşayarak gördüm. Gerçekte ise Halîfe Ali haklıdır. Çünkü ben zırhı ona satmıştım."** diyor ve îmân ediyor. *(Hasan Basri Çantay, Kur'ân-ı Hakîm ve Meal-i Kerîm, c. 1, s. 131)*

3. Her şeyde adâlet, hakka ve emânetlere riayet şart:

Meselâ **âmirler**; iş başındakiler, halka ve elinin altındakilere adâlet gösterecek. Onlara yardımcı olacak. "Bugün git yarın gel" deyip, onları başından savmayacak.

Âlimler; avâmı, halkı, taassuba, cehalete, terk etmeyecek. Onların ellerinden tutacak, iki cihanda onlara menfaatli şeyler ne ise onları gece gündüz demeden, eğitecek.

Avâm: Halk da onları imam, önder bilecek. Onlara meselelerini götürecek ve öğrendikleriyle de amel edip, kurtulmaya çalışacak.

Hanım: Kocasına ittibâ edecek. **Talebe** hocasına bağlı ve saygılı olacak. **Çoban** efendisine, **memur** âmirine, **işçi** işverenine bağlı ve saygılı olacak.

Peki, aksi olursa ne olur?

Onu da dilerseniz bizzat **Rasûlüllah**'tan (sav) dinleyelim:

إِذَا أَبْغَضَ الْمُسْلِمُونَ عُلَمَائَهُمْ، وَأَظْهَرُوا عِمَارَةَ أَسْوَاقِهِمْ، وَتَنَاكَحُوا عَلَى جَمْعِ الدَّرَاهِمِ، رَمَاهُمُ اللهُ بِأَرْبَعِ خِصَالٍ: بِالْقَحْطِ مِنَ الزَّبَانِ، وَالْجَوْرِ مِنَ السُّلْطَانِ، وَالْخِيَانَةِ مِنْ وُلاَةِ الْحُكَّامِ، وَالصَّوْلَةِ مِنَ الْعَدُوِّ ۞

Mânâsı: "**Müslümanlar âlimlerine** (din adamalarına) **buğuz ettikleri zaman,** (kendilerini ihmal edip) **sokaklarını süslemeye rağbet ettikleri zaman, evlenmeyi** (Müslüman neslin devamı için değil) **para ile ve para için yaptıkları zaman, Allah da onlara şu dört belâyı verir: Zamanları çok kıt ve az olur. Ömürlerinden bereket kaldırılır. Başlarındaki Sultan** (idâreciler) **onlara hep zulmeder. Dâimâ idârecilerinden kötülük görürler. Hâkimlerden ve idârecilerinden dâimâ** (kendilerine, mallarına) **saldırı ve tecavüz görürler. Düşmanları da onlara hücûm ederler**." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, s. 23)*

مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعِيهِ اللهُ رَعِيَّةً يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لِرَعِيَّتِهِ إِلاَّ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ ۞

Mânâsı: "**Allah bir kulunu bir topluluğa çoban/idâreci-yönetici kılar da öleceği gün bile olsa onlara hıyânet ederek ölürse, Allah ona cenneti haram kılar**." *(Riyâzu's-Sâlihîn, 652 No'lu Hadis)*

Diğer bir rivâyette ise Peygamberimiz; "**Herhangi bir idâreci nasihati ile idâre ettiklerini iyi yola sevk etmez ve korumazsa, o idâreci cennetin kokusunu bile alamaz.**", buyurdular.

4. Muhammedü'l-Emîn'in biz ümmetleri

Daha Peygamber olmadan **Muhammedü'l-Emîn** unvanını almış bir Peygamberin Ümmeti olduğumuzu unutmayalım. Müşrikler bile getirip, mühim emânetlerini ona teslim ettiğini aklımızdan çıkarmayalım ve emânet hususunda ona lâyık, emin kimseler olalım. Ayrıca şunu iyi bilelim ki; **emâneti gasp eden ve emânete ihânet eden insan, aslında dağdaki eşkıyâdan daha gaddardır**. Zira insan dağdakine güvenmez. Değil ona emânet bırakmak ondan canını bile kurtarmak için kaçar, malını da kaçırır; gelir o güvendiği insana teslim eder. Eğer o güvendiği insan da ona ihânet ederse, o zaman bütün mânevî değerler o cemiyette yıkılır.

BİR VÂKIÂ

Bir kişi Hz. Zübeyr'e gelmiş ve; "**Müsaade edersen, ben Hz. Ali'yi öldüreceğim.**" demiş. Hz. Zübeyr de ona; "**Sen Ali'yi nasıl öldürebilirsin** (yani o senden güçlü)?" demiş. O adam da: "**Ben onu bir hile ile ona gadr ederek öldüreceğim.**" demiş. O zaman Hz. Zübeyr şu müthiş cevabı vermiş: "**Bir mü'minin îmânı gadre bağlıdır. Gadr etti mi o mü'minin îmânı kalmaz. Ve bir mü'min, mü'min olduğu halde diğerini öldüremez**." *(Asr-ı Saâdet, c. 6, s. 352)*

BAŞ OLMA SEVDASINA GÜZEL BİR TA'RİZ

Bağdat'ta **Ruveym** isminde Zâhid ve âbid biri vardı. Hiç kimse bir gün gelip de onun kadılığı kabul edeceğini zannetmiyordu. Bir gün baktılar ki **Ruveym Bağdat kadısı** olmuş. Bunu duyan büyüklerden **Ebû'l-Kâsım Cüneydî** ona şöyle bir ta'rizde bulunmuş: "**Ey Ahâlî! Malını emin bir yere emânet etmek isteyen varsa Kadı Ruveym'e götürüp bırakabilir. Çünkü o kırk senedir hubb-i riyâseti** *(makam-mevki-unvan sevgisini)* **sînesinde saklamış ve asla kaybetmemiştir. Öyle ise sizin emânetlerinizi de kırk sene saklayabilir**." *(Mehmed Lebib Efendi, Cevâhir-i Mültekata, s. 318)*

Kısacası aslında Ruveym; "**İstemem, yan cebime koy!**" diyenlerdenmiş. Her ne kadar âbid, zâhid, dünyadan ve dünya nimetlerinden el-etek çekmiş gözükse de aslında kalbinde yatan bunlarmış. Rabbim, Ruveym ve benzerlerinin hem hastalığından hem de zararlarından Müslümanları muhâfaza buyursun.

MEVZU İLE İLGİLİ BAZI ÖRNEKLER

1. Halîfe Mehdî'den Süfyan-ı Sevrî'ye verilen ceza ne idi?

Hiçbir kimseye makam ve mevki için tenezzül etmeyen Allah dostu **Süfyan-ı Sevrî**'yi, **Halîfe Mehdî** huzuruna çağırıyor; ama o gelmiyor. Bu sefer zaptiyeler ile getirtiyor. Hz. Süfyan huzuruna girerken Halîfe'ye asla eğilmiyor.

Mehdî: "**Seni elimize geçirdik, âkıbetinden korkmuyor musun?**" diyor. Süfyan-ı Sevrî Hazretleri: "**Sen şimdi benim âkıbetimi tayin edebilirsin. Fakat haklıyı haksızdan ayıran Allah da senin âkıbetini tayin eder."** diyor. Oradaki cellat Halîfe'ye "Müsaade et, kellesini alayım." deyince, Halîfe Mehdî: "**Sus, ey mel'un! Onun kellesini almakla sen onu cennetlik, beni cehennemlik yapacaksın."** diyor ve Hz. Süfyan'a dönerek: "**Senin başını vurmayacağım, ama seni Kûfe'ye kadı tayin etmekle cezalandıracağım."** diyor ve eline bir fermân veriyor; "**Kûfe kadısısın, hadi Kûfe'ye**..." diyor. Hz. Süfyan dışarı çıkar çıkmaz fermânı yırtıyor ve bir daha da onu gören olmuyor. *(En Güzel Dini Hikâyeler Kitabından)*

Dikkat: Amelde mezhep imamımız **İmâm-ı Âzam** da Bağdat kadılığını kabul etmediği için öldürülmemiş miydi?

2. Hangi şartlarda insanlar ölümü arzu edebilirler?

Bir gün **Abdullah İbn-i Abbas** telaşlı bir kalabalığa rast geldi ve; "**Ne var?**" diye sordu. "**Duymadın mı yâ Abdellah? Taun hastalığı gibi bir felaket geliyor."** dediler. Abdullah İbn-i Abbas hemen; "**Ey taun! Gel beni al! Ey taun gel beni al!**" diye bağırmaya başladı. Yanındakiler: "**Rasûlüllah ümmetini ölümü arzulamaktan menetti. Bunu sizin bizden iyi bilmeniz lazım."** demeleri üzerine, Abdullah İbn-i Abbas: "**Evet, biliyorum. Fakat Rasûlüllah Ümmetini şu altı şeyden şiddetle menetmişti**, diyor ve **onların zuhûra geldiğini, artık**

yaşamak istemediğini söylüyor. Oradakiler; "**Onlar ne idi, yâ Abdellah?**" diye sorunca, şöyle sıralıyor:

1. Devletin başına çocukların geçmesi. Bu ümmetin işinin ve idâresinin, çocukların elinde kalması... (Gerek fizîken gerekse zihnen gelişmemiş, bilgi-tecrübe-maharet gibi hasletlerden yoksun kişilerin işbaşına geçmeleri)

2. Beylik ve devlet işlerine bakanların çoğalması. (Devlet yönetiminde kadro şişkinlikleri)

3. İşlerin rüşvet ve adam kayırma ile yürümesi...

4. Sıla-i rahîmin (akraba ziyaretinin) terk edilmesi...

5. Zimmetin (borcun) ve insanlara muâmelenin hafife alınması...

6. Kur'ân'ın bir çalgı aleti (şarkı-türkü) haline düşürülmesi... (Tegannî ile okunur hale gelmesi)

İşte ben bugün bunların zuhûra geldiğini gördüğüm için Taun'u çağırıyorum ve ölümü arzu ediyorum, buyuruyor.

3. Müslümanlar aldıkları vergileri iâde ediyorlar:

Devir Hz. Ömer devri… Müslümanlar Şam'ı fethetmiş… İslâm nizamını orada kurmuş… Îmân edenleri kardeş edinmiş, etmeyenler, şer'-i şerîf gereği haraç vermeye (yani, Müslümanlar tarafından korundukları için) vergiye bağlamıştı.

Sonra Bizans Kayseri Şam'a yeniden hâkim olunca, Şam'ı terk etmek mecburiyetinde kalan Müslümanlar, sokak sokak münâdîler ile halkı toplamış, onlara durumu izah ederek; "**Artık sizleri koruyamayacağız. Bu itibarla sizlerden aldığımız vergileri iâde ediyoruz."** demişlerdi. Daha evvel çeşitli milletler tarafından nice işgaller yaşamış Şam halkı, Müslümanlardan bu muâmeleyi görünce, inanamayıp şaşıp kalmışlar, şöyle demişlerdi: "**Hayret! Siz buradan ayrılırken, şehrimizi yakıp yıkacağınızı, ele avuca gelir neyiniz varsa onları da alıp gideceğinizi, yağmalayacağınızı bekliyorduk; ama sizler bilâkis aldığınız vergileri de mi iâde ediyorsunuz?**" deyince, Müslümanlar;

"**Bunda şaşılacak ne var? Biz İslâm'ın ahkâmını tatbik ediyoruz. Çünkü biz vergilerinizi, sizi ve şehrinizi korumak, imar etmek için almıştık. Şimdi bu vazifeyi yapamadığımıza göre de paralarınızı iâde ediyoruz ve üzerlerimize haklarınızın kalmamasını sağlıyoruz. Çünkü sizler bize emânet, râiyelerimiz idiniz."** diyorlar. *(Ahmet Kabaklı, Mâbet ve Millet, s. 90)*

BİZLER KİMİN MEMURUYUZ?

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) Hazretleri, Topçular'daki veda konuşmasında talebelerine ezcümle buyurdu ki:

"**Sizler Allah'ın memuru, Rasûlüllah'ın memuru, Kitabullah'ın memuru ve füyuzât-ı Îlâhiyenin tevzi memurlarısınız. Yegâne vazifeniz; batağa düşmüş olan Ümmet-i Muhammed'in evlâdını bataklıktan kurtarmaktır. Gaye,**

rızâ-i İlâhî'dir. 'el-Mücâhid fî sebîlillah, el-muştâk ilâ Cemâlillâh; hüve unvânüküm.' (Yani **unvanınız; Allah yolunda mücâhid, Allah'ın Cemâline müştak-**şevkli-arzulu, O'nu isteyen, O'nu özleyen.) **Buraya kadar taşıyıp getirdiğimiz emâneti ve kıyâmete kadar devam edecek olan ulûm-i İlâhî'nin devamı, artık sizlerin uhdesindedir** (size emânettir). **Bu işi ihmal edip, vazife yapmayanların ise kıyâmet günü şu on parmağım yakasında olacaktır**."

AKTÜALİTE

Bundan seksen küsûr sene önce **Denizli**'den **Yunanistan**'a mübâdil giden bir **Rum** (Hristiyan) âile giderken, çeyizlerini Denizlili bir **Müslüman Türk âile**ye emânet olarak bırakıyor. "**Harp biter bir gün gelir alırım."** diyor. Tabi ölene kadar da bir daha Denizli'ye gelemiyor. Fakat Denizlili Müslüman âile o emânet çeyizlere gözü gibi bakıyor. Çoluk-çocuğuna da onların emânet olduğunu hep anlatıyor.

Aradan tam yetmiş beş sene geçiyor. Yetmiş beş sene sonra öğretmen olan bu âilenin torunları bu çeyizleri alıyor. Yunanistan'a gidiyor, evvelâ Denizli'den mübâdil gelenlerin şehrini nüfus kayıtlarından buluyor. O şehre gidiyor. Ailenin torunlarını buluyor ve hâdiseyi anlatıp; "**Bunlar ninenizin, ninemize teslim ettiği emânetlerdi.**" diyerek teslim ediyor. Yunan âilenin ağzı açık kalıyor. *(Uğur Dündar'ın 09.02.1999 Tarihli Arena Programından)*

İşte Osmanlı ve İslâm terbiyesi almış dedelerimiz, ninelerimiz böyleydi. Bu güzel ahlâkın sahibiydiler.

MEVZU İLE İLGİLİ ŞİİRLER

Ahâlî izz ü devlette, reâyâ emn ü rahatta,
Hüner erbâb-ı rif'atta, cihan yekpâre nura nur...

Şair Nedîm

Yani: Osmanlı asırlarında herkes izzet ve şeref içinde yaşıyor, gayrimüslimler ise emniyet ve rahat içinde bulunyorlar... Sanat ve maharet sahipleri o gün baştacı edilmiş, cihan baştan başa nur hale gelmiş idi...

⁂

Fakat bugünkü halimizi de *Merhum Âkif* şöyle tasvir ediyor:

Beyinler ürperir, Yâ Rab! Ne korkunç ihtilal olmuş
Ne din kalmış ne îmân, din hârab, îmân turab olmuş!
Mefâhir kaynasın gitsin de vicdanlar kesilsin lâl
Bu izmihlal-i ahlâkî yürürken, durmaz istiklal...

58. DERS:

Komşulara İkram

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا وَبِذِى الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِى الْقُرْبٰى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا﴾

Meali: "(Yalnızca) **Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Sonra anaya, babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, akraba olan komşulara, yakın komşulara, yanında bulunan arkadaşa, yolda kalanlara, sahip olduğunuz kölelere iyilik edin. Şüphesiz Allah, kibirlenen ve övünen kimseyi sevmez.**" *(en-Nisâ, 4/36)*

Mevzumuz olan "**komşulara iyilik"** bahsine girmeden önce; "**Yalnızca Allah'a ibadet edin"** emriyle alâkalı Rasûlüllah Efendimiz'in bir hadîsini nakledelim:

İki Cihan Serveri Efendimiz (sav) bir gün buyurdular ki: **Hz. Allah**, **Mûsâ** aleyhisselâm'a şöyle vahyetmiştir:

يَا مُوسَى! إِنِّي أَنَا اللهُ لاَ اِلٰهَ إِلاَّ أَنَا فَاعْبُدْنِي وَحْدِي لاَ شَرِيكَ لِي، فَمَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي وَلَمْ يَشْكُرْ عَلَى نِعَمَائِي وَلَمْ يَصْبِرْ عَلَى بَلاَئِي وَلَمْ يَقْنَعْ بِعَطَائِى فَلْيَعْبُدْ رَبًّا سِوَائِي، يَا مُوسَى! لَوْ لاَ مَنْ يَسْجُدْ لِي مَا أَنْزَلْتُ مِنَ السَّمَاءِ قَطْرَةً وَلاَ أَنْبَتُّ فِي الْأَرْضِ شَجَرَةً وَلَوْ لاَ مَنْ يَعْبُدُنِي مُخْلِصًا لَمَا أَمْهَلْتُ مَنْ يَجْحَدُونِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَلَوْ لاَ مَنْ يَشْكُرُ نِعْمَتِي لَحَبَسْتُ الْقَطْرَةَ فِي الْجَدِّ، لَوْ لاَ التَّائِبُونَ لَخَسَفْتُ بِالْمُذْنِبِينَ، وَلَوْ لاَ الصَّالِحُونَ لَأَهْلَكْتُ الطَّالِحِينَ ۞

Mânâsı: "**Yâ Mûsâ! Şüphesiz ben Allah'ım! Benden başka ilâh yok, ancak ben varım. Siz de ancak bana ibadet edin; çünkü benim şerîkim/ortağım yok. Kim benim kazâma** (hükmüme) **rızâ göstermezse, kim benim**

nimetlerime şükretmezse, kim benim verdiğim belâlara sabretmezse, kim benim ihsânıma (verdiklerime) **kanaat etmezse, o kimse benden başka kendisine bir Rab arasın...**

"**Yâ Mûsâ! Eğer yeryüzünde bana secde edenler olmasaydı, gökten bir damla rahmet yağdırmazdım ve hiçbir yeşilliği veya mahsûlü yeşertip bitirmezdim. Eğer sırf benim rızâm için bana kulluk edenler olmasaydı, göz açıp yumuncaya kadar bile bir kâfire mühlet ve ömür vermezdim. Eğer bana** (nimetlerime) **şükredenler olmasaydı yağmurları gökyüzünde hapseder, yere indirtmezdim. Eğer tevbe edenler olmasaydı, günahkârları yaşatmaz helâk ederdim. Eğer sâlihler** (iyiler) **olmasa idi, o zaman ben de âsileri/günahkârları elbette helâk ederdim**." *(Riyâzu's-Sâlihîn, s. 245)*

Tefsîru Taberânî'ye göre, **üzerimizdeki hakları itibariyle komşularımız üç kısımdır**, buyurmuş Peygamberimiz...

1. Üzerimizde tek hakkı olan komşumuz: Bu gayrimüslim olan komşumuz-komşularımızdır ki bunların, üzerimizde sadece komşuluk hakları vardır.

2. Üzerimizde çift hakkı olan komşumuz: Bu da Müslüman olan komşumuzdur ki onun, üzerimizde hem komşuluk hakkı hem de mü'min kardeşliği hakkı vardır.

3. Üzerimizde üç hakkı birden olan komşumuz: Bu ise hem Müslüman hem komşu hem de akrabamız olandır.

MEVZU İLE İLGİLİ HADİSLER

مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ ۞

Mânâsı: "**Cebrâil (as) her geldiğinde bana komşu haklarına riayetten o kadar bahsetti ki bende nerede ise komşu komşuya vâris olacak zannettim.**"

وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ، وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ، وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ، قِيلَ: مَنْ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: اَلَّذِي لاَ يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ ۞

Mânâsı: "**Vallahi mü'min olamaz! Vallahi mü'min olamaz! Vallahi mü'min olamaz!**" Ashâb: "**Kim Yâ Rasûlallah?**" dediler, Peygamberimiz de: "**Komşusu, kötülüklerinden emin olmayan, olamayan herkes**" buyurdu. *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 1, s. 341)*

قَالُوا: أَنَّ فُلاَنَةَ يَصُومُ النَّهَارَ وَتَقُومُ اللَّيْلَ وَتُؤَذِّي جِيرَانَهَا، فَقَالَ ع م: هِيَ فِي النَّارِ... ثُمَّ قَالَ: مَا حَقُّ الْجَارِ؟ ...۞

Mânâsı: Ashâb Peygamberimiz'e dediler ki: "Falanca kadın gündüzleri hep oruçlu, geceleri ise sabaha kadar hep ibadet eder. Fakat komşularına da eziyet etmekten geri kalmaz."

Peygamberimiz: "O cehennemliktir." buyurdu. Sonra da: "Komşuluk hakları nedir bilir misiniz?" dedi ve şunları saydı: "**Eğer komşun senden yardım isterse ona yardım edeceksin. Eğer destek isterse onu destekleyeceksin** (meşrû yerde tabii). **Eğer borç para isterse** (imkânın varsa) **vereceksin. Eğer fakir düşerse elinden tutacaksın. Eğer hastalanırsa ziyaret edeceksin. Eğer ölürse cenazesine gideceksin. Eğer ona bir hayır isabet ederse onu tebrik edeceksin. Eğer ona bir musibet isabet ederse tâziyede bulunacaksın. Eğer önünde bina yapıyorsan çok yükseltip onun rüzgârını-güneşini kesmeyeceksin. Ona eziyet vermeyeceksin. Eğer evine meyve alırsan ona da vereceksin. Eğer vermeyeceksen göstermeyeceksin. Eğer çocuğun varsa onun çocuğunu dövmesine izin vermeyeceksin**."

Bundan sonrada Rasûlümüz: "**Öğrendiniz mi? Neymiş komşu hakları**?" buyurmuşlar ve sonra da;

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ يُؤَدِّي حَقَّ الْجَارِ إِلاَّ مَنْ رَحِمَهُ اللهُ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ...۞

Yani: "**Varlığım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki Allah'ın rahmet ettiği kimseler hariç, kimse komşu haklarını hakkıyla ödeyemez** (ki o ödeyenler de) **çok azdır.**" buyurdu...

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلاَ يُؤْذِي جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ.

Mânâsı: "**Kim Allah'a ve âhiret gününe îmân etmiş ise komşusuna sakın eziyet etmesin. Kim Allah'a ve âhiret gününe îmân etmiş ise misafirine izzet ve ikramda bulunsun. Kim Allah'a ve âhiret gününe îmân etmiş ise ya hayır söylesin yahut sussun!**" *(Riyâzu's-Sâlihîn, s. 245)*

مَنْ آمَنَ بِي مَنْ بَاتَ شَبْعَانَ وَجَارُهُ جَائِعٌ إِلَى جَنْبِهِ وَيَعْلَمُ بِهِ ۞

Mânâsı: "**Komşusunun aç yattığını bile bile bir insan tok karınla yatabiliyorsa, demek ki o kimse, bana îmân etmemiştir**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Ma)*

Hz. Ebû Zerri'l- Gıfârî (ra) anlatıyor ve buyuruyor ki:

Benim dostum ve habibim Muhammed (sav) bana üç şeyi vasiyet etti:

إِسْمَعْ وَأَطِعْ وَلَوْ لِعَبْدٍ مُجَاوِعِ الْأَنْفِ، وَإِذَا صَنَعْتَ مَرَقَةً فَأَكْثِرْ مَائِهَا ثُمَّ انْظُرْ إِلَى أَهْلِ بَيْتٍ جِيرَانَكَ فَأَصِبْهُمْ مِنْهَا بِمَرَقَتِكَ، وَصَلِّ الصَّلاَةَ لِوَقْتِهَا...۞

Yani: "**Başındaki âmir, burnu kesik bir köle bile olsa, onun emrini dinle ve ona itaat et. Çorba yaptığın zaman, suyunu bol koy, çok olsun. Sonra da evinin etrafındaki komşularından kimler muhtaç ise onlara ikram et. Namazlarını, vaktinde kıl**."

Yine Peygamberimiz buyuruyorlar ki:

ثَلاَثٌ فَضَائِلَ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِي الدُّنْيَا: اَلْجَارُ الصَّالِحُ، وَالْمَسْكَنُ الْوَاسِعُ، وَالْمَرْكَبُ الْهَنِيْئُ ۞

Yani: "**Dünyada şu üç şey mü'minin saâdetindendir. Birincisi: İyi bir komşu. İkincisi: Geniş bir ev veya iş yeri. Üçüncüsü: İyi bir binek/vâsıta**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Se)*

KOMŞULARLA VE DİĞER İNSANLARLA İYİ GEÇİM

Rasûlüllah Efendimiz buyurdular ki:

أَحَبُّكُمْ إِلَى اللهِ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلاَقًا اَلْمُوَطَّؤُنَ أَكْنَافًا اَلَّذِينَ يَأْلَفُونَ وَيُؤْلَفُونَ: وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَى اللهِ الْمَشَّاؤُنَ بِالنَّمِيمَةِ الْمُفَرِّقُونَ بَيْنَ الْإِخْوَانِ اَلْمُلْتَمِسُونَ لِلْبُرَّاءِ الْعَشْرَاتِ ۞

Yani: "**Allah katında en sevimli olanınız, ahlâken en güzel olanınız ve halk ile de güzel geçineniniz, onlarla ülfet edip, onlardan ülfet göreninizdir. Allah katında en sevimsiz olanınız ise insanlar arasında laf getirip götüren ve böylece kardeşlerin arasını açan, temiz ve iyi insanlarda da kusur ve ayıp arayanlarınızdır**." *(Taberânî)*

Yine buyuruyor ki:

ثَلاَثٌ مَنْ لَمْ تَكُنْ فِيهِ أَوْ وَاحِدَةٌ مِنْهُنَّ فَلاَ تَعْتَدُّوا بِشَيْءٍ مِنْ عَمَلِهِ: تَقْوًى تَحْجُزُهُ عَنْ مَعَاصِ اللهِ، أَوْ حِلْمٌ يَكُفُّ بِهِ السَّفِيهَ، أَوْ خُلُقٌ يَعِيشُ بِهِ بَيْنَ النَّاسِ ۞

Yani: "Kendisinde şu üç haslet veya hiç değilse (bu üçten) biri bulunmayan kimseye siz de asla değer vermeyiniz.

1. İsyandan, günahtan kendisini çekip çevirecek Allah korkusu bulunmuyorsa.

2. Kötüye ve kötülere karşı kendini susturacak veya susmasını bilecek bir hilm, bir olgunluk yoksa.

3. İnsanlar ile iyi geçinmesini sağlayacak güzel bir huy/ahlâk yoksa... *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 119)*

KOMŞULARA İTİBAR VE İKRAM İLE İLGİLİ ÖRNEKLER

1. Hz. Âişe Vâlidemiz anlatıyor: **Rasûlüllah** yanıma geldiğinde benim yanımda bir ihtiyar kadın oturuyordu. Rasûlüllah ona selâm verdi. Halini ve ihtiyacı olup, olmadığını sordu. Onunla çok ilgilendi. Dedim ki: "**Yâ Rasûlallah! Bu ihtiyar kadına bu kadar alaka, itibar ve izzet neden?**" Buyurdular ki: "**Yâ Âişe! Bu kadın, Hatice'nin dostlarındandır. Ta o zamanlarda da bize gelir giderdi. Hatice öldü. Şimdi onun dostlarına, komşularına, arkadaşlarına aynı muâmeleyi yapmak bize düşer**. **Yâ Âişe**:

وَإِنَّ حُسْنَ الْعَهْدِ مِنَ الْإِيمَانِ Yani: "**Eski ve güzel ahitleri-dostlukları insanlar arasında hoş bir şekilde devam ettirmek îmândandır.**" buyurdu.

2. Hz. Fudayl şöyle anlatıyor: Rasûl-i Ekrem'e bir kadın hakkında; "**Gündüz oruçlu ve gece uyanıktır, dâimâ ibadet eder. Buna rağmen komşuları ile iyi geçinmez, onlara çirkin sözler söyler, kötü huylu bir kadındır.**" dediler. Rasûl-i Ekrem;

لاَ خَيْرَ فِيهَا هِيَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ ...۞

Mânâsı: "**Ondan hayır yok, o cehennemliktir.**" buyurdu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 116)* (Nitekim yukarıda komşuluk hakları ile ilgili uzun bir hadîste geçti).

Yine Rasûlüllah Efendimiz buyurdular ki:

مَا حَسَّنَ خَلْقَ عَبْدٍ وَخُلُقُهُ فَتُطْعِمَهُ النَّارَ ۞

Mânâsı: "**Allah Teâlâ ahlâk ve hılkatini güzel yaptığı bir kulunu cehennem ateşine yem yapmaz** (onu ona yedirmez)." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 1, s. 116)*

3. Abdullah İbn-i Mübârek hacdadır: Arafat'ta bir ara gözleri dalıyor. Rüyasına hemen Peygamberimiz teşrif ederek, ona: "**Yâ Abdellah! Dönüşte Mısır'a git ve falan mahalledeki dehrîyi** (Allah'a inanmayan bilgini, ateisti) **bul. Ona benim selâmımı söyle ve de ki: Allah ve Rasûlü senin yaptığın işten dolayı senden râzı ve hoşnut oldular**." Abdullah İbn-i Mübârek hacdan sonra Mısır'ın yolunu tutar ve sora sora gelir o dehrîyi bulur. Dehrîye: "**Senin son günlerinde**

yaptığın büyük bir iyiliğin olacak. O nedir?" diye sorar. Dehrî de: "**Benim yaptığım iyilik, sence ve senin dininde de iyilik midir, bilmem ki?**" der. Abdullah İbn-i Mübârek de: "**Hele bir söyle, anlat bakalım."** der. Dehrî: "**Benim yirmi bir kızım yirmi de oğlum vardı. Onların yirmisini birbirleriyle evlendirdim. En güzelini de seçip, kendime aldım."** der.

Abdullah İbn-i Mübârek: "**Hayır hayır! Bu olamaz! Başka ne iyilik yaptın, onu söyle**" der. Dehrî, düşünür taşınır ve en sonunda der ki: "**Bir gece, şu komşu kulübede üç çocuğu ile dul kalmış bir kadın kapımı çaldı, açtım; 'kandilim söndü, ateşin var mı?' dedi. Ben de ateş verdim gitti. Biraz sonra yine aynı sebeple ve aynı istekle geri geldi. Yine verdim gitti. Biraz sonra yine gelip benden ateş isteyince verdim; ama içime de bir kurt düştü. Herhâlde gelip giderek, benim evimde ne var ne yok, onu teftiş ediyor. Hırsızlık yapacak diye, onun için ben de gece karanlığında ondan habersiz evine kadar gittim, ne plan yapıyor diye onu takib edeyim, dedim. Baktım ki; evine girer girmez, üç tane yetimi annelerinin ayaklarına kapandılar. 'Anne! Niye yiyecek istemeden, almadan, geri döndün?' diye ağlaşmaya başladılar. Anneleri de: 'Belki halimden anlar veya halimizi sorar diye bir dehrînin kapısına üç kere ateşim söndü bahanesiyle gittim; ama o halimizden anlamadı. Halimizi sormadı. Ben de bir Müslüman hanımı olarak ona halimizi arz etmeye utandım. Çünkü Hz. Allah bizi görüyor yavrularım!**" dedi.

Bu manzarayı gören ben, hemen eve koştum. Evimde yiyecek ne bulduysam götürüp bu komşu kadına ve yetimlerine verdim. Üstelik de kadına tembih ettim: "**Bundan sonra ne ihtiyacın olursa, bana geleceksin. Gelmez isen âhiretteki bütün günahlarım senin boynunda olsun."** dedim. **Yâ Abdellah! Belki son zamanlarda yaptığım sence de iyilik olan bu olabilir! Ama neden taa buralara kadar geldin, arayıp beni buldun ve ne iyilik yaptığımı ısrarla benden sordun? İşte ben de bunu merak ettim."** dedi.

Abdullah İbn-i Mübârek de gördüğü rüyayı aynen anlattı ve Peygamberimizin emriyle onu tebrike geldiğini söyledi. Bunun üzerine de dehrî çok ağladı ve Müslüman oldu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn)*

4. İmâm-ı Âzam Hazretleri vefât ediyor. Rüyada görüp halini soranlara; "**Rabbim beni affetti**" diyor. "**İlmin sayesinde mi? Amelin sayesinde mi?**" diyorlar. "**Hayır, hayır! Müslümanların hakkımdaki hüsn-i zanları sebebiyle... Allah onları nazar-ı itibara alarak beni affetti**" diyor.

Birisi İmâm-ı Âzam Hazretlerine geldi: "**Seni seviyorum Yâ İmâm!**" dedi. İmâm-ı Âzam biraz durdu, düşündü sonra da adama: "**Beni elbette seversin. Beni sevmene mânî ne var ki? Çünkü sen, benim ne komşumsun, ne de amcamın oğlu akrabamsın."** buyurmuştur. *(Tabakâtü'l-Kübrâ Tercümesi, c. 1, s. 202)*

5. Vehb İbn-i Mühebbih Hazretleri de diyor ki: Ben gerçek **Tevrat**'ta okudum. Orada şöyle deniliyordu: "**İyi kimseler o kişilerdir ki içinde yaşadığı**

toplum ona düşman kesilir ve bu düşmanlığı ona, en yakınından (akrabasından) **başlıyarak, herkes yapar**." *(Tabakâtü'l-Kübrâ Tercümesi, c. 1, s. 141)*

ŞEYTAN HANGİ HİLELERLE ALLAH'IN KULLARINI SAPTIRIYOR?

Yine **Vehb İbn-i Münebbih** Hazretleri anlatıyor:

Şeytan bir âbide yol arkadaşı oluyor ve yol boyunca onu saptırmaya çalışıyor. Muvaffak olamayınca; "**Ben insanoğlunu hangi hilelerim ile dalâlete düşürürüm, sana anlatayım mı?**" diyor. O âbit de: "**Anlat**" deyince Şeytan: "**İnsanları ya üç şeyle veya onlardan biriyle dalâlete düşürüm."** diyor ve onları sayıyor:

1. Cimrilik: İnsanoğlu cimri olunca, ben onun kalbine vesvese verir, malı ne kadar çok olursa olsun ona az gösterir ve böylece onu, mâlî mükellefiyetleri yerine getirmeyen bir kimse yaparım.

2. Hasetlik: Onu insanlara, komşularına, haset ettiririm. Haset de haset eden bir insanı, çocuğun oyuncakla oynadığı gibi oynatır. Biz de onunla oynarız. Hattâ böyle bir kimse, yaptığı duâlar ile ölüleri diriltecek kadar bir makama bile yükselse, bizim ondan en ufak bir endişemiz olmaz. Yeter ki onda, mü'min kardeşlerine karşı haset etme damarı ve hastalığı var olsun. Zira hasetçi, yaptığı bütün amelleri bir kelime ile yıkar, yıkabilir.

3. Sarhoşluk: Tıpkı bir çobanın koyunları güttüğü gibi biz de sarhoşu istediğimiz yere ve tarafa çeker-götürür, güderiz. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, c. 1, s. 228)*

KOMŞU ATEİST DE OLABİLİR, ATEİST KOMŞU DA...

Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) Hazretleri anlatıyor:

"Evlatlarım! Bizim evin karşısında bir adam vardı (komşumuzdu). **Vefât edeceği zaman mahallenin muhtarını çağırtmış ve ona: 'Ölünce beni yıkamayın ve namazımı kılmayın' diye vasiyet etmiş. Fakat âhir zaman fitnesi olan bizim cami imamı ömründe bir defa bile alnını secdeye koymamış olan bu adamı bizzat kendisi yıkamış sonra da namazını kıldırmıştı..."**

Dikkat: Hz. Üstâz gibi bir zâtın ateist bir komşusu... Ne tuhaf değil mi? Demek ki başlıkta ifade etmeye çalıştığımız gibi komşu ateist de olabilir, ateist komşu da... Önemli olan, komşunun her türlüsüyle İslâmî ölçüler dâhilinde geçinmesini bilmek, geçimsiz olmamak. Özellikle günümüzde aynı site, aynı apartman kısacası aynı çatı altında her nevi inanca sahip ya da inançsız insanlar bir arada bulunmuyorlar mı? O halde İslâm'ın komşuluk hukukuyla, ahlâkî düsturlarıyla alâkalı hükümleri, içinde bulunduğumuz devirde çok daha büyük önem arz etmektedir. İmâmın, o kişinin cenazesini yıkayıp namazını kıldırması ise ayrı bir mesele, farklı bir durum... Aslında bu noktada yapılacak en doğru iş -hem İslâmî hem de insanî açıdan- kişinin vasiyetine uymaktır. Aksi takdirde vebâli mûcîbdir.

Yine Hz. Üstâzım buyuruyorlar ki: "Bir kâfir yanarken ona acımak, zaâf-ı îmândan (iman zayıflığından) gelir. Bir tekme de sen atacaksın ki îmân-ı kâmil ehli olasın."

VE BİR LATÎFE

Fakir bir baba yanında 5-10 yaşındaki çocuğuyla çarşıya gidiyormuş. Baba o günlerde çaresizlik içinde kıvranıyor, evlerinin ihtiyaçlarını karşılayamıyormuş. Derken önlerine bir cenaze çıkmış, cenazenin arkasından da bir kadın ağlayarak hem gidiyor hem de şöyle diyormuş: "**Seni öyle bir yere götürüyorlar ki orada yatacak ne döşek var, ne oturacak şilte; ne yemek var, ne ekmek, ne ışık var, ne soba!**" Kadıncağızın böyle söyleyip ağladığını duyan çocuk, babasına; "**Eyvah babacığım! Herhâlde bu cenazeyi bizim eve götürüyorlar. Çünkü arkasından ağlayan kadının söylediklerinden öyle anladım."** demiş... *(Mehmed Lebib Efendi, Cevâhir-i Mültekata, s. 106)*

ŞİİRLER

İnsanoğlu hilebazdır, kimse bilmez fendini;
Her kime iyilik ettinse, sakın ondan kendini...

⁂

Bozuk şu dünyanın temeli bozuk
Tükendi taneler kalmadı azık
Yazık şu geçen ömrüme yazık
Bir dost bulamadım, gün akşam oldu...

Kul Mehmed'den

HİKMETLİ SÖZLER

- Bir kimseyi komşusu, akrabası ve arkadaşı methedecek olursa onun iyiliğinden şüphe etmeyiniz. *Hz. Ömer (ra)*
- Her şeyin bir şerefi vardır. İhsan ve iyiliğin şerefi acele yapılmasıdır. *Hz. Ömer (ra)*
- İnsanların en kötüsü, iyiliği kötülükle karşılayan; en iyisi de kötülüğe karşılık iyilik yapandır. *Hz. Ali (ra)*
- İyilik ediniz, onun karşılığında kötülük göreceğinizi hiç aklınıza getirmeyiniz. *Hz. Ali (ra)*
- Sakın adamın iyisi ile kötüsünü bir tutma; çünkü bu eşitlik, iyileri iyilikten soğutur, kötülerin de kötülüğe meylini artırır. *Hz. Ali (ra)*
- Hür kimse, ihsân ile köle yapılabilir. *Hz. Ali (ra)*

- İyiliği gizlemek, kötülüğü gizlemekten daha üstündür. *Ebû Bekr-i Ferrâ (r.aleyh)*
- İyilik, günâha karşı bir şefâatçi gibidir. *İmâm Muhammed (r.aleyh)*
- Kul, hayatı için servetini, âhireti için de dinini koruduğu müddetçe hayır ve iyilikten ayrılmamış olur. *Süfyan-ı Sevrî (k.s.)*
- Gönlü aydın bir kişiye râm olmak, padişahların başlarına taç olmaktan iyidir. *Mevlâna Celâleddin-i Rûmî (k.s.)*
- İnsanoğlu iyilikle, yırtıcı hayvanlar tuzakla avlanır. *Şeyh Sâdi Şirazî (k.s.)*
- Nimet günlerinde bir kimseye iyilik edersen, o da mihnet günlerinde sana yardıma koşar. *Feridüddîn Attar (k.s.)*
- İyiliğe gücün yetmezse, bari kötülük yapma. *Feridüddîn Attâr (k.s.)*
- Yine ben bir öğüt aldım pîrimden, İyilik ettiğinden sakın kendini. *KÖROĞLU*
- İhsan (iyilik ve ikram) insanoğlunun tuzağıdır. *Osman Gâzi*
- Sen iyilik et de o zâyi olmaz, Darılıp da başa kakıcı olma. *Bâki*
- İnsan iki şeyle kendini ihtiyarlamaktan kurtarır; Biri iyi iş ve diğeri iyi söz. *Kutadgu Bilig*
- İyi bir adam gördüğünüz vakit, onu taklit etmeye çalışın. Kötü bir adam gördüğünüz vakit, onun kusurlarını kendinizde de arayın. *Konfüçyüs*
- İyilik etmesini bilmeyen insanın, bildiği başka şeyden hayır gelmez. *Anonim*
- İyilik eden kimseyi meth ü senâ edersek, o iyiliğin devamını sağlamış oluruz. *Anonim*
- İyiliğe karşı kötülük eden adamın evinden sefâlet asla eksik olmaz. *Anonim*
- Cenâb-ı Hakk'ın lütuf ve ihsânını isteyen kimse, onun kullarına iyilik etsin. *Anonim*
- Yaptığın iyilikleri yüzleme, sayıp dökme, sonra iptal etmiş olursun. *Anonim*
- Yaptığın iyiliği setre, gördüğün lütfu neşre çalış. *Anonim*

ATASÖZLERİ

- İyi söylersen iyi işitirsin, kötü söylersen kötü işitirsin.
- Ehli olmayana edilen iyilik, körün evinde ışık yakmaya benzer.
- İyilik et komşuna, iyilik gelsin başına.
- İyilik eskimez, kötülük unutulmaz.
- İyilik gibi âlemde sermaye olmaz.
- İyilik eden unutmalı, gören yâd etmeli.
- Doğduğun yerden, doyduğun yer iyidir.
- Adamın iyisi, alışverişte belli olur.
- Güzele doyulur, fakat iyiye doyulmaz.
- İyi söyle, iyi işit.

59. DERS:

Herkese İyi Muamele

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلَا تَسْتَوِى الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ اِدْفَعْ بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ فَاِذَا الَّذِى بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَاَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ۞ وَمَا يُلَقّٰيهَا اِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلَقّٰيهَا اِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ﴾

Mealleri: "**Hem iyilik de bir değildir, kötülük de. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. O zaman seninle kendi arasında bir düşmanlık olan kişinin, sanki samimi bir dost gibi olduğunu görürsün. Bu olgunluğa ancak sabredenler kavuşturulur, buna ancak hayırdan büyük bir pay sahibi olan kavuşturulur**." *(Fussilet, 41/34-35)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِى الْاَمْرِ...﴾

Meali: "**Sen** (o zaman)**, sırf Allah'tan gelen bir merhametle onlara yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, elbette onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlara Allah'tan mağfiret dile.** (Yapacağın) **işler hususunda da onlarla müşâvere eyle** (onlara da danış)." *(Âl-i İmrân, 3/159)*

Dikkat: Rasûlüllah'a iş hususunda Ashâbıyla istişare emri, dünyevi işlerde aynen bize de ilâhî emirdir.

İYİ İNSAN OLMANIN VE HERKESLE İYİ GEÇİNMENİN ŞARTLARI

1. Her şeyden evvel Müslümanın çocuğu iyi bir âile terbiyesi almış olmalı. Bunun için Sevgili Peygamberimiz;

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَلَمْ يَعْرِفْ حَقَّ كَبِيرِنَا وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ غَشَّانَا وَلاَ يَكُونُ الْمُؤْمِنُ مُؤْمِنًا حَتَّى يُحِبَّ لِلْمُؤْمِنِينَ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ ۞

Mânâsı: "**Küçüklerimize** (sabîlerimize ve yetişme çağındaki neslimize) **merhamet etmeyen, büyüklerimizin** (yaşlılarımızın) **hakkını tanımayan bizden değildir. Yine bizleri aldatan ve kandıranlar da bizden değildir. Mü'min, gerçek mü'min olamaz; ta ki kendi için sevdiğini kardeşi için de sevmedikçe, istemedikçe!**" buyuruyor... *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i men)*

2. Mü'min herkese iyilik yapmalı. Hiç değilse halkı kendi şerrinden-kötülüklerinden korumalı.

قِيلَ: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ فَقَالَ ع م: مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللهِ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ، قَالُوا: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: مُؤْمِنٌ فِي شُعَبٍ مِنَ الشِّعَابِ يَتَّقِي اللهَ وَيَدَعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ ۞

Mânâsı: "Rasûlüllah Efendimiz'e: "**İnsanların en efdali kimdir**?" diye soruldu. Peygamberimiz de: "**Malıyla canıyla Allah yolunda mücâhede eden mü'mindir.**" buyurdu. "**Sonra kimdir?**" denildi. Peygamberimiz: "**Dağlara, tenhalara çekilen, Allah'tan korkan ve insanları nefsinin kötülüklerinden koruyan, emin kılan kimsedir.**" buyurdu. *(et-Tâc, c. 4, s. 328)*

Diğer bir rivâyette ise; "**En hayırlı mü'min, atının dizgininden tutmuş harbe hazır vaziyette çağrı bekleyen mü'mindir.**" diye buyurulmuştur.

3. Mü'min kendi için sevdiğini başkaları için de sevebilmeli.

أَتَدْرُونَ مَالْمُسْلِمُ؟ قَالُوا: اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ ع م: اَلْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ يَدِهِ وَلِسَانِهِ، قَالُوا: فَمَنِ الْمُؤْمِنُونَ؟ قَالَ: أَمِنَهُ الْمُؤْمِنُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ، قَالُوا: فَمَنِ الْمُهَاجِرُ؟ قَالَ: مَنْ هَجَرَ السُّوءَ وَأَجْتَنَبَهُ ۞

Mânâsı: "Peygamberimiz Ashâba bir gün: "Müslüman kimdir bilir misiniz?" dedi. Ashâb: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir." dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz: "**Müslüman, elinden-dilinden diğer Müslümanların kurtulduğu, selâmet bulduğu kimsedir**." "Peki, mü'min kimdir, Yâ Rasûlallah?" dediler. "**Mü'min de diğer mü'minlerin malları ve canları hakkında ondan emin oldukları kimsedir**." "Peki, muhâcir kimdir, Yâ Rasûlallah?" "**Muhâcir de kötülükten kaçan ve isyandan uzaklaşan kimsedir.**", buyurdu.

4. Müslüman, Müslümanlara karşı mütevâzı olmalı.

إِجْتَنِبُوا الْكِبْرَ فَإِنَّ الْعَبْدَ لاَ يَزَالُ يَتَكَبَّرُ حَتَّى يَقُولَ اللهُ تَعَالَى لِمَلاَئِكَتِهِ أُكْتُبُوا عَبْدِي هذَا فِي الْجَبَّارِينَ ۞

Mânâsı: "**Kibir etmekten kaçının! Zira bir kul kibir ederse, Allah da meleklerine: 'Şu kulumu cebbarlar arasına** (yani Firavunlar, Nemrutlar, Kârunlar arasına) **yazın**' diye emreder."

5. Mü'min nemîme ve kizbden (koğuculuk ve yalancılıktan) **uzak olmalı.**

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ فَتَّانٌ ۞

Mânâsı: "**Fitneciler cennete giremez."**, buyurdu Peygamberimiz.

اَلْكِذْبُ مُجَانِبٌ لِلْإِيمَانِ ۞

Yine: "**Yalan ile îmân bir arada** (bir kalpte) **bulunmaz. Biri ötekinin zıddıdır."** buyurmuşlardır.

İYİ MUAMELENİN TEMEL UNSURLARI VE BAZI ÖRNEKLER

1. Mahlûkata şefkat ve merhametle muâmele etmek.

Mûsâ aleyhisselâm; "**Yâ Rabbî, beni ne şeyle, hangi sebeple kendine dost edindin?**" diye münâcâtta bulunmuş. Cenâb-ı Hak da ona: بِرَحْمَتِكَ عَلَى خَلْقِي

Yani: "Mahlûkatıma gösterdiğin rahmet ve şefkat sebebiyle." Buyurmuş ve şöyle anlatmaya devam etmiştir. "**Bir zamanlar sen, Şuayb'ın (as) koyunlarına bakıyordun da bir koyun kaçtı. Sen de saatlerce peşinde koştun ve yakalayınca onu dövmedin, sadece 'Ey mübârek koyun! Benden kaçtın da beni de kendini de yordun' dedin. İşte bu yumuşaklığın sebebiyle seni kendime dost edindim**." *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, s. 125)*

2. Müslüman ehl ü iyâliyle iyi geçinmek.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ...﴾

Meali: "... **Onlarla** (hanımlarınız ile) **iyi geçinin...**" *(en-Nisâ, 4/18)* buyuruyor Cenâb-ı Hak.

Peygamberimiz de; كَادَ الْحَلِيمُ أَنْ يَكُونَ نَبِيًّا Yani: "**Her yumuşak huylu insan, nerdeyse peygamber oluyordu.**" buyurdu.

Yine Peygamberimiz;

صِلْ مَنْ قَطَعَكَ، وَاعْفُ عَمَّنْ ظَلَمَكَ، وَأَحْسِنْ إِلَى مَنْ أَسَاءَ إِلَيْكَ ۞

Yani: "**Senden kesilene** (sana gelmeyene) **sen git. Sana kötülük yapanı, sen affet. Ve sen sana kötülük yapana bile iyilik yap.**" buyurdu.

Yine Peygamberimiz son nefeslerinde (yukarıdaki derslerimizde geçtiği üzere);

أُوصِيكُمْ بِالصَّلاَةِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْدِيكُمْ ۞

Yani: Sizlere namazı, bir de elinizin altındakilere iyi muâmele etmenizi tavsiye ediyorum, buyurarak bu âlemden ayrılıyor.

3. Gözleri, kalbi ve dili muhâfaza ile onlara iyi muâmele etmek.

Bir a'râbî Peygamberimiz'e gelerek: "**Yâ Rasûlallah! Orucumu tutuyor, namazımı da kılıyorum. Ama başka bir amelim yok. Söyle; yarın benim yerim neresidir**?" der. Peygamberimiz gülerek buyurur ki:

إِذَا حَفِظْتَ عَيْنَيْكَ عَنِ اثْنَيْنِ، عَنِ النَّظَرِ إِلَى الْمُحَرَّمَاتِ، وَالنَّظَرِ إِلَى الْخَلْقِ بِعَيْنِ الْإِحْتِقَارِ، وَحَفِظْتَ قَلْبَكَ عَنِ اثْنَيْنِ عَنِ الْغِلِّ وَالْحَسَدِ، وَحَفِظْتَ لِسَانَكَ عَنِ اثْنَيْنِ، عَنِ الْكِذْبِ وَالْغِيبَةِ تَكُونُ مَعِي فِي الْجَنَّةِ ۞

Yani: "**Gözlerini iki şeyden sakınabilirsen;**

1) Harama bakmaktan.

2) Halka hakaret gözüyle bakmaktan.

Kalbini de iki şeyden koruyabilirsen;

1) Kimseye karşı kötü bir plan düşünmeyeceksin.

2) Hasetten sakınacaksın.

Dilini de iki şeyden muhâfaza edeceksin;

1) Yalandan,

2) Gıybetten.

İşte namazınla, orucunla beraber bunları da yapıp devam edebilirsen, o zaman cennette benimle beraber olursun." buyurdu.

⁂

Ebû Bekr-i Varrak Hazretleri anlatıyor:

"Cenâb-ı Hak Âdem aleyhisselâm'dan başlıca şu altı şeyi istemek için onu yeryüzüne indirdi.

Bunlardan ikisi gönüldedir:

1) Hakk'ın emrini tanımak, gözetmek ve tazelemek.

2) Halka şefkat ve merhamet göstermek.

Diğer ikisi ise dildedir:

1) Allah'ın varlığını, birliğini ikrâr edip, O'nu zikretmek.

2) Halka güzel sözlerle nasihat etmek, yumuşak şekilde hitap etmek.

Kalan ikisi de şunlardır:

1) Sabretmek.

2) Mütevâzı olmak." *(Yeni İstiklâl Gazetesi, Kâsım Ayı Sayısı, 1963)*

⁂

Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri Mârifetnâme'sinde diyor ki:

Hz. Allah İsa aleyhisselâm'a şu beş vasiyette bulunmuştur:

1. Yâ İsa! Deniz gibi cömert ol: O, yılanı da çıyanı da karnından inci çıkan balığı da hepsini içinde ve sinesinde barındırır.

2. Yâ İsa! Güneş gibi şefkatli ol: O kâfire de mü'mine de doğar; hem ışık hem de enerji verir.

3. Yâ İsa! Toprak gibi mütevâzı ol: O herkesin ayağının altında, ezilir durur. Asla şikâyet etmez. Ama sonra hepsini içine alır ve eritir.

4. Yâ İsa! Ölü gibi halîm ol: Ölüler gassâle (yıkayıcıya) nasıl teslim oluyor, asla itiraz etmiyorsa, sen de Rabbine ve O'nun emirlerine öyle teslim ol ve rahat et.

5. Yâ İsa! Gece gibi settâr (örtücü) ol: O herkesi örtüyor. Zikreden zâkiri de zina eden zâniyi de... Sen de herkesin kabahatini ört, kimsenin ayıbını yüzüne vurma, teşhir etme.

⁂

Muhyiddîn -i Arabî'ye sorulan üç sual ve cevapları:

Şamlılar Muhyiddîn-i Arabî'yi kızdırmışlardır. O bir berberde tıraş olacaktır; ama parası yoktur. Berbere; "**Traş parası yerine, seni dünyada da âhirette de kurtaracak üç nasihatte bulunayım."** diyor. Berber: "**Nasihate karnım tok, ille de para isterim."** deyince. Muhyiddîn-i Arabî:

دِينُكُمْ دِينَارُكُمْ تَحْتَ قَدَمِي Yani: "Sizin dininiz altınlarınızdır. Ona tapıyorsunuz. O da benim ayağımın altındadır." diyor, ayağını yere vurup ayrılıyor.

Yıllar sonra Yavuz Sultan Selim Han Şam'ı fethedince, 'Muhyiddîn-i Arabî nerede ayağını yere vurmuştu?' diye soruyor. Orası gösterilince kazın, buyuruyor. Kazınca oradan bir küp altın çıkıyor.

Fakat o gün Muhyiddîn-i Arabî "**Sizin taptığınız Allah benim ayaklarımın altındadır."** dedi diye hükmederek, onu îdâma mahkûm ediyorlar ve îdâm edilmek üzere zindana atıyorlar. **Üç âlim ondan üç şey sormak üzere Şam'daki hapishaneye geliyorlar**. Gardiyandan izin alıp yanına giriyorlar.

Birincisi: Ona hakîkî sabır nedir, diye soracaktı.

İkincisi: Hakîkî kerâmet nedir, diye soracaktı.

Üçüncüsü de hakîkî insanlık nedir, diye soracaktı.

Muhyiddîn -i Arabî onlara, sorularını sormaya fırsat vermeden: "**Sizin karınlarınız acıkmıştır. Uzak yoldan geliyorsunuz."** diyerek hapishanenin duvarına işaret etti ve onlara o duvardan emsali olmayan yemekler çıkarttı. Kendi ise bir dilim kuru ekmek ve zeytinle iftar etti. Daha sonra onlara dönerek buyurdu ki: "**İşte hakîkî sabır budur. İstersem her an Rabbim böyle nimetler ihsân eder bana. Fakat ben istemem. Sabrederim."** dedi.

Yemekten sonra tekrar onlara döndü; "**Haydi gidiniz."** dedi. Baktılar ki duvar muvar yok. Kapı da gardiyan da yok, her taraf açık, âdeta bir sahrada oturuyorlar.

O zaman da onlara diyor ki: "**İşte hakîkî kerâmet de budur. İstesem beni bir an bile burada tutamazlar. Ama ben gitmeyeceğim, yarın da îdâma gideceğim**." Üçüncü şahıs: "Efendim benim sualime de cevap verseniz de öyle gitsek." diyor. Muhyiddîn -i Arabî: "**Sabah erken gelin, cevabınızı alın.**" diyor.

O üç kişi gidiyor, sabah geliyorlar ki Muhyiddîn-i Arabî îdâm edilmiş *(H. 638 - M. 1240)*. Çok üzülüyorlar ve her üçü de o gece rûhuna Fâtihâ'lar okuyor, hediye edip, rûhuna gönderiyor ve rüyaya yatıyorlar. Hepsi de gece aynı rüyayı görüyorlar.

Rüyalarında, Rasûlüllah'ın (sav) başkanlığında mânevî bir meclis kurulmuş. Meclise, Muhyiddîn -i Arabî de iştirak ediyor. Peygamberimiz ona: "**Hoş geldin ya Muhyiddîn!**" diyor ve oturması için yer gösteriyor. Muhyiddîn-i Arabî: "**Yâ Rasûlallah! Bana bu zulümleri yapanlara ve beni îdâm edenlere sen şefaat etmedikçe, ben huzurunuzda oturmayacağım. Ne olur** (onlar beni anlayamadılar) **onlara şefaat et**" diyor. Peygamberimiz de: "**Mâdemki sen öyle istiyorsun, peki, olur, ben de onlara şefaat ediyorum.**" buyurur. Bu rüyayı görenlere Muhyiddîn-i Arabî Hazretleri (rüyalarında) döner ve üçüne birden: "**Üçüncü sorunuzun cevabını aldınız değil mi? İşte hakîkî insanlık da budur.**" der. Üçü de heyecanla uyanırlar ki hepsi de aynı rüyayı görmüşlerdir.

⁂

Tefsîr-i Kebir'de buyruluyor ki:

Bir geminin denizde yürüyebilmesi için iki şeye mutlaka ihtiyacı vardır.

1. Geminin sağlam ve mükemmel olmasına.

2. Kaptanın iyi ve işinin ehli olmasına.

Binaenaleyh dünya ummanında (okyanusunda) dolaşıp duran insanların da sahil-i selâmete (cennete) ulaşabilmeleri için onların da iki şeye mutlak sûrette ihtiyaçları vardır:

1. İnancının/îtikadının sağlam olmasına.

2. Allah'a, Rasûlüne ve Ashâbın yoluna yani Ehli Sünnet yoluna tam tâbî olmasına.

İSLAM'DA GERÇEK İNSANLIK VE MUSÂMAHA ÖRNEKLERİ

1. Hz. Âdem'in oğlu Hâbil'e kardeşi Kâbil;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَالَ لَاَقْتُلَنَّكَ...

Yani: "**Seni mutlaka öldüreceğim.**" *(el-Mâide, 5/27)* dediğinde, Hâbil ona:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لَئِنْ بَسَطْتَ اِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِى مَا اَنَا بِبَاسِطٍ يَدِىَ اِلَيْكَ لِاَقْتُلَكَ اِنِّى اَخَافُ اللهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ﴾

Yani: "**Allah'a yemin ederim ki sen beni öldürmek için bana el kaldırsan da vallahi ben seni öldürmek için sana el kaldırmayacağım. Çünkü ben Rabbü'l-âlemin'den korkarım.**" *(el-Mâide, 528)* diyor ve hakîkaten de el kaldırmıyor.

Hâlbuki Hâbil, Kâbil'den çok daha güçlü idi. Buna rağmen Kâbil kardeşi Hâbil'i öldürüyor. Ama Hâbil'in yüzü bembeyaz nur, Kâbil'inki ise simsiyah kesiliyor. Peki, kim kazanıyor? Elbette ki Hâbil... Çünkü onun gittiği yer cennet, Kâbil'in hayatı ve âhireti ise zindan. Ve Hâbil babasının çıkartıldığı cennete ilk dönen evlâdı oluyor.

2. Hz. Yusuf'u, kendi kardeşleri pikniğe, eğlenmeye götürüyoruz, deyip kör bir kuyuya atıyorlar. Bir kervan gelip kuyuya su için kova salınca kovaya tutunuyor. Kervandakiler onu fark edip çıkarınca da kardeşleri; "**Bu bizim kölemizdi, kaçıp orada saklanmış. Artık bize yaramaz.**" diyerek onu çok ucuz bir fiyata satıyorlar. Sonra işler tersine dönüp, Hz. Yusuf Mısır'a Sultan olunca onlar da aç kalıp onun eline düşünce;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَالُوا تَاللهِ لَقَدْ اٰثَرَكَ اللهُ عَلَيْنَا...﴾

demek mecburiyetinden kalıyorlar. Yani: "**Kardeşleri ona özür beyan ederek "Allah'a yemin ederiz ki Allah seni bizlere üstün kılmıştır. Hakîkaten biz, suç işledik."** dediklerinde. Hz. Yusuf onlara:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَالَ لاَ تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرَ اللهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾

Meali: "**Bugün size ayıplama ve azarlama yok** (neden bana acımadınız, kıydınız deyip mahcup edecek, tekdir edip paylayacak değilim). **Allah sizi mağfiretiyle bağışlasın. O merhamet edenlerin en merhametlisidir.**" diye kardeşlerine duâ ediyordu. *(Yusuf, 12/91-92)*

3. Taif'te Peygamberimiz'e yapılanlar:

İslâm'ın ilk zamanlarında Mekkeliler ile bir türlü yıldızı barışmayan Peygamberimiz Taif'teki akrabalarını hatırlayarak, belki onlar bana anlayış gösterip yardımcı olurlar, diye tebliğ için Taif'e gidiyor. Taifliler onu anlamak şöyle dursun, taşlıyorlar ve mübârek ayaklarını, attıkları taşlarla yarıyorlar. Cebrâil (as) yanında Melekü'l-Arz (dünyaya müvekkel melek ile) olduğu halde geliyor. "**Yâ Rasûlallah! İşte arza müvekkel olan melek. Emret, arzın tamamının veya Taif'in altını üstüne getirsin ve onları mahvetsin.**" dediğinde Peygamberimiz:

Bir rivâyete göre; **"Değil şimdi, yüz sene sonra bile Yâ Cibrîl, bunların neslinden bir mü'min çıkacak ise ben yine Rabbim'den bunların helâklarını değil, hidâyetlerini istiyorum."** buyuruyor ve ellerini açıyor:

اللّٰهُمَّ اهْدِ قَوْمِي فَإِنَّهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ ۞

Yani: "**Yâ Rabbî, ne olur! Sen benim kavmimi hidâyet et. Çünkü onlar bilmiyorlar** (beni tanıyamıyorlar)." diye ilticâ ediyor.

Bir İngiliz profesörü: "**Hz. Muhammed'in Hak Peygamberliğine, Taifllerin ona yaptığı, O'nunsa onlara duâ etmesi kâfidir."** diyor...

4. Mekke'nin fethindeki muâmele:

Mekkeliler vaktiyle **Rasûlüllah**'a yaptıkları bin bir çeşit işkenceyi… En sonunda da öldürmek üzere evine yaptıkları baskını… Öldüremeyince de kellesini getirene yüz kırmızı deve (o zaman develerin en değerlileri)… Bütün bunlara ilaveten **Ebû Cehl**'in dillere destan kızı **Ümmü Cemile**'yi vaad edip ödül koyduklarını hatırladıkları için tiril tiril titriyor ve haklarında O'nun iki dudağının arasından çıkacak tek kelimelik hükmü bekliyorlardı. O da ya **ölüm** veya af olacaktı.

İşte O'na o kadar işkence edip kendisini öldürmeye kalkanları, yurdundan sürenleri; "**Size kardeşim Yusuf'un dediğini ben de bugün diyorum. Hepiniz hürsünüz, evlerinize ve işlerinizin başına dönebilirsiniz."** buyurarak affettiğini bildiriyordu.

5. Alparslan'ın Roman Diyojen'e muâmelesi:

Malazgirt'te Alparslan, Haçlı Ordularının Başkomutanı Roman Diyojen'i mağlup edip, huzuruna alıyor ve ona soruyor: "**Senin yerinde ben olsa idim, şu anda bana kırk satır mı kırk katır mı; ceza olarak hangisini tercih edecektin?**" diyor. O da inkâr etmiyor: "**Mademki sen gâlip geldin, sen de benim için bunlardan birini tercih ettirmekte serbestsin."** diyor.

Alparslan ise ona; "**Hayır bugün ben seni serbest bırakıyorum. İstersen yine ordular topla, seneye istediğin yerde karşılaşalım. Ama sen karşıma çıkamazsın; çünkü senin askerlerin yaşamayı ne kadar seviyorlarsa bil ki benim askerlerim de vatanları yolunda ölüp, şehit olmayı o kadar seviyorlar."** cevabını veriyor ve onu sağ-salim memleketine uğurluyordu.

6. İstanbul'un Fethinde Hz. Fâtih'in mağlup Bizans halkına muâmelesi:

İstanbul'un fethi elli sekiz gün sürdü. Nice kahramanlar şehit düştü. Hâliyle ne masraflar yapıldı. Nihayet Hz. Fâtih İstanbul'u fethetti ve gâlip bir Padişah olarak, Fâtih olarak Ayasofya'ya geldi. Kadın-erkek, bütün Hristiyanlar orada toplanmışlar ve Hz. Fâtih'in ağzından çıkacak haklarındaki tek kelimeyi bekliyorlardı. O da ceddi Hz. Muhammed (sav) gibi onlara: "**Hepiniz hürsünüz! Herkes evinin ve işinin başına dönsün."** buyurdu. Sevinç gözyaşları dökerek ve çığlıklar atarak evlerine döndüler.

7. Baltacı Mehmed Paşa'nın merhameti: Prusya bataklığında sıkıştırmış olduğu Rus Çarı'nın ordularını istese yok edebilirdi. Ama ne zaman ki Ruslar ondan "aman" dilediler, o da onlara dokunmadı.

Dikkat: Katherina'nın çadırına geldiği ve bir gece kaldığı hikâyeleri, tarihen sabit olmayan söylenti, sadece bir iftiradır. Baltacı Mehmed Paşa onları mahvetse,

o bataklıkta boğsa idi, Katherina bir geceliğine değil, ömür boyu kendisinin olmayacak mıydı?

İşte kardeşlerim! İslâm tarihinde, Müslüman ecdâdımızda gördüğümüz bu kahramanlıkları, bu civanmertlikleri, başka hiçbir millette ve onların tarihinde bulamazsınız!

HZ. ALİ'DEN MÜHİM TAVSİYELER

Hz. Ubeyde anlatıyor:

Hz. Ali dokuz cümle ile tamah ve hırsı kesip attı. Bu dokuz cümlenin üçü münâcâta, üçü ilme, üçü de edebe aitti, diyor.

a) Münâcâta ait olanlar:

1. Yâ Rabbî! Bana şeref olarak, senin Rabbim, benim de kulun olmam yeter.
2. Yâ Rabbî! Senin kulun olabilmem, övünmeme kâfidir.
3. Yâ Rabbî! Zâtına severek ben sahip çıkıyorum. Sen de sevdiğin şeyde bana başarı ihsân eyle Allah'ım!

b) İlme ait olanlar:

1. Kişi, dilinin altında saklıdır.
2. Onu tanımak istiyorsanız, konuşturunuz.
3. O zaman ne olduğunu veya ne olmadığını anlayacaksınızdır.

c) Edebe ait olanlar:

1. Sen dilediğine iyilik yap, emîri olursun.
2. Herkese ganî-zengin gönüllü ol, numûnesi/örneği/modeli olursun.
3. İstediğin ile istersen çekiş; ama esiri olursun. *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 66)*

⁂

İnsanlık mevzuunda Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) da buyuruyorlar ki:

"Kardeşlerimiz (bir vücûdda) **iki el gibidirler ve öyle olmalıdırlar. Biri kirlenince öteki, öteki kirlenince diğeri onu temizlemelidir.** (Yoksa hiçbir el diğerinin yardımı olmadan kendini temizleyemez).

Yine şöyle buyurmuşlardır: **"Kardeşlerimiz deniz gibi olmalıdırlar. Onun içine bir şey düşerse, deniz evvelâ onu bir yoklar. Eğer dağılır cinsten ise onu dağıtıp içinde yok eder, kendi yine temiz kalır. Hafif fakat sert bir şey ise** (küçük günahlar gibi), **onu dalga vura vura dışarı atar. Eğer ağır bir şey ise onu ayaklar altına alır, ama yine deniz tertemiz ve temizleyici kalır.**

İşte benim kardeşlerim de kardeşlerine deniz gibi olmalı ve (öyle) **davranmalıdır**..."

ŞİİR

Mahlûk-i Hûdâ'ya şefkat et rahmet bul
Kötülere hilm ve merhamet et, rahat bul
Sen herkese rıfk ve rağbet et, rif'at bul
Eğer edemedinse, uzlet et, izzet bul

Mârifetnâme'den

Hüsn-i ahlâk ile kâimdir kemâlat-i beşer
Kâbil-i tehzibdir her vech ile ahlâkımız.
Müstaid kılmış bizi kesb-i kemâl ve hikmete
Kadr-i insaniyeti i'lâ eden Hallâkımız...

Lâ Edrî

60. DERS:

Malı Allah Yolunda İnfâk

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا اَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِاٰخِذِيهِ اِلَّا اَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ﴾

Meali: "**Ey îmân edenler! İnfâkı gerek kazandıklarınızın, gerek sizin için** (rızık olarak) **yerden çıkardıklarımızın** (mahsullerin) **temizlerinden-iyilerinden yapın. Kendinizin, ancak göz yumarak alabileceğiniz bayağı şeyleri** (âdî-kötü malları, zekât ve hayır diye) **vermeye yeltenmeyin. Bilin ki Allah ganîdir** (zengindir, zekâtınıza-sadakanıza muhtaç değildir); **hem de** (senâya-övülmeye) **lâyık olandır**." *(el-Bakara, 2/267)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتّٰى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَاِنَّ اللهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾

Meali: "**Sevdiğiniz şeylerden** (Allah yolunda) **vermedikçe** (harcayıp infâk etmedikçe) **asla birr'e** (gerçek iyiliğe) **nâil olamazsınız.** (Allah için) **her ne verirseniz, şüphe yok ki Allah onu hakkıyla bilir**." *(Âl-i İmrân, 3/92)*

Dilerseniz âyet-i celîlede geçen **"birr"** mefhumu/kavramı üzerinde biraz duralım.

"**Birr"**, lügatte iyilik, her çeşit hayır, kabul olan ibadet, lütuf-ihsân, sıla-i rahîm, güzel geçinme, takvâ ve sıdk manalarınadır.

Bu kelime, İslâm ahlâkının temel kavramlarındandır. Âyet ve hadislerde bazen Allah'a, bazen da kula nispet edilerek gelmiştir. Allah Teâlâ'ya nispet edildiğinde **birr;** ecir-sevap-mükâfat ihsân eden, rahmet ve rızâsına nâil edip cennet ve Cemâline kavuşturan manalarına gelmektedir. Meselâ; "**Hakîkaten biz, önceden de O'na duâ ediyorduk. Çünkü iyilik eden, ecir-mükâfat ihsân eden, rahmet eden ancak O'dur**." *(et-Tûr, 52/28)* âyet-i celîlesinde **berr** bu mânâdadır. Kula nispet edildiğinde ise tâat mânâsına gelir ki: "**Birru'l-vâlideyn** (ebeveyne iyilik etmek)" terkibinde olduğu gibi…

Yukarıda geçen; لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتّٰى تُنْفِقُوا… ayet-i celîlesi nâzil olunca Ashâbdan birçok kimse büyük infâklarda bulunmuşlardır.

Ezcümle; Ebû Talha Hazretlerinin çok sevdiği Medine'de bir hurma bahçesi vardı. Rasûlüllah'a gelerek; "**Benim mallarımın içinde en sevdiğim şu bahçemdir. Bunu Allah yolunda infâk etmek istiyorum, ne buyurursun Yâ Rasûlallah?**" dedi. Peygamberimiz de çok memnun oldu ve; "**Güzel, çok güzel!**" buyurduktan sonra bahçeyi aldı ve onu Ebû Talha'nın yakınları olan fakir akrabalarına taksim buyurdu.

MALIN FAYDALARI DA VAR, ZARARLARI DA…

Evvelâ faydalarını ele alalım:

1. Malı ibadette kullanmak: Onunla haccetmek, Allah yolunda cihad etmek, fukarâya yardım etmek ki fakirler bu ibadetlerden mahrumdurlar.

2. Malı insanların yararında kullanmak: En yakınından başlayarak zekât vermek, hizmetçilerine vermek, işçilerine vermek ve onunla ırz ve namusunu korumak için kullanmaktır.

Nitekim Peygamberimiz (sav) bu hususta ve günümüzle alâkalı buyurmuş ki:

إِذَا كَانَ آخِرُ الزَّمَانِ لاَ بُدَّ لِلنَّاسِ فِيهَا مِنَ الدَّرَاهِمِ وَالدَّنَانِيرِ يُقِيمُ الرَّجُلُ بِهَا دِينَهُ وَدُنْيَاهُ ۞

Mânâsı: "**Âhir zaman oldu mu insanlara altın ve gümüş para çok lazım olacak. Çünkü o gün kişi, dinini de dünyasını da ancak onunla ayakta tutup, onunla kurtaracak**." *(Câmiu's-Sagîr, c. 1, s. 33)*

3. Malı umûmun menfaatine olan işlerde kullanmak: Sadaka-i câriye, cami-mescid yapmak, öğrenci yurdu, Kur'ân Kursu yapmak, yol, çeşme, köprü gibi herkesin faydalanacağı hizmetlerde malı harcamaktır.

Malın âfât ve zararları:

1. Mal insanı mâsiyete, gurura, kibre çeker. Zira imkânı olmayan bir fakirin, günahı birse, imkânı olan zenginin bin olabilir.

2. Mal sahibinin etrafına dalkavuklar, yağcılar toplanır. Zenginin etrafında onu günaha teşvik eden, iten, pohpohlayan birçok alçak tıynetli cibbilliyetsizler türer ve onu mahvına sebep olurlar.

3. Mal sahibi yemeğe, giymeğe, lükse düşer ve bir gün gelir: "**Ben neymişim, meğer**!" der. Böylece kendi kendini gurura-aldanmaya sevk edip, mahveder. Ve mal, sahibini Allah'tan, zikrullah'tan, çoğu zaman meneder. Nitekim Cenâb-ı Hak,

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ اَمْوَالُكُمْ وَلَا اَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾

Meali: "**Ey Îmân edenler! Sizin mallarınız ve çocuklarınız, Allah'ı zikirden sizi alıkoymasın. Her kim ki bunu yaparsa, işte onlar hüsrâna düşenlerin ta kendileridir.**" buyuruyor. *(el-Münafikûn, 63/30)*

MEVZU İLE İLGİLİ HADİSLER

يَقُولُ ابْنِ آدَمَ مَالِي مَالِي، وَهَلْ لَكَ مِنْ مَالِكَ إِلاَّ مَا أَكَلْتَ فَأَفْنَيْتَ أَوْ لَبِسْتَ فَأَبْلَيْتَ أَوْ تَصَدَّقْتَ فَأَمْضَيْتَ ۞

Mânâsı: "**Âdemoğlu dünyada malım malım, der durur. Hâlbuki yiyip yok ettiğinden, giyip eskittiğinden verip tükettiğinden** (âhireti için) **başka onun daha ne malı var ki!** (Gerisi hep geride kalmayacak mı?)"

خُلُقَانِ يُحِبُّهُمَا اللهُ تَعَالَى، وَخُلُقَانِ يُبْغِضُهُمَا اللهُ تَعَالَى، فَأَمَّا اللَّذَانِ يُحِبُّهُمَا اللهُ تَعَالَى فَحُسْنُ الْخُلُقِ وَالسَّخَاءِ، وَأَمَّا اللَّذَانِ يُبْغِضُهُمَا اللهُ فَسُوءُ الْخُلُقِ وَالْبُخْلِ، وَإِذَا أَرَادَ اللهُ لِعَبْدٍ خَيْرًا إِسْتَعْمَلَهُ فِي قَضَاءِ حَوَائِجِ النَّاسِ ۞

Mânâsı: "**Allah Teâlâ'nın sevdiği iki huy ve haslet vardır. Buğuz ettiği de iki huy vardır. Allah'ın sevdiği huylar: Güzel ahlâk ve cömertliktir. Allah'ın buğuz ettiği huylar ise kötü ahlâk ile cimriliktir. Allah bir kuluna hayır murad ederse onu insanların ihtiyaçlarını gidermekte kullanır** (o hep sıkışmış insanlara yardıma koşar)."

يَقُولُ اللهُ تَعَالَى: ''أُطْلُبُوا الْفَضْلَ مِنَ الرُّحَمَاءِ مِنْ عِبَادِي تَعِيشُوا فِي أَكْنَافِهِمْ فَإِنِّي جَعَلْتُ فِيهِمْ رَحْمَتِي وَلاَ تَطْلُبُهُ مِنَ الْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ فَإِنِّي جَعَلْتُ فِيهِمْ سَخَطِي ۞

Mânâsı: "Hz. Allah buyurur ki: **İyiliği, fazileti merhametli kullarımda arayınız. Ki siz onların arasında yaşıyorsunuz.** (Bugün çevrenizde öyleleri vardır). **Ben rahmetimi onların gönüllerine koymuşumdur. İhtiyaçlarınızı sakın katı kalplilerinden istemeyin. Çünkü ben gadâbımı onların kalplerine yerleştirmişimdir**."

Rasûlüllah Efendimiz, Hz. Bilâl'e,

أَنْفِقْ يَا بِلاَلُ! وَلاَ تَخْشَ مَنْ ذِي الْعَرْشِ إِقْلاَلاً ۞

Mânâsı: "**Ey Bilâl! Ver! Arş'ın sahibinin, karşılığında sana cimri davranacağını zannederek** (fakir olacağım diye) **korkma**..."

Bir gün Peygamber Efendimiz Kâbe'nin gölgesinde sırtını Kâbe'ye vermiş dinleniyordu. Yanına gelen Hz. Ebû Zerr'e baktı, onun aç ve bîtâb olduğunu görünce, kalkıp oturdu ve;

هَلَكَ الْمُكَثِّرُونَ إِلاَّ مَنْ قَالَ بِهِ فِي عِبَادِ اللهِ هكَذَا وَهكَذَا وَقَلِيلٌ مَا هُمْ ۞

Mânâsı: "**Mal-mülk sahibi zenginler helâk oldular. Ancak malından avuçlayıp şu sana, şu sana, diye Allah'ın kullarına dağıtabilenler müstesna. Ki onlar da çok azdır.**" buyurdular. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 226-230)*

إِنَّ أَنْزَلْنَا الْمَالَ لِإِقَامِ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاتِ، وَلَوْ كَانَ لِبْنِ آدَمَ وَادٍ مِنْ ذَهَبٍ لَأَحَبَّ أَنْ يَكُونَ لَهُ ثَانٍ وَلَوْ كَانَ لَهُ الثَّانِي وَأَحَبَّ أَنْ يَكُونَ لَهُ ثَالِثٌ وَلاَ يَمْلَؤُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلاَّ التُّرَابُ ۞

Mânâsı: "Cenâb-ı Hak buyurdu ki: **Biz malı dünyaya, namaz kılınması ve zekât verilmesi için indirdik. Âdemoğlunun bir vâdi dolusu altını olsa, ikincisini ister, iki vâdi dolusu olsa, üçüncüsünü isterdi. Âdemoğlunun boşluğunu** (midesini, hırsını, gözünü) **ancak toprak doldurur**."

Rasûlüllah Efendimiz de buyuruyor ki:

كُونُوا فِي الدُّنْيَا أَضْيَافًا وَاتَّخِذُوا الْمَسَاجِدَ بُيُوتًا وَعَوِّدُوا قُلُوبَكُمُ الرِّقَّةَ وَأَكْثِرُوا التَّفَكُّرَ وَالْبُكَاءَ وَلاَ تَخْتَلِفْ بِكُمُ الْأَهْوَاءُ، تَبْنُونَ مَا لاَ تَسْكُنُونَ، وَتَجْمَعُونَ مَا لاَ تَأْكُلُونَ، وَتُؤَمِّلُونَ مَا لاَ تُدْرِكُونَ ۞

Mânâsı: "**Dünyada misafirler** (yolcular) **gibi olunuz ve camileri kendinize ev, mesken edininiz. Kalplerinizi rikkate-inceliğe, merhamete alıştırınız** (merhametli mü'minler olunuz). **Çok düşünüp, çok ağlayınız. Nefsinizin emrettiği hevâ u heves, sizi âhirete hazırlanmaktan alıkoymasın. Ki sizler, içinde oturamayacağınız binalar yapıyorsunuz. Ve sizler, yiyemeyeceğiniz malları biriktiriyorsunuz. Ve yine sizler, asla yetişemeyeceğiniz** (emellerin, arzuların) **şeylerin peşinde koşuyorsunuz**."

MEVZUMUZ İLE İLGİLİ BAZI ÖRNEKLER

1. Rasûlüllah'ın devrinden bir örnek: Peygamberimiz ne zaman ki insanları hayır hasenât yapmaya teşvik etti, insanlar da birbiriyle, فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ emri gereğince yarışmaya koştular.

Ashâbın en fakirlerinden **Ebû Ümâmetü'l-Bâhilî** de huzur-i Rasûlillah'a gelmiş, onun önünde oturmuş hem hayırda yarışan kardeşlerini seyrediyor hem de bir şeyler okuyup zikrediyordu. Bunu gören Peygamberimiz ona:

إِنَّكَ تُحَرِّكُ شَفَتَيْكَ، فَمَاذَا تَقُولُ؟

Yani: "**Ben senin dudaklarını kıpırdattığını görüyorum. Ne diyorsun? Ne okuyorsun?"** dedi. Ebû Ümâmetü'l-Bâhilî de: "**Yâ Rasûlallah! Gördüm ki bütün insanlar, emriniz gereğince Allah yolunda tasadduk etmekte birbirileriyle yarışıyorlar. Ama benim Allah yolunda bugün verebileceğim, hiçbir şeyim yok. Çok fakirim. Ben de bunun için;** سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلاَ اِلٰهَ إِلاَّ اللهُ وَاللهُ اَكْبَرُ **zikrine devam ediyorum.**" dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz:

هٰؤُلاَءِ الْكَلِمَاتِ خَيْرٌ لَكَ مِنْ مُدٍّ ذَهَبًا تَتَصَدَّقُ بِهِ عَلَى الْمَسَاكِينِ ۞

Yani: "**Şu okuduğun kelimeler var ya! Ey Ebû Ümâme! Onlar senin için bir müd (bir kile) altını miskinlere, fakirlere, tasadduk etmenden daha hayırlıdır."** buyurdu. *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 1, s. 430)*

2. Şeytanın Ashâbdan şikayeti: Başlarındaki koca şeytan İblis'e müracaat ederek dert yandılar ve; "**Bir türlü yanlarına yaklaşıp, şu Ashâba tesir edemiyoruz. Ne yapalım, ne edelim?**" diye danıştılar. Koca şeytan İblis onlara dedi ki: "**Hele biraz sabredin, onlara biraz müsaade edin. Yakında onlar, dünyaya açılacaklar. Ellerine bol ganîmet, bol bol esirler geçecek, her biri zengin olacaklar. Biz de onlara o zaman hilemizi gösterecek, evvelâ onları birbirine düşman edecek, sonra da onlara birbirlerinin boyunlarını yine kendilerine vurduracağız**."

Hakîkaten de öyle oldu. Rasûlüllah'tan sonra harplerden ellerine geçen bol ganîmetlerle Ashâbın aralarına dünya sevgisi ve menfaat kaygısı girdi ve Abdullah İbn-i Sebe' gibi İbn-i Selül gibi insan şeytanları da girince birbirlerinin boyunlarını vurarak binlerce insanı kendi elleriyle vurup öldürdüler. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 76)*

Rasûlüllah zamanında ne idiler, sonra ne oldular?

3. Hz. Ebû Bekir'e "bu mertebeyi nasıl buldun?" diye soranlara buyurmuştur ki:

1) Ben hiçbir zaman doyasıya yemedim, tok karınla yatmadım.

2) Ben hiçbir zaman kanıncaya kadar su içmedim (ama hep yedirdim, hep içirdim).
3) Ben dünya ve âhiret işiyle karşılaşınca, hep âhireti dünyaya tercih ettim.
4) Ben insanlar gibi ne cenneti umarak, ne de cehennemden korkarak ibadet ettim. Ben hep rızâ-i İlâhî'yi düşündüm ve O'nun rızâsı için amel ettim.
5) Ve ben, Rasûlüllah'tan hiçbir zaman ayrılmadım. Onunla çok sohbet ve ona çok muhabbet ederek bu dereceyi elde ettim.

4. Muhammed Bahaüddîn Nakşibendî Hazretleri Arafat'ta: Asırlar sonra Hz. Ebû Bekir'in yolunun temsilcisi olan Bahaüddîn Nakşibendî Hazretleri Arafat'ta çok nûranî bir tüccar görüyor. Ama o anda elli bin altınlık bir alışverişle meşguldür. Hayret ediyor hem böyle nûranî bir zât hem de Arafat gibi bir yerde elli bin liralık bir alışverişle meşgul olmak... Hz. Bahaüddîn; "Bu duruma hayret ettim ve kalbine teveccüh ettim, baktım gördüm ki eli elli bin altınlık alışverişle meşgul, ama kalbi tamamen Allah ile meşgul." *(Mektûbât-ı Rabbânî, Mektup s. 33)*

5. Peygamber Efendimiz Benî Amber seferindeyken Bütün Benî Amberlilerin öldürülmesini, yalnız içlerinden bir kişiye dokunulmamasını emrediyor. Hz. Ali'nin başkanlığındaki bir müfreze onların hepsini öldürüyor. Ve Hz. Rasûlüllah'ın huzuruna gelen Hz. Ali: "**Yâ Rasûlallah! Bunların dini bir, günahları bir, hepsini öldürdük de bunu neden öldürmüyoruz?**" diyor.

Peygamberimiz de: "**Yâ Ali! Bu sahî** (cömert) **bir kimse imiş. Hz. Allah Cebrâil'i husûsî bir sûret üzere bana göndererek, bunun öldürülmemesini emretti.**" buyurmuş. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 239)*

Bunun için büyükler; "**Cömert cennete yakındır, isyan halinde bile ölse! Cimri cehenneme yakındır, secde halinde bile ölse!**" buyurmuşlardır.

BÜYÜKLERDEN İNFÂK HAKKINDA SÖZ VE HİKÂYELER

1. Hatemi Zâhid Hazretleri buyuruyor ki: Dört şeysiz dört şeyden bahsedenler, samimi değil, yalancıdırlar:

a) Allah'ı sevdiğini iddia edip de O'nun emrini tutmayan ve haramlardan sakınmayan kimseler.
b) Cenneti sevdiğini iddia edip de cenneti elde etmek için malını Allah yolunda infâk etmeyen kimseler.
c) Rasûlüllah'ı sevdiğini iddia edip de O'nun sünnetini işlemeyen ve terk eden kimseler.
d) Cennette yüksek makamlar isteyip de fakir ve miskinleri, yoksulları sevmeyen kimseler ve onların dertleriyle dertlenmeyenler, onlarla sohbet edip onlarla ilgilenmeyenler. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, s. 83)*

2. Cimrilik ve gaddarlığın sonu!

Vaktiyle Allah dostlarından biri dilenerek kendini saklarmış. Bir sarayın kapısına yaklaşmış, karnı da hakîkaten çok açmış. Sarayın balkonundan dışarıyı

seyreden ağayı ve etrafında da birçok hizmetçisinin olduğunu görünce, hiç olmazsa bir lokma ekmek verir, diye ümitlenerek aşağıdan balkondaki ağaya seslenmiş:

"**Ağam! Ne olur Allah için bir lokma ekmek veya bir şey ihsân edin."** Demiş demesine ama ağa da pek gaddarmış. Onun duyacağı şekilde hizmetçilerine şöyle seslenmiş: "**Oğlum Hasan! Sen Hüseyin'e söyle, Hüseyin de Ahmed'e söylesin. Ahmed de kapıdaki kapıcı Mehmed'e söylesin. O da dışarıdaki dilenciye Allah vere desin**."

Bunu duyan ve çok üzülen o **Allah dostu** fakir de hemen orada **Kıble**'ye yönelmiş, ellerini balkona değil, bu sefer **Yüce Dergâh**'a açarak "**Yâ Rabbî! Sen Mîkâil'ine söyle, Mîkâil'in de İsrâfil'ine söylesin. İsrâfil'in de Cebrâil'ine söylesin. Cebrâil'in de Azrâil'ine söylesin ve Azrâil'in de ne olur şu anda şu mağrur ve cimri zenginin hemen canını alsın."** deyip elini yüzüne sürüyor. Daha ellerini yüzüne sürer sürmez, sırtını dönmeden, balkonda bir telaş, bir bağrışmanın koptuğu görülüyor. Çünkü mağrur ve cimri zenginin canını, anında yetişen Azrâil hemen orada almıştır.

3. Râbiatü'l-Adeviyye iki altını neden tek avucuna almıyordu?

Hasan-ı Basrî Hazretleri anlatıyor: Bir gün Râbiatü'l-Adeviyye'ye rastladım. Avuçlarının her ikisini de yummuş, gidiyordu. Sordum: "**Ey Hanım! Avuçlarında ne var?**"

Râbia: "**İpliklerimi sattım, iki altın tuttu. Avuçlarımın her birinde birer akçe var."** dedi. Ben de latîfe olsun diye; "**Ey Hanım! Onların ikisini bir eline alsan diğer elinle de tesbih çekip zikrederek gitsen daha iyi olmaz mı?**" dedim. Râbia bana şöyle dedi:

"**Ey Hasan! Bunlar** (altınlar) **öyle şeylerdir ki ikisi bir araya gelir veya getirilirse, onlar hemen fitne ve fesat düzerler. Ve sahibine Allah'ı unuttururlar. Onun için ikisini bir elime alıp, üst üste koymaktan korkarım. Ve yine onlar herhangi bir avuçta birleşirlerse, sahibinin gönlünden Allah sevgisini söküp çıkarırlar. İşte onun için iki altını üst üste koymuyor ve bir avucuma da almıyorum**."

Nitekim Hz. Allah da;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ ۞ اَلَّذِى جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ۞ يَحْسَبُ اَنَّ مَالَهُ اَخْلَدَهُ﴾

buyurmuyor mu?

Yani: "**Mal toplayıp onu tekrar tekrar sayan, insanları arkadan çekiştirip, kaş-göz hareketleriyle alay edenlerin** (hümeze ve lümezenin) **vay haline** (veyl, yazıklar olsun onlara)**! Malının, kendisini ebedî yaşatacağını sanır.**" *(el-Hümeze, 104/1-3; Eşrefoğlu Rûmî, Müzekki'n-Nüfûs, s. 102)*

4. İmâm Şâfiî Hazretlerine sormuşlar: "**Kur'ân okuyup dünyalık elde etmek caiz midir? Bunun için ne buyurursunuz?**" İmâm Şâfiî cevap vermiş: "**Bir kimse, dünyalık toplamak için Kur'ân okuyacağına, eline bir çalgı aleti alıp çalması ve onunla dünyalık kazanması, onun için daha hayırlı ve daha az günahtır**."

Nitekim **İmâm-ı Âzam** Hazretlerinin talebeleriyle bir gün hokkabazları seyretmesi hâdisesini, yirmi yedinci derste görmüştük.

5. Fudayl b. İyâz Hazretleri buyuruyor ki: "**Allah Teâlâ bir kulunu severse, o kimseye dünyayı daraltır. Ama sevmeyecek olursa, ona dünyayı açar da açar. O da dünya ile uğraşır da Rabbini unutur.**"

6. Şeyh Aliyyülhavâs buyuruyor ki: "**Bir an bile olsa, sana Allah'ı unutturacak bir dünya meşgalesi, bil ki dünya ve âhirette sana uğur getirmeyecektir**."

7. Aliyül Mek Zevani Hazretleri de buyuruyor ki: "**Kemâle ermiş velî olmuş bir kimsenin, sonradan fâsık olmasına; giyimde, yemede, binekte, nikâhlamakta, dünya malı ve nimetlerine düşkünlüğü ile elinin genişlemesi** (zenginleşmesi) **sebep olur**." *(Levâkihu'l-Envâr s. 708)*

8. Dört şey dünyada gömülüdür, başlarını bir başka yerde çıkartıp gösterirler:

1) **Allah'ın rızâsı**: Bu, Allah'a kullukta gömülüdür. Başını ise cömertlikte ve cömertlerin evinde dışarı çıkararak gösterir.
2) **Allah'ın gadâbı**: Bu da isyan ve günahlarda gömülüdür. Başını ise cimrilerde ve cimrilerin evinde meydana çıkarır.
3) **Güzel ve iyi geçim**: Bolluk ve güzellik içinde bir geçim, bu da sevaplarda ve sâlih amellerde gizlidir. Onu işleyenlerde görülür.
4) **Dar geçim**: Bu cezalarda gömülüdür. Başını ise namazı hafife alanlarda görülür. *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, c. 2, s. 808)*

9. Ebû'l-Hasen el-Bennanî anlatıyor:

Bir gece çok yemek yemiştim ve öylece de uyudum. Rasûlüllah'ı rüyamda gördüm, bana; "**Yâ Bennan!**" diye hitap etti. Ben de: "**Lebbeyk Yâ Rasûlallah!**" dedim. Buyurdu ki: "**Bir kimse nefsânî bir iştahla yemek yerse, Allah onun kalp gözünü kör eder**." Çok utanarak uyandım ve bir daha ömrüm boyunca, midemi doldurmamaya ahd eyledim... *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 396)*

10. Hz. Mûsâ bir gün Cenâb-ı Hakk'a yalvarır:

Ne olur Yâ Rabbî! Dostlarından birini bana göster. Hz. Allah da ona: "**Yâ Mûsâ! Şu dağa çık, orada bir mağara var. O mağaraya gir, içinde birini göreceksin. İşte o benim dostumdur."** buyurur. Hz. Mûsâ hemen tarif edilen dağa çıkar, mağarayı bulur. Bakar ki; yarı canlı vaziyette yatan ve bir seccâdesi, bir hırkası ve yastık yaptığı bir kerpiçten başka hiçbir şeyi olmayan, bir zât var orada. Yoksul mu, yoksul. Çaresiz mi çaresiz. Kimsesiz mi kimsesiz. Hz. Mûsâ: "**Yâ Rabbî!**

Dostun olan bu zât mıdır?" der. Cenâb-ı Hak da: "**İzzetim ve Celâlim hakkı için Yâ Mûsâ! Onu da yarın o sahip olduğu bir tek hırkadan, yastık edindiği kerpiçten ve seccâdesinden hesaba çekmeden cennete koymayacağım.**" buyurur. *(Dini Hikayeler, Tavaslı, Hikâye No: 105)*

11. Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyururlardı ki:

"**Menkul ve gayrimenkul mallarda sigorta caizdir. Lâkin hayat sigortası yaptırmak, Cenâb-ı Hakk'a karşı yakışıksız olur.** Yani bu bir nevi, **'Yâ Rabbî! Ben senin verdiğin hayatı satıyorum!'** demek gibi olur."

AKTÜALİTE

Türkistan Komünizmin Kucağına Niçin Düştü?

Türkistan'ın âlimleri o günün zenginlerini, komünizme karşı îkâz edip; "**Verin şu paraları! Dökün ortaya! Matbaa kurun! Neşriyât yapalım, insanlarımızı uyandıralım vesairi vesaire**..." dediklerinde.

Türkistan'ın gâfil zenginleri onlara: "**Üzülme Hocam! Bizde o kadar altın var ki komünistler de gelse, onlara da yeter, bize de yeter.**" diyerek dalga geçtiler, umursamadılar...

Ne zaman ki komünistler Türkistan'ı işgal ettiler, onların altınlarına el koydular, vagonlar dolusu altın topladılar ve onları Moskova'ya postaladılar. Vagonların üzerine de; "**Türkistan zenginlerinin komünist Moskova hükümetine armağanıdır.**" diye yazdılar. Bu defa o zenginler komünistlerin elinde öyle hacil mevkilere düştüler ki onlara gelip; "**Ne olur! Bizi Sibirya'ya sürmeyin! Ziyanı yok, kendi mülklerimiz de sizin olsun, kapıcılarınız biz olalım. Yeter ki yurdumuzda kalalım.**" diye gözyaşı döküp yalvardılar. Ama yine de komünistler tarafından Sibirya'ya hem de hayvan vagonlarıyla sürülmekten kurtulamadılar. Hanımlarının ise ırzlarına geçmeye başladılar, binlerce Müslüman hanım, onlara teslim olmayıp intihar etti.

ALLAH YOLUNDA MALIN İYİSİNİ VERMEK

Oflu'nun biri başındaki fötr şapkasıyla açık kasa bir kamyona binmiş, evine gidiyor. Araba birden hareket edince, rüzgâr başındaki şapkayı aldığı gibi uçuruma yuvarlamış. Oflu arabadan atlamış, peşinden biraz koşmuş; ama fötr yuvarlanıp uçurumun dibini boylamış ve aşağıdan geçen dereye düşmüş. Artık fötrden umudu kesen Oflu, arkasından şöyle seslenmiş: "**Git bakalım, git! Saydım seni zekâtıma**."

Dikkat: Zekâtımız, Oflu'nun sözde verdiği zekât (!) gibi olmamalı, hayrımız, hasenâtımız da elden çıkanlardan ve değersiz şeylerden değil, bilâkis mevcutların en iyisinde olmalıdır.

ŞİİRLER

Arapça bir beyit:

وَمَا الْمَرْءُ إِلاَّ كَالشِّهَابِ وَضَوْئِهِ يَمُورُ رَحَادًا بَعْدَ مَا هُوَ سَاطِعٌ

وَمَا الْمَالُ الْأَهْلُونَ إِلاَّ وُدَائِعٌ وَلاَ بُدَّ يَوْمًا أَنْ تَرُدَّ الْوَدَائِعُ

Mânâsı: İnsan şimşek ve onun ziyası gibidir. Parlar amma biraz sonra ışığı söner, kaybolur gider... Mal ve evlat ancak Allah'ın emânetleridir. Elbette bir gün o emânetleri iâde etmek gerekir...

⁂

Farsça bir beyit:

Dil bedest averki hac ekberest / Ez hezeran Kâbeyek dil behterest.
Kâbe bunyani Halil-i Âzerest / Dil nazargâh-ı Celil-i ekberest...

Yani: Elinle sen gönül yap; çünkü gönül büyük hacdır. Ve bir gönül, bin kâbeden üstündür. Kâbe Azeroğlu Halil'in yaptığı binadır. Gönül ise ekber olan Celilin binasıdır.

Nitekim **İmâm-ı Rabbânî** Hazretleri; "**Şirkten sonra en büyük günah gönül kırmaktır."** buyurmuşlardır...

⁂

Bir şairimiz de demiştir ki:
Yeryüzünü tutmuş olsa da zaferin,
Âhir olmaz mı, toprağın altı yerin...

Münîb

61. DERS:

Selâm ve Selâmlaşma Âdâbı

Esas itibariyle sulh-barış mânâsına olan Selâm, aynı zamanda; selâmet, sıhhat-âfiyet, kurtuluş, maddi-mânevî zararlardan uzak kalış, dünyadaki belâlar ile âhiretteki azaptan kurtulma manalarına gelen dînî bir tâbirimizdir. Kelime, İslâm ismi ile aynı mastardan meydana gelmiştir.

Müslümanlar karşılaştıklarında, birbirlerine iyi niyet, sağlık, âfiyet, selâmet temennîlerini belirtmek üzere kısaca; "**Selâmün aleyküm",** "**es-Selâmü aleyküm"** şeklindeki duâ cümlelerini kullanırlar. Mü'minin, kardeşine bu şekilde selâm vermesi **sünnet** verilen selâmı alması ise **farz**dır.

"**Selâmün aleyküm"** terkibi hem mü'minlerin selâmlaşırken söyledikleri duâ sözü mânâsında hem de sağlık-âfiyet, selâmet ve kurtuluş mânâsında Kur'ân-ı Kerîm'de geçmektedir.

Cennet ehli de birbirlerine "**Selâm"** sözünü söylerler. Melekler de cennettekilere; "**Selâm size**" diyerek selâmet dilerler. Mü'minler hemen bütün duâlarına başlarken, başta Rasûlüllah Efendimiz'e, Onun âl ve Ashâbına, diğer bütün peygamberlere ve sâlih kullara salât ve selâm etmektedirler. Bu, saygı ve bağlılığın bir ifadesidir.

Ayrıca **Selâm**, bütün ayıplardan arınmış yani her çeşit ayıptan selâmette, her türlü âfetten berî demektir ki bu mânâda **Cenâb-ı Hakk'ın 99 Esmâ-i Hüsnâ'sından biri**dir. Binaenaleyh **Selâm** isminin sahibi olan Allah Teâlâ, her türlü eminliğin, sâlimliğin aslıdır; ayıptan, kusurdan ve her çeşit eksikliklerden uzaktır.

Kur'ân-ı Kerîm'de otuz üç defa zikredilen '**Selâm**' lafzı, selâmette olan, selâmette kılan mânâsına Allah Teâlâ'nın ismi olarak sadece bir yerde geçmektedir. Bahis mevzuu âyet-i celîle mealen şöyledir: "**O, öyle bir Allah'tır ki kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur. O, mâlik ve sahiptir, münezzehtir, selâmet verendir, emniyete kavuşturandır, gözetip koruyandır, üstündür, istediğini zorla yaptıran, büyüklükte eşi olmayandır. Allah puta tapanların ortak koştukları şeylerden münezzehtir**." *(el-Haşr, 59/23)*

Rasûlüllah Efendimiz de; "**Ey Allah'ım! Sen Selâm'sın; Selâm yalnız sendedir. Ey ikram ve celâl sahibi olan! Sen ne yücesin."** diye ilticâ etmişlerdir. *(Müslim, Sahîh, 591)*

Selâm ismi, Allah Teâlâ'nın kemâl sıfatlarının tamamının isbâtını ve her türlü noksan sıfatların O'ndan uzaklaştırmasını ifade etmektedir.

Velhasıl her doğan neticede ölüyor, her yeşeren sonuçta kuruyor, her yapılan günü geldiğinde yıkılıyor... Yaratılanların en şereflisi-değerlisi olan insan da doğuyor, büyüyor, ihtiyarlıyor, hastalanıyor, acıkıyor, uyuyor ve nihayet eceli geldiğinde ölüyor. "**Selâm."** sıfatının sahibi olan Rabbimiz ise bütün bunlardan sâlimdir, uzaktır, münezzehtir. İslâm dinini indirerek inanan kullarını selâmet yurdu olan cennete davet eden... Bu dünyada gönüller arasına köprü olan selâmı, nezaket ve nezahet esaslarını öğreten... Mü'minleri cehennem azâbından selâmette kılan da gene "**Selâm."** isminin-sıfatının hakîkî sahibi olan Rabbimizdir.

Rabbimizin **Selâm** sıfatı aynı zamanda cennete kabul ettiği kullarına **selâm vermesi** mânâsına da gelmektedir. Nitekim Kur'ân'da buyuruluyor ki: "(O mü'minlere) **Rahîm olan Rab'den 'selâm' sözü vardır."** *(Yasin, 36/58)* "**İşte onlar, sabretmelerine karşılık cennetin en yüksek makamları ile mükâfatlandırılacaklar, orada hürmet ve 'selâm'la karşılanacaklardır."** *(el-Furkan, 25/75)* Böylece cennetine koyduğu mü'minlere sözlü olarak da selâm vereceğini bildiriyor Mevlâmız... Hiç şüphe yok ki Allah'ın selâmı, mü'minler için olabilecek en büyük müjdelerden birisidir.

Bir hatırlatma: "**Yâ Selâm."**, her kim bu ismi bu şekilde **161** kere hasta üzerine okusa, o hasta sıhhat bulur. *(Mehmed Nuri Şemseddin Nakşibendî, Miftâhu'l Kulûb, Evrâd-ı Fethiye Bölümü, Bedir Yayınevi, 2001)*

⁂

Biz bu dersimizde, Peygamberimiz tarafından Müslümanlar arasında yayılması istenen **selâm**dan-**selâmlaşma**dan bahsetmeye çalışacağız.

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِاَحْسَنَ مِنْهَا اَوْ رُدُّوهَا اِنَّ اللهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ حَسِيبًا﴾

"Siz bir selâm ile selâmlandığınız zaman, siz de ondan daha güzeliyle karşılık verin veya verilen selâmı aynen iâde edin. Şüphesiz Allah, her şeyin hesabını gereği gibi yapandır." *(en-Nisâ, 4/86)*

Görüldüğü üzere bu âyet-i kerîmede Rabbimiz bize, selâm verene nasıl mukâbele etmemiz icap ettiğini öğretmektedir.

Peki, bir başkasının evine gireceğimizde, usûl-âdap ve selâmla alâkalı İlâhî emir nedir?

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتّٰى تَسْتَاْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلٰى اَهْلِهَا...﴾

Meali: "**Ey îmân edenler! Kendi ev ve odalarınızdan başka evlere, sahipleriyle ünsiyet temin edip** (ahbaplık tesis ederek) **izin almadan ve selâm vermeden girmeyiniz**." *(en-Nur, 24/27)*

Yine Nur Sûresinin 61. âyetinde ise;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً... ﴾

Meali: "**Evlere girdiğiniz zaman** (isterse kendi eviniz olsun) **Allah katından mübârek ve güzel bir yaşama dileği olarak kendinize** (birbirinize) **selâm verin.**" buyurarak Hz. Allah selâmın nerelerde, nasıl verilmesi lazım geldiğini bize izah buyuruyor.

SELÂMIN TARİHİ VE GEREĞİ

لَمَّا خَلَقَ اللهُ تَعَالَى آدَمَ ع م فَقَالَ لَهُ: إِذْهَبْ فَسَلِّمْ عَلَى أُولٰئِكَ نَفَرٍ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ جَلَسُوا فَاسْتَمِعْ مَا يُحِبُّونَكَ بِهِ فَإِنَّهَا تَحِيَّتُكَ وَتَحِيَّةُ زُرِّيَّتِكَ، فَقَالَ آدَمُ ع م: ''اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ''، فَقَالُوا: ''وَعَلَيْكَ السَّلاَمُ وَرَحْمَةُ اللهِ'' ۞

Mânâsı: Hz. Allah Âdem aleyhisselâmı yarattığı zaman, bir araya gelip oturmuş olan bir melek topluluğunu Hz. Âdem'e göstererek; "**Git şu meleklere selâm ver ve sana ne ile mukâbele edeceklerine dikkat et. Çünkü o, senin ve evlatlarının selâmı olacaktır.**" buyurdu. Hz. Âdem (as) gidip meleklere; اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ "**es-Selâmü Aleyküm**" dedi. Melekler de وَعَلَيْكَ السَّلاَمُ **"ve aleyke's-Selâm"** dediler. **Böylece insanoğlu arasında Allah'ın emriyle ilk selâm başlamış oldu**. *(Tefsîru Hazin, c. 1, s. 377)*

مَا اتَّخَذَ اللهُ اِبْرَاهِيمَ خَلِيلاً إِلاَّ لِإِطْعَامِ الطَّعَامِ، وَإِفْشَائِهِ السَّلاَمِ، وَصَلاَتِهِ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ ۞

Mânâsı: "**Hz. Allah İbrahim aleyhisselâm'ı şu üç güzel hasletinden dolayı kendine dost edindi:**

1. Yedirip, içirdiği için.

2. Herkese selâm verip, selâmı yaydığı için.

3. Herkes uyurken o kalkıp, namaz kıldığı için.

اَلسَّلاَمُ اِسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللهِ تَعَالَى وَضَعَهُ فِي الْأَرْضِ فَأَفْشُوهُ بَيْنَكُمْ فَإِنَّ الرَّجُلُ الْمُسْلِمَ إِذَا مَرَّ بِقَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ فَرُدُّوا عَلَيْهِ كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ فَضْلُ دَرَجَةٍ بِتَذْكِيرِهِ إِيَّاهُمُ السَّلاَمَ فَإِنْ لَمْ يَرُدُّوا عَلَيْهِ رَدَّ عَلَيْهِ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُمْ وَأَطْيَبُ ۞

Mânâsı: "**Selâm, Allah'ın isimlerinden bir isimdir.** (Müslümanlar feyzinden-bereketinden faydalansınlar diye, Allah) **onu yeryüzüne indirdi. Siz de onu aranızda** (birbirinize selâm vermek sûretiyle) **açıklayıp yayınız. Zira Müslüman bir kimse, bir topluluğa uğrayıp onlara selâm verir, onlar da onun selâmına karşılık verirse, selâm verenin selâm alanlar üzerine, onlara selâmı hatırlattığı için bir derece üstünlüğü olur. Allah Teâlâ onlara selâmını hatırlattığı için ilk selâm verene fazladan sevap yazar. Şayet selâmını almazlarsa, onlardan daha hayırlı daha iyi olan** (melekler, rûhâniler) **selâmını alır.**" *(Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Sin, Hadis No: 689)*

لاَ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلاَ تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوَلاَ أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ: أَفْشُوا السَّلاَمَ بَيْنَكُمْ ۞

Mânâsı: "**Îmân etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de îmân etmiş olamazsınız. Size bir şey tavsiye edeyim mi ki onu yapınca birbirinizi seversiniz; selâmı aranızda yayınız.**" *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 2, s. 226)*

Dikkat: Birinci âyet-i celîlenin mânâsından da anlaşılacağı üzere selâmı alanın verenden daha iyisiyle ona mukâbele etmesi, en azından aynı selâmı bir vav (ve) ilavesiyle iâde etmesi gerekmektedir. Yani: اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ "**es-Selâmü Aleyküm"** diyene وَعَلَيْكُمُ السَّلاَمُ "**Ve aleyküm selâm"** demelidir.

Hattâ Hasan Basri Çantay'ın Kur'ân Mealinde, **vav'sız olarak mukâbele etmeyi, selâmı reddetmek** (kabul etmemek) mânâsına alan müctehidler de vardır, diye yazılıdır. *(Bkz. İlgili âyetin açıklaması)*

Rivâyete göre Ashâbdan bir zât Peygamberimiz'e gelerek اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ diyor. Peygamberimiz de ona; وَعَلَيْكُمُ السَّلاَمُ وَرَحْمَةُ اللهِ ile mukâbele buyuruyor.

Bu defa, ikinci bir Sahâbî geliyor ve Peygamberimiz'e; اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ diyor. Peygamberimiz ona; وَعَلَيْكُمُ السَّلاَمُ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ diyerek mukâbele buyuruyor.

Derken bir üçüncü Sahâbî geliyor. O da Peygamberimiz'e; اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ diyerek selâm verince, Peygamberimiz de ona sadece; وَعَلَيْكَ buyuruyor. O zât da Peygamberimiz'e; "Yâ Rasûlallah! Hani Hz. Allah âyetinde; فَحَيُّوا بِاَحْسَنَ مِنْهَا buyuruyor. Benim daha iyi selâmla karşılanmam nerede kaldı?" diyor. Peygamberimiz de ona: "**Sen bana mukâbele edecek başka bir şey bırakmadın ki!**" diyerek latîfe ediyor.

SELÂMLA İLGİLİ MESELELER

Selâmın Hükmü ve Âdâbı

Bir Müslümanın diğer bir Müslümana Allah'ın selâm ismiyle selâm vermesi **sünnet**tir. Fakat bir cemaatin tamamına da bir selâm yeteceği cihetle **sünnet-i kifâye**dir.

Bir Müslüman rast geldiği tanıdık-tanımadık tüm Müslümanlara selâm vereceği gibi yukarıda geçen Sûre-i Nur'un 27. âyet-i kerîmesi medlûlünce herhangi bir eve girmeden önce de o ev halkına selâm vermek ve içeri girmek için onlardan izin istemek mecburiyetindedir.

Ayrıca, yine yukarıda geçen Sûre-i Nur'un 61. âyeti medlûlünce bir Müslüman kendi evine bile girerken, içeride olanlara veya kimse yoksa; "**es-Selâmü aleynâ ve alâ ibâdillâhissâlihîn.**" *(Selâm, bizim üzerimize ve Allah'ın sâlih kulları üzerine olsun)* diyerek yine selâm vermek mecburiyeti vardır.

Selâmda, binek vaziyette olan yürüyene, yürüyen oturana, az olan topluluk çoğa, küçük olan büyüğe selâm verecektir.

KİMLERE SELÂM VERİLMEZ?

Hanımı ile meşgul olan konuşan erkeğe, avret yeri açık olan kimseye, def-i hacet yapana, yemek yiyene, Kur'ân veya Hutbe okuyana veya bunları dinleyene selâm verilmez.

Kâfirlere İslâmî usulde selâm vermek, ihtilafsız yasaktır. Onlar bizim selâmımız ile bize selâm verirlerse bu selâm alınır mı alınmaz mı ihtilaflıdır.

Ulemânın çoğunluğu, bizim selâmımız ile kâfirleri selâmlama haramdır, buyurmuşlardır.

Bir zaman Yahudiler:

Peygamberimiz'e gelerek, اَلسَّامُ عَلَيْكُمْ

Yani: "Zehir senin üzerine olsun Yâ Muhammed!" diyerek Rasûlümüz'e selâm diye yutturmak istemişlerdi. Peygamberimiz de onlara sadece: وَعَلَيْكُمْ ile cevap verip geçiştirmişti.

Yahudilerin bu selâmını duyan Hz. Âişe Vâlidemiz onlara, وَعَلَيْكُمُ السَّامُ وَاللَّعْنَةُ diye arkalarından bağırmıştı. **Raûf** ve **Rahîm** sıfatlarının sahibi olan Peygamberimiz; "**Bırak onları ya Âişe! Allah bütün işlerde bize rıfk ile** (yumuşaklıkla-incelikle) **muâmeleyi emrediyor.**" buyurmuştu. Hz. Âişe Vâlidemiz de; "**Yâ Rasûlallah! Onlar sana ne dediler, duymadın mı?**" demiş. Peygamberimiz de: "**Duydum, ben de 'size olsun' dedim ya!**" buyurmuştu...

خَمْسٌ تَجِبُ عَلَى الْمُسْلِمِ لِأَخِيهِ: رَدُّ السَّلاَمِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ ۞

Mânâsı: "Şu beş şey Müslümanın Müslüman kardeşi üzerine vaciptir.

1. Selâmı (ve aleyküm Selâm diyerek) iâde etmek.
2. Aksırana (elhamdülillah dediğinde) yerhamükellah demek.
3. Çağırılınca (davet edilince) icâbet etmek.
4. Hastaları ziyaret etmek.
5. Cenazelere katılmak.

İşte bunun için Ashâb-ı Kirâm sırf selâm vermek ve selâmı yaymak için çarşıya çıkarlardı. Nitekim bir gün Hz. Ömer'in oğlu Abdullah, Hz. Tufeyl bin Ka'b'a; "Gel seninle çarşıya çıkalım." diyor. Tufeyl de Hz. Abdullah'a "Çarşıda ne yapacağız? Çünkü sen bir şey almazsın. Pazarlık etmezsin, hattâ eşyanın fiyatını bile sormazsın." diyor.

Hz. Ömer'in oğlu Abdullah ona: "Ey Ebâ Batn (karın babası; çünkü çok göbekliymiş). Bizler sokağa, selâm vermek ve selâmı yaymak için çıkarız ve Rasûlüllah'ın emri gereği herkese selâm veririz." buyuruyor. Hz. Tufeyl: "Çarşıya çıktık, hiçbir şey almadı. Hattâ fiyatlarını bile sormadı; ama rast geldiğimiz herkese selâm vererek, çarşıda Allah'ın adını-selâmını yaydı." diyor.

SELÂMIN YERİNİ ANCAK SELÂM TUTAR

لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَشَبَّهَ بِغَيْرِنَا، وَلاَ تَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ وَلاَ بِالنَّصَارَى فَإِنَّ تَسْلِيمَ الْيَهُودِ اَلْإِشَارَةُ بِالْأَصَابِعِ وَتَسْلِيمُ النَّصَارَى اَلْإِشَارَةُ بِالْأَكُفِّ ۞

Mânâsı: "**Bizden başkalarına benzemeye çalışanlar, bizden değillerdir. Sakın Yahudi ve Hristiyanlara benzemeye çalışmayınız. Hristiyanların selâmı parmakları ile Yahudilerin selâmı ise avuçları iledir**."

Yine bir hadîsinde Peygamberimiz;

لاَ تُسَلِّمُوا تَسْلِيمَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى فَإِنَّ تَسْلِيمَهُمْ بِالْأَكُفِّ وَالرُّئُوسِ وَالْإِشَارَةِ

Mânâsı: "**Sakın birbirinize Yahudi ve Hristiyanlar gibi selâm vermeyiniz. Çünkü onlar birbirlerini ya avuçlarını kaldırarak ya da başlarını eğerek veya işaretle selâmlarlar**."

ASR-I SAADET'TEN BİR ÖRNEK

Kureyş'ten Umeyr ve Saffan, yenildikleri Bedir Harbi'nden sonraki durumu aralarında konuşuyor ve bir türlü hazmedemiyorlardı. Saffan Umeyr'e dedi ki: "**Bu sebepten dolayı Mekke'de geçimimiz de güçleşti**." Umeyr de dedi ki: "**Doğru söylüyorsun. Borcum olmasa, çoluk-çocuğun geçim derdi olmasa, gidip Medine'de Muhammed'i öldürürdüm**." Saffan: "**Yeter ki sen o işi yap, borçlarını ben öderim. Çoluk-çocuğuna da bakarım**." Bu konuşmadan sonra Umeyr, hemen yol hazırlığını yaptı, kılıcına ise zehirli su verdi.

Umeyr, Saffan'ın yanına gelerek: "**Bu iş aramızda kalsın."** deyip yola çıktı. Medine'ye geldi, mescid kapısında kılıcını kuşandı, Rasûlüllah'ın bulunduğu yere doğru yürüdü, Hz. Ömer de orada idi, yanındakilere; "**Şu giden adamı tutun! O Bedir Harbi'nde bizim az olduğumuzu söyleyerek müşrikleri teşvik ediyordu.**" dedi. Orada bulunanlar da Umeyr'i tuttular, Hz. Ömer onu alarak Rasûlüllah'ın huzuruna götürdü. İçeri girince Umeyr Peygamberimiz'e; "**İyi günler."** diyerek selâm verdi. Peygamberimiz: "**O senin dediğin selâm câhiliyet devrindeydi. Şimdi Allah'ın selâmı verilir. Sen niye geldin?**" buyurdu. Umeyr: "**Müslüman olmaya**..." Peygamberimiz; "**Yalan söylüyorsun."** Umeyr: "**Yalan söylemiyorum."** Peygamberimiz: "**Peki, kılıcını niye dışarıda bırakmadın**?" Umeyr: "**Unutmuşum**." Peygamberimiz: "**Kılıcı niye zehirledin**?" Bu söz karşısında şaşırıp kalan Umeyr biraz düşünüp sordu: "**Bunu size kim haber verdi**?" Rasûlüllah (sav): "**Rabbim bana bildirdi. Mekke'de bu işi şu mevkide Saffan ile kararlaştırdınız ve sonra da sen Medine'ye geldin**." O anda Umeyr'in içindeki kin ve nefret sevgiye dönüştü ve hemen Kelime-i Şehâdet getirip, Müslüman oldu. Rasûlüllah'tan izin alarak Mekke'ye döndü, Saffan ise onu heyecanla bekliyordu. Karşılaşınca merakla sordu: "**Yâ Umeyr! Onu öldürdün mü?**" Umeyr: "**Hayır! Tam aksine ben de Müslüman oldum**." Saffan: "**Sebep?**" Umeyr başından geçenleri aynen ona da anlatınca, **Saffan da Müslüman** oldu.

Bu hâdiseden anlaşılıyor ki Allah'ın adı olan "Selâm"ın dışındaki bütün selâmlar İslâm'da makbul değildir ve hiçbirinin selâm değeri yoktur. Rasûlüllah onları selâm kabul etmemektedir.

Enes bin Mâlik Hazretleri anlatıyor:

Allah'ın Rasûlüne on sene hizmet etmek şerefine erdim. Bu on sene içinde **yaptığım herhangi bir şeye, neden böyle yaptın veya yapmadığım herhangi bir şeye de neden yapmadın, dediğini ve azarladığını duymadım**. Bir gün bana buyurdu ki:

"**Yâ Enes! Sana bir vasiyette bulunacağım, onu iyi muhâfaza et. Geceleri çok namaz kıl ki hafaza melekleri seni sevsin ve korusunlar. Çoluk çocuğunun yanına gidince, onlara selâm ver ki Allah hasenâtını çoğaltsın. Mü'minlerin yaşlılarına hürmet et, küçüklerine merhamet göster ki ben ve sen cennette şu iki parmak gibi yan yana olalım. Ve bil ki Yâ Enes! Allah yiyip içip de hamdeden, şükreden kullarından râzı olur**." *(Dürretü'n-Nâsihîn, Selâm Vaazı)*

SELÂMIN EHEMMİYETİ VE HER HÂLÜKÂRDA VERİLMESİ

Selâmın ehemmiyeti ve her hâlükârda verilmesine dair bir hadîs-i şerîfte buyruluyor ki:

إِذَا لَقِيَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُسَلِّمْ عَلَيْهِ، فَإِنْ حَالَتْ بَيْنَهُمَا شَجَرَةٌ أَوْ جِدَارٌ ثُمَّ لَقِيَهُ فَلْيُسَلِّمْ عَلَيْهِ ۞

Mânâsı: "**Kim bir kardeşine tesadüf ederse, ona hemen selâm versin. Eğer beraber giderlerken, aralarını bir ağaç, bir duvar, hattâ bir taş böler de sonra yine beraber yola devam ederlerse, yine selâmlaşsınlar.**" *(Ebû Dâvûd, Sünen, c. 4, s. 351)*

RASÛLÜLLAH'IN Mİ'RAC'DA SELÂMI

Sevgili Peygamberimiz Mi'rac'a çıkıp, **Cenâb-ı Hak,** O'nu huzuruna kabul edince; **اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ** diyerek Cenâb-ı Hakk'ı selâmladı. Cenâb-ı Hak da ona; **اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ** diyerek mukâbelede bulundu.

Peygamberimiz orada bile ümmetini unutmadı ve hemen; **اَلسَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ** buyurarak Allah'ın selâmını bereket ve rahmetini hem kendi üzerine hem de ümmetinin üzerine alıp, kabul edince, bu mükâleme Cenâb-ı Hakk'ın çok hoşuna gitti ve bütün Melaike-i Kirâmı bundan haberdar etti. Onlar da çok memnun oldular ve Cebrâil'in başkanlığında; **اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ** okudular.

"es-Selâm" olan Allah'a bu dünyada bağlı olarak yaşayanlar bu âlemden giderken, Yavuz gibi سَلاَمٌ قَوْلاً مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ okuyarak Allah'a son nefeslerini teslim ederler.

Yine "es-Selâm" olan Allah'a gerçek kul olanların canlarını almaya gelen Azrâil ve kabirdeki melekler de selâm verip, selâm ile karşılarlar. Mahşerde dirildiğinde de Allah'ın selâmına muhatap olur ve cennete yine selâm ile girerler.

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyurdular ki: "**Bu âlem eski bir saraya benzer. Nasıl ki eski bir saray tamir görünce, yenilenir, ömrü uzarsa, dînî mübîn-i İslâm da ihyâ edilirse, kıyâmet tehir olunur**."

Öyle ise kardeşlerim, biz de îmânın şubelerinden olan **selâm** gibi faziletleri ihyâ edip yayalım ki hem bizim hem de dünyamızın ömrü uzasın. **Selâm**la yaşayıp, **selâm**la rûhu teslim edelim, inşaallah..."

ŞİİRLER

Edeben ve ahlâken düzgün olmayan insanlar için bir şairimiz şöyle der:

Ne sizden rukû ne bizden kıyam,
Selâmun aleykum, aleykum selâm...

Merhum Âkif'de diyor ki:

Görünmez âşina bir çehre olsun rehgüzârında,
Ne gurbettir çöken Yâ Rab, İslâm'a, İslâm'ın diyarında!

62. DERS:

Aksırana Duâ Etmek

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿دَعْوٰيهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

Meali: "**Onların oradaki** (mü'minlerin cennetteki) **duâları: 'Allah'ım! Seni tesbih ve tenzih ederiz' sözüdür. Orada birbirleriyle karşılaştıkça aralarındaki dilekleri de hep 'Selâm'dır. Duâlarının sonu ise 'Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur**." *(Yunus, 10/10)*

Hz. Allah topraktan babamız **Âdem** aleyhisselâm'ı yaratıp, **Cibrîl** vâsıtasıyla ona ruh üfürdüğünde, Hz. Âdem dirilir dirilmez, اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ demiştir. Karşısında duran Cebrâil aleyhisselâm da ona; يَرْحَمُكَ اللّٰهُ demiştir. Ve aksıranın; اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ demesi, karşısındakinin de; يَرْحَمُكَ اللّٰهُ demesi babamız Âdem aleyhisselâm'dan beri devam edegelen ve **Rasûlüllah Efendimiz** tarafından da teyit edilip üzerinde ısrarla durulan bir **sünnet**tir.

Demek ki dünyada âdemoğlunun ilk sözü; اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ olmuş... Hayatı boyunca da hamdeden, şükreden bir kul olabilirse, Âdemoğlunun son sözü de inşaallah âyeti medlûlünce; وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ olacaktır.

MEVZU İLE İLGİLİ HADİSLER

Hz. Herra bin Azib (ra) anlatıyor ve buyuruyor ki:
Allah'ın Rasûlü bize yedi şeyi emretti:

بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ، وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ، وَنَصْرِ الضَّعِيفِ، وَعَوْنِ الْمَظْلُومِ، وَإِفْشَاءِ السَّلاَمِ ۞

Yani: "Hastaları ziyaret, cenazelere iştirak, aksırana duâ, zayıflara yardım, mazlûmlara yardımcı olmak, selâmı yaymak, yeminleri îfâ etmek." *(Bkz. Riyâzu's-Sâlihîn, Selâm Bahsi)*

Aksıran bir kimsenin ne diyeceğine, duyanın ise nasıl mukâbele edeceğine dair hadisler.

Buhârî'nin rivâyet ettiği bir hadîste Peygamberimiz;

إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ وَحَمِدَ اللهَ كَانَ حَقًّا عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمِعَهُ أَنْ يَقُولَ لَهُ: رَحِمَكَ اللهُ ۞

Mânâsı: "**Sizden biriniz aksırınca ve 'Elhamdülillah' diyerek Allah'a hamdedince, onu duyan her Müslümana,** (aksıran kişi için) **'Yerhamükellah'** (Allah sana rahmet etsin) **diye duâ etmek, Allah'ın hakkı ve bir vacibi olur**."

Yine Peygamberimiz buyuruyor ki:

"Aksıran kişi şöyle söyler: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ Onun aksırdığını duyan ise ona şöyle cevap verir: يَرْحَمُكَ اللهُ

Aksıran tekrar şöyle söyler: يَهْدِيكُمُ اللهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ

Manaları: "**Her hâlükârda hamd Allah'a mahsustur** (aksıran diyecek)**. Karşısındaki de: Allah sana rahmet etsin, diyecek. Aksıran tekrar: Allah sizlere hidâyet etsin ve kalplerinizi ıslah etsin, diye duâ edecek**." *(Mev'izatü'l-Mü'minîn, c. 1, s. 202)*

Rivâyete göre yine Peygamberimiz buyurmuştur ki: "**Aksırmak Rahmân'dan** (Allah'tan), **esnemek ise Şeytan'dandır**."

DİKKAT VE HİKMET

Bugünkü müsbet ilim diyor ki bir insan aksıracağı zaman bütün hücreleri durur. Aksırabilirse, bütün hücreler yeniden hayata döner, hayat yeniden başlar. Aksıramazsa, o insan ölür. Ve yine müsbet ilim diyor ki birçok trafik kazası da bir anlık aksırma halinde iken meydana gelir.

Demek ki aksıran insan, babası Âdem (as) gibi en aziz varlığı olan canına yeniden kavuşuyor, öyle ise o da babası Âdem (as) gibi hamdetmeli değil mi? ...

SELÂM

Hz. Âdem'den başlamış ve bütün peygamberlerde devam edip gelmiştir. Dolayısıyla dünyada selâmsız gün geçmemiştir. Nitekim Hz. Allah Kur'ân'da Habîbi Muhammed Mustafa'ya;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿هَلْ اَتٰيكَ حَدِيثُ ضَيْفِ اِبْرٰهِيمَ الْمُكْرَمِينَ ۞ اِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ﴾

Meali: "(Ey Muhammed!) **İbrahim'in şerefli misafirlerinin haberi sana geldi mi? Hani onlar İbrahim'in huzuruna girmişlerdi de 'Selâm sana!' demişlerdi. İbrahim: 'Size de selâm' demiş ve içinden: 'Bunlar tanınmamış bir topluluk!' diye geçirmişti**." *(ez-Zâriyât, 51/24-25)*

İşte aziz mü'minler!

Görülüyor ki Allah'ın emri olan selâm, zürriyetinden olduğumuz babamız Âdem aleyhisselâm'ın dilinde ve sünnetinde var. Milletinden olduğumuz İbrahim aleyhisselâm'ın dilinde ve sünnetinde de var. Ve nihayet ümmetinden olduğumuz Hz. Muhammed'e (sav) Allah'ın emri olarak var. Onun için bu selâmın yerine ne İngilizce 'Hayy' veya 'good morning' geçer, ne Fransızca 'bonjour' geçer, ne Latince 'aluha' geçer, ne Yahudice 'şelom' geçer, ne Almanca 'guten tag', ne de onun yerine Türkçe 'günaydın, tünaydın' hattâ 'merhaba' geçer.

İslâm'da selâm emri, İlâhî bir emirdir. Birbirine selâm vermeyip sırt dönmek, görmemezlikten gelmek ise menhîdir yani yasaktır.

AKTÜALİTE

İslâm'ın tümüne düşman olanlar bugün, **selâm**a da düşmandırlar. Onun yerine günaydın, tünaydın gibi şeyler ikâme etmeye, yerleştirmeye çalışırlar. Şüphesiz ki bunların hiçbiri **Allah**'ın esmâsından olan **selâm**ın yerine geçmez.

⁂

Bazı memurlar âmirlerine, bazı küçük rütbeliler de üst rütbedekilere **ellerini kaşlarının üstüne kaldırarak** veya **boyunlarını eğerek selâm vermektedirler**. Bunların da selâmın yerine geçmeyeceğini; çünkü bunların aslında Yahudi ve Hristiyanların selâmı, örf ve âdeti olduğunu Peygamberimizin yukarıdaki hadislerinde gördük.

⁂

Bunlardan daha garibi, çok daha enteresan olanlarıyla da karşılaştık. 1960 İhtilâli sonrası Emirgan'a tayin edilen bir muhtarın, cami kapılarına kadar astığı ilanda şöyle yazdığını gördük:

"**Vatandaş! Türkçe selâm olan 'günaydın'ı İbrânîce olan selâma boğdurma**" diyordu. Hâlbuki Allah'ın 99 Güzel İsimleri'nden birisi olan **selâm** Arapça, İbranice karşılığı ise **şalom**'dur. Bu kadarını bile bilmeyecek câhil, düşünemeyecek gâfiller, muhtarlar, idâreciler gördük ama gülmeyelim. Belki daha kötülerini de göreceğiz!

TEŞMÎTİN VE İRTİBATIN ÖNEMİ

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) Hazretleri, **'teşmît'**in yani aksırana; yerhamükallah demenin, ihvan arasında **alaka** ve **irtibat**ı devam ettirmenin ehemmiyetini, şu veciz ifadeleriyle dile getirmişlerdir:

"Nehrin beri tarafındaki adamın aksırdığını öbür taraftaki adamın da duyup, '**Yerhamükellâh** (Allah sana rahmetiyle muâmele etsin)' dediğini fakat karşı taraftakine duyuramadığını, bunun için nehrin karşısına geçip ona; يَرْحَمُكَ اللهُ deyince bu muâmeleden çok hoşlanan Allah'ın her ikisini de affettiğini, müjdelemişti."

Yine **Üstâzım** bir sohbetlerinde; "**Evlatlarım! Birbirinizden kesilmeyiniz** (alaka, münâsebet ve irtibâtınızı koparmayınız). **Hiç değilse mektuplaşınız. Gün gelir bir selâm bile bir kardeşinizi ihyâya** (diriltmeye) **yeter."** buyurmuşlardı...

⁂

Teşmît ile ilgili bazı meseleler...

Aksıran bir kimse eğer: "**Elhamdülillah**" derse, üç defaya kadar her aksırdığında "**Yerhamükellah**" demek vacip olur. Üçten sonra ise muhayyerdir. **Sirâciye** ve **Fetâvâ-i Kâdihân**'da da böyledir.

İmâm Muhammed'den şöyle rivâyet edildi: Bir kimse defalarca aksırsa ve her defasında; "**Elhamdülillah**" dese, bunu duyan kişi her defasında; "**Yerhamükellah**" der. Eğer sonunda bir defa derse o da kâfidir.

Bir adam namazın dışında aksırdığında, Allah Teâlâ'ya hamdetmesi lazım gelir. Bunun için; "**Elhamdülillahi Rabbi'l-âlemin"** veya "**Elhamdülillahi ala külli hal**" der. Ya da kısaca; "**Elhamdülillah**" der. Bunlardan başkasını söylemez. O zaman orada hazır bulunanlara da "**Yerhamükellah**" demek lazım olur. Bu defa aksıran kişi, sadece "**Yağfirullâhü lenâ ve leküm."** (veya "**Yehdînâ ve yehdîkümüllah**") der, başka bir şey söylemez. **Muhît**'te de böyledir.

Yaşlı bir kadın aksırıp "**Elhamdülillah**" dese erkek açıktan karşılık verir. Eğer kadın genç ise içinden cevap verir. **Zâhire**'de de böyledir. Genç ve güzel kadın aksırdığı zaman onun mahreminden başka genç veya yaşlı hiçbir erkek açıktan bir şey söylemez**.** *(el-Fetâva'l-Hindiyye, Heyet, c. 5, s. 326)*

İKİ GÜZEL BEYİT

Bilmem ki bu gamgâha neden böyle sataştım!
Kimden kime şekva edeyim, ben dahi şaştım!...

Ziya Paşa

⁂

Elif üstün ötürü, pazar eyle götürü
Yaradılanı hoş gör, Yaradan'dan ötürü

Yunus Emre

63. DERS:

Mâlâyâniyi Terk Edip Lüzumlu Şeylerle Meşgul Olmak

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۞ اَلَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ۞ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ﴾

Mealleri: "**Muhakkak mü'minler felâha** (kurtuluşa, muradlarına) **ermişlerdir.** (Korktuklarından emin, umduklarına nâil olmuşlardır.) **Onlar ki namazlarında huşû içindedirler.** (Yani sakin ve saygılı bir şekilde, derin bir hürmet hissiyle gayet mütevâzı bir halde Allah'ın huzurunda boyun büküp durmuşlar, O'na teslim olmuşlardır.) **Onlar ki lağvdan** (boş sözden ve faydasız işlerden) **yüz çevirirler**." *(el-Mü'minûn, 23/1-3)*

Âyet-i kerîmede geçen "**lağv**" kelimesiyle ilgili olarak İsmail Hakkı Bursevî Hazretleri *Tefsîru Rûhu'l-Beyân*'da şu açıklamayı yapıyor:

اَللَّغْوُ: كُلُّ فِعْلٍ لاَ لِلّٰهِ، وَكُلُّ قَوْلٍ لاَ مِنَ اللهِ، وَرُؤْيَةُ غَيْرِ اللهِ، وَكُلُّ مَا شَغَلَكَ عَنِ اللهِ فَهُوَ لَغْوٌ ۞

Yani lağv; Allah için olmayan her iş (O'nun rızâsı için yapılmayan her fiil ve amel), Allah'tan olmayan her söz (O'nun rızâsına uygun düşmeyen her konuşma), Allah'tan başkasını görmek (O'nun dışındakilerin değer ve itibarlarına önem vermek, onları nazar-ı dikkate almak)tır. Hâsılı, seni Allah'tan meşgul eden (O'nu zikretmekten alıkoyan) her şey lağvdır. *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, ilgili âyet tefsiri)*

Muaz İbn-i Cebel (ra) diyor ki: Ben Allah'ın Rasûlü Muhammed Mustafa'dan (sav) sordum: "**Ey Allah'ın Rasûlü! Biz konuştuklarımızın hepsinden sorumlu muyuz?**" Rasûlüllah da:

ثَكَلَتْكَ أُمُّكَ يَا ابْنَ جَبَلٍ، وَهَلْ يَكُبُّ النَّاسُ فِي النَّارِ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ إِلاَّ حَصَائِدِ أَلْسِنَتِهِمْ ۞

Yani: "**Ey İbn-i Cebel! Annen mâtemini tutsun iyi mi? İnsanları yarın burunları üzerine cehenneme sürükleyen, dilleri ile kazandıklarından başka ne olabilir?**" buyurdu. *(İbn-i Mâce, İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 236)*

DİLİN AFETLERİ

Dilin afetleri, mâlâyâni ile (boş şeyler konuşmakla) başlar ve otuz kadar haram şeyle devam eder, gider. Bunları özetleyecek olursak, şöyle sıralayabiliriz:

- Mâlâyâni (mânâsız, lüzumsuz, fuzûlî) konuşmalar,
- Batıla dalmak ve kötü şeyleri anlatmak,
- İnsanlarla gereksiz münakaşa-münâzara ve mücadeleye girmek,
- Husûmet-kin ve nefret saçan sözler söylemek,
- Yapmacık konuşmalarda bulunmak,
- Sövmek-saymak, kötü sözler sarf etmek,
- Bir başkasına lânet okumak,
- Teganni yaparak, insanı kötülüğe sevk ve teşvik eden çirkin şiirler okumak,
- Kötü şakalar yapmak,
- Alay etmek-istihzada bulunmak,
- Kendine emânet edilen sırrı açıklamak,
- Söz verip sözünden caymak,
- Yalan konuşmak ve yalan yere yemin etmek,
- Ağız-burun-kaş hareketleri ile ta'rizde bulunmak (hümeze-lümeze),
- Gıybet etmek, nemime yani koğuculuk yapmak (laf getirip götürmek),
- İkiyüzlülük ve tabasbusta bulunmak (yaltaklanıp riyâkârlık etmek),
- Yersiz ve lüzumsuz (muhatapta bulunmayan vasıf ve hasletlerle) övgülerde bulunmak,
- Gereksiz ve çokça sorular sormak gibi çirkin huylar.

⁂

"GEREKSİZ VE ÇOKÇA SORULAR SORMAKLA İLGİLİ BİR FIKRA

Zamanın kralına kafa tutan ve biraz **hürriyet-adâlet** isteyen Sokrat'ı kral hapsediyor. Bir müddet sonra da talebesi Eflâtun'a; "**Git hocanı çıkar."** diyor, ama Sokrat; "**Burası dışarıdan iyi.**" diyor ve çıkmıyor. Kral Eflâtun'a: "**Hocanı çıkartmanın çaresi nedir?**" diye sorunca Eflâtun: "**Ben çaresini biliyorum, müsaade ederseniz ben onu çıkartayım."** diyor. Müsaade aldıktan sonra memleketin en ahmak insanını bulup hapishanede hocasının yanına koyuyor. Ahmak adam başlıyor Sokrat'a sormaya: "**Ananın adı, babanın adı vs. vs. .**" Soruyor da soruyor... Nihayet Sokrat dayanamıyor bağırmaya başlıyor: "**Ya bu adamı alın, ya beni!**" İşte böylece Sokrat'ı hapisten çıkartıyorlar. Yani Sokrat zindana dayanıyor, ama zırva, saçma-sapan konuşmalara, mâlâyâniye tahammül edemiyor.

Süfyan bin Abdullah Rasûlüllah'a diyor ki: "**Ey Allah'ın Rasûlü! Bana dinimiz İslâm'dan öyle bir şey öğret ki ondan sonra İslâm hakkında kimseden bir şey sormaya muhtaç olmayayım**." Peygamberimiz de ona:

قُلْ آمَنْتُ بِاللهِ ثُمَّ اسْتَقِمْ!

buyuruyor. Yani: "**Allah'a îmân ettim de sonra da dosdoğru ol**." Abdullah: "**Peki, Yâ Rasûlallah, hangi şeyden sakınayım**?" Bunun üzerine de Peygamberimiz **eliyle diline işaret buyuruyor**. Yani: **Bunu koru**, buyuruyor.

لاَ يَسْتَقِيمُ إِيمَانُ الْعَبْدِ حَتَّى يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ، وَلاَ يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ حَتَّى يَسْتَقِيمَ لِسَانُهُ، وَلاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ رَجُلٌ لاَ يَأْمَنَ جَارُهُ بَوَائِقَهُ ۞

Mânâsı: "**Kulun îmânı dosdoğru olmaz, ta ki kalbi dosdoğru olmadıkça. Kulun kalbi dosdoğru olmaz, ta ki dili dosdoğru olmadıkça. Hiçbir kimse cennete giremez, ta ki komşusu onun şerrinden emin olmadıkça**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 236)*

أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَيْسَرِ الْعِبَادَةِ وَأَهْوَنِهَا عَلَى الْبَدَنِ الصُّمْتُ وَحُسْنَ الْخُلُقِ ۞

Mânâsı: "**Size ibadetlerin en kolayını ve beden üzerine en ehven** (en hafif ve kolay) **olanını haber vereyim mi? O, susmak ve güzel ahlâktır**." *(Müslim ve Buhârî, İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 238)*

İsa aleyhisselâm'a Havâriyyûn (ona inanlar) dediler ki: "**Ey Nebiyyallah! Bizi öyle bir amele, ibadete delâlet et ki biz o amel ve ibadetle, cennete girelim**." Hz. İsa: "**Hiç konuşmayınız."** buyurdu. Dediler ki: "**Buna gücümüz yetmez Yâ Nebiyyallah**!" Bunun üzerine buyurdu ki: "**Öyle ise konuştuğunuz zaman, ancak hayır söyleyiniz**..."

Hz. Ebû Bekir Sıddık (ra),

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَرْفَعُوا اَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ اَنْ تَحْبَطَ اَعْمَالُكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾

âyeti nâzil olduktan sonra diline hâkim olabilmek için ağzına taş koymuştu.

Âyetin Meali: "**Ey îmân edenler! Seslerinizi Peygamberin sesinden yüksek çıkartmayın. Birbirinize bağırdığınız gibi O'na** (Peygamber'e) **yüksek sesle bağırmayın. Öyle yaparsanız, siz farkına varmadan amelleriniz boşa gider**." *(el-Hucurât, 49/2)*

مِنْ حُسْنِ إِسْلاَمِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لاَ يَعْنِيهِ ۞

Mânâsı: "**En güzel Müslümanlık, kişinin mâlâyâniyi terk etmesidir** (boş, lüzumsuz ve mânâsız konuşmamasıdır)." *(Tirmizî)*

أَلاَ أُعَلِّمُكَ بِعَمَلٍ خَفِيفٌ عَلَى الْبَدَنِ ثَقِيلٌ فِي الْمِيزَانِ، قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ! قَالَ: اَلصُّمْتُ وَحُسْنُ الْخُلُقِ وَتَرْكُ مَا لاَ يَعْنِيهِ ۞

Mânâsı: Hz. Ebû Zerr (ra) anlatıyor: Rasûlüllah (sav) buyurdu ki: "**Sana amel bakımından çok hafif, ama Mizan'da çok ağır gelecek bir ibadeti, ameli öğreteyim mi?**" Ben de: "**Evet Yâ Rasûlallah!**" dedim. Buyurdu ki: "**O susmaktır, güzel ahlâktır ve mâlâyâniyi terk etmek, sana lazım olmayan şeylere karışmamaktır**." *(İbn-i Ebi'd-Dünya)*

Hz. Enes (ra) anlatıyor: Bizden bir genç kardeşimiz **Uhud** gününde şehit olmuştu. Bir de baktık ki **açlıktan karnına taş bağlamış, annesi** koşarak **Uhud**'a geldi; ölen yavrusunun yüzünden, gözünden tozları toprakları sildi ve annelik gayreti ile; "**Cennet sana âfiyet olsun, ey oğlum!**" dedi. Bunu duyan **Allah'ın Rasûlü** de:

وَمَا يُدْرِيكِ لَعَلَّهُ كَانَ يَتَكَلَّمُ فِيمَا لاَ يَعْنِيهِ وَيَمْنَعُ مَا لاَ يَضُرُّهُ ۞

Yani: "**Ey anne! Cennetin ona kesinlikle âfiyet olacağını sen nereden biliyorsun? Belki de o, mâlâyâni konuşmalar yapardı. Ve kendisine zarar vermeyen şeyi de menederdi** (ona engel olurdu)" buyuruyor. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 244)*

Bu hâdisenin bir benzerini Hz. Ka'b ile alâkalı olarak rivâyet eden Ashâb-ı Kirâm da vardır.

مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنُ لَهُ الْجَنَّةَ ۞

Yani: "**Kim bana çene kemiklerinin arasını** (dilini), **bacaklarının arasını** (ırzını korumayı) **tekeffül** (garanti) **ederse, ben de ona cenneti tekeffül ederim**." *(Buhârî ve Müslim, Riyâzu's-Sâlihîn, Hadis No: 1510)*

DİL VE DİLİN ÂFETLERİYLE ALAKALI BAZI BİLGİLER

1. Mûsâ aleyhisselâm bir gün **Hz. Allah**'a yalvarmış: "**Yâ Rabbî! Senin gücün her şeye yeter. Ne olur, bana laf atanların dilini tut**." Hz. Allah cevaben buyurmuş ki: "**Yâ Mûsâ! Eğer böyle bir şey yapacak olsam, evvelâ bana laf atanların dilini tutardım**." *(Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 143)*

2. Peygamberimiz (sav) bir hadîsinde:

طُوبَى لِمَنْ أَمْسَكَ الْفَضْلَ مِنْ لِسَانِهِ وَأَنْفَقَ الْفَضْلَ مِنْ مَالِهِ ۞

Mânâsı: "**O kimseye müjdeler olsun ki dilinden fazla olan şeyleri tutar, konuşmaz** (lüzumsuz sözleri diline dolamaz)**. Malından fazla olanları ise tutmaz, infâk eder."** buyurdu... *(Hz. Enes)*

3. Bi'r-i Maune hâdisesinde:

Yani: **Yetmiş Hafız**ın hâince-kalleşçe şehit edilişine **Rasûlüllah Efendimiz** dayanamayıp ağlamış ve çok canı sıkıldığı için **kırk gün kunut duâları**ndan sonra, onlara bedduâ okumuştu. Bunun üzerine **Cenâb-ı Hak** şu âyeti göndererek buyurdu ki:

لَيْسَ لَكَ مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ اَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ اَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَاِنَّهُمْ ظَالِمُونَ ۞

Meali: "**Bu işten sana hiçbir şey düşmez.** (Allah), **ya onların tevbesini kabul eder yahut onlara, zâlim olduklarından dolayı azap eder**." *(Âli İmrân, 3/128)* Yani Allah'ın, onların tevbelerini kabul veya onlara azap etmesi işiyle senin bir alakan yok. Çünkü onlar zâlimlerdir, buyurdu ve böylece Rasûlünü, onları tel'inden ve onlara bedduâya devamdan vaz geçirdi.

Zira belki onların neslinden Müslüman insanlar gelecek ve belki bu dine büyük yardımlar edeceklerdi.

Hz. Muaz (ra) da dedi ki: Peygamberimiz (sav) bana:

اَنْهَاكَ اَنْ تَشْتُمَ مُسْلِمًا أَوْ تَعْصِيَ إِمَامًا عَادِلاً ۞

Yani: "**Yâ Muaz! Seni bir Müslümana kötü söylemekten ve âdil bir imama âsî olmaktan** (karşı gelmekten) **menediyorum**."

4. Kimseye -bilhassa öldükten sonra- lânet okumamak:

Hz. Mesruk anlatıyor: Bir gün annemiz Hz. Âişe'nin yanına gitmiştim. Hz. Âişe: "**Lânet olası falanca ne yapıyor?**" diye sordu. Ben de: "**O öldü**" dedim. Bunun üzerine Hz. Âişe Vâlidemiz hemen; "**Allah rahmet etsin."** buyurdu. Ben de: "**Yâ Âişe! Biraz evvel lânet ettiğine şimdi rahmet mi okuyorsun?**" dedim. Hz. Âişe Vâlidemiz: "Rasûl-i Ekrem'in,

لاَ تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا ۞

Yani: "**Ölülere sövmeyin, lânet okumayın. Onların arkasından atıp tutmayın. Zira onlar, ne gönderdilerse ona ulaşmışlardır."** buyurdu, dedi.

Yine Peygamberimiz;

لاَ تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فَتُؤْذُو بِهَا الْأَحْيَاءَ ۞

Yani: "**Ölülere sövmeyin. Onunla geridekiler rahatsız olur ve size sıkıntı verirler."** buyurdu...

Hele hele ölüsü dirisinden berbat olanlardan olursa...

5. Şakanın ölçüsü ve fazlasının afetleri...

Rasûlüllah Efendimiz, yirmi üç senelik Peygamberlik hayatında tespit edilebilen üç şaka yapmıştır; ama üçünde de hak konuşmuş, yalan söylememiştir. Şöyle ki:

a) Bir koca karıya rastladığında ona; "**Koca karılar cennete giremez."** buyurmuş. Koca karı da üzülüp ağlamaya başlayınca; "**Şaka yaptım, üzülme. Âhirette herkes en iyi devresine getirilir de cennete öyle girer."** demek istedim buyurdu.

b) Yaşlı bir deveyi görünce; "**Bu yavru deve de kimin?**" buyurdu. Ashâb: "**Yâ Rasûlallah! Bu yavru değil, yaşlıdır."** dediler. Peygamberimiz: "**Şaka ettim. Çünkü her yaşlı** (neticede) **bir annenin yavrusu, değil mi?**" buyurdu.

c) Yine Peygamberimiz bir Sahâbî'ye; "**Senin gözünde ak görüyorum."** buyurdu. Sahâbî, gözüne ak indiğini zannederek üzülünce, Peygamberimiz: "**Herkesin gözünün yarısı ak değil mi? Onu kast ettim."** buyurdu...

Bunların dışında ayrıca ifrata varan mizah-şaka fazla gülmeye, fazla gülmek de kalbi öldürmeye sebep olur. Bunun için Peygamberimiz buyuruyor ki:

إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ يُضْحِكُ جُلَسَائَهُ يَهْوِي بِهَا فِي النَّارِ أَبْعَدَ مِنَ الثُّرَيَّا ۞

Yani: "**Kişi yanındakileri güldürmek için bir şeyler konuşur** (buna ehemmiyet de vermez, atar tutar). **Hâlbuki bu söz sebebiyle o, Süreyya Yıldızı'ndan daha uzak bir mesafede ateşe atılır.**"

BİR VÂKIÂ

Ehlullahtan biri gülen bir kardeşini görünce, ona şu âyet-i celîleyi okudu:

وَاِنْ مِنْكُمْ اِلاَّ وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ۞

Meali: "**İçinizden hiçbiri istisna edilmemek üzere o cehenneme hepiniz mutlaka uğrayacaksınız. Bu, Rabbinin katında kesinleşmiş bir hükümdür**." *(Meryem, 19/71)* Bu haberi aldın mı, dedi. O gülen kardeşi de evet aldım, duydum, dedi. Bu sefer o zât; peki, o cehenneme girmeyeceğine veya girip çıkacağına dair, bir ikinci haber aldın mı, diye sordu. Öbürü, hayır almadım deyince, peki öyleyse bugün böyle nasıl gülebiliyorsun?" dedi ve o adam ömrü boyu bir daha kahkaha ile gülmedi.

⁂

Hz. Ömer (ra) buyuruyor ki: "**Çok gülenin heybeti azalır. Şaka yapan eğlenceye alınır. Çok konuşan çok yanılır. Çok yanılanın ise hayâsı azalır. Hayâsı azalan kimse, şüpheli şeylerden kaçınmaz olur. Şüpheli şeylerden kaçınmayanın da kalbi ölür**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 287-88)*

Yine **Hz. Ömer**'e, ölüm döşeğinde iken "**Hz. Ali**'yi yerine vekil ve halîfe tayin etsen, nasıl olur?" dediklerinde, buyurmuş ki: "**Hayır olmaz! Çünkü o mizahı çok sever**."

Şu halde herkes diline sahip olmak ve lüzumlu şeylerle meşgul olup, lüzumsuzları terk etmek için kendine ve çevresine dikkat etmesi, iyi ahlâk sahibi olması ve iyilerle olması gerekir.

⁂

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.), **Taberânî**'nin (rh) rivâyet ettiği şu hadîsi çokça okur ve talebelerine nasihat ederdi:

جَالِسُوا الْكُبَرَاءَ وَسَائِلُوا الْعُلَمَاءَ وَخَالِطُوا الْحُكَمَاءَ ۞

Mânâsı: "**Büyüklerle** (Allah dostlarıyla) **oturunuz. Bilmediklerinizi gerçek âlimlerden sorunuz ve hikmet sahibi insanlara karışıp onların arasında yaşayınız**."

Bu hadîsi naklettikten sonra da buyururlardı ki: "**Âlimler bir takım ilimleri bilirler. Ahkâm-ı zâhireyi onlara sor ve geç. Hukemâ ile görüşmek emniyet mahallidir** (insanı emniyette kılar). **Lâkin bu, şüphesiz Avrupa'nın yalancı hukemâsı değil, İslâm'ın hikmetşinaslarıyla görüşmek demektir. Küberâ ile musâhabe, yani Ehlullah ile her daim beraber olmak, konuşmak, görüşmek, insanı azîm** (çok büyük, pek yüce) **esrâr-ı İlâhî ile şerefyâb kılar**."

Yine **Hz. Üstâz** buyurdu ki: "**Evlatlarım! Ağzınızdan çıkan sözlere dikkat edin ve sözlerinize sahip olun. Kalemini kaybeden bir adama, bulan kimse gelir de;** 'Kalemin bu mu?' **diye sorarsa, o adam hiç tereddüt etmeden;** 'Evet bu!' **der ve malına sahip çıkar. Binaenaleyh sizler de söylediğiniz sözler hakkında biri karşınıza çıkıp da;** 'Bunu sen mi söyledin?' **dediği zaman, gayet rahat bir şekilde;** 'Evet ben söyledim' **diyebilmelisiniz.**"

DÜN ÜLKEMİZİ ZİYARET EDİP HÂTIRÂT YAZAN GARPLILAR

"**Türk'ün ahlâkı, iyilik telkinatı alarak değil, kötülük görmeyerek ve kötü söz duymayarak teşekkül ediyor. Türkler, çok kızarlarsa, ancak 'Vallahi-Billahi' derler.**" diyen Avrupalılar, şimdi gelip biz tilmizlerinden ister ağız dolusu, ister stat dolusu küfür ithal edebilirler. Sokaklarda, statlarda duyduklarımıza alıştık da ya şu Türk Büyük Millet Meclisi'nde söylenenlere, duyduklarımıza ne diyeceğiz?

AKTÜALİTE

Bugün bazı basın-yayın organları paparazzi programları ile papaların, hahamların evine giremiyor; amma bizlerin yatak odalarına, en mahrem noktalarımıza kadar girip, utanmadan bütün rezilliklerimizi dünyaya teşhir edebiliyorlar.

ve Bir Latîfe

Çıkar Ağzından Baklayı

Vaktiyle eşkıyânın biri, gençliğinde yapmadık etmedik hiçbir mel'anet bırakmamış. Yaşlanınca aklı başına gelmiş ve tevbe edip adam olmak niyetiyle memleketin en büyük şeyhine gidip mürîd olmuş. Samimi bir mürîd olarak da şeyhinin gözünde bayağı değer kazanmış. Diline sahip çıkması için de şeyh, ağzına bakla koymasını ona tavsiye etmişti.

Şeyhi bir gün onu da yanına alarak çarşıya çıkmışlar. Dergâhları çarşıya oldukça uzakmış. Çarşıdan dönerlerken, müthiş bir fırtınaya yakalanmışlar. Üstâzının sırılsıklam ıslandığını gören yeni mürîd sağa-sola bakıyor, birisinin onları görüp davet etmesini bekliyordu. Tam bu anda saray gibi bir evin üçüncü katından bir genç kız camı açıp; "**Şeyh Efendi! Biraz durur musunuz?**" demiş. Şeyh Efendiyle mürîdi de durup beklemişler. Ha kapıyı açtı davet etti, ha davet edecek diye, birkaç dakika da öyle durup bekleyince, iyice ıslanmışlar. Derken kızcağız tekrar aynı pencereyi açmış; "**Teşekkür ederim. Artık gidebilirsiniz. Ninem demişti ki tavuğu kuluçkaya yatırdığında neye bakarsan, piliçlerinin tüyleri onun gibi olur. Ben de piliçlerimin tüyleri sizin sarığınız gibi kat-kat olsun diye sizi beklettim.**" O güne kadar dilini fuzûlî şeylerde kullanmasın diye, ağzına bakla koyup gezen mürîde üstâzı dönmüş: "**Oğlum! Zamanı geldi, yeri geldi artık, çıkar ağzından baklayı!**" demiş ve öfkeyle yollarına devam etmişler.

İşte çıkar ağzından baklayı darb-ı meseli de buradan kalmış...

ŞİİRLER

Asrın bir umdesi var; hak kapanındır
Söz haykıranın, mantık ise şarlatanındır
Geçmez ele bir pâye, kavuk sallamayınca,
Kürsî-yi liyâkat puşt, pezevenk olanındır
Neyzen Tevfik şahsi görüşüm şu ki:
bu şiir ve bu isim bu kitaba uygun değil

⁂

Cihan bağında ey âkil, budur makbul-i ins ü cin
Ne kimse senden incinsin, ne sen kimseden incin

Lâ Edrî

64. DERS:

Borçlanmak ve Borç Vermek

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مَنْ ذَا الَّذِى يُقْرِضُ اللهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ اَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُطُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾

Meali: "**Kimdir o kimse ki Allah'a güzel bir ödünç** (gönül hoşnutluğu ve sırf O'nun rızâsı için) **versin de Allah da ona kat kat mükâfatını ihsân buyursun. Allah darlık da verir genişlik de verir.** (Kimine rızkını daraltır kimine de bol bol verir.) **Sizler** (hesap vermek için) **O'na döndürülüp götürüleceksiniz**." *(el-Bakara, 2/245)*

Dikkat: Verecek olan insana da şâmildir ve o zaman mânâ şöyle olur: "Allah kiminin göğsünü genişletir, o rahatlıkla verebilir; kiminin göğsünü daraltır, onu cimri kılar, o da asla veremez.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...وَيُؤْثِرُونَ عَلٰى اَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

Meali: "**Kendileri zarûret** (ihtiyaç) **içinde bile olsalar, onları** (kardeşlerini) **kendi nefisleri** (öz canları) **üzerine tercih ederler** (kendilerinden önde tutarlar). **Kim de nefsinin cimriliğinden** (tamahkârlık hastalığından) **korunursa, işte onlar felâha/umduklarına erenlerdir** (kurtuluşa-saâdete nâil olanlardır)." *(el-Haşr, 59/ 9)*

İSLÂM'DA ÖNCELİK KANAATKÂR OLMAK, KİMSEYE EL AÇMAMAKTIR

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَخَرَجَ عَلٰى قَوْمِهِ فِى زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا اُوتِيَ قَارُونُ اِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ۞ وَقَالَ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللهِ خَيْرٌ لِمَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلَقّٰيهَا اِلَّا الصَّابِرُونَ﴾

Mealleri: "(Kârûn) **ziyneti** (debdebesi-ihtişamı) **içinde kavminin karşısına çıktı. Ve dünya hayatını arzu edenler** (yalnızca dünya hayatını isteyenler), **ne olurdu Kârûn'a verilen** (şu servetin) **bir benzeri bize de verilmiş olsa idi. O hakîkaten büyük bir devlet sahibidir** (bu çok büyük bahtiyarlıktır, talihtir deyip imrendiler)**! Kendilerine ilim verilenler de** (onlara) **şöyle dedi: "Yazıklar olsun size! Allah'ın sevabı** (mükâfatı**) îmân ve amel-i sâlih işleyenler için ondan çok daha hayırlıdır. Buna da ancak sabredip sebât edenler kavuşturulur**." *(el-Kasas, 28/79-80)*

Hz. Ömer zamanında Müslümanlar bütün bölgeyi fethedip, çok servet ü samana mazhar olunca Hz. Ömer bundan çok hislenmiş ve buyurmuş ki:

لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صلعم يَظَلُّ الْيَوْمَ يَلْتَوِي، مَا يَجِدُ دَقَلاً يَمْلَؤُ بِهِ بَطْنَهُ ۞

Yani: "**Hamd olsun ki ben, Rasûlüllah'ın açlıktan iki büklüm kıvranıp da âdî hurmadan karnını doyuracak kadar bile bir şey bulamadığı günleri gördüm**." *(Müslim: Riyâzu's-Sâlihîn, 471 No'lu Hadis)*

Yine Rasûlüllah'ın (sav) açlıktan karnına taş bağladığı zamanlar olmuştu. İşte böyle günlerden birinde Uhud dağı; "**Yâ Rasûlallah! Altın olarak sana ilticâ edeyim mi?**" deyince, Allah'ın Rasûlü; "**Hayır!**" demiş, kabul etmemiş ve şöyle buyurmuştu:

اللّٰهُمَّ لاَ عِيشَ إِلاَّ عِيشُ الْآخِرَةِ ۞

Mânâsı: "**Allah'ım, hayat ve yaşayış ancak ve ancak âhiret hayatı ve yaşayışıdır**."

İşte bu hadîsin ve bu hâdisenin icabı olsa gerektir ki bugün dünyanın en kaliteli altını Uhud dağından çıkartılmaktadır.

Yine Peygamberimiz buyurmuş ki:

كُنْ وَرِعًا تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ، وَكُنْ قَنِعًا تَكُنْ أَشْكَرَ النَّاسِ، وَأَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا ۞

Mânâsı: "**Verâ sahibi ol ki insanların en âbidi olasın. Kanaat sahibi ol ki insanların şükredeni olasın. Kendin için sevdiğini insanlar için de sev ki gerçek mü'min olasın**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 33)*

Yine buyurmuş ki:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَسْلَمَ وَرُزِقَ كِفَافًا وَقَنَّعَهُ اللهُ بِمَا اَتَاهُ ۞

Mânâsı: "**Müslüman olan ve yeteri kadar rızka mazhar olan Allah'ın verdiğine kanaat eden Müslüman mutlaka felâha ermiştir**." *(Müslim'den)*

Bizleri dünyaya dalmamaya çağıran, davet eden Peygamberimiz şöyle îkâz buyuruyor:

إِنَّ هٰذَا الدِّينَارَ وَالدِّرْهَمَ أَهْلَكَا مَنْ قَبْلَكُمْ وَهُمَا مُهْلِكَاكُمْ ۞

Mânâsı: "**Şu altın ve gümüş paralar var ya, muhakkak ki onlar sizden evvelkileri helâk etti ve sizi de helâk edecektir**." *(Câmiu's-Sagîr, c. 1, s. 100)*

Yine Rasûlüllah (sav) şöyle duâ buyuruyor:

اللّٰهُمَّ اكْفِنِي بِحَلاَلِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ ۞

Mânâsı: "**Allah'ım! Bana helâlini ihsân et ve beni haramdan muhâfaza et. Allah'ım! Beni fazlınla zengin et, başkasına muhtaç etme**." *(Tâc, c. 1, s. 115)*

Peygamberimiz bu duâyı –bâhusûs- borçtan kurtulmak isteyenlere de tavsiye etmiştir.

Borç mevzuunda da şöyle ikazda bulunmuştur:

إِيَّاكُمْ وَالدَّيْنَ فَإِنَّهُ هَمٌّ بِاللَّيْلِ وَمَذَلَّةٌ بِالنَّهَارِ ۞

Mânâsı: "**Sizi borca dalmaktan sakındırırım** (borçtan sakınınız). **Çünkü o,** (mü'min için) **gece bir üzüntü kaynağıdır** (uykusunu-huzur ve sükûnunu bozar), **gündüz ise bir mezellettir** (zillet-zelillik, hakaret-aşağılanma sebebidir, kişiyi insanlar arasında küçük düşürür). *(Muhtâru'l-Ehâdis, s. 51)*

Dikkat: Rasûlüllah Efendimiz huzuruna bir cenaze getirildiğinde, cenazenin namazını kılmazdan önce; "**Borcu var mı?**" diye sorardı. **Yok** denilirse, geçip cenazesini kıldırırdı. Eğer borcu olduğu söylenirse, o zaman da; "**Alın cenazenizi kılın."** deyip yürür giderdi. Nitekim bir defasında bir cenaze geldi. Rasûlüllah Efendimiz yine sordu: "**Borcu var mı?**" diye. Yakınları; "**Dört dirhem borcu var."** dediler. Onun üzerine Peygamberimiz namazını kıldırmadı, cemaat arasındaki Abdurrahman bin Afv; "**Yâ Rasûlallah! Onun borcunu ben üzerime alıyorum, yine kıldırmaz mısınız?**" deyince, Peygamberimiz dönüp onun cenazesini kıldırmışlardı.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Bilâl'e de; "**Ya Allah yolunda infâk ya cehennem."** buyuruyor. Hz. Bilâl hâdiseyi şöyle anlatıyor:

Bir gün Rasûlüllah Efendimiz bana: "**Yâ Bilâl! Fakir olarak öl, zengin olarak ölme!**" buyurdu. Ben de; "**Ey Allah'ın Rasûlü, bu nasıl** (mümkün) **olabilir?**" dedim. Peygamberimiz de; "**Şöyle yap**" diye emretti: "**Sana gelen rızkı biriktirip saklama, muhtacı bulunca hemen hediye ver**."

Yine "**Yâ Rasûlallah! Bu benim için mümkün müdür, yani bunu yapabilir miyim?**" deyince, Peygamberimiz kızdı ve bana: "**Ya dediğim şekilde davranırsın ya da cehennem."** buyurdu. *(Levâkihu'l-Envâr, s. 204)*

Bir Hadîs-i Şerîf:

تَجَافُوا عَنْ ذَنْبِ السَّخِيِّ فَإِنَّ اللهَ آخِذٌ بِيَدِهِ كُلَّمَا عَثَرَ ۞

Mânâsı: "**Cömertin günahından uzaklaşın** (onun kusurlarına bakmayın, görmemezlikten gelin**). Zira o, ne zaman ayağı kaysa, muhakkak ki Allah onun elinden tutar** (düşmesini önler)." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 542)*

Nitekim yukarıda Benî Amber hâdisesinde görmüştük. Rasûlüllah'a ihânet eden Amber kabîlesinden bir takım esirler Huzur-i Rasûlillah'a getirilmiş, Peygamberimiz de Hz. Ali'ye bunların ihânetlerinin cezası olarak boyunlarının vurulmasını emretmişti. Yalnız içlerinden birini ayırmış ve; "**Bunu öldürmeyin, sağ bırakın."** demişti.

Bunun üzerine Hz. Ali: "**Yâ Rasûlallah! Allah'ımız bir, dinimiz bir, buna göre bunların hepsinin suçu da bir, öyle ise bunu içlerinden neden ayırıyoruz?**" Peygamberimiz de buyurmuştu ki:

يَا عَلِى، نَزَلَ عَلَيَّ جِبْرِيلُ فَقَالَ: أُقْتُلْ هٰؤُلاَءِ وَاتْرُكْ هٰذَا فَإِنَّ اللهَ تَعَالَى شَكَرَ لَهُ سَخَاءً فِيهِ ۞

Mânâsı: "Yâ Ali! Cebrâil (as) bana geldi ve; "**Şunların hepsini öldürün ama şunu sağ bırakın."** buyurdu; çünkü bu kavminin en cömertiymiş, Allah ona teşekküren onun sağ bırakılmasını emretti.

BİR HADÎS-İ ŞERİF VE BUNUNLA ALAKALI GÜZEL BİR LATÎFE

Sevgili Peygamberimiz;

اَلْقَنَاعَةُ كَنْزٌ لاَ يَفْنَى ۞

Yani: "**Kanaat bitmeyen-tükenmeyen bir hazinedir."** buyurmuş.

Meşhur Koca Râgıb Paşa bir gün sadârette (başbakanlıkta) oturmuş, devlet işlerine bakıyor. Garibin biri de huzuruna girebilmek için bütün mâniaları bin bir çile ile aşıp, ondan yardım talebi ile alâkalı dilekçesini götürmüş ve Koca Râgıb Paşa'ya uzatmış.

Râgıb Paşa'nın da o gün canı çok sıkkın imiş. Dilekçeyi verene hiç bakmadan dilekçesinin altına;

اَلْقَنَاعَةُ كَنْزٌ لاَ يَفْنَى

Yani: **Kanaat bitmeyen hazinedir, kanaat et,** diye not düşmüş imzalayıp garibe vermiş.

Garip adam dilekçeyi almış ve notu görünce, hemen orada ilave edip, Paşa'ya uzatmış.

بَعْدَ الْأَكْلِ وَالشُّرْبِ وَالسُّكْنَى ۞

Yani: Kanaat bitmeyen hazinedir amma yiyecek, içecek ve mesken temin ettikten sonra. Bu hazırcevaplık Paşa'nın çok hoşuna gitmiş ve garibin talebini, arzusunu yerine getirmiş.

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyurdu ki:

"**Bir gizli yerde define bulsanız, bunun beşte birini Beytülmâl'e** (hayra) **vermezseniz, o para size helâl olmaz**."

Peki, helâl olmayınca ne olur? Mahkeme-i Kübrâ'da, ödemediğiniz o borcun ve yediğiniz, harcadığınız haramın hesabını vermeye mahkûm olursunuz.

ŞİİRLER

Fuzûlî günümüzle alâkalı diyor ki:

Devru cevrinden ten ü canımda rahat kalmadı
Sûret-i halimde âsâr-ı feragat kalmadı
Mihnet ü gam çekmeye artık takat kalmadı
Rahim kıl devletlû sultanım, mürvet çağıdır

Ve bir cinas

Uğrarız sadmesine her gelenin
Bu da bir çiftesi, bir hergelenin

Yusuf Ziya Ortaç

65. DERS:

Hediyeleşmek, Rüşvetten Kaçınmak

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِنِّى مُرْسِلَةٌ اِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ۞ فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمٰنَ قَالَ اَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ فَمَا اٰتٰنِيَ اللهُ خَيْرٌ مِمَّا اٰتٰيكُمْ بَلْ اَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ﴾

Mealleri: "**Ben** (şimdi) **onlara** (Hz. Süleyman'a) **bir** (heyetle) **hediye göndereyim de bakayım; elçiler ne** (gibi bir sonuç) **ile geri dönecekler?** (Hediyem kabul mü edilecek yoksa red mi edilecek? Elçiler hediyelerle) **gelince Süleyman şöyle dedi: "Siz bana mal ile yardım mı etmek istiyorsunuz? Bakın, Allah'ın bana verdiği** (mülk ve nübüvvet), **size verdiğinden daha hayırlı** (daha iyi ve daha faziletli)**dir. Doğrusu siz hediyenize güvenip, onunla ferah duyuyor** (böbürleniyor)**sunuz**." *(en-Neml, 27/35-36)*

ÂYETLERLE İLGİLİ MALUMAT

Hz. Süleyman'ın postası olan **Hüdhüd** kuşu uzun zaman görülmemiş, **Hz. Süleyman**'ın da ona canı sıkılmıştı. Nihayet **Hüdhüd** kuşu gelince, **Hz. Süleyman**'a, **Sebe'** ülkesine gittiğini ve oranın **Belkıs** isminde bir kraliçe ile idâre edildiği haberini getirdi. **Süleyman** aleyhisselâm da **Belkıs**'a **Besmele** ile başlayan bir mektup yazıp, gelip îmân etmesini ve teslim olmasını emretti. **Belkıs** da buna mukâbil bir heyetle **Hz. Süleyman**'a hediyeler göndererek onu cezbetmeye ve ne diyeceğini öğrenmeye çalıştı. İşte bu âyetler bizlere bu durumdan bahsediyor, onu haber veriyor.

İSLÂM'DA HEDİYELEŞMEK CAİZ OLMANIN ÖTESİNDE SÜNNETTİR

Nitekim Peygamberimiz;

تَهَادُّوا تَحَابُّوا وَتَصَافَحُوا يَذْهَبُ الْغِلُّ عَنْكُمْ ۞

Mânâsı: "**Birbirinize hediyeler veriniz ki sevişesiniz. Musâfaha ediniz ki Allah içinizden gıll u gışı** (kin ve hîleyi yani gizli düşmanlık, kötülük, kandırma ve dalavereyi) **gidersin.**" Hz. Âişe Vâlidemiz de buyuruyor ki:

إِنَّهُ ع م، يَقْبَلُ الْهَدِيَّةَ وَيثِيبُ عَلَيْهَا ۞

Yani: "**Rasûlüllah** (sav) **hem hediye kabul eder hem de ona karşılık hediye vermeye çabalardı. Eğer o anda mukâbele edecek bir hediye bulamazsa, sonra mutlaka gönderirdi**."

Nitekim **Rasûlüllah Efendimiz'i**n oğlu **İbrahim**'i dünyaya getiren **Mâriye** ismindeki hanımı yani annemiz **de Mısır Melîki Mukavkıs**'ın ona gönderdiği bir **hediye câriye** idi. **Rasûlümüz** onu âzâd etmiş ve nikâhına almıştı.

VE BİR MÛCİZE

Hz. Ebû Hureyre bir gün Rasûlüllah'ın (sav) abdestten sonra bir kere kullandığı havlusunu ondan istemiş, Rasûlüllah Efendimiz de ona hediye etmişti. Rasûlüllah'ın vefâtından seneler sonra havlu eskiyince Ebû Hureyre hizmetçisine; "**Git bunu artık tandıra** (ateş yanan ocağa) **at.**" diyor. Hizmetçisi götürüp havluyu ocağa atıyor; **ama havlu bir türlü yanmıyor**. O zaman Hz. Ebû Hureyre; "**Nasıl ateş ona dokunabilir, onu yakabilir ki o bir kere Rasûlüllah'a dokunmuştu.**" buyuruyor.

MÜŞRİK VE KÂFİRDEN HEDİYE KABUL ETMEMELİ

Çünkü bir müşrik Peygamberimiz'e bir deve hediye etmek istemiş, Peygamberimiz de ona; "**Sen Müslüman oldun mu?**" diye sormuştu. O da; "**Hayır"** deyince, Peygamberimiz:

فَقَالَ ع م: إِنِّي نَهَيْتُ عَنْ زَبَدِ الْمُشْرِكِينَ ۞

Yani. "**Ben müşriklerin hediyelerini kabulden menedildim** (Rabbim bunu bana yasakladı)." buyurdu ve müşriğin hediyesini almadı.

HEDİYESİNDEN DÖNENLER NE GİBİDİR?

Rasûlüllah Efendimiz buyurdu ki:

اَلْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ كَالْعَائِدِ فِي قَيْئِهِ ۞

Mânâsı: "**Verdiği bir hediyeyi yaptığı bir hîbeyi sonra pişman olup geri isteyen, kustuğunu yalayıp yiyen gibidir**." *(Tâc, c. 2, s. 240)*

Diğer rivâyette ise: "**Verdiği hediyeyi geri istemek bizde yoktur ki o, kustuğunu yalayan, yiyen köpeğe benzer, onun gibidir."** buyurdu.

ÂMİRLERİN VE İŞ BAŞINDAKİLERİN ALDIĞI HEDİYE RÜŞVETTİR

Peygamberimiz (sav), **İbn-i Utebiyye** ismindeki bir Sahâbîyi kabîlelerden zekât ve sadaka toplamaya memur ederek gönderiyor. Bu zât da gidiyor, zekât

ve sadakaları topluyor ve Rasûlüllah'ın huzuruna gelince, Rasûlüllah'a; "**Şunlar, şunlar, topladığım sadaka ve zekâttır ve Beytülmâl'e aittir. Şunlar, şunlar da bana hediye edildi, bunlar benimdir.**" diyor; ama saklamıyor.

Bunun üzerine Peygamberimizin çok canı sıkılıyor ve minbere çıkıyor evvelâ Allah'a hamd ü senâ ediyor sonra da:

مَا بَالُ عَامِلٍ أَبْعَثُهُ فَيَقُولُ هٰذَا لَكُمْ وَهٰذَا أُهْدِيَ لِي، أَفَلاَ قَعَدَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ أَوْ فِي بَيْتِ أُمِّهِ حَتَّى يَنْظُرَ أَيُهْدَى إِلَيْهِ أَمْ لاَ! وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لاَ يَنَالُ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنْهَا شَيْئًا إِلاَّ جَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَحْمِلُهُ عَلَى عُنُقِهِ بَصِيرٌ لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بَقَرَةٌ لَهَا خُوَارٌ أَوْ شَاةٌ تَيْعَرُ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْنَا عَفْرَتَيْ إِبْطَيْهِ ثُمَّ قَالَ: اللّٰهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ؟ اللّٰهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ؟ ۞

Yani: "**Benim âmil** (görevli) **olarak gönderdiğim kimseye ne oluyor ki dönünce şunlar Beytülmâl'in şunlar da bana hediye edildi, diyebiliyor. Eğer o kimse babasının veya anasının evinde otursa,** (ben onu o vazife ile göndermemiş olsaydım) **görecekti ki ona bu hediyeler geliyor mu gelmiyor mu?**

Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin olsun ki kim bu yolla bir mal edinirse, o mal onun boynunda bir yük olarak Huzurullah'a gelecek ki o ya bir deve sûretinde olup deve gibi bağırır olacak veya bir sığır gibi olup onun gibi seslenerek böğürerek gelecek veya bir koyun gibi olup onun gibi meleyerek gelecektir.

Sonra Peygamberimiz koltuk altları görünecek şekilde ellerini kaldırabildiği kadar semâya kaldırdı ve; 'Yâ Rabbî! Tebliğ ettim mi?" dedi ve bu ilticâsını üç defa tekrar etti." *(et-Tâc, c. 3, s. 54; Buhârî, Sahih, Hıyel, 15, Zekât, 67)*

يَا أَيُّهَا النَّاسُ! مَنْ عُمِّلَ مِنْكُمْ لَنَا عَلَى عَمَلٍ فَكَتَمْنَا مِنْهُ مِخْيَطًا فَمَا فَوْقَهُ فَهُوَ غِلٌّ يَأْتِي بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۞

Yani: "**Ey insanlar! Kim bizim işlerimizden bir iş ile görevlendirilir de sonra bir iğne veya daha fazlasını aşırır kendine mâlederse, kıyâmet günü o haramı yüklenmiş olarak gelir**."

BEYTÜLMÂL'E (HAZİNEYE) İHÂNET

Ebû Hureyre Hazretleri anlatıyor:

Hayber'in fethedildiğinde biz de Rasûlüllah ile harbe çıkmış idik. Altın ve gümüş olarak bir ganîmet elde edemedik. Sadece giyecek, yiyecek gibi şeyler elde etmiş idik.

Sonra **Rasûlüllah Kura Vadisi**ne doğru yöneldi, **Rasûlüllah**'a **Midam** isminde bir köle hediye edilmişti ve zenci idi. Bu köle orada Rasûlüllah'ın devesini hazırlarken, bir ok isabeti ile öldü. Ashâb da "**Cennet ona mübârek olsun."** dediler. Ve şehit olduğuna hükmettiler. Allah'ın Rasûlü ise; "**Asla!**" dedi ve ilave etti: "**Hayatımı elinde tutan Allah'a yemin ederim ki Hayber gününde ganîmetler paylaştırılmadan önce, bunun gizlice aldığı bir örtü yarın ateş olarak üstünde yanacak ve parlayacaktır**."

Müslümanlar bunu böylece Rasûlüllah'tan duyunca askerlerin arasından bir veya iki kişi de birer takım nalin getirip, ortaya koydular. Peygamberimiz; "**Bunlar da getirilmese idi, sahipleri için cehennemden birer ateş olacak ve alanlarını yakacaktı.**" buyurdu. *(Büyük Dini Hikâyeler, s. 201)*

Merhum Ağabeyimiz Kemâl Bey de sık sık; "Şu iki kimseye hakkımı asla helâl etmem!" derdi.

1. Hizmetteki muvaffakiyeti kendinden bileni…
2. Beytülmâl'e el uzatanı...

RASÛLÜLLAH VE HEDİYE ANLAYIŞI

Selmân-ı Fârisî Hazretleri uzun yıllar Bursa'dan başlayarak ve çeşitli papazlara hizmet ederek Şam'a kadar gidiyor. Şam'daki hizmet ettiği son papaz ona; "**Artık ahir zaman Peygamberinin devri geldi. Sen onu bul, ona îmân et, ona intisâb et**" diyor ve ölüyor. Selmân-ı Fârisî Hazretleri eşkıyânın eline düşüyor, onu esir edip satıyorlar. Onu alan ise Medineli bir Yahudi'dir ve Medine'ye getiriyor. Hz. Selmân son papazdan, **ahir zaman Peygamberinin vasıfları nelerdir, ben onu nasıl bulacağım, nasıl tanıyacağım**, diye sormuştu. O da ona; "**Âhir zaman Peygamberinin üç vasfı olduğunu**" söylemişti.

1. Âhir zaman Peygamberi asla sadaka kabul etmez ve sadaka yemez.

2. Âhir zaman Peygamberi hediyeyi kabul eder ve yer.

3. Onun sırtında Peygamberlik mührü vardır.

Hz. Selmân esir edilip **Medine**'ye gelince, **Rasûlüllah Efendimiz** de **Mekke**'de Peygamberliğini ilan etmişti. Onun bir gün Medine'ye geleceği haberleri duyuluyor ve Medine'de yolu bekleniyordu. Selmân, efendisinin emriyle hurma ağacına çıkmış, ona hurma topluyordu. Bahçeye koşup gelen birisi, Yahudi efendisine; "**Sen burada duruyorsun! Senin haberin yok mu? Muhammed, Medine'ye geldi?**" diye bağırınca, Selmân-ı Fârisî heyecandan çıktığı ağaçtan yere düştü. İlk fırsatta eline bir tabak hurma alarak Peygamberimizin huzuruna çıktı. Peygamberimiz de onu keşfederek ismiyle ona hitap etti ve; "**Bu nedir Yâ Selmân?**" buyurdu. Selmân da; "**Sadakadır"** dedi. Peygamberimiz; "**Biz peygamberler topluluğu sadaka kabul edip yemeyiz."** buyurdu. Selmân geriye evine döndü.

Ertesi gün yine bir tabak hurma ile gelip Rasûlüllah'ın önüne koydu. Peygamberimiz yine sordu: "**Bu nedir Yâ Selmân?**" Bu defa Selmân: "**Bu benim**

size hediyemdir." dedi. Peygamberimiz de Ashâbını davet etti ve hep beraber yediler. Böylece Selmân, papazından öğrendiği üç vasıftan ikisini Rasûlüllah'ta görmüş oldu; ama Selmân'ın asıl öğreneceği bir şey vardı; o da **sırtında mühür** var mı yok mu? Bunun için bir fırsatını buldu ve yavaş yavaş Rasûlüllah'ın arkasına yöneldi. Peygamberimiz onu da keşfetti ve sırtındaki hırkasını kaldırarak; "**Bak bakalım var mı, Yâ Selmân!**" deyince, Selmân dayanamadı hemen mührün üzerine kapanıp onu öptü ve Müslüman oldu. Sonra da Allah'a yalvardı: "**Yâ Rabbî! Bunca ömrüm boşuna geçti, bana bir o kadar daha ömür İslâm içinde bahşet. İhsan et**" dedi ve rivâyete göre **iki yüz elli sene yaşamış** oldu.

Hz. Ebû Bekir onu **Yemen**'e vâli gönderirken, **Rasûlüllah**'ın medfûn olduğu Ravza'ya sırtını dönmemek için hem merkebine ters binmiş hem de **Medine** gözden kayboluncaya kadar hüngür hüngür ağlamıştı. İşte bu **sadâkat ve bu edep de ona, Silsile-i Sâdât'ın ikinci halkası olma şerefini getirmişti**. *(Mevâhib-i Ledünniyye-i Ledünniyye Kenarı, c. 1, s. 11)*

HEDİYENİN EN BÜYÜĞÜ NEDİR?

مَا أَهْدَى الْمَرْءُ الْمُسْلِمُ لِأَخِيهِ هَدِيَّةً أَفْضَلُ مِنْ كَلِمَةِ حِكْمَةٍ يَزِيدُهُ اللهُ بِهَا هُدًى أَوْ يَرُدُّهُ عَنْ رَدِيٍّ ۞

Mânâsı: "**Müslüman bir kimse,** (din) **kardeşine öğrendiği hikmetli bir söz söylemekten daha iyi bir hediye veremez. Bu öyle bir hikmet ki Allah Teâlâ onunla, ona** (din kardeşine) **hidâyeti çoğaltır yahut onu bir felaketten kurtarır**." *(Muhtâru'l-Ehâdis, s. 128, Hadis No: 1032)*

Bazı ilim ehli demiştir ki:

Yani: Misafir mümkün olduğu kadar alaka, izzet, ikram ve hediyelerle memnun edilip gönderilmelidir. Eğer bir ev sahibi misafirine izzet ve ikram eder; hediyeler verip onu memnun ederek gönderirse Mevlâ da ona on nimet ihsân eder ki onlar şunlardır:

1. Mahşer günü ona hulleler, güzel elbiseler ihsân eder.
2. Ziynetler verir, onu süsler.
3. Ona rızıklar, nimetler, yemekler ikram eder.
4. İçilecek en nefis meşrûbatlar lütfeder.
5. Ona iyi komşular verir.
6. Hizmetçiler ihsân eder.
7. Mağfireti ile muâmele eder.
8. Cennetini bahşeder.
9. Rızâsıyla muâmele eder.
10. Ona Cemâlini (Cemâliyle şereflenmeyi) nasip eder. *(Şir'atü'l-İslâm, s. 427)*

YALAN BİR MÜJDEYE KARŞILIK VERİLEN HEDİYE

Şems-i Tebrizî'ye bir **Yahudi** gelerek; "**Müjde! Dostun Mevlânâ seni ziyarete geliyor."** demiş ve müjdesini istemiş. **Şems-i Tebrizî** de o anda elinde avucunda ne varsa, onu müjdelik olarak **Yahudi**ye vermiş. Ama **Mevlânâ** Şems-i Tebrizî'ye gelmemiş, duruma muttali' olanlar, Şems'e: "**Yahudi seni kandırdı!**" demişler. Şems de onlara; "**Hayır, Yahudi beni kandırmadı. Ben; 'Mevlânâ geliyor, seni ziyarete gelecek' haberinin yalanına** (bile bile) **elimdekileri verdim. Eğer gerçekten Mevlânâ beni ziyarete gelse, ben de bunu kesin bilsem, müjde olarak canımı verirdim."** der. *(Halkadan Pırıltılar)*

TARİHTEN RÜŞVETLE İLGİLİ HATIRALAR

Yıldırım Bâyezîd bir kere **Bursa**'da şâhit olarak mahkemeye çağrılmış, fakat hâkim iki sebepten şâhitliğini kabul etmemiş, reddetmişti.

1) Sen içki içiyorsun, sarhoşsun. Sarhoşun şâhitliği dînen makbul değildir.
2) Sen mazeretsiz cemaati terk ediyorsun, cemaati terk edenin şehâdeti kabul edilmez.

Sonra **Yıldırım** hâkimlerin de rüşvete daldıklarını öğreniyor ve bunu tahkik ettiriyor. Maalesef **yüz kadar hâkimin hediye kabul ettiğini** (ki iş başındakilerin kabul ettiği hediye rüşvettir) **öğrenince onları topluyor, Bursa'da bir ahşap eve hapsediyor. Niyeti o ahşap evle birlikte hepsini yakmaktır**.

Sadrâzam (Başbakan) Ali Paşa, Padişahın nedîmini (sırdaşını) buldu, ona birçok hediyeler ve behiyeler verdi, durumu anlattı ve bu işe bir çare bul, dedi. Nedîm de: Padişahın huzuruna girdi ve; "**Mühim bir işim var, Bizans'a** (İstanbul'a) **gitmek için izin istiyorum."** dedi. Padişah da merak edip, sordu: "**Ne imiş işin?**" dedi, Nedîm de: "**Oradan yüz papaz alıp getireceğim ki bu yakacağın kadıların yerine davalara baksınlar."** dedi. Padişah da kızarak; "**Benim adamım mı yok?**" deyince, Nedîm: "**Hâkimlik ilme mütevakkıftır. Adam bulmak yetmez, ehlini bulmak lazım."** dedi. Padişah "**Eğer bunlar vâkıf-ı şeriat olsalar (şeriatı bilseler), hükümleri ve amelleri rızâ-i İlâhî'ye muvafık olurdu.**" dedi. Nihayet Nedîm yalvardı yakardı ve hâkimlere verilen tahsîsatın az olduğundan, bunların bu sebeple o yola düştüklerinden bahisle Padişahı iknâ etti. Hem hâkimlerin kellelerini kurtardı hem de maaşlarını arttırdı. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 1, s. 121)*

OSMANLI SARAYINDA İLK RÜŞVET

Tarihçi *Ali Efendi* şöyle anlatır:

Bir gün Sarayda **Şemsi Paşa**nın yanında idim. Padişah **3. Murad**'ın yanından yeni ayrılmış gülüyordu (sene 1583). Sebebini sordum: "**Bugün Osmanlılardan, Kızıl Ahmedlilerin (kendi akrabalarını kastediyor) intikamını**

aldım da ona gülüyorum." demiş. "**Çünkü Osmanlılar bizim ecdâdımızı katlederek, ocağımızı söndürmüşlerdi. Ben de onların ocağını söndürecek bir başlangıç yaptım."** dedi.

Ne sûretle, nasıl yaptın, dedim. "**Rüşvete dadandırdım. Gerçi kırk bin altın büyük bir lokma idi. Fakat yutturdum. Artık gerisi gelir, bundan sonra rüşvet almaktan geri kalmazlar. Rüşvet alan devletler de pâyidâr olamazlar."** diyerek seviniyordu.

Ben de hemen dedim ki: "**En evvel İslâm devletinde rüşveti, neslinden olmakla iftihar ettiğiniz Hâlid bin Velîd, Hz. Osman'ın Halîfeliğinde ve bir bayram günü, başkalarının önüne geçmek için kapıcıya iki altın vererek icat etmişti. Siz de böylece ecdâdınızın yolundan gitmiş ve onun sünnet-i seyyiesini** (kötü âdetini) **yeniden ihyâ etmişsiniz**." **Şemsi Paşa** bu söze çok bozuldu ve bana verecek cevap bulamadı. "**Hoş, sen de çok şey bilirsin ya Ali!**" diyebildi. *(Zuhuri Danışman, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 8, s. 90)*

ALLAH'TAN HEDİYE

Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) Hazretlerinden evlatlarına-talebelerine güzel bir hediye... Buyuruyorlar ki:

"Birisinin sofrasından yemek yerken haram olduğu malum olursa, onu da yemek icap ederse; '**Yâ Rabbî! Sofra-yı İlâhînde bunu hediyen olarak kabul eyle.**' deyip öyle yemek lazımdır."

Ya da kısaca "**Hediyyetün minallah** (Allah'tan hediye)**"** diyerek yemek gerekir.

Böyle yendiği takdirde hem vebâlden kurtulmuş hem de o haram gıdaların sebep olabileceği mânevî kabızlığın önüne geçilmiş oluyor.

ŞİİR

Gitti su yollarını kıvrım kıvrım bilenler
Bir ot yığını kaldı kökünden kesilenler.

Tarihimi bir kefenlik bez gibi dürdüler
Beni dirilmesi yok, ölümle öldürdüler.

Yıkılan sarayımdan tek bir nakış kalmadı
Dışa mıhlandı gözler, içe bakış kalmadı...

Necip Fazıl

66. DERS:

Güzel Ahlâk

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لَقَدْ مَنَّ اللهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ اِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ اَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَاِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِى ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾

Meali: "**Yemin olsun! Allah mü'minlere bol bol ihsânda bulundu. Zira onlara, kendilerinden bir Peygamber gönderdi ki o onlara Allah'ın âyetlerini okuyor. Onları kötü huylardan temizliyor. Onlara Kitabı ve hikmeti öğretiyor. Velev ki daha önce açık bir sapıklık içinde bulunmuş olsunlar**." *(Âl-i İmrân, 3/164)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿نٓ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ۞ مَا اَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ۞ وَاِنَّ لَكَ لَاَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ۞ وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

Mealleri: "**Nûn, kaleme** (erbâb-ı kalemin) **dizip yazdıklarına yemin olsun ki sen Rabbinin ihsân buyurduğu nimeti sayesinde mecnun değilsin. Ve muhakkak sana** (tarafımızdan) **bitmez tükenmez bir ecir vardır. Ve sen gerçekten büyük bir ahlâk üzere** (gönderilmiş) **sin.** *(el-Kalem, 68/1-4)*

Rasûlüllah Efendimiz'in getirdiği ve tesis ettiği güzel ahlâkı, emsalsiz insanlığı ve medeniyeti iyi anlayabilmek için ondan evvelki Arabistan'a bir göz atmak elbette ki gerekir.

اَلْحُدُودَاتُ تَنْكَشِفُ بِأَضْرَارِهَا ۞

Yani: **Her şey zıddıyla daha iyi anlaşılır**, buyurulduğuna göre, o günkü Arabistan ne idi? Hattâ dünya ne haldeydi? Evvelâ bunu bir mercek altına almalı, sonra da o vahşi milletten, nasıl gökteki yıldızlar gibi parlayan insanlar (Ashâb) meydana geldi? Bunları o halden bu hale kim getirdi? Nasıl getirdi? Ona ibretle, dikkatle bakmalıdır. Sözün özü; öncelikle o günkü tarihe bir göz atmalıyız.

Nitekim Hz. Âişe Vâlidemize gelen bir heyet ondan Rasûlüllah'ın ahlâkını soruyor. Hz. Âişe Vâlidemiz de onlara kısaca; "**Siz Kur'ân okumuyor musunuz? Çünkü onun ahlâkı Kur'ân'dı** (yani Kur'ân ahlâkıydı)" diyor. Sevgili Peygamberimiz de zaten;

إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلاَقِ ۞

Yani: "**Ben dünyaya güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim.**" buyurmuyor mu?

Zira tetkik edildiğinde görülecektir ki: İki Cihan Serveri Efendimiz'de Hz. Âdem'in tevhîdi, Hz. Nuh'un şükrü, Hz. İbrahim'in dostluğu, Hz. Mûsâ'nın ihlâsı, Hz. İsmail'in sadâkati, Hz. Yakup ve Hz. Eyyûb'un sabrı, Hz. Dâvûd'un itizârı, Hz. Süleyman ile Hz. İsa'nın *(salavâtullahi ve selâmühü aleyhim ecmain)* tevâzûsu var idi. Ve onda bütün bu güzel peygamberlerin güzel ahlâkları zirveye ulaşmıştı. *(İ. Hakkı Bursevî, Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 4, s. 433)*

Nitekim **Kasîde-i Bürde**'de **Peygamberimiz** (sav) için buyuruluyor ki:

فَاقَ النَّبِيِّينَ فِي خَلْقٍ وَخُلُقٍ ... وَلَمْ يُدَانُوهُ فِي عِلْمٍ وَلاَ كَرَمٍ

فَإِنَّهُ شَمْسُ فَضْلٍ هُمْ كَوَاكِبُهَا ... وَيُظْهِرْنَ أَنْوَارَهَا لِلنَّاسِ فِي الظُّلَمِ

لَهُ هِمَمٌ لاَ مُنْتَهَى لِكِبَارِهَا ... وَهِمَّتُهُ الصُّغْرَى أَجَلُّ مِنَ الدَّهْرِ

Yani: "**O hem yaradılış güzelliğinde hem de ahlâk güzelliğinde bütün nebîlerden üstündür. Ne ilimde ne de keremde ona yaklaşamazlar. Çünkü o bir güneştir. Hepsinden faziletlidir. Diğerleri ise onun yıldızları mesâbesindedir. Onun nurunu karanlıklarda insanlara taşıdılar. Onun öyle himmetleri vardır ki büyüklerinin haddi hesabı yoktur. Onun en küçük himmeti ise en büyük mahlûk olan zamandan bile daha büyüktür**."

On sene Rasûlüllah'a bizzat hizmet eden **Hz. Enes** onun hakkında diyor ki:

قَالَ أَنَسٌ: مَا مَسَسْتُ دِيبَاجًا وَلاَ حَرِيرًا أَلْيَنَ مِنْ كَفِّ رَسُولِ اللهِ صلعم وَلاَ شَمَمْتُ رَائِحَةً قَطُّ أَطْيَبَ مِنْ رَائِحَةِ رَسُولِ اللهِ صلعم، وَلَقَدْ خَزَوْتُ رَسُولَ اللهِ صلعم عَشْرَ سِنِينَ فَمَا قَالَ لِي قَطُّ أُفٍّ وَلاَ قَالَ لِشَيْءٍ فَعَلْتُهُ لِمَ فَعَلْتَهُ، وَلاَ لِشَيْءٍ لَمْ أَفْعَلْهُ اَلاَ فَعَلْتَ كَذَا ۞

Yani: "**Ben Rasûlüllah'ın avucundan daha yumuşak ne bir kumaş, ne bir ipek tuttum. Ve ben Rasûlüllah'ın mübârek kokusundan daha güzel hiçbir koku da koklamadım. Ve ben O'na on sene hizmet ettim, bana o on sen içinde bir kere 'of' demedi. Yaptığım bir şey için bunu neden böyle yaptın?**

Veya yapmadığım bir şey için de keşke bunu böyle yapaydın, dediğini de duymadım." *(İmâm Nevevî, Riyâzu's-Sâlihîn, s. 439)*

GÜZEL AHLÂKIN ADEDİ VE ÇEŞİTLERİ

إِنَّ لِلّٰهِ ثَلاَثَ مِأَةٍ وَسِتُّونَ خُلُقًا مَنْ لَقِيَهُ بِخُلُقٍ مِنْهَا مَعَ التَّوْحِيدِ دَخَلَ الْجَنَّةَ، قَالَ أَبُو بَكْرٍ: هَلْ فِيَّ مِنْهَا يَا رَسُولَ اللّٰهِ! قَالَ ع م: كُلُّهَا فِيكَ يَا أَبَا بَكْرٍ وَأَحَبُّهَا إِلَى اللّٰهِ السَّخَاءُ ۞

Mânâsı: "**Allah Teâlâ'nın üç yüz altmış tane güzel ahlâkı vardır. Bunlardan biri bile bir mü'minde bulunursa, o mü'min o ahlâkla cennete girer**. Hz. Ebû Bekir: '**Yâ Rasûlallah! Bende onlardan acaba var mı?**" diye sordu. Peygamberimiz de: "**Sende hepsi var Yâ Ebâ Bekir**!" buyurdu. Devamla da buyurdu ki: "**Bu üç yüz altmış İlâhî Ahlâk'tan Allah'ın en sevdiği, cömertliktir**." *(İ. Hakkı Bursevî, age, c. 4 s. 33)*

وَجَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللّٰهِ صلعم مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ! مَا الدِّينُ؟ قَالَ ع م: حُسْنُ الْخُلُقِ، فَأَتَاهُ مِنْ قِبَلِ يَمِينِهِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ! مَا الدِّينُ؟ قَالَ ع م: حُسْنُ الْخُلُقِ، ثُمَّ أَتَاهُ مِنْ وَرَائِهِ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ! مَا الدِّينُ؟ فَالْتَفَتْ إِلَيْهِ، وَقَالَ ع م: أَمَا تَفَقَّهُ هُوَ أَنْ لاَ تَغْضِبَ ۞

Mânâsı: "Bir Sahâbe Peygamberimiz'e ön tarafından gelerek; "**Din nedir, Yâ Rasûlallah?**" diye sordu. Peygamberimiz de ona: "**Güzel ahlâktır.**" buyurdu. Yine aynı kimse bu defa Peygamberimiz'e sağ tarafından geldi ve; "**Din nedir, Yâ Rasûlallah?**" dedi. Peygamberimiz de yine ona: "**Güzel ahlâktır.**" diye cevap verdi. Bunun üzerine aynı adam bu defa Peygamberimiz'e arka cihetinden gelerek: "**Din nedir, Yâ Rasûlallah?**" deyince, Peygamberimiz bu sefer ona döndü ve; "**Anlamıyor musun? Din kızmamaktır, öfkelenmemektir.**" buyurdu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 48)*

Yine Peygamberimiz buyurdular ki:

أَنَا زَعِيمٌ رَبَضِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا، وَبِبَيْتٍ فِي وَسَطِ الْجَنَّةِ، مَنْ تَرَكَ الْكَذِبَ وَإِنْ كَانَ مَازِحًا، وَبِبَيْتٍ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ لِمَنْ حَسَّنَ خُلُقَهُ ۞

Mânâsı: "**Cennetin avlusunda bir ev verileceğine ben kefilim. O kimseye ki haklı da olsa o, mücadeleyi, münakaşayı terk ediyor. Cennetin ortasından bir ev verileceğine de kefilim; o kimseye ki o, yalanı terk ediyor. Cennetin en âlâ-yüce kısmından bir köşk verileceğine de kefilim, o kimseye ki o, ahlâkını güzelleştiriyor**." (İmâm Nevevî, age, Hadis No: 628)

إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ، وَأَقْرَبِكُمْ مِنِّي مَجْلِساً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقاً، وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَيَّ، وَأَبْعَدَكُمْ مِنِّي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، الثَّرْثَارُونَ وَالمُتَشَدِّقُونَ وَالْمُتَفَيْهِقُونَ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ عَلِمْنَا الثَّرْثَارُونَ وَالمُتَشَدِّقُونَ فَمَا المُتَفَيْهِقُونَ؟ قال: المُتكَبِّرُونَ ۞

Mânâsı: "**Kıyâmet gününde meclis** (mesafe) **yönünden bana en yakın ve en sevimli olanınız ahlâkı en güzel olanlarınızdır. En uzak ve sevimsiz olanlarınız ise gösteriş için lügat parçalayarak konuşanlarınız ile güzel konuşacağım diye kendilerini zorlayanlarınızdır. Bir de mütefeyhikûn olanlarınızdır**. Ashâb: 'Yâ Rasûlallah**! Sersârun ile müteşeddikun'u** (yani gösteriş için lügat parçalayarak konuşanlar ile güzel konuşacağım diye kendilerini zorlayanları) **bildik de mütefeyhikûn'u bilemedik, anlayamadık'** dediler, bunun üzerine Peygamberimiz: '**Onlar da kibreden** (büyüklük taslayan) **ve etrafına kibir saçanlardır'** buyurdu." *(İmâm Nevevî, age, Hadis No: 629)*

رَوَى الْحَسَنُ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ عَنْ جَدِّ الْحَسَنِ، إِنَّ أَحْسَنَ الْحَسَنِ اَلْخُلُقُ الْحَسَنُ ۞

Mânâsı: Hz. Hasan babasından (Hz. Ali'den), o da Hasan'ın dedesinden (Rasûlüllah'tan) rivâyet etti ki: "**Güzellerin en güzeli, güzel ahlâktır**."

Hz. Allah İbrahim aleyhisselâm'a vahyederek buyurdu ki:

أَوْحَى اللهُ تَعَالَى إِلَى إِبْرَاهِيمَ: يَا خَلِيلِي! حَسِّنْ خُلُقَكَ وَلَوْ مَعَ الْكُفَّارِ تَدْخُلُ مَدَاخِلَ الْأَبْرَارِ فَإِنَّ كَلِمَتِي سَبَقَتْ لِمَنْ حَسَّنَ خُلُقَهُ ''أَنْ أُصِلَّهُ فِي ظِلِّ عَرْشِي، وَأَنْ أُسْكِنَهُ حَظِيرَةَ قُدْسِي، وَأَنْ أَدْنِيَهُ مِنْ جِوَارِي'' ۞

Mânâsı: "**Ey Halîlim** (dostum)! **Ahlâkını güzelleştir. Güzel ahlâklı ol, kâfirlerle bile olsan ki iyilerin dâhil olduğu yere** (cennete) **girebilesin. Muhakkak benim hükmüm ezelde sebkat etmiştir ki kim ahlâkını güzelleştirirse, onu hiçbir gölgenin olmadığı gün, Arş'ımın gölgesinde gölgelendireceğim. Onu Haziret-i Kuds'de** (cennetimde) **iskân edeceğim. Ve onu kendime yakın kılacağım**." *(es-Seyyid Ahmed el-Hâşimî, Muhtâru'l-Ehâdis, Hadis No: 380, s. 47)*

ثَلاَثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ إِسْتَوْجَبَ الثَّوَابَ وَاسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ، خُلُقٌ يَعِيشُ بِهِ فِي النَّاسِ، وَوَرَعٌ يَحْجُزُهُ عَنْ مَحَارِمِ اللهِ تَعَالَى، وَحِلْمٌ يَرُدُّهُ عَنْ جَهْلِ الْجَاهِلِ ۞

Mânâsı: "**Şu üç haslet kimde varsa, ona sevap-mükâfat vacip olur ve o kimse mükemmel îmân sahibi olur. İnsanlar arasında güzel bir geçim, ahlâklı bir yaşayış, Allah'ın haramlarından onu meneden bir verâ-takvâ ve bir yumuşak huyluluk ki onu câhillerin cehlinden menediyor, onlara bulaşmasını önlüyor**." *(es-Seyyid Ahmed el-Hâşimî, age, Hadis No: 487, S 63)*

Yine buyurdu ki Peygamberimiz:

إِنَّ الْعَبْدَ لَيَبْلُغُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ عَظِيمَ دَرَجَاتِ الْآخِرَةِ وَشَرَفِ الْمَنَازِلِ، وَإِنَّ الْعَبْدَ لَيَبْلُغُ مِنْ سُوءِ خُلُقِهِ أَسْفَلَ دَرَكِ الْجَهَنَّمِ ۞

Mânâsı: "**Muhakkak kul güzel ahlâkıyla, cennette de çok büyük derecelere ve şerefli makamlara ulaşır. Ve yine muhakkak kul, kötü ahlâkı ile cehennemin en aşağı derekelerine yuvarlanır**." *(İmâm Gazâlî, age, c. 3, s. 50)*

أَوَّلَ مَا يُوضَعُ فِي الْمِيزَانِ: حُسْنُ الْخُلُقِ وَالسَّخَاءِ، وَلَمَّا خَلَقَ اللهُ الْإِيمَانَ، قَالَ: اللّٰهُمَّ قَوِّنِي، فَقَوَّاهُ بِحُسْنِ الْخُلُقِ وَالسَّخَاءِ، وَلَمَّا خَلَقَ اللهُ الْكُفْرَ، قَالَ: اللّٰهُمَّ قَوِّنِي، فَقَوَّاهُ بِالْبُخْلِ وَسُوءِ الْخُلُقِ ۞

Mânâsı: "**Mizan**a ilk konacak olan ameliniz, **güzel ahlâk**ınız ve **cömert**liğiniz olacaktır. Allah zû'l-Celâl ne zaman ki îmânı halk buyurdu. Îmân "**Yâ Rabbî! Beni güçlendir."** diye yalvardı. Cenâb-ı Hak da onu **güzel ahlâk ve cömertlikle takviye etti**. Allah zû'l-Celâl ne zaman ki küfrü yarattı, küfür de "**Allah'ım beni güçlendir."** dedi, Allah zû'l-Celâl de onu **cimrilik ve kötü ahlâkla takviye etti**." *(İmâm Gazâlî, age, c. 3, s. 49)*

خَصْلَتَانِ لاَ تَجْتَمِعَانِ فِي مُؤْمِنٍ، اَلْبُخْلِ وَسُوءُ الْخُلُقِ ۞

Mânâsı: "**İki haslet vardır ki onlar asla bir mü'minde birleşemez** (beraber olamaz, olmamalı ve bulunmamalıdır ki bunlardan) **biri cimrilik, diğeri de kötü ahlâktır**."

مَا مِنْ جُرْعَةٍ أَعْظَمُ أَجْرًا عِنْدَ اللهِ مِنْ جُرْعَةِغَيْظٍ كَضَمَهَا عَبْدٌ إِسْتِفَاءَ وَجْهِ اللهِ ۞

Mânâsı: "**Allah katında ecir ve mükâfat bakımından yutkunmanın en büyüğü, bir kulun Allah rızâsı için öfkesini yutması ve yutkunmasıdır."** buyurdu.

Öfkeyi yenmek, insanları affedebilmek ve insanlara ihsân/iyilikle-güzellikle muâmele edebilmekle alâkalı Âli İmrân 134, Mâide 13, A'raf 199. âyetlere bakınız.

Lokman Hekim'in **oğlu**, kendisine soruyor:

"**Babacığım! İnsandaki en hayırlı haslet nedir**?" Lokman Hekim:

"**Elbette ki dindir. Kişinin dindar olmasıdır."** buyuruyor. Oğlu:

"**Peki, dini ile beraber başka nedir**?" Lokman Hekim:

"**Helâl maldır."** buyuruyor. Oğlu:

"**Peki, babacığım bu ikisiyle beraber üçüncü nedir**?" diye soruyor. Lokman Hekim:

"**Din ile beraber helâl mal, onunla beraber de hayâ ve iffettir."** buyuruyor.

"**Peki, bunlarla beraber dördüncüsü nedir**?" diyor oğlu. Lokman Hekim de oğluna:

"**Güzel ahlâktır."** buyuruyor.

"**Peki, bunlar ile beraber bir beşincisi nedir**?" diye soruyor oğlu. Lokman Hekim:

"**Sehâvettir, cömertliktir."** buyuruyor. Oğlu:

"**Peki, baba bunlarla beraber altıncısı nedir**?" diye soruyor.

Lokman Hekim: "**Bu beş haslet** (yani: din, helâl mal, hayâ, güzel ahlâk, sehâvet) **kimde birleşir ve bulunursa, o zaman o kimse tertemizdir. Takva sahibidir. Şeytandan beri ve Allah'ın dostudur."** buyuruyor.

Yani bu beş şey kimde bulunursa, o insan kurtulmuştur müjdeli mesajını veriyor.

ŞU DÖRT ŞEYLE AHLÂKI GÜZELLEŞTİRMEK MÜMKÜNDÜR

1. İç âlemimize vâkıf bir mürşid-i kâmil ve mükemmilin önünde oturarak onun terbiyesine girmek, onun âdâbıyla edeplenmek. Gerçek derviş olabilmek.

2. Mütedeyyin, sâdık, basîretli, sana dâimâ doğruyu söyleyen bir nedîm, bir dost, edinebilmek. (Padişahların her birinin bir nedîmi olması gibi.)

3. Düşmanlarının senin hakkında söylediği kötü sözlerden ders çıkartmak ve ibret alabilmek.

Nitekim **Keçecizâde Fuat Paşa**'ya; "**Sen bu Dış işleri Bakanlığını ne güzel yönetiyorsun."** dediklerinde, cevaben demiş ki: "**Ben bir iş yapınca Rus elçisinin tavrına bakarım. Eğer o beni tebrik ederse, yanlış yolda olduğumu anlar, hemen dönerim. Eğer koşup bana gelir; aman Keçeci ne yaptın, derse doğru yolda olduğumu anlar, devam ederim**."

4. Kişinin toplum arasına karışıp onlardan gördüğü kötülüklere bakarak ders alması, güzelliklere bakarak, onlar gibi olmaya çalışması. (İşte gelin; bugünkü çarşıya, pazara, salonlara, toplantılara hele hele şu stadyumlara bir bakın, belki ibret ve ders alırsınız).

GÜZEL AHLÂKIN TESİS EDİLDİĞİ MÜESSESELER

İslâm Tarihi boyunca **güzel ahlâkın tesisine ve yayılmasına** vesile olan iki müessese görüyoruz:

1. Dimağı, aklı-fikri terbiye eden/eğiten medrese (üniversite).

2. Kalbi, rûhu terbiye eden ve insanı kâmil bir hale getiren dergâh.

Ama bunların hangisi insanı mükemmel yapmaya daha uygun, daha müessir? İşte size güzel bir örnek:

Vaktiyle bir padişah ile bir veziri, her hususta çok iyi anlaşırlarmış. Anlaşamadıkları tek husus ise şu imiş: Padişah medreseleri, âlimleri ve orada okuyan talebeleri çok severmiş. Veziri ise âlimleri, talebeleri sevmekle beraber dervişleri daha çok sever ve onlara tercih edermiş. Nihayet bir gün padişah ile veziri arasındaki bu ihtilaf bir hayli ilerlemiş. Padişah: "**Âlimler efdâl**", vezir: "**Hayır, dervişler efdâl**" diye iddialaşmaya kadar gitmiş.

Padişah da akıllı vezirine; "**Bu işe bir çare bul ve bu ihtilafı aramızdan kaldır."** demiş. Vezir de: "**Padişahım! Bu işin halli, imtihan iledir. Gel iki gurubu da imtihan edelim."** demiş. Padişah: "**Nasıl?**" deyince vezir: "**Âlimleri şehrin en büyük camisine, dervişleri de diğer camiye emredip, toplayınız**." Padişah da emretmiş, toplanmışlar.

Vezir: "**Şimdi de padişahım! Bir harem ağası ile camide toplanan âlimlere dağıtılmak üzere bir torba altın gönderin. Yalnız bir de şart koşun. Bu paraları içlerinde en âlim kimse, harem ağası ona versin ve onun eliyle dağıttırsın**." Padişah vezirine; "**Bunda ne var?**" demiş. Veziri; "**Hele bir gönderin, görelim bakalım."** demiş. Padişah da bir harem ağasıyla bir torba altını göndermiş. Harem ağası âlimlere; "**Padişahımın sizlere selâmı var. Bir de bir torba altın hediye gönderdi. Yalnız içinizde en âliminiz kim ise o çıksın, o dağıtsın altınları, padişah öyle emretti.**" demiş. Âlimlerden biri hemen atlamış; "**Bunların hepsinin ben hem en yaşlısıyım hem de hocalarıyım. Torbayı bana verin."** demiş. Diğerleri ayağa fırlamışlar ve onu susturmuşlar. Derken, evvelâ sözle birbirlerine sataşmışlar, sonra birbirlerinin sakallarına dalmışlar, harem ağası onları zor durdurmuş ve mecburen altın torbasını alıp, saraya geri dönmüş ve olanı biteni anlatmış: "**Bunun için dağıtamadan getirdim."** demiş.

Vezir: "Şimdi de padişahım! O parayı dervişlerin toplandığı camiye gönderiniz ve ;"**Padişahın emridir. Size selâmı var. İçinizde en olgun olanınınız kimse, padişahın gönderdiği bu parayı alsın ve dağıtsın**, desin." Harem ağası parayı götürüyor ve padişahın emrini aynen tebliğ ediyor. Ama dervişlerin içinden hiçbiri; "**Ben daha olgunum, ben daha ârifim."** diye ortaya çıkıp, dağıtmak üzere parayı almıyor. Herkes boynunu büküyor; "**Ben çok günahkârım kardeşim alsın, o dağıtsın."** diyor. Ve yine para dağıtılmadan saraya geri dönüyor. Harem ağası durumu padişaha olduğu gibi arz ediyor. Padişahın ayağı biraz yere değiyor...

Vezir: "**Şimdi de Padişahım! Aynı Harem ağasının eline bir kılıç verin ve evvelâ âlimlerin toplandığı camiye gönderin de kılıcı çeksin ve 'Padişahımız! En âliminizin kellesini, istiyor. En âliminiz kimse, öne çıksın kellesini alacağım' desin**." Harem ağası camiye gidiyor, kılıcı sıyırıyor ve padişahın emrini ilan ediyor. Biraz evvel, sen daha âlimsin ben daha âlimim diye birbirlerini yiyenler, hep boyunlarını büküyorlar ve câhil oluyorlar. Kimse kelleyi vermek için ben âlimim, diye ileri çıkmıyor.

Derken vezir: "**Padişahım! Şimdi de aynı Harem ağasını, dervişlerin olduğu camiye gönderin ve 'Padişahımız en ârifiniz, en olgununuz aranızda kimse çıksın, onun kellesini istiyor, desin.**" Bu defa dervişlerin hepsi öne atılmışlar ve; "**Kardeşimi kesme, benim başımı kes. Çünkü bunların en ârifi benim.**" demiş ve yine anlaşamadıkları için harem ağası da eli boş geriye dönmüş.

Vezir de Padişaha: "**Padişahım! Karar sizin. Bunların hangisi sizce sevilmeye, tercih edilmeye daha lâyıktır.**" demiş. *(İ. Hakkı Bursevî, age, c. 4, s. 290)*

İşte bunun için Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) Hazretleri, asrımızda medrese ile dergâhı meczetmiş, birleştirmiş. Hem dimağı hem kalbi aydınlatan ve tarîhen de tek olan bu eşsiz müesseselerini kurmuştur.

GÜZEL AHLÂKA DAİR BAZI GÜZEL ÖRNEKLER

1. Veysel Karânî: Halk onu saf, ahmak, çocuklar da deli bilirlerdi. Ve çocuklar yolda arkasına takılır, kendisini taşlarlardı. Çocukların babaları da; "**Ne yapıyorsunuz?**" diyerek onları îkâz etmez, taşlamalarına engel olmazlardı. Veysel Karânî ise çocuklara döner şefkatle bakar ve; "**Yavrularım! Bari küçük taşlardan atın ki bacağımı kırıp, sakatlayıp ayakta namaz kılabilmeme mâni olmayasınız.**" buyururdu.

İşte Veysel Karânî'nin halk nazarındaki trajik hali ve onun bu duruma sabrı ve tahammülü… Ama Hak katındaki herkesin malumu olan yüksek değeri… Zira sabrın ecri-karşılığı Allah indinde hesapsız…

2. Hz. Ömer ile Hz. Ali Rasûlüllah'ın emriyle O'nun hırkasını **Yemen**'e ve onun köyü **Karn**'e götürüp ona vermek için arayıp sorduklarında amcasını göstermişler, **Hz. Ömer** amcasına **Veysel Karânî**'yi sorunca amcası; "**Onu ne yapacaksınız? Çünkü o delinin biridir.**" deyince, Hz. Ömer: "**Rasûlüllah'ın amcaları da O'nun için öyle demişlerdi.**" diyerek kükremişti. Daha sonra gidip hırkayı ona giydirmiş ve Rasûlüllah'ın emri gereği ümmetine duâ etmesini ricâ etmişti.

3. Ehlullah'ın büyüklerinden Ebû Osman Hayri Hazretleri, bir evin önünden geçerken evin sahipleri, bilerek kızgın külleri pencereden onun üzerine döktüler. Hemen elbiselerini sildi ve Allah'a şükretmeye başladı. Yanındakiler; "**Neden şükrediyorsun?**" dediklerinde; "**Aslında bizim gibi günahkârların**

üzerine ateş dökülmeli idi. Kül dökülünce, elbette şükretmem lazım." demişti. *(İmâm Gazâlî, Kimyâ-yı Saâdet, s. 392-393)*

Öyle ise biz, bugün neye muhtacız? İsterseniz onları bir gözden geçirelim.

1) **Hristiyanlar**a bile, **Ayasofya**'da **pis papaz külahı görmektense, temiz Müslüman sarığı görmek isterim**, dedirtebilen **nezih ecdâd**ın ahlâkına...
2) **Ne mutlu o mü'mine ki kendine söylenen söze hemen kızmaz, ondan ibret alır diyen, Hz. Ömer**'in ahlâkına...
3) **Bana bir harf öğretenin kölesi olurum,** diyebilen âlime bu hürmeti, ilme bu değeri veren **Hz. Ali**'nin ahlâkına...
4) İsyancıları bastırmaya gücü yettiği halde bastırmayan ve **kendisi için kimsenin kanının akıtılmasına râzı olmayan, meleklerin bile hayâ ettiği**, hayâ timsali **Hz. Osman**'ın ahlâkına...
5) Halîfe seçildiğinde: "**Eğer ben yamulursam, bana ne yapacaksınız?**" diye soran, cevaben; "**Seni şu kılıçlarımızla doğrulturuz."** diyenlere kızmayan, bilâkis bunun için Allah'a şükreden **Hz. Ömer**'in ahlâkına.
6) Bir millette fenalık zuhûr ederse, o milletin hepsi belâya dûçar olur. "**Ben Allah ve Rasûlüne itaat edersem, siz de bana itaat edin. Eğer ben Allah ve Rasûlüne itaat etmez isem, sizin de bana itaatiniz gerekmez."** diye halîfe seçildiğinde ilk hutbesini okuyan **Hz. Ebû Bekir**'in ahlâkına...
7) **Ve nihayet güzel ahlâkı tamamlamak için gönderilen ve ahlâkı Kur'ân olan, bu mektebin ve bu ümmetin asıl hocası, örneği ve önderi olan Hz. Muhammed'in ahlâkına muhtacız...**

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** Hazretleri buyurdu ki:

"**Ahlâksız bir talebe, dinin temeline konulmuş bir dinamit mesabesindedir**." (Bu insan ya bir de ağzı laf yapan Hoca ise... Düşünün olacakları!)

"Bizim kardeşlerimiz birbirlerine **'Sensin, bensin, sen kötü, ben iyi, ben yaparım, sen yapamazsın'** derlerse, enbiyâ ve evliyânın esrârı, (himâyesi) memleketlerinden kaçar. Sahâbeler için Hz. Allah buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ...﴾

Yani: '**Onlar kâfirlere karşı çok şiddetli, kendi aralarında ise çok merhametlidirler**.' İşte biz de böyle olmalıyız.

ŞİİRLER

Ümmeti isen onun ahlâkını tut
Tâ ki ümmetlik bula sende sübût.
Mustafa işlemediğini sen de işleme
İşleyip te sonra pişmanlık yeme...
Kimse hakkında deme, hiç ayıp söz
Çün değilsin sen de hiç ayıpsız.
O ki mutlaka bize müjdedir
Zira O ki pek ayıpsız müjdedir...

⁂

Ehl-i irfanım deyu hiç kimseye ta'n etme sen
Defter-i dîvâna sığmaz, söz gelir dîvâneden...

67. DERS:

Kalbi, Dili ve Avret Yerini Muhafaza

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ اُولٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُلًا﴾

Meali: "**Muhakkak ki kulak, göz, kalp, bunların her biri yaptıklarından** (yarın) **sorumludurlar.**" *(el-İsrâ, 17/36)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...وَيَهْدِى اِلَيْهِ مَنْ اَنَابَ ۞ اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللهِ اَلَا بِذِكْرِ اللهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾

Meali: "... **Kendisine kalbi ile yöneleni Allah hidâyete erdirir ki onlar Allah'ın zikri ile kalpleri huzura kavuşarak îmân edenlerdir. Evet, iyi bilin ki kalpler ancak Allah'ı zikirle** (anmakla) **mutmain olur,** (yatışır, huzur ve sükûnet bulur). *(er-Ra'd, 13/27-28)*

KALPLER MADDÎ-MANEVÎ OLMAK ÜZERE İKİ KISIMDIR

Maddî kalp: Bu, insanlarda (ölülerinde-dirilerinde bulunan) ve hattâ hayvanlarda da olan, kan pompalayan bir et parçası, bir makinedir ki normal bir insanda günde ortalama **6.000 litre kan pompalamakta** ve gerektiği takdirde bu miktarı büyük ölçüde artırabilmektedir. Ve yine insanın, günde yaklaşık **21.600 nefes** alıp yaşamasını sağlamaktadır.

Manevî kalp: Bu da mü'minlerde olan ve kendisinde îmân taşıyan kalptir... Vücûddaki kan dolaşımını sağlayan fiziki kalbin içinde metafizik bir şeydir... Âlem-i Emr'deki beş tabakadan ilki olan kalp tabakasıyla irtibatlıdır; onun bir enmûzeci-nümûnesidir ki bu da şu üç kısma ayrılır:

Birincisi: Bu evrâd u ezkâr, tesbih ve tehlil ile itmi'nan/huzur ve sükûnet bulan kalptir.

İkincisi: Bu hakâik-i Esmâ-i Hüsnâ'ya vasıl olmakla itmi'nan ve huzur bulan mü'minlerin kalbidir.

Üçüncüsü: Bu ise ancak Allah zû'l-Celâl ve O'nun nurunu müşâhede etmekle itmi'nan bulan Ehlullah'ın kalbidir. *(İ. Hakkı Bursevî, Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 2, s. 243)*

MUTLAK MANADA KALPLER DÖRT KISIMDIR

1. Kâfir ve münâfıkların kalpleridir ki bunlar dünya ile mutmain olmuş, dünyaya dalmış ve dünyanın şehvetlerine boğulup gitmişlerdir. Buna Hz. Allah şu âyet-i celîlesiyle işaret buyurmaktadır:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...وَرَضُوا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنُّوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ اٰيَاتِنَا غَافِلُونَ﴾

Meali: "...**Dünya hayatına râzı olup onunla mutmain olanlar ve bizim âyetlerimizden ise gâfil olanlardır** (kâfirler)..." *(Yunus, 10/7)*

Diğer âyetinde ise;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ وَاِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ اِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾

Meali: "**Allah'tan başkası** (putları, mâbutları, ataları) **anıldığı zaman hemen yüzleri güler. Ama Allah'tan âhiretten bahsedince, yüzleri asılır**." *(ez-Zümer, 39/45)*

2. Bunlar, Allah'ı ve âhireti unutmuş kimselerdir. Gaflete dalmışlardır. Bunların kalplerinin itmi'nan ve gerçek huzur bulması ancak tevbe ile ve Allah'ın cennetlerinden bahisle uyanır, huzur bulur. Cenâb-ı Hak buna da şu âyetleriyle işaret buyurmaktadır:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿ثُمَّ اجْتَبٰيهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدٰى﴾

Meali: "**Sonra Rabbi onu** (Hz. Âdem'i) **seçti de tevbesini kabul buyurdu ve ona hidâyet etti** (doğru yolu gösterdi)." *(Taha, 20/122)*

Diğer âyetinde ise;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَمْ يَاْنِ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ ۙ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ﴾

Meali: **"İnananlar için hâlâ vakit gelmedi mi ki kalpleri Allah'ın zikrine ve inen hakka** (Kur'ân'a) **saygı duysun** (yumuşasın) **ve bundan önce kendilerine verilmiş, sonra üzerlerinden uzun zaman geçmekle kalpleri katılaşmış, çoğu da yoldan çıkmış kimseler gibi olmasınlar?"** *(el-Hadid, 57/16)*

3. Allah'a muti'/itaatkâr olan, ibadet eden mü'min kulun kalbidir ki bunun itmi'nan ve huzuru ise râbıta ve zikrullah ile mümkündür. Buna da Hz. Allah

dersimize mevzu aldığımız ikinci âyetle işaret etmektedir (ayet ve meali yukarıda geçti).

Bir diğer âyetinde ise

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَذِكْرٰى لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ اَوْ اَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ﴾

Meali: "**Muhakkak ki bunda** (bu sûrede zikredilenlerde, râbıta ve zikirle mutmain olmuş) **kalbi olan ve hazır bulunup** (can kulağıyla) **kulak veren kimse için elbette bir öğüt vardır."** *(Kaf, 50/37)*

4. Enbiyâ, Mürselîn ve Havâs-ı Evliyâ'nın kalpleridir ki bu kalbin itmi'nanı, Zât-ı İlâhî ve sıfat-ı İlâhî'nin müşâhedesi ve nuru ile mutmain olur. Hz. Allah buna şu âyeti ile işaret etmektedir:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ رَبِّ اَرِنِى كَيْفَ تُحْيِ الْمَوْتٰى قَالَ اَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلٰى وَلٰكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِى...﴾

Meali: "(Hz. Allah Halîli/dostu İbrahim Peygambere) '**Ölüyü nasıl diriltti-ğime inanmadın mı?'** buyurdu. İbrahim: **'Evet inandım Yâ Rabbî! Fakat kalbim tam mutmain olsun, diye sordum'** dedi." *(el-Bakara, 2/260)*

Bu dördüncü kalbe sahip olanlar için Allah'ın Rasûlü Efendimiz (sav), Allah Teâlâ'dan hikâye yoluyla bir Hadîs-i kudsîde şöyle buyuruyor:

لَقَدْ طَالَ شَوْقُ الْأَبْرَارِ إِلَى لِقَائِى وَأَنَا إِلَى لِقَائِهِمْ أَشَدُّ شَوْقًا ۞

Mânâsı: "**Kullarımdan iyilerin bana kavuşma arzuları uzadı (arttı). Ben ise onlara kavuşmayı onlardan çok istiyorum**." *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 8)*

KALP NEDİR?

Vücûdumuzdaki anâsır-ı erbaa (toprak-su-hava-ateş), bir de nefis beş eder. Beş de letâif olmak üzere (kalp, ruh, sır, hafi, ahfa) toplam bu on şeyin merkezi kalptir. Tâbiri caiz ise atom çekirdeği gibi cismi küçük ama tesir sahası çok büyüktür.

KALPLE ALAKALI HADÎSLER

Hadîs-i Kudsî:

لاَ يَسَعُنِي أَرْضِي وَلاَ سَمَائِي، وَلكِنْ يَسَعُنِي قَلْبُ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ ۞

Mânâsı: "**Beni, ne yer ne de göğüm istiab edemez** (onlara sığmam)**. Ben ancak mü'min kulumun kalbine sığarım** (nurumla oraya tecellî ederim)." *(İmâm-ı Rabbânî, el-Mektûbât, c. 1, s. 101; Benzer lafızlarla rivâyet için bkz. Ebû Nuaym, Hilye, 6, 97; Ahmed b. Hanbel, Kitabü'z-Zühd, 384)*

أَلاَ إِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلاَ وَهِيَ الْقَلْبُ ۞

Mânâsı: "**Âgâh olun! Uyanın! Dikkat edin ve bilin ki muhakkak cesette bir et parçası vardır. Ki o, ıslah edilirse, bütün ceset ıslah edilmiş olur. Ama o fesada giderse, bütün ceset de fesada gider. Agâh olun ki İşte o, kalptir**." *(Müslim, Sahih, 3, 1219 vd.)*

Allah'ın Rasûlünün bu hususla alâkalı bir duâsı:

اللّٰهُمَّ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ، ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى طَاعَتِكَ ۞

Mânâsı: "**Ey kalpleri istediği gibi evirip çeviren Allah'ım! Ne olur! Benim kalbimi senin kulluğuna çevir. Ve orada sabit kıl**." *(Tirmizî, Ümmü Seleme'den)*

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ! مَنْ خَيْرُ النَّاسِ؟ فَقَالَ: كُلُّ مُؤْمِنٍ مَخْمُومُ الْقَلْبِ، فَقِيلَ: وَمَا مَخْمُومُ الْقَلْبِ؟ فَقَالَ: هُوَ التَّقِيُّ النَّقِيُّ لاَ فَحْشَى فِيهِ وَلاَ بَغْيَ وَلاَ غَدَرَ وَلاَ غِلَّ وَلاَ حَسَدَ ۞

Mânâsı: Ashâb tarafından dediler ki: "**Yâ Rasûlallah! İnsanların en hayırlıları kimlerdir?**" Peygamberimiz de buyurdu ki: "**Her mahmumülkalp olan mü'mindir**." Denildi ki: "**Yâ Rasûlallah! Mahmumülkalp nedir?**" Peygamberimiz buyurdu ki: "**O, Allah'tan korkan, tertemiz olan, içinde kötülük hissi, zulüm, haksızlık, entrika, dolap ve haset bulunmayan kalptir**." *(İmâm Gazâlî, age, c. 3, s. 14)*

Yine buyurdu ki Peygamberimiz:

لَوْ لاَ أَنَّ الشَّيَاطِينَ يَحُومُونَ عَلَى قُلُوبِ بَنِي آدَمَ لَنَظَرُوا إِلَى مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ ۞

Mânâsı: "**Eğer şeytanlar Âdemoğlunun kalplerine hücûm** (ve nüfuz) **etmemiş** (onları ifsâd etmemiş) **olsa idi, Âdemoğulları semâvâtın melekûtuna** (nurani varlıklarına) **bakar ve seyrederlerdi**." *(Câmiu's-Sagîr, Harf-i Levla)*

Yine Peygamberimiz buyurmuş ki:

إِنَّ الشَّيْطَانَ وَاضِعٌ خُرْطُومَهُ عَلَى قَلْبِ ابْنِ آدَمَ فَإِنْ ذَكَرَ اللهَ تَعَالَى خَنَسَ وَإِنْ نَسِيَ اللهَ تَعَالَى إِلْتَقَمَ قَلْبَهُ ۞

Mânâsı: "**Muhakkak şeytan hortumunu getirir ve Âdemoğlunun kalbi üzerine koyar. Eğer Âdemoğlu zikr ederse yüz döner, kaçar. Eğer zikr etmezse, unutursa, o zaman kalbine hücûm eder ve onu ifsâd eder**."

Nitekim Hz. Allah da Kur'ân-ı Kerîm'inde;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنْسٰيهُمْ ذِكْرَ اللهِ...﴾

Meali: "**Şeytan onların üzerine hücûm edip saldırdı ve onlara Allah'ın zikrini unutturdu**" buyuruyor. *(el-Mücadele, 58/19)*

MÜ'MİN ZAMAN ZAMAN MEVLÂ'SIYLA BAŞ BAŞA KALMALI

Nitekim **Sevgili Peygamberimiz** (önceki derslerimizde geçen) bir hadîsinde mealen buyurmuştu ki: "**Benim Allah ile olduğum öyle özel vakitlerim vardır ki o zamanda beni ne bir mukarreb melek, ne de bir nebiyy-i mürsel geçemez** (aramıza giremez)."

Hz. Ebû Bekir Sıddık: Hz. Ebû Bekir Sıddık'ın her seher vakti evinden kebap kokularının yükselmesi ve komşularının Rasûlüllah'a gelerek: "**Sen Ebû Bekir'i çok cömert diye söylüyorsun, ama seher vakti yaptığı kebaptan kimseye vermiyor. Kokusundan rahatsız oluyoruz."** diye şikâyet ettiler. Peygamber Efendimiz de; "**Ne zaman kebap yapmaya başlarsa, gelin bana haber verin."** buyurdu. Seher vakti evinden kebap kokusu yükselince, eve girdiklerinde onun **kıbleye dönmüş, boynunu bükmüş, kalbine yönelmiş ve Allah aşkıyla kalbini yakıp kebap ediş halini ve kokunun da oradan geldiğ**ini görünce mahcup oldular. *(Menâkıb-ı Ebû Bekr)*

Hz. Ali buyuruyor ki:

دَائُوكَ فِيكَ وَلاَ تَشْعُرُ وَدَوَائُكَ فِيكَ وَلاَ تُبْصِرُ

وَتَزْعُمُ أَنَّكَ جِرْمٌ صَغِيرٌ وَفِيكَ انْطَوَى الْعَالَمُ الْأَكْبَرُ

Mânâsı: "**Hastalığın senin içindedir, sen anlamıyorsun. Şifan da senin içindedir ama sen görmüyorsun. Ey İnsan! Sen kendini küçük bir varlık olarak görüyorsun, hâlbuki en büyük âlem** *(âlem-i kebîr, halk ve emr âlemleri)* **senin içine yerleştirilmiştir**."

Yine Hz. Ali buyuruyor ki:

أَلاَ لِلّٰهِ فِي الْأَرْضِ أَوَانِيَةٌ... ۞

Mânâsı: "Yeryüzünde Allah'ın temiz kapları vardır. Bunlar, mü'minlerin kalpleridir. Allah zû'l-Celâl bunlardan en çok dinde salabet sahibi, inançta safa bulmuş ve katiyet kesbetmiş olanlarını ve kardeşlerine karşı ince ve şefkatli bulunanlarını sever."

İmâm-ı Rabbânî Hazretleri de Mektûbât'ına aldığı bir şiirde diyor ki:

وَكُنْ أَرْضًا لِيَنْبِتْ فِيكَ وَرْدٌ، فَإِنَّ الْوَرْدَ مُنْبِتُهُ التُّرَابُ ۞

Mânâsı: ***Sen toprak gibi mütevâzı ol ki sende de çiçekler bitsin. Çünkü çiçeği bitiren topraktır.***

İNSANIN MİSÂLİ NEYE BENZİYOR?

İnsan, deri ile çevrilmiş olmak hasebiyle, kaleyle çevrilmiş bir şehre benzemektedir. Her şehirde nasıl ki bir idâreci, bir hâkim varsa, insanoğlunun vücûdunda da bir hâkim vardır, o da **akıl**dır.

O şehirde nasıl ki hükümet edecek bir bina lazımsa, vücûdda da o yer de kalptir. Fikir, onun veziri, irâde yol göstericisi, beş duyu ise onun habercileridir, tercümanı ise dilidir. *(Manastırlı İsmail Hakkı'nın Vaazlarından)*

DİKKAT VE ESRAR

Bazı büyükler buyurmuşlardır ki: **Kim gecenin seher vaktinde kalkar, kalbine teveccüh eder ve tam bir ihlâs ile tevhîd okur, sonra da onu bir zâlime atıf ve havâle ederse, Allah o zâlimin canını alır. Diyarını** (yurdunu-memleketini)**, evini-barkını harap ve onu helâk eder**. (*İsmail Hakkı Bursevî, age, C, 2, s. 224)*

İmâm Gazâlî İhyâ'sında buyuruyor ki:

"**İnsanı perişan edenler, dili, midesi ve avret yeridir. Mide ve avret yeri şehvetlerini/arzu ve isteklerini seven insan, ister istemez dünyayı da sevecektir. Dünyayı sevmek ise ancak mal ve mevki elde etmekle olur. Bunlar ele geçince de insanda gurur, riyâ hastalıkları meydana gelir. Bunlar bir kere bir insanda zuhûra geldi mi artık o insan dünyayı terk edemez olur**."

İnsanın en büyük tehlikelerinden biri de ağzı ile midesidir.

Nitekim mide şehvetidir ki; **Âdem babamız**la **Havva Vâlidemiz**i karar yeri (sükûn, sükûnet, devam ve süreklilik yurdu) olan cennetten çıkartıp, meskenet yeri (miskinlik, âcizlik, sıkıntı, ıstırap, yalancı ve geçici yurt) olan dünyaya indirtmiştir.

Bunun için Peygamberimiz:

مَنْ وُقِيَ شَرَّ قَبْقَبِهِ وَذَبْذَبِهِ وَلَقْلَقِهِ فَقَدْ وُقِيَ الشَّرَّ كُلَّهُ ۞

Mânâsı: "**Kim midesinin, edep yerinin ve dilinin şerrinden kendini koruyabilirse, o kimse bütün kötülüklerden korunmuş olur.**" buyurdular. *(İmâm Gazâlî, age, c. 3, s. 247)*

Abdullah İbn-i Cerab anlatıyor:

Bir gün Peygamberimiz'e: "**Yâ Rasûlallah! Mü'min zina eder mi?**" diye sordum. Rasûlüllah: "**Olabilir, mü'min de yanılabilir. Ve zina da edebilir.**" buyurdu. "**Peki, Yâ Rasûlallah! Mü'min yalan konuşabilir mi?**" diye sordum. Rasûlüllah: "**Asla! Yalan konuşamaz.**" buyurdu. Ve bu sözüne delil olarak da Cenâb-ı Hakk'ın şu âyetini okudu:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّمَا يَفْتَرِى الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِ اللهِ وَاُولٰئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ﴾

Meali: "**Yalan uyduranlar (yalan konuşanlar) ancak Allah'ın âyetlerine inanmayanlardır**." *(en-Nahl, 16/105)*

Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri Rasûlümüz'ün bu hususta şöyle duâ ettiğini rivâyet ediyor:

اللّٰهُمَّ طَهِّرْ قَلْبِي مِنَ النِّفَاقِ، وَفَرْجِي مِنَ الزِّنَا، وَلِسَانِي مِنَ الْكَذِبِ ۞

Mânâsı: "**Yâ Rabbî! Sen kalbimi nifaktan, avret yerimi zinadan, dilimi ise yalandan temizle Allah'ım!**" *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 302)*

Diğer bir hadîsinde de Peygamberimiz;

اَلْكِذْبُ يُنْقِصُ الرِّزْقَ ۞

Mânâsı: "**Yalan söylemek kişinin rızkını keser, azaltır.**" buyurmuşlardır.

Yine Peygamberimiz;

إِنَّ التُّجَّارَ هُمُ الْفُجَّارُ ۞

Yani: Muhakkak ki tüccarlar, fâcir ve günahkârlardır, buyurunca; "Yâ Rasûlallah! Allah: اَحَلَّ اللهُ الْبَيْعَ buyurmadı mı? Yani: alışverişi helâl kılmadı mı?" diye soranlara da Peygamberimiz:

نَعَمْ وَلٰكِنَّهُمْ يَحْلِفُونَ فَيَأْثَمُونَ وَيُحَدِّثُونَ فَيَكْذِبُونَ ۞

Mânâsı: "**Evet amma, onlar alışveriş ederken, alıcıyı kandırmak için yemin ederler. Böylece günaha girerler. Konuşurken yalan söylerler, bunun için fâcirdirler.**" buyurdu.

İmâm Katâde buyurmuş ki:

Bize kabir azâbının şu üç şeyden meydana geldiği bildirildi:

a) Kabir azâbının üçte biri, gıybet etmekten.

b) Diğer üçte biri, nemîme-koğuculuk yapıp laf taşımaktan.

c) Son üçte biri de idrardan sakınmamaktan meydana gelmektedir.

Nitekim bir gün Peygamberimiz bir kısım Ashâbıyla birlikte bir kabristana uğramıştı. Orada yatanlardan birinin kabirde azap gördüğünü keşfedince, Ashâbına buyurdular ki:

إِسْتَنْزِهُوا عَنِ الْبَوْلِ (وفي رواية: عَنِ الْبَوْلِ قَائِمًا) فَإِنَّ عَامَّةَ عَذَابِ الْقَبْرِ مِنْهُ ۞

Mânâsı: "**İdrar serpintilerinden** (diğer rivâyette ayakta idrar etmekten) **çekininiz, sakınınız. Çünkü kabir azâbının çoğu bundan meydan gelmektedir. Ve bundan sonra Peygamberimiz oradan bir hurma dalı alıp mezarın üzerine dikti ve; "Bu burada yaş kaldıkça inşaallah kabir azâbı çekene yararlı olur."** buyurdu.

İşte, kabirlerin üzerine dikilen yeşillikler bu sünnetten kaldı. Amma çelenk, çiçek İslâmî değil bid'attir ve Müslümanlar mutlaka ondan kaçınmalıdır. Çünkü o mevtaya rahmet değil, belki azap vesilesidir. Hele mevtaları alkışlamak hiçbir dinde olmayan ve olması da mümkün bulunmayan bir çılgınlıktır.

BİR LATÎFE

1950'li yıllarda Kore Harbi'nde Amerikalı askerler de Çinli askerler de ölmüşler ve bir mezarlığa defnedilmişlerdi. Amerikalı bir asker ölen arkadaşının mezarına ziyarete gelince, çiçek getirmişti. Çinli ise bir kâse pirinç. Amerikalı, Çinli ile alay etmek için; "Senin arkadaşın o pirinci ne zaman kalkıp yiyecek?" diye takılınca, Çinli de; "Senin arkadaşın ne zaman kalkıp o çiçeği koklarsa…" demişti.

ZİKİR EHLİNİN ÜSTÜNLÜĞÜ

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) buyurdu ki: "**Ehl-i zikir** (zikir ehli olanlar) **bizzat şefaat edicidirler**."

Ve yine talebeleri-evlatları ona: "**Efendim siz de bize şefaat edeceksiniz, değil mi?**" dediklerinde, buyurdu ki: "**Hayır! Hayır! Sizler o gün bizzat şefaatçiler olacaksınız."**

Rabbim cümlemizi, kalbini, dilini ve edep yerlerini gereği gibi koruyup kollayan, kalbi zikre devamla, zikr-i kesir erbâbı arasına giren ve şefaat bekleyen değil, bizzat kendisi şefaat eden kulları zümresine ilhak buyursun.

ŞİİRLER

Rehberin bir mürşid olsun haknümâ
Sen de idrak et, nedir feyz-i Hüdâ
Ârif ol, sermest-i vecd ol dâimâ
Kalma bir dem, zevk-i vuslattan cüdâ

Tokadizâde Şekip

Esir Cem Sultan Fransızların Nice (Nis) şehrine götürülüp oradaki hayatı görünce şöyle demiş:

Acayip şehr imiş, şu şehri Nitse
Kâr kalır yanına, her kim ne itse

Cem Sultan vesair ecdâd, şimdi yattıkların yerden şöyle başlarını kaldırıp da bir Nis'in haline bir de torunlarının hal-i pürmelâline baksalar... Acaba arada ne gibi bir fark görebilirlerdi dersiniz?

68. DERS:

Hastayı Ziyaret

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاَيُّوبَ اِذْ نَادٰى رَبَّهُ اَنِّى مَسَّنِىَ الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ۞ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَاٰتَيْنَاهُ اَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرٰى لِلْعَابِدِينَ﴾

Mealleri: **"Eyyûb'u da** (hatırla, an). **Hani Rabbine, 'Beni gerçekten bir zarar kapladı** (hastalık isabet etti, başıma bir belâ geldi). **Sen ise rahmet edenlerin en merhametlisisin!' diye niyaz etmişti. Biz de duâsını kabul ettik ve onda olan ızdırabı açıverdik** (kendisindeki hastalığı ondan giderdik)." (el-Enbiyâ, 21/83-84)

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ اِنَّهُ اَوَّابٌ﴾

Meali: "**Gerçekten biz onu** (Eyyûb'u) **sabırlı bulduk. O ne güzel kul idi! O tamamen Allah'a teveccüh etmiş** (O'na yönelmiş) **idi**." *(Sad, 38/44)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا اَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ اَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ﴾

Meali: "**Başınıza gelen herhangi bir musibet, kendi ellerinizle kazandıklarınız** (hata ve günahlarınız) **yüzündendir. Bununla beraber Allah, yine de** (bu günahların) **çoğunu affediyor** (bağışlıyor, size musibet vermiyor)." *(eş-Şura, 42/30)*

يَا ابْنَ آدَمَ مَرِضْتُ فَلَمْ تَعُدْنِي ! قَالَ: يَا رَبِّ كَيْفَ أَعُودُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فُلانٌ مَرِضَ فَلَمْ تَعُدْهُ، أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ ۞

Mânâsı: "Aziz ve Celil olan Allah kıyâmet günü buyuracak ki:

– Ey Âdemoğlu! Ben hasta oldum, sen beni ziyaret etmedin! Kul:

– **Yâ Rabbî! Ben seni nasıl ziyaret edebilirim ki sen Rabbu'l-âlemin'sin.** Cenâb-ı Hak buyurur:

– Sen bilmiyor musun ki benim falan yerdeki kulum hasta oldu. Sen onu ziyarete gitmedin. Bilmiyor muydun ki eğer sen onu ziyarete gitseydin, beni (rızâmı) **de elbette onun yanında bulacaktın**."

Diğer bir rivâyette Allah zû'l-Celâl'in burada hitap ettiği âdemoğlu Hz. Mûsâ aleyhisselâmdır. *(İmâm Nevevî, Riyâzu's-Sâlihîn, Hadis No: 893)*

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَعُودُ مُسْلِمًا غُدْوَةً إِلاَّ صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُمْسِيَ، وَإِنْ عَادَهُ عَشِيَّةً إِلاَّ صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُصْبِحَ، وَكَانَ لَهُ خَرِيفٌ فِي الجَنَّةِ ۞

Mânâsı: "**Hiçbir Müslüman yoktur ki sabah gider bir Müslümanı ziyaret eder, mutlaka Allah ona bunun karşılığında yetmiş bin melekle rahmet eder. Ta ki akşam oluncaya kadar... Eğer o kimse akşam ziyaret ederse, o yetmiş bin melek ona sabah oluncaya kadar rahmet eder. Ve onun için** (mükâfat olarak) **cennette hazırlanmış meyveler vardır.**" *(İmâm Nevevî, Riyâzu's-Sâlihîn, c. 2, s. 262)*

Hz. Enes anlatıyor:

Rasûlüllah'a (sav) hizmet eden bir Yahudi çocuğu vardı. Hastalandı, onu haber alan Rasûlüllah ziyaretine gitti ve başucunda oturarak ona, أَسْلِمْ!

Yani: "**Müslüman ol!**" diye buyurdu. Çocuk Yahudi olan babasına; "**Sen ne dersin?**" gibi baktı, babası da: "**Ebû'l-Kâsım'a itaat et!**" dedi. Çocuk hemen Müslüman oldu. Peygamberimiz memnun olarak yanından ayrıldı ve şöyle buyurdu:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَنْقَذَهُ مِنَ النَّارِ ۞

Yani: "**Allah zû'l-Celâl'e hamd ü senalar olsun ki o çocuğu cehennemden kurtardı.**" *(İmâm Nevevî, Riyâzu's-Sâlihîn, c. 2, s. 263)*

HİÇ HASTA OLMAMAK İYİ Mİ?

Rasûlüllah Efendimiz bir hanım ile evlenecekti, onu sorup soruşturdu. Onu tanıyanlar meziyetlerini sayıp dökerlerken, şunu da ilave ettiler: "**Çok sıhhatlidir. Hiç hasta olmaz.**" Bunun üzerine Peygamberimiz: "**Benim ona ihtiyacım yok."** buyurdu. Ve sırf hiç hasta olmaz dedikleri için ondan vazgeçti. Çünkü uzun süren ve saltanâtla geçen ömründe Firavun aleyhillâne hiç hastalanmamıştı, hattâ terlememiş bir kere olsun başı ağrımamıştı...

HASTALIKLARIN VE ŞİFANIN MERKEZİ: MİDE

Hastalığın sebepleri: Hastalığın maddî sebepleri nasıl ki mikroplar ise mânevî sebepleri de hayatımızın her veçhesini kuşatması lazım gelen sünnetleri terk etmemizdir.

Nitekim Peygamberimiz bir hadîsinde buna işaret ederek buyuruyor ki:

نُمْ قَلِيلاً، قُلْ قَلِيلاً، كُلْ قَلِيلاً وَلاَ تَكُنْ عَلِيلاً ۞

Mânâsı: "**Az uyu, az konuş, az ye ki hasta olmayasın**."

Ve yine buyurmuş ki:

اَلْمِعْدَةُ بَيْتُ الدَّاءِ وَالدَّوَاءِ وَالْحِمْيَةُ رَأْسُ كُلِّ دَوَاءٍ ۞

Mânâsı: **"Mide, hastalıkların da evi** (merkezi) **dir, şifanın da merkezidir. Perhiz ise bütün devaların başıdır** (önde gelenidir)**"** buyurarak tıbbın kökünü ortaya koymuştur.

Nitekim Bağdat'ta Fırat üzerinde bir gemide bir Yahudi doktorla Müslüman din adamı birleşmişler. Yahudi Doktor; "Sizin Peygamberiniz hep âhiretten, cennetten-cehennemden bahsetmiş. Meselâ dünyevi ilimlerden, benim mesleğimden hiçbir şey bahsetmemiş" diyerek âlimi mahcup etmek istemiş.

Müslüman âlim, ona demiş ki: "Bizim Kitabımız yaş ve kuru her şeyden bahsettiği gibi Peygamberimiz de âhiret gününe kadar olacak ve gelecek her şeyden bahsetmiştir. Senin mesleğin hakkında da; '**Mide hem hastalıkların evi hem de şifanın evidir. Perhiz, bütün tedavilerin başıdır.**' buyurmuştur." deyince, Yahudi Doktor: "**Bunu doktor olmayan tıp okumamış olan, okuma yazması bile bulunmayan bir zât bilemez ve söyleyemez. Sizin Peygamberiniz böyle söylediğine göre, O hak peygamberdir."** demiş ve hemen orada Kelime-i Şehâdet okuyup Müslüman olmuştur.

HASATLIK VE MUSİBETLERİN MÂNEVÎ FAYDALARI

Hz. Ali (ra) buyurdu ki: "**Allah mü'min kulunu affetmek, günahlarını silmek için ona beş şiddet ve ukubet** *(sıkıntı ve ceza)* **verir:**

1. **Hastalıklar**
2. **Musibetler** (kazâ-belâ ve afetler)
3. **Ölümün şiddetli olması**
4. **Kabirdeki şiddet ve dehşet**
5. **Âhirette bir miktar azap.**

MEVZU İLE İLGİLİ BAZI HADİSLER

إِنْ أَحَبَّ اللهُ عَبْدًا إِبْتَلاَهُ حَتَّى يَسْمَعَ تَضَرُّعَهُ ۞

Mânâsı: "**Allah** (c.c.) **bir kulunu severse, onun tazarru ve niyazını duymak için ona belâ verir**."

إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ جِيءَ بِأَهْلِ الْأَعْمَالِ فَوَفَّوْا أَعْمَالَهُمْ بِالْمِيزَانِ أَهْلَ الصَّلاَةِ وَالصِّيَامِ وَالصَّدَقَةِ وَالْحَجِّ وَالزَّكَاةِ ثُمَّ يَأْتِي بِأَهْلِ الْبَلاَءِ، فَلاَ يُنْصَبُ لَهُمُ الْمِيزَانُ وَلاَ يُنْشَرُ لَهُمُ الدِّيوَانُ يَصُبُّ عَلَيْهِمُ الْأَجْرُ صَبًّا فَيَرَوْا أَهْلُ الْعَافِيَةِ فِي الدُّنْيَا لَوْ أَنَّهُمْ كَانَتْ تَقْرِضُ أَجْسَادُهُمْ بِالْمَقَارِيضِ لَمَا يَرَوْنَ مِمَّا يُذْهِبُ بِهِ أَهْلُ الْبَلاَءِ مِنَ الثَّوَابِ ۞

Mânâsı: "**Kıyâmet günü olduğu zaman herkes amelleri ile gelir, amelleri Mizan'a konur ve namaz kılanların, oruç tutanların, sadaka verenlerin, hac yapanların, zekât verenlerin hepsinin amellerinin karşılığı kendilerine ihsân edilir. Sonra da dünyada belâya-musibete uğramış olanlar Mizan başına gelir;** (fakat) **onlar için ne Mizan kurulur, ne amel defterleri açılır, onların üzerine Allah'ın ecir ve mükâfatı âdeta yağar. Bu hali gören dünyadaki âfiyet ehli, derler ki 'Keşke dünyada vücûdlarımız makaslarla kesilip parçalanmış olsa idi de şu ehl-i belânın sahip olduğu sevaba bugün biz de sahip olabilse idik.**"

إِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ بَعَثَهُ اللهُ إِلَيْهِ مَلَكَيْنِ فَقَالَ: أُنْظُرُوا مَا ذَا يَقُولُ عَبْدِي لِعُوَّادِهِ فَإِنْ هُوَ إِذَا جَائُوهُ حَمِدَ اللهَ رَفَعَا ذلِكَ إِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ أَعْلَمُ، فَيَقُولُ اللهُ قُولاَ لِعَبْدِي إِنْ أَنَا تَوَفَّيْتُهُ أُدْخِلُهُ الْجَنَّةَ وَإِنْ شَفَيْتُهُ بَدَّلَتْ لَهُ لَحْمًا خَيْرًا مِنْ لَحْمِهِ وَدَمًا خَيْرًا مِنْ دَمِهِ وَأَنْ أُكَفِّرَ عَنْهُ سَيِّئَاتُهُ ۞

Mânâsı: "**Kul hastalandığı zaman, Allah Teâlâ ona iki melek gönderir ve buyurur ki: 'Bakın bakalım, kulum ziyaretçilerine ne diyor?' Onlar da ona gelirler, onun hamdettiğini görüp, Allah'a arz ederler ki Allah onu meleklerden daha iyi bilmektedir. Cenâb-ı Hak onlara emreder: 'Kuluma söyleyin, eğer bu hastalıkla onu öldürürsem, cennetime sokacağım. Şifa verirsem, eski etinden, derisinden, kanından daha iyisini ona vereceğim ve bütün günahlarını da sileceğim.**" *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, s. 186)*

مَنْ هَمَّ ثَلاَثُ سَاعَاتٍ فَصَبَرَ عَلَيْهَا شَاكِرًا لِلّٰهِ، بَاهَرَ اللهُ بِهِ الْمَلاَئِكَةَ فَقَالَ يَا مَلاَئِكَتِي أُنْظُرُوا إِلَى عَبْدِي وَصَبْرِهِ إِلَى بَلاَئِي أُكْتُبُوا لَهُ بَرَائَةً مِنَ النَّارِ فَيَكْتُبُ ''بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ هٰذَا كِتَابٌ مِنَ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ وَبَرَائَةٌ مِنَ النَّارِ لِفُلاَنِ ابْنِ فُلاَنٍ إِنِّي أَمِنْتُكَ» ۞

Mânâsı: "**Kim üç saat kadar hemm ü gam** (hüzün ve keder) **içinde olur da buna sabreder, Allah'a hamdederse, Allah zû'l-Celâl de o kuluyla meleklerine övünür ve buyurur ki: 'Ey Meleklerim! Kuluma bakın! Onun belâma sabrını görün ve onun için cehennemden bir kurtuluş beraatı yazın.'** Melekler de beraatı şöyle yazarlar:

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ هٰذَا كِتَابٌ مِنَ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ وَبَرَائَةٌ مِنَ النَّارِ لِفُلاَنِ ابْنِ فُلاَنٍ إِنِّي أَمِنْتُكَ ۞

Mânâsı: "**Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla şu kitap (beraat) Aziz ve Hakîm olan Allah'ın, falan oğlu filana cehennemden kurtuluş ve emin olduğunun beraatıdır**." *(Şir'atü'l-İslâm, s. 538)*

Sevgili Peygamberimiz (sav), Allah'tan dâimâ af ve âfiyet ister, ümmetlerine de bunu tavsiye ederdi.

Yine buyurdu ki Peygamberimiz:

مَا طَأْطَأَ ابْنُ آدَمَ رَأْسَهُ إِلاَّ بِثَلاَثٍ: اَلْمَوْتُ، وَالْمَرَضُ، وَالْفَقْرُ ۞

Mânâsı: "**Dünyada şu üç şey olmasaydı âdemoğlunun hiçbir şey boynunu bükmezdi: Ölüm, hastalık, fakirlik**... *(Tefsîr-i Sûre-i Mülk)*

HASTA ZİYARETİNDE OKUNACAK DUÂLAR

1. **Hızır** aleyhisselâm bir veliye; "**Ağrıyan yere elini koyarak şu âyeti oku.**" buyuruyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَبِالْحَقِّ اَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ...﴾

Meali: "**Biz bu Kur'ân'ı** (hakkı tespit için) **hak olarak indirdik ve o, bütün hakîkatleri** (hak ve hikmeti) **içinde toplayarak indi...**" *(el-İsrâ, 17/105; Tabakâtü'l-Kübrâ, c. 1, s. 315)*

2. Hz. Rasûlüllah'a Ashâbdan biri gelerek: Vücudundaki ağrılardan şikâyette bulundu. Peygamberimiz de ona buyurdu ki: "**Elini vücûdunda ağrıyan yerin üzerine koy** ve sonra da **üç defa Besmele** oku, **yedi defa da şu duâ**yı oku:

أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحَاذِرُ ۞

Mânâsı: "**Allah'ın kudretiyle ve izzeti ile ben duyduğum ve rahatsız olduğum şu acıdan, şu ağrıdan yine Allah'a sığınıyorum**." *(İmâm Nevevî, Riyâzu's-Sâlihîn, c. 2, s. 267)*

3. Yine Rasûlüllah (sav) bir hadîsinde buyuruyor ki: "**Kim bir hastayı ziyaret eder ki bu hastanın henüz eceli gelmemiştir ve onun yanında yedi kere**;

أَسْئَلُ اللهَ الْعَظِيمَ، رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، أَنْ يَشْفِيكَ ۞

duâsını okur. Allah da ona mutlaka şifa ihsân eder.

Duanın mânâsı: "**Ey Arş-ı Azim'in Rabbi olan ve ey en büyük olan Allah'ım! Ben senden şifa istiyorum.**" *(İmâm Nevevî, Riyâzu's-Sâlihîn, c. 2, s. 267)*

4. Yine bir Müslüman bir hasta kardeşini ziyaret eder, **abdest alır, elini hastanın başına koyarak Haşr Sûresinin son dört âyetini üç defa okuyarak her birinde hastanın başından ayağına doğru "Huuu" diye üfürürse, eceli de gelmemişse, Allah o hastaya mutlaka şifa verir**.

BİR HİKÂYE

Şakîk-i Belhî Hazretlerinin küçük kızı Emine çok hastalanmıştı. Annesi-babası başucuna oturdular, bir ara gözlerini açan küçük Emine, annesine ve babasına dönerek: "**Ben şu üç şeyden emin olmadıkça, sizler bana Emine demeyiniz."** dedi ve üç şeyi şöyle sıraladı:

1. Son nefesimde şeytanın şerrinden emin olabilecek miyim, olamayacak mıyım?

2. Ölümden kurtuluş yok, biraz sonra da öleceğim. Ama îmânlı mı gideceğim, îmânsız mı?

3. أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَامْتَازُوا الْيَوْمَ...﴾

Yani: "Ey günahkârlar! Bugün siz şöyle bir tarafa ayrılın." *(Yâsîn, 36/59)* **âyetindeki emr-i İlâhî medlûlünce, yarın insanlar mü'minler ve mücrimler olarak iki zümreye ayrılacaklar. Acaba ben o zümrelerden hangisinde haşrolacağım? Bunları bilemeden bana Emine demeyin.**

Sonra hastalığı biraz daha arttı, babası Şakîk-ı Belhî onu teselli için; "**Kızım, mahzun olma.**" dedi. Kızı Emine; "**Nasıl mahzun olmayayım, baba? Altımda cehennem var, üstümde cennet. Önümde Azrâil duruyor, Tâlib-i Azrâil olan bir insan nasıl üzülmez ve nasıl sevinebilir?**" dedi ve biraz sonra da Şehâdet getirip, rûhunu teslim etti... *(Mecmuâtü'l-Cevâhir)*

İSLÂM'DA VÜCÛDU DAĞLAMAYA İZİN YOK

İmrân İbn-i Hasin, lâhuttan sesler duyacak kadar manen yükselmiş bir velî idi. Çok hasta oldu, şifası için vücûdunu **dağlamak** istediler *(dağlamak: akan kanı dindirmek veya hasta bölümleri ortadan kaldırmak için vücûdun bir yerini kızdırılmış bir metal araçla yakmak)* ve çok da ısrar ettiler. O da dağlanmayı **kabul etti. Ancak şifa bulamadığı gibi o lâhûti sesleri de artık duyamaz oldu**. **Çok ağladı, Allah tevbesini kabul etti** ve yine eski haline dönerek **melekût âlemi**nden gelen o sesleri duyar oldu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 517)*

Hz. Mûsâ Cenâb-ı Hakk'a soruyor:

"**Yâ Rabbî! Dert ve derman kimdendir?"** Hz. Allah:

"Bendendir Yâ Mûsâ!"

"**Peki, Yâ Rabbi, doktorlar nedir ve ne iş yaparlar?**" Cenâb-ı Hak:

"**Paralarınızı alırlar, gönlünüzü hoş ederler. Ta ki benim hakkınızdaki hükmüm gelinceye kadar. Benim hakkınızdaki hükmüm ise ya iyileşmenize olur veya ölmenize.**" buyurmuş... *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 516)*

VE BİR LATÎFE

Geçmiş zamanlardan birinde insaflı bir doktor, sabah-akşam atıyla dairesine gidip gelirken yolu şehrin mezarlığından geçtiği için o esnada hep yüzünü serpuşu ile örter, oradan öyle geçermiş.

Bunu gören halk doktoru sıkıştırmışlar ve ısrarla, mezarlıkta serpuşuyla yüzünü neden örttüğünü sormuşlar. Doktor şöyle itiraf etmiş: "**Ben bu kabristandan geçerken, burada yatanlardan utanıyorum. Çünkü bunların çoğu, benim yanlış teşhisimden verdiğim yanlış ilaçlardan, uyguladığım yanlış tedaviden ölmüşlerdir. İşte onun için onlardan utanıyor ve yanlarından geçerken yüzümü örtüyorum."** demiş.

Nitekim şairlerden biri de bir doktora şöyle demiş:

– Doktor! Allah'a şükret; çünkü senden şu üç sınıf insan çok memnundur ve sana duâcıdırlar.

1. Kefen satanlar

2. Ölü yıkayanlar.

3. Mezar kazanlar... (Molla Cami, Baharistan, s. 94)

Şimdi bunlara bir de bazı din adamlarını ilave edebiliriz...

MANEN HASTA OLANLARLA KARŞILAŞTIĞIMIZDA

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) biz talebelerine-evlatlarına; "**Manevi bir hasta görünce şöyle duâ edin."** buyururlardı:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي عَافَانَا مِمَّا ابْتَلاَهُمْ بِهِ وَفَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلاً ۞

Mânâsı: **Allah zû'l-Celâl'e hamdolsun. Sizin mübtelâ olduğunuz şeyden** (yakalandığınız bu hastalıktan) **bize âfiyet verdi, kurtardı. Ve üstün olarak yarattıklarının birçoğundan da faziletli kıldı.**

Ve yine buyururlardı ki: "**Bugünün insanları, maddî tabipler kadar mânevî tabiplere de muhtaçtırlar ve eğer bugün insanlar, maddî hastalıklarının peşinden koştukları kadar mânevî hastalıklarının peşinden de koşsalar, hakîkî mü'min olurlardı**."

ŞİİRLER

Kim bilir hangi ilde ilk durağın ilk mezar,
Hangi el hangi kazma, hangi gün onu kazar!

⁂

Bir cinas:

Mezarı kazılacak bir gün mezar kazanın,
Belki suyuyla yıkanır, yapıcısı kazanın...
Şair Aşkî

⁂

Nehirler aktı geçti,
Kurudu vakti geçti.
Nice HAN nice SULTAN,
Tahtı bıraktı geçti.
Şu dünya bir pencere,
Her gelen baktı geçti...

69. DERS:

Ölüyü Techiz, Namazını Kılma ve Defin

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَلَوْلَا اِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ ۞ وَاَنْتُمْ حِينَئِذٍ تَنْظُرُونَ ۞ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلٰكِنْ لَا تُبْصِرُونَ ۞ فَلَوْلَا اِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ ۞ تَرْجِعُونَهَا اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾

Mealleri: "**Artık can boğaza geldiği vakit ki o zaman siz de** (ona) **bakar durursunuz.** (Veya işte o zaman siz göreceksiniz!) **Ve biz ona** (can çekişene o an) **sizden daha yakınız. Lâkin siz görmezsiniz. O halde hadi bakalım! Eğer siz ceza görmeyeceklerden iseniz** (kendinizi öyle zannediyor, öyle diyorsanız) **onu** (canı boğaza gelen yakınınızı) **geri çevirsenize! Eğer** (iddianızda) **sâdıklardan iseniz**..." *(el-Vâkıa, 56/83-87)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿كَلَّا اِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ ۞ وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ ۞ وَظَنَّ اَنَّهُ الْفِرَاقُ ۞ وَالْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ﴾

Mealleri: "**Hayır hayır! Ne zaman ki can, köprücük kemiklerine gelir dayanır, ona denir ki: 'Seni tedavi edecek kim var?' Ve o can çekişen artık bunun** (dünyadan) **bir ayrılış anı olduğunu anlar. Ve bacak da bacağa dolaşır**." *(el-Kıyâmet, 75/26-29)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَوْلٰى لَكَ فَاَوْلٰى ۞ ثُمَّ اَوْلٰى لَكَ فَاَوْلٰى ۞ اَيَحْسَبُ الْاِنْسَانُ اَنْ يُتْرَكَ سُدًى ۞ اَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُمْنٰى ۞ ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوّٰى ۞ فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى﴾

Mealleri: "**Vay sana, yazık sana, yine vay sana, yazık sana!** (Lâyıktır o belâ sana, lâyık. Evet, yine müstahaksın, dahasına da müstahaksın.) **İnsan kendini başıboş bırakılacak mı zannediyor? O** (insan) **dökülen meniden bir damla su** (sperm) **değil mi idi? Sonra bir aleka** (embriyon) **oldu da Rabbi onu biçime koydu, sonra şekil verdi. Ondan da iki cinsi; erkek ve dişiyi var etti.**" *(el-Kıyâmet, 75/34-39)*

Ve nihayet Cenâb-ı Hak,

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَيْسَ ذٰلِكَ بِقَادِرٍ عَلٰى اَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتٰى﴾

Meali: "(Artık o Hâlik-ı Azîm-yüce yaratan) **ölüleri diriltmeye kâdir değil midir?** (Elbette kâdirdir, O'nun her şeye gücü yeter!)." *(el-Kıyâmet, 75/40)* Amennâ ve saddaknâ...

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) Hazretleri, yukarıdaki âyette geçen dört **"evlâ"** kelimelerine ayrı ayrı manalar verir ve bu "**vay sana**"ların **birini ölürken, birini kabirde, birini mahşerde, birini de sırat**ta kullanarak, ona (ölümden gâfil olana); "**Ölürken yazık oldu, kabirde yazık oldu, mahşerde yazık oldu, sıratta yazık oldu.**" diye tefsir ederlerdi...

Ama insan gâfil... Kulağına gelen bu ikazlar, maalesef gönlüne nüfûz etmeyebiliyor.

Hâlbuki Hz. Allah yine buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَيَذَرُونَ وَرَائَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلاً﴾

Meali: "**Şüphe yok ki bunlar çabucak gelip geçeni** (peşin olanı, dünya hayatını) **severler de önlerindeki o ağır ve şiddetli günü arkaya atarlar.** (Âhireti ihmal edip önemsemezler)." *(el-İnsan, 76/27)*

Ve yine Hz. Allah, o ölüm günü ve mahşer günüyle alâkalı buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَوْمَ يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا﴾

Meali: "**O halde** (ey kâfirler, âhirete inanmayanlar) **çocukları ak saçlı ihtiyarlar haline getirecek o günün dehşetinden, azâbından sizler kendinizi nasıl kurtaracaksınız**?" *(el-Müzzemmil, 73/17)*

MEVZU İLE ALAKALI HADİSLER

Sevgili Peygamberimiz,

عُودُوا الْمَرِيضَ وَاتَّبِعُوا الْجَنَائِزَ تَذَكَّرُكُمُ الْآخِرَةَ ۞

Mânâsı: "**Hastaları ziyaret ediniz. Cenazelere gidiniz. Çünkü bunlar size âhireti hatırlatır.**" buyurdular.

Yine annemiz Hz. Âişe, Rasûlüllah Efendimiz'den rivâyet etti ki Peygamberimiz:

مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ أَحَبَّ اللهُ لِقَاءهُ، وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللهُ كَرِهَ اللهُ لِقَاءَهُ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ كُلُّنَا نَكْرَهُ الْمَوْتَ فَقَالَ: لَيْسَ كَذلِكَ، وَلكِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا بُشِّرَ بِرَحْمَةِ اللهِ وَبِرِضْوَانِهِ وَجَنَّتِهِ أَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ، فَأَحَبَّ اللهُ لِقَاءهُ، وَالْكَافِرُ إِذَا بُشِّرَ بِعَذَابِ اللهِ وَسَخَطِهِ،كَرِهَ لِقَاءَ اللهِ، وَكَرِهَ اللهُ لِقَاءهُ ۞

Mânâsı: "**Kim Allah'a kavuşmayı severse, Allah da ona kavuşmayı sever. Kim Allah'a kavuşmayı kötü görürse, Allah da ona kavuşmayı kötü görür**." Dedim ki: "**Yâ Rasûlallah! Hepimiz ölümü kötü görüyoruz**." O zaman buyurdu ki Rasûlüllah: "**Öyle değil** (ya Âişe). **Lâkin mü'min öleceği zaman Allah'ın rahmetiyle, rızâsıyla ve cenneti ile müjdelendiğinde, Allah'a kavuşmayı sever ve kavuşma arzusu artar. Allah da ona kavuşmayı sever. Kâfir, Allah'ın azâbıyla ve gadâbıyla müjdelendiği zaman, o da Allah'a kavuşmaktan nefret eder, Allah da ona kavuşmaktan nefret eder."** buyurdu. *(el-Müslim)*

KABİRDEKİLERİN İNSANA HİTABI

لاَ يَمُرُّ أَحَدٌ فِي الْمَقَابِرِ إِلاَّ وَتُنَادِيهِ أَهْلُ الْقُبُورِ، يَا غَافِلُ! لَوْ عَلِمْتَ مَا نَحْنُ نَعْلَمُ لَذَابَ لَحْمُكَ وَجِسْمُكَ كَمَا يَذُوبُ الثَّلْجُ عَلَى النَّارِ ۞

Mânâsı: "**Kabristana uğrayan hiçbir kimse yoktur ki ona kabirdekiler şöyle hitap etmesinler: 'Ey gâfil! Eğer sen burada bize ne olduğunu bilseydin, senin derilerin ve cismin erirdi... Ateşin karşısında karın eridiği gibi**."

Yine Peygamberimiz buyuruyor ki:

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ يَرَوْنَ مَكَانَهُ وَيَسْمَعُونَ كَلاَمَهُ وَمَا هُوَ عَلَيْهِ لَذَهَلُوا عَنْ مَيِّتِهِمْ وَلَبَكَوْا عَلَى أَنْفُسِهِمْ ۞

Mânâsı: "**Varlığım kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki eğer kabirdekilerin mekânını görebilseler ve onun hitâbını duyabilseler ve onun ne halde olduğuna vâkıf olabilseler, kabristana götürdükleri mevtalarını insanlar terk eder, kendi âkıbetlerine ağlarlardı.**" *(İrşâdu'l-Gâfilîn, s. 153)*

Kabir dünyadaki insana şöyle seslenir:

يَا نَاظِرًا بِقَبْرِي مُتَفَكِّرًا بِحَالِي: أَنَا كُنْتُ مِثْلَكَ غَدًا تَكُنْ مِثْلِي ۞

Mânâsı: "**Ey kabrime bakan ve halimi düşünen insan! Unutma; dün ben senin gibiydim, yarın da sen benim gibi olacaksın**!"

MÜNAFIKLARIN CENAZE NAMAZI

Ne zamanki münâfıkların reisi Abdullah İbn-i Ubey öldü, Müslüman olan oğlu onu yıkadı, kefenledi ve namazını kıldırması için gelip, Peygamberimiz'e yalvardı. Peygamberimiz de onu kırmamak için namazını kıldırmaya kalkınca, Hz. Ömer dayanamadı, Rasûlüllah'ın eteğinden çekti, Peygamberimiz de "**Cenâb-ı Hak beni** (münâfıkların) **namazlarından menetmedi**."

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِسْتَغْفِرْ لَهُمْ اَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ اِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَهُمْ...﴾

buyurarak serbest bıraktı, dedi.

Meali: "**Yâ Muhammed! Onlar** (münâfıklar) **için ister istiğfar et, ister etme. Eğer onlar için yetmiş defa da tevbe-i istiğfarda bulunsan, Allah yine de elbette onları affetmeyecektir**." *(et-Tevbe, 9/80)*

Yani Rasûlüllah beni onlar için tevbe edip etmemekte muhayyer bıraktı dedi. İşte bunun üzerine Hz. Allah;

وَلَا تُصَلِّ عَلٰى اَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ اَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلٰى قَبْرِهِ...۞

âyetine göndererek namazlarını kıldırmak şöyle dursun, cenazelerine katılmaktan bile Peygamberimizi (ve Ümmetini) menetti, yasakladı.

Meali: "**Onlardan biri** (münâfıklardan biri) **ebedî bir ölümle** (imansız olarak) **ölürse, namazlarını kıldırma... Kabirleri üzerinde de durma** (yani cenazelerine de iştirak etme)." buyurdu. *(et-Tevbe, 9/84; Sahih-i Buhârî, c. 2, s. 52)*

BİR BAŞKA HÂDİSE

Ashâbdan Hz. Süheyl anlatıyor: Bir kadın yeni dokuduğu ve kenarında da saçakları olan bir bürdeyi (hırkayı) getirip, Rasûlüllah'a hediye etti. Peygamberimiz de o günlerde hakîkaten ona ihtiyacı vardı. Hemen evine girdi, o hırkayı giyindi ve Ashâbının yanına çıktı. Hırka kendine çok güzel yakışmıştı. Ashâbdan hemen biri atıldı ve; "**Bu ne güzel şey Yâ Rasûlallah! Bunu bana vermez misin?**" dedi. Peygamberimiz çıkarıp ona vermek üzere tekrar evlerine döndüler. Oradaki diğer Ashâb-ı Kirâm hırkayı isteyene; "**İyi etmedin! Çünkü Rasûlüllah'ın ona ihtiyacı vardı.**" dediler.

O Sahâbî: "**Siz ne zannediyorsunuz, ben onu giymek için istemedim, ölünce kefenim olsun, için istedim. Çünkü Rasûlüllah'ın bedenine ateş dokunmayacağı gibi o mübârek bedene dokunana da ateş dokunamaz**." Ve hakîkaten de öyle oldu. *(Sahih-i Buhârî, c. 2, s. 54)*

Nitekim yukarıdaki dersimizden birinde geçti. Hz. Enes, **Rasûlüllah'ın bir kere abdestte kullandığı ve ona hediye ettiği havlu**yu hizmetçisine yanan tandıra attırmış ama havlunun yanmadığı görülmüştü...

ASR-I SAÂDET'TE KABRİN KABUL ETMEDİĞİ KİMSE

Peygamberimiz (sav) Ebû Katâde'nin (ra) başkanlığında, isyan eden Arap kabîlelerinden birini te'dip (yola getirmek) için bir seriyye (müfreze) göndermişti.

Bu maksatla gönderdiği seriyyelere Peygamberimiz: "**Evvelâ oraya yaklaşın ve bekleyin. Eğer orada ezan okunuyorsa, sakın onlara saldırmayın. Ve**

eğer saldırırsanız, onlardan emân dileyene veya şehâdet getirene yine el kaldırmayınız." diye sıkı sıkıya tembihte bulunurdu.

İşte yine böylece tembihte bulunarak Ebû Katâde'nin başkanlığındaki müfrezeyi de gönderdi. Gittiler köyün etrafında siperde beklediler. Sabah oldu ama köyden ezan sesi gelmiyordu. Ve sabah suyun başına gelenlere ansızın saldırdılar.

Bu arada bir tanesi silahına sarılmadı ve hemen şehâdet getirdi. Meğer müfrezede bulunanlardan biri ile eskiden aralarında kalmış bir kan davası varmış. O kimse (bu kişi hakkında muhtelif rivâyetler var) şehâdet getirmesine aldırmadan vurup şehâdet getireni öldürdü.

Medine'ye döndüklerinde kumandan Ebû Katâde durumdan Rasûlüllah'ı haberdar etti. Peygamberimiz hemen o katili çağırttı ve; "**Şehâdet getireni öldürmekten korkmuyor musun? Yarın Huzurullah'da ne cevap vereceksin?**" dedi. Adam da: "**Yâ Rasûlallah! O kılıç korkusundan tevhîdi söyledi. İnandığından değil**" dedi. Peygamberimiz bu söze daha çok kızdı:

هَلْ شَقَقْتَ قَلْبَهُ

Yani: "**Kalbini açıp baktın mı? Nerden biliyorsun?"** dedi. Adam: "**Açsam da anlamam ki Yâ Rasûlallah**!" dedi. Peygamberimiz: "**Peki, kalpten anlamazsın, dile de inanmazsın, söyle senin halin nice olsun?**" dedi. Adam: "**Benim için Allah'tan af dile Yâ Rasûlallah**!" dedi. Peygamberimiz: "**Hayır, Allah seni affetmesin."** buyurdu. Çünkü adam kan davası güderek onu öldürmüştü, sonra bu adam hastalandı ve kısa bir müddet sonrada öldü. Götürüp onu kabristana gömdüler, ama toprak onu dışarı attı. Tekrar gömdüler, tekrar dışarı attı. Bunun üzerine Peygamberimiz'e durumu mecburen haber verdiler, Peygamberimiz kabristana geldi ve; "**Bu toprak ondan daha kötü nicelerini kabul etmiştir** (Nemrutlar, Şeddatlar, Firavunlar… gibi). **Fakat Hz. Allah bununla** (burada geçen hadise ile) **size ibret dersi vermek istiyor. Yani kan davası gütmenin ne kadar büyük günah olduğunu bu hâdise ile size göstermek istiyor."** buyurdu... *(Hayâtü's-Sahâbe c. 2)*

ÖLENE SORULANLAR

İmâm Gazâlî Hazretleri **İncil**'de şöyle bir âyet gördüğünü **İhyâ**'sında zikrediyor:

Bir ölünün evinden tabuta konulup kabre götürülene kadar bizzat Hz. Allah ondan kırk sual sorar. Ben sizlere bundan sadece bir tanesinden bahsedeceğim. Der ki ona Hz. Allah:

"**Ey Kulum! Senelerce halkın gözüne iyi ve güzel görünmek için çalıştın durdun da bana ise bir saat bile hoş ve güzel görünmeye çalışmadın. Hâlbuki ben, rahmet nazarımla her an senin kalbine bakıyordum."** buyurur.

Nitekim **Peygamberimiz** hadîsi şerifinde;

۞ إِنَّ اللهَ لاَ يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَلكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

Mânâsı: "**Muhakkak Allah Teâlâ sizin sûretlerinize** (dış görünüşünüze) **ve mallarınıza** (çok mu az mı) **bakmaz. Lâkin Hz. Allah sizin kalplerinize ve amellerinize bakar."** buyurdu.

Yahyâ İbn-i Muaz buyuruyor ki: "**Bir ölü kabre konulunca hemen dört melek orada peydâ olur** (zuhûr eder, ortaya çıkar). **Dört bir tarafından ölüye şöyle nidâ ederler**:

Başucundaki melek:

أَرَفَضَتِ الْآجَالُ (أى الآمال؟)

Yani: **Eceller-emeller kesildi** (ümitler, arzular, sonu gelmeyen istekler bitti) **değil mi?**

Sağındaki melek:

ذَهَبَتِ الْأَمْوَالُ وَبَقِيَتُ الْأَعْمَالُ

Yani: **Mal-mülk geride kaldı, sen amellerinle baş başa kaldın değil mi?**

Solundaki melek:

ذَهَبَتِ الْأَشْغَالُ وَبَقِيَتِ الْوَبَالُ

Yani: **Meşguliyetler gitti, veballeri kaldı değil mi?**

Ayakucundaki melek:

۞ طُوبَى لَكَ إِنْ كَانَ كَسْبُكَ مِنَ الْحَلاَلِ وَكُنْتَ مُشْتَغِلاً بِخِدْمَةِ ذُو الْجَلاَلِ

Yani: **Sana müjdeler olsun; eğer kazancın helâlden idi ise veya sen Allah zû'l-Celâl'in hizmetiyle meşgul bir kulu idiysen**. *(İsmail Hakkı Bursevî, Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 4, s. 532)*

RASÛLÜLLAH'IN VEFATI VE TAVSİYELERİ

İbn-i Mesud Hazretleri anlatıyor:

Rasûlüllah'ın vefâtı yaklaşınca bizleri Hz. Âişe Vâlidemizin evinde topladı. Ve bizlere baktı, gözleri yaşla doldu ve şöyle buyurdu:

"Merhaba, Allah sizleri çok yaşatsın...

Size Allah'tan takvâyı ve Allah'a itaati tavsiye ediyorum. Artık ayrılık vakti yaklaştı, Allah'a, Sidretü'l-Münteha'ya ve Cennetü'l-Me'va'ya gidişin vakti geldi. Ben ölünce, Ehl-i Beytimin erkekleri beni yıkasın. Ve beni bu elbisemle veya isterlerse Yemen beziyle kefenlesinler...

Beni yıkayıp kefenlediğiniz zaman, beni evimde ve kabrimin başında (ki, kabri evinin içinde idi) pekemin (divanın) üzerine koyun. Sonra bir saat kadar beni yalnız bırakın, benim üzerime ilk namaz kılacak olan Habîbim Cibrîl (as) olacaktır. Sonra Mikâil, sonra İsrâfil, sonra da ölüm meleği Azrâil (aleyhimüsselâm), bütün askerleriyle gelip, namazımı kılacaklardır...

Sonra da sizler bölük-bölük gelip namazımı kılınız."

Ashâb, Peygamberimizin böylece veda ettiğini görüp duyunca, sesli bir şekilde ağlamaya başladılar ve; "**Yâ Rasûlallah! Sen Rabbimizin Rasûlü, cemaatimizin ışığı ve nuru, işlerimizin sultanısın! Sen bizlerden ayrılınca, biz ne yapacağız? Kime müracaat edeceğiz?**" dediler.

Peygamberimiz buyurdu ki:

تَرَكْتُكُمْ عَلَى الْمَحَبَّةِ الْبَيْضَاءِ ۞

"**Sizlere geniş, açık bir yol, cadde bırakıyorum ki onun gecesi gündüz gibi aydınlıktır. Ondan başka yola kim saparsa helâk olur!"**

Ve devamla;

وَتَرَكْتُ لَكُمْ وَاعِظَيْنِ نَاطِقًا وَصَامِتًا فَالنَّطِقُ اَلْقُرْآنُ وَالصَّامِتُ اَلْمَوْتُ فَإِذَا أَشْكَلَ عَلَيْكُمْ أَمْرٌ فَارْجِعُوا إِلَى الْقُرْآنِ وَالسُّنَّةِ وَإِذَا قَسَا قَلْبُكُمْ فَلْيَنُوهُ بِالْإِعْتِبَارِ فِي أَحْوَالِ الْمَوْتِ ۞

Yani: "Size iki de vâiz bırakıyorum. Biri, konuşarak size doğru yolu gösterecektir. İşte o Kur'ân'dır. Biri de size susarak vaaz edecektir. İşte o da ölümdür... Eğer bir iş size karışık müşkül gelirse, hemen Kur'ân'a ve Sünnete müracaat edin. Kalpleriniz katılaştığı zaman ise onu (kalbinizi) ölüm ve ölenlerin haline bakarak (onlardan ibret alarak) yumuşatınız, buyurarak veda ediyor." *(el-Bidâye ve'n-Nihâye; Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 1)*

Peygamberimizin ölümü yaklaşıp, ağrıları artınca şöyle duâ ettiği görülüyordu:

1) اللّٰهُمَّ هَوِّنْ عَلَيَّ سَكَرَاتِ الْمَوْتِ

Yani: "**Allah'ım! Ne olur ölüm sarhoşluklarını bana kolay kıl.**"

2) Yine niyaz ediyordu ki:

اللّٰهُمَّ بَارِكْ لِي فِي الْمَوْتِ وَفِيمَا بَعْدَ الْمَوْتِ

Yani: "**Bana ölümü mübârek kıl, ölümden sonrasını da mübârek kıl Allah'ım!**"

3) Ve yine ilticâ ediyordu ki

اللّٰهُمَّ اجْعَلْ خَيْرَ أَيَّامِي يَوْمًا أَلْقَاكَ فِيكَ

Yani: "**Günlerimin en hayırlısını içinde sana kavuştuğum gün kıl, Allah'ım**!"
Bir Arap şair diyor ki:

وَإِذَا الْمَنِيَّةُ أَنْشَبَتْ أَظْفَارَهَا أَلْفَيْتَ كُلَّ تَمِيمَةٍ لاَ تَنْفَعْ

Yani:

"Ölüm gelip sana tırnaklarını bir kere takmasın...
O zaman bütün muskaları taksan da ne fayda...

Büyüklerden biri de diyor ki: "Ölüm ayrılığı diğer ayrılıklara benzemez. Çünkü can boğazdan çıkınca, bütün ümitler biter, kesilir gider."

Atalarımız, elden-ayaktan düşüp başkalarının yardımına muhtaç hale gelmenin, uzun süre yatağa mahkûm olmanın güçlüğünü-zorluğunu ifade için bu tip hastalara; "**esir-i firaş**" yani yatağın esiri derlerdi. Ve böylesine acınası durumlara düşmemek için de; "**Yâ Rabbî! İki gün yatak, üçüncü gün toprak.**" diye duâ ederlerdi...

DİNİMİZDE KABİRLERİ ZİYARET ÂDABI

Öncelikle **kabirleri-kabristanları**, **türbeler**i temiz tutmak, ağaçlandırmak, güzelce muhâfaza etmek hayatta olanlar için mühim bir vazifedir.

Kabirlerin üstüne oturmak, çiğneyip üzerinden geçmek **mekruh**tur, ölüye saygısızlıktır. Böyle bir davranış âdetâ onların haklarına tecâvüzdür. Bundan mümkün olduğunca kaçınmalıdır. Hadîs-i şerîflerde şöyle buyurulmuştur: "**Kabirler üzerine oturmayınız, kabre doğru namaz kılmayınız**." *(Müslim, Sahîh, 3, 62)*

"**Birinizin kor parçası üzerine oturup da ateşin elbisesini yakıp derisine kadar ulaşması, kabrin üzerine oturmasından daha hayırlıdır**." *(Müslim, Sahîh, 3, 62)* Ancak kabristana ait başka yol bulunmadığı takdirde, **Kur'ân** okumak şartıyla, kabirlerin aralarında oturmakta, üzerlerinden geçmekte bir mahzur olmaz.

Sık olan kabristanda ziyaret usûlü

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.), sık olan kabristanda ziyaret usûlünü şöyle izah buyururlardı:

– Ziyaret edilen kabristanda eğer mevta çok, kabirler sık ve üzerlerine basma ihtimali büyükse, evvelâ bir Fâtihâ on bir İhlâs-ı Şerîf okuyup orada yatan kabir ehlinin ervâhına bağışlanır. Sonra da kabristanda istenilen yere basıp geçilebilir. Bu bir Fâtihâ on bir İhlâsı okuduktan sonra kabir üzerine basmakta zarar yoktur. Çünkü bütün kabir ehli bu kimseyi bir nur olarak görür ve; "**Ah şu nur bizim üzerimize de uğrasa veya tekrar gelse...**" diye arzu ederler.

⁂

Kabristanda yemek yemek, kabirlerin yanında uyumak, çevrelerini kirletmek, yaş otlarını yolmak ve yaş ağaçlarını kesmek **mekruh**tur. (Ama mezarlığın otunu satarak kenarına yapılacak duvarda harcamak caizdir.) Kabristandaki otlar, ağaçlar yaş bulundukları müddetçe, bir nevi hayata sahip demektir. Bunlar hâl diliyle **Allah Teâlâ**'yı **tesbih** ederler. Bu vesileyle orada yatan îmân sahiplerinin rahmet-i İlâhiyye'ye nâil olacakları ümit edilir. *(Ömer Nasuhi Bilmen, B. İslâm İlmihali, s. 265-6-7.)* Nitekim İbn Abbas'tan (r.anhümâ) şöyle rivâyet edilmiştir: **Rasûlüllah** (sav), **bir gün iki kabre uğradı** ve; "**Bunlar azap çekiyorlar. Azapları da büyük bir günahtan değil.**" buyurdular. Sonra da sözlerine şöyle devam ettiler: "**Evet, biri nemîmede** (laf getirip götürme) **bulunurdu; diğeri de idrar sıçramasına karşı korunmazdı**." Ardından da **yaş bir hurma dalı istedi ve bunu ikiye böldü. Birini bir kabrin, diğerini de öbür kabrin üzerine dikti**. Sonra da; "**Umulur ki bunlar kuruyuncaya kadar, bu kabir sahiplerinin azâbı hafifleyecektir.**" buyurdular. *(Buhâri, Sahîh, Vudû', 55, 56; Müslim, Sahîh, Taharet, 111)*

Onun içindir ki bazı yerlerde kabirlerin üzerine mersin ağacı dalları koymak âdet olmuştur. Fakat bu hususta aslolan yaş ağaçların dikilmesidir. **Sahîh-i Buhâri** şârihi **Aynî** merhumun dediği gibi; "**Kabirlerin üzerine mücerred yaş, güzel kokulu çiçekler, yeşillikler koymak bir şey değildir. Sünnet olan, ağaç dikmektir**."

Ayrıca ağaçların, bitkilerin havayı temizledikleri, erozyona mâni oldukları, sağlık açısından da çok büyük faydaları olduğu hemen herkesçe bilinen bir gerçektir.

Kabirleri haftada bir gün, bilhassa **cuma** ve **cumartesi** günleri gidip ziyaret etmek erkekler için menduptur. **Sevgili Peygamberimiz** (sav) **Efendimiz** "**Kabirleri ziyaret ediniz; çünkü ziyaret ölümü hatırlatır.**" *(Müslim, Sahîh, 3, 65)* buyurmuşlardır. Ölümü hatırlamak ise nefsin ihtiraslarını frenler ve insanın doğru yolda devamını temin eder. Kabirdekiler için de rahmet ve mağfirete vesile olur.

Dinimizde, bazı şartlara riayet etmek kaydıyla, kadınların da kabirleri ziyaret etmesine müsaade edilmiştir. Hanımların dikkat etmesi gereken bu şartları kısaca şöyle sıralayabiliriz:

– Tesettüre riayet etmeli ve güzel koku kullanmamalı.

– Kalabalık bir günde dahi olsa ziyaret esnasında asla erkeklerin arasına karışmamalı.

– Ziyarete tek başına değil de ya mahremi olan bir erkekle veya birkaç kadın bir araya gelerek gitmeli.

– Kabrin başında, mevtânın üzülmesine ve azap görmesine sebep olacak tarzda feryâd u figân ederek ağlayıp sızlamamalıdır. Peygamberimiz (sav); "**Ölü, kendisine yas tutulması sebebiyle kabrinde azap olunur.**" buyurmuşlardır. *(Müslim, Sahîh, 3, 41)*

Peygamberlerin (aleyhimüsselâm), **evliyâ**nın, **sâlih zatlar**ın kabirleri de onları vesile edinip mânevi bakımdan feyizlenmek-bereketlenmek, kendilerinden istifade edebilmek için ziyaret edilir... Velev ki uzak bir yerde dahi bulunsalar, onları ziyaret için yolculuğa çıkmak menduptur. Nitekim hadîs-i şerîfte; "(Dünya) **işlerinde sıkıntıya düştüğünüz zaman, kabir ehlinden** (sâlih zatlardan, onları vâsıta ederek Allah'tan) **yardım isteyiniz."** buyurulmuştur. *(Müfti's-Sekaleyn -insanların ve cinlerin müftüsü- Şeyhulislam İbn-i Kemâl Paşa, 40 Hadis)* Bu itibarla mü'min bunaldığında, darlandığında, kendisini çaresiz hissettiğinde sınırsız lütuf ve ihsân sahibi âlemlerin Rabbi olan **Allah**'a sığınarak ondan yardım diler. **Fâtihâ sûresi**nde devamlı okuduğumuz; "**Yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz."** mealindeki 5. âyet, mânevi bir kaynaktan yardım dilenecekse bunun ancak **Allah** olabileceğini açıkça ifade etmektedir. Aslında maddî bir kaynaktan mesela güçlü-kuvvetli, varlıklı-zengin kimselerden gerekip de yardım istediğimizde de onlardan gelen yardımın **Allah**'tan olduğunu bilmemiz, bu şuur ve idrak içinde olmamız icap eder. Çünkü onlara bu gücü veren de bize yardım etmelerine izin ve imkân bahşeden de **Allah**'tır.

Bu mevzuda tartışılan mesele; "**tevessül**" kelimesiyle ifade edilen "**Allah'ın yardımını dilerken araya vâsıta koymak"**tır. Burada dikkat edilmesi gereken husus; "**yardımın yalnızca Allah'tan geleceği**ne inanmaktır. Şayet böyle değil de **Allah**'tan başka bir varlığın da ondan bağımsız olarak kullara yardım edebileceğine inanılırsa bu şirk olur. "**Yardım, himmet, feyiz, rahmet, bereket**..." yalnızca **Allah**'tan gelir. **Allah**'tan başkaları ise sadece vâsıtadır.

Peki, bu yardımı dilerken, yukarıda da zikrettiğimiz gibi; "**Yâ Rabbî, filan kulunun** (peygamberin, evliyânın, şeyhin...) **hatırı, yüzü suyu hürmeti, nezdindeki makamı-mertebesi için bana şunu ver, lütfet, şu dileğimi kabul buyur**..." dersek bu şirk olur mu? Şirk olmazsa meşrû mudur, faydası olur mu?

Yardım **Allah'**tan dilendiğine ve onun verecekse araya vâsıta koymadan da verebileceğine inanıldığına göre; "**dileklerin kabulünde faydalıdır."** inancı ile araya, **Allah**'ın sevgili kullarından birinin konması; yani "**onun hatırı için."** denmesi elbette ki şirk olmaz. Tam tersine bu davranış, **Allah Teâlâ**'nın **mü'minlerden uymalarını istediği bir usûldür**. *(el-Mâide sûresi, 5/35)*

Ehl-i Sünnete mensup âlimlere göre, Asr-ı Saâdet'ten günümüze gelinceye kadar **Peygamber Efendimiz**, diğer **peygamberler, Ashâb-ı kirâm, velîler**, hattâ **sâlih ameller** vâsıta kılınarak **Allah**'a duâ edilmiş, ondan yardım istenmiştir. Zaten **diriler için caiz olan ölüler için de caiz olur... Esas itibariyle mü'minler ölmez; onlar için ölüm, mekân değiştirmekten ibarettir. Allah'ın sevdiği kullar ise fânî dünyadan ayrıldılar diye Allah katındaki itibar ve değerlerinden bir şey kaybetmezler; bilâkis yükleri hafiflemiş, tavassutları daha da süratlenmiş olur.**

VE BİR LATÎFE

Bir seçim zamanında siyasiler Anadolu'daki bir kasabaya propagandaya gitmişler... Ve propagandada dinden, îmândan, bahsederek epeyce dindarlık da satmışlardı. Nihayet akşam kasabalarına dönüyorlardı. Kasabanın girişindeki akrabalarının yattığı mezarlığa yaklaşınca aday olan zât yanındakilere; "**İçinizde Yâsîn bilen var mı? Okusun da mevtâlarımızın yanından okuyarak geçelim.**" dedi. Ama kimse **Yâsîn** bilmiyordu. "**Peki, Fâtihâ ve İhlâs bilen var mı? Bari bir Fâtihâ üç İhlâs okusun da geçelim.**" dedi. Heyhat! Onları da bilen yoktu. O zaman çevresindekilere şöyle dedi: "**Her birimiz ellerimize birer taş alalım, eğilerek ellerimizdeki taşları da yere vurarak mezarlığın yanından geçelim ki burada yatan babalarımız, dedelerimiz, kasabanın hayvanları kasabaya dönüyor, zannetsinler de, bari bizden Fâtihâ ve İhlâs beklemesinler.**" demiş ve öyle yapıp geçmişler... *(Envâr Baytan Hoca'dan)*

Dikkat: Ölümle alâkalı geniş malumat için Mev'iza Kitabımızın 6. Dersine bakılabilir.

ŞİİRLER

Aziz Mahmud-i Hüdayî Hazretleri diyor ki:

Kim umar senden vefâyı, yalan dünya değil misin?
Muhammed Mustafa'yı alan dünya değil misin?

Yürü hey vefâsız, yürü! Sensin hod bir karı (boşanmış karı)
Nice yüz bin erden geri kalan dünya değil misin?

Kimisini nâlan edip, kimisini giryân edip
Âhiri kâr uryân edip, soyan dünya değil misin?

Kast edip halkın özüne, toprak doldurdun gözüne
Ehl-i gafletinse yüzüne, gülen dünya değil misin?

Eğer şah! Eğer ben de her kişiyi salan derde,
Kimse mekân tutmaz sende, viran dünya değil misin?

Sihr ile donatıp kendin, meydana salan sermendin
Âleme minnet kemendin, salan dünya değil misin?

İşin gücün daim yalan, çok kişiden arta kalan,
Nice kere boşalarak, dolan dünya değil misin? ...

Necip Fazıl da diyor ki:

ÖLÜM

O dem ki perdeler kalkar, perdeler iner.
Azrâil'e "hoş geldin." diyebilmektir hüner...

70. DERS:

İnsanlara Zarar Vermemek ve Eziyet Etmemek

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ۞ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا﴾

Mealleri: "**Şüphe yok ki Allah'a ve Rasûlü'ne eziyet verenlere Allah hem dünyada hem âhirette lânet etmiştir. Onlara aşağılayıcı bir azap hazırlamıştır. Mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara yapmadıkları bir şeyden dolayı eziyet edenler de bir iftira ve açık bir günah yüklenmişlerdir**." *(el-Ahzab, 33/57-58)*

TEFSİR VE İZAH

Allah'a eza

İbn-i Abbas'a (r.anhümâ) göre, Allah'a eza şu üç şekilde olur:

1. Yahudilerin; "Uzeyr Allah'ın oğludur." demeleleri. Veya "Allah'ın eli bağlıdır, bizimki ise açıktır." iddiaları ve; "Allah fakir biz zenginiz." zırvaları gibi sözlerle...

2. Hristiyanların "Mesih (Hz. İsa) Allah'ın oğludur, Meryem ise hanımıdır. Ve Allah üçten biridir veya üçün üçüncüsüdür." gibi safsataları...

3. Yahut hem Hristiyanların hem de Yahudilerin; "Melekler Allah'ın kızlarıdır." saçmalıkları veya müşriklerin; "Putlar, Allah'ın ortaklarıdır." lafları gibi. *(Hasan Basri Çantay, Kur'ân-ı Hakîm ve Meal-i Kerîm, ilgili âyet)*

Peygamberimiz'e eza

Bunu ise kâfirler, her şekliyle yapıyorlardı. (Maalesef bugün de sürmekte.) Dille sövüyor, sayıyor, O'na şair, mecnun, kâhin diyorlardı. Bugün de torunları ne karikatürler çiziyorlar ve O'na neler söylüyorlar neler... *Terörist Muhammed*, bile deme cür'eti gösterebiliyorlar.

Mü'minlere eza

Mü'minlere iftira atmak, yapmadıkları şeyle onlara isnatta bulunmak veya başka yollarla eza etmek ki hepsi haramdır.

Dikkat edilirse burada Hz. Allah, mü'minlere ezayı kendine ve Habîbine ezaya yakın olarak zikretmiş. Çünkü onlara eza ve hakaret de Allah ve Rasûlüne îmân edip bağlandıkları içindir. Yoksa eza edenlerle aralarında geçmiş hiçbir düşmanlık olmamıştır.

Şu halde hakîkî mü'mine hakaret netice itibariyle Allah ve Rasûlüne hakarettir.

Mü'minlere eza başlıca iki sebepten yapılır:

1. Maddî sebepler: Kâfirlerin maddî çıkarına mü'min mânî oluyor veya mü'mini sömüremiyorsa, ona elinden gelen haksızlığı, zulmu, hileyi, yapar. Onu hakir görür. Hakir gösterir. Alay eder ve ettirir.

2. Manevî sebepler: Sırf mü'min olduğu için ona hakarette bulunur. Zulmeder, işkence yapar. İslâm Tarihi'nin her devresinde Müslümanlara sırf Müslüman oldukları için yapılagelen zulümler gibi.

İçeride hapishaneler, tabutluklar, işkenceler...

Dışarıda katliamlar, sürgünler ve Müslümanları vahşi göstermeler gibi...

Peki, İslâm'da hayvana bile haksızlık, zulüm, hayvanı bile dövme, sövme, işkence ve onun bir azasını kesme, kırma, haramdır da Allah'ın kullarına bunları yapmak hiç helâl olur mu?

MEVZU İLE İLGİLİ HADİSLER

مَنْ أَذَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ بَارَزَنِي بِالْحَرْبِ ۞

Mânâsı: "**Benim velîlerime** (dostlarıma-sevdiklerime) **eziyet edenler, bana harp ilan etmiş olurlar**." *(İsmail Hakkı Bursevî, Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 3, s. 157)*

Abdurrahman İbn-i Semure (ra) diyor ki:

Bir gün Peygamberimiz (sav) Ashâbının yanına çıkageldi ve buyurdu ki:

رَأَيْتَ اللَّيْلَةَ عَجَبًا: رَأَيْتُ رِجَالاً يُعَلَّقُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ، فَقُلْتُ: مَنْ هٰؤُلاَءِ يَا جِبْرِيلُ؟ فَقَالَ: هٰؤُلاَءِ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا ۞

Mânâsı: "**Bu gece çok acayip** (rüya) **gördüm. Bir takım erkekler dillerinden asılmışlardı**. Dedim ki: "**Bunlar kim Yâ Cibrîl**?" Cibrîl dedi ki: "**Bunlar o kimselerdir ki mü'min erkeklere ve mü'mine kadınlara yapmadıkları şeyle iftira eder, bühtanda bulunurlar**." *(İsmail Hakkı Bursevî, age, c. 3, s. 157)*

سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ ۞

Mânâsı: "**Müslümana sövmek, fâsıklık** (büyük günah) **Müslümanı** (Müslüman olduğu için) **öldürmek ise küfürdür**." *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 3, s. 145)*

لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلاَ اللَّعَّانِ وَلاَ الْفَاحِشِ وَلاَ الْبَذِئِ ۞

Mânâsı: "(Kâmil) **mü'min; yerici, lânetleyici, yaramaz iş ve kem söz sahibi olamaz**." *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 3, s. 260)*

Hadîs-i şerîf:

بَيْنَمَا رَسُولُ اللهِ جَالِسٌ إِذْ رَأَيْنَاهُ يَضْحَكُ حَتَّى بَدَتْ ثَنَايَاهُ فَقَالَ عُمَرُ: مَا يُضْحِيكَ يَا رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي؟ فَقَالَ ع م: رَجُلاَنِ مِنْ أُمَّتِي جِيئَا بَيْنَ رَبِّ الْعِزَّةِ، فَقَالَ أَحَدُهُمَا يَا رَبِّ! خُذْ لِي فَظَلَمَتِي مِنْ أَخِي، فَقَالَ اللهُ تَعَالَى: أَعْطِ أَخَاكَ مَظْلَمَتَهُ فَقَالَ: يَا رَبِّ! لَمْ يَبْقِ مِنْ حَسَنَاتِي شَيْءٌ، فَقَالَ اللهُ لِلطَّالِبِ كَيْفَ نَصْنَعُ وَلَمْ يَبْقِ مِنْ حَسَنَاتِهِ شَيْءٌ، قَالَ: يَا رَبِّيَتَحَمَّلُ مِنِّي مِنْ ....، قَالَ: وَفَاضَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللهِ صلعم بِالْبُكَاءِ:

ثُمَّ قَالَ إِنَّ ذلِكَ لَيَوْمٌ عَظِيمٌ يَوْمَ يَحْتَاجُ النَّاسُ إِلَى أَنْ يَحْمِلَ مِنْهُمْ مِنْ أَوْزَارِهِمْ قَالَ ع م: فَقَالَ اللهُ لِلطَّالِبِ إِرْفَعْ رَأْسَكَ فَانْظُرْ فِي الْجِنَانِ فَرَفَعَ رَأْسَهُ، فَقَالَ: يَا رَبِّ! أُرَى مَدَائِنَ مِنْ فِضَّةٍ مُرْتَفِعَةٍ وَقُصُورًا مِنْ ذَهَبٍ وُكَالَةٍ بِاللُّؤْلُؤِ: بِأَيِّ نَبِيٍّ هٰذَا! أَوْ لِأَيِّ صِدِّيقٍ هٰذَا! أَوْ لِأَيِّ شَهِيدٍ هٰذَا! قَالَ اللهُ لِمَنْ أَعْطَى فِي الثَّمَنِ، قَالَ: يَا رَبِّ! وَمَنْ يَمْلِكُ بِثَمَنِهِ، قَالَ: أَنْتَ تَمْلِكُهُ، قَالَ: وَمَا هُوَ؟ قَالَ: عَفْوُكَ عَنْ أَخِيكَ، قَالَ: يَا رَبِّ! إِنِّي قَدْ عَفَوْتُ عَنْهُ، فَقَالَ اللهُ تَعَالَى: خُذْ بِيَدِ أَخِيكَ فَأَدْخِلِيهِ الْجَنَّةَ ۞

Mânâsı: Bir grup Ashâb-ı Kirâm anlatıyor: Biz Rasûlüllah'ın (sav) yanında oturuyorduk. Derken Rasûlüllah güldü, hattâ ağzındaki azı dişleri görülünceye kadar. Hz. Ömer dedi ki:

"**Seni güldüren nedir? Anam-babam sana feda olsun, Yâ Rasûlallah!**' Peygamberimiz buyurdu ki:

"**Ümmetimden iki kişi Allah zû'l-Celâl'in huzuruna çıkarıldılar**. Biri öteki için dedi ki: '**Yâ Rabbî! Benim hakkımı bu kardeşimden al ve bana ver**. 'Cenâb-ı Hak da o kula buyurdu ki: '**Kardeşinin hakkını ona ver, iâde et**.' O kul:

'**Yâ Rabbî! Verecek hiçbir hasenâtım** (sevabım) **kalmadı**.' Cenâb-ı Hak alacaklı olana buyurdu ki: '**Ne yapacaksın, hasenâtından hiçbir şey kalmamış**.' Alacaklı: '**Yâ Rabbî! Öyle ise günahlarımdan yüklensin...**' İşte burada Rasûlüllah (sav) anlatırken ağlamaya başladı. Sonra buyurdu ki:

"**Ey Ashâbım! Muhakkak ki o gün çok büyük, çok müthiş bir gündür. O gün herkes günahlarını yükletecek ve günahlarından kurtulacak yer ve kimse arayacaktır.**" Ve yine devamla şöyle dedi: Allah Teâlâ alacaklı kula buyurdu ki:

'**Ey Kulum! Başını kaldır da şu yukarıdaki cennetlere bak**.' O kul da başını kaldırdı cennetlere baktı ve:

'**Yâ Rabbî! Ben altından kasırlar, gümüşten şehirler görüyorum ve onlar incilerle süslenmişler. O şehirler, o altın kasırlar acaba hangi peygamberindir** (sen onları hangi peygamberine ihsân edeceksin)**? Veya hangi sıddîka, hangi şehide vereceksin?**' dedi. Cenâb-ı Hak:

'**Onların değerini kıymetini kim verirse, ona ihsân edeceğim.**' buyurdu. Mü'min kul dedi ki:

'**Yâ Rabbî! Onların değerini vermeye kimin gücü yeter?**' Cenâb-ı Hak:

'**Sen ona malik olabilirsin.**' Kul:

'**Bu nasıl olur Yâ Rabbî?**' diye sordu. Cenâb-ı Hak da buyurdu ki:

'**Şu kardeşine hakkını helâl etmenle**.' Bunu duyan alacaklı kul hemen;

"**Yâ Rabbî, ben onu affettim.**" diye ilticâ etti. Bunun üzerine Allah Teâlâ:

'**Öyle ise tut kardeşinin elinden, onu da cennete sok** (beraberce cennete girin)'.

İşte Rasûlüllah Cenâb-ı Hakk'ın kullarına olan bu lütfunu ve ihsânını gördüğü için azı dişleri görülecek kadar güldü... *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 4, s. 507)*

MÜ'MİNE EZANIN -EZİYETİN KISIMLARI - NEVİLERİ

1. Dil ile hakaret etmek sûretiyle olur. Meselâ: Bir gün Hz. Ömer (ra) sokakta çok süslü ve fettan bir şekilde yürüyen bir cariyeyi görür ve onu; "**Bu kadar süslenip böyle yürüme!**" diye azarlar. Cariye de gider durumu Efendilerine anlatır. **Cariyenin sahipleri gelir ve herkesin içinde Hz. Ömer'e çıkışır, hattâ hakaret bile ederler. Hz. Ömer bu hakareti sineye çeker ve sabreder**.

Kişi bazen böyle olmalı anlayışsız insanların muhatabı olduğu zaman sabretmeli, mükâfatını Allah'tan beklemelidir.

Yine münâfıklar: "**Hz. Ali'de ve onun sözünde hayır yoktur. Onu dinlemeyin.**" diye propaganda ederler, Hz. Ali bunu duyar ve sabrederdi.

2. Yine dil ile mü'mine eza, ama iftira yoluyla olur. Meselâ: Peygamberimizi, O'nun Ashâbını ve bütün Müslümanları sarsan **İfk** (Hz. Âişe'ye iftira) hadisesi

gibi. Yahudiler, münâfıklar bu işi öyle alevlendirdiler ki Rasûlüllah (sav) bile çaresiz kaldı ve Hz. Âişe Vâlidemizden uzaklaştı.

Hz. Âişe Vâlidemiz hem babasının ve hem de Rasûlüllah'ın kendisine soğuk davranmalarına tahammül edemedi, halen Medine'de **Mescid-i Nebevî**'de bulunan ve üzerinde; هٰذَا أُسْطُوَانَةُ أُمِّنَا عَائِشَةُ! (Bu, Âişe Vâlidemizin sütunudur) yazılan direğe gidip kendini iple bağladı ve onu temize çıkarması için Hz. Allah'a şöyle yalvardı:

اللّٰهُمَّ يَا سَابِغَ النِّعَمِ وَيَا رَافِعَ النِّقَمِ وَيَا فَارِجَ الْغَمِّ وَيَا كَاشِفَ الظُّلَمِ وَيَا أَعْدَلَ مَنْ حَكَمَ وَيَا حَسِيبَ مَنْ ظُلِمَ وَيَا أَوَّلٌ بِلاَ بِدَايَةٍ وَآخِرٌ بِلاَ نِهَايَةٍ إِجْعَلْ لِي مِنْ أَمْرِي فَرَجًا وَمَخْرَجًا يَا اِلٰهَ الْعَالَمِينَ ۞

Hz. Âişe bu ilticâsında diyordu ki (meali): "**Ey nimetleri kullarına yağdıran, kötülükleri ise kullarından defeden Allah'ım! Ey gamları yok eden ve ey karanlıkları açan ve ey hâkimlerin en âdili ve ey mazlûmların sevgilisi ve ey bidâyeti olmayan en evvel, nihâyeti olmayan en son olan Allah'ım! Ne olur, sen benim şu işimde bana bir çıkış, bana bir fırsat ihsân eyle! Ey âlemlerin İlâh'ı olan Rabbim!**"

Ve bu ilticâ gözyaşları neticesinde Sûre-i Nur'un 11'den 27'ye kadar âyetleri peş peşe indi ve Hz. Âişe'nin temiz olduğunu Yahudilerin ve münâfıkların ise müfteri olduklarını ilan eyledi...

3. Ve yine **Hz. Ömer devri**nde: Halis bir mü'min ve de güzel bir gence, dul bir kadının göz koyması, onun da ona iltifat etmemesi, kadının ise bir koca karıyı aracı yaparak onu tuzağına düşürmesi... *(Bkz. Menâkıb-ı Hz. Ömer, s. 84)*

DİL MEVZUUNDA BİR HÂDİSE VE BİR ÖLÇÜ

Rasûlüllah Efendimiz Taif'e giderken, yol kenarında bir mezar gördü ve; "**Bu kimin mezarıdır?**" diye sordu. Hz. Ebû Bekir de sualin kendisine sorulduğunu görünce; "**Yâ Rasûlallah, bu mezar, Allah ve Rasûlüne âsî olarak ölen, Sa'd bin Âs'ın mezarıdır.**" dedi. Kafilede bulunan ve Müslüman olmuş olan Sa'd'ın oğlu, babasının herkes içinde böyle aşağılanmasına dayanamadı ve hemen söz alarak; "**Yâ Muhammed! Bu mezar, açları, hattâ bu arada Ebû Bekir'in babası Kuhafe'nin bile zaman zaman karnını doyuran cömert insan Sa'd'ın mezarıdır.**" dedi. Ve babasının Hz. Ebû Bekir tarafından aşağılanmasına böylece tepki gösterdi.

Hz. Ebû Bekir'de: "**Yâ Rasûlallah! Bu adam bana sataşıyor.**" diye Peygamberimiz'e şikâyette bulundu. Peygamberimiz de ona: "**Yâ Ebâ Bekir! Dilini çek!**" diye emretti.

Hz. Ebû Bekir: "**Kâfirlere karşıda mı Yâ Rasûlallah?**" deyince, Peygamberimiz: "**Kâfirleri umûmî tarzda anın. Ama husûsî olarak ismiyle anmayın. Eğer böyle yaparsanız, evlatları babalarından dolayı incitirsiniz."** buyurdu. Ve yine Peygamberimiz Ebû Cehil'in Müslüman olan oğlunun yanında Ebû Cehil'in bile aleyhinde konuşmaktan Ashâbını menetmişti.

Ne nezaket, ne incelik, Yâ Rabbî! ...

⁂

Bir diğer ölçü: Nuayman ismindeki bir Sahâbî içkiden kendisini bir türlü kurtaramamıştı. Bunun için defaatle cezaya çarptırılmış, ama yine vazgeçememişti. Yine bir gün sarhoş olarak Rasûlüllah'ın huzuruna çıkartılınca, Ashâbdan biri onun bu haline dayanamamış; "**Lânet olası! Ne çok içiyor."** demişti. Bunu duyan Peygamberimiz de: "**Kardeşin hakkında** (lânet okuyarak) **şeytana yardımcı olma!**" diyerek onu susturmuştu.

Diğer rivâyette ise; "**Böyle deme, zira o, Allah ve Rasûlünü sever."** diyerek onu müdafaa etmişti. *(Hepsi Hayâtü's-Sahâbe'den)*

ŞU ALTI ŞEY KÜÇÜK GÜNAHLARI DA BÜYÜK YAPAR

1. Günahta ısrar veya başkalarına zarar vermeye devam etmek. Çünkü Hz. Allah Bakara Sûresi 81. Âyetinde;

بَلٰى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَاَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ...۞

Meali: "**Hayır, durum hiç de öyle değil; kötülük işleyip suçu-günahı kendisini kuşatmış olan kimseler var ya işte onlar cehennemliklerdir ve orada temellidirler** (ebedî kalacaklardır)." buyuruyor.

Peygamberimiz de;

لاَ صَغِيرَةَ مَعَ الْإِصْرَارِ وَلاَ كَبِيرَةَ مَعَ الْإِسْتِغْفَارِ ۞

Yani: "**Günaha devam ettikten sonra günahın küçüğü olmaz** (ısrar edilen küçük günah büyük olur). **İstiğfar edildikten sonra da günahın büyüğü olmaz. Yeter ki sen hakkıyla istiğfar et, Allah büyük günahları da affeder**."

2. İnsanın, günah ve kusurunu az veya küçük görerek bu kadarcık günahtan (hâşâ!) bir şey olmaz deyip, bunları işlemeye devam etmesi de yaptıklarını büyük günah haline sokar.

3. İşlediği günahı üzülerek ve gizleyerek değil de gülerek işlemek... Ondan asla utanma hissi duymamak... Âhiret mes'uliyeti hissetmeyerek onu işlemek de küçük de olsa günahı büyütür.

4. Günahını yaptıktan sonra ilan etmek, başkalarını da böylece yaptığı günaha şâhit tutmak... Bugünkü meşhur tâbirle; "Allah'ın bildiğini kuldan mı saklayacağım." gibi herzelerde bulunmak.

Nitekim Peygamberimiz;

كُلُّ أُمَّتِي مُعَافٍ إِلاَّ الْمُجَاهِدِينَ ۞

Yani: "**Benim Ümmetimin** (günahları tevbe-istiğfar vesair vesilelerle) **tamamı affedilir. Ancak günahını ilan edenler müstesna**" buyurmuşlardır. Onlar af kapsamı dışında kalıyorlar.

5. Allah'ın, günahına hemen ceza vermemesine aldanıp gururlanmak, asla cezalanmayacağını zannedip günaha devam etmek...

6. İşlediği günahın cezası olduğunu bilmek, âlim olmak... Günahı bilmeyerek değil, bile bile işlemek ki bu daha kötü, daha büyük günahtır. *(Mecmuâtü'l-Cevâhir'den)*

Ebû Bekr-i Varrak Hazretleri buyuruyor ki:

İnsanlar üç kısımdır:

1. Âmirler-idâreciler.
2. Memurlar-işçiler-emir kulları.
3. Âlimler-bilginler...

Âmirlerin fesada gitmesi (bozulup ahlâksızlaşması) zulümle olur ve zulmetmekle görülür. Memurların fesadı, riyâ ile gösteriş ile olur. Âlimlerin fesadı ise hırs ve tamah ile olur. *(Halkadan Pırıltılar)*

Devir böyle olursa, Müslümanların, böylelerini zararlarından korunmak maksadıyla anlatması-tanıtması gıybet hükmünde değildir, dolayısıyla haram olmaz.

Nitekim Peygamberimiz;

ثَلاَثَةٌ لَيْسَ لَهُمُ الْغِيبَةُ: اَلْإِمَامُ الْجَائِرُ، وَالْفَاسِقُ الْمُلْعِنُ بِفِسْقِهِ، وَالْمُبْتَدِعُ الَّذِي يَدْعُو النَّاسَ إِلَى بِدْعَتِهِ ۞

Mânâsı: "**Üç sınıf insan için** (konuşmak) **gıybet olmaz:**

1) Zulmeden, haksızlık yapan önder-idâreci.

2) Günahını ilan eden, açıklayan günahkâr.

3) Yaptığı bid'ata (İslâm'a uymayan bir şeye) **insanları da davet eden bid'at ehli.**" buyurmuştur. *(ed-Dürru'l-Mensûr Tefsîri, c. 7, s. 577)*

Nitekim Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) Hazretleri; "**Îmân'dan tecerrüd etmiş olanı ve Müslümanların düşmanlarını gıybet etmek, böylece onları tanıtmak gıybet değil, gayret-i dînîyyedendir.**" buyurmuşlardır...

AKTÜALİTE

Mü'mine eza dil ile kaş-göz hareketiyle ve günümüzde özellikle de basın ve medya yoluyla oluyor. İşte size günümüzden bazı örnekler:

18 Nisan 1998 tarihli Zaman Gazetesi'nde *Mehmed Niyazi Bey* yazıyor ve şöyle sıralıyor:

1. Bir haber programının baş kısmında İstanbul Belediye Başkanı R. T. Erdoğan'ı yağmur duâsına çıkacak diye alaya alırken, aynı programın sonlarına doğru, rol icabı 3. kattan atlayıp yere çakılan aktris *Fatma Girik* hastaneye kaldırınca, hastane kapısına toplanan hayranları onun şifası ve ölmemesi için nasıl duâ ettiklerini gösteriyor. Demek yağmur yağması için duâya çıkmak ve bu sünneti alaya almak mümkün. Ama aktriste duâ etmek caizdir.

2. Yine Mehmed Niyazi Beyi, çalışmakta olduğu Osmanlı arşivinde ziyarete gelen ateist (Allah'a inanmayan) bir profesör ile yine ateist olan hanımı orada münakaşa ediyorlar. Sonrasında hanım çekip gidiyor. Allah'a ve mâneviyâta inanmayan bu profesör, yine kendisi gibi ateist olan hanımının arkasından, şikâyette bulunarak; "**Bilmezsin çektiğimi Niyazi Bey! O bana büyü yapıyor."** diyor. Maneviyata inanmıyor, ama büyüye demek ki inanabiliyor.

3. Mehmed Niyazi Bey devamla diyor ki: Gençliğimizde Beyazıt'taki Marmara kahvehanesinde otururduk. Ateist ve mâneviyâta inanmayan, inandığımız için de gelip bizimle alay eden bir avukat vardı. Bir gün maçı kaybetmişler, çok üzgün olarak yanımıza geldi. Üzüntüsünün sebebini sorduk, şöyle anlattı: "**Bir medyum bulduk ve ona şu kaleyi bağla, top girmesin, gol olmasın dedik. O da kaleyi bağladı ve hakîkaten birinci devre bizim kaleye hiç gol girmedi, gol yemedik. Maçı aldık gözüyle bakarken, öbür devrede bir ton gol yedik. Meğer medyum maçtan hiç anlamazmış. İkinci devrede de bizim kaleyi değil, yine o kaleyi bağlamış ve böylece maçı kaybettik.**"

İşte bizim memleketin okumuşları, hidâyetten mahrum kalanları böyle... Onlar, hak, hakîkat ve gerçeklere değil de böyle sihir, büyü, medyum gibi sahtelere ve safsatalara inanırlar. Gerçek inanmışlar ile de akılları sıra alay ederler. Onlarla dil, el, göz, kaş hareketleri ile istihza ederler...

Tarihte Hz. Nuh'un kavmi de onunla ve ona îmân edenlerle böyle alay ediyorlardı. Sonra Tufan meydana gelince, **bir okka samandan kaç okka duman çıktığını gördüler,** amma, ne fayda... Hepsi boğulup gittiler. Bugünkü torunları da yok olup gidecek, mezarda yılanlara-çıyanlara yem olacaklardır.

ŞİİRLER

Nitekim bir şairimiz ne güzel diyor:

Meş'ale-yi nur-i hayatın sönmeden
Eyle tasdîk-i İlâhîye şitab... (iman et)
Bî-amel efnâ-yi saat etme ki
Çekmesin rûhun azap ve ıztırap...

⁂

Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri'nin Tefviznâme'sinden:

Hak şerleri hayreyler
Zannetme ki gayr eyler
Ârif ânı seyreyler
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Sen Hakk'a tevekkül kıl
Teslim ol ve rahat bul
Her işine râzı ol
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Hallâk u Rahîm odur
Rezzâk u Kerîm odur
Fa'al ü Hakîm odur
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Bil Kâdı-i Hâcât'ı
Kıl ona münâcâtı
Terk eyle murâdâtı
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Bir işi murâd etme
Oldu ise inâd etme
Hak'dandır o, reddetme
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Hakkın olacak işler
Boştur gam u teşvişler
O, hikmetini işler
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler...

⁂

Meşhur feylesof Aristo da; "**Akıllı insan düşündüğü her şeyi söylemez. Ama söyleyeceği her şeyi, mutlaka düşünerek söyler.**" demiştir...

71. DERS:

Küfre Düşmekten Kaçınmak

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا اٰبَاءَكُمْ وَاِخْوَانَكُمْ اَوْلِيَاءَ اِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْاِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَاُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

Meali: "**Ey îmân edenler! Eğer babalarınız ve kardeşleriniz, îmân üzerine küfrü tercih edip seviyorlarsa** (imana karşılık küfürden hoşlanıyorlarsa), **onları dost edinmeyiniz. Sizden her kim onları velî** (dost) **edinirse, işte onlar, zâlimlerin ta kendileridir**." *(et-Tevbe, 9/23)*

Diğer bir âyet-i celîlesinde ise Hz. Allah buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿...وَلٰكِنَّ اللهَ حَبَّبَ اِلَيْكُمُ الْاِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِى قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ اِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ اُولٰئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ﴾

Meali: "... **Lâkin Allah size îmânı sevdirdi. Ve o îmânı kalplerinizde süsledi, güzelleştirdi. Küfrü, fâsıklığı** (yoldan çıkmayı) **ve isyanı** (başkaldırmayı) ise **size kerih** (iğrenç-çirkin) **gösterdi. İşte bu gibiler doğru yolda olanların** (imanda kemâle erenlerin) **ta kendileridirler**." *(el-Hucurât, 49/7)*

Mü'minlerin babaları ve en yakınları kâfir olsalar, bu âyetler gereği onlara bile sevgi beslemeleri haramdır.

İşte size Hz. Ebû Bekir'den bir örnek:

Hz. Ebû Bekir'in babası Kuhafe, henüz îmân etmemişti. Hz. Ebû Bekir de onu îmâna zorluyor ve; "**Baba! Hz. Rasûlüllah şöyledir, böyledir."** diye anlatıp duruyordu. Kuhafe ise îmân edeceği yerde bir gün Rasûlüllah'a sövdü. Bunu duyan Hz. Ebû Bekir, çılgına döndü. Ve babasının başına vurup yardı ve onu yere serdi. Öylece de bırakıp doğru Rasûlüllah'ın huzuruna gitti. Ve vâkıâyı olduğu gibi Rasûlüllah'a arz etti. Peygamberimiz de: "**Sen babana gerçekten bunu yaptın mı?**" dedi. Hz. Ebû Bekir: "**Evet!**" deyince. Peygamberimiz ona: "**Bir daha böyle yapma!**" buyurdu... Hz. Ebû Bekir: "**Eğer elimde veya yakınımda o an bir kılıç olsa idi, onu öldürürdüm Yâ Rasûlallah!**" dedi. *(Ömer Nasuhi Bilmen Tefsîri)*

Nitekim münâfıkların Reisi Abdullah İbn-i Selûl'ün halis mü'min oğlu Abdullah'la arasında geçen bir hâdiseyi de dokuzuncu dersimizde nakletmiştik, oraya bakabilirsiniz.

Ayrıca, îmân etmedikten sonra akrabalığın hiçbir değeri olmadığına, Bedir Harbi vesilesiyle bir göz atalım. İslâm'ın bu ilk harbinde iki saf karşı karşıya gelince, görüyoruz ki ortaya dünyada emsali hiç görülmemiş ve bundan sonra da görülmeyecek bir manzara çıkıyor. Şöyle ki:

Hz. Ebû Bekir, Hz. Muhammed'in (sav) safında ve sağında. Oğlu Abdurrahman ise müşriklerin safında ve babasının karşısında...

Hz. Ömer mü'minlerin safında ve Rasûlüllah'ın yanında, dayısı Hişam ise müşriklerin safında ve tam karşısında...

Hz. Ali ile Hz. Osman da Allah'ın Rasûlünün en yakınında, fakat onların en yakın akrabaları da öbür safta ve karşılarında...

Onlar Rasûlüllah'ın huzuruna çıkarak; "**Yâ Rasûlallah! Bunlar bizim akrabalarımız. Belki mü'min kardeşlerimize bunların zararları dokunur. Bize müsaade et, onları biz kendi ellerimizle öldürelim."** dediler. Fakat Peygamberimiz onlara izin vermedi. *(Ömer Nasuhi Bilmen Tefsîri)*

İşte onlara bu şuuru, bu aşkı veren Allah ve Rasûlüne îmândı... Küfürden ise nefretti.

KÜFRÜN KISIMLARI

Küfür iki kısımdır:

1. Küfr-i lüzumî: Bunun sahibi şeytanına, nefsine uyuyor. Yaptığı işin âkıbetini düşünemiyor, ama fiiliyle ama kavliyle (sözüyle) küfre yuvarlanıyor. Günümüzde bunlar ve böyleleri çoktur.

2. Küfr-i iltizamî: Ki bunlar, küfrü seçen, bile bile küfre giden ve âkıbetlerinin ne olacağından endişe duymayan kimselerdir. Bunlar küfrü ve kâfiri sever, îmâna, mü'mine ise söverler.

İNSANI KÜFRE GÖTÜREN BİRİNCİ SEBEP KİBİRDİR

Peki, kibredenler kaç kısımdır ve kime karşı kibretmektedirler?

1. Kibrin en büyüğü Allah'a karşı böbürlenmek, **kibredip inkâra gitmektir**. Ki bunlardan biri Nemrut'tur ve o; "Ben yeryüzünün tanrısıyım." diye ilan edecek kadar kibre düşüp, mahvolmuştur.

Firavun ise: أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى diyecek kadar mütekebbir ve kâfir oluyor.

Yani: "Ben sizin en yüce Allah'ınızım." diyecek kadar kibre yuvarlanıyor.

Hz. Allah da Firavun ve aveneleri gibi kibredenler hakkında:

Meali: "**Bana kulluk etmeyi kendilerine yediremeyenler, yarın burunları üzere sürtülerek ve alçalmış olarak cehenneme sürükleneceklerdir.**" buyuruyor. *(Mü'min/Gâfir, 40/60)*

Furkan Sûresi 60. âyette de:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمٰنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمٰنُ اَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا﴾

Meali: "**Onlara, gelin Rahmân'a secdeye varın, denildiği zaman: 'Rahmân nedir?** (Ey Muhammed!) **Senin emrettiğin şeye mi secde edeceğiz?' derler. Ve bu onların nefretini arttırır.**" buyuruyor. *(Dikkat: Secde âyetidir)*

2. Peygamberlere karşı kibir: Meselâ: Hz. Mûsâ ve Hz. Hârun'u küçük görerek inkâr eden kâfirler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا...﴾

Meali: "**Biz, bizim gibi olan bu iki insana mı inanacağız, dediler.**" *(el-Mü'minûn, 23/47)* ve îmân etmediler. Ve yine birbirlerine:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلَئِنْ اَطَعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ اِنَّكُمْ اِذًا لَخَاسِرُونَ﴾

Meali: "**Eğer siz, sizin gibi bir insana itaat edip uyarsanız, işte o zaman hüsrâna gidenlerdensiniz** (zarar-ziyan edenlerdensiniz)" dediler. *(el-Mü'minûn, 23/34)*

Cenâb-ı Hak da onların bu sözüne cevap vererek buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ ...﴾

Yani: "(Rasûlüm!) **Rabbinin rahmetini** (kimin Peygamber olup, kimin olamayacağını) **yoksa onlar mı taksim** (ve tayin) **ediyorlar?**" *(ez-Zuhruf, 43/32)*

Ve yine Hz. Allah Habîbi için:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلاَّ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ﴾

buyuruyor.

Yani: "(Habîbim!) **Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik**." *(el-Enbiyâ, 21/107)*

3. Mü'minlere ve diğer insanlara karşı kibir: Bu da iki sebepten dolayı büyük günahtır:

a) Kibir ve azamet ancak Allah'a yaraşırken, kibretmekle, O'na ortak olmaya kalkışmak ve haddini bilmeyip, aşmak...

b) Böbürlenmek sûretiyle Allah'a kulluktan Peygambere ümmetlikten uzaklaşmak.

Ancak bazı şeyler vardır ki bunlar kibirden sayılmaz. Meselâ güzel giyinmeyi sevmek... Nitekim Sabit el-Benânî (ra) Rasûlüllah'a (sav); "**Yâ Rasûlallah! Ben süslü giyinmeyi ve ziyneti severim. Bu da kibirden midir?**" diye soruyor. Peygamberimiz de: "**Hayır! O kibir değil. Kibir, Hakk'a karşı böbürlenmek ve insanları hor ve hakir görüp, onlara hakaret etmektir.**" buyuruyor. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 3, s. 746-747)*

KÂFİRİN KISIMLARI DA DÖRTTÜR

1. Müşrik olan kâfirler: Ki bunlar, putlara taparlar. Bunu da şöyle yaparlar: Ya putları Allah seviyesine çıkararak veya (hâşâ) Allah'ı put ve insan seviyesine indirerek ona tapınırlar. Bugünkü Hristiyanların Allah'ı Hz. İsa'da görüp ona tapınmaları gibi ki bunların hiç affı mümkün değildir.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm Nisâ Sûresinin 116. âyetinde;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾

Meali: "**Muhakkak ki Allah, kendine ortak koşanları asla bağışlamaz. Bu günahtan başkasını dilediği kimseden mağfiret buyurur. Kim Allah'a eş** (ortak) **koşarsa, doğrusu çok uzak bir sapıklığa sapmıştır.**" buyurmaktadır.

İslâm Akâidine göre şirkin de dereceleri vardır:

a) Doğrudan doğruya şirk, putlara vesair mahlûkâta tapınmak veya Hz. İsa'yı Allah seviyesine çıkarıp ona Rab demek, kulluk etmek gibi...

Bunlarla alâkalı Cenâb-ı Hak Enbiyâ Sûresi 98. âyetinde şöyle buyuruyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ اَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ﴾

Meali: "(Ey müşrikler), **siz ve Allah'tan başka taptıklarınız** (putlarınız, hepiniz) **cehennemin yakıtısınız** (kütüklerisiniz); **mutlaka oraya atılacaksınız**!"

b) Allah'a isyan ederek mahlûka itaat etmek. Yani Allah'ın emriyle mahlûkun emri karşılaşınca, Allah'ın emrini değil de mahlûkun emrini yerine getirmek...

Bu hususta da Peygamberimiz:

لاَ طَاعَةَ لِلْمَخْلُوقِ عِنْدَ عِصْيَانِ الْخَالِقِ إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ ۞

Mânâsı: "**Allah'a isyan ederek mahlûka kesinlikle itaat yoktur. İtaat ancak ma'rufta** (yani Allah ve Rasûlünün emrine uygun işlerde) **olacaktır.**"

buyurmaktadır. *(Buhârî, Sahih, Kitabu Ahbâri'l-Ahâdi, B. 1, Hadis. 12; Kitabu'l-Ahkam, B. 4, Hadis. 9)*

c) Millet-i İslâmiyye'nin dışında bir milletin (gayrimüslimlerin) **dînî bir meselesini, ibadet şeklini veya onların örf ve âdetini beğenip, onu tatbik etmek.** Şüphesiz ki maddî işleri, fen ve teknikleri müstesna... Amma dinî âdetlerinde veya ibadetlerinde Yahudi ve Hristiyanlara ve diğer İslâm dışı zümrelere benzemeye çalışmak, onların âdetlerini, modalarını tatbik ve takip etmek, insanı küfre ve şirke götüren sebeplerdendir.

Nitekim Hz. Allah Mâide Sûresi 57. âyetinde;

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِنَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ اَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۞

Meali: "**Ey îmân edenler! Ne sizden önce kitap verilenlerden, dîninizi oyuncak ve eğlence yerine tutanları ne de diğer kâfirleri dost edinmeyin. Eğer gerçek mü'minlerseniz, Allah'tan korkun!**" buyurarak bizi îkâz ediyor. Peygamberimiz de;

مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ ۞

Mânâsı: "**Kim, bir başka millete, bir başka kavme kendini benzetmeye çalışırsa, o da onlardan olmuş olur.**" *(Tirmizî, Sünen, H. No: 2696)* buyuruyor.

İmâm-ı Rabbânî Hazretleri; "**Bir insanın hakîkî mü'min olabilmesi için küfrün hakîkatini de bilmesi lazım ki küfre düşmesin. Ondan korunabilsin.**" buyuruyor.

2. Münâfık olan kâfirler: Cenâb-ı Hak onları Nisâ Sûresinin 143. âyetinde bize şöyle anlatıyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مُذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذٰلِكَ لَا اِلٰى هٰؤُلَاءِ وَلَا اِلٰى هٰؤُلَاءِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا﴾

Meali: **"Münâfıklar, küfür ile îmân arasında bocalamaktadırlar. Ne bu mü'minlere bağlanırlar, ne de şu kâfirlere..."** İkisi arasında gidip gelen, ikiyüzlü insanlardır münâfıklar. Ve mü'minler için kâfirlerin en tehlikelisi de bunlardır.

Nitekim Hz. Allah Münâfikûn Sûresi 1-2-3 ve 4. âyet-i celîlelerinde onlar için şöyle buyuruyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاِذَا رَاَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ اَجْسَامُهُمْ وَاِنْ يَقُولُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ كَاَنَّهُمْ خُشُبٌ مُسَنَّدَةٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَاتَلَهُمُ اللّٰهُ اَنّٰى يُؤْفَكُونَ﴾

Meali: "**Onları sen görünce, cisimleri** (bedenleri) **seni taaccübe düşürür** (kelleleri, kulakları) **yerindedir. Konuştular mı seni dinletirler** (güzel de konuşurlar)**. Hâlbuki onlar, sanki** (birbirlerine) **dayatılmış kütükler gibidirler. Ve her patırtıyı kendi aleyhlerine zannederler** (patırtıyı duyunca, ilk önce onlar kaçarlar)**. Hakîkî ve tam düşman İşte bunlardırlar.** (Yâ Muhammed!) **Sen onların şerrinden sakın! Allah onları helâk etsin! Nasıl oluyor da** (aldanıp Hak'tan) **döndürülüyorlar** (yüz çeviriyorlar)?"

Dikkat: Hz. Peygamberin gökteki yıldızlar mesabesinde olan Ashâbının arasında bunlardan üç yüz kadarı Peygamberimizin arkasında hem de birinci, ikinci, üçüncü safta güya namaz kılıyor görünürlerdi. Peygamberimiz tek tek bunları biliyordu. Ama açıklayıp onlara ceza vermiyordu. Çünkü onları cezalandırsa diğer Arap kabîleleri **Hz. Muhammed** yanındakileri de öldürüyor deyip, îmân etmeye gelmeyeceklerdi. Bununla beraber: Hz. **Huzeyfe** gibi sır kutularına onları tanıtıyordu. Hz. Ömer gibi coşkun Müslümanlardan ise fitne çıkmasın diye saklıyordu. Peygamberimizden sonra, Hz. Ömer bir cenaze olduğunda Hz. Huzeyfe'yi gözetliyordu. O cenaze namazına dururdu, Hz. Ömer de duruyordu. Nihayet öyle gün geldi ki Hz. Ömer'in çok değer verdiği bir kişinin cenazesini de Hz. Huzeyfe'nin kılmadığını görünce, arkasından koştu, yakasına yapıştı ve iki gözü iki çeşme halinde: "**Söyle Yâ Huzeyfe! Yoksa Ömer de mi münâfık? Rasûlüllah beni de münâfıklar arasında saydı mı? Lütfen söyle!**" diye ağlamıştı. *(Bkz. Menâkıb-ı Ömer)*

Hasan-ı Basrî Hazretleri buyuruyor ki: "**Rasûlüllah zamanında münâfık az idi. Şimdi (yani tabiin devrinde) münâfıklar o kadar çoğalmıştır ki eğer bugün Allah onlara boynuz takacak olsa idi, onların boynuzları yolları tutar ve biz boynuzlarından yollardan geçemez, yürüyemezdik**."

Ki o devir, müctehidîn-i kirâm devri idi. Ya bugün? Ya içinde yaşadığımız bu devir?

Mürted olan kâfirler: Cenâb-ı Hak mürtedler hakkında da Bakara Sûresi 217. âyetinde buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولٰئِكَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَأُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾

Meali: "**Sizden her kim ki dininden döner ve öyle iken de ölürse, o kâfirdir. Artık onların bütün amelleri, dünyada ve âhirette boşa gitmiştir**, (daha önce Müslüman iken yaptığı amellerin hepsi mahvolmuştur)."

Dikkat: İrtidat yani dinden dönme, İslâm hukukuna göre mirasa da mânîdir. Yani bir Müslümanın çocuğu İslâm'dan dönüp bir başka dine girerse veya ateist olursa (dinsizliği tercih ederse), İslâm hukukuna göre babasından miras alamaz.

DİNDEN DÖNMEDE İKRAH (İCBAR) VE KISIMLARI

Dinden dönmede ikrah yani icbar-zorlama da iki türlüdür:

a) İkrah-i mülcî: Yani eğer bir Müslüman dininden dönmez, putlara veya diğer küfürlere, kâfirlere, uymazsa, onu yakalayan kâfirler de dininden dönüp kâfir olmazsan, seni öldüreceğiz diye ölümle tehdit ederlerse, buna dinde **ikrah-i mülcî** denir.

b) İkrah-i gayr-i mülcî: Bu da eğer dininden dönmezsen seni döveriz, söveriz, işinden atarız gibi zorlamalar ve tehditlerdir.

İkrah-i mülcî'de (yani öldürürüz diye olan ikrahta) icbar edilen Müslümana kalbini tam ve sağlam tutarak, canını kurtarmak için diliyle dönmüş gibi görülmeye izin vardır. Amma ikrah-i gayr-i mülcî'de (dininden dönmeye) asla izin yoktur.

Nitekim Hz. Allah Nahl Sûresi 106. Âyetinde;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِلاَّ مَنْ اُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْاِيمَانِ ...﴾

Meali: "**Kalbi îmân ile mutmain olduğu halde, diliyle İslâm'dan dönenler, müstesnadır."** buyuruyor. Ki o da "inşaallah" diyerek döner.

Nitekim başta Rasûlüllah (sav) olmak üzere, Ashâbdan niceleri, ne işkencelere maruz kaldılar; fakat asla dinlerinden dönmediler, bunun için yurtlarını terk edip, dinlerini terk etmediler.

Zamanımızda da öyle karanlık günler, geceler, yaşıyoruz ve yaşayacağız...

Peygamberimiz (sav) bunun için Ashâbını ve (ümmetini) îkâz ederek buyuruyor ki:

بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ فَسَتَكُونُ فَتَنًا كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ يُصْبِحُ الرَّجُلُ فِيهَا مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا وَيُصْبِحُ كَافِرًا وَيُمْسِي مُؤْمِنًا يَبِيعُ دِينَهُ بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا قَلِيلٌ ۞

Mânâsı: "(Ey ümmetim, Ashâbım!) **Amel-i sâlih işlemeye koşun! Çünkü yakında öyle müthiş fitneler zuhûr edecek ki kişi sabaha mü'min çıktığı halde, akşama kadar îmânını koruyamayıp, kâfir olarak geceleyecektir. Veya akşam mü'min iken, sabaha kadar îmânını muhâfaza edemeyecek, kâfir olarak sabahlayacaktır. Ve yine o devirde insanlar, dinlerini çok az bir menfaat** (maaş, makam-mevki) **karşılığında satacak, dinsiz hale geleceklerdir**." *(Ramûzu'l-Ehâdis s. 299, 3722 hadis; Riyâzü's-Sâlihîn, 87. Hadis; İbn Mâce, Sünen, 2, 1305, 1310)*

4. Zındık olan kâfirler: Bunları bize Hz. Allah Kitabı'nda Nisâ Sûresi 150. âyetinde şöyle anlatıyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ...﴾

Meali: "**Onlar** (zındıklar)**, Allah'ı ve peygamberlerini inkâr ederler, Allah ile peygamberlerinin arasını ayırmak isterler. 'Kimine inanırız, kimini inkâr ederiz' derler. Bu ikisinin** (imanla küfrün) **arasında bir yol tutmak isterler."**

Yani demek isterler ki; biz peygamberlerden bazılarına ve âyetlerden de işimize gelen bazılarına inanırız. İşimize gelmeyenlere ise inanmayız...

Günümüzde de maalesef bu zihniyete sahip ama Müslüman geçinen ve âdetleri de hayli kabarık bir güruh vardır. Bunlar: "Temizlik, dürüstlük, ahlâk gibi İlâhî hükümlere tamam derler. Ama ahkâm-ı İslâmiyye'ye gelince, bu asırda böyle şey mi olur? derler ve böylece dinden çıkıp zındıklaşırlar.

Nitekim bir Başbakan bir zamanlar şöyle demişti: "Biz Mekke'de inen âyetlere inanırız. Amma Medine'de inen âyetlere inanmayız. Çünkü Medine'de inenler, ahkâm âyetleridir."

Bir başkası ise: "Biz teokratik (İlâhî) kanunlarla ve gökten indiği zannedilen ahkâm ile değil, rûhumuzdan fışkıran kanunlarla amel edeceğiz." demişti...

Ne acıdır ki bu satırları yazdığımız 1990'lı yılların sonuna doğru Reis-i Cumhurumuz da televizyonlara çıkarak: "Ben tespit ettirdim. Kur'ân'daki üç yüz kadar âyet ahkâm âyetidir. Bu asırda biz onlarla değil, medeni kanunla amel edeceğiz. Onların hükmü kaldırılmıştır." diyebiliyordu... Kim? Nurlu Demirel!

Abdullah-i Tüsterî Hazretleri buyuruyor ki: "**Bir kimsenin îmânı tam ise değil kâfirler ile hattâ bid'atçilerle bile asla ünsiyet kuramaz. Onlarla oturamaz. Onlarla yiyip içemez. Ve arkadaşlık tesis edemez. Îmânı tam olan kimsenin, onlara, bilâkis buğuz ve adavet beslemek mecburiyeti vardır**."

Ve yine buyuruyor ki: "**Bir Müslüman böyle bir bid'at sahibini hoş görür, alkışlar ona yağ çekerse, Hz. Allah ondan sünnet-i seniyye sevgisini soyar alır. Bir bid'at sahibinin yaptığı işe rızâ gösterir, onu hoş karşılar ise Allah onun kalbinden îmân nurunu siler, alır**."

Devamla da Abdullah-i Tüsterî Hazretleri tehdit yollu bir ifadeyle meydan okuyor ve buyuruyor ki: "**Eğer benim bu sözlerime inanmayan varsa, tecrübe etsin de görsün!**" *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, c. 4, s. 275)*

⁂

Îmânı muhâfazanın en zor olduğu şu günlerde biz de diyoruz ki:

Ey gâfiller! Îmân, havâs-ı hamse (beş duyu) ile hissettiklerimize değil, gayba inanmaktır. Çünkü havâs-ı hamse çoğu zaman yanılabilir. Ve hiçbir kimsenin havâsla elde ettiği, diğerinin aynı olmaz. Tıpatıp birbirine uymaz. Hâlbuki îmân hep aynıdır ve herkeste aynı olmalıdır. İşte bunun için îmân mahsusattan (hisle bilinenlerden) değil, mâkulattandır (akılla, kalp ile bilinenlerdendir).

Hisle malum olan şeye ateist, komünist, materyalist, brahmanist, her türlü kâfir inanır. Şu halde îmân fizikî değil, metafizikîdir. Fizik ötesidir, yani mavera-i akıldır. Şöyle ki:

Bir insan Allah'a, kabre, mahşere, cennete, cehenneme görmeden inanacak ki Müslüman olsun. İnanmaya niyeti, azmi, kabileyeti olan, eserden müessire giderek, yani Allah'ın var ettiği şeyler üzerinde düşünerek, onları var eden Allah'a gider ve Allah'ı bulur. Tıpkı dedemiz İbrahim'in (as) eserden müessire giderek, yıldızlara, aya, güneşe bakarak Allah'ı bulması ve;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنِّى وَجَّهْتُ وَجْهِىَ لِلَّذِى فَطَرَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ حَنِيفًا وَمَا اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

Meali: **"Şüphesiz ben Hanif olarak** (hak dine-tevhîde boyun eğip) **yüzümü gökleri ve yeri yoktan var eden Allah'a çevirdim ve ben müşriklerden değilim."** *(el-Enam, 6/79)* buyurduğu gibi.

Nitekim Allah'a îmân bahsinde **İmâm-ı Âzâm**'ın bir dehrî ile olan münazarası bunun en güzel örneklerinden biridir...

Müslüman îmân mevzunda **İmâm Şibeveyh** gibi olmalıdır. Bu mübârek zâta; أَعْرَفُ الْمَعَارِفِ "Bilinenlerin en iyi bilineni-tanınanı nedir?" diye sorduklarında, büyük bir aşk ve îmânla "**Allah'tır!**" demiştir. Hâlbuki o bir nahivci (Arap dili âlimi) olduğu için ondan "zamirdir." demesini bekliyorlardı. "Marifelerin en marifesi (bilinenlerin en bilinmişi) nedir?" diye sordukları için o da: "**Allah'tır."** demişti... **İşte bu cevap, Hz. Allah'ın çok hoşuna gittiği için o gece İmâm Şibeveyh'e doya doya Cemâlini seyrettirmişti.**

Dikkat: Bağırıp çağırarak, reklam ve teşhir edilerek satılan şeyler, değersiz, işportaya düşmüş şeylerdir. Hiç kuyumcuların gezerek veya çarşıda-pazarda bağırıp çağırarak altın gümüş sattıklarını gördünüz mü? Hattâ onlar, şehrin en güzel caddesinde işlerini sükûnet içinde yürütürler.

İffet ve namus mevzuunda da bizim bildiğimiz! Düşmanlarımızın iki silahı vardır. Biri para, diğeri karı... Yine bizim bildiğimiz, altın ve gümüş gibi kıymetli şeyler muhâfaza edilir, kilit altına alınır. Onun için bizim evlerimizden sokağa ancak çerler-çöpler atılır. Kızlarımız, karılarımız değil... Kadın istemezse doğurduğu çocuğunu emzirmez. Kocasının çamaşırını bile yıkamaz. Ama kocası da ona; "Benim iznim olmadan evden dışarıya çıkmayacaksın." derse, babasının cenazesi bile olsa çıkamaz, gidemez.

Bu âyet-i celîle medlûlünce herkes, cenneti Allah'ın lütfuyla kazanacak. Ama cennetin derecelerini herkes kendi amelleriyle elde edecektir.

Meselâ: **Avâmın ameli cennet için havâsın ameli Cemâl-i İlâhî için ehassu'l-havâsın ameli ise Allah'ın rızâsı içindir**.

Râbiâtü'l-Adeviyye'nin bir gün elinin birine bir testi su, diğerine de bir kazma alarak gittiğini görenler ona soruyorlar:

"**Nereye Yâ Râbia?**"

"**Gördüm ki günümüzün insanları ya cennetin nimetlerini arzuladıkları için ibadet ediyorlar ya da cehennemden korktukları için! Şu elimdeki testi ile cehennemi söndürmeye, şu kazma ile de cennetin süslerini kırıp dökmeye gidiyorum ki kullar Allah'a ibadeti ne cennet kazanmak için ne de cehennemden kurtulmak maksadıyla yapsınlar; bilâkis sırf Allah rızâsı için kulluk etsinler.**" buyurmuş...

MÜ'MİNİN ŞAHSINA DEĞİL, ÇİRKİN OLAN FİİLİNE LÂNET EDİLİR

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) Hazretleri, bu hususta ki **Ehl-i Sünnet** inancının esasına işaret ederek buyururlardı ki:

"**Kâfirin hem zâtına hem fiiline lânet edilir. Mü'minin ise yalnız kötü fiiline lânet caizdir. Okuduğunuz kitaplarda gördüğünüz gibi günahı kebâir küfrü icap ettirmez. Bunun için Yezid'e lânet okunmaz.** (Nitekim Rasûlüllah'ın, evinde misafir kaldığı Hz. Hâlid-i Ensârî'nin, onun ordusuna katılıp İstanbul'a geldiğini görmüyor muyuz?)."

Ve yine vaaz edecek talebelerine bir hatırlatmada bulunarak şöyle buyururlardı:

"**Sûre-i Mücadelenin sonundaki beş âyet vaaz yeridir. Bu âyetlerden güzel vaaz edilir. Çünkü bu âyetlerde, 'Allah'a ve âhiret gününe îmân eden hiçbir kavim, îmân etmeyenlerle sevişemez. Onlar, babaları, oğulları kim olurlarsa olsunlar.**"

ŞİİR

İslâm imiş devlete pâbend-i [*] ***terakki***
Evvel yok idi, bu rivâyet de yeni çıktı
Milliyeti nisyan ederek her işimizde
Efkâr-i frenge tebaiyet yeni çıktı
Eyvah! Bu bâziçede [**] ***bizler yine yandık***
Zira ki ziyan ortada, bilmem ne kazandık?

Ziya Paşa

[*] **Pâbend:** Ayak bağı.

[**] **Bâziçe:** Oyun.

72. DERS:

Boş ve Fuhuş Şeylerden, Yalandan, Yalan Yere Şehâdetten Kaçınmak

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ۞ اِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ ۞ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ اِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾

Mealleri: "**Andolsun, insanı biz yarattık. Ve ona nefsinin ne vesvese verdiğini biz biliriz. Ve biz ona şah damarından daha yakınız. O vakit ki iki gözetici** (melek) **sağında ve solunda oturmuş olarak onu gözetirler** (zabıt tutarlar)**. O bir laf etmez ki illa yanında hazır bulunan bir gözetici melek olmasın**." *(Kaf, 50/16-18)*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ...﴾

Meali: "**Ayrıca siz nerede olursanız olun, Hz. Allah da sizinle beraberdir**." *(el-Hadid, 57/4)*

Bu âyetlerle alâkalı **Asr-ı Saâdet**'ten (Hz. Ömer devrinden) iki misal:

1) Hz. Ömer Kudüs'ü teslim almaya giderken, bir vâdiden geçiyorlardı. O vâdide ise bir çoban koyunları güdüyordu. Arkadaşlarına Hz. Ömer; "**Durunuz!**" dedi ve yanına Ashâb-ı Kirâmın ileri gelenlerinden birini alarak dağdaki çobana doğru yaklaştı. Ve onun çocuk yaşta bir zenci olduğunu gördü. Yaklaşıp selâm verdi ve buyurdu ki:

"**Yavrum! Biz çok uzak yerden geliyoruz. Uzak yola da gidiyoruz. Azığımız bitti, bize şu kuzulardan bir tane satar mısın?**" Zenci çocuk tanımadığı bu zâta;

"**Amca! Elbette satardım! Ama kuzular benim değil, ben sadece çobanıyım.**" dedi. Bunun üzerine Hz. Ömer o dağ başındaki zenci çocuğun kalbine Allah korkusu ne derece yerleşmiş onu ölçmek için çocuğa çıkarıp **altınlar** vermek istedi ve;

"**Al oğlum! Bunlar senin olsun, yeter ki bize bir kuzu ver.**" dedi. Çocuk:

"**Efendim! Anlamadınız herhâlde; kuzular benim değil, şu dağın arkasındaki vâdide yaşayan ağanın bunlar.**" dedi. Hz. Ömer onu iyice denemek için;

"**İyi ya oğlum! Sen altınlara sahip olursun, biz de karnımızı doyurmuş oluruz.**" dedi. Çocuk:

"**Amca! Akşam vâdiye dönünce, ağa kuzularını sayıp, bunun eksiği nerede deyince, ağaya ne cevap veririm?**" dedi. Hz. Ömer de:

"**Bir bahane bulursun, ya kurt kaptı der, ya dağdan kayadan uçtu, dersin. Ağayı kandırır altınlara sahip olursun.**" dedi. O zaman dağ başındaki o zenci çocuk kalbine yerleşmiş olan Allah korkusuyla sanki bir arslan kesilerek Hz. Ömer'e dedi ki:

"**Akşam vâdiye dönünce ağayı kurt kaptı, kayadan uçtu diyerek belki kandırırım, ama ya yarın? Şu anda bizi gören Rabbü'l-âlemin'in huzuruna çıkınca ona ne derim? Sen bunun cevabını bana öğret, sonra da kuzuyu al.**" dedi. Hz. Ömer daha fazla dayanamadı yavruyu bağrına bastı, kendini tanıttı ve maksadının onu imtihan etmek olduğunu söyledi, gözlerinden öptü, sonra da ellerini açarak; "**Yâ Rabbî! Dağın başındaki bu çocuğa kadar senin îmânın ve hesap korkusu yerleştikten sonra elbette ki Ömer'in önünde bu surlar, kaleler dayanmayacak ve senin İsm-i Celâl'in daha ilerlere gidecektir.**" dedi ve ağlayarak yoluna devam etti...

2) Hz. Ömer Halîfe olduğu dönemde **Allah korkusu**ndan uyuyamaz, geceleri sabahlara kadar **Medine** sokaklarında dolaşır, acaba bir hırsızlık, bir uğursuzluk var mı diye araştırırdı.

İşte böyle bir gecenin seher vaktinde bir evden bir takım konuşmalar duydu. Eve yaklaşıp kulak verdi, anlaşılan şu idi ki bir anne ile yetişkin kızı koyunlarını sağmışlar, sütü satmak üzere biriktirmişlerdi. Anne kızına:

"**Kızım! Şu sağdığımız sütlere biraz su kat da çoğalsın. Yarın satınca elimize biraz daha bol para geçsin.**" diyordu. Kalbi îmânla ve Allah korkusuyla dolu kızı ise annesine:

"**Anneciğim! Duymadın mı, Halîfe Ömer süte su katılmasını yasakladı.**" Gâfil anne:

"**Gecenin şu alaca karanlığında Ömer-i Âmir bizi nereden görecek? Yaptığımızı nereden bilecek? Sen benin emrettiğimi yap.**" deyince. Allah'tan korkan îmânlı kız annesine:

"**Anne anne! Şu saatte şu alaca karanlıkta Ömer-i Âmir görmezse, Rabbü'l-âlemin de mi bizi görmez? Yarın onun huzuruna çıkınca, ne cevap vereceğiz? Ben bu emrinizi yapamayacağım; çünkü Allah'tan korkuyorum!**" diyordu. Bu konuşmayı duyan Hz. Ömer hemen evin kapısını tıklamış, Hz. Ömer'i karşısında gören gâfil kadın titremeye başlamıştı. Ama Hz. Ömer: "**Korkma! Ben sadece kızını oğluma almak için sizi rahatsız ettim.**" demiş ve o îmânlı kızı gelin etmişti.

… Ve sonra tarihte **2. Ömer** diye anılan **Ömer bin Abdülaziz** bu kızın evlâdı olarak dünyaya gelmişti. *(Her ikisi de Menâkıb-ı Ömer'den)*

Dikkat: Acaba bugünün dağ başındaki çobanı ve bir çocuğu değil, şehirdeki yetişkin hem de üniversite mezunu ve hattâ üniversite profesörümüzde bu îmân, bu vicdan, bu iz'an, bu Allah korkusu var mı? Ya yetişen kızlarımızda, bu vicdan, bu iz'an, bu Allah korkusu ve hayâ duygusu, var mı? Acaba bugün süte su mu katıyorlar, süt tozu mu? Yoksa suya mı süt katıyorlar?

MEVZU İLE ALAKALI HADİSLER

إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللهِ تَعَالَى مَا يُلْقَى لَهَا بَالاً يَرْفَعُهُ اللهُ بِهَا دَرَجَاتٍ وَإِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللهِ تَعَالَى مَا يُلْقَى لَهَا بَالاً يَهْوِي بِهَا فِي جَهَنَّمَ ۞

Mânâsı: "**Muhakkak kul, onu Allah'ın rızâsına götüren bir kelime söyler, konuşur. Hâlbuki o söze pek ehemmiyet de vermez, mühimsemez. Ama Hz. Allah, o güzel kelime sebebiyle ona yüce dereceler ihsân eder. Ve muhakkak öyle de kul vardır ki o da Allah'ın gadâbını çeken kötü bir kelime söyler. Söylediği sözü de mühimsemez (palavra diye atar). Hâlbuki o sözle cehenneme yuvarlanır gider**." *(Buhârî: Riyâzu's-Sâlihîn, 1544 No'lu Hadis)*

Şu halde kul, konuştuğu söze mutlaka ama mutlaka çok dikkat etmeli ve bilip bilmeden konuşmamalıdır.

أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ؟ قُلْنَا: بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ! قَالَ: اَلْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ ۞

Mânâsı: Peygamberimiz: "**Günahların en büyükleri hangisidir size haber vereyim mi ey Ashâbım!**" buyurdular. Ashâb da: "**Evet Yâ Rasûlallah!**" dedik, diyorlar. Bunun üzerine Peygamberimiz buyurdu ki: "**O, Allah'a şirk koşmaktır, anneye-babaya âsî olmaktır**." Buraya kadar oturmakta olan Peygamberimiz burada dehşetle ayağa kalktı ve;

& arapça eklenecek &

buyurdu. Yani: "**Yalan söylemektir, yalan yere şâhitlik etmektir**." Ve bu sözünü o kadar tekrar etti ki Hz. Ebû Bekir ve diğer Ashâb, Rasûlüllah susmayacak, kendini çok üzdü, diye biz hepimiz bundan üzüldük, diyorlar... *(Buhârî, Sahih, Edeb, 6, 71)*

إِذَا أَصْبَحَ ابْنَ آدَمَ فَإِنَّ الْأَعْضَاءَ كُلَّهَا تُكَفِّرُ اللِّسَانَ تَقُولُ: إِتَّقِ اللهَ فِينَا فَإِنَّمَا نَحْنُ بِكَ فَإِنِ اسْتَقَمْتَ إِسْتَقَمْنَا وَإِنْ أَعْوَجَجْتَ أَعْوَجَجْنَا ۞

Mânâsı: "**Âdemoğlu sabaha çıktığında, onun bütün âzâları ve tüm mafsalları dile müracaat edip yalvarırlar ve derler ki: Bizim hakkımızda da Allah'tan kork! Çünkü biz sana bağlıyız! Sen doğru olur isen, biz de doğru olacağız! Sen yamulursan, biz de yamulacağız!**" *(Tirmizî: Riyâzu's-Sâlihîn, 1550 No'lu Hadis)*

ASR-I SAADET'TEN BİR VÂKIÂ

Bir genç Rasûlüllah'a (sav) gelerek; "**Yâ Rasûlallah! Günahlardan üç belâya, üç günaha mübtelâ oldum!**" Peygamberimiz: "**Onlar nedir?**" buyurur. Genç de: "**Zina, içki, yalandır.**" der. Ve devamla: "Yâ Rasûlallah**! Ben bunların hepsini birden terk edemem, evvelâ hangisini terk etmemi tavsiye buyurursunuz?**" der. Peygamberimiz de: "**Evvelâ yalanı terk et**" buyurur. Genç işine gider, bir zaman sonra eline bir fırsat geçer, zina edecektir. Fakat düşünmeye başlar. "**Ya Rasûlallah beni görünce, zina ettin mi derse, ona ne diyeceğim?** (Çünkü yalan yok söz verdim. Rasûlüllah'a, doğruyu söylersem o zaman da sopa var, rezillik var)**.**" Böylece zinadan vazgeçer. Akşam olur çengi sofrasını kurar, içki içecektir. Yine aynı soru aklına gelir; "**Yarın sabah Rasûlüllah beni görünce 'Bu gece içtin mi?' derse, ne diyeceğim? Yalan söylemeyeceğime göre, yine dayak mı yiyeceğim? Rezil mi olacağım?**" der ve içkiden de vazgeçer.

Hülâsa, Rasûlüllah'ın evvelâ yalanı terk et, emrindeki hikmet gereği mübtelâ olduğu bütün kötü huylardan kurtulmuş olur.

İşte onun için Allah'ın Rasûlü şirki, anneye babaya isyanı, oturduğu yerde söylüyordu, yalana ve yalan yere şehâdete sıra gelince, ayağa kalkıyor ve diğerlerini bir kere söylediği halde bunun ehemmiyetine binaen üzerinde durarak çokça tekrarlıyordu... *(Şir'atü'l-İslâm, s. 316)*

BEDEN ANA UNSURLARIYLA BAŞLICA ÜÇ KISMA AYRILIR

Bazı hükemâ buyurmuşlar ki Âdemoğlunun cesedi başlıca üç kısımdan teşekkül eder:

1. Kalp

2. Dil

3. Diğer âzâlar

Hz. Allah bu âzâlarının hepsine birer kerâmet ihsân etmiştir.

– Kalbe marifet-i İlâhîyi ve tevhîdini yerleştirmiştir. Kalp, tasdîkin merkezidir.

– Dile Kelime-i Şehâdeti ve kelâm-i İlâhîsi olan Kur'ân'ı yerleştirmiştir.

– Diğer âzâlara namaz, oruç vesair ibadetini yerleştirmiştir.

Hz. Allah bu âzâlara kontrolör de tayin etmiştir. Şöyle ki:

Kalbe, bizzat kendisi kontrolör olmuş ve en zayıf kulunun kalbini bir rivâyette günde 364, diğer rivâyette ise 384 defa bizzat kontrol ettiğini bildirmiştir.

Dile; dudakları, çeneleri ve Kirâmen kâtibin meleklerini kontrolör olarak halk etmiştir.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ۞ كِرَامًا كَاتِبِينَ ۞ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ﴾

Meali: "**Hâlbuki muhakkak üzerinizde koruyucu ve gözetleyici melekler var** (amellerinizi yazan) **ve Allah katında ise kerîm olan kâtip melekler var.** (Onlar) **her ne yaparsanız bilirler**." *(el-İnfitar, 82/10-12)*

Diğer âzâlara, sair hafaza meleklerini -ki bunların adedi de 384'tür- şâhit ve kontrolcü kıldığı… Buna da Cenâb-ı Hak:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلاَّ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾

Meali: "O (insan) **her ne söz atarsa** (söylerse) **muhakkak yanında hazır bir gözcü** (melek) **vardır."** *(Kaf, 50/18)* âyetiyle işaret buyurmaktadır.

Sonra Hz. Allah, bu âzâlarımızın hepsinden kendisine karşı vefâ göstermelerini istedi.

Kalbin vefâsı: Îmânda sebât etmek, îmânından asla dönmemek, Allah'tan başkasından korkmamak, ondan başkasını gerçek mânâda sevmemek ve kimseye hasedi de o kalbe sokmamaktır.

Dilin vefâsı: Asla yalan söylememek, dâimâ hakkı söyleyip, hakka şehâdet etmek, kimseyi gıybet etmemek, kimseye asla iftira atmamak, boş konuşmamak vesaire gibi...

Azaların vefâsı: Onlar ile Allah'a isyan yoluna gitmemek... Ve Allah'a isyan etmemek, kimseye de asla eziyette bulunmamaktır.

Bunların hastalıkları da üç kısımdır:

Eğer hastalık **kalp**te ise buna münafıklık denir ki; bu, kalp hastalıklarının en fenası ve en onulmazıdır. Tedavisi olmayanıdır. Allah hepimizi muhâfaza buyursun. Âmin...

Eğer hastalık **dil**de ise buna da kâfirlik denir; Allah bundan da muhâfaza buyursun. Âmin...

Eğer hastalık diğer âzâlarda ise buna da isyan denir. Allah bundan da tevbe etmeyi nasip buyursun. Âmin... *(Tenbîhü'l-Gâfilîn, s. 77)*

DİLİMİZİ BİLHASSA BÜYÜKLER ALEYHİNDE KONUŞMAKTAN KORUMAK

Çünkü büyüklerin hakkında konuşmak ta büyük günahtır. İşte size bazı örnekler:

1. Şeyh Abdullah-i Kureyşî buyuruyor ki:

Eğer bir kimse, bir velîye (Allah dostuna) sadece ters bir bakış ile baksa! Onun îtikadı bozulur. Ve o, bedenen de bir belâya uğramadıkça dünyadan âhirete gidemez.

2. Şeyh Şa'ravi ise buyuruyor ki:

Bir kimse huzurumda Ömer İbn-i Kariz hakkında ileri geri konuştu (ki bu zât Haremeyn'de bulunuyordu). Onu îkâz ederek; "Bir velînin aleyhinde bulunmaktan korkmuyor musun?" dedim. Bu defa adam kızdı ve ona sövdü. Ben de ondan ayrıldım, o benden sonra İskenderiye'ye gitti. Orada halk onu zina etmekle itham ettiler. Oranın Kadıaskeri (Askeri Hâkimi) de sakalının yarsını kestirtti ve onu tersine bir eşeğe bindirtti ve üç gün İskenderiye sokaklarında onu teşhir ettirtti. Sonra yıkanmak için hamama girdi ve orada boğularak öldü. Yüzü ise simsiyah olmuştu ve sûreti değişmişti. Hattâ gelen haberlere göre kafası boynuz çıkartmaya başlamıştı. Hâlbuki Ehlullah aleyhinde konuşan ve söven bu zât, vaktiyle bir müfti-i muteberdi (saygın bir müftüydü). *(Mecmuâtü'l-Cevâhir'den)*

3. Abdulkâdir Geylânî:

Bu mübârek zâtın devrinde bir velîye benlik, gurur, gelir. Ve Abdulkâdir Geylânî'yi beğenmez. Onun aleyhinde konuşmaya ona laf atmaya başlar. Abdulkâdir Geylânî Hazretleri ise **Müfti's-sekaleyn**'dir (yani: hem insanlara hem de cinlilere fetvâ verecek makama yükselmiş Velîler Sultanıdır).

Abdulkâdir Geylânî Hazretleri, gurura-kibre kapılıp aleyhinde konuşan o zât için; "Ben onun mânevî ipini kesiyorum." diyerek iki parmağını makas gibi açar ve kapatır. Ve devamla: "Ben onun omuzunda domuz görüyorum." buyurur. Ve ipi kesilen o velîye Bağdat artık dar gelir. Bağdat'ı terk eder, gayrimüslimlerin yaşadığı bir başka şehre gidip, oraya yerleşir. Ve orada gördüğü bir gayrimüslim kıza deli gibi âşık olur ve onunla evlenmek ister. Kız da onunla evlenmek istemektedir. Ama gayrimüslim olan kızın babasının bu evliliğe karşı üç şartı vardır:

1) Evvelâ bu zât dinini değiştirecektir.

2) Üç sene bu evliliğe karşılık köleliğimi yapacaktır.

3) Domuzlarıma da o bakacak, çobanlık edecektir.

Manevi tokatı yemiş ve mânevî ipi (Rasûlüllah'a olan bağı) kesilmiş ve bir meczup haline gelmiş bu zât, şartların üçünü de kabul eder, hattâ dağda yavrulayan domuzun yavrusunu akşam eve getirirken yavru yürüyemediği için omuzuna almış olduğu halde Hristiyan kayınpederinin huzuruna çıkar. Ve böylece büyüklere hakaretin büyük cezasını görür.

Abdulkâdir Geylânî'nin: "Ben onun omuzunda domuz görüyorum." kerâmeti de böylece tahakkuk eder. *(Menâkıb-ı Abdulkâdir Geylânî)*

Hz. Allah, dilimizi her türlü günahtan hassaten onun dostları hakkında konuşmaktan muhâfaza buyursun. Âmin...

GÜZEL BİR LATÎFE

Adamın biri **Hz. Ömer**'e geliyor ve ona: "Yâ **Ömer! Ben fitneyi sever, haktan nefret eder, görmediğime de şehâdet ederim. Benim halim ne olacak?**" der. Hz. Ömer bu söze ve adamın itirafına kızar hemen onu tevkif eder. Hâdiseyi ilim şehrinin kapısı Marifet Sultanı **Hz. Ali** duyar, gelir ve **Hz. Ömer**'e: "**Adamı bırak! Çünkü onu zulmen hapsetmişsin."** der. Hz. Ömer de: "**Neden Yâ Ali?**" Hz. Ali, onun sözünü şöyle şerh ve izah eder...

Adam: **Ben fitneyi severim**, diyor. Doğrudur; çünkü Hz. Allah Kur'ân-ı Kerîm'de *Enfal Sûresi 28. âyette*;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَاعْلَمُوا اَنَّمَا اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلاَدُكُمْ فِتْنَةٌ...﴾

Meali: "**Biliniz ki mallarınız ve evlatlarınız** (sizin için) **ancak bir fitnedir** (sizi günaha sokmaya sebeptir)" buyuruyor.

Demek ki adam, **ben fitneyi severim demekle mal ve evlâdı severim** demek istemiş...

Adam: **Ben haktan nefret ederim**, demiş. Doğrudur; çünkü Hz. Allah *Kaf Sûresi 19. Âyette;*

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَجَائَتْ سَكْرَتُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ...﴾

Meali: "**Bir de ölüm sarhoşluğu** (can çekişme hali) **hak ve gerçek olarak gelmiştir."** buyuruyor. Demek ki adam ben ölümden nefret ederim, demek istemiştir ki bu da doğrudur.

Ve yine adam: **Görmediğime inanırım**, demiş ki o da doğrudur. Çünkü adam, ne Allah'ı ne de âhireti görmemiş, ama îmân etmiştir. Hz. Ömer:

لَوْ لاَ عَلِيٌّ لَهَلَكَ عُمَرُ ۞

Yani: "**Eğer Ali olmasa** (ve bana doğru yolu göstermese) **elbette Ömer helâk olurdu**" buyuruyor ve adamı hapisten çıkartıyor, ondan helâllik alıyor.

BİR NÜKTE, BİN IŞIK

Allah dostu biri gecenin karanlığında eline bir fener almış, omuzuna da bir desti, çeşmeden su almaya gidiyordu. Boşboğazın biri ona rast geldi ve aklınca onunla alay ederek:

"**Ey Ahmak! Senin için gece ile gündüzün ne farkı var ki!** (Çünkü sen körsün) **yanına fener almışsın. Sana fenerin ne faydası olacak?**" dedi. Ahmak (sandığı velî kul) da gülerek ona dedi ki:

"**Bu fener, benim için değil. Senin gibi şom ağızlı, kalbi körler içindir ki beni görsünler de gelip bana toslayıp destimi kırmasınlar**." *(Baharistan, s. 86)*

GAFİL VEZİRE BEHLÜL'ÜN MÜTHİŞ CEVABI

Hârun Reşid'in gâfil bir veziri, Behlül Dânâ ile dalga geçmek için ona:

"**Müjde Behlül! Padişah seni domuzlarla, maymunlara reis yaptı.**" deyince, Behlül Dânâ:

"**Yâ öyle mi? Öyle ise şu andan itibaren sen benim emrimin altındasın. Hemen kulağını bana uzat, tutup çekeyim.**" dedi. Vezir verecek cevap bulamadı, rezil oldu... *(Baharistan, s. 91)*

Hükemâ buyurmuşlardır ki: "**Alçak tıynetli** (karaktersiz), **kişilerin kursağı doyunca, bin bir rezalete kalkışırlar**. Nitekim **Hz. Allah** Alak Sûresi 6-7. âyetlerinde;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿كَلَّا اِنَّ الْاِنْسَانَ لَيَطْغٰى ۞ اَنْ رَاٰهُ اسْتَغْنٰى﴾

Meali: "**Doğrusu** (kâfir) **insan azgınlık eder. Kendini** (sahip olduğu mal ile) **Allah'tan müstağni** (ihtiyaçsız, zengin) **görmekle!**" buyurmuyor mu?

YER MELEKLERİ

Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) Hazretleri, **Çamlıca**'da bir bahçe içindeki **Konyalının** evinde bir yaz günü talebelerine ders okutuyordu. Konyalının bahçesindeki meyve ağaçlarında da çeşitli meyveler olgunlaşmıştı. **Hazret'in** talebeleri de belki aylardır meyve yememişlerdi.

Konyalı Mustafa Efendi gelip gidiyor, bahçesindeki meyve ağaçlarının meyvelerini kontrol ediyordu. Değil dalından, yere düşen meyvelerden bile kimsenin yemediğini görünce bundan çok mütehassis olmuş ve durumu **Hazret-i Üstâz'**a arz etmişti. Hz. Üstâz da: "**Benim evlatlarım, yer melâikesidir.**" buyurmuştu.

Meşhur feylesof tarihçi Toynbee diyor ki: "**Türklerin İslamlaşması eğer gecikmiş olsa idi İslâmiyet, cihanşümul bir kudret tahtına kolayca oturamazdı**..."

73. DERS:

Mü'min Kendi İçin Sevdiğini Her Mü'min İçin Sevecek

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُ الدَّارَ وَالْاِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ اِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِى صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا اُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلٰى اَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

Meali: "**Onlardan önce yurdu** (Medine'yi) **hazırlayan îmân sahipleri** (Ensâr) **kendilerine hicret edip** (Mekke'den) **gelenleri severler. Ve onlara verilen ganimetten dolayı nefislerinde asla bir kıskançlık duymazlar. Ve onları kendi nefislerine tercih ederler. Velev ki kendilerinde fakirlik ve ihtiyaç olsa bile... Kim de nefsinin** (dünyaya olan) **hırsından korunur** (kurtulabilirse) **İşte onlar felaha erenlerin ta kendileridirler**." *(el-Haşr, 59/9)*

Yine Hz. Allah gerçek mü'minler hakkında âyetin devamında buyuruyor ki:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَالَّذِينَ جَاؤُ مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِاِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْاِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِى قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا رَبَّنَا اِنَّكَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ﴾

Meali: "(Muhâcirler'le Ensâr'dan) **sonra gelenler de derler ki: 'Ey Rabbimiz! Bizi ve îmânda bizi geçmiş kardeşlerimizi sen bağışla! Îmân etmiş olanlar için kalplerimizde bir kin (nefret) bırakma! Ey Rabbimiz! Muhakkak ki sen, çok şefkatli, çok esirgeyicisin.**" *(el-Haşr 59/10)* Yani böyle duâ ederler ve yalvarırlar.

Dersimize mevzu aldığımız âyetlerde Cenâb-ı Hak mü'minleri üç sınıf olarak zikrediyor.

1. Muhâcir-i Kirâm
2. Ensâr-i Rasûlillah
3. Bunlardan sonra gelen, fakat bunlara tâbî olup onlara sevgi besleyen ve duâ eden mü'minler.

İşte insanlar, bu üç sınıfın dışında kalmamalı ki kurtulup felaha ersinler.

MEVZU İLE İLGİLİ HADİSLER

لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ ۞

Mânâsı: "**Sizden hiçbiriniz kendi için sevdiğini kardeşi içinde sevmedikçe, mü'min-i kâmil olamaz**." *(Buhârî-Müslim; İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 191)*

لاَ يَحِلُّ لِلْمُسْلِمِ اَنْ يُشِيرَ لِأَخِيهِ بِنَظْرَةٍ تُؤْذِيهِ ۞

Mânâsı: "**Bir Müslümanın kardeşine, onu rahatsız edecek bir bakış atfetmesi bile helâl değildir**."

إِنَّ اللهَ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَيْنَ الْمُتَحَابُّونَ بِجَلاَلِي اَلْيَوْمَ أُظِلُّهِمْ فِي ظِلِّي يَوْمَ لاَ ظِلَّ إِلاَّ ظِلِّي ۞

Mânâsı: "**Muhakkak Hz. Allah kıyâmet gününde şöyle buyuracaktır: Benim Celâlim için kardeşlik kurup, birbirini sevenler nerede? Ben onları hiçbir gölgenin olmadığı bu günde kendi** (rahmet gölgemde) **gölgelendireceğim.**" *(Riyâzu's-Sâlihîn, s. 288)*

الْمُتَحَابُّونَ فِي جَلاَلِي لَهُمْ مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ يَغْبِطُهُمُ النَّبِيُّونَ وَالشُّهَدَاءُ ۞

Mânâsı: "**Celâlim** (ve rızâm) **için sevişenlere** (yarın) **nurdan minberler kurulacaktır. Öyle nurlu minberler ki nebîler ile şehitler onlara gıpta ile bakacaktır**." *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 1, s. 411)*

أَنَّ رَجُلاً زَارَ أَخًا لَهُ فِي قَرْيَةٍ أُخْرَى فَأَرْسَلَهُ اللهُ لَهُ عَلَى مَدْرَجَتِهِ مَلَكًا فَلَمَّا أَتَى عَلَيْهِ قَالَ: أَيْنَ تُرِيدُ؟ قَالَ: أُرِيدُ أَخًا لِي فِي هٰذِهِ الْقَرْيَةِ، قَالَ: هَلْ لَكَ عَلَيْهِ مِنْ نِعْمَةٍ تَرُبُّهَا عَلَيْهِ؟ قَالَ: لاَ غَيْرَ أَنِّي أَحْبَبْتُهُ فِي اللهِ تَعَالَى، قَالَ: فَإِنِّي رَسُولُ اللهِ إِلَيْكَ بِأَنَّ اللهَ قَدْ أَحَبَّكَ كَمَا أَحْبَبْتَهُ.

Mânâsı: "Bir kimse bir başka köydeki mü'min kardeşini ziyarete gidiyordu. Hz. Allah onun geçeceği yol üzerine bir meleğini gönderdi. Ne zaman ki adam o meleğin yanına geldi, melek ona, **nereye ve ne için gittiğini** sordu. O kişi de; "**İleride şu köyde bir kardeşim var, onu ziyarete gidiyorum."** dedi. Melek ona: "**Senin ondan bir alacağın veya beklediğin bir nimet, bir şey mi var?**" dedi. Adam da: "**Hayır! Ben sadece onu Allah rızâsı için seviyorum, bunun içinde ziyaretine gidiyorum."** dedi. O zamana kadar kendini tanıtmayan melek

ona dedi ki: "**Ben Allah'ın sana gönderdiği bir elçisiyim. Ve bil ki bu güzel amelinden dolayı Allah seni seviyor**." *(Müslim, Sahih, Birr, 38)*

ALLAH İÇİN HASTALARI VE KARDEŞLERİ ZİYARETİN MÜKÂFATI

مَنْ عَادَ مَرِيضًا أَوْزَارَ أَخًا لَهُ فِي اللهِ نَادَاهُ مُنَادٍ بِأَنْ طِبْتَ وَطَابَ مَمْشَاكَ وَتَبَوَّأْتَ مِنَ الْجَنَّةِ مَنْزِيلاً ۞

Mânâsı: **Her kim ki bir hastayı ziyaret eder yahut da Allah için bir kardeşini ziyarete giderse, bir münâdî nidâ ederek ona şöyle seslenir: 'Güzel bir şey yaptın. Bu gidişin çok güzel ve cennette yerini hazırladın' der.**" *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 1, s. 394)*

نَظَرُ الرَّجُلِ إِلَى أَخِيهِ عَلَى شَوْقٍ خَيْرٌ لَهُ مِنِ اعْتِكَافِ سَنَةٍ فِي مَسْجِدِي هٰذَا ۞

Mânâsı: "**Bir kişinin mü'min kardeşine şevkle** (içinden gelen bir gülüşle) **bir kere bakması, şu benim mescidimde bir sene îtikafta kalmasından onun için daha hayırlıdır.** *(Muhtâru'l-Ehâdis, s. 152)*

لاَ تُصَاحِبْ إِلاَّ مُؤْمِنًا وَلاَ يَأْكُلْ طَعَامَكَ إِلاَّ تَقِيٌّ ۞

Mânâsı: "**Ancak hakîkî mü'mini kendine arkadaş edin. Yemeğini de ancak Allah'tan korkan müttakî kimseler yesin!**" Yani, onlara yedir. *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 1, s. 394)*

Râmûz'da ise Peygamberimiz:

لاَ تُدْخِلْ بَيْتَكَ إِلاَّ الْأَتْقِيَاءَ... ۞

Mânâsı: "**Evine ancak ve ancak müttakî kimseleri sok. Başkalarını misafir kabul etme!**" buyuruyor.

DOSTLARIN EN BÜYÜĞÜ

Dostların en büyüğü Allah'ın Rasûlü Muhammed Mustafa'dır (sav).

Nitekim Hz. Allah o müthiş gün, âhiret için:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ اَخِيهِ ۞ وَاُمِّهِ وَاَبِيهِ ۞ وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ ۞ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ﴾

Mealleri: "**O gün kişi kardeşinden, anasından, babasından, karısından ve çocuklarından kaçacaktır. Çünkü o gün, onlardan her birinin başından aşkın büyüklükte işleri** (hesapları) **vardır.**" *(Abese, 80/34-37)* buyuruyor.

İşte böyle müthiş bir günde ümmetinin imdadına koşacak yegâne ve tek dost **Allah'ın Rasûlü Peygamberimiz Hz. Muhammed** (sav) olacaktır ve O, o gün **Arş**'ın altında secdeye kapanıp; "**Yâ Rabbî! Bugün senden kızım Fâtıma'yı, torunlarım Hasan ve Hüseyin'i değil, ümmetimi istiyorum Allah'ım, Ümmetimi!**" diye yalvaracaktır. Dehşetiyle gençleri ihtiyar kılan öyle bir günde Allah'ın Rasûlünden daha büyük, daha yakın dost bulunabilir mi?

İNSANLARIN ZAMANLA DEĞİŞEN DURUMLARI

Ebû Muhammed Hariri (M.1054-1122) Hazretleri anlatıyor:

Bu mübârek zât geçen zamanları ve o zaman içinde yaşayanlarla zaman geçtikçe değişen insanların vaziyetini, tavır ve davranışlarını şöyle hulasa ediyor:

"Ashâb-ı Güzînin bütün muâmeleleri **Allah'ın dini ve Kitabı** üzere idi. Sonra zamanla dini hisler zayıflamaya başladı, bu defa da insanlar: Dince değil de **vefâkârca** amel etmeye başladılar. Bu da bir müddet böyle gitti. Sonra insanlardan **vefâ** hissi de kalktı. Bu defa insanlar, **cefâkârane** amel etmeye başladılar. Ve her başlarına gelene sabretmeye çalıştılar. Derken, o devir de gitti sonra **mürüvvet devri** geldi. Sonra o devir de gitti, **insaniyet devri** geldi. Sonra o devir de gitti, **hayâ devri** geldi. Derken zamanın geçmesiyle bu güzel hasletlerin hepsi de insanlar arasında eriyip, kaynayıp gitti..."

Şimdi bunların yerini, insanlar arasında kötü sıfatlar aldı. Şöyle ki: Eğer bugün bir insan, bir insandan korkuyorsa veya ondan bir menfaat bekliyorsa, ona ayrı muâmele, korkmuyor veya bir şey beklemiyorsa, ona da ayrı muâmele eder oldular.

Ey insanoğulları!

Allah'tan korkmuyor musunuz? Ve ondan rahmet umudunuz yok mu ki kardeşlerinize neden ona göre muâmele etmiyor ve neden ibadeti terk ediyorsunuz? *(Manastırlı İsmail Hakkı'nın Ayasofya vaazlarından)*

HATEM-İ ESAM HAZRETLERİNDEN SEKİZ MÜHİM MESELE

Hatem-i Esam Hazretleri, Şakîk-i Belhî Hazretlerine tam otuz sene hizmet ediyor. Otuz sene sonra bir gün, Şakîk-i Belhî, Hatem'e: "**Ey Hatem! Otuz senedir benimle berabersin. Bu müddet içinde benden öğrendiklerin var mı? Varsa nelerdir onlar**?" diyor.

Hatem-i Esam da: "**Evet bu müddet içerisinde senden öğrenebildiğim sekiz şey vardır. Ve gördüm ki kurtuluş ve cehennemden halas bu sekiz şeydedir."**

Hz. Şakîk sorar: "**Nedir onlar ey Hatem?**" Hatem-i Esam cevap verir:

1. Baktım gördüm ki dünyada herkesin gönül verdiği bir dostu bir sevgilisi var. Kimisi geçici bir müddet için kimisi ise ölene kadar. Daha ileri gideni ise yok.

Ben de benimle daha ileri gidecek güzel amelleri, kendime dost edindim ve onlar ile hayatım boyunca hep meşgul oldum ki kabirde yalnız ve dostsuz kalmayayım.

2. Herkesin hevâ u hevesine (dünyevi arzularına) tâbi olup gittiklerini gördüm. Ben de hayatım boyunca nefsimi frenlemeye, Rabbim'e ise mutî olmaya ve onu tek dost edinmeye çalıştım ve şu anda ondan başka ne dostum ne de sevgilim var.

3. İnsanların hepsini rızık ve dünya peşinde koşar gördüm. Dünyadan ve dünyalıktan yakaladıklarını da sımsıkı tutuyorlar, kimseye vermiyorlardı. Hz. Allah ise Nahl Sûresi 96. âyetinde "**Sizde ne varsa, hepsi fânîdir, tükenir. Ancak Allah'ın yanındakiler** (oraya gönderdikleriniz) **bâkidir."** buyuruyordu. Öyle olunca ben de elime geçeni fakirlere dağıtarak ebedîleştirmeye gayret ettim.

4. Ve baktım ki: Bazı kimselerin şeref ve izzeti malının çokluğunda, bunun için başkalarına zulmederek mallarını gasp edip çoğaltıyorlar. Şerefi, izzeti onlar malın çokluğunda görüyorlardı. Ben ise: Allah indinde en muteber şeyin **takvâ** olduğunu gördüm ve **takvâ libası**nı (elbisesini) giydim. Ki Hz. Allah A'raf Sûresi âyet 26'da;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَلِبَاسُ التَّقْوٰى ذٰلِكَ خَيْرٌ...﴾

Meali: "**Gerçek elbise, takvâ elbisesidir ve o mahza hayırdır."** buyuruyordu. Onun için ben de elbise olarak takvâyı seçip giydim.

5. Yine insanların dünyada birbirlerine düşmanlık ettiklerini gördüm. Ve Hz. Allah'ın;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا...﴾

Meali: "**Muhakkak şeytan sizin için en büyük düşmandır. Onu böyle bilin. Böyle tanıyın."** *(Fâtır, 35/6)* buyurduğunu düşünerek bunun sebebini araştırdım. Şeytan, dünya malıyla insanları birbirine düşürüyordu. Ben de Cenâb-ı Hakk'ın;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ...﴾

Meali: "**Rabbinin rahmetini onlar mı taksim edip paylaştırıyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz taksim ettik; birbirlerine iş gördürmeleri için kimini kimine derecelerle üstün kıldık; Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri şeylerden daha iyidir**." *(ez-Zuhruf, 43/32.)* âyetini düşünerek, yani dünya hayatında Allah'ın geçimimizi aramızda taksim edip ayırdığını bilerek râzı oldum. Ve dünya için kimseye asla buğuz ve adavet (düşmanlık) beslemedim.

6. İnsanların dünyada birbirlerini zemmedip kötülediklerini ve birbirlerine gadâb ettiklerini (kızdıklarını) bunun da sebebinin dünya ile şeytan olduğunu gördüm. Dolayısıyla dünyadan ve şeytandan uzaklaşmak için ben kimseyi

zemmetmedim. Kimseye gadâb edip, düşmanlık beslemedim. Dâimâ Allah'ın taksimine ve kaderine razı olup, teslim oldum.

7. İnsanların çoğunun hırsla rızık peşinde koştuğunu ve bunun neticesinde de çoğunun şüpheli şeylere, hattâ haramlara düştüğünü gördüm. Bende;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِى الْاَرْضِ اِلاَّ عَلَى اللهِ رِزْقُهَا...﴾

Meali: "**Yeryüzünde rızkı Allah'a ait olmayan hiçbir canlı yoktur. O, onların karar kıldıkları yerleri de emâneten durdukları yerleri de bilir. Onların hepsi apaçık bir kitaptadır**." Hûd Sûresinin bu 6. âyeti medlûlünce (yeryüzünde) kıpırdayan hiçbir varlık yoktur ki onun rızkı Allah'ın üzerine (hak) olmasın. âyetini düşündüm ve Allah'ın deruhte edip üzerine aldığı rızkım mevzuunda asla telaşa düşmedim...

8. Herkesin bir şeye tevekkül edip güvendiğini ve dayandığını; kiminin mala, kiminin paraya rağbet edip dayandığını gördüm. Ben de Allah Teâlâ'nın;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلَيْسَ اللهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ...﴾

Meali: "**Allah kuluna kâfi değil midir? O kuluna her hususta yetmez mi?**" *(ez-Zümer, 39/36)* âyeti medlûlünce düşündüm ve ancak Rabbim'e rağbet edip, ona tevekkül ettim. Ne mala ne insanlara güvenip dayanmadım.

Hatem-i Esam'ın bu sözlerini dinleyen Üstâzı Şakîk-i Belhî buyurdu ki:

"Yâ Hatem! Allah seni tevfikine ulaştırsın! Ben Tevrat'ı da Zebûr'u da İncil'i de Kur'ân-ı Kerîm'i de tetkik ettim. Bu dört kitabın dördünün de bu seliz şey üzerinde olduğunu gördüm. "**Kim bu sekiz şey ile amel ederse, dört kitabın dördü ile de amel etmişçesine sevaba nâil olur**." *(İmâm Gazâlî, Eyyühelveled kitabından)*

BUĞUZ VE ADAVETİN EN KÖTÜSÜ

Buğuz ve adavetin *(gerek içten ve gerekse açıktan yapılan düşmanlığın, kinin-öfkenin)* en kötüsü; Ashâba dil uzatmaktır.

Ashâba dil uzatanlar için Peygamberimiz (mealen) buyuruyor ki:

"**Ashâbımı bana bırakınız! Ruhum kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki sizler Uhud Dağı kadar altın tasadduk etseniz bile yine de onların amellerinin karşılığı sevaba ulaşamazsınız**." *(İmâm-ı Rabbânî, Mektûbât)*

İmâm Şâfiî Hazretlerine bir taife (bir takım insanlar) gelip; "**Neden Ashâb-ı Kirâm hakkında ve aleyhinde konuşmuyor, Müslümanları da konuşturmuyorsun?**" diyorlar.

İmâm Şâfiî de: "**Hakkında âyet var da onun için."** buyuruyor. Onlar! "**O hangi âyetmiş?**" diye soruyorlar. İmâm Şâfiî Sûre-i Bakara'nın 141. âyetini okuyor.

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلاَ تُسْئَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

Bakın Hz. Allah buyuruyor ki: "**Onlar bir ümmetti, geldi ve geçti. Onların kazandıkları (hayırlar) kendilerine, sizin kazandıklarınız ise sizedir. Ve siz onların yaptıklarından mes'ul değilsiniz."** âyetini onlara okuyunca, hepsi susmak mecburiyetinden kalıyorlar.

Iraklı bir topluluk **Hz. Hüseyin**'in oğlu **İmâm Muhammed**'e geldiler. Ve onun yanında evvelâ **Hz. Ebû Bekir**'e, sonra **Hz. Ömer**'e, sonra da **Hz. Osman**'a dil uzatıp, **Hz. Ali**'ye sahip çıktılar. **İmâm Muhammed** ile aralarında bunun üzerine şu konuşma geçti.

İmâm Muhammed onlara: "**Sizler muhâcirlerden misiniz?**" dedi. Onlar: "**Hayır."** dediler. İmâm Muhammed: "**Peki, siz onlardan evvel Medine'yi yurt tutup, sonra da muhâcirlere kucak açan Ensâr'dan mısınız?**" dedi. Onlar yine "**Hayır."** dediler.

İmâm Muhammed: "**O halde siz bu iki zümreden değil iseniz, öyle ise ben de Allah'a yemin ederim ki sizler onlardan sonra gelecek ve cennete girecek olan, onların tâbîlerinden de değilsiniz. Çünkü onların tâbileri, yine Kur'ân'a göre, onları sevenler, onlara duâ edenlerdir. Onlara söven ve buğuz edip aleyhinde konuşanlar değil. Kalkın ve huzurumdan defolun!**" buyurmuştu. *(Hasan Basri Çantay, Kur'ân-ı Hakîm ve Meal-i Kerîm, c. 3, s. 1025)*

BİR KÖPEK SADECE BİR SAHÂBÎYE NEDEN SALDIRIYORDU?

Çünkü o Sahâbî, evinde **Hz. Ebû Bekir**'le **Hz. Ömer**'in resimlerini yapıp asmış ve evine her giriş çıkışta onlara tükürüyordu. İşte onun içinde Allah'ın görevlendirdiği bir köpek her mescide gidiş gelişinde, ona saldırıyor, ayağını ısırıyordu.

Dilerseniz şu Yahudi ve Hristiyanlara bir bakalım. Onlar hem peygamberlerini hem de onların Ashâbını (mesela havâriyyûnu) severler, sayarlar. Şu halde bizden olduğunu söyleyip de Rasûlüllah'ın Ashâbına dil uzatanlar, terbiye ve ahlâkça onlardan aşağı değil midirler?

Dikkat! Hz. Allah en büyük düşmanımız olan şeytana bile, bizi her gün ve şu kadar lânet okumakla görevlendirmemiştir. Şeytan gibi nefs-i emmâre gibi düşmanlarımız varken, neden onları unutup da başkalarına lânet okuyoruz?

GERÇEK EDEP VE GERÇEK İNSANLIKTAN NUMUNELER

1. Hallâc-ı Mansur ve insanlık: Hallâc, çok cezbeli ve âşık bir zattı. Cezbesi artınca; أَنَا عَلَى الْحَقِّ yerine; أَنَا الْحَقُّ demeye başladı. Bunun için kendisine dayak attılar, hapsettiler, ama sözünden dönmedi. Nihayet o günün âlimleri, küfrüne hükmettiler. Ve onu siyâset meydanına getirip; "Ya îdâm, ya da tevbe" dediler. Buna rağmen Hallâc sözünden dönmeyince, onu recmetmeye karar verdiler.

Binlerce insan toplanmış ona taş atıyordu. Atılan taşlarla vücûdu parçalanmış, kan fışkırıyordu. Kan kaybedince, yüzü sararmıştı. Derken, ellerini-kollarını teker teker kesmeye başladılar. Ama o yine davasından dönmüyordu. Akan kanlarıyla abdest alır gibi onları yüzüne gözüne sürüyor ve; "**Ölümden korktuğumu onun için sarardığımı zannetmeyin diye böyle kana boyanıyorum."** diyordu.

Yine buyurdu ki: "**Aşk namazının iki rekâtı vardır ki onda abdest kişinin öz kanıdır. Başka türlüsü kabul olmaz**." Ona bunca taş atanlara kırılmadıincinmedi, asla ah bile etmedi. Bedduâ ise hiç etmedi.

Dervişin biri ona bir gül attı. İşte o zaman Hallâc inlediği ve son nefeslerinde insanlık örneği göstererek şöyle duâ ettiği görüldü: "**Allah'ım! Senin için bana bu işkenceleri reva görenleri sen affet. Senin aşkın uğruna beni gözlerimden, kulaklarımdan, dudaklarımdan, ellerimden, ayaklarımdan ayıran ve param parça eden bu kullarını sana olan aşkım hürmetine affet Yâ Rabbî!**" diyor ve rûhunu böyle teslim ediyordu. *(Halkadan Pırıltılar, s. 72)*

2. Ebû Şuayb-i Mukaffa Hazretleri hacda: Ebû Şuayb-i Mukaffa Hazretleri hacda bir gün bir köpeğin susuzluktan canhıraş bir şekilde dolaşıp, kuyu taşlarını yaladığını görünce; "**yetmiş hac sevabımı veriyorum. Kim bu köpeği sulayacak?**" demiş ve yetmiş hac karşılığında köpeği sulayan biri çıkmıştı. Bunun üzerine ona; "**Bir köpeğin sulanmasına bu kadar hac sevabı verilir mi?**" denince, buyurmuştu ki: "Bu iş bütün haclardan üstün bir iştir. Zira Allah'ın Rasûlü; '**Her ciğeri yananı sulamakta büyük ecir vardır**', buyurmuşlardı. İşte ben de bugün onu yaptım." demişti.

3. Dâvûd-i Tâî Hazretleri: Halîfe Hârun Reşid ve Kâdı'l-kudât'ı (o günkü hâkimlerin reisi) İmâm Ebû Yusuf, bu zâtı ziyaret etmek istiyorlar, o kabul etmiyor. Bunun üzerine **Dâvûd**'un annesini aracı koyuyorlar, Dâvûd da annesinin ricasını emir telakki ederek onları huzuruna kabul ediyor.

Hârun Reşid elini ona uzatınca, elini alıyor ve tutuyor; sonra da "**Ne zarif el, ne güzel el, amma ateşte yanacak."** buyuruyor. Hârun Reşid ağlıyor ve ondan nasihat istiyor. Dâvûd-i Tâî: "**Ey Halîfe! Zulümden kaç, adâlete koş!**" buyuruyor.

Ayrılırlarken Halîfe kendisine bir kese altın hediye veriyor; ama Dâvûd-i Tâî: "**İhtiyacım yok! Alamam! Ben evimi sattım, onun parası ben ölene kadar bana yetecek. Çünkü ben Allah'tan, beni kendinden başka kimseye muhtaç etmeden dünyadan almasını niyaz ettim. Ve öyle de olacak."** buyuruyor.

İmâm Ebû Yusuf ne kadar parası olduğunu, günde ne kadarını harcadığını öğreniyor ve ona göre Dâvûd-i Tâî'ye bir ömür biçiyor. Ve biçtiği ömre göre: "Dâvûd-i Tâi ölmüştür, hadi cenazesine gidelim, diyor ve gidiyorlar ki; " Hakîkaten o gün parası bitmiş ve ölmüştür. *(Halkadan Pırıltılar)*

4. Habîb-i Acemi Hazretleri: Bu zât vaktiyle müthiş faizci idi. Bir gün üzüntü içinde evinden çıkmış çarşıya doğru gidiyordu. Sokakta oynayan zamanın îmânlı çocukları; "**Arkadaşlar! Kaçalım, savuşalım! Faizci geliyor, ayaklarının tozu üzerimize konmasın."** diye bağrışıp her biri bir tarafa kaçışınca Habîb-i Acemi'nin

aklı başından gidiyor. Ve hemen gidip Hasan-ı Basrî Hazretlerine teslim oluyor. Ve Allah'ın dostu, halkadan biri oluyor.

5. Aliyy-i İsfahani Hazretleri cemaatine buyurdu ki: Benim ölümüm sizinkilere benzemez. Çünkü benim ölümüm, Allah'tan davet, benden ise icâbet şeklinde olacaktır. Nitekim bir gün bir mecliste oturmuş cemaatine sohbet ediyordu. Gaibe doğru şöyle haykırdığı görüldü: "**Emrini aldım. Emrin baş üstüne, hemen geliyorum."** diyor ve şehâdet getirip, yere yığılıyor, rûhunu teslim ediyordu... *(Halkadan Pırıltılar)*

Mevlânâ diyor ki: "**Gerçek insan odur ki başkasının incitmesiyle incinmeye... Ve yine gerçek insan odur ki incitilmeye lâyık olan insanları bile incitmeye**."

Hz. Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.), Ashâb-ı Kirâm aleyhinde ileri-geri konuşanlara çok kızar ve vaazlarında kükreyerek; "**Ey zındıklar! Ey sapıklar! Biz ve evlâdlarımız hayatta olduğumuz müddetçe, Ashâb-ı Kirâm'ın aleyhinde kimseyi konuşturmayacağız ve kimseye Ashâba dil uzattırmayacağız."** buyururdu.

AKTÜALİTE

Şu Avrupalılara şaşıyorum. Kanunlar çıkarmışlar, köpeğe tekme atana, 7.000,- MARK (3.500,- EURO) ceza veriyorlar... Veya kutuplarda buzullar arasına sıkışan balinaya yardıma koşuyorlar da Müslümanı, eviyle beraber yakanı veya yine Avrupa'nın göbeğinde katliam yapan, çoluk-çocuk, kadın-yaşlı demeden 250.000 Boşnak'ı hunharca katleden câniyi ekranları başında içkilerini yudumlayarak seyredebiliyorlar...

Demek ki hayvan seviyorlar; ama, Müslüman sevemiyorlar-sevmiyorlar!

ŞİİRLER

Bilmek istersen sen seni
Cân içre ara canı
Geç canından bul ânı
Sen seni bil, sen seni
Senden sorarlar seni

Hacı Bayram-ı Velî

Şu çeşmenin haline bak içecek tası yok
Kırma kimsenin kalbini, yapacak ustası yok

Lâ Edrî

Ehl-i irfân meclisinde aradım kıldım talep,
Meğer ilim gerideymiş illa edep, illa edep

Yunus Emre

74. DERS:

Başkasının Evine Girerken İzin İstemek

Âyetler:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتّٰى تَسْتَاْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلٰى اَهْلِهَا ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۞ فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا اَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتّٰى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَاِنْ قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ اَزْكٰى لَكُمْ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾

Mealleri: "**Ey Îmân edenler! Kendi evlerinizden başka evlere izin almadan ve selâm vermeden girmeyin. Bu sizin için daha hayırlıdır. Umulur ki düşünürsünüz. Eğer evlerde kimse yoksa** (bulamazsanız) **size izin verilmedikçe içeri girmeyin. Şayet içeriden size** (geri dönün) **denilirse, hemen dönün. Bu sizin için daha temizdir ve Allah, bütün yaptıklarınızı bilendir**." *(en-Nur, 24/27-28)*

İsti'zan, izin istemektir. Baskın yapar gibi kapı çalmadan, selâm vermeden ve ev sahibinden izin almadan gayr-i medeni bir tarzda bir eve girmemektir. Zira dinimiz, kendi evlerimizin dışındaki evlere izinsiz girmeyi asla hoş karşılamamakta ve temiz bir davranış biçimi olarak görmemektedir.

Nitekim Hz. Ebû Eyyûb el-Ensârî (ra), biz bu isti'zanın mânâsını Rasûlüllah'tan (sav) sorduk. Buyurdular ki: "**Kapıya gelince, ya öksürerek, ya sesli tesbih getirerek veya tekbir alarak yahut selâm vererek** (bunlardan herhangi birisiyle) **ev halkını geldiğinden haberdar etmeden ve izin almadan eve girmemektir.**" وَتُسَلِّمُوا عَلٰى اَهْلِهَا âyetinde de; o ev, kendi evi bile olsa, evde olanlara selâm vererek girmeyi Hz. Allah emretmektedir. Hattâ evde kimse yoksa yine kendi evine giren Müslüman, اَلسَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلٰى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ diyerek selâm verip, öyle girmelidir. Bir başkasının evine ise:

لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتّٰى تَسْتَاْنِسُوا...

buyurduğuna göre, izinsiz girmeyi Hz. Allah haram kılıyor demektir. Bunun için de buna çok ehemmiyet vermek, îmânın gereğidir. Dinimiz İslâm, bunu bir başkasının hanesine, meskenine tecavüz addetmektedir.

Bunun için İslâm'da mesken masuniyeti vardır. Ve kimse hâkimden izin almadan gece veya gündüz izinsiz hiç kimsenin evine asla giremez.

Eğer girilirse, ev sahibinin gireni öldürmeye kadar dinen hakkı vardır ve cezası da yoktur.

Çünkü Peygamberimiz;

وَمَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ ۞

Yani: "**Kim malını koruma yolunda mücadele ederken, öldürülürse, o da** (hükmen) **şehittir."** *(Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyâzu's-Sâlihîn Tercümesi: 390)* buyurmuştur.

Peygamberimiz zamanında Sahâbe'nin biri dışarıdan, اَلَجُّ diyerek; yani: "**Müsaade var mı girmeye? Girebilir miyim?**" demiş. **Peygamberimiz** de yanındaki **Ravda** ismindeki kadına; "**Kalk şuna isti'zanı öğret. Çünkü o iyi bilmiyor ve iyi yapamıyor."** buyurmuştur. Ve sonra da Ravda'ya o kimseye; "**Evvelâ şöyle söyle**: اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ diyerek bir selâm versin. Daha sonra da; اَلَجُّ

Yani: "**Girebilir miyim?**", **diye izin istesin."** buyurmuşlar. Dışarıdaki Sahâbe de içerideki bu konuşmaları duymuş ve Ravda çıkıp onu öğretmeden hemen öğrendiklerini tatbik edince, yani evvelâ selâm verip sonra izin isteyince, Peygamberimiz de ona: اُدْخُلْ **Gir!** diyerek izin vermiştir.

O Sahâbe içeri girince, Rasûlüllah'tan bazı şeyler sorup öğrenmiş ve sonra da; "**Yâ Rasûlallah! İlimden, senin bilmediğin şeylerde var mı?**" demiş. Peygamberimiz de: "**Allah Teâlâ bana bir hayr-ı kesir ihsân etti. Bununla beraber ilimden öyle şeyler vardır ki onları ancak Allah bilir."** buyurdu, sonra da Sûre-i Lokman'ın son âyetini okudu:

اِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِى الْاَرْحَامِ وَمَا تَدْرِى نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِى نَفْسٌ بِاَيِّ اَرْضٍ تَمُوتُ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ۞

Hz. Allah bu âyet-i celîlesinde buyuruyor ki: "**Kıyâmetin ilmi** (kopacağı vakti bilmek) **muhakkak ki Allah'ın katındadır. Yağmuru** (dilediği zaman ve dilediği yere, dilediği miktarda) **o yağdırır. Rahîmlerde** (erkek-dişi, sağlam-sakat, iyi veya kötü) **ne varsa o bilir. Hiç kimse yarın ne kazanacağını** (başına ne geleceğini bilmez). **Hiçbir kimse hangi yerde öleceğini de bilmez. Şüphesiz ki Allah, âlimdir. Her şeyi bilir, habirdir her şeyden haberdardır.**" İşte bu âyeti sözlerine delil olarak okudu. *(Elmalı Tefsîri ilgili âyet)*

ÂYETTE GEÇEN MUGAYYEBÂT-I HAMSE (BEŞ GAYB) İLE İLGİLİ AÇIKLAMA

Bir hadîs-i şerîfte; "**Hamsün lâ ya'lemühünne illallah"** buyrulmuştur. Mânâsı: **"Beş şey vardır ki onları Allah'tan başkası bilemez."** *(Buhârî, Sahîh, Îmân, 37)* demektir.

Münâvî merhum bu hadîs-i şerîfi şöyle şerh etmiştir: **"Bu beş şeyi Allah'tan başkası hem küllî hem de cüz'î olarak ihâtalı ve şümullü bir şekilde** (bütün husûsîyet ve incelikleriyle) **bilemez."**

Âyet-i kerîmede bu beş gayb, yukarıda da ifade edildiği üzere şöyle açıklanmıştır: **"Şüphesiz ki kıyâmet saatinin ilmi Allah'ın indindedir. Yağmuru o yağdırır, rahîmlerde olanı o bilir. Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilmez. Yine hiç kimse nerede öleceğini bilemez. Muhakkak ki Allah, her şeyi bilendir, her şeyden haberdârdır."**

Tarih boyunca müfessirler; "**Mugayyebât-ı hamse** (beş gayb)" diye isimlendirilen ve nass ile sabit olan bu mesele üzerinde durmuşlardır. Nitekim insanoğlunun bazı alanlarda elde ettiği bilgiler, tecrübeler, meseleye tam olarak vâkıf olmayanlarda, gaybın bilinebileceği gibi yanlış düşünce ve tereddütlerin doğmasına sebep olmuştur. Meselâ havanın nem oranı, rüzgârın esme yönü ve buharlaşma gibi hâdiseler, hava tahmin raporlarının en önemli unsurlarıdır. Bu unsurlar yağmurun müşâhede (gözlem) alanına girmesiyle tespitinin mümkün olduğunu göstermektedir. Fakat bu müşâhede safhasında elde edilen bilgiler, mutlak gaybın izâfî hâle geldiğinin delili olamaz. Zira bu usulle elde edilen bilgiler, zannî delil keyfiyetindedir. İsmi üzerinde "hava tahmin raporu"dur. İlim ise kesin bilgi olduğuna göre, hava tahminini kesin bilgi olarak takdim etmek imkânsızdır. Teknolojinin ilerlemesi, âyette geçen "**Yağmuru o indirir."** hükmüne tesir etmez.

Aynı şekilde, anne rahmindeki bebeğin, röntgen ışınlarıyla cinsiyetinin belirlenmesi, müşâhede ile ilgili bir unsurdur. Mutlak olan gaybın keyfiyetini ortadan kaldırmaz. Çünkü âyet-i kerîmede geçen; "**Rahimlerde olanı o bilir."** hükmünü, çocuğun cinsiyetiyle sınırlamak veya sadece buna tahsîs etmek mümkün değildir. Muhkem olan ve mutlak gaybı beyan eden bu âyet-i celîlenin tefsirini, bizzat Rasûl-i Ekrem Efendimiz'in (sav) yaptığı da sabittir. Nitekim hadîs-i şerîfte buyrulmuştur ki: **"Allah Teâlâ rahime bir melek vazifelendirmiştir. Melek; 'Yâ Rab, bir damla su! Yâ Rab, yapışkan bir parça! Yâ Rab, bir çiğnem et' der. Allah Teâlâ da yaratma işini yerine getirmeyi dilediği zaman; erkek mi dişi mi şakî mi saîd mi rızkı ne, eceli ne olduğunu söyler. Anası karnında bunlar yazılır. O zaman onu, o melek ve Allah Teâlâ'nın kullarından dilediği kimseler de bilir.**" *(Buhârî, Sahîh, Hayz, 17, Enbiyâ, 1)*

Velhâsıl; anne rahminde çocuğun **rızkı, eceli, said** mi **şakî** mi (mü'min mi münkir mi âsî mi itaatkâr mı) olacağı, yani kaderi yazılıdır. Bunu da Allah Teâlâ'dan ve bildirdiklerinden başkasının bilebilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla

mugayyebât-ı hamse diye isimlendirilen ve nass ile sabit olan hükümlerin; "**mutlak gayb**" olma vasıfları devam etmektedir ve edecektir de.

Demek ki bazılarının bunları bu şekilde bilebilmesi anlatılan bu tahsîse yani onları bilmenin Allah'a mahsus olması esâsına aykırı değildir. Çünkü Allah'a mahsus olan ilim, bunlar gaybda iken her birinin durumlarına geniş ve teferruatlı bir şekilde vâkıf olan tam ve mükemmel ilimdir. Meleklerin ve havâs zümresinden bazı zevâtın ilmi ise az çok delili ortaya çıkmış bir şekildeki eksik ilimdir. Aynı şekilde bulut, rüzgâr, barometre gibi bazı işaretlerden yağmura; ceninin bazı tavır ve hareketlerinden erkek veya dişi olduğuna intikal etmek tarzında meydana gelen ve zanna dayanan şeylerle delil getirmek de buna ters değildir. Çünkü zan ilim değildir. İlimde zan ve şüpheye yer yoktur. *(www.mollacami.com/konu/gayba-iman-mugayyebat-i-hamse-fal-ve-falc-12991.html)*

MESKEN TECAVÜZÜ İLE İLGİLİ İBRET VE DERS DOLU BAZI HÂDİSELER

1. Hz. Ömer (ra) halîfe iken tek başına geceleri Medine'yi dolaşır ve teftiş ederdi.

Hz. Ömer hiçbir gece uyumuyor ve Allah korkusundan hep dolaşıyordu. Bir gece bir evden sarhoş sedalarına benzer nâhoş sesler duydu. Yavaşça evin damına çıktı ve maalesef evin sahibinin evde içki içtiğini görünce, dayanamadı; pat diye içeriye atladı. İçeride bir adam bir kadın ile içki içiyorlardı. Ve hemen "**Ey gâfil! Allah'a isyan ediyorsun! Ve bu isyanın cezasını çekmeyeceğini mi zannediyorsun?**" dedi ve bağırdı. Adam evvelâ tabii çok korktu, sonra da karşısındakinin Hz. Ömer olduğunu görünce, kendini toparlayarak "**Ey Mü'minlerin Emiri! Hiç acele etme; çünkü ben bir günah işledimse, sen şu anda dört günah birden işledin.**" dedi. Bu defa titreme sırası Hz. Ömer'e geldi. Ve ona; "**Ne imiş benim o dört günahım?**" diye sordu.

Adam da saymaya başladı:

a) Hz. Allah Kur'ân' Kerîm'de;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿فَادْخُلُوا مِنْ اَبْوَابِهَا...﴾

Yani: "**Evlere kapılarından girin.**" *(el-Bakara, 2/189)* diye emrediyor. Sen bu emri dinlemedin ve benim evime damdan girdin.

b) Hz. Allah Kitabı'nda;

& arapça eklenecek &

Yani: "**Kendi evlerinizden başkalarının evine izin istemeden girmeyin.**" *(en-Nur, 24/27)* buyuruyor. Sen mesken tecavüzünde bulunarak benim evime izinsiz ve pervasızca girdin.

c) Hz. Allah Kitabı'nda;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا...﴾

Yani: "**Tecessüsse düşüp birbiriniz hakkında casusluk yapıp, kimse kimsenin kabahatini araştırmasın.**" *(el-Hucurât, 49/12)* buyuruyor. Sen ise demek ki başkalarının kabahatini araştırıyorsun!

d) Hz. Allah yine Kitabı'nda;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ...﴾

Yani: "**Muhakkak ki sûizan** (başkasına kötü zanda bulunmak) **büyük günahtır.**" *(el-Hucurât, 49/12)* buyuruyor. Hâlbuki sen, demek ki bizim hakkımızda sûizanda bulunmuş ve gecenin bu saatinde bu şekilde hareket etmişsin, diyor.

Hz. Ömer, sarhoşun bu sözlerinden çok müteessir oldu. Bu âyetlerin ışığında, yaptığının dinen doğru olmadığını kabul ve itiraf etti. Bir köle âzâd ederek bu günahından tevbe etti, o şahsa da bir daha içki içmemek üzere tevbe ettirdi ve aramızda kalsın deyip, çekip gitti...

Demek ki Asr-ı Saâdet'te o günün sarhoşu bile dini, Kur'ân'ı bu kadar biliyor...

Bugünküler ise hem câhil hem sarhoş...

2. Yine devir, Hz. Ömer devri:

Sahâbe'nin biri Halîfe Hz. Ömer'e gelerek komşusunun oruç tutmadığını ve evinde gizlice orucu yediğini, ihbar ediyor. Bu haber Hz. Ömer'in çok tuhafına gidiyor. Çünkü İslâm'da ilk defa bir adamın evi, bir başkası tarafından dikiz ediliyor, araştırılıyordu.

Hz. Ömer adama sordu: "**Sen onun oruç tutmadığını nereden ve nasıl öğrendin!**" Adam da safça: "**Bizim evden onların evine açılmış bir delik vardır. Oradan rahatça evlerinin içi görülüyor da işte oradan gözledim ve gördüm.**" diyor.

Hz. Ömer: "**Adam belki mazurdur, hastadır. Oruç tutamıyordur.**" dedi. Ve "**Bir kere komşuna da bir sorsa idin, ona sordun mu?**" buyurdu. Adam: "**Sormadım, ama tahmin ediyorum ki bir mazereti de yoktur.**" dedi.

Hz. Ömer: "**Tahmin ile olmaz, hüküm verilemez**!" dedi. Sonra da: "**Peki, şâhidin var mı?**" diye sordu. Adam da yok deyince, Hz. Ömer yanındakilere döndü: "**Hemen bunu yere yatırın.**" diye emretti. Ve gereken sopayı ona vurarak başkasının evini, evinden delik açarak gözetlemenin ne olduğunu ona güzelce bir gösterdi. *(İslâm Türk Tarihinden Altın Sayfalar, s. 204)*

3. Gazneli Mahmud'a, yetişkin kızı ile kendilerini evlerinde gece rahatsız eden birinden şikâyette bulunan bir dul anne:

Gazneli'nin o gece bizzat nöbet tutması mütecavizi öldürmesi, sonra da lambayı yaktırıp secdeye kapanması. Sebebi sorulunca da: "**Belki mütecaviz, benden cesaret alan oğlumdur. Ona merhamet etmeyeyim, diye lambayı söndürttüm. Mütecavizin o olmadığını görünce de secde-yi şükre kapandım.**" demesi. *(46. Dersimizde tafsîlâtıyla geçti).*

Değil başkasının evine, kendi evimizde yaşayanlar bile belli zamanlarda evin belli kısımlarına izinsiz giremezler. İşte bu hususta Allah'ın emir ve talimatları:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لِيَسْتَاْذِنْكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلٰوةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلٰوةِ الْعِشَاءِ ثَلٰثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلٰى بَعْضٍ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۞ وَاِذَا بَلَغَ الْاَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَاْذِنُوا كَمَا اسْتَاْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾

Mealleri: "**Ey îmân edenler! Ellerinizin altında bulunan (köle ve cariyeleriniz) ve içinizden henüz erginlik çağına girmemiş olanlar, sabah namazından önce, öğleyin soyunduğunuz vakit ve yatsı namazından sonra** (yanınıza gireceklerinde) **sizden üç defa izin istesinler. Bunlar mahrem halde bulunabileceğiniz üç vakittir. Bu vakitlerin dışında ne sizin için ne de onlar için bir mahzur yoktur.** (Birbirinizin yanına girip çıkabilirsiniz.) **İşte Allah, âyetlerini size böyle açıklar. Allah her şeyi bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir. Sizden olan çocuklarınız erginlik çağına girdiklerinde, kendilerinden öncekiler** (büyükleri) **izin istedikleri gibi onlar da izin istesinler. İşte Allah, âyetlerini size böyle açıklar. Allah her şeyi bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir**." *(en-Nur, 24/58-59)*

Burada Hz. Allah'ın âlim ve hakîmdir, cümlesini tekrarlaması, bu hususstaki hükmünü te'kit ve takviye içindir.

Aziz kardeşlerim!

Yukarıda Asr-ı Saâdet'teki örneklerde gördük. Gerek Rasûlüllah'ın evine girmekte nasıl izin isteneceğini, gerekse Hz. Ömer'in izinsiz girdiği evde İslâm'a aykırı şeyler gördüğü halde, nasıl müşkül vaziyette kaldığını ve bir başkasının kardeşini gözetlemesine nasıl ceza verdiğini müşâhede ettik.

Demek ki İslâm'da, değil başkasının evine kapıyı çalmadan, selâm verip seslenmeden paldır küldür girmek, kendi annemizin-babamızın kaldığı eve veya odaya bile girmek, hele hele onların yatak odalarına izin almadan girmek haramdır ve asla dinimizce caiz değildir.

Bilhassa günün 3 vaktinde onlar, tesettürsüz bulunabilecekleri için kendilerinden izin almak, bu âyetlerle Allah'ın kesin emridir.

Günümüzde ise bazı anne-babaların havuza, bazıların ise hamam ve saunalara açık saçık, çoluk çocuk beraber girmelerine ne denir? 'Neden böyle yapıyor, neden terbiye ve edep kurallarını ihlal ediyorsunuz?' dediğimizde de hiç utanmadan; 'Bizde ne varsa görsünler veya yarın büyüyünce görüp öğreneceklerini, şimdiden görsünler' diyen ve 'medenîleşeceğiz' diyerek hayvanlaşan asrımızın Darvincileri (köklerinin maymundan geldiğine inanan), sözde ve sûrette insanları maalesef aramızda var...

Yine günümüzde, maalesef kendi çocuklarımız değil; ama bazı basın-medya muhabirleri ve ne menem şey ise paparazzi programları (herhâlde papaz artığı olsa gerek! Tabi bu işin esprisi, gerçekte, yaşadıkları ülkeden kopuk, ahlâk ve toplum kurallarına aldırmadan günübirlik yaşayan, hayatlarının mânâsı yalnızca gündeme gelmek olan insanları haber yapan, gazetecilikle alakası olmayan gazetecilik.) yapan gazeteciler, paldır küldür kaba tabirle; 'dingonun ahırına girer gibi' başkalarının değil evine, en mahrem yerlerine, yatak odalarına kadar girebiliyorlar! Ve bunu da basın hürriyeti zannediyorlar. Hiç utanmadan gazete sayfalarına, televizyon ekranlarına koyuyor ve bu çirkin sahneleri akşamları evimize kadar taşıyıp, teşhir ederek midelerimizi bulandırabiliyorlar. Tedbir alan var mı? Yüzleri kızaran var mı? Elbette ki yok! Çünkü arsız ve hayâsızların yüzü kızarmaz ki…

Peki, yüzü kızaranlar yok mu?

Elbette ki var; ama onlar, ardan, hayâdan, namustan değil, boyadan, rujdan meydana gelmiş sûnî kızarmalardır. Hâlbuki inananların boyası rujdan değil, îmânlarındandır. Hayâlarındandır. İffetlerindendir. Ve onların boyaları ne hayatta ne mematta asla bozulmayacak ve yüzlerinden çıkmayacaktır. Mü'min kul, o boya ile o nurla yaşayacak, o nurla ölecek, o nurla haşrolacaktır.

Şu abdestin, Kur'ân'ın nuru yüzünde olan annelerimize-ninelerimize bir baksanıza! Onların nuru boyadan değil, Allah'ın nurundandır.

Nitekim Hz. Allah;

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿صِبْغَةَ اللهِ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ﴾

Meali: "(Ey mü'minler! Deyiniz ki bizim boyamız) **Allah'ın boyasıdır.** (Vaftiz gibiler ne olacak? Onlar ne işe yarar?) **Boyası, Allah'ın boyasından daha güzel olan kim vardır? Ve bizler ancak O'na ibadet edenleriz**." *(el-Bakara, 2/138)*

Yine Hz. Allah îmândan, hayâdan gelen bu nurun hayatta çıkmayacağını, mematta da çıkmayacağını, mü'minin bu nurla yaşayıp, bu nurla ölüp, bu nurla haşrolacağını, Âl-i İmrân Sûresinin 106. âyetinde bize şöyle anlatıyor:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ...﴾

Meali: "**O gün bazı yüzler ağarır, bazı yüzler kararır**."

Yani o gün birtakım yüzler bembeyaz, birtakım yüzler ise simsiyah olarak huzura çıkarılacaklardır.

Peki, ak olan o yüzler ile siyah olan o yüzlerin boyaları kabirlerindeki bir boya fabrikasından bir madenden mi oluyor ve olacak? Yoksa o beyaz boya da siyah boya da buradan mı, oraya gidecek, götürülecek?

Nitekim Hz. Allah, Hadid Sûresi 13. âyetinde mealen buyuruyor ki: "**O gün münâfık erkeklerle münâfık kadınlar, îmân edenlere şöyle diyecekler: 'Bize bakın! Nurunuzdan bir parça ışık alalım.'** (Mü'minler tarafından da) **onlara: 'Arkanıza** (geriye-dünyaya) **dönün de siz de bir nur arayın** (ışık alın gelin**) denilir. Aralarına kapılı bir sur çekilir ki onun içinde rahmet, dışında da azap vardır."**

Evet, iş işten geçmiştir artık olan olmuş, geçen geçmiştir. Artık bu yolculuğun geriye dönüşü yoktur.

Hükemâ'dan Aristo bir gün kızına soruyor:

"**Yavrum! Kadınlarda ve kızlarda, en güzel ve en sevilecek şey nedir?**"

Kendisi gibi hükemâdan olan kızı da cevap vererek diyor ki:

"**Yüze, hayâdan doğan ve arız olan utanma hissi, kırmızılıktır**."

Ama bugün hayâ edip, utanıp, yüzü kızaran var mı?

İşte Âlim ve Hakîm olan Allah, bize âyetlerini dünyada iken böyle açık açık serdedip, izah ediyor. Evlerimize hattâ odalarımıza bile nasıl girip çıkacağımızı bizlere öğretiyor...

Hattâ kendi evine girenin bile evinde selâmet ve huzur bulması için; اَلسَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ diyerek girmesini emrediyor Rasûlüllah Efendimiz.

Mahza edep dini olan dinimiz, insanların huzuru için âile hayatını ve edep kurallarını, her şeyi böylece bize öğretiyor.

Üstâzım **Süleyman Hilmi Tunahan** (k.s.) Hazretleri de; "**Âdab ile müeddeb olanlar** (İslâmî terbiye ile terbiye edilenler) **dünyada** (bile) **karşılığını** (mükâfatını) **mutlaka görürler."** buyururlardı.

Yine Şâh-ı Nakşibend Hazretlerinin; طَرِيقُنَا أَدَبٌ

Yani: "**Bizim yolumuz edep yoludur."** sözünü evlatlarına-talebelerine sık sık tekrar ederlerdi.

ŞİİR

Karacaoğlan, yaşadığı devirde her şeyin bozulduğunu ve şirazesinden çıktığını görünce, vaziyeti şöyle dile getiriyor *(Tabi günümüzde yaşasaydı nasıl tasvir ederdi, düşünmek lazım!)*:

Çıkıp yücesine seyran eyledim
Gördüm! Ak kuğulu göller perişan...

Bir firkat bastı da durdum ağladım
Öpüp kokladığım, güller perişan...

Hayâl-meyal oldu, karşımda dağlar
Eşinden ayrılan, ah çeker ağlar...

Dökülmüş yapraklar, bozulmuş bağlar
Bülbülün konduğu dallar perişan...

Yıkılmış vatanın mâmur illeri
Susmuş bülbüllerin taze dilleri...

Dağılmış sümbülü, solmuş gülleri
Yüzüne dökülmüş teller perişan...

75. DERS:

Yoldaki Eziyet Veren Şeyleri Gidermek

Âyet:

أَسْتَعِيذُ بِاللهِ: ﴿اَلتَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْاٰمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾

Meali: "**Hele o tevbe edenler, ibadet edenler, hamdedenler, oruç tutanlar, o rükûya varanlar, secde edenler, iyiliği emir, kötülüğü yasak edenler ve Allah'ın hududunu** (koyduğu şer'i hükümleri) **muhâfaza eyleyenler** (emirleriyle yasakların ölçülerine riayet edenler yok mu?). **Sen böyle olan mü'minlere** (cenneti) **müjdele!**" *(et-Tevbe, 9/112)*

MEVZU İLE İLGİLİ HADİSLER

اَلْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَعْلَاهَا لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ ۞

Mânâsı: "**Muhakkak gerçek îmân yetmiş küsûr şubeden müteşekkildir. Bunun en başında;** لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ **en sonunda ise yoldan, eziyet veren herhangi bir şeyi gidermek vardır. Hayâ da îmânın şubelerinden biridir.**" *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 2, s. 331)*

إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ فِي الطُّرُقَاتِ، مَا لَنَا مِنْ مَجَالِسِنَا بُدَّ، نَتَحَدَّثُ فِيهَا. فَقَالَ ع م: فَإِذَا أَبَيْتُمْ إِلاَّ الْمَجَالِسَ، فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهَا، قَالُوا: وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ؟ قَالَ ع م: غَضُّ الْبَصَرِ، وَكَفُّ الْأَذَى، وَرَدُّ السَّلَامِ، والْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ والنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ.

Mânâsı: "**Sizleri yollarda oturmaktan sakındırıyorum** (yol ve sokaklara oturmaktan sakınınız)!" Ashâb: "**Biz mecburen oturuyoruz,** (vazgeçmemiz imkânsız) **Yâ Rasûlallah! Oralarda oturup birbirimiz ile de** (lüzumlu işlerimizi görüşüp) **konuşuyoruz."** dediler. Peygamberimiz: "**Mâdemki oralarda oturmadan yapamıyorsunuz. O zaman oturun amma, bari yolların hakkını da verin.**" Ashâb: "Yâ Rasûlallah! **Yolun hakkı nedir?**" diye sordular. Peygamberimiz de: "**Haramlardan göz yummak, yoldan eziyet veren şeyi gidermek, selâm verip selâm almak ve emr-i bi'l-mâruf nehy-i ani'l-münker** (iyiliği tavsiye edip kötülükten sakındırma vazifesini) **yapmaktır**, buyurdu." *(Riyâzu's-Sâlihîn, c. 2, s. 331)*

Hadîs-i şerîf:

رَأَيْتُ رَجُلاً يَتَقَلَّبُ فِي الْجَنَّةِ فِي شَجَرَةٍ قَطَعَهَا عَنْ ظَهْرِ الطَّرِيقِ كَانَتْ تُؤَذِّي الْمُسْلِمِينَ ۞

Mânâsı: "**Ben cennette zevk u sefa içinde bir mü'min gördüm ki onun cennete girmesinin sebebi, yolu kaplamış ve gelip geçen insanlara zarar veren bir ağacı kesip ortadan kaldırması, yolu açmasıydı**."

Ebû Hureyre (ra) Rasûlümüz'e (sav); "Yâ Rasûlallah! **Faydalanabileceğim bir şeyi ne olur bana öğret!**" diye ricâ edince Peygamberimiz de ona:

إِغْزِلِ الْأَذَى عَنْ طَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ ۞

Yani: "**Yolları üzerinde Müslümanlara eziyet veren bir şey görürsen, onu gider."** buyurdu. *(İmâm Gazâlî, İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn, c. 2, s. 192)*

Yine **İhyâu Ulûm**'da *İmâm Gazâlî* Hazretleri, **bir kuyunun başına adamın birinin Allah rızâsı için bir kazık çaktığını ve gelen-giden mü'minlerin ona tutunup, rahatça kuyudan su çekmelerini murad ettiğini ve bu hayırlı niyetine binaen Cenâb-ı Hakk'ın onu affedip cennetine koyduğunu** anlatmaktadır. Bir zaman sonra ise bir başka mü'min gelerek; "**Yahu! Bunu buraya kim dikmiş? Gece karanlığında birinin görmeden ayağı takılıp kuyuya düşebilir."** diyerek aynı kazığı Allah rızâsı için söktüğünü, **onun da bu niyetinden ve amelinden dolayı cenneti kazandığını** anlatıyor.

Nitekim Sevgili Peygamberimiz Buhârî ve Müslim'in müşterek rivâyet ettikleri meşhur hadîsinde;

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى... ۞

Mânâsı: "**Ameller niyetlere göre değer kazanır. Herkesin niyeti ne ise onun karşılığını görür**..." *(Hz. Ömer ra rivâyet etmiştir)* buyuruyor. Bu hadîs-i şerîf bunun delili değil mi?

بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ فَوَجَدُ غُصْنَ شَوْكٍ عَلَى الطَّرِيقِ فَأَخَّرَهُ فَشَكَرَ اللهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ ۞

Mânâsı: "**Bir ara adamın biri yolda yürüyordu. Yol üzerinde bir dikenli ağaç dalına rastladı. İnsanlara eziyet vermesin, diye onu kaldırıp yoldan attı. Hz. Allah bu hareketinden dolayı o kulundan memnun oldu ve onu affetti**." *(Buhârî: Muhtâru'l-Ehâdis, Harf-i Be)*

اللّٰهُمَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلاَ وَصَبٍ وَلاَ هَمٍّ وَلاَ حَزَنٍ وَلاَ أَذًى وَلاَ غَمٍّ حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا إِلاَّ كَفَّرَ اللهُ تَعَالَى مِنْ خَطَايَاهُ ۞

Mânâsı: "**Hiçbir Müslümana isabet eden bir yorgunluk, hastalık, dert, hüzün, eziyet, gam, hattâ bir tarafına batan bir diken bile yoktur ki Allah onları onun günahına kefâret kılmasın**..." *(Hz. Âişe r.anhâ'den rivâyet olunmuştur)*

MANEVİ YOLCULUK VE BU YOLDA EZİYET VERENLER

Bilindiği üzere bir de mânevî yolculuk ve bu yolda eziyet verenler var. Şimdi de onları görelim:

Âyet:

اَلَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا اَمَرَ اللهُ بِهِ اَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِى الْاَرْضِ اُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۞

Meali: "**Onlar** (Allah'ın emrini terk eden günahkârlar) **ki; Allah'a verdikleri sözü sağlama bağladıktan** (yemin ile kuvvetlendirip garanti ettikten) **sonra bozarlar. Ve Allah'ın eklenmesini emir buyurduğu şeyi** (Peygambere îmânı, akrabalık bağlarını) **kesip atarlar. Ve yeryüzünde bozgunculuk yaparlar. İşte bunlar, zarara uğrayanların ta kendileridir**." *(el-Bakara, 2/27)*

DİKKAT! YOL KESENLER İKİ TÜRLÜDÜR

1. Dağ başlarındaki yollar üzerinde pusu kurup bekleyen; devlete, kanuna karşı gelen ve bugün maalesef şehre inip onun bunun çantasını çalan eşkıyâlar ki bunların öldürdükleri mü'minler şehittir; ama mü'minler, bunlardan mallarını kurtarmak, canlarını korumak için o eşkıyâları öldürürlerse, gâzidirler.

Öldürülen eşkıyâların, ibret-i âlem ve geride kalanlara ders olması için cenaze namazları dinen kılınmaz. Onlara cenaze merasimi yapılmaz, bir çukura atılırlar ve üzerleri örtülür.

2. Bir de Allah'a giden yolu kesen mânevî eşkıyâlar, kutta-i tarîk olanlar vardır ki onların âkıbet ve âhiretleri diğer eşkıyâlardan daha fena olacaktır ki bunlar da başlıca iki kısımdır:

a) Sapık mezhep imamları ve sahte şeyhler, sihir, büyü, muska yapan, dini istismar ederek milleti soyan ve dinden îmândan soğutan hâinler... Ve yine dini içeriden tahrip eden, din adamı geçinen ama Rasûlüllah'ın sünnetine asla uymayan reformistler-deformistler, şeytan gibi sözde âlimler...

b) Batı'ya gidenler dikkat ederlerse göreceklerdir ki bu âyetin hükmü orada tam zâhir olmuştur. Şöyle ki:

Batı'nın meşhur yol ve caddelerinin her birinin başköşesinde veya birçoğunun birleştiği meydanlarda mutlaka insanları sapıtan ve cenneti satıp para kazanan ya tapınaklar mevcuttur. Ve yine beyinlerini uyuşturup akıllarını dumura uğratan meyhaneler vardır.

MADDİ-MANEVİ YOL KESİCİLERLE ALAKALI BİR FIKRA

Geçmiş zamanda eşkıyâlar dağ başında bir kervanı vurmuşlar. Kervanda da meğer sahte bir hoca varmış. Eşkıyâların reisine onu çıkarmışlar. Meğer zaten o, yol boyunca "**Eşkıyâlar kervanı basar, sizi soyar, öldürür. Onun için gelin sizi okuyayım, hamail, muska, yazayım."** diyerek kervandakileri soymuş...

Eşkıyânın başının huzuruna da çıkartılınca: "**Sen her gün namlının ucundasın, devlet, askeriye senin peşinde. Sen de benden para alma da ben sana kurşungeçirmez, bir hamayil yapayım. Tak onu boynuna, bak keyfine.**" demiş. Eşkıyâların başı da: "**Olur!**" demiş. Sahte ve büyücü hoca: Güya sabaha kadar uyumamış, çalışarak bir şeyler yazıp, karalamış. Sabah da büyük bir keyifle, eşkıyâ reisine çıkıp hamayilini takdim etmiş ve ona: "**Artık sana ölüm yok."** diye garanti vermiş.

Eşkıyâların başı ona sormuş: "**Hocam! Bunu şimdi kim boynuna takarsa, ona kurşun işlemez, değil mi?**" Hoca da: "**Tabi tabi!**" Eşkıyâların reisi: "**Peki, Hocam! Şu hamayili şimdi sen boynuna bir tak bakayım**." Hoca mecburen takmış. Eşkıyânın başı da tüfeği ona doğrultup ateş edince, hamayil para etmemiş, sahte hoca yere serilmiş. O zaman eşkıyânın başı: "**Biz de eşkıyâyız, ama biz resmen soyuyoruz ve bu milletin malını alıyoruz. Sen bizden daha eşkıyâsın. Çünkü sen, dinimizi istismar ederek soyuyor ve bu milleti dinden îmândan ediyorsun."** demiş.

SÜFYAN-I SEVRÎ'YE GELEN İKİ NEBBAŞ

Süfyan-ı Sevrî'ye gelen iki nebbaş (kefen soyucu), tevbe etmek istediklerini söylüyorlar. Süfyan-ı Sevrî de cemaatiyle oturmuş sohbet etmektedir. Onlara sorar: "**Bugüne kadar kaç kabir açtınız ve kaç kişinin kefenini soydunuz?**" Onlar da takriben: "**Bin kişinin kabrini açtık, kefenini soyduk."** derler.

Süfyan-ı Sevrî tekrar sorar: "**Bu mezarını açtıklarınız hep Müslümanlar mıydı?**" Onlar da: "**Evet**" derler. "**Peki, kaçının lahde (kabre) konulduğu gibi yüzünü kıblede buldunuz? Kaçının ise yüzü kıbleden döndürülmüş idi?**"

Kefen soyucular: "**Sadece ikisinin konduğu gibi yüzleri kıbleye karşı duruyordu, diğerlerinin yüzleri hep kıbleden batıya çevrilmişlerdi.**" dediler.

Bunun üzerine Süfyan-ı Sevrî: "**Doğru söylüyorsunuz! Rızık hususunda insanların Allah'a tevekkül etmeyişleri, haram-helâl düşünmeyerek başka yollara başvurup rızık toplamaları, kabirde yüzlerinin kıbleden (Allah'tan) döndürülmesine sebep oldu.**" buyurdu.

İşte Âhiret yolculuğunda bile insanı rahat bırakmayan, orada soyup çırılçıplak bırakanlar dün vardı... Bugün de kabir açanlar ve ölenlerin altın dişleri varsa, söküp satanlar maalesef vardır...

لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَكُونَ الْوَلَدُ غَيْضًا وَالْمَطَرُ قَيْظًا وَتُفِيضُ الِّلآمِ فَيْضًا وَتُغِيضُ الْكِرَامُ غَيْضًا وَيَجْتَرِئُ الصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ وَاللَّئِيمُ عَلَى الْكَرِيمِ ۞

Mânâsı: "(Öyle bir gün gelecek ki) **çocuk isyankâr, yağmur sıcak, kötülükler yaygın hale gelecek,** (bunlar olmadan) **kıyâmet kopmayacaktır. Ve yine iyilere kızılmadıkça, küçükler büyüğe saygısız olmadıkça, kötüler iyilere karşı saldırgan hale gelmedikçe kıyâmet kopmayacaktır**." *(Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî, Râmûzu'l-Ehâdis, Harf-i Lâ)*

HAYÂ İMANIN EN BÜYÜK ŞUBELERİNDEN BİRİDİR

Hayâ da îmânın en büyük şubelerinden biridir. Nitekim Peygamberimiz;

وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ ۞

Yani: "**Hayâ îmânın şubelerinden biridir.**" buyurduğuna göre, dersimizin burasında biraz da İslâm'da ar, iffet, namus, edep ve âdâb-ı muaşeretten bahsedelim ve şöyle sıralayalım:

1. Peygamberimiz, hayâ timsalidir, buyurduğu Hz. Osman huzuruna gelince ona ayağa kalkardı ve; "**Nasıl kalkmayayım ki? Meleklerin ona hürmeten ayağa kalktıklarını görüyorum.**" derdi.

2. Bâyezîd-i Bistâmî Hazretleri namını ve şöhretini çok duyduğu Mısır'daki bir velîyi ziyaret için tâ Kahire'ye kadar gider. Kahire'de mürîdânıyla o velînin kendisine doğru geldiğini görür. Ama velî denen o zâtın kıbleye karşı tükürdüğünü görünce; "**Bunun Rasûlüllah'a ve Medine'ye hürmeti yok! Bundan velî olmaz.**" deyip, geri döner. *(İ. Hakkı Bursevî, Tefsîru Rûhu'l-Beyân, C, 1, s. 464)*

3. Yine **Bâyezîd-i Bistâmî** bir gece camide ibadet ederken çok yorulur ve ayağını kıbleye uzatınca, lahuttan ona mânevî bir ses: "**Ey Bâyezîd! Kimin**

huzurundasın? Padişahlar Padişahının huzurunda böyle mi oturuyorsun?" diye ihtar edilir ve Bâyezîd, ömrü boyunca bir daha ayaklarını uzatıp yatmaz.

4. Gâzi Osman Bey: Osmanlı İmparatorluğunun kurucusu bu muhterem zât Şeyh Edebali Hazretlerinin evinde bir gece altı saat kadar hayâ edip, Kur'ân'ın karşısında ayak uzatıp yatmayınca, Allah onun nesline bu hürmet ve saygıya binaen altı asır dünya Sultanlığı ihsân eder.

5. Ecdadımız... Kosova'yı fetheden dedelerimizin önüne Sırplar, karılarını kızlarını süsleyip su almak bahanesiyle bir sabah sürmüşlerdi. Çeşme başındaki dedelerimiz, kadınların geldiğini görünce, derhâl sırtlarını dönüp oradan uzaklaşmışlardı.

6. Ve yine ecdâdımız Macar ovasından geçerlerken, Macarlar köylerini, kasabalarını terk edip, dağlara kaçmışlardı. Türkler geçtikten sonra köylerine kasabalarına döndüklerinde Türklerin bağlarından yedikleri üzümlerin dallarına paralarını astıklarını görünce, onlara hayran olup, Müslüman olmuşlardı.

7. Yavuz, Rodos adasını almaya giderken Marmaris'te Evliyâullah'tan olduğu zannedilen ve kendisine hürmet edilen bir kadına; "**Muvaffak olabilecek miyim anne?**" diye sormuş. Evliyâullah'tan olan o kadın da ona, adı hâlâ **Armut Alanı** olan yeri gösterip; "**Askerlerini orada gecelet. Sonra da askerlerinin heybelerini** (çantalarını) **arat. Eğer bir askerin heybesinde bir armut bile bulursan, geri dön. Eğer yoksa o zaman devam et.**" diyor ve bu asker Rodos'u fethediyor.

8. Bazı rivâyetlere göre, Peygamberimiz (sav) Cebrâil'e (as); "**Benden sonra da yeryüzüne inecek misin?**" diye soruyor. Cebrâil (as) de: "**Evet, on kere daha ineceğim, Yâ Rasûlallah!**" diyor. Peygamberimiz de: "**Ne için ineceksin?**" deyince "**Kıyâmetten önce yeryüzüne on kere inip, on şeyi kaldıracağım."** diyor.

Ve yine rivâyete göre, yeryüzünden ve insanlardan ilk kaldıracağı şeyin **hayâ,** son kaldıracağı şeyin ise **Kur'ân-ı Kerîm** olacağını söylüyor.

İlm-i Meâni'de bir şairimiz, yukarıda sekiz madde halinde sıraladığımız şanlı ecdâdımızı kastederek:

"**İşte bunlar bizim** (şanlı) **babalarımız** (dedelerimizdir). **Eğer gücün yetiyorsa, sen de onların bir mislini, toplantı yapıldığı zaman, toplantıya getir; ey Cerîr-i Mecâmi!**" diyor.

İşte bunun için biz de îmânın birinci şubesinden başlayarak hayâ ve iffet timsali ecdâdımızdan misaller vererek bitirdik mevzularımızı. Kâfirlerin de varsa böyle nezih babaları, iffet timsali anneleri, onlar da bize sayıp döksünler, göstersinler, görelim...

Allah'ım bizleri nebîlerle, sıddıklarla, şehitlerle, sâlihlerle haşretsin. Âmin...

MEVZU İLE İLGİLİ HOŞ İKİ MİSAL

1. Hz. Ali'nin kardeşi Fazl'ın oğlu Hüseyin, çok genç iken Ashâbın büyüklerinin yanına girmek, onların ilmi müzakerelerine katılmak istermiş. Ashâbın ileri

gelenleri de; "**Bu daha çocuk!**" diye ilmi müzakerelerine onu almak istemez, ona çocuk muâmelesi yaparlarmış. Bundan canı sıkılan Fazloğlu Hüseyin: "**Ben hüdhüd kuşundan daha mı küçüğüm? Yoksa siz, Hz. Süleyman'dan daha mı büyüksünüz? Çünkü hüdhüd kuşu ona gelip**

أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ...۞

Yani: **Ben sana senin bilmediğin bir şey ile (haber) ile geldim**, **deyince Süleyman (as) ona bir şey dememiş ve kabul etmiş idi.**" dedi. Ashâb da artık ona bir şey diyemediler ve hep o da onların müzakerelerine devam etti.

2. Hişam bin Abdülmelik, Zeyd bin Ali'ye; "**Duydum ki halîfe olmak istiyormuşsun. Sen daha çocuksun. Ve o işe ehil değilsin."** deyince, Hz. Ali'nin oğlu Zeyd ona dedi ki: "**Neden? Yaşımın küçüklüğünden mi**?" Hişam: "**Hayır hayır! Sen bir cariyeden doğmasın da ondan.**" O zaman Hz. Zeyd ona dedi ki: "**Hz. İsmail** (as) **de bir cariyeden olma idi. Amma Hz. Muhammed** (sav) **onun neslinden geldi de İsa'nın** (as) **neslinden gelmedi**." Hişam da verecek cevap bulamadı... *(Tefsîru Rûhu'l-Beyân, Sûre-i Nur 58-59. âyetlerin tefsirlerinden)*

CİNASLI BİR LATÎFE

Devir medreseler devridir. Medrese talebelerinden biri İstanbul/Beyazıt'taki **Sahaflar çarşısına** gider. Ve ihtiyacı olan hadîs kitaplarından Müslim'in Sahîh'ini almak için bir sahafa (kitapçıya) girer ve sorar: "**Sizde Sahîh-i Müslim var mıdır?**"

Çok zarif, ârif ve nüktedan olan dükkan sahibi sahaf: "**Efendi oğlum! Ben kırk senedir bu çarşıda esnafım. Ama şimdiye kadar bu çarşıda hiçbir 'sahih müslim'e rastlayamadım**." Ve devamla: "**Oğlum! Bu çarşıda 'sahih müslim' arama, bulamazsın, hepsi insafsızdır. Seni soyarlar."** der. *(Süleyman Faik Mecmuası, İstanbul)*

"BİR ÇUKUR AÇIN DA BUNU GÖMÜVERİN"

Yoldan, insanlara sıkıntı ve eziyet veren şeyleri gidermek hususunda, Üstâzım **Süleyman Efendi** (k.s.) Hazretlerinden enfes bir örnek:

Şehzâdebaşı'ndan geçerlerken yolda ölmüş bir kedi leşi görür. Oradaki esnafa: "**Bir çukur açın da bunu gömüverin."** diye ricâ edip, gider. Dönüşte kedi leşinin aynı yerde ve hâlâ gömülmemiş olduğunu görünce, hemen oradan bir kazma, kürek temin ederek **o leşi bizzat kendi elleriyle gömerek, îmânın son şubesi olan, yoldan eziyet veren şeyi, mübârek elleriyle kendi kaldırır**...

Dün sahaflar çarşısında sahih müslim bulamazken, acaba günümüzde bugün sahih mü'min bulmak mümkün mü?

Rasûlüllah Efendimiz (sav) ahlâkın üç yüz altmış şubesi olduğunu, îmânın ise gördüğümüz gibi yetmiş küsûr şubesi bulunduğunu bildiriyor bizlere… Ama

bugün acaba kaçta kaçımız İlâhî ahlâkla ahlâklanıyor, îmânın bu şubeleriyle süslenip, gerçek mü'min haline geliyoruz, gelmeye gayret ve çaba gösteriyoruz?

Ya evlatlarımız! Onlar ne âlemde?

ŞİİRLER

Şair Nâbî diyor ki:

Bir devre geldik ki âzizân unutulmuş
Tutmuş onun yerini hurd*[*]*, büzürgân*[**] ***unutulmuş...

Halk açmadadır, birbirine pençe-i târâc[***]
Ahkâm-ı Hüdâ, meâni-i Kur'ân unutulmuş...

Nâbî, her kim görürsün yürütür hükmünü nefsin!
Hakk'ın bize gönderdiği fermân unutulmuş...

⁂

Güle gûş ettiremez, yok yere bülbül inler
Varak-ı mihr-i vefây, kim okur kim dinler

Şair Karamanî

⁂

Kimin ki çoktur eksiği işinin,
O eksiğini arar her kişinin.
Tam olan nâkısı bile kâmil bilir,
Kâmil olan ise herkesi kâmil bilir...

Süleyman Çelebi

NOT: İşbu Şuabü'l-Îmân kitabı, İmâm Süyûtî'nin **Şuabü'l-Îmân**'ı ile İsmail Hakkı Bursevî'nin **Şuabü'l-Îmân** kitabından seçilerek derlenmiştir.

Dortmund, 14.02.2007

[*] **Hurd:** Basit insanlar.
[**] **Büzürgân:** Şerefli insanlar.
[***] **Pençe-i târâc:** Yağma pençeleri.

Vaaz, Hatim ve Mevlidlerden Sonra Yapılacak Türkçe Dua

Ey kâinatın yegâne hâlikı ve âleminin müstakillen mâliki olup, Zât-ı Ehadiyettini mi'racda Cenâb-ı Ahmediyye'ye fethederek orada ''مَنْ رَآنِي فَقَدْ رَأَى الْحَقَّ'' fermânını buyuran Ulu Allah! Sahife-i Ubudiyyemiz , defter-i âmâlimiz, günahlarımız ile lekedâr olmuş; senin Zât-ı Ecell-i Âlâ'na kaldıracak el; Samedâniyyet-i Rabbâniyyene ve Rahmet-i İlâhî'yene niyaz edecek dil bizde kalmamış... Fakat senin Gaffâr, Seddâr, Rahmân ve Rahîm olan sıfat-ı celîlelerin var. İşte bu sıfat-ı celîlelerini medet ittihaz ederek Dâr-ı Deryâ-yı Ulûhiye'tinden medet umarak senin kapına geldik; bize lütfunla muamele eyle Yâ Rabbî!

EY VÜCÛDUYLA MEVCUD! Sıfatıyla zâhir! Âsârı ile meşhud olan ULU ALLAH! Bizleri âlem-i ervahda ''اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ'' hitâbına muhatap tutarak Müslüman olarak yarattın. İhsan etmiş olduğun îmân, İslam ve Kur'ân nimetlerinden bizleri ve evladlarımızı ilelebet ayırma Yâ Rabbî!

Ey istediğini istediğine veren ve istediği zaman da almak kudretinin sahibi olan, zendan-i beşeriyyeti harekete geçiren, kulunun kalp gözünü açıp Ravza-i pâk aşkın nuruyla nurlandıran ve alem-i gaybı müşahede ettiren Hz. ALLAH!

Yâ Rabbe'l âlemîn! İşte günahkâr ellerimizi açarak senin huzur-i maneviyyene geldik; bizleri rahmet ve mağfiret kapından eli boş çevirme Yâ Rabbî! Ve bizim bu günahlarımızı, isyan ve hatalarımızı ''لاَ يَمَسُّهُ اِلاَّ الْمُطَهَّرُونَ'' hakkında buyurduğun Kitab-ı Celîlen hakkı için… Ve yine وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيمٍ rutbesinin sahibi kıldığın Habîb-i Edîb'in hürmeti için… Ve Kitab-ı Celîlende ehline ma'luun kıldığın İsm-i Âzâm'ın hürmeti için... Ve şu mübarek gün ve gecelerde sabahlara kadar ağlayan, gözyaşı döken, senin âşık ve sâdık kullarının hakkı için bizleri ne olur af u mağfiret edip mağfûrun zümresine ilhâk eyle Yâ Rabbî!

Okunan Mevlid-i Nebevî'yi (veya hatm-i şerîfi her ne ise) ve esnasında getirilen salât u selâmı ''فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ'' âyet-i celîlenin sırrına mazhar buyurarak lütfen, keramen, terrahhumen bizlerden de kabul eyle Yâ Rabbî!

Hâsıl olan sevabı, evvelen bizzat hülasâ-i mevcudât, şefîu'l usat fîyevmil arasat, hakkında; ''لَوْلاَكَ لَوْلاَكَ لَمَا خَلَقْتُ الْاَفْلاَكَ'' şanında ise; وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلاَّ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ buyurulan ve halen Medine-i Münevvere'de hayat-i maneviyye ile hayy olan, dertlerimizin dermanı, gönüllerimizin sultanı, başımızın tacı, iki cihanın güneşi

Muhammed (sav) Efendimiz Hazretlerinin mübarek, mutahhar, aziz, latîf, pâk rûh-i saâdetlerine, Ravza-ı Mutahharalarına hediye eyledik sen vâsıl eyle Yâ Rabbî!

Rûh-i Rasûlillah'ı meclisimizden haberdar eyle Yâ Rabbî! Himmet ve tevecühlerini bizim ve evladlarımızın üzerine, hassaten mevtalarımız üzerine sen sayeban eyleyip kabirlerini pür nur eyle Yâ Rabbî!

Bu mevlîd-i şerîfin(veya hatm-i şerîfi) okunmasına sebep olan zâtın saayini meşkur, zenbini mağfûr, amelini makbul, ticaretini; ticaraten lentebur sırrına mazhar eyle Yâ Rabbî!

Ve bu merasime uzaktan yakından teşrif eden cemaatin akraba-i taallukatından ahirete irtihal edenlerin kâffesinin de ruhlarına hediye eyledik sen ayrı ayrı isal eyle Yâ Rabbî!

Yine hasıl olan sevabı Enbiya-i mürselin ve ümemi sâlifenin ruhlarına, Ehli Beyt-i Rasulillah, Ashab-i Rasulillah, tabiin, tebe-i tabiin, eimme-i müctehidin, müfessirin, muhaddisin, ulamâ-i âmilin, sulehâ-i sâlihin, eğniya-i şakirin ve bilcümle hamele-i Kur'ân ''نَوَّرَ اللهُ مَرَاقِدَهُمْ وَجَعَلَ الْجَنَّةَ مَثْوَاهُمْ'' hazarâtanın ervâh-i kudsiyyelerine…. Hassaten pîrânımızın ruhlarına, makamlarına hediye eyledik vâsıl eyle Yâ Rabbî!.

Âbâ-ü ecdadımızdan, akraba-i taallukatımızdan, ehibbâ ve yârânımızdan, hak-hukuk erbâbndan ahirete intikal eden bilcümle mevtalarımızın ruhlarını da hediye eyledik şu anda isal eyle Yâ Rabbî!.

Ta mağripten meşriğe kadar isimleri unutulmuş nesilleri kesilmiş, nişanları iki taş iken onlar da hâk ile yeksan olmuş, şu mübarek günlerde ve gecelerde; 'bizlere de bir Fatiha okuyacak, bir rahmet gönderecek yok mudur?' diye kara topraklar altında garip garip bekleşen, bekleşip de ağlaşan Ehl-i iman bilcümle mevtalarımızın da ruhlarına hediye eyledik, ruhlarını hisseyâb eyle Yâ Rabbî!.

Yâ Rabbî! Ellerimiz ellerimiz ile ayaklarımız ayaklarımız ile bütün azalarımız yek diğerleri ile elveda, elfirak diye ağlaşacakları zamanda, konuşan şu dillerimiz tutulmadan, çalışan şu kalplerimiz kararıp gönüllerimiz solmadan, ol kelime-i münciye-i mübarek ki buyurun:

اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

diyerek çene kapamak ve imanla göç edebilmek, cümlemize nasip eyle Yâ Rabbî!.

Yâ Rabbî! Sana açılan elleri, sana yönelen gönülleri, sana bükülen boyunları, sana yalvaran bu dilleri ne olur boş çevirme Yâ Rabbî!.

NOT 1: İşbu dua 1959 senesinin ilk aylarında, Hz. Üstâzın da bulunduğu bir mevlidde Burhan Baba Yakalı kardeşimiz tarafından okunmuş ve Hazretimizin de tasvibini almıştır.

NOT 2: Duayı uzatmak isteyen kardeşlerimiz (ta mağribden meşriğe kadar ilh.) paragrafını okuduktan sonra şu ilaveleri de yapabilirler.

İLAVE DUA

Melekler dilinde 1000 esmâ, nebîler dilinde 1000 esmâ, 300'ü Tevrat'ta, 300'ü Zebur'da, 300'ü İncil'de; Kur'ân'da 99 esmâ… 18 bin âlem içre mahfî İsm-i Âzam hürmetine olmuş dualarımız makbul; yapmakta olduğumuz duaları da kabule karîn eyle Yâ Rabbî!.

Ol Ulu Mevla! Sensin cümleden âlâ… Mahz-ı lütfi kereminden bizim oldu cennetü'l me'va…

وَسَقٰيهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا kâsesinden nûş eden kullarından eyle Yâ Rabbî!.

Yeryüzünde olan küffâr-ı hâkisâr-ı, denizde ve karada olan zındıkı, münafıkları, ne mekanda var ise bilen, Kâbe'nin aduvvu olan eshâb-ı fili, Ebâbil kuşuyla kahreyleyen Mennan!

اَنَا رَبُّكُمُ الْاَعْلٰى diyen; firavunu Bahr-i Nil'de helak eyleyen Sübhân! Yeryüzünün tanrısıyım, diyen nemrudu sivrisinek ile helak eyleyen Rahmân! Torunlarının cümlesini de hidayetleri kâbil değil ise Kahhar isminin tecelliyatıyla sen kahr u perişan eyle Yâ Rabbî!.

Vademiz tamamında, ömrümüz hıtâmında, yalancı dünyanın yalanının tükendiği ol günde, insan sevdiğinden ayrılır… Nâçar, hasret, kıyamete kalır… Bîçar, nâr-ı firkatle, melekü'l mevt sana bana geldiği günler, selamet-i imanla göçmeyi cümlemize nasip eyle Yâ Rabbî!.

Yer altında yatan canları, hak ile yeksan olanları, ana baba kardeş taze civanları, minel mağrip ilel meşrik ehli iman olanları ''رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ'' olan kabirlere ilhâk eyle Yâ Rabbî!

Melekler saflarını kurarlar âyân; adalet mizanı kurulduğu zaman; güneş bir nil boyu inince heman; Rabbim cümlemizi gadabından emin eyle Yâ Rabbî!

Zebaniler zincirini koparıp mahşere geldiğinde cümle enbiyâlar, nefsî nefsî, diye çağrıştığı günde; Ol Bülbül-i bağ-i beleğat, Ol Andelib-i gülizar-ı fesahat; bizim için ağlar o gün Hz. Muhammed; ' Ümmetim alildir âyân. Aliller benimdir heman… Yakma o ümmetimi' diye buyurduğu zaman, Rabbim cümlemizi şefaatı uzmâsına nail ve mazhar eyle Yâ Rabbî!

Dertli kullarını, ister âtâ ister şifâ, alile meded, dertliye deva sen nasip eyle Yâ Rabbî!.

Ol ulu perver! Digar cümle bilâd-i İslamiyye'yi ve bâhusus içinde bulunduğumuz şu beldeyi, görülür görülmez takat getirilmez her türlü beladan sen muhafaza eyle Yâ Rabbî!

NOT: İş bu dua da Mersinli M.Fehmi Yıldırım'ın 1954de yazdırdığı duadır. Bu duayı ilave edecek olanlar; "Yâ Rabbî! ellerimiz ellerimiz ile" kısmı ile "ta mağribden meşriğe kadaré kısmı arasında okumalıdırlar.

Derleyen: Hârun Reşid Tüylüoğlu

"Dualarına vesile olur ümidi ile bütün kardeşlerime armağanımdır…"

Teberruken Hz. Üstâzım'ın duası ile bitirelim

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ العَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِينَ، وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْلَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلانَا وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ أَنْتَ مَوْلانَا وَأَنْتَ اَكْرَمُ الْاَكْرَمِينَ أَنْتَ مَوْلانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ، اَللّٰهُمَّ اِنَّ نَسْئَلُكَ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِكَ تَهْدِي بِهَا رَوْعَنَا وَتَلُمُّ بِهَا شَعَثَنَا وَتَجْمَعُ بِهَا شَمْلَنَا وَتَشْفِي بِهَا مَرْضَانَا وَتُزَكِّي بِهَا أَعْمَالَنَا وَتُلْهِمُنَا بِهَا رُشْدَنَا يَا جَامِعَ النَّاسِ، اَللّٰهُمَّ اجْمَعْ أَوْلاَدَ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ إِلَى نُورِ هِدَايَتِكَ، أَللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْئَلُكَ بِصَمَدَانِيَّتِكَ وَبِوَحْدَانِيَّتِكَ وَبِفَرْدَانِيَّتِكَ وَبِعِزَّتِكَ الْبَاهِرَةِ وَبِرَحْمَتِكَ الْوَاسِعَةِ أَنْ تَجْعَلَ لَنَا نُورًا فِي مَسَامِعِنَا وَنُورًا فِي أَعْيُنِنَا وَنُورًا فِي أَجْدَاثِنَا وَنُورًا فِي قُلُوبِنَا، اَللّٰهُمَّ آتِنَا نِعْمَةً ظَاهِرَةً وَنِعْمَةً بَاطِنَةً يَا قَوِيُّ يَا دَائِمُ يَا حَيُّ يَا بَاقِي حَسْبُنَا اللّٰهُ لِدِينِنَا حَسْبُنَا اللّٰهُ لِدُنْيَانَا حَسْبُنَا اللّٰهُ الْكَرِيمُ لِمَا أَهَمَّنَا حَسْبُنَا اللّٰهُ الْحَلِيمُ الْقَوِيُّ لِمَنْ بَغَى عَلَيْنَا حَسْبُنَا اللّٰهُ الشَّدِيدُ لِمَنْ كَادَنَا بِسُوءٍ حَسْبُنَا اللّٰهُ الرَّحِيمُ عِنْدَ السَّامِ حَسْبُنَا اللّٰهُ الرَّؤُفُ عِنْدَ الْمَسْئَلَةِ فِي الْجَدَثِ حَسْبُنَا اللّٰهُ اللَّطِيفُ عِنْدَ الْمِيزَانِ حَسْبُنَا اللّٰهُ الْقَدِيرُ عِنْدَ الصِّرَاطِ حَسْبِيَ اللّٰهُ لاَ اِلٰهَ إِلاَّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمُ، يَا رَحْمٰنَ الدُّنْيَا وَيَا رَحِيمَ الْآخِرَةِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلانَا وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ، اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ هٰذَا الْخَتْمَ الشَّرِيفَ وَالْفَاتِحَةَ الشَّرِيفَةَ وَالْإِخْلاَصَ الشَّرِيفَ وَالصَّلَوَاتِ الشَّرِيفَةَ أَوَّلاً هَدِيَّةً وَاصِلَةً إِلَى رُوحِ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ وَإِلَى أَرْوَاحِ أَهْلِ بَيْتِهِ وَآلِهِ وَأَزْوَاجِهِ وَأَصْحَابِهِ رِضْوَانُ اللّٰهِ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَإِلَى أَرْوَاحِ جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَإِلَى أَرْوَاحِ جَمِيعِ سَادَاتِنَا الْكِرَامِ رِضْوَانُ

اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَإِلَى رُوحِ أُسْتَاذِنَا قَدَّسَ اللهُ سِرَّهُ الْعَزِيزُ، اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ هٰذَا جُزْءًا مِنْ جُزْءِ صَدَقَاتِ نَبِيِّكَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ هٰذَا جُزْءًا مِنْ جُزْءِ هَدِيَّاتِ نَبِيِّكَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَرْوَاحِنَا إِلَى مَقَامِ أَرْوَاحِنَا وَإِلَى أَرْوَاحِ آبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا وَأَقْرِبَائِنَا وَتَعَلُّقَاتِنَا خَاصَّةً إِلَى هِدَايَةِ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ خَاصَّةً إِلَى هِدَايَةِ أَوْلاَدِ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ، اَللّٰهُمَّ انْصُرْ مَنْ نَصَرَ الدِّينَ وَاخْذُلْ مَنْ خَذَلَ الْمُسْلِمِينَ، اَللّٰهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ إِهْزِمِ الْأَحْزَابِ، اَللّٰهُمَّ اهْزِمْهُمْ وَانْصُرْنَا عَلَيْهِمْ وَزَلْزِلْهُمْ، اَللّٰهُمَّ يَا مُجِيبَ الْمُضْطَرِّينَ وَيَا صَرِيخَ الْمَكْرُوبِينَ إِكْشِفْ عَنَّا هَمَّنَا وَغَمَّنَا وَكُرْبَتَنَا فَإِنَّكَ تَرَى مَا نَزَلَ بِنَا وَبِالْمُؤْمِنِينَ جَمِيعًا، اَللّٰهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِنَا وَآمِنْ رَوْعَاتِنَا يَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ وَيَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ بِحَقِّ اسْمِكَ الْعَظِيمِ الْأَعْظَمِ وَبِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِكَ وَمُنْتَهَى الرَّحْمَةِ مِنْ كِتَابِكَ وَمُنْتَهَى الْفَضْلِ فِي نَبِيِّكَ الرَّحْمَةِ (وَمُنْتَهَى الْفَضْلِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ وَمُنْتَهَى الْفَضْلِ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ) يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَيَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ، اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ فِي الْأَوَّلِينَ وَصَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ فِي الْآخِرِينَ وَصَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ فِي الْمَلاَءِ الْأَعْلَى إِلَى يَوْمِ الدِّينِ وَصَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ فِي كُلِّ وَقْتٍ وَحِينٍ وَصَلِّ عَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَعَلَى مَلاَئِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَعَلَى عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ وَعَلَى أَهْلِ طَاعَتِكَ أَجْمَعِينَ وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاحْشُرْنَا مَعَهُمْ بِمَغْفِرَتِكَ وَبِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاحْشُرْنَا مَعَهُمْ بِمَغْفِرَتِكَ وَبِرَحْمَتِكَ وَبِفَضْلِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَسَلاَمٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞